

INNOVASJON
NORGE

2010

Årsrapport

Hovedrapport til oppdragsgivere

Vi utløser bærekraftige innovasjoner
som gir økt konkurransekraft og
attraktive arbeidsplasser

Vi gir lokale ideer globale muligheter

Forord

For Innovasjon Norge representerte året 2010 selskapets 7. driftsår. Denne årsrapporten er laget med sikte på å oppsummere virksomheten i Innovasjon Norge i 2010.

Innovasjon Norge rapporterer resultater fra hele sin virksomhet til eiere og oppdragsgivere årlig. I tillegg redegjøres det for kundeeffektundersøkelser som gjennomføres i to faser: én i året etter virksomhetsåret ("førundersøkelsen") og én fire år etter virksomhetsåret ("etterundersøkelsen"). Det er definert et sett med effektindikatorer som disse kundeeffektundersøkelsene bygger på.

I tillegg gjennomføres andre evalueringer av tjenester, programmer eller satsinger hvert år. Resultatene fra disse "rapporteres" gjennom fremleggelsen av evalueringsrapportene og oppsummeres i halvårs-/årsrapportene.

Innovasjon Norges årsrapportering for 2010 består av følgende rapporter:

- Hovedrapport 2010: Delmålsrapportering og ressursinnsats på budsjettpostene, etc.
- Detaljrapporter 2010: Detaljert beskrivelse av Innovasjon Norges prioriterte satsinger, programmer og andre tjenester/ordninger
- Våre kontorer 2010: Beskrivelse av Innovasjon Norges distriktskontorer og utekontorer
- Årsrapport 2010 for samarbeidsprogram med Romania og Bulgaria (delvis unntatt offentlighet)
- Årsrapport 2010 for investeringsfondene for Russland- og Øst-Europa (unntatt offentlighet)
- Årsrapport 2010 for Såkorn-fondene (unntatt offentlighet)
- Årsberetning 2010 og årsregnskap for 2010 med noter

Spørsmål i forbindelse med denne årsrapporten kan rettes til avdeling for strategi og innovasjonspolitik, Innovasjon Norge.

Oslo, 27. april 2011
Innovasjon Norge

Gunn Ovesen
Adm. direktør

Innholdsfortegnelse

DETTE ER INNOVASJON NORGE	6
1. INNLEDNING	8
2. NOEN VIKTIGE HENDELSER OG AKTIVITETER 2010	9
3. RAPPORTERING PÅ DELMÅLENE I MRS (MÅL- OG RESULTATSTYRING)	13
3.1 DELMÅL 1: IN SKAL BIDRA TIL ØKT INNOVASJON I NÆRINGSLIVET I HELE LANDET.....	14
3.2 DELMÅL 2: IN SKAL BIDRA TIL ØKT INTERNASJONALISERING I NÆRINGSLIVET I HELE LANDET	22
3.3 DELMÅL 3: INNOVASJON NORGE SKAL STYRKE PROFILERINGEN AV NORGE OG NORSK NÆRINGSLIV INTERNASJONALT	26
3.4 DELMÅL 4: IN SKAL BIDRA TIL NÆRINGSUTVIKLING BASERT PÅ REGIONALE FORUTSETNINGER	31
3.5 GENERELLE GJENNOMGÅENDE HENSYN OG FØRINGER KNYTTET TIL HOVEDMÅLET	38
4. RESSURSSINNSATS PÅ BUDSJETTPOSTENE	45
4.1 OVERSIKT OG INNLEDNING	45
4.2 TIDSFORBRUK PÅ ULIKE OPPGAVER I INNOVASJON NORGE	47
4.3 NÆRINGS- OG HANDELSDEPARTEMENTETS BUDSJETTPOSTER	48
4.3.1 <i>Fordeling av administrasjonskostnader mellom kontorene</i>	64
4.3.2 <i>Fordeling av inntekter fra brukerbetalte tjenester</i>	64
4.3.3 <i>Prioritering av oppgaver i 2010 (med virkning for 2011)</i>	64
4.3.4 <i>Distriktskontorenes struktur og kompetanse og utflytting av hovedkontorfunksjoner</i>	65
4.4 KOMMUNAL- OG REGIONALDEPARTEMENTETS BUDSJETTPOSTER	66
4.5 LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENTETS BUDSJETTPOSTER	74
4.6 FISKERI- OG KYSTDEPARTEMENTETS BUDSJETTPOSTER	83
4.7 UTENRIKSDEPARTEMENTET	85
4.8 ADMINISTRASJONS- OG GJENNOMFØRINGSKOSTNADER	86
5. UTVIKLING AV TJENESTEPORTEFØLJEN	88
6. NYTT EIERSKAP OG SAMARBEID MED ANDRE AKTØRER	94
7. ÅRSRAPPORT FOR SAMFUNNSANSVAR – CSR	96
8. KOMMUNIKASJONSVIRKSOMHETEN	105

Dette er Innovasjon Norge

Formålsparagrafen oppsummerer Stortingets oppdrag til Innovasjon Norge:

Innovasjon Norge (IN) skal fremme bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling i hele landet, og utløse ulike distrikters og regioners næringsmessige muligheter gjennom å bidra til innovasjon, internasjonalisering og profilering.

Dette hovedmålet danner rammen for all virksomhet som IN utøver.

Innovasjon Norge har **fire selvstendige delmål**:

- **Økt innovasjon**
- **Økt internasjonalisering**
- **Styrke profilering av norsk næringsliv**
- **Næringsutvikling basert på regionale forutsetninger**

Vår **visjon** er:

"Vi gir lokale ideer globale muligheter"

"Gi lokale ideer globale muligheter" er et uttrykk for vår fremste ambisjon. Vi skal realisere vår formålsparagraf og visjon gjennom den unike organiseringen vi har, med kontorer i alle fylker og i de viktigste markedene for norsk næringsliv i dag og i morgen. Med kunnskap og erfaring om entreprenørskap, forretningsutvikling og omdømmebygging skal vi hjelpe våre kunder med å utvikle sine ideer og realisere sitt potensial både i Norge og internasjonalt.

I vår **strategi** har vi uttrykt vår målsetting slik:

Vi utløser bærekraftige innovasjoner som gir økt konkurransekraft og attraktive arbeidsplasser i hele landet.

"Vi utløser bærekraftige innovasjoner" betyr at vi skal arbeide langsiktig og sørge for at behovene til kommende generasjoner ivaretas. Prosjektene skal ha langsiktig økonomisk bæreevne, og bedriftene skal vise samfunnsansvar og ta hensyn til miljøet på en måte som viser vei for andre.

Strategien definerer **tre arbeidsområder**:

- **Entreprenørskap**
Vi skal sikre nye, spennende bedrifters overlevelsessevne slik at de kan utfordre det etablerte næringslivet og legge grunnlaget for framtidens næringsliv.

- **Vekst i bedrifter**
Vi skal bidra til at flere bedrifter vokser og bygger internasjonal konkurransekraft.
- **Innovasjonsmiljøer**
Vi skal bidra til at flere bedrifter får muligheter til å innovere i samspill med andre aktører for økt konkurransekraft og verdiskaping. Vi skal bygge videre på og utvikle nye regionale konkurransefortrinn.

Internasjonalisering skal være integrert i alt vi gjør.

Vi har i 2010 valgt å prioritere **ni sektorer**

- **Energi- og miljø**
- **Helse**
- **IKT**
- **Kultur- og opplevelsesnæringene**
- **Landbruk**
- **Marin**
- **Maritim**
- **Olje- og gass**
- **Reiseliv**

Resultatene fra 2010 av arbeidet innenfor disse satsingene fremkommer i Detaljrapporter 2010.

Vi har definert **tre verdier** som en del av grunnlaget for vår virksomhet

- **Koblende**
- **Ansvarlig**
- **Nytenkende**

Med utgangspunkt i disse verdiene og vår rolle som pådriver for innovasjon i næringslivet, er det utviklet en serviceerklæring, som danner grunnlaget for målinger av kundetilfredsheten.

Våre aktiviteter er i all hovedsak konsentrert om de **fem tjenestetypene**

- **Finansieringstjenester**
- **Kompetansetjenester**
- **Rådgivningstjenester**
- **Nettverkstjenester**
- **Profileringstjenester**

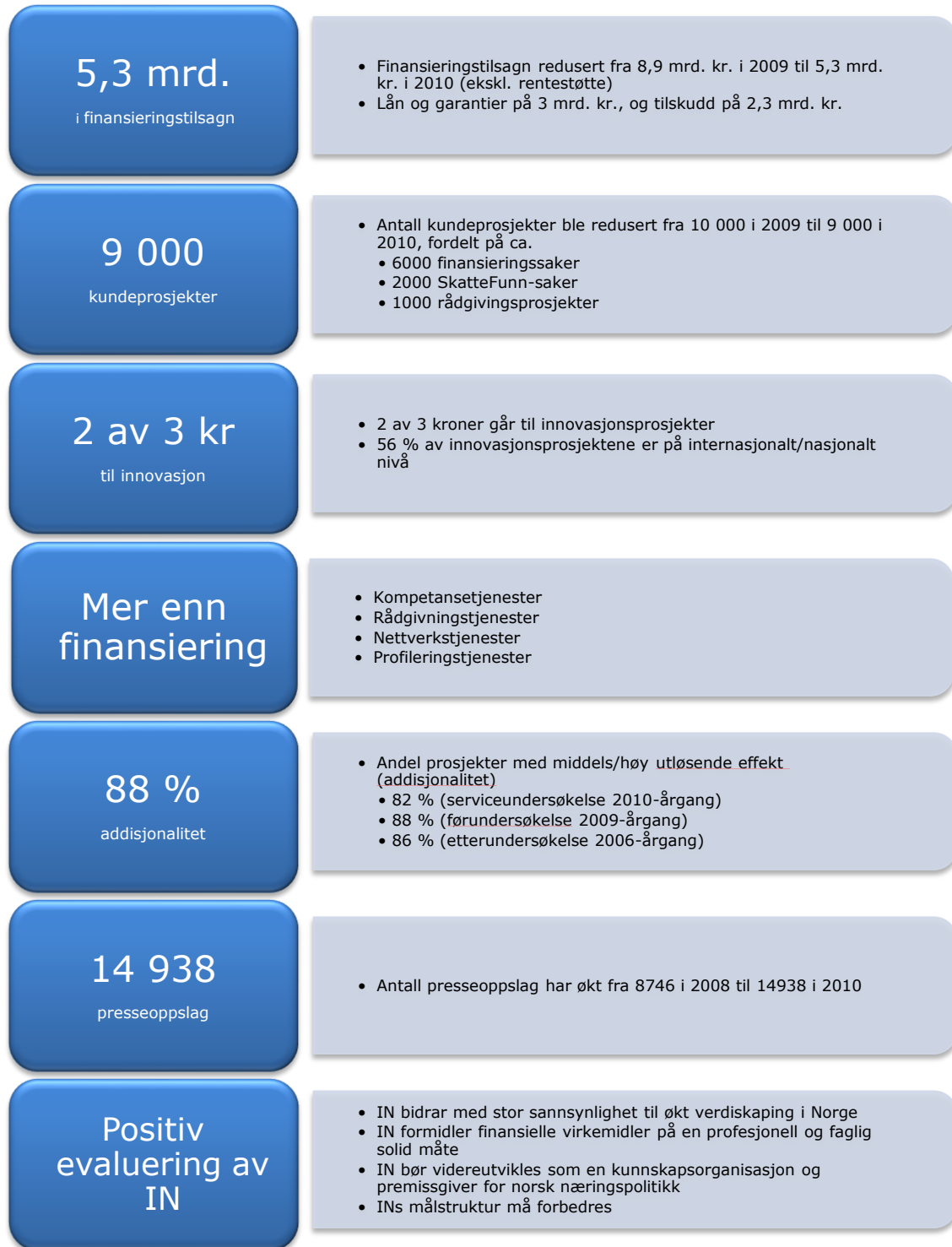
Vi er representert i **alle fylker og alle verdensdeler**

Vi har 15 distriktskontorer, samt lokalkontorer og har tilstedeværelse i mer enn 30 land.

I de land hvor Innovasjon Norge ikke har egne kontorer er vi representert gjennom Norges utenriksstjeneste.

Innovasjon Norge - 2010

Mindre penger - fortsatt stor aktivitet

.... MER OM DETTE OG ANDRE INNOVASJON NORGE-AKTIVITETER VIDERE I RAPPORTEN

1. Innledning

Til *hovedrapport og detaljrapporter* er det benyttet flere interne og eksterne kilder. Nedenfor omtales noen av de viktigste, og hvor materialet i *hovedsak* er omtalt i rapporteringen.

Kilde	Beskrivelse	Omtale i årsrapporteringen
Serviceundersøkelser	Serviceundersøkelser (SU) måler bl.a. kundenes subjektive opplevelse av kvalitet, service og forventet effekt (som også senere måles gjennom KEU). Ut fra serviceerklæringen gir SU mulighet bl.a. til å "teste" kundenes syn på om vi har et tilbud som møter deres behov og deres opplevelse av kontakten med Innovasjon Norge. Serviceundersøkelsene er unntatt offentlighet.	Hovedrapport, kap. 3 delmålsrapportering
Kundeeffektundersøkelser: før- og etterundersøkelser	Effektene av Innovasjon Norges virksomhet analyseres i første rekke gjennom de årlige kundeeffektundersøkelser som Innovasjon Norge gjennomfører i samarbeid med departementene for hvert virksomhetsår. Det gjennomføres to undersøkelser, én året etter at kunden fikk et tilsagn/en tjeneste (førundersøkelse) og én fire år etter (etterundersøkelse). <ul style="list-style-type: none"> Førundersøkelsen omfatter kundebedriftenes forventninger til prosjektene. Etterundersøkelsen viser hvordan de samme bedriftene vurderer resultatene 4 år etter tilsagnsåret. <p>I den grad man sammenligner forventninger og resultater innen samme årgang, så kan det være ulikheter i målingene i de to undersøkelsene. Det kan være endringer i målingene mellom årgangene, og det kan også være ulikheter i hvordan "vet-ikke"-kategoriene er presentert i undersøkelsene. Det er derfor viktig å se på trendene i tallene som er vist, heller enn å se på tallene som absolutte verdier.</p>	Hovedrapport, kap. 3 delmålsrapportering og kap. 4 ressursinnsats på budsjettpostene
Evalueringer av enkelttjenester og programmer	Følgende evalueringer er utført i 2010 av enkelttjenester og programmer: <ul style="list-style-type: none"> Bygdebasert reiseliv FRAM Kultur Designprogrammet Regional omstilling (ledet av Distriktssenteret) Treårs-evaluering av de tre NCE-ene som startet i 2007 Svensk-norsk industrisamarbeid 	Hovedrapport, kap. 3 delmålsrapportering og detaljrapporter
Evaluering av Innovasjon Norge 2004 – 2009)	Econ Pöyry utførte på oppdrag fra NHD en evaluering av Innovasjon Norge for perioden 2004 – 2008. Evalueringen m/vedlegg kan lastes ned fra følgende lenke: http://www.econ.no/modules/module_123/proxy.asp?C=9&I=3894&D=2	Hovedrapport, kap. 3 delmålsrapportering
Diverse statistikk	Diverse statistikk fra SSB etc.	Hovedrapport, kap. 3 delmålsrapportering, samt detaljrapporter
Innovasjon Norges interne systemer	<ul style="list-style-type: none"> Saksbehandlings-system for finansieringssaker CRM systemer Økonomi- og reskontrosystemer 	Hovedrapport og detaljrapport, alle kapitler. Årsberetning

2. Noen viktige hendelser og aktiviteter 2010

Nytt eierskap fra 1.1.2010

Fram til årsskiftet 2010 var staten v/Nærings- og handelsdepartementet (NHD) eier av Innovasjon Norge. Fra 1. januar 2010 er alle fylkeskommunene kommet inn som medeiere i Innovasjon Norge ved siden av NHD, med en samlet fylkeskommunal eierandel på 49 %.

Endringen på eiersiden i Innovasjon Norge er nærmere omtalt i kapittel 6. Nytt Eierskap Og Samarbeid Med Andre Aktører.

Evalueringen av Innovasjon Norge

NHD utlyste våren 2009 en anbuds konkurranse om å evaluere Innovasjon Norge. Oppdraget ble gitt til et samarbeidende evalueringsteam bestående av Econ Pöyry, Agenda og Damvad, med Econ Pöyry som prosjektleder og kontraktspartner.

Evalueringen, som ble lagt fram sommeren 2010, viser at Innovasjon Norge i all hovedsak har oppfylt formålet sitt på en god måte og er organisert på en hensiktsmessig måte. Evalueringen viser at Innovasjon Norge med stor sannsynlighet bidrar til økt verdiskaping i Norge. Innovasjon Norge formidler finansielle virkemidler på en profesjonell og faglig solid måte.

Evalueringen beskriver også forbedringspunkter. Innovasjon Norge har i for liten grad utviklet seg som en kunnskapsorganisasjon og premissgiver for utvikling av den norske næringspolitikken. Dette er en oppgave Innovasjon Norge vil ta på alvor framover.

Evaluator peker på at det er behov for å tydeliggjøre sammenhengen mellom Innovasjon Norges mål og virkemidler. I evalueringen påpekes behovet for ny målstruktur og at styringen i større grad bør baseres på rammestyring. Innovasjon Norge vil gjerne bidra i et arbeid som skal gi en ny målstruktur, og ønsker å prioritere dette i 2011.

Nedbemanning som følge av statsbudsjettet for 2011

I statsbudsjettet for 2011 ble det fastsatt budsjettkutt på Innovasjon Norges budsjettposter som medfører at Innovasjon Norge må foreta en kraftig reduksjon i egne driftskostnader, med konsekvens at bemanningen i Innovasjon Norge fra 2011 kuttet med nær 100 årsverk. Nedbemanningen blir vesentlig mer omfattende enn den oppbygging av organisasjonen som skjedde i forbindelse med uroen i finansmarkedene 2008/2009.

Finansieringsvirksomheten er redusert fra 2009, men er litt større enn 2008.

Finansieringsvirksomheten i 2009 var uvanlig stor, som følge av det ekstra oppdraget Innovasjon Norge fikk i forbindelse med finanskrisen. Det er derfor naturlig at finansieringsvirksomheten ble vesentlig redusert fra 2009 til 2010.

Finansieringstilsagn 2010	Inkl. lånebeløp for rentestøtte		Ekskl. lånebeløp for rentestøtte ¹	
	2009	2010	2009	2010
Antall tilsagn – finansieringssaker	7600	6876	6965	6204
Bevilget til norsk næringsliv i mrd. kroner	9,8	6,3	8,9	5,3
- Herav lån og garantier i mrd. kroner	6,9	4,0	6,0	3,0
- Herav tilskudd i mrd. kroner	2,9	2,3	2,9	2,3

Vi har et oppdrag på finansieringssiden som kan sies å ha en tredelt innretning:

1. Å medvirke til finansiering av innovative, gjerne internasjonalt rettede, prosjekter med vekstpotensial.

De finansielle tjenester som særlig er rettet mot å ivareta denne delen av oppdraget er

- Tilskuddsmidlene (herunder miljø-, etablerer- og OFU/IFU-tilskudd) og innovasjonslåneene fra NHD (741 mill. kroner i 2010)

¹ Lånebeløp er grunnlag for beregnet rentestøtte, som er ett av Innovasjon Norges virkemidler innen landbruk.

- Deler av tilskuddsmidlene og risikolånene fra KRD/fylkeskommunene (1 207 mill. kroner i 2010)
- Tilskuddsmidlene fra FKD (66 mill. kroner i 2010)

For disse tjenestene var 84 % av tilsagnene kategorisert som innovasjonsrettet i 2010 mot 87 % i 2009. 80 % av de innovasjonsrettede prosjektene hadde innovasjonshøyde på nasjonalt og internasjonalt nivå mot 76 % i 2009 ².

Andelen av disse prosjektene som ble kategorisert som internasjonalt rettede var 62 %.

2. *Å medvirke til utvikling over hele landet basert på regionale forutsetninger, og med særskilte muligheter for å bidra i distriktene.*

De finansielle tjenester som særlig er rettet mot å ivareta denne delen av oppdraget er

- Lavrisikolånene (NHD, 2 062 mill. kroner i 2010)
- Tilskuddsmidlene og risikolånene fra KRD/fylkeskommunene (1 207 mill. kroner i 2010)

Nær 2/3-deler av de landsdekkende lavrisikolånene, og det meste av midlene fra KRD/fylkeskommunene, gikk til prosjekter i de mest perifere områdene (område III og IV).

3. *Et særskilt landbruksoppdrag (bl.a. med midler fra jordbruksforhandlingene) og dels et særskilt oppdrag med finansiering av fiskeflåten med lavrisikolån.*

De finansielle tjenestene som særlig er rettet mot å ivareta denne delen av oppdraget er

- Tilskuddsmidlene fra LMD (638 mill. kroner i 2010)
- Lavrisikolånene (NHD, 2 062 mill. kroner i 2010)
- Rentestøtteordningen (LMD, lånebeløp for rentestøtte 1 028 mill. kroner i 2010)

Disse finansielle tjenestene er i mindre grad enn øvrige finansielle tjenester i Innovasjon Norge innrettet mot å bidra til innovasjon. For tilskuddsmidlene fra LMD er 38 % av tilsagnene ikke innovasjonsprosjekter. Det samme gjelder for 41 % av rentestøtteordningen til landbruket. Innovasjonshøyden er ofte lav for innovasjonsprosjekter som mottar disse midlene, hovedsakelig "innovasjon på bedriftsnivå". For lavrisikolån er 49 % av tilsagnene ikke innovasjonsprosjekter.

Ny miljøteknologiordning

Innovasjon Norge fikk over NHDs budsjett i 2010 en ny støtteordning til miljøteknologiprojekter. Ordningen var i 2010 to-delt:

- Miljøteknologiordningen for pilot- og demonstrasjonsanlegg
- Investeringsstøtte til pilot- og demonstrasjonsanlegg innenfor fornybar energi

Innenfor den samlede bevilgningen på 140 mill. kroner i 2010 var det satt av 100 mill. kroner til pilot- og demonstrasjonsanlegg for produksjon og bruk av 2. generasjons biodrivstoff. Bevilgningen ble disponert i sin helhet. Det ble gitt tilsagn til 16 prosjekter. Ordningen er nærmere omtalt i Detaljrapporter 2010.

Målgruppen for ordningen er bedrifter i hele landet uansett størrelse som skal i gang med pilot- og demonstrasjonsprosjekter.

Særskilte midler til maritim sektor

Innovasjon Norge fikk i forbindelse med tiltakspakken 2010 for verftsneringen og utstyrsleverandørene økt utlånsramme på 150 mill. kroner for landsdekkende innovasjonslån, 20 mill. kroner i økt ramme for forsknings- og utviklingsprosjekter (OFU/IFU), 10 mill. kroner til miljøprosjekter og utvikling av nærskipfartsflåten og 8 mill. kroner til kompetanseutviklingsprosjekter i maritim sektor. 98 % av den økte rammen ble benyttet. Utviklingen for næringen har etter hvert vist seg å bli langt mer positiv enn forventet.

² Innovasjonsprosjektene blir gruppert i 4 kategorier: 1) Innovasjon på bedriftsnivå, 2) Innovasjon på regionalt nivå, 3) Innovasjon på nasjonalt nivå og 4) Innovasjon på internasjonalt nivå

Profilering og omdømmearbeid

Profilering av reiselivet

Antall kommersielle gjestedøgn var i 2010 i underkant av 28,55 millioner. Det er en økning på to prosent sammenlignet med 2009. Antallet norske gjestedøgn økte med én prosent, og representerte en markedsandel på 72 prosent av alle kommersielle gjestedøgn det året. Den norske andelen var 73 prosent i 2009 og 71 prosent i 2008. Økningen fra utlandet på fem prosent må ses i lys av nedgangen fra utlandet på åtte prosent i 2009. Norske gjestedøgn var i 2009 på det samme nivået som året før. Om aktiviteten innenfor reiselivet nevnes ellers:

- Visitnorway gir norgesfeber: Visitnorway gir 86 prosent av de besøkende til nettsidene lyst til å reise til Norge. Dette viser en ny undersøkelse gjort på alle de 14 utgavene av visitnorway.com i sommer.
- Visitnorway lanserte i 2010 en gratis applikasjon "Visitnorway.no – i nærheten", for Iphone og Android. Visitnorway – i nærheten, er et gratis program for mobiltelefoner som dekker en samlet norsk reiselivsnæring, og viser tusenvis av overnattingstilbud, spisesteder, aktiviteter og attraksjoner fra hele Norge.
- Nærings- og handelsdepartementet er opptatt av å vite hvilke tiltak som gir størst positiv effekt på utviklingen av Norges internasjonale turistmarkedsandel og lønnsomhetsutviklingen i reiselivsnæringen. Hittil har ikke rapporteringssystemet vært egnet til å gi svar på spørsmålet om hvilke tiltak som gir best effekt, dels fordi målene for Innovasjon Norges virksomhet også påvirkes av andre faktorer enn selskapets aktivitet. Departementet har i samarbeid med Innovasjon Norge utviklet et nytt rapporteringssystem basert på relevante indikatorer.
- Norge ble i august utnevnt til årets beste økologiske destinasjon av det anerkjente kinesiske reiselivsbladet TravelWeekly China. Norge vant med dette over Sveits og New Zealand som var nominert i samme kategori.

Omdømmearbeidet

Innovasjon Norge skal gjøre Norge og norsk næringsliv kjent i utlandet. Vi har – i tillegg til arbeidet med enkeltbedrifter - definert to målgrupper for vårt arbeid med å nå dette målet:

- *På nasjonalt nivå*
Vi har gjennomført det andre året (av tre) i samordningspiloten med UD. Målet er å høste erfaringer på hvordan vi kan effektivisere vårt samarbeid i prioriterte markeder (19 land), og hvordan vi langsiktig kan posisjonere Norge som "- en ressurssterk og engasjert partner".

Polen og UK er definert som pilotmarkeder som får tilført ekstra ressurser. I begge disse landene utarbeides det overordnede planer for omdømmeaktiviteter, og PR-virksomheten koordineres gjennom et felles PR-byrå.
- *Klynge/sector*
Ved siden av Reiseliv har Maritim sektor vært gjenstand for ekstra oppmerksomhet i 2010. Analyser i denne sektoren har påpekt behovet for økt synlighet og tydelig profil på bransje nivå, og mer markedsorientering og tydeligere posisjonering på bedriftsnivå.

EXPO

Innovasjon Norge var ansvarlig for den norske deltakelsen i Expo 2010, som ble arrangert i Shanghai i tiden 1. mai til 31. oktober 2010. Det ble det største EXPO-arrangement i moderne tid. Temaet for Expo 2010 var "Better City, Better Life" med vektlegging av bærekraft og urbanisme.

EXPO 2010 stengte portene 31. oktober. Da hadde 73 millioner mennesker besøkt den første verdensutstillingen i Kina. Norge hadde som mål å få tre millioner besøkende og nådde dette målet 13. oktober. Totalt registrerte Norge 3,4 millioner besøkende.

Samfunnsansvar - CSR

Vi utviklet i 2010 en ny strategisk innretning for vårt arbeid med samfunnsansvar. Det innebar en dreining fra mobiliseringsaktiviteter og intern kompetansebygging til fokus på å løfte norsk næringsliv til aktivt nivå i sitt arbeid med samfunnsansvar.

Vi har valgt å styre vårt arbeid mot tre prioriterte innsatsområder; miljø, import fra lavkostland og etiske retningslinjer

Presse

De første årene etter opprettelsen av Innovasjon Norge var vi opptatt av å synliggjøre Innovasjon Norge, altså øke kjennskapet til oss. De siste årene har vi arbeidet aktivt for å øke kunnskapen om Innovasjon Norge, og har satset aktivt på å få gode saker i media. Vi jobber systematisk for å få fram de gode eksemplene på hvordan Innovasjon Norge bidrar til næringsutvikling landet rundt, og i internasjonale markeder.

Presseoppslag:

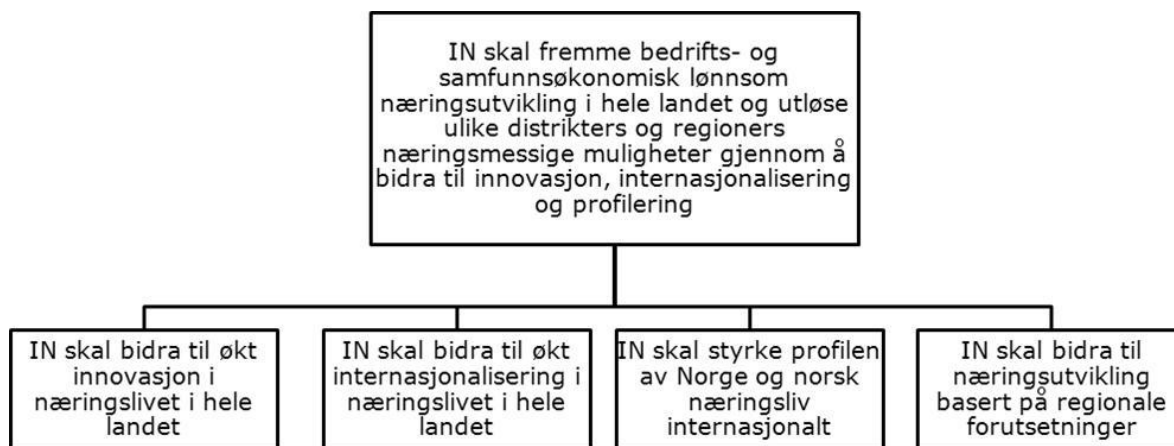
2008: 8 746

2009: 11 784

2010: 14 938

3. Rapportering på delmålene i MRS (mål- og resultatstyring)

Årsrapporten for 2010 bygger på Innovasjon Norges mål- og resultatstyringssystem (MRS-system) som ble tatt i bruk f.o.m. 1.1.2005. MRS-systemet er utformet med ett hovedmål og 4 delmål, som vist under. I tillegg er det definert tre generelle gjennomgående hensyn og føringer knyttet til hovedmålet (delmål 5).

“Innovasjon Norge skal vel kun jobbe med innovasjon”

Utsagn fra debatten

I debatten om Innovasjon Norge ser vi at det tidvis er en underliggende oppfatning om at Innovasjon Norges eneste mål er å bidra til innovasjon. Slik er det altså ikke. Innovasjon Norge har fire selvstendige delmål: Innovasjon Norge er og skal være en pådriver for innovasjon, en pådriver for internasjonalisering, skal bidra til profilering og omdømmebygging av Norge og næringslivet i Norge, samt bidra til næringsutvikling basert på regionale forutsetninger.

MRS er også bygd opp med arbeidsmål og arbeidsområder, under disse delmålene. I dette kapitlet av årsrapporten vil kun delmål bli beskrevet, mens aktivitets- og effektindikatorer i MRS beskrives på delmål-, aktivitetsmål-, og arbeidsområdenivå i *Vedlegg til årsrapport 2010*.

Delmål 5, *Generelle gjennomgående hensyn og føringer knyttet til hovedmålet*, vil bli beskrevet med underliggende arbeidsmål og -områder ihht. MRS-strukturen. Disse arbeidsområdene er kundetilfredshet, korrigerende for markeds- og systemsvikt og kunnskapsbygging og premissgiving.

I evalueringen av Innovasjon Norge fra 2010, påpekes det at det er behov for klarere målstruktur og kobling mellom mål og virkemidler. Dette gjenspeiles i beskrivelsen nedenfor, hvor det ikke er klare skiller mellom delmålene. Delmålene er ikke gjensidig utelukkende, og drøfting av mål, virkemidler og effekter vil delvis gå på tvers av delmålene.

Delmålene 1 – 4 diskuteres ut fra følgende struktur:

- Innledning
- Viktigste aktiviteter og resultater i 2010, fordelt på tjenestetyper
- Effekter, læring og tiltak (kundeeffektundersøkelsen 2006-årgang og førundersøkelsen 2009-årgang)
- Utfordringer og risiko

3.1 Delmål 1: IN skal bidra til økt innovasjon i næringslivet i hele landet

Innledning

Innovasjon Norge legger til grunn en bred definisjon av innovasjon:

«En ny vare, tjeneste, produksjonsprosess, anvendelse eller organisasjonsform som er lansert i markedet eller tatt i bruk i produksjonen for å skape økonomiske verdier.»

Definisjonen samsvarer med den definisjon som ligger til grunn for regjeringens innovasjonsmelding. Innovasjon Norge operasjonaliserer denne definisjonen gjennom å differensiere mellom ulike typer innovasjon og ulike innovasjonsnivåer. Dette gir oss en mulighet til å beskrive våre kunders innovasjonsaktivitet i samsvar med internasjonale og nasjonale statistikkstandarder og gjennom et felles begrepsapparat.

Det skilles mellom følgende innovasjonstyper og -nivåer

- Produkt-/tjenesteinnovasjon
- Prosessinnovasjon
- Organisatorisk innovasjon
- Markedsmessig innovasjon
- Innovasjon på bedriftsnivå
- Innovasjon på regionalt nivå
- Innovasjon på nasjonalt nivå
- Innovasjon på internasjonalt nivå

Innovasjon, eller lønnsom nyskaping, skjer med ulik nyhetsgrad (innovasjonsnivå). All lønnsom nyskaping, dvs. innovasjon på alle nivåer, bidrar til å realisere målet om økt verdiskaping og lønnsom næringsutvikling i hele landet.

Utgangspunktet for tilbudene Innovasjon Norge gir til næringslivet kan deles i to:

- Realisere innovative prosjekter som kan bidra til økt verdiskaping.
- Mobilisere til innovasjon i bransjer med et lavt innovasjonsnivå for å utløse et verdiskapingspotensial.

Vi bidrar med alle våre tjenestetyper; finansiering, rådgivning og kompetanse, nettverksbygging og profilering. De største bidragene i forhold til innovasjonsmålet ligger innenfor finansiering, rådgivning og nettverk. Deler av denne aktiviteten er kort omtalt nedenfor.

Viktigste aktiviteter og resultater i 2010

Finansiering

Tilskudd til offentlige- og industrielle forsknings- og utviklingskontrakter (OFU/IFU), miljøtilskudd, etablererstipend (fra 2011: etablerertilskudd), landsdekkende innovasjonslån og distriktsrettede risikolån og tilskudd er viktige tjenester innrettet mot å oppnå innovasjonsmålet. 80 % av de innovasjonsrettede prosjektene som ble finansiert med disse tjenestene i 2010, hadde innovasjonshøyde på nasjonalt eller internasjonalt nivå.

Innovasjon Norge kritiseres av enkelte for at innovasjonshøyden i de prosjektene vi engasjerer oss i er for lavt. Noen stiller også spørsmålet ved hvorfor ikke alle prosjektene vi engasjerer oss i er innovasjonsprosjekter, og hvorfor ikke alle prosjektene er innovasjon på et internasjonalt nivå.

Hovedmålet for Innovasjon Norge er økt verdiskaping og lønnsom næringsutvikling i hele landet og ikke bare økt innovasjon (jf. de fire delmålene). Innovasjon Norges virksomhet skal med andre ord ikke bare bidra til innovasjonsmålet.

Når målet er verdiskaping, er innovasjon et middel. For verdiskaping er spredning av innovasjoner like viktig. Kompetanseutvikling, markedsorientering og investeringer for økt kapasitet eller bedre effektivitet bidrar også til økt verdiskaping.

DELMÅL 1: IN SKAL
BIDRA TIL ØKT
INNOVASJON I
NÆRINGSLIVET I
HELE LANDET

Våre oppdragsgiveres vektlegging av innovasjonsmålet er ulik. Dette reflekteres blant annet i fordelingen av våre innovasjonsrettede tilsagn som har innovasjonshøyde på nasjonalt/internasjonalt nivå, både mellom bevilgende departementer og mellom de ulike tjenester/programmer. Dette er vist nedenfor.

Fordeling mellom bevilgende departementer:

- Midler fra NHD: 95 % (ekskl. lavrisikolån)
- Midler fra KRD/fylkeskommunene: 63 %
- Midler fra FKD: 82 %
- Midler fra LMD: 21 % (ekskl. rentestøtte)

Fordeling mellom ulike tjenester/programmer:

Andel innovasjon på nasjonalt/internasjonalt nivå	2009 (%)	2010 (%)
Innovasjonslån	78	93
Landsdekkende tilskudd	58	96
Landsdekkende estip.	97	100
OFU/IFU	99	99
Maritim utvikling	91	89
VSP-mat	53	54
Trebasert innovasjonsprogram	62	80
Marint verdiskapingsprogram	80	83
Programmene totalt (post71)	88	86
Distriktsrettede risikolån	53	60
Distriktsrettede tilskudd	52	61

OFU/IFU (Forsknings- og utviklingskontrakter)

I 2010 bevilget vi 319 mill. kroner til OFU/IFU-kontrakter. Dette var en nedgang fra 398 mill. kroner i 2009. Budsjetttrammene fra NHD for 2010 var 285 mill. kroner og i 2009 på 330 mill. kroner. Når tilsagnsomfanget begge år var større enn budsjetttrammene fra NHD, skyldes det at annullerte tilsagn fra tidligere år er gjenbrukt, og utnyttelse av tilleggsrammen på 100 mill. kroner.

Gjennom OFU/IFU-programmet stimulerer vi til å realisere produkt- og tjenesteinnovasjon fra forsknings- og utviklingsprosjekter. Gjennom forpliktende samarbeid mellom prosjekteier, krevende kunde og leverandør blir produkter og tjenester utviklet og kommersialisert.

I 2010 var 96 % av prosjektene produkt- og tjenesteinnovasjoner, og 100 % var innovasjoner på nasjonalt eller internasjonalt nivå. Det er primært SMB med internasjonalt potensial som mottar OFU/IFU-tilskudd.

75 % av rammene ble disponert 1. halvår. Det ble på slutten av 1. halvår innført beslutningsstopp, for å sikre at vi også 2. halvår kunne finansiere noen prosjekter.

Kundeeffektundersøkelsen (etterundersøkelser) av 2006-årgangen viser at OFU/IFU-programmet skiller seg betydelig ut når det gjelder bidrag til å realisere innovative prosjekter (89 % av prosjektene) og til å styrke kompetansen i bedriftene (86 % av prosjektene). Addisjonaliteten var også meget høy (86 % middels/høy addisjonalitet).

Miljøteknologiordningen

I 2010 fikk Innovasjon Norge en bevilgning til å realisere miljøteknologiprosjekter i hele landet. 140 mill. kroner ble bevilget til 16 prosjekter, alle med innovasjonshøyde på nasjonalt/internasjonalt nivå. Ordningen er nærmere omtalt bl.a. i Detaljrapporter 2010 og i kap. 4. Ressursinnsats På Budsjettpostene.

Etablererstipend (fra 2011 Etablerertilskudd) – landsdekkende og regionale

I 2010 ble det bevilget 172 mill. kroner samlet sett til etablererstipend fra KRD/fylkeskommunene og NHD³. Dette var en nedgang fra 264 mill. kroner i 2009. Nedgangen skyldes reduserte landsdekkende rammer.

Innovasjonsnivået er høyest innenfor de landsdekkende rammene fra NHD, hvor alle tilsagnene gikk til prosjekter med innovasjon på internasjonalt nivå. Disse midlene er primært brukt i de største byene, og her har vi også den største etterspørselen i forhold til tilgjengelige rammer. I distriktene har vi også et forholdsvis høyt innovasjonsnivå i prosjektene, men variasjonsbredden er noe større. Av KRD-midlene har 73 % av innovasjonsprosjektene et innovasjonsnivå på nasjonalt/internasjonalt nivå.

Kundeeffektundersøkelsen (KEU) for tilskudd fra 2006 viser at addisjonaliteten er høy eller middels for 90 % av sakene.

Risikolån/Innovasjonslån

I 2010 bevilget vi totalt 860 mill. kroner til risikolån/innovasjonslån. Tilsagnsvolumet gikk ned fra 2 091 mill. kroner i 2009. Dette skyldes både reduserte bevilgningsrammer og redusert etterspørsel etter finanskrisen i 2008/2009.

I all hovedsak er mottakere av risikolån/innovasjonslån bedrifter med innovasjonsprosjekter på høyt innovasjonsnivå. Ca. 60 % av disse gjaldt i 2010 utvikling av nye produkter og tjenester.

Kundeeffektundersøkelsen av 2006-årgangen viser at 70 % av prosjektene bidrar til å øke innovasjonsevnen i mottakerbedriftene, og over 80 % bidrar til økt eksport. I tillegg viser undersøkelsen at denne typen lån har meget høy addisjonalitet.

Innovasjon i næringer med lavt innovasjonsnivå - Trebasert innovasjonsprogram.

I 2010 bevilget vi vel 30 mill. kroner til innovasjon i trebearbeidende næring. Trebasert innovasjonsprogram skal bidra til økt bruk av tre som byggemateriale.

Trebearbeidende industri er kjennetegnet med mange små aktører kombinert med lav innovasjonsgrad. 80 % av innovasjonsprosjektene i Trebasert innovasjonsprogram har innovasjon på nasjonalt/internasjonalt nivå.

Kundeeffektundersøkelsen viser at programmet særlig bidrar til økt kompetanse og innovasjonsnivå i bedriftene, men har mindre betydning for deres overlevelse og lønnsomhetsutvikling.

Rådgivning og kompetanse

En vesentlig del av vår innovasjonsorienterte rådgivningsaktivitet skjer fra våre kontorer utenlands. Dette er nærmere omtalt under delmål 2, internasjonalisering.

Immaterielle rettigheter (IPR)

Innovasjon Norge tilbyr norske bedrifter rådgivning i utvikling, forvaltning og sikring av immaterielle rettigheter knyttet til innovasjonsprosjekter. IPR er viktig i forbindelse med kommersiell beskyttelse og utnyttelse av immaterielle verdier. Norge skårer lavt på internasjonale rangeringer på immaterielle verdier. I Innovation Union Scoreboard 2010 er Norge godt under gjennomsnittet for EU (mht. patenter mv.). Undersøkelser viser at behovet for IPR-tjenester er stort, særlig blant bedrifter med færre enn 20 ansatte.

Gjennom arbeidet med immaterielle rettigheter arbeider vi primært med produktinnovasjoner, og med å styrke bedriftenes muligheter til å utnytte det kommersielle potensialet i slike.

Over 1200 bedrifter som søkte om finansieringstjenester i 2010 har prosjekter hvor immaterielle rettigheter var sentralt for prosjektet. Rådgivningstilbudet på immaterielle rettigheter fra Innovasjon Norge ble levert til bedrifter i alle prioriterte sektorer i Innovasjon Norge, med en moderat overvekt av energi og miljø, helse, IKT og olje og gass. Vi gjennomførte i 2010 ca. 350 rådgivningsoppdrag på IPR i alle deler av landet.

³ Ekskl. nettverkskreditt og etablererstipend Svalbard.

Design

Innovasjon Norge tilbyr norske bedrifter rådgiving om hva design kan bety for enkeltbedrifter, og bistår i formidling av egnet designkompetanse til aktuelle prosjekter. I 2010 brukte vi i størrelsesorden 8 mill. kroner på rene designoppdrag i Innovasjon Norge. Vi gjennomførte 150 rådgivningsoppdrag, 60 forprosjekter og igangsatte 44 designprosjekter.

Designprogrammet ble evaluert av Rambøll Management i 2010. Evalueringen viser at bedriftene etter gjennomførte merkevare-/designprosjekter har oppnådd forbedringer i både markedsmessige og økonomiske resultater. Rapporten konkluderer med at strategisk bruk av design styrker bedriftenes innovasjonsevne, markedsposisjon, konkurransekraft og lønnsomhet i et internasjonalt marked.

Marint verdiskapingsprogram (MVP)

Hovedformålet med programmet er å forbedre markedsorienteringen til små og mellomstore marine bedrifter. Dagens marine næring er basert på råvarer og råvareproduksjon, og er utpreget salgsorientert. Det betyr at bedriftene i stor grad konkurrerer på pris. Med dette mister de et stort verdiskapingspotensial som ligger i å bygge sterke merkevarer basert på kvalitetsproduktene fra norsk sjømat.

Gjennom Marint verdiskapingsprogram jobber vi med å bedre norske produsenters kontakt med kundene, og dermed styrker vi deres forutsetninger for å identifisere behov og muligheter i markedet. Vi har to hovedinnsatsområder i programmet:

- Kompetanse og nettverk som skal styrke næringens lønnsomhetspotensial
- Omstilling gjennom kommersiell utvikling av bedrifter. Videre stimulering til å utvikle relasjoner med markedet for å skape lønnsomt grunnlag for nisjeprodukter.

For detaljer rundt aktiviteter i 2010 vises til Detaljrapporter 2010.

Nettverk

Våre nettverkstjenester er innrettet mot å utvikle samarbeidsrelasjoner som mobiliserer og forsterker norske bedrifters innovasjons- og utviklingsprosesser. Dette omfatter grupper av bedrifter, kunnskapsmiljøer og/eller offentlige aktører som inngår et langsiktig og forpliktende samarbeid, og kan skje innenfor regioner, markeder, næringsklynger, verdikjeder eller strategiske allianser.

I EU og Norge er nettverk og klynger definert som strategiske initiativ for økt innovasjon og verdiskaping i eksisterende næringsliv. I Norge finner vi sterke regionale klynger, som er internasjonalt ledende innenfor sine sektorer. Gjennom stimuleringstiltak bidrar klyngene til økt samarbeid mellom bedriftene, akademia og offentlig forvaltning, samtidig som bedriftenes internasjonale posisjon styrkes.

Bedriftene i klyngen finner sammen i felles forsknings- og utviklingsprosjekter basert på den unike kompetansen som hver enkelt virksomhet besitter. Ofte er dette nye prosjekter som ikke ville blitt igangsatt av den enkelte bedrift. Resultatet er nye produkter, løsninger og systemer som ikke ville blitt utviklet, uten at samarbeidsrelasjonene var sterke og en del av en klyngesatsing.

Eksempel, Norwegian Centres of Expertise (NCE)

Dobbel prestasjon på halve tiden! Ved mer intelligent og tilpasningsdyktig produksjon av aluminiumsbildeler har konkurranseevnen blant deltakerne i NCE Raufoss økt betydelig. (Nyhetsbrev fra NCE av 31.3.2011)

I Norge har vi flere sterke næringsmiljøer som består av næringsliv, forskningsmiljøer og offentlige institusjoner. NCE- programmet skal bidra til økt verdiskaping gjennom å utløse og forsterke samarbeidsbaserte innovasjons- og internasjonaliseringprosesser i næringsklynger med klare

ambisjoner og stort potensial for vekst. Ved utgangen av 2010 var det 12 NCE-prosjekter, definert som de mest vekstkraftige klyngene i Norge med betydelige internasjonalt potensial.

Aktivitetstall for 2010:

- Det er 1 278 aktører som er aktive i NCE-prosjektene, hvorav 944 er bedrifter.
- Det er iverksatt 187 innovasjonsprosjekter, hvorav 121 er i samarbeid med FoU-miljøer og 54 er i samarbeid med internasjonale partnere.
- Innovasjonsprosjektene har utløst 250 mill. kroner i FoU-/innovasjonsmidler fra virkemiddelapparatet og 74 mill. kroner fra EU.
- Det er iverksatt 91 prosjekter for internasjonal forretningsutvikling og 160 prosjekter for utvikling av utdanning/kompetanseheving.

Rapporteringen fra prosjektene indikerer at NCE-prosjektene anses som relevante og at det gir nytteverdier for bedriftene og andre aktører. NCE-prosjektene initierer et høyt antall samarbeidsprosjekter som ikke ville blitt iverksatt uten at klyngen tilrettela for eller utfordret bedriften.

Arena

Arena-programmet skal bidra til styrking av regionale næringsmiljøers evne til innovasjon og verdiskaping gjennom økt samspill mellom næringsaktører, kunnskapsmiljøer og det offentlige. Hovedprosjektene går normalt over 3 år, men kan forlenges med ytterligere 1 eller 2 år.

Arena-prosjektene Arena Bil, Trådløs framtid og MedITNor ble avsluttet i 2010. Fire nye prosjekter ble startet opp: Arena USUS, Helse i Valdres, Arena Magica og Arena Frukt og Bær. Pr. 31.12.2010 var det til sammen 19 prosjekter i Arena-porteføljen.

Bedriftsnettverk

Strategisk samarbeid fører til at flere bedrifter kombinerer ressurser og kompetanse for å nå forretningsmessige mål som de ikke kan nå hver for seg. Gjennom bedriftsnettverkstjenesten støtter Innovasjon Norge strategiske og markedsorienterte samarbeidsprosjekter mellom SMB-er.

I 2010 bevilget vi 15 mill. kroner til bedriftsnettverk. Dette var en økning fra 12 mill. kroner i 2009. Pga. stor søknadstilgang omdisponerte vi noen landsdekkende midler til tjenesten.

I 2010 var de fleste bedriftsnettverk vi engasjerte oss i internasjonalt rettet. Siden oppstarten av bedriftsnettverkstjenesten er det bevilget vel 31 mill. kroner (inkl. pilotene) til 88 bedriftsnettverksinitiativ over hele landet (41 i distriktene og 47 i sentrale områder). Mange prosjekter er fortsatt i en tidlig fase. Ved utgangen av 2010 var 19 prosjektinitiativ drevet frem til hovedprosjektfasen. 10 prosjekter er registret som prosjekt i sentrale områder og 9 prosjekter i distriktsområder.

Prosjektene har bransjemessig tyngdepunkt innen reiseliv, olje og gass, energi og miljø og IKT. Det er et relativt stort innslag av reiselivsprosjekter i distriktsområdene.

Effekter, læring og tiltak

Innovasjon og markedsorientering er prioriterte innsatsområder i Innovasjon Norge. Kundegruppen unge små- og mellomstore bedrifter med internasjonale vekstambisjoner er i denne forbindelsen særlig interessant. Dette er normalt bedrifter med innovasjonsprosjekter med stort potensial og høy risiko. De opplever særlige utfordringer knyttet til kapital, kompetanse og nettverk. Innovasjon Norge har trolig en avgjørende rolle i å avlaste risiko i disse bedriftene og utløse deres innovative prosjekter gjennom våre finansieringstjenester, samt følge dem opp med kompetanse og nettverkstiltak nasjonalt og internasjonalt.

Det er for tidlig å si noe om effekter av tilskudd og lån fra 2010, men forventningen er at innovative prosjekter vi støtter nå på litt sikt vil gi økt verdiskaping.

DELMÅL 1: IN SKAL BIDRA TIL ØKT INNOVASJON I NÆRINGSLIVET I HELE LANDET

Evalueringen av Innovasjon Norge viser at bedrifter som er kunder i Innovasjon Norge har en høyere aktivitetsvekst enn norsk næringsliv generelt.

Noen erfaringer vi har fra 2010:

- Vi har relativt høy søknadstilgang innenfor de tilbudene som bidrar mest til innovasjon
- Innovasjonshøyden øker på mange tjenester, men økningene er marginale
- Det er krevende å mobilisere til innovasjonsaktivitet i næringer med lav innovasjonshøyde, men vi begynner å se resultater
- Vi ser et generelt behov for en større fleksibilitet i bruken av midlene vi har til disposisjon
- Vi har en krevende innovasjonsdebatt, fordi det ikke alltid oppfattes at Innovasjon Norge har et bredere oppdrag enn å bidra til økt verdiskaping gjennom innovasjon

Evalueringen av Innovasjon Norge pekte på følgende;

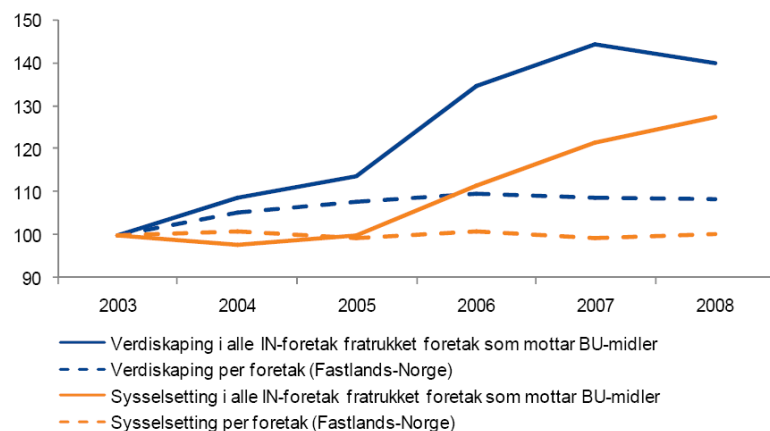
"En større andel av Innovasjon Norges samlede virkemidler har hovedformål innovasjon i 2008, sammenlignet med 2004, men endringen er liten. Av saker som saksbehandlerne har vurdert som innovasjonsprosjekter, er om lag 2/3 innovasjon på nasjonalt eller internasjonalt nivå. Andelen har økt svakt i evalueringsperioden, primært som følge av økte bevilgninger til OFU/IFU-ordningen. Andelen burde etter vår vurdering vært høyere for å bidra til økt verdiskaping. Begrunnelsen for å støtte innovasjonsprosjekter er størst for prosjekter som både har høy innovasjonsgrad og er forbundet med stor risiko. Andelen slike prosjekter framstår som for lav i dag og bør økes."

Som det fremgår i innledningen til dette kapitlet, gir registreringene for 2009 og 2010 indikasjon på at innovasjonsgraden har økt og er relativt høy for de midlene som er innrettet mot å bidra til økt verdiskaping gjennom innovasjon.

Innovasjon Norge er opptatt av at kvaliteten på våre vurderinger og registreringer av diverse informasjon vedrørende det enkelte prosjekt og bedrift er best mulig. Ikke minst gjelder dette innovasjonshøyde. Som et ledd i kvalitetssikringen av slik nøkkelinformasjon har eksterne konsulenter i forbindelse med evalueringer/serviceundersøkelser gjort noen første, enkle koblinger av Innovasjon Norges vurderinger opp mot kundenes. Foreløpige resultater viser at bedriftene gjennomgående synes å ha en noe mer positiv vurdering av prosjektenes nyhets- og innovasjonsgrad enn saksbehandlerne i Innovasjon Norge.

Undersøkelser viser at det startes mange nye bedrifter i Norge (i 2010 ca. 50.000), men at vi i svakere grad enn andre land lykkes med å skape vekst i disse bedriftene. Innovasjon Norge vil derfor i større grad legge vekt på å øke støtte til unge bedrifter med vekstpotensial fremfor å bidra til etablering av nye bedrifter. Kundegruppen "unge bedrifter" (>3 år) vil derfor få særskilt oppmerksomhet fremover.

Figur 14.4 Utvikling i verdiskaping og sysselsetting for alle kunder av Innovasjon Norge og utvikling i øvrig næringsliv. Indeksert lik 100 i 2003

Utfordringer og risiko

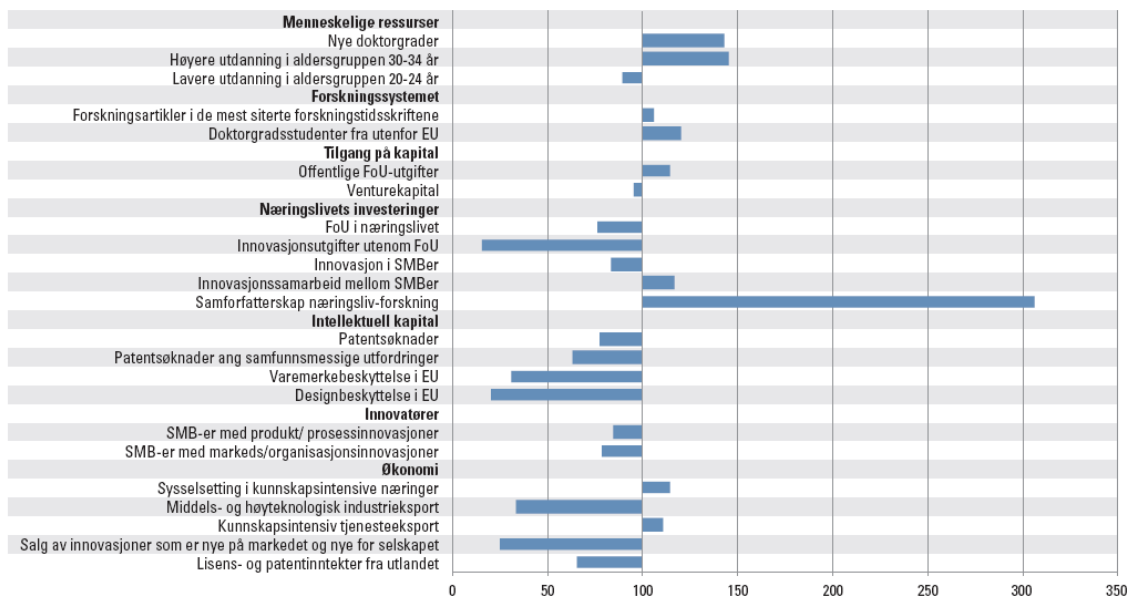
Norsk økonomi kan fremvise en produktivitetsutvikling (landbasert) som i internasjonal sammenheng er meget god. Norge skårer likevel under ønsket nivå på internasjonale rangeringer av innovasjon. Til tross for de mulige svakhetene ved slike målinger, er Innovasjon Norges oppfatning at det er ønskelig med en mer aktiv politikk for innovasjon og nyskaping.

DELMÅL 1: IN SKAL
BIDRA TIL ØKT
INNOVASJON I
NÆRINGSLIVET I
HELE LANDET

Innovasjon Norge vs Innovasjon EU

Figur 3

Norges skår på de forskjellige innovasjonsindikatorerne i forhold til EU (EU=100). SMB=små og mellomstore bedrifter. FoU=Forskning og utvikling

Enhver økonomi trenger kontinuerlig fornyelse, uansett konjunkturer. Vi trenger nye ideer og virksomheter som utfordrer det bestående og konkurrerer om ressursene og derigjennom sikrer effektiv bruk av disse.

Det er en reell risiko for at dagens "gode tider" for norsk økonomi og norsk næringsliv fører til at det investeres for lite i innovasjon og nyskaping.

Innovasjon Norge bidrar til å utløse innovasjon og gjennomfører den til enhver tid valgte nærings- og innovasjonspolitikken. Når det er sagt, må det understrekes at Innovasjon Norges ressurser er relativt begrensede sett i forhold til totaløkonomien i Norge, og forventningene til hva Innovasjon Norge kan gjøre må reflektere dette.

Utfordringen for innovative bedrifter er å introdusere kundebehovene så tidlig som mulig i innovasjonsprosessen slik at utviklingen av ideen "farges" av disse behovene. Dette vil i større grad markedsorienterte bedriften helt fra starten. Deretter er kommersialiseringsfasen opplevd særlig krevende fram til en vellykket markedsintroduksjon. Satt på spissen er det ikke selve bedriftsetableringen som er det mest krevende. Det virkelig avgjørende er å utvikle og deretter få bedriftens varer og/eller tjenester ut i markedet. Dette tar tid, koster penger og er ikke minst avhengig av nettverk og kompetanse. I 2011 har vi forsøkt å ta tak i dette ved å styrke den innledende kundedialogen med kunden og gi veiledning i denne krevende fasen samt utvide mulighetene til å gi etablererstipend i denne fasen. Rammene her er dog begrensede. I tillegg er innovasjons-/risikolån et meget relevant virkemiddel og vi ser etter muligheter for å utvide innretningen og bruken av dette virkemiddelet.

Vår erfaring, særlig ved distriktskontorene med store byer, er at vi i for liten grad kan bidra til å realisere de mest innovative prosjektene i disse områdene. Erfaringen er at det blant de mest innovative prosjektene, uavhengig av lokalisering, er behov for mer supplerende kapital til privatkapitalmarkedet, gjerne i form av såkornkapital, landsdekkende etablerertilskudd og for de litt mer modne også risikolån/innovasjonslån.

DELMÅL 1: IN SKAL
BIDRA TIL ØKT
INNOVASJON I
NÆRINGSLIVET I
HELE LANDET

Et forbedringspunkt som kom fram i evalueringen var behovet for at Innovasjon Norge styrker rollen som strategisk rådgiver overfor eiere og oppdragsgivere. Som regjeringens viktigste innovasjonspolitiske rådgiver, skal Innovasjon Norge jobbe for å utvikle og gi innspill til en norsk innovasjonspolitikk på topp internasjonalt nivå. Innovasjon Norge har bred kontakt mot næringslivet. Vi vet hvilke utfordringer og muligheter de står overfor. Det er denne kunnskapen vi ønsker å bygge på i utviklingen av innspillerrollen i innovasjonspolitikken.

Å realisere innovative prosjekter tar tid og er kompetansekrevende. Kompetansen som trengs forandres over tid, og vi ser at vi har utfordringer i å utvikle organisasjonens egen kompetanse. Innovasjon Norges ansatte er den viktigste ressursen for at vi skal nå våre mål, ta tak i utfordringene og redusere risiko. Pga. budsjettkuttet for 2011 ser vi at vi er presset på dette området, og at vår kapasitet til å følge opp bedriftene vil bli redusert. Samtidig ser vi muligheter for å effektivisere organisasjonen, og fortsatt i større grad legge til rette for å bruke kompetanse på tvers i organisasjonen.

3.2 Delmål 2: IN skal bidra til økt internasjonalisering i næringslivet i hele landet

Innledning

I løpet av det siste tiåret har norsk næringsliv opplevd økende internasjonal konkurranse. Noen av de viktigste driverne for økt internasjonalisering av små og mellomstore bedrifter er knyttet til politiske, teknologiske og økonomiske endringer og muligheter som ligger i utviklingstrekk knyttet til miljø og demografi.

WTO har som formål å fremme økt internasjonal handel gjennom nedbygging av handelshindringer. I Europa har vi sett en sterkere integrering og utvidelse av det europeiske markedet sammen med generelle trender knyttet til markedsliberalisering og deregulering. Tidligere handelsbarrierer har blitt, eller er forventet å bli, redusert og mer effektive markeder utvikles.

Teknologi har dramatisk forbedret tilgangen på informasjon og vår mulighet til å kommunisere. Dette har gjort det mulig, i større grad enn tidligere, å drive virksomhet i ulike markeder. Effektiv og billig transport av varer og mennesker er også forhold som bidrar til en sterkere internasjonal produksjonsstruktur og internasjonal konkurranse.

Eksport, som den tradisjonelle måten å internasjonalisere på, er viktig, men i det siste tiåret har internasjonalisering av norsk næringsliv blitt en mer differensiert aktivitet. I en kunnskapsøkonomi vil bedrifters evne til innovativ verdiskaping handle mer og mer om dens evne til å trekke på de ressursene den har rundt seg – kunder, leverandører, samarbeidspartnere, konkurrenter, investorer, FoU etc. I økende grad vil disse ressursene finnes utenfor landets grenser. Med andre ord, utenlandske partnere, utenlandske investeringer og nettverksaktiviteter på tvers av landegrenser er nye strategier for mange små og mellomstore bedrifter for å styrke sin internasjonale konkurransekraft. Slik internasjonal virksomhet kan omfatte aktiviteter i hele bedriftens verdikjede (for eksempel FoU, markedsføring, produksjon), og der deler av verdikjeden kan være lokalisert i ulike markeder.

Viktige forutsetninger for bedriftenes evne til å møte ovennevnte utfordringer vil være tilgangen på informasjon, kunnskap, teknologi, kapital og kompetanse. På disse områdene utfordres næringslivets evne til å fornye seg.

Gode beslutninger og effektive løsninger forutsetter oppdatert kunnskap om relevante forhold og tilgjengelig teknologi og samarbeidspartnere internasjonalt. I praksis har ikke alle bedrifter samme tilgang til disse arenaene og nødvendig kunnskap. Spesielt gjelder dette for små og mellomstore bedrifter. Den skisserte utviklingen innebærer også at behovet for tjenester som tilbys av det offentlige for internasjonalisering av næringslivet blir mer sammensatt.

Innovasjon Norges virksomhet og tjenester kan således oppsummeres som en type kunnskapsmessig infrastruktur i internasjonale markeder, i hovedsak innrettet for norske bedrifter. Infrastrukturen består både av kunnskapen/medarbeiderne på Innovasjon Norges utekontorer og koblingen mellom Innovasjon Norges organisasjonsledd i og utenfor Norge.

Ved utgangen av 2010 var Innovasjon Norge representert i 31 land. Selskapet har egne kontorer i 28 av disse. I de landene vi ikke har egne kontorer er vi representert gjennom lokale eksterne konsulenter.

Innovasjon Norge samarbeider med Utenriksdepartementet i henhold til en samarbeidsavtale av 1. mars 2007. Det fremgår her at Innovasjon Norge og utenriktjenesten skal samordne sin virksomhet i utlandet og at utenriksstasjonene skal representere Innovasjon Norge i næringslivsspørsmål i markeder hvor Innovasjon Norge ikke selv er tilstede.

For bedrifter som ser internasjonalisering som en integrert del av bedriftens utviklingsstrategi, er internasjonaliseringsaspektet også en del av bedriftens innovasjonsprosesser. Dette vektlegger vi ved at internasjonaliseringsaspektet er en integrert del av alle våre satsinger, programmer og tjenester.

DELMÅL 2: IN SKAL
BIDRA TIL ØKT
INTERNASJON-
ALISERING I
NÆRINGSLIVET I HELE
LANDET

Internasjonaliseringsarbeidet starter hjemme. Allerede i den første *kundedialogen* vil den internasjonale dimensjonen i kundens virksomhet være et naturlig samtaletema. Her inngår en gjennomgang og vurdering av kundens og prosjektets internasjonale forutsetninger. Målet er å styrke norsk næringslivs konkurransevne både på hjemmemarkedet og ute.

Innovasjon Norges samlede tilbud om finansierings-, rådgivnings-, nettverks-, kompetanse- og profileringstjenester er således en viktig del av det norske virkemiddelapparatets tilbud til bedrifter i forbindelse med deres internasjonalisering.

Tjenester/aktiviteter som Innovasjon Norge leverer for å fremme internasjonalisering er bl.a.:

- Rådgivning og kompetanse hjemme gjennom EU-nettverk, handelsteknisk avdeling mv.
- Finansiell risikoavlastning
- Rådgivning om internasjonale markeder og markedsmuligheter, rammebetingelser, lokal forretningskultur osv.
- Rådgivning knyttet til markedsintroduksjon, markedsetablering, partnersøk osv.
- Døråpner til beslutningstakere, myndigheter, partnere osv.
- Kobling av miljøer og bedrifter til relevante nettverk
- Formidling til norske aktører kunnskap om internasjonale markeder, teknologi og ledende kunnskaps miljøer (hjemhenting)
- Nettverksbistand gjennom å arrangere norske stands på internasjonale messer og koordinere norske miljøers deltakelse på internasjonale arrangementer
- EU-nettverket Enterprise Europe Network (EEN) med 4000 rådgivere i 600 organisasjoner i Europa. Syv rådgivere ved distriktskontorene og ni teknologirådgivere ved norske FoU-institusjoner.
- Profilering av Norge og fremme av norske bedrifters omdømme
- Bistå med faglige innspill om handlingshindringer og eventuell diskriminering av norsk næringsliv i land Norge forhandler handelsavtaler med
- Nettbasert informasjon gjennom bl.a. www.innovasjonnorge.no, www.innovasjonnorge.no/Handelsteknisk/Eksporthandboken/, www.Bedriftieu.no, www.cipinorge.no, www.norwaygrants.org

De fem første tjenestene/aktivitetene i listen over synes å være de viktigste internasjonaliseringstjenestene fra Innovasjon Norge i 2010.

En viktig forutsetning for å kunne yte våre kunder kompetent og profesjonell assistanse på disse områdene er den lokale kultur- og språkkompetansen, herunder kompetanse om lokal forretningskultur, som våre utekontorer besitter.

Viktigste aktiviteter og resultater i 2010

Finansieringstjenester

Internasjonalt rettede tilskuddsprosjekter

Antallet internasjonalt rettede tilskuddssaker økte i Innovasjon Norge med 21 prosent fra etableringen i 2004 til 2008. Andelen av tilskuddssakene der prosjektet er internasjonalt rettet har dermed økt fra om lag 20 prosent til i underkant av 30 prosent fra 2004 til 2008. Denne trenden har fortsatt, og i 2010 utgjør andelen internasjonalt rettede prosjekter ca. 32 prosent. Dette betyr at gradvis flere av prosjektene som får tilskudd fra Innovasjon Norge har et internasjonalt potensial.

Et lignende bilde ser vi i utviklingen i bevilgede beløp. Samlet sett har tilskuddene målt i 2008-kroner økt med om lag 50 prosent fra 2004 til 2008. Tilskuddene til internasjonalt rettede prosjekter har økt relativt sett mer (med 80 prosent). Målt som andel av innvilgende kroner til bedriftene har andelen internasjonalt rettede prosjekter vært relativt stabil fram til 2007, for så å øke noe i 2008. Økningen i 2008 har fortsatt, og i 2010 utgjorde bevilgede beløp til internasjonalt rettede prosjekter ca. 46 prosent.

Internasjonalt rettet låneportefølje

Ser vi på tilsvarende utvikling på prosjekter finansiert med lån og garantier, ble antallet internasjonalt rettede saker redusert fra 2004 til 2008. Denne trenden snudde i 2009, og for 2010 utgjorde andelen internasjonalt rettet prosjekter ca. 20 prosent, mot 15 prosent i 2008.

Tilsvarende utvikling har vi også registrert for andelen av bevilgede beløp til internasjonalt rettede prosjekter. Her var det en nedgang i perioden 2004 til 2008 til 23 prosent. I 2010 var andelen økt igjen til ca. 33 prosent.

Rådgivings- og kompetansetjenester

Aktiviteten på disse områdene har variert siden Innovasjon Norge ble etablert i 2004. I perioden fra 2004 til og med 2008 var det en nedgang i rådgivningsoppdragene, mens aktiviteter knyttet til nettverkstjenester (studieturer, seminarer, kurs, konferanser osv.) og kompetansetjenester (hjemhenting av kunnskap) økte.

Denne trenden synes å ha endret seg i løpet av 2009 og 2010 idet rådgivningsoppdragene har vist en stigende tendens mens omfanget av kompetansetjenester (hjemhenting av kunnskap) har vist en nedgang i antallet. Selv om antallet kompetansetjenester er færre, så er oppdragene generelt større.

Totalt håndterer Innovasjon Norges utekontorer anslagsvis 25 000 henvendelser i løpet av et år. I tillegg til disse håndterer en egen spesialavdeling ved hovedkontoret ca. 2 500 handelstekniske spørsmål.

Som eksempel på aktivitetsnivået i 2010 kan det nevnes at det var 250 rådgivningsprosjekter (over 50 timer) som mottok ca. 50 prosent finansiering fra Internasjonal Vekst-programmet mot 234 for 2009. I tillegg er det startet eller sluttført 128 mindre rådgivningsprosjekter på inntil 15 timer pr. prosjekt, såkalte "market scans". Tilsvarende tall for 2009 var 104.

I 2010 hadde vi 136 kundeprosjekter/aktiviteter som var 100 prosent finansierte av kundene mot 128 i 2009. I tillegg kommer 23 større prosjekter for norske bedrifter på vegne av INTSOK og NORAD mot 21 i 2009.

Det ble også i 2010 levert 129 hjemhentingsprosjekter av kunnskap, om bl.a. internasjonale markeds- og konkurranseforhold og utveksling av teknologi.

Ressursbruken i årsverk på de ulike tjenestene ved Innovasjon Norges utekontorer i 2010 fordeler seg med ca. 40 prosent på rådgiving og øvrig kundebehandling, ca. 8 prosent på kompetanse og ca. 7 prosent på nettverk. Ressursinnsatsen i 2010 viser omtrent samme bilde på rådgiving og øvrig kundebehandling som i 2009, noe mindre på kunnskapstjenester, mens nettverksaktivitetene har økt fra 4 til 7 prosent.

Profileringstjenester

Bedrifter må bli kjent, for å vinne kunder, knytte til seg partnere eller bli interessante for arbeidstakere. De fleste bedrifter har da enten direkte eller indirekte flere typer tiltak for å gjøre sine produkter, kompetanse eller verdier kjent. Profilering er en naturlig del av bedriftenes strategiske valg av ressursbruk. Innovasjon Norge bistår derfor norske bedrifter i deres internasjonale profilering samt i profileringen av eget lands reiselivsopplevelser, bl.a. gjennom synliggjøring av hele landets natur, kultur eller andre kvaliteter.

Innovasjon Norges tilbud knyttet til profileringstjenester er i hovedsak reiselivskampanjer, utvikling av strategisk markedsposisjon for prioriterte sektorer (omdømmeprogram), næringslivsdelegasjoner, messer og markedsføring av Norge som ferieland gjennom nettsiden visitnorway.com.

Innsatsen for profilering av norsk næringsliv har økt betydelig siden etableringen av Innovasjon Norge, noe som har vært i tråd med politiske mål.

I 2010 finansierte Innovasjon Norge 167 reiselivsprosjekter og arrangerte åtte offisielle næringslivsdelegasjoner til utlandet samt 22 internasjonale messer, hvilket innebærer en ytterligere styrking av aktiviteten i forhold til 2009 da vi finansierte 150 reiselivsprosjekter og arrangerte tre offisielle næringslivsdelegasjoner samt 24 messer.

DELMÅL 2: IN SKAL
BIDRA TIL ØKT
INTERNASJON-
ALISERING I
NÆRINGSLIVET I HELE
LANDET

Ressursinnsatsen på dette området utgjorde ved Innovasjon Norges utekontorer i 2010 ca. 34 prosent av de totale antall årsverk ved utekontorene, noe som representerer en økning på 4 prosent fra 2009.

Effekter, læring og tiltak

Kundeeffektundersøkelsene, som gjennomføres av Oxford Research, dekker kun et begrenset antall tjenester og programmer med internasjonalisering som sitt primære formål, og det er relativt stor forskjell mellom tjenestene og programmene når det gjelder i hvilken grad de har bidratt til bl.a. økt eksport og internasjonalt samarbeid.

De tjenestene og programmene som bedriftene, både i førundersøkelsen og etterundersøkelsen, i størst grad mener har bidratt til økt eksport, er landsdekkende utviklingstilskudd, innovasjonslån og garantier, etablerer-/oppfinnerstipend, offentlige / industrielle forsknings- og utviklingskontrakter (OFU/IFU), og internasjonale rådgivingstjenester. Bidraget er lavest for risikolån til landbruket.

I førundersøkelsen for 2009 forventer bl.a. 90 prosent av bedriftene som fikk landsdekkende etablererstipend at prosjektet vil føre til en økning i virksomhetens eksport. Forventningen til økt eksport som følge av prosjektet er på 88 prosent av mottakere av OFU/IFU, 83 prosent for mottakere av landsdekkende innovasjonslån, og samlet for alle tjenestene og programmer 69 prosent. I forhold til førundersøkelsene i 2007 og 2008 er det en stigende forventning til økt eksport for alle tjenestene og programmene samlet, fra 29 prosent i 2007, 57 prosent i 2008 og til nevnte 69 prosent i 2009.

Etterundersøkelsen for 2006-årgangen viser at de tjenestene/programmene som i størst grad har bidratt til økt eksport er landsdekkende risikolån/innovasjonslån (83 prosent). Mottakere av internasjonale rådgivingstjenester viste også høyt bidrag, der 56 prosent av de som svarte meldte om økt eksport (2005-årgangen: 55 prosent). Bidraget er lavest for risikolån til landbruket (0 prosent).

Andelen av 2006-årgangen som forventet økt eksport var på 29 prosent, mens andelen som oppga å ha hatt en faktisk økning i etterundersøkelsen var på 19 prosent. Forventningen er altså høyere enn faktisk økning i eksport, og det samme har vist seg i tidligere undersøkelser.

Utfordringer og risiko

Det økonomiske tyngdepunktet i verden flyttes østover. Brorparten av veksten i produksjons- og konsumentmarkedet har de siste årene kommet fra vekst i Asia. Vi opplever at konkurransen på ulike arenaer, herunder hjemmemarkedet, blir mer krevende. Det gjelder ikke bare produksjonsorientert, men også mer kunnskapsintensivt næringsliv. Barrierer for samarbeid og konkurranse på tvers av landegrensener og bedrifter brytes ned.

Utviklingen internasjonalt vil ikke bare utfordre bedriftenes evne til å fornye seg, men like mye Innovasjon Norges evne til å gi bedriftene relevant informasjon om markedsmuligheter, råd og veiledning knyttet til bl.a. markedsetableringer og lokal forretningskultur, samt det å være en "døråpner" mot lokale myndigheter og partnere. Særlig vil den kulturelle dimensjonen i vårt arbeid bli enda viktigere fremover i det det økonomiske tyngdepunktet i verden endrer seg. I tillegg ser vi at det i økende grad nå må satses internasjonalt i en tidlig fase av en bedrifts utvikling, for å realisere en innovativ forretningside. Det krever betydelig kapital og kompetanse, og dette er et område vi må forsterke framover.

Innovasjon Norge vil derfor jobbe mot å styrke sin representasjon i bl.a. BRIK-landene. Dette slik at vi kan bidra, i større grad enn i dag, til å underlette og risikoavlaste norske bedrifters internasjonaliseringsaktiviteter i disse markedene. En slik styrking krever at vi både har økonomiske og kompetansemessige ressurser til å gjennomføre dette. Begge forholdene representerer en risiko i forhold til bedriftenes forventninger til oss og hva vi faktisk kan levere. Det gjelder både ved våre kontorer hjemme og ute.

3.3 Delmål 3: Innovasjon Norge skal styrke profileringen av Norge og norsk næringsliv internasjonalt

DELMÅL 3: IN SKAL STYRKE PROFILERINGEN AV NORGE OG NORSK NÆRINGS LIV INTERNASJONALT

Innledning

Innovasjon Norge skal styrke profileringen av Norge og norsk næringsliv internasjonalt. Innovasjon Norge skal ha særlig fokus på informasjon, markedsføring og omdømmebygging av norsk næringsliv. Vi skal fremme Norge som attraktivt investeringsland og turistmål.

Globaliseringen har gitt næringslivet større muligheter på nye markeder, men også større konkurranse om tilgang til kapital, kompetanse og kunder. Kunder er i økende grad opptatt av hvordan man driver sin virksomhet, og om varene eller tjenestene de kjøper, er produsert på en ansvarlig og bærekraftig måte. Arbeidstakere vektlegger omdømme når de skal velge sin arbeidsgiver og arbeidssted. Mediene og frivillige organisasjoner overvåker næringslivet tett, og slår raskt til om de finner kritikkverdige forhold. Investorer inkluderer omdømmemessige risikoer i sine investeringsanalyser. Næringslivet utfordres til å ivareta samfunnsansvar. Denne utviklingen har skapt økt oppmerksomhet rundt bedrifters, regioners, klyngers, organisasjoners og nasjoners omdømme.

Et sterkt nasjonalt omdømme har avgjørende betydning for norsk kultur- og næringsliv, og skal bidra til at Norge blir en foretrukket samarbeidspartner. Et tydelig og klart bilde av Norge skal videre bidra til å styrke gjennomslagskraften for norske synspunkter internasjonalt. Resultater fra 2010 Anholt-GfK Roper Nation Brands Index, som måler det globale bildet av 50 land, viser at USA holder topplasseringen for andre år på rad som det landet med den beste samlede merkevaren. Undersøkelsen ble gjennomført i 20 store utviklingsland og utviklede land som spiller viktige roller i internasjonal politikk, handel, og strømmen av forretninger, kultur og

reiseliv. Resultatene fra undersøkelsen er basert på respondentenes rangering av 50 nasjoner på spørsmål i seks kategorier: eksport, governance, kultur, mennesker, reiseliv og innvandring/investeringer.

Rangeringen for 2010 er bemerkelsesmessig ved at merkevareverdien flyttes fra Sør-Europa til Nord-Europa. Alle de skandinaviske landene har synlig forbedret seg; Finland har hoppet åtte plasser og er inne på topp-10-listen, mens Sverige har steget ikke mindre enn 10 plasser, og har også gått inn i topp-10-listen, mens Norge har avansert 9 plasser fra nummer 22 til nummer 13. Flere undersøkelser indikerer at Norge er lite kjent i utlandet. Det at vi er et lite land forklarer mye, men noe av dette kan også forklares med et lite markedsorientert næringsliv, få internasjonale merkevarer og liten internasjonal eksponering av norske personligheter innenfor kultur, næringsliv og politikk (Synovate 2009).

Innovasjon Norge arbeider for at Norge og viktige sektorer benytter profilering til å oppnå internasjonal konkurransekraft. Vi har definert tre målgrupper for våre aktiviteter for å nå dette målet:

- Norge som nasjon
- Klynger og sektorer
- Enkeltbedrifter

Viktigste aktiviteter og resultater i 2010

Profileringstjenester

Programmer og tjenester

De viktigste profileringstjenestene- og aktivitetene i Innovasjon Norge i 2010 har vært:

- Omdømmeprogrammet
- Profilering av Norge som reisemål, herunder Visitnorway.com og reiselivskampanjer
- Internasjonal markedsrådgiving
- Norske fellesstands på messer i utlandet
- Næringslivsdelegasjoner

For detaljerte beskrivelser vises til Detaljrapporter 2010.

Omdømmeprogrammet

Med omdømmebygging mener Innovasjon Norge en målrettet og strukturert prosess, med den hensikt å fastsette en strategisk omdømmeposisjon i prioriterte målgrupper, og å implementere denne gjennom målrettet profilering, organisasjonsutvikling og leveranse av (unike) produkter og tjenester.

Omdømmebygging på land, bransje, sektor eller enkeltbedriftsnivå, vil gi styrket markedsorientering og konkurransevne for norske bedrifter.

På nasjonalt nivå har Innovasjon Norge gjennomført det andre året i samordningspiloten med Utenriksdepartementet. Målet er å høste erfaringer på hvordan vi kan effektivisere vårt samarbeide i 19 prioriterte markeder, og hvordan man langsiktig kan posisjonere Norge som "en ressurssterk og engasjert partner". I 2010 fikk to av pilotene, Polen og Storbritannia, tilført ekstra ressurser hvor det ble overordnede planer for omdømmeaktiviteter og PR.

På klynge- og bransjenivå har Innovasjon Norge i 2010 jobbet tett med sektorsatsingene for å utvikle en verktøykasse for maritim sektor, som vil bli videreutviklet til bruk for andre sektorer. På bedriftsnivå er det rullet ut kompetansekurs for Innovasjon Norges kundeport, da disse best kan "utfordre" bedrifter på markedsorientering.

Profilering av Norge som reisemål, herunder tjenestene visitnorway.com og reiselivskampanjer

En oversikt over aktiviteter og tjenester fordelt på satsingsområde og markedsland innenfor programmet finnes på www.innovasjonnorge.no/reiseliv. Totalt ble det gjennomført over 167 aktiviteter fordelt på over 1 281 kunder i 2010. Antall internasjonale turoperatører og reisebyråer som selger norske reiselivsprodukter er 1 101.

Pressearbeid

I 2010 ble det arrangert presseturer i Norge for 1 000 internasjonale journalister, noe som så langt har resultert i 7 265 artikler i trykte media, og som ga en samlet annonseverdi på nesten 413 mill. kroner. Videre kommer utbytte av 290 TV-programmer og 145 radioprogrammer som det ikke er beregnet presseverdi for.

Visitnorway.com

Norges offisielle reiselivsportal, visitnorway.com, har hatt en god trafikkvekst, også pga. "long tail" effekten fra søkemotorer med 25-100 % økning i antall besøk. Portalen har partneravtale med ca. 90 % av norske destinasjoner og turistkontorer.

Nøkkeltall 2010:

- Visits: 9.467.891 (besøk)
- Visitors: 7.026.811 (også kjent som unike brukere)
- Page Views: 39.180.470 (sidevisninger)

- Average per Day: 25.939
- Average Visit Duration: 00:07:52
- Median Visit Duration: 00:03:01
- International Visits: 81.84 %
- Visits of Unknown Origin: 0,42 %
- Visits from Your Country: Norway (NO) 17.74 %
- Average Visits per Visitor: 1.35
- Most Active Day of the Week: Monday

Norwegian Travel Workshop

Norwegian Travel Workshop ble arrangert i Molde 26. til 29. april 2010. Til tross for at askeskyene fra Island gjorde livet surt for mange uken før, så ble det i løpet av tre hektiske dager avholdt 8 000 salgsmøter mellom 263 norske tilbydere og 277 utenlandske turoperatører. Neste års workshop vil bli lagt til Haugesund.

Delegasjonsvirksomheten

Når innkommende statsbesøk og offisielle besøk til Norge følges av en næringslivsdelegasjon, eller næringslivsrelaterte markeringer planlegges, bidrar vanligvis også Innovasjon Norge, men med stor variasjon i bistand alt etter landets egenhåndtering av besøket og Norges egne interesser.

Arbeidet med delegasjoner gjennomføres på oppdrag fra og i samarbeid med Nærings- og handelsdepartementet og i nært samarbeid med Slottet, Utenriksdepartementet, aktuelle fagdepartement, bransjeforeninger og de aktuelle avdelinger i Innovasjon Norge.

Det arrangeres fagseminarer, rundebordskonferanser, B2B-møter, bedriftsbesøk og sosiale arrangement med tanke på kundepleie, alt etter hva som er riktig overfor det aktuelle markedet. I tillegg gjennomfører Innovasjon Norge presseopplegg og mediemarkeringer sammen med departementenes presseavdelinger, både overfor lokal og norsk presse.

I 2010 ble det gjennomført åtte delegasjonsreiser fra Norge til utlandet med 384 deltakende norske bedrifter. Dette omfatter statsbesøk, offisielle besøk og reiser der statsråder deltar. Videre har Innovasjon Norge bistått ved syv delegasjoner til Norge med 70 deltakende norske bedrifter.

Internasjonale fagmesser

Innovasjon Norge tilbyr norsk næringsliv bistand ved deltagelse på internasjonale fagmesser. De fleste messene organiseres av Innovasjon Norges Messe og delegasjonsavdeling (MEDE). Enkelte tiltak arrangeres av utekontorene direkte. Internationale Grüne Woche (IGW) er som eneste unntak en publikumsmesse.

I 2010 arrangerte Innovasjon Norge 22 internasjonale messer med tilsammen 372 deltakende norske bedrifter. I tillegg kommer reiselivsmessene. 85 % av deltakende bedrifter er SMB. Arrangementene har hovedsakelig vært konsentrert om satsningsområdene olje og gass, sjømat/mat, IKT, maritim og fornybar energi.

Taste of Norway

Taste of Norway har i 2010 blitt brukt ved flere arrangementer både i inn- og utland, både i forhold til sektorenes prioriterte markeder og aktiviteter samt ved flere næringslivsdelegasjoner i forbindelse med statsbesøk eller offisielle besøk til utlandet:

- Internationale Grüne Woche, Berlin (landbruk)
- WACS-konferansen, Santiago (landbruk)
- De Forente Arabiske Emirater (Maritim, IKT, Delegasjoner)
- Norwegian Travel Workshop, Molde (reiseliv)
- EXPO 2010, Shanghai
- OTC, Houston (Olje og Gass)
- SMM, Hamburg (Maritim)

Effekter, læring og tiltak

Innovasjon Norges kundeeffektundersøkelser omfatter ikke tjenester og programmer knyttet til profilering av norsk næringsliv internasjonalt.

**DELMÅL 3: IN SKAL
STYRKE
PROFILERINGEN AV
NORGE OG NORSK
NÆRINGS LIV
INTERNASJONALT**

Innenfor reiselivssatsingen rapporteres det på effekt gjennom SSBs overnattingsstatistikk som viser at antall kommersielle gjestedøgn var i underkant av 28,55 millioner, noe som er en økning på to prosent sammenlignet med 2009. Norske gjestedøgn økte med en prosent, og representerte en markedsandel på 72 prosent av alle kommersielle gjestedøgn det året. Den norske andelen var i 2009 på 73 prosent og på 71 prosent i 2008. Økningen fra utlandet på fem prosent må ses i lys av nedgangen fra utlandet på åtte prosent i 2009.

Veksten i utenlandske gjestedøgn på fem prosent kom stort sett fra Innovasjon Norges prioriterte utenlandsmarkeder med unntak av nedgang fra Danmark (4 %), Nederland (3 %) og Storbritannia (1 %). I tillegg ble det gjennomført kommunikasjonsmålinger for markeds kampanjer i utvalgte markeder. Det henvises til Detaljrapport 2010 for mer informasjon.

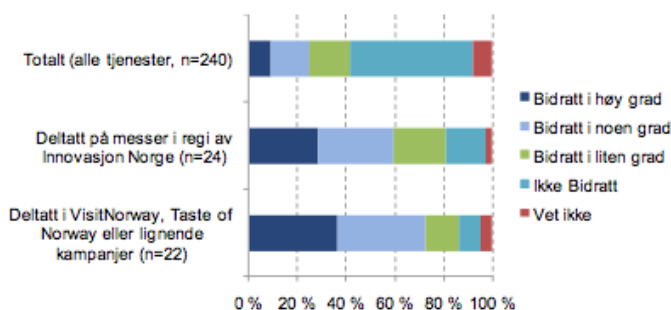
Når det gjelder delegasjoner og messer så settes det ikke konkrete måltall for disse aktivitetene. Etter hver delegasjonsreise eller messe gjennomføres det imidlertid evalueringer blant deltakerne. Disse evalueringene viser stor kundetilfredshet i 2010. Delegasjonsreisene evalueres/oppsummeres gjennom en dialog med NHD og UD, sett i forhold til en omforent målsetting for det enkelte besøk.

Innovasjon Norge vil i fremtiden inkludere disse aktivitetene i sine ordinære kundeundersøkelser. Da denne måler effekten over noe tid så vil det ikke bli publisert resultater fra denne før om et par år.

I Econ Pöyrys evaluering av Innovasjon Norge på oppdrag fra Nærings- og handelsdepartementet heter det at "Innovasjon Norge bidrar til organisering av fellesaktiviteter som messer og næringslivs- delegasjoner. Tilbudet er åpent for alle norsk bedrifter og arbeidet framstår som en effektiv og rasjonell ivaretagelse av nyttige aktiviteter det vil bli for lite av uten Innovasjon Norge".

I evalueringens spørreundersøkelse til bedriftene har evaluatør stilt spørsmål om

Spørsmål til bedriftene: Har tjenestene fra Innovasjon Norge gitt merverdi for din virksomhet i form av bedre profilering av virksomheten i utlandet?

profileringstjenestene i Innovasjon Norge har gitt merverdi for virksomheten i form av ulike resultater. Svarene tyder på at en relativt stor andel (60 prosent) av deltakerne på messer i regi av Innovasjon Norge mener at deltakelsen i høy grad eller noen grad har gitt merverdi i form av bedre profilering.

Innsatsen for profilering av norsk reiseliv har økt betydelig i perioden. Samtidig tilsier størrelsen på de samlede offentlige bevilgningene til norsk reiseliv behov for en sterk koordinerende, kompetent og strategisk ledelse av reiselivsarbeidet i Innovasjon Norge. Evalueringen viser at det innenfor reiselivsområdet har blitt hentet ut vesentlige faglige synergieffekter som følge av fusjonen i 2004, som førte til etableringen av Innovasjon Norge. Innovasjon Norges kunder synes i økende grad å være tilfredse med virksomhetens innsats. Styrkingen av Innovasjon Norges strategiske ledelse av reiselivsarbeidet sammen med kundenes tilbakemelding indikerer god måloppnåelse innenfor profileringens mål.

Det er vanskelig for norsk næringsliv å konkurrere på pris og produkter alene. Gjennom systematisk markedsorientering må man skape og levere løsninger som oppleves som attraktive og mer verdifulle for kundene enn det konkurrentene kan tilby. Konkurransen og muligheten for kommersiell suksess øker når bedriftenes handlingsplaner er fundert i bevisste, strategiske valg.

Utfordringer og risiko

Innovasjon Norge har i oppdrag å bistå norske bedrifter i internasjonale profilering. Det er tre grunner til dette:

- Norge er et lite land med et begrenset marked.
- Felles profilering er et kollektivt gode.
- Det er klare stordriftsfordeler i organisering av felles profileringsaktiviteter.

Norge er et lite land med få bedrifter som er kjent utenfor landets grenser og vi har få kjente merkevarer overfor sluttbruker. I noen tilfeller er det behov for å samle krefter for å profilere seg i prioriterte markeder. Mange norske bedrifter vil ha felles interesser i at norske virksomheter, kompetanse eller ressurser blir synliggjort, men ingen har incentiver til å gjøre dette på vegne av andre enn seg selv. Kostnadene ved egenprofilering vil i svært mange tilfeller bli for høy til at enkeltbedrifter vil igangsette like mange profileringsaktiviteter hver for seg sammenlignet med hva de kan gjøre i fellesskap med andre. Internasjonal profilering av norske virksomheter framstår derfor som et kollektivt gode som det blir produsert for lite av uten koordinert innsats.

Samtidig mener evaluator av Innovasjon Norge, Econ Pöyry, at omfanget av den offentlige profileringsinnsatsen innenfor reiseliv bør evalueres i forhold til om innsatsen faktisk bidrar til økt verdiskaping, noe som både forutsetter at profileringsaktivitetene viser seg effektive, og at profileringen øker omfanget av reiselivsvirksomheter med avkastning minst på nivå med øvrig næringsliv.

DELMÅL 3: IN SKAL
STYRKE
PROFILERINGEN AV
NORGE OG NORSK
NÆRINGS LIV
INTERNASJONALT

3.4 Delmål 4: IN skal bidra til næringsutvikling basert på regionale forutsetninger

Delmålet er avledet av Innovasjon Norges formålsparagraf som sier at selskapet skal "fremme bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling i hele landet, og utløse ulike distrikters og regioners muligheter gjennom å bidra til innovasjon, internasjonalisering og profilering."

I utgangspunktet er regionspesifikke forutsetninger knyttet til én eller flere av følgende forutsetninger:

- Naturgitte fortrinn som gir grunnlag for utnyttelse av natur og naturressurser
- Kompetansemessige fortrinn knyttet til næringsklynger og/eller nærings- og kunnskapsmiljøer
- Fortrinn knyttet til markedsnærhet, logistikk og kommunikasjon

En betydelig del av Innovasjon Norges tjenester leveres med utgangspunkt i strategier for å utnytte denne typen regionspesifikke fortrinn. Tilrettelegging for næringsutvikling i alle deler av landet er et sentralt element i norsk distrikts- og regionalpolitikk. Fylkeskommunene er gitt rollen som den koordinerende og sentrale regionale utviklingsaktøren, og ansvarlig for disponeringen av en betydelig andel av de samlede virkemidlene for regional utvikling. I 2010 gikk 44 prosent av disse midlene til bedrifts- og næringsrettet finansiering gjennom Innovasjon Norge.

Innovasjon Norge er i tillegg til å være operatør for den bedriftsrettede delen av fylkeskommunenes regionale utviklingsmidler, også en aktiv partner i de regionale partnerskapene som utvikler planer og strategier for den regionale utviklingspolitikken, herunder den regionale nærings- og innovasjonspolitikken.

Innovasjon Norge har også et særskilt oppdrag med å fasilitere regionale omstillingsprosesser i kommuner eller mindre regioner som møter særlige utfordringer knyttet til store og plutselige fall i sysselsettingen. Arbeidet med å utvikle alternative arbeidsplasser til de som er blitt borte, vil nødvendigvis måtte ta utgangspunkt i de særskilte forutsetningene og fortrinnene som disse områdene har.

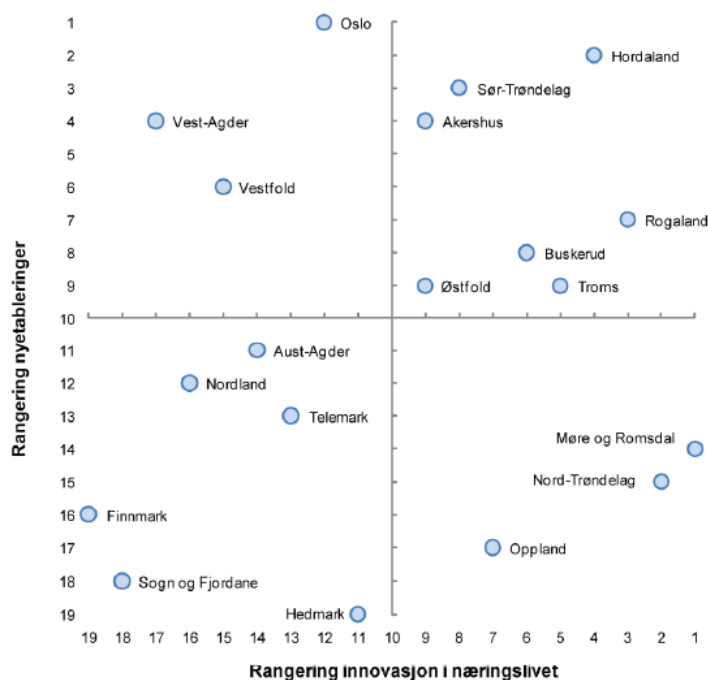
I følge delmålsstrukturen i MRS består delmål 4 av tre arbeidsområder. I og med at vi i denne årsrapporten omtaler delmålene annerledes enn tidligere, vil arbeidsområdene bli omtalt slik:

- Arbeidsområde A: Utvikling og utnyttelse av regionale fortrinn og muligheter (bedrifts- og næringsutvikling) og arbeidsområde C: Regional omstilling omtales her samlet, og prosjektet Regional omstilling er detaljert omtalt i Detaljrapporter 2010.
- Arbeidsområde B: Regionalt samspill (samhandlingen i og med det regionale partnerskapet) omtales under kapittel. 6. Nytt Eierskap Og Samarbeid Med Andre Aktører.

Arbeidsområde 4A – Utvikling og utnyttelse av regionale fortrinn og 4C – Regional omstilling

Innledning

DELMÅL 4: IN SKAL BIDRA TIL NÆRINGSUTVIKLING BASERT PÅ REGIONALE FORUTSETNINGER

Nyskaping	Fylke	Innovasjon	Etablering
1	Hordaland	4	2
2	Rogaland	3	7
3	Sør-Trøndelag	8	3
4	Akershus	9	4
4	Oslo	12	1
6	Buskerud	6	8
6	Troms	5	9
8	Møre og Romsdal	1	14
9	Nord-Trøndelag	2	15
10	Østfold	9	9
11	Vestfold	15	6
11	Vest-Agder	17	4
13	Oppland	7	17
14	Aust-Agder	14	11
15	Telemark	13	13
16	Nordland	16	12
17	Hedmark	11	19
18	Finmark	19	16
19	Sogn og Fjordane	18	18

Kilde: [NHOs nyskappingsbarometer 2010](#)

NHO har laget et *Nyskappingsbarometer* for 2010 hvor fylkene rangeres etter innovasjon og nyetablering. Alle fylker og regioner har ikke like mange eller like sterke lokaliseringsfortrinn. Det betyr at det ofte heller vil være snakk om å utvikle næringsvirksomhet basert på relative enn absolutte regionale fortrinn. Sagt på en annen måte vil det være flere former for og større grad av markedssvikt i regioner med få og svake regionale fortrinn enn i regioner med mange og sterke. Det betyr at det for å realisere målet om næringsutvikling i alle deler av landet, er nødvendig med flere og sterkere virkemidler i områder med omfattende markedssvikt i kapital- og/eller kompetansemarkedene eller lokaliseringmessige ulemper (avstandsuremper) som det er et politisk mål å utligne. Derfor disponerer også Innovasjon Norge ressurser for et bredere og tyngre engasjement overfor næringslivet i distriktene enn i sentrale strøk.

Det er vanskelig å gi en presis og dekkende oppsummering av hva Innovasjon Norge totalt sett har bidratt med innenfor dette delmålet. Det skyldes først og fremst de metodemessige utfordringene som følger av at dette arbeidsområdet også tar opp i seg mye av det vi gjør under delmål 1- 3. Vi arbeider med å øke innovasjonsevnen og det internasjonale fokuset i det regionalt baserte næringslivet, samt stimulere til å benytte omdømmebygging og profilering til å bygge konkurransekraft. Dette arbeidet understøtter og er en viktig del av vårt bidrag til næringsutvikling basert på regionale forutsetninger. Vi vil derfor primært i dette avsnittet rapportere på aktiviteter og resultater som ikke er fanget opp i rapporteringen knyttet til de øvrige delmålene eller i kap. 4. Ressursinnsats På Budsjettpostene.

Det vises også til rapporten "Våre kontorer 2010" som bl.a. inneholder en mer utførlig redegjørelse for virksomheten til våre distriktkontorer i 2010. *Vedlegg til årsrapporten 2010* inneholder bl.a. tabeller som bl.a. viser fylkesvis fordeling og fordeling på de ulike virkemiddelssonene for de finansielle virkemidlene.

DELMÅL 4: IN SKAL
BIDRA TIL
NÆRINGSUTVIKLING
BASERT PÅ REGIONALE
FORUTSETNINGER

Målet for Innovasjon Norges arbeid med *Regional omstilling* er å bidra til å styrke næringsgrunnlaget gjennom økt verdiskaping og etablering av nye lønnsomme arbeidsplasser. Kommunen/området får derigjennom en mer variert og robust næringsstruktur med sysselsettingsmuligheter for både kvinner og menn. Arbeidet bidrar til å styrke den langsiktige næringsutviklingsevnen i området.

Finansieringstjenester

Vårt fylkeskommunale oppdrag

Det fylkeskommunale oppdraget til Innovasjon Norge ivaretas primært gjennom ordningene etablererstipend (fra 2011 omgjort til etablerertilskudd), distriktsutviklingstilskudd og distriktsrettet risikolån. Det er dette oppdraget som også tydeligst er knyttet opp til planer og strategier basert på utvikling og utnyttelse av regionale fortrinn. Viktige deler av dette oppdraget er naturlig nok knyttet til våre øvrige tre delmål. Samtidig er det også i oppdraget forutsatt at Innovasjon Norge med disse midlene skal utløse andre typer prosjekter som bidrar til økt verdiskaping og styrket lønnsomhet i distriktsbedriftene.

36 prosent av disse tilskuddsmidlene som ble brukt til finansiering av prosjekter i virkemiddelsone III, var ikke definert som innovasjonsprosjekter på internasjonalt eller nasjonalt nivå. Tilsvarende andel var 58 prosent i sone IV. De respektive andelene for distriktsrettede risikolån var 50 prosent i sone III og 52 prosent i sone IV. Dette viser at det i sone III er vesentlig høyere innovasjonsgrad i de tilskuddsfinansierte prosjektene enn i de som er finansiert med risikolån, mens det i sone IV er høyest innovasjonsgrad i de risikofinansierte prosjektene.

Av midlene som gikk til prosjekter med innovasjon på internasjonalt eller nasjonalt nivå og som lar seg fordele på virkemiddelsoener, gikk 34 prosent av risikolånene og 57 prosent av tilskuddene til bedrifter i sone III, mens henholdsvis 66 og 43 prosent gikk til bedrifter i sone IV. For den delen av rammene som ikke gikk til innovasjonsprosjekter gikk 34 prosent av tilskuddene og 33 prosent av risikolånene til bedrifter i sone III og henholdsvis 66 og 67 prosent til bedrifter i sone IV.

Det er med andre ord bare fordelingen av tilskudd til prosjekter med høy innovasjonsgrad som skiller seg ut. Her er andelen i sone III vesentlig høyere enn for de andre parameterne. Det kan være en indikasjon på at mer sentralt beliggende bedrifter i større grad realiserer utviklingsprosjekter med høy innovasjonsgrad i tidligfase hvor tilskuddsfinansiering er mer naturlig enn finansiering med lån. I sone IV ser det ut til at det i større grad tilskuddsfinansieres prosjekter med lavere innovasjonsgrad og prosjekter rettet mot andre formål enn innovasjon, samt at det er en større andel investeringsprosjekter (uavhengig av innovasjonsgrad) hvor risikolån er et mer naturlig alternativ.

Brikkene faller på plass for Bioteknologimiljøet i Tromsø

Universitetet og forskningsmiljøene i Tromsø har over mange år hatt omfattende forskningsvirksomhet i fagdisiplinene knyttet til marin bioteknologi. Nasjonale sentre som Marbank, Mabcent og Mabit er etablert i Troms. BioTech North som ble etablert i 2010, skal samle og profilere bioteknologimiljøet i Tromsøregionen.

I februar 2011 ble den internasjonale Bioprospekteringskonferansen holdt i Tromsø for tredje gang. 250 delegater fra 19 nasjoner deltok. Under konferansen ble det signert en Memorandum of Understanding (MoU) for et omfattende samarbeid mellom Norge og Storbritannia innenfor industriell bioteknologi. Innovasjon Norges satsingsansvarlige for helse signerte på vegne av Norge. 2. mars ble Industri-Bioparken i Tromsø offisielt etablert, med 7000 m². Innovasjon Norge solgte i januar i år lokalene etter konkursen i Tromsø Reker til SIVA, som blir eier av Bioparken. Planen er at det i løpet av de neste par år skal etableres 50-70 nye arbeidsplasser i parken. ProBio som blir en sentral leietaker i Bioparken fikk i 2009 finansiering fra Innovasjon Norge på mer enn 80 mill. kroner for å realisere sine planer. I tillegg skal bl. a. Nofima etablere en ny prosesslab i Parken. Her skal bedrifter kunne leie produksjonskapasitet for å teste ut produksjon i stor skala. I Troms er sentral i de fleste prosessene tilknyttet bioteknologimiljøet i Tromsø. Til nå er det etablert omkring 20 bioteknologibedrifter i Troms.

Bransje- eller sektorperspektivet kan i noen grad være en aktuell innfallsvinkel for å beskrive hva vi gjør for å utvikle regionale fortrinn knyttet til stedbundne ressurser. Det gjelder for eksempel tradisjonelle sektorer som primærnæringene (jordbruk, skogbruk, reindrift og fiske), den naturbaserte delen av reiselivsnæringen og bergverk og kraftintensiv prosessindustri. Det samme er i større eller mindre grad tilfellet med framvoksende bransjer som fornybar energi, og bransjer innenfor det som defineres som en del av bioøkonomien – for eksempel marin bioteknologi/bioprospektering, som er et satsingsområde i Troms (se faktaboks).

Innenfor arbeidsområdet *Regional omstilling* har Innovasjon Norge i 2010 hatt ansvaret for oppfølging og kvalitetssikring av 24 kommuner/regioner på vegne av fylkeskommunene. Oppdraget er utført med en ramme på til sammen 66 mill. kroner fra kap. 551 post 60 Tilskudd til fylkeskommunen for regional utvikling. I tillegg bidrar kommunene med inntil 25 prosent i egenfinansiering.

Nasjonale finansieringstjenester

De viktigste nasjonale finansieringstjenestene er lavrisikolån, landsdekkende innovasjonslån, OFU-/IFU-tilskudd og etablererstipend. Her er spesielt lavrisikolån et virkemiddel som treffer spesifikke regionale forutsetninger/utfordringer. Nær 2/3-deler av lavrisikolånene har i 2010 gått til virkemiddelområde III og IV. Dette er lån som bl.a. er med på å utjevne regionale eller sektor-/bransjevise former for svikt i markedet for langsiktig finansiering. Det gjør at ordningen dekker et særskilt behov i regioner hvor alternativverdien av realaktiva er lav og overfor sykliske bransjer hvor aktivitet og lønnsomhet varierer over tid.

OFU-/IFU-tilskudd er først og fremst et virkemiddel som benyttes i storbyregionene. Over 80 % av tilsagnene i 2010 er i virkemiddelområde I. Dette er dels fordi det er her vi finner hovedtyngden av forsknings- og utviklingsorienterte bedrifter, og dels fordi det i distriktsfylkene også finnes alternative tilskuddsmidler som i en del tilfeller anses å være mer hensiktsmessige å benytte i innovasjonsprosjekter i enkeltbedrifter, men andelen OFU-/IFU-kontrakter i virkemiddelområde II, III og IV kan med fordel økes.

For de øvrige innovasjonsrettede virkemidlene reflekterer fordelingen av tilsagnene i stor grad den regionale fordelingen av innovative og internasjonalt orienterte bedrifter.

Rådgivings-, nettverk- og kompetansetjenester

NCE- og Arenaprogrammene

De tydeligste eksemplene på aktiviteter i Innovasjon Norge som er innrettet mot å utvikle og utnytte regionale fortrinn, er det som skjer innenfor våre klyngeutviklingsprogrammer (NCE- og Arenaprogrammene). NCE- og Arena-prosjektene omfatter bedrifter i næringer som representerer tyngdepunkter i det regionale næringslivet i fylkene. De er spesielt opptatt av tverrgående kompetanse- og innovasjonsprosjekter, ofte i samarbeid med regionale og nasjonale FoU- og kunnskapsmiljøer. De setter i gang delprosjekter med sikte på å styrke bedriftene innen internasjonal forretningsutvikling og inngår samarbeid med regionale høgskoler med sikte på å videreutvikle utdanningstilbud for å få tilgang til ferdige kandidater med et adekvat teoretisk kunnskapsnivå.

I 2010 har NCE-prosjektene hatt deltakelse fra i underkant av 1 000 bedrifter og vel 100 FoU-/kunnskapsmiljøer. Ca. 2 000 bedrifter og vel 140 FoU-/kunnskapsmiljøer har deltatt i Arena-prosjektene. NCE-programmet har hatt en betydelig økning i antall innovasjonsprosjekter som har utløst finansiering fra virkemiddelapparatet og EU. Det samme gjelder prosjekter med sikte på internasjonal forretningsutvikling og prosjekter med sikte på utdanning/-kompetanseheving. Arena-prosjektene har i 2010 satt i gang et langt større antall internasjonaliseringsprosjekter enn tidligere år, mens antall innovasjonsprosjekter ligger på et lavere nivå enn tidligere p.g.a. endret sammensetning av prosjektporteføljen i programmet.

I tillegg til det som leveres gjennom disse programmene, er det ofte innenfor de regionspesifikke klyngemiljøene som inngår i disse programmene vi finner de bedriftene som har best forutsetninger for å kunne nyttiggjøre seg krevende innovasjonspolitiske virkemidler som OFU-/IFU-ordningen, kompetansetjenester som Navigatorprogrammet og våre rådgivnings- og profileringstjenester.

DELMÅL 4: IN SKAL
 BIDRA TIL
 NÆRINGSUTVIKLING
 BASERT PÅ REGIONALE
 FORUTSETNINGER

Andre tjenester

Den regionale fordelingen av Innovasjon Norges nasjonale tjenester varierer. Fordelingen har ofte sammenheng med hvilke målgrupper tjenestene er rettet mot. For eksempel brukes tjenester rettet mot målgruppene kvinner og unge i hovedsak i distriktene fordi det er her man har offensive strategier mot disse målgruppene for å realisere ønsket regional utvikling.

Programmer og finansieringstjenester rettet mot landbruk og fiskerinæringen er i sin natur innrettet mot å utnytte regionale naturgitte og kompetansemessige fortrinn som påpekt ovenfor. Det samme kan i noen grad sies om våre reiselivsrettede aktiviteter. Også innenfor andre av våre sektorsatsinger – for eksempel Energi- og miljø og Olje og gass er det stedlige ressurser som er utgangspunktet for aktørens lokalisering. Nærmere redegjørelse for aktiviteter og resultater knyttet til disse sektorene finnes i Detaljrapporter 2010.

Av tabellen nedenfor framgår det at våre *rådgivingstjenester* har en brukbar regional fordeling. Naturlig nok er det gjennomgående størst etterspørsel fra og flest leveranser til næringslivet i de større byregionene fordi det er her de fleste aktørene i målgruppene for disse tjenestene er lokalisert.

Rådgivingstjenester – antall leveranser fordelt på bedriftenes lokalisering

Fylke	Internasjon- alisering	Design- rådgiving	IPR- rådgiving	EU- rådgiving
Østfold	4	9	3	9
Akershus	11	29	13	20
Oslo	59	17	25	38
Hedmark	5	26		11
Oppland	7	28	1	8
Buskerud	6	24	13	14
Vestfold	8	8	8	13
Telemark	11	12	17	8
Aust-Agder	2	1	1	9
Vest-Agder	10		12	12
Rogaland	18	4	16	13
Hordaland	19	21	11	46
Sogn og Fjordane	6	2	10	17
Møre og Romsdal	15	19	14	11
Sør-Trøndelag	24	21	37	71
Nord-Trøndelag	10	2	4	13
Nordland	8		9	18
Troms	14	12	10	9
Finnmark	5	2	5	3
Ikke spesifisert	13		151	35
Sum	255	237	360	378

Samtidig viser tabellen forskjeller i antallet leveranser mellom fylkene som ikke kan forklares med forskjeller i næringsstruktur. Det er nærliggende å anta at vi heller bør lete etter forklaringen i interne forhold i Innovasjon Norge. Mangelfulle registreringsrutiner og forskjeller i de enkelte distriktkontorenes innsats når det gjelder å mobilisere deres kunders interesse for de ulike rådgivingstjenestene, kan være to mulige forklaringer. En tredje forklaring kan være mangelfull kunnskap hos de kundeansvarlige på distriktkontorene om de rådgivingstjenestene som leveres fra andre. Ikke alle distriktkontorene har design-, IPR- eller EU-rådgivere. Deres lokalisering kan også forklare noe av forskjellene. Uansett forklaring vil det være et mål å redusere disse i 2011.

Innenfor Regional omstilling ble det igangsatt omstillingsprosjekter i følgende kommuner i 2010: Sunddal, Askvoll, Karmøy, Vestre Toten, Søndre Land og Jevnaker.

I 2010 ble omstillingsprosjektene i Jølster og Flora kommuner avsluttet. Effektene av omstillingsarbeidet illustreres godt ved at Flora kommune gikk fra 224. plass på NHOs næringsbarometer til andreplass på seks år. Se for øvrig en mer detaljert beskrivelse av prosjektet "Regional omstilling" i Detaljrapporter 2010.

Effekter, læring og tiltak

Innovasjon Norges kundeeffektundersøkelser viser at de distriktsrettede ordningene har høy addisjonalitet og relativt stor betydning for eksporten. Distriktsutviklingstilskuddet har i tillegg høy skår på kompetanse og innovasjon. Etablererstipendet skårer også høyt på blant annet betydningen for kompetanseutvikling og innovasjon. For distriktsrettet risikolån har det for tilsagnsårgangene 2004 – 2006 vært en positiv utvikling i skåren når det gjelder betydningen for overlevelse og bidraget til samarbeid.

Undersøkelsene viser at det ikke er noen forskjell mellom de ulike virkemiddelssonene når det gjelder de finansierte prosjektenes bidrag til produkt- og tjenesteinnovasjoner eller til organisatoriske innovasjoner. Bidraget til prosessinnovasjoner er størst innenfor virkeområdet for de distriktpolitiske virkemidlene, mens bidraget til markedsinnovasjoner er noe større utenfor virkeområdet. Kundeeffektundersøkelsene viser at det samlede innovasjonsbidraget (antall områder hvor prosjektene har ført til innovasjon i stor grad) er noe større utenfor enn innenfor det distriktpolitiske virkeområdet. Dette er i tråd med funnene i evalueringen av Innovasjon Norge og skyldes trolig både ulikheter i tjeneste- og programfordelingen og forskjeller i næringsfordelingen.

Regional omstilling

Trøndelag Forskning og Utvikling og SINTEF evaluerte i 2010 10 kommuner/regioner med omstillingsstatus i perioden 1996-2003. Totalt fikk disse kommunene/regionene 388 mill. kroner i offentlige midler. Totalt ble det skapt 1 569 nye arbeidsplasser i omstillingsperioden. Ved utgangen av 2009 hadde disse kommunene/regionene 3 900 flere arbeidsplasser enn en kunne ha forventet om utviklingen var som i sammenlignbare kommuner og næringer.

Evalueringen viser at omstillingsmidlene har gitt positive effekter i alle de utvalgte kommunene/regionene. Næringsutviklingsevnen er gjennomgående styrket, også på lang sikt. Programmene har gitt en mer robust og variert næringsstruktur. Programmene har imidlertid gjennomgående ikke vært kraftige nok i seg selv til å kompensere fullt ut for negativ utvikling som følge av langsiktig nedgang i basisnæringer, nedbemanning i hjørnesteinsbedrifter og generelle sentraliseringsprosesser.

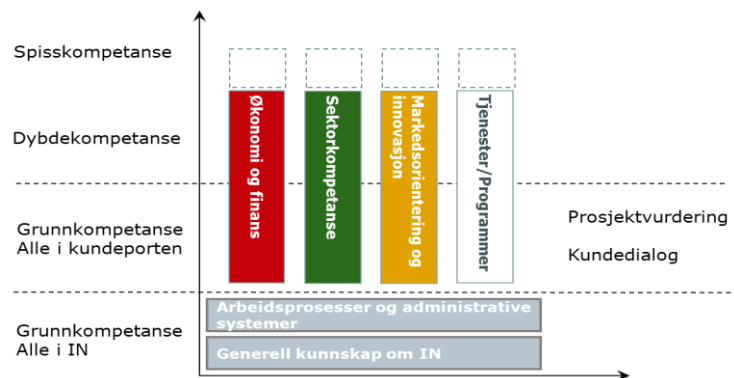
Utfordringer og risiko

Det er en utfordring at Innovasjon Norge når det gjelder distriktsutviklingstilskudd og distriktsrettet risikolån bare disponerer lokale rammer. Fravær av større fylkesoverskridende rammer gjør at det i praksis ikke finnes midler tilgjengelig for å utløse eller tiltrekke oss store investeringsprosjekter som har internasjonale konkurrerende lokaliseringalternativer. Dette er ofte prosjekter som er forankret i mulighetene for å utnytte spesifikke regionale fortrinn, noe vi også har flere eksempler på i 2010. Slike prosjekter vil ikke være aktuelle i alle distriktsfylker hvert år. En sentral ramme for å kunne utløse store og strategisk særlig viktige investeringsprosjekter vil etter Innovasjon Norges mening kunne være et godt tiltak for å øke måloppnåelsen under dette delmålet.

En annen utfordring knyttet til vår evne til å bidra til næringsutvikling basert på regionale forutsetninger over hele landet, er de til dels marginale finansieringsrammene vi disponerer for innovasjonsprosjekter i sentrale strøk. Gjennom de utvidete rammene for bl.a. etablererstipend og innovasjonslån over Nærings- og handelsdepartementets budsjett i 2009, fikk vi synliggjort hvilket potensial for økt verdiskaping vi kan være med å utløse gjennom tilførsel av ekstra ressurser. En for stor ubalanse mellom disponible ressurser/tjenester vi kan tilby på tvers av geografiske grenser, bidrar både til at mange prosjekter med høy innovasjonsgrad og stort verdiskapingspotensial ikke blir realisert. Det vanskeliggjør en effektiv markedskommunikasjon og vi opplever å ha et fragmentert tjenestetilbud. Som følge av at næringslivet normalt ikke forholder seg til administrative grenser, må Innovasjon Norges distriktskontorer i sentrale strøk bruke uforholdsmessig mye ressurser på henvendelser og søknader fra bedrifter vi ikke har ressurser til å bistå. Den viktigste interne risikofaktoren innenfor dette arbeidsområdet er våre regionale medarbeideres kompetanse og evne til å utnytte egen og kollegers kompetanse i kundedialogen og i leveransen av tjenester. Det er derfor i løpet av 2010 etablert en kompetansemødel som danner utgangspunktet for en systematisk kompetanseutvikling i Innovasjon Norges kundeport.

DELMÅL 4: IN SKAL
 BIDRA TIL
 NÆRINGSUTVIKLING
 BASERT PÅ REGIONALE
 FORUTSETNINGER

Innovasjon Norges kompetansemodell

Fordi det er ansett å være det mest virksomhetskritiske området, legges det i 2011 særlig vekt på å få på plass en grunnkompetanse hos alle kunderådgivere innenfor hver av de tre kompetansesøylene Innovasjon og markedsorientering, Tjenester og programmer og Økonomi og finansiering, samt i gjennomgående ferdigheter knyttet til kundedialog og prosjektvurdering.

Finansieringsmodellen for Innovasjon Norge innebærer at alle oppdragsgivere skal dekke gjennomføringskostnadene for sine oppdrag. Det gjør at det å til enhver tid ha en oppdragstilpasset organisasjon blir en nødvendig strategisk suksessfaktor for distriktskontorene og et element i den løpende risikostyringen.

3.5 Generelle gjennomgående hensyn og føringer knyttet til hovedmålet

I henhold til MRS er dette området inndelt i følgende tre områder, med tilhørende mål:

A. Kundetilfredshet

Målet er at Innovasjon Norge skal være en kunde- og markedsorientert organisasjon.

B. Markeds- og systemsvikt

Målet for dette er at Innovasjon Norges virksomhet skal korrigere for svikt i de private finansieringsmarkedene og i samhandlingen i næringslivet og mellom næringslivet, kunnskapsmiljøene og offentlige organisasjoner.

C. Kunnskapsbygging og premissgiving

Målet er at Innovasjon Norge skal være en kompetent pådriver og bidragsyter regional og nasjonalt i utformingen av en helhetlig politikk som ser innovasjon, internasjonalisering og regional utvikling i sammenheng.

3.5.1 Arbeidsområde 5A - Kundetilfredshet

Mål for arbeidsområdet:

Innovasjon Norge skal være en kunde- og markedsorientert organisasjon.

Måling av kundetilfredshet bygger på data fra Kundeeffektundersøkelsene (KEU) og løpende serviceundersøkelser (SU). Resultatene (effekt) fremgår av eget statistikksammendrag vedlegg til årsrapport 2010.

Med utgangspunkt i vår rolle som pådriver for innovasjon i næringslivet, og verdiene koblen, ansvarlig og nytenkende, ble det i 2009 utviklet en ny serviceerklæring:

1. Du får nyttig informasjon om hva vi kan tilby deg
2. Du blir møtt med interesse og respekt
3. Du får tilgang til kompetanse og tjenester som er tilpasset dine behov
4. Du får en foreløpig tilbakemelding på din henvendelse i løpet av tre arbeidsdager
5. Du får en rådgiver som er opptatt av dine resultater og følger deg opp
6. Du får tydelige svar og begrunnelser innen avtalte frister

Gjennom SU utviklet i 2009 måles bl.a. kundenes subjektive opplevelse av kvalitet, service og forventet effekt (som også senere måles gjennom KEU). Ut fra serviceerklæringen gir SU mulighet bl.a. til å "teste" kundenes syn på om vi har et tilbud som møter deres behov og deres opplevelse av kontakten med Innovasjon Norge. SU utgjør, sammen med medarbeiderundersøkelsen, viktig grunnlag for intern utvikling av Innovasjon Norge. Resultatene fra SU og andre undersøkelser inngår som en del av virksomhetsstyringen i Innovasjon Norge.

I SU stilles det spørsmål om:

- På hvilke måter kundene har fått kunnskap om det Innovasjon Norge tilbyr (via direkte kontakt, webside/portal, informasjonsbrosjyrer, m.fl.).
- Serviceorienterte forhold.
- Områder for tilført kompetanse fra Innovasjon Norges medarbeidere (om hvordan etablere en bedrift, teknologi, markedsforhold, hvordan komme inn på internasjonale markeder, osv.), samt hvor tilfreds kundene er.
- Kunden kan tenke seg å benytte Innovasjon Norges tjenester i framtiden og/eller anbefale Innovasjon Norge overfor andre.
- Forventede effekter.
- Fritekstinnspill til forbedringer i behandlingen søknad/henvendelse samt hva Innovasjon Norge kan gjøre for å skape et enda bedre tilbud.

SU kan bl.a. knyttes opp mot leveranseansvarlig enhet, hvilken kundetype/målgruppe bevarelsen kommer i fra og hvilken tjeneste som er levert. SU benyttes som grunnlag for å sette i verk organisasjonsmessige tiltak i de berørte enhetene i Innovasjon Norge som ledd i det løpende forbedringsarbeidet. I tillegg gir SU nå muligheter til å hente inn informasjon om forventede effekter av prosjektene inn i virksomhetsstyringen.

SU gjennomføres som en web-basert spørreundersøkelse. Alle kunder som har søkt om eller fått levert en tjeneste, og som har registrert e-postadresser og bakgrunnsinformasjon, får tilsendt spørreskjema. I 2010 har i alt 2 500 bedrifter og enkeltpersoner svart på SU, og av disse var 383 avslagskunder. Dette var en nedgang fra finanskriseåret 2009, hvor vi fikk svar fra 3 180 kunder, og av disse var 338 avslagskunder. Svarprosenten varierer fra kvartal til kvartal. 3. kvartal skiller seg ut med lavere svarprosent (hhv. 38 % på tilsagn og 31 % på avslag). For de øvrige kvartalene ligger svarprosenten på 52-56 % på tilsagn og vel 40 % på avslag, noe vi er fornøyd med.

Resultatene for 2010 vises som andel som sier seg "enig/helt enig" (score 4/5), hvor avslagskunder er holdt utenfor. Avslagskunder er i gjennomsnitt ca. halvparten så fornøyd. Det er ingen store forskjeller mellom resultatene for utekontorene og distriktskontorene. I det følgende gjengis resultater samlet på Innovasjon Norge-nivå.

Resultatene som er direkte knyttet til serviceerklæringen:

De fleste av spørsmålsstillingene var nye i 2009 og danner derfor et "nullpunkt":

		2010	2009
1	Nyttig informasjon om hva Innovasjon Norge kan tilby	78 %	75 %
2	Interesse og respekt	84 %	81 %
3	Kompetanse/tjenester tilpasset behov	63/61 %	60 %
4	Rask foreløpig tilbakemelding (3 dager)	60 %	55 %
	Lett tilgjengelig	80 %	77 %
	Skisserte stegene i prosessen	57 %	55 %
	God fremdrift i saksbehandlingen/prosjektet	57 %	54 %
5	Innovasjon Norges rådgiver var opptatt av resultatene	63 %	60 %
	Ga god veiledning	66 %	63 %
	Fulgte opp	63 %	59 %
6	Tydelige svar	74 %	70 %
	Ga tydelige begrunnelser for beslutninger/anbefalinger	72 %	69 %
	Holdt avtalte frister	64 %	64 %
	Fornøyd med kvaliteten på beslutningen/leveransen	74 %	74 %

Resultatene er noe bedre eller omtrent på samme nivå sammenlignet med 2009.

Ved å analysere resultatene pr. *kundetype*⁴ fremkommer at *SMB med vekstambisjoner og – potensial* gjennomgående er mest fornøyd. Generelt er *Etablerere* og *Unge bedrifter* noe mindre fornøyd enn gjennomsnittet. Dette kan bl.a. forklares ut i fra den fase og modenhet bedriftene befinner seg i samt ulike forventninger til virkemiddelapparatet.

"Pådriverrollen"⁵:

	2010	2009
Innovasjon Norge bidro til utvikling av prosjektideen	38 %	38 %
Innovasjon Norge var en pådriver for realiseringen prosjektet/aktiviteten	39 %	39 %
Innovasjon Norge bidro til at jeg/min bedrift utviklet nye forretningsideer	30 %	30 %
Innovasjon Norge bidro til samarbeid mellom meg/min bedrift og andre bedrifter	31 %	30 %

Rundt en tredjedel av våre kunder mener følgende at Innovasjon Norge har bidratt aktivt til å gi prosjektet/aktiviteten "et ekstra løft". I forhold til i hvilken grad Innovasjon Norges bidrag var avgjørende - addisjonalitet - for at prosjektet/aktiviteten ble gjennomført, har dette i en årrekke blitt målt gjennom våre KEU – nå også i SU. Innovasjon Norge utgjør en forskjell. Middels eller stor grad av addisjonalitet utgjør i serviceundersøkelsen 2010 samlet 82 % (85 % i 2009). Reduksjonen skyldes økt andel som svarer "vet ikke/ikke relevant", mens andelen lav er stabil.

Kjennskap til Innovasjon Norge, fremtidig benyttelse og anbefaling:

Andelen av de som har benyttet en tjeneste, eller har fått tilsagn om det, som sier det er "sannsynlig/høyst sannsynlig" at de vil ønske å benytte Innovasjon Norge igjen eller vil anbefale andre å benytte Innovasjon Norges tilbud igjen er på ca. 88 %, uforandret fra 2009.

⁴ Vi gjør oppmerksom på at kundetype i 2009 kun er registrert på finansieringssaker. I 2010 ble kundetype også registrert på andre tjenestetyper, men ikke i samme grad.

⁵ For disse pådriver spørsmålene bemerkes at det en betydelig andel (15 % - 24 %) som svarer "vet ikke/ikke relevant", en liten økning fra 2009 (12 % - 22 %).

DELMÅL 5: GENERELLE
GJENNOMGÅENDE
HENSYN OG FØRINGER
KNYTTET TIL
HOVEDMÅLET

Det er ikke gjennomført Merkevaretracker ⁶ for 2010. Merkevaretrackeren for 2009 viste at de spurte har en kjennskap til Innovasjon Norge på 96 %. I tillegg viste resultatene at 90 % av bedriftene i Norge som ble intervjuet vil anbefale andre å benytte oss - et resultat vi var godt fornøyd med.

⁶ Merkevaretracker er en årlig undersøkelse om kjennskap til kunnskap om Innovasjon Norge, og om Innovasjon Norge som merkevare. Undersøkelsen er i år webbasert - gjennomført mot 4 utvalgte målgrupper (grundere/etablerere, unge bedrifter, SMB over 5 år iht. EU sin definisjon samt store bedrifter), hvor vel 20 % har benyttet seg av tjenester fra Innovasjon Norge de siste tre årene.

3.5.2 Arbeidsområde 5B - Korrigerende for markeds- og systemsvikt

Mål for arbeidsområdet:

Innovasjon Norges virksomhet skal korrigerende for svikt i de private finansieringsmarkedene og i samhandlingen mellom næringslivet, kunnskapsmiljøene og offentlige organisasjoner.

3.5.2.1 Innledning

Å korrigerende for ulike former for svikt er gjennomgående for hele Innovasjon Norges virksomhet. Det kan være en markedssvikt, dvs. at markedet ikke fungerer optimalt sett fra samfunnets side, eller en systemsvikt, dvs. at viktige relasjoner mellom aktører i innovasjonssystemet ikke fungerer optimalt. I tillegg påvirkes Innovasjon Norges aktiviteter av politiske mandat og føringer, som ikke nødvendigvis er direkte forankret i en "dokumenterbar" svikt.

Både kundeeffektundersøkelsene (KEU), serviceundersøkelsene (SU) og evalueringer av satsinger, programmer og tjenester måler hvorvidt og i hvilken grad Innovasjon Norges virksomhet har bidratt til å korrigerende for markeds- og systemsvikt på særskilte områder.

Addisjonalitet er et uttrykk for hva som ville skjedd med prosjektet/aktiviteten dersom Innovasjon Norge ikke hadde gitt støtte, dvs. i hvilken grad Innovasjon Norges bidrag har hatt utløsende effekt for kundens prosjekt. Høy addisjonalitet indikerer en svikt – lav addisjonalitet det motsatte. Ved høy addisjonalitet ville ikke prosjektet blitt gjennomført uten støtte fra Innovasjon Norge, eller blitt gjennomført i redusert skala og/eller på et senere tidspunkt.

3.5.2.2 Noen resultater i 2010

Addisjonalitet på tvers av virksomheten

Kundeeffektundersøkelsen (førundersøkelsen 2009) viser at nivået av andel høy addisjonalitet gradvis øker, den er nå på 62 % (60 og 61 de to foregående årene). Summen av høy og middels er nå i førundersøkelsen 2009 på 88 % (85 % året før). Innovasjon Norge er mao. i stor grad utløsende for utviklingsprosjekter i næringslivet.

Når det gjelder addisjonalitet ser vi også at:

- Flest prosjekter innen programmene har høy addisjonalitet. Dernest kommer prosjekter innen stipend. Lavest addisjonalitet har prosjekter innen lavrisikolånene.
- Når det gjelder enkelttjenester, finner vi høyest addisjonalitet innen FRAM, Verdiskapingsprogrammene innen landbruk og fisk, Maritim utvikling samt alle distriktsrettede tjenester.

Systemsvikt – bidrag til nettverk og samhandling

Innovasjon Norge skal bidra til økt samhandling mellom næringslivet, kunnskapsmiljøene og offentlige organisasjoner. Vi gjør oppmerksom på at både ARENA og NCE har som formål å styrke denne samhandlingen, men disse programmene er ikke med i kundeeffektundersøkelsen. De vurderingene som gjøres under, gir derfor et bilde av Innovasjon Norges øvrige tjenester som inngår i kundeeffektundersøkelsen, og hvordan de virker med hensyn til nettverk og samhandling.

Bedriftene i Innovasjon Norges portefølje er som andre norske bedrifter relativt innadvendte i sin innovasjonsatferd, men det er positive utviklingstrender på gang. Mens prosjektene i snitt førte til samarbeid med 2,8 aktører i 2005, så ligger nivået nå på 3,2 aktører. Dette er et akseptabelt høyt nivå, selv om toppåret 2007 med 3,7 ligger bak oss.

Undersøkelsen viser at 22 % mener at prosjektet har ført til økt samarbeid med forskningsinstitusjoner og 18 % mener prosjektet har ført til økt samarbeid med universiteter og høyskoler.

3.5.3 Arbeidsområde 5C - Kunnskapsbygging og premissgiving

Mål for arbeidsområdet

Innovasjon Norge skal være en kompetent pådriver og bidragsyter regionalt og nasjonalt i utformingen av en helhetlig politikk som ser innovasjon, internasjonalisering og regional utvikling i sammenheng.

3.5.3.1 Innledning - Innovasjon Norges rolle som kunnskapsbygger og premissgiver

En treffsikker og effektiv innovasjonspolitikken må bygge på et solid kunnskapsgrunnlag. Dette er kunnskap om utfordringene i næringslivet, hva som er riktige mål og strategier – samt synspunkter på og dokumentasjon av hvilke virkemidler som virker. Myndighetene, som utformer innovasjonspolitikken, må derfor ha tilgang til tallbaserte analyser, strategiske vurderinger, evalueringer og annen relevant kunnskap.

Innovasjon Norge skal utvikle og formidle kunnskap om næringslivets utfordringer som bedrer rammebetingelsene for innovasjon og verdiskaping hos bedrifter og entreprenører. Innovasjon Norges rolle som kunnskapsbygger og premissgiver er å gi faglige og erfaringsbaserte råd og innspill til nasjonale eller regionale myndigheter utforming av innovasjons-, nærings- og regionalpolitikken.

Innovasjon Norges mål som kunnskapsbygger er forankret i MRS som et gjennomgående hensyn knyttet opp til vårt hovedmål. Dette er også fokusert i Innovasjon Norges strategi der det uttrykkes i ambisjonene om at *“Vi skal bli bedre på å dele vår samlede kunnskap med våre kunder, oppdragsgivere og på tvers i egen organisasjon. Vi vil utnytte vår internasjonale tilstedeværelse bedre gjennom effektiv innsamling av relevant markedsinformasjon fra hele verden og formidle den aktivt til norske bedrifter, potensielle bedrifter og innovasjonsmiljøer.”*

I evalueringsrapporten om Innovasjon Norge trekkes det videre fram at Innovasjon Norge har et potensial for å styrke seg i rollen som kunnskapsorganisasjon og premissgiver for norsk næringspolitikk.

Prosess- og kommunikasjonsansvaret for Innovasjon Norge som premissgiver er internt delt ved at hovedkontoret ivaretar den nasjonale dialogen, mens hvert distriktskontor har ansvaret for arbeidet i det regionale partnerskapet i sitt fylke.

3.5.3.2 Resultater i 2010

Innovasjon Norge gjennomførte i 2010 en rekke kunnskapsleveranser av betydning for våre kunder og oppdragsgivere. Disse har også dannet grunnlag for internt utviklings- og forbedringsarbeid. Det gis her en oversikt over noen viktige leveranser og aktiviteter i 2010 og resultatet av arbeidet.

Analyse og ulike kunnskapsleveranser

- Innovasjon Norge har i 2010 lagt betydelig ressursinnsats i dialogen med departementene for å håndtere de reduserte rammene for gjennomføring av Innovasjon Norges oppdrag slik at våre kunder rammes i minst mulig grad. Dette arbeidet har ført til at KR D primo 2011 ga melding av at INs budsjett vil bli styrket med 24,5 mill. kroner.
- I forbindelse med evalueringen av Innovasjon Norge har virksomheten bidratt med en rekke ulike leveranser til evalueringsteamet.
- Tilsvarende har det i forbindelse med Riksrevisjonens kontroll av selskapets kontrollsystemer knyttet til tildelingsprosesser og rådgivningstjenester blitt levert mange innspill.
- Innovasjon Norge leverer årlig ulike budsjettinnspill både regionalt og sentralt. I forhold til departementene omfattet dette i 2010 satsingsforslag (SNS 2012 og ordinære budsjettinnspill (for 2011).

- I 2010 har det vært betydelig innsats for å følge opp eierreformen, herunder:
 - Forberedelse av Samarbeidsforum
 - Aktiv deltakelse på regionale arenaer der fylkeskommuner og det regionale partnerskapet møtes
- Kunnskapsleveranser til regional politikktvikling i fra distriktskontorene alene eller i samarbeid med partnere i det regionale partnerskapet, som f.eks. fylkesvise nærings-/konjunkturbarometre
- Innspill til NHD i forbindelse med innmelding til ESA av ulike programmer og tjenester i tråd med det generelle gruppeunntaket
- Deltakelse i ulike utvalg og råd av betydning for innovasjonspolitikken, blant annet:
 - NHDs strategiske råd som arbeider med næringspolitisk strategi for SMB
 - Programstyret for forskningsprogrammet om forsknings- og innovasjonspolitikken, FORFI
- Deltakelse i og støtte til BIs prosjekt "Et kunnskapsbasert Norge"
- Levert innspill til jordbruksforhandlingene
- Levert innspill til kommende landbruksmeldingen
- Nye innspill til NHD i forbindelse med utforming av miljøteknologisatsingen
- Publisering av månedlige konjunkturrelle og makroøkonomiske vurderinger bl.a. basert på eksportstatistikken

Evalueringer

Innovasjon Norge har i løpet av 2010 gjennomført flere evalueringer av våre tjenester og programmer, i tillegg til avslutning og oppstart av nye kundeeffektundersøkelser (KEU).

Følgende evalueringer og KEU ble gjennomført i 2010:

- KEU – etterundersøkelse av 2006-årgangen
- KEU – førundersøkelse av 2009-årgangen
- Bygdebasert reiseliv
- FRAM Kultur
- Designprogrammet
- Regional omstilling (ledet av Distriktsenteret)
- Treårs-evaluering av de tre NCE-ene som startet i 2007
- Svensk-norsk industrisamarbeid

Det er tilgang til evalueringene på SSØs evalueringsportal: <http://www.evalueringsportalen.no/> og på evaluatorenes hjemmeside http://www.econ.no/modules/module_123/proxy.asp?I=3894&C=9&D=2&mnusel=a185a190a420a.

4. RESSUR SINNSATS PÅ BUDSJETTPOSTENE

4.1 Oversikt og innledning

Tabellen viser forbruk i forhold til rammen for de ulike budsjettpostene:

NHD

Budsjett-post	Navn	Virkemiddel	Ramme 2010 Mill. kroner	Forbruk pr. 31.12.10 mill. kroner	Anslag tilskudds- element Mill. kroner
2421.90	Lavrisikolån	Lavrisikolån, herav:	2500		1634 (1980)
		- Ordinære		713	
		- Landbruk		629	
		- Fiskeflåte		720	
2421.50	Innovasjon – prosjekter	Innovasjonslån, tapsfond	460 ⁷	145	
		Garanti, tapsfond		10	
		Tilskudd		224	
		Landsdekkende etablererstipend (Innovasjonslån, utlånstak)		51	
		(Garantitak)		491	
2421.70	Bedriftsutvikling og administrasjon		435 ⁸	455	
2421.71	Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Reiseliv	250	229	
		- Reiselivsprofilering	227	210	
		- Innovasjon i reiselivsn.	23	19	
		Nettverk og profilering:	163	174	
		- Internasjonal Vekst	19	22	
		- Operativ drift	47	50	
		- Tilskudd til programmer	97	103	
2421.72	Forsknings- og utviklingskontrakter	OFU	285	319	
		IFU			
2421.53	Svensk-norsk næringslivssamarbeid	Tilskudd	Avsluttet	0	
2421.73	Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd	0	12	
2421.78	Adm. støtte for distriktsrettet såkornfond	Tilskudd	4	4	
2421.79	Maritim utvikling	Tilskudd	11	11	

KRD

551.60	Tilskott til fylkesk. f. reg. utvikling	Risikolån, tapsfond ⁹	653	93	959 (1059)
		Tilskudd		605	
551.61	Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	73	82	
551.71	Nordområdetiltak	Tilskudd	14	6	
552.72	Nasjonale tiltak for reg. utvikling	Tilskudd	164	173	
		Tiltak og prosjekter i Finnmark	-	0	

⁷ Redusert i budsjettsalderingen i desember 2010 med 16,0 mill. kroner til kr 444,0 mill. kroner.

⁸ Økt i budsjettsalderingen i desember 2010 med 20,0 mill. kroner til 455,3 mill. kroner.

⁹ Innovasjon Norge står fritt til å benytte rammer fra fylkeskommuner og fylkesmannen til enten lån, risikolån eller tilskudd. Tapsfond til risikolån tas av tilskuddsrammen.

LMD

Budsjett-post	Navn	Virkemiddel	Ramme 2010 Mill kroner	Forbruk pr. 31.12.10 mill. kroner	Anslag tilskudds-element Mill kroner	
1149.50	Innlandet 2010	Tilskudd	3	3	745 (858)	
1149.71	Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	34	31		
	Skog-, klima- og energiltak	Tilskudd	17	10		
1150.50	VSP mat	Tilskudd	60	58		
	BU-midler	Tilskudd sentrale	8	11		
	Bioenergiprogrammet	Tilskudd	39	59		
	Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	18	21		
	Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd	7	7		
	e-sporing	Tilskudd sentrale	4	4		
	Inn på tunet	Tilskudd sentrale	8	9		
	Administrasjon under LUF	Tilskudd	2	2		
	BU-midler	Risikolån, tapsfond ¹⁰		-		4
		(Direkte utlån)		-		27
Tilskudd fylkesvise			353	409		
	Lånebeløp for rentestøtte ¹¹		967	1 028		
1151.51	VSP rein	Tilskudd	8	12		
	Konfl. forebyggende tiltak rein	Tilskudd	1	1		

FKD

Budsjett-post	Navn	Virkemiddel	Ramme 2010 Mill kroner	Forbruk pr. 31.12.10 mill. kroner	Anslag tilskudds-element Mill kroner
2415.75	Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	65	66	66 (179)

UD

Budsjett-post	Navn	Virkemiddel	Ramme 2010 Mill kroner	Forbruk pr. 31.12.10 mill. kroner	Anslag tilskudds-element Mill kroner
116.74	Samarbeidsprogram Bulgaria/Romania	Tilskudd	Avsluttet	5	5 (468)

Samlet støtte omregnet i tilskuddselementer til og via Innovasjon Norge utgjør for 2010 3,4 mrd. kroner, mot 4,4 mrd. kroner i 2009. Da er også inkludert forvaltning av støtteordningen som følge av redusert arbeidsgiveravgift (RDA-midler) som til sammen utgjør ca. 82 mill. kroner.

¹⁰ Innovasjon Norge står fritt til å benytte rammer til enten lån, risikolån eller tilskudd. Tapsfond til risikolån tas av tilskuddsrammen.

¹¹ Beregnet tilskuddselement er 104 mill. kroner.

4.2 Tidsforbruk på ulike oppgaver i Innovasjon Norge

Ressursbruk i Innovasjon Norge dreier seg dels om hvordan kroner fordeles og dels om hvordan Innovasjon Norge selv bruker sin tid. Den enkelte medarbeider registrerer arbeidstiden bl.a. i forhold til prosjekter og aktiviteter innenfor prosjektgruppene brukerbetaling, låneordninger, programmer, prosjekter og aktiviteter.

Nedenstående tabell viser hvordan operativ tid i prosent i 2010 (2009 i parentes) er fordelt på de ulike finansieringskilder/prosjektgrupper/kostnadsbærere:

Operative timer	Divisjon					Totalt
	Stab	SK	Norge	Utland	TP	
Prosjektgrupper						
Brukerbetalte prosjekter	1 % (1 %)	0 % (3 %)	3 % (3 %)	11 % (3)	2 % (4)	5 % (6)
Låneordningene	47 % (49 %)	2 % (1 %)	21 % (24 %)	0 % (0)	7 % (8)	14 % (15)
Programmer, prosj., akt.	1 % (4 %)	13 % (18 %)	23 % (24 %)	43 % (41)	61 % (60)	34 % (34)
Andre off.fin. aktivitet	50 % (47 %)	84 % (79 %)	53 % (48)	46 % (46)	29 % (27)	48 % (45)
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Nær halvparten av tidsressursen i Innovasjon Norge ble i 2010 brukt innenfor prosjektgruppen "andre offentlige finansielle aktiviteter". Dette dreier seg i hovedsak om aktiviteter som dekkes over NHD kap. 2421 post 70, og består hovedsakelig av å identifisere muligheter og prosjekter for våre kunder, hjemhentingsprosjekter, gi enkel informasjon til kunder og forvaltning av tilskuddssaker og stipend. I tillegg kommer premissgivning, utvikling av tjenesteportefølje, innovasjon/utvikling av reiselivet, skattefunn, samarbeidsprosjekter med utenriktjenesten, såkorn, messer, tilskuddsfinansierte prosjekter, strategiutvikling, forretningsplan- og budsjettprosessen, utvikling av eier- og virksomhetsstyring, tverrgående team og organisasjonsutvikling.

Ressursforbruket relatert til låneordningene er på samme nivå som i 2010, men relativt sett noe ned. Dette er en naturlig følge av finanskrisetåret 2009, hvor ressursbehovet økte. Andelen operative timer på gruppen programmer, prosjekter og aktiviteter er på samme nivå som året før. Det samme gjelder øvrige aktiviteter hvor det er små endringer i ressursforbruk relativt sett.

4.3 Nærings- og handelsdepartementets budsjettposter

I oppdragsbrevet for 2010 påpeker NHD at det legges stor vekt på at Innovasjon Norge gjennom sine tjenester skal bidra til et mer innovativt og konkurransedyktig næringsliv som er godt rustet til å møte fremtidige utfordringer. Individuer, bedrifter og næringer med gode ideer og stort verdiskapingspotensial skal gjennom Innovasjon Norge bli utfordret og få hjelp til videre utvikling av forretningsideer med sikte på fremtidig lønnsom næringsvirksomhet.

Det er således sentralt i oppdraget å fremme nyskaping og omstilling i og etablering av norske bedrifter, øke næringslivets innovasjonsevne, utvikle sterkere næringsmiljøer og innovasjonssystemer og styrke kommersialisering av ideer og kunnskap, varer og tjenester. Dette oppdraget fra NHD ivaretas gjennom vår finansieringsvirksomhet, rådgivnings- og kompetansevirksomhet, nettverkstjenestene og profilerings-tjenestene, og for en stor del ved aktiviteter som også finansieres via andre departementers budsjettposter.

Har så de virkemidler Innovasjon Norge tilbyr den effekten de skal ha?

Svaret på dette er ikke lett å gi, blant annet fordi det er vanskelig å måle. Evalueringer som med jevne mellomrom gjøres av ulike tjenester gir imidlertid med få unntak et positivt bilde. Evalueringen Econ Pöyry gjorde av Innovasjon Norge og Menons undersøkelse av Innovasjon Norges rolle under finanskrisen går i samme retning.

Av det vi kan lese av kundeeffektundersøkelsene (etterundersøkelsene) – som er mest konsentrert om finansieringstjenestene – har vi en god indikasjon på at finansieringstjenestene virker i tråd med ambisjonene i oppdraget. Kundeeffektundersøkelsene for de tjenester som er særlig relatert til de aktiviteter som er støttet av NHD vises nedenfor.

	Risiko- /innovasjonslån			Tilskudd			Gj.snitt alle tj.		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Høy og middels addisjonalitet	100	76	100	89	89	97	86	87	87
Stor betydning for overlevelse	75	57	82	47	53	38	54	53	50
Stor betydning for lønnsomhetsutvikling	75	63	75	41	28	50	53	49	51
Betydning for økt omsetning.% økning.	100	75	83	73	72	62	73	79	72
Betydning for økt eksport.% økning	50	25	83	36	50	43	20	18	19
Stor grad av bidrag til økt kompetanse	50	78	77	81	85	83	66	61	71
Stor grad av bidrag til økt innovasjon	57	78	70	73	75	70	65	61	67
Gj. snitt antall samarbeidspartnere	3	2,6	3,7	3	3,6	3,6	2,7	2,6	3,1

Vi ser at kundene vurderer addisjonaliteten gjennomgående høyt. I forhold til gjennomsnittet, så skårer risikolånene betydelig høyere på de økonomiske indikatorene, herunder også på eksporten. Både lån og tilskudd bidrar i betydelig grad til realisering av prosjekter på kompetanse, innovasjon og samarbeid.

Ser vi på rådgivnings- og kompetansetilbudene, her ved kompetansetilbudet FRAM (som dels finansieres med NHD-midler (post 71) og dels finansieres med KRD-midler/fylkeskommunale midler og rådgivningsprogrammet Internasjonal Vekst (som finansieres med NHD-midler), har vi følgende bilde:

	FRAM			INT prog			Gj.snitt alle tj.		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Høy og middels addisjonalitet	100	87	85	91	81	97	86	87	87
Stor betydning for overlevelse	44	38	36	42	36	39	54	53	50
Stor betydning for lønnsomhetsutvikling	56	45	45	23	39	25	53	49	51
Betydning for økt omsetning.% økning.	78	71	67	64	70	61	73	79	72
Betydning for økt eksport.% økning	0	11	2	7	58	56	20	18	19
Stor grad av bidrag til økt kompetanse	67	62	67	69	64	65	66	61	71
Stor grad av bidrag til økt innovasjon	54	59	47	69	60	53	65	61	67
Gj. snitt antall samarbeidspartnere	2	2,5	2	3	2	2,5	2,7	2,6	3,1

FRAM har hatt liten betydning for overlevelse og eksport. Den har også lavere betydning for bidrag til innovasjon og samarbeid enn gjennomsnittet, og utviklingen på flere av indikatorene har vært negativ. Formålet med ordningen forklarer noe av dette, og det har i de siste årene blitt gjennomført omfattende revitaliseringsgrep for å bedre treffsikkerheten på tjenesten. Design, markedsorientering og CSR er f.eks. nå på plass som obligatoriske leveranser i FRAM, og med en helt annen fleksibilitet i leveransmodellen enn tidligere, tas nå kundens behov mer på alvor. Sannsynligvis vil denne prosessen slå positivt ut på flere av indikatorene fremover. Alt nå kan det rapporteres om unisone tilbakemeldinger fra utekontorene som peker på at det er en stor fordel med gjennomført FRAM-prosess før bedrifter skal internasjonaleses. Videre utviklingsarbeid vil baseres på oppdatert kunnskap om kundebehov, og vil ses i sammenheng med utviklingen av øvrige kompetanse- og rådgivningstilbud.

Nærings- og handelsdepartementet

INT-programmet, som i all hovedsak består av det internasjonale vekstprogrammet og noen av de større rådgivingsprosjekter, utført ved utekontorene, skårer høyt på addisjonaltet og betydningen for eksport. Trendene er ikke klart positive på noen av indikatorene.

Når det gjelder OFU/IFU er resultatoppnåelse i forhold til føringer og særskilte rapporteringskrav fra departementet besvart i den detaljerte rapporteringen på programmet i Detaljrapporter 2010. Hovedkonklusjonen er at programmet er i rute i forhold til målsetting.

	OFU/IFU			Gj.snitt alle tj.		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Høy og middels addisjonaltet	94	100	84	86	87	87
Stor betydning for overlevelse	53	58	53	54	53	50
Stor betydning for lønnsomhetsutvikling	56	42	53	53	49	51
Betydning for økt omsetning.% økning.	67	67	56	73	79	72
Betydning for økt eksport.% økning	44	55	41	20	18	19
Stor grad av bidrag til økt kompetanse	95	87	86	66	61	71
Stor grad av bidrag til økt innovasjon	95	87	89	65	61	67
Gj. snitt antall samarbeidspartnere	4	3,8	3,7	2,7	2,6	3,1

Kundeeffektundersøkelsen viser at vi heller ikke på OFU/IFU, finner vi *entydige* positive trender i denne treårsperioden. Denne tjenesten har imidlertid fremdeles høy skår både på addisjonaltet, betydningen for eksport og i særlig grad på bidrag til de myke indikatorene som kompetanse, innovasjon og bidrag til samarbeid. På disse indikatorene har ordningen svært gode effekter, selv om trenden ikke er klar.

	Lavrisiko - ordinær			Lavrisiko - landbruk			Gr.f.lån fiskefl.			Gj.snitt alle tj.		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Høy og middels addisjonaltet	80	69	67	75	79	86	63	65	76	86	87	87
Stor betydning for overlevelse	58	43	46	57	74	68	63	52	50	54	53	50
Stor betydning for lønnsomhetsutvikling	54	57	52	47	58	57	79	68	46	53	49	51
Betydning for økt omsetning.% økning.	67	86	82	72	85	83	84	82	71	73	79	72
Betydning for økt eksport.% økning	18	33	23	2	6	6	31	27	29	20	18	19
Stor grad av bidrag til økt kompetanse	54	69	64	35	42	49	36	36	33	66	61	71
Stor grad av bidrag til økt innovasjon	69	63	62	38	55	56	33	44	30	65	61	67
Gj. snitt antall samarbeidspartnere	2	2,7	3,2	2	2,1	2	2	2	2,1	2,7	2,6	3,1

Lavrisikoordningene består av tre forskjellige "ordninger". Ordinære lavrisikolån og fiskeflåtelåne har relativt stor betydning for omsetningen. Ordinære lavrisikolån finansierer prosjekter som har betydning for eksporten, men naturlig nok gjelder dette ikke for lavrisiko landbrukslåne. Kompetansebidraget og bidraget til innovasjon er ganske tydelig på de ordinære lavrisikolåne, men lav på de to andre ordningene. Når det gjelder positive trender, ser vi det på bidrag til samarbeid når det gjelder ordinære lavrisikolån, på addisjonaltet, innovasjon og kompetanse når det gjelder landbrukslån – og addisjonaltet når det gjelder flåtelåne.

Ressursinnsats NHD - 2010**Kap 2421.50 Innovasjon – prosjekter (ramme for 2010: 444 mill. kroner)**

Bevilgningsrammene under post 50 ble i statsbudsjettet 2010 fastsatt til 383 mill. kroner, men er økt etter dette; ved Stortingets vedtak av 18. juni 2010, meddelt Innovasjon Norge i brev av 2. juli, hvor bevilgningen ble økt med 77 mill. kroner. I salderingsproposisjonen av desember 2010 ble rammen for landsdekkende innovasjonslån øremerket til maritim sektor (verftspakken) redusert med 50 mill. kroner (til 150 mill. kroner), som utgjorde en bevilgningsmessig reduksjon på 16 mill. kroner, i tapsfond. Dette ga rammen for 2010 på 444 mill. kroner.

Bevilgninger over denne posten er benyttet til:

Mill. kroner	2010	2009	2008
Tapsfond innovasjonslån og garantier	155	473,2	37,6
Avsetning til rentestøttefond	-	17,2	1,7
Landsdekkende etablererstipend	51	150	-
Tilskudd nettverkskreditt	-	-	9,5
Tilskudd nærskipfart	20	9,8	12,3
Tilskudd bedriftsnettverk	7,1	4,1	-
Tilskudd kultur og opplevelsesnæringer	3,7	3,1	9,6
Tilskudd kvinnesatsing sentrale strøk	-	-	2,1
Tilskudd biodrivstoff	100	-	-
Tilskudd miljøteknologi	40	-	-
Andre tilskudd	52,7	55,6	50,7
Tilbakeført staten	14,5		
Total	444	713	123,5

Tilbakeført til staten (14,5 mill. kroner)

NHDs kap. 2421.50 er en bevilgningsramme hvor Innovasjon Norge har stort press på rammen og må prioritere meget stramt. Når det allikevel går 14,5 mill. kroner tilbake til staten, skyldes det at deler av bevilgningsrammen var øremerket til tapsfond for risikolån/landsdekkende innovasjonslån til maritim sektor. Tapsfondsbevilgningen fra NHD ble basert på at tapsfondsavsetning skulle være 1/3 av lånerammen. Tilsagnsvolumet for denne type lån ble 147 mill. kroner (98 % av rammen), men kalkulert risiko i disse engasjementene ble vurdert å være ca. 24 %.

Innovasjon Norge ba i innspill til salderingsproposisjonen om å kunne få benytte eventuell ikke-benyttet del av den øremerkede bevilgningen til prosjekter innenfor maritim sektor i form av tilskudd i stedet for tapsfond for lån, men fikk ikke gjennomslag for dette. Dette er bakgrunnen for tilbakeføringen.

Miljøteknologi – (ramme for 2010: 140 mill. kroner)

Miljøteknologiordningen 2010 var todelt:

- Miljøteknologiordningen for miljø- og demonstrasjonsanlegg
- Investeringsstøtte til pilot- og demonstrasjonsanlegg innenfor fornybar energi

Av rammen på 140 mill. kroner var 100 mill. kroner øremerket for produksjon og bruk av 2. generasjons biodrivstoff.

Innovasjon Norge fikk formelt oppdraget fra NHD i brev av 2. juli 2010. Vi mottok til sammen 80 søknader med et omsøkt beløp på 780 mill. kroner. Det ble gitt tilsagn til 16 prosjekter med tilsagt tilskuddsbeløp varierende fra 1,15 mill. kroner til 58 mill. kroner.

En del av de interessante prosjektene var på beslutningstidspunktet i 2010 ikke modne for beslutning, men blir tatt med for videre behandling i 2011.

Det vises for øvrig til nærmere omtale av miljøteknologiordningen i Detaljrapporter 2010.

Landsdekkende etablererstipend (fra 2011 Etablerertilskudd) – (ramme for 2010: 50 mill. kroner)

I 2009 fikk Innovasjon Norge i oppdrag fra NHD om å etablere en ny landsdekkende etablererstipendordning. Ordningen ble gitt som en nasjonal ramme, og skulle gå til de beste etableringene uavhengig av lokalisering. Dette ble en meget attraktiv ordning.

Ordningen fortsatte i 2010 med en ramme på 50 mill. kroner. Også i 2010 var det stor etterspørsel etter ordningen, ettersom dette er en finansieringsordning som virker godt i sentrale strøk, der etableringstilfanget er størst. Forskning viser bl.a. at radikale innovasjoner hovedsakelig oppstår innenfor storbyregionene og at det er markedssvikt i kapitaltilgangen til bedrifter i oppstartsfase.

Vi mottok 209 søknader til vurdering. Totalt ble det omsøkt for 164 mill. kroner. Det ble gitt 92 tilsagn som til sammen beløp seg til 51 mill. kroner, inkludert bevilgning til Innovasjon Norges gjennomføringskostnader på ordningen. Om innretningen kan sies at det er:

- *Høy innovasjonsgrad i prosjektene*
Hele 94 % av det bevilgede beløpet er kjennetegnet som "internasjonale innovasjoner", når en ser bort fra den delen av bevilgningene som knytter seg til Innovasjon Norges gjennomføringskostnader. Den tilsvarende andelen for den fylkeskommunale stipendordningen, som er mest relevant å sammenligne med, er på 46 %. Tilnærmet alle tilsagn er rettet mot produkt-/tjenesteinnovasjoner.
- *Stort internasjonalt markedspotensial*
82 % av det innvilgede beløpet er kjennetegnet gjennom prosjekter som er internasjonalt orientert. Dette er en naturlig konsekvens av at innovasjonene i seg selv har en internasjonal nyhetsverdi. Kombinasjonen av høy innovasjonsgrad og internasjonalt orienterte prosjekter indikerer et mulig høyt fremtidig verdiskapings- og sysselsettingspotensial.
- *Økt andel kvinner og unge*
Splitter vi prosjektmassen i to hovedgrupper, (1) kvinnerettede prosjekter og (2) ikke kvinnerettede prosjekter, viser det seg at kvinneandelen i 2010 utgjorde 33 % av totalt innvilget beløp. Kvinners deltakelse i styret til bedriften (min. 30 %), er et viktig kriterium for det å definere et prosjekt som kvinnerettet.

En andel på 33 % representerer en dobling fra 2009, hvor kvinneandelen utgjorde kun 17 %. Ambisjonen var imidlertid å komme opp i en andel på 40 %. Pr 1. halvår 2010 var kvinneandelen 22 %, og det faktum at vi endte på 33 % er et resultat av bevisst styring i retning av ambisjonen. For 2011 er målet at 50 % av rammen for landsdekkende etablererstipend skal gå til kvinnerettede prosjekter.

At vi heller ikke i 2010 kom helt i mål med kvinneandelen i de forskjellige bedriftene/prosjektene har nok sin bakgrunn i at det er færre kvinner enn menn som etablerer bedrifter, og at kvinner i større grad realiserer "tradisjonelle bedrifter". Tradisjonelle bedriftsetableringer fanges i større grad opp av blant annet KRD/fylkeskommunenes etablererstipendordning, som har en kvinneandel på 42 %.

15 % av totalt innvilget beløp er gått til unge etablerere under 35 år. Dette er en dobling fra 2009 (7 %). Etablererstipendordningen med midler fra KRD/fylkeskommunene har en bredere tilnærming og har til sammenligning en andel unge på 29 % av totalt innvilget beløp.

- *IKT vinnernæringen i år igjen*
Ordningen fordeler seg noe ujevnt på Innovasjon Norges ulike satsinger. IKT-næringen er en vinner i år igjen med 25 %, fulgt av Helse med 18 % og Energi og Miljø 13 %. Heller ikke i 2010 er det over denne ordningen bevilget penger til Reiselivssatsing, men dette er forståelig ettersom reiseliv fanges opp av distriktsutviklingsmidlene.
- *Oppsummert*
Vi er stort sett tilfreds med innretningen og mener at vi har plassert midlene til landsdekkende etablererstipend i tråd med intensjonene bak bevilgningen. Det må kunne sies at dette er en meget attraktiv ordning både for det offentlige og næringslivet i Norge. Etterspørselen er stor, særlig i sentrale strøk, og prosjektene er vurdert å ha høy innovasjonsgrad med et stort internasjonalt markedspotensial. Forhåpentlig har ordningen

også i 2010 bidratt til etableringen av konkurransedyktige, fremtidsrettede og nyskapende virksomheter og arbeidsplasser, i tråd med målet. Det er for øvrig fortsatt litt tidlig å kunne se effekter av ordningen, som jo først "kom på lufta" i 2009, og som etter det er redusert kraftig i omfang.

Landsdekkende innovasjonslån – (låneramme (tak) 500 + 150 mill. kroner; og ramme for garantier på 40 mill. kroner)

Tapsfondsbevilgningen til landsdekkende innovasjonslån og garantier utgjør den klart største andelen av forbrukte midler på denne posten.

Lånerammen ble i revidert budsjett for 2010 økt med 200 til 700 mill. kroner, og i salderingsproposisjonen redusert til 650 mill. kroner igjen, hvorav en låneramme på 150 mill. kroner var øremerket maritim sektor. Den økte rammen i revidert budsjett hadde til hensikt å bidra til økt tilgang på kapital for skips- og offshoreverft og utstyrs- og tjenesteleverandører i Norge.

I 2009 var lånerammen på 1,47 mrd. kroner og garantirammen 100 mill. kroner.

Avsetning til tapsfond skjer i forhold til kalkulert risiko i de enkelte tilsagn og i forhold til risikoeksponeringen i porteføljen av slike lån.

Ordningen skal stimulere til bedre utnyttelse av utviklingspotensialet som ligger i innovative vekstbedrifter, og primært benyttes i bedriftenes tidligfase og kommersialiseringsfase. Innovasjons- og vekstprosjekter er ofte forbundet med stor risiko, og det kan være utfordrende å finne finansiering til nyetableringer og nye prosjekter når virksomhetene ikke har tilfredsstillende sikkerheter å tilby.

I 2010 er det samlet gitt tilsagn om nær 530 mill. kroner i landsdekkende innovasjonslån og garantier, deriblant 147 mill. kroner som er øremerket til maritim sektor (verftspakken). Når lånerammen ikke er utnyttet fullt ut, skyldes det bl.a. at Innovasjon Norge ikke har hatt tilstrekkelig tapsfond til å disponere hele lånerammen.

Det var forventet en nedgang i etterspørselen etter landsdekkende innovasjonslån/garantier i 2010, ettersom 2009 var et år preget av finanskrisen, som ga stor etterspørsel etter lån i Innovasjon Norge. Etterspørselen etter innovasjonslån har da også i 2010 vært nærmere en normalsituasjon. Vi har mottatt søknader om landsdekkende innovasjonslån/garantier for ca. 850 mill. kroner, fordelt på tett opptil 300 søknader. I 2009 mottok vi søknader for ca. 3 mrd. kroner fordelt på noe over 500 søknader.

Gjennom 2010 har Innovasjon Norge hatt inntrykk av at mottatte søknader i større grad omfatter tidligfaseprosjekter og/eller bedrifter som har økonomiske utfordringer. Dette skyldes nok at det private bankvesenet etter 2009 har blitt noe mer selektivt.

Om innretningen av tilsagnene i 2010 kan sies:

- I 2010 er 82 % av tilsagnene om landsdekkende innovasjonslån, hvor det er gjort vurdering av innovasjonshøyde, vurdert til å være prosjekter med innovasjonshøyde på nasjonalt eller internasjonalt nivå. Nivået i 2010 er høyere enn forventet, ikke minst sett på bakgrunn av oppdraget knyttet til maritim sektor, hvor situasjonen tilsa at det ikke først og fremst var innovasjonsfokus som var det primære. Andelen prosjekter med innovasjon på nasjonalt/internasjonalt nivå innebærer en betydelig økning sammenlignet med 2009-nivået (hvor det var 68 %). Dette har nok sin årsak i at de landsdekkende innovasjonslånene som ble innvilget i 2009, som følge av finansuroen, var mer rettet mot mer tradisjonelle finansieringsbehov.
- 23 % av de samlede tilsagnene i 2010 er kategorisert som kvinnerettet (31 % i 2009). Det var forventet en nedgang fra 2009 til 2010. Den relativt høye andelen kvinnerettede prosjekt i 2009 hang nok sammen med at vi i fjor i større grad også finansierte børsnoterte selskaper, som gjennom styrerepresentasjon ble definert som kvinnerettet. I 2010 har hovedtyngden av tilsagn gått til unoterte foretak.
- 79 % er vurdert å være internasjonalt rettet (73 % i 2009) og 25 % miljørettet (14 % i 2009).

- Den geografiske fordelingen av tilsagn om landsdekkende innovasjonslån i 2010 viser at det er gitt slike lån i alle fylker. De tre fylkene med lavest andel er Hedmark, Nord-Trøndelag, Oppland (1 % av tilsagnene), mens de tre fylkene med høyest andel er Møre og Romsdal (27 %), Hordaland (11 %) og Rogaland (7 %).
- Næringsmessig står Industri for den største delen av utlånene med 3 %, dernest kommer Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting med 21 % og Informasjon og kommunikasjon med 14 %. Det er vanskelig å sammenligne med tidligere år ettersom det har skjedd en endring i SSBs standard for næringsgruppering med virkning i tallene for Innovasjon Norge fra årsskiftet 2009/2010.
- Det er lagt til grunn at Innovasjon Norge for slike lån, skal kunne tilby lån uten samme krav til sikkerhet som bankene normalt stiller. Vi har lagt opp til at lån inntil 2,5 mill. kroner skal kunne ytes uten formell sikkerhet, mens lån utover dette normalt skal ha 50 % betryggende sikkerhet for den delen av lånet som overstiger 2,5 mill. kroner. Dette skal gjøre det mulig å oppnå lån for nye og unge bedrifter preget av kompetanse og vekstmuligheter uten egnede aktiva som panteobjekter. I tillegg kan denne låneformen representere god toppfinansiering også for litt større prosjekter.

Kalkulert gjennomsnittlig risiko i tilsagnene for 2010 var 29,2 %, som er innenfor budsjettet nivå. Til sammenligning er bokførte tap for årgangene 1991 – 1995 på 27 %, 1996 – 2000 på 43 % og 2001 – 2005 på 36 %.

- *Oppsummert:*
Vurderingen er at innretningen av låneordningen er god, og den risikoen som tas i nye engasjement skal sikre at tapene blir på et lavere nivå enn de historisk har vært.

Porteføljen av løpende landsdekkende innovasjonslån økte fra 1 186 mill. kroner ved inngangen av året til 1 409 mill. kroner pr. 31.12.2010. Porteføljen ble mer enn tredoblet i løpet av finanskrisetåret 2009 og ble ytterligere økt med 220 mill. kroner i 2010.

Det totale tapsbildet for landsdekkende innovasjonslån i 2010 er på et akseptabelt nivå, og som budsjettet. Samlet bokførte tap i 2010 er 81 mill. kroner, noe som gir en tapsprosent på nær 6 av porteføljen. Innovasjon Norge påtok seg i finanskriseperioden en god del belåning som innebar høy risiko. Det har derfor vært forventet økte nominelle tap på denne ordningen. Menon konkluderte i sin analyse av Innovasjon Norges håndtering av "Finanskrisemidlene" med at Innovasjon Norge i den store utlånsaktiviteten i 2009 samlet sett ikke hadde påtatt seg uvanlig høy risiko, men at det kunne forventes relativt høye tap de første årene for tilsagnene fra 2009, og relativt lave årlige tap på litt lengre sikt. Pr. 31.12.2010 er drøyt 50 % av nedskrivningene og 80 % av bokførte tap på landsdekkende innovasjonslån knyttet til tilsagn fra 2009 og 2010. At tap oppstår relativt tidlig etter tilsagn/utbetaling er også i tråd med administrasjonens forventninger.

Tapsfond til dekning av fremtidige tap utgjør 731 mill. kroner pr. 31.12.2010. Tapsfondet utgjør 38 % av de lån/garantier (utbetalt og ikke utbetalt), hvor det ikke er foretatt tapsnedskrivninger på deler av eller hele lånet. Til sammenligning er kalkulert tapsrisiko i den "friske" porteføljen 32 %. Det er således vurdert å være en "overdekning" på ca. 7 prosentpoeng. Innovasjon Norges oppfatning er at det bør være en slik overdekning, i det minste i en fase hvor det er usikkert om tapene knyttet til 2009- og 2010-tilsagnene blir innenfor det nivået en har forventet.

Innovasjon Norge er pålagt å sørge for at det er et forsvarlig forhold mellom tapsfondets størrelse og den anslåtte risikoen i porteføljen. I forhold til kalkulert porteføljerisiko pr. 31.12.2010 vurderes tapsfondets størrelse å være tilfredsstillende.

Program for utvikling av nærskipfartsflåten (øremerket ramme for 2010: 20 mill. kroner)

Under post 50 har Nærings- og handelsdepartementet avsatt inntil 20 mill. kroner til tilskudd og innovasjonslån til utvikling av den norske nærskipfartsflåten. Opprinnelig ramme var 10 mill. kroner. I tillegg ble rammen økt med 10 mill. kroner som den del av den maritime tiltakspakken 2010, som ble operativ 2. juli 2010.

I 2010 ble det bevilget 20 mill. kroner til 11 prosjekter innen følgende prioriterte områder:

- Fornyelse av nærskipfartsflåten: 5 prosjekter, 13,4 mill. kroner
- Samarbeid for effektiv bruk av nærskipfartsflåten: 3 prosjekter, 3,6 mill. kroner

- Miljøprosjekter: 2 prosjekter: 2,9 mill. kroner
- Forprosjekt støtte for søknad til EUs Marco Polo II-program: 1 prosjekt, 0,1 mill. kroner

Inntrykket av prosjekttilgangen er at interessen og evnen til å drive utvikling i nærsjøskipsfartsflåten er moderat, og at det som kommer av prosjekter i denne sektoren først og fremst kommer fra aktører som driver utvikling *rettet mot* denne sektoren – og ikke fra sektoren selv.

Programmet ble igangsatt i 2008 og det videreføres i 2011 med ramme 10 mill. kroner.

Andre tilskudd

“Andre tilskudd” er i all hovedsak frie tilskuddsmidler som benyttes til utviklingsprosjekter i de sentrale områder av landet. Midlene disponeres på de ulike distriktskontorene etter en fordelingsnøkkel som er basert på folketall i de kommuner som tilhører virkemiddelsone I og II.

Om lag 51 mill. kroner ble fordelt på distriktskontorene i 2010. Gjennomsnittlig hadde distriktskontorene med kommuner i virkemiddelsone I og II gjennom dette til disposisjon 3,5 mill. kroner. Størst ramme hadde Oslo og Akershus med 15 mill. kroner. Hordaland og Rogaland hadde i overkant av 5 mill. kroner hver i ramme. Tilskuddene innvilges dels til utviklingsprosjekter i regi av enkeltbedrifter, og dels til prosjekter som etableres i sammenheng med regionale utviklingsplaner i fylkene. De resterende 1,7 mill. kroner av forbruket i 2010 ble benyttet til analyser/evalueringer samt til prosjektet Skaperkraft.

Kultur- og opplevelsesnæringene

Aktiviteten innenfor kultur- og opplevelsesnæringene er omtalt i Detaljrapporter 2010, under satsingsområdet, kap. 2.9.

Bedriftsnettverk

Aktiviteten på Bedriftsnettverkstjenesten er nærmere omtalt i Detaljrapporter 2010.

Kap 2421.51 Såkornfond

Kommersialisering av innovative prosjekter i nyetablerte bedrifter begrenses ofte av tilgangen på risikovillig kapital. Såkornfondene bidrar til å etablere innovative, konkurransedyktige vekstforetak gjennom å øke tilgangen på kompetent kapital og kompetanse til slike prosjekter.

Innovasjon Norge har tre såkornordninger med i utgangspunktet 16 såkornfond:

- Den første såkornordningen (Såkornfond 98) ble etablert i 1998, og har en økonomisk ramme på 780 mill. kroner fordelt på seks fond (hvorav ett er konkurs).
- Den distriktsrettede såkornordningen (Distriktsrettede såkornfond 06) har en økonomisk ramme på 1 110 mill. kroner fordelt på seks fond, hvorav ett ikke er etablert.
- Den landsdekkende såkornordningen (Landsdekkende såkornfond 06) har en økonomisk ramme på 1 350 mill. kroner fordelt på fire fond.

Såkornfondene investerer i nyskapende norske bedrifter som befinner seg i en tidlig utviklingsfase. Såkornfondene går inn med egenkapital i risikoprojekter med stort verdikapingspotensial. Fondene selger seg normalt ut når porteføljeselskapene har synliggjort verdiene, og har behov for nye eiere som kan bringe selskapet videre. Innovasjon Norge bidrar med ansvarlige lån til såkornfondene og noe administrasjonsstøtte til de distriktsrettede såkornfondene. Såkornfondene eies og styres av private interesser.

Såkornfond 98

Innovasjon Norge er gjennom denne ordningen engasjert med ansvarlige lån i START-fondet AS og i fem regionale fond; Såkorninvest Sør AS, Såkorninvest AS, Såkorninvest Innlandet AS, Såkorninvest Nord AS og Såkorninvest Midt-Norge AS. Flere av fondene i denne gruppen har tapt deler av eller hele egenkapitalen.

START-fondet AS har den største kapitalbasen, 320 mill. kroner og en spiss investeringsstrategi. Fondet har svært få gjenstående porteføljeselskaper. Fondet drives av styret med administrativ bistand fra aksjonæren Braganza AS.

Såkorninvest Sør AS med kapitalbase på 106 mill. kroner har realisert betydelige gevinster ved gjennomføring av to vellykkede industrisalg, og har dermed tilbakebetalt totalt 15 mill. kroner til

Innovasjon Norge. Såkorninvest Sør har i tillegg andre porteføljeselskaper som utvikler seg svært positivt. Såkorninvest Sør AS forvaltes av Skagerak Venture Capital AS (SVC).

Såkorninvest AS har en kapitalbase på 88,5 mill. kroner, og har få gjenstående porteføljeselskaper. Procom Venture AS overtok i 2009 forvaltning av fondet fra Anker Management AS.

Det ble åpnet konkurs i Såkorninvest Innlandet AS i mars 2007, bl.a. da fondet undervurderte tiden og kapitalen som var nødvendig for å løfte porteføljeselskapene. Bobehandlingen ble avsluttet ultimo 2009. Uprioriterte krav fikk full dekning, og Innovasjon Norges ansvarlige lån, som er en etterprioritert fordring, fikk en dividende på 9,36 %.

Såkorninvest Midt-Norge AS, som er engasjert i nær 20 porteføljebedrifter, forvaltes av Leiv Eriksson Nyskaping AS.

Såkorninvest Nord AS (SINAS) har en delt forvaltningsstruktur der enkelte av dagens porteføljeselskaper blir forvaltet av Pronord AS, Bodø, mens de resterende investeringene blir forvaltet gjennom avtale med Norinnova Forvaltning, Tromsø.

Fondene arbeider med å realisere sine investeringer. De opplever at enkelte av de gjenstående investeringene utvikler seg positivt, men det må sterkt prioriteres hvilke selskaper det skal jobbes aktivt med videre.

Flere av såkornfond 98 har pådratt seg betydelige tap, og flere av fondene vil ikke være i stand til å gjøre opp det ansvarlige lånet fullt og helt.

Distriktsrettede såkornfond 06

KapNord Fond AS, Bodø – distriktsrettet såkornfond for Nord-Norge - har vært i ordinær drift siden 1. juli 2006. Fondet melder om en meget høy dealflow med 234 prospekter til vurdering. KapNord AS har gjennomført 21 investeringer og trukket 117 mill. kroner av sin ramme på 175 mill. kroner i ansvarlig lån gjennom Innovasjon Norge. Fondet forvaltes av Pronord AS.

Norinnova Invest AS, Tromsø - distriktsrettet såkornfond for Nord-Norge - ble stiftet i februar 2007, og har en kapitalbase på 271,6 mill. kroner, hvorav 96,6 mill. kroner er privat kapital. Fondet har mottatt 88 henvendelser og gjennomført 15 investeringer. Såkornfondet har trukket 90 mill. kroner av sin ramme på 175 mill. kroner i ansvarlig lån. Fondet forvaltes av Norinnova Forvaltning AS.

Fjord Invest SørVest AS, Førde - distriktsrettet såkornfond for sørvest Norge - har vært operative siden juli 2007, gjennomført åtte investeringer og har en kapitalbase på 216 mill. kroner. Fondet har trukket 42 mill. kroner av sin ramme på 134 mill. kroner i ansvarlig lån. Fondet har mottatt 264 henvendelser siden oppstart. Fondet forvaltes av Fjord Invest AS.

MidVest Fondene, Namsos - distriktsrettede såkornfond for Midt-Norge består av to fond (Midvest I AS og Midvest II AS) med en samlet kapitalbase på 253,5 mill. kroner. Fondene ble oppkapitalisert i januar 2008. Fondene har vurdert 176 investeringsmuligheter siden oppstart, og har gjennomført åtte investeringer. Midvest I AS har trukket 16,2 mill. kroner av lånerammen på 121,3 mill. kroner som er stilt til disposisjon gjennom Innovasjon Norge. Midvest II AS har trukket 9,3 mill. kroner av lånerammen på 37,4 mill. kroner. Fondene forvaltes av Midvestor AS.

Et såkornfond for Innlandet (Østlandet) på totalt 114,6 mill. kroner ble utlyst november 2008. Det ble gitt mandat til en aktør primo mai 2010 til å hente inn den nødvendige private kapitalen for å gjøre fondet operativt.

Landsdekkende såkornfond 06

Det ansvarlige lånet for de landsdekkende fondene er på 166,7 mill. kroner for hvert fond.

ProVenture Seed AS, Trondheim, har gjennomført 16 investeringer og trukket 109,7 mill. kroner på det ansvarlige lånet. Fondet har realisert en investering med god avkastning og solgt et selskap med tap. Fondet forvaltes av ProVenture Management AS.

Sarsia Seed AS, Bergen, har gjennomført 20 investeringer og trukket 74,3 mill. kroner på det ansvarlige lånet. Fondet forvaltes av Sarsia Seed Management AS.

SåkorninVest II AS, Stavanger, har gjennomført 11 investeringer og trukket 67,5 mill. kroner på det ansvarlige lånet. Procom Venture AS overtok i 2009 forvaltning av fondet fra Anker Management AS.

SåkorninVest II solgte i 2010 sin 65 % -eierandel i Viking Intervention Technology til Seawell. Seawell overtok selskapet 100 % i en transaksjon verdsatt til 75 mill. kroner. Teknologien baserer seg på en karbonstang med en innebygget fiberkabel. Teknologien skal være et alternativ til wireline-operasjoner. Karbonstangen er lett og tåler mye, og dermed kan det brukes tyngre og mer avansert utstyr i nedhullsoperasjoner. Statoil og Innovasjon Norge har støttet utviklingen av teknologien.

Alliance Venture Polaris AS, Oslo, har gjennomført 12 investeringer og trukket 86 mill. kroner på det ansvarlige lånet. Fondet forvaltes av Alliance Venture AS.

For de operative såkornfondene i de to nye såkornordningene har det store prosjekttilfanget blitt videreført i 2010. Tilgang på gode prosjekter har også ført til en noe høyere investeringstakt enn opprinnelig antatt, og dermed noe høyere trekk på det ansvarlige lånet fra Innovasjon Norge. Fondene har i stor grad tilpasset sin strategi til utviklingen i finansmarkedet, slik at de avsetter større beløp til oppfølgingsinvesteringer enn opprinnelig planlagt. Fondene kan derfor kun gjennomføre et fåtall nye investeringer i tillegg til de som er gjennomført ultimo 2010. Dette medfører at fondene i praksis vil bli lukket for nyinvesteringer i løpet av 2011.

Kap 2421.56 Distriktsrettet låneordning

Denne låneordningen var tidsbegrenset, og det er ikke innvilget nye lån etter 31.12.2005. Alle lån under denne ordningen skal være tilbakebetalt innen utløpet av 2018.

I 2010 er det inntektsført 9 mill. kroner på tidligere avskrivninger, mot et bokført tap på 7 mill. kroner i 2009. Inntektsføringen skyldes friskmelding på et stort engasjement som medførte en inntektsføring av tidligere nedskrivning. Det er indikasjon på at tap under denne låneordningen kan bli mindre enn det tapsfondet som er etablert for ordningen.

Porteføljen av slike lån er redusert fra 95 mill. kroner pr. 1.1.2010 til 71 mill. kroner pr. 31.12.2010. Det forventes fortsatt reduksjon i porteføljevolumet.

Kap 2421.70 Bedriftsutvikling og administrasjon (ramme for 2010: 435,3 mill. kroner ¹²)

Bevilgningen til bedriftsutvikling og administrasjon skal sette Innovasjon Norge i stand til å oppfylle rollen som en proaktiv samarbeidspartner og premissleverandør for næringsliv og offentlige myndigheter. Post 70 skal dekke proaktiv virksomhet og deltakelse i prosesser på nasjonalt og regionalt plan, basiskostnader, næringslivsdelegasjoner, rådgivningstjenester, kontorenes infrastruktur, administrasjon av bevilgninger som ikke finansieres særskilt fra andre poster eller fra andre departementer/fylkeskommuner, og utgifter til såkornfond, SkatteFunn mv.

Innovasjon Norge har en modell for intern kostnadsfordeling, hvor blant annet alle ansatte registrerer sine timer på ulike prosjekter og aktiviteter. Fra Innovasjon Norge startet med timeføring har det blitt gjort løpende endringer og forbedringer i timeføringen. Også i 2010 ble det gjort endringer. Timeføringen for program- og lånevirkomheten er tilfredsstillende, mens det fortsatt har vært forbedringspotensial for fordelingen av timer mellom de ulike grupper innenfor post 70. En tverrdepartemental arbeidsgruppe var i arbeid våren 2010. Resultatet fra denne arbeidsgruppen, samt innføring av basiskostnadsprinsippet for hele prosjektvirkomheten, har medført en rekke endringer i Innovasjon Norges interne kostnadsfordeling, herunder timeføringen, fra 2011.

Tabellen under viser fordelingen av post 70 på ulike aktiviteter i 2011. Tabellen er inndelt så langt det lar seg gjøre etter ny gruppering for 2011. Ekstrabevilgning til omstilling er oppført under andre oppdrag.

¹² Økt i budsjettsalderingen i desember 2010 med 20,0 mill. til 455,3 mill. kroner.

Type aktivitet	Mill.kr	% av total
<u>Del av basiskostnader:</u>		
Virksomhetsstyring og styringsarb. eiere	33	7 %
Innspill politikkutforming	12	3 %
Strategiutvikling	11	2 %
<u>Andre oppdrag under post 70:</u>		
Enterprise Europe Network	2,45	1 %
Næringslivsdelegasjoner / samarbeidsprosjekter med utenriktjenesten	23	5 %
Råd om beskyttelse og omsetning av imm. verdier	6	1 %
Handelsteknisk rådgivning og kurs, eksporthåndboken	0	0 %
Hjemhentingsprosjekter	26	6 %
Nettverksbygging	10	2 %
Administrasjon såkorn	2	0 %
Administrasjon SkatteFunn	5	1 %
Kundekontakt	81	18 %
Enkel informasjon til kunder	35	8 %
Omstilling	20	4 %
<u>Overføres andre eller utgår i 2011:</u>		
Forvaltning av tilskudd	104	23 %
Innovasjon / Utvikling Reiseliv	25	5 %
Messer	2	1 %
<u>Til overhead/indirekte belastning post 70, i 2011:</u>		
Organisasjonsutvikling	26	6 %
Forretningsplan- og budsjettprosessen	16	4 %
Utvikle tjenesteportefølje	9	2 %
Tverrgående team	6	1 %
Sum	455,3	100 %

Under overskriften "Del av basiskostnader" er det ført opp de aktiviteter i 2010 som tilnærmevis vil inngå i basiskostnader i 2011. De øvrige basiskostnadene i 2011 inngår i 2010 som en del av overheadkostnadene. *Andre oppdrag* under post 70 består hovedsakelig av det som er andre oppdrag i 2011, dog vil noen av postene bli redusert. *Generell kundekontakt* er forstadiet til en formell avtale med en kunde om levering av tjenester, i dette inngår forarbeider, møter, telefoner, avtaleinngåelse og presentasjoner. *Enkel informasjon til kunder* er enkle forespørsler fra norske bedrifter om internasjonale markedsmuligheter, nettverk, muligheter for partnere, generell informasjon om markeder, lokale betingelser i landet, mulige kontakter mv. Innovasjon Norge har anslagsvis 25 000 slike henvendelser pr år. *Forvaltning av tilskudd* er overført til de ulike oppdragsgiverne fra 2011. *Innovasjon / Utvikling Reiseliv* utgår i 2011. *Messer* overføres til kap. 2421.71 i 2011. De resterende aktivitetene utgår som direktebelastning på post 70 fra 2011, de overføres overhead og derved indirekte belastning på post 70 og øvrige poster fra 2011.

Årsverk fordelt på hovedkontor, distriktskontor og utekontor

Tabellen under viser årsverk fordelt på hoved-, distrikts- og utekontor pr. 31.12.2010. Økningen på hovedkontoret skyldes at Expo 2010-prosjektet var tilbake i Oslo igjen, men fortsatt i prosjektavslutning, samt replasering av ubesatte stillinger pr 31.12.2009. Reduksjonen på distriktskontor skyldes avgang som ikke er erstattet på grunn av den forestående nedbemanning i 2011. Reduksjon på utekontorene skyldes nedleggelse av tre utekontor, samt at stillingene knyttet til Expo 2010 enten er avsluttet eller returnert til Norge.

Årsverk	31.12.2010	31.12.2009
Hovedkontor	272,8	264,6
Distriktskontor	326,7	329,1
Utenlandskontor	202,6	218,3
Sum	802,1	812,0

Kap 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer (ramme for 2010: 413 mill. kroner)

Denne posten kan deles i to hovedgrupper, reiseliv og nettverk/næringslivsprofilering:

	Ramme 2010 Mill. kroner	Forbruk pr. 31.12.2010
Reiseliv , herav:	250	229
- Reiselivsprofilering inkl. operativ drift for innovasjon i reiselivsnæringen	13 ²²⁷	14 ²¹⁰
- Innovasjon i reiselivsnæringen	23	19
Nettverk og profilering , herav:	163	174
- Internasjonal vekst	19	21,5
- Operativt og administrativt programarbeid	47	49,5
- Tilskudd til programmer, inkl. deler av Int.vekst	15 ⁹⁷	103
Sum	413	403

Programmer	Tilskudd til programmer 31.12.2010	Rammer for tilskudd til programmer 2010
ARENA	15	14,0
NCE	15	25,0
BIT	9	5,0
Næringsrettet design	4	3,0
FORNY	7	7,0
Internasjonal vekst	2	2,0
Bedrift EU	3	3,0
Høyvekstprogrammet	4	2,0
Kvinner i fokus	2	2,0
Kompetanseprogrammet	17	16,0
Sektorprogrammer	17	13,5
Omdømmeprogrammet	6	3,5
Programutvikling og diverse	2	1,0
Sum	103	97,0 ¹⁶

Til ressursbruken kommenteres de største avvikene mellom budsjett og plan:

- Årsaken til mindreforbruket på NCE er at beslutningen for noen av prosjektene først ble gjort primo 2011; avviket er med andre ord kun en "periodisering".
- Overforbruket på BIT skyldes uvanlig lave bevilgninger i 2009, og 4 mill. kroner av rammen i 2009 ble overført til bevilgninger i 2010.
- Overforbruk på Omdømme skyldes at det under denne posten ble gjort bevilgninger til konseptet Taste of Norway på 2,6 mill. kroner. Dette ble dels dekket av overførte rammer fra 2009 og dels av annulleringer på gamle tilsagn.
- På Høyvekst-programmet ble det overført ledige rammer fra 2009, slik at overforbruket i 2010 skyldes periodiseringer.
- Sektorprogrammer hadde et overforbruk på 3,5 mill. kroner, og dette skyldes at noen gamle tilsagn ble annullert og rebevilget til nye prosjekter med en litt annen innretning.

Nettverk og profilering (ramme 2010: 155 mill. kroner)

Internasjonal vekst

Det er registrert 250 internasjonale rådgivningsoppdrag til SMB-bedrifter, levert fra utekontorene og delfinansiert gjennom Internasjonal Vekst-programmet. I tillegg kommer ca. 90 Markedssjekker, som finansieres i sin helhet av programmet. Det var ikke satt spesifikke måltall for antallet, og det ligger omtrent på samme nivå som tidligere.

¹³ 227 mill. kroner består av 225 mill. kroner til reiselivsprofilering og 2 mill. kroner til operativ drift for innovasjon i reiselivsnæringen

¹⁴ Operativ drift for innovasjon i reiselivsnæringen utgjør 2,7 mill. kroner.

¹⁵ Beløpet inkluderer 2 mill. kroner til Internasjonal Vekst, som i 2010 hadde en total ramme på 21 mill. kroner.

¹⁶ Summen 97 mill. kroner fremkommer som summen av 95 mill. kroner i tilskudd til programmer og 2 mill. kroner til tilskudd til Internasjonal vekst.

Fra 2010 er det lagt stor vekt på å gjøre de internasjonale rådgivningstjenestene lettere tilgjengelige for oppstartsbedrifter med internasjonalt vekstpotensial og ambisjoner (se Høyvekst-programmet i Detaljrapporter 2010).

Den reserverte rammen for Internasjonal Vekst-programmet fra bevilgningen i 2010 var 21 mill. kroner fra NHD kap. 2421.71. Rammefordelingen var 19 mill. til operativ drift av tjenesten, og 2 mill. kroner til direkte tilskudd til SMB, for evt. kjøp av rådgivningstjenester utenfor Innovasjon Norge. Fordelingen bærer preg av at Innovasjon Norges tjenesteutøvelse består av rådgivning, og ikke finansiering. Det ble totalt brukt 21,5 til operativ drift av rådgivningstjenesten. På tilskuddssiden ble det brukt 2 mill. kroner.

Av de 21,5 mill. kroner til operativ drift er:

- 16,2 mill. kroner er finansiering av utekontorenes arbeidstimer inkl. direkte prosjektkostnader til å levere markedsrådgivningstjenester til SMB.
- 1,4 mill. kroner er finansiering av markedsjekker
- 3,9 mill. kroner er øvrig operativ drift av programmet:
 - 1,8 mill. kroner er timer rådgiverne på distriktskontorenes brukte med de samme bedriftene ift. deres internasjonaliseringsprosess, i samspill med utekontorene.
 - 1,8 mill. kroner er timer brukt i øvrige fagavdelinger i deres arbeid med internasjonalisering av SMB.
 - 0,3 mill. kroner er timer til drift og utvikling av programmet

Tilskudd til programmer

Det vises til Detaljrapporter 2010 for nærmere omtale av programvirksomheten.

Kap 2421.72 Forsknings- og utviklingskontrakter (ramme: 265 mill. kroner + 20 mill. kroner som en del av verftspakken)

Forsknings- og utviklingskontrakter bidrar til økt innovasjon i norsk næringsliv. De baserer seg på et målrettet og forpliktende samarbeid om produkt- eller tjenesteutvikling mellom en leverandør og en krevende kunde. Kunden er enten en offentlig etat (OFU) eller en norsk eller utenlandsk bedrift (IFU). Ordningen kompenserer for ulike former for markeds- og systemsvikt. I vurderingen av prosjektene og størrelsen på tilskudd legges det vekt på innovasjonsgrad, internasjonalt markeds potensial, gjennomføringsevne og Innovasjon Norges utløsende rolle. Formålet er å øke verdiskapingen i Norge ved å utvikle nye konkurransedyktige produkter og løsninger med eksportpotensial, og å bidra til bedre kvalitet og reduserte kostnader på offentlige tjenester.

Det har vært stor pågang av prosjekter gjennom hele året. I alt ble det håndtert OFU/IFU-søknader for et samlet søknadsbeløp på 1 017 mill. kroner i 2010. Søknadene fordelte seg med 210 mill. kroner til OFU og 807 mill. kroner til IFU hvorav 40 mill. kroner var til det øremerkete programmet IFU-Maritim. Søknadene utvikles ofte i samarbeid med Innovasjon Norge, slik at prosjekter som faller utenom OFU/IFU-ordningen, stoppes før søker har nedlagt for mye arbeid i søknadsskriving. Av mottatte søknader ble 61 % innvilget, 27 % trukket, returnert eller avslått, og 12 % var ikke ferdigbehandlet.

Samlet bevilgning i 2010, inklusiv en tilleggsbevilgning på 20 mill. kroner som en del av verftspakken, utgjorde 285 mill. kroner på post 72, forsknings- og utviklingskontrakter. I tillegg ble tilsagnsfullmakten på 100 mill. kroner videreført. Summen av bevilgningen, ubenyttet tilsagnsfullmakt i 2009 på 2,2 mill. kroner og annulleringer på 59,1 mill. kroner i løpet av 2010 av tidligere års tildelinger, ga et totalbudsjett til disposisjon i 2010 på 346,3 mill. kroner.

Samlet tildeling til prosjekter og programadministrasjon utgjorde 318,9 mill. kroner: I alt ble det bevilget tilskudd til 220 nye forsknings- og utviklingsprosjekter med et samlet beløp på 291,9 mill. kroner i 2010. Dette fordelte seg på 56 OFU-kontrakter med tilsagn på til sammen 67,2 mill. kroner og 164 IFU-kontrakter med tilsagn på i alt 224,7 mill. kroner. Dette utløste et totalt prosjektomfang på 1,6 mrd. kroner. Av IFU-kontraktene var 12 en del av verftspakken med et samlet tilsagn på 19,9 mill. kroner. Til programdrift ble det satt av 27 mill. kroner. Dette inkluderer rådgivning og veiledning til bedriftene i forbindelse med prosjektutvikling og internasjonalisering ved distrikts- og utekontorene, programutvikling, fokusert satsing mot helse og forsvar, og synliggjøring. Det omfatter også Innoteket som er en møteplass med fokus på innovasjon og faglig oppdatering.

Kap 2421.73 Tilskudd til innkjøpskonsortium for kjøp av kraft (opprinnelig ramme for 2010: 40 mill. kroner)

Formålet med ordningen er å bidra til at kraftkrevende industri går sammen og etablerer innkjøpsavtaler for kraft på langsiktige vilkår. Støtteordningen kom på plass i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2009 med en bevilgning på 40 mill. kroner. I 2010 ble det bevilget nye 40 mill. kroner, som imidlertid ble kuttet ved revidert nasjonalbudsjett. Ordningens reelle ramme for 2010 framkommer som følger:

Rammetildeling 2010	40,0 mill. kroner
Kutt i forbindelse med revidert	-40,0 mill. kroner
Overført ikke utnyttet ramme for 2009	34,4 mill. kroner
Tilbakeført til rammen fra ikke gjennomført prosjekt	<u>1,1 mill. kroner</u>
Reell ramme for 2010	<u>35,5 mill. kroner</u>

Innovasjon Norge har lagt ut informasjon om virkemiddelet på internett og alle potensielle søkere (85 bedrifter/konsern) har fått tilsendt e-post med orientering om ordningen. Fra ordningen ble opprettet har 12 bedrifter fått støtte, og i 2010 ble det bevilget 12,0 mill. kroner til 8 bedrifter. Det betyr at det er 23,5 mill. kroner igjen av rammen.

Det har vært liten søknad på ordningen til tross for god informasjon. Innovasjon Norge har gjort NHD oppmerksom på dette i møter, herunder at dette er en ordning hvor rammene uvanlig nok er større enn hva vi ser det er grunnlag for å tildele. Mange av bedriftene som er i målgruppen er store konsern der støttebeløpet blir marginalt i forhold til strømkostnaden. Bagatellstøtten har også sine begrensninger. Noen bedrifter/konsern har "brukt opp" tillatt støtteomfang innenfor bagatellreglene, og noen bedrifter er i arbeidsgiveravgiftssone 1a, som har differensiert arbeidsgiveravgift (sats 10,6 prosent innenfor fribeløpet (det årlige fribeløpet er satt til 530 000 kroner med en gjennomsnittlig kurs på 8,00 kroner) og deretter 14,1 prosent)).

Kap 2421.79 Maritim utvikling (ramme for 2010: 11,3 mill. kroner)

Tilskuddsordningen Maritim Utvikling skal bidra til å styrke konkurransevnen og øke verdiskapingen i de maritime næringene ved å støtte maritim utvikling og innovasjon. Målgruppe er bedrifter i alle størrelser, og uavhengig av lokalisering, som er en del av eller har tilknytning til de maritime næringene.

Prioriterte områder i 2010, virkemiddelbruk og antall prosjekter:

	Mill. kroner	Antall prosjekter
Avansert logistikk og transport	7,7	19
Miljøprosjekter	0,2	1
Maritim omdømme og profilering	1,3	3
Krevende miljøvennlige operasjoner i Nord	-	

Totalt har 150 bedrifter deltatt i prosjekter fra dette programmet. Av dette har 120 personer fra noe tilnærmet samme antall bedrifter deltatt innen det maritime omdømmearbeidet på to kulturskole-aktiviteter rettet mot Brasil og India, som er viktige markeder for maritim næring.

Hovedtyngden av bedriftene innen programmet har vært små og mellomstore bedrifter.

Maritimt omdømmearbeid finansiert av dette programmet

Det maritime omdømmearbeidet i regi av Innovasjon Norge og med god deltakelse fra maritim næring arbeidet gjennom 2010 med følgende områder:

- Håndbok for maritim næring i arbeid med omdømme og merkevarebygging. Arbeidet med boken ble slutført tidlig i 2011, og den vil være fritt tilgjengelig for næringen. Det blir opp til næringen fra 2011 å ta dette i bruk og implementere omdømmearbeidet i den enkelte bedrift.
- Som en del av arbeidet med den maritime omdømmehåndboken ble det utarbeidet en logo som norsk maritim næring kan ta i bruk for generisk markedsføring av Norge i utlandet.

Det vil i 2011 bli gjennomført to pilotprosjekter sammen med maritim næring for å prøve dette ut.

- Kulturskole om andre land. Det ble gjennomført kulturskoler for maritim næring i Norge med orientering om hvordan en best samhandler med maritim næring i Brasil og India. Denne aktiviteten ble godt mottatt i næringslivet.
- I Møre og Romsdal ble det gjennomført et maritimt omdømmepilot-prosjekt med flere bedriftsdeletakere.
- Det maritime omdømmearbeidet for maritim næring er fra 2011 avsluttet som et spesielt prosjekt, og tas inn i linjeorganisasjon som en ordinær aktivitet i vår kontakt med maritimt næringsliv.

Kap 2421.90 Lavrisikolån (ramme for 2010: 2,5 mrd. kroner)

Lavrisikolån ytes dels som et konkurrerende tilbud til banklån, og dels som et supplerende tilbud, gjerne basert på at bank og Innovasjon Norge deler lån og sikkerheter. Tilsagn om større lavrisikolån er som hovedregel basert på en slik deling av den langsiktige risikoen.

Innovasjon Norges markedsandel på utlånsiden er liten, anslagsvis ca. 1,2 % av næringslivets samlede belåning og ca. 2 % av næringslivets belåning i norske banker (sum lavrisikolån og risikolån, hvor lavrisiko dominerer) når en ser utlånene i forhold til portefølje. Ser man kun på norske bankers utlån til jordbruk, skogbruk og fiske, industri, bergverksdrift og hotell- og restaurantvirksomhet, anslås imidlertid Innovasjon Norges markedsandel å være nærmere 10 % innenfor disse sektorene.

Fra en situasjon i 2009 som var sterkt preget av finanskrisen og stor pågang etter lån i Innovasjon Norge, har behovet for langsiktig lavrisikolånefinansiering gjennom Innovasjon Norge i 2010 vært mer normal. Søknadsinngangen i 2010 var 4,4 mrd. kroner, mot hele 7,2 mrd. kroner i 2009. Antall søknader har gått ned fra 1 116 til 952.

I 2010 er det gitt tilsagn om lavrisikolån i overkant av 2 mrd. kroner av en ramme på 2,5 mrd. kroner. Tilgangen på tilfredsstillende prosjekter ga i 2010 ikke grunnlag for et større tilsagnsvolum. Det er mulig lavrisikolånetilbudet kunne vært bedre profilert.

Lånene fordeler seg slik på de ulike lånegruppene:

Mill. kroner	2010	2009	2008
Lavrisikolån landbruk	629	697	509
Lavrisikolån flåte	720	904	630
Lavrisikolån ordinær	713	1 896	563

Det er lagt til grunn at fordelingen mellom de ulike gruppene i 2010 skal være nærmere 2009-fordelingen enn 2008-fordelingen. Andelen ordinære lavrisikolån, det vil si til annet næringsliv enn landbruk og fiskeflåte, hadde størst nedgang sammenlignet med 2009. Dette er ikke en ønskelig utvikling, men en naturlig utvikling ettersom 2009 må sies å bære preg av finanskrisen og stor pågang etter lån i Innovasjon Norge. Redusert belåning til fiskeflåten i 2010 har sammenheng med en policy som går på at Innovasjon Norge i 2010 prioriterte struktureringstiltak på kvotesiden lavere og nybyggingsaktivitet høyere, samtidig som nybyggingsaktiviteten har vært moderat.

Lavrisikolåneordningen er innrettet mot å bidra til at næringslivet får en god basisfinansiering av det langsiktige kapitalbehovet, og det er ikke lagt opp til stram styring av disse lånemidlene i forhold til formål og strategisk innretning. Om innretningen kan det for øvrig sies:

- 37 % av de samlede tilsagnene i 2010 er kategorisert som kvinnerettet mot 29 % i 2009.
- Det er naturlig at innovasjonshøyden for lavrisikolåneordningen er moderat, og særlig gjelder dette for den delen som går til finansiering innenfor landbruket. Allikevel har ca. 27 % av lavrisikolånetilsagnene gått til finansiering av prosjekter med innovasjon på nasjonalt eller internasjonalt nivå, som er en liten tilbakegang sammenlignet med 2009 (33 %).
- Av ordinære lavrisikolån, dvs. unntatt landbruk og fiskeflåten, er 54 % av tilsagnene kategorisert som internasjonalt rettet og 30 % miljørettet.

- I 2010 har 63 % av lavrisikolånene gått til distriktsvirkeområde III og IV, som er de sonene som er tynnast befolket. I 2009 gikk også 63 % av lavrisikolånene til de samme virkeområdene.
- Det eneste fylket hvor det ikke er gitt tilsagn om lavrisikolån er i Oslo. De fylkene med lavest andel for øvrig er Oppland og Akershus (henholdsvis 0,1 og 0,9 % av sum tilsagn lavrisikolån). De fylkene som har størst andel er Møre og Romsdal (29,4 %), Troms (10,4 %) og Hordaland (10,2 %).
- *Oppsummert*
Aktiviteten tyder på at lavrisikolåneordningen er en låneordning som supplerer markedet, der markedet har behov for slikt supplement; det vises i denne forbindelse til den geografiske fordelingen, delvis sektorinnretningen. I tillegg kommer at en stor del av lånene deles med bank på likestilte vilkår begrunnet i ønske om deling av langsiktig risiko.

Det økonomiske resultatet av lavrisikolånevirkosomheten i 2010 ble et overskudd på 39 mill. kroner.

Porteføljen av løpende lån økte fra 10,9 mrd. kroner ved inngangen av året til 11,5 mrd. kroner pr. 31.12.2010.

Kap 962.51/972.91 Russland- og Øst-Europafondene

Det leveres egen årsrapport for Russland- og Øst-Europafondene til NHD, som er unntatt offentlighet. Her følger en kort status over fondene.

Innovasjon Norge forvalter to investeringsfond; Investeringsfondet for Nordvest-Russland og Investeringsfondet for Øst-Europa, som sammen med norske investorer kan benyttes til investeringer i Russland, Sentral-Asia, Kaukasus, Hviterussland, Ukraina og landene på Balkan (utenfor EU). Investeringsfondene drives på forretningsmessig grunnlag, og kan benyttes til egenkapitalinnskudd i næringsvirksomhet i virkeområdet. Det forutsettes minst like stor deltakelse fra norsk næringslivs side. I tillegg forvaltes tilskuddsfondet for Nordvest-Russland, som kan gi tilskudd til norske investeringsrettede forprosjekter i Murmansk, Arkhangelsk, Karelen og Nenets.

Gjennom investeringsfondet for Øst-Europa ble det i 2010 gjort to investeringsbeslutninger på til sammen 3,2 mill. kroner. For investeringsfondet for Nordvest-Russland ble det i 2010 gjort en investeringsbeslutning på 0,4 mill. kroner. Det ble også gitt tilsagn om forprosjektstøtte fra tilskuddsfondet for Nordvest-Russland til tre prosjekter med totalt 0,6 mill. kroner.

Innovasjon Norge har i 2010 deltatt på en rekke arrangementer og forretningsreiser til bl.a. Arkhangelsk, Murmansk, Moskva, Krasnodar og Nenets i Russland, samt Litauen, Aserbajdsjan og Ukraina, hvor man gjennomførte møter med regionale myndigheter, handelskamre, universiteter/inkubatorer og bedrifter.

Et eksempel på fondenes engasjement:

Barel AS (eid 39,5 % av Innovasjon Norge v/Investeringsfondet for Nordvest-Russland) produserer styringselektronikk for den profesjonelle lys- og varmeindustrien, og dekker områdene bolig, industri, marine og offshore. Største markeder er Norge, øvrige Europa, Asia og Sør-Amerika.

Bedriften har i dag produksjonsenheter i Kirkenes og Murmansk. Markedsføring og salg skjer fra hovedbasen i Kirkenes, via datterselskap Barel do Brasil Ltd og agent i Busan (Sør Korea). Selskapet sysselsetter til sammen 61 ansatte i Kirkenes, Murmansk (Russland) og Rio de Janeiro (Brasil).

Barel AS har nylig inngått avtale med airsigna GmbH, Bremen, om produksjon av interiørbelysning for flyindustrien. Produktene det er snakk om er belysningsarmaturer for indikasjon av utganger, nød- utganger, generelle informasjonsskilt, belysning på toalett, leselys for passasjerer etc. Når produksjonen er overført, vil alle nye Airbus-fly uansett hvilket flyselskap i verden som flyr, ha interiørbelysning produsert av Barel i Murmansk og Kirkenes. (Bildet tilhører Barel AS: Hovedeier Geir Torbjørnsen i Barel AS).

Kap. 912 post 70.1 – Bedrift i EU

NHD bidrar med 2,45 mill. kroner til Innovasjon Norges arbeid med bedriftsveiledning i det indre marked. Dette arbeidet er organisert i Innovasjon Norges program *Bedrift i EU* som er en del av Europakommisjonens bedriftsrådgivernettsverk, Enterprise Europe Network. Innovasjon Norge har 12 medarbeidere som arbeider med programmet Bedrift i EU, og gir råd til bedriftene om regelverk, muligheter og plikter i det indre marked. Innovasjon Norge oppdaterer og videreutvikler nettsiden www.bedriftieu.no og sender ut nyhetsbrevet Innblikk.

For mer informasjon om EU-arbeid i Innovasjon Norge og programmet Bedrift i EU, se Detaljrapporter 2010.

Kap 921.95 Statlig investeringsfond – Egenkapital

Det vises til egen rapportering for Investinor, se Investinors hjemmeside <http://www.investinor.no/rapporter.aspx>.

4.3.1 Fordeling av administrasjonskostnader mellom kontorene

Under følger en oversikt over fordelingen av kostnadene knyttet til administrasjon over kap. 2421.70 på NHDs budsjett, slik dette er fordelt på henholdsvis hoved-, distrikts- og utekontorene i 2010 (1000 kroner). Det vises for øvrig til nærmere omtale av kap. 2421.70 foran.

Kontor	Regnskap 2010	Budsjett 2010	Regnskap 2009
Hovedkontor	176 812	175 300	155 696
Distriktskontor	158 373	158 000	145 337
Utekontor	120 115	122 000	105 067
Sum	455 300	455 300	406 100

4.3.2 Fordeling av inntekter fra brukerbetalte tjenester

Under følger en oversikt over inntektene fra brukerbetalte tjenester på hovedkontoret, distrikts- og utekontorene i 2010 (tall i hele tusen kroner).

Type tjeneste	Distrikts-kontor	Hoved-kontor	Ute-kontor	Total
Brukerbetaling tjenester	1 707	7 334	19 059	28 101
Brukerbetaling Norad		5 886	7 664	13 550
Brukerbetaling Intsok			4 842	4 842
Brukerbetaling reiseliv		18 856	90 872	109 728
Brukerbetaling internasjonal vekst	122	164	9 339	9 625
Brukerbetaling messer		21 712	2 361	24 073
Expo 2010			36 520	36 520
Total	1 829	53 953	170 656	226 438

Størstedelen av brukerbetalingen kommer fra reiselivsvirksomheten. I 2010 har det i tillegg vært en inntekt på Expo 2010 i Shanghai, dette er en særskilt inntekt for 2010.

Utekontorene står for 75 % av de eksterne brukerbetalingene, hvorav reiselivsvirksomheten utgjør over halvparten.

4.3.3 Prioritering av oppgaver i 2010 (med virkning for 2011)

I oppdragsbrevet for 2010 ber NHD om at Innovasjon Norge i årsrapporten foretar "Vurdering av oppgaver kan avsluttes og reduseres til fordel for en større konsentrasjon om oppgavene med høyest prioritet". I kapittel 5. Utvikling Av Tjenesteporteføljen redegjøres for endringer i program- og tjenesteporteføljen samt de strategiske prioriteringer som er gjort med virkning for 2011.

4.3.4 Distriktskontorenes struktur og kompetanse og utflytting av hovedkontorfunksjoner

Struktur

Innovasjon Norge har 15 distriktskontorer og i tillegg et antall lokalkontorer som sikrer at vi er representert med kontorer i alle fylker, unntatt Akershus. I Finnmark, Nordland, Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane og Hedmark har vi i tillegg til distriktskontorene i Vadsø, Ålesund, Leikanger og Hamar også lokalkontorer i Alta, Narvik, Molde, og Førde.

De fleste distriktskontorene dekker ett fylke. For henholdsvis Oslo, Akershus og Østfold, Buskerud og Vestfold og Aust- og Vest-Agder har vi ett distriktskontor som dekker flere fylker. Kontorene er underlagt ett regionalt styre, har én ledelse og medarbeidere som opererer på tvers av fylkesgrensene.

Pr. 1.1.2010 var det 326,7 årsverk ved distriktskontorene i Divisjon Norge, mot 329,1 samme tid året før.

Distriktskontorene arbeider i hovedsak med kunder og prosjekter som har utgangspunkt i egen region, og oppgaver knyttet til realisering av nasjonale og fylkesvise utviklingsplaner og strategier. Samtidig øker distriktskontorenes samarbeid om prosjekter og satsinger på tvers av fylkes-/regiongrenser og internasjonalt, og det skjer en spesialisering og arbeidsdeling innenfor større geografiske områder enn det enkelte kontors primærrområde.

Fokusområder i 2010

Systematisert kompetansebygging

I 2010 har det vært arbeidet med å få på plass en felles kompetansemodell for distriktskontorene, og utarbeidelse av en kompetanseprofil både for det enkelte kontor og for den enkelte medarbeider. Vi har arbeidet med å videreutvikle en sertifiseringsordning for medarbeiderne og å utvikle nye kompetansemoduler i Innovasjon Norge-Akademiet. Det har også vært fokusert på tydeliggjøring av lederprinsippene og å følge opp organisasjonens lederutviklingsprogram.

Mer effektiv ressursutnyttelse

Det er av stor betydning at organisasjonen klarer å utføre oppgavene mest mulig effektivt, og kuttene i budsjettet for 2011 aktualiserer dette ytterligere. Allerede i starten av 2010 ble det planlagt et effektiviseringsprosjekt i Divisjon Norge, og ved slutten av året var det gjennomført en omfattende analyse av kontorene for å få et bilde av effektivitet og ressursbruk. Videre er det utarbeidet et rammeverk for implementering av en rekke effektiviseringstiltak, et arbeid som vil ha stort fokus også videre framover.

Økt samhandling

I en såpass kompleks kompetanseorganisasjon som vår er kompetansedeling på tvers av stor viktighet for oss og våre kunder. I 2010 har det vært arbeidet med tilrettelegging for samhandling på flere måter. Det har vært en særskilt oppfølging av arbeidet i strategisk tverrgående team og operative fagnettverk. Videre har vi arbeidet med å få på plass gode tekniske samhandlingsløsninger, felles beskrivelse av prosessene for leveranse av våre tjenester, kunnskapsdeling gjennom økt bruk av CRM-system og koordinering av samhandling gjennom gode handlingsplanprosesser.

Synliggjøring av rolle og resultat

Vi har i 2010 fokusert på å kommunisere *vår rolle som pådriver for innovasjon og bredden i vårt tilbud*. Dette har blant annet skjedd gjennom tilrettelegging for utsendelse av kronikker i regionale medier, noe som ble godt mottatt. Videre har Innovasjon Norge vært en tydelig aktør og premissgiver regionalt, også i etterdønningene av finanskrisen.

Balansert målstyring

I 2010 implementerte vi balansert målstyring som styringsmodell for distriktskontorene etter at et system for dette ble utviklet i 2009. Det er utviklet målkort og fastsatt en del konkrete mål for divisjonen og det enkelte kontor, og kontorene blir fulgt opp kvartalsvis på måloppnåelse. Det er definert et sett med kritiske suksessfaktorer som systemet baserer seg på. Handlingsplanstrukturen er også tilpasset dette systemet, slik at det er lett å identifisere hvilke tiltak i handlingsplanen som påvirker hvilke suksessfaktorer.

4.4 Kommunal- og regionaldepartementets budsjettposter

I oppdragsbrevet for 2010 ble det påpekt at KRD legger stor vekt på at virkemidlene til Innovasjon Norge skal bidra til gode omstillings- og utviklingsprosesser i bedrifter og næringsmiljø og i områder med særlige utfordringer. Samtidig ble det lagt vekt på å stimulere de sterke innovasjons- og næringsmiljøene som alt finnes, gjennom målrettet innsats for videre vekst blant annet gjennom styrket samarbeid mellom bedrifter og/eller FoU-institusjoner. Kvinner, unge og innvandrere ble trukket frem som prioriterte målgrupper

Har så de virkemidler Innovasjon Norge tilbyr den effekten de skal ha?

Svaret på dette er ikke lett å gi, blant annet fordi det er vanskelig å måle. Evalueringer som med jevne mellomrom gjøres av ulike tjenester gir imidlertid med få unntak et positivt bilde. Evalueringen Econ Pöyry gjorde av Innovasjon Norge og Menons undersøkelse av Innovasjon Norges rolle under finanskrisen går i samme retning.

Kundeeffektundersøkelsene viser tydelig at de distriktsrettede ordningene i Innovasjon Norge har høy addisjonalitet. Tilskuddsordningene fremstår som viktige for omsetningsutviklingen, bidrag til innovasjon og kompetanseutvikling, som for øvrig også gjelder for gjennomsnittet av tilbakemeldinger på Innovasjon Norges tjenester. Risikolåneordningen synes i tillegg å ha stor betydning for overlevelse og lønnsomhetsutvikling; større enn for gjennomsnittet av Innovasjon Norges tjenester. Det er i det hele tatt overraskende hvor god tilbakemelding som gis på risikolån vs. tilskudd; her skal en dog være oppmerksom på at tilskudd stort sett blir gitt til andre typer prosjekter enn det vi lånefinansierer. Etablererstipendet, fra 2011 kalt etablerertilskudd, skårer høyt på alle myke indikatorer.

	Risikolån			Tilskudd			E-stip			Gj.snitt alle tj.		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Høy og middels addisjonalitet	100	95	91	90	93	90	91	95	94	86	87	87
Stor betydning for overlevelse	67	68	76	53	52	45	59	74	49	54	53	50
Stor betydning for lønnsomhetsutvikling	75	58	69	59	44	48	48	52	43	53	49	51
Betydning for økt omsetning.% økning.	81	82	80	72	80	69	67	25	68	73	79	72
Betydning for økt eksport.% økning	38	29	40	36	30	24	25	25	22	20	18	19
Stor grad av bidrag til økt kompetanse	63	61	64	78	71	80	82	80	85	66	61	71
Stor grad av bidrag til økt innovasjon	56	65	65	78	68	75	74	71	69	65	61	67
Gj. snitt antall samarbeidspartnere	2,8	2,7	2,7	2,9	2,9	3,3	3	2,9	4	2,7	2,6	3,1

	FRAM			NT			Ink-stip			Gj.snitt alle tj.		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Høy og middels addisjonalitet	100	87	85	100	100	100	92	100	94	86	87	87
Stor betydning for overlevelse	44	38	36	40	40	20	58	18	59	54	53	50
Stor betydning for lønnsomhetsutvikling	56	45	45	60	20	50	54	27	47	53	49	51
Betydning for økt omsetning.% økning.	78	71	67	50	50	67	73	50	63	73	79	72
Betydning for økt eksport.% økning	0	11	2	25	55	17	27	11	29	20	18	19
Stor grad av bidrag til økt kompetanse	67	62	67	71	100	80	100	71	88	66	61	71
Stor grad av bidrag til økt innovasjon	54	59	47	50	80	67	93	64	77	65	61	67
Gj. snitt antall samarbeidspartnere	2	2,5	2	3	2,9	3,3	4	2,7	3,8	2,7	2,6	3,1

FRAM – viser til kommentarer under 2421.71 i kapittelet om NHD.

NT-programmet, som nå er avviklet, viser til en addisjonalitet på 100 %, men noe svakere på økonomiindikatorene enn Innovasjon Norges tilskuddsordninger. Dette skyldes trolig at Innovasjon Norge i større grad har finansiert prosjekter i etablerte bedrifter, mens NT-Programmet i større grad har finansiert teknologiprojekter uten at disse nødvendigvis utgjør en del av en igangværende virksomhet.

Inkubatorstipendet har også høy addisjonalitet, det er på snitt mht. økonomiske indikatorer, mens skåren på de myke indikatorene ligger over snittet. Vi vet imidlertid fra tidligere evalueringer at de økonomiske midlene ikke nødvendigvis bare kanaliseres til bedriften selv, men også i stor grad inkubatoren bedriften er en del av.

Tilbakemeldingene går opp og ned – og lavere skår i kriseåret (2005-årgangen i 2009) bekreftes nærmest gjennomgående.

Ressursinnsats KRD - 2010

Kap 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling (ramme for 2010: 652,5 mill. kroner)

Sett under ett er aktivitetsnivået under denne budsjettposten noe lavere i 2010 enn i 2009, men forbruket av midler er større enn årets tildelte rammer fra fylkeskommunene. Da disse rammene er overførbare varierer de årlige tilsagnene noe fra bevilgningsrammene de enkelte år. Det er i 2010 gitt tilsagn om totalt ca. 698 mill. kroner av disse midlene, fordelt som følger (tall for 2009 i parentes):

• Investeringstilskudd	165 mill. kroner (137)
• Bedriftsutviklingstilskudd mv	319 mill. kroner (313)
• Etablererstipend	121 mill. kroner (116)
• Tapsfond risikolån	93 mill. kroner (166)

Det overføres 121 mill. kroner til 2011, etter at vi har annullert tilsagn for 97 mill. kroner i 2010 (dels som følge av at prosjekter ikke har blitt gjennomført og dels som følge av at prosjektkostnadene har blitt lavere enn forutsatt). Nær halvparten av de overførte midlene knytter seg til 2 distriktskontorer (Nordland og Sør-Trøndelag).

Tilskudd kan gis som bedriftsutviklingstilskudd til bedriftsutviklingsprosjekter (myke investeringer) og i noen grad til delfinansiering av fysiske investeringer (investeringstilskudd). Det legges vekt på at tilskuddene bidrar til nyskaping og omstilling, og gode innovative prosjekter med internasjonale vekstmuligheter er spesielt høyt prioritert. Alle tilskudd som innvilges skal være innenfor EØS-avtalens regler for lovlig statsstøtte.

Distriktsutviklingstilskudd skal nyttes til delfinansiering av samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter som er viktige for å nå distriktpolitiske mål, og som ikke ville blitt realisert i samme grad uten tilskudd. Størrelsen på tilskuddet graderes fra 0 og opp til gjeldende maksimalsats i vedkommende geografiske virkeområde. Graderingen er normalt bestemt ut fra hva som er vurdert å være nødvendig for å utløse investeringen.

Etablererstipend er et stipend som kan innvilges personer som skal utvikle og etablere egen bedrift. Etablererstipendordningen gjelder for hele landet og for alle næringer, unntatt offentlig virksomhet og landbruk¹⁷. I hvert fylke blir det prioritert ut fra lokale forhold og behov. Generelt sett er etableringer som representerer noe nytt i regional, nasjonal og/eller internasjonal sammenheng, høyt prioritert.

Risikolån kan benyttes til de aller fleste prosjekter og investeringer som har med nyetablering, nyskaping, omstilling og utvikling å gjøre. Lånene dekker normalt den mest risikoutsatte delen av lånefinansieringen, toppfinansieringen, men policy er at det for store lån alltid skal finnes betryggende sikkerhet for en andel av lånet. Rentene ligger noe i overkant av de beste vilkårene som ellers oppnås i markedet, men er lave sett i forhold til risikoen. Kundeeffektundersøkelser har vist at risikolån er et virkemiddel som gir høy grad av addisjonalitet. Alt annet likt er også bruk av risikolån en mer effektiv virkemiddelbruk enn tilskudd.

Om innretningen av tilskuddene i 2010 kan sies:

- 35 % av tilskuddene er i 2010 definert som kvinnerettede, noe som innebærer en økning fra 2008, hvor andelen var 30 %. Sett i lys av føringen som ble gitt i oppdragsbrevet og føringer som nå gis om at andelen fra KRDs side ønskes økt til 40 % innen 2013, går andelen i riktig retning.
- Ambisjonen om å øke andelen prosjekter med innovasjon på nasjonalt og internasjonalt nivå er i 2010 oppnådd, ved at andelen (ekskl. kategorien "ikke relevant") av tilskuddene er økt fra 52 % i 2009 til 61 % i 2010.
- Det er også en ambisjon å øke andelen internasjonalt rettede prosjekter. Her er utviklingen fra 2009 til 2010 imidlertid negativ; andelen går ned fra 53 % i 2009 til 49 % i 2010.

¹⁷ Kunder med tilknytning til landbruksnæringa har en egen etablererstipendordning finansiert over Bygdeutviklingsmidlene.

Det er i 2010 bevilget 342 mill. kroner i distriktsrettede risikolån, noe som er 257 mill. kroner mindre enn i 2009. Grunnen til dette var at etterspørselen etter slike lån var spesielt høy i 2009 som følge av finansuro og konjunkturtilbakeslag.

Om innretningen av risikolånene kan sies:

- Andelen kvinnerettede prosjekter var i 2010 på 16 % mot hhv. 19 % og 31 % i 2008 og 2009. Årsaken til den relativt høye andelen i 2009 var at vi dette året ga tilsagn til en del større bedrifter. Det var dermed forventet noe redusert kvinnerettet andel i 2010, men ikke så sterk tilbakegang som vi faktisk har hatt.
- 49 % av tilsagnene om distriktsrettede risikolån har gått til innovasjonsprosjekter på nasjonalt eller internasjonalt nivå.
- Over 20 % av prosjektene som ble finansiert var miljørettet.
- Avsetning til tapsfond, som er basert på kalkulert risiko i alle de enkeltsakene som ble innvilget i 2010, var totalt 27 %.

Det er bokført tap på utlån på 52 mill. kroner i 2010, mot 119 mill. kroner i 2009, hvilket innebærer at bokførte tap utgjør knapt 4 % av porteføljen. Innovasjon Norges utgangspunkt, og en av styringsindikatorene, er at tapene i normalår bør være innenfor ca. 5 % av porteføljen. Om lag 25 % av bokførte tap i 2010 knytter seg til lån etablert innenfor torskeoppdrett, som ved etablering var vurdert å innebære høy risiko.

Som nevnt over var tilsagnsvolumet i 2009 for distriktsrettede risikolån historisk høyt - 599 mill. kroner, og denne årgangen utgjør om lag 1/3 av løpende portefølje + ikke utbetalte tilsagn. For denne årgangen ble det avsatt 28 % til tapsfond. Pr. 31.12.2010 var nesten 10 % av utbetalte lån på årgangen bokført som tapt. Over tid må derfor tapene som kommer på denne årgangen bli lavere enn hittil for at tapsfondet for årgangen skal være tilstrekkelig. Vi forventer at tapsfondsavsetningen er tilstrekkelig stor.

Brutto utlån distriktsrettede risikolån pr. 31.12.2010 var 1 389 mill. kroner. Det var på samme tid gitt tilsagn om lån 372 mill. kroner, som ikke var utbetalt. Tapsfond til dekning av tap på dette pr. 31.12.2010 var 584 mill. kroner. Sett i forhold "frisk portefølje" (løpende lån hvor det ikke er foretatt nedskrivninger helt eller delvis + ikke utbetalte lån) utgjør tapsfondet 41 %, mens kalkulert risiko i denne porteføljen er 27 %. Det er således en "overdekning" i tapsfondet på 14 prosentpoeng.

Kap 551.61 Kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift

Etter pålegg fra ESA ble systemet med regionalt differensierte satser innskrenket etter 2003. Dette er bakgrunnen for ordningen. Fra 2007 gjelder imidlertid igjen generelt nedsatte avgiftssatser i mesteparten av de områder som hadde nedsatte satser i 2003. Innovasjon Norge har hatt forvalteransvaret for *del* av de midlene som er bevilget som tilskudd som kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift i distriktene. Denne aktiviteten er trappet ned etter at generelt nedsatte avgiftssatser igjen ble innført fra 2008. Innovasjon Norge har i 2010 gitt tilsagn om 81,5 mill. kroner i slike tilskudd.

Kap 551.71 Nordområdetiltak (ramme for 2010: 14 mill. kroner)

For å støtte opp under regjeringens nordområdestrategi har KRD lagt opp til en særskilt innsats innen innovasjon og utvikling av reiseliv i nordområdene. Det ble avsatt 10 mill. kroner i 2010 til Prosjekt Reiseliv i Nord (PRIN). Prosjektet som ledes av Innovasjon Norge, er et samarbeid mellom Forskningsrådet, SIVA, Nord-Norsk Reiseliv AS og Innovasjon Norge.

Prosjektet har som formål å gi arbeidet med innovasjon, utvikling og profilering innen reiseliv for nordområdene et felles løft gjennom en samordnet og målrettet innsats mellom virkemidler og aktører i de tre nordligste fylkene. Målet er å bidra til å styrke innovasjon, konkurransekraft og lønnsomhet for reiselivsnæringen i de tre nordligste fylkene. Prosjektet vil legge vekt på å styrke og bygge opp under eksisterende aktiviteter, og bidra til fylkesovergripende samarbeid i landsdelen.

Prosjektet har etablert en styringsgruppe hvor de fire samarbeidsaktørene er representert. I tillegg har prosjektet knyttet til seg en prosjektgruppe med bred representasjon fra reiselivsnæringen og virkemiddelaktørene i nord.

Hovedfokus i prosjektet i 2010 har vært å igangsette planlagte tiltak og aktiviteter sammen med de fire samarbeidspartnerne og reiselivsnæringen i Nord-Norge:

- Et kompetanseprogram som gir prioriterte destinasjoner tilbud om en kursrekke med korte, praktisk rettede kurs til reiselivsbedrifter på destinasjonen for å øke kompetansen på viktige områder som vertskap, opplevelsesutvikling, salg, pakking og distribusjon, synlighet på nett, markeds kunnskap osv. Kursene følges opp med faglig rådgivning for hver enkelt bedrift.
- Utvikling av markedskompetansen for landsdelen og tilgjengeliggjøring av relevant forskning og markeds kunnskap.
- Det er også igangsatt et pilotprosjekt for å få på plass en "bank" med gode fagrådgivere for reiselivsnæringen.
- Læringsarena arrangementsutvikling – prosjektet skal bidra til å lage en læringsarena for arrangementsutvikling hvor aktører kan lære av hverandre og dele erfaringer på dette området.
- Reisemålsutvikling: igangsetting av markedsorienterte reisemålsutviklingsprosesser iht. til "Hvitebok for reisemålsutvikling".
- Gjennomføring av en prosess for å utvikle en fylkesovergripende strategisk plattform for reiselivsnæringen i Nord-Norge gjennom en Foresight-prosess.

Kap 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling (ramme for 2010: 164,3 mill. kroner)

Av årets disponible ramme på 217,5 mill. kroner (inkl. bl.a. overførte midler fra 2009 på 36,8 mill. kroner og annulleringer i løpet av året på 16,4 mill. kroner) er det innvilget tilsagn på 172,7 mill. kroner på denne posten, som er benyttet som følger (oppdragsbrevet i parentes):

KRDs Arbeidsmål	Programmer og satsinger	Tilsagn
Arbeidsmål 1.1 Styrke næringsmiljø	Arena, NCE og bedriftsnettverk	68,2 mill. kr (63)
Arbeidsmål 1.2 Videreutvikling av etablerte foretak.	BIT-programmet, Kompetanseprogrammet, Designprogrammet	9,0 mill. kr (9)
Arbeidsmål 1.3 Entreprenørskap	NyVekst, Unge i fokus, Høyvekst, annet entreprenørskap, inkubatorstipend og kommuneprosjektet	41,7 mill. kr (42)
Tverrgående tema, tjenesteutvikling, analyser, profilering	Kultur og opplevelser, kvinner i næringslivet, regional omstilling, analyser, evalueringer, profilering og operative og administrative kostnader.	53,8 mill. kr (50,3)

For ARENA, NCE og bedriftsnettverk ligger årets bevilgninger noe over arbeidsmålene for programaktiviteten nevnt i oppdragsbrevet for 2010. Dette skyldes i all hovedsak at det i løpet av året ble besluttet å øke rammen til bedriftsnettverk med 5 mill. kroner. For øvrig er det marginale avvik i bevilgningene i forhold til departementets arbeidsmål (beløp i mill. kroner):

Program	Overført fra 2009	Annul- leringer fra tidligere år	Prioritert fra ny ramme	Tilsagn 2010	Udisponert pr. 31.12.10 ¹⁸
Styrke næringsmiljø					
ARENA-programmet	3,8	2,1	18,0	22,8	1,1
Norwegian Centres of Expertise	1,2	0	40,0	37,5	3,7
Bedriftsnettverk	5,6	0,1	5,0	8,0	2,7
Videreutvikle etablerte foretak					
BIT-programmet	0	0	3,0	3,0	0
Kompetanseprogrammet	0	0	2,0	2,2	-0,2
Designprogrammet	0	0,1	4,0	4,1	0
Entreprenørskap					

¹⁸ Udisponert pr. 31.12.10 er ikke uten videre tilgjengelig for dette program i etterfølgende år. Vurderingen av dette vil bl.a. henge sammen med om det er tidsforskyvninger i programmet som er årsak til mindreforbruk, og om andre programmer av samme årsak har behov for midler noe tidligere.

Program	Overført fra 2009	Annul- leringer fra tidligere år	Prioritert fra ny ramme	Tilsagn 2010	Udisponert pr. 31.12.10 ¹⁸
NyVekst	5,6	0,7	8,0	1,5	12,8
Unge i fokus, inkludert mentorordning for unge	6,4	3,6	12,0	17,0	5,0
Høyvekstprogrammet/annen satsing på entreprenørskap	2,5	0,6	5,5	2,7	5,9
Inkubatorstipend	2,0	5,4	13,5	17,6	3,3
Kommunene som førstelinjetjeneste i småskala næringsutvikling	0	0	3,0	4,9	-1,9
Tverrgående tema, tjenesteutvikling, analyser, profilering					
Kultur og opplevelser	3,0	0,2	4,0	2,2	5,0
Storbyprosjektet		0,8	0	2,5	-1,7
Regional omstilling	0	0	8,0	8,0	0
Kvinner i næringslivet inkl. ekstrasatsing til kvinner og entreprenørskap	0,4	0,7	13,0	11,9	2,2
Analyser, evalueringer, profilering samt administrative og operative kostnader knyttet til program			24,3	26,8	-2,5
Udisp./Prog. under utvikling	6,3	2,1	1,0	0	9,4
Total	36,8	16,4	164,3	172,7	44,8

Det er innenfor arbeidsmålet entreprenørskap et totalt forbruk av midler på nivå med det som er budsjettet. Det er imidlertid et mindreforbruk på sentral ramme av NyVekst på 6,5 mill. kroner og et merforbruk på Unge i fokus på 5 mill. kroner, noe som skyldes en tidsforskyvning på Unge-satsingen fra 2009. For NyVekst vises det til nærmere omtale i Detaljrapporter 2010. På Inkubatorstipend er det også brukt mer midler enn målet for 2010. Dette skyldes i stor grad annulleringer av tidligere års tilsagn.

Midlene under post 72 har regional begrunnelse, men bruken har uspesifisert geografisk tilknytning. En relativt stor andel (43 %) av bevilgningen er geografisk uspesifisert. Dette er fellesprosjekter som er fylkes- eller kommuneoverskridende, men med regional begrunnelse.

Nesten 70 % av prosjektene er karakterisert som innovasjon, og 82 % av innovasjonsprosjektene er innovasjon på nasjonalt eller internasjonalt nivå. En uventet høy andel, 56 % av bevilgningene, gikk til prosjekter som er karakterisert som kvinnerettet (38 % i 2009), mens 47 % av bevilgningene er til prosjekter som er internasjonalt rettet. I 2008 var denne andelen 48 %.

Målgruppe Kvinner i næringslivet (ramme for 2010: 13 mill. kroner)

Rammene til programmet var 13,4 mill. kroner fra KR D (kap. 552, post 72) og 2,0 mill. kroner fra NHD (kap. 2421, post 71). Forbruket var på 11,9 mill. kroner fra KR D og på 2,0 mill. kroner fra NHDs ramme. Midlene har bl.a. gått til finansiering av Fyrtårn, Ledermentor, Årets gründerkvinne, kunnskapsprosjekter, og delfinansiering av prosjekter innenfor reiseliv og NCE.

Det vises til nærmere omtale av dette programmet i Detaljrapporter 2010.

NyVekst 2010

NyVekst er rettet mot potensielle vekstbedrifter i distriktene, sone III og IV. Det kan gis tilskudd til delvis dekning av nærmere spesifiserte driftskostnader til bedrifter som er yngre enn 5 år.

NyVekst ble startet i 2008. I 2009 ble det gitt tilsagn på 33,5 mill. kroner til i alt 47 NyVekst-bedrifter. I 2010 ble det registrert søknader på i alt 67,5 mill. kroner. Av disse kunne Innovasjon Norge etter kriteriene innvilge 29,3 mill. kroner til i alt 53 bedrifter.

Innvilgningsrammen for NyVekst har imidlertid ikke blitt utnyttet. Dette skyldes primært at det er færre bedrifter med (stort) vekstpotensial i distriktene enn forventet. Dessuten viser det seg at svært få bedrifter som er under 5 år har utviklet seg så langt at de har driftskostnader i en størrelsesorden tilnærmet det som teoretisk kunne vært innvilget en bedrift pr. år, dvs. inntil 1/3 av 1 mill. Euro.

Bedriften Innotech Solar AS i Narvik er et meget gledelig unntak. De er største tilsagnsmottaker i NyVekst med vel 5,5 mill. kroner til sammen i 2009 og 2010, hvilket vil si at de har kunnet utnytte tjenesten helt og fullt. Denne bedriften ble etablert i mars 2008 basert på en forretningside om å lage ren energi av halvfabrikata (solceller) fra solcelleindustrien. Selskapet har nå over 40 ansatte.

Innovasjon Norge valgte både i 2009 og 2010, til tross for større rammer, å forsøke å opprettholde kravet til vekst- og verdiskapingspotensial. Dette var krevende i den konjunktursituasjon Norge befant seg i kjølvannet av finanskrisen.

NyVekst ble evaluert i 2010 (NIFU STEP – Rapport 26/2010) og er en relativt kritisk evaluering. NIFU skriver at saksbehandlingen tyder på at Innovasjon Norge har fulgt opp retningslinjene for tjenesten ved å gi tilsagn til bedrifter som tilfredsstillende formelle kriterier mht. selskapsstørrelse, eierskap, selskapenes alder og kravet om finansiell medvirkning fra eierne. Evaluator mener imidlertid at det kan reises spørsmål om kriteriene anvendes strengt nok mht. bedriftenes vekstpotensial og gjennomføringsevne. Evaluator begrunner, utfra ulike forutsetninger, at det pr. år trolig kun er 15 nye (høy)vekstbedrifter i sone III og IV i Norge pr. år.

Evaluator poengterer at NyVekst oppleves som en komplisert tjeneste med spesielle regler, samt at det er utfordrende for Innovasjon Norges saksbehandlere å forholde seg til mange forskjellige tjenester med ulike krav.

Innovasjon Norge har med grunnlag i evalueringen, og også egne erfaringer, besluttet å avvikle/fase ut NyVekst fra og med 2011. NyVekst tilbys ikke til nye kunder men det følges opp forpliktelser ift. eksisterende kunder. Formålet med tjenesten ivaretas i stor grad i den nye innretningen av Etablerertilskudd som er implementert fra 2011.

Satsingen på kultur og opplevelsesnæringene

Det er bevilget 86,4 mill. kroner til kultur- og opplevelsesnæringene i 2010. I 2009 var bevilgningen til sektoren 147 mill. kroner.

Av ressursinnsatsen i 2010 på til sammen 86,4 mill. kroner ble en stor andel brukt på etablerere, kvinner og til bedrifts- og utviklingstiltak innen kultur og opplevelse. Bransjene omfatter i stor grad film og spill samt aktiviteter knyttet til natur og kultur og utøvende kunstnere. Den største andelen tilskudd har gått til utviklingstiltak i distriktene.

Innovasjon Norge avsatte en øremerket spisset satsing for kulturnæringene og kulturbasert næringsliv på 8 mill. kroner for 2010. Det er utviklet en egen policy for disse midlene. Av de landsdekkende midlene (med ramme 4 mill. kroner) ble det benyttet 3,7 mill. kroner mens det ble brukt 2,9 mill. kroner av de distriktsrettede midlene (med ramme 4 mill. kroner). Nyskapende og internasjonale prosjekter med overføringsverdi har vært prioritert, og flere prosjekter er igangsatt for å øke forretningskompetansen samt nettverksbyggingen.

Det vises for øvrig til nærmere omtale i Detaljrapporter 2010.

Nasjonale tiltak for regional utvikling – Tiltak og prosjekter i Finnmark

Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) bevilget i 2005 (mai og september) til sammen 60,37 mill. kroner til å gjennomføre tiltak og prosjekter i Finnmark. Arbeidet skulle baseres på en handlingsplan med konkrete tiltak utarbeidet av en regional arbeidsgruppe ledet av daværende regiondirektør i NHO-Finnmark Erling Fløtten. KRDs uttrykte målsetting var å skape varige arbeidsplasser i 11 utvalgte kommuner i Finnmark.

Oppdraget med å gjennomføre arbeidet ble gitt til Innovasjon Norge. I ledermøte i Innovasjon Norge ble oppdraget delegert til Innovasjon Norge Finnmark.

Det er laget årsrapport om arbeidet hvert år fra oppstartsåret og til og med for året 2008. Årsrapportene viser at det vesentligste av midlene ble bevilget høsten 2005 og i 2006. Etter dette har det kun blitt brukt restmidler som i hovedsak stammer fra prosjekter i handlingsplanen som ikke har blitt noe av, og midler som er trukket tilbake (annulleringer).

Det er ikke gitt noen nye tilsagn i 2010. Det gjenstår ennå ca. 4,1 mill. kroner av den opprinnelige bevilgningen, mye begrunnet i at det er foretatt annulleringer på tidligere tilsagn.

Kommunal- og regionaldepartementet

Tilsagn 2005 – 2009, fordelt på innsatsområde (beløp i tusen kroner)

Satsingsområde	Budsjett-ramme	Tilsagn 2005	Tilsagn 2006	Tilsagn 2007	Tilsagn 2008	Tilsagn 2009	Rest-ramme
Marin sektor	24 600	14 050	7 577	250	660	2 670	-606
Reiseliv, kultur, opplevelser	13 430	3 250	9 943	0	955	0	-718
Kompetanse	7 150	1 000	2 881	0	120	0	3 149
Kompetanse (SIVA)	300	0	0	300	0	0	0
Frie midler	4 290	0	1 860	0	175	0	2 255
Frie midler (adm.)	2 500	0	2 500	0	0	0	0
Frie midler (komm. nær.fond)	8 400	8 400	0	0	0	0	0
Totalt	60 670	26 700	24 761	550	1 910	2 670	4 079

4.5 Landbruks- og matdepartementets budsjettposter

LMD peker i oppdragsbrevet på at hovedmålet for landbruks- og matpolitikken er å opprettholde levende landbruk over hele landet. Målet for landbruksrelatert næringsutvikling er å skape lønnsomme arbeidsplasser og å bidra til bosetting og sysselsetting i hele landet.

Målet med bygdeutviklingsmidlene er todelt. For det ene kan midler gis som støtte til investeringer med mål om å opprettholde et variert landbruk, gjennom å bidra til oppgraderinger og modernisering av driftsapparatet, og derigjennom sikre rekruttering til næringen. Det kan videre gis støtte til utvikling av alternativ næring med grunnlag i landbrukets materielle og menneskelige ressurser. Det vises i oppdragsbrevet for øvrig til at Innovasjon Norge må bygge opp under en målrettet satsing på regionale fortrinn.

Innovasjon Norge har lagt til grunn at tilskuddsmidler til landbruket er stilt til disposisjon gjennom jordbruksforhandlingene, reindriftsavtalen og statsbudsjettet, for å bidra til å styrke økonomien i næringen. Tilskuddsbruken skal være innrettet mot å ivareta den overordnede strategien for landbruksrelatert næringsutvikling, som er å "videreutvikle eksisterende og skape ny næringsvirksomhet med økt lønnsomhet, ved å ta i bruk mangfoldet av landbrukets menneskelige og materielle ressurser."

Investeringsprosjektene hos den enkelte aktør i tradisjonelt landbruk dreier seg ofte om tradisjonelle investeringer i bygninger og utstyr i driften, hvor behovet for fornyelse gjerne er hovedbegrunnelsen samtidig som den forventede avkastningen er moderat. Med utgangspunkt i den policyen som er trukket opp for Innovasjon Norges øvrige tilskuddsmidler, vil det ofte være lite aktuelt å bidra med tilskudd. Det er imidlertid for denne type prosjekter i landbruket fra bevilgende myndigheter for BU-midlene forutsatt at tilskudd allikevel skal kunne bevilges.

Innovasjon Norge legger til grunn at prosjektene vi deltar i skal ha en landbrukspolitisk tilfredsstillende begrunnelse, at tilskuddet virker utløsende på gjennomføringen, at prosjektet bidrar til å forbedre økonomien i virksomheten og at de virksomheter som mottar støtte vurderes å være varig lønnsomme.

Har så de virkemidler Innovasjon Norge tilbyr den effekten de skal ha?

Svaret på dette er ikke lett å gi, blant annet fordi det er vanskelig å måle. Evalueringer som med jevne mellomrom gjøres av ulike tjenester gir imidlertid med få unntak et positivt bilde. Evalueringen Econ Pöyry gjorde av Innovasjon Norge og Menons undersøkelse av Innovasjon Norges rolle under finanskrisen går i samme retning.

Av det vi kan lese av kundeeffektundersøkelsene (etterundersøkelsene) – som er mest konsentrert om finansieringstjenestene – har vi en god indikasjon på at finansieringstjenestene virker i tråd med ambisjonene i oppdraget. Kundeeffektundersøkelsene for de tjenester som er særlig relatert til de aktiviteter som er støttet av LMD vises nedenfor.

Utvikling i indikatorer i Kundeeffektundersøkelsene (årgangene 2004, 2005 og 2006) – Trebasert innovasjonsprogram:

	Trebasert innovasjonsprogram			Gj.snitt alle tj.		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Høy og middels addisjonalitet	89	88	84	86	87	87
Stor betydning for overlevelse	44	33	29	54	53	50
Stor betydning for lønnsomhetsutvikling	44	43	29	53	49	51
Betydning for økt omsetning.% økning.	75	50	33	73	79	72
Betydning for økt eksport.% økning	14	0	14	20	18	19
Stor grad av bidrag til økt kompetanse	88	75	75	66	61	71
Stor grad av bidrag til økt innovasjon	75	71	67	65	61	67
Gj. snitt antall samarbeidspartnere	4	3,9	4,5	2,7	2,6	3,1

2004 og 2005 tall er for VSP-Skog

Trebasert innovasjonsprogram har en negativ trend på alle indikatorer bortsett fra bidrag til samarbeidspartnere. På de myke indikatorene er imidlertid skåren høyere enn for snittet av de andre tjenestene, på de økonomiske indikatorene ligger det lavere.

Programmet er gjenstand for en egen evaluering i 2011, resultatene vil foreligge i løpet av 1. halvår.

Utvikling i indikatorer i Kundeeffektundersøkelsene (årgangene 2004, 2005 og 2006) - Fylkesvise BU-midler:

	BU totalt			BU stipend			Gj.snitt alle tj.		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Høy og middels addisjonalitet	81	83	81	80	92	88	86	87	87
Stor betydning for overlevelse	57	59	55	42	48	42	54	53	50
Stor betydning for lønnsomhetsutvikling	57	53	60	42	48	44	53	49	51
Betydning for økt omsetning.% økning.	78	84	81	70	79	69	73	79	72
Betydning for økt eksport.% økning	6	4	6	9	3	6	20	18	19
Stor grad av bidrag til økt kompetanse	-	46	65	-	70	72	66	61	71
Stor grad av bidrag til økt innovasjon	-	53	70	-	64	50	65	61	67
Gj. snitt antall samarbeidspartnere	2,2	2,2	2,7	3,1	3,3	3,2	2,7	2,6	3,1

BU-ordningen har få entydige positive trender i denne treårsperioden, men fra 2005- til 2006-årgangen er det en positiv utvikling mht. kompetanse, innovasjon og samarbeid. Det vurderes som svært viktig at nettopp BU-midlene – som ligger under snittet for alle tjenestene - har høye skår på de myke indikatorene.

BU-stipendet skårer også høyest på de myke indikatorene – og positivt høyere enn for BU-midlene samlet. Positiv trend er det også her på innovasjon og kompetanse de siste to årene.

Utvikling i indikatorer i Kundeeffektundersøkelsene (årgangene 2004, 2005 og 2006) – VSP Mat:

	VSP Mat			Gj.snitt alle tj.		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Høy og middels addisjonalitet	88	93	89	86	87	87
Stor betydning for overlevelse	43	44	47	54	53	50
Stor betydning for lønnsomhetsutvikling	49	48	56	53	49	51
Betydning for økt omsetning.% økning.	70	84	40	73	79	72
Betydning for økt eksport.% økning	10	9	11	20	18	19
Stor grad av bidrag til økt kompetanse	85	86	81	66	61	71
Stor grad av bidrag til økt innovasjon	79	79	76	65	61	67
Gj. snitt antall samarbeidspartnere	3	4	3,7	2,7	2,6	3,1

Utviklingen på *VSP-Mat* er positiv bare på overlevelse, ellers er det litt opp og ned. Skåren ligger stort sett under snitt på de økonomiske indikatorer, mens den ligger over på de myke.

Utvikling i indikatorer i Kundeeffektundersøkelsene (førundersøkelsene for årgangene 2007, 2008 og 2009) – VSP Rein:

	VSP-Rein			Gj.snitt alle tj.		
	Førunders 2007	Førunders 2008	Førunders 2009	Førunders 2007	Førunders 2008	Førunders 2009
Høy og middels addisjonalitet	100	100	100	86	85	88
Stor betydning for overlevelse	33	73	75	66	67	76
Stor betydning for lønnsomhetsutvikling	100	100	75	76	78	83
Betydning for økt omsetning.% økning.	67	82	50	77	73	75
Betydning for økt eksport.% økning	-	-	-	29	57	69
Stor grad av bidrag til økt kompetanse	4,1	3,4	1,0	3,2	3,3	3,1

Landbruks- og matdepartementet

	VSP-Rein			Gj.snitt alle tj.		
	Førunde rs 2007	Førunde rs 2008	Førunde rs 2009	Førunde rs 2007	Førunde rs 2008	Førunde rs 2009
Stor grad av bidrag til økt innovasjon	3,3	3,8	1,0	3,0	3,4	3,5
Gj. snitt antall samarbeidspartnere	4,7	4,5	2,4	3,7	3,3	3,2

VSP-Rein har relativt få respondenter, og resultatene har, som vi ser, variert mye over tid. Vi er 100 % utløsende for prosjektene. Skåren på de myke indikatorene er relativt bra, men dog under snittet.

NB: Skåren på samarbeid er her målt litt ulikt i disse årgangene, både som snitt og prosent.

Ressursinnsats LMD - 2010

Kap 1149.50 Innlandet 2010

Det ble satt av 20 mill. kroner på LMDs budsjett for 2006 til oppfølging av prosjektet Innlandet 2010. Det var en forutsetning at midlene skulle fordeles over en periode på 3-4 år. Det er i 2010 bevilget 2,8 mill. kroner til ulike prosjekter.

Innlandet 2010 er et innovasjonsprosjekt som har til hensikt å oppnå økt bedriftsetablering og nyskaping i innlandet. Midlene skal brukes innenfor de fire prioriterte handlingsområdene landbruksbasert industri, bioenergi, landbruksbasert reiseliv og bioteknologi. Midlene skal ses i sammenheng med andre satsinger i innlandet i regi av Innovasjon Norge (Arena og NCE), SIVA og Forskningsrådet.

Kap 1149.71 Verdiskapings- og utviklingstiltak i landbruket

Skog-, klima- og energitiltak (ramme for 2010: 17 mill. kroner – 10 mill. kroner = 7 mill. kroner)

Rammen for 2010 var i utgangspunktet på 17 mill. kroner til bioenergi prosjekter. I supplerende oppdragsbrev av 9.7.2010 foretok LMD en omfordeling av 10 mill. kroner av årets ramme fra Innovasjon Norge til SLF. Av en disponibel¹⁹ ramme på 12,8 mill. kroner ble det gitt tilsagn til kunder på 12,6 mill. kroner. Det meste av dette ble brukt til utvikling og investeringer i flisproduksjon.

Se for øvrig kommentarene under avsnittet om Bioenergi programmet, under kap. 1150.50.

Trebasert innovasjonsprogram (ramme for 2010: 34 mill. kroner)

Det er i 2010 gitt tilsagn om 30,6 mill. kroner fra Trebasert innovasjonsprogram.

Trebasert innovasjonsprogram skal bidra til målsettingen om å øke trebruken og derigjennom økt avvirkning i norske skoger. Hovedfokuset i 2010 har vært utvikling av byggløsninger og utvikling av leverandører inn i byggmarkedet. Nye byggkonsept innenfor landbruksbygg, forretningsbygg, nye energiløsninger i bolighus, fleretasjehus og massivtre har vært de viktigste områdene. Potensialet for økt trebruk antas å være størst innenfor disse segmentene. Effektivisering av produksjonen gjennom industrialiserte prosesser har også vært viktig for å sikre effektivitet og konkurransedyktighet.

Trebasert innovasjonsprogram har hatt noen færre saker i 2010 i forhold til 2009. Dette skyldes at en i 2009 hadde ekstraordinære tiltak i forbindelse med regjeringens tiltakspakke. Selv om programmet har hatt disponible midler til flere prosjekter enn de som er innvilget har en valgt å prioritere prosjektene relativt sterkt for å treffe kjerneområdet i programmet. Dette vil på sikt gi størst effekt i forhold til målsettingene til programmet.

Programmet har også i år arbeidet med å videreutvikle det regionale drivernetverket. I samarbeid med næringen og det regionale partnerskapet er det nå etablert "driverfunksjoner" innenfor treområdet i 13 fylker fordelt på 8 regioner. Programmet bidrar til å koordinere prosjektene, og bistår med nødvendig faglig støtte. Disse prosjektene arbeider proaktivt mot bygnæringen for å stimulere trebedrifter til nytenking og videreutvikling.

¹⁹ Omfatter også udisponerte midler fra 2009.

Kap 1150.50 Til gjennomføring av jordbruksavtalen (ramme for 2010: 137 mill. kroner, ekskl. fylkesvise bygdeutviklingsmidler)

Det er gitt følgende tilsagn fra Innovasjon Norge i 2010:

	Tilsagn i mill. kroner
Verdiskapingsprogram for matproduksjon	57,9
Sentrale BU-midler	10,8
Utviklingsprogram for grønt reiseliv	20,7
Bioenergiprogrammet	59,0
Inn på tunet	9,0
e-sporing	4,0
Innlandet 2010	2,8
Administrasjon av ordninger under LUF ²⁰	2,0
Fylkesvise BU-midler	Se eget avsnitt nedenfor

Kap 1150.50 Fylkesvise BU-midler - IN (ramme for tilskudd: 341,3 mill. kroner, låneramme for rentestøtte: 966,7 mill. kroner)

Det er gitt følgende tilsagn fra Innovasjon Norge i 2010:

- Tilskudd tradisjonelt jord- og hagebruk 308,8 mill. kroner
- Tilskudd utviklingstiltak/ nye næringer 100,7 mill. kroner
- Lånebeløp for rentestøtte, tradisjonelt jord- og hagebruk 949,3 mill. kroner
- Lånebeløp for rentestøtte, utviklingstiltak / nye næringer 78,2 mill. kroner

I tillegg er det innvilget 26,5 mill. kroner i risikolån til landbruket i 2010. Det er gjort tapsfondsavsetninger fra BU-midlene på totalt 4,3 mill. kroner for å møte eventuelle framtidige tap på disse risikolånene.

Investeringsviljen i landbruket er stor, noe som merkes ved stor etterspørsel etter både lån og tilskudd innen det tradisjonelle landbruket. Det er også betydelig etterspørsel etter finansiering av næringsutviklingsprosjekter knyttet til tilleggsnæringer som grønt reiseliv, lokalprodusert mat, grønn omsorg / Inn på tunet og bioenergi, men etterspørselen varierer mellom fylker/regioner.

Bygdeutviklingsmidlene er ulike tilskuddsordninger med formål å legge til rette for næringsutvikling som danner grunnlag for langsiktig og lønnsom verdiskaping med utgangspunkt i landbrukets ressurser generelt og landbrukseiendommen spesielt. Innovasjon Norge forvalter bedriftsrettede BU-midler/tilskudd til:

1. Etablererstipend
2. Bedriftsutvikling
3. Investeringer
4. Generasjonsskifte
5. Andre tiltak

Det er gjennom fylkesvise strategier fastsatt regionale retningslinjer for hvor store tilskudd en kan få.

Kap 1150.50 Verdiskapingsprogrammet for matproduksjon (ramme for 2010: 60 mill. kroner)

Verdiskapingsprogrammet for mat (VSP-Mat) skal legge til rette for utvikling og produksjon av norske matvarer. Formålet er å styrke konkurransekraften og øke lønnsomheten for både primærprodusenten i landbruket og resten av verdikjeden. Det fokuseres på markedet og de muligheter det gir til å ta ut en større fortjeneste for produsentene.

²⁰ LUF = Landbrukets utviklingsfond.

Det er fra 2009 etablert et tilbud om vekstkapi tal til bedrifter som ønsker å vokse. Det er nedsatt en egen prosjektgruppe som kvalitetsikrer alle søknadene om vekstmidler. I 2010 ble det gitt 7 bevilgninger på totalt 5,75 mill. kroner mot hhv. 6 bevilgninger og 5,07 mill. kroner i 2009.

Innovasjon Norge har hatt en sentral rolle de store i mat- og profileringsarrangementene *Internationale Grüne Woche - IGW* (Berlin, januar 2010) og *Matstreif* (Oslo, september/oktober 2010).

I 2009 ble det i regi av Landbruks- og matdepartementet og Innovasjon Norge satt i gang et omfattende arbeid for å få vurdert en eventuell videreføring av matsatsingen. Arbeidet munnet ut i rapporten "VSP-Mat etter 2010?", som anbefalte at satsingen skulle videreføres i et nytt program "Utviklingsprogrammet for matspesialiteter fra norsk landbruk". Jordbruksforhandlingene 2010 sluttet seg til denne anbefalingen. Programmet skal bestå av tre deler, omdømme-, kompetanse- og bedriftsfinansieringsdel. Det ble høsten 2010 opprettet en egen styringsgruppe for det nye programmet med representanter fra Landbruks- og matdepartementet, Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Fylkesmannen og Fylkeskommunen.

Kap 1150.50 Sentrale bygdeutviklingsmidler (ramme for 2010: 8 mill. kroner)

Sentrale bygdeutviklingsmidler (BU-midler) er bedriftsovergrepene utviklingsmidler for å fremme utvikling innen f.eks. en bransje eller en bestemt landbruksproduksjon. Midlene disponeres av Landbruks- og matdepartementet i samråd med Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag.

Innovasjon Norge fikk for 2010 en ramme på 8 mill. kroner som sentrale BU-midler. 1 mill. kroner ble fordelt til konfliktforebyggende tiltak disponert av Innovasjon Norge, mens resten av midlene er besluttet av Landbruks- og matdepartementet i samråd med Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag.

Utover dette var det disponible midler fra annulleringer av tidligere års tilsagn og tidligere ubenyttede rammer.

Disponible midler, innvilget og utbetalt i 2010, ansvar pr. 31.12.2010.

Oppstillingen nedenfor viser disponible midler for 2010:

Tildeling 2010	Overført fra 2009	Inndratt fra tidligere år	Til disposisjon 2010
8 000 000	3 383 298	945 092	12 328 390

Oppstillingen nedenfor viser en sammenstilling av tilsagn, utbetalinger og ansvar pr. 31.12.2010.

Ansvar pr 01.01.10	Tilsagn	Inndratt fra tidligere år	Utbetalt	Ansvar pr 31.12.10
22 116 420	10 776 600	945 092	11 225 242	20 722 686

Kap 1150.50 Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv (ramme for 2010: 18 mill. kroner)

Ordningen ble etablert som eget program ved jordbruksforhandlingene 2006 og var tidligere en del av de sentrale bygdeutviklingsmidlene. Programmet skal bidra til å videreutvikle de ressurser som gården og bygda rår over. Med grønt reiseliv menes her at bruken av natur- og kulturressurser skal skje på en bærekraftig måte, og at utviklingen av reiselivsproduktet i stor grad skal bygge på lokal kultur og tradisjoner kombinert med kunnskap om markedet. Hovedmålet for programmet er økt verdiskaping og bedriftsøkonomisk lønnsomhet basert på aktivitetsbaserte naturopplevelser, lokal mat og kultur.

Det ble bevilget prosjektmidler til totalt 10 prosjekter, og det er igangsatt flere spennende utviklingsprosjekter, både av regional og nasjonal art. Markedsføringsprosjektene og temaprojektene er i 2010 videreført med godt resultat.

Av disponibel ramme på 21 mill. kroner bestående av den fastsatte rammen for 2010 på 18 mill. kroner samt overførte ubenyttet ramme fra 2009 på 3 mill. kroner, er det bevilget 20,7 mill. kroner. Ubenyttede midler på 0,3 mill. kroner overføres til 2011.

Kap 1150.50 Bioenergiprogrammet (ramme for 2010: 39 mill. kroner)

Formålet med *Bioenergiprogrammet* er å videreutvikle bioenergi som forretningsområde for jord- og skogbruksnæringen. Programmet skal stimulere til å produsere, bruke og levere bioenergi i form av brensel eller ferdig varme.

I 2010 er det over jordbruksavtalen stilt til disposisjon 39 mill. kroner. I tillegg er det bevilget 17 mill. kroner over statsbudsjett. Etter en midtveisevaluering av LMD, ble 10 mill. kroner overført Statens landbruksforvaltning (SLF) i begynnelsen av juli, slik at tilgjengelig ramme for Innovasjon Norge ble 46 mill. kroner. I tillegg er 33,8 mill. kroner overført fra tidligere år, og 5,8 mill. kroner er inndratt av tidligere års tilsagn.

Det er gitt følgende tilsagn fra Innovasjon Norge i 2010 (tall fra 2009 er tatt med for å vise utviklingen):

Prosjekttype	Antall saker		Netto tilsagn (1000 kr)		Energimengde GWh	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010
Administrasjon	1	1	3 500	3 500		
Biogass	11	9	6 309	4 017	1,3	2,3
Brenselproduksjon	40	26	16 041	12 698		
Forprosjekt	15	15	1 612	1 604		
Forstudie	21	11	727	422		
Gårdsvarmeanlegg næring	56	110	12 256	25 744	8,7	16,3
Gårdsvarmeanlegg bolig	88	56	2 820	2 100	3,6	2,3
Kompetanse og utredning	22	13	2 194	2 118		
Varmeanlegg	17	15	18 286	15 483	16,5	12,1
Veksthus	1	3	520	1 721		3,9
Totalt	272	259	64 265	69 407	28,8	36,9

Bioenergiprogrammet har i 2010 hatt en sterk økning i aktiviteten, spesielt innenfor utbygging av gårdsvarmeanlegg i næring. Både vinteren 2009-2010 og førjulsvinteren 2010 har vært svært kalde, og energiprisene har vært høye. Det forventes stor etterspørsel etter programmets tjenester også i 2011.

Programmet er i seg selv en miljøsatsing og alle prosjekter som støttes er miljørettet. Gjennom investeringsstøtte til varmeanlegg gitt i 2010 har programmet bidratt til etablering av snaut 36,9 GWh i årlig varmeproduksjon fra CO₂ nøytral bioenergi. Videre er det bidratt til betydelig økt flisproduksjon til disse anleggene, til andre anlegg og til eksport. Flis bidrar i stor grad til reduksjon i brenning av fyringsolje, men dels også til redusert bruk av strøm.

Programmet inngår i kundeeffektundersøkelsen som er gjennomført i 2009. Kundeeffektundersøkelsen viser høyere addisjonalitet, dvs. er mer utløsende enn gjennomsnittet for Innovasjon Norge. Undersøkelsen viser samtidig lavere score enn gjennomsnittet på viktighet for overlevelse, lønnsomhet, konkurranseevne og økt omsetning.

Kap 1150.50 Inn på tunet (ramme for 2010: 9 mill. kroner – opprinnelig 8 mill. kroner, samt tilført 1 mill. kroner fra KR D)

Inn på tunet er tilrettelagte tjenestetilbud på gårdsbruk, og omfatter tilbud til alle aldersgrupper. Dette er i hovedsak tjenestetilbud som foregår i nært samarbeid med oppvekst/skole-, helse- og sosialsektor i kommunen.

I 2010 ble "Inn på tunet-løftet" etablert som et samarbeid som en 3-årig satsing mellom Landbruks- og matdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet. Målet med satsingen er å stimulere etterspørselssiden, slik at Inn på tunet skal bli en naturlig del av et variert og kvalitetssikret tjenestetilbud i kommunene, og bidra til økt næringsutvikling i landbruket. Hele rammen på 9 mill. kroner ble disponert.

Kap 1150.50 E-sporing (ramme: 4 mill. kroner)

Formålet med e-sporing er å utvikle elektroniske sporingssystemer i den landbruksbaserte matvarekjeden, bl.a. ut fra mattrykghetshensyn. Midlene for 2010 er fordelt til landbrukspilotene på kjøtt, grønt, og melk. Pilotene har et nært samarbeid med utviklingsarbeidet i e-sporingssekretariatet. Kjøtt- og grøntpilotene har vist god framdrift. Disse pilotene forventes å kunne vise gode resultater ved utgangen av året. Melkepiloten som startet hovedprosjekt i vår, vil vare ca. 2 år, avhengig av videre finansiering. Det er noe uklart i hvilken grad bedriftene vil implementere sporingsløsningen etter pilotfasen.

Kap 1151.51 Verdiskapingsprogrammet for reindrift (ramme for 2010: 7,7 mill. kroner)

Formålet med verdiskapingsprogrammet for rein (VSP-Rein) er å øke verdiskapingen i næringen, slik at det kommer reieneierne til gode. Verdiskapingsprogrammet for reindrift ble etablert i 2001, som en del av reindriftsavtalen mellom staten v/Landbruks- og Matdepartementet og reindriften v/bransjeorganisasjonen NRL. Programmidlene avsettes årlig over reindriftsavtalen. Programmet er bedriftsrettet, med fokus på utviklingsprosjekter i eksisterende bedrifter og nyetableringer.

I tillegg til årets ramme ble det overført 2,8 mill. kroner fra 2009 og tilbakeført 2,5 mill. kroner annullert av tidligere års bevilgninger, slik at disponibel ramme for 2010 var 13 mill. kroner. Det ble i 2010 bevilget 12,4 mill. kroner fra programmet.

I programmet er fokuset nå i større grad flyttet over på oppfølging av reieneiereide foredlingsforetak, mot tidligere nyetablering av slike foretak. Om lag halvparten av tildelte midler gikk til etablering av fire nye foredlingsanlegg, den andre halvparten gikk til tilleggsinvesteringer, kompetansehevende tiltak og markedsarbeid til etablerte VSP-Rein-bedrifter. I samsvar med programmets reviderte strategi vil markedsaktiviteter bli høyt prioritert framover. Nyetableringer vil bare unntaksvis bli prioritert, og bare dersom nyetableringene innebærer en betydelig grad av nyskaping. Tre av seks FRAM-Rein-samlinger ble gjennomført i 2010, et viktig bidrag både for kompetanseheving, økonomistyring og nettverksbygging blant foredlingsbedriftene i hele landet.

Kap 1151.51 Konfliktforebyggende tiltak mellom reindrift og jordbruk (ramme for 2010: 1,4 mill. kroner)

Innovasjon Norge har i 2010 gitt tilsagn om knapt 1,4 mill. kroner fra ordningen. Det vises til egen rapport om ordningen i heftet med detaljrapporter.

Klagesaksbehandling - BU-midler, VSP-Mat og VSP-Rein

Hovedstyret i Innovasjon Norge har delegert beslutningsfullmakt i klager over vedtak i BU-saker til en BU-klagenemnd. Innovasjon Norges klagenemnd (for BU-saker og VSP-Mat) består av tre medlemmer fra Innovasjon Norges hovedstyre og to eksterne medlemmer fra hhv. Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukerlag. Ved årsskiftet hadde klagenemnda følgende sammensetning:

Jørund Ødegård Lunde, leder
Reidar Bye
Jan Løkling
Anders Huus
Jorunn Haugland Støen
Klagenemnda for VSP-Reindrift besto av:

Jørund Ødegård Lunde, leder
Reidar Bye
Jan Løkling
Johan Mathis Turi
Laura Jåma Renfjell

Det er i 2010 behandlet 42 klagesaker. Vel 60 % av klagesakene gjelder klage på vedtak vedrørende investering i driftsbygning innen tradisjonelt landbruk. Dette gjenspeiler til en viss grad den store søknadspågangen i forhold til tilgjengelige midler innen tradisjonelt landbruk.

En nærmere gjennomgang av "klagegrunnlaget" viser at over 40 % av klagen gjelder manglende prioritering (søknaden/tiltaket er ikke prioritert / for lavt prioritert for støtte). I nær 40 % av sakene er søknaden avslått pga. at vilkår fastsatt i BU-forskriften ikke er oppfylt (manglende lønnsomhet, prosjektet er igangsatt/gjennomført før søknad er avgjort). I vel 10 % av klagesakene gjelder klagen utmåling av støtte.

Antall klagesaker i 2010 er 40 % høyere enn i 2009 (30 saker), men nær nivået i 2008 (48 saker). Alle klagesakene er behandlet i klagenemnda.

Innovasjon Norge og forsøksregionene Nord-Gudbrandsdal og Valdres fikk i 2009 tildelt 150 mill. kroner i ekstraordinære midler (BU-tilskudd) og 300 mill. kroner i økt låneramme for rentestøtte. Dette medførte at fylkene kunne innvilge betydelig flere søknader, og var trolig en medvirkende grunn til nedgangen i antall klager i 2009.

Omgjøringsprosenten var ca. 7 %, noe som var lavere enn forrige år (ca. 13 %). Når antall saker blir relativt lavt vil omgjøring av bare et fåtall saker medføre høy omgjøringsprosent.

Det ble i 2010 behandlet to saker i klagenemnda for VSP-Reindrift. Én klage ble gitt medhold, og én klage ble avslått.

4.6 Fiskeri- og kystdepartementets budsjettposter

Oppdragsbrevet for 2010 viser til fiskeripolitiske retningslinjer fastsatt 9. januar 2009. Retningslinjene er utformet for å sikre at virkemiddelbruken overfor marin sektor blir i samsvar med gjeldende fiskeripolitiske målsettinger. Formålet er å sikre en lønnsom og langsiktig bærekraftig marin næring og verdiskaping for hele samfunnet. Innovasjon Norge skal arbeide for å realisere det langsiktige verdiskapingspotensialet i de marine næringene ved å bidra til å utvikle:

- Markedsorienterte og bærekraftige verdikjeder
- Nyskapende og internasjonalt ledende produkter
- Nyskapende og internasjonalt ledende produksjonsprosesser

Innovasjon Norge skal bidra til å følge opp relevante deler av regjeringens strategier og langsiktige mål for fiskeri- og kystpolitikken. Videre bes det om at Innovasjon Norge utviser forsiktighet med bevilgninger som kan forsterke overkapasitet i relevante deler av flåte, industri og akvakultur.

Innovasjon Norge har et nært samarbeid med Forskningsrådet og Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond, men Innovasjon Norge har en mer spisset strategi mot markedsorientering. De viktigste samarbeidspartnere i utvikling og gjennomføring av programmer innenfor marint område er næringens organisasjoner, Eksportutvalget for fisk, Forskningsrådet, Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond og fylkeskommunene. I operasjonaliseringen er det et nært samarbeid med bedriftene.

Kap 2415.50 Ekstraordinære tiltak i forbindelse med finanskrisen

I forbindelse med Regjeringens tiltakspakke for 2009 ble Innovasjon Norge tilført økte rammer, herunder en garantiramme med bevilgning på kap. 2415 post 50 på 175 mill. kroner og en økning av Marint verdiskapingsprogram (MVP) på 20 mill. kroner. Samtidig ga Fiskeri- og kystdepartementet sitt samtykke til at Innovasjon Norge i 2009 hadde fullmakt til å gi tilsagn om garantier knyttet til garantiavtaler for fiskesalgslagene. Det ble senere, etter behandling i Stortinget i november 2009, bevilget midler til likviditetslån gjeldende for 2009. Året 2010 var i forhold til dette et normalår med nedtrapping av de ekstraordinære tiltakene, tilbake til tidligere års nivå på marine bedrifters anvendelse av låneordninger og tilskudd og tilbake til tidligere års ramme for MVP på 65 mill. kroner.

Likviditetslån: Likviditetslåneordningen opphørte pr. 31.12.2009, i den forstand at det ikke ble gitt nye tilsagn senere.

Garantiordningene: Garantiordningene med fiskesalgslagene er gitt til Norges Råfisklag og Norges Sildesalgslag og med et maksimalt garantiansvar på Innovasjon Norges hånd 292,5 mill. kroner. Det er i oppdragsbrevet forutsatt at disse avsluttes i løpet av 2011.

Kap 2415.75 Marint verdiskapingsprogram (ramme for 2010: 65 mill. kroner)

Rammen fra Fiskeri- og kystdepartementet i 2010 var på 65 mill. kroner. Innovasjon Norge har totalt bevilget 62 mill. kroner til de ulike verktøyene i MVP i 2010. Fiskeri- og kystdepartementet stilte til disposisjon en ramme for 2010 på 5 mill. kroner til operasjonalisering av MVP. I tillegg dekkes gjennomføringskostnader i forbindelse med utvidelse av MVP av den samlede rammen. Driften er desentralisert; prosjektledere for MVP-verktøyene er medarbeidere ved Innovasjon Norges distriktskontorer og kontorer i utlandet. Innovasjon Norges kontorer som er sterkt involvert i drift av MVP, er Finnmark, Troms, Møre og Romsdal, Hordaland, Warszawa, Toronto og Paris.

Utvikling i indikatorer i Kundeeffektundersøkelsene (årgangene 2004, 2005 og 2006) –
Marint innovasjonsprogram:

Tjeneste	Marint innov.pr			Gj.snitt alle tj.		
	Før-unders 2007	Før-unders 2008	Før-unders 2009	Før-unders 2007	Før-unders 2008	Før-unders 2009
Høy og middels addisjonalitet	87	94	96	86	85	88
Stor betydning for overlevelse	43	53	73	66	67	76
Stor betydning for lønnsomhetsutvikling	71	69	89	76	78	84
Betydning for økt omsetning.% økning.	69	61	70	77	73	75
Betydning for økt eksport.% økning	67	77	96	29	57	69
Stor grad av bidrag til økt kompetanse	5,0	5,3	5,1	3,2	3,3	3,1
Stor grad av bidrag til økt innovasjon	4,6	4,5	5,4	3,0	3,4	3,5
Gj. snitt antall samarbeidspartnere	4,8	4,1	4,6	3,7	3,3	3,2

På Marint innovasjonsprogram har vi brukt data fra førundersøkelser, dvs. ett år etter at tilsagn er gitt. Vi ser en positiv utvikling fra 2007-2009 når det gjelder addisjonalitet, overlevelse, lønnsomhet, eksport og innovasjon.

Skåren er lavere på økonomiske indikatorer, dog betydelig høyere på eksport. En positiv utvikling har det vært på kompetanse fra 2007 til 2008.

4.7 Utenriksdepartementet

Kap. 116.74 De norske samarbeidsprogrammene med Romania og Bulgaria

Innovasjon Norge inngikk i 2007 avtale med Utenriksdepartementet om å forvalte de norske samarbeidsprogrammene med Bulgaria og Romania. Samarbeidsprogrammene er på henholdsvis 20 mill. EUR til Bulgaria og 48 mill. EUR til Romania. Den finansielle rammen var fullt utnyttet ved fristens utløp 30. april 2009. Gjennomføringsperioden utløper 30. april 2011.

Norges økonomiske forpliktelser overfor de nye EU-landene Romania og Bulgaria følger av EØS-avtalen. Det er en klar målsetting at det skal fremgå at det er merverdi i at Norge effektivt forvalter midlene, og at programmene fremmer kulturelt, sosialt, politisk og økonomisk samarbeid mellom landene.

Alle prosjekter som mottar støtte, er offentliggjort på samarbeidsprogrammenes hjemmeside www.norwaygrants.org.

Samarbeidet med rumenske og bulgarske myndigheter har vært godt og videreføres i gjennomføringsperioden.

Finanskrisen har hatt en negativ innvirkning på bedrifters og institusjoners mulighet til å sikre egenfinansiering. Finanskrisen har ledet til at enkelte prosjekter har fått problemer underveis og noen prosjekter vil ikke la seg gjennomføre som forutsatt.

Man er godt fornøyd med den bilaterale samarbeidsmodellen både på norsk side og i Romania og i Bulgaria. Så lenge forhandlingene om EØS-finansieringsordningene for 2009-2014 pågår, er det usikkert om Innovasjon Norge vil bli bedt om å påta seg nye oppgaver i neste fase. Innovasjon Norge har i en arbeidsgruppe med NHD og UD utarbeidet forslag til et Green Industry Innovation-program, som kan inngå i finansieringsmekanismen Norway Grants 2009-2011. Innovasjon Norge skal forvalte et fond for anstendig arbeid og trepartsdialog

Ved utgangen av 2010 hadde Innovasjon Norge utbetalt totalt ca. 320 mill. kroner til prosjekter i Romania og Bulgaria.

4.8 Administrasjons- og gjennomføringskostnader

En arbeidsgruppe bestående av representanter fra Nærings- og handelsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet, Hedmark Fylkeskommune, Innovasjon Norge og KS avga en rapport i mai 2010 vedrørende tilskuddet til bedriftsutvikling og administrasjon i Innovasjon Norge, kapittel 2421, post 70. Til denne rapporten ble det laget en tabell som viste gjennomføringskostnader fordelt på ulike ordninger, program, aktiviteter eller prosjekt. Samme tabell er utarbeidet for 2010.

Direkte prosjektkostnader (DPK) er kostnader som er direkte henførbare til ulike prosjekter. Dette gjelder alle typer fakturerte kostnader som kan allokere til et prosjekt. Den største delen av prosjektkostnadene er relatert til reiselivsprosjekter, Expo 2010, tilskuddsfinansierte prosjekter og messer.

Gjennomføringskostnader består av lønn og sosiale avgifter, med påslag av direkte kostnader som kontorkostnader, telefon, mv., samt overheadkostnader. De største gjennomføringskostnadene er knyttet til reiseliv, lånevirkosomheten, proaktivt og generelt kundearbeid samt forvaltning av tilskuddsordninger.

Innovasjon Norge fikk en kraftig reduksjon på post 70 i statsbudsjettet for 2011, som medførte omstilling og nedbemanning. Omstillingskostnader er i henhold til regnskapsregelverket avsatt i 2010 med 69 mill. kroner. Omstillingskostnadene består av lønn og sosiale kostnader i oppsigelsestid mv., vartpenger, avsetning til advokathonorar og rådgivning i Norge og berørte land, karriererådgivning, nedleggelse av utekontor, hjemflytting av utsendinger og nødvendige endringer i lokaler.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader

Gjennomføringskostnader 2010

(beløp i mill. kroner)

Program/aktivitet/prosjekt	DPK	Gjennomføring	Sum	Herav post 70
Reiseliv	227	95	322	
Lånevirkksomheten	8	172	180	
Forvaltning av tilskudd	2	102	104	104
Kundekontakt	14	66	81	81
Omstilling		69	69	20
Expo 2010	53	10	62	
Tilskuddsfinansierte prosjekter	41	2	43	
Større brukerbetalte prosjekter	10	25	35	
Enkel informasjon til kunder	1	34	35	35
Innovasjon/Utvikling Reiseliv	24	9	33	25
Virksomhetsstyring og styringsarb. eiere	9	25	33	33
Programmet Internasjonal vekst	6	25	31	
Messer	23	6	29	2
Hjemhentingsprosjekter	4	24	28	26
Næringslivsdelegasjoner/samarbeidsprosjekter med utenriktjenesten	8	20	28	23
Organisasjonsutvikling	4	22	26	26
OFU/IFU	4	21	25	
Nettverk, profilering og øvrige programmer	8	12	21	
Landbruk - VSP Mat	11	8	19	
Kompetanseprogrammet	12	6	18	
Norad	6	11	16	
Forretningsplan- og budsjettprosessen	1	16	16	16
Marint verdiskapningsprogram	6	8	14	
Romania/Bulgaria fond	3	11	14	
Design-programmet	1	12	13	
Innspill politikkutforming	3	9	12	12
Strategiutvikling	3	8	11	11
Nettverksbygging	2	7	10	10
Kvinner i fokus	4	6	10	
NCE - Norwegian Centres of Expertise	4	5	9	
Prosjekter/oppdrag/oppgaver fylkeskommunale midler	2	7	9	
Enterprise Europe Network/Innoway	1	8	9	2,45
Arena-programmet	1	8	9	
Regionale sektormøter/sektorsatsing	2	7	9	
Utvikle tjenesteportefølje	0	9	9	9
Mobiliseringsprogrammer	2	5	8	
Matstreif	6	1	7	
Intsok	2	5	7	
Bioenergiprogrammet	1	6	7	
Regional omstilling	1	6	7	
Trebasert innovasjonsprogram	3	3	6	
Råd om beskyttelse og omsetning av imm.verdier	1	5	6	6
Tverrgående team	1	6	6	6
Høyvekstprogrammet	2	3	5	
Nordvest-Russland/Øst-Europa, investeringsfond	1	4	5	
SkatteFunn	0	5	5	5
FUNK	2	3	5	
Omdømmeprogrammet	2	2	4	
Nasjonalt etablererstipend	0	4	4	
Diverse mindre	5	1	6	3
Sum	537	944	1481	455

5. UTVIKLING AV TJENESTEPORTEFØLJEN

Innovasjon Norge har satt seg som mål at vi til enhver tid skal ha de tjenester, programmer og satsinger som er nødvendig for å utløse bærekraftig innovasjon i norsk næringsliv. Tjenesteporteføljen skal oppleves av våre kunder, oppdragsgivere og ansatte som velbegrunnet, tydelig og brukervennlig.

De overordnede strategier og planer vil hvert år være med å legge rammene for å vurdere endringer og prioriteringer i oppgaver og tjenesteporteføljen.

5.1 Utvikling og styring av tjenesteporteføljen

5.1.1. Systematisk og løpende vurdering av tjenesteporteføljen

I 2010 arbeidet vi videre med våre systemer og arbeidsprosesser knyttet til utvikling og forvaltning av Innovasjon Norges tjenesteportefølje, med et mål om å forenkle kundenes tilgang til vår tjenesteportefølje.

Innovasjon Norges foretar en løpende og kontinuerlig vurdering av tjenesteporteføljen. Til grunn for dette arbeidet ligger følgende "10 grunnsteiner":

Én tjenesteportefølje – én felles struktur

Tjenesteporteføljen er bygd opp av en basisstruktur med tre nivåer (satsinger, programmer og tjenester), og fem tjenestetyper (finansierings-, nettverks-, profilerings-, rådgivnings- og kompetansetjenester). Tjenesteporteføljen er beskrevet og kvalitetssikret etter felles mal.

Klarlagte roller og ansvar; tjeneste-, program, og satsingsansvarlig

Én person er dedikert rollen som hhv. tjeneste-, program, og satsingsansvarlig. Oversikten fremkommer i InBusiness. Ansvar og oppgaver knyttet til rollen er beskrevet. Våre ansatte oppfordres til å kontakte den enkelte tjenesteansvarlige dersom noe skulle være uklart ift. tjenesten, programmet eller satsingen.

Overordnet helhetsansvar er dedikert en person som tjenesteporteføljeansvarlig

Én person er dedikert rollen som tjenesteporteføljeansvarlig, og har det overordnede ansvaret for tjenesteporteføljen. Ansvar og oppgaver knyttet til rollen er beskrevet.

Enkel formidling til alle Innovasjon Norges ansatte gjennom "InBusiness"

I Innovasjon Norges tjenesteporteføljesystem, InBusiness, presenteres vår samlede portefølje på en enkel og oversiktlig måte basert på fastsatt struktur. Gjennom InBusiness er tjenesteporteføljen tilgjengelig for all ansatte over hele verden (norsk og engelsk versjon).

InBusiness støtter hele vår forretningsprosess. Den er et daglig verktøy for levering av programmer og tjenester, og for å identifisere muligheter basert på vår samlede tjenesteportefølje. Gjennom InBusiness har vi et godt utgangspunkt for å vurdere behov for utvikling og avvikling av tjenester og programmer og for å foreta evalueringer.

Enhetlig ekstern kunde kommunikasjon

InBusiness gir felles referansegrunnlag og terminologi, og gir økt konsistens utad for kommunikasjon av våre tjenester. InBusiness er i dag utgangspunktet for formidling av informasjon om tjenester på innovasjon norge.no og på den offentlige portalen Bedriftshjelp.no.

Kunde- og markedsdrevet tjenesteutvikling gjennom samhandling - Team tjenesteutvikling

Det er etablert et strategisk tverrgående team for tjenesteutvikling og porteføljestyring (team tjenesteutvikling) med representanter fra divisjon Norge og divisjon utland, samt medarbeidere som arbeider med strategi og evalueringer.

Teamet sikrer en effektiv forvaltning av Innovasjon Norges samlede tjenesteportefølje, en involverende kunde- og markedsdrevet prosess for utvikling og avvikling, og bidrar til en effektiv implementering av nye tjenester i kundeporten.

Team tjenesteutvikling arbeider for en helhetlig, strategisk og involverende porteføljeforvaltning i tråd med forretningsprosessen.

En enkel kanal for innspill og tilbakemeldinger fra ansatte på tjenesteporteføljen

Løpende tilbakemeldinger fra våre ansatte i kundeport og fagavdelinger om behov for endringer i tjenesteporteføljen (nye behov, forbedringer, avvikling) er en viktig ressurs. I 2010 har vi hatt en web-basert kommentar/forslagskasse som alle medarbeidere kan bruke til å gi innspill. I 2011 overtas dette av Innovasjon Norges blogg (InDiscussion) med egne diskusjonsgrupper. Det gjennomføres "mobiliserings- og tilbakemeldingskampanjer" to ganger årlig for å sikre engasjement og innspill.

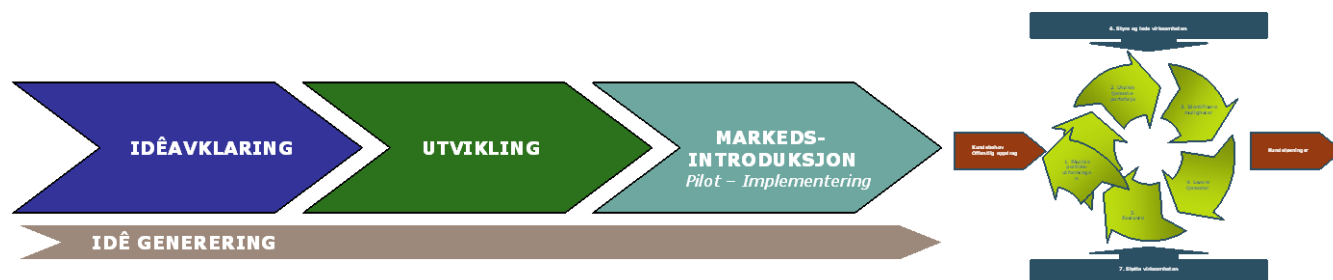
Kundenes stemme – Evalueringer, kundeeffektundersøkelser og kundeserviceundersøkelser

Kundeeffektundersøkelser, kundeserviceundersøkelser og evalueringer av program/tjenester er viktige kilder for å vurdere status og forbedringstiltak ift. målet om en tydelig, velbegrunnet og brukervennlig tjenesteportefølje. Vurderinger og konklusjoner fra disse inngår i vårt løpende utviklingsarbeid. Det er fortsatt et potensial for en sterkere bruk av disse undersøkelsene i vår utvikling og forvaltning av tjenesteporteføljen.

En felles utviklingsprosess: Utvikle tjenester

Delprosessen Utvikle tjenesteporteføljen i INprocess beskriver hvorledes vi skal analysere endringsbehov, hvorledes vi skal utvikle, videreutvikle, videreføre og avvikle tjenester, samt hvorledes vi skal prioritere, dimensjonere og beslutte tjenesteporteføljen.

Vår utviklingsprosess er beskrevet gjennom følgende faser:

Prosessten beskriver hvordan vi beveger oss gjennom de ulike fasene, hvem som er ansvarlig, hva som er de mest kritiske spørsmålene (stop/go-kriterier) og hva som skal være output. Idégenerering skal være en gjennomgående aktivitet i alle fasene.

Utvikling av ny tjeneste kan starte på ulike måter:

- Strategiske føringer satt av styret eller ledergruppen
- Nye ideer oppstår i vår organisasjon, som følge av et identifisert kundebehov
- Oppdrag kommer fra våre eiere og oppdragsgivere
- Ny kunnskap som følge av bl.a. evalueringer, analyser og utredninger (egne, nasjonale, internasjonale (EU))

Samhandling vurderes som den viktigste kilden for bedrifters innovasjonsaktivitet og for våre egne utviklingsaktiviteter. De ulike divisjoners roller i utviklingsprosessen er derfor beskrevet med vekt på rollene til kunde-, leveranse- og tjenesteansvarlig og rollen til tjenesteporteføljeansvarlig.

For at tjenesteporteføljen skal oppleves som tydelig, velbegrunnet og brukervennlig er det viktig at vi også evner å avvikle tjenester og programmer. Videre bør ikke nødvendigvis en god utviklingsidé eller et nytt oppdrag føre til etablering av en ny tjeneste. Ofte kan nye formål og kundebehov bygges inn i eksisterende tjenester/programmer.

Alle programmer og tjenester skal gjennomgå årlig mht. om begrunnelsen for tjenesten/programmet fortsatt er til stede, f.eks. knyttet til kundebehov markeds- og systemsvikt.

Innovasjon Norges ledelse fastsetter tjenesteporteføljen en gang pr. år.

Sterkt lederfokus - "Vi er det vi leverer"

Utvikling og forvaltning av den samlede tjenesteporteføljen er tydelig forankret i Innovasjon Norges ledergruppe. Team tjenesteutvikling ledes av divisjonsdirektør for Divisjon Tjenester og Programmer (TP), som igangsetter/stopper utviklingsprosjekter og godkjenner nye tjenester. Samlet portefølje besluttet én gang i året av toppledergruppen. Samtidig diskuteres vår samlede forvaltning og styring av tjenesteporteføljen.

Ovennevnte ti grunnsteiner inngår som drifts- og utviklingsområder i vår balanserte målstyring.

5.1.2. Et utdrag resultater fra evalueringer og undersøkelser i 2010

Evaluering av Innovasjon Norge (Econ Pöyry m.fl.)

Evalueringen av Innovasjon Norges første fem år inneholdt flere kommentarer og vurderinger knyttet til tjenesteporteføljen. Noen hovedbudskap fra denne er:

- *Tjenestetilbudet oppleves som uoversiktlig av bedriftene.....*
Tilbakemeldinger tyder på at mange bedrifter har problemer med å forstå hvilke tjenester Innovasjon Norge faktisk tilbyr eller at de ikke vet at Innovasjon Norge har de tjenestene de har behov for.
 - Uten veiledning opplevde bedrifter antall programmer og tjenester som uoversiktlig. Flere antyder en tjeneste som hjelper dem å orientere seg i tilbudet.
 - Flere pekte på at selv om tilbudet inneholdt "det meste" var det ikke opplagt hva en kunne søke på.
- *... men tjenesteporteføljen er stort sett tilpasset bedriftenes behov.*

Innovasjon Norges virkemiddelportefølje innen finansiering, kompetanseutvikling, nettverk, rådgivning og profilering dekker de viktigste typer av behov for offentlige tilbud bedriftene kan tenkes å ha.

- Bedriftene er godt fornøyd med tjenestene. Om lag ¾ er alt i alt svært fornøyd eller ganske fornøyd med kvaliteten på de tjenestene de har benyttet.
- Om lag 80 prosent av bedriftene mener Innovasjon Norge dekker deres behov.
- Under 20 prosent av respondentene har svart ja på om det er tjenester de har behov for som Innovasjon Norge ikke dekker i dag. Etterlysningen etter andre tjenester nevner stikkord på tjenester som faktisk finnes i Innovasjon Norges virkemiddelportefølje.
 - Innspill går i retning av såkornkapital, mer risikovillig kapital og andre finansielle tilbud.
 - Bedriftene nevner også ulike nettverkstjenester, kompetansetjenester og hjelp til markedsarbeid og markedsanalyser.
- Ingenting i svarene fra evalueringens spørreundersøkelse tyder på at bedriftene etterlyser nye typer tjenester.
- *Våre Innovasjon Norge-medarbeidere er både kritiske og positive.*

Nesten halvparten av de spurte Innovasjon Norge-medarbeidere sier seg enig i

- at tjenester og programmer er uoversiktlige og fragmenterte,
- at de ikke har kapasitet til å være proaktive overfor bedriftene og
- at de har liten tid til å drive rådgivning og veiledning.

Til tross for at tjenestene oppleves som fragmenterte og uoversiktlige av de ansatte, synes Innovasjon Norge-medarbeidere likevel

- at Innovasjon Norge har et helhetlig tilbud til bedriftene

- at Innovasjon Norges tjenester i svært stor eller ganske stor grad dekker den bistanden som kunden har behov for (over 80 %)
- at det er lett å kople bedriftene til de rette programmene
- at det ikke er vanskelig å sette sammen et helhetlig tilbud

Medarbeidertilfredshetsundersøkelsen 2010 og kundeserviceundersøkelsene:

- *Våre medarbeideres kunnskap om Innovasjon Norges tjenesteportefølge*
Vår klimaundersøkelse (2010) viste at 85 % av våre medarbeidere var enig i påstanden "Jeg har tilstrekkelig med kunnskap om Innovasjon Norges satsinger, programmer og tjenester til å gjøre en god jobb". Kun 5 % var uenig. Det er et mål å øke kunnskapen ytterligere.
- *Våre kunders opplevde service (hvordan vi leverer tjenestene)*
Vår kundeserviceundersøkelse (SU) omfatter alle kunder som fikk tilsagn/avslag eller fikk levert ikke-finansiell tjeneste. 75 % av disse opplever å ha fått nyttig informasjon om hva Innovasjon Norge tilbyr, 59 % fikk tilgang til kompetanse som var tilpasset sine behov og 60 % fikk tilgang til tjenester/programmer/aktiviteter som var tilpasset til sine behov. Det er et mål å øke disse andelene ytterligere for utvalgte deler av målgruppen.
- *Våre oppnådde resultater (effekten av det vi leverer)*
Våre kundeeffektundersøkelser (KEU) gjennomføres av eksterne evaluatorene ett og fire år etter tilsagnsåret. Disse gir informasjon om den effekt de ulike tjenestene har på et sett ulike indikatorer som addisjonalt, samarbeid, kompetanse, innovasjon, overlevelse, lønnsomhet, konkurransevnen, omsetning og eksport. Det vises til egen omtale av de enkelte års kundeeffektundersøkelser for detaljer.

InBusiness (IT system) tilfredshetsundersøkelsen 2010:

Vårt interne tjenesteporteføljesystem "InBusiness" har som mål å tilrettelegge for en enkel formidling av tjenesteporteføljen og derigjennom våre medarbeidere til å bli mer effektive i hverdagen.

Årets resultater av IT-system-tilfredshetsundersøkelsen viser at "InBusiness" i stor grad oppfylder dette. InBusiness ligger jevnt over på et meget høyt nivå på alle kriterier, høyere enn øvrige IT-systemer. Det trekkes spesielt frem at "InBusiness" støtter forretningsprosessen på en god måte, og hjelper medarbeiderne til å bli mer effektiv i hverdagen. Våre medarbeidere er klare på at de ser nytten av systemet.

5.2 Endringer i tjenesteporteføljen f.o.m. 2011

Ved inngangen til 2011 har Innovasjon Norge 26 programmer og 34 enkelttjenester. Endringene i porteføljen 2008 - 2011 innebærer en forenkling og reduksjon i totalt antall satsinger, programmer og tjenester.

	2011	2010	2009	2008
Satsinger	6	9	9	14
Programmer	26	27	28	24
Tjenester	34	37	42	48
Total	66	73	79	86

Våre tjenester fordeler seg på de fem tjenestetypene (pr 1.1.2011)

- 8 Finansielle tjenester
- 8 Kompetansetjenester
- 4 Nettverkstjenester
- 4 Profilerings-tjenester
- 10 Rådgivningstjenester

Vi har få sektorspesifikke programmer og tjenester:

- Av 26 programmer er 11 sektorspesifikke: 5 innen landbruk, 3 innen reiseliv, 1 innen marin, 1 innen maritim og 1 innen miljøteknologi.
- Internasjonale markeds kampanjer innen reiseliv er den eneste tjenesten som er sektorspesifikk.

5.2.1. Satsinger

Som en følge av at Innovasjon Norge har redusert sin bemanning med 100 årsverk har vi funnet det nødvendig å omorganisere vårt arbeid innen IKT, kulturnæringene, maritim og olje & gass leverandørindustri. Arbeidet inn mot kulturnæringene og IKT vil ikke lenger være egne satsinger. Samtidig vil vårt arbeid inn mot olje gass og maritim (offshore) ses i sammenheng. Fra 2011 består Innovasjon Norges satsinger av 6 prioriterte sektorer;

- Energi og miljø
- Helse
- Landbruk
- Marin
- Maritim, Olje og gass
- Reiseliv

Alle gode innovasjonsprosjekter fra IKT-sektoren og kulturnæringene kan søke alle våre tjenester som før. Vi forsterker IKT-innsatsen i alle sektorene, med særlig vekt på miljøteknologi, helse, reiseliv, olje & gass, osv. Vi styrker vårt fokus på anvendelsen av IKT og den verdiskapingen det vil gi. Vi reduserer vårt ambisjonsnivå inn mot kulturnæringene og velger å se arbeidet innen kulturnæringene og reiseliv opplevelser mer i sammenheng. I 2011 vil vi se vårt arbeid inn mot olje & gass-leverandørindustri i sammenheng med arbeidet innen maritim offshore og derigjennom utløse synergieffekter.

5.2.2. Programmer

Nye og endrede programmer

Miljøteknologiordningen (tilskuddsordning)

Ordningen ble innlemmet i tjenesteporteføljen i 2010 og vil fra 2011 implementeres i full skala. Formålet er å stimulere til flere miljøteknologiprojekter. Målgruppen er små, mellomstore og store bedrifter i hele landet som skal igangsette eller er i gang med pilot- og demonstrasjonsprosjekter innen miljøteknologi.

Utviklingsprogram for matspesialiteter fra norsk landbruk

Nytt program som erstatter Verdiskapingsprogram for matproduksjon. Dette vil bestå av tre deler; Lokalmatprogrammet, kompetansetilbud og omdømmebygging.

Avvikling av programmer

BIT-programmet

Programmet ble i 2010 videreutviklet med sikte på å legge til rette for et bedre tilbud innen tjenesteinnovasjon og innovasjon i tjenesteytende næringer. I 2011 avvikles programmet. Verktøy som har vært benyttet i programmet tas imidlertid med videre i arbeidet med Innovasjon i tjenester.

Verdiskapingsprogram for matproduksjon

VSP Mat ble avsluttet ved utgangen av 2010. Erstattes av et nytt program, Utviklingsprogram for matspesialiteter fra norsk landbruk.

5.2.3 Tjenester

Nye og endrede tjenester

Mentorordning for etablerere (endret)

Tjenesten ble ferdig utviklet i 2010, og implementeres i full drift i 2011. Tjenesten er et resultat av Mentorpilotene, og er et tilbud om rådgivning for etablerere tilpasset etter behov og fase. Formålet er at flere bedrifter overlever og vokser gjennom oppfølging og veiledning fra en erfaren rådgiver.

Etablerertilskudd (endret)

Etablerertilskudd er en videreutvikling av etablererstipend, og tar i bruk et større handlingsrom innenfor denne ordningen. Etablerertilskudd er i større grad enn tidligere rettet mot bedrifter og mot utviklings- og markedsintroduksjonsfasen.

Avvikling av tjenester

NyVekst

NIFU STEP gjennomførte i 2010 en evaluering av tjenesten NyVekst. Evalueringen viste at det er store utfordringer når det gjelder å utvikle virkemidler spesielt for vekstbedrifter i distriktene, og evalueringen er på mange områder kritisk til NyVekst. Innovasjon Norge faser ut NyVekst som egen tjeneste fra 2011 og tilbyr ikke denne til nye kunder, men følger opp forpliktelser ift. eksisterende kunder. Formålet med NyVekst blir i stor grad ivare tatt gjennom det nye etablerertilskuddet.

eMarketServices

Innovasjon Norge har avsluttet sitt engasjement som sekretariat for denne portalen, og tjenesten profileres derfor ikke lenger som en del av vår portefølje.

Taste of Norway

Tjenesten har hatt som formål å profilere norsk mat, norske råvarer og norsk kokkekunst i forbindelse med private og offentlige arrangementer i Norge og i utlandet. Tjenesten avvikles som tjeneste i vår portefølje fra 2011.

5.2.4 Forenkling av tjenesteporteføljen i 2011

I 2011 vil utviklingsarbeidet handle om å forenkle Innovasjon Norges samlede tjenestetilbud - for våre kunder og våre medarbeidere. Mulighetene for en ytterligere avvikling, sammenslåing og "pakketering" av tjenester/programmer vil gjennomgås. Arbeidet vil omfatte reduksjon i antall tjenester/programmer, en enklere kommunikasjon av tjenesteporteføljen, enklere tilgang for kundene via internett, mv. Arbeidet vil være en direkte oppfølging av Innovasjon Norge-evalueringen og en naturlig forlengelse av det løpende forenklingsarbeidet.

6. NYTT EIERSKAP OG SAMARBEID MED ANDRE AKTØRER

Nytt eierskap

Fra 1. januar 2010 er alle fylkeskommunene kommet inn som medeiere i Innovasjon Norge ved siden av staten. Loven ble endret den 9. januar 2009, og trådte i kraft 1. januar 2010. Delt eierskap i Innovasjon Norge innebar også endringer i selskapets vedtekter. Vedtektsendringene ble vedtatt i foretaksmøte 19. desember 2009. Eieravtale mellom Staten og fylkeskommunene ble inngått 24. mars 2010.

Etter innstilling fra en valgkomite ble det i ordinært foretaksmøte 15. juni 2010, oppnevnt åtte nye medlemmer til hovedstyret i Innovasjon Norge.

Eieravtalen fastsetter at det skal etableres et samarbeidsforum. For å forberede møtene er det satt sammen en arbeidsgruppe bestående av representanter for eiere og oppdragsgivere. Innovasjon Norge er tillagt den koordinerende sekretariatfunksjonen. Forumet skal legge til rette for en langsiktig strategisk utvikling av selskapet og en forsterket politisk dialog mellom Staten og fylkeskommunene vedrørende Innovasjon Norge. Politisk ledelse i Nærings- og handelsdepartementet og øvrige oppdragsgivende departementer, møter to ganger i året politisk ledelse i fylkeskommunene. Første møte i Samarbeidsforumet ble avholdt 25. november 2010. I dette første møtet presenterte eiere og oppdragsgivere sine forventninger til samarbeidsforumet, og diskuterte strategiske utfordringer for selskapet i tiden fremover. Neste møte arrangeres i Stavanger 30. mars 2011.

For å ivareta endringer ved ny eierstruktur, ble valg av nye regionale styrer i Innovasjon Norge for perioden 1.1.2010 - 31.12.2011 utsatt høsten 2009. Hovedstyret har fastsatt retningslinjer for regionale valgstyrene og oppnevnt medlemmer av valgkomiteene. Nye regionale styrer ble oppnevnt av hovedstyret i møter den 18. august og 21. september. To medlemmer av styrene ble valgt av de respektive fylkeskommuner.

Samarbeid med andre aktører og regionalt samspill

Regionalt samspill er også ett av arbeidsmålene, delmål 4 - "Innovasjon Norge skal bidra til næringsutvikling basert på regionale forutsetninger" (se kapittel 3 om delmålsrapportering), men omtales i denne rapporten som del av nytt eierskap og samarbeid med andre aktører (ref. oppdragsbrev fra NHD for 2010).

De regionale partnerskapene som det vises til i målformuleringen over kan være både strategiske partnerskap som bistår i utviklingen av regionale utviklingspolitiske planer og strategier, og operative partnerskap som har en rolle i gjennomføring av disse. Ved siden av fylkeskommunene som leder og ansvarlig for den regionale utviklingspolitikken og Innovasjon Norge, består de strategiske partnerskapene normalt av Fylkesmannens landbruksavdeling, NAV, regionale FoU-miljøer og NHO og LO. De operative partnerskapene tilpasses oppgavene som skal løses.

Innovasjon Norge bidrar på strategisk nivå med innsikt i internasjonale og nasjonale trender og utviklingstrekk, formidling av nasjonale satsinger og prioriteringer, og med inngående kunnskap om utfordringer og muligheter, styrker og svakheter i regionenes næringsliv. Ved å se disse elementene i sammenheng kan vi sammen med det øvrige partnerskapet bidra til en politikkutforming på regionalt nivå, som både legger til rette for næringsutvikling basert på regionenes egne forutsetninger, og bidra til at det blir konsistens og kraft i den samlede ressursbruken.

Virksomheten i 2010 bidro til ytterligere å styrke samarbeidet mellom Innovasjon Norges distriktskontorer og de regionale partnerskapene. Dette var første året med fylkeskommunalt eierskap til Innovasjon Norge. Det har gitt en tilleggsdimensjon til dialogen med fylkeskommunene, både gjennom den nye eierdialogen med de fylkeskommunale eierne som gruppe, men også som følge av at fylkeskommunene som oppdragsgivere er blitt mer bevisste på de mulighetene det gir å kunne trekke på hele bredden av selskapets kompetanse og tjenestespekter i realiseringen av den regionale innovasjons- og næringspolitikken. Distriktskontorene brukte i 2010 mer enn 7 000 timer på å gi innspill til regional politikkutforming.

Som redegjort for i årsrapporten for 2009, er det store forskjeller i hvordan samspillet i de regionale partnerskapene er organisert og hva som vektlegges. Innovasjon Norge og KS deler oppfatningen av at det vil kunne være formålstjenlig for både fylkeskommunene og Innovasjon Norge om organiseringen og gjennomføringen av de regionale planprosessene og Innovasjon Norges leveranser inn i disse prosessene kan standardiseres i noe større grad. Innovasjon Norge startet derfor i 2010 et arbeid hvor vi gjennom en nær dialog med fylkeskommunene vil kartlegge mulighetene for:

- Mer standardiserte regionale planprosesser, både når det gjelder tidsplan og Innovasjon Norges involvering og rolle
- Mer relevante, forutsigbare og standardiserte kunnskapsleveranser fra Innovasjon Norge
- Mer standardiserte og koordinerte oppdrag fra fylkeskommunene til Innovasjon Norge
- Mer konsistente strategier for Innovasjon Norges bedriftsrettede virksomhet og fylkeskommunenes tilretteleggende virksomhet
- Mer strategisk samarbeid på tvers av fylkesgrenser
- Mer effektiv ressursbruk

Høsten 2010 ble det første Samarbeidsforum for Innovasjon Norge gjennomført. Forumet er et nytt organ som er etablert som en del av rammeverket knyttet til fylkeskommunenes deleierskap til selskapet. Forumet samler alle selskapets oppdragsgivere representert ved fortrinnsvis statsråder og fylkesordførere/fylkesrådsledere. Dets hovedoppgave er å forankre Innovasjon Norges strategiske retning og gi rammer for Innovasjon Norges virksomhet. Målet er å bedre koordineringen og samordningen mellom Innovasjon Norges ulike oppdragsgivere og mellom det regionale, nasjonale og internasjonale nivået i Innovasjon Norge. I det første møtet bekreftet samtlige fylkeskommuner at de har et godt samarbeid med Innovasjon Norges distriktskontorer, og at de har forventninger til en styrket dialog og et styrket samarbeid med Innovasjon Norge som følge av sin inntreden på eiersiden i selskapet.

Utvikling av en velfungerende førstelinjetjeneste for etablerere og småskala næringsliv var et prioritert samarbeidsområde i 2010. Samtlige distriktskontor og partnerskap har vært opptatt av å styrke samarbeidet med og kompetansen til kommuner som har ønsket å prioritere sitt næringsrettede arbeid og utvikle sin rolle som førstelinje. Noen regioner har gått foran og vist veg over lang tid og er kommet svært langt, mens andre først har tatt tak i denne oppgaven den seneste tiden.

Norges forskningsråd og SIVA er også sentrale samarbeidspartnere på den regionale arenaen. Høsten 2010 inngikk de tre institusjonene en egen avtale om samarbeidet på regionalt nivå. Forskningsrådet og Innovasjon Norge har hatt en tilsvarende avtale siden 2007. Nå er også SIVA en del av denne. Avtalen legger til rette for et samarbeid inn mot fylkeskommunene og det regionale partnerskapet og de strategiske prosessene i regi av fylkeskommunene. I tillegg er den selvfølgelig inngått med sikte på et best mulig kunderettet samarbeid der dette er naturlig. Her står naturlig nok samarbeidet om utvikling av regionale innovasjonssystemer og klynger sentralt. Det omfatter de felles klyngeprogrammene NCE og Arena, Forskningsrådets VRI-program (Virkemidler for regional innovasjon), regionale forskningsfond og SIVAs regionale infrastruktur (forsknings- og kunnskapspark, inkubatorer, næringshager). Forskningsrådets regionale representanter har alle kontorfellesskap med Innovasjon Norges distriktskontorer.

De fleste distriktskontorene samarbeider med regionale banker og andre i partnerskapet om å utvikle kunnskapen om næringslivet i sin region. Dette gjøres bl.a. gjennom utgivelse av regionale konjunkturbarometre. Disse både rapporterer om tilstanden i næringslivet og analyserer framtidsutsikter.

For øvrig vises til omtalen under arbeidsområde 5C vedr. Innovasjon Norge som kunnskapsbygger og premissgiver, se kapittel 3.5 Generelle gjennomgående hensyn og føringer knyttet til hovedmålet.

7. Årsrapport for samfunnsansvar – CSR

1. Strategi og analyse

1.1 Administrerende direktørs uttalelse

Innovasjon Norge har som formål å fremme bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling i hele landet. Dette gjør vi gjennom å utløse bærekraftige innovasjoner som gir økt konkurransekraft og attraktive arbeidsplasser. Vi er av den oppfatning at bedrifter som gjør samfunnsansvar til en integrert del av sin virksomhet, vil være mer robust i den stadig sterkere globale konkurransen. Et næringsliv som tar samfunnsansvar på alvor vil i tillegg tiltrekke seg den beste kompetansen og styrke sitt omdømme og være i forkant av fremtidige reguleringer og krav.

Næringslivet har gjennom samfunnsansvar, innovasjon og vekst vært en viktig driver for velstandsutviklingen i Norge. Innovasjon Norge er opptatt av at bedrifter skal fortsette å ta ansvar for hvordan deres virksomhet påvirker mennesker, samfunn og miljø, og gjennom innovasjon og ansvarlig drift bidra til å løse også vår tids samfunns- og miljøutfordringer.

Vi har kontorer i alle landets fylker og i over 30 land med spisskompetanse om næringslivets behov og de utfordringer de møter i ulike markeder. Samfunnsansvar gjøres i større grad til en integrert del av alt Innovasjon Norge leverer. Gjennom vår kompetanse kan vi gjøre norsk næringsliv bedre rustet til å møte økonomiske, samfunnsmessige og miljømessige utfordringer både nasjonalt og internasjonalt.

Samfunnsansvar er et felt i rask utvikling. I den sammenheng er det behov for en felles plattform for kunnskapsutveksling, nettverk og erfaringsdeling. Innovasjon Norge har siden 2009 vært medlem av UN Global Compact og leverer hvert år en rapport hvor vi redegjør for våre aktiviteter i henhold til Global Compacts prinsipper. Sammen med initiativ som Global Reporting Initiative, OECDs retningslinjer for multinasjonale selskaper og den nye veiledende standarden for samfunnsansvar, ISO 26000, representerer dette en felles referanseramme og en felles global plattform for næringslivets samfunnsansvar.

1.2 Sentrale fokusområder, risikofaktorer og muligheter

Innovasjon Norge skal fremme bedrifts- og samfunnsøkonomisk næringsutvikling i hele landet. Innovasjon Norge forventer at norske bedrifter tar ansvar for hvordan virksomheten påvirker samfunn og miljø og at de gjennom innovasjon og ansvarlig drift arbeider for å løse gjeldende samfunns- og miljøutfordringer. Dette bidrar til en bærekraftig utvikling og et næringsliv med attraktive arbeidsplasser.

Innovasjon Norge har et ansvar for å få norsk næringsliv til å vie større oppmerksomhet til sitt samfunnsansvar. Vi har et spesielt ansvar for å stimulere små og mellomstore bedrifter til å integrere samfunnsansvar i sin virksomhet. Vår kompetanse og vår brede kontaktflate mot disse bedriftene gjør oss godt i stand til å være en pådriver overfor bedriftene og til å være med å sette agendaen på området i Norge.

Arbeidet med samfunnsansvar i Innovasjon Norge ble i 2010 organisert i et eget strategisk tverrgående team, bestående av representanter fra alle divisjonene. I tillegg har vi en koordinator for arbeidet. På bakgrunn av budsjettsituasjonen for det kommende året vil organiseringen i 2011 bli endret.

Viktigste aktiviteter i 2010:

Vi utviklet i 2010 en ny strategisk innretning for vårt arbeid med samfunnsansvar Dreining fra mobiliseringsaktiviteter og intern kompetansebygging til fokus på å løfte norsk næringsliv til aktivt nivå i sitt arbeid med samfunnsansvar. Vi har valgt å styre vår arbeid mot 3 prioriterte innsatsområder; miljø, import fra lavkostland og etiske retningslinjer

Viktige føringer:

Stortingsmelding nr. 10 om næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi legger føringer for Innovasjon Norges arbeid med samfunnsansvar. Gjennom stortingsmeldingen vektlegger regjeringen Innovasjon Norges ansvar og rolle i å løfte arbeidet med samfunnsansvar ut til bredden

av norsk næringsliv. Gjennom Innovasjon Norges tjenester skal små og mellomstore bedrifter stimuleres til å integrere samfunnsansvar i sin virksomhet.

Innovasjon Norge mottar gjennom årlige oppdragsbrev styringssignaler fra sine eiere. Nærings- og handelsdepartementet fremhever i sitt oppdragsbrev til Innovasjon Norge for 2010 at Regjeringen legger til grunn at bærekraft skal være gjennomgående i Innovasjon Norges arbeid og dermed bidra til den tre-delte bunnlinja: økonomisk-, sosial- og miljømessig bærekraft. Selskapet skal som ledd i oppfølgingen av stortingsmelding nr. 10 om næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi, bidra til å styrke arbeidet med bedrifters samfunnsansvar, både internt i selskapet og hos våre kunder. Arbeidet skal integreres i Innovasjon Norges tjenester, og det skal arbeides for å utvikle nye tjenester for å dekke næringslivets behov i arbeidet med samfunnsansvar. Dette innebærer også samarbeid med næringsorganisasjoner og relevante samarbeidspartnere.

Innovasjon Norge har siden juni 2009 vært medlem av UN Global Compact. Dette innebærer blant annet at vi årlig leverer en "Communication on Progress". Her gjør vi rede for de initiativ og tiltak vi har iverksatt gjennom året for å etterleve Global Compacts prinsipper innenfor områdene:

2. Organisasjonens profil

Navn:

Innovasjon Norge

Representasjon/kontorstruktur:

Innovasjon Norge er representert med konto i alle landets fylker og i over 30 land:

KONTORER I ALLE FYLKER

KONTORER I OVER 30 LAND

Selskapsform og eierskapsstruktur:

Innovasjon Norge er organisert som et særlovsselskap. Dette innebærer at staten er eneier. Administrativt har selskapet ligget under Nærings- og handelsdepartementet. Fra og med 1.1.2010 fikk fylkeskommunene en eierandel på 49 %. Utover dette gir Kommunal- og regionaldepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet og Utenriksdepartementet oppdrag til Innovasjon Norge gjennom årlige oppdragsbrev. Eierrollen utøves gjennom foretaksmøtet i tillegg til at bevilgende myndigheter kan gi føringer gjennom tilsagnsbrev. Ansvar for strategiske og faglige prioriteringer ligger hos styret. I forbindelse med eierreformen er det opprettet et Samarbeidsforum for Innovasjon Norge, hvor politisk ledelse i Nærings- og handelsdepartementet, fylkeskommunene og oppdragsgivende departement møtes for å diskutere strategisk retning for selskapet.

3. Rammer for rapporten

Generelt:

Innovasjon Norge rapporterer på sitt arbeid med samfunnsansvar årlig med et eget kapittel i årsrapporten. I tillegg rapporteres det kvartalsvis til ledelsen og styret.

Report Application Level	C	C+	B	B+	A	A+	
Standard Disclosures	G3 Profile Disclosures OUTPUT	Report on: 1.1 2.1 - 2.10 3.1 - 3.8, 3.10 - 3.12 4.1 - 4.4, 4.14 - 4.15	Report Externally Assured	Report on all criteria listed for Level C plus: 1.2 3.9, 3.13 4.5 - 4.13, 4.16 - 4.17	Report Externally Assured	Same as requirement for Level B	Report Externally Assured
	G3 Management Approach Disclosures OUTPUT	Not Required		Management Approach Disclosures for each Indicator Category		Management Approach Disclosures for each Indicator Category	
	G3 Performance Indicators & Sector Supplement Performance Indicators OUTPUT	Report on a minimum of 10 Performance Indicators, including at least one from each of: Economic, Social and Environmental.		Report on a minimum of 20 Performance Indicators, at least one from each of Economic, Environmental, Human rights, Labor, Society, Product Responsibility.		Report on each core G3 and Sector Supplement* Indicator with due regard to the Materiality Principle by either: a) reporting on the Indicator or b) explaining the reason for its omission.	

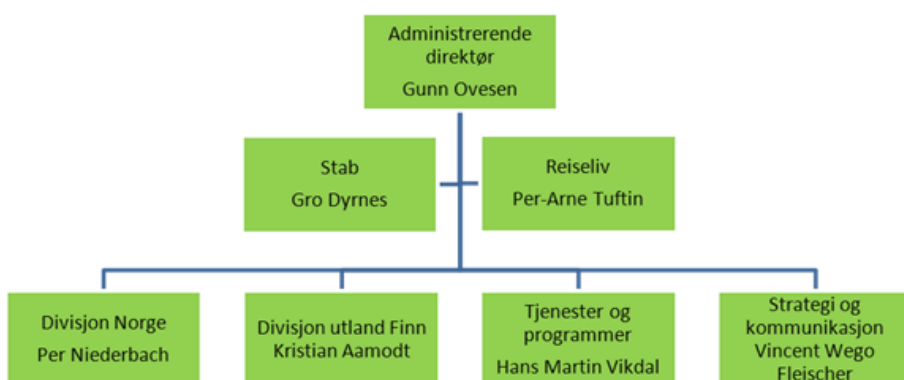
*Sector supplement in final version

De viktigste endringene fra 2009 rapporten er at det refereres direkte til et utvalg GRI indikatorer. En egen GRI indeks er dessuten vedlagt rapporten og noen av indikatorene refererer til områder som omtales andre steder i årsrapporten enn i kapittelet om samfunnsansvar. Rapporten er bygget opp i henhold til de overordnede områdene som skisseres av GRI.

4. Virksomhetsstyring, forpliktelse og engasjement

Styringsstruktur:

Innovasjon Norges virksomheter er organisert med følgende divisjoner:

I 2010 bestod Innovasjon Norges hovedstyre av følgende medlemmer:

Reidar Sandal	Styreleder
Bente Rathe	Nestleder
Anne Breiby	Styremedlem
Roar Flåthen	Styremedlem

Tone Lindberg	Styremedlem
Jan Løkling	Styremedlem
Jørund Ødegård Lunde	Styremedlem
Reidar Bye	Styremedlem
Hanne Refsholt	Styremedlem
Rolf Almklov	Valgt av ansatte
Toini H. A. Ness	Valgt av ansatte

Styrende prinsipper:

Innovasjon Norge har utformet et eget prinsippnotat for samfunnsansvar. I dette notatet defineres hva vi mener med samfunnsansvar i næringslivet og våre forventninger til våre kunder tydeliggjøres. Prinsippnotatet er behandlet i styret. Innovasjon Norge anser følgende områder som å ha spesiell betydning:

- Menneskerettigheter
- Korrupsjon
- Miljø
- Arbeidsforhold
- Leverandørskjeder
- Lokalsamfunn

Engasjement i Internasjonale standarder og initiativ

Innovasjon Norge er medlem av Transparency International, UN Global Compact og CSR Norge. I tillegg har vi i 2010 vært aktive bidragsyttere i arbeidet med å fremme standarden ISO 26000, blant annet i oversettelse til norsk. ISO 26000 er en veiledende standard om samfunnsansvar. Det vil si at den ikke er sertifiserbar, men skal fungerer som et informativt og praktiske verktøy for alle bedrifter og organisasjoner som ønsker å forbedre sitt arbeid med samfunnsansvar. Innovasjon Norge samarbeider med Standard Norge om å gjøre standarden kjent for vår målgruppe. ISO 26000 blir brukt i et kompetansetilbud i regi av oss på Nordvestlandet. Vi samarbeider med Initiativ for Etisk Handel om ansvarlighet i leverandørkjeden.

Interessenter:

Innovasjon Norge har følgende prosesser for å ivareta synspunkter og innspill fra interessenter;

- Det gjennomføres kvartalsvise undersøkelser blant alle kunder som har mottatt støtte fra Innovasjon Norge (serviceundersøkelsen er nærmere omtalt senere i rapporten)
- Det gjennomføres effektundersøkelser blant et utvalg av våre kunder (førundersøkelser og etterundersøkelser)
- Hvert annet år gjennomføres undersøkelsen "Innovasjon Norge som kunnskapsleverandør", hvor fylkeskommunen, fylkesmannens landbruksavdeling og oppdragsgivende departementer blir spurt om hvordan de vurderer Innovasjon Norge som pådriver, kunnskapsaktør og relevant rådgiver for politikktutforming.
- Vi har jevnlig dialogmøter med våre eiere
- Alle ansatte i Innovasjon Norge gjennomfører hvert år en medarbeiderundersøkelse og det er opprettet en intern-blogg

5. Styringsprinsipper og aktivitetsindikatorer

Innovasjon Norges samfunnsrapportering bygger på til Global Reporting Initiatives (GRI) standarder for rapportering. Dette innebærer at aktivitetsindikatorene deles inn i tre kategorier, økonomiske, sosiale og miljømessige indikatorer. Våre aktiviteter for 2010 vil bli rapportert på i henhold til denne inndelingen.

5.1 Økonomiske indikatorer

5.1.1 Mål og aktiviteter

Innovasjon Norge har som mål å vurdere samfunnsansvar i alle. I 2010 utarbeidet og piloterte vi en ny metodikk for vurdering av samfunnsansvar i våre finansieringssaker. Piloter er gjennomført i Sogn og Fjordane, Hedmark og Agder.

Samfunnsansvar i våre kontrakts- og avtalemaler:

Innovasjon Norge er underlagt offentlighetsloven og regler om offentlige anskaffelser. Virksomheten utøves i samsvar med disse lovene, samt i samsvar med internasjonale regler, traktater og konvensjoner som berører virksomheten. I forbindelse med miljøsertifiseringen ble det utarbeidet en ny innkjøpspolitikk som beskriver hvordan man skal ta miljøhensyn i alle innkjøp.

Alle utlysninger ved anskaffelser skal som et ledd i dette ha et eget punkt om miljø. Dette punktet skal beskrive hvorvidt leverandøren er miljøsertifisert, er i gang med sertifisering, eller inneholde en beskrivelse av miljøprofil. I tillegg inneholder alle utlysninger et punkt rundt oppfølging av ILO og FNs konvensjoner om barnearbeid. De tilbydere som ikke kan dokumentere dette blir avvist.

Mål:

- Stille krav om etikk, samfunnsansvar og miljø i anskaffelser minst i tråd med DIFI sine anbefalinger
- Innføre formulering om etikk, samfunnsansvar og miljø i alle relevante kontrakter med kunder, samarbeidspartnere og leverandører

Vi utviklet i 2010 en standardformulering om samfunnsansvar i alle kontrakts- og avtalemal. Denne skal implementeres i 2011.

5.2 Miljøindikatorer

5.2.1 Mål og aktiviteter

Ytre miljø:

Bærekraftig reiseliv 2015

Bærekraftig reiseliv 2015 er et sentralt prosjekt i Norges satsing på økt bærekraft og samfunnsansvar i norsk reiseliv. Prosjektet er forankret i Norges overordnede reiselivsstrategi Verdifulle opplevelser, fra 2007

Fra handlingsplanen er følgende tiltak utviklet og lansert:

- Green Travel, en navigasjon som leder brukerne til de miljøsertifiserte bedrifter (pt 251 virksomheter) på www.visitnorway.com – utviklet i et tett samarbeid med miljøsertifiseringsordningene (Stiftelsen Miljømerket, Miljøfyrtårn, Norsk Økoturisme, Standard Norge, Blått Flagg). Tiltaket gjør miljøsertifiseringene mer tilgjengelige og motiverer samtidig reiselivsbedrifter til å sertifisere seg.
- Lederutviklingsprogram for bærekraftig reiseliv – tilbys sammen med øvrige kompetanseutviklingsprogram til reiselivet.

Holde orden i eget hus

Mål frem mot 2013:

- Miljøfyrtårnsertifisering på hovedkontoret og distriktskontorene
- "Som - om sertifisering" på 30 % av utekontorene, alternativt å delta i lokal sertifiseringsordning tilsvarende Miljøfyrtårn

Innovasjon Norges hovedkontor er sertifisert som miljøfyrtårn. Det har gjennom 2010 også pågått et arbeid med å få sertifisert samtlige distriktskontorer. Dette arbeidet fortsetter frem mot 2013. Vi har som mål å få på plass en "som om" sertifisering for våre kontorer i utlandet.

Andre aktiviteter i 2010:

- Grønn uke ved hovedkontoret: Våren 2010 ble det arrangert Grønn uke ved hovedkontoret. Arrangementet var en del av arbeidet med å bli resertifisert som miljøfyrtårn. Målet var å bidra til å øke kompetansen og interessen blant Innovasjon Norges ansatte om miljøspørsmål.
- Et av kravene for å forbli sertifisert som Miljøfyrtårn er at det årlig utarbeides en miljørapport. For mer informasjon om vår rapportering på sentrale miljøindikatorer som håndtering av avfall energiforbruk, vannforbruk, papirforbruk og resirkulering se www.miljofyrtarn.no

5.3 Sosiale indikatorer

5.3.1 Mål og aktiviteter

Interne forhold

Lønns- og arbeidsforhold

Lønn, pensjon og andre betingelser er for alle ansatte i Norge regulert gjennom overenskomster mellom Innovasjon Norge og organisasjonene tilsluttet LO, YS og SAN. I tillegg er det inngått flere særavtaler som regulerer ansettelses- og arbeidsforhold i Innovasjon Norge. Innovasjon Norge er videre medlem av arbeidsgiverforeningen Spekter. Det eksisterer en særavtale mellom selskapet og arbeidstakerorganisasjonene om lønnsystem. Det legger til rette for gjennomføring av vår lønnspolitikk, bruk av insentiver og for medarbeidernes personlige utvikling og karriere. Lønn fastsettes etter følgende tre faktorer:

- Den enkelte stillingens innhold
- Stillingsinnehaverens ytelse
- Lønnsnivået i markedet for øvrig

Stillingssystemet er inndelt i seks stillingsnivåer og er utformet med to alternative karriereveier, en administrativ og en faglig.

I 2010 var det 269 registrerte organiserte i fagforeninger, en økning på 30 fra året før.

Lokalt ansatte ved våre kontorer utenfor Norge har kontrakter og arbeidsforhold i tråd med lokalt lønnsnivå og arbeidslovgivning. Innovasjon Norge etterstreber å fremstå som en attraktiv arbeidsplass som tiltrekker seg gode representanter for virksomheten og Norge. Gode lønns- og arbeidsvilkår er viktige kriterier for å oppnå dette. Ansatte som lønnes fra Norge omfattes av egne helse- og reiseforsikringer. Innovasjon Norge har inngått en avtale med Statens Pensjonskasse om tjenestepensjon. Lokalt ansatte er tilsluttet gruppelevsforsegling og reiseforsikring.

Totalt antall ansatte:

Pr 31.12.2010 hadde Innovasjon Norge 851 ansatte. Disse fordeler seg som følger;

- 756 fast ansatte
- 83 engasjementer
- 12 vikariater

2009				2010			
Fast ansatte	Engasjement	Vikariat	Total 2009	Fast ansatte	Engasjement	Vikariat	Total 2010
732	109	14	855	756	83	12	851

Av disse var det på utekontorene pr 31.12.2010 totalt 209 ansatte.

Sykefravær:

2008	2009	2010	2010 uten utland
4,3 %	4,8 %	3,42 %	4,28 %

Kvinneandel:

2008	2009	2010	Andel menn i 2010
47 %	53 %	52,74 % (451)	47,25 % (404)

Antall kvinner som søkte på stillinger i Innovasjon Norge: 668

Initiativ for likestilling

Første plan for likestilling i Innovasjon Norge kom for perioden 2006-2009. Da denne planen utløp i 2009, ble det i 2010 igangsatt et arbeid med å revidere planen. Den nye handlingsplanen for likestilling og mangfold er utviklet av en arbeidsgruppe sammensatt av partene i arbeidslivet. Planen har vært oppe i ledermøtet og i samarbeidsutvalget og trådte i kraft fra 1. juni 2010.

Likestilling ved ansettelser:

Det fremgår av alle stillingsannonse at "Innovasjon Norge i sin rekruttering legger vekt på å sikre et mangfold med hensyn til kjønn, alder og kulturell bakgrunn". I selskapets rekrutteringsrutiner er det fastlagt at begge kjønn skal innkalles til intervju forutsatt at de fyller minstekravene til stillingen, og kvinneperspektivet skal gjennomsyre hele prosessen. Kvalifiserte kandidater med fremmedkulturell bakgrunn skal innkalles til intervju.

Kompetanseheving for ansatte/Innovasjon Norge-Akademiet

- Alle nyansatte i Innovasjon Norge gjennomfører et introduksjonskurs hvor samfunnsansvar er et eget tema. Våre etiske retningslinjer blir også gjennomgått.
- Det er utviklet et eget e-lærings verktøy om samfunnsansvar
- Samfunnsansvar er tema på Innovasjon Norges interne lederutviklingskurs.

Aktiviteter rettet mot våre kunder

Serviceundersøkelsen

Serviceundersøkelsen sendes til samtlige kunder som har mottatt en tjeneste fra Innovasjon Norge. Undersøkelsen sendes ut hvert kvartal og tar for seg kundenes tilfredshet med tjenesten som er levert, om de er fornøyd med Innovasjon Norges kompetanse og om de kunne tenke seg å benytte seg av Innovasjon Norges tjenester igjen. Vi har siden 2009 inkludert spørsmål om samfunnsansvar i serviceundersøkelsen. Kundene våre blir spurt om hvordan de vurderer Innovasjon Norges kompetanse på samfunnsansvar i tillegg til at de blir spurt om de selv opplever å ha blitt tilført kompetanse på samfunnsansvar gjennom kontakt med Innovasjon Norge.

For perioden 2011-2013 har Innovasjon Norge satt seg følgende mål for kompetanse på samfunnsansvar blant våre kunder og opplevelsen av våre ansattes kompetanse på området:

Mål for tilført kompetanse:

Innen 2013 skal 30 % av våre kunder oppleve å ha blitt tilført kompetanse på samfunnsansvar

Resultater 2010:

1.kvartal 2010	2.kvartal 2010	3.kvartal 2010	4.kvartal 2010	Total 2010
6,7 %	7,7 %	8,1 %	7,3 %	7,5 %

Kundeeffektundersøkelsene:

Kundeeffektundersøkelsen består av en førundersøkelse og en etterundersøkelse og sendes til et utvalg kunder som har mottatt støtte fra Innovasjon Norge. Kundeeffektundersøkelsen har to formål; 1) et internt formål om å bidra til forbedring og videreutvikling av Innovasjon Norges virksomhet overfor kundene og 2) et eksternt formål om å dokumentere resultater og effekter av de midler som er investert gjennom Innovasjon Norges aktiviteter. Samfunnsansvar ble første gang integrert i kundeeffektundersøkelsene i 2009. Spørsmålsformuleringene har blitt noe endret underveis og et godt sammenligningsgrunnlag over tid vil derfor først være mulig i 2011.

I 2010 er det gjennomført to kundeeffektundersøkelser. En førundersøkelse blant et utvalg av de kundene som mottok støtte fra Innovasjon Norge i 2009 og en etterundersøkelse blant et utvalg kunder som mottok støtte fra Innovasjon Norge i 2006.

Innovasjon Norge skal ikke bare bidra til økonomisk bærekraft, men også samfunnsmessig-, og miljømessig bærekraft. I kundeeffektundersøkelsen er samfunnsansvar dekket opp ved å stille spørsmål om prosjektenes/aktivitetenes samfunnsmessige- og miljømessige bærekraft. For å kartlegge den samfunnsmessige bærekraften i prosjektene er følgende spørsmål blitt stilt:

1. I hvilken grad har prosjektet bidratt til bedre arbeidsvilkår i egen og/eller underleverandørers virksomhet?
2. I hvilken grad har prosjektet bidratt til utvikling i lokalsamfunnet?
3. I hvilken grad har prosjektet bidratt til at du/din bedrift har blitt mer bevisst ditt/deres samfunnsansvar?

For førundersøkelsen som ble gjennomført blant kunder som mottok støtte i 2009, ser resultatene slik ut:

- 28 % oppgir at prosjektet/aktiviteten har bidratt til at bedriftene har blitt mer bevisst sitt samfunnsansvar
- 31 % oppgir at prosjektet/aktiviteten har bidratt til utvikling av lokalsamfunnet

- 50 % oppgir at prosjektet/aktiviteten har bidratt til bedre arbeidsvilkår i egen og/eller underleverandørs virksomhet

For etterundersøkelsen for kunder som mottok støtte i 2006 ser resultatene ut som følger (dette er den første etterundersøkelsen hvor bedriftene er blitt spurt om prosjektets viktighet med tanke på samfunnsansvar):

- 30 % av bedriftene mente at prosjektet/aktiviteten hadde bidratt til økt samfunnsansvar
- 28 % oppgir at prosjektet/aktiviteten har bidratt til utvikling av lokalsamfunnet
- 37 % oppgir at prosjektet/aktiviteten har bidratt til bedre arbeidsvilkår i egen og /eller underleverandørs virksomhet

Miljømessig bærekraft:

For å kartlegge den miljømessige bærekraften i prosjektene er følgende spørsmål blitt stilt:

1. I hvilken grad har prosjektet bidratt til å redusere forurensing?
2. I hvilken grad har prosjektet bidratt til redusert energiforbruk i bedriften?
3. I hvilken grad har prosjektet bidratt til at du/din bedrift har fått økt miljøbevissthet?

Resultater fra førundersøkelsen blant kunder som mottok støtte i 2009:

- 44 % oppgir at prosjektet i stor grad bidrar til at virksomheten tar ansvar for sin miljøpåvirkning
- 29 % oppgir at Innovasjon Norge la stor vekt på miljøpåvirkning i sin søknadsbehandling

Resultater fra etterundersøkelsen blant kunder som mottok støtte i 2006:

- 21 % oppgir at prosjektet har bidratt til økt miljøbevissthet i bedriften
- 13 % oppgir at prosjektet har bidratt til å redusere energiforbruket i bedriften
- 16 % oppgir at prosjektet har bidratt til å redusere forurensing

Kompetanseheving kunder

I 2010 har vi hatt et prosjekt for å øke kompetansen om samfunnsansvar blant våre ansatte ved distriktskontorene og utekontorene og å gjøre informasjon lett tilgjengelig for våre kunder. I denne forbindelse har det vært arrangert kontormøter for våre ansatte og det er laget landnotater om CSR for samtlige av markedene hvor Innovasjon Norge er representert. Notatene skal gjøres lett tilgjengelige for våre kunder og egne ansatte ved å publiseres som et dokument under kontinuerlig oppdatering på våre kontorers nettsider.

Ut over dette har vi arrangert mingletreff og frokostseminarer hvor samfunnsansvar er satt på agendaen. Samfunnsansvar er fremdeles en egen modul i kompetanseprogrammet.

Bruk av sosiale medier

Vi har en egen side på Facebook hvor vi publiserer og deler relevant informasjon om samfunnsansvar i norsk næringsliv.

<http://www.facebook.com/home.php#!/pages/CSR-i-Innovasjon-Norge/267066918927>

8. Kommunikasjonsvirksomheten

Innovasjon Norges kommunikasjonsavdeling besto i 2010 av 12 medarbeidere. Avdelingen jobber med ekstern- og internkommunikasjon for hele Innovasjon Norge, med hovedvekt på norske forhold.

Presse

De første årene etter opprettelsen av Innovasjon Norge var vi opptatt av å synliggjøre Innovasjon Norge, altså øke kjennskapet til oss. De siste årene har vi arbeidet aktivt for å øke kunnskapen om Innovasjon Norge, og har satset aktivt på å få gode saker i media. Vi jobber systematisk for å få fram de gode eksemplene på hvordan Innovasjon Norge bidrar til næringsutvikling landet rundt, og i internasjonale markeder.

Presseoppslag:

2008: 8 746

2009: 11 784

2010: 14 938

Mediedekningen er basert på Innovasjon Norges oppdrag i Cision Norge/Infopac og Retriever Norge as. Tall for juni og juli er basert på gjennomsnittet av mai og august.

www.innovasjonnorge.no

Kommunikasjonsavdelingen i Innovasjon Norge har ansvaret for organisasjonens nettsted. Vi har en sentral redaksjon som legger ut nyheter og annet stoff på forsiden og utvalgte undersider.

I Innovasjon Norge har vi et forholdsvis desentralisert redaktøransvar på de ulike sidene. Alle kontorer i inn- og utland har egne redaktører som legger ut stoff, og holder orden på sine områder. I tillegg har de ulike virkemidlene egne sider som vedlikeholdes av den avdelingen som har ansvar for det enkelte program eller tjeneste.

Nettstedet ble opprettet i januar 2004 og har siden utviklet seg til dagens nettsted. Etter hvert er innholdet på nettområdet vårt blitt stort og noe uoversiktlig. Nettområdet inneholder over 15 000 større og mindre enkeltsider. Dette er for mye å holde oversikten over og informasjonen oppleves som vanskelig å få tak i.

I 2010 la vi ned mye arbeid og ressurser på å forbedre Innovasjon Norges nettsted. Istedenfor å ta utgangspunkt i hvordan organisasjonen er oppbygd og hvilke tilbud vi tilbyr, har vi undersøkt grundig hvordan brukerne ønsker å få informasjonen presentert. Med utgangspunkt i dette lager vi ny struktur og skriver nye tekster til nettstedet. Betaversjonen av Innovasjon Norge ble lagt ut i oktober 2010. Nye nettsider legges ut i april 2010.

Innsats

Innsats er Innovasjon Norges nye magasin som skal gjøre Innovasjon Norge bedre kjent.

Magasinet retter seg særlig mot målgruppene yngre stortingspolitikere, departementene, fylker og kommuner, andre opinionsledere samt våre samarbeidspartnere.

Vi ønsker å imøtekomme en viktig kommunikasjonsutfordring som Innovasjon Norge har; det at vi er et kjent merkenavn, men for få vet hva vi gjør. Vi vil også være en viktig aktør som setter innovasjonspolitikken på dagsordenen.

Innsats har et opplag på 10 000 og distribueres til alle distriktskontor, kontorene i utlandet og alle våre samarbeidspartnere. Første nummer ble pakket og sendt ut sammen med kortversjonen av årsrapporten "Viktige resultat 2009". Vi planlegger å gi ut Innsats to ganger i året, og neste nummer kommer til våren 2011.

Stories for life: Engelsk sofasliter skal selge Norge

I 2010 dro skuespilleren David Spinx Norge rundt med et filmteam og opplevde ting veldig fjernt fra Londons East End. I den engelske TV serien Eastenders spiller han drukkenbolten Keith Miller. Filmene er Visitnorways nye storsatsing, og skal lokke flere turister til Norge.

Gjennom 12 filmer følger vi TV- stjernen David Spinx opp på de høye fjelltoppene, ned i de dypeste dalene, ut i elva, opp på vidda, ned fra hesteryggen og ut på havet. Resultatet blir en annerledes filmserie om en fyr som opplever ting han ikke kommer til å glemme.

Filmprosjektet er en ny del av Innovasjon Norges nettsider visitnorway.com. Med gjennomsnittlig ni millioner besøkende hvert år er dette et utstillingsvindu med store muligheter.

Internkommunikasjon

I forbindelse med budsjettkuttet etablerte Innovasjon Norge en intern blogg for å gi alle ansatte rask og riktig informasjon om bl.a. kutt og nedbemanning. Der hadde alle anledning til å lese, skrive og besvare innlegg etter hvert som de ble lagt ut.

Allmøtene ble i andre halvdel av 2010 også publisert via såkalte webcast, slik at alle ansatte kunne se allmøtet i sanntid eller i opptak.

Årets kvinnelige gründer

Elisabet Norderup Michelson ble årets kvinnelige gründer i 2010. Hun er daglig leder og styreformann i [selskapet Elmico](#). Prisen er på en million kroner kommer fra Nærings- og handelsdepartementet og Innovasjon Norge. Utmerkelsen ble delt ut første gang 2009 til Gry Cecilie Sydhagen i Metizoft.

Reodor-prisen til reparasjon av solceller

Vinneren av Reodor-prisen 2010 er Innotech Solar fra Narvik. Nordlandsbedriften Innotech Solar har vært først ute med en teknologi for å reparere defekte solceller. Reodor-prisen er Innovasjon Norges nyskappingspris og skal gå til en som tør tenke nytt og realisere det.

Internasjonaliseringspris til fremtidens TV

Vinner av internasjonaliseringsprisen 2010 er Appear TV AS fra Oslo. Enkelt forklart så lager Appear TV utstyr som bringer TV-signalene hjem til millioner av husstander verden over. De siste to årene har Appear TV firedoblet omsetningen. De har en eksportandel på hele 97 % og kunder i 70 land.

Den nasjonale Bygdeutviklingsprisen til kreativ baker

Vinner av den Nasjonale Bygdeutviklingsprisen for 2010 er Bakeriet i Lom. Gründer Morten Schakenda har bakgrunn som leder ved Gastronomisk Institutt og fra kjente restauranter som Bagatelle, D'Artagnan og Holmenkollen Restaurant i Oslo. Vinneren av den nasjonale Bygdeutviklingsprisen blir hvert år plukket ut blant 19 fylkesvise vinnere. Prisen deles ut til kunder av Innovasjon Norge som har etablert en vellykket bedrift med basis i bygdene og landbruket.

Reiselivsprisen til en harmonisk drøm

Vinner av Reiselivsprisen 2010 er Juvet Landskapshotell fra Møre og Romsdal. Hotellet blir beskrevet som en harmonisk drøm i vill natur, men en offensiv satsing måtte til for at drømmen skulle bli virkelighet. Prosjektideen bak landskapshotellet er en rekke "trebokser" som utgjør hotellrom svevende over landskapet, en eksemplarisk utnyttelse av norsk terreng og landskap. "Reiselivsprisen skal inspirere til innovasjon i reiselivsnæringen.

**INNOVASJON
NORGE**

innovasjonnorge.no

Innovasjon Norge tilbyr produkter og tjenester som skal bidra til å øke innovasjonen i næringslivet over hele landet, utvikle distriktene, og profilere norsk næringsliv og Norge som reisemål. Med kontorer i alle fylker og i mer enn 30 land over hele verden er det lett å komme i kontakt med oss.

Våre medarbeidere har kunnskap om lokale og internasjonale forhold som skal bidra til at kundenes ideer blir forretnings-suksesser.

Innovasjon Norge
Postboks 448 Sentrum,
0104 Oslo

Telefon: 22 00 25 00,
Faks: 22 00 25 01
post@innovasjonnorge.no

5,3 mrd.

Finansieringstilsegn
(inkludert rentestøtte).

2 av 3 kr

To av tre kroner går til
innovasjonsprosjekt.

5 tenester

Finansiering, kompetanse,
rådgiving, nettverk og
profilering.

9 000

Talet på kundeprosjekt.

88 %

Prosentdel prosjekt som
ikkje ville ha blitt sett i
gong utan Innovasjon
Noreg, utsett, eller sett
i gong i mindre omfang.

4 viktige
oppgåver

Innovasjon Noreg

Akersgata 13
Postboks 448 Sentrum
0104 Oslo
T: 22 00 25 00 F: 22 00 25 01
post@innovasjonnoreg.no
innovasjonnoreg.no

Design og layout: Creuna
Foto: Fred Jonny, youworkforthem, Jan Lillehamre, Gettyimages,
Istockphoto, Anders Gjengedal og Anders Hauge dy.
Tekst: Olav Nausthaug, Astrid Mathisen og Anders Hauge dy.
Opplag: 5 000
Juni 2011
Trykk: RK Grafisk

Gunn Ovesen
adm. direktør:

Mindre pengar,
høg aktivitet,
mange viktige
resultat

2010 kan kort summerast slik: Vi hadde mindre pengar til rådvelde, men vi heldt høg aktivitet og medverka på mange vis til at norske bedrifter auka si konkurransekraft.

Vi i Innovasjon Noreg har mange tal å visa til. I denne vesle årsrapporten konsentrerer vi oss om eit utval frå nokre av dei største oppgåvene våre: innovasjon, internasjonalisering, profilering og regional utvikling. Den som vil vite meir, kan lesa dei store årsrapportane på nettsidene våre: innovasjonnoreg.no/aarsrapport.

Innovasjon Noreg skal jobbe for at Noreg blir det mest innovative landet i verda. Det har vi gode føresetnader for å klare, for nesten ingen andre land har slike ressursar som oss. Dette må vi sjølv sagt utnytte best mogeleg. Vi kan ikkje konkurrere på pris, då må vi konkurrere på å vera oppfinnsam og retta oss inn mot rett marknad.

Vi er ikkje berre eit råvareland. Vi er eit kompetent råvareland. I alle våre råvarer ligg svært mykje kompetanse. Vi har vore nøydde til å vere meir effektive og halda høgare kvalitet enn konkurrentane.

Innovasjon Noreg skal bidra til auka innovasjon i næringslivet i heile landet. Nokon vil kanskje seie at innovasjonshøgda i nokre av prosjekta er for lav. Men målet vårt er verdiskaping i alle ledd, så sjølv om namnet vårt forpliktar, skal vi ikkje berre jobbe med innovasjon.

Ein stor del av Innovasjon Noreg sine tenester tek utgangspunkt i å utnytte fortrinn som er særskilde for kvar region. Dette kan vera natur og naturressursar, kompetansemessige fordelar eller fortrinn knytt til marknadsnærleik og kommunikasjon.

Vi skal skapa og sikra busetting og sysselsetting i heile landet. Vi treng folk som vil satsa på nyskaping og etablering utanfor byane. Også dét er innovasjon.

Framtida til Noreg ligg mellom øyrene på befolkninga, og då treng vi innovasjon på alle plan.

FIRE VIKTIGE OPPGÅVER:

01

Innovasjon

02

Internasjonalisering

03

Profilering

04

Regional utvikling

01

Innovasjon

INNOVASJON:

Namnet vårt
forpliktar

2 av 3

KRONER GÅR TIL
INNOVASJON

Meir innovasjon er både eit mål og eit middel. Det trengst meir nyskaping for å gjere norsk næringsliv betre og skape meir lønsame bedrifter og attraktive arbeidsplassar. Difor heiter vi Innovasjon Noreg, og difor brukar vi to tredelar av dei ressursane vi disponerer på innovasjonsprosjekt.

Det er likevel næringslivet sjølv som må stå for innovasjonen. Rolla vår er å vere den som set ting i gong: 88 % av prosjekta vi er med i, ville ikkje ha blitt sett i gong i same omfang, til same tid, eller i det heile teke utan oss.

Tal og fakta 2010

.....

IFU/OFU

Industrielle og offentlige forskingskontraktar (IFU/OFU) skårar høgt på innovasjon. Kring 210 bedrifter fekk 319 millionar kroner, og 96 % av innovasjonsprosjekta gjekk til produkt- og teneste-innovasjon.

.....

Ny miljø-teknologiordning

140 millionar kroner til 16 prosjekt er brukt til demonstrasjonsprosjekt for ny miljøteknologi.

.....

Innovasjon og samspel gjennom NCE og Arena

Innovasjon Noreg driv Arena og Norwegian Centres of Expertise (NCE) i samarbeid med SIVA og Forskningsrådet. Det blei sett i gang 187 innovasjonsprosjekt, 121 i samarbeid med forskings- og utviklingsmiljø og 54 i samarbeid med internasjonale partnerar.

.....

Design betalar seg

Norske bedrifter får rådgiving og designkompetanse gjennom designprogrammet vårt. Vi hadde 150 rådgivingsoppdrag og 104 designprosjekt.

.....

Grobotn for vekst

Vi skal syte for at Noreg har eit moderne og variert landbruk. Pengane kan mellom anna brukast til investeringar i tradisjonelt landbruk med tilleggsnæringar.

FISK

- 66 millionar kroner til Marint verdiskapingsprogram. Dette er ei ordning for marknadsorientering for å styrke lønsemda og konkurransevna i norsk sjømatnæring.

LANDBRUK

- 59 millionar til bioenergiprojekt
- 31 millionar til Trebasert innovasjonsprogram: Visjonen er at Noreg skal vere eit førebilete i foredling og ny bruk av trevirke.
- 36,9 GWh i årleg CO₂-nøytral varmeproduksjon blei etablert.

02

Internasjonalisering

INTERNASJONALISERING:

Ei verd av
moglegheiter

32%

AV FINANSIERINGS-
PROSJEKTA VAR
INTERNASJONALT
RETTA

Norske bedrifter må meistre internasjonal konkurranse sjølv om dei berre opererer i Noreg. Difor startar internasjonaliseringa her heime, og er ein naturleg del av den første dialogen mellom Innovasjon Noreg og kunden. Noreg er eit lite land, så for å overleva må norsk næringsliv ut på marknadene i utlandet. Internasjonalisering er integrert i alle satsingane, programma og tenestene våre.

Vi er representerte i 31 land utanom Noreg, og har eit stort nettverk i dei viktigaste marknadene i verda. Gjennom tett samarbeid mellom kontora i Noreg og utlandet gir vi draghjelp til norske bedrifter og idear på veg ut i verda. 32 % av alle finansieringsprosjekt i 2010 var internasjonalt retta.

Tal og fakta 2010

.....

Internasjonal vekst for SMB

Internasjonal vekstprogrammet har gitt finansiering til 250 rådgivingsprosjekt. Programmet skal hjelpe små og mellomstore norske bedrifter med vekstambisjonar til å lukkast i den internasjonale konkurransen ved å utnytte internasjonale marknadsmoglegheiter eller dra nytte av kunnskapsmiljø i utlandet.

.....

Kunnskapen skal heim

Vi leverte 129 prosjekt med heimhenting av kunnskap om marknader som er spesielt interessante for norsk næringsliv. Desse prosjekta kan dreie seg om internasjonale marknads- og konkurransetilhøve eller teknologiutveksling.

.....

Handel - eit spørsmål om teknikk

Hovudkontoret handterte 2 500 handelstekniske spørsmål. Dette er ei rådgivingsteneste som arbeider med internasjonale handelsvilkår som t.d. toll og avgifter, moms, produkt- og miljøkrav.

.....

Internasjonale pengar

Innovasjon Noreg gjev både tilskott, lån og garantiar til bedrifter som satsar internasjonalt.

LÅN OG GARANTJAR

Internasjonalt retta prosjekt utgjorde kring 20 % av låne- og garantimidlane.

TILSKOTT

I 2010 brukte vi kring 46 % av tilskottskronene våre på internasjonale prosjekt.

.....

Mest rådgiving

Innovasjon Noreg sine kontor i utlandet brukte 40 % av tida på rådgiving, 8 % på kompetanse og 7 % på nettverk for norske bedrifter.

.....

Kontor i heile verda

BRASIL	LITAUEN
BULGARIA	MALAYSIA
CANADA	NEDERLAND
DANMARK	POLEN
DEI SAMEINTE	ROMANIA
ARABISKE EMIRATA	RUSSLAND
ESTLAND	SINGAPORE
FINLAND	SPANIA
FRANKRIKE	STORBRIANNIA
INDIA	SVERIGE
KINA	SØR-AFRIKA
IRLAND	THAILAND
ITALIA	TYRKIA
JAPAN	TYSKLAND
KINA	UNGARN
KOREA	USA
LATVIA	VIETNAM

PROFILERING:

Noreg –
kjent og kjær

9,5

MILLIONAR
BESØK PÅ
VISITNORWAY

Ei av dei viktigaste oppgåvene til Innovasjon Noreg er å gjera Noreg og norsk næringsliv meir kjent i utlandet og fremja Noreg som turistnasjon. Men det er ikkje nok å vere kjent. Vi må også være kjent for dei rette tinga. Difor satsar Noreg mellom anna på strategisk omdømmebygging.

.....
PROFILERING:

Tal og fakta 2010

.....

Omdømme på tre nivå

Vi arbeider for å få Noreg og viktige sektorar til å bruke profilering for å auke internasjonal konkurransekraft. Vi arbeider for å nå dette målet på tre ulike nivå:

- Noreg som nasjon
 - Klynger og sektorar
 - Einskildbedrifter.
-

Norwegian Travel Workshop

Norwegian Travel Workshop er ein salskonferanse som i hovudsak rettar seg mot utanlandske turoperatørar. I løpet av dei tre dagane konferansen varte blei det gjennomført 8 000 salsmøte mellom 263 norske tilbydarar og 277 utanlandske turoperatørar.

.....

Internasjonale fagmesser

I 2010 deltok til saman 372 norske bedrifter på Innovasjon Noreg sine 22 fellesstandar på messer i Europa, Amerika og Asia.

.....

Visitnorway.com

Visitnorway er den offisielle norske reiselivsportalen, og den fekk 9,5 millionar treff i fjor. Portalen har avtalar med kring 90 % av norske destinasjonar og turistkontor.

.....

Lønsame presseoppslag

I 2010 arrangerte vi presseturar i Noreg for 1 000 internasjonale journalistar. Desse turane har resultert i 7 265 artiklar i trykte medium, noko som svarar til ein samla annonseverdi på nesten 413 millionar kroner.

.....

Matstreif – årets store matfestival

Meir enn 150 000 menneske besøkte den tre dagar lange Matstreif-festivalen i Oslo i september. På festivalen fanst det meir enn 3 000 produkt frå sjø og land frå nesten 140 ulike matleverandørar.

.....

REGIONAL UTVIKLING:

Distrikta står
sentralt

43%

AV TILSKOTTA
ER BRUKTE
I DISTRIKTA

Innovasjon Noreg bidreg til lønsam næringsutvikling i heile landet. Det er ikkje postadressa som er avgjerande, men innhaldet i prosjekta. Vi har likevel eit særleg ansvar for distrikts-Noreg: Vi skal betre distrikta og regionane sine moglegheiter på grunnlag av fortrinna deira.

Distriktsoppdraget vårt inneber òg å stimulere til samspel mellom ulike aktørar og trå til når det trengst omstilling, til dømes dersom ei hjørnesteinsbedrift er blitt borte.

REGIONAL UTVIKLING:

Tal og fakta 2010

Distrikta får sin del
I 2010 gjekk to tredelar av lavrisikolåna og nær 60 % av risiko-/innovasjonslån til distrikts-Noreg. 43 % av tilskotta frå Innovasjon Noreg er brukte i distrikta.

Distrikta ut i verda
42 % av prosjekta i Finnmark og 53 % av prosjekta i Østfold var internasjonalt retta.

Starthjelp til etablerarar

I 2010 gav vi etablerartilskot til rundt 1 000 gründerbedrifter som var mindre enn fem år gamle.

Omstilling må stundom til

I 2010 var 24 kommunar under omstilling. To omstillingsprosjekt var ferdige i fjor, mellom anna i Flora kommune. I løpet av den seks år lange omstillingsperioden gjekk Flora frå 224. plass til 2. plass på næringsbarometeret til NHO.

Kvinner tek initiativ
Kvinner sine initiativ og prosjekt er viktige for heile landet. 37 % av antall prosjekt var kvinneretta.

Tenesteyting viktig for eit levande Noreg

1,5 milliardar, eller 37 % av pengane våre, gjekk til tenesteytande næringar, ikkje medrekna landbruk.

ÅRSREGNSKAP
INNOVASJON NORGE
2010

Årsberetning 2010

Virksomhetens art

Formålet med Innovasjon Norges virksomhet er å fremme bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling i hele landet. Dette betyr at styret legger til grunn at Innovasjon Norge skal:

- bidra til økt innovasjon i næringslivet i hele landet
- bidra til økt internasjonalisering
- styrke profileringen av Norge og norsk næringsliv internasjonalt
- bidra til næringsutvikling basert på regionale forutsetninger

Innovasjon Norge tilbyr fem tjenestetyper: Finansiering gjennom egenkapital, garantier, lån, stipend og tilskudd, kompetansetjenester, rådgivningstjenester, regionale og nasjonale nettverkstjenester, samt profileringstjenester.

Innovasjon Norge ble etablert 1. januar 2004. Fra 1. januar 2010 eier fylkeskommunene 49 % av Innovasjon Norge og Staten ved Nærings- og handelsdepartementet eier 51 %.

Innovasjon Norge mottar bevilgninger fra Nærings- og handelsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet, Utenriksdepartementet, fylkeskommunene og andre offentlige aktører. Innovasjon Norge har også inntekter fra næringslivet. Lånevirksomheten finansieres av netto renteinntekter.

Selskapet er organisert som et særlovsselskap, hvor selskapets styre har et selvstendig ansvar for virksomheten og resultatene som oppnås. Innovasjon Norge består av tre hoveddeler: utlånsvirksomheten, prosjekt- og tilskuddsvirksomheten og fondsvirksomheten.

Investinor AS er et 100 prosent eiet datterselskap under Innovasjon Norge. Selskapet ble stiftet i februar 2008 med en egenkapital på 2,2 milliarder kroner. Selskapet har kontor i Trondheim. Formålet med investeringsselskapet er å bidra til økt verdiskaping gjennom å tilby risikovillig kapital til internasjonalt orienterte konkurransedyktige bedrifter.

Redegjørelse for årsregnskapet

Resultat- og balanseoppstillingen i årsregnskapet består av tall både for morselskapet (Innovasjon Norge) og for konsernet hvor datterselskapet Investinor AS er konsolidert inn. Ved bruk av konserntall er dette presisert. Alle andre tall gjelder morselskapet.

Innovasjon Norges resultat før tap, men etter utbytte fra Investinor AS, ble 73,3 millioner kroner i 2010, som er 50,6 millioner lavere enn i 2009. Resultatendringen skyldes avsetning for omstillingskostnader.

Årsresultatet for 2010 ble 33,1 millioner kroner mot 44,7 millioner kroner for 2009. Såkornfondene har et resultat på -10,2 millioner kroner.

Konsernresultatet viser et underskudd på 46,3 millioner kroner mot et overskudd på 95,8 millioner kroner i 2009.

Investinor AS' årsresultat etter skatt viser et underskudd på 41,1 millioner kroner mot et overskudd på 51,1 millioner kroner i 2009. Skattekostnaden i Investinor ble 9,6 millioner kroner.

Netto renteinntekter utgjorde 271,2 millioner kroner i 2010 mot 276,3 millioner kroner året før.

Netto tap på verdipapirer var 3,5 millioner kroner. Det er mottatt utbytte på 39,3 millioner kroner. Konsernet hadde en netto gevinst på verdipapirer på 6,2 millioner kroner.

Driftsinntektene økte med 30,8 millioner kroner til 1 247,8 millioner kroner i 2010. Dette skyldes økning i eksterne inntekter, med størst økning knyttet til EXPO 2010.

Driftskostnadene økte fra 1 368,5 millioner kroner til 1 481,5 millioner kroner, hvorav lønns- og personalkostnader utgjør 719,3 millioner kroner. Økningen i driftskostnader er i hovedsak omstillingskostnader.

Av netto tap på utlån 40,2 millioner var 6,1 millioner kroner knyttet til Såkornfondene og 34,1 millioner kroner til lavrisikordningen. Tap på utlån er lavere enn forventet, dette må sees i lys av en generell bedring i økonomien i næringslivet i løpet av det siste året.

Skattekostnaden var i sin helhet knyttet til Investinor AS. Innovasjon Norge er ikke skattepliktig.

Kontantstrømoppstillingen viser at det går store brutto innbetalinger og utbetalinger gjennom Innovasjon Norge årlig. Brutto innbetalinger på innlån økte i 2010, dette skyldes en kombinasjon av økte lånevolum og kortere løpetid på innlånsporteføljen, tilsvarende økte brutto utbetalinger på innlån. Netto likviditets økning i 2010 er på 473,6 millioner, for konsernet er økningen på 481,3 millioner.

Innovasjon Norges balanse ved utgangen av året var 23,3 milliarder kroner mot 22,1 milliarder kroner ved forrige årsskifte. Årsaken til økningen er hovedsakelig knyttet til låneordningene. Netto utlån utgjorde 15,1 milliarder kroner som var en økning på 0,8 milliarder kroner i forhold til året før.

Egenkapitalprosenten er 8,0 % for lavrisikordningen og 0,6 % for prosjektvirksomheten.

EXPO 2010

Verdensutstillingen EXPO 2010 i Shanghai ble avsluttet 31. oktober 2010. 70 millioner mennesker besøkte utstillingen. Norges paviljong ble besøkt av godt over 3 millioner mennesker.

Norge på EXPO 2010 Shanghai var et offentlig-privat samarbeidsprosjekt (OPS) organisert under Innovasjon Norge. NHD hadde gitt Innovasjon Norge i oppdrag å ivareta statens interesser i prosjektet. Det Norske Veritas, Kongsberg Gruppen, Wilh. Wilhemsen ASA, Statoil ASA og reiselivsnæringen utgjorde de største hovedsponsorene av prosjektet.

Fortsatt drift

Årsregnskapet er utarbeidet under forutsetning av fortsatt drift. Regnskapet gir et rettviseende bilde av selskapets eiendeler, gjeld og resultat. Det har ikke inntruffet forhold etter regnskapsårets utgang som er av betydning ved bedømmelsen av selskapet og som ikke fremkommer av årsregnskapet med tilhørende noter.

Risikostyring

Innovasjon Norge er eksponert for et sammensatt risikobilde med strategisk risiko, kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. God risikostyring er en viktig forutsetning for at Innovasjon Norge skal kunne nå sine mål på ulike nivåer over tid. Innovasjon Norge benytter metodedokumentet "Risikostyring i staten" som grunnlag for sin risikovurdering og styring.

Strategisk risiko

Styret har behandlet strategiske risikofaktorer og gjort vurderinger knyttet til behov for risikoreducerende tiltak.

Finansiell risiko

Den finansielle risikoen omfatter i hovedsak valuta-, likviditets-, kreditt- og renterisiko. Innovasjon Norge har inntekter og kostnader i valuta, men dette er ikke en vesentlig del av virksomheten. Det gjøres ikke valutasikring. Som følge av ordningen med innlån fra staten, har Innovasjon Norge i praksis ingen likviditetsrisiko.

Kredittrisiko

Finansiell risiko knyttet til utlånsvirksomheten, kredittrisiko, er en vesentlig risikotype i Innovasjon Norge. Deler av utlånsvirksomheten opererer i et segment av markedet som er preget av høy kredittrisiko. Den løpende risikostyringen skjer ved oppfølging av risikoen på nye tilsagn og i porteføljen. Styret fastsetter årlig policy for Innovasjon Norges finansielle tjenester og fastsetter i denne forbindelse hvilken risikoprofil som skal legges til grunn for nye tilsagn. Utviklingen rapporteres til styret hvert kvartal. Oppstår det vesentlige negative avvik i forhold til målene, foretas en justering av kredittpolicyen. Hvert halvår, i forbindelse med regnskapsavleggelsen, gjennomgås alle vesentlige engasjementer og engasjementer med tapshendelse.

Markedsrisiko/renterisiko

Når det gjelder markedsrisiko, er dette hovedsakelig renterisiko. Risikoen styres og reduseres gjennom en tilpasning av utlånsvilkårene til vilkårene på innlånsiden. Innlånene skal motsvare utlånene samt sørge for nødvendig likviditet for å operere ordningene. Innlånene avspeiler renteprofilen på utlånsmassen.

Operasjonell risiko

I operasjonell risiko ligger alle de potensielle tapskilder som er knyttet til den løpende driften av Innovasjon Norge. Dette er for eksempel svikt i rutiner, svikt i datasystemer, kompetansesvikt og tillitsbrudd hos ansatte. Internkontroll er et viktig hjelpemiddel for å redusere den operasjonelle risikoen. De etiske retningslinjene fokuserer på habilitet og taushetsplikt, dilemmatrening og samfunnsansvar. Det er også fokus på fullmaktsstrukturer og rutiner for å sikre en forsvarlig saksbehandling i Innovasjon Norge.

Organisasjon og arbeidsmiljø

Innovasjon Norge har hovedkontor i Oslo, men hovedtyngden av de ansatte sitter kundenært ved kontorene i alle landets fylker, eller markedsnært ved over 30 kontorer over hele verden.

Innovasjon Norges hovedstyre består av 11 medlemmer, hvorav to representanter er valgt blant de ansatte. Styret er ansvarlig for forvaltning og forsvarlig organisering av Innovasjon Norges virksomhet og skal føre tilsyn med daglig ledelse. Hovedstyret oppnevner de 15 regionale styrene for distriktskontorene. Disse står ansvarlig overfor hovedstyret gjennom administrerende direktør.

Medarbeiderundersøkelsen fra 2009 er videreført i 2010 og både deltagelse og resultater er tilfredsstillende. I tillegg er det gjennomført en årlig lederevaluering av alle ledere i Innovasjon Norge med tilbakerapportering og oppfølging.

Innovasjon Norge er en IA-virksomhet (Inkluderende arbeidsliv) og er tilknyttet bedriftshelsetjeneste både ved hovedkontoret og ved distriktskontorene. Ved utenlandskontorene er det etablert verneombud ved hvert kontor, regionale verneombud i de seks regionene og samarbeidsutvalg/arbeidsmiljøutvalg ved de største kontorene. Det er etablert et kontrollsystem for helse, miljø og sikkerhet (HMS) som en integrert del av den totale kvalitetssikringen i organisasjonen. Det er etablert rutiner for varsling.

Samarbeidet med arbeidstakerorganisasjonene fungerer godt.

Sykefraværet følges løpende med kvartalsvis rapportering til ledelse og arbeidsmiljøutvalg. Sykefraværet for 2010 var på 4,2 % (4,8 % i 2009). Det har ikke vært rapportert arbeidsrelatert ulykke i 2010.

Likestilling og mangfold

Innovasjon Norge har en ny revidert handlingsplan for likestilling og mangfold i Innovasjon Norge 2010-2013. Hovedmålet er at kvinner, menn og ansatte med ulik alder og etnisk bakgrunn skal ha like muligheter til karriere- og lønnsutvikling i vår virksomhet. Målsettingen er en bedriftskultur som er preget av mangfold og hvor alle ressurser tas i bruk for å bidra til positive resultater for kundene.

Kvinneandelen i Innovasjon Norge var 53,4 % ved utgangen av 2010. Det er iverksatt tiltak for å øke andelen av kvinnelige ledere, både ved ekstern rekruttering og ved interne motivasjonstiltak.

Innovasjon Norge har en mangfoldserklæring i alle stillingsutlysninger som legger vekt på at rekrutteringen skal sikre et mangfold med hensyn til kjønn, alder og kulturell bakgrunn. Innovasjon Norge har en generell tilrettelegging for mangfold (etnisitet, alder, kjønn, funksjonsnedsettelse) som er integrert i strategien.

Det rapporteres årlig til Integrerings- og Mangfoldsdirektoratet (IMDi) om status på rekruttering og ansettelser av nye medarbeidere med innvandrerbakgrunn.

Innovasjon Norge tilbyr kompetanseutvikling som skal bidra til å utjevne forskjeller mellom kjønn, alder og etnisitet, spesielt i ledende stillinger og høyere fagstillinger. I 2010 har flere ledere med innvandrerbakgrunn gjennomført lederopplæring og ulike utviklingsaktiviteter.

Ytre miljø

Virksomheten har ikke bidratt til forurensning av det ytre miljø utover det som er naturlig for denne type virksomhet. Hovedkontoret ble i 2007 sertifisert som "Miljøfyrtårn" og distriktskontorenes sertifisering er slutført i 2010. Innovasjon Norge har etablert etiske retningslinjer, foretatt opplæring i CSR (Corporate Social Responsibility) og utnevnt miljøansvarlige ved hovedkontoret og ved alle distriktskontorene.

Eierstyring

Innovasjon Norge mottar årlige oppdragsbrev fra departementer, fylkeskommuner og fylkesmenn. Brevene gir med utgangspunkt i statsbudsjettet en samlet oversikt over våre oppdragsgiveres forventninger og krav knyttet til Innovasjon Norges virksomhet. Brevene gir oversikt over Innovasjon Norges bevilgningsrammer og strategiske og operative føringer knyttet til satsinger, programmer og tjenester.

Resultatdisponering

Regnskapet for 2010 viser et overskudd på 33,1 mill kroner.

Styrets forslag til disponering av overskuddet:

Avsatt utbytte til eier NHD fra:

Lavrisikordningen	kr	2 570 000
Investeringsfondet for Nordvest-Russland	kr	1 126 000
Investinor AS	kr	38 319 600

Belastet opptjent kapital:

Så Kornfondene	kr	-10 236 174
Investeringsfondet for Øst-Europa	kr	- 3 505 637

Avsatt til opptjent kapital: Investeringsfondet for Nordvest-Russland	kr	374 472
Avsatt til opptjent egenkapital: Lavrisikokoordningen	kr	36.492.601
Belastet opptjent egenkapital: Prosjektvirksomheten	kr	- 32.007.349

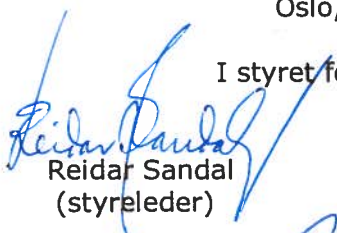
Utsiktene for 2011

Offentlige bevilgninger til Innovasjon Norge er vesentlig redusert i statsbudsjettet for 2011. Som en følge av dette er det vedtatt en reduksjon av driftsbudsjettet for 2011 med inntil 119 millioner kroner. Det betyr at virksomheten må reduseres på flere områder, og at nedbemanning må gjennomføres med inntil 100 av 805 årsverk. Budsjettreduksjonen vil påvirke Innovasjon Norges omfang av tjenester både i Norge og utland.

Det forventes marginalt avtakende marginutvikling i utlånsvirksomheten. Det hefter usikkerhet ved tap på utlån, og det forventes noe høyere tap enn i 2010.

Oslo, 18. mars 2011

I styret for Innovasjon Norge

Reidar Sandal
(styreleder)

Bente Rathe
(nestleder)

Anne Breiby

Roar Flåthen

Tone Lindberg

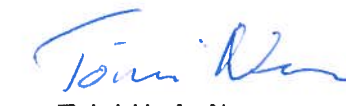

Jan Løking

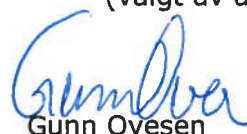

Jørund Ødegård Lunde

Reidar Bye

Hanne Refsholt

Rolf Almklov
(valgt av ansatte)

Toini H. A. Ness
(valgt av ansatte)

Gunn Ovesen
(adm. Direktør)

Innovasjon Norge

Resultatregnskap

(Beløp i 1000 kr)

Innovasjon Norge			Innovasjon Norge konsern		
2009	2010		Noter	2010	2009
578 922	625 038	Renter av utlån	1	625 038	578 922
14 994	15 163	Renter av bankinnskudd		15 571	15 158
593 916	640 201	Sum renteinntekter		640 609	594 079
273 303	317 362	Renter på innlån	2	317 362	273 303
44 287	51 645	Innlånsprovisjon til staten	3	51 645	44 287
317 590	369 007	Sum rentekostnader		369 007	317 590
276 325	271 194	Netto renteinntekter		271 602	276 489
-888	35 743	Utbytte og netto gevinst/tap på verdipapirer	4	6 164	109 351
1 021 346	1 005 518	Offentlige bevilgninger	5	1 005 518	1 021 346
168 942	208 408	Eksterne inntekter	6	208 408	168 942
26 737	33 886	Diverse driftsinntekter	7	35 124	26 663
1 217 025	1 247 812	Sum driftsinntekter		1 249 050	1 216 951
580 118	719 261	Lønn og generelle administrasjonskostnader	8	741 813	602 482
18 680	14 184	Avskrivninger på varige driftsmidler	9	14 766	19 194
530 274	533 871	Direkte prosjektkostnader	10	533 871	530 274
239 450	214 132	Andre driftskostnader	11, 12	232 811	253 970
1 368 522	1 481 448	Sum driftskostnader		1 523 261	1 405 920
		Skattekostnad	13	9 643	21 837
123 940	73 301	Resultat før tap		-6 087	175 034
298 653	228 598	Tap på utlån og garantier	14	228 598	298 653
-219 429	-188 430	Tapsdekning	15	-188 430	-219 429
79 224	40 168	Sum netto tap på utlån og garantier		40 168	79 224
44 717	33 133	Arsresultat		-46 255	95 810
36 110	42 016	Utbytte og overføring til eier	16		
-15 734	-13 367	Overført fra opptjent kapital i låne- og investeringsfond	16, 33		
24 341	4 485	Overført til/fra opptjent egenkapital	16, 34		
44 717	33 134	Sum overføringer og disponeringer	16		

Innovasjon Norge

Eiendeler

(Beløp i 1000 kr)

Innovasjon Norge				Innovasjon Norge konsern	
31.12.2009	31.12.2010		Noter	31.12.2010	31.12.2009
478 768	665 566	Ordinære innskudd i banker		690 739	496 175
4 714 609	5 001 386	Bundne innskudd i Norges Bank	17	5 001 386	4 714 609
5 193 378	5 666 952	Sum bankinnskudd	17	5 692 125	5 210 784
10 877 809	11 499 244	Lavrisikolån	18	11 499 244	10 877 810
2 671 744	2 874 913	Risikolån	18	2 874 913	2 671 744
1 828 497	1 846 997	Andre utlån	19	1 846 997	1 828 497
15 378 050	16 221 154	Sum brutto utlån		16 221 154	15 378 050
-833 655	-889 259	- Nedskrivninger på individuelle utlån	14	-889 259	-833 655
-240 000	-258 000	- Nedskrivninger på grupper av utlån	14	-258 000	-240 000
14 304 394	15 073 895	Sum netto utlån		15 073 895	14 304 395
		Andre rentebærende verdipapirer	20	1 860 568	2 203 297
46 691	52 407	Aksjer og andeler	21	496 314	251 031
2 200 300	2 200 300	Eierinteresser i konsernselskaper	22	300	300
69 070	56 283	Varige driftsmidler	9	57 540	70 785
42 778	32 330	Andre eiendeler	23, 24	35 635	44 207
257 823	194 150	Opptjente inntekter - ikke påløpte kostnader	25	194 150	257 823
8 473	3 538	Overfinansiering av pensjonsforpliktelser	26	3 538	8 473
22 122 906	23 279 855	Sum eiendeler		23 414 065	22 351 095

Innovasjon Norge

Gjeld og Egenkapital

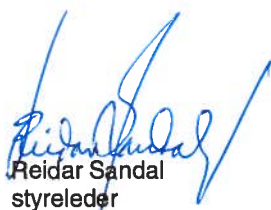
(Beløp i 1000 kr)

Innovasjon Norge			Innovasjon Norge konsern		
31.12.2009	31.12.2010		Noter	31.12.2010	31.12.2009
9 830 000	10 440 000	Innlån til lavrisikolån		10 440 000	9 830 000
2 725 000	2 935 000	Innlån til risikolån		2 935 000	2 725 000
12 555 000	13 375 000	Sum innlån fra staten	27	13 375 000	12 555 000
241 444	220 948	Annen gjeld	28	248 404	277 631
280 912	306 407	Påløpte kostnader - ikke opptjente inntekter	29	307 015	281 376
43 302	62 811	Pensjonsforpliktelser	25	70 128	47 610
		Utsatt skatt	13	2 935	11 948
10 875	4 886	Spesifiserte avsetninger på garantiansvar	14	4 886	10 875
0	69 800	Avsatte kostnader	8	69 800	
1 613 362	1 780 689	Tapsfond	30	1 780 689	1 613 362
70 888	62 114	Rentestøttefond	31	62 114	70 888
2 180 284	2 256 794	Tilskuddsfond	32	2 256 794	2 180 284
3 918 711	4 237 094	Sum avsetninger til forpliktelser		4 247 347	3 934 967
4 227 000	4 197 000	Innskutt kapital i låne- og investeringsfond		4 197 000	4 227 000
-4 348	16 035	Opptjent kapital / udekket tap		16 035	-4 348
4 222 652	4 213 035	Sum låne - og investeringsfond	33	4 213 035	4 222 652
656 045	665 645	Innskutt egenkapital		665 645	656 045
248 141	261 726	Opptjent egenkapital		357 620	423 423
904 186	927 371	Sum egenkapital	34	1 023 265	1 079 468
22 122 906	23 279 855	Sum gjeld og egenkapital		23 414 065	22 351 095
		Betingede forpliktelser	35		
1 337	1 215	Miljøgarantier		1 215	1 337
120 093	108 490	Landsdekkende risikogarantier		108 490	120 093
238 840	229 030	Fiskeomsetningsgarantier		229 030	238 840

Oslo, 31. desember 2010

18. mars 2011

I stvret for Innovasjon Norge

Reidar Sandal
styreleder

Bente Rathe
nestleder

Anne Breiby

Roar Flåthen

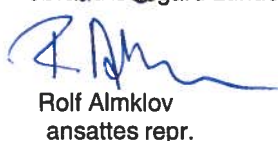

Tone Lindberg

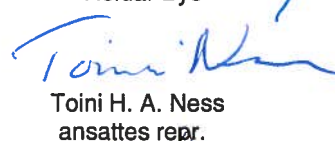

Jan Løkling

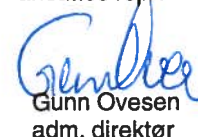

Jørund Ødegård Lunde

Reidar Bye

Hanne Refsholt

Rolf Almklov
ansattes repr.

Toini H. A. Ness
ansattes repr.

Gunn Ovesen
adm. direktør

Innovasjon Norge

Kontantstrømoppstilling

(Beløp i 1000 kr)

Innovasjon Norge			Innovasjon Norge konsern	
2009	2010		2010	2009
44 717	33 133	Årsresultat før skattekostnad	1 707	117 648
-	-	Periodens betalte skatter	-28 921	-29 264
296	-	Gevinst/tap ved salg av driftsmidler	-	296
18 680	14 184	Ordinære avskrivninger	14 766	19 194
256 443	73 604	Endring i tapsavsetninger på utlån	73 604	256 443
4 240	2 634	Endring i nedskrivninger på aksjeinvesteringer	2 631	4 240
-	-	Tilførsel av midler direkte mot egenkapitalen	-	-
1 623	24 443	Forskjell kostnadsført / betalt pensjon	24 443	1 623
363 206	272 297	Endring i andre tidsavgrensingsposter	238 158	371 424
689 205	420 294	A - Netto kontantstrøm fra driften	326 388	741 604
5 426	13 350	B - Netto kontantstrøm fra eier	13 350	5 426
42 055 000	45 250 000	Innbetalinger på innlån	45 250 000	42 055 000
-39 315 477	-44 430 000	Utbetalinger på innlån	-44 430 000	-39 315 477
2 739 523	820 000	C - Netto kontantstrøm fra innlån	820 000	2 739 523
1 260 828	1 842 413	Innbetalinger på utlån	1 842 413	1 260 828
-4 006 661	-2 685 516	Utbetalinger på utlån	-2 685 516	-4 006 661
-2 745 833	-843 103	D - Netto kontantstrøm fra utlån	-843 103	-2 745 833
-3 033 032	-2 391 111	Utbetalte tilskudd	-2 391 111	-3 033 032
2 886 152	2 467 621	Innbetalt fra staten til tilskudsaktiviteter	2 467 620	2 886 152
-146 880	76 510	E - Netto kontantstrøm fra tilskudsaktiviteter	76 509	-146 880
-19 583	-12 245	Kjøp av aksjer og rentebærende verdipapirer	-12 245	-57 665
12 693	-	Salg av verdipapirer	101 794	12 693
-6 890	-12 245	F - Netto kontantstrøm fra verdipapirer	89 549	-44 972
-	169	Innbetalinger ved salg av varige driftsmidler	169	
-779	-1 397	Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	-1 521	-1 262
-779	-1 228	G - Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-1 352	-1 262
533 772	473 577	A+B+C+D+E+F+G - netto likviditetsendring	481 341	547 606
4 659 606	5 193 378	Likviditet 01.01	5 210 784	4 663 178
5 193 378	5 666 955	Likviditet 31.12	5 692 125	5 210 784

INNOVASJON NORGE

NOTER TIL ÅRSREGNSKAPET 2010

Regnskapsprinsipper

Grunnlaget for utarbeidelse av regnskapet

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapslovens bestemmelser, god regnskapsskikk og lov om Innovasjon Norge. Videre er årsregnskapet hensyntatt aktuelle krav i henhold til Forskrift om årsregnskap m.m. for banker, finansieringsforetak og morselskap for slike så langt det passer.

Konsolideringsprinsipper

Konsernregnskapet viser det samlede økonomiske resultatet og den samlede finansielle stillingen for morselskapet Innovasjon Norge og selskaper som Innovasjon Norge har bestemmende innflytelse over. Bestemmende innflytelse oppnås normalt når konsernet eier, enten direkte eller indirekte, mer enn 50 % av aksjene i selskapet eller konsernet er i stand til å utøve faktisk kontroll over selskapet.

Årsregnskapet 2010 består av morselskapet Innovasjon Norge og datterselskapet Investinor AS. Datterselskapet Nortra AS er utelatt fra konsolidering da det ikke har betydning for å bedømme konsernets stilling og resultat.

Konsernregnskapet er utarbeidet etter ensartede prinsipper. Alle vesentlige transaksjoner og mellomværende mellom selskaper i konsernet er eliminert. Konsernregnskapet er utarbeidet ved at regnskapene for morselskapet og datterselskapet er slått sammen ved at like poster av eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader legges sammen.

Som tilknyttet selskap defineres selskaper hvor konsernet har betydelig innflytelse. Betydelig innflytelse foreligger normalt når konsernet eier 20 til 50 % av stemmeberettiget kapital. Eierandeler i tilknyttede selskaper innarbeides etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet.

Bruk av estimat

Ved usikkerhet har ledelsen brukt beste estimat for å fastsette størrelsen på resultatposter og verdsettelse av eiendeler og gjeld. Dette i henhold til god regnskapsskikk.

Sammenligningstall

Årsregnskap og noter presenteres med sammenligningstall der dette er påkrevet. Sammenligningstallene er i utgangspunktet identiske med det regnskap som ble fastsatt for fjoråret. Sammenligningstallene endres ved avdekking av vesentlige feil i fjorårets regnskap, ved endring av regnskapsprinsipp og ved endring av regnskapsklassifisering.

Skatter

Morselskapet er unntatt skatteplikt i følge skatteloven, mens datterselskap er skattepliktig på ordinær måte. Konsernet er ikke eget skattesubjekt. Skatter i konsernregnskapet er således kun relatert til datterselskapet.

Skattekostnaden omfatter periodens betalbare skatter og endringene i utsatt skatt/skattefordel. Betalbar skatt beregnes på grunnlag av årets skattemessige resultat. Netto utsatt skatt/skattefordel er beregnet på grunnlag av midlertidige forskjeller mellom regnskaps- og skattemessige verdier og ligningsmessig underskudd til fremføring ved utgangen av regnskapsåret.

Skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller som reverserer eller kan reversere i samme periode, utlignes. Utsatt skattefordel på netto skattereduserende

INNOVASJON NORGE

NOTER TIL ÅRSREGNSKAPET 2010

forskjeller som ikke er utlignet og på underskudd til framføring, balanseføres i den grad skattefordelen antas å kunne utnyttes gjennom framtidige skattepliktige overskudd. Utsatt skatt og skattefordel som kan balanseføres, er oppført netto i balansen.

Verdivurderinger

Utlån

Innovasjon Norges utlånsvirksomhet er inndelt i tre lånetyper:

1. Lavrisikolån, som skal dekke alle låneordningenes kostnader (inklusive tap) via renteinntektene.
2. Risikolån, som skal dekke de operative kostnader ved driften av låneordningene, bortsett fra tap på utlån som dekkes gjennom særskilte tapsfond.
3. Øvrige låneordninger.

Etableringsprovisjon ved utbetaling av risikolån blir inntektsført på utbetalingstidspunktet fordi provisjonen ikke overstiger de direkte kostnadene. De andre lånetypene har ikke etableringskostnader.

Tap på utlån

Kriteriet for beregning av tap er at det må foreligge objektive bevis for verdifall – det innebærer at det skal være inntruffet en tapshendelse, og at denne tapshendelsen reduserer estimerte fremtidige kontantstrømmer. Kun forhold på balansedagen skal hensyntas.

Lavrisikolån inklusive lån til fiskefartøy og landbruk

Individuelle nedskrivninger

Alle vesentlige utlån, samt andre engasjementer med identifisert tapshendelse, er vurdert for å avdekke om det foreligger objektive bevis for verdifall. Eksempler på tapshendelser er vesentlige finansielle problemer hos debitor, svak økonomi/negativ økonomisk utvikling betalingsmislighold, betydelige endringer i vilkår, negative endringer i interne/eksterne forhold, konkurs/gjeldsforhandlinger/avvikling. Dersom en eller flere tapshendelser er inntruffet estimeres fremtidige kontantstrømmer gjennom løpende innbetaling og antatt verdi ved realisering av pantesikkerheter. Der hvor de estimerte kontantstrømmene er mindre enn bokført verdi, foretas en nedskrivning og tapet beregnes som forskjellen mellom balanseført verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer neddiskontert med lånets effektiv rente.

Opptjente og forfalte, ikke betalte renter inntektsføres ikke på engasjementer hvor det foretas tapsnedskrivning, og heller ikke på lån hvor rentefordringen for øvrig må betraktes som usikker.

Gruppevise nedskrivninger

For lavrisikolånene foretas også gruppevise nedskrivninger. Porteføljen er inndelt i grupper med tilnærmet like risikoegenskaper. Utlån som er vurdert for nedskrivning individuelt, men hvor objektive bevis på verdifall ikke finnes, medtas i gruppevurdering av utlån. Gruppenedskrivningene fastsettes med utgangspunkt i risikoklassifiseringssystemet der kalkulert risiko beregnes som produktet av antatt driftsrisiko og risiko for manglende sikkerhetsdekning.

Øvrige utlån og garantier

Bortsett fra bestemmelsene om gruppevise nedskrivninger gjelder reglene i Utlånsforskriften også for øvrige utlån og for garantier. Som for lavrisikolån blir det gjennomført individuelle vurderinger av alle vesentlige utlån, samt andre engasjementer med identifisert tapshendelse, for å avdekke om det foreligger objektive bevis for verdifall. Der hvor de estimerte kontantstrømmene er mindre enn bokført verdi, foretas

INNOVASJON NORGE

NOTER TIL ÅRSREGNSKAPET 2010

en nedskrivning og tapet beregnes som forskjellen mellom balanseført verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer neddiskontert med lånets effektiv rente.

Opptjente ikke betalte renter inngår i tapsnedskrivningen og tas til inntekt, jfr nedenfor om tapsfond.

Det foretas avsetning for garantiforpliktelser dersom det er sannsynlig at forpliktelsen vil komme til oppgjør og forpliktelsen kan estimeres pålitelig.

Ansvarlige lån fra Såkornfondene

Lånene fra Såkornfondene til de enkelte såkornselskaper er gitt som ansvarlige lån og løper uten avdrag med full innfrielse etter 15 år. Renter betales ikke løpende, men akkumuleres og tillegges hovedstol hvert år pr 31.12. Såkornmidlene benyttes av såkornselskapene til egenkapitalinvesteringer i nystartet virksomhet.

Avdrag som innbetales uten om ordinært forfall føres som nedbetaling på hovedstol.

Tapsfond

Risikolån og garantier

Tidligere ble det over statsbudsjettet årlig bevilget tapsfondsmidler til dekning av fremtidige tap på risikolån og garantier. Bevilgningene/avsetningene har ligget på 25 – 40 % av låne- og garantirammene.

Avsetningene til tapsfond dekkes av tilsagnsrammen på tilskudd. Innovasjon Norge må vurdere selv hvor mye av tilskuddsbevilgningene som skal benyttes til avsetning for framtidige tap på låneordningen.

Den enkelte avsetning overføres til et tapsfond pr ordning og tilsagnsårgang. Tapsfond for ubenyttede utlånsrammer og tilsagn tilbakeføres til staten. Tapsfondsmidlene plasseres på øremerkede konti i Norges Bank og er ikke rentebærende for Innovasjon Norge.

Tapsfondene belastes med tapsnedskrivninger og konstaterede tap, inklusiv tapte renter og omkostninger. Likviditetsdekningen fra tapsfondene foretas først når tapet er endelig konstatert.

Lån fra Statens miljøfond og distriktsrettet låneordning

Tapsfond for Statens miljøfondordning ble etablert ved en engangsbevilgning. Det er ikke ett tapsfond pr tilsagnsårgang. Det samme gjelder for Distriktsrettet låneordning. Tapsføring og belastning på tapsfond gjøres tilsvarende som for risikolån.

Ansvarlige lån fra Såkornfondene til såkornselskapene

Det er bevilget et tapsfond til hvert av såkornfondsselskapene som tilsvarer 25 % av opprinnelig lånekapital. Tapsfondet belastes med 50 % av konstatert tap på enkeltinvesteringer inntil 25 % av opprinnelig utbetalt lånekapital er tapt. Kun hovedstol uten tillegg av renter kan belastes tapsfondet. Tapte renteinntekter dekkes av en særskilt bevilgning fra NHD. Det resterende 50 % av prosjekttapene dekkes av de private investorene i såkornselskapene. Samlede tap utover 25 % av utbetalt lånekapital skal i utgangspunktet dekkes av såkornselskapene gitt at disse ikke er insolvent.

Dersom realiserte tap og spesifiserte nedskrivninger overstiger rammen for tapsfondet blir det foretatt en vurdering av hvilke kredittrisiko Innovasjon Norge har i det særskilte fondet sett i forhold til hva de private investorene er eksponert for i form av egenkapital/ansvarlige lån. Hvis Innovasjon Norge er eksponert for tap utover tapsfondet blir det foretatt en beregnet tapsnedskrivning utenom tapsfondet.

INNOVASJON NORGE

NOTER TIL ÅRSREGNSKAPET 2010

Overtatte eiendeler

Overtatte eiendeler er bokført til antatt realisasjonsverdi etter samme prinsipper som ved tapsføring av engasjementer. Eventuelle nedskrivninger/gevinst ved salg føres som henholdsvis tap på utlån og inngått på tidligere avskrevne engasjementer. Overtatte eiendeler klassifiseres som omløpsmidler.

Inntekter og kostnader på overtatte eiendeler fra lavrisikolån blir ført under driftsinntekter og kostnader i resultatregnskapet.

Andre varige driftsmidler og anleggsaksjer

Andre varige driftsmidler

Varige driftsmidler balanseføres og avskrives over driftsmidlets forventede levetid. Direkte vedlikehold av driftsmidler kostnadsføres løpende under driftskostnader, mens påkostninger eller forbedringer tillegges driftsmidlets kostpris og avskrives i takt med driftsmidlet. Dersom gjenvinnbart beløp av driftsmiddelet er lavere enn balanseført verdi foretas nedskrivning til gjenvinnbart beløp. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av netto salgsverdi og verdi i bruk. Verdi i bruk er nåverdien av de fremtidige kontantstrømmene som eiendelen forventes å generere.

Operasjonell leasing kostnadsføres som vanlig leiekostnad og klassifiseres som ordinær driftskostnad.

Ordinære avskrivninger er beregnet lineært over driftsmidlenes økonomiske levetid med utgangspunkt i historisk kostpris. Tilsvarende prinsipper legges til grunn for immaterielle eiendeler.

Anleggsaksjer

Anleggsaksjene er vurdert til kostpris i regnskapet.

Datterselskap

Datterselskaper vurderes etter kostmetoden i selskapsregnskapet. Investeringen er vurdert til anskaffelseskost for aksjene med mindre nedskrivning har vært nødvendig. Det er foretatt nedskrivning til virkelig verdi når verdifall skyldes årsaker som ikke kan antas å være forbigående og det må anses nødvendig etter god regnskapsskikk. Nedskrivninger er reversert når grunnlaget for nedskrivning ikke lenger er til stede.

Klassifisering og vurdering av balanseposter

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmiddel/langsiktig gjeld.

Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi ved verdifall som ikke forventes å være forbigående. Langsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet.

Valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til kursen på transaksjonstidspunktet. Pengeposter i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved å benytte balansedagens kurs. Ikke-pengeposter som måles til historisk kurs uttrykt i utenlandsk valuta, omregnes til norske kroner ved å benytte valutakursen på transaksjonstidspunktet. Ikke-pengeposter som måles til virkelig verdi uttrykt i utenlandsk valuta, omregnes til valutakursen fastsatt på balansetidspunktet. Valutakursendringer resultatføres løpende i regnskapsperioden. Balanseposter i utenlandsk valuta omregnes til balansedagens kurs.

INNOVASJON NORGE NOTER TIL ÅRSREGNSKAPET 2010

Fordringer

Kundefordringer knyttet til prosjektvirksomheten, og fordringer generelt, oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetningene til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringene. I tillegg gjøres det en uspesifisert avsetning på kundefordringene for å dekke en generell tapsrisiko.

Kortsiktige plasseringer og plasseringer gjennom fondsportefølje

Plasseringer som utgjør en eierandel mellom 20 til 50 %, hvor betydelig innflytelse ikke er oppnådd, klassifiseres som aksjer og andeler. Plassering som utgjør en eierandel mellom 20 og 50 %, hvor det anses at betydelig innflytelse foreligger, klassifiseres som tilknyttet selskap.

Kortsiktige plasseringer (aksjer og andeler vurdert som omløpsmidler) vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi på balansedagen. For unoterte aksjer, samt noterte aksjer med lav likviditet legges en individuell verddivurdering til grunn ved verdifastsettelsen av aksjene.

Samlet har Innovasjon Norge tre porteføljer. Disse er:

- Risikolån konvertert til aksjer
- Aksjer knyttet til Investeringsfondet for Nordvest-Russland
- Aksjer knyttet til Investeringsfondet for Øst-Europa

Mottatt utbytte og andre utdelinger fra selskapene inntektsføres under diverse driftsinntekter.

Prinsipper for inntektsføring

Inntektsføring av renter i Såkornfondene

Innovasjon Norge inntektsfører ikke utlånsrenter på ansvarlige lån gitt til Såkornfondsselskapene. Da risikoen i prosjektene er svært høy, og Såkornfondsselskapene ikke skal betale renter før i 2013, foretas det ikke løpende inntektsføring av utlånsrenter, men først ved innløsningen i 2013.

Det skal ikke betales renter på ulønnsomme investeringer.

Overkurs/underkurs på inn- og utlån

Underkurs ved nye låneopptak inntektsføres over lånets løpetid som en justering av de løpende rentekostnadene.

Overkurs på utlån inntektsføres ved ekstraordinær innfrielse av fastrentelån.

Rentestøttefond

Ved innvilgning av rentefrihet på risikolån inntektsføres det rentestøtte på låneordningen som tilsvarer inntektstapet.

Ordnningen finansieres ved at det årlig avsettes tilskuddsmidler til rentestøttefondet. Avsetningene må tas av den årlige tilskuddsrammen for Regional utvikling fra Kommunal- og regionaldepartementet og Innovasjonsordningen fra Nærings- og handelsdepartementet. For hvert år skal det avsettes tilstrekkelige midler til å dekke innvilgning av rentefrihet i inneværende år.

Inntekter for prosjektvirksomheten

For prosjekter anvendes løpende inntektsføring. Dette innebærer at inntektsføringen skjer i henhold til fullføringsgraden etter hvert som arbeidet utføres. Det vil si at

INNOVASJON NORGE

NOTER TIL ÅRSREGNSKAPET 2010

opparbeidet andel av prosjektets fortjeneste tas til inntekt. Fullføringsgraden fastsettes på grunnlag av utført produksjon.

Statlige bevilgninger

Bevilgningene inntektsføres i takt med påløpte kostnader for de formål som bevilningene er ment å dekke. Dette betyr at deler av bevilningen et år kan bli overført til neste år.

Prinsipper for kostnadsføring

Fordeling av driftskostnader

Den interne avregningen av Innovasjon Norges driftskostnader mellom de ulike virksomhetsområder/delregnskaper er basert på dekning av kostnader i henhold til budsjettforutsetninger for 2010. Avregningen vil til en viss grad måtte bygge på skjønn.

Kostnader for prosjektvirksomheten

For prosjekter som forventes å gi tap, er hele det forventede tapet kostnadsført. Omtvistede krav inntektsføres først når de er avgjort eller er sikre.

Overkurs/underkurs på inn- og utlån

Overkurs ved nye låneopptak kostnadsføres over lånets løpetid som en justering av de løpende rentekostnadene.

Underkurs på utlån kostnadsføres ved ekstraordinær innfrielse av fastrentelån.

Tilskuddsfond

Innovasjon Norge har årlige tilsagnsrammer for tilskuddsordninger til ulike formål. For tilskuddsordningene som organiseres med fond gjelder følgende regler:

Tilskuddsmidlene, som bevilges over statsbudsjettet, blir inntil utbetaling plassert på øremerkede konti i Norges Bank som ikke er rentebærende for Innovasjon Norge. De likvide midlene med tilhørende fond er ført i balansen.

For noen tilskuddsordninger bortfaller tilsagn dersom midlene ikke er benyttet senest tre år etter innvilgningsåret. Ubrukte tilskuddsmidler for disse ordningene tilbakeføres til staten.

Tilskuddsmidler som utbetales har ingen resultateffekt for Innovasjon Norge og blir således ikke utgifts- eller inntektsført i resultatregnskapet.

Pensjonsforpliktelser

Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser beregnes etter lineær opptjening basert på forventet sluttlønn. Beregningen er basert på en rekke forutsetninger herunder diskonteringsrente, fremtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra folketrygden, fremtidig avkastning på pensjonsmidler samt aktuariemessige forutsetninger om dødelighet og frivillig avgang. Pensjonsmidler er vurdert til virkelig verdi og fratrukket i netto pensjonsforpliktelser i balansen. Endringer i forpliktelsen som skyldes endringer i pensjonsplaner fordeles over antatt gjenværende opptjeningstid eller 13 år. Endringer i forpliktelsen og pensjonsmidlene som skyldes endringer i og avvik i beregningsforutsetningene (estimatendringer) fordeles over antatt gjennomsnittlig gjenværende opptjeningstid hvis avvikene ved årets begynnelse overstiger 10 % av det største av brutto pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler. Beregningsforutsetningene er oppdatert basert på markedssituasjonen pr. 31. desember 2010.

INNOVASJON NORGE

NOTER TIL ÅRSREGNSKAPET 2010

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den indirekte metoden. Kontanter og kontantekvivalenter omfatter kontanter, bankinnskudd og andre kortsiktige, likvide plasseringer som umiddelbart og med uvesentlig kursrisiko kan konverteres til kjente kontantbeløp og med forfallsdato kortere enn tre måneder fra anskaffelsesdato.

Omstillingskostnader

Det er foretatt avsetning for omstillingskostnadene som tar utgangspunkt i reduserte offentlige bevilgninger til Innovasjon Norge, med påfølgende behov for omstilling og effektivisering. Avsatte omstillingskostnader i 2010 er på 69,8 mill. kroner. Nærings- og Handelsdepartementet har bevilget NOK 20,0 mill. kroner til å dekke omstillingskostnader i Innovasjon Norge. Omstillingsmidlene representerer ingen lovhemlet rett for den enkelte arbeidstager.

Innovasjon Norge

Noter til årsregnskapet 2010

(Beløp i 1000 kr)

NOTE 1

RENTER AV UTLÅN

Morselskap			Konsern	
2009	2010		2010	2009
155 168	177 998	Renter av ordinære lavrisikolån	177 998	155 168
139 343	138 632	Renter av fiskefartøylån	138 632	139 343
162 788	150 243	Renter av landbrukslån	150 243	162 788
114 925	148 504	Renter av risikolån	148 504	114 925
432	886	Renter av andre utlån	886	432
6 266	8 774	Rentestøtte	8 774	6 266
578 922	625 038	Sum	625 038	578 922

NOTE 2

RENTER PÅ INNLÅN

Morselskap			Konsern	
2009	2010		2010	2009
231 329	251 646	Renter på innlån til lavrisikolån *)	251 646	231 329
41 844	61 504	Renter på innlån til risikolån	61 504	41 844
130	4 212	Rentekostnader på andre utlån	4 212	130
273 303	317 362	Sum	317 362	273 303

*) Ordinære lavrisikolån og lån til fiskefartøy og landbruk.

NOTE 3

INNLÅNSPROVISJON TIL STATEN

Morselskap			Konsern	
2009	2010		2010	2009
36 381	40 348	Provisjon på innlån til lavrisikolån *)	40 348	36 381
7 906	11 298	Provisjon på innlån til risikolån	11 298	7 906
44 287	51 645	Sum	51 645	44 287

*) Ordinære lavrisikolån og lån til fiskefartøy og landbruk.

Innovasjon Norge betaler 0,4 % provisjon til staten på alle innlån.

NOTE 4

UTBYTTE OG NETTO GEVINST/TAP PÅ VERDIPAPIRER

Morselskap			Konsern	
2009	2010		2010	2009
-	39 295	Mottatt utbytte	975	
-888	-3 552	Netto gevinst/(tap) på verdipapirer	-3 552	-888
-	-	Netto verdiendring rentebærende verdipapirer	8 740	110 239
-888	35 743	Sum	6 164	109 351

NOTE 5**OFFENTLIGE BEVILGNINGER**

Noten gjelder for morselskapet.

	Post 70	Post 71		Øvrig	Sum
	Drift	Reiseliv	Nettverk, profilering		
Inngående balanse 01.01	25 164	24 704	3 451	-	53 319
Mottatte bevilgninger	455 300	246 593	78 407	260 823	1 041 123
Til disposisjon	480 464	271 297	81 858	260 823	1 094 442
Utgående balanse 31.12	-17 634	-60 561	-10 729		-88 924
Inntektsført	462 830	210 736	71 129	260 823	1 005 518

Bevilgninger gitt av Nærings- og handelsdepartementet:

Kap 2421 Post 70 Bedriftsutvikling og administrasjon

Kap 2421 Post 71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer

"Øvrig" er midler fra departementenes tilskuddsordninger, samt til drift av ulike programmer og ordninger. Tilskuddsmidlene har vært benyttet til gjennomføring av prosjekter i samarbeid med våre kunder. Utgående balanse skyldes delvis 32 mill. kr for mye utbetalt som vil bli avregnet mot neste års overførsler.

NOTE 6**EKSTERNE INNTEKTER**

Morselskap			Konsern	
2009	2010		2010	2009
115 526	102 277	Brukerbetaling reiseliv	102 277	115 526
23 257	24 073	Brukerbetaling messer	24 073	23 257
30 160	82 059	Øvrige brukerbetalinger	82 059	30 160
168 942	208 408	Sum	208 408	168 942

Eksterne inntekter er i hovedsak salg av internasjonaliserings- og markedsføringstjenester.

NOTE 7**DIVERSE DRIFTSINNTEKTER**

Morselskap			Konsern	
2009	2010		2010	2009
20 761	18 029	Inntekter fra Intsok og Norad	18 029	20 761
8 002	10 167	Inntekter av framleie	10 167	8 002
2 870	4 694	Gebyrer og provisjoner på lån/garantier	4 694	2 870
-5 254	-1 231	Netto tap på valuta	-1 231	-5 254
-	169	Gevinst varige driftsmidler	169	-
358	2 058	Diverse inntekter	3 296	284
26 737	33 886	Sum	35 124	26 663

NOTE 8

LØNN OG GENERELLE ADMINISTRASJONSKOSTNADER

Morselskap			Konsern	
2009	2010		2010	2009
427 262	448 126	Lønn	463 908	440 667
54 419	57 532	Arbeidsgiveravgift	59 933	56 640
45 449	86 987	Pensjonskostnader	90 523	51 007
-	69 800	Omstilling	69 800	-
52 988	56 815	Andre ytelser *)	57 650	54 168
580 118	719 261	Sum	741 813	602 482

*) Andre ytelser består av utenlandstillegg, styrehonorarer, personalforsikring, offentlige avgifter i utlandet og diverse personalkostnader

Morselskap			Konsern	
2009	2010		2010	2009
		Honorar til revisor		
847	880	Lovpålagt revisjon	1 080	962
144	84	Andre attestasjonstjenester	84	144
510	60	Skatterådgivning	60	510
546	197	Andre tjenester utenfor revisjon	709	2 688

Skatterådgivning er knyttet til merverdiavgift. Andre tjenester utenfor revisjon er undersøkelser knyttet til bevilgningssaker i EUs samarbeidsprogram i Romania. For konsernet er det i tillegg due diligence tjenester i henhold til rammeavtale.

Morselskap			Konsern	
2009	2010		2010	2009
2 942	2 292	Lån til ansatte	2 292	2 942
794	805	Gjennomsnittlig antall ansatte årsverk	819	808

Lån til ansatte er dels rentefrie og hovedsakelig uten pant. Administrerende direktør og styreleder har ikke lån i Innovasjon Norge.

Ytelser til ledende personer i morselskap	Lønn / honorar	Annet	Pensjons- avtale	Sum
<u>Ledelse:</u>				
Gunn Ovesen, adm. direktør	1 952	94	70	2 116
Vincent Fleischer **)	450	52	-	502
Finn Kristian Aamodt	1 187	96	-	1 282
Gro Dyrnes ***)	805	64	-	869
Hans Martin Vikdal	1 146	101	-	1 247
Per-Arne Tuftin	1 077	82	-	1 159
Siri Bjerke	1 290	99	-	1 389

Det er ikke inngått noen etterlønnssavtale med daglig leder utover ordinære oppsigelsesvilkår på seks måneder.

** Tiltrådte august 2010

*** Tiltrådte mai 2010

NOTE 8**LØNN OG GENERELLE ADMINISTRASJONSKOSTNADER**

Ytelser til ledende personer i morselskapet:	Lønn / honorar	Annet	Pensjonsavtale	Sum
<i>Styret 1. halvår 2010:</i>				
Kjell A. Storeide, styreleder	93			93
Eli Blakstad, nestleder	70			70
Grethe Hindersland	50			50
Siri Bye G. Johansen	50			50
Harald Milli	50			50
Eva Toril Strand	50			50
Kirsti Saxi	50			50
Elin Tveit Sveen	50			50
Arild Øien	50			50
Randi Abrahamsen	20			20
Egil A. Hagen	20			20
<i>Styret 2. halvår 2010:</i>				
Reidar Sandal, styreleder	125			125
Bente Rathe, nestleder	75			75
Toini H. A. Ness	23			23
Rolf Petter Almklov	23			23
Jørand Ødegård Lunde	63			63
Roar Flåthen (hele 2010)	113			113
Tone Merethe Lindeberg	63			63
Reidar Bye	63			63
Anne Breiby	63			63
Hanne Refsholt	63			63
Jan Løkling	63			63
<i>Ytelser til ledende personer i datterselskapet Investinor AS:</i>				
	Lønn / honorar	Annet	Pensjonsavtale	Sum
<i>Ledelse:</i>				
Geir Ove Kjesbu, daglig leder	2 003	103		2 106
Opptjent ikke utbetalt bonus i 2010, daglig leder		575		575
Daglig leder innehar en tilleggsavtale om pensjon. Det er foretatt regnskapsmessig avsetning på kr. 635.690,- for å dekke selskapets beregnede forpliktelse.				
<i>Andre ledende personer 2010:</i>				
Finansdirektør Tor Helmersen	1 196	6	17	1 219
<i>Styret 2010:</i>				
Stein H. Annexstad, styreleder	160	0	0	160
Trine Lise Sundnes	100	0	0	100
Svein Sivertsen	100	0	0	100
Tone Lindberg	94	0	0	94
Reidar Sandal	18	0	0	18
Kjell Storeide (avtroppet)	83	0	0	83
Siri Bye G. Johansen (avtroppet)	83	0	0	83
Avsatt ikke utbetalt styrehonorar 2010	165	0	0	165

NOTE 9**VARIGE DRIFTSMIDLER**

	Utstyr og inventar mv.		Bygg og eiendommer		Sum	
	Mor	Konsern	Mor	Konsern	Mor	Konsern
Anskaffelseskost 01.01	169 589	171 818	148 883	148 883	318 472	320 701
Akkumulerte avskrivninger 01.01	157 784	158 298	91 619	91 619	249 402	249 916
Bokført verdi 01.01	11 805	13 520	57 265	57 265	69 070	70 785
Tilgang anskaffelser	1 226	1 350	172	172	1 397	1 522
- Avgang anskaffelser	595	595	-	0	595	595
Avgang akk. avskrivninger	595	595	-	0	595	595
Årets avskrivninger	7 113	7 696	7 070	7 070	14 184	14 766
Bokført verdi 31.12	5 917	7 174	50 366	50 366	56 283	57 540

	Morselskap					Konsern		
	2006	2007	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Investeringer								
Bygninger og eiendommer	1 811	5 863	665	-	172	665	-	172
Maskiner, inventar, biler, mv.	13 366	7 842	6 996	779	1 226	8 742	1 261	1 350
Sum investeringer	15 177	13 706	7 661	779	1 397	9 407	1 261	1 522
Salg av driftsmidler	481	105	148	296	169	148	296	169

Avskrivningssatsene for bygninger varierer fra 2,5 % til 20 % pr år.

Avskrivningssatsene for utstyr og inventar varierer fra 17 % til 25 % pr år.

NOTE 10**DIREKTE PROSJEKTKOSTNADER**

Noten gjelder for morselskapet.

	Reiselivs prosjekter		Andre tjenester og programmer		Sum	
	2010	2009	2010	2009	2010	2009
Fremmede tjenester og bemanningskostnader	19 225	22 459	133 065	108 676	152 290	131 135
Kontorkostnader, trykksaker og opplæring	4 637	7 731	57 445	47 163	62 081	54 894
Telefon og porto	6 553	17 924	4 020	4 030	10 572	21 954
Reiser og biler	11 280	14 005	43 734	25 742	55 014	39 747
Profilering og markedsføring	186 368	225 488	71 863	55 257	258 231	280 745
Diverse andre driftskostnader (inkl. refusjoner)	-1 114	-2	-3 204	1 802	-4 318	1 800
Sum	226 949	287 605	306 922	242 669	533 871	530 274

Økning øvrige prosjekter skyldes i hovedsak gjennomføring av EXPO 2010 i Shanghai

NOTE 11**ANDRE DRIFTSKOSTNADER**

Morselskap			Konsern	
2009	2010		2010	2009
79 235	84 526	Lokaler	86 086	80 713
43 336	34 861	Leie, kjøp og vedlikehold	35 427	44 001
39 362	31 386	Fremmede tjenester	42 936	47 807
18 746	18 584	Kontorkostnader, trykksaker og opplæring	19 547	19 604
22 447	21 901	Telefon og porto	22 278	22 806
24 355	9 280	Reiser og biler	10 734	25 991
11 969	13 594	Diverse driftskostnader	15 802	13 048
239 450	214 132	Sum	232 811	253 970

NOTE 12**LEIEFORHOLD**

Morselskap			Konsern	
2009	2010		2010	2009
67 146	70 992	Leie lokaler	72 165	68 259
2 568	5 325	Leie kontorutstyr mv	5 331	2 574
69 714	76 317	Sum	77 496	70 833

Innovasjon Norge har inngått leieavtaler i Norge og utlandet. Avtalene gjelder både leie av kontorlokaler og leie av boliger for utstasjonerte.

Leieavtalene for kontorlokaler har en kontraktstid fra 5 til 10 år, med opsjon på videre leie i 3 til 5 år. Leieavtalene for boliger for utstasjonerte har en kontraktstid fra 2 til 3 år, med opsjon på videre leie i 1 til 2 år.

For flere leieforhold i utlandet er det inngått såkalt "Diplomatisk klausul", hvilket innebærer at kontrakten sies opp i avtaleperioden, mot en kontraktsavtalt kompensasjon til utleier. En slik klausul gjelder ikke for leieforholdet knyttet til kontoret i London.

Leieavtalene i utlandet er inngått med både norske utleiere som Statsbygg og Utenriksdepartementet, og lokale private utleiere.

I Norge (Oslo) har selskapet overtatt en leiekontrakt for lokaler som i sin helhet er fremleiet til kontrakten utløper 01.12.2011. Fremleiekontrakten medfører et årlig netto leietap på vel 1,1 mill. kr.

Leiekostnader kontorutstyr mv i morselskapet gjelder leiekostnader knyttet til leie av kopimaskiner, datasystemer, databaser, kaffemaskiner etc

Datterselskapet Investinor AS har inngått en uoppsigelig 5 års kontrakt for kontorlokaler. Denne løper fra 31.12.2008, med en opsjon på forlengelse for 2 perioder á 5 år med 6 måneders oppsigelse. Investinor har forøvrig ikke inngått andre leieavtaler.

NOTE 13

SKATTEKOSTNAD OG BETALBAR SKATT

Skattekostnaden tilhører i sin helhet Investinor AS.

Årets skattekostnad fordeler seg på:

	2010	2009
Betalbar skatt	18 655	28 921
Endring i utsatt skatt	-9 013	-7 083
Sum skattekostnad	9 643	21 837

Beregning av årets skattegrunnlag:

Resultat før skattekostnad	-31 426	72 931
Permanente og andre forskjeller	65 865	5 055
Endring i midlertidige forskjeller	32 188	25 302
Årets skattegrunnlag	66 627	103 288

Oversikt over midlertidige forskjeller:

	2 010	2 009	Endring
Driftsmidler	-85	-324	239
Verdiendring andre fin. instrumenter	-17 716	-47 165	29 450
Avsetning for forpliktelser	7 317	4 818	2 499
Netto grunnlag	-10 483	-42 672	32 188
28 % utsatt skatt	-2 935	-11 948	9 013

NOTE 14

TAP PÅ UTLÅN OG GARANTIER

Noten gjelder for morselskapet.

	Lavrisikolån			Risiko inkl. miljø og distrikt	Så Korn-fondene og investeringslån	Sum lån	Garantier	Sum lån og garantier
	Ordinære lavrisiko-lån	Fiske-fartøylån	Landbruks-lån					
<i>Nedskrivninger</i>								
Nedskrivninger på individuelle utlån pr. 01.01	98 459	13 803	7 151	389 385	324 858	833 655	10 875	844 530
Økte og nye individuelle nedskrivninger	26 906	7 349	6 345	177 040	27 602	245 241	650	245 891
Økte/tilbakef. nye individuelle nedskr. omkostninger	1 961	-	-	-213	-	1 748	-	1 748
Økte/tilbakef. nye individuelle nedskr. renter	-2 334	-124	197	-352	36 599	33 985	-	33 985
Tilbakeførte individuelle nedskrivninger	-26 022	-4 618	-815	-75 752	-	-107 207	-4 244	-111 450
Konstaterte tap på engasjementer uten nedskrivninger	7 159	1 567	463	24 169	36 574	69 932	10 281	80 213
Konstaterte tap	-20 286	-1 567	-1 567	-128 103	-36 574	-188 096	-12 676	-200 773
Nedskrivninger på individuelle utlån 31.12	85 843	16 410	11 775	386 173	389 058	889 259	4 886	894 145
Nedskrivninger grupper av utlån pr. 01.01	160 000	61 000	19 000	-	-	240 000	-	240 000
Periodens endring i gruppenedskrivninger	23 000	-6 000	1 000	-	-	18 000	-	18 000
Nedskrivninger grupper av utlån 31.12	183 000	55 000	20 000	-	-	258 000	-	258 000
<i>Bokførte tap</i>								
Økte og nye individuelle nedskrivninger	26 906	7 349	6 345	177 040	27 602	245 241	650	245 891
Tilbakeførte individuelle nedskrivninger	-26 022	-4 618	-815	-75 752	-	-107 207	-4 244	-111 450
Konstaterte tap på engasjementer med individuelle nedskrivninger	-13 127	-	-1 104	-103 934	-	-118 165	-2 395	-120 560
Endring i individuell nedskrivninger	-12 243	2 731	4 427	-2 647	27 602	19 870	-5 989	13 881
Endring i individuelle nedskrivninger på omkostninger	1 961	-	-	-213	-	1 748	-	791
Endring i gruppevis nedskrivninger	23 000	-6 000	1 000	-	-	18 000	-	46 000
Konstaterte tap	20 286	1 567	1 567	128 103	36 574	188 096	12 676	104 280
Tap på utlegg	565	25	3	717	2,94	1 313	-	1 280
Inngang på tidligere perioders konstaterte tap	-4 804	-28	12	-2 296	-1	-7 117	-	-23 358
Periodens tap på utlån og garantier	28 766	-1 705	7 008	123 664	64 177	221 911	6 687	228 598
<i>Konstaterte tap</i>								
Konstaterte tap på engasjementer uten individuelle nedskrivninger	7 159	1 567	463	24 169	36 574	69 932	10 281	80 213
Konstaterte tap på engasjementer med individuelle nedskrivninger	13 127	-	1 104	103 934	-	118 165	2 395	120 560
Sum konstaterte tap	20 286	1 567	1 567	128 103	36 574	188 096	12 676	200 773

Innovasjon Norges utlånsportefølje består av forskjellige typer lån med ulik risikoprofil. I tabellen under er de ulike lånetypene innen lavrisiko- og risikolån klassifisert i 3 grupper med henholdsvis høy, normal og lav risiko. Tallene er eksklusive ansvarlig lån til Så Kornfondene, Investeringsfondene for Nordvest-Russland og Øst-Europa, forvaltningsordninger og risikogarantier.

Risiko-grupper	Brutto utlån hovedstol	Individuelle nedskrivninger hovedstol	Individuelle nedskrivninger av brutto utlån	Utlån uten individuelle nedskrivninger	Kalkulert risiko i utlån uten individuelle nedskrivninger	Gruppe-nedskrivninger
Høy risiko *	2 859 188	373 879	13,1 %	2 395 345	29,1 %	
Normal risiko	7 516 240	91 884	1,2 %	7 325 637	3,2 %	238 000
Lav risiko	3 956 359	10 379	0,3 %	3 930 191	0,5 %	20 000
Sum	14 331 787	476 142		13 651 173		258 000

* Omfatter risikolån med tapsfond som dekker kalkulert risiko for tap. For disse lånene foretas ikke gruppevis nedskrivninger.

Tabellen under viser utviklingen i misligholdssituasjonen siste fem år, målt ved sum brutto mislighold over 90 dager i mill. kroner og i forhold til løpende portefølje. Lavrisikolån omfatter ordningene ordinære lavrisikolån, flåtelån og landbrukslån. Sum risikolån viser landsdekkende innovasjonslån og -garantier, distriktrettede risikolån, distriktrettet låneordning, risikolån landbruk og miljøfondlån.

Brutto mislighold > 90 dager	Lavrisikolån (risikogruppe lav og normal)		Risikolån/-garanti (risikogruppe høy)	
	Mill kroner	av brutto portefølje	Mill	av brutto portefølje
31.12.2006	480	5,1 %	77	4,0 %
31.12.2007	291	3,3 %	131	7,7 %
31.12.2008	358	3,8 %	154	9,5 %
31.12.2009	416	3,8 %	210	7,5 %
31.12.2010	346	3,0 %	184	6,4 %

NOTE 15

TAPSDEKNING

Morselskap			Konsern	
2009	2010		2010	2009
-53 882	-80 438	Landsdekkende innovasjonslån	-80 438	-53 882
-117 641	-50 909	Distriktsrettede risikolån	-50 909	-117 641
-6 640	9 208	Distriktsrettet låneordning	9 208	-6 640
-14 135	179	Lån fra Miljøfondet	179	-14 135
-3 628	-1 705	BU risikolån landbruk	-1 705	-3 628
-8 855	-245	Landsdekkende garantier	-245	-8 855
-6 080	-6 442	Fiskerigarantier	-6 442	-6 080
-2 012	-1 976	BU investeringslån landbruk	-1 976	-2 012
-6 556	-56 103	Lån fra Såkornfondene	-56 103	-6 556
-219 429	-188 430	Sum	-188 430	-219 429

NOTE 16

ÅRSRESULTAT - DISPONERINGER OG OVERFØRINGER

Morselskap			Konsern	
2009	2010		2010	2009
21 197	2 570	Utbytte til eier fra lavrisikordningen		
438	1 126	Utbytte til eier fra investeringsfondet for Nordvest-Russland		
327	0	Utbytte til eier fra investeringsfondet for Øst-Europa		
0	38 320	Utbytte til eier fra Investinor AS		
14 148	0	Overføres fra risikolån og garantier til eier		
36 110	42 016	Utbytte og overføring til eier	-	-
-15 989	-10 236	Belastet opptjent kapital Såkornfondene		
146	374	Avsatt til opptjent kapital investeringsfondet for Nordvest-Russland		
109	-3 506	Belastet opptjent kapital investeringsfondet for Øst-Europa		
-15 734	-13 367	Overført til opptjent kapital i låne- og investeringsfond	-	-
2 459	-32 007	Overført fra/avsatt til opptjent egenkapital prosjektvirksomhet mv		
21 882	36 492	Avsatt til opptjent egenkapital lavrisikordningen		
24 341	4 485	Overført fra/til opptjent egenkapital		
44 717	33 133	Sum overføringer og disponeringer		

NOTE 17

BUNDNE BANKINNSKUDD

Morselskap			Konsern	
2009	2010		2010	2009
1 408 571	1 277 915	Til investering i ansvarlig kapital	1 277 915	1 408 571
1 850 263	1 713 057	Til utbetaling av tilskudd	1 713 057	1 850 263
1 455 775	2 010 414	Til dekning av tap	2 010 414	1 455 775
4 714 609	5 001 386	Sum bundne innskudd i Norges Bank	5 001 386	4 714 609
		Ordinære innskudd i banker, herav bundne		
22 541	23 055	Skattetreksmidler	23 875	23 485

Bundne innskudd i Norges Bank er øremerkede midler. Kun en mindre del av disse midlene er rentebærende.

NOTE 18**LAVRISIKOLÅN OG RISIKOLÅN**

Morselskap		LAVRISIKOLÅN	Konsern	
2009	2010		2010	2009
3 989 571	4 306 659	Ordinære lavrisikolån	4 306 659	3 989 571
3 831 491	3 964 158	Lån til landbruket	3 964 158	3 831 491
3 056 748	3 228 428	Lån til fiskefartøy	3 228 428	3 056 748
10 877 810	11 499 244	Sum	11 499 244	10 877 810

Morselskap		RISIKOLÅN	Konsern	
2009	2010		2010	2009
1 176 531	1 390 986	Landsdekkende innovasjonslån	1 390 986	1 176 531
1 300 169	1 279 928	Distriktsrettede risikolån	1 279 928	1 300 169
40 484	62 175	Risikolån landbruk	62 175	40 484
97 166	71 551	Distriktsrettet låneordning	71 551	97 166
57 394	45 538	Lån fra Statens Miljøfond	45 538	57 394
-	24 734	Fiskeri likviditetslån	24 734	-
2 671 744	2 874 913	Sum	2 874 913	2 671 744

Det er etablert en felles innlånsportefølje og felles administrasjonskostnader for alle risikolån.

NOTE 19**ANDRE UTLÅN**

Morselskap			Konsern	
2009	2010		2010	2009
948 148	821 875	Bygdeutviklingslån til landbruket	821 875	948 148
874 485	1 015 658	Ansvarlige lån Såkornfondene	1 015 658	874 485
1 088	1 047	Ansvarlige lån investeringsfondet for Nordvest-Russland	1 047	1 088
1 833	6 125	Ansvarlige lån investeringsfondet for Øst-Europa	6 125	1 833
2 942	2 292	Lån til ansatte	2 292	2 942
1 828 497	1 846 997	Sum	1 846 997	1 828 497

Bygdeutviklingslån forvaltes av Innovasjon Norge for Landbrukets utviklingsfond. Lånene som er rentefrie er finansiert ved utbetaling fra utviklingsfondet, som også godskrives tilbakebetaling og belastes tap.

NOTE 20**ANDRE RENTEBÆRENDE VERDIPAPIRER**

Plasseringene gjelder Investinor AS

A. Renteplasseringer

	Kostpris inkl opptj. renter	Urealisert gevinst	Markedsverdi = bokført verdi 31.12.2010
DnB NOR Obligasjon 20 (IV)	458 916	21 688	480 604
KLP Rentefond II	454 225	-1 156	453 070
Alfred Berg Kort Obligasjon	437 269	-2 366	434 903
Storebrand Likviditet	456 451	-450	456 001
Opptjent ikke mottatt returprovisjon			272
Sum A.	1 806 862	17 716	1 824 849

Totalt er det innløst andeler til 438.536.967 kroner i perioden. Innløsning skjer primært i forbindelse med investering i aksjer og konvertible lån i porteføljeselskaper.

Effektiv rente for 2010 utgjør 2,97 % beregnet i samsvar med gjeldende renteberegningsmetode i markedet for slike plasseringer.

B. Konvertible lån

	Innvilget dato	Rente p.a	Lånesum	Påløpte renter 31.12.2010	Bokført verdi 31.12.2010
Metallkraft AS	27.11.2009	12	6 000	648	6 648
OCAS AS	01.09.2010	8	2 795	78	2 873
OCAS AS	30.11.2010	8	2 605	19	2 624
Padtech AS	04.10.2010	10	4 443	108	4 552
Ziebel AS	14.12.2010	18	4 305	39	4 344
Think Holding AS (USD 500.000)	08.11.2010	5	2 930	33	2 963
Think Holding AS (USD 2.000.000)	24.12.2010	5	12 007	5	12 011
Sum			35 085	930	36 015
Valutakorreksjon USD-lån pr 31.12.2010			-296		-296
Sum B			34 789	930	35 719

Sum bokført verdi pr 31.12.2010

1 860 568

NOTE 21

AKSJER OG ANDELER

Selskapets navn	Fond	Antall aksjer	Eierandel i		Aksjer og andeler i		
			%	Mor-selskap	Datter	Konsern	
Technopark-Nor AS	NVR	120 000	40,0	12 000		12 000	
Barel AS	NVR	4 226	39,0	4 981		4 981	
Akvamiljø Caspian AS	ØSE	1 000	36,4	1 000		1 000	
ECDL Russia AS	NVR	5 709 100	35,3	5 621		5 621	
Kirkenes Trading AS	NVR	1 200	35,3	3 000		3 000	
ISM Int.School of Management	ØSE	21 048	35,2	439		439	
Rambøll Engineering AS (tidl.Rambøll Barents AS)	NVR	1 361	35,0	1 358		1 358	
Biodiversity Development Int. AS	ØSE	35 000	34,9	3 500		3 500	
White Sea Innovation AS	NVR	1 400	34,2	1 400		1 400	
Dvina AS	NVR	204	34,0	204		204	
Scandinavian Tourist Board Aps ²		1	33,3	108		108	
Vangazu Sildspeks	ØSE	5 000	29,9	1 420		1 420	
Numascale AS		12 842 374	32,3		14 700	14 700	
International Pork Investment	ØSE	3 921 010	28,5	12 497		12 497	
Ping Communication AS		166 668	26,3		10 000	10 000	
Time Temp AS		408 333	23,6		7 350	7 350	
Innotech Solar AS		1 238 277	23,3		75 713	75 713	
Murman AS	NVR	6 670	23,0	920		920	
Målselv Utvikling AS		833 333	22,5		15 000	15 000	
Padtech AS		1 500 000	22,0		15 000	15 000	
Nordic Seafarms AS		7 142 857	19,0		25 000	25 000	
Ziebel AS		22 941 357	16,4		33 765	33 765	
Zi-Lift AS		32 990 164	16,4		23 235	23 235	
Aptomar AS		100 303	16,4		12 306	12 306	
Exprosoft AS		75 810	16,2		10 500	10 500	
Baltic Hydroenergy AS	ØSE	196 202	16,1	3 879		3 879	
Bmenu AS		73 500	14,1		7 350	7 350	
Verdande Technology AS		163 333	11,2		12 250	12 250	
EMTEK AS	ØSE	39 037	11,0	6 043		6 043	
Ocas AS		291 235	9,6		17 530	17 530	
Santosolve AS		47 079	9,5		14 124	14 124	
Probio ASA		870 643	9,4		37 758	37 758	
ChapDrive AS		1 358 902	9,3		9 567	9 567	
Energy AS		497 441	9,0		31 588	31 588	
Havgul Clean Energy AS		145 081	8,2		14 700	14 700	
Metallkraft AS		1 000 000	7,0		66 000	66 000	
Thinks Holding AS		5 007 400	6,9		50 074	50 074	
CapMan Russia Fund L.P. ¹	ØSE	-	1,6	6 113		6 113	
Radiant Energy Corporation (Canada)		146 359	1,6	2 385		2 385	
Euro-Teminal AS	ØSE	370 621	1,3	7 333		7 333	
Suportnet Agro AS	ØSE	15 000	1,1	0		0	
Tellus-IT AS		16 000	0,9	400		400	
OPC Liquidaton Corporation (USA)		300 265	0,6	424		424	
Sum anskaffelseskost aksjer og andeler				75 027	503 508	578 535	
Sum nedskrivning-/verdiendring				(22 621)	(59 601)	(82 222)	
Sum bokført verdi pr 31.12.2010				52 407	443 907	496 314	

¹ Investert andel i aksjefond² investering i anpartsselskap

NOTE 22**EIERINTERESSER I KONSERNSELSKAPER**

Selskaps navn	Ervervet	Kontor	Eierandel	Stemmeandel
NORTRA AS	01.07.1999	Oslo	100 %	100 %
Investinor AS	21.02.2008	Trondheim	100 %	100 %

Investering etter kostmetoden (selskapsregnskapet):

Selskaps navn	Valuta	Aksje- kapital	Antall aksjer	Egen- kapital	Resultat 2010	Balanseført verdi mor	Balanseført verdi konsern
NORTRA AS *)	NOK	300	300	931	5	300	300
Investinor AS	NOK	2 200 000	110 000	2 295 894	51 093	2 200 000	-
Sum investeringer i datterselskap						2 200 300	300

*) Egenkapital og resultat er for 2009.

NOTE 23**ANDRE EIENDELER**

Morselskap			Konsern	
2009	2010		2010	2009
33 383	32 376	Kundefordringer i prosjektvirksomheten	32 376	33 383
-5 250	-5 250	Avsetning til tap på kundefordringer	-5 250	-5 250
-	-700	Tapsgjeld/krav på staten	-700	-
901	1 662	Fordring på statskassen	1 662	901
13 463	3 649	Depositum og innskudd	3 649	13 463
281	593	Andre fordringer	3 898	1 710
42 778	32 330	Sum	35 635	44 207

NOTE 24**MELLOMVÆRENDE MED SELSKAP I SAMME KONSERN**

Morselskapet har pr 31.12.2010 en kortsiktig fordring på datterselskapet Investinor AS på 1.354 kroner, mot 61.200 kroner pr 31.12.2009.

Morselskapet har ingen gjeldsforpliktelse til datterselskapet pr 31.12.2010 og pr 31.12.2009.

NOTE 25**OPPTJENTE INNTEKTER OG IKKE PÅLØPTE KOSTNADER**

Morselskap			Konsern	
2009	2010		2010	2009
123 990	134 245	Opptjente ikke forfalte renter på utlån	134 245	123 990
102 997	31 824	Opptjente ikke fakturerte driftsinntekter	31 824	102 997
30 836	28 080	Bokførte ikke påløpte driftskostnader	28 080	30 836
257 823	194 150	Sum	194 150	257 823

NOTE 26

PENSJONSFORPLIKTELSE

Innovasjon Norge er pliktig til å ha tjenestepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenestepensjon. Innovasjon Norges pensjonsordninger tilfredsstiller kravene i denne lov.

Pensjonsordningene behandles regnskapsmessig i henhold til NRS 6 Pensjonskostnader. Innovasjon Norges pensjonsordninger er alle ytelsesplaner. Innovasjon Norge har pensjonsordninger som omfatter 685 aktive medlemmer og 253 pensjonister. Ordningene gir rett til definerte fremtidige ytelser. Disse er i hovedsak avhengig av antall opptjeningsår, lønnsnivå ved oppnådd pensjonsalder og størrelsen på ytelsene fra folketrygden. Forpliktelsene er dekket gjennom forsikringselskap, i hovedsak Statens Pensjonskasse og Vital.

Det er i dag 6 ulike pensjonsordninger i Innovasjon Norge. Ansatte i Innovasjon Norge er også tilknyttet AFP-ordninger. Ordningene kan ikke overføres

Investinor AS har 14 aktive medlemmer i sin tjenestepensjonsordning gjennom Statens Pensjonskasse. Disse er ikke tilknyttet AFP ordning mellom hverandre og er derfor ikke nettoført.

Morselskap		Pensjonskostnad	Konsern	
2009	2010		2010	2009
41 429	60 717	Nåverdi av årets pensjonsopptjening	64 252	46 582
37 093	47 621	Rentekostnad på pensjonsforpliktelsene	47 621	37 093
-34 598	-37 385	Avkastning på pensjonsmidlene	-37 385	-34 598
6 428	10 264	Arbeidsgiveravgift av pensjonskostnaden	10 264	6 428
4 785	15 807	Resultatført aktuarielt tap (gevinst)	15 807	4 785
55 137	97 024	Netto pensjonskostnad	100 559	60 290

Avstemming av pensjonsordningenes finansierte status mot beløp i balansen:

Morselskap				Konsern			
31.12.2009		31.12.2010		31.12.2010		31.12.2009	
Midler > forpliktelse	Midler < forpliktelse	Midler > forpliktelse	Midler < forpliktelse	Midler > forpliktelse	Midler < forpliktelse	Midler > forpliktelse	Midler < forpliktelse
148 383	775 231	166 759	858 974	166 759	865 993	148 383	780 384
-106 222	-534 738	-115 396	-566 979	-115 396	-569 597	-106 222	-536 115
5 944	33 640	7 242	41 032	7 242	41 491	5 944	34 172
-56 578	-230 831	-62 143	-270 216	-62 143	-267 758	-56 578	-230 831
(8 473)	43 302	(3 538)	62 811	(3 538)	70 128	(8 473)	47 610

Innovasjon Norge	
2009	2010

5,40 %	4,60 %
5,70 %	5,40 %
4,50 %	4,00 %
4,25 %	3,00 %
4,25 %	3,75 %

K2005	K2005
200%*K63/IR0200%*K63/IR02	200%*K63/IR0200%*K63/IR02
3% / 0%	3% / 0%
10% / 40%	10% / 40%

Økonomiske forutsetninger:

Investinor AS	
2010	2009
Diskonteringsrente	3,20 % 4,40 %
Forventet avkastning på fondsmidler	4,60 % 5,60 %
Forventet lønnsregulering	4,00 % 4,25 %
Forventet pensjonsøkning	3,00 % 4,00 %
Forventet G-regulering	3,75 % 4,00 %

Demografiske forutsetninger

Anvendt dødelighetstabell	K2005	K2005
Anvendt uføretariff	200%*K63	200%*K63
Frivillig avgang	11% / 3%	0% / 0%
Uttakstilbøylighet	0% / 0%	0% / 0%

Ikke resultatført virkning av estimatavvik periodiseres over 13 år eller gjenværende opptjeningsstid.

Som aktuarmessige forutsetninger for demografiske faktorer og avgang er det brukt forutsetninger fra NRS 6 Pensjonskostnader per 31.12.2010. Pensjonsforutsetningene er oppdatert basert på markedssituasjonen per 31.12.2010 og er den gjeldende anbefalingen fra Norsk RegnskapsStiftelse (NRS). Innovasjon Norge har valgt å estimere en foretaksobligasjonsrente for fastsettelsen av diskonteringsrenten. Den består av risikofri rente som er satt til 4,0 % med et risikopåslag på 0,6 %. Dvs. at den diskonteringsrenten som er brukt er 4,6 %. Risikofri rente er renten på en foretaksobligasjon med særlig høy kredittverdighet og risikopåslaget er observert rentedifferanse mellom norske statsobligasjoner og norske foretaksobligasjoner med handel i slutten av desember. En økning av diskonteringsrenten på et halvt prosentpoeng medfører en reduksjon i forpliktelsen på omtrent ti prosent.

Som økonomiske forutsetninger i beregningene for Investinor AS er benyttet gjeldende anbefaling fra Norsk RegnskapsStiftelse pr 31 august 2010 og uten foretaksobligasjonsrentealternativet. På konsernnivå anses dette, på grunn av få ansatte i selskapet, ikke gi vesentlige avvik i balanseførte beløp i forhold til om de samme forutsetninger hadde blitt lagt til grunn som i Innovasjon Norge .

Administrerende direktør i Investinor har en tilleggsavtale om pensjon. Det er per 31.12. gjort regnskapsmessige avsetninger på 1,145 mill. kr.

Av pensjonsordningens midler er 20 % investert i en veldiversifisert aksjeportefølje, og resten i obligasjoner med høy kredittverdighet. Dette gjelder ordningene i Vital. For pensjonsordningen i Statens Pensjonskasse er det etablert et fiktivt fond for beregning av avkastning siden ordningen finansieres direkte over Statsbudsjettet.

Gammel privat AFP-ordning ble i februar 2010 vedtatt avvirket og det var kun mulig å gå av med førtidspensjon etter den gamle ordningen fram til 31.12.2010. Dette gjelder ansatte fra tidligere Eksportrådet og det er 75 ansatte som er omfattet av denne ordningen. Det er ikke foretatt avsetninger for eventuell innbetaling til underdekning ved avvikling av ordningen fordi det ikke har fremkommet at det er slik underdekning. Innovasjon Norge har valgt å føre avviklingen av den gamle private AFP ordningen som en prinsippending direkte over egenkapitalen med omarbeiding av forårstallene, siden innregning av den nye foretaksspesifikke ytelsesordningen regnskapsmessig er likestilt med å innregne hele ordningen som en innskuddsordning. Som erstatning for den gamle AFP-ordningen er det etablert en ny AFP-ordning. Den nye AFP-ordningen er, i motsetning til den gamle, ikke en førtidspensjonsordning, men en ordning som gir et livslangt tillegg på den ordinære pensjonen. De ansatte kan velge å ta ut den nye AFP-ordningen fra og med fylte 62 år, også ved siden av å stå i jobb, og den gir ytterligere opptjening ved arbeid fram til 67 år. Den nye AFP-ordningen er en ytelsesbasert flerforetakspensjonsordning, og finansieres gjennom premier som fastsettes som en prosent av lønn. Foreløpig foreligger ingen pålitelig måling og allokering av forpliktelse og midler i ordningen. Regnskapsmessig blir ordningen behandlet som en innskuddsbasert pensjonsordning hvor premiebetalingen kostnadsføres løpende, og ingen avsetninger foretas i regnskapet. Det er ikke fondsoppygging i ordningen.

NOTE 27**INNLÅN FRA STATEN**

Noten gjelder for morselskapet.

	Forfall	Innlån	Effektiv rente		Forfall	Innlån	Effektiv rente
Lavrisikolån	2011	9 005 000	2,4 %	Risikolån	2011	2 935 000	2,2 %
	2012	645 000	3,4 %				
	2013	235 000	3,9 %				
	2014	120 000	3,5 %				
	2015	180 000	2,8 %				
	2016	175 000	4,6 %				
	2018	60 000	3,0 %				
	2019	20 000	3,6 %				
	Sum	10 440 000	2,5 %		Sum	2 935 000	2,2 %

Forfallsstrukturen på innlånene, som er fastrentelån, er tilpasset rentebindingsperiodene og vilkårene for utlånene. Dette gjøres som ledd i arbeidet med å styre renterisikoen i porteføljen.

Hoveddelen av innlånene er korte med løpetid innefor seks måneder. Disse finansierer utlån til kunder med lån på flytende betingelser, dvs. lån med rente som kan endres med seks ukers varsel. Renterisikoen vedrørende disse lånene er begrenset til varslingsperioden og vurderes å ha moderat resultat effekt.

NOTE 28**ANNEN GJELD**

Morselskap			Konsern	
2009	2010		2010	2009
62 443	66 779	Leverandørgjeld	68 694	64 702
98 591	104 080	Ikke utbetalte tilskuddsbevilgninger	104 080	98 591
36 110	3 696	Skyldig overføring til staten	3 696	36 110
8 693	23 752	Skyldig oppgjør på taps- og tilskuddsfond	23 752	8 693
23 530	21 962	Avgifter, skatt og andre lønnstrekk	23 613	25 083
12 077	679	Diverse gjeld	5 913	15 531
-	-	Betalbar skatt	18 655	28 921
241 444	220 948	Sum	248 403	277 631

Ikke utbetalte tilskuddsbevilgninger er tilsagn som er utbetalt til Innovasjon Norge, men ikke videreutbetalt til mottaker.

NOTE 29

PÅLØPTE KOSTNADER OG IKKE OPPTJENTE INNTEKTER

Morselskap			Konsern	
2009	2010		2010	2009
76 463	85 842	Påløpte ikke forfalte renter på innlån	85 842	76 463
44 287	51 645	Påløpt ikke forfalt innlånsprovisjon	51 645	44 287
66 158	69 919	Påløpte driftskostnader	70 527	66 623
53 319	88 924	Drifts- og programbevilgninger som ikke er inntektsført *	88 924	53 319
19 934	10 077	Andre mottatte ikke opptjente bevilgninger fra staten	10 077	19 934
20 750	-	Fakturerte ikke opptjente driftsinntekter	0	20 750
280 912	306 407	Sum	307 015	281 376

* Det inngår 32,0 mill kroner for mye utbetalt som vil bli avregnet mot neste års overførslser.

NOTE 30

TAPSFOND

Noten gjelder for morselskapet.

Låneordning	Rest tapsfond	Netto utlån
Landsdekkende innovasjonslån	631 236	1 236 033
Distriktsrettede risikolån	583 763	1 073 714
Distriktsrettet låneordning	42 540	62 404
Lån fra Miljøfondet	24 237	31 057
Risikolån landbruk	11 794	57 402
Likviditetlån til fiskerinæringen	8 833	24 700
Lån fra Såkornfondene	292 644	626 600
Landsdekkende innovasjonsgarantier	99 498	-
Fiskerigarantier	86 144	-
Sum	1 780 689	3 111 909

Ved tilsagn om risikolån/innovasjonslån og -garantier foretas en avsetning til tapsfond til dekning av fremtidige tap. Tapsfondene belastes med konstaterede tap og individuelle tapsnedskrivninger. Netto utlån er brutto utlån redusert med tapsnedskrivninger.

For risikolån/innovasjonslån- og garantier er Innovasjon Norge pålagt å sørge for at det er et forsvarlig forhold mellom tapsfondets størrelse og den anslåtte risikoen i porteføljen. For distriktsrettede risikolån og landsdekkende innovasjonslån og -garantier er Innovasjon Norge ansvarlig for å etterfylle tapsfondet dersom porteføljerisikoen avviker negativt med mer enn ti prosentpoeng av tapsfondet.

Som grunnlag for vurderingen sammenliknes tapspotensialet (kalkulert risiko) i den del av porteføljen hvor det ikke er foretatt individuelle tapsnedskrivninger og i tilsagn, med rest tapsfond i % av den del av porteføljen hvor det ikke er foretatt individuelle nedskrivninger og tilsagn.

Pr. 31.12.10 er kalkulert risiko vurdert å være 32 % for landsdekkende innovasjonslån og garantier, mens rest tapsfondet utgjør 38 %. For distriktsrettede risikolån er kalkulert risiko 27 %, mens tapsfondet utgjør 41 %. Tapsfondene vurderes å være på et tilfredsstillende nivå sett i forhold til den risiko som er beregnet å være i porteføljen.

NOTE 31**RENTESTØTTEFOND**

Morselskap			Konsern	
2009	2010		2010	2009
59 945	70 888	Inngående balanse 01.01	70 888	59 945
17 209	-	Avsatt til fond	-	17 209
-6 266	-8 774	Inntektsført rentestøtte	-8 774	-6 266
70 888	62 114	Utgående balanse 31.12	62 114	70 888

NOTE 32**TILSKUDDSFOND**

Morselskap			Konsern	
2009	2010		2010	2009
264 229	233 786	Fra Kommunal- og regionaldepartementet	233 786	264 229
752 345	817 250	Fra fylkeskommunene	817 250	752 345
156 825	295 850	Fra Nærings- og handelsdepartementet	295 850	156 825
9 516	9 135	Tilskudd til Nordvest-Russland	9 135	9 516
8 814	19 830	Fra Landbrukets utviklingsfond	19 830	8 814
948 219	821 844	Andel av LUF knyttet til rentefrie lån	821 844	948 219
40 337	59 099	Fra Utenriksdepartementet	59 099	40 337
2 180 284	2 256 794	Sum	2 256 794	2 180 284

NOTE 33**LÅNE- OG INVESTERINGSFOND**

Noten gjelder for morselskapet.

	Investeringsfondet		Investeringsfondet		Investinor AS	Sum
	Såkornfondene	for Nordvest-Russland	for Øst-Europa			
Innskutt kapital	1 757 000	150 000	120 000	2 200 000	4 227 000	
Opptjent kapital	-41 032	41 690	-5 006	-	-4 348	
Sum kapital 01.01	1 715 968	191 690	114 994	2 200 000	4 222 652	
Tilbakeført innskutt kapital	-30 000	-	-	-	-30 000	
Tilført innskutt kapital	-	-	-	-	-	
Styrking av opptjent kapital	33 750	-	-	-	33 750	
Årets resultat	-10 236	374	-3 506	-	-13 367	
Innskutt kapital	1 727 000	150 000	120 000	2 200 000	4 197 000	
Opptjent kapital	-17 518	42 065	-8 512	0	16 035	
Sum kapital 31.12	1 709 482	192 065	111 488	2 200 000	4 213 035	

NOTE 34**EGENKAPITAL****Egenkapital morselskapet**

	Felles	Lavrisiko- ordningen	Prosjekt- virksomhet mv	Sum
Innskutt egenkapital	10 000	619 788	26 257	656 045
Prinsippendring ved avvikling av gammel privat AFP ordning	-	-	9 099	9 099
Opptjent egenkapital	-	234 754	13 387	248 141
Sum egenkapital 01.01	10 000	854 542	48 743	913 285
Årets andel av resultatet	-	36 493	-32 007	4 485
Innskutt egenkapital	10 000	619 788	26 257	656 045
Opptjent egenkapital	-	271 247	-9 521	261 725
Ny innskutt kapital 2010	9 600	-	0	9 600
Sum egenkapital 31.12	19 600	891 035	16 736	927 371

Innovasjon Norge har valgt å føre avviklingen av gammel privat AFP ordning med overgang til ny ordning som en prinsippendring direkte over egenkapitalen uten omarbeiding av sammenlignbare fjorårstallene siden den beløpsmessige effekten på tkr 9 099 anses som uvesentlig i forhold til egenkapitalen og totalkapitalen i selskapet og konsernet. Det vises til note 26.

Egenkapital konsern

	Mor- selskap	Datter- selskap	Konsern
Innskutt kapital	656 045		656 045
Opptjent kapital	257 240	175 282	432 522
Sum egenkapital 01.01	913 285	175 282	1 088 567
Ny innskutt kapital 2010	9 600	-	9 600
Vedtatt og utbetalt utbytte i 2010	-	-38 320	-38 320
Årets opptjente kapital	4 485	-41 069	-36 584
Egenkapital pr 31.12.	927 370	95 894	1 023 264

NOTE 35**BETINGEDE FORPLIKTELSER**

Garantiene er avgitt på vegne av staten. Tap for miljøgarantier dekkes løpende ved egen bevilgning. Tap for øvrige garantier dekkes av tapsfond. Det vises til note 30.

Innovasjon Norge har ingen tvistesaker pr. 31.12.10 som kan medføre tap av betydning utover de avsetninger som er gjort i regnskapet.

NOTE 36**EIERE**

<u>Eier</u>	<u>Andel av innskuddskapital</u>
Staten ved Nærings- og handelsdepartementet	51,0 %
Akershus fylkeskommune	2,58 %
Aust-Agder fylkeskommune	2,58 %
Buskerud fylkeskommune	2,58 %
Finnmark fylkeskommune	2,58 %
Hedmark fylkeskommune	2,58 %
Hordaland fylkeskommune	2,58 %
Møre og Romsdal fylkeskommune	2,58 %
Nordland fylkeskommune	2,58 %
Nord-Trøndelag fylkeskommune	2,58 %
Oppland fylkeskommune	2,58 %
Oslo kommune	2,58 %
Rogaland fylkeskommune	2,58 %
Sogn og Fjordane fylkeskommune	2,58 %
Sør-Trøndelag fylkeskommune	2,58 %
Telemark fylkeskommune	2,58 %
Troms fylkeskommune	2,58 %
Vest-Agder fylkeskommune	2,58 %
Vestfold fylkeskommune	2,58 %
Østfold fylkeskommune	2,58 %
<u>Sum</u>	<u>100,0 %</u>

Det foreligger en eieravtale av 24. mars 2010 som regulerer bl.a. regulerer fordeling av utbytte mellom eierne.

KPMG AS
P.O. Box 7000 Majorstuen
Sørkedalsveien 6
N-0306 Oslo

Telephone +47 04063
Fax +47 22 60 96 01
Internet www.kpmg.no
Enterprise 935 174 627 MVA

Til foretaksmøtet i Innovasjon Norge

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for Innovasjon Norge, som består av selskapsregnskap, som viser et overskudd på kr 33 133 000, og konsernregnskap, som viser et underskudd på kr 46 255 000. Selskapsregnskapet og konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2010, resultatregnskap og kontantstrømoppstilling, for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styrets og administrerende direktørs ansvar for årsregnskapet

Styret og administrerende direktør er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og for slik intern kontroll som styret og administrerende direktør finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav, og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige, og om regnskapsestimatene utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter, og gir et rettviseende bilde av selskapet og konsernet Innovasjon Norges finansielle stilling per 31. desember 2010 og av deres resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret, som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Offices in

KPMG AS, a Norwegian member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity.

Statsautoriserte revisorer - medlemmer av Den norske Revisorforening

Oslo	Hammer	Sandefjord
Alta	Haugesund	Sandnessjøen
Arendal	Kristiansand	Stavanger
Bergen	Larvik	Stord
Bodø	Mo i Rana	Tromsø
Elverum	Molde	Trondheim
Finnsnes	Narvik	Tønsberg
Grimstad	Røros	Ålesund

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller begrenset revisjon av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 18. mars 2011

KPMG AS

Ole Christian Fongaard
Statsautorisert revisor

ÅRSRAPPORT 2010 – STATISTIKKVEDLEGG

Innhold

VEDLEGG 1: FORKLARINGER TIL KODER I STATISTIKK FOR FINANSIERINGSVIRKSOMHETEN	4
VEDLEGG 2: FORKLARINGER PÅ BEGREPER I KUNDEEFFEKTUNDERSØKELSER	13
VEDLEGG 3: RAPPORTERING PÅ AKTIVITETSINDIKATORER I MRS-SYSTEMET FOR 2010	14
VEDLEGG 4: RAPPORTERING PÅ EFFEKTINDIKATORER I MRS-SYSTEMET FOR 2010	24
VEDLEGG 5: FINANSIERINGSSAKER – STATISTIKK	34

Vedlegg 1: Forklaringer til koder i statistikk for finansieringsvirksomheten

Nedenfor følger en beskrivelse av de ulike statistikkodene som inngår i vedlagte statistikk for finansieringsvirksomheten f.o.m. 1.1.2009. Fra 2009 er det innført ny koding av innovasjonshøyde og type innovasjon. Alle prosjekter som innvilges støtte skal kategoriseres i forhold til disse kodene.

1. INNOVASJONSnivÅ

Følgende innovasjonsnivåer gjelder f.o.m. 1.1.2009:

- 1 Innovasjon på bedriftsnivå
- 2 Innovasjon på regionalt nivå
- 3 Innovasjon på nasjonalt nivå
- 4 Innovasjon på internasjonalt nivå
- 5 Ikke relevant

Det skal kun angis *ett* innovasjonsnivå pr. prosjekt.

Innovasjonsnivåene er definert som følger:

1 Innovasjon på bedriftsnivå

Omfatter prosjekter i nye eller eksisterende bedrifter som ikke representerer noe nytt enten i form av nye produkter, tjenester, produksjonsprosesser eller organisasjonsformer annet enn for den aktuelle bedrift.

2 Innovasjon på regionalt nivå

Omfatter prosjekter i nye eller eksisterende bedrifter som tar sikte på produksjon av produkter og tjenester eller bruk av produksjonsprosesser og organisasjonsformer som tidligere ikke er produsert eller benyttet i andre bedrifter i regionen. Formålet skal primært benyttes første gang slike introduseres i regionen, men kan også omfatte prosjekter som styrker regionalt prioriterte innovasjonsmiljø.

3 Innovasjon på nasjonalt nivå

Omfatter prosjekter i nye eller eksisterende bedrifter som tar sikte på å utvikle og introdusere produkter og tjenester som er nye på det nasjonale marked og prosjekter som omfatter utvikling og bruk av nye produksjonsprosesser eller organisasjonsformer som ikke er introdusert på nasjonalt nivå. Det omfatter også introduksjon av tidligere eksporterte produkter og tjenester på nye markeder utenlands.

4 Innovasjon på internasjonalt nivå

Omfatter prosjekt i nye eller eksisterende bedrifter som tar sikte på å utvikle og introdusere produkter og tjenester som er nye på et internasjonalt marked. Videre omfatter formålet prosjekter som fører til nye produksjonsprosesser og organisasjonsformer som ikke er kjent internasjonalt.

5 Ikke relevant

Omfatter prosjekter som ikke er innovasjonsprosjekter.

2. TYPE INNOVASJON

Følgende innovasjonstyper gjelder f.o.m. 1.1.2009:

- 1 Produkt-/tjenesteinnovasjon
- 2 Prosessinnovasjon
- 3 Organisatorisk innovasjon
- 4 Markedsmessig innovasjon
- 5 Ikke relevant

Veiledning for valg av Type innovasjon:

Det skal KUN velges *én* innovasjonstype pr. prosjekt. Hvis prosjektet inneholder flere typer innovasjoner, skal kun den *viktigste* innovasjonstypen angis. For prosjekter innenfor arbeidsområdet Innovasjonsmiljøer, må type innovasjon velges ut fra hvilke typer innovasjon flertallet av foretakene innenfor klyngen vil kunne oppnå flere av eller få bedre kvalitet på gjennom å delta i klyngeprosjektet eller på aktiviteter i regi av dette.

Innovasjonstypene er definert som følger:

1 Produkt-/tjenesteinnovasjon

Produkt-/tjenesteinnovasjon er en vare eller tjeneste som enten er ny eller vesentlig forbedret med hensyn til dens egenskaper, tekniske spesifikasjoner, innebygd software eller andre immaterielle komponenter eller brukervennlighet. Innovasjonen skal være ny for foretaket; den må ikke nødvendigvis være ny for markedet.

2 Prosessinnovasjon

Prosessinnovasjon omfatter nye eller vesentlig forbedrede produksjonsteknologi/- metoder og nye eller vesentlige forbedrede metoder for levering av varer og tjenester. Innovasjonen skal være ny for foretaket; foretaket må ikke nødvendigvis være den første til å introdusere denne prosessen.

3 Organisatorisk innovasjon (som oftest innovasjon på bedriftsnivå)

Organisatorisk innovasjon er gjennomføring av ny eller vesentlig endret struktur i foretaket eller nye eller vesentlig endrede ledelsesmetoder for å øke foretakets bruk av kunnskap, kvaliteten i varer og tjenester eller effektiviteten i arbeidsprosesser.

4 Markedsmessig innovasjon (som oftest innovasjon på bedriftsnivå)

Markedsmessig innovasjon er introduksjon av ny eller vesentlig endret design, samt introduksjon av nye eller vesentlig endrede salgsmetoder for å gjøre foretakets produkter mer attraktive eller for å åpne for nye markeder.

5 Ikke relevant

Denne koden skal benyttes for prosjekter som ikke er innovasjonsprosjekter. Dersom kode "5. Ikke relevant" for Innovasjonsnivå benyttes, skal også denne koden benyttes for Type innovasjon og vice versa.

3. ANDRE KJENNETEGN

"Andre kjennetegn" er karakteristika ved det enkelte prosjekt som ofte er uavhengig og går på tvers av opplysninger om prosjektene forøvrig.

Det kan krysses av på *flere* kjennetegn i samme prosjekt. "Andre kjennetegn" omfatter følgende:

- A) Kvinnerettet
- B) Internasjonalt rettet
- C) Informasjons- og kommunikasjonsteknologirettet
- D) Miljørettet
- E) Designrettet

- F) Kompetanseutvikling
- G) Unge 18-35
- H) Økologisk landbruk
- I) Samarbeids- og flerbedriftsprosjekter
- J) FoU-basert prosjekt
- K) Kultur og opplevelse
- L) Omdømmebygging
- M) Ingen relevante kjennetegn

Definisjon av kjennetegnene:

A) Kvinnerettet

Kjennetegnet kvinnerettet skal benyttes dersom prosjektet oppfyller minst ett av følgende kriterier:

- Kvinner som er med på å starte eller er medeier i egen virksomhet eller eiendom hvor prosjektet gjennomføres.
- Er spesielt rettet mot å øke kompetansen til kvinner ansatt i foretaket.
- Kvinner utgjør mer enn 30 % av styremedlemmene eller ledelsen i en bedrift.
- Bidrar til å øke antall kvinnelige eiere, styremedlemmer, ledere eller er spesielt rettet mot å øke antall sysselsatte kvinner.
- For flerbedrifts-, nettverks- og klyngeprosjekter skal kjennetegnet benyttes dersom prosjektet bidrar til å fremme kvinners deltakelse i næringslivet.

B) Internasjonalt rettet

Et viktig mål for IN er å styrke norsk næringslivs konkurransevne i forhold til utlandet både på utenlands- og hjemmemarkedet.

Dette kjennetegnet skal benyttes for prosjekter som:

- bidrar til økt eksport
- omfatter internasjonalt markedsarbeid for produkter/tjenester
- bidrar til innovasjon, produkt- og markedsutvikling i et internasjonalt miljø fører til teknologiutveksling, eksport og import og bruk av internasjonal FoU-kompetanse
- fører til investeringer over landegrensener
- mobiliserer internasjonal kompetent kapital og kunnskap inn i norske innovasjonsmiljø og næringsliv
- bidrar til økt internasjonal markedsføringskompetanse

Med internasjonalisering menes dermed den totale eksponering næringslivet har mot omverdenen og som inkluderer forskning, utvikling, utdanning, markedsføring, salg, oppkjøp, etablering og hjemhenting av innsatsfaktorer og teknologi.

C) Informasjons- og kommunikasjonsteknologirettet

Økt bruk av IKT er et nasjonalt satsingsområde. Bruk av IKT er ikke knyttet til noen bestemt bransje og vil heller ikke kunne fanges opp av de andre bedrifts- og prosjektopplysningene som registreres.

Det vil ikke være hensiktsmessig at alle prosjekter hvor kun en del er knyttet til fysiske IKT-investeringer eller andre IKT-investeringer, blir gitt dette kjennetegnet. For prosjekter som skal avmerkes som IKT, må minst 50 % av prosjektkostnadene være knyttet til IKT i form av fysiske investeringer, programvare, FoU, kompetanseheving m.v.

D) Miljørettet

Dette kjennetegnet skal velges når prosjektet i mer eller mindre grad er miljøbegrunnet der for eksempel ett av formålene med prosjektet er:

- Utvikling/kommersialisering av miljøteknologiske forretningsideer.
- Forbedring av miljøkvaliteten på foretakets produkter, produksjonsprosesser eller på andre områder
- Prosjektet fører til at foretaket blir miljøsertifisert eller at bedriften innfører miljøledelse.
- Miljøeffektiv energiomlegging (dvs. mindre behov for energi, effektiv energibruk, økt varmeproduksjon basert på avfallshåndtering og spillvarme, økt produksjon av fornybar energi eller miljøvennlig bruk av naturgass)
- Miljøvennlig bruk av kulturminner eller kulturmiljøet
- Utvikling av ulike kompetansebaserte tjenester innen miljøområdet.

En av formålscodene er "Miljøforbedring" som skal benyttes når prosjektet har som *hovedformål* miljøforbedring/-utvikling. Alle saker som får denne formålscoden skal også gis kjennetegnet "Miljørettet".

E) Designrettet

Design vil trolig i de fleste tilfeller kun være et element i de produktutviklings-/markedsføringsprosjektene. Dette kjennetegn skal benyttes for prosjekter når design er en viktig del av prosjektet eller når resultatet av det kan være egnet til å profileres som design.

Kjennetegnet design skal benyttes i forbindelse med prosjekter som inkluderer en konkret satsing på produktutformingen med hensyn til ergonomi, funksjonalitet, estetikk, miljøvennlighet m.m. Det skal også benyttes i prosjekter hvor grafisk design eller kommunikasjonsdesign inngår i prosjektet og/eller kompetanseoppbygging innen design.

F) Kompetanseutvikling

Kjennetegnet skal benyttes for alle prosjekter som forventes å medføre en styrking av bedriftens kompetanse.

Registreringen av kjennetegnet "Kompetanseutvikling" skal i tillegg til å omfatte prosjekter som har som hovedformål kompetanseutvikling (Formål 10), også omfatte prosjekter som vil føre til kompetanseutvikling uten at dette er hovedformålet med prosjektet. F. eks. kan det skje betydelig kompetanseheving i forbindelse med maskininvesteringer med tilhørende opplæringspakker.

G) Unge 18-35

For å kunne rapportere på bruken av midler ovenfor denne målgruppen, innføres unge som et nytt kjennetegn. Det krysses av dersom prosjektet er innrettet mot aldersgruppen 18-35 år.

H) Økologisk landbruk

Kjennetegnet skal benyttes for prosjekter som bidra til utvikling av økologisk landbruk.

I) Samarbeids- og flerbedriftsprosjekter

Omfatter flerbedriftsprosjekter, prosjekter som er basert på samarbeid mellom foretak eller mellom foretak og FoU-institusjoner. Når enkeltforetak går sammen om salgs- og markedstiltak og fysiske investeringer, f.eks. innen landbruk, skal kjennetegnet benyttes.

J) FoU-basert prosjekt

Omfatter prosjekter som fører til kommersialisering av resultater fra FoU eller at FoU er en viktig del av prosjektet.

K) Kultur og opplevelse

Omfatter prosjekter i nye eller eksisterende bedrifter og organisasjoner innen

kulturnæringene som; film, foto, video, design, videospill, dataspill, og musikk, forutsatt at de driver kommersielt. Videre omfattes kulturbaserte næringer, det vil si næringer hvor kulturelle produkter representerer en viktig innsatsfaktor for verdiskapingen i andre næringer - som reiseliv, landbruk og marin, samt samarbeidsprosjekter mellom kulturnæringer og tradisjonelle næringer.

L) Omdømmebygging

Kjennetegnet skal brukes for prosjekter som er rettet inn mot å ta en strategisk posisjon i et utvalgt marked. Dette kan være fasilitering av prosessen frem til valg av omdømmeposisjon (mobilisering, analyser eller forankring), eller implementering av handlingsplaner forankret i valg av posisjon, og rettet mot å bygge denne (profilering, organisasjonsutvikling eller utvikling av tjenester og/eller produkter.)

M) Ingen relevante kjennetegn

Skal benyttes dersom ingen av kjennetegnene forøvrig passer til saken.

4. INVESTERINGSART

Investeringsart er en koding som skal vise hva den planlagte investeringen skal benyttes til, dvs. hvilket middel som er planlagt benyttet for å oppnå formålet med prosjektet. Det kan gis flere økonomiske virkemidler pr. prosjekt men bare en investeringsart pr. virkemiddel.

Investeringsart er en tosifret kode hvor det kan velges mellom følgende 29 ulike varianter:

01. Planlegging og forundersøkelser
02. Bygninger
03. Produksjonsutstyr og annet driftstilbehør
06. Oppstarting
07. Produktutvikling
08. Produksjonsprosessutvikling
09. Markedsutvikling
10. Forretnings- og organisasjonsutvikling
11. Kompetanseutvikling og -forvaltning
13. Kvalitetssikring
16. Oppkjøp/fusjon/bransjestrukturtilpasning
20. Kapitalstyrking
25. Samarbeid og nettverksutvikling
27. Akkvisisjon
28. Evaluering
29. Annen utredningsvirksomhet
30. Informasjon og erfaringsformidling
31. Annet
32. Administrasjon
32. Patent- design- og varemerkebeskyttelse
40. Kjøp av landbruksareal
41. Grøfting av jordbruksareal
42. Tiltak i frukttrefelt
43. Juletre/pyntegrønt
44. Grønn omsorg
45. Bioenergi
51. Nye fartøy
52. Brukte fartøy
53. Fiskeredskap

Definisjonene av investeringsartene er:

01. Planlegging og forundersøkelser. Omfatter kostnader til planlegging, forundersøkelser, foretaksanalyser, forundersøkelser og annet forarbeid i forbindelse med utvikling av en forretningsidé, produktidé eller foretak. Planleggingsfasen i forbindelse med f.eks. etablererstipend hører til denne investeringsarten. Denne investeringsarten kan benyttes både i de tilfeller prosjektet utføres av foretaket selv eller at det engasjeres ekstern konsulentbistand, f. eks i forbindelse med engasjering av juridisk bistand. Denne investeringsart skal ikke benyttes til generelle utredninger og evalueringer

02. Bygninger.

Omfatter investeringskostnader til bygninger.

03. Produksjonsutstyr og annet driftstilbehør.

Omfatter kostnader til alle andre fysiske investeringer enn bygninger.

06. Oppstartning.

Omfatter ekstraordinære kostnader i forbindelse med oppstartning av nytt foretak eller igangsetting av større prosjekt i eksisterende foretak (knoppskyting, flytting, omstilling mv.) Oppstartingsfasen i forbindelse med etablererstipendet skal føres til denne investeringsart.

07. Produktutvikling.

Omfatter kostnader i forbindelse med utvikling av et produkt/ tjeneste fra idé til ferdig produkt inkludert utvikling av prototyp.

08. Produksjonsprosessutvikling.

Omfatter utviklingskostnader for å forbedre eller rasjonalisere produksjonsprosessen i et foretak.

09. Markedsutvikling.

Omfatter kostnader til markedsundersøkelser og markedsutvikling inkludert messe-/utstillingsdeltagelse og presentasjonsmateriale både innenlands og i utlandet.

10. Forretnings- og organisasjonsutvikling

Omfatter kostnader knyttet til forretnings- og organisasjonsutvikling.

11. Kompetanseutvikling og -forvaltning

Omfatter kostnader til kompetanse- og kunnskapsutvikling i eksisterende foretak og etablereropplæring.

13. Kvalitetssikring.

Omfatter kostnader i forbindelse med utvikling og iverksetting av systemer og rutiner for å kvalitetssikre produkter og produksjonsprosesser og andre sider ved foretaket.

16. Oppkjøp/fusjon/strukturtilpasning.

Er i første rekke knyttet til formål 09 "Strukturtilpasning" og omfatter kostnader til oppkjøp av foretak både hjemme og i utlandet. Omfatter videre andre former for strukturtilpasningstiltak/-prosjekter. Den skal ikke benyttes i de tilfeller et utbyggings- eller utviklingsprosjekt i et enkeltforetak vil kunne få innvirkning på strukturen i en bransje. Investeringsarten er forbeholdt prosjekt som omfatter flere foretak.

20. Kapitalstyrking. Omfatter forbedring av kapitalstrukturen i bedrifter gjennom endring av eksisterende finansiering med sikte på gunstigere lånevilkår, forbedring av finansstrukturen eller refinansiering.

25. Samarbeid og nettverksutvikling

Omfatter kostnader knyttet til utvikling av næringsmiljø og innovasjonssystemer og andre tiltak for utvikling av nettverk.

Omfatter videre kostnader knyttet til å kvalifisere private konsulenter for oppdrag innen programmer f.eks. FRAM og tilsvarende program. Opplæring, kurs og seminar mv for det lokale tiltaksapparat faller også innenfor denne investeringsarten.

27. Akkvisisjon.

Omfatter kostnader med sikte på å tilføre et område ny virksomhet og kan f.eks. omfatte markedsføring av regioner/kommuner.

28. Evaluering.

Omfatter kostnader til evalueringsprosjekter av INs virkemidler, program, tiltak mv, men kan også omfatte evaluering av andre virkemidler mv som grenser opp mot INs virksomhet.

29. Annen utredningsvirksomhet.

Omfatter kostnader forbundet med generell utredninger innen områder av betydning for IN og som ikke gjelder evalueringer. Kostnader til utredning knyttet til enkeltbedrifter skal henføres til investeringsart "01 Planlegging og undersøkelser".

30. Informasjon og erfaringsformidling.

Omfatter kostnader i forbindelse med informasjons- og erfaringsformidlingstiltak knyttet til f.eks. program og prosjekt. Denne kan også omfatte kostnader til tiltak for å motivere bedrifter til å delta i slike program, prosjekt mv. Kostnader til INs informasjonstiltak som f. eks trykking av produktblad, brosjyrer mv belastes administrasjonsbudsjettet.

31. Annet.

Omfatter kostnader til prosjekt/tiltak mv som ikke kan henføres til annen investeringsart og kan bl.a. benyttes i forbindelse med kjøp av administrative tjenester i forbindelse med gjennomføring av spesielle program mv.

Bevilgning til prosjektledelse fra ordningen med nettverkskreditt skal gis denne investeringsart. Videre omfattes kostnader til oppfølging av engasjementsbedriftene.

32. Administrasjon.

Omfatter kostnader til administrering av programmer, satsinger mm som finansieres over virkemiddelbudsjetter.

33. Design- og varemerkebeskyttelse.

Omfatter kostnader knyttet til patent-, design- og varemerkebeskyttelse i forbindelse utvikling av produkt- og tjenesteideer.

40-45 og 51-53.

Dette er investeringsarter som er knyttet til hhv. jordbruk og fiskeflåten. Betegnelsene på dem er selvforklarende.

5. KUNDETYPER MED DEFINISJONER

En kategorisering av INs kunder i ulike typer er innført fra 2005. Departementene har utpekt følgende kundegrupper som prioriterte for INs virksomhet:

- etablerere
- unge bedrifter
- SMB med vekstambisjoner og –potensial.

I tillegg er det innført to kategorier til (B og E) for å fange opp kunder som faller utenfor de tre nevnte kategorier slik de er definert.

Definisjonene av de fem kategorier av bedrifter/kunder er følgende:

A. Etablerer

Omfatter enkeltpersoner, flere personer i samarbeid eller personer i eksisterende bedrifter som har til hensikt å etablere en selvstendig ny bedrift. Slike regnes som etablerere fra idéfasen til og med to år etter etableringsåret.

B. Knoppskyting/spinn-off/reetablering etter konkurs

Omfatter nyetablerting av bedrift som har utgangspunkt i en eksisterende bedrift. Bedriften den nystartede bedriften har gått ut fra forutsettes å ha eierinteresser i den nye. Denne kategori omfatter også bedrifter som reetableres etter konkurs.

Årsaken til at denne kategori innføres er at slike bedrifter ikke vil ha de samme kjennetegn og utfordringer en helt selvstendig ny bedrift vil ha.

C. Ung bedrift

Omfatter bedrift med alder fra og med tredje år og til og med fem år.

D. SMB med vekstambisjoner og –potensial

Omfatter SMB (i hht. internasjonal definisjon) som er eldre enn fem år, har en omsetning på minst 5 mill. NOK og en forventet vekst i omsetningen på minst 100 % i løpet av de nærmeste fire år eller 20 % pr år over en fireårsperiode.

E. Alle andre kunder

Omfatter alle bedrifter/kunder som ikke faller innenfor en av de fire andre kategoriene.

6. SATSING

Følgende satsinger gjelder f.o.m. 1.1.2009:

- S-001 Energi og miljø
- S-002 Helse
- S-003 IKT
- S-004 Kultur og opplevelse
- S-005 Landbruk
- S-006 Marin
- S-007 Maritim
- S-008 Olje og gass
- S-009 Reiseliv
- S-999 Ikke satsingsområde

Veiledning for valg av Satsing (prioritert sektor):

Det skal KUN velges én sektor pr. prosjekt. Valget skal gjøres ut fra en vurdering av hvilken av våre ni prioriterte sektorer som Innovasjon Norge *primært* ønsker å stimulere/støtte gjennom prosjektet. Dersom prosjektet faller utenfor de ni prioriterte sektorene, men likevel kan støttes, skal alternativ 99. Ikke satsingsområde avkrysses.

Noen eksempler:

De to sentrale vurderingsmomentene for valg av prioritert sektor er: 1) produktet/tjenestens bruksområde eller 2) produktet/tjenestens råvareopphav.

Et enkelt eksempel:

Dersom prosjektet retter seg mot – i betydningen markedsmessig innretning – en av Innovasjon Norges prioriterte sektorer, skal denne angis. Eks.: Kverneland, som lager mekanisk utstyr til landbrukssektoren, skal plasseres i sektoren Landbruk. Helgeland Plast, som lager oppdrettsmerder i plast, skal plasseres i Marin sektor.

Et litt mer krevende eksempel:

Hvordan blir dette resonnementet for f.eks. Aker Seafoods som produserer fiskeprodukter til detaljistleddet? Det skulle ut fra en markedsmessig betraktning bli handel, og ikke Marin sektor. Her er det viktig at man vurderer hvilken sektor Innovasjon Norge primært ønsker å stimulere/støtte gjennom prosjektet. Hvis hovedhensikten med vår deltakelse er å stimulere til økt varehandel skal kode "S-999 Ikke satsingsområde" velges. Men ut fra INs strategi blir det mer riktig å sette et kryss for Marin sektor her fordi bakgrunnen for vår deltakelse i prosjektet er at vi ønsker å stimulere/støtte ny anvendelse av råstoff fra Marin sektor.

Vedlegg 2: Forklaringer på begreper i kundeeffektundersøkelser

Addisjonalitet	Hva ville skjedd med prosjektet dersom IN ikke hadde gitt støtte?
Lav	1. Gjennomført prosjektet/aktiviteten uten endringer, samme skala og tidsskjema
Middels	2. Gjennomført prosjektet/aktiviteten i samme skala, men på et senere tidspunkt
Middels	3. Gjennomført prosjektet/aktiviteten i en mer begrenset skala, men med samme tidsskjema
Høy	4. Gjennomført prosjektet/aktiviteten på et senere tidspunkt og i en mer begrenset skala
Høy	5. Prosjektet/aktiviteten ville ikke bli gjennomført
Vet ikke	Vet ikke

Kilde: Oxford Research AS

Utviklingsorienterte bedrifter

For å identifisere hvor "utviklingsorienterte" bedriftene er, har Oxford gjennomført en klyngeanalyse. Bedriftene deles inn i tre hovedgrupper basert på deres skår på samlet antall bidrag til henholdsvis kompetanse, atferdsendring og innovasjon.

"De driftsorienterte"	43 prosent av bedriftene havner i denne gruppen (skårer klart lavest på alle indikatorene) (49 prosent i 2005)
"De utviklingsorienterte"	Utgjør 37 prosent av bedriftene (skårer vesentlig høyere på alle indikatorene enn "De driftsorienterte") (36 prosent i 2005)
"Superinnovatørene"	Her finner vi 20 prosent av bedriftene (skårer desidert høyest på alle indikatorene (15 prosent i 2005)

Kilde: Oxford Research AS

Vedlegg 3: Rapportering på aktivitetsindikatorer i MRS-systemet for 2010

Tabell 1 Delmål 1 "Innovasjon Norge skal bidra til økt innovasjon i næringslivet i hele landet"

Arbeidsområde 1. A. Entreprenørskap													
Mål: IN skal bidra til økt omfang av lønnsomme etableringer													
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2009					Måltall 2010	Årsrapport 2010						
Antall entreprenørskapstiltak (fellestilltak for etablerere), herunder antall deltakere med andel kvinner ¹	Antall fellestilltak		170			Måltall ikke fastsatt på IN-nivå. Det enkelte DK har egne måltall for slike tiltak.	Antall fellestilltak						
	Antall deltakere		-				Antall deltakere		-				
	Herav kvinner		-				Herav kvinner		-				
Antall søknader og bevilgninger til etablerere , herunder omsøkt og innvilget beløp med andel til kvinner	Søknader		Bevilgninger			Måltall fastsatt til 15 % for tilskudd og 10 % for lån	Søknader		Bevilgninger				
	Omsøkt beløp	Antall	Innvilget beløp	Antall	Andel av totale tilsagn		Omsøkt beløp	Antall	Innvilget beløp	Antall	Andel av totale tilsagn		
	Totalt	1 787 667 473	2 236	736 367 444	1 459		8 %	Totalt	1 084 904 741	1914	495 711 280	1 178	8 %
	Herav kvinner	447 223 252	888	265 103 849	643			Herav kvinner	318 497 585	767	181 918 065	542	
	Kvinneandeler			36 %	44 %			Kvinneandeler			37 %	46 %	
Antall søknader og bevilgninger av etablererstipend , herunder omsøkt og innvilget beløp med andel til kvinner	Søknader		Bevilgninger			Kvinneandel av antall etablererstipend skal være 40 %	Søknader		Bevilgninger				
	Omsøkt beløp	Antall	Innvilget beløp	Antall			Omsøkt beløp	Antall	Innvilget beløp	Antall			
	Totalt ²	819 493 507	1 877	285 241 325	890			Totalt	616 084 698	1784	191 793 294	746	
	Herav kvinner	175 617 491	528	79 353 913	328			Herav kvinner	154 476 282	509	76 150 458	310	
Kvinneandeler			28 %	37		Kvinneandeler			40 %	42 %			
Antall kommersialiseringer basert på patenter, antall solgte eller lisensierte patenter (VFO) ³	Antall inngåtte lisenskontrakter		-			-	Antall inngåtte lisenskontrakter		-				
	Antall etableringer		-			-	Antall etableringer		-				
	Antall nye arbeidsplasser		-			-	Antall nye arbeidsplasser		-				

¹ Opplysninger om antall deltakere, herav kvinner må innhentes manuelt og er tidkrevende i forhold til nytten. En har derfor ikke innhentet data på dette i 2008, 2009 og 2010.

² Inneholder etablererstipend NHD og KRD, inkubatorstipend, nettverkskreditt, og etablererstipend Svalbard.

³ Kriteriene her benyttes ikke for 2009 og 2010.

Tabell 1 fortsettelse

Arbeidsområde 1. B. Innovasjon i etablerte bedrifter									
Mål: IN skal bidra til økt innovasjonsevne og -takt									
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2009				Måltall 2010	Årsrapport 2010			
Antall fellestiltak innen innovasjon, herunder antall deltagere	Antall fellestiltak innen innovasjon	Antall deltakere			Måltall ikke fastsatt.	Antall fellestiltak innen innovasjon	Antall deltakere ⁴		
	757	-				773	-		
Omfanget på (lån og tilskudd til) innovasjonsprosjekter i enkeltbedrifter (totalt, innen landbruk, marin sektor og rettet mot kvinner) ⁵		Beløp	Andel av totale tilsagn	Antall	Det er for 2010 ikke fastsatt måltall fro bedrifts- og regionalt nivå samt for lån. Det er heller ikke satt opp måltall for programmer og nasjonale tiltak for regional utvikling. Styret har fastsatt som mål at Innovasjon på nasjonalt og internasjonalt nivå skal være 25 % for VSP landbruk + sentrale BU midler 60 % for distriktsutviklingstilskudd 60 % for tilskudd innovasjonsprosjekter 90 % for OFU/IFU		Beløp	Andel av totale tilsagn ⁶	Antall
	Totalt innvilget	4 972 617 091	69 %	3 849		Totalt innvilget	3 100 732 138	73 %	2 911
	Landbruk	1 082 112 585	26 %	1 440		Landbruk	1 070 850 707	25 %	1 309
	Marin sektor	1 280 311 377	5 %	281		Marin sektor	660 896 085	16 %	209
	Kvinnerettet	1 532 299 473	24 %	1 350		Kvinnerettet	1 013 131 996	24 %	1 040

⁴ Opplysninger om antall deltakere må innhentes manuelt og er tidkrevende i forhold til nytten. En har derfor ikke innhentet data på dette i 2010.

⁵ Tallene er basert på Innovasjonstype på bedrifts -, internasjonalt -, nasjonalt - og regionalt nivå. Kundetype "Etablerere" ekskludert. Kjenneegn "Samarbeid/Flerbedrift" ekskludert.

⁶ Prosentandelene regnet av Totalt innvilget til innovasjonsprosjekter, inkl. alle kundetyper. For 2010 er antallet 4 670.

Tabell 1 fortsettelse

Arbeidsområde 1. C. Næringsmiljøer og innovasjonssystemer											
Mål: IN skal bidra til utvikling av lokale, regionale og nasjonale næringsmiljø og innovasjonssystemer som gir bedre vilkår for innovasjonsbasert verdiskaping											
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2009				Måltall 2010			Årsrapport 2010			
Antall nettverksbaserte innovasjons-/klyngeprosjekter der IN er initiativtaker/pådriver		Antall pågående prosjekter				Antall pågående prosjekter			Antall pågående prosjekter		
	ARENA	20			ARENA	19		ARENA	19		
	NCE	9			NCE	12		NCE	12		
	SUM	29			SUM	31		SUM	31		
Antall og type deltakere i disse prosjektene		Bedrifts-deltakere	Undervisnings- og FoU-miljøer	Off. aktører/ utv.aktører	Måltall vurdert som ikke relevant ⁷				Bedrifts-deltakere	Undervisnings- og FoU-miljøer	Off. aktører/ utv. aktører
	ARENA	940	118	110				ARENA	2090	143	106
	NCE	530	69	201				NCE	944	103	231
	SUM	1470	187	311				SUM	3034	246	337
Antall faste møteplasser, åpne fora og fagnettverk som prosjektene har hatt ansvaret for.		Antall møteplasser			Måltall vurdert som ikke relevant				Antall møteplasser		
	ARENA	131						ARENA	133		
	NCE	142						NCE	217		
	SUM	273						SUM	340		
Antall iverksatte innovasjonsprosjekter med deltakelse fra flere bedrifter (bedriftsnettverk)		Antall innovasjonsprosjekter ⁸			Måltall vurdert som ikke relevant				Antall innovasjonsprosjekter		
	ARENA	92						ARENA	86		
	NCE	152						NCE	187		
	SUM	244						SUM	273		

⁷ Å fastsette et bestemt antall deltakere av ulike kategorier i næringsklyngeprosjektene er ikke noe mål i seg selv. Å synliggjøre antall deltakere i disse prosjektene det enkelte år gir imidlertid en god illustrasjon på aktivitetsnivået knyttet til INs arbeid med å utvikle og forsterke næringsmiljøer og innovasjonssystemer.

⁸ Her telles antall iverksatte innovasjonsprosjekter i rapporteringsåret, og ikke akkumulert pr. prosjekt.

Tabell 2 Delmål 2 "IN skal bidra til økt internasjonalisering i næringslivet i hele landet"

Arbeidsområde 2. A. Innhente og gi info/kunnskap til næringslivet om internasjonale markeds- og konkurranseforhold													
Mål: IN skal bidra til økte kunnskaper i næringslivet om internasjonale markeder og muligheter													
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2009					Måltall 2010				Årsrapport 2010			
Antall avsluttede kurs (og kompetanseprogrammer)	Kompetanseprogrammer	2				Ikke fastsatt				23			
	Handelstekniske kurs/programmer	23				Ikke fastsatt				13			
Antall bedrifter som har deltatt på kurs og kompetanseprogrammer om internasjonalisering		Antall deltakere	Antal i bedrifter	SMB-andel	Kvinneandel	Antall deltakere	Antall bedrifter	SMB-andel	Kvinneandel	Antall deltakere	Antall bedrifter	SMB-andel	Kvinneandel
	Kompetanseprogrammer	328	184	100 %	40 %	Måltall ikke fastsatt. ⁹				499	271	100 %	40 %
	Handelstekniske kurs/programmer	189	78	57-70 %	50-56 %	Måltall ikke fastsatt.				251	133	57-70 %	53 %
Antall generelle markedsundersøkelser	-					-				-			
Antall abonnenter av Eksport håndboken ¹⁰	Pr. 31.12.09				Nye i 2009					Pr. 31.12.10		Nye i 2010	
	360				35	Nei			Nei	345		26	
Antall internettoppslag på www.innovasjon Norge.no/satsinger/internasjonalisering	7825					Ikke fastsatt.				14 452			
Antall besvarelser på generelle kundeførelser (GES)	20 199					Ikke fastsatt.				20 100			

⁹ Det er ikke satt nasjonale måltall på noen av disse aktivitetsindikatorerne fordi man på nasjonalt nivå har liten innflytelse på måloppnåelsen. Når det gjelder SMB-andel og kvinne-andel, er både SMB og kvinner prioriterte målgrupper for Innovasjon Norge. Tilbudet tilpasses derfor slik at man treffer disse målgruppene i størst mulig grad.

¹⁰ Antall bedrifter (der flere fra samme bedrift er oppført som abonnenter, blir abonnentene ikke talt individuelt, men samlet på bedriftsnivå, dvs. abonnementet telles 1 gang pr. bedrift) som abonnerer på Eksport håndboken pr. 31.12.2009 er 345.

Tabell 2 fortsettelse

Arbeidsområde 2. B. Utnyttelse av internasjonale markedsmuligheter			
Mål: IN skal bidra til økt internasjonal aktivitet i næringslivet			
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2009	Måltall 2010	Årsrapport 2010
Antall igangsatte oppdrag for SMB-bedrifter med finansiering fra Internasjonal Vekst – programmet. ¹¹	Internasjonal Vekst - prosjekter 234	Internasjonal Vekst - prosjekter Måltall ikke fastsatt	Internasjonal Vekst – prosjekter 250
Bedriftenes finansieringsandel i prosjektene (gj.snittlig)	46 %	45 %	31 %
Antall deltakende bedrifter i Internasjonal Vekst – prosjekter	154	Måltall ikke fastsatt	211
Antall igangsatte Internasjonal Vekst – prosjekter (tidl. INT- og SMB-I-prosjekter) fordelt på land, sektorer og fylker i Norge	Antall prosjekter framgår av tabellen over. Fordelingen på land (regioner), sektorer og fylker framgår av tabellene i kap. 3 i heftet Detaljrapporter 2009.	Det er et mål at flest mulig prosjekter skal ligge innenfor de prioriterte sektorene som IN har satsinger for. Det er ikke fastsatt måltall for fordelingen av prosjektene mellom land/regioner i utlandet, sektorer eller fylker.	Antall prosjekter framgår av tabellen over (250). Fordelingen på land (regioner), sektorer og fylker framgår av tabellene i kap. 3 i heftet Detaljrapporter 2010
Antall avsluttede oppdrag med 100 % brukerbetaling, herunder antall deltakende prosjekter/bedrifter	Antall bedrifter: 91	Måltall ikke fastsatt.	103

¹¹ En bedrift kan ha flere oppdrag fordelt på forskjellige utekontorer og hvert oppdrag telles her for seg

Tabell 2 fortsettelse

Arbeidsområde 2. C. Internasjonal utveksling av teknologi og kunnskap					
Mål: IN skal bidra til at norske bedrifter utnytter teknologi og kunnskaper utviklet i utlandet og til eksport av norsk teknologi					
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2009¹²		Måltall 2010	Årsrapport 2010	
Antall nettverk/allianser mellom norske og utenlandske bedrifter og FoU-institusjon	-		Måltall ikke fastsatt.		-
Antall norske bedrifter som deltar i internasjonale nettverk/allianser	-		Måltall ikke fastsatt.		-

Tabell 3 Delmål 3. "IN skal styrke profileringen av Norge og norsk næringsliv internasjonalt"

Arbeidsområde 3. A. Profilering av norsk næringsliv							
Mål: IN skal bidra til å gjøre norsk næringsliv og teknologi kjent i utlandet							
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2009			Måltall 2010	Årsrapport 2010		
Antall gjennomførte generelle aktiviteter (delegasjoner/besøk, messer etc.)	Delegasjoner til Norge	Delegasjoner fra Norge	Messer	Måltall ikke hensiktsmessig ¹³	Delegasjoner til Norge	Delegasjoner fra Norge	Fagmesser
	1	3	24		7	8	19
Antall spesielle tiltak for å profilere norsk næringsliv	-						
Antall besøkende på Nortrade.com	1 087 737 sidevisninger, hvorav 268 655 unike besøk. ¹⁴				842 990 sidevisninger, 188 757 unike besøk		

¹² Rapporten for 2008 baserte seg på direkte innrapportering fra alle utekontorene. Siebel, som er INs kundefølgningssystem (CRM) har pt. ikke tilsvarende koder for nettverk, studieturer og seminarer samt både norsk og utenlandsk deltagelse.

¹³ Det settes ikke konkrete måltall for delegasjonsvirksomheten. Arrangementene evalueres i nært samarbeid med NHD og UD, sett i forhold til en omforent målsetting for det enkelte besøk.

¹⁴ Siten Nortrade.com er solgt til Findexa.

Tabell 3 fortsettelse

Arbeidsområde 3. B. Norge som reisemål									
Mål: IN skal bidra til økt lønnsomhet i reiselivsnæringen og økte markedsandeler i utlandet									
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2009			Måltall 2010			Årsrapport 2010		
INs ressursinnsats pr. marked	Forbruk 2009 er 235 mill kr			Det er avsatt 250 mill kr til dette arbeidet for 2010			Forbruk 2010 er 227 mill kr i offentlig bevilgning og 102 mill kr i næringsinntekt		
	Fordeling per marked fremgår i heftet Detaljrapporter 2009			Fordelingen pr. marked er fastsatt i Reiselivsavdelingens budsjett for 2010 i samråd med reiselivsnæringen.			Fordeling per marked fremgår i heftet Detaljrapporter 2010		
Antall bedrifter som deltar i INs aktiviteter pr. marked	Antall bedrifter: 1538			Ikke fastsatt			Antall bedrifter: 1281		
				.			Fordelingen pr. marked er fastsatt i Reiselivssatsingens budsjett for 2010 i samråd med markedsstrategisk råd.		
Antall gjennomførte aktiviteter/aktiviteter/prosjekter pr. marked	Antall prosjekter: 185			Ikke relevant.			Antall prosjekter: 167		
	Fordeling per marked fremgår i heftet Detaljrapporter 2009						Fordeling per marked fremgår i heftet Detaljrapporter 2010		
Spaltemillimeter redaksjonell omtale pr. marked (dvs. antall artikler/oppslag i aviser/magasiner, TV og radio)	I aviser og magasiner	På TV	I radio				I aviser og magasiner	På TV	I radio
	6474	282	120				7265	290	145
Reklameoppmerksomhet og positiv påvirkning	Ikke relevant			Ikke relevant			Attitudinal Equity (AE) og Equity Impact (EI), fremgår i heftet Detaljrapporter 2010		
Antall reisebyråer (turoperatører) som selger norske produkter, kunnskapsnivå og salg gjennom disse	Antall turoperatører 1781			Ikke relevant			Antall turoperatører 1781		
Antall distribuerte kataloger	Antall kataloger/innstikk	Antall pageflips	Distribuerte kataloger for kunder	Antall kataloger/innstikk	Antall pageflips	Distribuerte kataloger for kunder	Antall kataloger/innstikk	Antall pageflips	Distribuerte kataloger for kunder
	27 mill.	3,5 mill	6 mill.	Nei	Nei	Nei	24 mill.	5 mill.	5 mill.
Antall besøk på visitnorway.com	7 000 000 brukere			10 000 000 brukere			9 500 000 brukere		

Tabell 3 fortsettelse

Arbeidsområde 3. C. Norges omdømme			
Mål: INs omdømmearbeid skal gi økt kjennskap, kunnskap og preferanse til Norge i utvalgte land og målgrupper			
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2009	Måltall 2010	Årsrapport 2010
Ingen	Kun verbal omtale	Anbefalingene i Omdømmeutvalgets rapport er lagt til grunn i alle profileringsaktiviteter i 2010.	Kun verbal omtale
Arbeidsområde 3. D. Norge som investeringsland			
Mål: IN skal bidra til at utenlandsk næringsliv etablerer ny virksomhet eller investerer i Norge			
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2009	Måltall 2010	Årsrapport 2010
Antall internasjonale bedrifter som har henvendt seg til IN mht. investering i Norge	Ikke aktivert som arbeidsområde	-	Ikke aktivert som arbeidsområde
Antall bedrifter som IN oppsøker	Ikke aktivert som arbeidsområde	-	Ikke aktivert som arbeidsområde

Tabell 4 Delmål 4: "IN skal bidra til næringsutvikling basert på regionale forutsetninger"

Arbeidsområde 4. A. Utvikling og utnyttelse av regionale fortrinn og muligheter			
Mål: IN skal bidra til lokal og regional bedrifts- og næringsutvikling			
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2009	Måltall 2010	Årsrapport 2010
Fordeling av INs bevilgninger på FKenes og FMenes føringer for virkemiddelbruken for det enkelte fylke.	Ingen rapportering utover verbal omtale. Indikatoren lite hensiktsmessig.	Er i ulik grad fastsatt av den enkelte fylkeskommune eller fylkesmann.	Ingen rapportering utover verbal omtale. Indikatoren lite hensiktsmessig.
Arbeidsområde 4. B. Regionalt samspill			
Mål: IN skal bidra til å styrke samhandlingen mellom aktørene i de regionale partnerskapene			
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2009	Måltall 2010	Årsrapport 2010
Antall fellesprosjekter med regionale partnere IN deltar i	Se heftet "Våre kontorer 2009" med årsrapporter fra det enkelte DK	Måltall ikke fastsatt.	Se heftet "Våre kontorer 2010" med årsrapporter fra det enkelte DK
Antall regionale nettverk IN deltar i	Se heftet "Våre kontorer 2009" med årsrapporter fra det enkelte DK	Måltall ikke fastsatt.	Se heftet "Våre kontorer 2010" med årsrapporter fra det enkelte DK
Antall øvrige møteplasser IN deltar på	Se heftet "Våre kontorer 2009" med årsrapporter fra det enkelte DK	Måltall ikke fastsatt.	Se heftet "Våre kontorer 2010" med årsrapporter fra det enkelte DK
Arbeidsområde 4. C. Regional omstilling			
Mål: IN skal bidra til at arbeidet i omstillings-områdene drives profesjonelt og målrettet			
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2009	Måltall 2010	Årsrapport 2010
Programmet opererer med 6 prosessindikatorer som aktiviteten i hvert omstillingsområde måles på:	Se årsrapportens kap. 4.4.3 for å lese om resultatene for hvert omstillingsområde.	Karaktergivningen for indikatorene er basert på en skala fra 1 til 5 hvor 5 er høyeste score. Det er et mål at flest mulig av prosessindikatorene skal ha en verdi på 5.	Se årsrapportens omtale av delmål 4, regionale forutsetninger.
- Etablering			
- Mål (konkret og kommunis.)			
- Organisering			
- Portefølje (aktivitetsnivå)			
- Oppfølging/opplæring			
- Planer videre			

Tabell 5: Generelle gjennomgående hensyn og føringer knyttet til hovedmålet

Arbeidsområde 5. A. Kundetilfredshet			
Mål: IN skal være en kunde- og markedsorientert organisasjon			
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2009	Måltall 2010	Årsrapport 2010
Ingen	Verbal omtale basert på siste Serviceundersøkelse (SU)	Ikke aktuelt	Verbal omtale basert på siste Serviceundersøkelse (SU)
Arbeidsområde 5. B. Markeds- og systemsvikt			
Mål: INs virksomhet skal korrigere for svikt i de private finansierings-markedene og i samhandlingen i næringslivet og mellom næringslivet, kunnskapsmiljøene og offentlige organisasjoner			
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2009	Måltall 2010	Årsrapport 2010
Ingen	Verbal omtale basert på Kundeeffektundersøkelsene (KEU)	Ikke aktuelt	Verbal omtale basert på Kundeeffektundersøkelsene (KEU)
Arbeidsområde 5. C. Kunnskapsbygging og premissgiving			
Mål: IN skal være en kompetent pådriver og bidragsyter regionalt og nasjonalt i utformingen av en helhetlig politikk som ser innovasjon, internasjonalisering og regional utvikling i sammenheng			
Aktivitetsindikatorer	Årsrapport 2009	Måltall 2010	Årsrapport 2010
Ingen	Kort verbal omtale av resultater fra spørreundersøkelse.	Ikke aktuelt	Kort verbal omtale av resultater fra spørreundersøkelse.

Vedlegg 4: Rapportering på effektindikatorer i MRS-systemet for 2010

Tabell 1 Delmål 1 "Innovasjon Norge skal bidra til økt innovasjon i næringslivet i hele landet"

Arbeidsområde Mål	Effektindikator	Rapportering
1. A. Entreprenørskap		
Mål: IN skal bidra til økt omfang av, lønnsomme etableringer	Andel av INs kunder som har mottatt finansiell støtte og som har etablert ny bedrift etter 1 og 2 år.	KEU (førundersøkelse av 2009-årgangen i 2010): Av Etablererstipendmottagerne KRD har 41 % startet opp og forventet realisert prosjektet etter planen (litt over årgangen før). For etablererstipend NHD er tallet 40%, mao ganske likt etablererstipend KRD. Tilsvarende tall for Inkubatorstipendet er 33 % (38 % året før).
	Andel av deltagerne på IN entreprenørskapstiltak som har etablert ny bedrift etter 1 og 2 år	Inngår ikke i KEU.
	Andel av nyetableringene som er basert på FoU eller patenter	KEU (førundersøkelsen av 2009-årgangen): Det er spurt om bedriftene ved dette prosjektet har ført til økt samarbeid med universitet og høyskoler. Etablererstipendmottakerne har gjort det i 42 % av tilfellene (45 % i fjor), mens hele 93 % av Inkubatorstipendmottakerne har gjort det (70 % året før). Snittet for alle tjenester ligger på 24 % en nedgang fra 30 % året før.
	Andel av bedriftene startet av INs kunder som har overlevd etter 4 år	Viser til særskilt rapportering samlet for både nyetablerere og etablerte bedrifter nedenfor.
	Økonomisk resultat i de etablerte bedriftene etter fire år	Viser til særskilt rapportering samlet for både nyetablerere og etablerte bedrifter mht prosjektets bidrag til inntektsøkning/kostnadsreduksjon, lønnsomhetsutvikling og overlevelse nedenfor.
	Andel nyetableringer hvor minst ¼ av markedet er i utlandet	Viser til særskilt rapportering samlet for både nyetablerere og etablerte bedrifter nedenfor.
	Sysselsettingsutvikling i de nyetablerte bedriftene etter fire år	Viser til særskilt rapportering samlet for både nyetablerere og etablerte bedrifter nedenfor.
	Endring i holdning og evne hos de som har deltatt i tiltak for å starte egen bedrift	Deltagerne på ulike tiltak, som f.eks. etablererskole, mobiliseringstiltak, inngår ikke i KEU. Egne undersøkelser må gjennomføres blant disse.
	Andel nyetablererne som har økt sin kompetanse i stor grad	KEU (etterundersøkelsen 2006-årgangen i 2010): Det er ikke skilt mellom nyetableringer og eksisterende bedrifter i denne undersøkelsen. Se imidlertid omtale av effektindikatorene om økt innovasjonsevne og innovasjonskompetanse under arbeidsområde 1B nedenfor.

Arbeidsområde Mål	Effektindikatorer	Rapportering
1. B. Innovasjon i etablerte bedrifter		
Mål: IN skal bidra til økt innovasjonsevne og -takt	Andel IN-støttede bedrifter som har økt sin innovasjonsevne i stor grad	KEU (etterundersøkelsen av 2006-årgangen): Vurdert etter fire år mener bedriftene at prosjektet har ført til innovasjon i stor grad på 3,1 nye totalt 15 mulige utviklingsområder (ikke sammenlignbare tall siden antallet områder har økt fra 11 til 15 siste år).
	Andel bedrifter som melder om stor nytte av innovasjonskomp. tiltak	Dette omfatter INs programmer/fellesprosjekter rettet mot å øke bedriftenes innovasjonskompetanse. Programaktiviteten bidrar mer til innovasjon enn de tradisjonelle finansielle tiltakene. Det er klar sammenheng mellom antall samarbeidspartnere og andel innovasjon.
	Andel av IN-støttede innovasjonsprosjekter som er utnyttet kommersielt innen fire år	Inngår foreløpig ikke KEU.
	Økonomisk resultat etter fire år i IN bedriftene med innovative prosjekter	Viser til særskilt rapportering samlet for både nyetablerere og etablerte bedrifter nedenfor.
	Andel av innovasjonsprosjekter fordelt på hhv: - nytt på internasjonalt marked - nytt på nasjonalt marked - nytt for bedriften	Inndelingen av prosjektene på ulike nivå for innovasjon er innført i INs statistikkregistrering (formål) f.o.m. 2005. Inndelingen er endret f.o.m. 2009 Følgende innovasjonsnivåer gjelder f.o.m. 1.1.2009: 1 Innovasjon på bedriftsnivå 2 Innovasjon på regionalt nivå 3 Innovasjon på nasjonalt nivå 4 Innovasjon på internasjonalt nivå 5 Ikke relevant Det skal kun angis <i>ett</i> innovasjonsnivå pr. prosjekt. Se fordelingen av totale tilsagn på ulike innovasjonsnivå i finansieringsstatistikken Vedlegg 4.
	Andel av INs kunder som har - økt eksportomsetn. - eksportert nye prod./ tjenester - eksportert på nye markeder	Viser til rapportering samlet for både nyetablerere og etablerte bedrifter nedenfor.
	Sysselsettingsendring i IN bedrifter med innovative prosjekter	Viser til rapportering samlet for både nyetablerere og etablerte bedrifter nedenfor.

Tabell 1 fortsettelse

Arbidsområde Mål	Effektindikatorer	Rapportering
1. A. og 1. B. Entreprenørskap og Innovasjon i etablerte bedrifter		
	<p>Økonomisk resultat etter fire år i IN bedriftene</p> <p>Andel av INs kunder som har</p> <ul style="list-style-type: none"> - økt eksportomsetn. - eksportert nye prod./ tjenester - eksportert på nye markeder <p>Sysselsettingsendring i IN bedrifter</p>	<p>KEU (etterundersøkelse av 2006-årgangen):</p> <p><u>Lønnsomhetsutvikling</u>: 51 % (48 % året før) av bedriftene mener prosjektet har hatt stor betydning for bedriftens lønnsomhetsutvikling. Det er særlig Distriktsrettet risikolån som skårer høyt.</p> <p><u>Overlevelse</u>: 50 % av bedriftene mener prosjektet har hatt stor betydning for overlevelse (53 % i fjor).</p> <p><u>Økt eksportomsetning</u></p> <p>KEU (etterundersøkelse av 2006-årgangen): 19 % har økt sin eksport som følge av prosjektet (15 % året før). Størst betydning har det for landsdekkende risikolån og INT-programmet.</p> <p><u>Eksportert nye prod./ tjenester</u></p> <p>KEU omfatter foreløpig ikke spørsmål knyttet til om eksporten er nye produkter /tjenester.</p> <p><u>Eksportert på nye markeder</u></p> <p>KEU omfatter foreløpig ikke spørsmål knyttet til om eksporten er på nye markeder.</p> <p>KEU (etterundersøkelse av 2006-årgangen): Fra 1.1.2006 til 1.1.2010 er anslaget for netto sysselsettingsøkning (skapt og sikret) på 1,0 til 1,4 pr. prosjekt. Det er skapt og sikret mellom 5054 og 7271 arbeidsplasser for denne årgangen kunder, noe under årgangen før.</p> <p>Litt over 60 % av de skapte og sikrede arbeidsplassene er kommet innenfor det distriktpolitiske virkeområdet. Noe lavere enn året før.</p>

Tabell 1 fortsettelse

Arbeidsområde Mål	Effektindikatorer	Rapportering
1. C. Næringsmiljøer og innovasjonssystemer		
Mål: IN skal bidra til utvikling av lokale regionale og nasjonale næringsmiljø og innovasjonssystemer som gir bedre vilkår for innovasjonsbasert verdiskaping	Andel av deltakerne som har økt innovasjons-samarbeid som følge av prosjektet	Det er igangsatt 92 innovasjonsprosjekter som resultat av Arenaprojektene i 2009 med 433 deltakende bedrifter/institusjoner. De tilsvarende tallene i 2008 var 110 innovasjonsprosjekter og 336 deltakere. Det er igangsatt 187 (2009: 152) innovasjonsprosjekter med deltakelse av flere bedrifter innen NCE-programmet i 2010. 121 av disse prosjektene er i samarbeid med FoU-miljøer og 54 er i samarbeid med internasjonale bedriftspartnere. (Merk at 2009-2010 sammenligning ikke er relevant, da antall NCE prosjekter er økt fra 9 til 12)
	Andel av deltakerne som har gjennomført et kommersielt lønnsomt innovasjonsprosjekt etter 4 år	Det er ikke innhentet opplysninger om gjennomførte kommersialiseringsprosjekter i 2010 fra Arena og NCE-prosjektene.
	Antall nye bedrifter og arbeidsplasser innen miljøene og systemene	NCE prosjektene melder at prosjekter igangsatt og gjennomført i NCE regi, har stor betydning for rekruttering til, opprettholdelse av og skaping av nye arbeidsplasser. Eksakte aggregerte tall på hvor mye som har vært direkte utløsende har vi ikke.

Tabell 2 Delmål 2 "IN skal bidra til økt internasjonalisering i næringslivet i hele landet"

Arbeidsområde Mål	Effektindikatorer	Rapportering
2. A. Innhente og gi info/kunnskap til næringslivet om internasjonale markeds- og konkurranseforhold		
Mål: IN skal bidra til økte kunnskaper i næringslivet om internasjonale markeder og muligheter	Andel av bedriftene som har benyttet INs internasjonaliserings- og handelstekniske tjenester, inkl kompetanseprogram som i stor grad er fornøyd med tjenesten	Har ikke data på dette.
	Andel av bedriftene som har benyttet INs internasjonaliserings- og handelstekniske tjenester, inkl kompetanseprogram som i stor grad har økt sin kompetanse	Kan først rapporteres når KEU omfatter denne tjenesten.
2. B. Utnyttelse av internasjonale markedsmuligheter		
Mål: IN skal bidra til økt internasjonal aktivitet i næringslivet	Andel av bedriftene som har benyttet INs rådgivningstjenester som har oppnådd eksportøkning etter fire år Andel av bedriftene som har fått finansiell bistand til internasjonalisering fra IN som har oppnådd eksportøkning etter fire år	Kan først rapporteres når KEU omfatter denne tjenesten og da i etterundersøkelsen. KEU (etterundersøkelse av 2006-årgangen): 19% av bedriftene som fikk finansiell bistand i 2006 har økt omsetningen i utlandet, dette er en økning på 4 %-poeng fra året før. 56% av Internasjonaliseringsprosjektene mener imidlertid at INs bidrag har ført til bedring av deres eksport, som året før (55%).
2. C. Internasjonal utveksling av teknologi og kunnskap		
Mål: IN skal bidra til at norske bedrifter utnytter teknologi og kunnskaper utviklet i utlandet og til eksport av norsk teknologi	Andel av bedriftene som har deltatt i INs tekn.- eller kunnskaps-overføringstiltak eller -prosjekter som har tatt i bruk ny teknologi eller kunnskap Andel av bedriftene som har deltatt i INs tekn.- eller kunnsk.-overf.tiltak/prosj. som har fått inntekt gjennom salg i utlandet	Kan først rapporteres når KEU omfatter denne tjenesten. Kan først rapporteres når KEU omfatter denne tjenesten.

Tabell 3 Delmål 3. "IN skal styrke profileringen av Norge og norsk næringsliv internasjonalt "

Arbeidsområde Mål	Effektindikatorer	Rapportering																														
3. A. Profilering av norsk næringsliv																																
Mål: IN skal bidra til å gjøre norsk næringsliv og teknologi kjent i utlandet	Andel av bedriftene som har deltatt på INs arrangement i inn- og utland som i stor grad er fornøyd med opplegget	Kan først rapporteres når KEU omfatter denne tjenesten eventuelt gjennom egne undersøkelser.																														
	Andel av bedriftene som har deltatt på INs arrangement i inn- og utland som i har oppnådd kommersielle resultater	Kan først rapporteres når KEU omfatter denne tjenesten.																														
3. B. Norge som reisemål																																
Mål: IN skal bidra til økt lønnsomhet i reiselivsnæringen og økte markedsandeler i utlandet	Vekst i antall ankomster og turistgjestedøgn pr. marked.	Endring (%) i gjestedøgn fordelt på markeder fra 2009 til 2010																														
		<table> <thead> <tr> <th></th> <th>N</th> <th>Fin</th> <th>DK</th> <th>SE</th> <th>DE</th> <th>Esp</th> <th>NL</th> <th>GB</th> <th>US</th> <th>It</th> <th>Rus</th> <th>Fra</th> <th>JP</th> <th>Totalt</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Vekst gj.døgn %</td> <td>1</td> <td>-</td> <td>-4</td> <td>6</td> <td>3</td> <td>11</td> <td>-3</td> <td>-1</td> <td>8</td> <td>5</td> <td>22</td> <td>7</td> <td>5</td> <td>2</td> </tr> </tbody> </table>		N	Fin	DK	SE	DE	Esp	NL	GB	US	It	Rus	Fra	JP	Totalt	Vekst gj.døgn %	1	-	-4	6	3	11	-3	-1	8	5	22	7	5	2
		N	Fin	DK	SE	DE	Esp	NL	GB	US	It	Rus	Fra	JP	Totalt																	
	Vekst gj.døgn %	1	-	-4	6	3	11	-3	-1	8	5	22	7	5	2																	
Inntjening pr. gjestedøgn/ ankomst	Rapporteres ikke																															
Endring i Norges markedsandel pr. marked	Rapporteres ikke																															
Endring i kjennskap, kunnskap og preferanse til Norge i utvalgte markeder	<table> <thead> <tr> <th></th> <th>RUS</th> <th>NL</th> <th>DK</th> <th>SE</th> <th>DE</th> <th>GB</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Attitudinal Equity (AE)</td> <td>23</td> <td>21</td> <td>17</td> <td>17</td> <td>15</td> <td>14</td> </tr> <tr> <td>Equity Impact (EI)</td> <td>1,1</td> <td>1,1</td> <td>1,15</td> <td>1,15</td> <td>1,3</td> <td>1,4</td> </tr> </tbody> </table>		RUS	NL	DK	SE	DE	GB	Attitudinal Equity (AE)	23	21	17	17	15	14	Equity Impact (EI)	1,1	1,1	1,15	1,15	1,3	1,4										
	RUS	NL	DK	SE	DE	GB																										
Attitudinal Equity (AE)	23	21	17	17	15	14																										
Equity Impact (EI)	1,1	1,1	1,15	1,15	1,3	1,4																										
Tilfredshet med deltakelse i INs aktiviteter	I reiselivssatsingen partnerskapsundersøkelse så vurderes tilfredsheten som god. Flaggskipet blant aktivitetene er fortsatt Norwegian Travel Workshop som både har høy deltagelse og høy tilfredshet med kvaliteten. Fotobanken mye benyttet. Finansiering ble godt verdsatt og ansett som meget viktig blant deltagerne. Når det gjelder arbeidsområder, så gir norske partnere bra skussmål for internasjonal kunnskap og profilering, mens man er mer usikker eller negativ mht. kvaliteten når det gjelder å satse på nye markeder, skape målbare/kommersielle resultater, dokumentasjon av verdiskaping og kobling av små og store aktører.																															
Eval. av forventet effekt av deltakelsen	I reiselivssatsingens partnerskapsundersøkelse så vurderes Innovasjon Norge Reiselivs arbeid å ha klar verdidøkende effekt. 6 av 10 virksomheter synes verdien for dem er svært eller ganske høy.																															

Tabell 3 Fortsettelse

3. C. Norges omdømme		
Mål: INs omdømmearbeid skal gi økt kjennskap, kunnskap og preferanse til Norge i utvalgte land og målgrupper	Antall bedrifter som tar i bruk omdømmestrategien Måling av omdømmestyrke dvs. om posisjonen Norge vil ta er riktig og om hvordan Norge blir oppfattet i forhold til posisjonen	Det er ikke foretatt slike målinger etter at Omdømmeutvalgets innstilling ble fremlagt.
3. D. Norge som investeringsland		
Mål: IN skal bidra til at utenlandsk næringsliv etablerer ny virksomhet eller investerer i Norge	Andel av bedriftene som er veiledet av IN har etablert ny virksomhet i Norge innen 2 år.	Ingen systematiske registreringer av henvendelser til IN om etableringsmulighetene i Norge og eventuelle resultater av disse.
	Utenlandske investeringer	Ingen systematiske registreringer.
	Andel av bedriftene, som har benyttet INs tjenester, som har fått en mer positiv oppfatning av Norge som attraktivt investeringsland	Ingen systematiske registreringer.

Tabell 4 Delmål 4: "IN skal bidra til næringsutvikling basert på regionale forutsetninger"

Arbeidsområde Mål	Effektindikator	Rapportering
4. A. Utvikling og utnyttelse av regionale fortrinn og muligheter		
Mål IN skal bidra til lokal og regional bedrifts- og næringsutvikling	Økonomisk utvikling i IN-støttede bedrifter fordelt på fylker Sysselsettingsutvikling i IN-støttede bedrifter fordelt på fylker	Dette har vi ikke tilfredsstillende oppdaterte data på pr. i dag. Vi har som et eksperiment i 2009 gjennomført en undersøkelse på dette for tre årganger sett sammen. Dette er det rapportert spesielt på overfor KR D. Omfanget av KEU pr. årgang er ikke stort nok til at sysselsettingsberegningene kan splittes på fylker.
4. B. Regionalt samspill		
Mål IN skal bidra til å styrke samhandlingen mellom aktørene i de regionale partnerskap	Andel av deltakerne i FK-enes strategiske partnerskap (RUP/SNP/FP) som er enige i at INs DK-er i stor grad har deltatt aktivt i og tilført merverdi til arbeidet	Organiseringen av samspillet i de regionale partnerskapene varierer mellom regionene. INs distriktskontorer er aktivt med i strategiske partnerskap bl.a. for utarbeidelse av regionale utviklingsplaner (RUP) og tilsvarende. De har også en sentral rolle i utarbeidelsen av strategien for bruk av de regionale bygdeutviklingsvirkemidlene. Kontorene har regelmessige møter med fylkeskommunen og fylkesmannen og er både pådriver og aktør på en rekke møteplasser, i nettverk og i fellesprosjekter. Det operative samarbeidet mellom INs distriktskontorer og de regionale partnerskapene har på flere områder blitt styrket de senere årene. Stortingets vedtak om å gi fylkeskommunene deleierskap til Innovasjon Norge (49 prosents eierandel) fra 2010 som en del av forvaltningsreformen, har bidratt til å skape større interesse for hele bredden i INs tjenestetilbud, nettverk og kompetanse og til en bredere involvering av INs samlede kompetanse i det regionale utviklingsarbeidet.
4. C. Regional omstilling		
Mål IN skal bidra til at arbeidet i omstillingsområdene drives profesjonelt og målrettet	<ul style="list-style-type: none"> • 6 effektindikatorer: <ul style="list-style-type: none"> ○ kompetanse ○ samhandling off/privat ○ nye arbeidsplasser ○ robust næringsstruktur ○ programspesifikke mål ○ planer videre 	De enkelte omstillingsområdenes score på de seks effektindikatorerne er vist i Detaljrapporter 2010.

Tabell 5: Generelle gjennomgående hensyn og føringer knyttet til hovedmålet

Arbeidsområde Mål	Effektindikator	Rapportering
5. A. Kundetilfredshet		
Mål: IN skal være en kunde- og markedsorientert organisasjon	Andel kunder som i stor grad er fornøyd med de finansielle tjenestene	<p>Serviceundersøkelsen (SU): 61 % av de som har mottatt en leveranse i 2010 sier seg "enig/helt enig" i påstanden "Jeg/vi fikk tilgang til tjenester/programmer/aktiviteter som var tilpasset mine/våre behov". Gjelder alle tjenestetyper og er en forbedring i forhold til 2009: 59 %.</p> <p>For tjenestetypen "Finansieringstjenester" var tilsvarende resultat totalt for 2010: 60 %. Resultatene varierer mellom kvartalene fra 65 % i 1. kvartal til 57 % i 2. kvartal.</p> <p>Finansieringstjenester med flest respondenter i 2010 er: Tilskudd FOU, Stipend til etablerere, Tilskudd samt Lavrisikolån. Resultater for disse viser at Tilskudd FOU har gjennomgående en langt høyere andel som sier seg "enig/helt enig" enn resten. Deretter kommer Stipend til etablerere og øvrige tilskudd.</p> <p>Avslagskunder er holdt utenfor. De er i gjennomsnitt ca. halvparten så fornøyd.</p>
	Andel kunder som i stor grad er fornøyd med rådgivningstjenestene	Serviceundersøkelsen (SU): 65 % av de som har mottatt en rådgivningstjeneste i 2010 sier seg "enig/helt enig" i påstanden "Jeg/vi fikk tilgang til tjenester/programmer/aktiviteter som var tilpasset mine/våre behov". En forbedring i forhold til 2009: 60 %, i tillegg til at de mottar rådgivningstjenester er gjennomsnittlig mer fornøyd. Også her varierer resultatene mellom kvartalene med 72 % i 2. kvartal og 50 % i 3. kvartal (få respondenter).
5. B. Markeds- og systemsvikt		
Mål: INs virksomhet skal korrigerer for svikt i de private finansieringsmarkedene og i samhandlingen i næringslivet og mellom næringslivet, kunnskapsmiljøene og offentlige organisasjoner	Andel høy addisjonalitet Andel lav addisjonalitet	<p>Andelen høy addisjonalitet holdt seg på fjorårets nivå, dvs. 59 % ville absolutt ikke ha gjennomført prosjektet uten INs medvirkning.</p> <p>Andelen lav addisjonalitet har også holdt seg stabilt på 13-14 %.</p> <p>(Data hentet fra Før-undersøkelsen av 2009-årgangen – en noe spesiell "kriseårgang" hvor de økonomiske/harde indikatorene har vært viktigere enn de "myke" (kompetanse, innovasjon, samarbeid mv)</p>
	Andel hvor INs engasjement har ført til utløsning av annen finansiering	Andelen som mener tjenesten i stor grad (skår 4-5) har bidratt til utløsning av banklån ligger på 58%.
	Andel av INs kunder som mener IN i stor grad bidrar til nettverksbygging	<p>Serviceundersøkelsen (SU): 31 % av de som har mottatt en leveranse i 2010 sier seg "enig/helt enig" i påstanden "Innovasjon Norge bidro til samarbeid mellom meg/min bedrift og andre bedrifter". Lavere score skyldes bl.a. at i gjennomsnitt har hele 24 % svart "vet ikke/ikke relevant". Gjelder alle tjenestetyper og er en forbedring i forhold til 2009: 30 % (22 % "vet ikke/ikke relevant").</p> <p>Også her er resultatene best for rådgivningstjenester (35 %) og lavest for finansieringstjenester (31 %).</p>

Tabell 5 Fortsettelse

Arbeidsområde Mål	Effektindikatorer	Rapportering
5. C. Kunnskapsbygging og premissgiving		
Mål: IN skal være en kompetent pådriver og bidragsyter regionalt og nasjonalt i utforming av en helhetlig politikk som ser innovasjon, internasjonalisering og regional utvikling i sammenheng	Andel av fylkeskommunene, relevante departementer og næringslivsorganisasjoner som oppfatter INs kunnskapsleveranser som: <ul style="list-style-type: none"> • objektive og "politisk uavhengige" • faglig troverdige og treffsikre • tilgjengelig gjennom felles arenabygging og læreprosesser for kunnskapsutveksling • riktig "timet" ift. politiske prosesser 	Det ble i 2010 gjort en ny metodisk kartlegging av hvordan departementene, fylkeskommunene og fylkesmennene oppfatter Innovasjon Norge som kunnskapsleverandør.

Vedlegg 5: Finansieringssaker – statistikk

Statistikk er inndelt slik:

- Bruttotall – alle tilsagn i 2010 i kroner
- Nettotall – beregnet subsidieffekt av tilsagn gitt i 2010 i kroner
- Antall – antall tilsagn gitt i 2010

Innholdsfortegnelse

TABELL	Side
Brutto tilsagn	
Totale tilsagn finansieringstjenester	2
Bransje	3
Geografi	8
Distriktpolitiske virkemidelområde	13
Innovasjonsnivå	14
Type innovasjon	15
Kompetanse	16
Bedriftsstørrelse	17
Kundetype	18
Kjennetegn	19
Satsing	21
NETTO tilsang	
Totale tilsagn finansieringstjenester	23
Bransje	24
Geografi	30
Distriktpolitiske virkemidelområde	35
Innovasjonsnivå	36
Type innovasjon	37
Kompetanse	38
Bedriftsstørrelse	39
Kundetype	40
Kjennetegn	41
Satsing	43
ANTALL tilsagn	
Totale tilsagn finansieringstjenester	46
Bransje	47
Geografi	51
Distriktpolitiske virkemidelområde	55
Innovasjonsnivå	56
Type innovasjon	57
Kompetanse	58
Bedriftsstørrelse	59
Kundetype	60
Kjennetegn	61
Satsing	63
Finansieringsandeler	
Distriktsrettede risikolån og tilskudd	65
Landsdekkende lån og tilskudd	66
Risikolånene - akkumulert tapsprosent etter årsgang	67

Totale tilsagn finansieringstjenester - BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Totalt
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	712 836 727
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	720 249 602
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	629 092 543
Sum lavrisikolån		2 062 178 872
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	491 495 000
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	37 605 000
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	223 687 498
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	50 945 000
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	120 779 082
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	74 151 993
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	244 719 902
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	10 571 925
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd	12 038 800
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 269 694 200
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	342 037 654
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	604 857 968
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd	6 033 000
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	172 688 121
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 125 616 743
200-LMD 1150.50 e-spring	Tilskudd sentralt	4 000 000
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	9 000 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	57 834 755
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	10 776 600
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	58 975 451
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	2 830 900
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	30 577 437
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	10 432 000
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	26 514 000
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	409 481 285
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	20 709 500
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd	7 200 000
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	12 449 780
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd	1 391 600
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		662 173 308
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	66 116 962
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		66 116 962
Sum risikolån, tilskudd og programmer		3 123 601 213
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	81 511 200
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd	2 000 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	1 027 506 850
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd	4 277 332
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd	407 500
Diverse tilskudd	Tilskudd	1 939 000
Sum andre virkemidler		1 117 641 882
Sum totalt		6 303 421 967

Bransje - BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	A1 - Jordbruk/skogbruk		A2 - Fiske/oppdrett		B - Bergverksdrift og utvinning		C - Industri		D - Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	29 400 000	4 %	43 925 000	6 %			381 289 227	53 %	19 400 000	3 %
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål			718 249 602	100 %						
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	591 526 543	94 %					11 175 000	2 %	2 450 000	0 %
Sum lavrisikolån		620 926 543	30 %	762 174 602	37 %	0	0 %	392 464 227	19 %	21 850 000	1 %
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån			38 850 000	8 %	15 400 000	3 %	167 445 000	34 %	2 500 000	1 %
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti			2 000 000	5 %			21 025 000	56 %		
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	800 000	0 %	704 000	0 %	374 000	0 %	94 194 000	42 %	1 700 000	1 %
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend			800 000	2 %			9 320 000	18 %	1 000 000	2 %
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	331 500	0 %	2 030 000	2 %	250 000	0 %	20 551 235	17 %	230 000	0 %
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU							9 474 159	13 %		
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	1 445 000	1 %	400 000	0 %	25 660 000	10 %	72 731 166	30 %	5 755 000	2 %
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd										
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd							1 447 000	14 %	318 000	3 %
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd							12 038 800	100 %		
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		2 576 500	0 %	44 784 000	4 %	41 684 000	3 %	408 226 360	32 %	11 503 000	1 %
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	1 400 000	0 %	106 049 250	31 %	25 307 000	7 %	118 224 404	35 %	1 250 000	0 %
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	8 062 000	1 %	33 153 508	5 %	5 350 000	1 %	199 493 487	33 %	7 691 000	1 %
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd										
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd			2 844 500	2 %	500 000	0 %	18 134 400	11 %	500 000	0 %
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		9 462 000	1 %	142 047 258	13 %	31 157 000	3 %	335 852 291	30 %	9 441 000	1 %
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt	3 900 000	98 %								
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	500 000	6 %								
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	6 992 500	12 %	2 055 000	4 %			14 544 255	25 %		
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	7 439 100	69 %	510 000	5 %			400 000	4 %	525 000	5 %
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	24 629 550	42 %					970 000	2 %	26 698 901	45 %
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt										
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	1 000 000	3 %					13 683 137	45 %		
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	7 930 000	76 %					115 000	1 %	310 000	3 %
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	23 248 000	88 %					2 270 000	9 %		
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	345 652 127	84 %	388 000	0 %	50 000	0 %	16 749 880	4 %	1 095 000	0 %
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	1 475 000	7 %	3 208 000	15 %						
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd	7 200 000	100 %								
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	2 199 000	18 %					8 568 280	69 %		
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd	879 100	63 %								
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		433 044 377	65 %	6 161 000	1 %	50 000	0 %	57 300 552	9 %	28 628 901	4 %
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd			31 989 681	48 %			22 349 281	34 %		
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer				31 989 681	48 %			22 349 281	34 %		
Sum risikolån, tilskudd og programmer		445 082 877	14 %	224 981 939	7 %	72 891 000	2 %	823 728 484	26 %	49 572 901	2 %
400-KRD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	810 000	1 %	3 000 000	4 %			18 556 195	23 %	1 575 000	2 %
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd										
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	981 935 850	96 %					11 500 000	1 %		
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd										
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd										
Diverse tilskudd	Tilskudd			107 000	6 %			570 000	29 %		
Sum andre virkemidler		982 745 850	88 %	3 107 000	0 %			30 626 195	3 %	1 575 000	0 %
Sum totalt		2 048 755 270	33 %	990 263 541	16 %	72 891 000	1 %	1 246 818 906	20 %	72 997 901	1 %

Bransje - BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	E - Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet		F - Bygge- og anleggsvirksomhet		G - Varehandel, reparasjon av motorvogner		H - Transport og lagring		I - Overnattings- og serveringsvirksomhet	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	2 500 000	0 %			9 000 000	1 %	69 500 000	10 %	22 250 000	3 %
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål							2 000 000	0 %		
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål									5 311 000	1 %
Sum lavrisikolån		2 500 000	0 %			9 000 000	0 %	71 500 000	3 %	27 561 000	1 %
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	4 000 000	1 %			16 800 000	3 %	1 000 000	0 %		
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti					1 630 000	4 %			250 000	1 %
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	1 529 000	1 %	275 000	0 %	905 542	0 %	12 850 000	6 %	167 500	0 %
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	75 000	0 %			2 690 000	5 %				
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.			3 400 000	3 %	2 575 000	2 %			869 000	1 %
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	3 555 000	5 %			2 900 000	4 %				
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU					1 120 000	0 %	1 373 000	1 %		
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd										
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd					1 120 000	11 %	1 100 000	10 %		
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd										
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		9 159 000	1 %	3 675 000	0 %	29 740 542	2 %	16 323 000	1 %	1 286 500	0 %
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	2 000 000	1 %	3 500 000	1 %	10 620 000	3 %	18 950 000	6 %	13 747 000	4 %
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	9 949 500	2 %	7 051 000	1 %	17 050 454	3 %	4 499 000	1 %	35 465 485	6 %
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd										
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	2 450 000	1 %	1 000 000	1 %	2 119 000	1 %	100 000	0 %	750 000	0 %
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		14 399 500	1 %	11 551 000	1 %	29 789 454	3 %	23 549 000	2 %	49 962 485	4 %
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt										
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt										
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd					2 815 000	5 %	288 000	0 %	1 889 000	3 %
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt					490 000	5 %				
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	1 650 000	3 %			587 000	1 %				
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt										
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd			4 619 000	15 %	875 000	3 %				
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	700 000	7 %			920 000	9 %				
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån										
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis			393 000	0 %	1 674 552	0 %	1 084 000	0 %	7 415 480	2 %
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd									1 016 000	5 %
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd										
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd										
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd										
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		2 350 000	0 %	5 012 000	1 %	7 361 552	1 %	1 372 000	0 %	10 320 480	2 %
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd					1 100 000	2 %			370 000	1 %
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer						1 100 000	2 %			370 000	1 %
Sum risikolån, tilskudd og programmer		25 908 500	1 %	20 238 000	1 %	67 991 548	2 %	41 244 000	1 %	61 939 465	2 %
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	1 000 000	1 %	4 298 375	5 %	1 242 000	2 %			150 000	0 %
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd										
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte					3 000 000	0 %			10 564 000	1 %
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd										
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd										
Diverse tilskudd	Tilskudd	100 000	5 %			100 000	5 %				
Sum andre virkemidler		1 100 000	0 %	4 298 375	0 %	4 342 000	0 %	0	0 %	10 714 000	1 %
Sum totalt		29 508 500	0 %	24 536 375	0 %	81 333 548	1 %	112 744 000	2 %	100 214 465	2 %

Bransje - BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	J - Informasjon og kommunikasjon		K - Finansierings- og forsikringsvirksomhet		L - Omsetning og drift av fast eiendom		M - Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting		N - Forretningsmessig tjenesteyting	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære					130 762 500	18 %	2 650 000	0 %		
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål							4 100 000	1 %		1 975 000 0 %
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	500 000	0 %			3 350 000	1 %				
Sum lavrisikolån		500 000	0 %			134 112 500	7 %	6 750 000	0 %		1 975 000 0 %
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	71 100 000	14 %	47 000 000	10 %	11 700 000	2 %	102 800 000	21 %	2 500 000	1 %
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	3 000 000	8 %					8 700 000	23 %	1 000 000	3 %
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	7 524 300	3 %	1 887 725	1 %	350 000	0 %	57 786 913	26 %	1 675 118	1 %
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	12 025 000	24 %					18 035 000	35 %	700 000	1 %
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	7 197 500	6 %	2 135 000	2 %			31 339 095	26 %	12 542 952	10 %
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	17 003 834	23 %					23 827 000	32 %	1 200 000	2 %
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	62 822 833	26 %					46 143 903	19 %	4 520 000	2 %
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd			3 700 000	100 %						
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	575 000	5 %					2 756 925	26 %	250 000	2 %
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd										
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		181 248 467	14 %	54 722 725	4 %	12 050 000	1 %	291 388 836	23 %	24 388 070	2 %
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	3 050 000	1 %			25 700 000	8 %	6 000 000	2 %	2 850 000	1 %
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	41 606 462	7 %	977 471	0 %	21 813 858	4 %	77 927 950	13 %	42 762 607	7 %
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd									2 077 000	34 %
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	6 390 000	4 %	3 120 000	2 %	850 000	0 %	46 187 750	27 %	2 937 663	2 %
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		51 046 462	5 %	4 097 471	0 %	48 363 858	4 %	130 115 700	12 %	50 627 270	4 %
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt			100 000	3 %						
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt			500 000	6 %						
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	154 000	0 %	4 500 000	8 %			13 453 000	23 %	4 975 000	9 %
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt			500 000	5 %						
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd			3 500 000	6 %			350 000	1 %	300 000	1 %
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt			100 000	4 %			250 000	9 %	2 126 900	75 %
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	220 000	1 %	3 830 000	13 %	250 000	1 %	5 283 500	17 %	36 800	0 %
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd							457 000	4 %		
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån					420 000	2 %				
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	150 000	0 %	949 500	0 %	1 585 000	0 %	3 305 146	1 %	6 892 000	2 %
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd			200 000	1 %					807 500	4 %
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd										
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd									410 000	3 %
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd										
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		524 000	0 %	14 179 500	2 %	2 255 000	0 %	23 098 646	3 %	15 548 200	2 %
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd							7 365 000	11 %	175 000	0 %
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer								7 365 000	11 %	175 000	0 %
Sum risikolån, tilskudd og programmer		232 818 929	7 %	72 999 696	2 %	62 668 858	2 %	451 968 182	14 %	90 738 540	3 %
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	8 955 000	11 %					19 609 000	24 %	4 228 500	5 %
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd			2 000 000	100 %						
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	500 000	0 %			4 600 000	0 %			4 202 000	0 %
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd										
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd										
Diverse tilskudd	Tilskudd							550 000	28 %		
Sum andre virkemidler		9 455 000	1 %	2 000 000	0 %	4 600 000	0 %	20 159 000	2 %	8 430 500	1 %
Sum totalt		242 773 929	4 %	74 999 696	1 %	201 381 358	3 %	478 877 182	8 %	101 144 040	2 %

Bransje - BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	O - Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning		P - Undervisning		Q - Helse- og sosialtjenester		R - Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter		S - Annen tjenesteyting	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære							2 160 000	0 %		
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål										
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål			3 800 000	1 %	4 005 000	1 %	900 000	0 %		
Sum lavrisikolån				3 800 000	0 %	4 005 000	0 %	3 060 000	0 %		
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån			10 000 000	2 %	400 000	0 %				
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti										
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	3 936 500	2 %	4 385 000	2 %	683 000	0 %	988 000	0 %	10 129 500	5 %
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend			500 000	1 %			800 000	2 %		
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	2 415 500	2 %	270 000	0 %			843 300	1 %	10 800 000	9 %
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	3 307 000	4 %	540 000	1 %	245 000	0 %				
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU			800 000	0 %	899 000	0 %	500 000	0 %	550 000	0 %
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd										
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	1 000 000	9 %							455 000	4 %
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd										
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		10 659 000	1 %	16 495 000	1 %	2 227 000	0 %	3 131 300	0 %	21 934 500	2 %
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån					1 700 000	0 %	1 090 000	0 %	600 000	0 %
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	9 342 384	2 %	10 620 650	2 %	2 688 500	0 %	34 279 832	6 %	12 130 900	2 %
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd			3 800 000	63 %			156 000	3 %		
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	603 500	0 %	10 234 800	6 %	137 750	0 %	1 857 700	1 %	3 520 000	2 %
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		9 945 884	1 %	24 655 450	2 %	4 526 250	0 %	37 383 532	3 %	16 250 900	1 %
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt										
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt					6 915 000	77 %				
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd									1 650 000	3 %
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt							200 000	2 %		
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	200 000	0 %							90 000	0 %
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt			200 000	7 %					154 000	5 %
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	100 000	0 %	680 000	2 %						
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd										
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån					576 000	2 %				
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	3 212 700	1 %	3 316 500	1 %	4 770 000	1 %	5 873 250	1 %	1 732 150	0 %
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd							715 000	3 %	188 000	1 %
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd										
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	1 200 000	10 %								
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd	400 000	29 %								
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		5 112 700	1 %	4 196 500	1 %	12 261 000	2 %	6 788 250	1 %	3 814 150	1 %
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd							973 000	1 %	665 000	1 %
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer								973 000	1 %	665 000	1 %
Sum risikolån, tilskudd og programmer		25 717 584	1 %	45 346 950	1 %	19 014 250	1 %	48 276 082	2 %	42 664 550	1 %
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	755 696	1 %	1 100 000	1 %	5 950 000	7 %	2 557 500	3 %	7 298 934	9 %
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd										
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte			2 700 000	0 %	3 904 000	0 %	3 801 000	0 %	800 000	0 %
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd										
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd										
Diverse tilskudd	Tilskudd										
Sum andre virkemidler		755 696	0 %	3 800 000	0 %	9 854 000	1 %	6 358 500	1 %	8 098 934	1 %
Sum totalt		26 473 280	0 %	52 946 950	1 %	32 873 250	1 %	57 694 582	1 %	50 763 484	1 %

Bransje - BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	U - Internasjonale organisasjoner og organer		X - Uspesifisert		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære					712 836 727
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål					720 249 602
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål					629 092 543
Sum lavrisikolån						2 062 178 872
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån					491 495 000
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti					37 605 000
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	300 000	0 %	20 542 400	9 %	223 687 498
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend			5 000 000	10 %	50 945 000
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	150 000	0 %	22 849 000	19 %	120 779 082
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU			12 100 000	16 %	74 151 993
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU			20 000 000	8 %	244 719 902
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd				0 %	3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd			1 550 000	15 %	10 571 925
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd					12 038 800
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		450 000	0 %	82 041 400	6 %	1 269 694 200
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån					342 037 654
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd			22 941 920	4 %	604 857 968
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd					6 033 000
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	1 000 000	1 %	67 451 058	39 %	172 688 121
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 000 000	0 %	90 392 978	8 %	1 125 616 743
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt					4 000 000
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt			1 085 000	12 %	9 000 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd			4 519 000	8 %	57 834 755
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt			712 500	7 %	10 776 600
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd					58 975 451
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt					2 830 900
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd					30 577 437
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd					10 432 000
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån					26 514 000
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis			3 193 000	1 %	409 481 285
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd			13 100 000	63 %	20 709 500
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd					7 200 000
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	72 500	1 %			12 449 780
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd			112 500	8 %	1 391 600
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		72 500	0 %	22 722 000	3 %	662 173 308
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd			1 130 000	2 %	66 116 962
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer				1 130 000	2 %	66 116 962
Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 522 500	0 %	196 286 378	6 %	3 123 601 213
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd			425 000	1 %	81 511 200
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd					2 000 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte					1 027 506 850
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd			4 277 332	100 %	4 277 332
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd			407 500	100 %	407 500
Diverse tilskudd	Tilskudd			512 000	26 %	1 939 000
Sum andre virkemidler				5 621 832	1 %	1 117 641 882
Sum totalt		1 522 500	0 %	201 908 210	3 %	6 303 421 967

Geografi - BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	ØSTFOLD		AKERSHUS		OSLO		HEDMARK		OPPLAND	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	81 550 000	11 %	0	0 %			6 250 000	1 %		
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	7 350 000	1 %								
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	33 450 000	5 %	18 484 000	3 %			106 058 000	17 %	2 800 000	0 %
Sum lavrisikolån		122 350 000	6 %	18 484 000	1 %	0	0 %	112 308 000	5 %	2 800 000	0 %
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	11 600 000	2 %	11 700 000	2 %	26 900 000	5 %	5 600 000	1 %	2 850 000	1 %
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti							3 250 000	9 %		
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	60 190 000	27 %	5 800 000	3 %	11 647 500	5 %	2 199 000	1 %	2 195 918	1 %
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	785 000	2 %	2 200 000	4 %	10 880 000	21 %			600 000	1 %
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	2 789 835	2 %	6 351 200	5 %	17 855 000	15 %	2 350 000	2 %	2 111 500	2 %
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU			3 000 000	4 %	15 532 993	21 %	4 498 000	6 %	7 530 000	10 %
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	1 850 000	1 %	21 782 000	9 %	49 446 039	20 %	1 320 110	1 %	3 853 366	2 %
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd										
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd					700 000	7 %				
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd	2 720 000	23 %			1 645 000	14 %				
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		79 934 835	6 %	50 833 200	4 %	134 606 532	11 %	19 217 110	2 %	19 140 784	2 %
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån		0 %					13 004 000	4 %	10 840 000	3 %
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	4 835 000	1 %	6 889 000	1 %	3 994 000	1 %	29 241 641	5 %	27 768 039	5 %
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd		0 %								
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	800 000	0 %	1 000 000	1 %	2 565 000	1 %	250 000	0 %	6 052 800	4 %
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		5 635 000	1 %	7 889 000	1 %	6 559 000	1 %	42 495 641	4 %	44 660 839	4 %
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt										
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	650 000	7 %	105 000	1 %	970 000	11 %	155 000	2 %	330 000	4 %
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	193 000	0 %	55 000	0 %	17 077 000	30 %	177 000	0 %	2 444 000	4 %
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt					1 200 000	11 %			800 000	7 %
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	5 484 000	9 %	4 019 000	7 %	986 000	2 %	5 378 150	9 %	4 839 900	8 %
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt							1 350 900	48 %	1 480 000	52 %
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	717 000	2 %	1 750 000	6 %	1 473 000	5 %	5 212 437	17 %	1 029 000	3 %
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	2 880 000	28 %	460 000	4 %			3 161 000	30 %	1 102 000	11 %
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån			1 000 000	4 %					1 320 000	5 %
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	12 538 000	3 %	14 139 300	3 %	620 750	0 %	37 915 430	9 %	21 529 600	5 %
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd					200 000	1 %	940 500	5 %	70 000	0 %
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd										
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd										
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd										
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		22 462 000	3 %	21 528 300	3 %	22 526 750	3 %	54 290 417	8 %	34 944 500	5 %
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd			100 000	0 %	2 933 000	4 %				
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0 %	100 000	0 %	2 933 000	4 %	0	0 %	0	0 %
Sum risikolån, tilskudd og programmer		108 031 835	3 %	80 350 500	3 %	166 625 282	5 %	116 003 168	4 %	98 746 123	3 %
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd							9 054 073	11 %	1 790 000	2 %
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd										
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	45 000 000	4 %	43 350 000	4 %			105 648 000	10 %	61 176 500	6 %
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd										
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd					407 500	100 %				
Diverse tilskudd	Tilskudd			150 000	8 %	820 000	42 %	250 000	13 %		
Sum andre virkemidler		45 000 000	4 %	43 500 000	4 %	1 227 500	0 %	114 952 073	10 %	62 966 500	6 %
Sum totalt		275 381 835	4 %	142 334 500	2 %	167 852 782	3 %	343 263 241	5 %	164 512 623	3 %

Geografi - BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	BUSKERUD		VESTFOLD		TELEMARK		AUST-AGDER		VEST-AGDER	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	5 900 000	1 %			17 550 000	2 %	13 600 000	2 %		
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål			1 500 000	0 %	3 800 000	1 %			62 900 000	9 %
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	13 525 000	2 %	26 750 000	4 %	21 400 000	3 %	29 478 780	5 %	41 253 625	7 %
Sum lavrisikolån		19 425 000	1 %	28 250 000	1 %	42 750 000	2 %	43 078 780	2 %	104 153 625	5 %
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	24 300 000	5 %	25 550 000	5 %	22 000 000	4 %	12 150 000	2 %	19 895 000	4 %
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti			4 200 000	11 %	500 000	1 %				
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	1 700 000	1 %	3 640 000	2 %	3 050 500	1 %	750 000	0 %	3 499 500	2 %
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	1 100 000	2 %	1 485 000	3 %	2 690 000	5 %			3 550 000	7 %
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	1 386 000	1 %	355 000	0 %	3 656 500	3 %	2 115 000	2 %	3 775 000	3 %
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	539 000	1 %	400 000	1 %	773 000	1 %	1 258 000	2 %	2 490 000	3 %
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	8 853 333	4 %	1 800 000	1 %	18 724 000	8 %	6 510 000	3 %	14 510 000	6 %
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd										
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd			1 364 925	13 %					400 000	4 %
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd									5 523 800	46 %
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		37 878 333	3 %	38 794 925	3 %	51 394 000	4 %	22 783 000	2 %	53 643 300	4 %
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	2 250 000	1 %			32 130 000	9 %	3 920 000	1 %		
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	10 594 000	2 %	3 425 000	1 %	21 619 560	4 %	11 717 000	2 %	9 088 200	2 %
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd										
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	1 688 000	1 %	400 000	0 %	2 120 000	1 %	700 000	0 %	960 000	1 %
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		14 532 000	1 %	3 825 000	0 %	55 869 560	5 %	16 337 000	1 %	10 048 200	1 %
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt										
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	567 000	6 %	74 000	1 %	250 000	3 %	150 000	2 %		
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	1 354 000	2 %	494 550	1 %	152 000	0 %	1 728 000	3 %	221 500	0 %
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt										
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	5 804 000	10 %	1 648 390	3 %	6 055 500	10 %	302 000	1 %	170 000	0 %
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt										
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	2 399 000	8 %	400 000	1 %	1 420 000	5 %	2 690 000	9 %	3 200 000	10 %
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	85 000	1 %					30 000	0 %	712 000	7 %
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	500 000	2 %			0	0 %	1 000 000	4 %	2 690 000	10 %
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	20 244 700	5 %	11 850 600	3 %	16 910 028	4 %	12 977 000	3 %	13 191 500	3 %
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd									875 000	4 %
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd	7 200 000	100 %								
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd										
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd										
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		38 153 700	6 %	14 467 540	2 %	24 787 528	4 %	18 877 000	3 %	21 060 000	3 %
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd					300 000	0 %				
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0 %	0	0 %	300 000	0 %	0	0 %	0	0 %
Sum risikolån, tilskudd og programmer		90 564 033	3 %	57 087 465	2 %	132 351 088	4 %	57 997 000	2 %	84 751 500	3 %
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd					1 705 525	2 %				
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd										
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	40 675 000	4 %	40 250 000	4 %	53 975 000	5 %	30 055 000	3 %	34 400 000	3 %
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd										
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd										
Diverse tilskudd	Tilskudd										
Sum andre virkemidler		40 675 000	4 %	40 250 000	4 %	55 680 525	5 %	30 055 000	3 %	34 400 000	3 %
Sum totalt		150 664 033	2 %	125 587 465	2 %	230 781 613	4 %	131 130 780	2 %	223 305 125	4 %

Geografi - BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	ROGALAND		HORDALAND		SOGN OG FJORDANE		MØRE OG ROMSDAL		SØR-TRØNDELAG	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	14 500 000	2 %	56 650 000	8 %	9 210 000	1 %	342 962 500	48 %	20 650 000	3 %
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	2 700 000	0 %	104 829 328	15 %	87 825 000	12 %	214 801 369	30 %	6 550 000	1 %
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	23 471 000	4 %	49 443 000	8 %	3 050 000	0 %	48 730 000	8 %	80 217 000	13 %
Sum lavrisikolån		40 671 000	2 %	210 922 328	10 %	100 085 000	5 %	606 493 869	29 %	107 417 000	5 %
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	35 800 000	7 %	52 500 000	11 %	26 300 000	5 %	132 500 000	27 %	26 850 000	5 %
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti			12 800 000	34 %	2 325 000	6 %	2 630 000	7 %	9 400 000	25 %
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	15 634 118	7 %	56 740 162	25 %	4 625 000	2 %	7 196 500	3 %	17 648 400	8 %
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	8 385 000	16 %	5 070 000	10 %			1 400 000	3 %	7 800 000	15 %
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	9 242 500	8 %	7 741 000	6 %	500 000	0 %	2 670 000	2 %	3 847 500	3 %
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	784 000	1 %	4 700 000	6 %	555 000	1 %	1 215 000	2 %	7 602 000	10 %
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	18 876 000	8 %	13 595 000	6 %	1 700 000	1 %	8 911 195	4 %	32 496 859	13 %
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede sårnornfond	Tilskudd					925 000	25 %				
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd			1 688 000	16 %			2 864 000	27 %		
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd							1 075 000	9 %		
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		88 721 618	7 %	154 834 162	12 %	36 930 000	3 %	160 461 695	13 %	105 644 759	8 %
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	500 000	0 %	9 900 000	3 %	19 550 000	6 %	48 470 000	14 %	28 350 000	8 %
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	18 568 000	3 %	40 593 403	7 %	46 900 338	8 %	48 231 556	8 %	34 047 978	6 %
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd										
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	17 170 000	10 %	6 720 000	4 %	1 390 000	1 %	17 798 500	10 %	8 210 000	5 %
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		36 238 000	3 %	57 213 403	5 %	67 840 338	6 %	114 500 056	10 %	70 607 978	6 %
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt										
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	475 000	5 %	400 000	4 %	200 000	2 %	473 000	5 %	1 480 000	16 %
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	3 815 000	7 %	400 000	1 %	1 495 000	3 %	4 789 030	8 %	4 583 500	8 %
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	0	0 %	2 000 000	19 %			60 000	1 %		
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	2 690 000	5 %	2 490 000	4 %	1 355 000	2 %	1 943 000	3 %	3 298 500	6 %
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	0	0 %								
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	520 000	2 %	480 000	2 %	300 000	1 %	930 000	3 %	1 400 000	5 %
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	305 000	3 %	102 500	1 %	70 000	1 %	115 000	1 %	642 000	6 %
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån			4 450 000	17 %			10 606 000	40 %	1 170 000	4 %
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	31 266 000	8 %	24 406 200	6 %	41 169 284	10 %	25 160 400	6 %	27 432 600	7 %
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd									1 350 000	7 %
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd										
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd									2 480 000	20 %
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd										
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		39 071 000	6 %	34 728 700	5 %	44 589 284	7 %	44 076 430	7 %	43 836 600	7 %
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	1 620 000	2 %	6 150 000	9 %	4 350 575	7 %	9 271 600	14 %	500 000	1 %
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 620 000	2 %	6 150 000	9 %	4 350 575	7 %	9 271 600	14 %	500 000	1 %
Sum risikolån, tilskudd og programmer		165 650 618	5 %	252 926 265	8 %	153 710 197	5 %	328 309 781	11 %	220 589 337	7 %
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd			1 500 000	2 %	2 000 000	2 %	2 259 100	3 %	1 025 881	1 %
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd										
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	55 260 000	5 %	56 942 800	6 %	99 179 000	10 %	77 602 500	8 %	69 465 000	7 %
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd										
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd										
Diverse tilskudd	Tilskudd										
Sum andre virkemidler		55 260 000	5 %	58 442 800	5 %	101 179 000	9 %	79 861 600	7 %	70 490 881	6 %
Sum totalt		261 581 618	4 %	522 291 393	8 %	354 974 197	6 %	1 014 665 250	16 %	398 497 218	6 %

Geografi - BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	NORD-TRØNDELAG		NORDLAND		TROMS		FINNMARK		SVALBARD	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	10 500 000	1 %	14 289 227	2 %	75 100 000	11 %	44 125 000	6 %		
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	19 898 905	3 %	59 720 000	8 %	84 053 000	12 %	64 322 000	9 %		
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	50 320 750	8 %	700 000	0 %	56 200 388	9 %	23 761 000	4 %		
Sum lavrisikolån		80 719 655	4 %	74 709 227	4 %	215 353 388	10 %	132 208 000	6 %	0	0 %
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	5 000 000	1 %	15 000 000	3 %	20 000 000	4 %	15 000 000	3 %		
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	2 500 000	7 %								
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	5 525 000	2 %								
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend										
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.			1 050 000	1 %					123 252	0 %
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	900 000	1 %	1 280 000	2 %	6 995 000	9 %				
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	5 643 000	2 %	2 640 000	1 %	5 209 000	2 %	7 000 000	3 %		
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	925 000	25 %	925 000	25 %	925 000	25 %				
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd										
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd			1 075 000	9 %						
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		20 493 000	2 %	21 970 000	2 %	33 129 000	3 %	22 000 000	2 %	123 252	0 %
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	16 400 000	5 %	71 278 904	21 %	45 652 000	13 %	39 792 750	12 %		
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	50 725 604	8 %	90 770 938	15 %	71 216 902	12 %	63 261 053	10 %	170 036	0 %
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd			456 000	8 %	3 290 000	55 %	2 287 000	38 %		
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	4 407 750	3 %	17 330 263	10 %	4 219 100	2 %	3 864 000	2 %	1 129 900	1 %
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		71 533 354	6 %	179 836 105	16 %	124 378 002	11 %	109 204 803	10 %	1 299 936	0 %
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt										
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	480 000	5 %	416 000	5 %	310 000	3 %	252 000	3 %		
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	3 508 475	6 %	48 000	0 %	785 700	1 %	249 000	0 %		
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt			167 500	2 %	453 700	4 %	370 400	3 %		
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	3 271 000	6 %	5 484 011	9 %	257 000	0 %				
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt										
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	1 990 000	7 %			430 000	1 %				
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	202 500	2 %	300 000	3 %	265 000	3 %				
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	1 040 000	4 %			1 258 000	5 %	1 480 000	6 %		
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	37 220 757	9 %	25 457 387	6 %	22 230 009	5 %	12 909 740	3 %		
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd							983 000	5 %		
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd										
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	114 000	1 %	3 006 100	24 %	761 180	6 %	4 406 000	35 %		
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd			167 500	12 %	453 700	33 %	770 400	55 %		
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		47 826 732	7 %	35 046 498	5 %	27 204 289	4 %	21 420 540	3 %	0	0 %
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	1 467 012	2 %	4 750 000	7 %	1 590 000	2 %	4 529 313	7 %		
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 467 012	2 %	4 750 000	7 %	1 590 000	2 %	4 529 313	7 %	0	0 %
Sum risikolån, tilskudd og programmer		141 320 098	5 %	241 602 603	8 %	186 301 291	6 %	157 154 656	5 %	1 423 188	0 %
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd			27 971 471	34 %	34 205 150	42 %				
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd										
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	90 197 650	9 %	71 972 000	7 %	40 976 400	4 %	11 382 000	1 %		
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd										
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd										
Diverse tilskudd	Tilskudd			100 000	5 %						
Sum andre virkemidler		90 197 650	8 %	100 043 471	9 %	75 181 550	7 %	11 382 000	1 %	0	0 %
Sum totalt		312 237 403	5 %	416 355 301	7 %	476 836 229	8 %	300 744 656	5 %	1 423 188	0 %

Geografi - BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	FLERE FYLKER/UTLAND		Totalt
		Innvilget	Andel	
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære			712 836 727
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål			720 249 602
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål			629 092 543
Sum lavrisikolån		0	0 %	2 062 178 872
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån			491 495 000
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti			37 605 000
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	21 645 900	10 %	223 687 498
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	5 000 000	10 %	50 945 000
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	52 859 795	44 %	120 779 082
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	14 100 000	19 %	74 151 993
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	20 000 000	8 %	244 719 902
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd			3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	3 555 000	34 %	10 571 925
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd			12 038 800
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		117 160 695	9 %	1 269 694 200
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån			342 037 654
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	11 200 720	2 %	604 857 968
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd			6 033 000
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	73 912 808	43 %	172 688 121
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		85 113 528	8 %	1 125 616 743
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt	4 000 000	100 %	4 000 000
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	1 263 000	14 %	9 000 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	14 265 000	25 %	57 834 755
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	5 725 000	53 %	10 776 600
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	3 500 000	6 %	58 975 451
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	0	0 %	2 830 900
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	4 237 000	14 %	30 577 437
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd			10 432 000
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån			26 514 000
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	312 000	0 %	409 481 285
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	16 291 000	79 %	20 709 500
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd			7 200 000
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	1 682 500	14 %	12 449 780
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd			1 391 600
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		51 275 500	8 %	662 173 308
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	28 555 462	43 %	66 116 962
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		28 555 462	43 %	66 116 962
Sum risikolån, tilskudd og programmer		282 105 185	9 %	3 123 601 213
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd			81 511 200
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd	2 000 000	100 %	2 000 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte			1 027 506 850
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd	4 277 332	100 %	4 277 332
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd			407 500
Diverse tilskudd	Tilskudd	619 000	32 %	1 939 000
Sum andre virkemidler		6 896 332	1 %	1 117 641 882
Sum totalt		289 001 517	5 %	6 303 421 967

Distriktpolitiske Virkemiddelområde - BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Område I		Område II		Område III		Område IV		Uspesifisert		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	341 600 000	48 %	64 000 000	9 %	149 272 500	21 %	157 075 000	22 %	889 227	0 %	712 836 727
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	61 950 000	9 %	27 959 328	4 %	432 696 369	60 %	197 643 905	27 %			720 249 602
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	233 038 000	37 %	22 256 875	4 %	169 300 280	27 %	204 497 388	33 %			629 092 543
Sum lavrisikolån		636 588 000	31 %	114 216 203	6 %	751 269 149	36 %	559 216 293	27 %	889 227	0 %	2 062 178 872
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	258 095 000	53 %	98 250 000	20 %	77 450 000	16 %	57 700 000	12 %			491 495 000
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	24 080 000	64 %	1 000 000	3 %	9 125 000	24 %	3 400 000	9 %			37 605 000
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	171 016 878	76 %	6 350 000	3 %	11 544 000	5 %	3 615 000	2 %	31 161 620	14 %	223 687 498
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	43 245 000	85 %	550 000	1 %	1 900 000	4 %			5 250 000	10 %	50 945 000
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	43 165 235	36 %			2 396 000	2 %	2 773 252	2 %	72 444 595	60 %	120 779 082
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	43 143 993	58 %	900 000	1 %	10 260 000	14 %	2 450 000	3 %	17 398 000	23 %	74 151 993
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	185 742 657	76 %	10 457 095	4 %	9 872 150	4 %	16 369 000	7 %	22 279 000	9 %	244 719 902
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd					2 775 000	75 %	925 000	25 %			3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	6 896 925	65 %			120 000	1 %			3 555 000	34 %	10 571 925
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd	7 949 800	66 %	3 014 000	25 %			1 075 000	9 %			12 038 800
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		783 335 488	62 %	120 521 095	9 %	125 442 150	10 %	88 307 252	7 %	152 088 215	12 %	1 269 694 200
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	2 000 000	1 %			113 900 000	33 %	226 137 654	66 %			342 037 654
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	77 722 833	13 %	3 129 000	1 %	207 109 728	34 %	247 263 360	41 %	69 633 047	12 %	604 857 968
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd					456 000	8 %	3 800 000	63 %	1 777 000	29 %	6 033 000
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	30 177 800	17 %	235 000	0 %	14 122 200	8 %	6 406 813	4 %	121 746 308	71 %	172 688 121
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		109 900 633	10 %	3 364 000	0 %	335 587 928	30 %	483 607 827	43 %	193 156 355	17 %	1 125 616 743
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt							4 000 000	100 %			4 000 000
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	2 854 000	32 %	200 000	2 %	1 447 000	16 %	2 636 000	29 %	1 863 000	21 %	9 000 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	23 408 050	40 %	324 000	1 %	9 671 225	17 %	5 427 200	9 %	19 004 280	33 %	57 834 755
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	1 200 000	11 %			60 000	1 %	1 791 600	17 %	7 725 000	72 %	10 776 600
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	22 409 790	38 %	1 601 000	3 %	19 521 500	33 %	11 743 161	20 %	3 700 000	6 %	58 975 451
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	854 000	30 %			846 900	30 %			1 130 000	40 %	2 830 900
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	10 598 657	35 %	529 000	2 %	10 198 300	33 %	4 084 480	13 %	5 167 000	17 %	30 577 437
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	8 595 000	82 %	232 500	2 %	397 500	4 %	1 207 000	12 %			10 432 000
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	8 066 000	30 %	2 375 000	9 %	10 195 000	38 %	5 878 000	22 %			26 514 000
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	118 193 420	29 %	15 952 000	4 %	145 628 071	36 %	118 866 794	29 %	10 841 000	3 %	409 481 285
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	1 140 500	6 %					1 053 000	5 %	18 516 000	89 %	20 709 500
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd	7 200 000	100 %									7 200 000
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd							10 767 280	86 %	1 682 500	14 %	12 449 780
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd							1 391 600	100 %			1 391 600
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		204 519 417	31 %	21 213 500	3 %	197 965 496	30 %	164 846 115	25 %	73 628 780	11 %	662 173 308
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	7 708 000	12 %			16 017 175	24 %	10 756 325	16 %	31 635 462	48 %	66 116 962
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		7 708 000	12 %	0	0 %	16 017 175	24 %	10 756 325	16 %	31 635 462	48 %	66 116 962
Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 105 463 538	35 %	145 098 595	5 %	675 012 749	22 %	747 517 519	24 %	450 508 812	14 %	3 123 601 213
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd			1 847 630	2 %	61 719 714	76 %	7 840 406	10 %	10 103 450	12 %	81 511 200
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd									2 000 000	100 %	2 000 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	326 078 000	32 %	36 621 000	4 %	383 867 495	37 %	280 940 355	27 %			1 027 506 850
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd									4 277 332	100 %	4 277 332
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd	407 500	100 %									407 500
Diverse tilskudd	Tilskudd	1 220 000	63 %			100 000	5 %			619 000	32 %	1 939 000
Sum andre virkemidler		327 705 500	29 %	38 468 630	3 %	445 687 209	40 %	288 780 761	26 %	16 999 782	2 %	1 117 641 882
Sum totalt		2 069 757 038	33 %	297 783 428	5 %	1 871 969 107	30 %	1 595 514 573	25 %	468 397 821	7 %	6 303 421 967

Innovasjonsnivå - BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Innovasjon på bedriftsnivå		Innovasjon på regionalt nivå		Innovasjon på nasjonalt nivå		Innovasjon på internasjonalt nivå		Ikke relevant		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	109 860 000	15 %	31 450 000	4 %	239 525 000	34 %	102 000 000	14 %	230 001 727	32 %	712 836 727
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	73 301 369	10 %	4 086 000	1 %	133 684 000	19 %	62 500 000	9 %	446 678 233	62 %	720 249 602
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	264 406 888	42 %	17 755 000	3 %	10 311 000	2 %		0 %	336 619 655	54 %	629 092 543
Sum lavrisikolån		447 568 257	22 %	53 291 000	3 %	383 520 000	19 %	164 500 000	8 %	1 013 299 615	49 %	2 062 178 872
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	22 750 000	5 %	10 350 000	2 %	85 550 000	17 %	320 195 000	65 %	52 650 000	11 %	491 495 000
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	630 000	2 %	1 000 000	3 %	2 975 000	8 %	26 550 000	71 %	6 450 000	17 %	37 605 000
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	3 090 742	1 %	4 079 418	2 %	17 493 800	8 %	174 768 920	78 %	24 254 618	11 %	223 687 498
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend					2 400 000	5 %	43 545 000	85 %	5 000 000	10 %	50 945 000
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	8 575 130	7 %	6 664 500	6 %	27 123 000	22 %	64 184 200	53 %	14 232 252	12 %	120 779 082
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU					26 680 834	36 %	40 471 159	55 %	7 000 000	9 %	74 151 993
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	800 000	0 %	633 366	0 %	10 227 583	4 %	213 058 953	87 %	20 000 000	8 %	244 719 902
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd									3 700 000	100 %	3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	400 000	4 %	550 000	5 %	2 150 000	20 %	5 521 925	52 %	1 950 000	18 %	10 571 925
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd									12 038 800	100 %	12 038 800
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		36 245 872	3 %	23 277 284	2 %	174 600 217	14 %	888 295 157	70 %	147 275 670	12 %	1 269 694 200
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	71 681 000	21 %	39 445 750	12 %	113 850 000	33 %	52 700 000	15 %	64 360 904	19 %	342 037 654
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	102 357 659	17 %	99 726 954	16 %	125 911 530	21 %	193 424 889	32 %	83 436 936	14 %	604 857 968
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd			1 387 000	23 %			4 646 000	77 %			6 033 000
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	7 295 024	4 %	12 116 163	7 %	24 946 950	14 %	73 291 500	42 %	55 038 484	32 %	172 688 121
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		181 333 683	16 %	152 675 867	14 %	264 708 480	24 %	319 416 389	28 %	207 482 324	18 %	1 125 616 743
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt					3 900 000	98 %			100 000	3 %	4 000 000
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	115 000	1 %	148 000	2 %	1 570 000	17 %			7 167 000	80 %	9 000 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	7 934 800	14 %	13 761 050	24 %	19 459 625	34 %	5 829 000	10 %	10 850 280	19 %	57 834 755
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	500 000	5 %	200 000	2 %	4 445 000	41 %	200 000	2 %	5 431 600	50 %	10 776 600
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	21 465 040	36 %	3 084 000	5 %	4 182 500	7 %	437 500	1 %	29 806 411	51 %	58 975 451
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	254 000	9 %			1 346 900	48 %	1 030 000	36 %	200 000	7 %	2 830 900
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	3 657 137	12 %	1 559 000	5 %	14 136 300	46 %	7 235 000	24 %	3 990 000	13 %	30 577 437
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	4 234 000	41 %	2 413 000	23 %	1 030 000	10 %			2 755 000	26 %	10 432 000
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	14 690 000	55 %	2 116 000	8 %					9 708 000	37 %	26 514 000
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	195 959 351	48 %	35 138 760	9 %	15 564 000	4 %	1 162 000	0 %	161 657 174	39 %	409 481 285
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	2 679 000	13 %	4 623 000	22 %	70 000	0 %			13 337 500	64 %	20 709 500
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd					7 200 000	100 %				0 %	7 200 000
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	7 981 280	64 %	1 710 000	14 %					2 758 500	22 %	12 449 780
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd									1 391 600	100 %	1 391 600
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		259 469 608	39 %	64 752 810	10 %	72 904 325	11 %	15 893 500	2 %	249 153 065	38 %	662 173 308
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	2 716 600	4 %	6 270 575	9 %	19 376 775	29 %	23 352 000	35 %	14 401 012	22 %	66 116 962
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		2 716 600	4 %	6 270 575	9 %	19 376 775	29 %	23 352 000	35 %	14 401 012	22 %	66 116 962
Sum risikolån, tilskudd og programmer		479 765 763	15 %	246 976 536	8 %	531 589 797	17 %	1 246 957 046	40 %	618 312 071	20 %	3 123 601 213
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	18 688 661	23 %	3 283 000	4 %	14 010 593	17 %	27 564 750	34 %	17 964 196	22 %	81 511 200
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd									2 000 000	100 %	2 000 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	551 536 650	54 %	37 777 000	4 %	11 014 000	1 %	1 500 000	0 %	425 679 200	41 %	1 027 506 850
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd									4 277 332	100 %	4 277 332
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd							407 500	100 %			407 500
Diverse tilskudd	Tilskudd	619 000	32 %			570 000	29 %	750 000	39 %			1 939 000
Sum andre virkemidler		570 844 311	51 %	41 060 000	4 %	25 594 593	2 %	30 222 250	3 %	449 920 728	40 %	1 117 641 882
Sum totalt		1 498 178 331	24 %	341 327 536	5 %	940 704 390	15 %	1 441 679 296	23 %	2 081 532 414	33 %	6 303 421 967

Type innovasjon - BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Produkt- /tjenesteinnovasjon		Prosessinnovasjon		Organisatorisk innovasjon		Markedsmessig innovasjon		Ikke relevant		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	223 660 000	31 %	193 825 000	27 %	14 500 000	2 %	41 750 000	6 %	239 101 727	34 %	712 836 727
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	145 550 000	20 %	106 047 857	15 %					468 651 745	65 %	720 249 602
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	121 796 500	19 %	119 839 000	19 %	4 350 000	1 %			383 107 043	61 %	629 092 543
Sum lavrisikolån		491 006 500	24 %	419 711 857	20 %	18 850 000	1 %	41 750 000	2 %	1 090 860 515	53 %	2 062 178 872
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	327 895 000	67 %	84 100 000	17 %			26 000 000	5 %	53 500 000	11 %	491 495 000
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	19 525 000	52 %	1 000 000	3 %			10 630 000	28 %	6 450 000	17 %	37 605 000
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	111 641 845	50 %	68 459 875	31 %	6 420 000	3 %	11 708 960	5 %	25 456 818	11 %	223 687 498
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	44 145 000	87 %	800 000	2 %			1 000 000	2 %	5 000 000	10 %	50 945 000
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	56 977 095	47 %	19 775 000	16 %	6 781 500	6 %	21 663 235	18 %	15 582 252	13 %	120 779 082
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	65 369 993	88 %	1 782 000	2 %					7 000 000	9 %	74 151 993
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	214 537 991	88 %	6 381 911	3 %	550 000	0 %	3 250 000	1 %	20 000 000	8 %	244 719 902
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd									3 700 000	100 %	3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	4 666 925	44 %	1 050 000	10 %	1 050 000	10 %	1 855 000	18 %	1 950 000	18 %	10 571 925
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd									12 038 800	100 %	12 038 800
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		844 758 849	67 %	183 348 786	14 %	14 801 500	1 %	76 107 195	6 %	150 677 870	12 %	1 269 694 200
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	106 443 500	31 %	120 583 250	35 %	11 150 000	3 %	36 050 000	11 %	67 810 904	20 %	342 037 654
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	355 030 359	59 %	74 487 060	12 %	27 207 668	4 %	60 815 357	10 %	87 317 524	14 %	604 857 968
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd	1 387 000	23 %							4 646 000	77 %	6 033 000
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	63 489 450	37 %	26 683 750	15 %	9 845 600	6 %	12 979 574	8 %	59 689 747	35 %	172 688 121
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		526 350 309	47 %	221 754 060	20 %	48 203 268	4 %	109 844 931	10 %	219 464 175	19 %	1 125 616 743
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt			1 200 000	30 %	2 700 000	68 %			100 000	3 %	4 000 000
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt			148 000	2 %	1 685 000	19 %			7 167 000	80 %	9 000 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	13 048 675	23 %	941 500	2 %	2 010 000	3 %	17 538 300	30 %	24 296 280	42 %	57 834 755
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	2 350 000	22 %	1 560 000	14 %	935 000	9 %	500 000	5 %	5 431 600	50 %	10 776 600
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	21 347 390	36 %	7 794 150	13 %	40 000	0 %	165 000	0 %	29 628 911	50 %	58 975 451
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	1 434 000	51 %					350 000	12 %	1 046 900	37 %	2 830 900
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	22 514 000	74 %	1 902 500	6 %	893 800	3 %	1 152 657	4 %	4 114 480	13 %	30 577 437
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	4 647 500	45 %	2 959 500	28 %					2 825 000	27 %	10 432 000
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	4 846 000	18 %	10 420 000	39 %					11 248 000	42 %	26 514 000
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	120 507 697	29 %	98 782 600	24 %	10 416 046	3 %	5 233 664	1 %	174 541 278	43 %	409 481 285
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	6 657 000	32 %					752 500	4 %	13 300 000	64 %	20 709 500
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd	7 200 000	100 %									7 200 000
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	5 170 780	42 %			880 000	7 %	3 640 500	29 %	2 758 500	22 %	12 449 780
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd									1 391 600	100 %	1 391 600
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		209 723 042	32 %	125 708 250	19 %	19 559 846	3 %	29 332 621	4 %	277 849 549	42 %	662 173 308
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	8 930 956	14 %	7 085 000	11 %	2 250 000	3 %	37 141 006	56 %	10 710 000	16 %	66 116 962
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		8 930 956	14 %	7 085 000	11 %	2 250 000	3 %	37 141 006	56 %	10 710 000	16 %	66 116 962
Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 589 763 156	51 %	537 896 096	17 %	84 814 614	3 %	252 425 753	8 %	658 701 594	21 %	3 123 601 213
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	40 609 890	50 %	10 140 496	12 %	3 373 618	4 %	9 703 000	12 %	17 684 196	22 %	81 511 200
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd									2 000 000	100 %	2 000 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	188 416 000	18 %	344 935 000	34 %	30 040 000	3 %			464 115 850	45 %	1 027 506 850
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd									4 277 332	100 %	4 277 332
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd							407 500	100 %			407 500
Diverse tilskudd	Tilskudd	750 000	39 %					1 189 000	61 %			1 939 000
Sum andre virkemidler		229 775 890	21 %	355 075 496	32 %	33 413 618	3 %	11 299 500	1 %	488 077 378	44 %	1 117 641 882
Sum totalt		2 310 545 546	37 %	1 312 683 449	21 %	137 078 232	2 %	305 475 253	5 %	2 237 639 487	35 %	6 303 421 967

Kompetanse - BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Kompetansesatsing		Totalt
		Innvilget	Andel	
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	61 000 000	9 %	712 836 727
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	2 700 000	0 %	720 249 602
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål			629 092 543
Sum lavrisikolån		63 700 000	3 %	2 062 178 872
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	280 395 000	57 %	491 495 000
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	17 700 000	47 %	37 605 000
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	96 917 820	43 %	223 687 498
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	33 760 000	66 %	50 945 000
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	57 975 735	48 %	120 779 082
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	56 517 993	76 %	74 151 993
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	214 654 782	88 %	244 719 902
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede sårnorfond	Tilskudd	3 700 000	100 %	3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	8 064 000	76 %	10 571 925
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd			12 038 800
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		769 685 330	61 %	1 269 694 200
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	36 830 000	11 %	342 037 654
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	294 843 956	49 %	604 857 968
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd	2 233 000	37 %	6 033 000
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	47 408 684	27 %	172 688 121
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		381 315 640	34 %	1 125 616 743
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt	3 900 000	98 %	4 000 000
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	7 572 000	84 %	9 000 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	39 089 755	68 %	57 834 755
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	8 335 000	77 %	10 776 600
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	890 000	2 %	58 975 451
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	254 000	9 %	2 830 900
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	22 205 137	73 %	30 577 437
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	130 000	1 %	10 432 000
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån			26 514 000
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	20 339 800	5 %	409 481 285
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	6 098 000	29 %	20 709 500
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd			7 200 000
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	2 075 000	17 %	12 449 780
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd			1 391 600
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		110 888 692	17 %	662 173 308
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	38 317 775	58 %	66 116 962
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		38 317 775	58 %	66 116 962
Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 300 207 437	42 %	3 123 601 213
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	57 098 348	70 %	81 511 200
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd			2 000 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte			1 027 506 850
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd			4 277 332
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd	407 500	100 %	407 500
Diverse tilskudd	Tilskudd	107 000	6 %	1 939 000
Sum andre virkemidler		57 612 848	5 %	1 117 641 882
Sum totalt		1 421 520 285	23 %	6 303 421 967

Omfatter investeringsartene Produktutvikling, Produksjonsprosessutvikling, Markedsutvikling, Forretnings- og organisasjonsutvikling og Kompetanseutvikling og -forvaltning

Bedriftsstørrelse - BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Antall ansatte 0-19		Antall ansatte 20-50		Antall ansatte 51-100		Antall ansatte 101-250		Antall ansatte >250		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	425 136 727	60 %	58 700 000	8 %	106 000 000	15 %	93 000 000	13 %	30 000 000	4 %	712 836 727
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	720 249 602	100 %									720 249 602
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	629 092 543	100 %									629 092 543
Sum lavrisikolån		1 774 478 872	86 %	58 700 000	3 %	106 000 000	5 %	93 000 000	5 %	30 000 000	1 %	2 062 178 872
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	317 195 000	65 %	74 100 000	15 %	15 700 000	3 %	37 500 000	8 %	47 000 000	10 %	491 495 000
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	32 105 000	85 %	5 500 000	15 %							37 605 000
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	134 089 498	60 %	10 157 500	5 %	10 374 500	5 %	200 000	0 %	68 866 000	31 %	223 687 498
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	50 945 000	100 %									50 945 000
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	85 520 287	71 %	13 730 856	11 %	1 737 500	1 %	1 451 684	1 %	18 338 755	15 %	120 779 082
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	63 032 000	85 %	3 995 993	5 %	1 293 000	2 %			5 831 000	8 %	74 151 993
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	188 850 652	77 %	47 312 000	19 %	6 087 250	2 %	2 200 000	1 %	270 000	0 %	244 719 902
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	3 700 000	100 %									3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	7 084 925	67 %	1 187 000	11 %	1 000 000	9 %			1 300 000	12 %	10 571 925
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd			1 075 000	9 %			9 888 800	82 %	1 075 000	9 %	12 038 800
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		882 522 362	70 %	157 058 349	12 %	36 192 250	3 %	51 240 484	4 %	142 680 755	11 %	1 269 694 200
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	210 552 654	62 %	41 035 000	12 %	36 950 000	11 %	53 500 000	16 %			342 037 654
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	512 348 507	85 %	59 515 001	10 %	19 587 060	3 %	4 173 200	1 %	9 234 200	2 %	604 857 968
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd	3 133 000	52 %					2 900 000	48 %			6 033 000
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	147 517 421	85 %	11 991 000	7 %	689 900	0 %	4 644 800	3 %	7 845 000	5 %	172 688 121
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		873 551 582	78 %	112 541 001	10 %	57 226 960	5 %	65 218 000	6 %	17 079 200	2 %	1 125 616 743
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt	2 800 000	70 %							1 200 000	30 %	4 000 000
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	5 273 000	59 %	500 000	6 %			980 000	11 %	2 247 000	25 %	9 000 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	49 171 755	85 %	5 543 000	10 %	190 000	0 %	930 000	2 %	2 000 000	3 %	57 834 755
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	9 451 600	88 %	150 000	1 %			825 000	8 %	350 000	3 %	10 776 600
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	58 495 551	99 %	390 000	1 %	14 900	0 %	75 000	0 %			58 975 451
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	2 630 900	93 %	200 000	7 %							2 830 900
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	15 549 780	51 %	6 728 000	22 %	3 494 500	11 %	1 710 657	6 %	3 094 500	10 %	30 577 437
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	7 456 000	71 %	2 976 000	29 %							10 432 000
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	26 514 000	100 %									26 514 000
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	405 119 435	99 %	1 141 500	0 %	1 184 000	0 %	639 750	0 %	1 396 600	0 %	409 481 285
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	20 709 500	100 %									20 709 500
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd	7 200 000	100 %									7 200 000
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	12 149 780	98 %	300 000	2 %							12 449 780
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd	991 600	71 %							400 000	29 %	1 391 600
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		623 512 901	94 %	17 928 500	3 %	4 883 400	1 %	5 160 407	1 %	10 688 100	2 %	662 173 308
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	37 160 006	56 %	5 669 600	9 %	1 425 000	2 %	1 375 000	2 %	20 487 356	31 %	66 116 962
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		37 160 006	56 %	5 669 600	9 %	1 425 000	2 %	1 375 000	2 %	20 487 356	31 %	66 116 962
Sum risikolån, tilskudd og programmer		2 416 746 851	77 %	293 197 450	9 %	99 727 610	3 %	122 993 891	4 %	190 935 411	6 %	3 123 601 213
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	45 593 926	56 %	20 978 150	26 %	5 565 388	7 %	6 925 497	8 %	2 448 239	3 %	81 511 200
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd	2 000 000	100 %									2 000 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	1 024 506 850	100 %	3 000 000	0 %							1 027 506 850
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd									4 277 332	100 %	4 277 332
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd	407 500	100 %									407 500
Diverse tilskudd	Tilskudd	1 939 000	100 %									1 939 000
Sum andre virkemidler		1 074 447 276	96 %	23 978 150	2 %	5 565 388	0 %	6 925 497	1 %	6 725 571	1 %	1 117 641 882
Sum totalt		5 265 672 999	84 %	375 875 600	6 %	211 292 998	3 %	222 919 388	4 %	227 660 982	4 %	6 303 421 967

Kundetype - BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Etablerer		Ung bedrift		SMB med vekstambisjoner og potensial		Knoppskyting/spinn-off/reetablering etter konkurs		Annet		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	33 400 000	5 %	10 775 000	2 %	187 262 500	26 %	2 800 000	0 %	478 599 227	67 %	712 836 727
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	18 766 500	3 %	33 938 512	5 %	292 628 000	41 %			374 916 590	52 %	720 249 602
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	18 394 625	3 %	32 037 000	5 %	51 039 780	8 %			527 621 138	84 %	629 092 543
Sum lavrisikolån		70 561 125	3 %	76 750 512	4 %	530 930 280	26 %	2 800 000	0 %	1 381 136 955	67 %	2 062 178 872
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	37 945 000	8 %	20 450 000	4 %	264 900 000	54 %	3 000 000	1 %	165 200 000	34 %	491 495 000
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	3 105 000	8 %	4 800 000	13 %	27 400 000	73 %			2 300 000	6 %	37 605 000
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	22 060 000	10 %	7 516 000	3 %	64 882 342	29 %	670 000	0 %	128 559 156	57 %	223 687 498
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	39 690 000	78 %	4 540 000	9 %	415 000	1 %	600 000	1 %	5 700 000	11 %	50 945 000
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	1 841 000	2 %	2 610 000	2 %	6 863 035	6 %	100 000	0 %	109 365 047	91 %	120 779 082
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	11 220 000	15 %	2 025 000	3 %	40 615 993	55 %		0 %	20 291 000	27 %	74 151 993
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	15 299 639	6 %	22 898 100	9 %	167 673 663	69 %	2 252 500	1 %	36 596 000	15 %	244 719 902
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	3 700 000	100 %									3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	622 000	6 %	1 495 000	14 %	3 831 925	36 %	318 000	3 %	4 305 000	41 %	10 571 925
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd								0 %	12 038 800	100 %	12 038 800
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		135 482 639	11 %	66 334 100	5 %	576 581 958	45 %	6 940 500	1 %	484 355 003	38 %	1 269 694 200
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	23 934 250	7 %	11 022 000	3 %	165 866 500	48 %	12 002 904	4 %	129 212 000	38 %	342 037 654
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	146 939 248	24 %	40 235 276	7 %	211 457 397	35 %	8 587 500	1 %	197 638 547	33 %	604 857 968
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd									6 033 000	100 %	6 033 000
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	17 052 600	10 %	3 297 000	2 %	10 562 000	6 %			141 776 521	82 %	172 688 121
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		187 926 098	17 %	54 554 276	5 %	387 885 897	34 %	20 590 404	2 %	474 660 068	42 %	1 125 616 743
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt									4 000 000	100 %	4 000 000
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt					148 000	2 %			8 852 000	98 %	9 000 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	1 263 000	2 %	3 368 725	6 %	11 351 050	20 %			41 851 980	72 %	57 834 755
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt			200 000	2 %					10 576 600	98 %	10 776 600
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	7 667 011	13 %	5 526 000	9 %	4 956 400	8 %			40 826 040	69 %	58 975 451
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt			250 000	9 %					2 580 900	91 %	2 830 900
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	1 530 500	5 %	700 000	2 %	11 244 637	37 %			17 102 300	56 %	30 577 437
271-LMD 1149.71 Skogsfliproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	1 445 000	14 %	552 000	5 %	5 275 000	51 %			3 160 000	30 %	10 432 000
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	1 390 000	5 %	3 251 000	12 %	2 600 000	10 %			19 273 000	73 %	26 514 000
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	42 523 227	10 %	36 720 588	9 %	21 632 214	5 %	353 000	0 %	308 252 256	75 %	409 481 285
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd					70 000	0 %			20 639 500	100 %	20 709 500
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd	7 200 000	100 %									7 200 000
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	2 365 180	19 %	247 000	2 %	3 617 000	29 %			6 220 600	50 %	12 449 780
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd									1 391 600	100 %	1 391 600
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		65 383 918	10 %	50 815 313	8 %	60 894 301	9 %	353 000	0 %	484 726 776	73 %	662 173 308
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	600 000	1 %	535 000	1 %	24 534 031	37 %			40 447 931	61 %	66 116 962
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		600 000	1 %	535 000	1 %	24 534 031	37 %	0	0 %	40 447 931	61 %	66 116 962
Sum risikolån, tilskudd og programmer		389 392 655	12 %	172 238 689	6 %	1 049 896 187	34 %	27 883 904	1 %	1 484 189 778	48 %	3 123 601 213
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	1 200 000	1 %	3 466 500	4 %	34 377 956	42 %			42 466 744	52 %	81 511 200
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd									2 000 000	100 %	2 000 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	34 457 500	3 %	90 774 800	9 %	53 035 000	5 %			849 239 550	83 %	1 027 506 850
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd									4 277 332	100 %	4 277 332
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd									407 500	100 %	407 500
Diverse tilskudd	Tilskudd	100 000	5 %	100 000	5 %	1 227 000	63 %			512 000	26 %	1 939 000
Sum andre virkemidler		35 757 500	3 %	94 341 300	8 %	88 639 956	8 %	0	0 %	898 903 126	80 %	1 117 641 882
Sum totalt		495 711 280	8 %	343 330 501	5 %	1 669 466 423	26 %	30 683 904	0 %	3 764 229 859	60 %	6 303 421 967

Kjennetegn - BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Kvinnerettet		Design		Internasjonalisering		Miljørettet		Unge 18-35	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	334 210 000	47 %	9 700 000	1 %	381 839 227	54 %	215 650 000	30 %	14 100 000	2 %
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	131 392 840	18 %	300 000	0 %	300 000	0 %	42 875 000	6 %	146 121 328	20 %
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	298 524 905	47 %	370 000	0 %	4 095 000	1 %	26 679 000	4 %	150 346 125	24 %
Sum lavrisikolån		764 127 745	37 %	10 370 000	1 %	386 234 227	19 %	285 204 000	14 %	310 567 453	15 %
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	112 600 000	23 %	54 745 000	11 %	388 395 000	79 %	123 500 000	25 %	7 150 000	1 %
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	1 130 000	3 %	4 350 000	12 %	29 300 000	78 %	15 950 000	42 %	1 000 000	3 %
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	41 152 300	18 %	19 853 918	9 %	174 219 462	78 %	172 793 160	77 %	11 835 000	5 %
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	16 915 000	33 %	7 810 000	15 %	41 930 000	82 %	10 860 000	21 %	7 515 000	15 %
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	54 756 000	45 %	8 356 035	7 %	82 885 495	69 %	30 197 700	25 %	5 375 000	4 %
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	36 591 000	49 %	10 250 000	14 %	40 125 159	54 %	3 358 000	5 %		
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	48 593 450	20 %	30 580 500	12 %	194 966 652	80 %	90 296 870	37 %	11 816 400	5 %
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede sårkornfond	Tilskudd										
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	1 400 000	13 %	1 000 000	9 %	8 234 925	78 %	1 904 925	18 %		
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd										
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		313 137 750	25 %	136 945 453	11 %	960 056 693	76 %	448 860 655	35 %	44 691 400	4 %
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	53 626 000	16 %	19 010 000	6 %	166 654 250	49 %	73 380 000	21 %	11 411 500	3 %
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	201 497 052	33 %	92 649 794	15 %	334 782 988	55 %	135 460 770	22 %	67 805 676	11 %
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd	5 893 000	98 %			1 777 000	29 %			5 733 000	95 %
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	75 751 000	44 %	17 121 474	10 %	91 018 863	53 %	35 408 200	21 %	27 465 900	16 %
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		336 767 052	30 %	128 781 268	11 %	594 233 101	53 %	244 248 970	22 %	112 416 076	10 %
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt										
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	6 782 000	75 %								
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	18 503 300	32 %	3 538 950	6 %	2 942 000	5 %	1 020 000	2 %	250 000	0 %
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	5 196 200	48 %			460 000	4 %	1 310 000	12 %	28 400	0 %
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	4 915 500	8 %			350 000	1 %	50 131 051	85 %	3 261 000	6 %
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	1 534 000	54 %	100 000	4 %	1 530 000	54 %	500 000	18 %		
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	7 345 000	24 %	8 519 480	28 %	4 975 657	16 %	11 931 500	39 %	705 000	2 %
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd							10 432 000	100 %	85 000	1 %
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	12 391 000	47 %					1 870 000	7 %	4 721 000	18 %
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	189 478 117	46 %	3 681 000	1 %	10 416 000	3 %	25 443 400	6 %	95 714 820	23 %
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	258 000	1 %	188 000	1 %	1 683 000	8 %				
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd										
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	6 354 100	51 %	3 123 600	25 %	2 939 500	24 %	1 368 500	11 %	3 940 000	32 %
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd	156 200	11 %							28 400	2 %
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		252 913 417	38 %	19 151 030	3 %	25 296 157	4 %	104 006 451	16 %	108 733 620	16 %
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	11 523 600	17 %	12 751 000	19 %	42 152 962	64 %	8 235 000	12 %	1 460 000	2 %
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		11 523 600	17 %	12 751 000	19 %	42 152 962	64 %	8 235 000	12 %	1 460 000	2 %
Sum risikolån, tilskudd og programmer		914 341 819	29 %	297 628 751	10 %	1 621 738 913	52 %	805 351 076	26 %	267 301 096	9 %
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	21 197 650	26 %	4 589 940	6 %	27 447 019	34 %	21 640 536	27 %	4 468 500	5 %
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd										
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	472 447 895	46 %	3 360 000	0 %	7 665 000	1 %	61 653 000	6 %	258 124 300	25 %
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd					4 277 332	100 %				
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd					407 500	100 %				
Diverse tilskudd	Tilskudd	400 000	21 %	512 000	26 %	750 000	39 %	650 000	34 %		
Sum andre virkemidler		494 045 545	44 %	8 461 940	1 %	40 546 851	4 %	83 943 536	8 %	262 592 800	23 %
Sum totalt		2 172 515 109	34 %	316 460 691	5 %	2 048 519 991	32 %	1 174 498 612	19 %	840 461 349	13 %

Kjennetegn - BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	FOU-basert		Kultur og opplevelse		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	1 525 000	0 %	14 860 000	2 %	712 836 727
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	2 800 000	0 %	300 000	0 %	720 249 602
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	1 000 000	0 %	7 558 000	1 %	629 092 543
Sum lavrisikolån		5 325 000	0 %	22 718 000	1 %	2 062 178 872
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	226 450 000	46 %	5 750 000	1 %	491 495 000
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	11 000 000	29 %	2 750 000	7 %	37 605 000
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	140 224 120	63 %	11 665 718	5 %	223 687 498
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	19 755 000	39 %	3 050 000	6 %	50 945 000
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	44 070 000	36 %	10 565 500	9 %	120 779 082
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	50 251 000	68 %			74 151 993
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	174 332 530	71 %	3 300 000	1 %	244 719 902
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede sårnorfond	Tilskudd					3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	3 737 000	35 %			10 571 925
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd					12 038 800
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		669 819 650	53 %	37 081 218	3 %	1 269 694 200
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	21 457 000	6 %	14 150 000	4 %	342 037 654
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	140 221 094	23 %	103 599 317	17 %	604 857 968
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd			1 777 000	29 %	6 033 000
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	66 667 450	39 %	12 124 400	7 %	172 688 121
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		228 345 544	20 %	131 650 717	12 %	1 125 616 743
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt					4 000 000
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	970 000	11 %			9 000 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	1 238 000	2 %	8 395 750	15 %	57 834 755
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	3 110 000	29 %			10 776 600
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd			840 000	1 %	58 975 451
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	1 280 000	45 %	1 284 000	45 %	2 830 900
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	8 686 800	28 %			30 577 437
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	457 000	4 %			10 432 000
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	820 000	3 %			26 514 000
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	4 618 000	1 %	25 063 730	6 %	409 481 285
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd			1 415 000	7 %	20 709 500
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd					7 200 000
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd			2 272 500	18 %	12 449 780
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd					1 391 600
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		21 179 800	3 %	39 270 980	6 %	662 173 308
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	25 857 356	39 %	4 280 313	6 %	66 116 962
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		25 857 356	39 %	4 280 313	6 %	66 116 962
Sum risikolån, tilskudd og programmer		945 202 350	30 %	212 283 228	7 %	3 123 601 213
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	17 880 800	22 %	8 843 000	11 %	81 511 200
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd					2 000 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	1 320 000	0 %	22 858 000	2 %	1 027 506 850
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd					4 277 332
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd					407 500
Diverse tilskudd	Tilskudd			107 000	6 %	1 939 000
Sum andre virkemidler		19 200 800	2 %	31 808 000	3 %	1 117 641 882
Sum totalt		969 728 150	15 %	266 809 228	4 %	6 303 421 967

Satsing - BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	S-001 Energi og miljø		S-002 Helse		S-003 IKT		S-004 Kultur og opplevelse		S-005 Landbruk		
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	80 200 000	11 %			2 500 000	0 %		1 250 000	0 %	42 600 000	6 %
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål											
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål										622 401 293	99 %
Sum lavrisikolån		80 200 000	4 %	0	0 %	2 500 000	0 %	1 250 000	0 %	665 001 293	32 %	
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	70 850 000	14 %	20 100 000	4 %	76 700 000	16 %	5 250 000	1 %		7 800 000	2 %
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	2 000 000	5 %	1 000 000	3 %	3 500 000	9 %	2 500 000	7 %		4 950 000	13 %
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	150 376 267	67 %	3 854 200	2 %	5 707 200	3 %	8 106 718	4 %		1 818 000	1 %
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	6 810 000	13 %	9 030 000	18 %	12 695 000	25 %	3 100 000	6 %			
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	5 842 700	5 %	22 462 200	19 %	14 960 000	12 %	4 108 300	3 %		6 804 535	6 %
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	10 455 000	14 %	28 418 993	38 %	17 500 000	24 %					
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	27 444 375	11 %	28 763 872	12 %	60 527 910	25 %	800 000	0 %		1 231 450	1 %
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd											
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	318 000	3 %									
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd											
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		274 096 342	22 %	113 629 265	9 %	191 590 110	15 %	23 865 018	2 %	22 603 985	2 %	
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	27 250 000	8 %			6 650 000	2 %	2 720 000	1 %		10 711 500	3 %
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	81 692 916	14 %	19 063 100	3 %	38 746 874	6 %	41 165 118	7 %		24 613 834	4 %
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd											
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	10 439 000	6 %	5 078 750	3 %	6 820 000	4 %	6 979 000	4 %		7 937 000	5 %
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		119 381 916	11 %	24 141 850	2 %	52 216 874	5 %	50 864 118	5 %	43 262 334	4 %	
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt										4 000 000	100 %
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt										8 800 000	98 %
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd							24 000	0 %		56 355 755	97 %
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt							112 500	1 %		10 104 100	94 %
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	19 341 511	33 %								39 546 440	67 %
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	450 000	16 %								846 900	30 %
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	6 572 000	21 %								16 935 437	55 %
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	6 472 500	62 %								3 959 500	38 %
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån										26 514 000	100 %
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	1 482 400	0 %	100 000	0 %	150 000	0 %	3 037 500	1 %		389 967 655	95 %
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd							715 000	3 %		200 000	1 %
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd										7 200 000	100 %
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd										8 618 780	69 %
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd							112 500	8 %		879 100	63 %
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		34 318 411	5 %	100 000	0 %	150 000	0 %	4 001 500	1 %	573 927 667	87 %	
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd										1 750 000	3 %
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	1 750 000	3 %	
Sum risikolån, tilskudd og programmer		427 796 669	14 %	137 871 115	4 %	243 956 984	8 %	78 730 636	3 %	641 543 986	21 %	
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	7 785 493	10 %	6 133 000	8 %	18 261 040	22 %	5 408 000	7 %		814 000	1 %
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd										2 000 000	100 %
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	1 052 500	0 %					1 000 000	0 %		1 015 023 350	99 %
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd											
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd											
Diverse tilskudd	Tilskudd	750 000	39 %								570 000	29 %
Sum andre virkemidler		9 587 993	1 %	6 133 000	1 %	18 261 040	2 %	6 408 000	1 %	1 018 407 350	91 %	
Sum totalt		517 584 662	8 %	144 004 115	2 %	264 718 024	4 %	86 388 636	1 %	2 324 952 629	37 %	

Satsing - BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	S-006 Marin		S-007 Maritim		S-008 Olje og gass		S-009 Reiseliv		S-999 Ikke satsingsområde		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	190 576 727	27 %	255 800 000	36 %	5 250 000	1 %	33 560 000	5 %	101 100 000	14 %	712 836 727
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	717 899 602	100 %	2 350 000	0 %							720 249 602
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål		0 %					4 225 000	1 %	2 466 250	0 %	629 092 543
Sum lavrisikolån		908 476 329	44 %	258 150 000	13 %	5 250 000	0 %	37 785 000	2 %	103 566 250	5 %	2 062 178 872
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	63 550 000	13 %	158 445 000	32 %	17 050 000	3 %			71 750 000	15 %	491 495 000
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	2 500 000	7 %	5 700 000	15 %	12 000 000	32 %	250 000	1 %	3 205 000	9 %	37 605 000
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	1 435 500	1 %	22 363 000	10 %	7 692 620	3 %	1 482 500	1 %	20 851 493	9 %	223 687 498
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	1 600 000	3 %	3 050 000	6 %	5 470 000	11 %			9 190 000	18 %	50 945 000
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	130 000	0 %	6 660 000	6 %	10 658 500	9 %	21 173 752	18 %	27 979 095	23 %	120 779 082
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	180 000	0 %	1 440 000	2 %	600 000	1 %			15 558 000	21 %	74 151 993
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	12 666 000	5 %	24 704 095	10 %	55 552 200	23 %	2 000 000	1 %	31 030 000	13 %	244 719 902
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd				0 %					3 700 000	100 %	3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd			10 253 925	97 %							10 571 925
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd				0 %					12 038 800	100 %	12 038 800
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		82 061 500	6 %	232 616 020	18 %	109 023 320	9 %	24 906 252	2 %	195 302 388	15 %	1 269 694 200
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	145 188 154	42 %	33 500 000	10 %	2 000 000	1 %	20 687 000	6 %	93 331 000	27 %	342 037 654
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	74 503 919	12 %	34 461 688	6 %	32 685 445	5 %	116 013 333	19 %	141 911 741	23 %	604 857 968
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd				0 %			2 233 000	37 %	3 800 000	63 %	6 033 000
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	16 290 500	9 %	15 250 000	9 %	3 650 000	2 %	8 811 647	5 %	91 432 224	53 %	172 688 121
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		235 982 573	21 %	83 211 688	7 %	38 335 445	3 %	147 744 980	13 %	330 474 965	29 %	1 125 616 743
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt											4 000 000
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	200 000	2 %									9 000 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd							225 000	0 %	1 230 000	2 %	57 834 755
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	60 000	1 %							500 000	5 %	10 776 600
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	87 500	0 %									58 975 451
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt							1 534 000	54 %			2 830 900
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd									7 070 000	23 %	30 577 437
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd											10 432 000
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån											26 514 000
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis			100 000	0 %			13 344 980	3 %	1 298 750	0 %	409 481 285
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd							19 794 500	96 %			20 709 500
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd											7 200 000
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd							1 600 000	13 %	2 231 000	18 %	12 449 780
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd									400 000	29 %	1 391 600
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		347 500	0 %	100 000	0 %	0	0 %	36 498 480	6 %	12 729 750	2 %	662 173 308
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	62 454 649	94 %					912 313	1 %	1 000 000	2 %	66 116 962
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		62 454 649	94 %	0	0 %	0	0 %	912 313	1 %	1 000 000	2 %	66 116 962
Sum risikolån, tilskudd og programmer		380 846 222	12 %	315 927 708	10 %	147 358 765	5 %	210 062 025	7 %	539 507 103	17 %	3 123 601 213
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	7 125 000	9 %	50 000	0 %	4 490 700	6 %	5 212 000	6 %	26 231 967	32 %	81 511 200
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd											2 000 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte							10 431 000	1 %			1 027 506 850
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd									4 277 332	100 %	4 277 332
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd									407 500	100 %	407 500
Diverse tilskudd	Tilskudd	107 000	6 %							512 000	26 %	1 939 000
Sum andre virkemidler		7 232 000	1 %	50 000	0 %	4 490 700	0 %	15 643 000	1 %	31 428 799	3 %	1 117 641 882
Sum totalt		1 296 554 551	21 %	574 127 708	9 %	157 099 465	2 %	263 490 025	4 %	674 502 152	11 %	6 303 421 967

Totalt tilsagn - NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Totalt
1-NHD 2421.9 Lavrisikolån	Ordinære	
2-NHD 2421.9 Lavrisikolån	Fiskeriformål	
3-NHD 2421.9 Lavrisikolån	Landbruksformål	
Sum lavrisikolån		0
5-NHD 2421.5 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	142 676 125
6-NHD 2421.5 Innovasjon prosjekter	Garanti	11 281 500
7-NHD 2421.5 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	223 687 498
71-NHD 2421.5 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	50 945 000
11-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	120 779 082
12-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	74 151 993
13-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	244 719 902
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	10 571 925
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd	12 038 800
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		894 551 825
15-KRD 551.6 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	92 037 694
16-KRD 551.6 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	604 857 968
17-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd	6 033 000
19-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	172 688 121
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		875 616 783
2-LMD 115.5 e-sporing	Tilskudd sentralt	4 000 000
2-LMD 115.5 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	9 000 000
2-LMD 115.5 VSP mat	Tilskudd	57 834 755
21-LMD 115.5 BU-midler	Tilskudd sentralt	10 776 600
23-LMD 115.5 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	58 975 451
25-LMD 1149.5 Innlandet 21/FUNK	Tilskudd sentralt	2 830 900
27-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	30 577 437
271-LMD 1149.71 Skogstilsproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	10 432 000
28-LMD 115.5 BU-midler	Risikolån	4 308 800
29-LMD 115.5 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	409 481 285
35-LMD 115.5 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	20 709 500
36-LMD 115.5 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd	7 200 000
31-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	12 449 780
32-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd	1 391 600
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		639 968 108
33-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	66 116 962
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		66 116 962
Sum risikolån, tilskudd og programmer		2 476 253 678
4-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	81 511 200
41-LMD 1149.5 Administrasjon under LUF	Tilskudd	2 000 000
42-LMD 115.5 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	103 522 240
43-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd	4 277 332
44-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd	407 500
Diverse tilskudd	Tilskudd	1 939 000
Sum andre virkemidler		193 657 272
Sum totalt		2 669 910 950

Bransje - NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	A1 - Jordbruk/skogbruk		A2 - Fiske/oppdrett		B - Bergverks-drift og utvinning	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
1-NHD 2421.9 Lavrisikolån	Ordinære						
2-NHD 2421.9 Lavrisikolån	Fiskeriformål						
3-NHD 2421.9 Lavrisikolån	Landbruksformål						
Sum lavrisikolån		0	0 %	0	0 %	0	0 %
5-NHD 2421.5 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån			10 167 500	7 %	3 968 000	3 %
6-NHD 2421.5 Innovasjon prosjekter	Garanti			600 000	5 %		
7-NHD 2421.5 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	800 000	0 %	704 000	0 %	374 000	0 %
71-NHD 2421.5 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererestipend			800 000	2 %		
11-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	331 500	0 %	2 030 000	2 %	250 000	0 %
12-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU						
13-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	1 445 000	1 %	400 000	0 %	25 660 000	10 %
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktrettede såkornfond	Tilskudd						
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd						
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd						
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		2 576 500	0 %	14 701 500	2 %	30 252 000	3 %
15-KRD 551.6 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	150 000	0 %	25 447 125	28 %	6 250 000	7 %
16-KRD 551.6 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	8 062 000	1 %	33 153 508	5 %	5 350 000	1 %
17-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd						
19-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd			2 844 500	2 %	500 000	0 %
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		8 212 000	1 %	61 445 133	7 %	12 100 000	1 %
2-LMD 115.5 e-sporing	Tilskudd sentralt	3 900 000	98 %				
2-LMD 115.5 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	500 000	6 %				
2-LMD 115.5 VSP mat	Tilskudd	6 992 500	12 %	2 055 000	4 %		
21-LMD 115.5 BU-midler	Tilskudd sentralt	7 439 100	69 %	510 000	5 %		
23-LMD 115.5 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	24 629 550	42 %				
25-LMD 1149.5 Innlandet 21/FUNK	Tilskudd sentralt						
27-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	1 000 000	3 %				
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	7 930 000	76 %				
28-LMD 115.5 BU-midler	Risikolån	3 944 450	92 %				
29-LMD 115.5 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	345 652 127	84 %	388 000	0 %	50 000	0 %
35-LMD 115.5 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	1 475 000	7 %	3 208 000	15 %		
36-LMD 115.5 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd	7 200 000	100 %				
31-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	2 199 000	18 %				
32-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd	879 100	63 %				
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		413 740 827	65 %	6 161 000	1 %	50 000	0 %
33-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd			31 989 681	48 %		
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0 %	31 989 681	48 %	0	0 %
Sum risikolån, tilskudd og programmer		424 529 327	17 %	114 297 314	5 %	42 402 000	2 %
4-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	810 000	1 %	3 000 000	4 %		
41-LMD 1149.5 Administrasjon under LUF	Tilskudd						
42-LMD 115.5 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	98 930 921	96 %				
43-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd						
44-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd						
Diverse tilskudd	Tilskudd			107 000	6 %		
Sum andre virkemidler		99 740 921	52 %	3 107 000	2 %	0	0 %
Sum totalt		524 270 248	20 %	117 404 314	4 %	42 402 000	2 %

Bransje - NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	C - Industri		D - Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning		E - Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet		F - Bygge- og anleggsvirksomhet	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
1-NHD 2421.9 Lavrisikolån	Ordinære								
2-NHD 2421.9 Lavrisikolån	Fiskeriformål								
3-NHD 2421.9 Lavrisikolån	Landbruksformål								
Sum lavrisikolån		0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
5-NHD 2421.5 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	47 247 500	33 %	1 250 000	1 %	120 000	0 %		
6-NHD 2421.5 Innovasjon prosjekter	Garanti	6 307 500	56 %						
7-NHD 2421.5 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	94 194 000	42 %	1 700 000	1 %	1 529 000	1 %	275 000	0 %
71-NHD 2421.5 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	9 320 000	18 %	1 000 000	2 %	75 000	0 %		
11-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	20 551 235	17 %	230 000	0 %			3 400 000	3 %
12-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	9 474 159	13 %			3 555 000	5 %		
13-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	72 731 166	30 %	5 755 000	2 %				
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd								
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	1 447 000	14 %	318 000	3 %				
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd	12 038 800	100 %						
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		273 311 360	31 %	10 253 000	1 %	5 279 000	1 %	3 675 000	0 %
15-KRD 551.6 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	37 651 414	41 %	125 000	0 %	500 000	1 %	937 500	1 %
16-KRD 551.6 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	199 493 487	33 %	7 691 000	1 %	9 949 500	2 %	7 051 000	1 %
17-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd								
19-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	18 134 400	11 %	500 000	0 %	2 450 000	1 %	1 000 000	1 %
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		255 279 301	29 %	8 316 000	1 %	12 899 500	1 %	8 988 500	1 %
2-LMD 115.5 e-sporing	Tilskudd sentralt								
2-LMD 115.5 Inn på tunet	Tilskudd sentralt								
2-LMD 115.5 VSP mat	Tilskudd	14 544 255	25 %						
21-LMD 115.5 BU-midler	Tilskudd sentralt	400 000	4 %	525 000	5 %				
23-LMD 115.5 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	970 000	2 %	26 698 901	45 %	1 650 000	3 %		
25-LMD 1149.5 Innlandet 21/FUNK	Tilskudd sentralt								
27-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	13 683 137	45 %					4 619 000	15 %
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	115 000	1 %	310 000	3 %	700 000	7 %		
28-LMD 115.5 BU-midler	Risikolån	108 750	3 %						
29-LMD 115.5 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	16 749 880	4 %	1 095 000	0 %			393 000	0 %
35-LMD 115.5 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd								
36-LMD 115.5 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd								
31-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	8 568 280	69 %						
32-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd								
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		55 139 302	9 %	28 628 901	4 %	2 350 000	0 %	5 012 000	1 %
33-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	22 349 281	34 %						
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		22 349 281	34 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
Sum risikolån, tilskudd og programmer		606 079 244	24 %	47 197 901	2 %	20 528 500	1 %	17 675 500	1 %
4-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	18 556 195	23 %	1 575 000	2 %	1 000 000	1 %	4 298 375	5 %
41-LMD 1149.5 Administrasjon under LUF	Tilskudd								
42-LMD 115.5 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	1 158 635	1 %						
43-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd								
44-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd								
Diverse tilskudd	Tilskudd	570 000	29 %			100 000	5 %		
Sum andre virkemidler		20 284 830	10 %	1 575 000	1 %	1 100 000	1 %	4 298 375	2 %
Sum totalt		626 364 074	23 %	48 772 901	2 %	21 628 500	1 %	21 973 875	1 %

Bransje - NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	G - Varehandel, reparasjon av motorvogner		H - Transport og lagring		I - Overnattings- og serverings-virksomhet		J - Informasjon og kommunikasjon	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
1-NHD 2421.9 Lavrisikolån	Ordinære								
2-NHD 2421.9 Lavrisikolån	Fiskeriformål								
3-NHD 2421.9 Lavrisikolån	Landbruksformål								
Sum lavrisikolån		0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
5-NHD 2421.5 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	4 187 500	3 %	500 000	0 %			23 919 375	17 %
6-NHD 2421.5 Innovasjon prosjekter	Garanti	489 000	4 %			75 000	1 %	900 000	8 %
7-NHD 2421.5 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	905 542	0 %	12 850 000	6 %	167 500	0 %	7 524 300	3 %
71-NHD 2421.5 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	2 690 000	5 %					12 025 000	24 %
11-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	2 575 000	2 %			869 000	1 %	7 197 500	6 %
12-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	2 900 000	4 %					17 003 834	23 %
13-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	1 120 000	0 %	1 373 000	1 %			62 822 833	26 %
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktrettede såkornfond	Tilskudd								
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	1 120 000	11 %	1 100 000	10 %			575 000	5 %
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd								
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		15 987 042	2 %	15 823 000	2 %	1 111 500	0 %	131 967 842	15 %
15-KRD 551.6 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	2 084 000	2 %	3 575 000	4 %	2 936 405	3 %	1 437 500	2 %
16-KRD 551.6 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	17 050 454	3 %	4 499 000	1 %	35 465 485	6 %	41 606 462	7 %
17-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd								
19-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	2 119 000	1 %	100 000	0 %	750 000	0 %	6 390 000	4 %
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		21 253 454	2 %	8 174 000	1 %	39 151 890	4 %	49 433 962	6 %
2-LMD 115.5 e-sporing	Tilskudd sentralt								
2-LMD 115.5 Inn på tunet	Tilskudd sentralt								
2-LMD 115.5 VSP mat	Tilskudd	2 815 000	5 %	288 000	0 %	1 889 000	3 %	154 000	0 %
21-LMD 115.5 BU-midler	Tilskudd sentralt	490 000	5 %						
23-LMD 115.5 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	587 000	1 %						
25-LMD 1149.5 Innlandet 21/FUNK	Tilskudd sentralt								
27-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	875 000	3 %					220 000	1 %
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	920 000	9 %						
28-LMD 115.5 BU-midler	Risikolån								
29-LMD 115.5 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	1 674 552	0 %	1 084 000	0 %	7 415 480	2 %	150 000	0 %
35-LMD 115.5 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd					1 016 000	5 %		
36-LMD 115.5 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd								
31-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd								
32-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd								
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		7 361 552	1 %	1 372 000	0 %	10 320 480	2 %	524 000	0 %
33-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	1 100 000	2 %			370 000	1 %		0 %
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 100 000	2 %	0	0 %	370 000	1 %	0	0 %
Sum risikolån, tilskudd og programmer		45 702 048	2 %	25 369 000	1 %	50 953 870	2 %	181 925 804	7 %
4-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	1 242 000	2 %			150 000	0 %	8 955 000	11 %
41-LMD 1149.5 Administrasjon under LUF	Tilskudd								
42-LMD 115.5 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	302 253	0 %			1 064 333	1 %	50 375	0 %
43-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd								
44-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd								
Diverse tilskudd	Tilskudd	100 000	5 %						
Sum andre virkemidler		1 644 253	1 %	0	0 %	1 214 333	1 %	9 005 375	5 %
Sum totalt		47 346 301	2 %	25 369 000	1 %	52 168 203	2 %	190 931 179	7 %

Bransje - NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	K - Finansierings- og forsikrings-virksomhet		L - Omsetning og drift av fast eiendom		M - Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting		N - Forretningsmessig tjenesteyting	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
1-NHD 2421.9 Lavrisikolån	Ordinære								
2-NHD 2421.9 Lavrisikolån	Fiskeriformål								
3-NHD 2421.9 Lavrisikolån	Landbruksformål								
Sum lavrisikolån		0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
5-NHD 2421.5 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	10 025 000	7 %	4 331 250	3 %	35 510 000	25 %	1 250 000	1 %
6-NHD 2421.5 Innovasjon prosjekter	Garanti					2 610 000	23 %	300 000	3 %
7-NHD 2421.5 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	1 887 725	1 %	350 000	0 %	57 786 913	26 %	1 675 118	1 %
71-NHD 2421.5 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend					18 035 000	35 %	700 000	1 %
11-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	2 135 000	2 %			31 339 095	26 %	12 542 952	10 %
12-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU					23 827 000	32 %	1 200 000	2 %
13-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU					46 143 903	19 %	4 520 000	2 %
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktstrettede såkornfond	Tilskudd	3 700 000	100 %						
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd					2 756 925	26 %	250 000	2 %
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd								
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		17 747 725	2 %	4 681 250	1 %	218 008 836	24 %	22 438 070	3 %
15-KRD 551.6 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån			7 831 250	9 %	1 500 000	2 %	722 500	1 %
16-KRD 551.6 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	977 471	0 %	21 813 858	4 %	77 927 950	13 %	42 762 607	7 %
17-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd							2 077 000	34 %
19-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	3 120 000	2 %	850 000	0 %	46 187 750	27 %	2 937 663	2 %
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		4 097 471	0 %	30 495 108	3 %	125 615 700	14 %	48 499 770	6 %
2-LMD 115.5 e-sporing	Tilskudd sentralt	100 000	3 %						
2-LMD 115.5 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	500 000	6 %						
2-LMD 115.5 VSP mat	Tilskudd	4 500 000	8 %			13 453 000	23 %	4 975 000	9 %
21-LMD 115.5 BU-midler	Tilskudd sentralt	500 000	5 %						
23-LMD 115.5 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	3 500 000	6 %			350 000	1 %	300 000	1 %
25-LMD 1149.5 Innlandet 21/FUNK	Tilskudd sentralt	100 000	4 %			250 000	9 %	2 126 900	75 %
27-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	3 830 000	13 %	250 000	1 %	5 283 500	17 %	36 800	0 %
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd					457 000	4 %		
28-LMD 115.5 BU-midler	Risikolån			126 000	3 %				
29-LMD 115.5 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	949 500	0 %	1 585 000	0 %	3 305 146	1 %	6 892 000	2 %
35-LMD 115.5 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	200 000	1 %					807 500	4 %
36-LMD 115.5 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd								
31-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd							410 000	3 %
32-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd								
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		14 179 500	2 %	1 961 000	0 %	23 098 646	4 %	15 548 200	2 %
33-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd					7 365 000	11 %	175 000	0 %
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0 %	0	0 %	7 365 000	11 %	175 000	0 %
Sum risikolån, tilskudd og programmer		36 024 696	1 %	37 137 358	1 %	374 088 182	15 %	86 661 040	3 %
4-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd					19 609 000	24 %	4 228 500	5 %
41-LMD 1149.5 Administrasjon under LUF	Tilskudd	2 000 000	100 %						
42-LMD 115.5 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte			463 454	0 %			423 355	0 %
43-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd								
44-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd								
Diverse tilskudd	Tilskudd					550 000	28 %		
Sum andre virkemidler		2 000 000	1 %	463 454	0 %	20 159 000	10 %	4 651 855	2 %
Sum totalt		38 024 696	1 %	37 600 812	1 %	394 247 182	15 %	91 312 895	3 %

Bransje - NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	O - Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger		P - Undervisning		Q - Helse- og sosial- tjenester		R - Kulturell virksomhet, underholdning og fritids- aktiviteter	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
1-NHD 2421.9 Lavrisikolån	Ordinære								
2-NHD 2421.9 Lavrisikolån	Fiskeriformål								
3-NHD 2421.9 Lavrisikolån	Landbruksformål								
Sum lavrisikolån		0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
5-NHD 2421.5 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån					200 000	0 %		
6-NHD 2421.5 Innovasjon prosjekter	Garanti								
7-NHD 2421.5 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	3 936 500	2 %	4 385 000	2 %	683 000	0 %	988 000	0 %
71-NHD 2421.5 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend			500 000	1 %			800 000	2 %
11-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	2 415 500	2 %	270 000	0 %			843 300	1 %
12-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	3 307 000	4 %	540 000	1 %	245 000	0 %		
13-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU			800 000	0 %	899 000	0 %	500 000	0 %
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktrettede såkornfond	Tilskudd								
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	1 000 000	9 %						
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd								
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		10 659 000	1 %	6 495 000	1 %	2 027 000	0 %	3 131 300	0 %
15-KRD 551.6 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån					510 000	1 %	80 000	0 %
16-KRD 551.6 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	9 342 384	2 %	10 620 650	2 %	2 688 500	0 %	34 279 832	6 %
17-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd			3 800 000	63 %			156 000	3 %
19-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	603 500	0 %	10 234 800	6 %	137 750	0 %	1 857 700	1 %
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		9 945 884	1 %	24 655 450	3 %	3 336 250	0 %	36 373 532	4 %
2-LMD 115.5 e-sporing	Tilskudd sentralt								
2-LMD 115.5 Inn på tunet	Tilskudd sentralt					6 915 000	77 %		
2-LMD 115.5 VSP mat	Tilskudd								
21-LMD 115.5 BU-midler	Tilskudd sentralt							200 000	2 %
23-LMD 115.5 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	200 000	0 %						
25-LMD 1149.5 Innlandet 21/FUNK	Tilskudd sentralt			200 000	7 %				
27-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	100 000	0 %	680 000	2 %				
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd								
28-LMD 115.5 BU-midler	Risikolån					129 600	3 %		
29-LMD 115.5 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	3 212 700	1 %	3 316 500	1 %	4 770 000	1 %	5 873 250	1 %
35-LMD 115.5 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd							715 000	3 %
36-LMD 115.5 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd								
31-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	1 200 000	10 %						
32-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd	400 000	29 %						
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		5 112 700	1 %	4 196 500	1 %	11 814 600	2 %	6 788 250	1 %
33-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd							973 000	1 %
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0 %	0	0 %	0	0 %	973 000	1 %
Sum risikolån, tilskudd og programmer		25 717 584	1 %	35 346 950	1 %	17 177 850	1 %	47 266 082	2 %
4-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	755 696	1 %	1 100 000	1 %	5 950 000	7 %	2 557 500	3 %
41-LMD 1149.5 Administrasjon under LUF	Tilskudd								
42-LMD 115.5 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte			272 027	0 %	393 332	0 %	382 954	0 %
43-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd								
44-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd								
Diverse tilskudd	Tilskudd								
Sum andre virkemidler		755 696	0 %	1 372 027	1 %	6 343 332	3 %	2 940 454	2 %
Sum totalt		26 473 280	1 %	36 718 977	1 %	23 521 182	1 %	50 206 536	2 %

Bransje - NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	S - Annen tjenesteyting		U - Internasjonale organisasjoner og organer		X - Uspesifisert		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
1-NHD 2421.9 Lavrisikolån	Ordinære							
2-NHD 2421.9 Lavrisikolån	Fiskeriformål							
3-NHD 2421.9 Lavrisikolån	Landbruksformål							
Sum lavrisikolån		0	0 %	0	0 %	0	0 %	0
5-NHD 2421.5 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån							142 676 125
6-NHD 2421.5 Innovasjon prosjekter	Garanti							11 281 500
7-NHD 2421.5 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	10 129 500	5 %	300 000	0 %	20 542 400	9 %	223 687 498
71-NHD 2421.5 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend					5 000 000	10 %	50 945 000
11-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	10 800 000	9 %	150 000	0 %	22 849 000	19 %	120 779 082
12-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU					12 100 000	16 %	74 151 993
13-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	550 000	0 %			20 000 000	8 %	244 719 902
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktrettede såkornfond	Tilskudd							3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	455 000	4 %			1 550 000	15 %	10 571 925
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd							12 038 800
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		21 934 500	2 %	450 000	0 %	82 041 400	9 %	894 551 825
15-KRD 551.6 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	300 000	0 %					92 037 694
16-KRD 551.6 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	12 130 900	2 %			22 941 920	4 %	604 857 968
17-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd							6 033 000
19-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	3 520 000	2 %	1 000 000	1 %	67 451 058	39 %	172 688 121
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		15 950 900	2 %	1 000 000	0 %	90 392 978	10 %	875 616 783
2-LMD 115.5 e-sporing	Tilskudd sentralt							4 000 000
2-LMD 115.5 Inn på tunet	Tilskudd sentralt					1 085 000	12 %	9 000 000
2-LMD 115.5 VSP mat	Tilskudd	1 650 000	3 %			4 519 000	8 %	57 834 755
21-LMD 115.5 BU-midler	Tilskudd sentralt					712 500	7 %	10 776 600
23-LMD 115.5 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	90 000	0 %					58 975 451
25-LMD 1149.5 Innlandet 21/FUNK	Tilskudd sentralt	154 000	5 %					2 830 900
27-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd							30 577 437
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd							10 432 000
28-LMD 115.5 BU-midler	Risikolån							4 308 800
29-LMD 115.5 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	1 732 150	0 %			3 193 000	1 %	409 481 285
35-LMD 115.5 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	188 000	1 %			13 100 000	63 %	20 709 500
36-LMD 115.5 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd							7 200 000
31-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd			72 500	1 %			12 449 780
32-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd					112 500	8 %	1 391 600
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		3 814 150	1 %	72 500	0 %	22 722 000	4 %	639 968 108
33-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	665 000	1 %			1 130 000	2 %	66 116 962
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		665 000	1 %	0	0 %	1 130 000	2 %	66 116 962
Sum risikolån, tilskudd og programmer		42 364 550	2 %	1 522 500	0 %	196 286 378	8 %	2 476 253 678
4-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	7 298 934	9 %			425 000	1 %	81 511 200
41-LMD 1149.5 Administrasjon under LUF	Tilskudd							2 000 000
42-LMD 115.5 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	80 601	0 %					103 522 240
43-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd					4 277 332	100 %	4 277 332
44-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd					407 500	100 %	407 500
Diverse tilskudd	Tilskudd					512 000	26 %	1 939 000
Sum andre virkemidler		7 379 535	4 %	0	0 %	5 621 832	3 %	193 657 272
Sum totalt		49 744 085	2 %	1 522 500	0 %	201 908 210	8 %	2 669 910 950

Geografi - NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	01 ØSTFOLD		02 AKERSHUS		03 OSLO		04 HEDMARK		05 OPPLAND	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære										
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål										
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål										
Sum lavrisikolån		0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	2 332 500	2%	5 212 500	4%	11 097 500	8%	1 640 000	1%	931 250	1%
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti							975 000	9%		
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	60 190 000	27%	5 800 000	3%	11 647 500	5%	2 199 000	1%	2 195 918	1%
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	785 000	2%	2 200 000	4%	10 880 000	21%			600 000	1%
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	2 789 835	2%	6 351 200	5%	17 855 000	15%	2 350 000	2%	2 111 500	2%
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU			3 000 000	4%	15 532 993	21%	4 498 000	6%	7 530 000	10%
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	1 850 000	1%	21 782 000	9%	49 446 039	20%	1 320 110	1%	3 853 366	2%
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd					700 000	7%				
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd					1 645 000	14%				
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd	2 720 000	23%								
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		70 667 335	8%	44 345 700	5%	118 804 032	13%	12 982 110	1%	17 222 034	2%
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån							5 006 000	5%	2 402 500	3%
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	4 835 000	1%	6 889 000	1%	3 994 000	1%	29 241 641	5%	27 768 039	5%
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd										
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	800 000	0%	1 000 000	1%	2 565 000	1%	250 000	0%	6 052 800	4%
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		5 635 000	1%	7 889 000	1%	6 559 000	1%	34 497 641	4%	36 223 339	4%
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt										
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	650 000	7%	105 000	1%	970 000	11%	155 000	2%	330 000	4%
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	193 000	0%	55 000	0%	17 077 000	30%	177 000	0%	2 444 000	4%
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt					1 200 000	11%			800 000	7%
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	5 484 000	9%	4 019 000	7%	986 000	2%	5 378 150	9%	4 839 900	8%
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt							1 350 900	48%	1 480 000	52%
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	717 000	2%	1 750 000	6%	1 473 000	5%	5 212 437	17%	1 029 000	3%
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	2 880 000	28%	460 000	4%			3 161 000	30%	1 102 000	11%
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån			75 000	2%					15 000	0%
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	12 538 000	3%	14 139 300	3%	620 750	0%	37 915 430	9%	21 529 600	5%
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd					200 000	1%	940 500	5%	70 000	0%
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd										
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd										
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd										
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		22 462 000	4%	20 603 300	3%	22 526 750	4%	54 290 417	8%	33 639 500	5%
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd			100 000	0%	2 933 000	4%				
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0%	100 000	0%	2 933 000	4%	0	0%	0	0%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		98 764 335	4%	72 938 000	3%	150 822 782	6%	101 770 168	4%	87 084 873	4%
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd							9 054 073	11%	1 790 000	2%
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd										
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	4 533 791	4%	4 367 552	4%			10 644 131	10%	6 163 587	6%
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd										
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd					407 500	100%				
Diverse tilskudd	Tilskudd			150 000	8%	820 000	42%	250 000	13%		
Sum andre virkemidler		4 533 791	2%	4 517 552	2%	1 227 500	1%	19 948 204	10%	7 953 587	4%
Sum totalt		103 298 126	4%	77 455 552	3%	152 050 282	6%	121 718 372	5%	95 038 460	4%

Geografi - NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	06 BUSKERUD		07 VESTFOLD		08 TELEMARK		09 AUST-AGDER		10 VEST-AGDER	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære										
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål										
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål										
Sum lavrisikolån		0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	9 575 000	7%	8 690 000	6%	6 933 750	5%	1 992 500	1%	7 807 500	5%
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti			1 260 000	11%	150 000	1%				
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	1 700 000	1%	3 640 000	2%	3 050 500	1%	750 000	0%	3 499 500	2%
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	1 100 000	2%	1 485 000	3%	2 690 000	5%			3 550 000	7%
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	1 386 000	1%	355 000	0%	3 656 500	3%	2 115 000	2%	3 775 000	3%
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	539 000	1%	400 000	1%	773 000	1%	1 258 000	2%	2 490 000	3%
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	8 853 333	4%	1 800 000	1%	18 724 000	8%	6 510 000	3%	14 510 000	6%
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede sårkornfond	Tilskudd										
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd			1 364 925	13%					400 000	4%
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd									5 523 800	46%
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		23 153 333	3%	18 994 925	2%	35 977 750	4%	12 625 500	1%	41 555 800	5%
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	925 000	1%			9 078 750	10%	490 000	1%		
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	10 594 000	2%	3 425 000	1%	21 619 560	4%	11 717 000	2%	9 088 200	2%
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd										
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	1 688 000	1%	400 000	0%	2 120 000	1%	700 000	0%	960 000	1%
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		13 207 000	2%	3 825 000	0%	32 818 310	4%	12 907 000	1%	10 048 200	1%
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt										
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	567 000	6%	74 000	1%	250 000	3%	150 000	2%		
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	1 354 000	2%	494 550	1%	152 000	0%	1 728 000	3%	221 500	0%
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt										
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	5 804 000	10%	1 648 390	3%	6 055 500	10%	302 000	1%	170 000	0%
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt										
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	2 399 000	8%	400 000	1%	1 420 000	5%	2 690 000	9%	3 200 000	10%
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	85 000	1%					30 000	0%	712 000	7%
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	15 000	0%					30 000	1%	221 250	5%
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	20 244 700	5%	11 850 600	3%	16 910 028	4%	12 977 000	3%	13 191 500	3%
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd									875 000	4%
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd	7 200 000	100%								
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd										
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd										
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		37 668 700	6%	14 467 540	2%	24 787 528	4%	17 907 000	3%	18 591 250	3%
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd					300 000	0%				
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0%	0	0%	300 000	0%	0	0%	0	0%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		74 029 033	3%	37 287 465	2%	93 883 588	4%	43 439 500	2%	70 195 250	3%
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd					1 705 525	2%				
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd										
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	4 098 043	4%	4 055 224	4%	5 438 030	5%	3 028 068	3%	3 465 831	3%
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd										
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd										
Diverse tilskudd	Tilskudd										
Sum andre virkemidler		4 098 043	2%	4 055 224	2%	7 143 555	4%	3 028 068	2%	3 465 831	2%
Sum totalt		78 127 076	3%	41 342 689	2%	101 027 143	4%	46 467 568	2%	73 661 081	3%

Geografi - NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	11 ROGALAND		12 HORDALAND		14 SOGN OG FJORDANE		15 MØRE OG ROMSDAL		16 SØR-TRØNDELAG	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære										
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål										
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål										
Sum lavrisikolån		0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	8 955 500	6%	18 867 500	13%	9 400 000	7%	27 600 000	19%	7 653 125	5%
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti			3 840 000	34%	697 500	6%	789 000	7%	2 820 000	25%
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	15 634 118	7%	56 740 162	25%	4 625 000	2%	7 196 500	3%	17 648 400	8%
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	8 385 000	16%	5 070 000	10%			1 400 000	3%	7 800 000	15%
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	9 242 500	8%	7 741 000	6%	500 000	0%	2 670 000	2%	3 847 500	3%
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	784 000	1%	4 700 000	6%	555 000	1%	1 215 000	2%	7 602 000	10%
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	18 876 000	8%	13 595 000	6%	1 700 000	1%	8 911 195	4%	32 496 859	13%
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede sårkornfond	Tilskudd					925 000	25%				
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd			1 688 000	16%			2 864 000	27%		
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd							1 075 000	9%		
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		61 877 118	7%	112 241 662	13%	18 402 500	2%	53 720 695	6%	79 867 884	9%
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	187 500	0%	1 450 000	2%	8 806 250	10%	16 775 250	18%	7 095 000	8%
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	18 568 000	3%	40 593 403	7%	46 900 338	8%	48 231 556	8%	34 047 978	6%
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd										
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	17 170 000	10%	6 720 000	4%	1 390 000	1%	17 798 500	10%	8 210 000	5%
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		35 925 500	4%	48 763 403	6%	57 096 588	7%	82 805 306	9%	49 352 978	6%
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt										
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	475 000	5%	400 000	4%	200 000	2%	473 000	5%	1 480 000	16%
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	3 815 000	7%	400 000	1%	1 495 000	3%	4 789 030	8%	4 583 500	8%
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt			2 000 000	19%			60 000	1%		
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	2 690 000	5%	2 490 000	4%	1 355 000	2%	1 943 000	3%	3 298 500	6%
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt										
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	520 000	2%	480 000	2%	300 000	1%	930 000	3%	1 400 000	5%
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	305 000	3%	102 500	1%	70 000	1%	115 000	1%	642 000	6%
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån			667 500	15%			2 426 850	56%	126 000	3%
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	31 266 000	8%	24 406 200	6%	41 169 284	10%	25 160 400	6%	27 432 600	7%
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd									1 350 000	7%
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd										
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd									2 480 000	20%
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd										
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		39 071 000	6%	30 946 200	5%	44 589 284	7%	35 897 280	6%	42 792 600	7%
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	1 620 000	2%	6 150 000	9%	4 350 575	7%	9 271 600	14%	500 000	1%
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 620 000	2%	6 150 000	9%	4 350 575	7%	9 271 600	14%	500 000	1%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		138 493 618	6%	198 101 265	8%	124 438 947	5%	181 694 881	7%	172 513 462	7%
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd			1 500 000	2%	2 000 000	2%	2 259 100	3%	1 025 881	1%
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd										
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	5 567 495	5%	5 737 038	6%	9 992 374	10%	7 818 522	8%	6 998 661	7%
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd										
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd										
Diverse tilskudd	Tilskudd										
Sum andre virkemidler		5 567 495	3%	7 237 038	4%	11 992 374	6%	10 077 622	5%	8 024 542	4%
Sum totalt		144 061 113	5%	205 338 303	8%	136 431 321	5%	191 772 503	7%	180 538 004	7%

Geografi - NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	17 NORD-TRØNDELAG		18 NORDLAND		19 TROMS		20 FINNMARK	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære								
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål								
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål								
Sum lavrisikolån		0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	1 987 500	1%	3 750 000	3%	4 500 000	3%	3 750 000	3%
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	750 000	7%						
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	5 525 000	2%						
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend								
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.			1 050 000	1%				
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	900 000	1%	1 280 000	2%	6 995 000	9%		
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	5 643 000	2%	2 640 000	1%	5 209 000	2%	7 000 000	3%
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede sårkornfond	Tilskudd	925 000	25%	925 000	25%	925 000	25%		0%
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd								
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd			1 075 000	9%				
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		15 730 500	2%	10 720 000	1%	17 629 000	2%	10 750 000	1%
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	5 590 000	6%	11 579 589	13%	12 282 155	13%	10 369 700	11%
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	50 725 604	8%	90 770 938	15%	71 216 902	12%	63 261 053	10%
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd			456 000	8%	3 290 000	55%	2 287 000	38%
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	4 407 750	3%	17 330 263	10%	4 219 100	2%	3 864 000	2%
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		60 723 354	7%	120 136 790	14%	91 008 157	10%	79 781 753	9%
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt								
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	480 000	5%	416 000	5%	310 000	3%	252 000	3%
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	3 508 475	6%	48 000	0%	785 700	1%	249 000	0%
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt			167 500	2%	453 700	4%	370 400	3%
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	3 271 000	6%	5 484 011	9%	257 000	0%		
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt								
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	1 990 000	7%			430 000	1%		
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	202 500	2%	300 000	3%	265 000	3%		
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	331 000	8%			151 200	4%	250 000	6%
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	37 220 757	9%	25 457 387	6%	22 230 009	5%	12 909 740	3%
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd							983 000	5%
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd								
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	114 000	1%	3 006 100	24%	761 180	6%	4 406 000	35%
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd			167 500	12%	453 700	33%	770 400	55%
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		47 117 732	7%	35 046 498	5%	26 097 489	4%	20 190 540	3%
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	1 467 012	2%	4 750 000	7%	1 590 000	2%	4 529 313	7%
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 467 012	2%	4 750 000	7%	1 590 000	2%	4 529 313	7%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		125 038 598	5%	170 653 288	7%	136 324 646	6%	115 251 606	5%
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd			27 971 471	34%	34 205 150	42%		
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd								
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	9 087 494	9%	7 251 244	7%	4 128 409	4%	1 146 747	1%
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd								
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd								
Diverse tilskudd	Tilskudd			100 000	5%				
Sum andre virkemidler		9 087 494	5%	35 322 715	18%	38 333 559	20%	1 146 747	1%
Sum totalt		134 126 092	5%	205 976 003	8%	174 658 205	7%	116 398 353	4%

Geografi - NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	21 SVALBARD		99 FLERE FYLKERUTLAND		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære					
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål					
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål					
Sum lavrisikolån		0	0 %	0	0 %	0
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån					142 676 125
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti					11 281 500
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd			21 645 900	10%	223 687 498
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend			5 000 000	10%	50 945 000
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	123 252	0%	52 859 795	44%	120 779 082
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU			14 100 000	19%	74 151 993
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU			20 000 000	8%	244 719 902
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd					3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd			3 555 000	34%	10 571 925
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd					12 038 800
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		123 252	0%	117 160 695	13%	894 551 825
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån					92 037 694
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	170 036	0%	11 200 720	2%	604 857 968
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd					6 033 000
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	1 129 900	1%	73 912 808	43%	172 688 121
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 299 936	0%	85 113 528	10%	875 616 783
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt			4 000 000	100%	4 000 000
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt			1 263 000	14%	9 000 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd			14 265 000	25%	57 834 755
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt			5 725 000	53%	10 776 600
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd			3 500 000	6%	58 975 451
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt					2 830 900
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd			4 237 000	14%	30 577 437
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd					10 432 000
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån					4 308 800
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis			312 000	0%	409 481 285
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd			16 291 000	79%	20 709 500
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd					7 200 000
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd			1 682 500	14%	12 449 780
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd					1 391 600
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0%	51 275 500	8%	639 968 108
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd			28 555 462	43%	66 116 962
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0%	28 555 462	43%	66 116 962
Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 423 188	0%	282 105 185	11%	2 476 253 678
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd					81 511 200
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd			2 000 000	100%	2 000 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte					103 522 240
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd			4 277 332	100%	4 277 332
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd					407 500
Diverse tilskudd	Tilskudd			619 000	32%	1 939 000
Sum andre virkemidler		0	0%	6 896 332	4%	193 657 272
Sum totalt		1 423 188	0%	289 001 517	11%	2 669 910 950

Distriktpolitisk virkemiddelområder - NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Område I		Område II		Område III		Område IV		Uspesifisert		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære											
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål											
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål											
Sum lavrisikolån		0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	81 882 375	57 %	22 187 500	16 %	24 256 250	17 %	14 350 000	10 %			142 676 125
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	7 224 000	64 %	300 000	3 %	2 737 500	24 %	1 020 000	9 %			11 281 500
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	171 016 878	76 %	6 350 000	3 %	11 544 000	5 %	3 615 000	2 %	31 161 620	14 %	223 687 498
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	43 245 000	85 %	550 000	1 %	1 900 000	4 %			5 250 000	10 %	50 945 000
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	43 165 235	36 %			2 396 000	2 %	2 773 252	2 %	72 444 595	60 %	120 779 082
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	43 143 993	58 %	900 000	1 %	10 260 000	14 %	2 450 000	3 %	17 398 000	23 %	74 151 993
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	185 742 657	76 %	10 457 095	4 %	9 872 150	4 %	16 369 000	7 %	22 279 000	9 %	244 719 902
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd					2 775 000	75 %	925 000	25 %			3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	6 896 925	65 %			120 000	1 %			3 555 000	34 %	10 571 925
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd	7 949 800	66 %	3 014 000	25 %			1 075 000	9 %			12 038 800
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		590 266 863	66 %	43 758 595	5 %	65 860 900	7 %	42 577 252	5 %	152 088 215	17 %	894 551 825
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån					37 230 500	40 %	54 807 194	60 %			92 037 694
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	77 722 833	13 %	3 129 000	1 %	207 109 728	34 %	247 263 360	41 %	69 633 047	12 %	604 857 968
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd					456 000	8 %	3 800 000	63 %	1 777 000	29 %	6 033 000
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	30 177 800	17 %	235 000	0 %	14 122 200	8 %	6 406 813	4 %	121 746 308	71 %	172 688 121
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		107 900 633	12 %	3 364 000	0 %	258 918 428	30 %	312 277 367	36 %	193 156 355	22 %	875 616 783
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt							4 000 000	100 %			4 000 000
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	2 854 000	32 %	200 000	2 %	1 447 000	16 %	2 636 000	29 %	1 863 000	21 %	9 000 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	23 408 050	40 %	324 000	1 %	9 671 225	17 %	5 427 200	9 %	19 004 280	33 %	57 834 755
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	1 200 000	11 %			60 000	1 %	1 791 600	17 %	7 725 000	72 %	10 776 600
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	22 409 790	38 %	1 601 000	3 %	19 521 500	33 %	11 743 161	20 %	3 700 000	6 %	58 975 451
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	854 000	30 %			846 900	30 %			1 130 000	40 %	2 830 900
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	10 598 657	35 %	529 000	2 %	10 198 300	33 %	4 084 480	13 %	5 167 000	17 %	30 577 437
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	8 595 000	82 %	232 500	2 %	397 500	4 %	1 207 000	12 %			10 432 000
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	1 231 350	29 %	555 000	13 %	1 640 250	38 %	882 200	20 %			4 308 800
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	118 193 420	29 %	15 952 000	4 %	145 628 071	36 %	118 866 794	29 %	10 841 000	3 %	409 841 285
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	1 140 500	6 %					1 053 000	5 %	18 516 000	89 %	20 709 500
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd	7 200 000	100 %									7 200 000
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd							10 767 280	86 %	1 682 500	14 %	12 449 780
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd							1 391 600	100 %			1 391 600
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		197 684 767	31 %	19 393 500	3 %	189 410 746	30 %	159 850 315	25 %	73 628 780	12 %	639 968 108
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	7 708 000	12 %			16 017 175	24 %	10 756 325	16 %	31 635 462	48 %	66 116 962
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		7 708 000	12 %	0	0 %	16 017 175	24 %	10 756 325	16 %	31 635 462	48 %	66 116 962
Sum risikolån, tilskudd og programmer		903 560 263	36 %	66 516 095	3 %	530 207 249	21 %	525 461 259	21 %	450 508 812	18 %	2 476 253 678
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd			1 847 630	2 %	61 719 714	76 %	7 840 406	10 %	10 103 450	12 %	81 511 200
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd									2 000 000	100 %	2 000 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	32 852 652	32 %	3 689 599	4 %	38 674 996	37 %	28 304 994	27 %			103 522 240
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd									4 277 332	100 %	4 277 332
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd	407 500	100 %									407 500
Diverse tilskudd	Tilskudd	1 220 000	63 %			100 000	5 %			619 000	32 %	1 939 000
Sum andre virkemidler		34 480 152	18 %	5 537 229	3 %	100 494 710	52 %	36 145 400	19 %	16 999 782	9 %	193 657 272
Sum totalt		938 040 415	35 %	72 053 324	3 %	630 701 959	24 %	561 606 659	21 %	467 508 594	18 %	2 669 910 950

Innovasjonsnivå - NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Innovasjon på bedriftsnivå		Innovasjon på regionalt nivå		Innovasjon på nasjonalt nivå		Innovasjon på internasjonalt nivå		Ikke relevant		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære											
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål											
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål											
Sum lavrisikolån		0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	2 677 500	2 %	3 706 250	3 %	21 410 000	15 %	104 994 875	74 %	9 887 500	7 %	142 676 125
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	189 000	2 %	300 000	3 %	892 500	8 %	7 965 000	71 %	1 935 000	17 %	11 281 500
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	3 090 742	1 %	4 079 418	2 %	17 493 800	8 %	174 768 920	78 %	24 254 618	11 %	223 687 498
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend					2 400 000	5 %	43 545 000	85 %	5 000 000	10 %	50 945 000
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	8 575 130	7 %	6 664 500	6 %	27 123 000	22 %	64 184 200	53 %	14 232 252	12 %	120 779 082
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU					26 680 834	36 %	40 471 159	55 %	7 000 000	9 %	74 151 993
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	800 000	0 %	633 366	0 %	10 227 583	4 %	213 058 953	87 %	20 000 000	8 %	244 719 902
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd									3 700 000	100 %	3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	400 000	4 %	550 000	5 %	2 150 000	20 %	5 521 925	52 %	1 950 000	18 %	10 571 925
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd									12 038 800	100 %	12 038 800
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		15 732 372	2 %	15 933 534	2 %	108 377 717	12 %	654 510 032	73 %	99 998 170	11 %	894 551 825
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	21 348 155	23 %	10 669 575	12 %	27 956 250	30 %	21 368 750	23 %	10 694 964	12 %	92 037 694
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	102 357 659	17 %	99 726 954	16 %	125 911 530	21 %	193 424 889	32 %	83 436 936	14 %	604 857 968
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd			1 387 000	23 %					4 646 000	77 %	6 033 000
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	7 295 024	4 %	12 116 163	7 %	24 946 950	14 %	73 291 500	42 %	55 038 484	32 %	172 688 121
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		131 000 838	15 %	123 899 692	14 %	178 814 730	20 %	288 085 139	33 %	153 816 384	18 %	875 616 783
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt					3 900 000	98 %			100 000	3 %	4 000 000
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	115 000	1 %	148 000	2 %	1 570 000	17 %			7 167 000	80 %	9 000 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	7 934 800	14 %	13 761 050	24 %	19 459 625	34 %	5 829 000	10 %	10 850 280	19 %	57 834 755
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	500 000	5 %	200 000	2 %	4 445 000	41 %	200 000	2 %	5 431 600	50 %	10 776 600
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	21 465 040	36 %	3 084 000	5 %	4 182 500	7 %	437 500	1 %	29 806 411	51 %	58 975 451
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	254 000	9 %			1 346 900	48 %	1 030 000	36 %	200 000	7 %	2 830 900
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	3 657 137	12 %	1 559 000	5 %	14 136 300	46 %	7 235 000	24 %	3 990 000	13 %	30 577 437
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	4 234 000	41 %	2 413 000	23 %	1 030 000	10 %			2 755 000	26 %	10 432 000
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	1 792 250	42 %	237 600	6 %					2 278 950	53 %	4 308 800
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	195 959 351	48 %	35 138 760	9 %	15 564 000	4 %	1 162 000	0 %	161 657 174	39 %	409 481 285
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	2 679 000	13 %	4 623 000	22 %	70 000	0 %			13 337 500	64 %	20 709 500
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd					7 200 000	100 %					7 200 000
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	7 981 280	64 %	1 710 000	14 %					2 758 500	22 %	12 449 780
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd									1 391 600	100 %	1 391 600
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		246 571 858	39 %	62 874 410	10 %	72 904 325	11 %	15 893 500	2 %	241 724 015	38 %	639 968 108
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	2 716 600	4 %	6 270 575	9 %	19 376 775	29 %	23 352 000	35 %	14 401 012	22 %	66 116 962
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		2 716 600	4 %	6 270 575	9 %	19 376 775	29 %	23 352 000	35 %	14 401 012	22 %	66 116 962
Sum risikolån, tilskudd og programmer		396 021 668	16 %	208 978 211	8 %	379 473 547	15 %	981 840 671	40 %	509 939 581	21 %	2 476 253 678
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	18 688 661	23 %	3 283 000	4 %	14 010 593	17 %	27 564 750	34 %	17 964 196	22 %	81 511 200
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd									2 000 000	100 %	2 000 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	55 567 814	54 %	3 806 067	4 %	1 109 670	1 %	151 126	0 %	42 887 563	41 %	103 522 240
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd									4 277 332	100 %	4 277 332
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd							407 500	100 %			407 500
Diverse tilskudd	Tilskudd	619 000	32 %			570 000	29 %	750 000	39 %			1 939 000
Sum andre virkemidler		74 875 475	39 %	7 089 067	4 %	15 690 263	8 %	28 873 376	15 %	67 129 091	35 %	193 657 272
Sum totalt		470 897 143	18 %	216 067 278	8 %	395 163 810	15 %	1 010 714 047	38 %	577 068 672	22 %	2 669 910 950

Type innovasjon - NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Produkt-/tjenesteinnovasjon		Prosessinnovasjon		Organisatorisk innovasjon		Markedsmessig innovasjon		Ikke relevant		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære											
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål											
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål											
Sum lavrisikolån		0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	104 713 625	73 %	19 820 000	14 %			8 000 000	6 %	10 142 500	7 %	142 676 125
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	5 857 500	52 %	300 000	3 %			3 189 000	28 %	1 935 000	17 %	11 281 500
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	111 641 845	50 %	68 459 875	31 %	6 420 000	3 %	11 708 960	5 %	25 456 818	11 %	223 687 498
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	44 145 000	87 %	800 000	2 %			1 000 000	2 %	5 000 000	10 %	50 945 000
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	56 977 095	47 %	19 775 000	16 %	6 781 500	6 %	21 663 235	18 %	15 582 252	13 %	120 779 082
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	65 369 993	88 %	1 782 000	2 %					7 000 000	9 %	74 151 993
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	214 537 991	88 %	6 381 911	3 %	550 000	0 %	3 250 000	1 %	20 000 000	8 %	244 719 902
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd									3 700 000	100 %	3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	4 666 925	44 %	1 050 000	10 %	1 050 000	10 %	1 855 000	18 %	1 950 000	18 %	10 571 925
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd									12 038 800	100 %	12 038 800
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		607 909 974	68 %	118 368 786	13 %	14 801 500	2 %	50 666 195	6 %	102 805 370	11 %	894 551 825
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	32 686 980	36 %	35 405 750	38 %	2 062 500	2 %	10 022 500	11 %	11 859 964	13 %	92 037 694
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	355 030 359	59 %	74 487 060	12 %	27 207 668	4 %	60 815 357	10 %	87 317 524	14 %	604 857 968
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd	1 387 000	23 %		0 %					4 646 000	77 %	6 033 000
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	63 489 450	37 %	26 683 750	15 %	9 845 600	6 %	12 979 574	8 %	59 689 747	35 %	172 688 121
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		452 593 789	52 %	136 576 560	16 %	39 115 768	4 %	83 817 431	10 %	163 513 235	19 %	875 616 783
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt			1 200 000	30 %	2 700 000	68 %			100 000	3 %	4 000 000
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt			148 000	2 %	1 685 000	19 %			7 167 000	80 %	9 000 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	13 048 675	23 %	941 500	2 %	2 010 000	3 %	17 538 300	30 %	24 296 280	42 %	57 834 755
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	2 350 000	22 %	1 560 000	14 %	935 000	9 %	500 000	5 %	5 431 600	50 %	10 776 600
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	21 347 390	36 %	7 794 150	13 %	40 000	0 %	165 000	0 %	29 628 911	50 %	58 975 451
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	1 434 000	51 %					350 000	12 %	1 046 900	37 %	2 830 900
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	22 514 000	74 %	1 902 500	6 %	893 800	3 %	1 152 657	4 %	4 114 480	13 %	30 577 437
271-LMD 1149.71 Skogsfliksproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	4 647 500	45 %	2 959 500	28 %					2 825 000	27 %	10 432 000
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	775 850	18 %	1 098 000	25 %					2 434 950	57 %	4 308 800
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	120 507 697	29 %	98 782 600	24 %	10 416 046	3 %	5 233 664	1 %	174 541 278	43 %	409 481 285
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	6 657 000	32 %					752 500	4 %	13 300 000	64 %	20 709 500
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd	7 200 000	100 %									7 200 000
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	5 170 780	42 %			880 000	7 %	3 640 500	29 %	2 758 500	22 %	12 449 780
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd									1 391 600	100 %	1 391 600
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		205 652 892	32 %	116 386 250	18 %	19 559 846	3 %	29 332 621	5 %	269 036 499	42 %	639 968 108
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	8 930 956	14 %	7 085 000	11 %	2 250 000	3 %	37 141 006	56 %	10 710 000	16 %	66 116 962
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		8 930 956	14 %	7 085 000	11 %	2 250 000	3 %	37 141 006	56 %	10 710 000	16 %	66 116 962
Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 275 087 611	51 %	378 416 596	15 %	75 727 114	3 %	200 957 253	8 %	546 065 104	22 %	2 476 253 678
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	40 609 890	50 %	10 140 496	12 %	3 373 618	4 %	9 703 000	12 %	17 684 196	22 %	81 511 200
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd									2 000 000	100 %	2 000 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	18 983 082	18 %	34 752 512	34 %	3 026 557	3 %			46 760 090	45 %	103 522 240
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd									4 277 332	100 %	4 277 332
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd							407 500	100 %			407 500
Diverse tilskudd	Tilskudd	750 000	39 %					1 189 000	61 %			1 939 000
Sum andre virkemidler		60 342 972	31 %	44 893 008	23 %	6 400 175	3 %	11 299 500	6 %	70 721 618	37 %	193 657 272
Sum totalt		1 335 430 583	50 %	423 309 604	16 %	82 127 289	3 %	212 256 753	8 %	616 786 722	23 %	2 669 910 950

Kompetanse - NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Kompetansesatsing		Totalt
		Innvilget	Andel	
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære			
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål			
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål			
Sum lavrisikolån		0	0 %	0
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	86 588 625	61 %	142 676 125
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	5 310 000	47 %	11 281 500
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	96 917 820	43 %	223 687 498
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	33 760 000	66 %	50 945 000
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	57 975 735	48 %	120 779 082
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	56 517 993	76 %	74 151 993
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	214 654 782	88 %	244 719 902
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	3 700 000	100 %	3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	8 064 000	76 %	10 571 925
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd			12 038 800
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		563 488 955	63 %	894 551 825
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	12028750	13 %	92 037 694
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	294843956	49 %	604 857 968
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd	2233000	37 %	6 033 000
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	47408684	27 %	172 688 121
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		356 514 390	41 %	875 616 783
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt	3 900 000	98 %	4 000 000
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	7 572 000	84 %	9 000 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	39 089 755	68 %	57 834 755
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	8 335 000	77 %	10 776 600
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	890 000	2 %	58 975 451
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	254 000	9 %	2 830 900
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	22 205 137	73 %	30 577 437
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	130 000	1 %	10 432 000
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån			4 308 800
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	20 339 800	5 %	409 481 285
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	6 098 000	29 %	20 709 500
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd			7 200 000
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	2 075 000	17 %	12 449 780
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd		0 %	1 391 600
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		110 888 692	17 %	639 968 108
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	38 317 775	58 %	66 116 962
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		38 317 775	58 %	66 116 962
Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 069 209 812	43 %	2 476 253 678
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	57 098 348	70 %	81 511 200
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd			2 000 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte			103 522 240
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd			4 277 332
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd	407 500	100 %	407 500
Diverse tilskudd	Tilskudd	107 000	6 %	1 939 000
Sum andre virkemidler		57 612 848	30 %	193 657 272
Sum totalt		1 126 822 660	42 %	2 669 910 950

Omfatter investeringsartene Produktutvikling, Produksjonsutvikling, Markedutvikling, Forretnings- og organisasjonsutvikling og Kompetanseutvikling og -forvaltning

Bedriftstørrelse - NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	1-Ant.ans 0-19		2-Ant.ans 20-50		3-Ant.ans 51-100		4-Ant.ans 101-250		5-Ant.ans > 250		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære											
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål											
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål											
Sum lavrisikolån		0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	100 848 625	71%	19 172 500	13%	3 630 000	3%	9 000 000	6%	10 025 000	7%	142 676 125
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	9 631 500	85%	1 650 000	15%							11 281 500
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	134 089 498	60%	10 157 500	5%	10 374 500	5%	200 000	0%	68 866 000	31%	223 687 498
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	50 945 000	100%		0%							50 945 000
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	85 520 287	71%	13 730 856	11%	1 737 500	1%	1 451 684	1%	18 338 755	15%	120 779 082
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	63 032 000	85%	3 995 993	5%	1 293 000	2%			5 831 000	8%	74 151 993
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	188 850 652	77%	47 312 000	19%	6 087 250	2%	2 200 000	1%	270 000	0%	244 719 902
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	3 700 000	100%									3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	7 084 925	67%	1 187 000	11%	1 000 000	9%			1 300 000	12%	10 571 925
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd			1 075 000	9%			9 888 800	82%	1 075 000	9%	12 038 800
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		643 702 487	72%	98 280 849	11%	24 122 250	3%	22 740 484	3%	105 705 755	12%	894 551 825
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	67 639 944	73%	9 362 750	10%	2 035 000	2%	13 000 000	14%			92 037 694
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	512 348 507	85%	59 515 001	10%	19 587 060	3%	4 173 200	1%	9 234 200	2%	604 857 968
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd	3 133 000	52%					2 900 000	48%			6 033 000
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	147 517 421	85%	11 991 000	7%	689 900	0%	4 644 800	3%	7 845 000	5%	172 688 121
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		730 638 872	83%	80 868 751	9%	22 311 960	3%	24 718 000	3%	17 079 200	2%	875 616 783
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt	2 800 000	70%							1 200 000	30%	4 000 000
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	5 273 000	59%	500 000	6%			980 000	11%	2 247 000	25%	9 000 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	49 171 755	85%	5 543 000	10%	190 000	0%	930 000	2%	2 000 000	3%	57 834 755
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	9 451 600	88%	150 000	1%			825 000	8%	350 000	3%	10 776 600
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	58 495 551	99%	390 000	1%	14 900	0%	75 000	0%			58 975 451
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	2 630 900	93%	200 000	7%							2 830 900
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	15 549 780	51%	6 728 000	22%	3 494 500	11%	1 710 657	6%	3 094 500	10%	30 577 437
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	7 456 000	71%	2 976 000	29%							10 432 000
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	4 308 800	100%									4 308 800
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	405 119 435	99%	1 141 500	0%	1 184 000	0%	639 750	0%	1 396 600	0%	409 481 285
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	20 709 500	100%									20 709 500
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd	7 200 000	100%									7 200 000
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	12 149 780	98%	300 000	2%							12 449 780
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd	991 600	71%							400 000	29%	1 391 600
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		601 307 701	94%	17 928 500	3%	4 883 400	1%	5 160 407	1%	10 688 100	2%	639 968 108
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	37 160 006	56%	5 669 600	9%	1 425 000	2%	1 375 000	2%	20 487 356	31%	66 116 962
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		37 160 006	56%	5 669 600	9%	1 425 000	2%	1 375 000	2%	20 487 356	31%	66 116 962
Sum risikolån, tilskudd og programmer		2 012 809 066	81%	202 747 700	8%	52 742 610	2%	53 993 891	2%	153 960 411	6%	2 476 253 678
400-KRD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	45 593 926	56%	20 978 150	26%	5 565 388	7%	6 925 497	8%	2 448 239	3%	81 511 200
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd	2 000 000	100%									2 000 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	103 219 988	100%	302 253	0%							103 522 240
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd									4 277 332	100%	4 277 332
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd	407 500	100%									407 500
Diverse tilskudd	Tilskudd	1 939 000	100%									1 939 000
Sum andre virkemidler		153 160 414	79%	21 280 403	11%	5 565 388	3%	6 925 497	4%	6 725 571	3%	193 657 272
Sum totalt		2 165 969 480	81%	224 028 103	8%	58 307 998	2%	60 919 388	2%	160 685 982	6%	2 669 910 950

Kundetype - NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	01 Etablerer		02 Ung bedrift		03 SMB med vekstambisjoner og potensial		04 Knoppskyting/spinn-off/reetablering etter konkurs		09 Annet		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære											
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål											
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål											
Sum lavrisikolån		0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	14 388 750	10%	9 075 000	6%	80 172 375	56%	562 500	0%	38 477 500	27%	142 676 125
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	931 500	8%	1 440 000	13%	8 220 000	73%			690 000	6%	11 281 500
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	22 060 000	10%	7 516 000	3%	64 882 342	29%	670 000	0%	128 559 156	57%	223 687 498
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	39 690 000	78%	4 540 000	9%	415 000	1%	600 000	1%	5 700 000	11%	50 945 000
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	1 841 000	2%	2 610 000	2%	6 863 035	6%	100 000	0%	109 365 047	91%	120 779 082
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	11 220 000	15%	2 025 000	3%	40 615 993	55%			20 291 000	27%	74 151 993
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	15 299 639	6%	22 898 100	9%	167 673 663	69%	2 252 500	1%	36 596 000	15%	244 719 902
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	3 700 000	100%									3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	622 000	6%	1 495 000	14%	3 831 925	36%	318 000	3%	4 305 000	41%	10 571 925
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd									12 038 800	100%	12 038 800
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		109 752 889	12%	51 599 100	6%	372 674 333	42%	4 503 000	1%	356 022 503	40%	894 551 825
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	5 487 125	6%	3 168 405	3%	49 831 075	54%	4 116 589	4%	29 434 500	32%	92 037 694
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	146 939 248	24%	40 235 276	7%	211 457 397	35%	8 587 500	1%	197 638 547	33%	604 857 968
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd									6 033 000	100%	6 033 000
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	17 052 600	10%	3 297 000	2%	10 562 000	6%			141 776 521	82%	172 688 121
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		169 478 973	19%	46 700 681	5%	271 850 472	31%	12 704 089	1%	374 882 568	43%	875 616 783
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt									4 000 000	100%	4 000 000
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt					148 000	2%			8 852 000	98%	9 000 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	1 263 000	2%	3 368 725	6%	11 351 050	20%			41 851 980	72%	57 834 755
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt			200 000	2%					10 576 600	98%	10 776 600
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	7 667 011	13%	5 526 000	9%	4 956 400	8%			40 826 040	69%	58 975 451
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt			250 000	9%					2 580 900	91%	2 830 900
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	1 530 500	5%	700 000	2%	11 244 637	37%			17 102 300	56%	30 577 437
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	1 445 000	14%	552 000	5%	5 275 000	51%			3 160 000	30%	10 432 000
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	20 250	0%	884 100	21%	201 000	5%			3 203 450	74%	4 308 800
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	42 523 227	10%	36 720 588	9%	21 632 214	5%	353 000	0%	308 252 256	75%	409 481 285
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd					70 000	0%			20 639 500	100%	20 709 500
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd	7 200 000	100%									7 200 000
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	2 365 180	19%	247 000	2%	3 617 000	29%			6 220 600	50%	12 449 780
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd									1 391 600	100%	1 391 600
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		64 014 168	10%	48 448 413	8%	58 495 301	9%	353 000	0%	468 657 226	73%	639 968 108
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	600 000	1%	535 000	1%	24 534 031	37%			40 447 931	61%	66 116 962
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		600 000	1%	535 000	1%	24 534 031	37%	0	0%	40 447 931	61%	66 116 962
Sum risikolån, tilskudd og programmer		343 846 030	14%	147 283 194	6%	727 554 137	29%	17 560 089	1%	1 240 010 228	50%	2 476 253 678
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	1 200 000	1%	3 466 500	4%	34 377 956	42%			42 466 744	52%	81 511 200
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd									2 000 000	100%	2 000 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	3 471 624	3%	9 145 643	9%	5 343 324	5%			85 561 649	83%	103 522 240
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd									4 277 332	100%	4 277 332
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd									407 500	100%	407 500
Diverse tilskudd	Tilskudd	100 000	5%	100 000	5%	1 227 000	63%			512 000	26%	1 939 000
Sum andre virkemidler		4 771 624	2%	12 712 143	7%	40 948 280	21%	0	0%	135 225 225	70%	193 657 272
Sum totalt		348 617 654	13%	159 995 337	6%	768 502 417	29%	17 560 089	1%	1 375 235 453	52%	2 669 910 950

Kjennetegn - NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Kvinnerettet		Design		Internasjonalisering		Miljørettet	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære								
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål								
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål								
Sum lavrisikolån		0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	34 505 000	24%	19 633 750	14%	117 064 875	82%	40 307 500	28%
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	339 000	3%	1 305 000	12%	8 790 000	78%	4 785 000	42%
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	41 152 300	18%	19 853 918	9%	174 219 462	78%	172 793 160	77%
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	16 915 000	33%	7 810 000	15%	41 930 000	82%	10 860 000	21%
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	54 756 000	45%	8 356 035	7%	82 885 495	69%	30 197 700	25%
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	36 591 000	49%	10 250 000	14%	40 125 159	54%	3 358 000	5%
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	48 593 450	20%	30 580 500	12%	194 966 652	80%	90 296 870	37%
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd								
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	1 400 000	13%	1 000 000	9%	8 234 925	78%	1 904 925	18%
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd								
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		234 251 750	26%	98 789 203	11%	668 216 568	75%	354 503 155	40%
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	14 370 000	16%	6 460 000	7%	51 014 000	55%	19 162 500	21%
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	201 497 052	33%	92 649 794	15%	334 782 988	55%	135 460 770	22%
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd	5 893 000	98%			1 777 000	29%		
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	75 751 000	44%	17 121 474	10%	91 018 863	53%	35 408 200	21%
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		297 511 052	34%	116 231 268	13%	478 592 851	55%	190 031 470	22%
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt								
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	6 782 000	75%						
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	18 503 300	32%	3 538 950	6%	2 942 000	5%	1 020 000	2%
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	5 196 200	48%			460 000	4%	1 310 000	12%
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	4 915 500	8%			350 000	1%	50 131 051	85%
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	1 534 000	54%	100 000	4%	1 530 000	54%	500 000	18%
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	7 345 000	24%	8 519 480	28%	4 975 657	16%	11 931 500	39%
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd							10 432 000	100%
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	1 840 850	43%					157 500	4%
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	189 478 117	46%	3 681 000	1%	10 416 000	3%	25 443 400	6%
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	258 000	1%	188 000	1%	1 683 000	8%		
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd								
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	6 354 100	51%	3 123 600	25%	2 939 500	24%	1 368 500	11%
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd	156 200	11%						
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		242 363 267	38%	19 151 030	3%	25 296 157	4%	102 293 951	16%
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	11 523 600	17%	12 751 000	19%	42 152 962	64%	8 235 000	12%
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		11 523 600	17%	12 751 000	19%	42 152 962	64%	8 235 000	12%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		785 649 669	32%	246 922 501	10%	1 214 258 538	49%	655 063 576	26%
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	21 197 650	26%	4 589 940	6%	27 447 019	34%	21 640 536	27%
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd								
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	47 599 551	46%	338 523	0%	772 256	1%	6 211 595	6%
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd					4 277 332	100%		
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd					407 500	100%		
Diverse tilskudd	Tilskudd	400 000	21%	512 000	26%	750 000	39%	650 000	34%
Sum andre virkemidler		69 197 201	36%	5 440 463	3%	33 654 107	17%	28 502 131	15%
Sum totalt		854 846 870	32%	252 362 964	9%	1 247 912 645	47%	683 565 707	26%

Kjennetegn - NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Unge 18-35		FOU-rettet		Kultur og		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære							
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål							
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål							
Sum lavrisikolån		0	0%	0	0%	0	0%	0
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	3 176 250	2%	68 556 125	48%	2 031 250	1%	142 676 125
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	300 000	3%	3 300 000	29%	825 000	7%	11 281 500
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	11 835 000	5%	140 224 120	63%	11 665 718	5%	223 687 498
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	7 515 000	15%	19 755 000	39%	3 050 000	6%	50 945 000
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	5 375 000	4%	44 070 000	36%	10 565 500	9%	120 779 082
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU			50 251 000	68%			74 151 993
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	11 816 400	5%	174 332 530	71%	3 300 000	1%	244 719 902
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd							3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd			3 737 000	35%			10 571 925
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd							12 038 800
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		40 017 650	4%	504 225 775	56%	31 437 468	4%	894 551 825
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	2 959 575	3%	8 787 500	10%	2 607 155	3%	92 037 694
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	67 805 676	11%	140 221 094	23%	103 599 317	17%	604 857 968
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd	5 733 000	95%			1 777 000	29%	6 033 000
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	27 465 900	16%	66 667 450	39%	12 124 400	7%	172 688 121
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		103 964 151	12%	215 676 044	25%	120 107 872	14%	875 616 783
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt							4 000 000
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt			970 000	11%			9 000 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	250 000	0%	1 238 000	2%	8 395 750	15%	57 834 755
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	28 400	0%	3 110 000	29%			10 776 600
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	3 261 000	6%			840 000	1%	58 975 451
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt			1 280 000	45%	1 284 000	45%	2 830 900
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	705 000	2%	8 686 800	28%			30 577 437
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	85 000	1%	457 000	4%			10 432 000
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	1 172 350	27%					4 308 800
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	95 714 820	23%	4 618 000	1%	25 063 730	6%	409 481 285
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd					1 415 000	7%	20 709 500
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd							7 200 000
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	3 940 000	32%			2 272 500	18%	12 449 780
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd	28 400	2%					1 391 600
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		105 184 970	16%	20 359 800	3%	39 270 980	6%	639 968 108
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	1 460 000	2%	25 857 356	39%	4 280 313	6%	66 116 962
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 460 000	2%	25 857 356	39%	4 280 313	6%	66 116 962
Sum risikolån, tilskudd og programmer		250 626 771	10%	766 118 975	31%	195 096 633	8%	2 476 253 678
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	4 468 500	5%	17 880 800	22%	8 843 000	11%	81 511 200
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd							2 000 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	26 006 256	25%	132 991	0%	2 302 964	2%	103 522 240
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd							4 277 332
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd							407 500
Diverse tilskudd	Tilskudd					107 000	6%	1 939 000
Sum andre virkemidler		30 474 756	16%	18 013 791	9%	11 252 964	6%	193 657 272
Sum totalt		281 101 527	11%	784 132 766	29%	206 349 597	8%	2 669 910 950

Satsing - NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	S-001 Energi og miljø		S-002 Helse		S-003 IKT		S-004 Kultur og opplevelse	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære								
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål								
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål								
Sum lavrisikolån		0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	21 052 500	15%	7 895 000	6%	27 341 875	19%	2 281 250	2%
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	600 000	5%	300 000	3%	1 050 000	9%	750 000	7%
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	150 376 267	67%	3 854 200	2%	5 707 200	3%	8 106 718	4%
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	6 810 000	13%	9 030 000	18%	12 695 000	25%	3 100 000	6%
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	5 842 700	5%	22 462 200	19%	14 960 000	12%	4 108 300	3%
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	10 455 000	14%	28 418 993	38%	17 500 000	24%		
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	27 444 375	11%	28 763 872	12%	60 527 910	25%	800 000	0%
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd								
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	318 000	3%						
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd								
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		222 898 842	25%	100 724 265	11%	139 781 985	16%	19 146 268	2%
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	6 925 000	8%			1 737 500	2%	625 000	1%
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	81 692 916	14%	19 063 100	3%	38 746 874	6%	41 165 118	7%
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd								
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	10 439 000	6%	5 078 750	3%	6 820 000	4%	6 979 000	4%
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		99 056 916	11%	24 141 850	3%	47 304 374	5%	48 769 118	6%
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt								
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt								
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd							24 000	0%
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt							112 500	1%
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	19 341 511	33%						
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	450 000	16%						
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	6 572 000	21%						
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	6 472 500	62%						
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån								
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	1 482 400	0%	100 000	0%	150 000	0%	3 037 500	1%
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd							715 000	3%
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd								
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd								
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd							112 500	8%
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		34 318 411	5%	100 000	0%	150 000	0%	4 001 500	1%
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd								
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		356 274 169	14%	124 966 115	5%	187 236 359	8%	71 916 886	3%
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	7 785 493	10%	6 133 000	8%	18 261 040	22%	5 408 000	7%
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd								
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	106 040	0%					100 751	0%
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd								
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd								
Diverse tilskudd	Tilskudd	750 000	39%						
Sum andre virkemidler		8 641 533	4%	6 133 000	3%	18 261 040	9%	5 508 751	3%
Sum totalt		364 915 702	14%	131 099 115	5%	205 497 399	8%	77 425 637	3%

Satsing - NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	S-005 Landbruk		S-006 Marin		S-007 Maritim		S-008 Olje og gass	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære								
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål								
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål								
Sum lavrisikolån		0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	2 000 000	1%	16 867 500	12%	36 468 750	26%	6 961 750	5%
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	1 485 000	13%	750 000	7%	1 710 000	15%	3 600 000	32%
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	1 818 000	1%	1 435 500	1%	22 363 000	10%	7 692 620	3%
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend			1 600 000	3%	3 050 000	6%	5 470 000	11%
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	6 804 535	6%	130 000	0%	6 660 000	6%	10 658 500	9%
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU			180 000	0%	1 440 000	2%	600 000	1%
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	1 231 450	1%	12 666 000	5%	24 704 095	10%	55 552 200	23%
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd								
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd					10 253 925	97%		
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd								
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		13 338 985	1%	33 629 000	4%	106 649 770	12%	90 535 070	10%
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	2 601 075	3%	36 926 964	40%	9 436 250	10%	1 000 000	1%
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	24 613 834	4%	74 503 919	12%	34 461 688	6%	32 685 445	5%
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd								
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	7 937 000	5%	16 290 500	9%	15 250 000	9%	3 650 000	2%
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		35 151 909	4%	127 721 383	15%	59 147 938	7%	37 335 445	4%
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt	4 000 000	100%						
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	8 800 000	98%	200 000	2%				
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	56 355 755	97%						
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	10 104 100	94%	60 000	1%				
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	39 546 440	67%	87 500	0%				
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	846 900	30%						
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	16 935 437	55%						
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	3 959 500	38%						
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	4 308 800	100%						
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	389 967 655	95%			100 000	0%		
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	200 000	1%						
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd	7 200 000	100%						
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	8 618 780	69%						
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd	879 100	63%						
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		551 722 467	86%	347 500	0%	100 000	0%	0	0%
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingssprogram	Tilskudd	1 750 000	3%	62 454 649	94%				
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 750 000	3%	62 454 649	94%	0	0%	0	0%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		601 963 361	24%	224 152 532	9%	165 897 708	7%	127 870 515	5%
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	814 000	1%	7 125 000	9%	50 000	0%	4 490 700	6%
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd	2 000 000	100%						
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	102 264 517	99%						
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd								
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd								
Diverse tilskudd	Tilskudd	570 000	29%	107 000	6%				
Sum andre virkemidler		105 648 517	55%	7 232 000	4%	50 000	0%	4 490 700	2%
Sum totalt		707 611 878	27%	231 384 532	9%	165 947 708	6%	132 361 215	5%

Satsing - NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	S-009 Reiseliv		S-999 Ikke satsingsområde		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære					
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål					
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål					
Sum lavrisikolån		0	0 %	0	0 %	0
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån			21 807 500	15%	142 676 125
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	75 000	1%	961 500	9%	11 281 500
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	1 482 500	1%	20 851 493	9%	223 687 498
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend			9 190 000	18%	50 945 000
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	21 173 752	18%	27 979 095	23%	120 779 082
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU			15 558 000	21%	74 151 993
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	2 000 000	1%	31 030 000	13%	244 719 902
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd			3 700 000	100%	3 700 000
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd					10 571 925
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd			12 038 800	100%	12 038 800
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		24 731 252	3%	143 116 388	16%	894 551 825
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	4 636 405	5%	28 149 500	31%	92 037 694
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	116 013 333	19%	141 911 741	23%	604 857 968
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd	2 233 000	37%	3 800 000	63%	6 033 000
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	8 811 647	5%	91 432 224	53%	172 688 121
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		131 694 385	15%	265 293 465	30%	875 616 783
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt					4 000 000
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt					9 000 000
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	225 000	0%	1 230 000	2%	57 834 755
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt			500 000	5%	10 776 600
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd					58 975 451
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	1 534 000	54%			2 830 900
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd			7 070 000	23%	30 577 437
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd					10 432 000
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån					4 308 800
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	13 344 980	3%	1 298 750	0%	409 481 285
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	19 794 500	96%			20 709 500
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd					7 200 000
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	1 600 000	13%	2 231 000	18%	12 449 780
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd			400 000	29%	1 391 600
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		36 498 480	6%	12 729 750	2%	639 968 108
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingssprogram	Tilskudd	912 313	1%	1 000 000	2%	66 116 962
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		912 313	1%	1 000 000	2%	66 116 962
Sum risikolån, tilskudd og programmer		193 836 430	8%	422 139 603	17%	2 476 253 678
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	5 212 000	6%	26 231 967	32%	81 511 200
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd					2 000 000
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	1 050 933	1%			103 522 240
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd			4 277 332	100%	4 277 332
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd			407 500	100%	407 500
Diverse tilskudd	Tilskudd			512 000	26%	1 939 000
Sum andre virkemidler		6 262 933	3%	31 428 799	16%	193 657 272
Sum totalt		200 099 363	7%	453 568 402	17%	2 669 910 950

Antall totale tilsagn finansieringstjenester

Budsjettpost	Virkemiddel	Totalt
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	99
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	156
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	410
Sum lavrisikolån		665
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	127
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	28
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	296
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	92
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	201
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	57
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	165
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	4
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	26
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd	8
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 004
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	128
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	1 764
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd	7
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	219
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		2 118
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt	4
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	32
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	121
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	36
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	240
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	10
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	73
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	28
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	33
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	1 536
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	12
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd	1
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	29
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd	17
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		2 172
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingssprogram	Tilskudd	98
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		98
Sum risikolån, tilskudd og programmer		5 392
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	134
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd	1
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	672
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd	1
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd	1
Annet	Tilskudd	10
Sum andre virkemidler		819
Sum totalt		6 876

Antall bransje

Budsjettpost	Virkemiddel	A1 - Jordbruk/skogbruk		A2 - Fiske/oppdrett		B - Bergverksdrift og utvinning		C - Industri		D - Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning		E - Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	16	16 %	11	11 %			28	28 %	5	5 %	1	1 %
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål			155	99 %								
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	379	92 %					9	2 %	3	1 %		
Sum lavrisikolån		395	59 %	166	25 %	0	0 %	37	6 %	8	1 %	1	0 %
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån			7	6 %	2	2 %	41	32 %	1	1 %	1	1 %
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti			1	4 %			16	57 %				
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	2	1 %	4	1 %	8	3 %	41	14 %	2	1 %	3	1 %
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend			2	2 %			19	21 %	2	2 %	1	1 %
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	3	1 %	2	1 %	2	1 %	34	17 %	2	1 %		
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU							9	16 %			3	5 %
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	2	1 %	2	1 %	8	5 %	59	36 %	3	2 %		
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd									3	2 %		
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd							5	19 %	1	4 %		
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd							8	100 %				
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		7	1 %	18	2 %	20	2 %	232	23 %	11	1 %	8	1 %
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	2	2 %	21	16 %	2	2 %	47	37 %	3	2 %	1	1 %
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	16	1 %	64	4 %	19	1 %	460	26 %	17	1 %	17	1 %
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd												
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd			3	1 %	2	1 %	24	11 %	1	0 %	2	1 %
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		18	1 %	88	4 %	23	1 %	531	25 %	21	1 %	20	1 %
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt	3	75 %										
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	1	3 %										
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	18	15 %	2	2 %			44	36 %				
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	25	69 %	2	6 %			2	6 %	1	3 %		
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	109	45 %					7	3 %	115	48 %	2	1 %
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt								0 %				
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	5	7 %					35	48 %				
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	21	75 %					1	4 %	3	11 %	1	4 %
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	29	88 %					2	6 %				
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	1 209	79 %	5	0 %	1	0 %	80	5 %	7	0 %		
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	1	8 %	3	25 %								
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd	1	100 %										
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	6	21 %					18	62 %				
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd	15	88 %										
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 443	66 %	12	1 %	1	0 %	189	9 %	126	6 %	3	0 %
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd			36	37 %			37	38 %				
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer				36	37 %			37	38 %				
Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 468	27 %	154	3 %	44	1 %	989	18 %	158	3 %	31	1 %
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	1	1 %	2	1 %			35	26 %	1	1 %	2	1 %
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd												
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	630	94 %					10	1 %				
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd												
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd												
Annet	Tilskudd			1	10 %			1	10 %			1	10 %
Sum andre virkemidler		631	77 %	3	0 %			46	6 %	1	0 %	3	0 %
Sum totalt		2 494	36 %	323	5 %	44	1 %	1 072	16 %	167	2 %	35	1 %

Antall bransje

Budsjettpost	Virkemiddel	F - Bygge- og anleggs- virksomhet	G - Varehandel. reparasjon av motorvogner	H - Transport og lagring	I - Overnattings- og serverings- virksomhet	J - Informasjon og kommunikasjon	K - Finansierings- og forsikrings- virksomhet
		Innvilget Andel	Innvilget Andel	Innvilget Andel	Innvilget Andel	Innvilget Andel	Innvilget Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære		3 3 %	9 9 %	9 9 %		
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål			1 1 %			
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål				3 1 %	1 0 %	
Sum lavrisikolån			3 0 %	10 2 %	12 2 %	1 0 %	
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån		5 4 %	2 2 %		31 24 %	2 2 %
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti		3 11 %		1 4 %	1 4 %	
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	1 0 %	5 2 %	6 2 %	1 0 %	33 11 %	6 2 %
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend		6 7 %			26 28 %	
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	1 0 %	6 3 %		5 2 %	15 7 %	5 2 %
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU		2 4 %			18 32 %	
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU		2 1 %	2 1 %		43 26 %	
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd						4 100 %
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd		2 8 %	2 8 %		2 8 %	
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd						
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		2 0 %	31 3 %	12 1 %	7 1 %	169 17 %	17 2 %
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	3 2 %	6 5 %	7 5 %	9 7 %	4 3 %	
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	22 1 %	54 3 %	22 1 %	92 5 %	147 8 %	3 0 %
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd						
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	1 0 %	5 2 %	1 0 %	1 0 %	26 12 %	4 2 %
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		26 1 %	65 3 %	30 1 %	102 5 %	177 8 %	7 0 %
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt						1 25 %
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt						1 3 %
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd		16 13 %	1 1 %	11 9 %	2 2 %	1 1 %
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt		1 3 %				1 3 %
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd		2 1 %				1 0 %
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt						1 10 %
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	8 11 %	2 3 %			1 1 %	2 3 %
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd		1 4 %				
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån						
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	5 0 %	12 1 %	2 0 %	31 2 %	1 0 %	10 1 %
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd				1 8 %		1 8 %
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd						
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd						
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd						
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		13 1 %	34 2 %	3 0 %	43 2 %	4 0 %	19 1 %
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd		3 3 %		2 2 %		
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer			3 3 %		2 2 %		
Sum risikolån, tilskudd og programmer		41 1 %	133 2 %	45 1 %	154 3 %	350 6 %	43 1 %
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	10 7 %	4 3 %		1 1 %	18 13 %	
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd						1 100 %
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte		1 0 %		9 1 %	1 0 %	
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd						
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd						
Annet	Tilskudd		1 10 %			1 10 %	
Sum andre virkemidler		10 1 %	6 1 %	0 0 %	10 1 %	20 2 %	1 0 %
Sum totalt		51 1 %	142 2 %	55 1 %	176 3 %	371 5 %	44 1 %

Antall bransje

Budsjettpost	Virkemiddel	L - Omsetning og drift av fast eiendom		M - Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting		N - Forretningsmessig tjenesteyting		O - Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning		P - Undervisning		Q - Helse- og sosialtjenester	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	13	13 %	2	2 %								
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål												
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	1	0 %	1	0 %	3	1 %			3	1 %	5	1 %
Sum lavrisikolån		14	2 %	3	0 %	3	0 %			3	0 %	5	1 %
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	3	2 %	28	22 %	2	2 %			1	1 %	1	1 %
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti			4	14 %	2	7 %						
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	3	1 %	62	21 %	12	4 %	9	3 %	14	5 %	4	1 %
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend			32	35 %	1	1 %			1	1 %		
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.			28	14 %	32	16 %	7	3 %	4	2 %		
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU			14	25 %	1	2 %	6	11 %	1	2 %	1	2 %
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU			34	21 %	3	2 %			1	1 %	3	2 %
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd												
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd			6	23 %	1	4 %	1	4 %				
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd												
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		6	1 %	208	21 %	54	5 %	23	2 %	22	2 %	9	1 %
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	13	10 %	1	1 %	3	2 %					1	1 %
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	45	3 %	261	15 %	186	11 %	39	2 %	34	2 %	16	1 %
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd					4	57 %			2	29 %		
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	2	1 %	51	23 %	14	6 %	4	2 %	13	6 %	2	1 %
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		60	3 %	313	15 %	207	10 %	43	2 %	49	2 %	19	1 %
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt											28	88 %
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt												
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd			3	2 %	15	12 %						
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt			1	3 %								
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd			1	0 %	1	0 %	1	0 %				
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt			3	30 %	3	30 %	1	10 %	1	10 %		
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	1	1 %	15	21 %	1	1 %	1	1 %	2	3 %		
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd			1	4 %								
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	1	3 %									1	3 %
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	5	0 %	12	1 %	46	3 %	15	1 %	17	1 %	34	2 %
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd					3	25 %						
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd												
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd					2	7 %	2	7 %				
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd							1	6 %				
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		7	0 %	36	2 %	71	3 %	21	1 %	20	1 %	63	3 %
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd			10	10 %	1	1 %	1	1 %				
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer				10	10 %	1	1 %						
Sum risikolån, tilskudd og programmer		73	1 %	567	11 %	333	6 %	87	2 %	91	2 %	91	2 %
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd			23	17 %	9	7 %	4	3 %	2	1 %	2	1 %
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd												
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	3	0 %			5	1 %			2	0 %	7	1 %
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd												
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd												
Annet	Tilskudd			4	40 %								
Sum andre virkemidler		3	0 %	27	3 %	14	2 %	4	0 %	4	0 %	9	1 %
Sum totalt		90	1 %	597	9 %	350	5 %	91	1 %	98	1 %	105	2 %

Antall bransje

Budsjettpost	Virkemiddel	R - Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter		S - Annen tjenesteyting		U - Internasjonale organisasjoner og organer		X - Uspesifisert		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	2	2 %							99
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål									156
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	1	0 %					1	0 %	410
Sum lavrisikolån		3	0 %					1	0 %	665
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån									127
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti									28
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	10	3 %	30	10 %	1	0 %	39	13 %	296
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	1	1 %					1	1 %	92
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	6	3 %	14	7 %	1	0 %	34	17 %	201
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU							2	4 %	57
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	1	1 %	1	1 %			1	1 %	165
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd									4
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd			2	8 %			4	15 %	26
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd									8
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		18	2 %	47	5 %	2	0 %	81	8 %	1 004
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	4	3 %	1	1 %					128
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	144	8 %	30	2 %			76	4 %	1 764
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd	1	14 %							7
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	6	3 %	4	2 %	1	0 %	52	24 %	219
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		155	7 %	35	2 %	1	0 %	128	6 %	2 118
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt									4
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt							2	6 %	32
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd			5	4 %			3	2 %	121
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	1	3 %					2	6 %	36
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd			1	0 %					240
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt			1	10 %					10
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd									73
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd									28
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån									33
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	31	2 %	7	0 %			6	0 %	1 536
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	1	8 %	1	8 %			1	8 %	12
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd									1
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd					1	3 %			29
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd							1	6 %	17
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		33	2 %	15	1 %	1	0 %	15	1 %	2 172
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	4	4 %	2	2 %					98
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		4	4 %	2	2 %			2	2 %	98
Sum risikolån, tilskudd og programmer		210	4 %	99	2 %	4	0 %	226	4 %	5 392
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	7	5 %	11	8 %			2	1 %	134
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd									1
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	3	0 %	1	0 %					672
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd							1	100 %	1
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd							1	100 %	1
Annet	Tilskudd							1	10 %	10
Sum andre virkemidler		10	1 %	12	1 %			5	1 %	819
Sum totalt		223	3 %	111	2 %	4	0 %	232	3 %	6 876

Antall geografi

Budsjettpost	Virkemiddel	01 ØSTFOLD		02 AKERSHUS		03 OSLO		04 HEDMARK		05 OPPLAND		06 BUSKERUD	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	4	4 %	1	1 %			3	3 %			2	2 %
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	7	4 %										
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	17	4 %	8	2 %			45	11 %	2	0 %	9	2 %
Sum lavrisikolån		28	4 %	9	1 %	0	0 %	48	7 %	2	0 %	11	2 %
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	4	3 %	6	5 %	15	12 %	4	3 %	3	2 %	6	5 %
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti							5	18 %				
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	9	3 %	14	5 %	32	11 %	6	2 %	18	6 %	6	2 %
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	1	1 %	4	4 %	20	22 %			1	1 %	3	3 %
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	6	3 %	8	4 %	24	12 %	5	2 %	9	4 %	8	4 %
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU			1	2 %	11	19 %	5	9 %	2	4 %	2	4 %
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	2	1 %	11	7 %	19	12 %	4	2 %	6	4 %	6	4 %
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd												
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd					1	4 %						
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd	2	25 %			1	13 %						
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		24	2 %	44	4 %	123	12 %	29	3 %	39	4 %	31	3 %
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån							5	4 %	5	4 %	2	2 %
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	21	1 %	28	2 %	22	1 %	101	6 %	103	6 %	40	2 %
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd												
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	2	1 %	3	1 %	7	3 %	2	1 %	7	3 %	6	3 %
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		23	1 %	31	1 %	29	1 %	108	5 %	115	5 %	48	2 %
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt												
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	2	6 %	1	3 %	1	3 %	1	3 %	1	3 %	2	6 %
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	2	2 %	1	1 %	9	7 %	6	5 %	4	3 %	4	3 %
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt					3	8 %			2	6 %		
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	24	10 %	16	7 %	5	2 %	25	10 %	29	12 %	21	9 %
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt							5	50 %	3	30 %		
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	2	3 %	2	3 %	5	7 %	14	19 %	4	5 %	6	8 %
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	4	14 %	1	4 %			5	18 %	3	11 %	1	4 %
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån			1	3 %					2	6 %	1	3 %
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	64	4 %	44	3 %			177	12 %	82	5 %	76	5 %
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd					1	8 %	3	25 %	1	8 %		
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd											1	100 %
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd												
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd												
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		98	5 %	66	3 %	29	1 %	236	11 %	131	6 %	112	5 %
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd			1	1 %	6	6 %						
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0 %	1	1 %	6	6 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
Sum risikolån, tilskudd og programmer		145	3 %	142	3 %	187	3 %	373	7 %	285	5 %	191	4 %
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd							20	15 %	9	7 %		
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd												
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	27	4 %	24	4 %			87	13 %	44	7 %	27	4 %
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd												
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd					1	100 %						
Diverse tilskudd	Tilskudd			1	10 %	3	30 %	3	30 %				
Sum andre virkemidler		27	3 %	25	3 %	4	0 %	110	13 %	53	6 %	27	3 %
Sum totalt		200	3 %	176	3 %	191	3 %	531	8 %	340	5 %	229	3 %

Antall geografi

Budsjettpost	Virkemiddel	07 VESTFOLD		08 TELEMARK		09 AUST-AGDER		10 VEST-AGDER		11 ROGALAND		12 HORDALAND		
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære			6	6 %			5	5 %			5	5 %	
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	1	1 %	1	1 %				6	4 %	2	1 %	8	5 %
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	8	2 %	14	3 %			20	5 %	20	5 %	13	3 %	
Sum lavrisikolån		9	1 %	21	3 %			25	4 %	26	4 %	20	3 %	
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	9	7 %	7	6 %			5	4 %	7	6 %	11	9 %	
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	2	7 %	1	4 %								9	
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	10	3 %	12	4 %			4	1 %	14	5 %	47	16 %	
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	4	4 %	6	7 %					5	5 %	17	18 %	
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	2	1 %	9	4 %			2	1 %	9	4 %	15	7 %	
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	1	2 %	2	4 %			2	4 %	4	7 %	2	4 %	
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	2	1 %	14	8 %			6	4 %	10	6 %	23	14 %	
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd													
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	3	12 %						1	4 %			5	
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd								3	38 %				
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		33	3 %	51	5 %			19	2 %	53	5 %	115	11 %	
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån			9	7 %			4	3 %			1	1 %	
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	17	1 %	98	6 %			36	2 %	37	2 %	82	5 %	
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd												123	
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	1	0 %	4	2 %			4	2 %	5	2 %	27	12 %	
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		18	1 %	111	5 %			44	2 %	42	2 %	110	5 %	
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt													
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	1	3 %	1	3 %			1	3 %			2	6 %	
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	4	3 %	2	2 %			7	6 %	2	2 %	10	8 %	
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt											1	3 %	
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	6	3 %	14	6 %			4	2 %	5	2 %	12	5 %	
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt											1	10 %	
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	1	1 %	8	11 %			4	5 %	5	7 %	2	3 %	
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd							1	4 %	2	7 %	2	7 %	
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån			1	3 %			1	3 %	4	12 %		2	
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	47	3 %	99	6 %			44	3 %	60	4 %	128	8 %	
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd								1	8 %			133	
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd													
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd													
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd													
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		59	3 %	125	6 %			62	3 %	79	4 %	158	7 %	
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd			1	1 %							5	5 %	
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0 %	1	1 %			0	0 %	0	0 %	5	5 %	
Sum risikolån, tilskudd og programmer		110	2 %	288	5 %			125	2 %	174	3 %	388	7 %	
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd			7	5 %								1	
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd													
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	18	3 %	30	4 %			18	3 %	18	3 %	33	5 %	
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd													
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd													
Diverse tilskudd	Tilskudd													
Sum andre virkemidler		18	2 %	37	5 %			18	2 %	18	2 %	33	4 %	
Sum totalt		137	2 %	346	5 %			168	2 %	218	3 %	441	6 %	

Antall geografi

Budsjettpost	Virkemiddel	14 SOGN OG FJORDANE		15 MØRE OG ROMSDAL		16 SØR-TRØNDELAG		17 NORD-TRØNDELAG	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	3	3 %	21	21 %	5	5 %	8	8 %
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	6	4 %	12	8 %	5	3 %	2	1 %
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	2	0 %	30	7 %	49	12 %	42	10 %
Sum lavrisikolån		11	2 %	63	9 %	59	9 %	52	8 %
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	3	2 %	15	12 %	9	7 %	3	2 %
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	2	7 %	3	11 %	4	14 %	2	7 %
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	1	0 %	11	4 %	25	8 %	4	1 %
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend			2	2 %	17	18 %		
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	1	0 %	6	3 %	10	5 %		
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	1	2 %	1	2 %	8	14 %	1	2 %
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	3	2 %	14	8 %	22	13 %	4	2 %
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	1	25 %					1	25 %
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd			8	31 %				
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd			1	13 %				
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		12	1 %	61	6 %	95	9 %	15	1 %
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	6	5 %	23	18 %	9	7 %	9	7 %
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	114	6 %	114	6 %	94	5 %	147	8 %
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd								
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	5	2 %	11	5 %	7	3 %	9	4 %
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		125	6 %	148	7 %	110	5 %	165	8 %
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt								
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	1	3 %	2	6 %	4	13 %	1	3 %
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	4	3 %	17	14 %	9	7 %	14	12 %
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt			1	3 %				
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	11	5 %	11	5 %	14	6 %	18	8 %
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt								
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	1	1 %	2	3 %	5	7 %	4	5 %
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	1	4 %	1	4 %	1	4 %	2	7 %
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån			12	36 %	2	6 %	2	6 %
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	110	7 %	76	5 %	105	7 %	122	8 %
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd					1	8 %		
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd								
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd					2	7 %	1	3 %
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd								
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		128	6 %	122	6 %	143	7 %	164	8 %
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	8	8 %	14	14 %	1	1 %	5	5 %
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		8	8 %	14	14 %	1	1 %	5	5 %
Sum risikolån, tilskudd og programmer		273	5 %	345	6 %	349	6 %	349	6 %
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	1	1 %	8	6 %	3	2 %		
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd								
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	58	9 %	55	8 %	38	6 %	76	11 %
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd								
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd								
Diverse tilskudd	Tilskudd								
Sum andre virkemidler		59	7 %	63	8 %	41	5 %	76	9 %
Sum totalt		343	5 %	471	7 %	449	7 %	477	7 %

Antall geografi

Budsjettpost	Virkemiddel	18 NORDLAND		19 TROMS		20 FINNMARK		21 SVALBARD		99 FLERE FYLKER/UTLAND		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	4	4 %	7	7 %	16	16 %					99
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	25	16 %	28	18 %	53	34 %					156
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	3	1 %	60	15 %	32	8 %					410
Sum lavrisikolån		32	5 %	95	14 %	101	15 %	0	0 %	0	0 %	665
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	1	1 %	1	1 %	1	1 %					127
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti									38	13 %	28
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd											296
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend									1	1 %	92
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	3	1 %					2	1 %	73	36 %	201
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	3	5 %	4	7 %					3	5 %	57
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	2	1 %	5	3 %	2	1 %			1	1 %	165
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	1	25 %	1	25 %							4
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd									8	31 %	26
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd	1	13 %									8
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		11	1 %	11	1 %	3	0 %	2	0 %	124	12 %	1 004
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	9	7 %	13	10 %	29	23 %					128
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	192	11 %	221	13 %	150	9 %	1	0 %	23	1 %	1 764
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd	3	43 %	2	29 %	2	29 %					7
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	15	7 %	21	10 %	10	5 %	7	3 %	56	26 %	219
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		219	10 %	257	12 %	191	9 %	8	0 %	79	4 %	2 118
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt									4	100 %	4
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	2	6 %	2	6 %	1	3 %			4	13 %	32
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	2	2 %	5	4 %	7	6 %			9	7 %	121
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	1	3 %	7	19 %	8	22 %			12	33 %	36
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	11	5 %	5	2 %					1	0 %	240
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt									1	10 %	10
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd			2	3 %					4	5 %	73
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	1	4 %	2	7 %							28
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån			2	6 %	3	9 %					33
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	60	4 %	67	4 %	35	2 %			2	0 %	1 536
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd					1	8 %			4	33 %	12
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd											1
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	5	17 %	4	14 %	12	41 %			5	17 %	29
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd	1	6 %	7	41 %	9	53 %					17
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		83	4 %	103	5 %	76	3 %	0	0 %	46	2 %	2 172
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	6	6 %	6	6 %	10	10 %			28	29 %	98
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		6	6 %	6	6 %	10	10 %	0	0 %	28	29 %	98
Sum risikolån, tilskudd og programmer		319	6 %	377	7 %	280	5 %	10	0 %	277	5 %	5 392
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	34	25 %	51	38 %							134
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd									1	100 %	1
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	28	4 %	42	6 %	10	1 %					672
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd									1	100 %	1
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd											1
Diverse tilskudd	Tilskudd	1	10 %							2	20 %	10
Sum andre virkemidler		63	8 %	93	11 %	10	1 %	0	0 %	4	0 %	819
Sum totalt		414	6 %	565	8 %	391	6 %	10	0 %	281	4 %	6 876

Antall distriktspolitiske virkemiddelområde

Budsjettpost	Virkemiddel	Område I		Område II		Område III		Område IV		Uspesifisert		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	23	23 %	8	8 %	27	27 %	40	40 %	1	1 %	99
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	21	13 %	3	2 %	32	21 %	100	64 %			156
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	101	25 %	22	5 %	111	27 %	176	43 %			410
Sum lavrisikolån		145	22 %	33	5 %	170	26 %	316	48 %	1	0 %	665
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	97	76 %	11	9 %	14	11 %	5	4 %			127
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	14	50 %	1	4 %	10	36 %	3	11 %			28
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	199	67 %	7	2 %	7	2 %	2	1 %	81	27 %	296
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	86	93 %	1	1 %	3	3 %			2	2 %	92
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	94	47 %			10	5 %	7	3 %	90	45 %	201
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	41	72 %	1	2 %	7	12 %	3	5 %	5	9 %	57
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	128	78 %	9	5 %	14	8 %	11	7 %	3	2 %	165
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd					3	75 %	1	25 %			4
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	17	65 %			1	4 %		0 %	8	31 %	26
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd	5	63 %	2	25 %			1	13 %			8
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		681	68 %	32	3 %	69	7 %	33	3 %	189	19 %	1 004
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	1	1 %			46	36 %	81	63 %			128
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	348	20 %	17	1 %	555	31 %	660	37 %	184	10 %	1 764
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd					3	43 %	2	29 %	2	29 %	7
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	68	31 %	1	0 %	43	20 %	31	14 %	76	35 %	219
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		417	20 %	18	1 %	647	31 %	774	37 %	262	12 %	2 118
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt									4	100 %	4
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	10	31 %	1	3 %	7	22 %	9	28 %	5	16 %	32
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	32	26 %	3	2 %	35	29 %	28	23 %	23	19 %	121
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	3	8 %			1	3 %	18	50 %	14	39 %	36
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	91	38 %	10	4 %	80	33 %	56	23 %	3	1 %	240
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	4	40 %			1	10 %			5	50 %	10
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	29	40 %	3	4 %	17	23 %	15	21 %	9	12 %	73
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	16	57 %	3	11 %	5	18 %	4	14 %			28
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	9	27 %	2	6 %	12	36 %	10	30 %			33
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	488	32 %	54	4 %	507	33 %	449	29 %	38	2 %	1 536
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	4	33 %					2	17 %	6	50 %	12
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd	1	100 %									1
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd							24	83 %	5	17 %	29
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd							17	100 %			17
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		687	32 %	76	3 %	665	31 %	632	29 %	112	5 %	2 172
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	17	17 %			22	22 %	21	21 %	38	39 %	98
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		17	17 %	0	0 %	22	22 %	21	21 %	38	39 %	98
Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 802	33 %	126	2 %	1 403	26 %	1 460	27 %	601	11 %	5 392
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd			1	1 %	113	84 %	7	5 %	13	10 %	134
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd									1	100 %	1
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	198	29 %	29	4 %	246	37 %	199	30 %			672
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd									1	100 %	1
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd	1	100 %									1
Diverse tilskudd	Tilskudd	7	70 %			1	10 %			2	20 %	10
Sum andre virkemidler		206	25 %	30	4 %	360	44 %	206	25 %	17	2 %	819
Sum totalt		2 153	31 %	189	3 %	1 933	28 %	1 982	29 %	619	9 %	6 876

Antall innovasjonsnivå

Budsjettpost	Virkemiddel	Innovasjon på bedriftsnivå		Innovasjon på regionalt nivå		Innovasjon på nasjonalt nivå		Innovasjon på internasjonalt nivå		Ikke relevant		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	29	29 %	14	14 %	18	18 %	3	3 %	35	35 %	99
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	14	9 %	6	4 %	8	5 %	1	1 %	127	81 %	156
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	170	41 %	13	3 %	5	1 %			222	54 %	410
Sum lavrisikolån		213	32 %	33	5 %	31	5 %	4	1 %	384	58 %	665
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	10	8 %	5	4 %	18	14 %	85	67 %	9	7 %	127
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	2	7 %	1	4 %	4	14 %	14	50 %	7	25 %	28
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	17	6 %	25	8 %	59	20 %	125	42 %	70	24 %	296
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend					5	5 %	86	93 %	1	1 %	92
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	37	18 %	20	10 %	42	21 %	63	31 %	39	19 %	201
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU					23	40 %	33	58 %	1	2 %	57
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	1	1 %	3	2 %	15	9 %	145	88 %	1	1 %	165
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd									4	100 %	4
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	1	4 %	1	4 %	5	19 %	16	62 %	3	12 %	26
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd									8	100 %	8
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		68	7 %	55	5 %	171	17 %	567	56 %	143	14 %	1 004
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	42	33 %	22	17 %	22	17 %	16	13 %	26	20 %	128
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	335	19 %	333	19 %	361	20 %	417	24 %	318	18 %	1 764
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd			1	14 %					6	86 %	7
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	15	7 %	30	14 %	43	20 %	70	32 %	61	28 %	219
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		392	19 %	386	18 %	426	20 %	503	24 %	411	19 %	2 118
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt					3	75 %			1	25 %	4
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	1	3 %	1	3 %	2	6 %			28	88 %	32
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	37	31 %	34	28 %	19	16 %	3	2 %	28	23 %	121
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	2	6 %	1	3 %	8	22 %	1	3 %	24	67 %	36
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	95	40 %	13	5 %	8	3 %	2	1 %	122	51 %	240
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	2	20 %	1	10 %	4	40 %	1	10 %	2	20 %	10
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	10	14 %	8	11 %	37	51 %	13	18 %	5	7 %	73
271-LMD 1149.71 Skogsfliisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	11	39 %	5	18 %	3	11 %			9	32 %	28
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	15	45 %	3	9 %					15	45 %	33
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	681	44 %	151	10 %	56	4 %	4	0 %	644	42 %	1 536
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	3	25 %	5	42 %	1	8 %			3	25 %	12
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd					1	100 %					1
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	20	69 %	2	7 %					7	24 %	29
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd									17	100 %	17
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		877	40 %	224	10 %	142	7 %	24	1 %	905	42 %	2 172
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	11	11 %	19	19 %	27	28 %	29	30 %	12	12 %	98
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		11	11 %	19	19 %	27	28 %	29	30 %	12	12 %	98
Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 348	25 %	684	13 %	766	14 %	1 123	21 %	1 471	27 %	5 392
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	43	32 %	10	7 %	19	14 %	29	22 %	33	25 %	134
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd									1	100 %	1
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	321	48 %	28	4 %	7	1 %	1	0 %	315	47 %	672
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd									1	100 %	1
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd							1	100 %			1
Diverse tilskudd	Tilskudd	2	20 %			1	10 %	6	60 %	1	10 %	10
Sum andre virkemidler		366	45 %	38	5 %	27	3 %	37	5 %	351	43 %	819
Sum totalt		1 927	28 %	755	11 %	824	12 %	1 164	17 %	2 206	32 %	6 876

Antall type innovasjon

Budsjettpost	Virkemiddel	Produkt- /tjenesteinnovasjon		Prosessinnovasjon		Organisatorisk innovasjon		Markedsmessig innovasjon		Ikke relevant		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	36	36 %	14	14 %	3	3 %	8	8 %	38	38 %	99
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	16	10 %	5	3 %					135	87 %	156
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	95	23 %	56	14 %	3	1 %			256	62 %	410
Sum lavrisikolån		147	22 %	75	11 %	6	1 %	8	1 %	429	65 %	665
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	102	80 %	11	9 %			3	2 %	11	9 %	127
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	14	50 %	1	4 %			6	21 %	7	25 %	28
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	120	41 %	25	8 %	26	9 %	53	18 %	72	24 %	296
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	86	93 %	2	2 %			3	3 %	1	1 %	92
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	73	36 %	18	9 %	14	7 %	54	27 %	42	21 %	201
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	50	88 %	6	11 %					1	2 %	57
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	151	92 %	9	5 %	1	1 %	3	2 %	1	1 %	165
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd									4	100 %	4
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd					2	8 %			3	12 %	26
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd	13	50 %	2	8 %			6	23 %	8	100 %	8
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		609	61 %	74	7 %	43	4 %	128	13 %	150	15 %	1 004
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	55	43 %	28	22 %	4	3 %	12	9 %	29	23 %	128
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	1 015	58 %	145	8 %	73	4 %	201	11 %	330	19 %	1 764
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd	1	14 %							6	86 %	7
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	95	43 %	20	9 %	17	8 %	21	10 %	66	30 %	219
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 166	55 %	193	9 %	94	4 %	234	11 %	431	20 %	2 118
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt			1	25 %	2	50 %			1	25 %	4
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt			1	3 %	3	9 %			28	88 %	32
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	40	33 %	3	2 %	9	7 %	41	34 %	28	23 %	121
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	3	8 %	4	11 %	4	11 %	1	3 %	24	67 %	36
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	85	35 %	30	13 %	1	0 %	2	1 %	122	51 %	240
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	4	40 %			1	10 %	2	20 %	3	30 %	10
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	50	68 %	5	7 %	5	7 %	7	10 %	6	8 %	73
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	12	43 %	6	21 %					10	36 %	28
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	6	18 %	10	30 %					17	52 %	33
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	551	36 %	232	15 %	22	1 %	41	3 %	690	45 %	1 536
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	8	67 %					2	17 %	2	17 %	12
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd	1	100 %									1
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	12	41 %			1	3 %	9	31 %	7	24 %	29
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd									17	100 %	17
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		772	36 %	292	13 %	48	2 %	105	5 %	955	44 %	2 172
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	25	26 %	8	8 %	6	6 %	48	49 %	11	11 %	98
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		25	26 %	8	8 %	6	6 %	48	49 %	11	11 %	98
Sum risikolån, tilskudd og programmer		2 572	48 %	567	11 %	191	4 %	515	10 %	1 547	29 %	5 392
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	51	38 %	19	14 %	18	13 %	14	10 %	32	24 %	134
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd									1	100 %	1
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	147	22 %	169	25 %	9	1 %			347	52 %	672
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd									1	100 %	1
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd							1	100 %			1
Diverse tilskudd	Tilskudd	6	60 %					3	30 %	1	10 %	10
Sum andre virkemidler		204	25 %	188	23 %	27	3 %	18	2 %	382	47 %	819
Sum totalt		2 923	43 %	830	12 %	224	3 %	541	8 %	2 358	34 %	6 876

Antall kompetanse

Budsjettpost	Virkemiddel	Kompetansesatsing		Totalt
		Innvilget	Andel	
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	2	2 %	99
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	2	1 %	156
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål			410
Sum lavrisikolån		4	1 %	665
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	82	65 %	127
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	9	32 %	28
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	143	48 %	296
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	66	72 %	92
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	122	61 %	201
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	45	79 %	57
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	131	79 %	165
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	4	100 %	4
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	18	69 %	26
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd			8
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		620	62 %	1 004
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	15	12 %	128
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	876	50 %	1 764
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd	5	71 %	7
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	92	42 %	219
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		988	47 %	2 118
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt	3	75 %	4
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	28	88 %	32
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	83	69 %	121
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	15	42 %	36
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	5	2 %	240
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	2	20 %	10
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	50	68 %	73
271-LMD 1149.71 Skogsfliisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	2	7 %	28
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån			33
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	174	11 %	1 536
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	6	50 %	12
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd			1
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	7	24 %	29
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd			17
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		375	17 %	2 172
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingssprogram	Tilskudd	58	59 %	98
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		58	59 %	98
Sum risikolån, tilskudd og programmer		2 041	38 %	5 392
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	89	66 %	134
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd			1
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte			672
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd			1
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd	1	100 %	1
Diverse tilskudd	Tilskudd	1	10 %	10
Sum andre virkemidler		91	11 %	819
Sum totalt		2 136	31 %	6 876

Omfatter investeringsartene Produktutvikling, Produksjonsprosessutvikling, Markedsutvikling, Forretnings- og organisasjonsutvikling og Kompetanseutvikling og -forvaltning

Antall bedriftsstørrelse

Budsjettpost	Virkemiddel	1-antall ansatte 0-19		2-antall ansatte 20-50		3-antall ansatte 51-100		4-antall ansatte 101-250		5-antall ansatte >250		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	80	81 %	10	10 %	2	2 %	4	4 %	3	3 %	99
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	156	100 %									156
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	410	100 %									410
Sum lavrisikolån		646	97 %	10	2 %	2	0 %	4	1 %	3	0 %	665
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	102	80 %	17	13 %	3	2 %	3	2 %	2	2 %	127
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	24	86 %	4	14 %							28
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	233	79 %	28	9 %	5	2 %	2	1 %	28	9 %	296
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	92	100 %		0 %							92
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	158	79 %	20	10 %	5	2 %	3	1 %	15	7 %	201
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	39	68 %	7	12 %	4	7 %			7	12 %	57
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	133	81 %	24	15 %	6	4 %	1	1 %	1	1 %	165
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	4	100 %									4
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	16	62 %	6	23 %	1	4 %			3	12 %	26
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd			1	13 %					6	75 %	8
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		801	80 %	107	11 %	24	2 %	15	1 %	57	6 %	1 004
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	103	80 %	17	13 %	4	3 %	4	3 %			128
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	1 562	89 %	124	7 %	38	2 %	13	1 %	27	2 %	1 764
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd	6	86 %					1	14 %			7
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	193	88 %	7	3 %	4	2 %	4	2 %	11	5 %	219
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 864	88 %	148	7 %	46	2 %	22	1 %	38	2 %	2 118
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt	3	75 %							1	25 %	4
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	18	56 %	1	3 %			3	9 %	10	31 %	32
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	106	88 %	8	7 %	1	1 %	4	3 %	2	2 %	121
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	32	89 %	1	3 %			2	6 %	1	3 %	36
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	236	98 %	2	1 %	1	0 %	1	0 %			240
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	9	90 %	1	10 %							10
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	44	60 %	15	21 %	7	10 %	3	4 %	4	5 %	73
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	25	89 %	3	11 %							28
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	33	100 %									33
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	1 516	99 %	4	0 %	3	0 %	5	0 %	8	1 %	1 536
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	12	100 %									12
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd	1	100 %									1
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	28	97 %	1	3 %							29
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd	16	94 %							1	6 %	17
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		2 079	96 %	36	2 %	12	1 %	18	1 %	27	1 %	2 172
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	70	71 %	12	12 %	5	5 %	4	4 %	7	7 %	98
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		70	71 %	12	12 %	5	5 %	4	4 %	7	7 %	98
Sum risikolån, tilskudd og programmer		4 814	89 %	303	6 %	87	2 %	59	1 %	129	2 %	5 392
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	85	63 %	19	14 %	14	10 %	7	5 %	9	7 %	134
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd	1	100 %									1
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	671	100 %	1	0 %							672
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd									1	100 %	1
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd	1	100 %									1
Diverse tilskudd	Tilskudd	10	100 %									10
Sum andre virkemidler		768	94 %	20	2 %	14	2 %	7	1 %	10	1 %	819
Sum totalt		6 228	91 %	333	5 %	103	1 %	70	1 %	142	2 %	6 876

Antall kundetype

Budsjettpost	Virkemiddel	Etablerer		Ung bedrift		SMB med vekstambisjoner og -potensial		Knoppskyting/spinn-off/reetablering etter konkurs		Annet		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	7	7 %	9	9 %	37	37 %	1	1 %	45	45 %	99
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	11	7 %	22	14 %	20	13 %			103	66 %	156
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	17	4 %	21	5 %	29	7 %			343	84 %	410
Sum lavrisikolån		35	5 %	52	8 %	86	13 %	1	0 %	491	74 %	665
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	15	12 %	13	10 %	80	63 %	1	1 %	18	14 %	127
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	4	14 %	6	21 %	15	54 %			3	11 %	28
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	17	6 %	16	5 %	78	26 %	2	1 %	183	62 %	296
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	81	88 %	7	8 %	1	1 %	1	1 %	2	2 %	92
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	9	4 %	11	5 %	42	21 %	1	0 %	138	69 %	201
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	6	11 %	4	7 %	30	53 %			17	30 %	57
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	14	8 %	24	15 %	109	66 %	4	2 %	14	8 %	165
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	4	100 %									4
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	1	4 %	4	15 %	11	42 %	1	4 %	9	35 %	26
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd									8	100 %	8
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		151	15 %	85	8 %	366	36 %	10	1 %	392	39 %	1 004
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	19	15 %	11	9 %	56	44 %	5	4 %	37	29 %	128
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	604	34 %	124	7 %	442	25 %	26	1 %	568	32 %	1 764
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd									7	100 %	7
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	66	30 %	9	4 %	22	10 %			122	56 %	219
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		689	33 %	144	7 %	520	25 %	31	1 %	734	35 %	2 118
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt									4	100 %	4
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt					1	3 %			31	97 %	32
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	5	4 %	16	13 %	26	21 %			74	61 %	121
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt			1	3 %					35	97 %	36
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	13	5 %	13	5 %	16	7 %			198	83 %	240
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt			1	10 %					9	90 %	10
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	7	10 %	3	4 %	29	40 %			34	47 %	73
271-LMD 1149.71 Skogsfliksproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	3	11 %	2	7 %	8	29 %			15	54 %	28
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	4	12 %	6	18 %	3	9 %			20	61 %	33
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	233	15 %	134	9 %	89	6 %	3	0 %	1 077	70 %	1 536
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd					1	8 %			11	92 %	12
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd	1	100 %									1
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	4	14 %	1	3 %	8	28 %			16	55 %	29
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd									17	100 %	17
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		270	12 %	177	8 %	181	8 %	3	0 %	1 541	71 %	2 172
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	2	2 %	3	3 %	38	39 %			55	56 %	98
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		2	2 %	3	3 %	38	39 %	0	0 %	55	56 %	98
Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 112	21 %	409	8 %	1 105	20 %	44	1 %	2 722	50 %	5 392
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	3	2 %	6	4 %	52	39 %			73	54 %	134
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd									1	100 %	1
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	27	4 %	58	9 %	32	5 %			555	83 %	672
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd									1	100 %	1
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd									1	100 %	1
Diverse tilskudd	Tilskudd	1	10 %	1	10 %	7	70 %			1	10 %	10
Sum andre virkemidler		31	4 %	65	8 %	91	11 %	0	0 %	632	77 %	819
Sum totalt		1 178	17 %	526	8 %	1 282	19 %	45	1 %	3 845	56 %	6 876

Antall kjennetegn

Budsjettpost	Virkemiddel	Kvinnerettet		Design		Internasjonalisering		Miljørettet		Unge 18-35	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	35	35 %	4	4 %	31	31 %	15	15 %	6	6 %
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	13	8 %	1	1 %	1	1 %	7	4 %	36	23 %
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	189	46 %	1	0 %	3	1 %	18	4 %	85	21 %
Sum lavrisikolån		237	36 %	6	1 %	35	5 %	40	6 %	127	19 %
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	24	19 %	16	13 %	98	77 %	23	18 %	6	5 %
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	3	11 %	4	14 %	17	61 %	10	36 %	1	4 %
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	91	31 %	40	14 %	203	69 %	91	31 %	45	15 %
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	30	33 %	15	16 %	82	89 %	23	25 %	16	17 %
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	80	40 %	34	17 %	115	57 %	42	21 %	14	7 %
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	21	37 %	4	7 %	26	46 %	7	12 %		
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	34	21 %	20	12 %	132	80 %	59	36 %	7	4 %
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd										
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	2	8 %	2	8 %	21	81 %	7	27 %		
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd										
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		285	28 %	135	13 %	694	69 %	262	26 %	89	9 %
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	33	26 %	13	10 %	51	40 %	22	17 %	7	5 %
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	641	36 %	318	18 %	803	46 %	268	15 %	232	13 %
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd	6	86 %			2	29 %			5	71 %
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	92	42 %	35	16 %	110	50 %	28	13 %	53	24 %
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		772	36 %	366	17 %	966	46 %	318	15 %	297	14 %
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt										
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	28	88 %								
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	62	51 %	12	10 %	9	7 %	3	2 %	1	1 %
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	11	31 %			1	3 %	3	8 %	2	6 %
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	21	9 %			1	0 %	223	93 %	12	5 %
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	7	70 %	1	10 %	3	30 %	2	20 %	2	20 %
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	14	19 %	24	33 %	13	18 %	38	52 %	5	7 %
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	1	4 %					28	100 %	1	4 %
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	16	48 %					2	6 %	10	30 %
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	708	46 %	21	1 %	42	3 %	93	6 %	322	21 %
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	2	17 %	1	8 %	2	17 %				
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd										
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	11	38 %	7	24 %	5	17 %	4	14 %	7	24 %
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd	4	24 %							1	6 %
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		885	41 %	66	3 %	76	3 %	396	18 %	363	17 %
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	17	17 %	11	11 %	63	64 %	13	13 %	4	4 %
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		17	17 %	11	11 %	63	64 %	13	13 %	4	4 %
Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 959	36 %	578	11 %	1 799	33 %	989	18 %	753	14 %
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	29	22 %	11	8 %	47	35 %	18	13 %	8	6 %
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd										
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	304	45 %	2	0 %	6	1 %	43	6 %	153	23 %
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd					1	100 %				
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd					1	100 %				
Diverse tilskudd	Tilskudd	3	30 %	2	20 %	6	60 %	5	50 %		
Sum andre virkemidler		336	41 %	15	2 %	61	7 %	66	8 %	161	20 %
Sum totalt		2 532	37 %	599	9 %	1 895	28 %	1 095	16 %	1 041	15 %

Antall kjennetegn

Budsjettpost	Virkemiddel	FOU-basert		Kultur og opplevelse		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	1	1 %	10	10 %	99
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	2	1 %	1	1 %	156
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	1	0 %	11	3 %	410
Sum lavrisikolån		4	1 %	22	3 %	665
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	49	39 %	4	3 %	127
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	5	18 %	2	7 %	28
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	73	25 %	51	17 %	296
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	37	40 %	7	8 %	92
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	34	17 %	28	14 %	201
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	38	67 %			57
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	111	67 %	3	2 %	165
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd					4
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	8	31 %			26
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd					8
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		355	35 %	95	9 %	1 004
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	10	8 %	13	10 %	128
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	285	16 %	402	23 %	1 764
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd			2	29 %	7
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	49	22 %	29	13 %	219
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		344	16 %	446	21 %	2 118
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt					4
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt	1	3 %			32
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	4	3 %	26	21 %	121
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	5	14 %			36
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd			3	1 %	240
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	2	20 %	3	30 %	10
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	22	30 %			73
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	1	4 %			28
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	1	3 %			33
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	13	1 %	113	7 %	1 536
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd			2	17 %	12
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd					1
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd			3	10 %	29
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd					17
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		49	2 %	150	7 %	2 172
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	22	22 %	9	9 %	98
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		22	22 %	9	9 %	98
Sum risikolån, tilskudd og programmer		770	14 %	700	13 %	5 392
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	21	16 %	16	12 %	134
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd					1
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	2	0 %	23	3 %	672
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd					1
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd					1
Diverse tilskudd	Tilskudd			1	10 %	10
Sum andre virkemidler		23	3 %	40	5 %	819
Sum totalt		797	12 %	762	11 %	6 876

Antall satsing

Budsjettpost	Virkemiddel	S-001 Energi og miljø		S-002 Helse		S-003 IKT		S-004 Kultur og opplevelse		S-005 Landbruk		S-006 Marin	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	7	7 %			2	2 %	1	1 %	19	19 %	24	24 %
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål											154	99 %
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål									397	97 %		
Sum lavrisikolån		7	1 %	0	0 %	2	0 %	1	0 %	416	63 %	178	27 %
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	13	10 %	9	7 %	34	27 %	4	3 %	4	3 %	13	10 %
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	4	14 %	1	4 %	2	7 %	1	4 %	5	18 %	2	7 %
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	63	21 %	13	4 %	27	9 %	42	14 %	9	3 %	10	3 %
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	15	16 %	14	15 %	28	30 %	7	8 %			3	3 %
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	17	8 %	27	13 %	17	8 %	11	5 %	7	3 %	2	1 %
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	6	11 %	26	46 %	16	28 %					1	2 %
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	26	16 %	19	12 %	42	25 %	1	1 %	3	2 %	10	6 %
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd												
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	1	4 %										
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd												
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		145	14 %	109	11 %	166	17 %	66	7 %	28	3 %	41	4 %
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	7	5 %			6	5 %	5	4 %	9	7 %	37	29 %
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	143	8 %	58	3 %	122	7 %	209	12 %	79	4 %	137	8 %
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd												
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	13	6 %	12	5 %	22	10 %	21	10 %	7	3 %	10	5 %
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		163	8 %	70	3 %	150	7 %	235	11 %	95	4 %	184	9 %
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt									4	100 %		
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt									31	97 %	1	3 %
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd							1	1 %	116	96 %		
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt							1	3 %	32	89 %	1	3 %
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	103	43 %							136	57 %	1	0 %
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	2	20 %							1	10 %		
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	11	15 %							49	67 %		
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	19	68 %							9	32 %		
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån									33	100 %		
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	9	1 %	1	0 %	1	0 %	16	1 %	1 435	93 %		
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd							1	8 %	1	8 %		
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd									1	100 %		
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd									21	72 %		
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd							1	6 %	15	88 %		
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		144	7 %	1	0 %	1	0 %	20	1 %	1 884	87 %	3	0 %
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd									2	2 %	90	92 %
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	2	2 %	90	92 %
Sum risikolån, tilskudd og programmer		452	8 %	180	3 %	317	6 %	321	6 %	2 009	37 %	318	6 %
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	8	6 %	2	1 %	25	19 %	10	7 %	2	1 %	6	4 %
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd									1	100 %		
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	1	0 %					1	0 %	659	98 %		
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd												
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd												
Diverse tilskudd	Tilskudd	6	60 %			1	10 %			1	10 %	1	10 %
Sum andre virkemidler		15	2 %	2	0 %	26	3 %	11	1 %	663	81 %	7	1 %
Sum totalt		474	7 %	182	3 %	345	5 %	333	5 %	3 088	45 %	503	7 %

Antall satsing

Budsjettpost	Virkemiddel	S-007 Maritim		S-008 Olje og gass		S-009 Reiseliv		S-999 Ikke satsingsområde		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
010-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	13	13 %	2	2 %	15	15 %	16	16 %	99
020-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	2	1 %							156
030-NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål					6	1 %	7	2 %	410
Sum lavrisikolån		15	2 %	2	0 %	21	3 %	23	3 %	665
050-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	24	19 %	9	7 %			17	13 %	127
060-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	3	11 %	5	18 %	1	4 %	4	14 %	28
070-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	22	7 %	27	9 %	8	3 %	75	25 %	296
071-NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	5	5 %	11	12 %			9	10 %	92
110-NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd program.	9	4 %	11	5 %	48	24 %	52	26 %	201
120-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	2	4 %	1	2 %			5	9 %	57
130-NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	22	13 %	33	20 %	1	1 %	8	5 %	165
141-NHD 2421.78 Adm. støtte for distriktrettede såkornfond	Tilskudd							4	100 %	4
141-NHD 2421.79 Maritim utvikling	Tilskudd	25	96 %							26
142-NHD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv	Tilskudd							8	100 %	8
NHD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		112	11 %	97	10 %	58	6 %	182	18 %	1 004
150-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	10	8 %	3	2 %	15	12 %	36	28 %	128
160-KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	73	4 %	79	4 %	380	22 %	484	27 %	1 764
170-KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd					5	71 %	2	29 %	7
190-KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	7	3 %	6	3 %	19	9 %	102	47 %	219
KRD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		90	4 %	88	4 %	419	20 %	624	29 %	2 118
200-LMD 1150.50 e-sporing	Tilskudd sentralt		0 %							4
200-LMD 1150.50 Inn på tunet	Tilskudd sentralt									32
200-LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd					2	2 %	2	2 %	121
210-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt							2	6 %	36
230-LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd									240
250-LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt					4	40 %	3	30 %	10
270-LMD 1149.71 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd							13	18 %	73
271-LMD 1149.71 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd									28
280-LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån									33
290-LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	1	0 %			65	4 %	8	1 %	1 536
305-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd					10	83 %			12
306-LMD 1150.50 Utviklingsprogram for frukt og grønt	Tilskudd									1
310-LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd					1	3 %	7	24 %	29
320-LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd							1	6 %	17
LMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		1	0 %	0	0 %	82	4 %	36	2 %	2 172
330-FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd					2	2 %	4	4 %	98
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0 %	0	0 %	2	2 %	4	4 %	98
Sum risikolån, tilskudd og programmer		203	4 %	185	3 %	561	10 %	846	16 %	5 392
400-KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	1	1 %	8	6 %	11	8 %	61	46 %	134
410-LMD 1149.50 Administrasjon under LUF	Tilskudd									1
420-LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte					11	2 %			672
430-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Bulgaria	Tilskudd							1	100 %	1
440-UD 116.74 Samarbeidsprogram med Romania	Tilskudd							1	100 %	1
Diverse tilskudd	Tilskudd							1	10 %	10
Sum andre virkemidler		1	0 %	8	1 %	22	3 %	64	8 %	819
Sum totalt		219	3 %	195	3 %	604	9 %	933	14 %	6 876

Finansieringsandeler - Distriktsrettet lån og tilskudd - fordelt etter distriktpolitisk virkeområde

Distriktsrettet risikolån			
Virkeområde	Gjennomsnittlig andel	Total andel	Antall saker
I	18,59 %	18,59 %	1
III	37,68 %	16,46 %	46
IV	35,52 %	14,52 %	81
Sum	36,17 %	15,10 %	128

Investeringstilskudd			
Virkeområde	Gjennomsnittlig andel	Total andel	Antall saker
III	13,75 %	9,83 %	77
IV	19,71 %	16,30 %	174
Uspes.	13,84 %	15,28 %	3
Sum	17,84 %	13,40 %	254

Bedriftsutviklingstilskudd			
Virkeområde	Gjennomsnittlig andel	Total andel	Antall saker
I	41,35 %	33,27 %	30
III	47,62 %	47,62 %	1
III	38,85 %	22,48 %	366
IV	40,43 %	15,08 %	374
Uspes.	50,96 %	21,58 %	160
Sum	41,66 %	21,09 %	931

Nasjonale tiltak for regional utvikling ekskl. inkubatoretabl., regional omstilling og tiltak i Finnmark, post 72			
Virkeområde	Gjennomsnittlig andel	Total andel	Antall saker
I	55,93 %	49,04 %	18
III	57,91 %	37,95 %	23
IV	56,60 %	27,56 %	22
Uspes.	53,61 %	35,58 %	64
Sum	55,23 %	36,43 %	127

Finansieringsandeler - Landsdekkende lån og tilskudd

investeringer			
Virkemiddel	Gjennomsnittlig andel	Total andel	Antall saker
Lavrisikolån	48,99 %	26,48 %	99
GFL-flåte	71,18 %	38,16 %	156
Landbrukslån	67,58 %	64,14 %	410
Landsdekkende innovasjonslån	38,07 %	20,59 %	127
Utviklingstilskudd	32,39 %	29,94 %	277
Landsdekkende programmer	42,35 %	14,70 %	201
Offentlige forsknings- og utviklingskontrakter	30,99 %	23,59 %	57
Industrielle forsknings- og utviklingskontrakter	25,03 %	18,29 %	165

Risikolånene - akkumulert tapsprosent etter årgang

Tilsagnsår	Distriktrettet risikolån				Landsdekkende risikolån / innovasjonslån			
	Utbetalt beløp	Tap beløp	Tap %	Netto utlån pr 31.12.2010 *)	Utbetalt beløp	Tap beløp	Tap %	Netto utlån pr 31.12.2010 *)
1991	571 146	58 930	10,3 %	4 034	201 079	65 748	32,7 %	15
1992	711 555	102 399	14,4 %	1 015	371 413	83 038	22,4 %	-
1993	315 024	28 706	9,1 %	463	281 765	94 206	33,4 %	-
1994	286 857	64 434	22,5 %	940	236 585	42 271	17,9 %	1 024
1995	330 469	101 308	30,7 %	2 118	236 267	65 230	27,6 %	1 250
1996	250 568	58 759	23,5 %	1 918	385 152	180 970	47,0 %	0
1997	407 537	102 793	25,2 %	16 668	234 319	75 497	32,2 %	1 033
1998	223 676	71 225	31,8 %	9 926	206 346	85 263	41,3 %	1 731
1999	377 608	97 000	25,7 %	23 168	143 866	72 004	50,0 %	472
2000	325 733	136 478	41,9 %	12 640	136 200	57 599	42,3 %	2 472
2001	338 336	97 624	28,9 %	25 781	190 846	84 855	44,5 %	6 866
2002	406 070	133 810	33,0 %	66 904	79 112	27 292	34,5 %	2 710
2003	252 745	54 022	21,4 %	24 293	83 077	27 630	33,3 %	11 264
2004	161 382	30 443	18,9 %	33 452	24 407	11 810	48,4 %	3 738
2005	154 842	15 538	10,0 %	59 919	70 456	12 973	18,4 %	13 484
2006	158 391	58 714	37,1 %	69 958	73 560	28 666	39,0 %	24 375
2007	150 793	42 827	28,4 %	109 471	93 948	24 676	26,3 %	49 404
2008	279 270	49 947	17,9 %	170 645	132 405	28 808	21,8 %	87 781
2009	422 636	40 450	9,6 %	332 350	1 133 629	86 642	7,6 %	922 171
2010	131 291	10 798	8,2 %	110 535	121 029	12 650	10,5 %	106 244
		1 356 203		1 076 197		1 167 827		1 236 033

*) Netto utlån pr årgang er inklusive lån som er sammenslått i løpet av året, og derfor har fått innvilgningsdato det året lånet blir sammenslått. I tillegg er netto utlån brutto utlån redusert med tapsavsetninger hovedstol.

INNOVASJON
NORGE

2010

Våre kontorer

Innholdsfortegnelse

Kontorene i Norge	Side
Oslo, Akershus og Østfold	4
Hedmark	9
Oppland	11
Buskerud og Vestfold	14
Telemark	18
Agder	20
Rogaland	22
Hordaland	27
Sogn og Fjordane	29
Møre og Romsdal	31
Sør-Trøndelag	34
Nord-Trøndelag	36
Nordland	39
Troms	43
Finnmark	45
Kontorene i utlandet	
Region Vest-Europa	49
Region Sentral-Europa, Baltikum, Tyrkia	73
Region Russland og SUS	85
Region Americas	93
Region Sør- og Sørøst-Asia	112
Region Nord-Øst Asia	136

Innledning

Nedenfor følger årsrapportene for 2010 om aktivitetene ved Innovasjon Norges kontorer i inn- og utland.

Rapportene fra kontorene i utlandet er noe uensartet i form og omfang, men totalen gir likevel et godt bilde av virksomheten. Innovasjon Norge er en internasjonal organisasjon, så noen av rapportene er derfor på engelsk.

Mer fokus på innovasjon

Osloregionen er en av Norges mest dynamiske regioner for innovasjon og vekstmuligheter i næringslivet. Likevel skårer regionen lavere enn andre regioner når det gjelder FoU og innovasjon i bedriftene. Det er derfor behov for økt bevissthet og satsing på innovasjon, og mer samhandling mellom FoU-miljøer og næringslivet. Det er nå vi skaper næringsliv for vår fremtidige velferd.

VI GIR LOKALE
IDEER GLOBALE
MULIGHETER

- **I Innovasjon Norge arbeider mennesker som har lokal- og internasjonal kompetanse slik at en idé kan bli en forretningssuksess.**
- **Vi skal bidra til at norsk næringsliv utvikler seg, spesielt med tanke på fornyelse og innovasjon både for bedrifter og enkeltprodukter**
- **Jobben vår er blant annet å utvikle distriktene og styrke og profilere norsk næringsliv i Norge og i utland.**
- **Vi skal også få flere nordmenn til å reise mer i Norge og trekke utenlandske turister hit.**

2010 var igjen preget av optimisme i næringslivet, etter at mange bedrifter opplevde økonomisk nedgang i 2009. Finanskrisen har likevel skapt usikkerhet i markedet, redusert etterspørsel og lavere betalingsvilje. Mange bedrifter har blitt tilført betydelige midler fra sine eiere. Ikke alle bedrifter har klart å omstille seg til den nye situasjonen, og antall konkurser i regionen er fortsatt betydelig høyere enn før finanskrisen.

I 2010 viste Norges Forskningsråds Indikatorrapport at næringslivet i Oslo og Akershus ikke er så innovativt som man hittil har trodd. Dersom regionen skal nå sitt mål om å bli den mest innovative i Europa, er dette en viktig erkjennelse å ta innover seg.

REGIONKONTORET

Regionkontoret for Oslo, Akershus og Østfold dekker tre fylker med tilsammen 29 % av landets befolkning. Nær halvparten av all FoU i Norge foregår i regionen, og det er et betydelig potensiale for nyskaping.

Kontoret har hatt 34 medarbeidere fordelt på to kontorsteder, i Oslo og i Sarpsborg. Kontoret har også i 2010 ivarettatt nasjonale og regionale fellesfunksjoner innenfor IPR rådgivning, Bedrift i EU og Romania/ Bulgaria-programmene. Regionkontoret har ansatt egen designrådgiver som er etterspurt i markedet.

REGIONSTYRET

Regionstyret skal bidra til at Innovasjon Norge har god regional kontakt og bidrar til å utløse regionens særlige potensiale. Oslo-regionen har stort potensiale på de fleste av Innovasjon Norges satsingsområder. I 2010 behandlet styret 117 saker i 10 møter, vel halvparten av sakene var kredittsaker. Styret har deltatt i utviklingen av kontorets regionale strategier og handlingsplaner.

Regionstyret har levert innspill til evalueringen om Innovasjon Norge og påpekt at det er et vesentlig gap mellom forventninger og det som stilles til disposisjon av midler til innovasjon i sentrale strøk. Styret har også påpekt at det er behov for å endre styringsmodellen og skape rom for forenkling av Innovasjon Norge. Styret er opptatt av synliggjøring av resultatene av innsatsen.

Regionstyret (sept. 2010 - 2011)

Regionstyret (valgt i sept. 2010)
Ivar G. Karlsen (leder) næringslivsleder
Kristin Misund (nestleder), forskningsdirektør
Arne Øren, tidl. fylkesordfører
Siri Hov Eggen, politiker, fylkesleder
Bente Roer, bonde
Espen Espeseth, politisk rådgiver
Vidar Sannerhaugen, inkubaotrlleder
Grete Sønsteby, gründer

Oslo kommune, Akershus og Østfold Fylkeskommuner samt Fylkesmannens landbruksavdeling i hhv. Oslo og Akershus og Østfold er representert ved observatører. Fra 2010 kom fylkeskommunene samlet inn som 49 % deleier av Innovasjon Norge. NHD eier de øvrige 51 %.

REGIONALT SAMARBEID FOR INNOVASJON

Det regionale partnerskapet, under Oslo kommune og Akershus fylkeskommunes lederskap, er en viktig samarbeidsarena for å nå omforente mål for næringsutvikling. Regionalt Innovasjons- program RIP er en felles strategi for entreprenørskap, utvikling av innovasjonsmiljøer og profilering av regionens næringsliv. Innovasjon Norge bevilget 5,4 mill. kroner til prosjekter over RIP, øvrig partnerskap 30,4 mill. kroner.

Oslo Innovation week

Det regionale partnerskapet arrangerer hvert år Oslo Innovation Week, en uke spekket med innovasjons- aktiviteter. Over 45 bedrifter og organisasjoner bidrar med spennende aktiviteter. Innovasjon Norge bevilget i 2010 650.000 kroner til arrangementet. Under innovasjonskvelden i Oslo Rådhus utdeles flere regionale priser til innovativ ungdom, gründere og bedrifter.

Forskingsparkens innovasjonscamp "Build to grow",
Foto: Forskningsparken

→ Aktiv medspiller for innovasjon og internasjonal vekst

ENTREPRENØRSKAP

I 2010 opplevde vi for første gang siden 2006 økning i antall etableringer i Norge. Økningen var på 6 %. 1/3 av alle nyregistreringer fant sted i Oslo og Akershus, med henholdsvis 10.300 og 6.016 foretak. Av alle etableringer var 14 % innenfor ulike kunnskapsintensive tjenestenæringene.

Innovasjon Norges tilbud er rettet mot unge, innovative bedrifter med internasjonal vekstpotensiale. Disse utgjør bare en liten andel av etablerte foretak. Vårt arbeid med entreprenørskap spenner vidt, fra den enkelte gründer, til samarbeid med innovasjonsmiljøer knyttet til FoU og kunnskapsmiljøene. Våre tjenester omfatter finansiering, rådgivning, kompetanse, nettverk samt profilering gjennom støtte til felles aktiviteter.

Innovasjon Norge har tildelt 26,6 mill kroner i tilskudd til 73 nyetablerte bedrifter i Oslo og Akershus. Av dette er 8,8 mill kr midler fra Oslo og Akershus over Regionalt Innovasjonsprogram. 2010 var siste året med øremerkede midler til inkubatorstipend, i tillegg er det nasjonale stipendet fra NHD betydelig redusert. Mange av de nyetablerte bedriftene er avanserte kunnskaps- og FoU-baserte bedrifter, med lang inkubasjonstid og stort kapitalbehov.

Time Temp AS er et biotekselskap i Ås med utspring i forskning ved Universitet for Miljø- og Biovitenskap. Selskapet har utviklet en dynamisk holdbarhetsindikator for matvarer, som måler tid og temperatur. Selskapet ble etablert i 2001. Professor Berit Salbu, som var en av gründerne, er fortsatt styreleder i selskapet.

Foto: Aina Rognstad

Innovasjon Norge har bidratt til utvikling av TimeTemp med inkubatorstipend, tilskudd til forsknings- og utviklingskontrakt, SkatteFUNN, tilskudd og rådgivning til designutvikling, IPR-strategi og internasjonalisering. Selskapet hentet i 2010 inn 36 mill. kr i venturekapital, herunder 18 mill. kr fra Innovasjon Norges datterselskap Investinor AS i Trondheim. IFU-kontrakten med Innovasjon Norge var vesentlig for å utløse privat kapital.

Kvinnesatsing

Innovasjon Norge har klare mål for økt kvinneandel blant gründerne, bedriftsledere og i styrene. Andelen kvinner for etablerertilskudd på 26 % er for lav. For å mobilisere flere kvinner støttes bl.a. Female Future og Global Future programmene i NHO. Follo deltar i det SIVA-initiative Kvinneinnovasjon, som også omfatter Østfold. Prosjektet har et høyt aktivitetsnivå og stor oppslutning fra kvinnelige gründerne i hele regionen.

VEKST I BEDRIFTER GJENNOM KOMPETANSE OG INTERNASJONALISERING

Internasjonalisering er ofte en forutsetning for lønnsom vekst. Innovasjon Norges over 30 kontor i utlandet bidrar med kunnskap og støtte til bedrifters inngang i internasjonale markeder. Erfaring fra dette arbeidet viser at norske bedrifter har mye å hente på å gjøre bedre forberedelser før de går ut internasjonalt.

IFU/OFU kontrakter, tilskudd til utvikling i partnerskap med krevende kunde, er den viktigste støtteordningen i regionen for finansiering av bedrifters tidlige vekstfase. I alt ble det bevilget 85 mill. kroner over denne rammen til bedrifter i Oslo og Akershus. Tilskuddsordningen har gode evalueringer, og støtten fra Innovasjon Norge utløser i stor grad også privat finansiering.

Bedriftsnettverk OG NAVIGATOR

Forskning viser at bedrifter som samarbeider med andre er mer innovative. Innovasjon Norge rekrutterer hvert år bedrifter til nettverk og kompetanseprogrammer. Gjennom NAVIGATOR og GET får bedrifter i regionen forberede seg til internasjonale markeder. Innovasjon Norges utekontorer finner partnere og legger tilrette for det første møtet for bedriftene.

INNOVASJONSMILJØER

Osloregionen har sterke næringsklynger innen flere sektorer. Gjennom felles regionale strategier bidrar Innovasjon Norge til mobilisering innenfor

- Helse og biovitenskap
- Fornybar energi og miljøteknologi
- IKT
- Maritime næringer
- Kreative næringer

Det er oppnådd betydelige effekter av klyngesatsingen. Helseklyngen **Oslo Cancer Cluster** fikk den beste evalueringen av NCE prosjektene i 2010. OCC mottar årlig over 5,6 mill. kroner i tilskudd fra NCE programmet og Innovasjon Norge. Klyngen har 62 medlemmer og dekker hele verdikjeden innen onkologi. Partnering konferansen (ECCP) arrangert av OCC i 2010 trakk over 400 deltakere fra 22 land, med mer enn 500 partnermøter.

Oslo Medtech Cluster har i 2010 tilbakelagt sitt første driftsår med Arenastatus. De 72 betalende medlemmene i Oslo Medtech spenner fra gründerbedrifter til forskning og helseforetak. Klyngearbeidet styrker forretningsmulighetene for medlemsbedriftene. Støtten fra Arena programmet og Innovasjon Norge var på 3,4 mill kroner i 2010.

Oslo Medtech ønskes velkommen til Forskningsparken.
Foto: Forskningsparken

→ Med kontorer i alle fylker og i tretti land over hele verden, er det lett å komme i kontakt med oss.

→ "Innovasjon er en ny vare, en tjeneste, produksjonsprosess, anvendelse eller organisasjonsform som er lansert i markedet eller tatt i bruk i produksjonen for å skape økonomiske verdier"

Aktører innenfor **fornybar energi og miljøteknologi** samarbeider gjennom nettverket **OREEC**, som har sitt utspring i Kjellermiljøet. Innovasjon Norge, Akershus fylkeskommune og Norges forskningsråd støtter omfattende aktiviteter innen mobilisering og kommersialisering. OREEC sto for organisering av næringslivsdelegasjonen under norsk statsbesøk i Slovakia i 2010, med fokus på fornybar energi.

NCE Smart Energy Markets i Østfold er en del av Oslo regionens innovasjonsmiljø for IKT og energiteknologi, med særlig fokus på energihandel og SmartGrid. NCE med adresse i Halden fikk 5,5 mill. kroner i tilskudd i 2010.

Kjellermiljøet fikk i 2010 støtte til forprosjekt for å mobilisere FoU, industri og kunnskapsmiljøer innen solenergi.

Norwegian Fashion Institute (NFI) samler verdikjeden innenfor motedesign, og er et direkte resultat av regional satsing på kultur og opplevelses- næringer. Norsk mote har oppnådd betydelig nasjonal og internasjonal anerkjennelse. Innovasjon Norges utekontor har lagt tilrette for internasjonal profilering, og kontoret i Danmark fikk pris for dette under Oslo Fashion Week.

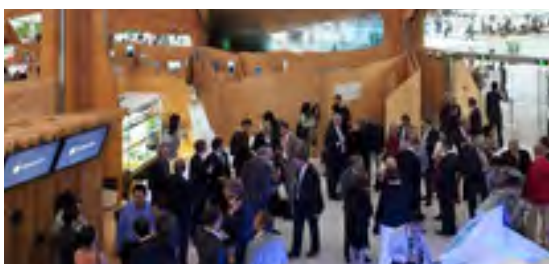

Motedesigner Fam Irvoll. Foto: Vincent Hasselgård

Landbruket i denne regionen står sterkere enn i mange andre deler av landet, og er preget av solide bruk med et godt driftsgrunnlag. Støtten fra Innovasjon Norge går til utvikling av tradisjonelt landbruk og tilleggsnæringer.

PROFILERING EN VIKTIG TJENESTE

Innovasjon Norge koordinerer markedsføring av norsk næringsliv og av Norge som reisemål. Internasjonale messedeltakelser og delegasjonsreiser for norsk næringsliv ved statsbesøk i utlandet inngår i dette arbeidet. Reiselivsnæringen i Oslo og Akershus deltar aktivt i profileringsaktiviteter, inklusive et felles prosjekt for markedsutvikling i Stor-Oslo regionen. Innovasjon Norge ledet norske deltakelse på **Expo 2010 i Shanghai**, hvor Oslo kommune sto i spissen for **Oslo Week**.

Fotoarkiv Innovasjon Norge

I samarbeid mellom Innovasjon Norge og Oslo kommune deltok flere av næringsklyngene og regionale bedrifter på den norske paviljongen, hvor det ble arrangert møteplasser mellom norsk og kinesisk næringsliv. Maritim sektor var tungt representert, sammen med helse, fornybar energi og miljøteknologi.

Mobile World Congress 2010

Mobile World Congress i Barcelona i februar samlet 49000 deltakere fra mobilbransjen. Her ble det lansert en rekke nye mobiltelefoner, rykende ferske produkter, og applikasjoner. Innovasjon Norge og regionkontoret la tilrette for at 25 norske bedrifter fikk presentere seg på kongressen, sammen med IKT Norge. De fleste av bedriftene på den norske standen kom fra Oslo.

SAMFUNNSANSVAR

Innovasjon Norge har Samfunnsansvar som strategi, og prioriterer gründere og bedrifter som vektlegger både økonomisk, miljømessig og sosial bærekraft. I løpet av 2010 har regionkontoret arrangert seminar for egen kompetanseutvikling der kundebedriften Borregaard fra Sarpsborg, bidro med innsikt i hvordan de har integrert et så viktig tema i sin virksomhet.

BEVILGNINGER I LØPET AV ÅRET

Finansieringsvirksomheten i Oslo og Akershus er preget av nyskappingsprosjekter. En typisk kunde er en bedrift i tidlig fase, med vekt på produktutvikling, markedsorientering og tidlig kommersialisering. Tilgjengelige midler til utvikling av nyskapende næringsliv i regionen er svært begrenset i forhold til behovet. Dette gjelder både i forhold til potensialet, og i forhold til regionens behov for å utvikle et mer innovativt og verdiskapende næringsliv.

Oslo innvilget, mill. kroner	2010	2009
Antall saker innvilget	211	229
Risikolån og garantier	26,9	129,5
Distriktsrettet tilskudd	0,9	11,7
Tilskudd etablerere	16,5	43,3
Tilskudd landbruk	22,5	32,1
Tilskudd forsknings- og utviklingskontrakter	65,0	85,6
Andre tilskudd	36,0	69,5
Sum innvilget	167,8	371,7

Akershus innvilget, mill. kroner	2010	2009
Antall saker innvilget	161	217
Lavrisikolån	18,5	28,5
Risikolån og garantier	12,7	40,0
Distriktsrettet tilskudd	-	0,1
Tilskudd etablerere	10,1	24,9
Tilskudd landbruk	20,5	25,3
Lån med rentestøtte landbruk	43,4	-
Tilskudd miljøteknologi	1,6	-
Tilskudd IFU/OFU kontrakter	25,0	23,2
Andre tilskudd	53,9	30,0
Sum innvilget	142,3	172,0

Innovasjon Norge har en samlet låneportefølje på 336 mill. kroner i Oslo og Akershus. I 2010 ble det innvilget 390 SkatteFUNN prosjekter i Oslo og 185 i Akershus. I 2010 var antallet 384 i Oslo og 198 i Akershus.

Økt fokus på forskning og nyskaping i næringslivet

Etter finanskrisen og økonomisk nedgang i 2009, var året 2010 generelt preget av oppgang for næringslivet i regionen.

Bedriftene i Østfold trenger målrettet satsing på forskning og utvikling (FoU). Innovasjon Norge ønsker å være en pådriver for dette sammen med våre regionale partnere. Målsettingen er å styrke næringslivets konkurransekraft.

VI GIR LOKALE IDEER GLOBALE MULIGHETER

- I Innovasjon Norge arbeider mennesker som har lokal- og internasjonal kompetanse slik at en idé kan bli en forretningsuksess.
- Vi skal bidra til at norsk næringsliv utvikler seg, spesielt med tanke på fornyelse og innovasjon både for bedrifter og enkeltprodukter
- Jobben vår er blant annet å utvikle distriktene og styrke og profilere norsk næringsliv i Norge og i utlandet.
- Vi skal også få flere nordmenn til å reise mer i Norge og trekke utenlandske turister hit.

REGIONKONTORET

Regionkontoret for Oslo, Akershus og Østfold dekker tre fylker og 29% av landets befolkning. Kontoret har i 2010 hatt 34 medarbeidere fordelt på kontorsted i Oslo og på Grålum. Kontoret har også i 2010 ivarettatt nasjonale og regionale fellesfunksjoner innenfor IPR-rådgivning, Bedrift i EU og Romania/Bulgariaprogrammene. Kontoret har ansatt egen designrådgiver som tilbyr etterspurt rådgivning og støtte til designutvikling.

REGIONSTYRET

Regionstyret er felles for Oslo, Akershus og Østfold. Styrets oppgave er å legge til rette for økt innovasjon og vekst for næringslivet i Østfold. I 2010 behandlet styret 117 saker i 10 møter, vel halvparten av sakene er finansieringssaker. Styret har levert innspill til evalueringen om Innovasjon Norge. Der er det påpekt behovet for økte rammer til innovasjon i sentrale strøk og innspill til styringsstrukturen for å bli kundeorientert.

Regionstyret består av (fra sept. 2010)

Ivar G. Karlsen (leder), næringslivsleder
 Kristin Misund (nestleder), forskningsdirektør
 Arne Øren, tidl. fylkesordfører
 Siri Hov Eggen, fylkespolitiker/leder
 Bente Roer, bonde
 Espen Espeset, politisk rådgiver
 Vidar Sannerhaugen, inkubatorleder
 Grete Sønsteby, gründer

Observatører møter fra Oslo kommune, Akershus og Østfold Fylkeskommuner og Fylkesmannens landbruksavdeling i Oslo/Akershus og Østfold.

REGIONAL SAMHANDLING

Samhandling med regionale aktører er vesentlig for å nå målene om økt entreprenørskap og vekst gjennom innovasjon og internasjonalisering i næringslivet. Mobilisering gjennom klynger er viktig for å fremme mer kunnskaps- og forskningsbasert næringsliv.

Fleire regionale mobiliserings- og talentutviklingsprogram støttes i samarbeid med NHO, SIVA og Østfold fylkeskommune. Målet er å fremme kvinner til ledende stillinger og styreverv.

ENTREPRENØRSKAP

I 2010 ble det startet en satsing på økt mobilisering for å få fram flere nyskappende nyetableringer i fylket. Gründercafé er et konsept som Etablererservice Østfold og Innovasjon Norge samarbeider om for å nå flere. Totalt ble det fra Innovasjon Norge gitt 16 stipender på tilsammen 4,845 millioner kroner i Østfold i 2010. Dette er en betydelig økning fra året før.

Ungdomsbedriften **ISY DA** ble tildelt etablererstipend for å utvikle bedriften ISY for produksjon og salg av samlemansjett for pinneis. Bedriften eies av fire kvinner.

Entreprenørskap i Østfold er et viktig satsingsområde. Arbeid med entreprenørskap strekker seg fra mobilisering til internasjonalisering. I tidlig fase skjer det gjennom Ungt entreprenørskap, Etablererservice Østfold og etablererstipend for de med størst potensiale.

I 2010 ble det registrert 2536 nyetableringer i Østfold, hvilket er det høyeste tallet på 2000 tallet. Bare et fåtall av disse etableringene er basert på nyskaping, som er målgruppen for Innovasjon Norge.

VEKST I BEDRIFTER GJENNOM KOMPETANSE OG INTERNASJONALISERING

Tilbakemelingen fra Innovasjon Norges medarbeidere i utlandet, er at norske bedrifter både tenker for smått og at de er dårlig forberedt. Våre tjenester er rettet inn mot å bidra til at bedriftene er bedre forberedt og at de har større ambisjoner.

Et kompetanseprogram for internasjonal vekst i Østfold ble gjennomført for syv industribedrifter i fylket i fjor. En deltaker var **Norsk Trafoservice AS** som leverer transformatorer til hele verden.

→ **Aktiv medspiller for innovasjon og internasjonal vekst**

Borregaard Industries Limited, Norge mottok 58 millioner kroner fra det nyetablerte miljøteknologiprogrammet til utvikling av pilot for framstilling av andre generasjons biodrivstoff.

Slåttland Mekaniske Industri AS

Slåttland Mek Industri AS (SMI) ble etablert 1987 og er lokalisert i Rakkestad. Bedriften leverer mekaniske løsninger til kunder som opererer innen offshore, onshore, subsea og marine industri. SMI med daglig leder Sigurd Slåttland er utviklingsorienterte og har hatt god hjelp gjennom Innovasjon Norges tjenestetilbud. Bedriften deltok på kompetanseprogrammet FRAM i 1995 og internasjonaliseringsprogrammet mot Vietnam i 2007. Innovasjon Norge har medvirket finansielt i flere innovasjonsprosjekter hvor bedriften har tatt i bruk ny teknologi. De har deltatt i internasjonaliserings nettverk og markedsreiser for å se nye muligheter, f.eks. i Brasil.

Slåttland etablerte i 2008 SMI Slåttland Vietnam Co Ltd som nå har seks ansatte innen engineering. Bedriften har knyttet til seg et nettverk i Vietnam med totalt 12 bedrifter på ulikt nivå for samarbeid. Gjennom en fast samarbeidsavtale med en mekanisk bedrift i Vietnam med 150 ansatte fabrikkeres ståldetaljer for offshore og marine applikasjoner. De har norsk tilstedeværelse i Vietnam med personell fra SMI Norge med kompetanse for bygging av ulike typer prosessmoduler til olje og gass markedet. Bedriften benytter aktivt Innovasjon Norge som samtalepartner i tillegg til de finansielle mulighetene.

Slåttland har etablert datterselskap i Vietnam. Foto: Slåttland

Landbruk er den største bransjen for Innovasjon Norge i regionen. Gårdsbrukene har et godt driftsgrunnlag sammenlignet med mange andre regioner. De største investeringene foretas innen de tradisjonelle næringene. Mange enkeltbruk har valgt å søke støtte over bioenergiprogrammet til gårdsvarmeanlegg. Bygdeutviklingsprisen for 2010 ble tildelt **Brødrene Ringstad AS** i Rakkestad.

Regional Matkultur ble i 2010 etablert som en selvstendig organisasjon etter å ha vært et prosjekt i over ti år. Organisasjonen er et viktig nettverk for å fremme bruk av lokale kortreiste råvarer fra sjø og land i vår region. Organisasjonen har nærmere 90 medlemsbedrifter i Oslo, Akershus og Østfold.

Reiseliv er et satsingsområde i fylket. I fjor ble Østfold Reiseliv etablert som bidrar til en strategisk markedsføring av fylket. Innovasjon Norge bidrar i satsinger rundt Stubbefolket og Utmarksbaserte opplevelser. Det er gitt støtte til utvikling av to bedriftsnettverk, et i Festningen i Halden og et på Hvaler. Innovasjon Norge har støttet to kurs innen opplevelsesproduksjon.

Foto: Terje Rakke

Kompetanseprogrammet FRAM-Si, (strategi og innovasjon) med deltakelse fra ti reiselivsbedrifter. Gjennom programmet har bedriftene fått tilgang til hele tjenestetilbudet til Innovasjon Norge og flere av bedriftene tenker vekst og innovasjon.

INNOVASJONSMILJØER

Regionkontoret arbeider for at næringslivet skal dra nytte av klyngesatsingen på tvers av fylkesgrenser.

NCE Smart Energy Markets er en næringsklynge som historisk har demonstrert internasjonal gjennomslagskraft og innovasjonsstyrke. Klyngen har levert teknologi til verdens første kraftbørs, verdens første børs for Kyotokvoter og verdens første aktørssystemer for markedsbasert energi- og kvot Handel. NCE Smart Energy Markets er således en akselerator for nyetableringer og vekst blant klyngens bedrifter og industripartnere og en katalysator for næringsrettet universitets- og høgskoleutdanning og FoU. Klyngen fikk 6,25 millioner kroner i tilskudd for 2010.

Arena Magica er Østfolds nye regionale næringsklynge innen kultur- og opplevelsesnæringene. Klyngen består av et tredvetalls aktører fra film, musikk og scene. Ambisjonen er å styrke klyngens evne til innovasjon og verdiskaping gjennom økt samspill mellom næringsaktørene, kunnskapsmiljøer og det offentlige. Prosjektet er en del av Arena-programmet og har fått støtte på 2,0 millioner kroner i 2010.

BEVILGNINGER I LØPET AV ÅRET

Østfold innvilget, mill. kroner	2010	2009
Antall saker innvilget	157	176
Lavriskolån	122,3	76,0
Risikolån og garantier	11,6	81,6
Tilskudd etablerere		
Tilskudd etablerere	4,9	3,5
Distriktsrettet tilskudd	1,6	7,7
Tilskudd landbruk	22,5	26,5
Lånebeløp rentestøtte landbruk	45,0	37,4
Miljøteknologiprogrammet	58,0	-
IFU/OFU	1,9	2,4
Andre tilskudd	7,6	2,2
Sum innvilget	275,4	237,2

Innovasjon Norge har en låneportefølge på 262 mill. kroner i Østfold.

I 2010 ble det innvilget skattefunn til 43 prosjekter i 2010 mot 54 i 2009. Innovasjon Norge samarbeider aktivt med partnerskapet for å øke FoU aktiviteten i næringslivet i fylket for å legge til rette for innovasjon og vekst.

Årsrapport 2010 Innovasjon Norge i Hedmark

I 2010 begynte finansmarkedet gradvis å fungere som normalt igjen. Næringslivet var likevel mer avventende med nye investeringer. Volumveksten har for 2010 har vært svak, men vi ser nå tegn til betydelig konsolidering av resultatene og flere av bedriftene drives nå med gode resultater. For landbrukets del har investeringslysten vært stor.

VI GIR LOKALE IDEER GLOBALE MULIGHETER

- **I Innovasjon Norge arbeider mennesker som har lokal- og internasjonal kompetanse slik at en idé kan bli en forretningsuksess.**
- **Vi skal bidra til at norsk næringsliv utvikler seg, spesielt med tanke på fornyelse og innovasjon både for bedrifter og enkeltprodukter**
- **Jobben vår er blant annet å utvikle distriktene og styrke og profilere norsk næringsliv i Norge og i utland.**
- **Vi skal også få flere nordmenn til å reise mer i Norge og trekke utenlandske turister hit.**

OM KONTORET I HEDMARK

Innovasjon Norge i Hedmark har 16 ansatte med bakgrunn fra økonomi/finans, landbruk, design samt innen strategi- og ledelse. I 2010 flyttet vi til nye lokaler i Vangsvengen 73 i Hamar.

Mye av utviklingsfokus har i 2010 vært rettet mot kompetansehevede tiltak og i mindre grad mot større investeringer, noe som er en naturlig følge av finans-krisen. Det er i 2010 totalt innvilget distriktsrettede tilskudd og risikolån til 70 prosjekter, noe som er en reduksjon i antall saker. Innvilget beløp for tilskuddsordningene var 22,7 mill. kroner, noe som var en liten vekst. For distriktrisikolåneordningen i 2010 ble det innvilget 13,0 mill. kroner. I tillegg tilførte Innovasjon Norge næringslivet i Hedmark til sammen 15 mill. kroner i lavrisikolån, landsdekkede risikolån og garantier.

For landbruket var 2010 historisk med en stor pott med tilskudd og rentestøtte til investeringsprosjekter innenfor tradisjonelt landbruk. 148 søknader ble behandlet innenfor investeringstilskudd og rentestøtte.

Kontoret har et svært godt samarbeid med Hedmark fylkeskommune og Fylkesmannen i Hedmark, samt kommunenes medarbeidere innenfor landbruk og næring.

RAPPORT FRA STYRET

Styret har vært svært aktive og engasjert i diskusjoner om næringslivets utfordringer og muligheter. Spesielt har det vært fokusert på landbruk, reiseliv og industri. Det ble i 2010 avholdt 9 styremøter. Styret har behandlet 33 finansieringssaker.

På sitt første møte i 2010 oppsummerte styret erfaringene fra prosessen rundt tildeling av bygdeutviklingsmidlene (tradisjonelt jord- og skogbruk).

Et av styrets møter ble viet tema industri. Styret ble orientert om at kontoret jobbet aktivt mot enkeltkunder innenfor bl.a. trebasert industri, næringsmiddelindustri, byggvare/trehus- og metallindustrien. Styret har gjennom året blitt holdt løpende orientert om gode resultater fra medarbeider- og kundeundersøkelsene i Innovasjon Norge. Styret har også blitt orientert om nasjonale evalueringer av Innovasjon Norge.

Styret har deltatt i dialogmøte med Hedmark fylkeskommune, Fylkesmannen i Hedmark og Innovasjon Norge. Styret har behandlet og gitt sin tilslutning til kontorets handlingsplan for 2011. Det sittende styret fikk sin periode prolongert frem til 01.11.2010. Innovasjon Norges hovedstyre valgte nytt styre som trådte i funksjon fra 28.10.2010.

Bygdeutviklingsprisen 2010

Årets lokale Bygdeutviklingspris for 2010 på 50.000 kroner ble tildelt Fjellmjølk AS. Styrets leder Sigrid Narmo, var til stede på utdelingen i Vingelen 10. september. De lokale melkeprodusentene fra Vingelen har vist stor grad av nyskaping gjennom å være innovative i forhold til bruk av miljøvennlige og kortreiste materialer og energibesparende elementer i dette nye fjøskonseptet.

Foto: Jacob Trøan, Materialbanken AS

NÆRINGSLIVET I HEDMARK

Den viktigste verdiskapingen i Hedmark skjer i verdikjedene landbruk og næringsmiddelindustri og skogbruk og tremekanisk industri, hus- og hytteproduksjon inkludert. Bioteknologinæringen i Hamarregionen er det mest forskningstunge miljøet i Hedmark.

Samtidig vokser reiselivsnæringen, som i stor grad henger sammen med landbruk og utmark. Det er disse næringene, som har sitt regionale, nasjonale og i noen grad internasjonale fortrinn, som er de næringsområdene Innovasjon Norge i Hedmark vier spesielt stor oppmerksomhet.

→ Med kontorer i alle fylker og i tretti land over hele verden, er det lett å komme i kontakt med oss.

AKTIVITETEN VED KONTORET

Kompetanseheving i fokus!

Flere av våre lånekunder innenfor reiseliv opplevde markedssvikt og lønnsomhetsutfordringer i 2010. Innovasjon Norge har tatt en proaktiv rolle mot reiselivet på Sjusjøen. Vi har bevilget midler til et lite forprosjekt hvor mandatet har vært å jobbe mot næringen i forhold til nettverksbygging. Dette arbeidet fortsetter i 2011. Kontoret har satt fokus på kompetanse og nettverk overfor reiselivsvirksomheter som har potensial og ønske om vekst.

For øvrig industri har kontoret arbeidet aktivt mot enkeltkunder innenfor bl.a. trebasert industri, næringsmiddelindustri, byggvare/trehus- og metallindustrien. Vi har blant annet arrangert et seminar om Lean-metodikken som samlet 15 deltakere.

Også innenfor landbruk har det vært gjennomført kompetansehevede tiltak i 2010. Tre byggekurs har blitt avholdt henholdsvis i Tynset, Hamar og Kirkenær og samlet totalt ca 150 bønder. Hensikten var å få fokus på viktighet av god planlegging og rask gjennomføring av prosjekter, samt en oppdatering på den nye plan- og bygningsloven og for å poengtere viktigheten av dyrevelferd.

Internasjonalisering av bioteknologinæringen

Våren 2010 satte Innovasjon Norge i Hedmark opp et Navigator-prosjekt for bioteknologiselskaper innen landbruk og marin. Fem selskaper deltar. Den enkelte bedrifts nåsituasjon ble kartlagt, to fagsamlinger er gjennomført og alle selskapene spisset sine internasjonaliseringplaner mot slutten av 2010. Selskapene går videre i 2011 med stor aktivitet koblet opp mot Innovasjon Norge sine kontorer i utlandet for å få kartlagt markedsmuligheter og knyttet til seg aktuelle kontakter. Geno Global er en av deltakerene i Navigator-prosjektet. Utover dette er de også meget aktive brukere av Innovasjon Norge sine internasjonaliseringstjenester.

De ansatte ved kontoret gjennomførte høsten 2010 en studiereise til vårt utenlandskontor i Milano. Sammen la vi her opp en plan for internasjonalisering for flere av våre kunder, blant annet innenfor bioteknologi.

Nyetablerere

Det har også i 2010 vært stor aktivitet innenfor etablerersatsningen. Vår målsetting om å bidra til mer for færre, for å følge det overordnede målet om å stimulere til bedre og mer langsiktige etableringer, har resultert i et mindre antall prosjekter, men tildeling av større tilskudd per etablering.

Et økt samarbeid med det øvrige virkemiddelapparatet, hvor definering av egne og hverandres roller overfor etablerere har foreløpig gitt gode resultater i markedet.

Vi kan videre konkludere at årets prosjekter har hatt større innovasjonsgrad hvorav flere med internasjonalt potensial. Stereoskis AS har utmerket seg som innovative og er nå deltaker i Innovasjon Norges Høyvekstprogram. De produserer og selger wakeski via forhandlere og distributører i mange land. Vi bistår nå med selskapsetablering i Tyskland for egen distribusjon og salg i Europa.

Paralab DA

Et av prosjektene som også har fått etablerertilskudd er Paralab DA. En regelendring fra Statens legemiddelverk om reseptbelegging av ormekurer for hobbydyr (hest, hund og katt) la grunnlaget for Paralabs innovative forretningsidé. Formålet med regelendringen var å hindre feilmedisinering, redusere dannelsen av resistente ormer og generelt bidra til bedre dyrehold.

Produktet "Sjekk Snylteren" tilbyr dyreeiere en brukervennlig tjeneste både når det gjelder prøvetaking, innsending og laboratorieundersøkelse dersom det foreligger mistanke om parasitter. Prosjektet har også mottatt designrådgiving.

Logo er utarbeidet av M8 Design.

Design

13 bedrifter har gjennomført merkevarestrategi som et forprosjekt før en igangsetting av eventuelle andre designprosjekt. Et krav er at bedriften må ha på plass en merkevarestrategisk plattform. Kravet har høynet kvaliteten på designprosjektene betraktelig. Prosjektene er igangsatt innen satsingsområdene Reiseliv, Mat, IKT, Landbruk, Kultur og opplevelse og Industri.

Illustrasjonsfoto: Kvikne Flatbrød./Form til Fjells.

Årets gründerkvinne

I 2010 vant Elisabet Norderup Michelson, gründer av bedriften Elmico AS i Sør-Odal prisen på 1 mill. kroner som Årets gründerkvinne 2010. Innovasjon Norge støtter nå selskapets videre utvikling med finansiering og rådgivning internasjonalt.

Næringslivet i fylket

Noen nøkkeltall	2010	2009
Folketall	191 622	190 570
Kommuner (hvorav 5 idistriktssområde C og 10 i område B)	22	22
Arbeidsledighet	2 680	2 716
Konkurser	143	185
Nyetableringer	1085	835

Nettverk gir resultater

I etterkant av finanskrisen har næringslivet i Oppland vært preget av konsolidering og tilpasning til markedskorreksjonene. Det har resultert i at prosjekt- og søknadsinngangen er tilbake på normalnivå. Innovasjon Norge har vist seg å være et viktig instrument for konkurranseutsatte bedrifter ved konjunktursvingninger. Behovet for samarbeid og nettverksallianser har utkrystallisert seg som en tydelig trend. Innovasjon Norge som pådriver for denne utviklingen og tilbyr av nettverksprogrammer og tjenester er viktig for økt innovasjon, vekst og verdiskaping.

VI GIR LOKALE IDEER GLOBALE MULIGHETER

→ **I Innovasjon Norge arbeider mennesker som har lokal- og internasjonal kompetanse slik at en idé kan bli en forretningsuksess.**

→ **Vi skal bidra til at norsk næringsliv utvikler seg, spesielt med tanke på fornyelse og innovasjon både for bedrifter og enkeltprodukter**

→ **Jobben vår er blant annet å utvikle distriktene og styrke og profilere norsk næringsliv i Norge og i utland.**

→ **Vi skal også få flere nordmenn til å reise mer i Norge og trekke utenlandske turister hit.**

Det er totalt 14 ansatt ved kontoret på Lillehammer. I tillegg deles en stilling med Hedmark innen design. Vi er samlokalisert i Oppland Nyskapingssenter med fylkeskommunens avdeling for regional utvikling og Norges forskningsråd. Samarbeidet med det regionale partnerskapet har fungert godt.

I 2010 har kontoret behandlet 335 finansieringssaker. Kontoret er organisert i team, noe som har medført en økt grad av spesialisering hos de ansatte. Dette er i tråd med Innovasjon Norges strategi- og organisasjonsutvikling.

RAPPORT FRA STYRET

Styret har vært svært aktive og engasjert i diskusjoner om næringslivets utfordringer og muligheter. Spesielt har det vært fokusert på landbruket i forhold til krevende strukturendringer og svak lønnsomhetsutvikling. Dette er viktig for Oppland, hvor landbruket har en vesentlig betydning for store deler av det øvrige næringsliv.

For å utløse vekstpotensialet innenfor teknologi og kompetansearbeidsplasser er det behov for økte finansieringsmuligheter i sentrale strøk. Dette vil i neste omgang styrke distriktene.

Styret har hatt 9 møter og behandlet 99 saker. Ett av styremøtene ble kombinert med en todagers befaring på Vestoppland hvor flere kunder ble besøkt. I tillegg til finansieringssaker har styret arbeidet med strategier, høringsuttalelser og forretningsplaner. De har også gitt innspill til Jordbruksforhandlingene i 2010.

Audun Tron (leder)	Kari Broberg (nestleder)
Christl Kvam	Ingvar Hage
Trond Ellingsbø	Anne Hjelmsstadstuen Jorde
Thor Svegården	Solveig Rindhølen

Næringslivet i fylket

Industri, energi og miljø

Industrien i Oppland sysselsetter 11-12 000. Halvparten finnes i Gjøvikregionen med Raufoss Industripark som tyngdepunkt, hvor ca 3 000 er sysselsatt.

Norwegian Centres of Expertice (NCE) på Raufoss er nasjonalt ledende innen automasjon og materialteknologi. Innovasjon Norge skal bidra til at denne kompetansen skal tilflytte andre bransjer. Denne innsatsen må styrkes de nærmeste årene gjennom å øke aktivitetene både mot FoU og internasjonalisering. Innovasjon Norge har spilt en aktiv rolle gjennom støtte til prosjektutvikling, nettverkskoblinger og finansiering.

I løpet av 2010 har Innovasjon Norge gjennomført markedsundersøkelser og annen markedsbistand i flere land. Dette arbeidet forventes utvidet de neste årene.

Reiseliv, kultur og opplevelse

Oppland er Norges største reiselivsfylke målt i antall gjestedøgn. Reiselivsnæringen er en svært viktig næring, ikke minst i distriktene hvor den har stor betydning for sysselsettingen, spesielt av kvinner. Ringvirkningseffekten overfor andre bransjer er også betydelig.

Snowballprosjektet i Lillehammerregionen er den største regionale reiselivssatsingen. Prosjektets visjon er å gjøre Lillehammerregionen til Europas mest komplette region for vintersport og opplevelser, herunder kultur, helse, velvære og arrangementsutvikling. Prosjektet omfatter bedrifter fra 7 kommuner, fra Ringsaker (Hedmark) i sør til Nord-Fron i nord.

→ Med kontorer i alle fylker og i tretti land over hele verden, er det lett å komme i kontakt med oss.

Det var økning i antall gjestedøgn i Norge på 2 % i 2010 sammenlignet med 2009. Oppland tok ikke del i den nasjonale økningen. Statistikken for Oppland viser en nedgang på -1 %.

Sektoren kultur og opplevelse er en viktig satsing. I 2010 ble fokuset satt på nettverk og samarbeid mellom bedrifter. Det ble bl a igangsatt et prosjekt som omfatter 9 bedrifter i Hedmark og Oppland innen film. Målet er å få etablert ett bedriftsnettverk.

Kvinner

NCE Raufoss har etablert et nettverksforum for kvinner i klyngebedriftene. Siden etableringen har denne satsingen, foruten nettverksbygging, resultert i tre kvinnelige doktorgradstipendiater og flere kvinner i styrerommene.

Av total virkemiddelbruk gikk i 2010 43 % til kvinner eller kvinneprosjekter. Dette er en økning fra 35 % i 2009. Oppland har også deltakere i alle nasjonale kvinneprogrammer i Innovasjon Norge.

Landbruk

Hovedmålet for landbruket i Oppland er "Attraktive arbeidsplasser og muligheter for de som vil satse". Den generelle trenden er økende produktivitet med redusert arbeidsforbruk. Det er færre bruk, men mer jordbruksareal i drift. Investeringene er høyere, driftstørrelse og volumutviklingen økende, men bekymringen er knyttet til stadig lavere lønnsomhet. 44 % av antall saker under bygdeutviklingsmidlene er gått til kvinner og 17 % til ungdom under 35 år. Problemstillingen har vært knyttet til leie eller eie areal, kjøp eller egenproduksjon av fôr, samt og kjøp eller leie av kvoter.

Aktiviteten under de landbruksrelaterte midlene for matprogrammet og trebasert innovasjonsprogram har vært på linje med tidligere år, mens andelen bioenergisprosjekter hadde en økning. Det ble etablert et nettverk av grøntprodusenter med vekstambisjoner og innovative prosjekter.

Den nasjonale BU-prisvinneren i 2010 ble Morten Schakenda - Bakeriet i Lom.

Entreprenørskap

Det har vært stort fokus på entreprenørskap og etablerersatsing i samarbeid med Oppland fylkeskommune. Dette inkluderer samarbeid med kommunene og deres førstelinjetjeneste gjennom faste teamatiserte nettverksmøter og samhandlingsarenaer. Totalt har 145 deltatt på avklaringskurset "skal - skal ikke". Etablereroppfølgingen samlet 117 deltakere hvorav 57 % kvinner. I løpet av året ble det satt opp ni temakurs spesielt rettet mot nyetablerte bedrifter, dette i samarbeid med næringsapparatet. Det er flere nyetableringer med internasjonalt vekstpotensial.

Nøkkel tall

Innovasjon Norge Oppland	2010	2009
Antall saker	335	400
Innvilget beløp mill. kroner	164,5	330
Låneportefølje mill. kroner	410	371

Innvilget (mill kroner)	2010	2009
Lavrisikolån	2,8	21,4
Innovasjonslån, risikolån og garantier	15,0	125,3
Distriktsrettet tilskudd	26,4	29,5
Etablererstipend, inkubatorstipend	7,4	11,0
Tilskudd landbruk	33,6	24,7
Lånebeløp for rentestøtte	61,2	62,7
Andre tilskudd	18,1	55,4

Største næringer tilsagn 2010 (mill. kroner)

Jord/skogbruk	87,4
Industri	31,4
Faglig vitenskaplig og teknisk tjenesteyting	12,5
Forretningsmessig tjenesteyting	5,3
IKT	5,3

Næringsliv	2010	2009
Eksport / milliarder kroner	4,9	4,4
Konkurser	150	190
Nyetableringer	1409	1229

→ Med kontorer i alle fylker og i tretti land over hele verden, er det lett å komme i kontakt med oss.

Performancedrinks AS

Performancedrinks AS ble etablert i 2009. Virksomheten er lokalisert i Gausdale kommune og har to ansatte.

Gründerne bak Performancedrinks har utviklet og selger sin egen energidrikk, Intermezzo. Intermezzo markedsfører seg som en sunn energidrikk basert på kun naturlige råvarer.

I 2010 ble det inngått avtaler med 7-Eleven og Europris. Energidrikken selges nå over hele landet.

Gründerne vurderer også mulighetene for internasjonalt salg og samarbeider tett med flere av Innovasjon Norges kontorer i utlandet.

Innovasjon Norge har bidratt med etablererstipend og Nyvekst.

Pretre AS

Pretre AS er Norges største produsent av takstoler. Konsernet har fabrikker i Stryn, Kristiansund, Steinkjer og Gausdal.

I 2010 åpnet Pretre AS Europas mest moderne og største takstolfabrikk i Gausdal. produksjonen ved anlegget er svært automatisert og har kapasitet til å bygge en ny takstol hvert 80. sekund. Gjennom å satse på stor grad av automasjon i produksjonen er dette Europas mest rasjonelle og effektive takstolfabrikk.

Automasjonsprosessen har skjedd i samarbeid med Sintef Raufoss Manufacturing AS.

Innovasjon Norge har bidratt med utviklingsmidler fra Treprogrammet og tilskudd til etablering av fabrikk.

Årsrapport 2010

Buskerud og Vestfold

Mange virksomheter i Buskerud og Vestfold har hatt en gledelig positiv omsetningsutvikling i 2010. Konjunkturutsatte næringer med tradisjonelt små ordreserver har etter en krevende periode i 2008 og 2009 igjen fått framtidstroen tilbake. Olje og gass samt maritim industri reagerer senere på konjunktursvingninger og står fortsatt overfor utfordringer, men viser i stor grad vilje og evne til langsiktighet med igangsetting av spennende utviklingsprosjekter støttet av Innovasjon Norge. Konjunktorene rammer fortsatt reiselivsnæringen generelt, særlig merkbar har svikten vært for kurs og konferansesegmentet. Reiselivsbedrifter rettet mot turisme har i 2010 hatt en akseptabel utvikling.

VI GIR LOKALE
IDEEER GLOBALE
MULIGHETER

→ I Innovasjon Norge arbeider mennesker som har lokal- og internasjonal kompetanse slik at en idé kan bli en forretningsuksess.

→ Vi skal bidra til at norsk næringsliv utvikler seg, spesielt med tanke på fornyelse og innovasjon både for bedrifter og enkeltprodukter

→ Jobben vår er blant annet å utvikle distriktene og styrke og profilere norsk næringsliv i Norge og i utland.

→ Vi skal også få flere nordmenn til å reise mer i Norge og trekke utenlandske turister hit.

INNLEDNING

Innovasjon Norge Buskerud og Vestfold er en aktiv utviklingsaktør i begge fylker. I 2010 har vi bidratt i det regionale utviklings- og strategiarbeidet innenfor våre prioriterte sektorer og opplever at et godt grunnlag for målrettede satsinger i samspill med øvrige utviklingsaktører er på plass. I samarbeid med næringsklyngene i regionen har vi i 2010 gjennomført et internasjonalt kompetanseprosjekt for utvalgte bedrifter, fått på plass et stort og spennende forsknings- og utviklingsprosjekt innen helse og fått opp flere innovasjonsprosjekter i og mellom bedrifter. Vi har gitt etablerertilskudd til toppetablerere med stort internasjonalt potensial, men har også hatt fokus på å bidra til å utvikle et godt fungerende breddetilbud til etablerere generelt.

RAPPORT FRA STYRET

Styrets sammensetting:

Elin Røed (leder), Norges Bondelag Vestfold
Per Steinar Jensen (nestleder), NHO Buskerud
Gotfred Rygh, Fylkestinget Buskerud (SV)
Kåre Pettersen, Fylkestinget Vestfold (V)
Gunn Eidhamar, Hemsedal Turistkontor
Kim-Louis Belaska, LO Buskerud
Torun Degnes, Techni AS
Christina Johansen, FMC Kongsberg Subsea

Styret har i 2010 ønsket en tydelig prioritering av aktiviteter mot kontorets 4 fire utvalgte sektorer; energi og miljø, IKT, reiseliv og landbruk. Innenfor energi og miljø har internasjonalt fokuserte prosjekter innen fornybar energi, miljøteknologi og vannbehandling stått sentralt. Innenfor reiseliv og opplevelser har oppmerksomheten vært rettet mot partnerskapets nye reiselivsstrategi i Buskerud.

Tilsvarende har styret vært opptatt av partnerskapets felles satsinger i Vestfold innen mikro-/nanoteknologi og mat.

NÆRINGSLIVET I BUSKERUD OG VESTFOLD

Industrien er teknologibasert, internasjonal og konkurranseutsatt. Økende internasjonal konkurranse gjør store deler av industrien konjunkturfølsom. Finansuroen som startet i 2008 ga først virksomheter innen bil-, båt- og byggindustrien store omstillingsutfordringer. Maritim sektor inkludert olje- og gassindustrien og alle dets underleverandører ble i sterkere grad eksponert utover i 2010 og vil til dels oppleve 2011 som utfordrende. Eksportutviklingen i de to fylker bekrefter dette: Buskerud med stort innslag av industri rettet mot olje og gass hadde fortsatt eksportvekst i 2009, men en nedgang i 2010 på 7,6 %. Vestfold med en mer fragmentert eksportindustri hadde nedgang i 2009, men en økning i 2010 på hele 26 %. Begge fylker beholder sine plasser som hhv. 9. og 5. største eksportfylker i Norge. Mange bedrifter i begge fylker ser nytten av å arbeide tettere sammen i klynger. Innovasjon Norges fokus på samarbeid gir resultater og det er i 2010 initiert nye samarbeids-konstellasjoner innen sektorene olje og gass, maritim, IT og helse. Dette er initiativ som dels kommer ut av etablerte klynger der noen bedrifter ser nye lønnsomme samarbeids-konstellasjoner fremover. Samtidig har eksisterende klynger styrket sine posisjoner.

→ Med kontorer i alle fylker og i tretti land over hele verden, er det lett å komme i kontakt med oss.

Reiseliv en viktig næring

Reiselivsnæringen i Buskerud sysselsetter i øvre deler av fylket over 30 % av arbeidsstokken. Samlede gjestedøgn økte med gladelige 5 %. Dette til tross for redusert etterspørsel etter kurs og konferanser. Destinasjoner mer fokusert på turisme har stått seg bedre gjennom de vanskelige tidene. Regional delplan for reiselivet i Buskerud 2010-2016 er vedtatt som den første i landet. Reiselivet i Vestfold er mindre konjunkturavhengig med noen av landets mest attraktive rekreasjonsområder for camping og hytteliv. Fergeforbindelsene til Danmark og Sverige, samt flyknotepunktet Sandefjord Torp Lufthavn, betyr fortsatt et utnyttet potensial for reiselivet i Vestfold.

Landbruk og mat

Landbruket i de to fylker har til dels ulike utfordringer. I øvre deler av Buskerud er næringen preget av mindre bruk. Likevel er interessen stor for å investere i anlegg og utviklingsprosjekter. Nedgangen i saueholdet ser ut til å være stoppet og interessen for tilleggsnæringer for bredere inntektsgrunnlag er god. I nedre deler av Buskerud og Vestfold er husdyr-, frukt- og grønnsakproduksjon prioritert med store krav til volum for effektivitet og lønnsomhet. Matprodusenter i Vestfold søker internasjonal kunnskap ift. produktutvikling og markedsbearbeiding på jakt etter ny omsetning. Buskerud, som landets tredje største skogfylke, er et av Norges mest aktive fylker innen produksjon av biobrensel og bioenergi. I Vestfold er også aktiviteten økende.

AKTIVITETEN VED KONTORET

Innovasjon Norge Buskerud og Vestfold har i 2010 jobbet målrettet innenfor våre prioriterte områder;

- Miljø og energi, hvor hovedsamarbeids-partner er NCE Systems Engineering Kongsberg og Vannklyngen i Vestfold.
- IKT, hvor hovedsamarbeidspartner er NCE Micro- and Nanotechnology i Vestfold. I tillegg har det vært stor pågang av etablerere innen ulike deler av IKT-sektoren.
- Landbruk hvor interessen for generell utvikling av næringa er stor. I tillegg ser vi stadig flere enkeltprodusenter som øker sin verdiskapning gjennom videreføring av egne produkter.
- Reiseliv hvor vi har opplevd utfordringer for de store hotellene i distriktene i Buskerud, men hvor vi også ser en positiv utvikling når det gjelder samarbeid og nye opplevelsestilbud.
- Kompetanseprosjekter som "Navigate to Asia" og FRAM har vært viktige satsinger i regionen for å tilføre framoverlente bedrifter kunnskapspåfyll innen strategisk ledelse og internasjonalisering. Samarbeid med Innovasjon Norges utekontor har i denne sammenheng vært helt avgjørende for gode resultater.

KUNDEPROSJEKT

Fimreite Software AS leverer IKT løsninger til helsesektoren. Bedriften er en av våre toppetablerere som nå er tatt inn i Høyvekst-programmet. De har fått en solid referansekunde i Danmark og deltok i 2010 i et internasjonalt kompetanseprogram for gründere tilrettelagt gjennom vårt kontor i Boston, USA.

I samarbeid med flere andre norske aktører gjorde avfallshåndterings-selskapet Lindum AS i 2010 et fremstøt i det polske markedet. Initiativet ble godt mottatt og aktivitetene videreutvikles i 2011. Satsingen er gjennomført i tett samarbeid med vårt kontor i Polen..

Innovasjon Norge Buskerud og Vestfold landet to relativt store utviklingskontrakter innenfor OFU/IFU-ordningen i 2010:

- Et samarbeidsprosjekt innen helseteknologi som er fasilitert av Arena Helseinnovasjon og hvor Drammen kommune er krevende kunde
- Et utviklingsprosjekt innen maritim sektor i regi av Kongsberg Esco Multipurpose Valves AS.

Landbruket viser stor aktivitet. Gårdsand AS har bygget nytt produksjonsanlegg for and og annet fjørfe med nedskjæring, pakking og mer bearbeiding av produkter. De har deltatt på studiereise til Frankrike for å fange nye markedstrender og nye spennende produkter introduseres løpende på det norske markedet.

Foto: Einar Alme/Innovasjon Norge Buskerud og Vestfold

Gårdsand AS på studietur i Frankrike. Daglig leder Ådne Søyland får forklart fransk andeoppdrett av Landbruksdirektøren i fylket Landes, Jean-Bernard Rachtet.

→ Med kontorer i alle fylker og i tretti land over hele verden, er det lett å komme i kontakt med oss.

Med tilskudd gjennom Treprogrammet har Slottsgulv AS i samarbeid med løvtresagbruket Plan-Bbygg AS gjort et viktig arbeid for igjen å kunne styrke bruken av norsk løvtre. Prosjektet har gitt gode resultater og bedriftene vil i tiden som kommer konkurrere med eksisterende import av løvtrevirke.

I Lier har Fellespakkeriet SA oppført et stort fellespakkeri for frukt, bær og grønnsaker for produsenter fra nedre Buskerud og nærliggende områder. De 35 andelseierne ser for seg økonomiske fordeler og nye markedsmuligheter med et slikt anlegg. Tilskudd er ytt gjennom utviklingsprogram for frukt, bær og grønnsaker. Innen reiselivet har kontoret fokusert på å bidra til kompetanseheving.

Innovasjon Norge Buskerud og Vestfold har i samarbeid med Norefjell Destinasjon gjennomført vertskapskurs og webkurs for bedre nettkommunikasjon mot kundene. Vertskapskurs er også gjennomført med gode resultater i Larvik. Numedal Næringshage har kjørt kurs i Pakking, Salg og Distribusjon.

Kontorets reiselivskompetanse har vært en aktiv bidragsyter til utarbeidelse av regional delplan for reiselivet i Buskerud 2010-2016 som ble vedtatt i 2010. Både Geilolia og Holm Gård i Hurum har fått kompetansebistand fra Innovasjon Norge for å øke sine helårsaktiviteter som en viktig forutsetning for lønnsom drift. Bedriftene er også gitt tilskudd til realisering av sine ideer.

KUNDEPROSJEKT – "NAVIGATE TO ASIA"

Det ble i 2010 med utspring i NCE Micro- og Nanoteknologimiljøet gjennomført et kompetanseprogram for 9 bedrifter i regionen med fokus på IKT- og elektronikkbedrifter som ønsket å utvikle seg på det nord-øst asiatiske markedet. Programmet var rettet mot internasjonalisering og tilførte bedriftene kompetanse, markedskunnskap og nettverk. Bedriftene fulgte programmet over 13 måneder med individuell oppfølging og 5 samlinger i Norge og Kina. Bedriftene er svært tilfreds med oppnådde resultater der nye forretningsmuligheter og samarbeidspartnere er identifisert og allerede delvis materialisert. Avgjørende for prosjektets suksess har vært tett samarbeid med Innovasjon Norges kontorer i Kina, Japan og Korea. Flere av bedriftene har allerede varslet nye spennende utviklingsprosjekter i kjølvannet av dette kompetanseprogrammet. Deltagende bedrifter fra Buskerud og Vestfold var: Sensor Technologies AS, Jotron AS, Servo Electronics AS, Virtek Communication AS og Abletec AS.

Foto: Arne Borgersen/Innovasjon Norge Buskerud og Vestfold

Kunder og forretningsforbindelser møttes på verdensutstillingen Expo 2010 i Shanghai, Kina.

→ Med kontorer i alle fylker og i tretti land over hele verden, er det lett å komme i kontakt med oss.

NØKKELTALL 2010 BUSKERUD OG VESTFOLD

	Buskerud	Vestfold
Antall ansatte på kontoret	12	8
Antall finansieringssaker	218	145
Antall SkatteFUNN søknader	83	105
Innvilget per virkemiddel (mill. kroner)		
Lavrisikolån	19	28
Risikolån og garantier	27	30
Distriktsrettede tilskudd	7	
Etablererstipend og inkubatorstipend	5	4
Tilskudd landbruk	38	15
Lånebeløp for rentestøtte landbruk	41	40
Andre tilskudd	14	9
Sum innvilget	151	126
Største næringer tilsagn (mill. kroner)		
Jord-/skogbruk	76	80
Industri	30	24
Forretningsmessig tjenesteyting	45	22
Låneportefølje 31.12.2010 (mill. kroner)		
Lavrisikolån	157	180
Risikolån og garantier	23	18
Sum portefølje	180	198

Nøkkeltall næringlivet i fylket

	Buskerud	Vestfold
Folketall	261 110	233 705
Kommuner	21	14
Nyetableringer		
2010	2 676	2 291
2009	2 351	2 069
Arbeidsledighet		
2010	2,5	3,0
2009	2,5	3,1
Konkurser		
2010	196	265
2009	290	286
Eksport (mrd.kr)		
2010	13,6	22,1
2009	14,8	18,4
Reiselivsfylke		
Antall gjestedøgn 2010	2 274 532	1 086 724
Antall gjestedøgn 2009	2 152 669	1 086 830

Et bratt år for mange

Kontoret har gjennom 2010 hatt nytten av ekstra ressurser som ble tilført i forbindelse med finanskrisen. Aktivitetsnivået har vært høyere enn i et normalår, nesten like høyt som i 2009, som var spesielt på mange vis. Flere bedrifter har hatt store utfordringer, og tett samarbeid med banker og eiere har vært nødvendig for å finne gode løsninger.

Telemarkskontoret byttet direktør i 2010.

Isak Rosenvold gikk av med pensjon etter å ha ledet kontoret fra starten i 2003. Bård Stranheim tiltrådte som ny direktør fra august. Nytt er også eiermodellen, hvor fylkeskommunene samlet eier 49 % av Innovasjon Norge på nasjonalt nivå.

VI GIR LOKALE IDEER GLOBALE MULIGHETER

→ I Innovasjon Norge arbeider mennesker som har lokal- og internasjonal kompetanse slik at en idé kan bli en forretningsuksess.

→ Jobben vår er blant annet å utvikle distriktene og styrke og profilere norsk næringsliv i Norge og i utland.

→ Vi skal også få flere nordmenn til å reise mer i Norge og trekke utenlandske turister hit.

→ Med kontorer i alle fylker og i tretti land over hele verden, er det lett å komme i kontakt med oss.

RAPPORT FRA STYRET

Det ble i 2010 valgt nytt styre. Valgkomiteen har bestått av Jan-Terje Olsen, Johannes Tønnes Løchstøer og Signe Gjærum. Det er landsstyret i Innovasjon Norge som velger DK-styrene. Det nye styret består av;

Thorleif Vikre, leder
Britt Sauar, nestleder
Elisabeth Nilsen
Tove B. B. Hoppestad
Bjarne Moursund
Tine Rørvik (ny)
Thor Sverre Minnesjord (ny)
Lars Ueland Kobro (ny)

Følgende gikk ut av styret:
Truls S. E. Larsen
Irene Bordier Haukedal
Geir Midtbø

Det har vært gjennomført 10 styremøter i 2010.

Fotograf: Morten Bjerk

NÆRINGSLIVET I TELEMAR

2010 har vært preget av etterdønninger fra finanskrisen. Det er spesielt bygg- og anleggsbransjen som har slitt i 2010, men situasjonen har bedret seg mot slutten. Andre næringer har også fått store utfordringer med utsatte prosjekter, og her er det fortsatt ettervirkninger for enkelte. De store industribedriftene i Grenland har klart seg bra gjennom finanskrisen. Det er spennende å følge utvikling rundt REC Wafer med sine mange lokale underleverandører, og det utvikles nye bedrifter og fagmiljøer innenfor en utvidet definisjon av miljøteknologi. IKT-sektoren har hatt en god vekst i 2010. I perioden 2006-2009 har denne sektoren økt med 20 % i antall ansatte og 50 % i omsetning. Resultatutviklingen har vært ennå sterkere. Det er også gode eksempler på vekstkraftige bedrifter i andre deler av Telemark. Novelda AS i Kviteseid har utviklet produkter innenfor radarteknologi og på Notodden vokser det fram et maritimt kompetansemiljø innenfor dypvannsteknologi. Det ble i 2010 åpnet 140 konkurser (2009: 181, 2008: 117).

AKTIVITETENE VED KONTORET

Entreprenørskap

Totalt er det bevilget 11,6 mill. kroner, i tilskudd til 42 nyetablerere. Sammen med Telemark fylkeskommune har Innovasjon Norge bidratt til en felles profilering av Etablererkontorene i Telemark. En felles web-portal for Etablererkontorene ble lansert i august 2010. www.etablererkontoret.no. Innovasjon Telemark har hatt representanter med på fylkesmesterskap i ungdomsbedrifter i Skien, fylkesmesterskap i studentbedrifter på Notodden og norgesmesterskap i Oslo.

→ Ca 76 % av samlede BU-tilsagn (tilskudd og rentestøtte) gikk til kvinnerettede saker i 2010.

→ Ca 42 % av samlede BU-tilsagn (tilskudd og rentestøtte) ble definert å gå til unge i 2010.

Landbruksvirkemidler

I 2010 er det i alt gitt tilsagn om. 16,9 mill. kroner. i tilskudd over Bygdeutviklingsmidlene. Det er videre innvilget netto rentestøtte tilsvarende en låneramme på 54,0 mill. kroner.

Prioriterte områder i 2010 har vært kumelkproduksjon, egg, tilleggsnæringer, beitedyr (med fokus på øvre del av fylket) og frukt og bær.

Vi har i 2010 støttet flere store investeringer innen kumelkproduksjon, samt gitt støtte til rådgiving i tilknytting til kumelkproduksjon. Samlet gikk ca 25 % av de landbruksrettede tilskuddsmidlene og 38 % av rentestøttemidlene til denne næringsgreinen i 2010.

Også egg var viktig i året som gikk. Siden det i 2012 blir innført nye krav til bur, er det stort behov for investeringer i eggneringen. Nær 18 % av tilskuddsmidlene og ca. 22 % av rentestøttemidlene gikk til denne næringen i 2010.

Når det gjelder "nye næringer" har sakene blant annet vært knyttet til mat og drikke, kultur og reiseliv/opplevelsesnæringer.

Både for målgruppen kvinner og målgruppen unge er det en betydelig økning fra 2009.

I 2010 har vi i Telemark innvilget midler fra tre sentrale, landbruksrelaterte programmer:

Verdiskapingsprogrammet for matproduksjon, Bioenergiprogrammet og Trebasert innovasjonsprogram. Særlig innen Bioenergiprogrammet har vi hatt flere store og interessante saker i rapporteringsåret.

Kvinner

Telemark hadde to av finalistene i den nasjonale konkurransen "Årets Kvinnelige Gründer 2010", det var Torunn Aakermann fra Kinera A/S og Britt Sauar fra Epleblomsten A/S. Kontoret har også vært involvert i følgende prosjekter rettet mot kvinner:

-Ledermentor-ØST

-Ledermentor Reiseliv

-Global Future – flere kvinner med innvandrerbakgrunn inn i styreverv og ledende stillinger

-Nettverkskreditt

Reiseliv

I følge Statistisk Sentralbyrå (SBB) var antall kommersielle gjestedøgn i Telemark ca. 1,07 mill. i 2010. Dette er en nedgang på 2 % fra 2009., og det svakeste året siden "toppåret" 2007 – hvor Telemark hadde ca. 1,14 mill. gjestedøgn. Oversikten tar for seg "varme" senger, og representerer ikke hytteutbyggingen som har vært stor i enkelte deler av fylket.

Innovasjon Norge har i 2010 hatt fokus på nettverksbygging og kompetanseheving i næringen. Det har vært gjennomført "FRAM Reiseliv" program og "IKT-reiseliv" program.

Innovasjon Norge har deltatt i Telemark fylkeskommune sitt planarbeid. I "Regional Plan for Reiselivet" har representant for Innovasjon Norge deltatt i arbeidsgruppe og styringsgruppe.

KUNDEBEDRIFTER

TelemarkHelten AS

Innovasjon Norge har gitt bedriftsutviklingstilskudd til gjennomføringen av forprosjektet "Telemark Helten AS". I forprosjektet skulle man se på muligheten for å etablere et aktivitetsselskap med hensikt å styrke posisjonen av Telemarks nasjonalparkkommuner (Vinje/ Tinn), nasjonalt og internasjonalt. Selskapet ble etablert i juni 2010, og det er idrettslagene IL Dyre Vaa og Foreningen Tinnløypa som hver eier 50 % av selskapet.

Prosjektet ønsket gjennom utvikling av kommersielle konsepter å skape aktiviteter som trekker ressurssterke besøkende; spreke enkeltpersoner og familier til godt planlagte sports- og opplevelsesarrangementer i øvre Telemark. De økonomiske ringvirkningene av prosjektet har forgreninger mot reiselivet i regionen, og arrangementene er ment som en del av omdømmebyggingen av destinasjonene. Man ønsker å sette fokus på øvre Telemark som et attraktivt sted, med et allsidig helårs aktivitetstilbud, og med dette øke turiststrømmen til fylket ikke bare i høysesongene. I løpet av forprosjektperioden skulle det avholdes et arrangement i hver av de 3 grenene man hadde besluttet å konsentrere seg om. På arrangementene i 2010 deltok det:

•HelteRittet (sykkel): 450 (forventet ca. 200)

•HelteLøpet (løp): 470 (forventet ca. 100)

•HelteRennet (ski): 1150 deltakere (forventet ca. 500)

CellCura AS

Selskapet ble etablert i 2005 og flyttet i 2008 til Klosterøya i Skien. Selskapet utvikler og selger produkter til bruk ved assistert befruktning- og stamcelle teknologi. Selskapet ble notert på Oslo Axess høsten 2010. Selskapet tilbyr såkalte arbeidsstasjoner til bruk ved cellebehandling, proteinfritt media og programvare. Selskapet har arbeider innenfor et meget spennende område med stort internasjonalt potensiale. Innovasjon Norge har bidratt med et risikolån til selskapet i 2008 og OFU/IFU midler i 2009 og 2010. CellCura AS har også benyttet Innovasjon Norges kontor i Boston.

Statistikk

	2010	2009	2008
Antall saker	312	364	297
Innvilget MNOK	231	236	191
OFU/IFU MNOK	19	7	12
OFU/IFU Antall	16	9	11
Skattefunn antall	50	37	42
Innovasjonsmiljøer	4,0 %	1,7 %	
Internasjonal andel	43 %	44 %	

Agder tilbake på rett kjøøl

Selv om Sørlandet er en tung eksport- og teknologi-region har næringslivet kommet gjennom finans-krisen på en god måte, og vi ser at det igjen er betydelig optimisme. Også innen landbruk og fiskeri var det økende investeringsvilje i 2010.

VI GIR LOKALE IDEER GLOBALE MULIGHETER

→ I Innovasjon Norge arbeider mennesker som har lokal- og internasjonal kompetanse slik at en idé kan bli en forretningsuksess.

→ Vi skal bidra til at norsk næringsliv utvikler seg, spesielt med tanke på fornyelse og innovasjon både for bedrifter og enkeltprodukter

→ Jobben vår er blant annet å utvikle distriktene og styrke og profilere norsk næringsliv i Norge og i utland.

→ Vi skal også få flere nordmenn til å reise mer i Norge og trekke utenlandske turister hit.

Under finanskrisen i 2009 opplevde Agderkontoret en kraftig økning i etterspørselen etter våre tjenester (økte bevilgningene med 44% fra året før). Noe overraskende har dette høye nivået vedvart også i 2010 og Agderkontoret har bevilget tilsammen 366,6 millioner kroner i 2010 til næringslivet på Sørlandet, som er en økning fra 2009 med 6,4 millioner.

RAPPORT FRA STYRET

Aktivt styre. Regionstyret for Agder har vært en pådriver i arbeidet med å få til en balansert næringsutvikling i hele landsdelen. Styret har vært aktive i arbeidet med handlingsplan og strategier, og har særlig vært opptatt av å styrke satsingen i distriktskommunene. Bevilgningsrapporten viser man har fått til en dreining mot distrikt i og med at ca. 20% av regionens næringsliv ligger i en distriktskommune, men over 30% av bevilgningene i 2010 gikk til bedrifter/prosjekt i distriktskommuner.

I løpet av 2010 ble det valgt nytt styre og ved utgangen av 2010 hadde styret slik sammensetning:

Tore Gysland (styreleder), logistikkdirektør Alloc AS
Siri Mathiesen (nestleder), NHO direktør
Svein Bringsjord, politisk oppnevnt Vest-Agder
Helene Horverak, politisk oppnevnt Aust-Agder
Odd Ingvoldstad, direktør GE Healthcare AS
Agnes Norgaard, LO-sekretær Aust-Agder
Per Arnt Tellefsdal, direktør Tellefsdal AS
Birte Usland, leder Vest-Agder Bondelag

Styret har hatt hatt 6 styremøter i 2010 og behandlet 70 saker. Styremøtene ble lagt til ulike steder i regionen og ofte kombinert med bedriftsbesøk. Styret på Agder må forholde seg til to fylkeskommuner og to fylkesmenn, men både planer og føringer i tildelingsbrevene har vært godt samkjørte og styret har enkelt kunne forholde seg til to fylker.

NÆRINGSLIVET I AGDERFYLKENE

Næringslivet i Agderfylkene er meget variert, fra små bedrifter, gjerne familieeide, til store utenlandske industribedrifter. Selv om Agder er en tung industriregion er det ingen ensidige industristeder på Agder. De viktigste bransjer er prosessindustri og utstyrsleveranser til olje & gass, mekanisk industri, maritim næring, trebearbeidende industri og reiseliv. Landbruket på

Agder er ikke en stor næring, men det har en sentral betydning for de indre bygdene og i de gode områdene for tidligproduksjon.

Syssetting

Det har vært en nedgang i sysselsettingen i 2010, noe som har medført en økning i arbeidsledigheten. Økningen er størst i Aust-Agder. Dette gir begge Agderfylkene en høyere ledighet enn landsgjennomsnittet. Ved utgangen av 2010 var ledigheten i Aust-Agder på 3,2% og i Vest-Agder på 2,9%. Landsgjennomsnittet var på 2,7%. Størst ledighet er det innen bygg og anlegg og industrien.

Eksport

Agder, og da først og fremst Vest-Agder, er en av de største eksportregionene i Norge, med en eksport på 32,9 milliarder kroner i 2010. Dette var en økning på 5,5 mrd. (20%) fra "kriseåret" 2009. Det registreres en betydelig optimisme i næringslivet hvor 60% av bedriftene forventer at eksportøkning fortsetter i 2011. De tyngste aktørene innen eksport er olje og gassindustrien og prosessindustrien.

Innovasjon og nyskaping

Et internasjonalt rettet næringsliv i landsdelen fordrer at bedriftene er innovative og ledende på sine felt. Det skjer en betydelig og økende innovasjon i næringslivet, noe som blant annet kommer tydelig fram gjennom et stort antall OFU/IFU kontrakter og Skattefunnsaker på Agder. Et typisk trekk ved næringslivet på Sørlandet er at mye av denne aktiviteten skjer som internt utviklingsarbeid, eller i samarbeid med andre bedrifter, og i liten grad i samarbeid med nasjonale eller internasjonale FoU-institusjoner. FoU-statistikken viser at Agder henger etter når det gjelder bruk av nasjonale FoU-midler (3%) og det må være en målsetting å øke denne andelen. Agder har utmerket seg gjennom flere år som en gründerregion med et stor antall nyetableringer.

Offensive næringsklynger

De senere år har det blitt etablert mange offensive næringsklynger på Sørlandet. Innovasjon Norge Agder har brukt mye ressurser på å organisere og følge opp klyngene. I tillegg til 3 Arenanettverk og ett NCE, er det også blitt etablert flere spennende bedriftsnettverk. 49 bedrifter innen olje & gassindustrien samarbeider tett i NCE Node. Dette har blitt en meget synlig klynge både nasjonalt og internasjonalt. Smelteverkene og prosessindustrien har etablert en spennende klynge i

→ Med kontorer i alle fylker og i tretti land over hele verden, er det lett å komme i kontakt med oss.

"Arena Eyde". I tillegg til dette er det ytterligere to arenaprojekt på Sørlandet, Arena USUS (innen kultur og reiseliv) og Arena Fritidsbåt. Alle disse nettverkene har kommet opp med mange viktige og interessante prosjekter som styrker bedriftene.

AKTIVITETEN VED AGDERKONTORET

Høyt bevilgningsnivå også i 2010. I 2010 bevilget IN Agder 366,6 millioner kroner til bedrifter i Agderfylkene. Det var forventet en nedgang og det er derfor noe overraskende at man fikk en ytterligere oppgang fra 2009.

Totalt behandlet Agderkontoret 650 saker i 2010. Dette gjelder både ordinære finansieringssaker, vedlikeholds-saker, diverse prosjekter og Skattefunn. Det har vært stor etterspørsel på de fleste områder og det er spesielt gledelig at Agder fortsatt har mange OFU/IFU-saker. Bare de to siste år er det på Sørlandet bevilget 63,6 millioner kroner til 50 IFU/OFU kontrakter.

NØKKELTALL FRA AGDER

Næringsliv/samfunn		2010	2009
Folketall Aust-Agder		108 499	107 359
Folketall Vest-Agder		170 377	168 233
Folketall på Agder		278 876	275 592
Arbeidsledighet Aust-Agder	31/12	3,2 %	3,0 %
Arbeidsledighet Vest-Agder	31/12	2,9 %	2,9 %
Eksport (milliarder kroner)		32,9	27,4
Konkurser		249	285
Nyetableringer		2 737	2 245
Reiseliv (1000 gjestedøgn)		1 921	1 879

Antall saker

Ordinære finansieringssaker	379	389
Skattefunnsaker	95	99

Innvilget (mill. kroner)

Markedslån	145,4	102,7
Herav landbrukslån	68,9	46,5
Herav lån til fiskeflåten	62,9	33,2
Risikolån	39,0	91,6
Distriktsrettet tilskudd	13,5	16,7
Etablererstipend (inkl. sentral)	12,2	9,3
Tilskudd til landbruk/tre/mat	35,4	36,0
Lånebeløp for rentestøtte	64,5	45,4
Andre tilskudd/program	56,7	59,7
SUM innvilget	366,6	360,0

Låneportefølje

Markedslån	429,8	405,4
Risikolån	118,4	92,9
Sum låneportefølje	548,2	498,3

KUNDEBEDRIFTER / PROSJEKTER

Designer Veronica Vallenes

Designer Veronica B Vallenes er iferd med å etablere seg som en internasjonalt anerkjent klesdesigner. Hun mottok i 2009 ArtStart-stipend og i 2010 et landsdekkende etablererstipend for videre utvikling og som et ledd i en emisjonsprosess der Gallion Sørlandets etablererfond gikk inn med egenkapital i selskapet. I løpet av 2010 har

hun mottatt flere priser, bl.a. "Max Factor New Talent Award" under Copenhagen Fashion Week.

Veronica B Vallenes har i løpet av relativt kort tid klart å oppnå imponerende mye og god omtale blant både fagfolk og i media. Det er en kjennsgjering at det ligger betydelig risiko i det å etablere seg som klesdesigner, men dette er nok blant de prosjektene IN Agder har vært engasjert i, som har bemerket seg mest.

Impetus

IMPETUS Afea utvikler avansert programvare for beregning og visualisering av materialer og komponenter som utsettes for store deformasjoner, ofte som følge av ekstreme belastninger. Produktet har anvendelse som beslutningstøtteverktøy innen offshore, bilindustri, fly, forsvar og vareproduserende industri."

Bildet viser en rørbasket som treffer et offshore dekk. Beregnet og visualisert ved hjelp av IMPETUS Afea Solver.

USUS - Arenaprojekt innenfor kultur og reiseliv

Høsten 2010 fikk ledende og nyskapende bedrifter innenfor kultur -, opplevelse og reiselivsbransjen ARENA status gjennom prosjektet USUS. USUS er et klynge-nettverk med et dedikert fokus på gjenkjøp og verdien av eksisterende kunder. Les mer her: <http://www.arenaus.us.no>

Årsrapport 2010

Innovasjon Norge Rogaland

Pilene har i 2010 pekt oppover for næringslivet i Rogaland. Innovasjon Norge har vært en aktiv og viktig utviklingsaktør i denne oppgangen. Selv om fjoråret var spesielt pga ekstra tilgang på midler, har det vært stor etterspørsel etter IN sine tjenester også i 2010.

VI GIR LOKALE IDEER GLOBALE MULIGHETER

→ I Innovasjon Norge arbeider mennesker som har lokal- og internasjonal kompetanse slik at en idé kan bli en forretningsuksess.

→ Vi skal bidra til at norsk næringsliv utvikler seg, spesielt med tanke på fornyelse og innovasjon både for bedrifter og enkeltprodukter

→ Jobben vår er blant annet å utvikle distriktene og styrke og profilere norsk næringsliv i Norge og i utland.

→ Vi skal også få flere nordmenn til å reise mer i Norge og trekke utenlandske turister hit.

RAPPORT FRA DET REGIONALE STYRET

Styret for Innovasjon Norge Rogaland gjennomgikk et skifte i september 2010. Medlemmene som var valgt for perioden 2008-2009 ble prolongert til nytt styre var konstituert. Til medio september 2010 var det regionale styret for Innovasjon Norge Rogaland sammensatt som følger:

- Tom Tvedt (leder)- Fylkesordfører (Ap)
- Øystein Hansen- Distriktssekretær LO Rogaland
- Arna Høyland (nestleder)- Fylkesleder i Rogaland Bondelag/ Bonde (selvstendig næringsdrivende)
- Janne Johnsen- Gruppeleder Høyres Fylkestingsgruppe
- Heidi Kolstø- Daglig leder Adell Group AS
- Anne Iren Selnes- Strategi- og kommunikasjonsdirektør ved Universitetet i Stavanger
- Bjørn M. Stangeland- Selvstendig næringsdrivende
- Tor Andreas Svanes- Daglig leder Jeppesen Norway AS

Nytt styre har fungeringstid ut 2011 med Tom Tvedt videre som styreleder. Anne Iren Selnes har overtatt som nestleder. Janne Johnsen og Øystein Hansen sitter også videre, mens de andre fire er erstattet av:

- Eli Laupstad Omdal- Daglig leder Sogndalstrand Kulturhotell AS
- Mariann Salvesen- Vice President Aibel AS
- Ole Johan Vierdal- Leder av Rogaland Bondelag/ Bonde (selvstendig næringsdrivende)
- Hallvard Ween- Regiondirektør NHO Rogaland

I 2010 ble avholdt 10 ordinære styremøter samt en to-dagers tur med bedriftsbesøk i Ryfylke.

I tillegg til alle bevilningssaker med beløpsstørrelse utover DK direktørs fullmakter, har saker av prinsipiell karakter blitt forelagt styret før vedtak er blitt fattet. Øvrige bevilningssaker m.fl. har vært forelagt styret til orientering.

Styret har behandlet i alt 88 administrative saker (85 saker i 2009 og 52 i 2008), og har videresendt for endelig beslutning i Hovedkredittutvalget eller Hovedstyret følgende antall:

Styresaker	2010	2009	2008
Finansieringssaker	22	38	19
Klagesaker	7	6	3
Prinsipsaker	1	1	0
Orienteringssaker	7	1	4
Protokollerte saker	125	132	80

I tillegg til ordinær styredrift har styret også fått en del bedriftspresentasjoner i styremøter. Styreturen i mai bød på bedriftsbesøk begge dagene. Styremøtet den 27. mai ble avholdt på Energihotellet i Ryfylke, hvor der også var diverse eksterne presentasjoner, fra både næringslivsaktører og ordfører i Hjelmeland og i Suldal kommune.

Administrasjonen og styret har hatt et nært og godt samarbeid også i 2010. Styret har til enhver tid vært oppdatert om kontorets virksomhet, og uttrykker svært stor tilfredshet med kontorets grundige og godt forberedte saker for styrebehandling.

NÆRINGSLIVET I ROGALAND

Svært mange virksomheter som er lokomotiver i forhold til utviklingen i økonomien, har hatt et vanskelig år i 2010. Dette gjelder særlig innen industrien, og bygg og anlegg. Eksportindustrien har også blitt særlig rammet av konjunkturedgangen. Signalene fra en rekke av disse er at de vil levere røde tall for 2010, men at det er klar bedring i markedene og optimisme i industrien, som gjør at tallene vil kunne utvikle seg i rett retning i 2011. .

→ **Med kontorer i alle fylker og i tretti land over hele verden, er det lett å komme i kontakt med oss.**

Konjunkturedgangen er i ferd med å slette taket i Rogaland. Dette skyldes ikke minst økende etterspørsel knyttet til høye investeringsplaner innen petroleums-industrien på norsk sokkel de nærmeste årene. Arbeidsledigheten var vinteren 2010 preget av en markant økning, der flere ble permittert i stedet for å bli oppsagt siden industrien hadde tro på oppgang våren 2011.

Den positive konjunkturutviklingen i Rogaland er i hovedsak drevet frem av de store investeringsplanene for norsk sokkel. Samtidig ser en at norsk leverandør-industri er konkurransedyktig inn mot nye oljeprovinsjer. Ei rekke store virksomheter har vunnet store og viktige kontrakter knyttet til utbygginger av offshore olje og gass i flere land. For den oljerelaterte leverandør-industrien vil det over tid være av stor strategisk betydning at en lykkes internasjonalt. Skal det skje, må rogalandsbedriftene som får et gjennombrudd ute, også være i stand til å håndtere kravet til organisatorisk vekst som eventuelt følger økende etterspørsel internasjonalt. Stadig flere regionale bedrifter med gryende suksess ute, ser at det vil kunne være krevende å vokse i takt med økende etterspørsel både nasjonalt og internasjonalt.

Oppgangen innen bygge- og anleggsbransjen er en annen faktor i forhold til den økonomiske utviklingen i Rogaland. Det har i 2010 vært en økende boligproduksjon, og det er forventet at næringsbyggene vil komme etter i 2011.

IKT bransjen har hatt et godt år, med rask teknologiutvikling. Nye digitale medier har åpnet for mange nye muligheter, for eksempel innen digital publisering og samhandling.

Rogaland er tomatfylke nr. 1 i Norge, og dyrker rundt 90 % av alle tomater her landet. Næringen er beskyttet av tollvern i perioden 10. mai til 15. oktober. Til tross for dette, merker næringen en form for internasjonal konkurranse. 85 % av alle importerte tomater til Norge kommer fra Nederland, der tomatprodusentene betaler mindre for norsk gass til oppvarming om vinteren enn norske tomatprodusenter som bruker gass.

I forhold til tidligere, var det i 2010 en mindre andel bedrifter som hadde problemer med å skaffe arbeidskraft, noe som ikke er unaturlig etter en konjunkturedgang. Dette gjelder i første rekke ulike kategorier av fagarbeidere og teknisk personell. Dersom vi nå går inn i en "bratt" konjunkturoppgang, vil det fort kunne bli en utfordring å rekruttere nok av denne typen spisskompetanse til Rogaland.

Nøkkeltall 2010

Finansieringssaker	2010	2009
Antall tilsagn:	432	444
Antall avslag:	152	69
Innvilget mill. kroner:	261,6	653,5
Antall SkatteFUNN-søknader	200	220

Innvilget (mill. kroner)	2010	2009
Lavrisikolån	40,7	242,7
Risikolån	26,3	173,0
Distriktsrettet tilskudd	19,8	17,2
Etablerer-/inkubatorstipend	15,9	13,8
Tilskudd til landbruk	39,1	50,2
Lånebeløp for rentestøtte	55,3	72,8
Andre tilskudd	54,5	83,8
Sum innvilget	261,6	653,5

Portefølje per 31.12.

(mill. kroner)		
Lavrisikolån	320,3	294,6
Risikolån	180,7	106,2

HOVEDSATSINGER

Tett kontakt med utekontorene

Kontorets utadrettede virksomhet er videreført med fokus på bedrifter som har gjennomføringsevne, er villige til å satse internasjonalt og som har et stort internasjonalt vekstpotensial.

Eksempler på dette er

- Deltakelse på OTC i Houston
- Deltakelse på GET-programmet i Boston
- Deltakelse på Rio Oil & Gas
- Deltakelse på ADIPEC i Abu Dhabi
- Deltakelse i norsk næringslivsdelegasjon til Malaysia
- Studietur til Danmark & Sverige
- Deltakelse på Bocuse d'Or i Lyon
- Deltakelse på Navigator-samling i Vietnam

Det har også vært stor aktivitet på besøk fra våre utekontor, der Innovasjon Norge Rogaland har tilrettelagt for seminarer, bedriftsbesøk og møtevirksomhet.

Samarbeid med utekontorene står sentralt i kontorets daglige virksomhet, og omfatter så vel besøk til som fra kontorene. Rogaland har hatt besøk av en lang rekke av utekontorene i løpet av 2010. Ved større kjennskap til markedene og den kompetanse som finnes på våre utekontor blir det lettere å bistå bedrifter i deres internasjonaliseringssjess.

Entreprenørskap

Entreprenørskapssatsingen var høy også i 2010, selv om det ikke ble bevilget på langt nær så mye som året før som var spesielt pga finanskrisen. Det ble bevilget hele 67 etablererstipend totalt i fylket, 17 av disse var landsdekkende.

Det er stor aktivitet på nyskaping i Rogaland, spesielt i sentrale strøk, og innovasjonshøyden og konkurransen om midler, er stor.

Innovasjon Norge jobber aktivt med entreprenørskap mellom annet gjennom skape.no. Dette er et interkommunalt samarbeid med fylkeskommunen i spissen.

→ **Med kontorer i alle fylker og i tretti land over hele verden, er det lett å komme i kontakt med oss.**

Inkubatoren i Rogaland er i front i landet, og samarbeider tett med Innovasjon Norge Rogaland. "Hovedinkubatoren" Ipark Inkubator Ullandhaug ligger i Stavanger, og har tre noder: Ipark Jæren på Bryne, Ipark Haugesundregionen på Karmøy og Ipark Dalane i Egersund. Det ble i alt bevilget 20 inkubatorstipend i 2010, det er stor rift om midlene, og som for etablererstipend, er innovasjonshøyden stor.

Vekstbedrifter

ONS Innovation Park var i 2010 et stort arrangement for Innovasjon Norge, der vårt kontor samarbeidet med messeavdelingen, Forskningsrådet og flere distriktskontor. 20 små og mellomstore bedrifter ble invitert til å markedsføre seg selv i et fellesskap. 3 av de 5 nominerte til SME Innovation Award stod på denne standen, og Innovation Park ble også nominert til prisen "beste store stand". Mange av våre kontor var deltakere på ONS, og det ble også arrangert en egen Brasil-dag der vårt kontor i Rio var en av arrangørene.

Det har vært arrangert temaseminar sammen med Norsk Designråd og Laerdal Medical med tittel "Brukervennlighet og kundeopplevelser".

Miljø, etikk og samfunnsansvar har fått et forsterket fokus i løpet av året som gikk. Seminar sammen med INTSOK ble arrangert i Måltidets Hus.

I forbindelse med besøk fra våre kontor i Sør og Sør-Øst Asia ble det arrangert et seminar sammen med ARENA-prosjektene, der det ble orientert om mulighetene i India og Vietnam.

Sammen med Måltidets Hus og NCE Culinology var Innovasjon Norge Rogaland medarrangør på "Food & Innovation" og "Innovasjonsarena" og vi deltok også på stand i forbindelse med "Bocuse d'Or".

Innovasjon Norge fikk ansvaret for å forvalte den nye "Miljøteknologiordningen", og Innovasjon Norge Rogaland deltok aktivt utformingen av retningslinjer og prioriteringer. Navigator-programmet "Marin leverandørindustri" ble igangsatt i løpet av året og vårt kontor hadde også her en sentral rolle i utvikling og gangsetting.

Innovasjonsmiljøer

NCE Culinology ble evaluert av Oxford research i 2010, og fikk klarsignal til å gå inn i en ny treårsperiode. Visjon og hovedmål for NCE Culinology opprettholdes også i neste periode. Faglig strategi innen industriell gastronomi opprettholdes også men definisjonen og målene på de enkelte områdene vil gjennomgås. I evalueringsrapporten ble det hevdet at fasilitatorfunksjonen i NCE Culinology er for begrenset. Ifm at Måltidets Hus AS i 2010 ble kontraktspartner og fikk ansvar for ledelse av NCE Culinology, vil de også støtte satsingen administrativt slik at mest mulig av tiden til NCE-sekretariatet kan benyttes til å stimulere til samhandling, klyngeaktiviteter og profileringsarbeid. Våren 2010 ble det etablert faggrupper på de fire kompetanseområdene i NCE Culinology; forbrukerinnsett, prosessoptimalisering, molekylær gastronomi og åpen innovasjon. Det arbeides med å kople flere personer/ressurser opp mot disse feltene.

Integrerte operasjoner og Brønnteknologi har begge to hatt sine siste ordinære driftsår. Prosjektene har fungert svært godt som kanaler mot bedriftene i forhold til å organisere målrettede seminar og bedriftsmøter for våre utekontor og i forhold til å tilby andre av Innovasjon Norge sine tjenester mot bedriftene.

Arena Offshorefartøy er midt i sin prosjektperiode og har bl.a. arbeidet videre med et simuleringssenter og bidratt opp mot Sjøfartsdirektoratet sitt partnerskap med Høgskolen Stord Haugesund (HSH), Eidesvik Offshore ASA og Haugaland Kunnskapspark for utvikling av et nytt regelverksfag i maritim sektor. Faget er nytt i Norge, og er ment som et nødvendig supplement til eksisterende sjørettutdanninger.

NCE Tourism har valgt ut fire overordnede temasatsninger: Vandring, Vinter og Ski, Outdoor Adventure og Kultur. Temaene er valgt ut gjennom en vurdering av ressursgrunnlaget, analyse av internasjonale etterspørseltrender og markedsanalyser, samt hvordan temaet kan bidra til å realisere langsiktige utviklingspotensial for regionen med fokus på kapasitetsutnyttelse, spredning av trafikk, sesongutvidelse/helårsturisme, økt oppholdstid og lønnsomme kunder.

Det har i 2010 vært arbeidet med nettverks/arenainitiativ innenfor biogass, verdikjeden innenfor akvakultur (fra fôr til bord) og bioteknologi. De to førstnevnte planlegger å søke hovedprosjekt i Arena våren 2011. Det har vært stor interesse for bedriftsnettverksordningen i 2010, men pga. svært begrensede midler har vi vært nødt til å si nei til mange.

KUNDEBEDRIFTER

E Innovation AS

E Innovation AS etablert sommeren 2008 har i dag 2 patenter som drives i 2 ulike selskaper. E Kompressoren, nærmere vist på pusteluft.no, produseres i sin helhet lokalt på Forus av E Innovation AS sine 5 ansatte. Daglig Leder og oppfinner Øyvind Johannessen fokuserer på lokal produksjon og benyttelse av lokale underleverandører for å bidra til å bygge et sterkere industrisamfunn. E Kompressoren blir brukt offshore og onshore til å produsere kvalitetssikret og temperert pusteluft selv inne i prosessanlegget. E Kompressoren leverer pusteluft direkte på arbeidsstedet for dem som sveiser, sandblåser, maler, isolerer og entrer tanker eller områder hvor man må benytte pusteluft. Dette har tidligere ikke vært mulig å få til grunnet strenge krav til utstyr som skulle inn i prosessanleggene, ofte definert som Eksplosiv sone 1 (ATEX Sone 1) Den patenterte oppfinnelsen ble løsningen..

E Innovation AS har også etablert et datterselskap – E Plug AS høsten 2008. Datterselskapet fokuserte på å utvikle en metode som skulle patentesøkes, for så å utvikle konkrete produkter og unike løsninger for vedlikehold innvendig i rør. TorcPlug, nærmere vist på eplug.no, fikk patent og har i dag utviklet et konsept som kan spare operatørselskapene for vesentlig med tid i forbindelse med brønnintervensjonsarbeid. E Plug AS har i dag 5 ansatte og følger en prosjektplan som har tatt 18 måneder å utarbeide. Det antas at TorcPlug er kommersialiserbar høsten 2013.

E Innovation er i konkrete prosesser med å etablere seg i Aberdeen. "Våre patenter har også gått gjennom PCT behandling og vi velger ut de internasjonale landene vi entrer før sommeren. Første internasjonale satsning blir uansett UK", sier styreleder og eier Evald Holstad.

TorcPlug ble under ONS 2010 nominert til SME Innovation Award. E Plug stiller også ut sin TorcPlug under årets OTC messe i Houston på Norwegian Innovation Park. Det lille konsernet har hatt en jevn og stabil vekst siden oppstart, og gikk allerede for året 2010 i skattbart resultat. Konsernet håper på å nå en milliard i omsetning innen få år.

E Innovation har benyttet seg av følgende tilbud fra Innovasjon Norge; prototypeutvikling, etablererstipend, risikolån, designrådgivning, finansiell rådgivning og markedsstrategier.

Angle Wind AS

Angle Wind ble etablert med mål om å bli en norsk leverandørbedrift til en global vindmølle-industri. I 2009 hadde selskapet utviklet en prototyp av et nytt og unikt gir på 225 KW for å se om prinsippene fungerte. Nå er man i neste fase der man utvikler og bygger et 3 MW gir. Dette prosjektet er støttet av både Forskningsrådets Renergi-program og Innovasjon Norge sin Miljøteknologi-ordning. Deretter er planen å sette i gang en pilot der giret skal testes i en virkelig vindmølle. Selskapet samarbeider med en ledende vindturbinleverandør.

Giret har færre deler og større transmisjonsforhold enn eksisterende gir, noe som gir større driftssikkerhet og lavere pris pr. kWh. Markedet innen fornybar energi er svært stort da det da det planlegges utbygging av vindmølleparker for flere titalls milliarder bare i Europa.

Angle Wind jobber meget strukturert og målrettet, og med solid kompetanse fra offshore og mekanisk industri har man her muligheten til å bygge noe nytt rettet inn mot fornybar sektor.

Bio Dalane AS

Bio Dalane AS ble etablert i 2007 av ca 50 jord- og skogeiere i Dalane-regionen. Selskapet la inn tilbud på utlyst anbud på fjernvarme på Lagård i Eigersund, og fikk dette oppdraget. I slutten av 2007 ble AT Biovarme AS invitert inn på eiersiden med 34 % av aksjene.

Anlegget ble bygget i løpet av 2008, og består av ca 700 meter med fjernvarme, varmesentral med 850 KW biokjel, flissilo på 130 m³, akkumulatortank på 40 m³, samt en elkjele på 400 KW. I 2009 ble det levert 2,6 GWh, hvorav 99,6 % ble levert fra biokjelen. På grunn av en del ekstraordinære kostnader første driftsår ble årsresultatet negativt med ca 300 000 kr i underskudd. I 2010 ble det levert 2,85 GWh, hvorav 99,3 % er levert fra biokjelen.

I løpet av 2010 er anlegget bygget videre ut med ytterligere 500 meter nett, samt ny reservelast. Alle kundekontraktene er nå på totallast. Resultatet i 2010 vil være på ca 300.000 kr i pluss, dvs en kraftig forbedring. I 2011 er det dessuten satt inn et nødstrømanlegg, slik at anlegget vil produsere og levere varme til kundene selv om strømmen i området skulle bli borte.

Bio Dalane AS har status som pilotprosjekt i IN. Det er bygget som et meget kompakt og robust anlegg som tar fuktig flis direkte fra skog og med enklest mulig logistikk. Kundene er alle større offentlige bygg på Lagårdområdet. Erfaringene så langt tyder på at anlegget både teknisk og økonomisk vil bli en suksess for eierne, og for kundene som er sikret rimelig og sikker tilgang på varme i årene framover.

→ Med kontorer i alle fylker og i tretti land over hele verden, er det lett å komme i kontakt med oss.

Alf Siqveland

I 2009 søkte Alf Siqveland fra Vigrestad på Jæren om tilskudd til oppføring av ny driftsbygning. Han hadde da en kvote på 153.000 liter. Naboen hadde da tilbudt han å leie sin kvote og jord. Med de to kvotene til sammen, fikk han rett under 400.000 liter, og med god arrondering av jorden rundt eiendommen så han det som en mulighet for å satse. Tilskudd fra Innovasjon Norge ble innvilget i desember 2009 og i september 2010 flyttet alle dyr inn i den nye bygningen. Da hadde han full produksjon med en gang, og klarte til og med å melke hele kvoten for 2010. Dette gav en god start økonomisk.

Bygningen kostet rett under kr 7 millioner. Alf Siqveland gir uttrykk for at tilskuddet fra Innovasjon Norge var utløsende for å gå i gang med prosjektet.

Dette er ett av mange eksempler på vellykket satsing på melkeproduksjon i fylket.

Allergikokken AS

Allergikokken har etter lang tid utviklet og produsert en sjokoladecake laget for allergikere. Produksjonen startet sommeren 2010. Sjokoladekaken Hilde er snart i salg over hele landet. Selskapet er etablert av Hilde Brenne Rugås i 2007, og er tatt opp som inkubatorbedrift.

Målet til Allergikokken er å gjøre hverdagen lettere og sikrere for allergikere. Alle ingredienser er grundig sjekket ut for de mest kjente allergifremkallende stoffene etter produsentenes opplysninger.

Allergikokken AS har i 2010 fått tilskudd fra Innovasjon Norge i flere omganger; til oppfølgingsprosjekt, til nasjonal lansering og til nye produksjonslokaler i Suldal.

Forsiktig optimisme

Næringslivet i Hordaland var i 2010 preget av en forsiktig, men økende optimisme. Det var fortsatt meget stor etterspørsel etter Innovasjon Norge sine finansieringstjenester, spesielt innen miljøteknologi og marin sektor. Vår satsing på utvikling av nye innovasjonsmiljøer har blitt godt mottatt av bedriftene.

VI GIR LOKALE
IDEEER GLOBALE
MULIGHETER

- I Innovasjon Norge arbeider mennesker som har lokal- og internasjonal kompetanse slik at en idé kan bli en forretningsuksess.
- Vi skal bidra til at norsk næringsliv utvikler seg, spesielt med tanke på fornyelse og innovasjon både for bedrifter og enkeltprodukter
- Jobben vår er blant annet å utvikle distriktene og styrke og profilere norsk næringsliv i Norge og i utland.
- Vi skal også få flere nordmenn til å reise mer i Norge og trekke utenlandske turister hit.

RAPPORT FRA STYRET

Høy aktivitet og stor etterspørsel fra næringslivet har preget alle tjenesteområdene. i 2010

FINANSIERINGSVIRKSOMHETEN

Innovasjon Norge Hordaland bevilget ca. 597 mill. kroner. i tilskudd, lån og garantier i 2010, noe som er en nedgang fra finanskrisetåret 2009, men en økning på vel 50 % sammenlignet med 2008. Det ble bevilget ekstraordinære midler til maritim sektor i revidert statsbudsjett. Bedrifter i Hordaland fikk tildelt penger til 10 prosjekter og brukte ca. 23 % av disse midlene. Det ble også bevilget penger til en miljøteknologiordning. IN Hordaland har hatt stor etterspørsel etter disse midlene til gode prosjekter og vi benyttet 27 % av den nasjonale rammen.

Det ble bevilget 168 mill. kroner i tilskudd, 57 mill. kroner i lånegrunnlag for rentestøtte, 13 mill. kroner i garantier og 359 mill. kroner i lån. Innovasjon Norge Hordaland har et godt samarbeid med bankene.

Kontoret får også midler fra Hordaland Fylkeskommune og Fylkesmannen og styret takker på vegne av bedriftskundene/ virksomhetene for disse midlene.

Innovasjonsmiljøer Nettverk og mobilisering

Innovasjonsklynger stimulert gjennom Arena- og NCE-programmene, er viktige arenaer for å motivere til innovasjon og nyskaping. Det nye NCE Tourism – Fjord Norway og de to nye Arena programmene innenfor offshore vind og media/teknologi ; Arena NOW og MediArena er alle godt i gang med arbeidet og vi merker økt satsing på innovative prosjekter. Det er god utvikling og oppslutning om ARENA Offshorefartøy.

Vi har et samarbeid med Hordaland Fylkeskommune og Fylkesmannen om å styrke entreprenørskapssatsingen i fylket. Det er satsset på kompetansetiltak og utvikling av egen nettportal, Kom-an.no, der relevant informasjon for entreprenørene presenteres på en enkel måte.

Styrets arbeid

Styret har hatt 9 møter i 2010, og behandlet 62 saker. I tillegg har styret behandlet endel saker vedrørende strategi og policy på ulike områder. Eksempler på dette er policy for bedriftsrettede finansielle tjenester og samfunnsansvar.

Utsiktene fremover

Fremtidsutsiktene er noe mer positive for flere av våre sektorer. Vi opplever en betydelig etterspørsel etter våre tjenester. Innovasjon Norge Hordaland forventer et meget aktivt år for å bidra til økt innovasjon og verdiskaping også i 2011.

NÆRINGSLIVET I HORDALAND

En forsiktig optimisme avløste den kraftige nedgangen i alle hovednæringene i Hordaland opplevde i 2009. Sysselsettingen i industrien har vært stabil i 2010. For 2011 venter industribedriftene en moderat vekst i antall ansatte. Arbeidsledigheten i Hordaland var blant de laveste i landet i 2010 og for 2011 ventes uendret eller lavere arbeidsledighet.

For fiskeri- og havbruksnæringene har 2010 vært et svært godt år og 2011 tegner også bra. Etter en periode med negativ utvikling, er det på nytt vekst i petroleumssektoren. Verfts- og metallvareindustrien derimot sliter fortsatt med lave ordreserver og er den delen av industrien som er minst optimistisk til utsiktene i 2011. Reiselivsnæringen hadde et svært vanskelig år i 2009, men litt bedre i 2010 der utenlandstrafikken tok seg litt opp. Reiselivsnæringen er mer optimistisk med tanke på 2011.

Hordaland holder skansen som største eksportfylke i 2010, men var ett av fylkene med lavest eksportvekst. Det har spesielt sammenheng med priser og volumer for eksport av raffinerte oljeprodukter som veier svært tungt i vårt eksportregnskap. For andre eksportprodukter var eksportveksten svært beskjedent, bortsett for sjømat som hadde rekordvekst. Leverandørindustrien til petroleumssektoren og maritim sektor trakk ned eksporttallene for Hordaland i 2010.

→ Med kontorer i alle fylker og i tretti land over hele verden, er det lett å komme i kontakt med oss.

NØKKELTALL, INNOVASJON NORGE I HORDALAND

Totalt	2010	2009
Antall saker	419	425
Antall SkatteFunn-søknader	191	206
Bevilget totalt (mill. kroner)	522	607
Utlån totalt (mill. kroner)	1,395	1,163
Innvilget i 2010 (mill. kroner)	2010	2009
Markedslån	211	309
Risikolån og garantier	80	158
Distriktsrettede tilskudd	24	29
Etablerstipend	23	14
Lånebeløp rentestøtte landbruk	57	65
Andre tilskudd	127	95
Største næringer etter tilsagn (mill. kroner)	2010	2009
Landbruk	128	192
Fiske/oppdrett	110	139
Forretningsmessig tjenesteyting	102	134
Industri	51	116
Utlån pr 31.12.2010 (mill. kroner)	2010	2009
Markedslån	1,158	963
Risikolån og garantier	237	200

I love Innovation Norway!

Overskrift på blogginnlegg fra Bipper-Silje.

KUNDECASE: BIPPER!

Mobilselskapet Bipper AS fra Bergen har i 2010 lansert en trygghetsløsning for barns mobiltelefoner, i markedet med stor suksess. Innovasjon Norge Hordaland har tilført Bipper relevant kompetanse og finansiering helt fra etablererstipend til IFU, Fram-kurs og diverse tjenester fra utekontorene. Gründeren og innovatøren bak, Silje Vallestad, ble kåret til Årets Gründerkvinne. Prisen på 1 million kroner ble delt ut 8. mars i Oslo av næringsminister Trond Giske.

Bipper har i dag avtale med Telez Europe for lansering i Norge, Sverige, Danmark, de baltiske stater, samt Russland. Så langt er Bipper bare lansert i Bulgaria og Norge, men det jobbes fortløpende med lansering i de andre landene. Videre er selskapet i forhandlinger med T-Mobile for lansering i over 30 land. Nylig har Bipper opprettet et datterselskap i USA med to personer med tanke på lanseringen i det amerikanske markedet. Bipper har vært med på å sette mobil-Norge på verdenskartet ved hjelp av de internasjonale prisene de har vært nominert til eller vunnet. Vi er svært stolte av det samarbeidet vi har hatt med Bipper!

OM KONTORET I HORDALAND

Entreprenørskap

Innovasjon Norge Hordaland har i 2010 brukt betydelige ressurser rettet mot etablerere. Et sentralt prosjekt i denne sammenheng er samarbeidet mellom Hordaland fylkeskommune, Fylkesmannen i Hordaland og Innovasjon Norge om styrket satsing på entreprenørskap.

I 2010 har det vært særlig fokus på å styrke samarbeidet med 1. linjen i kommunene (kommuneprosjektet), kompetanseheving innen entreprenørskap på Høyskolenivå, mobiliseringsprosjektet Liv og Lyst, og videreutvikling av web-portalen kom-an.no.

For øvrig er kontoret opptatt av å bygge nettverk og tilby kompetanse til entreprenører gjennom tilbud som FRAM Entreprenør, mentorordning for unge etablerere, Gründergrupper etc.

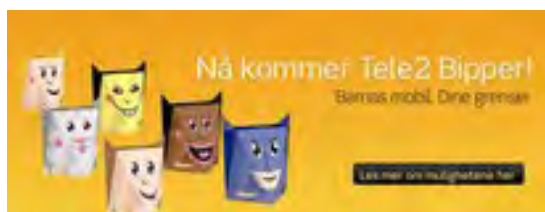
Vi har ellers et nært samarbeid med våre kollegaer i utlandet og kobler inn relevant markedskompetanse for nyetableringer og andre SMB med internasjonale ambisjoner og potensiale..

Innovasjonsmiljøer og vekst i bedrifter

Hordaland og Vestlandet er den regionen i Norge med flest prosjekter innen ARENA- og NCE-programmet. Målsetningen med disse programmene er økt innovasjon og lønnsomhet i næringsklynger gjennom tettere samarbeid.

I 2010 har vi hatt fokus på oppstarten av Arena NOW – Norwegian Offshore Wind og MediArena, samt videreføringen av NCE Subsea og NCE Tourism.

Det har ellers vært betydelig aktivitet innen sektoren energi og miljø, med felles konferanser og delegasjonsbesøk fra bl.a. Tyskland og Kina.

Optimisme i Sogn og Fjordane

Næringslivet i Sogn og Fjordane har lagt finanskrisa bak seg, og pilane peiker oppover igjen. Optimismen er tilbake i bedriftene i fylket, og dei signaliserar vekst i sysselsetjing og omsetning samla sett til neste år.

VI GIR LOKALE IDEAR GLOBALE MOGLEGHEITER

- I Innovasjon Norge arbeider menneske som har lokal- og internasjonal kompetanse slik at ein idé kan bli ein forretningsuksess.
- Vi skal bidra til at norsk næringsliv utviklar seg, spesielt med tanke på fornying og innovasjon både for bedrifter og enkeltprodukt
- Jobben vår er blant anna å utvikle distrikta og styrke og profilere norsk næringsliv i Norge og i utland.
- Vi skal også få fleire nordmenn til å reise meir i Norge og trekke utanlandske turister hit.

Innovasjon Norge Sogn og Fjordane har sett i gang ei rekke nye prosjekt i 2010., blant anna det første ARENA-prosjektet innan landbruk. Formålet er å auke verdiskapinga innan frukt og bærneringa.

I tillegg har vi hatt fokus på kunnskapsbaserte prosjekt som til dømes prosjektet "Kunnskap krysser grenser" der målet er å gjere kunnskap meir tilgjengelig gjennom ny teknologi.

I 2010 var det løyvd 355,0 mill. kroner til næringslivet i Sogn og Fjordane. Det er ein nedgang på 32 % i høve 2009, men likevel mykje i forhold til eit normalår.

RAPPORT FRÅ STYRET

Styret har hatt 8 styremøte i 2010 og handsama/protokollert 48 saker. Tal møte er noko færre enn i eit normalår, noko som skuldast val av nytt styre på hausten 2010. Tone Tenold, Siv Merete Stadheim og Agnar Lyng gjekk ut av styret og vart erstatta av Brit Brækhus, Stig Oldeide og Knut Eikeland.

For å få innsyn i næringslivet og kommunane sine utfordringar legg styret stor vekt på å møte bedrifter og kommunar i deira eige miljø. Difor er nokre av styremøta lagt på forskjellige stader i fylket, og med innlagde bedriftsbesøk. Styremøtet i mars var i Indre Sogn med orientering om næringslivet i Luster og bedriftsbesøk hjå Lerum. I mai var styret i Gulen og fekk orienteringar frå Ola Brånaas, IT-miljøet på Mjømna, industrimiljøet i Sløvåg og Gulen Dykkarsenter. Grunna nytt styre vart møta om hausten i hovudsak opplæring i Innovasjon Norge sitt arbeidsfelt og sine strategiar. Divisjonsdirektør Per Niederbach var med på eit av desse møta.

Etter lågkonjunkturen i 2009 var 2010 året da pilene byrja å peike oppover att for næringslivet i Sogn og Fjordane. Bedriftene her i fylket kom gjennom finanskrisa utan den store avskalinga og optimismen er no tilbake i bedriftene våre.

Etter den rekordstore aktiviteten i 2009 var vi tilbake på eit lågare aktivitetsnivå for virkemiddelbruken vår i 2010. Største prosjektet var delfinansiering av utbygging av oljebasen i Florø, der det er forventa betydeleg auka aktivitet i åra framover.

Styret i Innovasjon Norge i Sogn og Fjordane er samansett av 4 kvinner og 4 menn. 43 % av dei tilsette i administrasjonen er kvinner. Sjukefråværet ved kontoret var på 2,3 % i 2010.

Samarbeidet mellom styret og administrasjonen er godt, og styret takker administrasjonen og tilsette for godt arbeid og grundig førebudde saker.

Leikanger 01.03.2010

Kjartan Longva Karin Helen Halle Brit Brækhus Stig Oldeide Lena Birgittha Sandstrøm Knut Eikeland Arvid Langeland Jenny Følling

NÆRINGSLIVET I SOGN OG FJORDANE

Næringslivet i Sogn og Fjordane er på veg opp igjen etter finanskrisa og bedriftene er meir optimistiske enn ved inngangen av 2010. Dette gjeld dei fleste næringane med unnatak av verfts- og mekanisk industri som framleis slit med låge ordreservar.

Eksportnæringane viser oppgang og her er det spesielt eksport av laks som bidreg med høgaste vekst. Når det gjeld sysselsetjinga så har den vore stabil i 2010 etter ein større nedgang i 2009. For 2011 forventar dei fleste næringane stabil eller auka sysselsetjing.

Dei marine næringane har hatt eit varierende resultat. 2010 var eit godt år for lakse- og dei pelagiske næringane, mens for torsk har det vore eit tyngre år både når det gjeld fangst og oppdrett.

Sogn og Fjordane hadde 2 % færre registrerte landbruksføretak i 2010 enn året før. Jordbruksarealet har også gått noko attende, medan produsert volum ikkje endra seg tilsvarande. Mjølkeproduksjonen syner ein auke i høve til året før og innafor hagebruket er det ein god del nyskapande aktivitet.

Reiselivet har teke seg opp igjen etter finanskrisa. Ferie og fritidstrafikken aukar, men framleis er det nedgang i yrkesrelatert overnatting.

→ Med kontor i alle fylke og i tredve land over heile verda, er det lett å kome i kontakt med oss.

AKTIVITETEN VED KONTORET

Utviklingsaktivitetar

Sogn og Fjordane er det første fylket som har fått på plass eit ARENA-prosjekt innan landbruk. Med ni millionar til nettverksarbeid og fellesprosjekter over tre år skal Sogn og Fjordane auke verdiskapinga innan frukt og bærnæringa. Prosjektet er delfinansiert av Innovasjon Norge og næringa sjølv. Statusen som Arena prosjekt har klynga oppnådd etter å ha fått på plass tett kopling i heile verdikjeda, samt samarbeid mellom næring og FOU-aktørar. Klynga har nytta seg av heimhenting av kunnskap gjennom Innovasjon Norge sine utekontor i Europa gjennom kontoret vårt i Paris.

Innovasjon Norge har vore initiativtakar i tett samarbeid med partnerar i IT-forum til prosjektet "Kunnskap Krysser Grenser", som har siktemål å gjere kunnskap meir tilgjengeleg for små og mellomstore bedrifter i fylket. Prosjektet har vekt stor interesse både her i fylket og over heile landet etterkvart som fleire har fått auge opp for at det er muleg å gjere kunnskap tilgjengeleg på ein rimelegare og meir miljøvenleg måte gjennom meir web-baserte løysingar og ny teknologi. I samband med at ein av våre tilsette hospiterte ved kontoret til Innovasjon Norge i San Fransisco, fekk IT-forum lagt til rette for ein lærerik studietur til området, og det vart knytt viktige kontaktar for IT-bedrifter her i fylket.

"Eit Kunnskapsbasert Sogn og Fjordane" vart starta opp i 2010 med Innovasjon Norge som leiar av styringsgruppa. Prosjektet tek utgangspunkt i nærings- og folketalsendringar og andre utfordringar i Sogn og Fjordane. Kva er myter og fakta om trendane? Korleis skal næringsmiljøa, kunnskapsaktørane og det offentlege støtteapparatet kunne ta del i dei utfordringane som er i fylket, diskutere mulege løysingar på utfordringane og tilrå konkrete tiltak? Det vert jobba særleg med kva som skal til for å skape fleire kunnskapsarbeidsplassar, langsiktig økonomisk vekst i Sogn og Fjordane og bevare livskraftige og attraktive lokalsamfunn. Prosjektet bygger på erfaringane frå "Et Kunnskapsbasert Norge".

Finansiering

I 2010 vart det løyvd totalt 355,0 mill. kroner til bedrifter/personar i Sogn og Fjordane fordelt på 107,5 mill. kroner i tilskot, 145,9 mill. kroner i lån, 2,3 million kroner i garantiar og rentestøtte for lån på 99,2 mill. kroner. Det var låg etterspurnad etter Innovasjon Norge sine verkemiddel i første halvår, men den tok seg opp mot slutten av året. Det totale forbruket var 32 % lågare enn i 2009. Men 2009 var eit spesielt år med finanskrisa og ekstraløyvingar til Innovasjon Norge. 2010 var likevel et år med stort forbruk i høve eit normalår. 34 % av tilskota har gått til kvinneretta prosjekt.

NYTENKANDE LEGE PÅ SANDANE

Jesper Melin Ganc-Petersen såg gjennom sitt arbeid som lege eit stort potensiale i å effektivisere kvardagen for aktørar i helsesektoren knytt til administrasjon og betaling. Mykje tid på legekantoret gjekk med til administrasjon og legen ynskte meir tid til pasientbehandling.

Gjennom sitt selskap, Melin Medical AS, har han no lansert ein betalingsterminal som kommuniserer med legen sitt journalsystem og med bank. Terminalen er testa ut ved legekantoret på Sandane med svært vellukka resultat. Innovasjon Norge meiner dei viktigast suksessfaktorane her er kunnskap om prosess, nettverk i bransjen og ikkje minst etableraren sin eigen drivkraft. Vi bidrog med finansiering av utviklingsprosjektet.

Foto: Melin Medical AS

NØKKELTAL

Næringsliv/samfunn	2010	2009
Folketal	107 742	107 080
Arbeidsløyse , slutten av året	1,9 %	1,8 %
Nyetableingar	704	645
Konkursar	73	87
Eksport (mrd. kroner)	13,4	11,5
Reiseliv (1 000 gjestedøgn)	1 316	1 309

Tal søknader	2010	2009
Tal løyvinger	339	392
Tal skatteFUNN-saker	36	32

Innvilga (mill. kroner)	2010	2009
Marknadslån	100,0	228,3
Risikolån/garanti	48,0	97,4
Distriktsretta tilskot	43,5	39,0
Etablerarstipend	3,4	4,3
Tilskot landbruksverkemiddel	44,3	37,6
Rentestøtte for lån	99,2	73,5
Andre tilskot	16,6	39,9
Sum	355,0	519,9

Låneportefølje (mill kroner)	2010	2009
Marknadslån	794	799
Risikolån	182	201
Garanti	7	7
BU-lån	76	89
Sum	1 052	1 096

Industrien på veg opp

Også 2010 har vore eit aktivt år for næringslivet i Møre og Romsdal og dette har og prega Innovasjon Noreg i fylket. Gjennom tildeling av over 1 milliard kroner, samt arbeid med vårt internasjonale nettverk (utekontora), har Innovasjon Noreg i stor grad medverka til innovasjon og omstilling i næringslivet. Vår sterkt oljerelaterte industri hadde i 2010 framleis god aktivitet, og utsiktene for nær framtid ser også ut til å sikre sysselsetjinga framover.

VI GIR LOKALE IDEAR GLOBALE MOGLEGHEITER

- I Innovasjon Noreg arbeider menneske som har lokal og internasjonal kompetanse slik at ein idé kan bli ein forretningsuksess.
- Vi skal medverke til at norsk næringsliv utviklar seg, spesielt med tanke på fornying og innovasjon både for bedrifter og enkeltprodukt.
- Jobben vår er mellom anna å utvikle distrikta og styrkje og profilere norsk næringsliv i Noreg og i utlandet.
- Vi skal og få fleire nordmenn til å reise meir i Noreg og trekkje utanlandske turistar hit.

Tildelingane til næringslivet i Møre og Romsdal har i sterk grad vore med på å dempe verknaden av marknadssvikten i enkelte utsette næringar, i tillegg til å førebu verksemdene på oppturen som på sikt vil kome. Vår store verftsindustri fekk nytte godt av dei såkalla verftspakkane som vart løyvde ekstra i 2010 og Innovasjon Noreg i Møre og Romsdal nytta omtrent halvparten av dei landsdekkjande ekstramidlane.

RAPPORT FRÅ STYRET

Styret har halde 11 møte og behandla/protokollert 183 saker i 2010. Styret har i år hatt møte med og besøkt bedrifter og kommuneadministrasjon i Stranda samt Hareid og Ulstein kommunar. Det planlagde møtet i Kristiansund i mars vart avlyst grunna rasfare/uver.

Gjennom forskjellige innspel og foredrag m.v. har styret fått lagt fram og drøfta landbrukspolitikken spesielt retta inn mot "Inn på tunet"-satsinga til Innovasjon Noreg og fylket. Vidare har ein fått oppgradering på Asiasatsinga til Innovasjon Noreg (utekontora) gjennom foredrag av regionleiar for Sør- og Sør-øst Asia samt gjennom rapportering frå direktør etter besøk i regionen. Ein har og hatt maritim satsing til gjennomgang og drøfting. Det siste har i stor grad prega kontoret si drift i 2010. Om lag 50 % av dei tildelte midlane (over 500 mill. kroner) er gjeve til bedrifter knytta til denne næringsgreina når ein tar med bevilgninga til Norsk Maritimt Kompetansesenter. Dette viser at fokus og omtale av spesielle innsatsområde gjev resultat i form av auka etterspurnad og finansiell medverknad.

Den internasjonale økonomien har stabilisert seg på eit relativt lågt og noko usikkert nivå, medan oljerelatert verksemd ser ut til å sikre ordrebase og aktivitet på eit akseptabelt nivå. Tildelte ekstramidlar i 2010 og godt samspel med lokale bankar har gjeve Innovasjon Noreg sterkare "musklar" til å vere med i prioriterte saker. Dette vil og halde fram i 2011.

Samarbeidet mellom styret og administrasjonen er godt, og styret takkar administrasjonen og tilsette for godt arbeid og grundig førebudde saker.

Ålesund, 15.03.11

Styret for Innovasjon Norge Møre og Romsdal:

Per Kibsgaard-Petersen (leiar), Torill Ytreberg, Per Øvrelid, Kristine Landmark, Frank Sve, Anne Katrine Jensen, Jon Aasen, Randi Lied

AKTIVITETAR I MØRE OG ROMSDAL – NØKKELTAL

Kontorstader: Ålesund og Molde (26,2 årsverk)
 Tal tilsagn i 2010 (ex. vedlikehald, klagesaker): 479
 Innvilga i 2010: 1 014 mill. kroner
 Tal godkjende SkatteFunn-prosjekt i 2010: 114 saker

Innvilga i 2010 (alle beløp i mill. kroner)

- Marknadslån : 606
- Risikolån og garantiar: 194
- Distriktsretta tilskot: 48
- Etablerarstipend: 9
- Tilskot landbruk: 33
- Lånebeløp for rentestøtte landbruk: 78
- Andre tilskot: 46

Tilsagn pr. satsing i 2010 (største)

- Maritim: 356
- Marin: 419
- Jord/skogbruk: 168

Låneportefølje 31.12.2010: 2 850

- Marknadslån : 2 404
- Risikolån og garantiar : 446

Regionale satsingar innanfor RUP (samla tilsagn av lån og tilskot (tilnærma tal))

- Entreprenørskap: 14
- Internasjonalisering: 585
- Reiselivsutvikling: 19
- Omstilling og nyskaping i landbruket: 157
- Omstilling og nyskaping i industrien: 309

→ Med kontor i alle fylke og i tretti land over heile verda, er det lett å kome i kontakt med oss.

OM KONTORET I MØRE OG ROMSDAL

Dei 28 tilsette ved kontora i Molde og Ålesund innvilga totalt 1 014 millionar kroner i 2010, ein reduksjon på kun om lag 300 millionar kroner frå rekordåret 2009 då kontoret fekk store ekstraløyvingar grunna finansuroa. Med det er kontoret framleis det største på tildeling av finansielle verkemidlar frå Innovasjon Noreg. Innovasjon Noreg i Møre og Romsdal forvaltar ei låneportefølje på ca. 2,8 milliardar kroner. Samarbeidet med Møre og Romsdal fylke er framleis godt og Innovasjon Noreg er aktivt med i utviklinga av den nye Handlingsplana for Verdiskaping. Saman med Møre og Romsdal fylke, Sparebanken Møre, Møreforskning og NHO har vi og i 2010 laga konjunkturbarometeret Temp. Sparebanken Møre, Møre og Romsdal fylke og Innovasjon Noreg gjennomførte Mørekonferansen 2010.

KUNDEBEDRIFTER I MØRE OG ROMSDAL

Finansiering er ofte ei utfordring for å realisere nyskapande og innovative prosjekt. Innovasjon Noreg har som målsetjing å gje lokale idear globale moglegheiter, og vi presenterer her fire prosjekt der Innovasjon Noreg i Møre og Romsdal har vore medverkande med ulike kompetanse- og finansieringstenester.

SatPos as - Unik knoppskytingsbedrift på Aukra

Gründerbedrifta SatPos as har utvikla eit unikt og nøyaktig posisjoneringssystem for seismikk og oljeverksemda med eit stort internasjonalt potensial. SatPos as er ei knoppskytingsbedrift og vart i 2009 skilt ut frå teknologibedrifta FUPE Systems AS, som vart grunnlagt i 1997 av Wiggo Edvardsen.

Dagleg leiar i SatPos as, Eva Helen Edvardsen (27), seier at bedrifta nesten er i mål med å utvikle ei kabelløysing, Citius Cable, som er 5 gongar raskare enn den trådlause løysinga og med ein presisjon som er i verdensklasse. Ho meiner marknadspotensialet er på mange hundre millionar kroner.

Citius er eit høgpresisjons målesystem, brukt til posisjonering mellom utstyr på bøylene og båten ved skyting av seismikk innan olje og gass. For å finne reservoara må ein analysere data ved skyting for å danne seg eit bilete av kor reservoara er. Citius har ein presisjon på under 10 cm, noko som gjev eit godt grunnlag for nøyaktig posisjonering.

SatPos as er ei familiebedrift der all verdiskaping, utvikling og produksjon vil gå føre seg på Aukra. Dagleg leiar Eva Helen Edvardsen driv bedrifta saman med sin bror John-Harry Edvardsen som er utviklingsjef i SatPos as.

Dagleg leiar Eva Helen Edvardsen og utviklingsjef John-Harry Edvardsen i SatPos as. Foto: SatPos as

Dei bidraga Innovasjon Noreg har gjeve SatPos as har ført/fører til å styrkje bedriftas kunnskap og kompetanse rundt styrelsiing, leiaransvar og bransjekunnskap ved Mentorordninga. Det har og ført til at SatPos as har kunna gjennomført messedeltaking via støtte til det. Når det gjeld Nyvekst-tilskot og Skattefunn, er dette midlar som vil vere med på å styrkje bedriftas likviditet, drift og organisk vekst.

Vartdal Plastindustri AS og BEWi Produkter AS – emballasjeprosjekt

Noreg er i dag i stor grad ein råvareleverandør til næringsmiddelindustrien i andre land. Dersom ein går vekk frå å transportere heil fisk og over på rein filét, kan ein potensielt redusere vekta pr. pall med heile 32 %. Dette har mykje å seie når det gjeld transportutgifter for eksportørane og ikkje minst i forhold til miljøbelastninga.

Foto: Torkel Sørhus/Inventas

Det finst fleire metodar for transport av fersk fisk. Emballasjeproducentane Vartdal Plastindustri AS i Ørsta og BEWi Produkter AS i Hamarvik har gått saman om å utvikle og produsere eit nytt forbrukaremballasjesystem som vil redusere emballasjevolumet med inntil 50 % samanlikna med tradisjonell MAP (modifisert atmosfære).

Emballasjesystemet består av ein film, ein CO₂-emitter utvikla av Nofima Mat AS og eit beger. I utviklinga og uttestinga av det nye systemet for rund fisk og filét, deltek produsenten Marine Fresh AS og distributøren AS Aalesundfisk i Ålesund. For marknadssida er målet å teste ut emballasjesystemet i forhold til kvalitet, bakterievekst, kor lenge varen held seg og produkttettleik.

→ Med kontor i alle fylker og i tretti land over heile verda, er det lett å kome i kontakt med oss.

Vartdal Plastindustri AS og BEWi Produkter AS har i tillegg saman med Inventas i Trondheim utvikla eit nytt emballasjesystem som reduserer miljøbelastninga og er meir økonomisk for slakteria der dei tradisjonelle lokka på fiskekassene blir erstatta med ein film.

Totalt vil dei nye løysingane hjelpe slakteri og foredlarar nærare konsumenten. Om resultatet blir at Noreg i større grad kan eksportere vidareforedla fiskeprodukt, vil dette få store konsekvensar for alle dei ulike brukarane av denne type produkt. Prosjektet handlar dermed ikkje berre om å utvikle teknologi, men om å utvikle marknader gjennom teknologi. Innovasjon Noreg si deltaking og risikoavlasting gjennom tilskot og lån blir vurdert som klart utløysande for prosjektet.

IN2Japan – internasjonaliseringsprosjekt

I 2010 var distriktskontoret med på å initiere og finansiere internasjonaliserings-prosjektet IN2Japan der First Process AS (Ørskog), Optimar AS (Giske), MMC Tendos AS (Giske), Mustad Longline AS (Ålesund) og Global Enviro AS (Ulsteinvik) er deltakarbedrifter. Etter positive resultat frå eit forprosjekt, ønskte gruppa å satse vidare mot den japanske marknaden i fellesskap. Overordna målsetjing er å skape nye og utvide eksisterande marknader for omsetning av norsk marint prosessutstyr i Japan gjennom strategisk forankra langsiktig arbeid.

Foto: Kari-Anne Lade Gjørvad

Innovasjon Noreg sitt kontor i Tokyo har saman med konsultentselskapet Segel hatt ei sentral rolle i den praktiske gjennomføringa av prosjektet. I oktober/ november vart det

gjennomført ein studietur til fiskerirelaterte område i Japan, både i den sørlege og nordlege delen av landet. Dette for å gje bedriftsdeltakarane inngåande kunnskap om marknadsstrukturane og føresetnader for å nå ut i marknaden for eigne produkt og tenester i Japan. Prosjektdeltakarane skal utgreie og eventuelt etablere ei felles plattform for marknadsføring av norsk marint prosessutstyr og fiskeriteknologi i Japan og iverksetje marknadsføringstiltak.

Det blir no gjort oppfølgingsarbeid for å få på plass samarbeid med potensielle partnerar og etablere salskanalar/representasjonskanalar i den japanske marknaden. Alle deltakarbedriftene framhevar at det er vanskeleg og utfordrande å operere i den japanske marknaden utan agentar på grunn av blant anna språk- og kulturskilnader. To agentar er no involverte i prosjektet, og desse arbeider både med enkeltprosjekt og fellesprosjekt for å skreddersy løysingar tilpassa japanske aktørar.

Utan Innovasjon Noreg sitt bidrag i forprosjekt- og hovedprosjektfasen, hadde prosjektet truleg ikkje vorte gjennomført.

Smøla Havstuer AS– pilot fisketurisme og tryggleik

Gjennom dei seinare åra har det skjedd fleire drukningsulukker blant utanlandske sportsfiskarar som er på ferie i Noreg. Fleire av ulukkene kjem av at gjestene ikkje er vande med skiftande ver og vind. Dei blir overraska over desse skiftingane og viser i enkelte tilfelle også at dei ikkje er heilt førebudde på dei situasjonane som kan oppstå når ein fiskar frå båt i norske fjordar.

Foto: Smøla Havstuer

Smøla Havstuer AS samarbeider med andre fisketurismeaktørar på Nordmøre samt leverandørar innan utvikling av opplæringsmateriell. Hovudstrategien er å vidareutvikle produkttilboda ved dei deltakingande bedriftene i retning av fokus på tryggleik og ved fangst på alternative artar og ved bruk av alternative metodar. Samarbeid mellom bedriftene er også ein del av hovudstrategien for denne innsatsen. Målet med prosjektet er vidare å utvikle nye produkt for sportsfiskesegmentet og familiesegmentet som fører til utvida sesong. Det skal og utarbeidast konsept for tryggleiksopplæring for fisketuristar.

Prosjektet er ein del av produktutviklingsprosjektet som er kjørt gjennom Reiselivsprogrammet i Møre og Romsdal og er delfinansiert av Innovasjon Noreg.

TEMP er eit konjunkturbarometer, som er utarbeidd av Møre og Romsdal fylke, Innovasjon Noreg, Sparebanken Møre, NAV og Møreforskning. Barometeret tar føre seg trendar innan sentrale næringer og samfunnsutviklinga i Møre og Romsdal, sjå vår heimeside:

www.innovasjonnorge.no/moreogromsdal

Kontaktinformasjon:

Ålesund

Adresse: St. Olav plass 1 (inng. Grimmergt.)
Postadr.: Postboks 166, 6001 Ålesund
Telefon: 70 11 64 50

Avd. Molde

Adresse: Fylkeshuset, 6404 Molde
Telefon: 71 19 14 10
E-post til begge kontora:
moreogromsdal@innovasjonnorge.no

Årsrapport 2010

IN Sør-Trøndelag

Optimismen er tilbake i næringslivet, og vi kunne bidra til å realisere mange spennende prosjekter i 2010. Det var spesielt stor aktivitet knyttet til knoppskyttinger fra teknologimiljøene i Trondheim.

VI GIR LOKALE
IDEEER GLOBALE
MULIGHETER

→ I Innovasjon Norge arbeider mennesker som har lokal- og internasjonal kompetanse slik at en idé kan bli en forretningsuksess.

→ Vi skal bidra til at norsk næringsliv utvikler seg, spesielt med tanke på fornøyelse og innovasjon både for bedrifter og enkeltprodukter

→ Jobben vår er blant annet å utvikle distriktene og styrke og profilere norsk næringsliv i Norge og i utland.

→ Vi skal også få flere nordmenn til å reise mer i Norge og trekke utenlandske turister hit.

→ Med kontorer i alle fylker og i tretti land over hele verden, er det lett å komme i kontakt med oss.

RAPPORT FRA STYRET

Styret avholdt 9 møter og behandlet til sammen 108 saker i 2010. Styret er spesielt tilfreds med at Sør-Trøndelag sikret seg 18 av 40 mill. kroner som totalt ble bevilget over den nye miljøteknologiordningen. Styret behandlet en rekke store industrielle forsknings- og utviklingskontrakter, særlig innenfor sektoren olje og gass. Omfanget av slike saker viser den viktige rollen kontoret har i arbeidet med å kommersialisere forskningsresultater på vegne av hele nasjonen. Styret er tilfreds med at det fortsatt er stor aktivitet innenfor tradisjonell bruksutbygging i landbruket, men ønsker flere spennende utviklingsprosjekter fra distriktsbedrifter i fylket. Temadiskusjonene i styret omhandlet blant annet samvirkeorganisasjonene i landbruket, reiseliv og tilgangen på såkorn/venturekapital. Høsten 2010 hadde styret naturlig nok mye fokus på de utfordringer organisasjonen sto overfor som følge av kutt i statsbudsjettet for 2011.

Styresammensetning:

Tore O. Sandvik (leder), May Kristin Knutsen, Merethe Storødegård, Torild Langklopp, Heidi Jakslund Kvernmo (Lars Morten Rosmo), Arne Braut (Torhild Aarbergbotten), Tor Ulleberg (Ståle Gjersvold), Trond Michael Andersen (Christiane Solheim).
(Navn i parentes er nye styremedlemmer fra 01.10.2010)

SØR-TRØNDELAG FYLKE

FOLKETALL (pr. 01.01.2011):

Sør-Trøndelag 294.066
Trondheim 173.486

Arbeidsledigheten ved slutten av 2010 var 3 %, mens den var 2,7 % pr. 31.12. 2009.

NÆRINGSLIVET I SØR-TRØNDELAG

Generelt var optimismen tilbake i næringslivet, selv om enkeltbedrifter fortsatt var preget av finanskrisen også i starten av 2010. Året ble et "gullår" for den viktige havbruksnæringen i fylket, og også innenfor energi/miljø og leverandørindustrien til olje og gass var det stor aktivitet. Åpningen av Norturas nye anlegg i Malvik representerer en milepæl for den landbruksbaserte næringsmiddelindustrien i fylket og vi opplever en ny giv i reiselivet.

NTNU feiret 100 års jubileum i 2010 og Trondheims posisjon som landets teknologihovedstad ble ettertrykkelig understreket.

Konkurser		Nyetableringer
2010	194 (- 35 %)	2925
2009	298 (+31 %)	2463

INNOVASJON NORGE I SØR-TRØNDELAG

Distriktskontoret ligger i Trondheim og hadde 23 ansatte pr. 01.01.2010.

Direktør Vigdis Harsvik
Styreleder Tore O. Sandvik

Innvilget i 2010 (mill. kroner) (2009 i parentes)

•Markedslån	109 (339)
•Risikolån	55 (140)
•Distriktsrettede tilskudd	26 (19)
•Etablererstipend	17 (17)
•Tilskudd landbruk	43 (42)
•Rentestøtte landbruk (lån)	69 (71)
•Andre tilskudd	71 (58)
•Garantier	9
Sum innvilget	399 (686)

Antall behandlede finansieringssaker i 2010 var 586 (640 i 2009).

Lånportefølje pr. 31.12.2010 er ca. 880 mill. kroner, fordelt på markedslån 705 mill. kroner og risikolån 175 mill. kroner.

Antall SkatteFunn-søknader i 2010 var 175 (190).
%lencoding=unicode fillcolor={cmyk 1 0 0 0} fontname=FedraSar

Nedgangen i bevilgede midler fra 2009 til 2010, skyldes i sin helhet to store lånetilsagn som ble gitt i 2009.

Vi har også i 2010 hatt et omfattende internasjonalt engasjement. Det er arrangert en rekke møter mellom næringslivet og våre utekontorer, noe som har ledet til mange konkrete prosjekter. Det er gitt tilbud om kompetansebygging innenfor ulike internasjonale tema og vi har fulgt bedrifter ut på internasjonale møteplasser. På finansieringssiden er vi spesielt fornøyd med at vi fikk på plass en finansiering av Fesil Sunergy sin videre utvikling av teknologi som skal gjøre produksjon av solcellesilisium enda mer energi- og kostnadseffektiv.

KUNDEBEDRIFTER FRA SØR-TRØNDELAG

3D Radar AS

Bedriften har vært først ute på markedet med 3-dimensjonell avbildning av nedgravde infrastrukturer. Forretningsideen er å produsere og selge geo-radarer til selskaper og institusjoner som driver med oppmåling/grunnundersøkelser, samt til militæret eller NGO som driver med minerydding. Innen militær og humanitær mineleting bidrar produktet til å redde liv til soldater og sivilbefolkning.

De siste to årene har selskapet seksdoblet omsetningen, og i fjor omsatte de for 34 mill. kroner. Og veksten skal ikke stoppe med det, selskapets ambisjon er å omsette for mer enn 100 mill. kroner i løpet av 2012.

I 2010 ble 3D-Radar AS kåret til gaselle-vinner både i Sør-Trøndelag fylke og senere i en nasjonal kåring blant alle bedrifter i Norge. 3D-Radar AS ble også nominert til Innovasjon Norges Internasjonaliseringspris. Denne deles ut til bedrifter som har oppnådd internasjonal suksess.

Innovasjon Norge har fra etableringen av 3D-Radar AS bidratt med rådgivning, etablererstipend og flere tilskudd til IFU/OFU prosjekt.

Rørosmeieriet AS

Rørosmeieriet – viktig økologisk matmotor i Rørosregionen

Siden oppstarten i 2001 har Rørosmeieriet befestet sin posisjon som det eneste heløkologiske meieriet i landet. Eid av entusiastiske bønder og næringsaktører, drevet av en flott stab med kunnskap og stolthet. Rørosmeieriet produserer ekte varer.

Rørosmeieriet produserer og selger meieriprodukter med lokal og historisk tilknytning basert på økologisk råstoff fra Rørostraktene. Rørosmeieriet har vært og er utstillingsvindu for regionale og nasjonale myndigheter som er opptatt av å lykkes med øko-satsingen. Derfor er det betydelig interesse og oppmerksomhet rettet mot bedriften og initiativet de økologiske melkeproduzentene iverksatte da TINE la ned anlegget i 2001.

Tilknytningen mellom Rørosmeieriet og produsentmiljøet er god. Bøndene i regionen stiller seg bak Rørosmeieriet og ser potensialet for økt verdiskaping og styrking av det økologiske landbruket.

Rørosmeieriet omsatte for rundt 20 mill. kroner i 2010 og sysselsatte over 8 årsverk, hvorav mer enn 50 % var kvinner.

Innovasjon Norge i Sør-Trøndelag har fulgt utviklingen i Rørosmeieriet tett fra oppstarten. Veiledning og rådgivning har stått sentralt. Det er også ytt ulike tilskudd, fra bla Verdiskapingsprogrammet for mat.

Årsrapport 2010

Året 2010 var for oss tilbake til normale tilstander etter finanskrisetåret 2009, sier direktør Ulrik Hammervold. Dette vises på bevilgningene, som ble på om lag 320 mill. kroner - 300 mill. kroner mindre enn året før.

VI GIR LOKALE
IDEEER GLOBALE
MULIGHETER

→ I Innovasjon Norge arbeider mennesker som har lokal- og internasjonal kompetanse slik at en idé kan bli en forretningsuksess.

→ Vi skal bidra til at norsk næringsliv utvikler seg, spesielt med tanke på fornyelse og innovasjon både for bedrifter og enkeltprodukter

→ Jobben vår er blant annet å utvikle distriktene og styrke og profilere norsk næringsliv i Norge og i utland.

→ Vi skal også få flere nordmenn til å reise mer i Norge og trekke utenlandske turister hit.

INNLEDNING

I 2010 har Innovasjon Norge bidratt sterkt til utviklingen av vindklyngen på Verdal. Med satsingen til GE Wind Energy, Aker Verdal og andre bedrifter, er dette blitt en betydelig klynge i nasjonal sammenheng. Som pådriver i prosessene finnes Arena-prosjektet Arena Vindenergi. Innovasjon Norge brukte 18,6 mill. kroner i tilskudd på vindsatsingen i Verdal i 2010.

Innovasjon Norge deltar aktivt i det regionale partnerskapet i Nord-Trøndelag. Partnerskapet i Nord-Trøndelag fungerer godt, og er bl.a delaktig i utarbeidelsen av Regionalt Utviklingsprogram.

Vi har i løpet av 2010 undertegnet avtale med 18 av kommunene i Nord-Trøndelag om et nærmere samarbeid. I disse avtalene er det hovedfokus på entreprenørskap, og de tar opp i seg arbeidsdelingen mellom Innovasjon Norge og kommunene som er fastlagt i Regionalt Utviklingsprogram.

Ogå dette året var den geografiske fordelingen på midlene er god. Det er bevilget midler til prosjekter i alle fylkets 24 kommuner.

RAPPORT FRA STYRET

Styrets sammensetning ved utgangen av året var:

Ingvild Kjerkol (leder) - fylkesråd for regional utvikling
Nils Martin Williksen (nestleder) - adm. dir Nils Williksen AS
Tor Erik Jensen - fylkesråd for samferdsel
Rune Hallstrøm - distriktsssekretær LO
Trine Hasvang Vaag - gårdbruker
Kristine Daling Sakshaug - adm. dir Øyna Parken AS
Kjetil Myran - adm. dir Proffesional Turn Milling AS
Siw Ellinor Aagård

I løpet av året ble det oppnevnt nytt regionalt styre. Styret oppnevnes av hovedstyret, med unntak av de to fylkesrådene som er valgt direkte av Nord-Trøndelag fylkeskommune. Styret har beslutningsmyndighet i enkeltsaker, og har ellers som oppgave utvikling av regional strategi og tilsyn med distriktskontoret.

Styret hadde 7 møter i 2010 og behandlet 108 saker. Noen av møtene ble kombinert med bedriftsbesøk. I 2010 var styret i Nærøy, Verdal og Inderøy.

NÆRINGSLIVET I NORD-TRØNDELAG

På samme måte som resten av Norge, slapp Nord-Trøndelag relativt lett fra finanskrisen. Imidlertid økte tallet på konkurser noe i 2010. Arbeidsledigheten ved utgangen av 2010 var lavere enn ett år tidligere.

Situasjonen i Nord-Trøndelag kan oppsummeres slik:

- Lysere enn på mange år på Aker Verdal med kontrakter fram til 2013
- Spennende vindklynge på Verdal, og mange bedrifter investerer med sikte på leveranser til denne industrien
- Fortsatt gode tider i laksenæringen
- Markedet for verftene er bedret
- Investeringsviljen fortsatt tilstede i jordbruket, men dalende interesse for samdrifter
- Positive signaler i trelastbransjen
- Økning i eksporten på 20% sammenlignet med 2009
- Antall nyetableringer økt med 12% sammenlignet med 2009

Namdal Akvasenter sitt anlegg i Flatanger

→ Med kontorer i alle fylker og i tretti land over hele verden, er det lett å komme i kontakt med oss.

OM KONTORET I NORD-TRØNDELAG

Ved Innovasjon Norges kontor i Nord-Trøndelag er det 17 årsverk.

2010 ble det bevilget tilsammen 318,9 mill. kroner til bedrifter i Nord-Trøndelag. Av dette var 107,8 mill. kroner lån og garantier og resten var ulike former for tilskudd. Virkemidlene kommer både fra nasjonale rammer og fra fylkesvise rammer for distriktspolitiske virkemidler og for bygdeutviklingsvirkemidlene.

Innovasjon Norge Nord-Trøndelag prioriterer tre sektorer. Dette er landbruk, energi og miljø og reiseliv.

Distriktspolitiske virkemidler

Gjennom Regionalt Utviklingsprogram får Innovasjon Norge Nord-Trøndelag en ramme for de distriktspolitiske virkemidlene. Disse kan brukes til tilskudd, tapsfond på risikolån og etablererstipend, og kan benyttes i alle kommunene i fylket med unntak av Stjørdal og Levanger. Midlene skal fremme utvikling av et konkurransedyktig og lønnsomt næringsliv i distriktene ved å stimulere til nyetableringer og til videreutvikling og omstilling i eksisterende bedrifter. Det ble bevilget 51,6 mill. kroner i tilskudd og 16,4 mill. kroner i lån av disse virkemidlene.

Bygdeutviklingsvirkemidler

Det ble bevilget 37,2 mill. kroner i tilskudd, rentestøtte for lån på til sammen 90,2 mill. kroner og risikolån på 1,0 mill. kroner.

Det har over flere år vært stor investeringslyst innenfor det tradisjonelle jordbruket i fylket. Dette gjelder spesielt innenfor melk- og storfekjøtt. Det er imidlertid tegn på at investeringslysten er i ferd med avta. Flere store investeringsprosjekt som ble innvilget finansiering i 2010, er ikke blitt startet opp innen utgangen av året. Årsaken til en nedgang i investeringslysten er sannsynligvis sammensatt. Men noen effekter av finanskrisen og sterk kostnadsvekst på kraftfor og bygg er nok de viktigste.

Bjørka Gård med Bjørn Inge og Marie Vorum produserer honning og sjokolade (Foto: Innovasjon Norge)

Vi opplever positiv oppmerksomhet og god etterspørsel etter matspesialiteter i Nord-Trøndelag. Hoteller og restauranter tar dette i bruk for å forsterke sin profil på kvalitet og miljø. Innenfor dette området er det satt igang et eget vekstprogram på nasjonalt nivå, hvor Nord-Trøndelag så langt har med to bedrifter. Det er bekymringsfullt at det er liten tilgang både på nye produkter og nye produsenter innenfor dette området.

Energi og miljø

Energi og miljø har vært det nest høyest prioriterte satsingsområde for 2010 (etter landbruk) med bevilgninger på 31,7 mill. kroner i tilskudd. Av dette var tilskuddene til vindsastingen på Verdal 18,6 mill. kroner..

Innenfor dette området var det en forsknings- og utviklingskontrakt i 2010. Denne var mellom Professional Turn Milling AS i Leksvik og Statkraft.

I 2010 har vi hatt samarbeid med våre kontorer i Storbritannia, Tyskland og USA innenfor energi- og miljøområdet.

Foto: Innovation Norway/Robin Strand

Marin

Det har blitt bevilget 40 mill. kroner til marin sektor, hvorav om lag halvparten er tilskudd. Innenfor dette området var det en forsknings- og utviklingskontrakt. Den var mellom vaksinebedriften Pharmaq AS og samarbeidspartnere i Sør-Korea. Det er også kontoret i Sør-Korea som vi har hatt mest kontakt med av utekontorene i 2010, og en medarbeider fra vårt kontor deltok på messen Seoulfood i Sør-Korea i mai. I tillegg har vi hatt samarbeid med kontoret i Polen.

Reiseliv

Innen reiseliv er det en sterk satsing fra Innovasjon Norge og fylkeskommunene på markedsselskapet Trøndelag Reiseliv som bl.a jobber med at reiselivsbedriftene i større grad skal kunne tilby bookbare produkter over nettet.

Entreprenørskap

Innen entreprenørskap er finansiering av nyetableringsprosjekter en svært viktig del av arbeidet. Det er bevilget om lag 30 mill. kroner til dette området. Etablerere får dessuten tilbud om å delta i etablereropplæringen, som Innovasjon Norge på vegne av det regionale partnerskapet er ansvarlig for, eller i Alkymisten som er et særlig tilbud til unge etablere. Noen prosjekter blir også plukket ut til å delta på Midt-Norge Take Off som kjøres i samarbeid med NTNU. Dessuten ble etablerermessen Innorama arrangert i 2010 på Steinkjer.

Innen entreprenørskap har vi hatt samarbeid med Innovasjon Norges kontorer i Hamburg, Shanghai, Rio de Janeiro og Stockholm.

Kvinner

Hele 39% av bygdeutviklingsmidlene og 36% av de distriktpolitiske virkemidlene i 2010, gikk til kvinnerrettede prosjekter. Andelen kvinner som fikk etablererstipend var 38%. Kontoret var i 2010 medarrangør av et seminar på kvinnedagen 8. mars.

STATISTIKK NORD-TRØNDELAG

Næringsliv/samfunn	2010	2009
Folketall	132140	131555
Arbeidsledighet	2,4%	2,8%
Eksport (mrd. kroner)	3,9	3,5
Konkurser	112	96
Nyetableringer	929	831
Reiseliv (1000 gjestedøgn)	601	623

Antall saker

Ordinære finansieringssaker	402	427
Godkjente SkatteFUNN	36	28

Innvilget (i mill. kroner)

Markedslån	80,7	299,0
Herav landbrukslån	50,3	35,2
Herav lån til fiskeflåten	19,9	1,3
Risikolån og garantier	24,9	92,4
Distriktsrettet tilskudd	44,3	45,2
Etablererstipend	7,3	11,0
Tilskudd landbruk	46,8	55,2
Lånebeløp for rentestøtte	90,2	98,6
Regionalt utviklingsprogram	5,8	6,3
Andre tilskudd	18,9	13,7
SUM innvilget	318,9	621,6

Låneportefølje (i mill. kroner)

Markedslån	367,2	364,5
Risikolån og garantier	127,4	130,3
Sum låneportefølje	494,6	494,9

KUNDEBEDRIFTER

Per Johan Rauø

Gründeren Per Johan Rauø har utviklet et nytt dataprogram som hjelper folk å få opp lesehastigheten. Resultatene vekker oppsikt, og nå har han fått Aschehoug forlag med på laget. Innovasjon Norge har bidratt med etablererstipend på kr 200.000.

Per Johan Rauø har bakgrunn som lærer og møtte mange elever som slet med lesingen. Han synes ikke særlig om de hjelpemidlene som fantes, og begynte å utvikle sin egen metode. Etterhvert fikk han hjelp av forskere på SINTEF og studenter på NTNU og endte opp med det produktet som nå heter Pageturner.

Foto: Per Johan Rauø

Maskon

Maskon AS på Stjørdal har utviklet verdens første helautomatiske vaksinemaskin for smolt. Dette har de gjort i samarbeid med Marine Harvest og Salmar gjennom en industriell forsknings- og utviklingskontrakt (IFU). Tilskuddet fra Innovasjon Norge i IFU-kontrakten var 3,5 mill. kroner og en regner med at totale utviklingskostnader vil være om lag 11 mill. kroner.

Fram til nå har vaksinerings av fisk vært håndarbeid. Maskon sin maskin kan stikkvaksinere 20.000 laks i timen. Dette er derfor revolusjonerende teknologi som både er mer nøyaktig, rimeligere og mindre belastende for fisken.

Foto: Maskon

Årsrapport 2010 Innovasjon Norge Nordland

Næringslivet i Nordland har klart seg godt gjennom finanskrisen og opplevde et godt år i 2010. Fylket har blant annet en globalt ledende oppdrettsnæring, solcelleindustrien er landets største og reiselivet er i fremgang. Imidlertid ble fjoråret et kriseår for deler av landbruket som ble rammet av ugunstige klimatiske forhold.

VI GIR LOKALE IDEER GLOBALE MULIGHETER

- I Innovasjon Norge arbeider mennesker som har lokal- og internasjonal kompetanse slik at en idé kan bli en forretningsuksess.
- Vi skal bidra til at norsk næringsliv utvikler seg, spesielt med tanke på fornyelse og innovasjon både for bedrifter og enkeltprodukter
- Jobben vår er blant annet å utvikle distriktene og styrke og profilere norsk næringsliv i Norge og i utland.
- Vi skal også få flere nordmenn til å reise mer i Norge og trekke utenlandske turister hit.

Under finanskrisen opplevde Innovasjon Norge Nordland en sterk økning i antall henvendelser fra næringslivet og langt flere prosjekter ble igangsatt enn normalt. I 2010 har antallet henvendelser sunket noe, men antallet henvendelser er fortsatt høyere enn tiden før finanskrisen.

RAPPORT FRA STYRET

Innovasjon Norges visjon er å gi lokale næringsideer globale muligheter. Dette gjøres gjennom å tilby tjenester og programmer som bidrar til utvikling av distriktene og økt innovasjon i næringslivet. Innovasjon Norge er regjeringens verktøy for næringsutvikling. Tidligere var Nærings- og handelsdepartementet eieeier av Innovasjon Norge, men fra 1. januar 2010 ble det gjort et eierskifte som medførte at Nærings- og handelsdepartementet eier 51 % og fylkeskommunene 49 %. Innovasjon Norge får oppdrag og forvalter virkemidler fra flere departementer og regionale aktører. Innovasjon Norge Nordland har et godt samarbeid med Nordland fylkeskommune og Fylkesmannens Landbruksavdeling om nærings- og strategiutvikling generelt og vårt oppdrag spesielt. I løpet av 2010 ble Innovasjon Norges arbeid evaluert. En av hovedkonklusjonene i rapporten er at verdiskapingen i Norge ville vært lavere uten Innovasjon Norges bidrag. Samtidig heter det at Innovasjon Norges kunder ikke er som andre bedrifter, fordi virkemidlene i stor grad treffer foretak som vokser. Sammenliknet med øvrige bedrifter i Norge har Innovasjon Norges kunder høyere verdiskaping og sysselsetting. Rapporten sier også at hovedstrukturen i dagens organisering bør videreføres, innovasjonsgraden må bli høyere og Innovasjon Norge bør bli en tydeligere rådgiver for eiere og oppdragsgivere.

I løpet av 2010 fikk Innovasjon Norge Nordland på plass et nytt styre som består av:

Rita Lekang (styreleder)
 Frode Mellemvik (nestleder)
 Malin Arntsen
 Jann Greger Winsents
 Wenche Kristiansen
 Roger Mosand
 Åsunn Lyngedal
 Jan Ivar Myrflott

NÆRINGSLIVET I FYLKET

Fremdeles er aktivitetsnivået lavere enn før finanskrisen slo til. I følge Indeks Nordland 2011 har konjunktorene påvirket nordlandsbedriftenes evne og vilje til vekst og investeringer negativt både gjennom prispress, lavere lønnsomhet og usikkerhet. Et kjennetegn med 2010 er at de fleste bedriftene kun har gjennomført nødvendige vedlikeholdsinvesteringer og effektivisert driften. Samlet omsetning utgjorde 121,7 mrd kroner, en økning på 3,3 % fra året før (Indeks Nordland 2011). Eksporten holdt seg på samme nivå som året før med 16,1 mrd kroner. Dette skyldes økning i eksport av marine produkter med 16 % og nedgang i eksport av metaller med 34 % (Indeks Nordland 2011).

Nordland har fortsatt lav arbeidsledighet. I likhet med resten av landsdelen sliter næringslivet med å få tak i kompetent arbeidskraft. Rekrutteringsproblemene i Nord-Norge er relativt sett større enn landsgjennomsnittet i alle næringene. Situasjonen er verst i bygg og anlegg samt maskin- og utstyrsindustri. Nord-Norge har mangel på arbeidskraft særlig i yrker som krever høyskole- og universitetsutdanning, innen praktiske håndverksyrker og industriyrker som krever fagbrev. Denne mangelen på kvalifisert arbeidskraft kan begrense gjennomføringen av satsinger i nord. Landsdelen opplever en langpendling fra resten av landet og utlandet som er beregnet til et inntektstap for landsdelen på vel 1 mrd. kroner. (Konjunkturbarometer Nord Norge høsten 2010).

KORT BESKRIVELSE AV DE VIKTIGSTE SEKTORENE I NORDLAND:

Fiskerinæringen ble Nordlands eksportlokomotiv i 2010. Nordland er nå Norges tredje største eksportfylke av fisk, med en eksportomsetning på 6,2 milliarder.

Lakseoppdrettsnæringen eksporterer omlag 95 % av sin produksjon til omlag 100 nasjoner, der hovedmarkedene finnes i Europa. Av nye arter er det fortsatt torskeoppdrett som er dominerende, men næringen er avhengig av å få ned produksjonskostnad pr kg for å oppnå lønnsomhet. Torskefiskeriet hadde et vanskelig år i 2010. Prisene var rekordlave, og ble bare delvis kompensert gjennom kvoteøkning.

→ **Med kontorer i alle fylker og i tretti land over hele verden, er det lett å komme i kontakt med oss.**

Tørrfisknæringen opplevde 2009 som et økonomisk og markedsmessig krevende år. Derfor ble det hengt et betydelig lavere kvantum torsk i 2010 enn hva som var tilfelle i 2009. Dette resulterte i økte priser og året som gikk ble derfor samlet sett et økonomisk tilfredsstillende år for tørrfiskprodusentene i Nordland. Den pelagiske sektoren preges av konsolidering. Denne utviklingen forventes å fortsette i årene fremover. Til tross for svært lave sildepriser i 2010 hadde pelagisk sektor tilfredsstillende inntjening i 2010. Årsaken var rekordhøy sildekvote og kvoteøkning både på makrell og lodde.

Deler av landbrukssektoren i fylket opplevde store utfordringer i forhold til grovforproduksjonen. Dette var som følge av en klimatisk tøff vinter og sen vår. Også i 2010 fortsatte trenden med en dreining mot større driftsenheter. I Nordland var investeringene i større grad knyttet til enkeltbruk sammenlignet med 2009. Landbrukssektoren i fylket viste fortsatt stor investeringsvilje i nye driftsbygninger med høy teknologisk nivå.

Konjunkturedgangen medførte generelt svak etterspørsel og inntjening for store deler av verkstedindustrien i 2010, både for de som opererer mot prosessindustrien, olje/gass og mot eksportmarkedet. For 2011 forventes det gjennomgående å bli bedring i de fleste markeder, men det er fortsatt knyttet usikkerhet til utviklingen. Flere bedrifter/miljøer i Nordland arbeider for å posisjonere seg som mer sentrale leverandører og komme høyere opp i verdikjeden innen olje/gass. Den økte aktiviteten i Nord-Norge gir muligheter for dette, og Momek Group sin samarbeidskontrakt med Aibel vedrørende Normeskippet er en viktig milepæl i denne sammenheng. For reparasjonsverftene har 2010 vært et krevende år.

Innen prosessindustrien er metaller og solceller de største verdibærerne. Etter konjunktursvikten som følge av finanskrisen har produksjon, etterspørsel og lønnsomheten gradvis tatt seg opp, og utsiktene for 2011 er positive. Bedriftene har det siste året gjort mye vedlikeholdsinvesteringer og effektivisert driften. Solcelleindustrien i Nordland er landets største. Gjennomførte investeringer har ført til lavere kostnader og økt kapasitet. Innotech Solar AS i Narvik oppgraderer solceller. De har hatt betydelig vekst, og de ble tildelt Innovasjon Norge sin nasjonale nyskapspris Reodorprisen for 2010. Andre deler av prosessindustrien har også gjort tiltak og miljøinvesteringer som gjør virksomhetene grønnere. Nordland har store mineralressurser, og det er investert i gruvene og effektive logistikksystemer.

Reiselivsnæringen i Nordland har i 2010 hatt en marginal økning i antall gjestedøgn. Det er store regionale forskjeller, og det er fortsatt Lofoten som har den største volumveksten. Veksten er i hovedsak knyttet til ferie- og fritidsmarkedet. Sesongstrukturen er fortsatt en stor utfordring for turismen i Nordland, selv om det for noen regioner peker i riktig retning. For å skape flere helårige arbeidsplasser og øke lønnsomheten i næringen, er det avgjørende at bedriftene lykkes med sesongforlengelse og utvikling av nye sesonger.

Tjenestesektoren hadde i 2010 en nullvekst og utsiktene for 2011 er en vekst på 2 % for fylket totalt. Over tid er det imidlertid kun i bysamfunnene i Nordland at tjenestesektoren vokser.

Kraftig fall i ordretilgang og hardere konkurranse har bidratt til nullvekst for bygg- og anleggsbransjen samlet gjennom 2010. Strengere krav til innholdet i bygg og nye tekniske forskrifter for bygg fra 2011, medførte at en del prosjekter ble framskyndet, som igjen genererte økende aktivitet i 4. kvartal 2010. Utsiktene for 2011 er imidlertid usikker. Usikkerheten er her spesielt relatert til nivå/volum på boligbygging og næringsbygg. Det forventes at oppdrag tilknyttet offentlige bygg- og vegprosjekter vil være de viktigste drivkreftene i 2011 for bygg- og anleggssektoren i Nordland.

OM KONTORET I NORDLAND

Antall ansatte på kontoret	30
Totalt antall finansieringssaker i 2010 (401 innvilgede, 128 avslåtte, resten er retur- og klagesaker)	821
Innvilget i 2010 (i mill kr) (inkl lånebeløp for rentestøtte landbruk)	416,4
Låneportefølje pr 31.12.10 (i mill kr)	1 127
Antall SkatteFunn-søknader i 2010	86

INNVILGET I 2010 (mill kr)

Lavrisikolån	74,7
Risikolån og garantier (herunder avsetning til tapsfond for risikolån 12 mill)	86,3
Distriktsrettet tilskudd	104
Etablererstipend, inkubatorstipend	3,6
Tilskudd landbruk	35
Lånebeløp for rentestøtte landbruk	72
Andre tilskudd (herav DA Bodø 28 mill)	40
Sum innvilget lån og tilskudd	416,4

Største næringer tilsagn 2010 (mill kr) lån og tilskudd

Jord/skogbruk	94,4
Fiske/oppdrett (marin)	93
Industri	67,4
Bergverk	40,8
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	34
Hotell og restaurant	24
Helse	6,8
Kultur	5,7
Bygg og anlegg	5
Informasjon og kommunikasjon	4,7
Varehandel	2,8
Forretningmessig tjenesteyting	2,7

NØKKELTALL NÆRINGSLEVET I FYLKET

Arbeidsledighet

2010	2,7
2009	3,1

Omstillingskommuner

Bø/Øksnes

Nyetableringer

2010	1022
2009	790

Konkurser

2010	233
2009	226

→ Med kontorer i alle fylker og i tretti land over hele verden, er det lett å komme i kontakt med oss.

Eksport (mrd kr)

2010	16,10
2009	16,04

Reiseliv

Antall gjestedøgn 2010	1446277
Antall gjestedøgn 2009	1445612

INNOVASJON NORGES TJENESTER: FINANSIERING, NETTVERK, RÅDGIVNING, KOMPETANSE OG PROFIL/DESIGN

Innovasjon Norges mål er å bidra til et konkurransedyktig og lønnsomt næringsliv i Nordland gjennom å tilby finansiering, kompetanse, rådgivning, nettverksbygging og profil/design.

På finansieringssiden er kontoret i Nordland et av de største i landet. I 2010 var samlede tilsagn på kr 416,4 mill. kroner til næringslivet i fylket. Herav ble 233 mill. kroner gitt som lån (inkl. lånebeløp for rentestøtte landbruk). Når det gjelder tilskudd til enkeltbedrifter prioriteres innovasjonsprosjekter (nye produkter, prosesser eller markeder) med potensial for å skape internasjonalt konkurransedyktige bedrifter. Vi arbeider for å få frem flere prosjekter fra kvinner, ungdom, etablerere, unge bedrifter og små og mellomstorebedrifter med vekstambisjoner.

I tillegg til bruk av økonomiske virkemidler, gjennomfører vi en rekke aktiviteter for å bidra til nettverksbygging og økt kompetanse i næringslivet i Nordland. I denne sammenheng er nettverksprosjektene av sentral betydning. Gjennom felles og koordinert satsing på kunnskapsutvikling, kunnskapsdeling og nyskaping, er målet å bidra til økt verdiskaping, lønnsomhet og internasjonalisering i definerte næringsklynger.

Dette gjennomføres på en systematisk måte hvor hensikten er at små og mellomstore bedrifter kan hente inspirasjon og kunnskap hos hverandre og fra FoU-institusjoner. Klyngene samarbeider der de kan og konkurrerer der de må noe som skaper en dynamikk som er positiv for innovasjon og utvikling. I Nordland har vi tre igangværende klynger som til sammen representerer 75 bedrifter. I tillegg ble det startet 8 bedriftsnettverk.

1. Arena Beredskap arbeider med utvikling av oljeverntjenester og utstyr. Denne klyngen har i 2010 hatt stor internasjonal aktivitet både i Brasil og Mexicogolfen.
2. Arena Innovative opplevelser består av små bedrifter som yter tjenester og skaper reiselivsopplevelser. Dette er en vel fungerende klynge som i 2010 blant annet startet flere designprosjekter.
3. NCE Aquaculture er en godt etablert næringsklynge der det satses på økt kommersiell produksjon av fisk og sjømat beregnet for det globale markedet. Hovedtyngden av bedriftenes aktiviteter i klyngen er lakseproduksjon, men det jobbes i tillegg med biologiske problemstillinger, teknologi og nye arter (torsk). Klyngen var representert på EXPO 2010 i Shanghai.

35 bedrifter har mottatt rådgivning fra Innovasjon Norges utekontorer. Rundt 100 bedrifter har deltatt på ulike messer og delegasjonsreiser til utlandet, der EXPO 2010 i Shanghai var den største.

SkatteFUNN er en rettighetsbasert finansieringsordning for FoU-prosjekter i næringslivet, der Innovasjon Norge foretar kvalitetssikring av søknadene og gir innstilling til Norges Forskningsråd. I 2010 ble det i Nordland mottatt 86 søknader hvorav 65 ble godkjent sammenliknet med 102 mottatte og 68 godkjente i 2009. Norges Forskningsråds regionale representant for Nordland har kontorfellesskap med Innovasjon Norge.

Gjennom programmet Bedrift i EU Enterprise Europe Network bistår Innovasjon Norge næringslivet med å utnytte mulighetene som EØS-avtalen gir. Vi bidrar med rådgivning og kompetanse om EUs regelverk, tilgang til EU-markeder og fremmer europeisk samarbeid mellom bedrifter i ulike land. I Nordland har 35 bedrifter fått EU-rådgivning, 185 bedrifter og organisasjoner har deltatt på EU/EØS relaterte kurs og foredrag og vi har besvart ca. 400 spørsmål om EU/EØS. Innovasjon Norge har gjennom dette programmet prosjektkontor i Narvik.

Innovasjon Norge har et designprogram som tilbyr bedrifter rådgivning innen merkevarebygging og bruk av design som strategisk virkemiddel i bedriftenes forretningsutvikling. Programmet tilbyr også formidling av profesjonell designkompetanse innen industri-/produktdesign, visuell identitet, emballasjedesign og/eller interaksjonsdesign. En samarbeidsavtale mellom Innovasjon Norge og Norsk Designråd danner grunnlaget for Designprogrammet. I 2010 ble det igangsatt 20 designprosjekter i Nordland.

Gjennom IPR-rådgivningstjenesten (immaterielle rettigheter) fikk 23 bedrifter og etablerere veiledning om beskyttelse av varemerke, design, patenter og åndsverk.

Innovasjon Norge har kompetansetilbud som skal bidra til mer profesjonelle ledere og økt lønnsomhet i bedriftene. FRAM er eksempel på et kompetansetilbud som tilbys til bedrifter innenfor de fleste bransjer i Nordland. Evalueringene fra deltakerbedriftene viser god måloppnåelse og høy nytteverdi. I 2010 ble det bevilget midler til oppstart av hele fem nye FRAM-prosjekter i fylket med 80 deltakere innen sektorer som landbruk, mat, kultur og kulturhåndverk.

Gjennom Mentorordningen får en ung etablerer gode råd og veiledning av en erfaren bedriftsleder. Ordningen startet i 2010 og er på kort tid blitt svært populær.

Samarbeid med førstelinjetjenesten i kommunene fikk økt prioritet i 2010. I løpet av første halvår 2011 vil alle kommunene få besøk av Innovasjon Norge.

Kontoret har et godt samarbeid med Nordland fylkeskommune og Fylkesmannens Landbruksavdeling, blant annet vedrørende tildeling av økonomiske rammer, utforming av næringsstrategier og tiltak.

KUNDEBEDRIFTER

Lofoten Sjokolade

Jeanette Irene Johansen har gjort alvor av drømmen sin og startet i 2008 sjokoladefabrikk i lokalene på den nedlagte flyplassen på Værøy. Bedriften Lofoten Sjokolade produserer kvalitetssjokolade. Hver enkelt bit er håndlaget og inneholder bare ekte kvalitetsråvarer og ingen essenser. Produktene gir en helt spesiell

→ Med kontorer i alle fylker og i tretti land over hele verden, er det lett å komme i kontakt med oss.

smaksopplevelse med mye og kraftig smak. Krydderet som brukes kjøpes inn fra helt andre himmelstrøk og i kombinasjon med fjell og hav i Lofoten skapes et unikt produkt. Salget skjer via egen nettbutikk, via andre forhandlere og direkte fra Værøy. Markedet er både privatpersoner og bedrifter. Etterspørselen har så langt vært langt større enn produksjonskapasiteten. Det er også økende antall henvendelser fra utlandet om å kjøpe sjokoladen. Innovasjon Norge Nordland har vært involvert i utviklingen av bedriften både med etablererstipend og mentorordning. I 2011 planlegges produksjonsøkning, og Innovasjon Norge bidrar med investeringstilskudd og lån. Jeanette Irene Johansen kom til finalen som en av seks nasjonale kandidater til årets gründerkvinne. Virksomheten er et godt eksempel på at det går an å etablere en spennende bedrift med vekstpotensiale i utkantstrøk.

Foto: Remix Media

Restech Norway AS

Restech Norway AS ble etablert i 1989. Selskapets hovedforretningsområde er produksjon og salg av egenutviklede sjøverts bergings/redningsutstyr, herunder egenutviklet fortøyningsystemer og patentert pneumatisk linekaster til bruk for sjøverts aksjoner for kystvakt, politi, rederi og bedrifter forøvrig. Linekasterne fungerer ved at et prosjektil festet til en line sendes ut ved hjelp av trykkluft. Produktene blir anvendt i forbindelse med redningsaksjoner til sjøs. I den senere tid er også andre anvendelsesområder funnet. Restech Norway AS har hatt en jevn omsetningsvekst og kan vise til positive økonomiske resultater.

Bedriften har store nasjonale kunder, men selger hoveddelen av sine produkter på det internasjonale markedet særlig i Europa og Asia, men i USA og Australia.

Innovasjon Norge Nordland har bistått selskapet med støtte til en rekke prosjekter i de senere år, hvorav hoveddelen av disse er relatert til produktutvikling. Ovennevnte tilskudd har ofte vært i kombinasjon med Skattefunn. Selskapet var for øvrig kandidat til Innovasjon Norge sin internasjonalisierungspris for 2010.

Foto: Restech Norway AS

Lofotprodukt AS

Lofotprodukt AS ble etablert i 1994. Virksomheten produserer og selger sjømat under merkevaren "Lofoten". Offensiv satsning på merkevarebygging og markedsarbeid i kombinasjon med dyktige ansatte og gode råvarer har gitt resultater. I 2010 omsatte virksomheten for ca 175 mill kr, og har i dag ca 100 ansatte. Produktene selges hovedsakelig til dagligvaremarkedet i alle landets kommuner. I oktober 2010 flyttet virksomheten inn i ny fabrikk i Lofoten. Innovasjon Norge Nordland har vært med å finansiere investeringer i maskiner og utstyr i det ca 6.000 kvm store bygget.

Foto: Rasmus Kongsøre

Momek Group AS

Konsernet er et av Nord-Norges største mekaniske verksteder og har 160 ansatte. Hovedaktiviteten er i Mo Industripark, men selskapet har også avdelinger i Harstad og Kirkenes. Konsernet har fire divisjoner, fabrikkasjon, bygg, vedlikehold og engineering. Virksomheten ble startet i 1998 av gründer Wiggo Dahlmo og hadde i 2009 driftsinntekter på 265 mill. kroner. Bransjene olje- og gass, bergverk og energi vil være sentrale satsingsområder fremover. Konsernet har som strategi å bli en større leverandør til olje- og gassindustrien, som i dag utgjør rundt 20 % av konsernets omsetning. Dette er i hovedsak enkeltstående underleveranser. Målet er å komme høyere opp i verdikjeden og bli en selvstendig tilbyder. Selskapet har nå inngått en samarbeidskontrakt med Aibel vedrørende vedlikehold og modifikasjon på Norne for Statoil. Denne kontrakten er forventet å gi en vekst i antall ingeniører og operatører i Momek på rundt 50 ansatte. Samarbeidet med Aibel vil ventelig gi Momek et kompetent fagmiljø som er kvalifisert til å ta andre tilsvarende oppdrag for oljebransjen.

For å kunne bli leveringsdyktig på denne kontrakten må Momek gjennom et omfattende opplæringsprogram. Innovasjon Norge Nordland har bidratt med tilskudd til opplæringsprosjektet. Både Nordland fylkeskommune og Innovasjon Norge er opptatt av leverandørutvikling og ringvirkninger fra olje- og gassvirksomheten utenfor Nord-Norge.

Foto: Statoil

Tilbake til normalen

Som tidligere år har vår virksomhet i 2010 hatt fokus på å bidra i prosjekter som utløser de fortrinn næringslivet i Troms har. Våre fortrinn ligger først og fremst innen marin sektor, reiseliv og de kunnskapsintensive næringene som bl.a. marin bioteknologi, helse, IKT og rom/jord.

VI GIR LOKALE
IDEER GLOBALE
MULIGHETER

→ I Innovasjon Norge arbeider mennesker som har lokal- og internasjonal kompetanse slik at en idé kan bli en forretningsuksess.

→ Vi skal bidra til at norsk næringsliv utvikler seg, spesielt med tanke på fornyelse og innovasjon både for bedrifter og enkeltprodukter

→ Jobben vår er blant annet å utvikle distriktene og styrke og profilere norsk næringsliv i Norge og i utland.

→ Vi skal også få flere nordmenn til å reise mer i Norge og trekke utenlandske turister hit.

Landbruk, marin sektor og reiseliv er de næringene som har størst betydning for arbeidsplassene i distrikts-Troms. Statistikken for 2010 viser også at ca. 77 % av låne- og tilskuddsmidlene er bevilget til prosjekter i distriktet.

I forhold til 2009 ble 2010 et mer "normalt" år for Innovasjon Norge Troms. I finanskrisetåret 2009 fungerte ikke finansmarkedet som normalt, og bankene hadde en mer restriktiv utlånspraksis. For å kompensere for dette, og som en del av regjeringens politikk for å opprettholde høy aktivitet i norsk økonomi, ble Innovasjon Norges rammer mer enn fordoblet i 2009.

RAPPORT FRA STYRET

Fram til 8. november 2010 besto styret av Anne Kristin Brekke (leder), Håvard Kyvik Gulliksen, Arne Eidsmo, Edel Elvevoll, Berit Nikolaisen, Jan Elvheim, Pia Svensgaard og Svein Roger Karlsen. Dette styret hadde 8 møter og behandlet 42 saker i 2010. Herunder saker som omhandler policy og strategi, eksempelvis:

- Policy for de bedriftsrettede finansielle tjenester
- Samarbeidsavtale med kommunene

Styremøtet 10. februar ble avholdt i Forskningsparken i Tromsø. Her fikk styret orienteringer fra Norinnova, Norut og Norinnova Invest. I tillegg orienterte Handelshøyskolen i Tromsø om sitt studium Master of science in business creation and entrepreneurship.

Et nytt styre tiltrådte i november og det består av Håvard Kyvik Gulliksen (leder), Sissel Stenberg (nestleder), Bjarne Leonhardsen, Edmund Broback, Geir Jørgensen, Anni Skogmann, Kristina Torbergsen og Toini Løvseth.

Dette styret hadde 2 møter i 2010 og behandlet 9 saker. I tillegg har de fått informasjon av spesialrådgiver Britt Kjølstad bl.a. om Innovasjon Norges habilitetsregler.

Samarbeidet mellom styret og administrasjonen har vært godt.

NÆRINGSLIVET I TROMS

Høy sysselsetting og etterspørsel etter arbeidskraft i det offentlige, er en av årsakene til at Troms har en lavere arbeidsledighet enn resten av landet. I Troms har arbeidsledigheten vært synkende i 2010 og i desember var den på 2,2 % mot landsgjennomsnittet på 2,7 %.

I landbruket ser vi at tilleggsaktiviteter (spesielt Inn på tunet-tiltak og reiseliv) utgjør en stadig større del av inntektsgrunnlaget. 2010 ble et meget krevende år for deler av det tradisjonelle landbruket i Troms. Overvintringsskader med påfølgende dårlig vekstsesong førte til avlingssvikt og en vanskelig økonomisk situasjon for mange gårdbrukere. Deler av tapene ble kompensert med ekstraordinære midler. Likevel var det mange gårdbrukere som måtte redusere drifta.

Marin sektor har store ulikheter i lønnsomheten. Mens fiskeflåten har opplevd prisfall på 8-10 kroner per kilo torsk, har lakseoppdrett igjen hatt et rekordår. For å opprettholde inntektsnivået har flere aktører i flåtedelen, i tillegg til torsk, fisket på andre arter som uer, sei, breiflabb og blåkveite. I foredlingsdelen av bransjen ser vi en tendens til omlegging til mer ferske produkter etter krisetåret 2009. 2010 ble også et bedre år for saltfisk produsentene, som alle har solgt sin lagerbeholdning.

I tillegg til primærnæringene betyr reiselivsnæringen mye for sysselsettingen og dermed bosettingen i distrikts-Troms. Troms er det eneste fylket i Nord-Norge som har en økning i antall gjestedøgn fra 2009 til 2010. Økningen er på 15 % og skyldes flere utenlandske gjester. Reisende fra Sverige, USA og Tyskland har den største økningen i antall overnattinger.

Speedfartøy rigget for drift med autoline. Foto: Eskøy AS

→ Med kontorer i alle fylker og i tretti land over hele verden, er det lett å komme i kontakt med oss.

INNOVASJON NORGE TROMS

Innovasjon Norge Troms har i 2010 gitt 565 tilsagn om lån og/eller tilskudd, på tilsammen 476,8 mill. kroner. Den største bevilgningen i 2010 ble gitt til Finnfjord AS i form av 100 millioner i lån til et innovativt energigjenvinningsanlegg.

Drytech AS, Norsk Kulde AS og Bioform AS er bedrifter som har vært igjennom en internasjonaliseringsprosess for å nå nye markeder i utlandet. Disse bedriftene har benyttet seg av tjenester både fra kontoret i Troms, fra den internasjonale avdelingen ved hovedkontoret og fra våre kontorer i Russland, Sverige og Polen.

Når det gjelder internasjonalisering var vi i 2010 spesielt aktiv mot bedrifter innen fiskeindustrien gjennom prosjektet "IN to Spain". I korthet gikk prosjektet ut på å få tradisjonelle saltfisk leverandører, som i all hovedsak leverer sine produkter til markedet i Portugal, til å knytte kontakter i det spanske markedet. Prosjektet var et samarbeid mellom distriktskontorene i Nord-Norge og Innovasjon Norges kontor i Madrid. Fra Troms deltok 4 bedrifter. Det var i alt 4 samlinger hvorav 2 ble lagt til Spania der bedriftene fikk direkte kontakt med flere store importører.

I 2010 ble det gjennom prosjektet "Eksportsatsing Troms" arbeidet med å skreddersy våre tjenester til bedrifter som har potensial og som er klar for å videreutvikle seg i det utenlandske markedet. I delprosjektet "Topp 10" er hensikten å bidra til en raskere internasjonaliseringsprosess i bedriftene og samtidig bidra til å redusere risikoen.

Vår satsing på opplevelsesbasert reiseliv, bidrar til at de fleste prosjektene vi finansierer er i distrikt-Troms. Flere av prosjektene går på samarbeid og produktpakking. Etableringen av Malangen Brygger, Fjellandsbyen i Målselv og Hamn i Senja, har hatt en positiv virkning på samarbeidstiltak. Disse bedriftene tar en lederrolle for å få til et samarbeid mellom dem og de mindre opplevelsesbedriftene.

Innovasjon Norge Troms har også i 2010 hatt en aktiv rolle som pådriver for entreprenørskapsarbeidet i fylket, bl.a. ved å tilby kompetansetiltak som avklaringskurs, EtablererSkolen i Troms og temakurs. I tillegg er kontordagene vi har i våre samarbeidskommuner, der potensielle etablerere kan få presentere sine planer for oss, med på å øke interessen for å etablere egen bedrift.

Innovasjon Norge Troms videreførte i 2010 avtalene vi har med de 9 kommunene Bardu, Målselv, Skånland, Dyrøy, Lenvik, Kåfjord, Nordreisa, Berg og Harstad. Samarbeidet har fungert godt og i løpet av året har vi hatt 13 kontordager og informasjonsmøter i disse kommunene. Vi har også hatt god kontakt med flere kommuner uten avtale med oss, dette er først og fremst i forbindelse med finansiering av prosjekter. Vi har i tillegg hatt 2 kontordager på Svalbard. I november hadde vi en 2-dagers samling i Målselv for førstelinetjenesten med faglig påfyll og erfaringsutveksling.

BEDRIFTSEKSEMPEL

Tromsø Adventure AS

Tromsø Adventure AS ble etablert i januar 2010 som et resultat av et bedriftsnettverk mellom aktørene Malangen Brygger AS, Sommarøy Arctic Hotel AS og Lyngsfjord Adventure AS.

Tromsø Adventure AS skal utvikle, markedsføre, selge og organisere booking av naturbaserte opplevelsespakker fra leverandører i Tromsø-området.

Tjenesten Bedriftsnettverk skal imøtekomme behovet små og mellomstore bedrifter (SMB) har for å etablere kommersielt strategisk samarbeid med andre bedrifter. Den skal baseres på sterke og forpliktende samarbeidsrelasjoner og konkrete prosjekter.

Tromsø Adventure AS er et godt eksempel på et vellykket samarbeid mellom SMB-aktører i regionen. Med bakgrunn i dette har Innovasjon Norge bevilget tilskudd til forfase, forprosjekt og hovedprosjekt.

Reinsledekjøring i Troms. Foto: Tromsø Adventure AS

NØKKELTALL FOR TROMS

Næringslivet	2010	2009
Folketall	157 343	156 494
Nyetableringer		1 150
Konkurser	150	142
Arbeidsledighet (%)	2,2	2,5
Eksport (mrd. kroner)	4,2	2,8
Gjestedøgn	898 340	840 242

Antall søknader	2010	2009
Antall nye søknader	565	520
Herav SkatteFUNN-søknader	65	65

Innvilget (mill. kroner)	2010	2009
Lavrisikolån	215,4	341,5
Risikolån og garantier	66,9	401,2
Etablerer-/Inkubatorstipend	7,6	7,0
Distriktsutviklingstilskudd	67,8	57,0
Andre tilskudd inkl. RDA	52,2	85,4
Lånebeløp for rentestøtte	41,0	66,4
Tilskudd landbruk	25,9	31,6

Sum innvilget	476,8	990,1
---------------	-------	-------

Låneprotefølge per 31.12	2010	2009
Lavrisikolån	1 298	1 294
Risikolån og garantier	483	450

Årsrapport 2011

IN Finnmark

Finnmark har alltid og vil alltid leve av naturen. Finnmark er av den grunn gode på naturbasert næringsutvikling som i dag er et av våre viktigste konkurransefortrinn, sier direktør Stein Mathisen. Vi har i 2010 hatt størst relativ vekst i eksporten i landet, og det er naturbaserte næringer som sjømat og mineral som er de ledende drivere. I tillegg har vårt langsiktige arbeid med petroleumsindustriens underleverandører begynt å gi gode resultater i hele fylket. Eksportveksten forventes å fortsette i 2011.

VI GIR LOKALE IDEER GLOBALE MULIGHETER

→ I Innovasjon Norge arbeider mennesker som har lokal- og internasjonal kompetanse slik at en idé kan bli en forretningsuksess.

→ Jobben vår er blant annet å utvikle distriktene og styrke og profilere norsk næringsliv i Norge og i utland.

→ Vi skal også få flere nordmenn til å reise mer i Norge og trekke utenlandske turister hit.

Innovasjon Norges kontor i Finnmark har hovedkontor i Vadsø med 15 medarbeidere og et avdelingskontor i Alta med 4 arbeidere ved utgangen av 2010.

Over dette har vi et styre med 8 medlemmer som legger strategiske føringer for virksomheten og beslutter /tilrår kreditttjenester over direktørs fullmakt. Hovedvekten av arbeidet går til levering av finansieringstjenester til prioriterte næringer. Dette skjer på oppdrag fra våre eiere og regionale samarbeidspartnere. Vårt arbeid er i henhold til oppdragene konsentrert om næringssvake kommuner og kommuner i vekst. I 2010 var det gledelig å registrere økt tiltaksaktivitet i kystkommunene i fylket.

RAPPORT FRA STYRET

Styret i Innovasjon Norge Finnmarks medlemmer: Harald Johannes Karlstrøm, Adm dir Arctic Protection AS, Honningsvåg - leder

Ann-Solveig Sørensen, fylkesvaraordfører fra Båtsfjord, nestleder

Bjørn Johansen, LO-Sekretær fra Sør-Varanger

Runar Sjøstad, fylkesordfører fra Sør-Varanger

Laila K. Hagalid Berntsen, melkebonde fra Tana

Bodil Rabben Majala, regnskapsfører fra Måsøy

Marit Helene Pedersen, regiondirektør i NHO fra Vadsø

Svein Vegar Lyder, kystfisker fra Hammerfest

Styret har hatt 7 møter i 2010 og behandlet 50 saker. Av viktige saker som styret behandlet i 2010 kan nevnes:

-Rammevilkår for mineralutvikling i Finnmark

-Potensiale for å utvikle økologiske merkevarer av mat fra Finnmark

-Utvikling av maritim service og produksjon langs kysten av Finnmark

-Endringer i offentlig satsing på reiselivssatsingen i Nord Norge

-Evaluering av Innovasjon Norge

Finnmark fylkeskommune, Fylkesmannen i Finnmark, Sametinget, kommunene i Finnmark, Norges Forskningsråd og SIVA er sentrale premissgivere som viser god forståelse for vår virksomhet. Styret vil takke for godt samarbeid og felles innsats i dette viktige arbeidet.

Uten aktive, profesjonelle og kundeorienterte medarbeidere i Finnmark og Innovasjon Norges øvrige apparat, kan ikke Innovasjon Norge levere som forventet. Styret vil takke alle ansatte i administrasjonen i Finnmark og dens kolleger i inn- og utland for godt utført arbeid i 2010.

NÆRINGSLIVET I FINNMARK

I våre prioriterte sektorer viser veksten at næringslivet i Finnmark er i en naturlig substansiell vekst. Den er ikke utløst av store offentlige tiltakspakker eller spesialsubsidiar, men av bedre konkurransekraft, bedre markedskompetanse hos bedrifter og økt tilgang og etterspørsel etter naturbaserte råvarer.

→ Vi skal bidra til at norsk næringsliv utvikler seg, spesielt med tanke på fornyelse og innovasjon både for bedrifter og enkeltprodukter

→ Vi bidrar med finansiering til utvikling av kystflåten i Finnmark

- Innen hvitfiskforedling og oppdrett viser 2010 at finnmarkingene leverer gode økonomiske resultater i 2010. Viktigste faktorer her er stabil kvalitet og kvantum, samt fleksibel produksjon.
- I fangstleddet er det en positiv utvikling i antallet nyetableringer der Innovasjon Norge Finnmark har bidratt til 20 nyetableringer i 2010. Dette er en bemerkelsesverdig økning i et år der torskprisene ga liten lønnsomhet for flåten.
- Satsingen på torskeoppdrett i Finnmark ble ingen suksess. I 2010 ble satsingen avsluttet.
- Verdiskapingen til reiselivsnæringa i Finnmark er vanskelig å måle da verdikjeden er svært sammensatt av alt fra hoteller til transportører. Målt i kommersielle overnattingsdøgn, ligger Finnmark omtrent på samme nivå som i 2009.
- Til tross for fortsatt nedgang i antall gårdsbruk i fylket har flere saue- og melkebruk økt produksjon og kvaliteten på råvarene. Melkeproduksjon er den driftsformen som sysselsetter flest. Investeringslysten for bygging av nye store fjøs er god for tiden.
- Lokalbaserede leverandørbedrifter til petroleum og mineralnæringa har økt sin konkurransekraft til tross for konkurransemessige hindringer i form av internasjonale rammeavtaler oljeselskapene har inngått. Veksten har vært kraftig i 2010 spesielt i Sør-Varanger og Hammerfest.

Fra Inn på Tunet gård i Nesseby kommune.

AKTIVITETEN VED KONTORET

Entreprenørskap

Innen dette feltet bruker vi mye ressurser på små familiebaserte foretak som sysselsetter 2-3 årsverk og som i utgangspunktet opererer i lokalt/regionalt marked. I et internasjonalt perspektiv ser vi at vekst i denne gruppen ofte skjer over lang tid og er utsatt for stor ekstern risiko i samfunn og marked. Disse kundene er likevel tilpasningsdyktige og bidrar til bosetting og utvikling i bygd og by, og er derfor viktige for å øke næringspotensialet i de små lokalsamfunnene i Finnmark. Her har vi ofte vært kundens førstekontakt på ide, undersøkelse og utvikling av forretningside, og ikke minst oppfølging over tid. Her har vi i 2010 hatt god hjelp fra våre kolleger i ved hovedkontoret, England, Russland, Spania og Frankrike på kontaktarbeid og markedskartlegging.

Fortsatt er det behov for pådriverarbeid innen økt rekruttering til primærnæringene. I 2010 har vi initiert flere tiltak i lag med RUP partnere for å øke rekruttering til kystflåte, sjømatproduksjon og landbruksproduksjon. Vi registrerer at interessen for matproduksjon økte i 2010. En felles markedsaktør for småskala landbruksprodukter er etablert og er i utvikling. Innen bioenergiproduksjon ser vi positiv framgang, spesielt i Alta og Pasvik. Innen reindrift har det vært fokus på økt verdiskaping i hele verdikjeden. IN har her bidratt til økt foredlingsgrad på råvare og markedsframstøt i nye markeder.

Vekstbedrifter

Den andre kundegruppen er de viktigste vekstdriverne i næringlivet i Finnmark. Sjømatprodusenter, mineral/malmprodusenter og reiselivsprodusenter er meget konkurranseutsatt globalt, og produserer naturbaserte varer og tjenester. De har et felles behov for langsiktig risikokapital og økt orientering mot internasjonalt marked. Kundekontakten er ofte basert på lang historikk og godt etablerte samarbeidsforhold. Her har vi i 2010 arbeidet med flere investerings- og innovasjonsprosjekter enn 2009. Størstedelen av vår portefølje på risikokapital ble plassert her i 2010. Her har vi hatt god hjelp fra våre kolleger i Trøndelag, Nordland og Møre og Romsdal på hjemhenting av markeds kunnskap. Spesielt våre kolleger i Spania, Russland, Kina og Frankrike har hjulpet våre kunder på markeds kartlegginger her.

Petroleumsektoren

Petroleumssektoren har gitt betydelige oppdrag til bedrifter nasjonalt, regionalt og lokalt. På trappene i nær framtid er utbygging av oljefeltet Goliat, samt bygging av en ny fabrikkhet på Melkøya og opptrappet letevirsomhet på sokkelen utenfor Finnmark. Vi har i 2010 prioritert innsats på utbygging av maritime service tilbud (skipsreparasjoner, vedlikeholdsarbeid) i Hammerfest og Loppa, samt kompetanse og nettverksbygging gjennom bedriftsrettede leverandørutviklingstilbud i landsdelen.

→ Vi bidrar med bærekraftige løsninger for bygging av internasjonal konkurransekraft

→ Innovasjon Norge skal bidra til økt verdiskaping gjennom å styrke kvinners deltakelse og posisjon i næringslivet som gründere, i ledelse og i styrer.

Regional mobilisering

Innovasjon Norge har over tid prioritert ressurser på å koble inn flere småbedrifter inn i disse verdikjedene ved å tilby hjelp til å utvikle internasjonaliseringsmuligheter gjennom Innovasjon Norges globale tjenestetilbud. Dette er et langsiktig arbeid som i vekstområdene Alta, Sør - Varanger og Hammerfest har gitt positive resultater i 2010. Gode resultater registreres også i mobiliseringskommunene Loppa, Deanu/Tana, Berlevåg, Lebesby, Båtsfjord og Kvalsund. I en del kommuner ser vi at etterspørselen etter Innovasjon Norges tjenester er i tilbakegang eller at tjenestetilbudet ikke er tilpasset det lokale behovet. Her har vi prioritert arbeid med å mobilisere frem lokale utviklingsmiljø og nettverk som søker utvikling i lag med nasjonale/internasjonale miljø. I 2010 har dette gitt positive resultater på Nordkyn, Varanger og Loppa.

Kvinner i privat sektor

Flere kvinner som utviklingsdrivere i privat sektor er en nasjonal målsetting i Innovasjon Norge. I Finnmark har vi i 2010 prioritert dette arbeidet gjennom blant annet egne kompetanseprogram for kvinner. En høy andel stipend, over 30 % andel av prosjektene som fikk støtte ble gitt til kvinner.

KUNDEBEDRIFTER

Håvard Jørstad og Håvard Eriksen

iKnowBase Solutions AS

er en IT-bedrift lokalisert i næringshagen i Hammerfest. Gründerne er Håvard Jørstad med ekspertise innen design og utvikling av webbaserte løsninger og integrasjonsløsninger og Stig Ivan Linna med erfaring og kompetanse innen forretningsutvikling. De samarbeider med Norges Skiforbund om utvikling av internasjonale arrangementsportaler på nett. Deres arrangementsportal ble benyttet under Ski VM 2011. De sikter også å selge tilsvarende produkter mot olje- og gass sektoren. IN deltar med risikokapital i oppstarts- og utviklingsfasen. Våre tjenesteleveranser er gjort i samarbeid med teamet for Industrielle Forsknings- og Utviklingskontrakter (IFU) ved hovedkontoret. De har som mål å komme opp i en omsetning på over 25 mill. kroner i løpet av 2015 og sysselsette 14 årsverk i Finnmark.

Aage Pedersen AS

Bedriften har gjennom 50 år vært knyttet til videreforedling av reinkjøtt. Årlig foredler de mellom 30.000-40.000 reinsdyr og samarbeider med reindriftsutøvere fra Finnmark og Troms. Aage Pedersen AS er landets største reinslakteri og forsyner det norske marked med kvalitetsprodukter fra reindriften og utmarka i nord. Samarbeid med IN har gitt bedriften muligheter for utvidelse av anlegg, videreforedling og bedriftsutvikling. I 2010 omsatte bedriften for 96 mill., hadde 50 ansatte i toppsesong, mens antall årsverk er omtrent 27.

Våre tjenesteleveranser er gjort i samarbeid med våre kolleger i Troms og hovedkontoret. Bedriften står overfor kontinuerlige utfordringer knyttet til endringer i de norske distribusjonssystemene. Thor Aage Pedersen sier Innovasjon Norges tjenester til bedriften har bidratt til positiv utvikling.

→ Med kontorer i alle fylker og i tretti land over hele verden, er det lett å komme i kontakt med oss.

→ Innovasjon Norge Finnmark har startet utvikling av en trainee-ordning for unge melkebønder i Finnmark.

Øksfjord Slipp og Mek AS

er et tradisjonsrik båtverksted i Øksfjord, som har gjort et generasjonsskifte og investert betydelige beløp i kapasitetsutbygging og produktutvikling.

Daglig leder og majoritetseier, Alf-Arne Vestre, ønsket å trappe ned og motivere sine to sønner, begge under 35 år og med gode jobber i offshore/maritime bransje internasjonalt – hhv. første offiser og maskinsjef på forsyningskip, til å vende hjem å ta over familievirksomheten.

Innovasjon Norge Finnmark ble involvert med henblikk på bla. medfinansiering av en prosess, der bedriften kunne utvides til i større omfang og kunne betjene det økte antall aktører innen oppdrettsnæringen og olje/gass/energi som er aktive i Nordvest-Finnmark.

Investeringen bedriften vurderte nødvendig prosjektfinansiering var 18,5 mill. kroner der rundt 16 mill. kroner vurdertes nødvendige til fysiske investeringer i tilbygging og nytt driftsutstyr, og i overkant av 2 mill. kroner til bedriftsutvikling.

Innovasjon Norge Finnmark leverte en kombinasjon av finansierings- og andre tjenester og levert blant annet etter en god dialog med våre kolleger i Møre og Romsdal, Troms og Oslo.

Sønnene er på plass i Øksfjord og bidrar til økt næringsaktivitet i bedriften men også i beslektede virksomheter, som inngår i et nettverk rundt Øksfjord Slipp og Mek AS.

KREDITTFORVALTNING - STATISTIKK

Antall saker

Kreditsaker	444
Innvilget i mill. kroner	301
Låneportefølje i mill. kroner	840
Tilskuddsportefølje i mill. kroner	510
SkatteFunn søknader	16

Innvilget i mill. kroner

Lavrisikolån	132,2
Innovasjonslån, risikolån og garantier	56,3
Distriktsrettet tilskudd	60,3
Etablererstipend	6,8
Tilskudd landbruk	19,9
Lånebeløp for rentestøtte landbruk	11,4
Andre tilskudd	13,8
Sum innvilget	300,7

Låneportefølje i mill. kroner

Lavrisikolån	624,7
Innovasjonslån, risikolån og garantier	215,3
Sum	840

	2009	2010
Innbyggere	72492	73417
Andel yrkesaktive	53696	54129
Yrkesaktive	37628	37237
derav kvinner	17860	17572
derav unge 20-35 år	15019	14618
Arbeidsledige	2017	1824
Nyetableringer	436	510
Konkurser	68	69
Eksportverdi (mrd kroner)	234	391

Vest-Europa

Våre kontorer i den Vesteuropeiske regionen møtte utfordringer i økonomisk turbulente markeder i 2010. Vest-Europa er likevel fremdeles Norges viktigste handelspartner.

VI GIR LOKALE IDEER GLOBALE MULIGHETER

- Vest-Europa er Norges viktigste handelspartner
- 43 % av all norsk fastlandseksport gikk til Vest-Europa
- 55 % av all norsk fastlandsimport kom fra Vest-Europa
- Innovasjon Norge har kontorer i 9 av de viktigste byene i regionen
- Økning i gjestedøgn fra flere av våre fokusmarkeder til tross for hardt økonomiske klima.
- Offshore Vind og Solenergi er viktige nye energikilder våre kontorer fokuserte på i 2010

Vest-Europa er en av de hardest rammede regionene etter finanskrisen og området er preget av svakere enn forventet vekst. Flere land er inne i en periode med sterke kutt i offentlige tjenester for å redusere gjeld samlet opp etter blant annet utgiftene ved å betale ut bankene. Arbeidsledigheten i mange av landene har økt det siste året og forbrukernes tillit forblir svekket. Tiltross for svak vekst i økonomien generelt i området var markedene i Vest-Europa også i 2010 Norges klart viktigste eksportmarkeder.

I samsvar med dette opplevde vi i enkelte markeder redusert etterspørsel etter etableringstjenester og at det var mer tidkrevende å få igjennom større prosjekter. I markeder som hadde forbedret vekst siste året, opplevde våre kontorer en samsvarlig vekst i prosjekter og generell interesse fra norske bedrifter.

Små og mellomstore bedrifter benytter ofte nærmarkedene i regionen i sin første internasjonale ekspansjon. Våre kontorer i regionen har gode nettverk og etablerte handelssamarbeid som i en årrekke har betydd svært mye for norske bedrifter og norsk næringsliv, både på besøkstall, eksportsiden og investeringer til landet.

Region Vest-Europa omfatter Innovasjon Norges virksomhet ved ni kontorer: London, Hamburg, Paris, Madrid, Milano, Haag, Stockholm, København og Helsinki. Kontoret i London representerer også Irland, Hamburg håndterer henvendelser mot Østerrike og Sveits, og Haag er et kontor med rent reiselivsfokus.

SEKTORFOKUS I VEST-EUROPA

De viktigste satsingene i Vest-Europa i 2010 har vært reiseliv, energi & miljø, helse, IKT og kreative industrier. Vi

har videre hatt fokus på marin og landbruk, og på oppdrag gjør kontorene også prosjekter innen andre sektorer. Virksomheten i Vest-Europa er organisert i en matrise der hvert kontor har sine sektorprioriteringer og kompetanse. Vi jobber for å dra nytte av kompetanse på tvers av landegrensene for en best mulig utnyttelse av kapasitet til beste for kunden.

Reiseliv

Mye tyder på at finanskrisen er i ferd med å slippe taket på internasjonal turisttrafikk. Europa er den verdensdelen som sliter mest med å komme seg etter finanskrisen. Veksten ble på beskjedne tre prosent i 2010. Mye tyder på at veksten i Europa ble hindret av vulkanutbruddet på Island i april som stoppet store deler av flytrafikken. I tillegg har den usikre økonomiske situasjonen som preger Eurosonen lagt en demper på reisevirksomheten. Ser man nærmere på resultater innad i Europa er det Nord-Europa som med en nedgang på 0,1 prosent den europeiske regionen som sliter mest.

Veksten i Norge i utenlandske gjestedøgn på fem prosent kom stort sett fra Innovasjon Norges prioriterte utenlandsmarkeder med unntak av nedgang fra Danmark (4 %), Nederland (3 %) og Storbritannia (1 %).

Tyske gjestedøgn økte med tre prosent og Tyskland er nok en gang Norges største utenlandsmarked med en andel på 20 prosent av alle utenlandske gjestedøgn. Ellers var det en økning fra Sverige på 6 % og fra Sør-Europa var det en økning fra Frankrike på syv prosent, Spania 11 prosent, mens italienske gjestedøgn økte med fem prosent.

Energi & Miljø

Energi og Miljø er et område som de siste årene har blitt gitt økt fokus, ikke bare innen Innovasjon Norge, men også innen EU og landene individuelt i regionen vi representerer. Særtrekk og fortrinn i markedene avgjører fokus hos de forskjellige kontorene og det er en målsetning at våre kontorer skal dekke alle delsektorer i regionen; vind og bølgeenergi, solenergi, grønn IT, byggetekniske løsninger og CCS. Utbygging av offshore vind er kommet langt i Storbritannia, Tyskland og Danmark. Den europeiske vindkraftorganisasjonen forventer en utbygging av 50 TW vindkraft i EU innen 2020. Utviklingen gir utfordringer og flaskehals (bl.a. installasjon, drift og vedlikehold og kabler) der norsk offshore kompetanse potensielt kan bidra. I Italia og Spania er solenergi spesielt gjeldende.

→ **Grønn-IKT og eHelse er voksende områder innen IKT i Vest-Europa**

→ **EUR 1 trillion brukt på helse i Vest-Europa i 2010**

→ **Våre kontorer i Vest-Europa arrangerte en rekke eventer for profilering av norsk design**

→ **Nesten 60 % av norsk fiskeriekseport går fortsatt til EU**

→ **En rekke studieturer har blitt gjennomført i mat og landbrukssektoren**

IKT

Vest-Europa er på mange måter et naturlig startmarked for IKT da landene oppleves av mange norske bedrifter som nærmarkeder og risikoen sees som lavere, men ikke minst også grunnet regionens funksjon som en av de store internasjonale hubs for teknologi og innovasjon. Vi opplever at mange norske bedrifter har utviklet gode løsninger og at det er stor interesse for ekspansjon. Bedriftene er ofte born global og har behov for umiddelbar internasjonal konkurransekraft, og våre kontorer får henvendelser fra mange IKT bedrifter som ønsker assistanse til å etablere aktiviteter og nettverk i regionen.

Kompleksitet og raske endringer i IKT gjør at sektoren er utfordrende å ekspandere i for små bedrifter, og etterspørsel etter kompetente sparringspartnere er stor.

Cloud Computing, Software as a Service og Web 2.0 er områder innen IKT som oppnådde momentum i 2010 og vi ser et økende antall av tjenester innen disse feltene fra norske utviklere. Videre har vi sett en økning i løsninger inne eHelse og Grønn-IKT, og vi vil jobbe mer fokusert innen disse områdene i tiden fremover.

Helse

Vest-Europa er et attraktivt marked der det brukes nær EUR 1 trillion på helse. Dette markedet vokser med ca. 4 % per år og fordeler seg på medisinsk utstyr, legemidler, hospitaltjenester, informasjonsteknologi, diagnostica, etc. Selv om EU standardiserer en rekke forhold innen sektoren er det fremdeles ulikheter mellom medlemslandene, og dette stiller store krav til lokal kunnskap om f. eks. dokumentasjonskrav, registreringsprosedyrer, kliniske studier, systemer, lover og regler etc.

Bedriftene vi har hjulpet i 2010 varierer fra leverandører av kosttilskudd, til medisinske klinikker. Oppgavene har vært markedskartlegging, partnersøk, forhandlingshjelp, og omfattende feasibilityanalyser. Vi har også gjennomført AngloNordic Biotech Conference, en møteplass mellom industrien og venturekapital, samt startet en omfattende kartlegging av Telemedisinmarkedet i Vest Europa.

Lorem ipsum dolor sit amet consectetur adipiscing elit

Kultur og Opplevelsesnæringene

De kreative næringene i Vest-Europa er flertallige og mangfoldige. Interessen fra norske bedrifter er stor for å ekspandere inn i industrien i regionen, men betalingskraften er liten og konkurransen stor.

Innovasjon Norge planla i 2010 nye konsepter for å finne løsninger på disse utfordringene og forslaget om en norsk "Pop-up Store" fikk gjennomslag. Målsetningen var å legge til rette for økt synlighet, mindre barrierer og lavere kostnader ved at bedrifter jobbe og profilerte seg sammen. Prosjektet er for øyeblikket på hold.

Den kreative industrien har også hatt en sentral rolle i Innovasjon Norges omdømmebygging i Vest Europa i 2010, for eksempel i pressereiser, sosiale medier og eventer som 100 % Norway i London, motemessen i København og Norwegian Design Exhibition i Helsinki. Regionen er videre interessant å lære av og kunnskaps-hjemhenting har vært en sentral del av arbeidet. Innovasjon Norges kontorer har gjort i sektoren

Marin

De Vesteupeiske markedene er av avgjørende betydning for norsk sjømatnæring. Nærmere 60 % av norsk fiskeriekseport går fortsatt til EU, og Frankrike, Danmark og Storbritannia ligger i toppen blant destinasjonene for norske produkter (kilde EFF). Vi gjennomfører primært nettverksprosjekter i denne bransjen, gjerne som et ledd i Marint Verdiskapingsprogram og i samarbeid med EFF. Prosjektet Into Spain Saltfisk er et strålende eksempel. Representanter for 12 saltfiskprodusenter fikk gjennom tre velregisserte samlinger, økt kunnskap om det spanske markedet og nye kommersielle relasjoner ble etablert.

Mat og Landbruk

Markedene i Vest-Europa er fremdeles betydelig for den norske landbrukssektoren selv om våre kontorer i 2010 generelt gjennomførte færre aktiviteter en hva som har vært tilfelle tidligere år. Til gjengjeld har aktivitetene som har blitt gjennomført vært veldig konkrete og "matnyttige". Blant annet har vi gjennomført flere studieturer, som har gitt deltakerne verdifull innsikt i nye markeder og metoder. Enkelte kundeprosjekter har også blitt gjennomført i løpet av året, bl.a. innen slakteautomatisering (Spania) og økologiske egg (Tyskland), og vi får stadig henvendelser fra aktører innen mat og landbruk. Innovasjon Norges Vesteupeiske kontorer har også vært til stede med stand på en rekke messer samt lagt til rette for nettverksmuligheter og læringstreff i regionen.

DØRÅPNING GJENNOM SAMARBEID MED NORGES AMBASSADER ER VIKTIG

Vi opplever vårt gode samarbeid med de lokale ambassader som svært viktig for lokal synlighet og tilgjengelighet og norske bedrifter nyter stadig godt av vår mulighet til å levere tjenester sammen. Eksempel har en betydelig innsats fra Ambassaden i Danmark sammen med Innovasjon Norge resultert i meget verdifull mediedekning for norske designere ved flere anledninger. Videre har samarbeidet mellom den Norske Ambassaden i London og det lokale Innovasjon Norge kontoret vært viktig i arbeidet med omdømmepiloten. De har i samarbeid satt opp betydelige tilsetninger som 100 % Norway og Chelsea Flower Show som har gjort Norge mer synlig i det engelske markedet.

Danmark

Danmark, et av de viktigste markeder for den norske turistnæring, og Norges 7. største eksportmarked og derfor en viktig handelspartner for oss. Med sin gode infrastruktur, små geografiske avstander og kort vei til kontinentet er Danmark et naturlig, trygt og billig startsted for bedrifter med internasjonaliseringsambisjoner.

VI GIR LOKALE
IDEEER GLOBALE
MULIGHETER

→ LANDSFAKTA

- **5,5 millioner innb.**
Befolkningstetthet:
127 innb. pr. km².
- **Hovedstad:**
København
- **Areal 43.094 kvm**
- **BNP: 309 \$ mia. 2009**
- **Arbeidsledighet 3,9%**
- **Inndelt i fem regioner og 98 kommuner. Svært god infra-struktur. EU-medlem siden 1973.**
- **Dansk økonomi ble hardt rammet av finanskrisen. Eksporten falt med 165 mrd. DKK i kriseåret 2009. De fleste sektorer ble rammet.**
- **Økt eksport har styrket økonomien det siste året. Danmarks BNP steg ca. 2 prosent i 2010.**

Norske næringsliv står bak ca. 600 etableringer og oppkjøp i Danmark. Mange av de største norske konsernene, som Statoil, Orkla, og Telenor, er etablert i Danmark. Innovasjon Norge i København gir etablerings-hjelp til små og mellomstore bedrifter fra alle bransjer. Vi har kommersiell erfaring og et etablert nettverk, noe som gir deg en raskere vei til markedet. Selv om det er store likheter mellom de nordiske landene, finnes det også kulturelle forskjeller som vi kan guide norske bedrifter gjennom. Sammen med IN Stockholm og IN Helsinki koordinerer vi en felles internasjonaliseringsstrategi for å optimalisere veien til nærmarkedene.

Øresundsbroen

DANMARK - VEIEN TIL EUROPA

IN Danmark har i 2010 hatt et økt etterspørsel etter våre rådgivningstjenester. Mange nye aktører etablerte seg med vår hjelp, deriblant Isklar, Man in Van og Performance drinks. Flere og flere norske selskaper søker råd ved etablering i Danmark i forhold til toll- og momsproblematikk. Ved inngangen til 2011 har kontoret vårt blandt annet flere nye spennende teknologiselskaper, medtechbedrifter og tekstilfirmaer i portefølgen.

Samarbeidet med Innovasjon Norge har vært avgjørende for Man In Van-konseptets suksess i etableringene i Norden.

Kjell Kallevig Henriksen, adm.dir Man In Van

Isklar setter stor pris på samarbeidet med Innovasjon Norge, som blant annet har hjulpet til med etableringen av kontor, deltagelse i nettverk og kontakt med virksomheter i Danmark.

Michael Holm, Country Manager Isklar Danmark

STARTSENTER

Kontoret har jobbet med markedsføring av våre etableringstjenester og dette har ført til at flere norske bedrifter har valgt å etablere seg gjennom startsenenteret i København. Nye samarbeidspartnere i 2010 er bla. Assesit, Isklar og Indico.

NORSK MOTE I DANMRK

IN Danmark har sammen med Norwegian Fashion institutt hatt en strategisk satsning under Copenhagen Fashion Week (CFW), som er nordens største og viktigste plattform for motebransjen. I 2010 deltok ca 30 norske aktører både under moteuken i august samt februar. IN København har i samarbeid med Norwegian Fashion Institutt samlet den norske motebransjen for felles satsning i Danmark. Vi hjelper blandt annet de norske aktørene med å synliggjøre seg under CFW med felles pressematerial, felles stand og fashionshows.

Moods of Norway i København

→ Visitnorway.dk hadde mer enn en 1/2 million besøkende i 2010.

→ Innovasjon Norges forbrukerdatabase inneholder ca. 60.000 aktive e-postadresser.

→ Det danske marked er det viktigste for turistnæringen når det gjelder vinterturismen.

→ Verdien av pressearbeidet i Danmark excl. TV og Radio oversteg 7 mill.

→ Innovasjon Norge stod bak produksjonen av 7 vinterfilm i 2010.

→ Norgesavisen hadde et opplag på 535.000 eksemplarer i 2010

→ I 2010 sendt Innovasjon Norge 76 journalister til Norge

INSPIRASJONSTURER

Københavnkontoret var som alltid like populært i 2010. Selv med avbud grunnet askeskyen, hadde vi 12 grupper som søkte inspirasjon, nettverk, kunder etc. på det danske markedet. Vi har koordinert turer for distriktskontor, Akershus Fylkeskommune, Eco Commerce, Norfima, Arkitekthøyskolen osv.

REISELIV I ÅRET SOM GIKK

Januar var ekstrem kald i Norge og alt "late sale" på de norske skisportstedene uteble. Danske gjestedøgn falt i januar 2010 med 34 %, hvilket tilsvarer mer enn 50.000 overnattinger. I løpet av året innhentet vi en god del av de tapte gjestedøgnene og nedgangen endte på totalt 4 %. Ikke en jubelsong, men positivt sett i lyset av årets begynnelse og ikke minst at nedgangen var relatert til camping og hyttergrender, mens det var en økning på de mer verdiskapende hotellene.

Danske gjestedøgn	2009	2010
Hotell	512 279	519 077
Hyttegrender	271 293	237 385
Camperinger	152 995	141 333

Innovasjon Norges kontor i "skiliften" på kgs. Nytorv

VINTERKAMPANJEN

Vinterkampanjen i Danmark er Innovasjon Norges største enkeltstående markedsatsning. Vi lanserte nye freshe sider på visitnorway, viste TV-spots, kjørte onlinekampanjer på flere nivåer og ble kreditert med svært gode målinger på aktivitetene.

NORGESKAMPANJEN

Læringen fra den dybdegående markedsanalysen Optima ble fullt implementert i Norgeskampanjen. Konseptet "Tæt på store opplevelser" ble kommunisert gjennom relevante kanaler og såvel næringen og viktigst forbrukerne tok veldig godt imot Norgesavis.

PRESSEARBEJDET

Pressearbeidet er en integrert del i det totale profileringsarbeidet av Norge som reisemål, og sammen med øvrige markedstiltak skal pressearbeidet bidra til å posisjonere Norge som et attraktivt reisemål. Vi reagerer på henvendelse fra pressen og vi arbeider proaktivt hvor vi selv er med til å skape historiene. En fast del av pressearbeidet er utsendelse av nyhetsbrev og pressemeldinger med nyheter av ekstra stor verdi. En liten artikkel i et nyhetsbrev kan bli til en notis i en dansk avis, men den kan også inspirere en journalist til å skrive en større artikkel. Presseturer arrangeres hele året - både som gruppeturer og som individuelt tilrettede turer. I samarbeide med destinasjonene utarbeides det spennende og aktuelle programmer med tema som f.eks ski, vandring og rundreiser.

Vi har virkelig klart og bygge videre på merkevaren Hurtigruten, som også vises i salget. Hittil i år har vi en vekst på rundtursalget i det danske markedet på hele 32 % i år i kampanjeperioden.

Nils Petter, Country Manager Hurtigruten ASA

TRENDER PÅ MARKEDET

Trenden med at turistene blir mer profesjonelle og orienterer seg på sosiale medier, som Facebook og Tripadvisor før man booker, vurderes til å være kommet for å bli. Kontoret i København har derfor i 2010 ansatt ny kompetanse og laget en strategi for hvordan vi kan utnytte de nye kanaler best mulig. Foreløpig har det gitt utslag i en reprofiling av våres store kundedatabase, et friskere og redesignet nyhetsbrev, 7 webfilm med den danske skiguru Thomas Uhrskov og flere spennende tiltak som skal fremme interaksjonen mellom sosiale medier, databasen og Visitnorway ble satt i gang.

2011

Innovasjon Norge teamet i København ser frem til å påta seg flere og større utfordringer i 2011!

Stena Line i Danmark har i mange år samarbejdet med Innovasjon Norge i Danmark og er vores største samarbeidspartner. Innovasjon Norge i Danmark oppfatter jeg både som limen der holder os sammen med vores destinationer som samtidig også som en katalysator for udvikling af turisme.

Carsten kruse, adm. direktør Stena Line Danmark

Tyskland

Tyskland fortsetter å være den drivende kraft i Europa og gir mange muligheter for norske bedrifter.

Forholdet til Norge er meget godt og tyske turister er den største gruppen av utenlandske turister i Norge.

VI GIR LOKALE
IDEER GLOBALE
MULIGHETER

Landfakta Tyskland

- Hovedstad: Berlin
- Befolkning: 82 millioner
- Areal: 357 021 km²
- BNP: 3 284 mrd Euro
- BNP vekst 2010: 4.7%
- Arbeidsledighet: 7.2%

Tyskland arbeidet seg raskere ut av finanskrisen enn de fleste hadde forventet. Gjennom offentlige tiltakspakker ble bankene reddet, men i stor grad skyldes fremgangen riktig satsning hos bedriftene. Ansatte ble ikke sagt opp, men i stedet permitert eller fikk videreutdanning i samarbeid med fagbevegelsen, da bedriftene visste at krisen ville ta slutt og det var viktig å holde på arbeidskraften. Det ble også satset kraftig på forskning og utvikling.

I 2010 så Tyskland en vekst som var den største siden gjenforeningen mellom Øst- og Vest-Tyskland. Arbeidsløsheten fortsatte å synke og både eksport og import steg.

Tyskland har befestet sin posisjon som ledende industrinasjon. Den økonomiske stemningen i Tyskland er svært god, og norske bedrifter merket dette og viste økt interesse for det tyske markedet.

ENERGISEKTOREN GIR STADIG NYE MULIGHETER

Den tyske regjeringen har lagt frem sin energiplan hvor 60% av energiforbruket i 2050 skal dekkes av fornybar energi. Offshore vindkraft åpner for utstyrsleveranser fra Norge.

I nært samarbeid med den norske ambassaden i Berlin har Innovasjon Norge en rekke aktiviteter og prosjekt rettet mot Energibransjen. Det tysk-norske Energiforum har vært aktivt siden 2002 og arrangementene omfatter både vind-, sol- og bio-energi, energieffektivisering og CCS med god deltagelse både fra norske og tyske miljøer.

Den 13. samlingen for tysk-norsk Energiforum fant sted i ambassaden og samlet over 100 deltagere. Konferansen vektla de felles europeiske utfordringene, fler-nasjonal infrastruktur og harmonisering av lovverket som regulerer energibransjen.

STERKT FOKUS PÅ KREATIVE NÆRINGER I 2010

Innovasjon Norge i Hamburg økte i 2010 sin satsning på kulturbaserte og kreative næringer, og har bl.a. jobbet med smykker, mote, design, møbler og film. Norske aktører har vist stor interesse for det tyske markedet. Vi har utarbeidet hjemhentingsrapporter og deltatt på sektormøter for å bli bedre kjent med tysk og norske aktører og bransjen generelt, samtidig som vi har gjennomført flere mindre prosjekter for enkeltbedrifter, og bistått i etablering av et bedriftsnettverk for norske møbelprodusenter i Tyskland.

I en intern idékonkurranse for Innovasjon Norges kontorer i West Europa, gikk forslaget om en norsk "Pop-up Store" til topps og Hamburgkontoret har utviklet konseptet videre. Konseptet var basert på midlertidige butikker i europeiske storbyer som skulle fronte norske kommersielle produkter og tjenester innen kulturbaserte næringer (design, mote, film etc), samt mat og reiseliv, ovenfor kunder, forretningsforbindelser og media.

Målsetningen var å legge til rette for økt synlighet og mindre barrierer gjennom lavere kostnader ved å stå samlet i et moderne format. Konseptet er imidlertid nå lagt på is. In 2010 ble for øvrig norsk kultur og kulturbaserte næringer brukt i omdømmebygging og profilering av Norge og norsk reiseliv, for eksempel i pressereiser og sosiale medier og i samarbeid med den norske utenriktjenesten.

"Dette er det beste EVER vi har mottatt i dette prosjektet. Fantastisk jobb! Gleder oss til å jobbe videre. Kvaliteten på dere gjør at vi får veldig lyst til å satse i Tyskland."

Gry Wigre - ONM I I A S

- Norge har en god posisjon og blir godt mottatt i det tyske markedet.
- Flere bransjer ser nye muligheter i Tyskland
- Tyske turister fortsetter å strømme til Norge
- Innovasjon Norge kjenner både de norske og tyske forholdene som er vesentlig for å lykkes internasjonalt.

TJENESTESEKTOREN GIR NYE MULIGHETER

Tjenesteenæringen står for 70% av alle norske arbeidsplasser. Derfor er det interessant at nå også selskaper innen denne sektoren i større grad begynner å tenke ekspansjon utenfor landets grenser. Det norske selskapet Ulna AS er et eksempel på dette. De drifter et tjuetalls barnehager i Norge og Sverige, og sin kompetanse og erfaring ønsker de nå å benytte i Tyskland.

Etter at IN Hamburg først undersøkte markedet for private barnehager i Tyskland, hjalp vi selskapet i å etablere eget datterselskap og ansette en country manager. Vi jobber tett med selskapet og assisterer dem i en rekke operative og strategiske prosesser. Ulna er nå i ferd med å etablere sine første tyske barnehager, og har opplevd mye positiv oppmerksomhet relatert til den skandinaviske barnehagemodellen.

LANDBRUK – EUROPA SOM LÆRINGSARENA

Ved å se på hvordan andre land jobber med tema som produksjon, organisering, insentiver, markedsføring, samarbeid og innovasjon, kan norske aktører innen landbruksnæringen lære, og bli inspirert, av hvordan andre løser slike utfordringer.

I 2010 arrangerte Hamburg kontoret en fire-dagers reise til Sveits for nøkkelpersoner innen landbruk, både fra vår egen organisasjon og fra Statens Landbruksforvaltning. Målet med reisen var å se på hvordan Sveits, et land med mange likhetstrekk til Norge, har utviklet sin landbrukspolitikk, og hvilke resultater det har gitt. Studieturen omfattet møter både hos regionale og nasjonale myndigheter, kooperativer og utdanningsinstitusjoner, og besøk på ulike typer gårdsbruk og hos landbruksbedrifter, og ble ansett som meget nyttig av deltakerne.

"Det var en 'forbilledlig' rapport. Faktisk en av de beste jeg har sett og lest av dette slaget."

Studierapport - Landbruk i Sveits
Ambassaderåd Harald van Rees Rotler

IKKE ALLE EGGENE I ÉN KURV

Selskapet Vingulmark er en sammenslutning av tre eggprodusenter i Østfold, som mener at det finnes et marked i Tyskland for norske, rene, hvite, økologiske egg i designpakninger. Etter å ha funnet ut av tollsatser og en del generell markedsinformasjon for selskapet, assisterte Hamburgkontoret Vingulmark ved deltakelse på relevante messer i Tyskland. Deretter hjalp vi til med å identifisere og kontakte mulige kunder, og delta i møter sammen med Vingulmark. Selskapet har støtt på flere hindringer underveis, men ser nå optimistisk på mulighetene for å lykkes med salg til Tyskland.

ØKENDE INTERESSE FRA TYSKE TURISTER

I 2010 hadde Innovasjon Norge økt oppslutning fra norske partnere. Med reiselivet på Sørlandet og i Trøndelag som nye partnere var alle landsdeler representert i våre kampanjer. Til sammen deltok norske og tyske partnere med vel 17 millioner NOK.

Vårt pressearbeid oppnådde ny rekord med en samlet annonseverdi på 118 millioner NOK som var en økning på 11 % fra året før. Hyggelig var det også å bli kåret til det 5. beste turistbyrå av reiselivsjournalister i Tyskland. (7. plass i 2009).

"Takk for den gode hjelpen vi fikk. Jeg skulle ønske samarbeidet med andre turistbyrå var like hjelpsom, like inspirerende, ga like gode resultater og var like uproblematisk."

Redaktør Dirk Lehmann, GeoSAISON

Den tyske versjon av Visit Norway fikk i 2010 1,09 millioner besøk som er en økning på 15 % fra året før

Tallene fra SSB viser for 2010 en økning på 3 % i antall gjestedøgn fra Tyskland, tyske gjestedøgn utgjør dermed 21 % av alle utenlandske overnattinger i Norge, hvilket gjør Tyskland til Norges viktigste utenlandsmarked.

Andre statistikker som inkluderer feriehus / private hytter etc. viser en enda større økning. Tyske turoperatører melder også om en vekst i trafikken til Norge på fra 2-3 % opptil 10 %.*

Foto: Dag Thorenfeldt - Vingulmark

Finland

The Finnish foreign trade has recovered and thus showed strong growth in 2010. Exports increased by 16 per cent and imports by 18 per cent. Import increased among various oil products, cars and the metal industry. Norwegian companies have shown a steady interest in the services offered by IN-Helsinki.

WE GIVE LOCAL
IDEAS GLOBAL
OPPORTUNITIES

- **Country facts**
- **Capital: Helsinki**
- **Population: 5,3 mill**
- **Area: 338 424 km²**
- **GNP: 171 billion EUR**
- **GNP growth 2010: 3,7 % (Sept 2010)**
- **Unemployment: 7,9 %**

IN-Helsinki is a generalist office with 3 advisors. We work with various sectors and companies instead of having a strong sector focus. The IN-Helsinki priority sectors (prio 2) were Agriculture and Creative Industries.

Photo credits: Antti-Pekka Raitisto

The number of projects remained the same in 2010 as compared to 2009. The number of projects within the focus sectors of Innovation Norway increased from 69 per cent in 2009 to 75 per cent in 2010.

THE FINNISH ECONOMY

Finnish foreign trade showed strong growth in 2010, although still remaining under pre-recession levels. Exports increased by 16 per cent and imports by 18 per cent. Import increased among various oil products, cars and the metal industry. The metal and chemical industries were particularly important for foreign trade growth. Compared to other EU countries, Finland's exports fell the most in 2009 and only started to recover later, due to the fact that the exported products to a large extent are investment products. In general, trade with investment products recovers slower than trade with consumption products.

PISA RESULTS

Finland scoring high in Pisa results remains a point of interest for Norwegian groups visiting Finland. Finland is one of the world's leaders in the academic performance of its secondary school students, a position it has held for the past decade. This top performance is also remarkably consistent across schools. Finnish schools seem to serve all students well, regardless of family background, socio-economic status or ability.

Korea and Finland top the OECD's latest PISA survey of reading literacy among 15-year olds, which for the first time tested students' ability to manage digital information. The high reading scores go back to a strong reading and literature culture among Finnish speaking Finns. Swedish speaking students in Finland score considerably weaker.

Photo credits: Sibbo county

- Norwegian design gained publicity in 2010
- Potential for leisure boats on the Finnish market
- Helsinki World design capital in 2012!

Design exhibition It's Norwegian

Photo credits: Anne Slåen

PUBLICITY FOR NORWEGIAN DESIGN AT EXHIBITION IT'S NORWEGIAN

The Norwegian design exhibition in Helsinki lasted from January 15 - February 13, 2010. The exhibition, arranged by Innovation Norway, was a kick-off for Norwegian design companies who seek business opportunities in the Finnish market. The opening of the exhibition at Gallery Norsu in Helsinki gathered market representatives, designers and design experts. The previous profiling event was Waves in the year 2000.

In November 2009 the Embassy had arranged a press tour to Oslo which included a one day visit to companies participating in the exhibition. This resulted in a 16 pages article in the Finnish design magazine Taide Design. The interior magazine Glorian Koti also presented many pages on design from Norway. The design exhibition generated two customer projects in 2010.

HELSINKI WORLD DESIGN CAPITAL IN 2012

Innovation Norway in Helsinki hopes that the exhibition will launch out customer projects in 2011 that will result in a major event in 2012, when Helsinki is World Design Capital. We hope for Norwegian design companies to grasp this opportunity to establish themselves on the Finnish market.

MAN IN VAN

Man In Van contacted Innovation Norway in Helsinki in the beginning of 2010. They offer proactive- and reactive facility maintenance services to larger chains of stores with maintenance of facilities and want to expand their operations to Finland. Their goal is to build an organization in Finland correspondent to the Norwegian one.

The pre-check for market entry to Finland done for Man In Van turned out to be positive. Furthermore, IN Helsinki has provided assistance in building a network of maintenance sub-contractors, searching for customers and establishing a local office for Man In Van in Finland. The project continues in 2011, with positive prospects for Man In Van.

"Cooperation with Innovation Norway has been crucial for the success of Man In Van in the Nordic market. This concerns especially the market research done for us."
– Kjell Kallevig Henriksen, CEO, Man In Van

LEISURE BOATS

More than 30 participants from the Norwegian leisure boat industry attended when Innovation Norway presented the findings of the Knowledge Transfer Report on Leisure Boats in a seminar in Sandefjord November 4th. The aim of the report on the leisure boat markets in Germany, Finland, France, Turkey and Spain was to enable cooperation and identification of new market opportunities for the companies in Arena Leisure Boat and the Norwegian industry.

Innovation Norway in Helsinki started with the project in spring 2010 and conducted first a report on the Finnish market which was followed by a report template for the other markets. Therefore the overall project management was assigned to IN Helsinki.

Feedback from seminar participants and involved parties were exclusively positive both with regards to the process and the delivery from Innovation Norway. As a result of the project, a group of boat producers have already decided to cooperate on a Turkish market entry, and other potential projects are in the pipeline.

Cooperation has also been an important success factor for Innovation Norway. Throughout the project, the "Team leisure boat" with representatives from Norway and the offices abroad has coordinated all efforts and deliveries.

IN and leisure boat industry representants in Sandefjord Nov 4, 2010; Photo credits: Paul Silberg

NEDERLAND

Nederlands kontoret leier lokaler i ambassaden i Den Haag og arbeider kun med reiselivsprofilering av Norge. Kontoret har 3 ansatte og har i 2010 hatt et høyt aktivitetsnivå mht. kampanjer og prosjekter med mål å markedsføre Norge og Norske reiselivsprodukter.

VI GIR LOKALE IDEER GLOBALE MULIGHETER

→ LANDSFAKTA:

- Hovedstad: Amsterdam
- Areal: 41,543 km²
- Innbyggere: 16,6 mill
- BNP: \$770,3 milliarder
- BNP vekst: 1,8% (2010 estimat)
- Arbeidsledighet: 4,2%

I 2010 gjennomførte nederlenderne mer enn 36 mill. ferie- og fritidsreiser, hvorav 19,0 mill. reiser til utlandet. Nederland er det 4. viktigste markedet for den norske reiselivsnæring målt i antall overnattinger i TØI's Gjesteundersøkelse. Rundreise med egen bil er viktigste feriemåte og oppholdstiden i Norge er på 9 dager. Oppholdstiden har gått ned fra 10,5 til 9 dager de siste par årene. Nederlenderne benytter seg i stor grad av reiselivstilbudene i distrikts Norge både hva angår overnatting og ikke minst aktivitetstilbud. De er aktive turister og er storkjøpere av aktiviteter. Natur, ro og stillhet og aktiv ferie i naturen er det som trekker nederlenderne til Norge.

Kampanjer på Nederlandske gater

Forbrukerkampanjer

Norgeskampanjen er den største kampanjen som gjennomføres i Nederland. I tillegg til profilering har det vært gjennomført en rekke målrettede kampanjer bl.a. mot 50+ segmentet, camping, kortferie i Stavanger

Regionen og temaferier som turistfiske, vandreferie og dykkeferie på Sørlandet. I campingprosjektet fortsatte vi det gode samarbeid med "De Waard Tenten", en produsent av dyrere telt og teltutstyr. I konkurransen i samarbeid med De Waard deltok mer enn 5 000 nederlendere. Premien var en ukens reise til Norge med Color Line og overnatting i et De Waard telt på Lillehammer eller i Lærdal. I alt sendte vi 10 familier på en uketur til Norge og utfra tilbakemeldingene har vi fått flere nye ambassadører for Norge som ferieland.

Vinterkampanjen 2010-2011 ble gjennomført med deltakere fra Region Lillehammer, Ski Fjord Norway, Color Line og Fjord Line. På grunn av lav satsing fra andre skidestinasjoner i Norge ble kampanjen redusert til online-aksjoner.

I tillegg gjennomførte vi en langrennskampanje i samarbeid med organisasjonen Norske Spor.

Foto: Fred Geers

Messer

Nederland er et av de landene i verden hvor internett tilgangen er størst. Bruk av internett er stor og dette har gått utover interessen for å besøke reiselivsmesser. Vi deltok på messen Vakantiebeurs som hadde rundt 122 000 besøkende i 2010, en nedgang på 10 000. 17 norske destinasjoner/reiselivsbedrifter deltok på standen og interessen for Norge var upåklagelig. Ellers har vi deltatt på messer rettet mot vandre-, fiske- og dykkesegmentene.

Pressen

Pressebearbeidelse med pressereiser, pressemeldinger osv. er en viktig del av profileringen av det norske reiselivsproduktet. I 2010 sendte vi 70 journalister fra nederlandske media til Norge. Dette resulterte i mange artikler i media og fem TV program med over 6 mill. seere. Reklameverdien av media omtalen i trykte media er beregnet til mellom 9 og 10 mill. kr. Vi deltok på 3 presseworkshops for å få flere pressekontakter.

Vakantiebeurs. Foto: Innovasjon Norge

Andre aktiviteter

TV-programmet 71 grader nord ble sendt på en av statskanalene fra 15. desember 2009 til 1. mars.. 5 kjente personer fra Nederland og Belgia var med i programmet som hadde første utsending. I alt 10 episoder ble vist og programmet hadde i overkant av 600 000 seere pr. utsending. Innovation Norge Nederland, destinasjoner i Norge og Bergans Fritid AS var viktige partnere for Nordisk Films satsing på programmet.

I samarbeid med ambassaden, EFF og forretningskjeden Visgilde (50 forretninger for salg av kvalitetsprodukter innen fisk) fortsatte vi samarbeidskampanjen for profilering av Norge/norske reiselivsprodukter og norsk fisk. Av tiltakene som ble gjort var utgivelse av en brosjyre i 500 000 eks. med profilering av Norge og norske fiskeprodukter og resepter, kampanje i forretningene til Visgilde. Visgilde har gitt tilbakemelding på at salget av norsk fiske har økt merkbart i forretningene.

Team Haag

Spania

Den økonomiske situasjonen for Spania er fortsatt like utfordrende ved utgangen av 2010 som ved begynnelsen av året. Stigende arbeidsløshet, lavere kjøpekraft og en rekke selskaper kjemper for å overleve. Dette preger Spania og nyhetsbildet. På tross av disse mørke skyene er det lys i horisonten. IN Madrid sitt aktivitetsnivå i 2010 viser at det er økende interesse for Spania og flere selskaper opplever vekst og gode tider innenfor våre prioriterte sektorer; Turisme, Marin, Energi og Miljø og Landbruk.

VI GIR LOKALE IDEER GLOBALE MULIGHETER

Landfakta Spania

- Hovedstad: Madrid
- Areal: 505,370 km²
- Befolkning: 46,5 mill (juli 2010)
- BNP: 1,010 mrd eur
- BNP vekst 2010: - 0,2 %
- Arbeidsledighet: 20,8 %

SPANIA, ET STORT MARKED MED STORE MULIGHETER.

Spania og spanske selskaper er nå, kanskje mer enn tidligere åpne for nye forretningsmuligheter, nye produkter og løsninger og åpne for å etablere nye relasjoner. Det er nettopp nå, norske selskaper skal se på markedsmulighetene i Spania. Ved å være tilstede før oppturen kommer, for den kommer, er Innovasjon Norge med på toget istedenfor å løpe etter.

Stor økning i spanske turister til Norge

Antall spanske turister som besøker Norge økte med 11 % i 2010 i forhold til 2009. Dette er en meget positiv utvikling. Spania rangeres nå på 8 plass i antall turister til Norge. I noen deler av landet, Oslo området og fjordene, er tallene enda bedre. Den spanske turisten er også en pengesterk turist som stiller store krav til produkt og kvalitet. Reiseliv har høy prioritet og 50 % av våre ressurser er dedikert til denne sektoren.

Fotograf: Eugenia Fierros

Flere spanske tv stasjoner lager program om spanjoler som bor og arbeider rundt omkring i verden. Også her har Norge fått bred og positiv dekning i flere kanaler. Faktisk så positiv at den norske ambassadens sentralbord i Madrid, ble nedringt av spanjoler som ønsker å flytte til Norge.

Vi har deltatt på fem reiselivsmesser, hvorav Fitur er den desidert største. Vi har personlig møtt over 50.000 potensielle besøkende til Norge via disse messene. I den årlige Norwegian Travel Workshop i Madrid, knyttet vi sammen 25 norske med 90 potensielle spanske reiselivsselskaper. organiserte og gjennomførte workshops, samt at flere store kampanjer er satt ut i livet. To store forbrukerkampanjer er gjennomført i samarbeid med norske selskaper.

Vi har tro på at langsiktige investeringer i det spanske markedet overfor bransje og forbrukere vil gi ytterligere avkastning når økonomien i Spania begynner å gå rette veien. Vi er også meget godt fornøyd med vårt samarbeid med Innovasjon Norge i Spania.

Helen Siverstøl – Fjord Norge

→ **IN Spanias arbeid med spansk presse for å promotere Norge som et attraktivt resiemål har resultert i over 20 tv reportasjer, 35 radioprogram, 95 artikler og 400 online artikler.**

→ **IN Spania er en del av Team Norway som består av ambassaden, det Spansk- Norske Handelskammeret og Eksportutvalget for fisk.**

→ **Tross vanskelige økonomiske tider i Spania mener vi ved IN Spania at det er nå norsk næringsliv bør se mot det Spanske markedet.**

Sosiale Medier – fremtidens kommunikasjonsplattform? Innovasjon Norge satser stort på bruk av sosiale medier som en del av kommunikasjonsstrategien. Vårt Madrid kontor er det første som har tatt i bruk Facebook, og gjennom målrettet arbeid har VisitNorway Facebook siden for Spania snart rundet 7.000 medlemmer som vi er i jevnlig kontakt med. Vi er også aktive på Twitter og har nå 400 "followers" og fokus på redaktører av reiselivsblogger har gitt gode resultater og positiv omtale. Vi på Madrid kontoret er overbevist om at dersom vi skal kommunisere med målgruppen som søker opplevelser og eventyr, er sosiale medier et viktig middel.

Vekst i Marin Sektor Norsk fiskeeksport, både i verdi og volum økte i 2010 i forhold til 2009. Norsk laks har en dominerende markedsandel, mens det er stort potensial for andre typer fisk og sjømat. Prosjektet IN2Spain har som formål å øke kunnskapen om det spanske hvitfisk markedet, samt etablere forretningsmessige relasjoner mellom aktører i begge land og til sist, øke eksporten av norsk fisk. Innovasjon Norge og Norges Handelshøyskole samarbeider om å tilby kompetanse kurs " Norwegian Seafood Competence Program" innen sjømat. En viktig del av dette programmet er elevenes studiebesøk til Madrid.

Innovation Norway / Heidi Widerøe

ICT – World Mobile Conference World Mobile Conference er en gigantisk messe og møteplass for selskaper med interesse for mobil teknologi, innovasjon og trender. Innovasjon Norge spiller en nøkkelrolle ved å tilrettelegge for alle de norske selskaper som deltar, samt tilrettelegge kontakter og møter med potensielle forretningspartnere.

Energi og miljø- Spania er i tet Spania er et av verdens ledende land og mest ambisiøse innenfor utvikling og produksjon av fornybar energi. Innovasjon Norge i Madrid har i samarbeid med INTPOW og IN-Milan arrangert et Solar Energi seminar i Valencia med 34 deltakende norske virksomheter. En samarbeidsavtale mellom Economic Development Agency of the Canary Islands (PROEXCA) er signert med formål om å utforske forretningsmuligheter for norske selskaper innen fornybar energi i Spania. Flere selskaper har allerede satt i gang et slikt samarbeid innenfor denne sektoren.

Landbruk- Er det noe å hente? Aktivitetsnivået for Innovasjon Norge innen landbruk i Spania er i hovedsak rettet mot kunnskapsoverføring fra Spania til Norge. Et godt eksempel på dette er et studiebesøk Innovasjon Norge arrangerte for 15 deltakere fra Mattilsynet. Formålet var å lære om hvordan spanjolene har implementert nye EU direktiv innenfor matvareforedling og slakterier. Et området som Innovasjon Norge ser har stor interesse er automatisering, effektivisering og hygiene ved slakterier. Her har Norge tilegnet seg meget god kompetanse og løsninger. En av disse løsningene er installert i Spania, det mest teknologiske og automatiserte slakteriet på den Iberiske halvøy, dette til stor interesse for andre aktører i markedet.

.....

Produksjonslinjen fra Rupro har bidratt til å øke lønnsomheten, redusere sykefraværet, forbedre arbeidsmiljøet, hygiene og ergonomi, samt gitt oss nødvendig fleksibilitet for å styre produksjon etter tilbud og tilgang av råvarer.

Victor Trigueros Falco – Managing Director Mercabarna

Omdømme i praksis Innovasjon Norge samarbeider tett med Ambassaden, det Spansk - Norske Handelskammer og Eksportutvalget For Fisk der det faller seg naturlig og der hvor samarbeidet gir merverdi.

Vært å nevne er også arrangementer slik som Forskningsrådet sitt studiebesøk, hvor Innovasjon Norge organiserte hele programmet for 20 deltakere. Formålet her var å gi de norske deltakerne muligheten til å høre og lære om hvordan Spania organiserer forskningsvirksomheten i et nasjonalt Vs regionalt perspektiv.

Innovation Norway/ Robin Strand

.....

Team Norway gjør virkelig en forskjell. Vi utfyller hverandre på en naturlig måte og sammen kan vi representere Norge på en mye bredere og mer profesjonell måte enn om vi skulle gjort samme jobben enkeltvis.

Torgeir Larsen - Norges ambassadør til Spania

Italia

Inntrykket mange har fått av den italienske økonomien det siste året har vært ufortjent negativt. Italia ble av norsk presse raskt plassert blant PIGS-landene. Sannheten er imidlertid at landet klarer seg bedre gjennom den økonomiske krisen enn de fleste. Norges 8. viktigste eksportmarked byr på langt flere muligheter enn mange er klar over.

VI GIR LOKALE
IDEEER GLOBALE
MULIGHETER

Landfakta

- Hovedstad: Roma
- Areal: 301 333 km²
- BNP: 1 560 mrd € (2010)
- 4. største økonomi i EU, 7. største i verden.
- Realvekst BNP 2010: +1,3 %
- Arbeidsledighet: 8,6 %

Riktignok var BNP-veksten negativ i 2009, men ikke mer enn i UK, Tyskland og Japan. Det er også verdt å merke seg at Italia, i motsetning til andre, ikke har måttet punge ut med store redningspakker. Underskuddet på det italienske statsbudsjettet for 2010 er blant de laveste i verden.

Takket være innsatsen for å styrke landets konkurransekraft i forkant av den økonomiske krisen, er Italia i dag et av de få land som klarer å opprettholde sine markedsandeler internasjonalt i den økende konkurransen fra Kina.

Italias industriproduksjon har vist mindre nedgang enn hva som er tilfellet for de 3 nasjonene i verden som investerer mest i FoU og er nå på vei oppover igjen. Arbeidsledigheten har dessuten økt langt mindre enn i andre sammenlignbare økonomier. Det private forbruket har derfor holdt seg godt.

Den private spareraten samt privat formue per innbygger er svært høy og forholdet mellom offentlig gjeld og privat formue er blant de laveste i verden. Godt fundamenterte realøkonomiske verdier kombinert med streng budsjettkontroll har gitt frukter og er i ferd med radikalt å endre det internasjonale omdømmet til Italia. The Economist anser også landet nå som mindre risikabelt enn UK, Japan, Frankrike og USA.

NORSK UKE I MILANO

Årets høydepunkt var definitivt omdømmeprojektet "Norsk Uke i Milano". Statsråd Schjøtt-Pedersen kastet glans da Norge siste uken i mai ble satt på agendaen gjennom seminarer, utstillinger og arrangementer innen næringsliv, kunst og kultur. Målsetningen var å øke kjennskapen til Norge innen næringsliv, politikk og publikum.

Gjennom fotoutstillingen "Norway – Powered by Nature", turistinformasjon i en av byens mest populære gågater samt busser og trikker dekorert med Norgesreklame fikk vi maksimal eksponering i en periode da mange italienerne bestiller sine feriereiser.

Den norske uken omfattet også utstilling av Marian Heyerdahls kvinnelige terracottakrigere i historiske omgivelser i Castello Sforzesco, en fullsatt kinosal for fremvisning av filmen "Nord" og seminar om norsk litteratur ved Universitet i Milano. EFF hadde også sørget for at det ble servert "aperitivo" med norsk vri på to populære utesteder hver kveld.

Prosjektet er et godt eksempel på kombinasjon av offentlig og privat innsats for fremme av vårt felles omdømme. Samlingen av flere ulike initiativ til et større, helhetlig program gjorde prosjektet interessant for aktører som Statkraft, Hydro, Håg, REC og SAS. Deres støtte muliggjorde også markedsføring av arrangementene på en helt annen måte enn vi har kunnet gjøre med tidligere.

Italia arrangerer EXPO 2015 "Feeding the planet – Energy for Life" der matvaresikkerhet, bærekraft og miljø vil stå sentralt. Planleggingen går for fullt og Norge er invitert.

→ Italienerne ønsker i større grad enn før å oppleve den norske naturen gjennom aktiv deltagelse - ikke bare se den.

→ Jobben vår er blant annet å styrke og profilere norsk næringsliv i Italia.

→ Våre hovedaktiviteter er knyttet til sektorene er: Energi & Miljø, IKT, Reiseliv og Marin sektor.

→ Vi tilbyr imidlertid vår assistanse til alle norske bedrifter som har planer for og/eller aktiviteter på det italienske markedet.

→ Våre tjenester omfatter praktisk assistanse, markedsinformasjon, partnersøk, profileringstiltak, etablering, studieturer og strategisk rådgivning.

→ Visste du at Italia er industriklyngenes vugge? Mørke spådommer om deres fremtid som følge av krisen er gjort til skamme. De største vekstbedriftene finner vi her. Noe å lære av for norske bedrifter?

NORGE SOM DESTINASJON ØKER I POPULARITET

Strømmen av italienske turister fortsatte å øke i 2010, både i antall gjestedøgn (+5,1%) og hotellovernattinger (+7%), mens gjennomsnittlig oppholdstid har økt fra 8 til 8,6 dager. Antall turoperatører som selger Norge er oppe i 100, hvorav 27 er Norgesspesialister.

Også trafikken på www.visitnorway.it viser en voksende interesse for Norge. Antall treff økte med 94% i 2010 (2,5 millioner sidevisninger). 55% er nye brukere.

I 2010 organiserte IN Milano pressereiser for 162 italienske journalister, med over 420 artikler om Norge og en samlet annonseverdi på over 55 millioner kroner som resultat (før tv, radio og internett). I tillegg har vi deltatt på de 3 største reiselivsmessene, 20 seminarer i samarbeid med lokale turoperatører og arrangert Nordisk Workshop i Milano. Store reklamekampanjer er gjennomført i Milano, Torino og Roma.

ENERGI OG MILJØ I VEKST

Italia satser kraftig på fornybar energi for å oppfylle sine EU-forpliktelser for CO₂-kutt. Italia er i dag et av verdens mest attraktive markeder for fotovoltaisk solenergi. IN Milano har assistert flere norske selskaper med interesser i det italienske solenergimarkedet, både store og små. Særlig har tjenester knyttet til profilering, nettverk og markedsinngang vært etterspurt. Energi og miljø var derfor et naturlig tema for et av seminarene under den norske uken i Milano. Høsten 2010 tilrettela vi også en pressereise for den ledende satellitt-TV kanalen SKY som resulterte i en reportasje om norsk fornybar energi og miljøteknologi som har gått på luften 3 ganger i beste sendetid.

I løpet av de neste årene forventes en økende vekst innen vindkraft. Nytt regelverk innen energi-effektivisering vil også skape vekst i boligsegmentet. Miljøteknologi er også et område som representerer et uutnyttet potensiale for norske leverandører.

INTERNASJONALISERINGSMULIGHETER FOR NORSK MOTE

IN Milano har ledet kartleggingen av muligheter for produksjon og markedsføring av norsk motedesign i utlandet bl.a. gjennom koordinering av en større hjemhentingundersøkelse levert til Norsk Moteinstitutt på nyåret 2011. Undersøkelsen har vist at mulighetene er absolutt til stede for aktører som ønsker å satse på det italienske markedet for leveranser eller eksport av norsk mote til Italia.

IKT - NORGES STØRTE FORTRINN?

IKT fortsetter å skape høy aktivitet i Milano, spesielt innen software applikasjoner og telekommunikasjon. 1,5 mobiltelefoner per innbygger gjør Italia til et attraktivt marked for tilbydere av tilleggstjenester og applikasjoner.

Nye anvendelsesområder for trådløs måling er i utvikling, bl.a. i husholdningene (alarm-overvåkning, dataoverføring osv.), som betyr markeds-muligheter også for utenlandske tilbydere. Offentlig sektor står også ovenfor omfattende tjeneste-innovasjoner basert på IKT.

“Italia som marked krever spesialkompetanse; IN gir oss trygghet for at beslutnings-grunnlaget er basert på korrekt informasjon”

Bernt Fanghol, Maritime Communications Partner

MARKEDSORIENTERING I SJØMATNÆRINGEN

Italienerne spiser mye fisk og Italia er et viktig marked for norsk sjømat, særlig tørrfisk og laks. Ser vi derimot på den italienske importstatistikken, ligger Norge langt bak de største leverandørlandene, noe som skulle tyde på potensial for økte markedsandeler. I 2010 har IN Milano bidratt til utformingen av et prosjekt for markedsorientering innenfor Marint Verdiskapningsprogram. Formålet er å inspirere til økt markedsstilpasning av norske produkter.

På nyåret gjennomførte vi en kokkekonkurranse for italienske studenter innen restaurantfag for å øke kjennskapen til norsk sjømat blant morgendagens kokker. Ungt Entreprenørskap Finnmark fikk også besøke en yrkesfagskole for å lære om innovativ bruk av tradisjonelle råvarer innenfor prosjektet Kultur for mat – Mat for næring.

INSPIRASJONSKILDE FOR NORSK LANDBRUK

Italia har mye å lære Norge innen utvikling og markedsføring av småskala landbruksproduksjon og ikke minst om utnyttelse av mulighetene innen skjæringsfeltet landbruk/reiseliv.

IN Hedmark ble inspirert under et besøk til en fremstående forskningspark for landbruksrelatert bioteknologi i Lodi og ønsker seg samarbeid med et tilsvarende forsknings-senter i Hedmark. IN Nordland fikk lære mer om merkevarebygging av regioner i møte med provinsmyndighetene i Cuneo.

Godt samarbeid med UD og EFF

Samarbeidet med Ambassaden i Roma og Eksportutvalget for Fisk er svært godt. Gjennom Team Norway finner vi stadig nye veier for å fremme norsk næringsliv i Italia.

Assistance from Innovation Norway means guidance from a neutral party with competence on local business culture and economy.

Monica Iversen, Channel Manager, Fotoware

Frankrike

2010 var et overgangsår for Paris-kontoret. Staben har hatt fokus på de tradisjonelle arbeidsområdene, men samtidig arbeidet med å kartlegge nye muligheter. Skifte av ledelse skjedde i september, og en rekke prosesser ble satt i gang for å konkretisere veien videre. Områder og bransjer med uutnyttet potensial ble avdekket, blant annet innovative nisjer innen helse, energi og miljø.

VI GIR LOKALE
IDEEER GLOBALE
MULIGHETER

I 2010 har vi i Paris hatt fokus på en rekke aktiviteter, både innenfor de tradisjonelle sektorene marint, landbruksbasert mat og reiseliv, men også områder utenfor sektorprioriteringene. Vi har også gjennomført en rekke arrangementer i samarbeid med våre partnere.

Fremover ser vi et potensial for økt engasjement innen bransjer og industrigrener der kontoret tradisjonelt ikke har hatt stor aktivitet. Stikkord for dette er teknologi og forskning innen sektorer som eksempelvis helse, energi og miljø samt nisjer i maritim industri.

→ LANDSFAKTA:

→ Hovedstad: Paris

→ Befolkningstall:
65,8 mill

→ Areal: 674 843 km²

→ BNP: \$2.635 billioner

→ BNP vekst 2010: 1,9 %

→ Unemployment: 9,7%

NÆRINGS LIV OG BEDRIFTSRETTET ARBEID

Arrangementer og nettverksprosjekter

Euronaval - den viktigste messen for norsk næringsliv i Frankrike? - En av de viktigste messene for norske interesser i Frankrike er trolig forsvarsmessen Euronaval som gikk av stabelen utenfor Paris i oktober. Selv om forsvar ikke er en av Innovasjon Norges sektorprioriteringer, er Euronaval en messe det bør legges merke til. Innen særlig den sivile delen av markedet finnes en rekke aktører som dessuten representerer flere av våre sektorprioriteringer, særlig energi og miljø, maritim næring og IKT. I 2010 bisto Paris-kontoret vår egen messeavdeling og 12 fornøyde utstillingsbedrifter i forkant og under messen.

Suksess i Dijon - Paris-kontoret tok initiativ til og ledet norsk deltagelse på den internasjonale næringsmiddelkongressen i Dijon i mars 2010. NCE Culinology, Nofima Mat og Entreprise Europe Network så alle et potensial og ble med som partnere. Den norske delegasjonen med representanter for bedrifter som Tine, Fjordland og Toro talte 15 deltagere og fikk med seg fagkonferanser, matchmaking og bedriftsbesøk. Prosjektet videreføres i 2011 med forhåpentlig samme suksess.

SIAL - verdens største matmesse - i oktober fulgte Paris-kontoret opp sitt engasjement for næringsmiddelbransjen og inviterte til internasjonaliseringsseminar i forbindelse med SIAL, verdens største matmesse. Oppslutningen var god og forholdene bør ligge til rette for en større norsk satsing på neste SIAL i 2012.

Kunnskapsformidling i samarbeid - Paris-kontoret har i 2010 samarbeidet med andre kontor i Vest-Europa om kunnskapsformidling om markedet innen mote samt markedet for fritidsbåter. Resultatene av sistnevnte ble presentert for bedriftene i prosjektet Arena Fritidsbåt i november og vekket stor interesse blant tilhørerne.

Resultater for enkeltbedrifter - noen eksempler

Kontrakt med det franske forsvaret - Innovasjon Norge Paris kan skilte med flere gode kundeprosjekter i 2010. Først og fremst vil vi trekke frem samarbeidet med en bedrift som produserer frysetørrede matretter. Kontoret har vært bedriftens rådgiver gjennom en lang og krevende anbudsprosess i håp om å bli leverandør til den franske hæren. Dette ga resultater i februar 2011, da vi fikk gladnyheten; selskapet har vunnet konkurransen og skal fore franske spesialstyrker for inntil € 1,2 millioner. Veien bør med dette ligge åpen for videre kommersialisering i Frankrike og ellers på kontinentet.

Forventet suksess i en rekke andre prosjekter -

Kontoret jobber også med en rekke interessante prosjekter der vi forventer gode resultater. Her kan vi nevne en Bergensbedrift som arbeider innen vann-diesel emulsjon. Bedriften er i konkrete samtaler med en betydelig fransk partner som følge av partnersøk og rådgiving fra vårt kontor. Vi bistår videre et selskap kjent for reklamehåndtak på norske handlevogner, med assistanse i Frankrike og prosjektet er lovende. Kontoret har også hatt en rekke kundeprosjekter innenfor blant annet IKT, marin sektor og i bygg- og anleggsbransjen. Vi forventer at flere av disse vil gi gode resultater.

ARBEID FOR NORSK REISELIV

Profilering og kampanjer - Norgeskampanjen er den viktigste aktiviteten for Norgesprofilering mot forbrukermarkedet i Frankrike. Kampanjens hovedpartnere var Norwegian, SAS, Markeds-samarbeidet for Østlandet, Fjord Norge, Nord Norsk Reiseliv AS og Hurtigruten. Ut over Norgeskampanjen hadde vi i 2010 betydelig fokus på profilering av norske vinteropplevelser. Sammen med partnerne Hurtigruten, Nord Norsk Reiseliv og den franske turoperatøren Nord Espaces har vi aktivt promotert den arktiske vinteren og muligheten for å oppleve nordlyset gjennom både annonsering og et spennende social media-prosjekt som fulgte to bloggeres arktiske vintereventyr.

Sosiale medier - Frankrike var aktivt med i det internasjonale sosiale medie-prosjektet Norway.your way sommeren 2010, noe som gav oss god dekning. Dette kombinert med vinterens nordlyskampanje har ført til at vi har opparbeidet en stabil, lojal og aktiv tilhengerskare på vår Facebook-side. Siden har nå blitt et viktig verktøy for interaksjon og informasjon om Norgesrelaterte tema.

Pressedekning - Aktiv presse- og mediebearbeidelse er sentralt for profileringsarbeidet i Frankrike. I 2010 har vi vært involvert i 85 enkeltstående franske journalist-besøk til Norge. Annonseverdien av totale trykkede presseoppslag i 2010 stipuleres til om lag 13,9 millioner kroner. Også TV og web er sentrale medier, men vi har per i dag ikke et godt målingsverktøy for medieverdien av disse. Det er samtidig klart at de mange web-artiklene og de 6 TV-programmene har en betydelig tilleggsverdi for Norgesprofileringen.

Temamesser - Norge profileres sterkt som destinasjon for aktive ferier, blant annet gjennom deltakelse på messen Destinations nature. Vi mener å ha avdekket et stort potensial i Rhône-Alpes-regionen og har derfor også rettet ekstra innsats mot regionen. Vi har blant annet gjennomført flere publikumsarrangement for å presentere de mange mulighetene. Frankrike deltar i det internasjonale meetingsprosjektet (tidligere MICE - Meetings, Incentives, Conferences and Events). Her har vi brukt 2010 til å opparbeide en kontaktflate og å gjøre Norge kjent innenfor segmentet, blant annet gjennom fagmessen Meedex i Paris. Arbeidet har gitt gode resultater og en rekke konkrete forespørsler om program for incentiv-arrangement.

visitnorway.fr - Beste nettside for franske turister!

- Sidene www.visitnorway.fr bearbeides og forbedres jevnlig og trafikken er økende. Den gode trenden har fortsatt og i 2010 økte antallet besøk med 23 %, mens

sidevisningene økte med 43 % sammenlignet med 2009. I juni mottok visitnorway prisen for beste internettside for utenlandske turistkontor i Frankrike; **Le trophée de l'e-tourisme**. Juryen vektla at siden er informativ og oppdatert, den er brukervennlig og enkel å navigere på og det brukes sterke og flotte bilder.

Overnattinger i Norge - Franske turister

Gjestedøgn	2010	2009	2008
	318 072	298 168	287 202
	+6,7 %	+3,8 %	-0,9 %

Sverige

Sverige er et viktig marked for norsk industri. Eksporten til Sverige økte i 2010 med 17%. I tillegg til å være et viktig eksportmarked er det også et marked der norske bedrifter og bedriftsklynger finner gode utviklingssamarbeid som er sentralt for å lykkes på den internasjonale arenaen.

VI GIR LOKALE
IDEER GLOBALE
MULIGHETER

→ Landsfakta - Sverige

→ Hovedstad:
Stockholm

→ Befolkningstall:
9,4 millioner

→ Areal:
410 335 km²

→ BNP:
Approx 374 BEUR

→ BNP Vekst 2010:
+ Approx 6,9 %

→ Arbeidsledighet:
8,2 %

ET MARKED I VEKST

Den kraftige oppgangen i svensk økonomi preget 2010. Offentlige finanser er solide og veksten er høy målt mot en internasjonal målestokk. Ifølge World Economic Forum ligger Sverige som nr 2 i verden når det gjelder konkurranseevne.

Sverige og Stockholm er også verdensledende når det gjelder plassering av globale hovedkontor, det viser en oversikt laget av Øresundsinstituttet. Dette er med på å gjøre Sverige til en attraktiv region sett ut ifra et forretnings synspunkt.

For Innovasjon Norges kontor i Stockholm var 2010 et svært positivt år. Vi har opplevd en sterkt økende etterspørsel fra norsk industri etter våre tjenester innenfor en rekke områder og i 2010 har vi også vært i stand til å se resultatene av våre langsiktige sektorsatsninger.

ØKNING PÅ REISELIVSSIDEN

Etter en mindre nedgang i forbindelse med finanskrisen strømmer de svenske turistene igjen til Norge. Det totale antallet svenske kommersielle overnattinger økte med 6 % i 2010 noe som motsvarer ca 50 000 flere gjestener sammenlignet med året før. Aldri tidligere har det vært så mange svenske turister i Norge som i 2010. Totalt er vi nå i løpet av året oppe i hele 942.070 svenske kommersielle gjestener, noe som gjør Sverige til ett av de absolutt viktigste markedene for Norge.

Kontoret har gjennomført flere fremgangsrike tiltak i løpet av året som f.eks. en svært verdsett workshop rettet mot kurs- og konferansemarkedet, noe som er et nytt satsningsområde for året. I tillegg til dette har man arrangert messer (TUR-messen og Vildmarks-mässan), gjort radiokampanje koblet opp mot Melodi Grand Prix samt gjennomført omfattende onlinekampanjer og flere aktiviteter innenfor sosiale medier.

Under året har 55 journalister besøkt Norge på presseturer. De samlede presseaktivitetene levert av Innovasjon Norge resulterte i løpet av året i totalt 258 artikler til en samlet presseverdi på ca 11,9 MSEK.

NORSK TEKNOLOGI I FOKUS

I det svenske markedet er det stor interesse for produkter og tjenester som bidrar til å effektivisere tradisjonelle prosesser innen områder som f.eks. helse, energi og anleggssektoren. Her har norsk teknologi et solid og godt rykte.

Innovasjon Norge i Stockholm har i løpet av året hatt prosjekter med 27 individuelle norske bedrifter hvorav flere av disse også har blitt videreført inn i 2011. En stor andel av selskapene vi har jobbet med har virket innen områder der IT er en viktig katalysator for effektivitet. I de prosjekter der kontoret har vært involvert har Innovasjon Norges rolle variert fra å være en samtalepartner i strategiske spørsmål, en døråpner til verdifulle nettverk og til å gi praktisk bistand til etablering der dette skjer via bedriftens eget startsentrum..

” Vi har hatt god nytte av samarbeidet for å komme raskt i gang og kan spesielt fremheve Market Acceptance Workshops med typiske kunder, hvor IN Stockholm har vært en profesjonell partner for benchmarking av løsningen mot dagens og morgendagens kundebehov.”

Håkon Carl Storm, Eksportmarkedssjef Gatsoft

Innen energiområdet hadde kontoret i løpet av året blant annet et prosjekt som fokuserer på å identifisere muligheter for norsk industri i området "Smart Grid". Disse nye avanserte el-nettene med intelligente sensorer og digital instrumentering fungerer som en tilrettelegger for den grønne økonomien og er en forutsetning for at fornybar energi på sikt skal kunne erstatte fossilt brensel. På dette området innehar Sverige en viktig posisjon. Dette området kan utvikles til at også norske bedrifter kan ta en posisjon i fremtiden.

SAMARBEID OVER GRENSEN

I slutten av januar ble det gjennomført en 2-dagers klyngelederkonferanse i Stockholm mellom NCE/Venue-klyngene i Norge og tilsvarende i Sverige. Målet med konferansen var å utveksle praktiske erfaringer, diskutere utvikling av klynger og gjennom matchmaking gi deltakerne muligheter til å finne samarbeidspartnere.

Området E-helse var ett av de områdene som ble identifisert til å ha et stort potensial. Dette er også et område Stockholmskontoret har arbeidet med innom rammen for hjemhentingsprosjekt, sammen med andre kontor i Europa. I Stockholm pågår også en stor innsats for å utvikle et nytt Life Science Center ved det nye Karolinska Hospital som er under bygging. Her vil det finnes et stort potensiale for norske industribedrifter til å markere sin kompetanse og sine produkter fremover.

VELLYKKET ARBEID MED NORSK DESIGN

Foto: Rebecca Ravneberg

Det langsiktige arbeidet inn mot kreative næringer som kontoret har vært en pådriver for de siste årene har blant annet resultert i utstillingen "100% Norway" som ble vist på Stockholm Furniture Fair i februar 2010. Utstillingen gav gode resultater så vel PR- som forretningsmessig. De fleste av utstillerne kunne etter messen rapportere om en rekke nye kontakter klare for oppfølging og i visse tilfeller også nye forhandlere. PR-messig genererte utstillingen gode resultat og den samlede PR-verdien beregnes til ca. 2,4 millioner SEK, noe som motsvarer omtrent 20 ganger investeringen.

Innen moteindustrien har kontoret også sett en økning i antallet norske bedrifter som ønsker å flytte nærmere det svenske markedet. Arbeidet her handler om gi praktisk støtte under en start-up periode i markedet. Et eksempel på dette var f.eks. når vi under moteukene i Stockholm konverterte vårt kontor om til et showroom.

NORDISK PROFILERING

For mange norske bedrifter er de nordiske landene det naturlige første steg på veien mot internasjonal ekspansjon. Kontorene i Stockholm, København og Helsinki har i løpet av året hatt et nært samarbeid, noe som har resultert i en rekke vellykkede samarbeidsprosjekter. Tilpasset metodikk, aktiv erfaringsutveksling og felles profil er noen av søylene i dette samarbeidet. Denne tilnærmingen har blitt svært godt mottatt av kundene og suksesshistoriene skal brukes aktivt for å bygge omdømme, f.eks. gjennom et oppslag i Norwegians In-flight Magazine i første kvartal 2011.

KONTORET I STOCKHOLM

Spesielle satsingsområder før kontoret er Reiseliv samt Teknologi innen Energy, Helse o IKT. Kontoret har og en alt økende andel aktiviteter innom Design og Mode sammen med partners.

På kontoret finns og ett startsenter for oppstarts bedrifter som vi arbeider sammen med. Der vi kan tilby kontorplass, postbox og tilgang till konferanserom etc.

I slutet av 2010 var det 8 ansatte på kontoret.

Kontakta oss gjerne på vår felles mail: stockholm@innovasjon norge.no

eller via væxel tfn:
+46 8 791 83 00

Foto: Eddie Granlund

"Sweden is a very important market for us and we appreciate the possibility of using Innovation Norway´s office as a showroom. The help of IN Stockholm office was a major contributor to the success..."

Thomas Hauge, Chill Norway

United Kingdom & Ireland

2010 was an eventful year with high level of activity for the London office despite a challenging economical situation. As previous years, our team has organised a range of succesful events, campaigns and projects for our customers.

WE GIVE LOCAL
IDEAS GLOBAL
OPPORTUNITIES

→ COUNTRY FACTS

- Capital: London
- Area: 243 610 km²
- Population: 62 million
- GDP 2010: \$2,149 trillion
- GDP growth in 2010: 1,5 %
- Unemployment rate: 7,9%

UK ECONOMY AND MARKET

The British economy and market have in recent years been turbulent. The country was hit hard in the 2008 financial crisis and the fiscal deficit in 2009 was one of the highest in the world on 11 %. The Conservatives won the 2010 election and has since introduced significant fiscal tightening to ensure confidence in long-term debt sustainability. Major public spending cuts were put in place and are expected to lead to job losses adding to the current 7.9 % unemployment rate. The VAT increased to 17.5 % and is increasing further to 20 % in the new year. This may potentially influence consumer confidence and also the inflation which was already running well above the 2 % target in 2010, at 3.3 %.

The London office continued to experience a high level of activity despite the market situation as the UK market is still considered by Norwegian businesses as a thriving marketplace and a gateway to international business. The team worked with over 100 companies and partners in 2010, organising a range of events, FAMtrips and profiling efforts and creating many opportunities for Norwegian companies to network with UK industry.

PRIORITY SECTORS

IN London works within the whole specter of business in the UK, however main target sectors are identified for particular focus based on opportunities and growth potential for Norwegian businesses. In 2010 the office focused primarily on ICT, Energy & Environment, Health, Creative Industries and Tourism.

ENERGY & ENVIRONMENT

The UK is the world leading market for offshore wind, and the London team has concentrated its focus on this area of the sector in 2010. The team started the process of mapping the supply chain to monitor and identify

opportunities for Norwegian suppliers targeting the Offshore wind sector. Furthermore, other areas of interest included energy efficiency, green ICT, waste treatment and venture funding opportunities.

•Highlight: All Energy

All Energy, the premier renewable energy exhibition, took place for the 10th year in Aberdeen on 19th and 20th May. The exhibition has experienced substantial growth in recent years and a staggering 6,900 attended the conference and its 450 stands. The Norwegian Pavilion organised by Innovation Norway, enjoyed growth both in terms of visitors to the stand as well as participating companies. Companies present included Langlee Wave Power, SmartMotor, Seaproof Solutions, Gazelle Technology, BI Norwegian School of Management, Wind Cluster Mid Norway, the Navitas Network and Cleantech Mid-Norway.

The Norwegian stand at All Energy

CREATIVE INDUSTRIES

Creative industries continue to be a cornerstone of the British economy. IN London aimed to increase the commercial skills and awareness of Norwegian companies in the industries and has in 2010 assisted both individuals and clusters of companies with a variety of efforts towards the UK and international markets.

•Highlight: 100% Design

The 100% Norway exhibition returned as an integral part of the London Design Festival 2010, showcasing the best of Norway's furniture and interior products to an international audience. Many of Norway's best know manufacturers and designers participated on the stand including for example Fora Form, Varier, HÅG, Northern Lighting, Wik & Walsøe and Fjordfiesta. Kristine Bjaadal and Simen Aarseth, newcomers and prototype designers, were both shortlisted for the Blueprint Awards 2010 with Bjaadal winning 'The Best Use of Materials' award.

→ **Pioneering the High Growth Programme with two fast growing ICT companies**

→ **Continuous interest for participation on our major events 100% Norway, All Energy, World Travel Market and AngloNordic Biotech Conference**

→ **100% Norway continue to profile Norwegian designers in the UK market**

→ **The London team assisted companies finding international partners for IFU (R&D) contracts**

Several thousand people visited the Norwegian stand over the four days at Earl's Court. Furthermore, Innovation Norway hosted for the first time an exclusive preview at the Norwegian Ambassador's Residence on the evening of 22nd September.

StokkeAustad designed the 2010 100% Norway stand

ICT

The UK has the largest ICT sector in Europe and the sector has had a high level of activity in the London office in 2010. Generally there is an increasing interest from Norwegian ICT companies to expand beyond the Nordic markets, and a substantial number of our SME Growth projects are within the ICT sector. Cloud computing has been one of the leading trends in IT in 2010. The SaaS model's growing importance has been given particular focus by the London team together with areas such as wireless, green ICT and search technology.

•New initiative: High Growth Programme

The London office has in 2010 worked actively with the new High Growth Programme and particularly within the ICT sector. The team assisted companies as sparring partners, driving force, has organised workshops, meetings with venture capitalists, created speaker opportunities and been a door opener and connector.

•Highlight: IFU contracts (Industrial R & D)

Innovation Norway London has successfully assisted finding international partners for companies looking to establish research and development agreements to strengthen their position internationally.

HEALTH

The UK life sciences market is among the strongest and fastest-growing in the world and the country has a strong academic base and support for Research and Development. Innovation Norway in London has identified three areas of focus; bio medicine, med tech and e-health. These are identified as areas where Norway potentially could become internationally leading.

AngloNordic Biotech Conference in London

•Highlight: AngloNordic Biotech Conference

270 key decision makers from 200 companies within biotechnology, pharmaceutical and venture capital attended the one-and-a-half-day-conference. On the programme were key note speeches from organisations such as Merck, Atlas Venture and the Oslo Cancer Cluster, panel discussions and partnering pitches. Furthermore, the conference had 150 pre-booked one-to-one meetings and presumably over 300 casual meetings were taking place in the lounge area. An evaluation in the aftermath of the conference showed

that the respondents had made a total of approximately 70 business deals and partnerships with other attending companies since the conference started in 2004.

TOURISM

2010 has been one of the worst, if not the worst, years for the UK travel industry with consolidations, bankruptcies, ash clouds, a weak pound...the list goes on .. Even though the country is officially out of recession there is still a huge amount of insecurity amongst consumers. People are still worried about spending money and this is having an impact also on holiday sales. Despite of the market situation we have managed to reach almost all our goals set for 2010. We increased the visitor numbers to our website www.visitnorway.co.uk with 150%, and more travel operators were added to the portfolio of British travel trade including Norway in their programmes. Furthermore, the knowledge about Norway as a nature based holiday destination amongst our target groups has been increased. However, due to the state of the UK travel market we were unable to increase the visitor numbers and the number of bed nights sold were the same as the year before.

WE ARRANGED A RANGE OF ACTIVITIES, EVENTS AND CAMPAIGNS, EXAMPLES BEING:

Winter / Northern Light Campaigns

Innovation Norway has in recent years focused on positioning Norway as the 'owner' of the Northern Light and has worked alongside partners on campaigns promoting Norway as the place to see the Lights. This year our multimedia campaign, including outdoor, online and print advertising, help generate 95 000 visitors to the website and 30 000 people responded to our competition. Furthermore, 20 journalists travelled to Northern Norway during the campaign period. Overall we have seen a 22% increase in the number of Brits travelling to Northern Norway in the winter months of 2010, and we think there is a huge potential for these numbers to grow over the coming years.

- **British economy is still turbulent after the recession which effect the tourism industry**
- **Visitor numbers to www.visitnorway.co.uk increased by 150% in 2010**
- **22% increase in the number of Brits travelling to Northern Norway in the winter**
- **Lonely Planet Magazine had two large articles about Norway in 2010**
- **Innovation Norway London is in its third year of the reputation building pilot**
- **Scandinavian Show attracted 6000 visitors in 2010**

Summer Campaign

The visitor figures for the summer months have not been great, and Hurtigruten also had tough summer months from the UK market. However, the Summer Campaign is worth mentioning due to its profiling value and how it has managed to strengthen the Norway brand amongst the target group through the campaign. The challenge going forward is to transform attention and interest into sales.

Norway Day

The London office held its annual travel workshop in London for Norwegian suppliers and UK buyers on the 15th June. The event consisted of workshops for the Leisure industry, Cruise Norway and Meetings and Incentives. The leisure segment had a total of 458 pre booked meetings, and Cruise Norway had a workshop with 22 partners and 19 buyers. The Meetings and Incentives seminar was organised around a new concept where there were no face to face pitches, but presentations and group work on Crisis Management. Buyers competed in teams to devise perfect crisis management solutions for participating Norwegian destinations.

Other events included Ski Show, Destination Show, Scandinavian Show, Christmas Tree Party, Norwegian Travel Workshop and more.

Press

The main objective of the press work in the UK is to profile Norway as a year round nature based destination and a dream travel location. The IN London press unit sent in total 92 journalists to Norway in 2010 and of these, 68 journalists went on 13 group press trips with Innovation Norway. So far there have been over 1500 articles related to Norwegian tourism in the UK with an advertising value of over £9 million in newspapers such as the Independent, the Sunday times and the Daily Mail and in magazines such as Lonely Planet Magazine, Time Out and the Great Outdoors. Furthermore, broadcasting media have visited Norway including BBC World Service and ITV for 71 Degrees North as well as radio stations such as Heart FM and BBC Radio 2.

REPUTATION BUILDING PROGRAM

The UK was in 2010, for the second year running, a pilot country for the Norwegian Reputation Building project which has influenced and enhanced the overall press

work in 2010. Together with the Embassy we have arranged activities and promoted Norway as a responsible manager of resources, a creative and cultural nation and an exciting destination for year round travel. Events such as 100% Norway, All Energy, Scandinavian Show, Chelsea Flower Show and press events have been completed with positive results. destination for year round travel. Events such as 100% Norway, All Energy, Chelsea Flower Show and press events have been completed with positive results .

•New event in 2010: Chelsea Flower Show

Innovation Norway contributed to create the first ever Norwegian garden at the prestigious RHS Chelsea Flower Show in London in May. The 'Kebony - Naturally Norway' show garden was the combined vision of designer Darren Saines and Norwegian wood company Kebony and was a display of environmentally responsible design combined with Norwegian fauna. The garden was designed to reflect the unique landscape of Norway - from flora and fauna to fjords. The RHS Chelsea Flower Show is the most famous gardening event in the world and is visited by more than 157,000 garden enthusiasts each May in central London.

Kebony - Naturally Norway

•New event in 2010: Scandinavian Show

The Scandinavia Show is the only UK show dedicated exclusively to showcase the best of Denmark, Sweden, Norway, Finland and Iceland. The show incorporates Scandinavian design, travel, lifestyle, fashion, culture and food. The Innovation Norway stand profiled travel products from Norway as well as having representatives from the furniture industry with Savo showing a its range of chairs. Over 6000 people visit the two day event and most of the attendants were British interested in Scandinavian lifestyle and products. In 2011 Innovation Norway aims to be present with a larger stand due to the success of the 2010 event.

→ COUNTRY FACTS

- **Capital: Dublin**
- **Area: 84 421 km²**
- **Population: 6,2 million**
- **GDP: \$172,5 million (2009)**
- **GDP growth in 2010: -1,2%**
- **Unemployment: 13,5 %**

THE IRISH MARKET

Ireland experienced the deepest recession of any eurozone country in 2008 and has been struggling to recover ever since. In 2010 the country faced a double dip recession and in November last year the country formally requested financial support from the European Union and the International Monetary Fund. Domestic demand has dipped considerably and savings rates have increased. A new government will implement austerity measures which will keep domestic demand depressed for at least another two years.

However the cost of doing business in Ireland has reduced considerably and export business is booming. Exports in the last quarter of 2010 increased by 15% and as the major markets of the US and Germany recover this is reflected in increased export activity and Foreign Direct Investment. Food exports--about 20% of total exports--are buoyed up by stronger international commodity prices.

Traditionally Norwegian exports to Ireland have been business to business, rather than consumer lead, and thus opportunities are increasing.

MAIN EVENTS IN IRELAND 2010

Ocean Energy Seminar

Innovation Norway London and Dublin are working with the Sustainable Energy Authority of Ireland (SEAI) to organise a workshop in Dublin with the theme of the Commercial Deployment of Marine Energy Projects. The event took place 29th September in Dublin and coincided with the visit to Dublin of the International Energy Agency-Ocean Energy Section Executive Committee, hosted by SEAI. The event was aimed at regulators, utilities and developers in Ireland and highlighted the experience of a number of international companies in the deployment, operations and maintenance of ocean energy devices. A number of Norwegian companies spoke at the workshop, including AAK Safety and Offtek, as well as Innovation Norway's Dublin representative Patrick Daly. The event was a great networking opportunity and created good contacts for the Norwegian companies and for future projects for Innovation Norway.

Irish WaveBob presented at Ocean Energy seminar

A Taste of Norway

On the 9th of June a promotional event - A Taste of Norway - was held in Dublin. The event was jointly funded by Innovation Norway, the Royal Norwegian Embassy in Dublin and the Norwegian Seafood Export Council (EFF), and was aimed at promoting tourism to Norway and Norwegian seafood. The event was attended by about 70 guests, which included travel and food press, travel agents, seafood wholesalers and importers. The event was judged a great success by all the participants and served to highlight the opportunities in the Irish market, to raise the profile of Norway as a tourist destination and to promote Norwegian seafood and culinary skills.

Seafood prepared by Michelin chefs for a Taste of Norway

→ Innovation Norway has strengthened its presence in social media

→ As much as 1055 journalists went to Norway in 2010 through the international press project

INTERNATIONAL TOURISM

The international department in London in 2010 consisted of the activity holidays project, international press project and social media. The aims of the projects have been to coordinate priorities across markets to obtain synergies and to promote "best practice".

Activity Holidays

Across Europe we see growth in active holidays and this is one of the four priority areas for Innovation Norway. The projects are financed by industry income, funds from the Department of Industry and Commerce (NHD) and the Department of Agriculture (LMD) funds. The support from the LMD stipulates that the funds should be used to promote small businesses with links to agriculture, and to strengthen the products in Norway. The purpose of the projects is therefore mainly to profile the active holidays Norway has to offer, but also to facilitate product development. In 2010 we worked with fishing, hiking and cross country holidays. The total income was close 3.7 million NoK of which 2.7 million NoK came from the main project. In the hiking project we had 42 partners, in the fishing project 16 whilst in the cross country project we worked with Norske Spor who coordinates cross country destinations in Norway. The international team worked in 7 markets in total.

The profiling activities included brochures that was distributed in specialist magazines and on exhibitions for outdoor activities, campaign pages on VisitNorway, ads on web and in outdoor activities magazines, press trips, famtrips for tour operators and trade fairs participation.

To facilitate product development we arranged two network meetings with relevant speakers, a product standard list and a study tour for our partners in hiking projects in the Pyrenees. Furthermore, we started a product development project with the German tour operator Wikinger, which is one of Europe's largest hiking operators, and five Norwegian hotels. The project's objective is to develop the hotels' hiking offerings for individual German tourists and the hotels will accordingly be promoted as "Specialist hiking hotels" in Wikinger marketing material for 2011.

Moreover, in 2011 we worked on an overall active holiday strategy which is currently being finalised. This will secure a structured, well considered approach to existing and future priorities within the active holiday sector.

International press project

Press work is an important part of Innovation Norway's marketing activities in prioritised markets. Good articles and TV programs gives us fabulous exposure to a fraction of the costs compared to ads in similar media. Furthermore, editorial review is seen as more credible and thus more interesting to the consumer. Due to press value being measured differently dependent on market, we prefer to measure ad value. This allows us to compare value across markets and also from year to year. In 2010 Innovation Norway had its record year in regard to number of journalists we sent to Norway, and also the ad value we reached; as much as 1055 journalists went to Norway and the ad value reached an impressive 413 million NoK.

The international press group consist of the press responsible in the markets as well as representatives from the head office. The group meets twice a year to coordinate press strategies / policies and share ideas.

International social media project

Innovation Norway started working with social media in 2009 and in 2010 this work was established and further developed. The Northern Lights campaign was launched in several markets in the beginning of the year. The consumers were invited to create their own Northern

→ In our "Create your own Northern Lights" over 28 600 people personalised their own virtual Aurora Borealis

→ Over 5400 people follows Visit Norway's tweets on Twitter

Light, and at the same time Northern Norway was profiled in an innovative way. Spring 2010 we launched the international campaign "Norway Your Way", a socialmedia competition where art-minded individuals were recruited from different markets that got to go on an adventures journey in Norway. They communicated their experiences through their art and social media. The journey was created based on suggestions from Norwegian travel industry and as a result of input from Norwegian partners, competitors and others that followed the competitions. Not only did it create attention for Norway in the digital world, it also gathered very good content that can be used in ads and social media contexts. The campaign is continued in winter 2011 and social media is now an established media in Innovation Norway.

Facebook is one of the social medias used in our campaigns

International meetings project

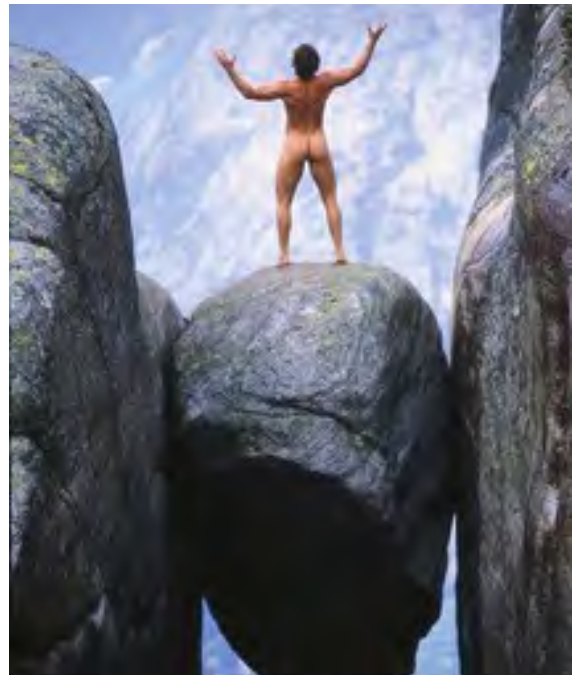
The international MICE project included work over four prioritised markets; Sweden, Germany, United Kingdom and France, with the three former focusing on meetings, conference and incentive industries, and the latter primarily on the incentive market. The project and activities were done in close cooperation with our main partner in Norway, the Norwegian Convention Bureau (NCB).

In 2010 the meeting portal www.visitnorway.com/meetings was launched across markets. The portal's objective was to function as a marketing channel and information source, and was part of the overall goal of increasing the rate of Request for Proposals (RFP). The meeting team participated on two major trade fairs in 2010; IMEX in Frankfurt in May and EIBTM in Barcelona in December. Both fairs are large, important fairs for profiling of Norway to the international meeting market.

Furthermore, individual efforts and activities were organised in the priority markets, from advertisement in specialist magazines, press work, events and workshops. For example, in France the Norwegian destinations and

venues had the opportunity to participate at the workshop / trade fair Meedex. In the UK a seminar around the topic of Crisis Management was held in conjunction with the Norway Day event.

Additionally, Famtrips and press trips were organised for operators and journalists from the various markets to Norway to create awareness and interest in Norway as a meetings, conferences, events and incentives destination.

The trade mark advertisement for the Norway MICE industry

Many thanks for a most wonderful event, very innovative. It was well organised and thoroughly worth the day out of the office, I learnt so much about crisis management and Norway. All overseas conventions/boards should take a leaf out of the Innovation Norway book!!

Sandra Fontaine, Sanofi Pasteur MSD

Region Sentral Europa, Baltikum og Tyrkia

Region med muligheter og utfordringer
Regionen dekker et stort geografisk område med nye EU land fra Estland i nord til Bulgaria i syd samt Tyrkia

VI GIR LOKALE IDEER GLOBALE MULIGHETER

Regionen i ledes fra Oslo og bestod i 2010 av følgende kontorer:

- Tallinn, Estland, som er ansvarlig for Baltikum og lokale konsulenter i Riga og Vilnius
- Warszawa, Polen
- Praha, Tsjekkia
- Budapest, Ungarn
- Bucuresti, Romania
- Sofia, Bulgaria
- Istanbul, Tyrkia

→ I Innovasjon Norge arbeider mennesker som har lokal- og internasjonal kompetanse slik at en idé kan bli en forretningsuksess.

→ Vi skal bidra til at norsk næringsliv utvikler seg, spesielt med tanke på fornyelse og innovasjon både for bedrifter og enkeltprodukter

→ Jobben vår er blant annet å utvikle distriktene og styrke og profilere norsk næringsliv i Norge og i utland.

→ Vi skal også få flere nordmenn til å reise mer i Norge og trekke utenlandske turister hit.

FINANSKRISEN OG DEN ØKONOMISKE UTVIKLINGEN I MARKEDENE

Flere av landene i regionen ble hardt rammet av finanskrisen i 2009 og 2010. Det gjelder spesielt Latvia, Litauen og Ungarn og det har vært nødvendig med kutt i offentlige tjenester og til og med kutt i lønninger i offentlig sektor. Det har vært svak eller til og med negativ økonomisk vekst med også resulterende økt arbeidsledighet. Polen var dog et av få land i Europa som hadde en økonomisk vekst under finanskrisen, 3,8 % i 2010, og med økende norsk eksport. Latvia hadde en negativ vekst på -0,4 % i 2010 og Litauen hadde en svak økonomisk vekst på 0,4 % i 2010. Det var en arbeidsløshet i 2010 på 18 % i begge landene. Utviklingen i Baltikum er nå mer positiv med også økende interesse fra norsk næringsliv, spesielt innen lokal leieproduksjon. Tyrkia ble også rammet av finanskrisen, men økonomien har tatt seg betydelig opp i 2010 med en vekst på hele 8,1 %.

Det astronomiske ur - Praha

Istanbul

SEKTORFOKUS I REGIONEN

De viktigste satsingene i regionen i 2010 har vært energi og miljø, sjømat, IKT, maritim sektor, forsvarsindustrien og reiseliv (kun Polen). Kontorene har også utført oppdrag innen andre sektorer. Hvert kontor har sine sektorprioriteringer og kompetanse og søker å dra nytte av kompetanse på tvers av landegrensene for en best mulig utnyttelse av kapasitet til beste for kunden.

POLEN

Norsk eksport til Polen økte med nesten 50 % i 2010 til 12,9 mrd NOK. Polen er Norges nest viktigste eksportmarked for laks og fjerde største marked for fisk totalt. Verdien av norsk sjømateksport til Polen var hele 4,1 mrd NOK i 2010. Polen har store utfordringer innen energi og miljøsektoren som har ført til betydelig interesse fra norsk næringsliv. Det omfatter bl.a. fornybar energi samt ulik renseteknologi og avfallshåndtering. Antall polske turister til Norge økte med 15 % fra 2009 til 2010 og forventes å øke. Innovasjon Norge arbeider her med ulike salgsfremmende tiltak rettet mot bransjerepresentanter og media. Det er en økt interesse for norsk forsvarsindustri i Polen og kontoret i Warszawa er en viktig støttespiller for norske leverandører av forsvarsmateriell.

→ Med kontorer i alle fylker og i tretti land over hele verden, er det lett å komme i kontakt med oss.

BALTIKUM

Litauen, Latvia og Estland har hatt betydelige utfordringer under finanskrisen. Det er en forsiktig økt økonomisk vekst mot slutten av 2010. Norsk eksport var i 2010 på totalt 3,3 mrd NOK. Interessen er særlig innen lokal leieproduksjon, både industriell og innen tjenesteproduksjon. Hovedinteressen for øvrig er innen fornybar energi og miljøteknologileveranser. Det største potensiale innen fornybar energi er innen vind og biomasse og den største interessen innen fornybar energi er innen mindre vannkraftprosjekter. Innovasjon Norges kontor i Baltikum er i Tallinn som har avtale med eksterne s.k. Associated Consultants i Vilnius og Riga.

TYRKIA

Hovedinteressen for Tyrkia fra norsk næringsliv er den maritime sektor, sjømat og energisektoren- spesielt vannkraftprosjekter. Tyrkia er en av Europas største skipsbyggningsnasjoner med interessante leveranser av norsk skipsutstyr. Finanskrisen har spesielt ført til en betydelig omstilling av verftsindustrien med satsning på offshore og andre spesialsegmenter. Dette gjør at Tyrkia på sikt er av økende interesse for norske utstyrsleverandører. Norsk eksport til Tyrkia var 3,2 mrd NOK i 2010 hvorav sjømat utgjorde nesten 500 mill NOK. Det er en økende interesse for norsk sjømat, spesielt laks. Tyrkia har betydelige utbyggede vannkraftressurser. Energisektoren har vært gjennom en betydelig liberalisering senere år som også har ført til økende interesse fra norsk aktører.

TSJEKKIA OG UNGARN

Kontorene i Praha, Tsjekkia, og Budapest, Ungarn, ble besluttet nedlagt pr 1.november 2010. Denne beslutningen er gjort etter en samlet og regulær vurdering av potensiale, aktivitetsnivå og kostnader ved utekontorene.

Bedrifter med spørsmål vedr Tsjekkia og Ungarn henvises til Innovasjon Norges Associated Consultant i Budapest evtnt til de norske ambassadene i Praha og Budapest .

Associated Consultant Ms Judit Ujfalussy
Email: Judit.Ujfalussy@innovationnorway.no
Tel: +36 209 388 792

ROMANIA OG BULGARIA

Norge har som en del av EØS-finansieringsordningene stilt til rådighet € 98,5 mill. for samfinansiering av utviklingsprosjekter i Romania i perioden 2007-2009. Omtrent halvparten av midlene, €48 mill., kanaliseres gjennom det bilaterale samarbeidsprogrammet mellom Norge og Romania. Det er tilsvarende ordninger med Bulgaria der € 41,5 mill. er stilt til rådighet for samfinansiering av utviklingsprosjekter i Bulgaria i samme periode. Omtrent halvparten av disse midlene, €20 mill., kanaliseres gjennom det bilaterale samarbeidsprogrammet mellom Norge og Bulgaria. Innovasjon Norge har operatøransvaret av det bilaterale programmet på vegne av Utenriksdepartementet. Alle prosjektmidlene er nå fordelt. I Romania er det 29 individuelle prosjekter hvorav 44,5 % er innen offentlig sektor og 34,5 % innen privat sektor. I Bulgaria er det 22 individuelle prosjekter hvorav 56 % innen offentlig sektor og 25 % innen privat sektor.

Innovasjon Norges kontor i Bucuresti og Sofia er prosjektkontor med et mandat som begrenser seg til administrasjon og oppfølging av det bilaterale samarbeidsprogrammet.

Samhandelen mellom Norge og Romania har økt de siste årene og var € 530 mill. i 2009. Miljø og fornybar energi forventes å bli viktige sektorer fremover. Det er ca 60 norske bedrifter som er aktive engasjert i Romania.

Flere av de store norske bedriftsaktørene har representasjon i Bulgaria. Importen utgjorde NOK 260 mill. 2009, mens eksporten beløp seg til NOK 130 mill. Miljø, fornybar energi og helse er noen av de viktige sektorene i tiden fremover.

Bjørn O. Bjørnsen, regionleder

Romania, Bucuresti

Som følge av finanskrisen har Romania inngått en låneavtale med IMF, EU Kommisjonen og Verdensbanken verdt ca. € 20 mrd. Kraftige kutt i offentlige lønninger og antall offentlige ansatte, samt reform av pensjonssystemet, var en del av betingelsene som måtte oppfylles.

I følge den norske ambassaden i Bucuresti så har om lag 60 norske bedrifter aktivitet i Romania. Samhandelen mellom Norge og Romania har økt de siste årene og var € 530 mill. i 2009. Miljø og fornybar energi forventes å bli viktige sektorer fremover.

VI GIR LOKALE
IDEER GLOBALE
MULIGHETER

→ **Landfakta**
Hovedstad: Bucuresti
Befolkning: Ca. 22 mill.
Areal: 237,500 km²
BNP: € 123.35 mrd.
BNP vekst 2010: -1,9%
Arbeidsledighet: 7,1%

EØS-MIDLENE GIR NYE SAMARBEIDSMULIGHETER

Som en del av EØS-finansieringsordningene har Norge og EØS/EFTA-landene stilt til rådighet € 98,5 mill. for samfinansiering av utviklingsprosjekter i Romania i perioden 2007-2009. Omtrent halvparten av midlene, € 48 mill., kanaliseres gjennom det bilaterale samarbeidsprogrammet mellom Norge og Romania. Innovasjon Norge har operatøransvaret av det bilaterale programmet på vegne av Utenriksdepartementet.

Innovasjon Norges kontor i Bucuresti er således et prosjektkontor med et mandat som begrenser seg til administrasjon og oppfølging av det bilaterale samarbeidsprogrammet. Forespørsler, som ikke faller inn under samarbeidsprogrammets formål, henvises til ambassadens kommersielle medarbeider eller til Innovasjon Norges kontor i Oslo.

Formålet med programmet er å bidra til sosial og økonomisk utvikling i Romania. Alle prosjektmidlene for perioden er fordelt og resulterte i 29 individuelle prosjekter. Omtrent 35,5% av prosjektmidlene ble tildelt prosjekter i privat sektor, ca. 44,5% til prosjekter i regi av offentlig sektor og ca. 18,5% til prosjekter i regi av frivillige organisasjoner.

Samtlige prosjekter gjennomføres i samarbeid med norsk partner. Tilskuddsmidlene representerer en viktig risikoavlastning for de norske bedriftene som er i ferd med å etablere virksomhet i Romania. De fleste prosjektene er nå i sluttfasen og skal ferdigstilles innen utgangen av april 2011. Ved utgangen av 2010 var ca. 56% av midlene utbetalt og vi vil her presentere noen

eksempler på konkrete resultater som er oppnådd hittil. Da Statssekretær Halvard Ingebrigtsen fra Næringsdepartementet besøkte Romania i november, møtte han noen av de rumenske tilskuddsmottagerne.

Bærekraftig produksjon – et mangfold av prosjekter

Hovedtyngden av tilskuddsmidlene, både i antall og verdi, ble tildelt prosjekter innenfor denne sektoren, som også omfatter alle prosjektene i privat regi. En maritim næringslivsinkubatorer blitt etablert i Constanta. Foreløpige har 5 start-up bedrifter tilholdssted der. I Iasi, nord-øst i Romania, er en fabrikk som produserer medisinske engangsartikler for verdensmarkedet, oppgradert og utvidet med topp moderne produksjonslinjer. 28 av de ansatte, de fleste kvinner, har fått oppgradert sin kunnskap som produksjonsmedarbeidere.

To nye produksjonshaller har reist seg i Bucuresti og disse skal romme et "Induction Technology Heating Centre".

Romanian technology Heating

Miljø – synlige resultater

St.meld. nr. 10 (2008-2009) om Næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi har dannet utgangspunktet for utarbeidelse av et utkast til tilsvarende strategi for Romania, med fokus på miljø.

Med miljøverndepartementet som pådriver er det etablert et nasjonalt nettverk for bedrifter og offentlige aktører relatert til øko-innovasjon og opplæring om grønne innkjøp er gjennomført.

De regionale myndighetene i Sibiu-regionen har revidert sin avfallshåndteringsstrategi og satt i gang tre prosjekter relatert til innsamling av farlig avfall, bygningsavfall og husholdnings avfall.

I Bucuresti er et forskningscenter i gang med å ferdigstille et nytt bygg med nyinnkjøpt moderne utstyr for overvåking og måling av luftkvalitet.

Helse- solid innsats i en sektor med store utfordringer

Byggingen av et nytt dagsenter for barn med autisme er i ferd med å ferdigstilles i Bucuresti.

I Zalau, nord-vest i Romania, åpnes snart et rehabilitert bygg som skal gi personer med sjeldne sykdommer en plass i det rumenske helsevesen.

Eldre i noen av Romania mest fattige landsbyer får nå jevnlig tilsyn fra hjemmehjelptjenesten, som er etablert basert på norske modeller. Et rehabilitert helsesenter rommer både barnehage, møteplass for eldre og helsestasjon. 4 nyinnkjøpte minibusser sørger for transport av syke og eldre fra landsbyene til senteret.

Viktige bidrag innenfor energi- og energieffektivisering

Tre prosjekter har bidratt med å etablere blant annet; et lite demonstrasjonssenter for fornybar energi, gitt innspill til strategi for energisikkerhet, samt opplæring av personell som arbeider med atomkraft.

Møteplasser og reisetilskudd

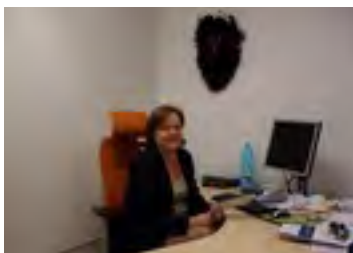
Et såkorn fond med formål å bidra til partnersøk mellom norske og rumenske bedrifter og nettverk har avstedkommet flere interessante aktiviteter i 2010. Seks rumenske SMEs innenfor øko-turisme deltok på "Reiseliv B2B" på Lillestrøm i januar og i september var fem norske potensielle samarbeidspartnere på returbesøk i Transilvania i Romania. Begge aktivitetene ble gjennomført i nært samarbeid med distriktskontoret Oslo/Akershus/Østfold.

I april deltok 12 rumenske og 5 norske SME's innenfor avfallshåndtering på et "matchmaking" arrangement i Sibiu. De norske deltagerne besøkte også fagmessen "ROMENVIROTECH" i Bucuresti før de reiste hjem til Norge.

I november kom 14 rumenske IT-bedrifter til Oslo for å delta på "speed-dating" med potensielle norske partnere. Arrangementet var et samarbeid med IKT Norge og Innovasjon Norges satsingsansvarlige.

Kontroll og oppfølging

Innovasjon Norge har ansvaret for oppfølging og kontroll av alle prosjektene. Kontinuerlig prosjektoppfølgning har vært kontorets viktigste aktivitet i året som er gått. Oppfølgingen, som gjøres i henhold til Innovasjon Norges etablerte rutiner for saksoppfølging, gjennomføres i samarbeid mellom saksansvarlige på distriktskontorene og lokale medarbeidere på kontoret i Bucuresti. Innovasjon Norges kontor har i løpet av året gjennomført flere praktiske seminarer for å bistå tilskuddsmottagerne og deres partnere med praktiske råd og veiledning relatert til bl.a. offentlige anskaffelser for å sikre at prosjektene gjennomføres i h.h.t. gjeldende regelverk.

Anne Lise Rognlidalen

Innovasjon Norge Bucuresti
 Avdelingsleder: Anne Lise Rognlidalen
 Anne-
 Lise.Rognlidalen@innovasjon norge.no
 Antall lokalansatte: 2,5 årsverk
 Adresse: Norges Ambassade, Str. Atena
 18, 011832 Bucuresti.

Tyrkia – et vekstmarked

Tyrkia ble også rammet av den internasjonale finanskrisen: den økonomiske veksten ble kraftig redusert og arbeidsløsheten økte, men landet var også et av de første å komme tilbake i positivt spor. BNP økte med hele 8,1 % i 2010 og optimismen er på vei tilbake.

VI GIR LOKALE
IDEEER GLOBALE
MULIGHETER

→ Landfakta

Hovedstad: Ankara.
Befolkning: ca 73 mill.
Areal: 783 333 km²
BNP: 565,6 mrd Euro
BNP vekst 2010: + 8,1 % (est EIU)
Arbeidsledighet 2010: 12,4 (est CIA)

Gjennom en langvarig økonomisk opptur etter årtusenskiftet, er Tyrkia etablert som medlem i G-20 gruppen og var ved utgangen av 2010 rangert som den 16. største økonomien i verden. Mange internasjonale økonomer plasserer Tyrkia på linje med de såkalte BRIC-landene med tanke potensial for framtidig økonomisk vekst. For norsk næringsliv er Tyrkia særlig interessant, siden infrastruktur og grunnlagsøkonomien vil være i sterk utvikling i årene framover. Tyrkia har også lykket med å etablere seg som produksjonsland innen flere sektorer hvor norsk industri har underleverandører med internasjonal konkurransekraft.

ISTANBUL – ET LITE KONTOR MED SPESIALISERING

Istanbul kontoret har kun 4 ansatte og det har derfor vært naturlig å legge vekt på en viss spesialisering, i tillegg til våre generelle tjenester. De siste 3 årene har kontoret systematisk bygget opp kompetanse innen 3 sektorer vi tror har et stort potensial for norske bedrifter, maritim, vannkraft og sjømat. Tyrkia er fortsatt et marked som er lite kjent blant norske bedrifter og vi har sett det som en viktig oppgave å innhente, systematisere og formidle markedsinformasjon om disse 3 sektorene til de respektive bransjene i Norge. Denne formidlingen av markeds kunnskap har blitt godt mottatt og har medvirket til å øke interessen for Tyrkia innen disse sektorene. Kunnskapen om Norge er ikke stor i Tyrkia, heller ikke innenfor næringslivet. Det har derfor vært viktig å sette profilering av norsk næringsliv i Tyrkia på dagsorden, spesielt innen de 3 nevnte sektorene. I 2010 ble det gjennomførte flere profileringstiltak, samt pressetur til Norge for tyrkiske journalister.

MARITIM SEKTOR – OPP FRA BØLGEDAL

I årene før finanskrisen hadde tyrkisk skipsbyggingsindustri en svært sterk vekst i produksjonen som etablerte landet som Europas største skipsbyggingsnasjon. Sektoren ble imidlertid hardt rammet av finanskrisen, men har like fullt klart å komme gjennom krisen så langt uten verftskonkurser. Krisen har medvirket til en omstilling hvor mange verft har satset på mer kompliserte og utfordrende nybygg innen offshore og andre spesialsegmenter. Denne omstillingen vil kunne gjøre Tyrkia enda mer interessant på sikt for norske utstyrsleverandører, som gjerne er spesialisert på produkter av høy kvalitet. Også innen maritim sektor har kontoret bistått nettverk av norske maritime

bedrifter som samarbeider om å utvikle salg på det tyrkiske markedet.

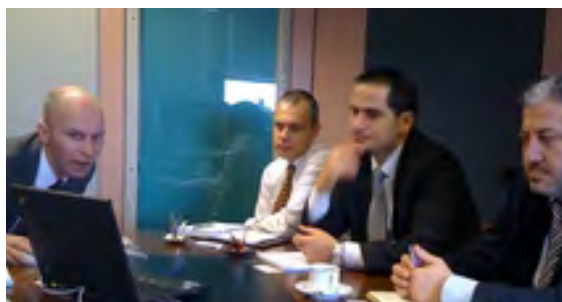

Foto: Çağlar Erdoğan

Fra møte mellom bedrifter fra "Maritimt Nettverk Tyrkia" og tyrkisk skipsverft. Kontoret har bistått dette nettverket av bedrifter fra Rogaland og Agder de 2 siste årene med markedsanalyser, søk etter distributører og gjennomføring av salgsreiser. I 2010 bistå kontoret 5 ulike bedriftsnettverk med fokus på Tyrkia innen sektorene vannkraft, maritim, sjømat og fritidsbåt.

With the help of Innovation Norway – Istanbul Office we have learned a lot about the market during our visits; accumulating same kind of information would otherwise probably take us years.

Frode Klepsvik, Vice President, Marine Technologies LLC, bedrift i Rogaland som er med i Maritimt Nettverk Tyrkia

VANNKRAFT – TYRKIA MED ET SJELDENT STORT POTENSIAL

Tyrkia har en betydelig import av energiråvarer og høye kraftpriser, men er samtidig et av få land i Europa med store utbyggede vannkraftressurser som er tilgjengelig for kommersiell utnyttelse. For å kunne nyttiggjøre seg av disse ressursene, har myndighetene de siste årene gjennomført en storstilt liberalisering av energisektoren.

De foreligger en rekke lisenser for kraftverktbygging som kan benyttes av private aktører, også utenlandske. Statkraft kjøpte flere utbyggingslisenser i 2009 og åpnet sitt første kraftverk i Tyrkia høsten 2010. Selskapet har flere utbyggingsprosjekter på gang og vil investere flere milliarder kroner i Tyrkia i løpet av de nærmeste årene.

Også andre internasjonale selskaper, så vel som tyrkiske selskaper, investerer betydelig i den tyrkiske kraftsektoren. Landet har en lite utviklet leverandørindustri innenfor denne sektoren, noe som gir interessante forretningsmuligheter for utenlandsk leverandørindustri, inkludert den norske. Istanbul kontoret har bistått to nettverk av norske bedrifter innen denne sektoren i året som gikk. Kontoret har dessuten etablert et godt samarbeid med den nylige etablerte bransjeorganisasjonen for fornybar energi, Intpow. Med bistand av INs kontor gjennomført Intpow to seminarer for vannkraftsektoren, henholdsvis et på vårparten og et på høstparten. Hensiktene med disse seminarene har vært å øke kunnskapen om muligheten i Tyrkia og etablere møteplasser mellom norsk og tyrkiske aktører.

Foto: Hanne S. Goldstein
Statkraft åpnet sitt først vannkraftverk i Tyrkia høsten 2010. Her klippes åpningsbåndet til Cakit anlegget av Statkrafts styreformann Svein Aaser, Tyrkias energiminister Taner Yildiz og Norges ambassadør til Tyrkia, Cecilie Landsverk.

NORSK SJØMAT – TIL DUK OG DEKKET BORD

Norsk sjømat har sterk vekst i eksporten til Tyrkia og passerte 500 millioner kroner i 2010. I motsetning til situasjonen på de fleste andre eksportmarkeder, har Norge tollfri markedsadgang til Tyrkia for samtlige sjømatprodukter. Samtidig har tilnærmet alle andre land, med unntak av Island og Kroatia, høye tollsatser for sine sjømatprodukter. Sammen med Eksportutvalget for fisk og Ambassaden i Ankara, har kontoret gjennomført en rekke tiltak for å fremme forbruket av norsk sjømat. Norske toppkokker har vært gjennomført kurs for tyrkiske kokker og også opptrådt på tyrkisk fjernsynskjøkken og i andre media. Sommeren 2010 var flere av Tyrkias beste kjøkkensjefer, sammen med flere journalister på rundreise i Lofoten for å få innblikk i norsk fangst og oppdrett. Omdømmemidler fra Innovasjon Norge og UD, sammen med bidrag fra Eksportutvalget for fisk, har gjort det mulig å satse på slik profilering som har gjort Norge og norsk sjømat mer kjent blant tyrkiske konsumenter. Kontoret har også innen sjømatsektoren bistått nettverk av mindre norske produsenter som ønsker å komme inn på markedet.

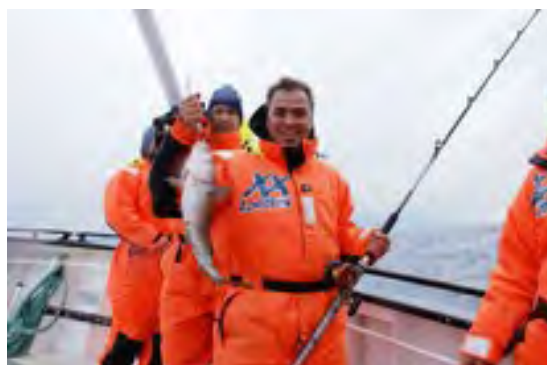

Foto: Gülin Kan

I samarbeid med Eksportutvalget for fisk og ambassaden i Ankara ble det gjennomført en rekke aktiviteter i 2010 for å fremme forbruk av norsk sjømat og medvirke til positiv omtale av Norge i Tyrkia. Her har Tyrkias mest kjent fjernsynskokk Eyup Kemal Sevinc fått torsk på kroken på en pressereise til Lofoten sommeren 2010.

Vi er 4 sjømatbedrifter fra ulike steder i Norge som i 2010 har samarbeidet på det tyrkisk markedet, et nytt og spennende marked for oss. I dette arbeidet har vi fått en omfattende og utmerket bistand fra Innovasjon Norges kontor i Tyrkia

Svein Eikje, Clipper Seafood AS

TYRKIA – ET MARKED FOR DET MESTE

Istanbul kontoret tilbyr tjenester og har oppdrag for norske bedrifter innen mange sektorer. Høsten 2010 leverte kontoret for eksempel en markedsrapport bestilt av fritidsbåtsbransjen i Norge og flere produsenter vurderer nå å gå inn i det tyrkiske markedet. Tyrkia er, med sine 73 millioner innbyggere og med en sterkt voksende økonomi, et interessant marked både for dyre og rimelige produkter.

Rolf P. Almklov, leder av
Innovasjon Norges kontor i Istanbul.
Foto: Siv-Elin Nærø

TEAM ISTANBUL

Rolf P. Almklov
Ali Başol
Çağlar Erdoğan
Gülin Kan

Innovasjon Norge i Bulgaria

Finanskrisen traff Bulgaria hardt og landet har hatt en treg restitusjon. Regjeringens stramme finans- og budsjettpolitikk har imidlertid hatt mye å si for den siste tidens positive utvikling. Noen av de store norske bedriftsaktørene har representasjon i Bulgaria. Importen utgjorde NOK 260 mill. 2009, mens eksporten beløp seg til NOK 130 mill. Miljø, fornybar energi og helse er noen av de viktige sektorene i tiden fremover.

VI GIR LOKALE IDEER GLOBALE MULIGHETER

- **Landfakta**
Hovedstad: Sofia
Befolkning: Ca. 7,6 mill.
Areal: 110 879 km²
BNP 2010: NOK 280 mrd. (est.)
BNP vekst 2010: 0,3% (est.)
Arbeidsledighet 2010: 9%
- **Vi skal bidra til at norsk næringsliv utvikler seg, spesielt med tanke på fornyelse og innovasjon både for bedrifter og enkeltprodukter**
- **Jobben vår er blant annet å utvikle distriktene og styrke og profilere norsk næringsliv i Norge og i utland.**
- **Vi skal også få flere nordmenn til å reise mer i Norge og trekke utenlandske turister hit.**

EØS-midlene gir nye samarbeidsmuligheter

Som en del av EØS-finansieringsordningene har Norge og EØS/EFTA-landene stilt til rådighet € 41,5 mill. for samfinansiering av utviklingsprosjekter i Bulgaria i perioden 2007-2009. Omtrent halvparten av midlene, € 20 mill., kanaliseres gjennom det bilaterale samarbeidsprogrammet mellom Norge og Bulgaria. Innovasjon Norge har operatøransvaret av det bilaterale programmet på vegne av Utenriksdepartementet.

Innovasjon Norges kontor i Sofia er således et prosjektkontor med et mandat som begrenser seg til administrasjon og oppfølging av det bilaterale samarbeidsprogrammet. Forespørsler, som ikke faller inn under samarbeidsprogrammets formål, henvises til ambassadens kommersielle medarbeider eller til Innovasjon Norges kontor i Oslo.

Formålet med programmet er å bidra til sosial og økonomisk utvikling i Bulgaria. Alle prosjektmidlene for perioden er fordelt og resulterte i 22 individuelle prosjekter. Omtrent 56% av prosjektmidlene ble tildelt prosjekter i offentlig sektor, ca. 25% til prosjekter i regi av privat sektor og ca. 18% til prosjekter i regi av frivillige organisasjoner.

Samtlige prosjekter gjennomføres i samarbeid med norsk partner. Tilskuddsmidlene representerer en viktig risikoavlastning for de norske bedriftene som er i ferd med å etablere virksomhet i Bulgaria. De fleste prosjektene er nå i sluttfasen og skal ferdigstilles innen utgangen av april 2011. I løpet av 2010 har de aller fleste prosjektene vært i en meget aktiv implementeringsfase og ved utgangen av året var ca. 57% av midlene utbetalt.

Vi vil her presentere noen eksempler på konkrete resultater som er oppnådd hittil. Da Statssekretær Halvard Ingebrigtsen fra Næringsdepartementet besøkte Bulgaria i november, møtte han noen av de bulgarske tilskuddsmottagerne.

Solarpark Pripechene

Energi- og energieffektivisering – åtte prosjekter til en verdi av € 6,4 mill.

Her er noen av høydepunktene fra årets innsats; Et joint venture selskap er etablert mellom en norske og en bulgarsk bedrift og de har sammen bygget en solcelle park med en installert kapasitet på 0,8 MW i Pripechene sørvest i Bulgaria. Anlegget ble formelt åpnet i november og er nå satt i drift. I Topolovgrad kommune er gammel gatebelysning skiftet ut med mer moderne og mindre energikrevende belysning. En reduksjon i energiforbruket på ca. 40% er forventet som resultat. Tre kommuner ved Svartehavskysten har installert

→ **Med kontorer i alle fylker og i tretti land over hele verden, er det lett å komme i kontakt med oss.**

energieffektiverende tiltak i tre offentlige bygg som demonstrasjonsprosjekter. Med norsk ekspertise har det bulgarske energidepartementet klarlagt vesentlige forhold av betydning for en modernisering av det bulgarske elektrisitetmarked og tilpasning til EU direktiver innen energisektoren.

Bærekraftig produksjon – et mangfold av prosjekter

Spekteret av prosjekter er stort og mangfoldig og vi nevner her kort tre av dem; Utenfor Varna er et nytt joint venture etablert i samarbeid mellom en norsk og en bulgarsk bedrift. Selskapet produserer brannslukningsapparater og brannhemmende veske.

Dette har også medført at flere nye arbeidsplasser er etablert. På et gårdsbruk utenfor Plovdiv er det etablert økologisk drift og mer enn 1000 barn har deltatt på opplæring. Barna har fått en innføring i prosessen fra frø til ferdig produkt. Gjennom et samarbeid mellom norske og bulgarske fagforeninger har man bidratt til forbedring av HMS på arbeidsplassene innenfor seks utvalgte bransjer.

Miljø – samarbeid innenfor offentlig sektor

De tre prosjektene som samarbeidsprogrammet har finansiert har alle offentlige aktører. Ett av prosjektene er et universitetssamarbeid som blant annet har undersøkt de miljømessige konsekvensene av forurensning i luft, jord og vann i Stara Sagora området.

Viktige bidrag på veien mot Schengen medlemskap

Begge prosjektene innenfor denne sektoren har Innenriksministeriet som prosjektansvarlig. Det ene er et meget stort prosjekt som omfatter installasjon av et kommunikasjonsnettverk som innebærer en sanntidsovervåkning av grensestasjoner og grensepasseringer – hovedsakelig mot Tyrkia. Det andre prosjektet har blant annet bidratt til opplæring av 120 polititjenestemenn i nye etterforskningsmetoder relatert til menneskehandel.

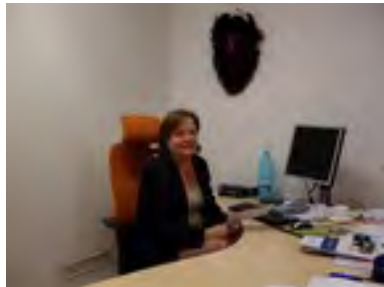
Møteplasser og reisetilskudd

Et såkorn fond med formål å bidra til partnersøk mellom norske og bulgarske bedrifter og nettverk har avstedkommet flere interessante aktiviteter i 2010. Seks norske kvinnelige entreprenører deltok på seminaret "WOMENOMICS" i Sofia i anledning den internasjonale kvinnedagen 8. mars. En markedsstudie relatert til kjøtt- og prosesserings-industrien i Bulgaria er gjennomført på oppdrag fra Kjøtt- og Fjørfebransjens Landsforbund (KLF). I mai presenterte 2 norske bedrifter presenterte

sine produkter på et seminar om tariffiksikkerhet i Sofia. 11 bulgarske IT-bedrifter reiste i november til Oslo for å delta på "speed-dating" med potensielle norske partnere. Arrangementet var et samarbeid med IKT Norge og Innovasjon Norges satsingsansvarlige. For øvrig miljøovervåkning og jordobservasjoner (GMES) vært i fokus i 2010 med arrangementer både i Oslo og i Varna. Det er planlagt oppfølging av flere av ovennevnte initiativ også i 2011.

Kontroll og oppfølging

Innovasjon Norge har ansvaret for oppfølging og kontroll av alle prosjektene. Kontinuerlig prosjektoppfølging har vært kontorets viktigste aktivitet i året som er gått. Oppfølgingen, som gjøres i henhold til Innovasjon Norges etablerte rutiner for saksoppfølging, gjennomføres i samarbeid mellom saksansvarlige på distriktskontorene og lokale medarbeidere på kontoret i Sofia. Innovasjon Norges kontor har i løpet av året gjennomført flere praktiske seminarer for å bistå tilskuddsmottagerne og deres partnere med praktiske råd og veiledning for å sikre at prosjektene gjennomføres i h.h.t. gjeldende regelverk.

Anne Lise Rognlidalen

Innovasjon Norge Sofia
 Avdelingsleder: Anne Lise Rognlidalen
 Anne-
 Lise.Rognlidalen@innovasjonnorge.no
 Antall lokalansatte: 2 årsverk
 Adresse: Norges Ambassade, Str. Bacho
 Kiro 26-30, 1000 Sofia.

A fast growth in interest in the Baltics

Though the financial crises hit the Baltic economies hard, the interest from Norwegian companies in the Baltics was good. This due to five years peak period of EU funding, as well as a need to secure international competitiveness by extending own production and servicing activities in the Baltics. Sourcing interest (finding local production partners) recovered fast in 2010. Trade between Norway and the Baltics regained pre crises volume in 2010.

WE GIVE LOCAL IDEAS GLOBAL OPPORTUNITIES

- **ESTONIA**
Capital: Tallinn
Population: 1,3 million
Area: 43 700 km²
GDP: 13,9 billion EUR
GDP growth 2010: 2,4%
Unemployment: 16%
- **LATVIA**
Capital: Riga
Population: 2,3million
Area: 64 600 km²
GDP: 18,9 billion EUR
GDP growth 2010: -0,4%
Unemployment: 18%
- **LITHUANIA**
Capital: Vilnius
Population: 3,4million
Area: 65 300 km²
GDP: 27,5 billion EUR
GDP growth 2010: 0,4 %
Unemployment: 18%

Innovation Norway activity level in the Baltics was high and resulted in 24 client projects (a doubling compared to 2009) with a good split between our prioritised sectors: energy and environment, maritime, agriculture (including wood), services (including ICT), tourism and creatives. Most of the projects were with Norwegian SMEs co-funded from International Growth programme, but we also worked with large companies. We also had the first High Growth programme project in Eastern Europe with a fast growing ICT company. The projects were with Norwegian companies from most Norwegian counties, involving also Innovation Norway district offices.

Norway is one of the larger investors and trade partners for the Baltics. There are thousands of companies active in bilateral trade, most of them SMEs and entrepreneurs. There are attractive business opportunities, but Norwegian companies lack contacts and need help to evaluate potential business partners. Innovation Norway thus handles besides projects also thousands of smaller business enquiries every year in the Baltics. We also contributed to more than 50 networking and profiling events in Norway and the Baltics in 2010, indicating an interest and need for information as well.

MARITIME - WHERE NORWAY HAS STRONG COMPETENCE

15% of international ship traffic today is in the Baltic Sea. The cargo and passenger traffic in the Baltic Sea has increased over 50% over the last decade related to the growth in purchase power and will increase even further. The Baltic States have significant port capacities that have served mainly as transit gateways for Russia's raw material and goods to Europe, as well as in the opposite direction. Increasing shipments of Asian goods via Russia by railway are expected. Ships are significant trade articles between Norway and the Baltics. There are many Norwegian maritime companies active in both market and sourcing activities in the Baltics. Innovation Norway worked with projects in harbour- and shipyard technologies and maritime production, assisting Norwegian SME companies with market researches, finding partners and corporate establishment in the Baltics in 2010.

We also facilitated a meeting between Arena Leisure Boat and Estonian boat cluster.

ENERGY AND ENVIRONMENT – OUR MAIN FOCUS IN THE BALTICS

There is an increase in energy prices and new investments to the energy sector in the Baltics, triggered by the opening of the Baltic energy markets by 2013 and the shutdown of major amortized energy plants. Additionally, there are commitments to a common EU goal of increasing renewables production by 2020 and attractive tariffs. The most potential renewables areas in the Baltics are wind, biomass, waste into energy and hydro.

EU regulations regarding environment have been enforced, and there is EU funding available to meet those requirements in the Baltics. Clean- and waste water and waste management are in focus. Nordic countries have a high profile in the Baltics, including as relevant energy and environment sector suppliers. Norwegian companies have made a row of successful market entries in the sector. Innovation Norway worked with projects in renewables, recycling and clean water, assisting both Norwegian SME and large companies with market researches and finding partners in the Baltics in 2010. Innovation Norway contributed to seven sector events in the region, including Baltic Sea Action Group High Level meeting in Helsinki and Innovation Norway energy and environment sector meeting in Poland.

"We have chosen the Baltic Sea area as the market priority."

Trond Hovland, Managing Director, Intelligent Transport Systems Norway network

AGRICULTURE, INCLUDING WOOD – CONTINUOUSLY POPULAR

50% of Europe's forest resource lies in the Nordic-Baltic region. Significant sawmilling capacities were established already in 90ies, and a lot of value adding wood processing has been added in later years in the Baltics. Prefabricated- and log houses, wooden construction materials and furniture form a significant share of trade between Norway and the Baltics.

Innovation Norway assisted Norwegian companies to find partners in prefabricated houses and furniture production in the Baltics in 2010. We also contributed to a Norwegian-Estonian architecture seminar in Estonia in co-operation with Norwegian Embassy, Enterprise Estonia, Estonian Union of Architects and Estonian Wooden Houses Producers Association.

SERVICES, INCLUDING ICT – HAVE A LOT OF ATTENTION

Many Scandinavian service providers to businesses have followed their clients from the Nordic to the Baltic markets. There is also a considerable interest regarding the public sector customer base related to EU funded projects in the Baltics. For example eGovernment has significant focus and funding in the market.

Innovation Norway worked with projects in services and ICT to B2G (business-to-government) and B2B (business-to-business), assisting Norwegian companies with market researches, finding partners and with corporate establishments in the Baltics in 2010. Innovation Norway contributed to four sector events in Norway and the Baltics, including meeting with Norwegian Center of Expertise Micro- and nanotechnologies, IKT Grenland and MedITNor in Horten and an international intelligent transport systems event in Vilnius in co-operation with Intelligent Transport Systems Norway and Lithuanian Ministry of Transport.

"Your market analyse was precise, comprehensive and fruitful. We are impressed by your timeliness and quality of delivery."

Stig Knutsen, Chief Operating Officer, Indico Systems

TEAM BALTIC Two employees and five associates :

Tiina Link
Urmas Lepik
Anneli Valge
Annely Abel
Roberts Misurovs
Rita Boguzaitė
Orinta Jasudaite

Tiina Link, Director the Baltics, Station Manager Tallinn.
Picture: Kristiina Männik

OTHER PRIORITY BUSINESS SECTORS REPRESENTED AS WELL

Innovation Norway worked with company projects and had several events also in tourism and creatives sectors in 2010. As an example we contributed to a fashion knowledge transfer report for Norwegian Fashion Institute in Europe.

We also had several activities related to young entrepreneurs, as the Norwegian University of Science and Technology internationalisation courses in Tallinn and a mentor programme for Buskerud University College and Riga Technical University joint EMBA programme with Kongsberg Rotary Club.

Corporate Social Responsibility is an increasingly important topic and we compiled CSR profiles of the Baltic markets in 2010.

"The courses would have never been so good without your help!"

Arild Aspelund, PhD, Associate Professor, Norwegian University of Science and Technology

PROFILING ACTIVITIES IN CO-OPERATION WITH TEAM NORWAY

Norwegian weeks in Estonia, International management and CSR conference in Latvia, Norwegian days in Lithuania are some highlights of cooperation with Norwegian Embassies and Norwegian Chambers of Commerces in Estonia, Latvia and Lithuania in 2010.

Norwegian Business in Lithuania: Experiences and Prospects conference during Norwegian Days in Vilnius attracted an audience of 200.

Picture: Royal Norwegian Embassy in Vilnius.

For a more detailed overview on Norwegian companies new transactions and business development in the Baltics please address <http://www.innovasjon Norge.no/Internasjonale-markeder/Kontorer-i-utlandet/Baltics/In-English/2010>

Fortsatt stor vekst i Polen

Polen var ett av få land som hadde en økonomisk vekst under finanskrisen og den gode veksten fortsatte i 2010. Norsk eksport til Polen økte kraftig i 2010, til nesten 13 milliarder og det var et meget godt år for norsk fiske-eksport. Norges omdømme i Polen er godt, og det gjenspeiler seg i at Innovasjon Norges kontor i Warszawa er utpekt som pilotkontor for omdømmesatsingen. Kontoret opplevde også økt interesse fra norsk næringsliv, og utførte ca. 30 kundeprosjekter for nærmere 60 norske selskaper.

VI GIR LOKALE IDEER GLOBALE MULIGHETER

Det er et mangfold av norske bedrifter i Polen, fra mange ulike bransjer. Kontoret har da også i 2010 vært engasjert i et bredt spekter av prosjekter. Fokusområdene har likevel vært:

- Sjømat
- Turisme
- Energi- og miljøsektoren
- Forsvar
- Omdømmerelatert arbeid

Kontoret har i løpet av 2010 også gjennomført prosjekter og utviklet kunnskap innenfor olje- og gass-sektoren, IKT og helsemarkedet. I tillegg har vi begynt arbeidet med å kartlegge industrielle cluster i Polen.

FISKEEKSPORTEN FORTSETTER Å ØKE

Polen er Norges nest viktigste eksportmarked for laks og fjerde største marked for fisk totalt. Verdien av norsk fiskeeksport til Polen var i 2010 drøyt 4,1 milliarder NOK. I 2010 har også Morpol-foredlingsgiganten ved Østersjøen - blitt notert på Oslo Børs og startet investeringer i norsk lakseoppdrett. I sammenheng med voksende interesse for norsk sjømat gjennomførte IN Warszawa en rekke aktiviteter og prosjekter for norske sjømatbedrifter. En av aktivitetene var en pressetur for polske toppjournalister til Finnmark og Troms. Det ble også gjennomført en vellykket sjømatsatsing, hvor kontoret i samarbeid med EFF og den internasjonale grossistkjeden Makro, jobbet fram god direkte logistikk for norsk sjømat til Polen.. Innenfor omdømmearbeidet ble det arrangert en sjømatmiddag for VIP'er, de viktigste kontaktene og opinionskapende journalister. Kontoret satset videre på utvikling av prosjekter innenfor marint verdiskapingsprogram, og da spesielt for pelagiske bedrifter. Det ble også arrangert et stort profilerings-arrangement under Euro Gastro- messen for gastronomi og HoReCa segmentet i Polen.

GODE MULIGHETER FOR GRØNNE, NORSKE TEKNOLOGIER

Polen har store utfordringer innenfor energi og miljøsektoren. Elektrisitet produseres fortsatt i all hovedsak fra kull, og landet har derfor stort behov for mer fornybar energi. Kravet er 15% innen 2020. I tillegg er Polen ett av de land i Europa det er aktuelt med pilotanlegg for CO₂-rensing. Også innenfor vann, avfallshåndtering og gjenvinning er det klare utfordringer.

Innovasjon Norge i Polen har hatt stor aktivitet innenfor dette feltet i 2010. Det er gjennomført kundeprosjekter, markedsovervåking, kunnskapsoverføringsprosjekter, messer, myndighetskontakt og seminarer. Et konkret eksempel er vårt samarbeid med Green Business Norway (GBN). GBN og Innovasjon Norge samarbeider om programmet Business Intelligence Programme Poland, hvor målet er å bygge en plattform for GBN-bedrifter med interesse for Polen. Det er nå ca. 15 bedrifter i programmet, hvor vi har gjennomført markedsovervåking, funnet forretningsmuligheter, gjennomført studietur til Norge for polske beslutningstagere samt gjennomført stand og seminarer på den store Poleko-messen i Poznan. Et videre konkret resultat av satsingen har vært dannelse av et Waste Management Consortium av fem selskaper i GBN, med tanke på å levere en helhetlig løsning til byen Olsztyn.

Poleko. Foto: Filip Mann

→ **Visste du at:**

- **Polen er det neste største marked for norsk laks?**
- **Over 100.000 polakker arbeider i Norge?**
- **Polen mottar 578 mill. Euro fra Norge i perioden 2009-2014?**
- **Polen overtar formannskapet i EU sommeren 2011?**
- **Polen arrangerer EM i fotball 2012?**
- **Biler og bildeler er Polens største eksportindustri?**
- **Polen er det mest attraktive land i Europa for utenlandske investeringer?**
- **Krakov er en av Europas IT-hovedsteder?**
- **Ca. 160.000 polske turister kom til Norge i 2010?**
- **At det er over 1000 norske studenter i Polen?**

Innovasjon Norges Warsazawa-kontor har følgende medarbeidere:

- Piotr Dudzinski
- Aleksandra Buczkowska
- Ewa Kwast
- Konrad Konieczny
- Artur Sobiech
- Joanna Uznanska
- Anna Konopka (innleid)

ANTALL POLSKE TURISTER TIL NORGE FORTSETTER Å ØKE

Antall polske turister til Norge økte med 15% fra 2009 til 2010, til over 230.000 såkaltte kommersielle gjestedøgn. Dette er for eksempel på linje med antall italienske turister i Norge. Polske turister er videre blant de aller mest fornøyde turistene som besøker landet vårt. Blant populære destinasjoner er fortsatt Fjord Norge, Oslo regionen og Sørlandet.

Polen er hva vi kaller et bransjemarked. Det betyr at Innovasjon Norge ikke gjennomfører forbrukerkampanjer i Polen, men satser på salgsfremmende tiltak rettet mot bransjerepresentanter og medier. Det legges stor vekt på å arrangere seminarer, workshops og messer, samtidig som det satses på de polske sidene på www.visitnorway.pl og månedlige nyhetsbrev. Det er nå hele 50 polske reisebyråer som har Norge på kartet. Arbeidet med mediene i Polen i 2010, resulterte blant annet i at 40 journalister deltok på våre presseturer til Norge.

ØKT INTERESSE FOR NORSK FORSVARSINDUSTRI I POLEN

Kontorets aktiviteter innen forsvarssektoren har fortsatt i 2010. Norske selskaper som Kongsberg Defence & Aerospace, Nammo og Thales har gjennom sitt arbeid på det polske markedet bidratt til økt interesse for norsk forsvarsteknologi. De polske- og norske forsvarsdepartementene inngikk i 2010 en avtale om økt samarbeid på forsvarsmateriell, som også inkluderer forsvarsindustrien. Den største kunden for Innovasjon Norge i Polen har de siste årene vært Kongsberg Defence & Aerospace(KDA). Kongsberg fikk i begynnelsen av 2009 en kontrakt i Polen verd rundt 800 millioner hvor kontoret i Polen bidro meget aktivt. I 2010 halte bedriften i land en tilleggskontrakt verd ca. 660 millioner. Innovasjon Norge i Polen har vært en viktig støttespiller for Kongsberg i dette arbeidet, og vil fortsette å bidra i selskapets videre satsing i Polen.

TEAM IN WARSZAWA

NORGE HAR ET GODT OMDØMME I POLEN

Polen, sammen med Storbritannia, ble høsten 2008 valgt ut som pilotland for omdømmesatsingen 2009-2011 som UD og Innovasjon Norge samarbeider om. Hovedmålet i Polen er at Norge skal framstå som en attraktiv partner for Polen. Det er valgt ut 7 delmål/områder, hvorav Innovasjon Norge har ansvar for følgende:

- Norge som leverandør av sjømat av høy kvalitet
- Norge som en attraktiv og unik turistdestinasjon
- Norge som en partner med konkrete løsninger på miljøutfordringer

I 2010 er det gjennomført en rekke aktiviteter innen tre områder fra vår side; Pressereise til Nord-Norge for polske journalister, stort innstikk i magasinet Podroze (48 sider eksklusivt stoff om Norge), sjømatmiddag i Warszawa, stor satsing på turistmessen TT Warsaw, studietur til Norge for polske beslutningstagere innen energi og miljø, samt den store satsingen Poleko 2010.

I forbindelse med Poleko, fikk Warsawa-kontoret for andre gang tildelt utmerkelsen Acanthus Aureus, for profileringen av Norge som et land med konkrete løsninger på miljøutfordringer. Det var i år 15 norske bedrifter som deltok under messen. Totalt var det over 20 land representert, mer enn 700 bedrifter og ca. 20.000 besøkende. Vi gjennomførte flere seminarer under messen, herunder the Norwegian Day.

Work-shop på TT Warsaw. Foto: W. Wojtowicz

Per Stensland, leder av Innovasjon Norges kontor i Warszawa. Foto: W. Wojtowicz

Årsrapport 2010

Region Russland

Russland ut av resesjonen.

Til tross for at finanskrisen i Russland vedvarte langt inn i 2010, tok det russiske markedet tatt seg betraktelig opp i løpet av 2. halvår. Returen i energiprisene samt økt oljeproduksjon bidro til en økning i Russlands BNP.

VI GIR LOKALE
IDEEER GLOBALE
MULIGHETER

→ **Russland**
Landfakta
Hovedstad: Moskva
Befolkning: 141,9 mill.
Areal: 17 075 400 km²
(verdens største land)
BNP: 1 561,8 mrd. \$
BNP vekst 2010: 3,8 %
Arbeidsledighet: 6,7%

SAMHANDELEN PÅ SPORET IGJEN

Flere norske bedrifter velger å satse mot det russiske markedet samtidig som andre har forholdt seg avventende som følge av etterdønningene etter finanskrisen. Den norsk-russiske bilaterale samhandelen tok seg kraftig opp i 2010 og landet på totalt 18,9 mrd. NOK - en økning på 50,2 %; norsk import fra Russland økte med hele 73,4 %, mens norsk eksport til Russland økte med 24,3 %. Fisk og sjømat dominerte vår eksport til Russland (hele 75,1 %) samtidig som metaller (ekskl. jern og stål) samt mineralolje og mineraloljeprodukter utgjorde de største russiske eksportvarene til Norge (hhv. 41,8 % og 37,1 %).

Økning i antall russiske turister til Norge

Etter en betydelig nedgang innen reiseliv i 2009, med en reduksjon i antall russiske gjestedøgn på 8,7 % (sammenliknet med 2008), tok det russiske markedet seg kraftig opp i 2010; 82 000 russere besøkte Norge i 2010, en vekst på om lag 18 %. Av disse utgjorde 62 000 turister, en økning på 17 %. Antall russiske gjestedøgn – totalt 542 000 (hvorav 379 000 representerer ferie og fritid) – økte med 22,4 % og utgjorde 2,2 % av totale utenlandske gjestedøgn i Norge. Resultatet representerer en merkbar økning (+11,8 %) sammenliknet med 2008 (dvs. før finanskrisen satte inn for fullt). Trafikken på VisitNorway sin russiske lokalside økte kraftig i 2010; antall besøk (563 776) økte med hele 83,2 % samtidig som antall sidevisninger (2 165 327) økte med hele 79,1 %.

Innovasjon Norge i Russland

Region Russland omfatter tre kontorer: Moskva, St. Petersburg og Murmansk. Kontorene har totalt 17 årsverk.

Russland har fokus på flere sektorer.

Reiseliv utgjør den viktigste satsingen i Russland med 32,4 % av innsatsen ved kontorene. For øvrig er følgende sektorer prioritert:

- Marin sektor
- Maritim sektor
- Olje og gass
- Energi og miljø

Sektorene er valgt på grunnlag av norsk næringslivs interesse og behov samt markedsmuligheter avdekt i det russiske markedet.

Sommerkampanje - reklame på trolleybuss

Tett samarbeid med ambassaden og generalkonsulatene

Vårt tette relasjoner til – samt gode samarbeid med – ambassaden i Moskva samt generalkonsulatene (GK) i hhv. St. Petersburg og Murmansk er svært viktig for lokal synlighet og tilgjengelighet. I Moskva utgjør Innovasjon Norges kontor offisielt sett ambassadens handelsavdeling og kontorets leder – ambassadens handelsråd; i St. Petersburg er Innovasjon Norges kontor generalkonsulatets handelsavdeling; i Murmansk er Innovasjon Norges medarbeider ansatt som generalkonsulatets næringsråd. Vår rolle som døråpnere samt evne til å bygge nettverk er noe norsk næringsliv nyter godt av i samarbeidet med Innovasjon Norges kontorer i Russland.

Kilder:

Landfakta er hentet fra Utenriksdepartementets landside for Russland:
<http://www.landsider.no/land/rusland/fakta/okonomi/>

Statistisk materiale vedrørende bilateral norsk-russisk handel samt russiske gjestedøgn i Norge er hentet fra Statistisk Sentralbyrå:
<http://statbank.ssb.no>

Statistisk materiale angående antall russiske besøkende til Norge er hentet fra Transportøkonomisk Institutt:
<http://www.toi.no/>

Regiondirektør: Roger Martinsen
 Tlf.: +7 495 663 68 30
 Mobil: +7 903 722 12 07
 E-post:
roger.martinsen@innovationnorway.no

INNOVASJON NORGE MOSKVA

Innovasjon Norges kontor i Moskva har valgt å prioritere hhv. reiseliv, marin sektor samt energi og miljø.

Reiseliv

Norges vekstpotensial som reiselivsdestinasjon i Russland er betydelig, både på grunn av at Norge kan tilby unike opplevelser samt det faktum at russerne reiser stadig hyppigere og bruker mye penger på sine feriereiser. I dag samarbeider hhv. 59 turoperatører (TO) fra Moskva samt 48 TO fra St. Petersburg med IN om å selge Norge som reiselivsdestinasjon. Samtidig fører 61 norske reiselivsbedrifter samarbeid med IN mot det russiske markedet. Oslo, Fjord-Norge og Nord-Norge er de produktmessig mest etterspurte områdene på sommerstid; av vinter/ ski-destinasjonene er Hemsedal, Trysil og Lillehammer de mest populære (særlig i januar måned hvor russerne har en lang nyttårsferie).

2010 var et meget hektisk år for Moskva-kontoret. Dette bekreftes - både av omfanget av de mange aktivitetene som ble gjennomført samt resultatene som ble oppnådd - deriblant:

- 9 studieturer til Norge for russiske TO, totalt 100 TO.
- 12 presse- og 5 TV-turer, totalt 122 russiske journalister.
- 126 artikler ble publisert som resultat av presseturene
- Den samlede presseverdien av publiserte artikler i Russland om Norge i 2010 utgjorde over 14,8 mill. NOK.
- Publisering av 17 nyhetsbrev, 13 pressemeldinger samt 4 spesialutgivelser om Norge i reiselivsjournaler og aviser.
- Organisering av 10 fellesstands på messer i Russland (Moskva, St. Petersburg, Jekaterinburg) med deltakelse av norske og russiske bedrifter.
- Årlige workshops inkl. speed-dating i St. Petersburg og Moskva, september; 60 norske bedrifter deltok i tillegg til hhv. 70 russiske TO i St. Petersburg og 120 TO i Moskva.

"Trysil har lyktes med å sin strategi om å tiltrekke seg mange pengesterke russiske skiturister takket være Innovasjon Norge Moskvas profesjonalitet og innsats".

Sondre Amdahl, salgs- og markedsjef, Skistar avd. Trysil

I forbindelse med omdømmeprojektet "Norgesdagene i St. Petersburg" deltok IN Russland i samarbeid med GK i St. Petersburg på festivalen "Legendene om norske vikinger". Festivalen ble arrangert under åpen himmel på Peter Paul-Festningen i St. Petersburg. Arrangementet gikk over 2 dager, 14-15. mai, og fokuserte på historiske og militære gjengivelser. 25 vikingklubber fra hele Russland - representert ved om lag 150 "vikinger" - tok del i festivalen og fra norsk side deltok Destinasjon Haugesund som partner.

Vel 4 000 personer besøkte festivalen. Denne PR-eventen, som fokuserte på å markedsføre Norge som reise-mål gjennom vikingenes kultur og historie, var meget vellykket.

Fotoutstilling på Moskovskij Vokzal jernbanestasjon, St.Petersburg

20. september ble fotoutstillingen "Norge. Veien mot nord" åpnet på jernbanestasjonen Moskovskij Vokzal i St. Petersburg. Fotoutstillingen ble arrangert av IN Russland i samarbeid med GK i St. Petersburg og inngikk som en del av programmet under Nordisk Uke som arrangeres for å fremme de nordiske landene som turistmål. Utstillingen viste frem noe av det beste Norge har å tilby av naturopplevelser og turistattraksjoner. Man regner med at omtrent 150 000 reisende passerte gjennom jernbanestasjonshallen daglig, noe som betyr at om lag 4,5 millioner mennesker så utstillingen i løpet av den måneden den varte.

7. og 9. desember 2010 arrangerte IN Russland juletreffester for barn av journalister - omfattende PR-aktiviteter - i hhv. Moskva og St. Petersburg. I Moskva deltok i alt 193 representanter fra omtrent 54 medieorganisasjoner (presse, TV, internett og radio) inklusive 17 TV-selskaper og 176 journalister. På juletreffesten i St. Petersburg deltok ca. 52 medieorganisasjoner (presse, TV, internett og radio), hvorav 7 TV-selskaper. Julenissen fra Savalen var den største og gledeligste overraskelsen under arrangementene. Tilbakemeldingene fra gjestene var udelt positive og tiltaket ga utvilsomt god PR-verdi. Kun annonseverdien utgjorde 400 000,- NOK.

Marin sektor

Russland er et svært viktig marked for norsk sjømat-eksport. Kun Frankrike slo Russland på målstreken i 2010 som viktigste enkeltstående importland. Russland sto for import av norsk sjømat til en samlet verdi av hele 5,2 mrd. NOK i 2010. Landsgjennomsnittet ligger på kun 16 kg per capita (2009), men Moskva og enkelte andre regioner har et betydelig større forbruk. Sild er tradisjonsmat i Russland og inngår i den russiske forbrukers handlekurv. Samtidig holder også laks og ørret på å bli russisk allemannseie. Vekstpotensialet for norsk sjømat i Russland anses å være stort også i framtiden. Erfaringene tilsier at økonomisk vekst medfører økt kjøpekraft og større forbruk av sjømat. De russiske myndighetenes målsetting om å øke forbruket av fisk innen 2020 til 21,3 kg per capita åpner også for store muligheter for norske leverandører.

IN Moskva fokuserer primært på å avdekke markeds- muligheter samt bistå norske bedrifter og klynger innenfor spesielt 3 områder:

1. Nye norske fisk- og sjømatprodukter, gjerne eksklusive nisjeprodukter (primært til HoReCa) som p.t. ikke leveres til Russland, bl.a. kamskjell, blåskjell og kongekrabbe.
2. De russiske regionene (ekskl. Moskva, St. Petersburg og Nordvest-Russland) representert et meget stort og spennende potensial for framtiden; fram til nå utgjør mangelfulle logistikk-løsninger den viktigste flaskehalsen.
3. Oppdrettsnæringen i Russland. Oppdrett er et område som står høyt på russisk dagsorden. Næringen er lite utbygd og trenger sårt moderne teknologi og kompetanse. Per i dag står oppdrett for kun 5 % av den samlede produksjonen av fisk i Russland. Potensialet for oppdrett i Russland er stort, spesielt innenlands, og flere norske ledende teknologi- og kompetansebedrifter vurderer konkrete muligheter i det russiske markedet.

Helse

Markedsmulighetene i Russland for norske nærings- aktører er meget lovende, spesielt hva gjelder medisinsk- teknisk utstyr. I den siste tiden opplever det russiske markedet et sterkt økende behov for moderne tekno- logisk utstyr og endringer i helsetjeneste-standarder. Nesten 2/3 av Russlands medisinske utstyr i sykehus- segmentet er foreldet. Import dekker 75 % av det russiske markedsbehovet for slikt utstyr og således har IN Moskva avdekket betydelige markeds- muligheter for norsk medisinsk teknologi. Flere norske selskaper viser interesse for det russiske markedet og Moskva-kontoret har bistått flere av disse.

Besøk til rehabiliteringssenteret for barn med cerebral parese

En meget lovende prosjekt ble igangsatt i desember basert på et tett samarbeid mellom EO-Function AS og IN Moskva. EO-Funktion utvikler, produserer og distribuerer individuelt tilpassede hjelpemidler til helse- sektoren, med fokus på barn med bevegelses- begrensninger. EOF deltok på Russian Healthcare Week - det største bransje arrangementet i Russland. På messen organiserte IN Moskva presentasjon av EOFs hjelpemidler overfor "Detstvo" ("Barndom"),

ett av de ledende og mest berømte russiske rehabiliterings-sentrene for barn med neurologiske og somatiske sykdommer. EOFs utstyr høstet anerkjennelse blant pasienter med cerebral parese samt medisinske fagfolk. IN Moskva bistår nå EOF i å identifisere potensielle distributører i Russland.

Energi og miljø

Det russiske markedet innen energi og miljø byr på både store muligheter og utfordringer. Basert på kunnskap og erfaring om det russiske markedet har IN Moskva fokusert på å bygge nettverk samt avdekke markeds- muligheter for norske bedrifter og klynger innenfor hhv. energieffektivisering, fornybar energi, avfallshåndtering og vannrensing. Flere norske bedrifter er – i hevd av avansert utstyr samt teknologiløsninger – konkurranse- dyktige innenfor disse markedssegmentene.

Føderale russiske myndigheter har definert ambisiøse målsetninger for å møte miljøproblemer og - utfordringer. President Medvedjev har utstedt en forordning om at Russlands samlede energiforbruk skal reduseres med 40 % innen 2020. I hht. beregninger foretatt av russiske myndigheter utgjør potensialet for energieffektivisering i Russland hele 420 mill. tonn oljeekvivalenter. Russiske myndigheter har etablert et føderalt program for perioden 2011-2020 som bl.a. vil sikre tilskudd til de beste regionale ENØK-programmene samt statsgarantier til ENØK-prosjekter. Bl.a. vil hver bolig få installert målere for vann, gass og oppvarming innen 2012. I hht. ledende internasjonale eksperter bruker russiske bedrifter hele 40-60 % mer energi per produserte enhet sammenliknet med vestlige produsenter. Varmetapet i varmedistribusjonsnettet utgjør ca. 60 %. De russiske myndighetene har også definert en målsetting om at andelen av fornybar energi skal utgjøre 4 % innen 2020; i dag er andelen kun 1 %.

Avfallsvolumet i Russland har økt med 16 % i løpet av de siste 10 år. Landet trenger moderne og effektiv teknologi innen avfallshåndtering. P.t. har Russland meget få avfallsanlegg med dårlig kapasitet. Ledende land innen avfallshåndtering utnytter avfallet 2,5 ganger bedre enn Russland. Kun 10 % av det faste avfallet resirkuleres i Russland, stort sett manuelt. Imidlertid anses resirkuleringsmarkedet, som i dag er stipulert til en totalverdi på ca. 9-12 mrd. NOK, for å være lovende.

"Vår bedrift ville ikke vært i stand til å inngå kontrakter med russiske storbedrifter som Alrosa og Norilsk Nickel uten Innovasjon Norges Moskva-kontors proaktive rolle og assistanse"

Birger Ljones, senioringeniør, Thermo Byggvarme AS

Russland er rikt på ferskvann - omtrent 25 % av verdens ferskvannsressurser finnes i dette landet (hvorav Baikal alene står for hele 20 %). Imidlertid lever 80 % av Russlands innbyggere i områder hvor kun 8 % av landets ferskvann er konsentrert. 65 % av russerne lever med begrenset vannforsyning. 65-70% av drikkevannsforsyningen kommer fra åpne ferskvannskilder, og kvaliteten til om lag 25-30 % av disse er under pari. 40-70% av alle vannrørssystemer er modne for utskifting.

I april 2010 undertegnet Norges Olje- og Energidepartement en MoU med Russlands Energiministerium vedrørende samarbeid innen energieffektivisering og anvendelse av fornybare energikilder med fokus på olje- og gasssektoren, hvor spesielt faking av gass utgjør et enormt potensial.

IN Moskva har primært fokusert på energi- og miljøprosjekter forbundet med gruvedrift og tungindustri. Markedsmulighetene i Russland for norske bedrifter med moderne utstyr og materialer, teknologi og løsninger er betydelige innen feltet, spesielt innen gruvevirksomhet, metallurgi, prosessering og industrielle varmesystemer. Den viktigste årsaken er det faktum at Russland med sine 20 000 mineralforekomster er unik i verdensmålestokk. Gruvedrift og metallurgi er en av bærebjelkene i den russiske økonomien og står for ca. 1/3 av landets BNP. Gruvedriften er på rett kjøll etter resesjonen i 2008-9 og representerer betydelige markedsmuligheter på mellomlang sikt, også for norske bedrifter.

Besøk til Sydvaranger med Karelskij Okatush

I 2010 førte IN Moskva samarbeid med 5 norske bedrifter inklusive Thermo Byggvarme, som produserer elektriske varmesystemer for underjordsgruver. Thermo Byggvarmes teknologikonsept medfører betydelig reduksjon i gruvenes energiforbruk. Basert på en samarbeidsavtale med Tschudi Shipping Company organiserte IN Moskva deltakelse for russiske industri- og gruvebedrifter samt den statlige russiske jernbanen på et seminar i Kirkenes arrangert 22-24. juni kalt "Hvor gass møter malm". I løpet av 2010 sto IN Moskva for organiseringen av flere studieturer til Norge for russiske gruvebedrifter, inklusive Alrosa (verdens nest største diamantforetak).

Videre har Moskva-kontoret organisert norske fellesstands (med 3-6 norske deltakerbedrifter) på 5 industrimesser i hhv. Russland, Ukraina, Kasakhstan samt Usbekistan. For øvrig holdt IN Moskva faglige foredrag på de to viktigste russiske gruvekonferansene med fokus på ledende norske teknologiløsninger.

IKT

Integrasco har utviklet løsninger for overvåkning og analyse av sosiale media. Bedriften tilbyr kundene både innsikt, metodikk og teknologi basert på portalen "Word of Mouth" (WoM). Integrasco betjener flere multi-nasjonale bedrifter inkl. Statoil, Sony Ericsson, Vodafone, Nokia, Lego og Royal Mail. Integrasco kan både overvåke kundenes merke-varer samt deres bransjekonkurrenter på basis av alle typer sosiale media plattformer og tilbyr hyppige rapporter vedrørende forbrukernes kommentarer/ omtale ("buzz") angående aktuelle merkevarer. Ved å anvende avansert matematikk og statistikk kan Integrasco overvåke all merkevarerelatert kommunikasjon, deriblant identifisere negative bemerkninger om en merkevare vha. av visse søkeord. Integrascos konsept gjør det bl.a. mulig å identifisere forbrukertrender og prognostisere framtidige endringer samt mest positive og negative kommentarer. Konseptet gjør det mulig å spore "lead influencers" og produktive kommentatorer som former forbrukernes opinion.

IN Moskva startet med å bistå Integrasco i dialogen med Russlands største telekom-operatør MTS høsten 2009. Dette medførte at Integrasco og MTS våren 2010 inngikk sin første kontrakt i Russland. Høsten 2010 arrangerte IN Moskva en vellykket og godt besøkt workshop for Integrasco i Moskva. I etterkant har Integrasco fortsatt dialogen med et par utvalgte multinasjonale bedrifter.

"Vi er kjempefornøyde med den profesjonalitet og gjennomføringsevne vi har opplevd i samarbeidet med Innovasjon Norges Moskva-kontor".

Jan Hansen, administrerende direktør, Integrasco

Innovasjon Norge Moskva

Avdelingsleder: Roger Martinsen
roger.martinsen@innovationnorway.no

Antall ansatte: 14

Adresse:

Innovation Norway

4 Dobryninskiy pereulok 8, "Dobrynia" business centre,
Floor 2, Office 315

Moskva 119049, Russian Federation

Tel.: +7 495 663 68 30 Fax: +7 495 663 68 31

Email: moscow@innovationnorge.no

Website: www.innovationnorge.no/russland

INNOVASJON NORGE ST. PETERSBURG

Innovasjon Norges kontor i St. Petersburg fokuserer på følgende prioriterte sektorer:

- Reiseliv
- Olje og gass – leverandørindustrien (i samarbeid med INTSOK)
- Maritim sektor inklusive skipsutstyr

Reiseliv

Ettersom alle aktiviteter i Russland innen reiseliv administreres av Innovasjon Norges kontor i Moskva, er alle relevante opplysninger inkludert i Moskva-kontorets presentasjon ovenfor.

Vikingfestival i St.Petersburg

Olje og gass - leverandørindustrien

St. Petersburg er et viktig teknologisk senter for Russlands aktiviteter innen offshore. Lokale engineering-selskaper deltar i de viktigste russiske offshore-prosjektene inklusive Sjtokman (Barentshavet), Prirazlomnoye (Petsjorahavet), Filanovskoye (Kaspiske hav) samt Kirinskoye (Okhotsk-havet). Verftene i St. Petersburg har i løpet av 2010 levert 1 borerigg for Sjtokman/ Kirinskoye, 2 tankskip (isklasse) for Prirazlomnoye samt 2 nøkkelferdige offshore supplyskip for norske redere.

St. Petersburg-kontorets aktiviteter innen olje og gass i 2010 baserte seg på en samarbeidsavtale med INTSOK og kontorets leder har således framstått som INTSOKs lokale olje- og gassrådgiver.

De viktigste aktivitetene til St. Petersburg-kontoret i 2010 var deltakelse i Partnerskapsprogrammet for norsk og russisk olje- og gassindustri. Programmet omfattet oppdatering og vedlikehold av en database over russiske bedrifter som er interessert i samarbeid med norsk motpart, workshops for ledelsen i norske bedrifter (i hhv. Stavanger, Ålesund, Bergen, Oslo og Drammen),

fasilitering av russiske bedrifters deltakelse på den 8. årlige norsk-russiske olje- og gasskonferansen (Tromsø, januar 2010, i overkant av 30 russiske deltakere) samt messen Offshore Nordsjøen (Stavanger, august 2010, ca. 40 russiske deltakere).

Mer enn 250 potensielle russiske partnere er presentert på Partnerskapsprogrammets database som er lagt ut på www.intsok.ru. Nettsiden er laget på engelsk og russisk og fokuserer på å bistå norske bedrifter med å finne russiske partnere og vice versa.

IN St. Petersburg fikk muligheten til å presentere en oversikt over russisk skipsbygging innen offshore samt Innovasjon Norges tjenester ovenfor en forsamling av omtrent 400 spesialister på International Oil & Gas Business Day arrangert av INTSOK under konferansen på ONS.

Høsten 2010 brukte IN St. Petersburg betydelige ressurser på praktiske forberedelser til den 9. årlige norsk-russiske olje- og gasskonferansen som ble avholdt i St. Petersburg i januar 2011. Konferansen samlet toppledere fra norske og russiske olje- og gassrelaterte bedrifter og i alt 240 representanter deltok. Konferansen ble åpnet av St. Petersburgs viseguvernør samt representanter fra Norges Olje- og Energidepartement og det russiske Naturressursministeriet.

For øvrig nevnes bl.a. en serviceavtale med Uniteam International AS (innenfor rammene av programmet "Internasjonal vekst") med fokus på å undersøke mulighetene for å levere mobile camp-løsninger til russiske og kasakhiske olje- og gassprosjekter.

9th Norwegian Russian Oil & Gas Conference, St. Petersburg

Maritim sektor

Bulker "Nordic Barents" voyage through Northern Shipping Sea Route, September 2010

Ettersom St. Petersburg tradisjonelt sett har vært et maritimt knutepunkt for Russland, er det naturlig for Innovasjon Norge å yte nettverkstjenester for norske bedrifter i samarbeid med relevante distriktskontorer i Norge (hovedsakelig Møre og Romsdal, Hordaland samt noen andre) og klynger inklusive Norwegian Maritime Exporters, Maritimt Forum Sørøst-Norge, NCE Maritim samt Oslo Teknopol. Disse aktivitetene er spesielt viktige hva gjelder oppstart av kommersiell shipping via den nordlige sjørute samt offshore-aktiviteter i Barentshavet, Petsjora-havet og Kara-havet.

IN St. Petersburg produserer og distribuerer "Russian Maritime and Offshore Newsletter" månedlig og er, basert på tilbakemeldinger og antall abonnenter (over 400), et meget populært product både innen norske og internasjonale maritime miljøer. I tillegg til direkte mailing er nyhetsbrevet også tilgjengelig fra nettsiden til Innovasjon Norges maritime sektor samt nettsiden til Norwegian Maritime Exporters.

Kontoret i St. Petersburg har også utført forskjellige markedstjenester for individuelle norske bedrifter. De viktigste prosjektene i så måte ble utført for hhv. Jotun Paints (studie av utviklingen innen det russiske maritime markedet), Rolls-Royce Marine AS (deltakelse i et program for modernisering/ reovering av den russiske fiskeriflåten; identifisering av muligheter for leveranser til prosjekter innen nybygging av offshore supplyskip).

Innovasjon Norge St. Petersburg
Avdelingsleder: Nikolay Shavrov
nikolay.shavrov@innovationnorway.no
Antall ansatte: 3
Adresse:
Innovation Norway
Kaluzhskiy Per., 3
St Petersburg 193015, Russian Federation
Tel.: +7 812 3269037
Fax: +7 812 3269038
Email: st.petersburg@innovasjon norge.no
Website: www.innovasjon norge.no/rusland

INNOVASJON NORGE MURMANSK

IN har siden 2006 samarbeidet med UD om samfinansiering av en næringsrådsstilling ved Generalkonsulatet i Murmansk (utløper 1. juli 2011). Næringsråden i Murmansk assisterer norsk næringsliv og dekker også Arkhangelsk fylke og Nenets autonome område. Næringsråden i Murmansk fikk i 2010 knyttet en deltids sekretær til seg. Kontoret kan ikke ta betalt for oppdrag, men fører tett samarbeid med IN i Moskva og St. Petersburg. Likeledes er kontakten nær med INs Fondsavdeling samt IN Finnmark, og Finnmark besøkes fra tid til annen (Vadsø og Vardø i 2010, samt div besøk til bedrifter i Kirkenes). Rogaland kommer til å bli viktig fremover grunnet samarbeidsavtalen som fylket undertegnet med Murmansk på nyåret 2011.

Andre partnere i næringsarbeidet er Norsk-Russisk Handelskammer, som arrangerer nettverksmøter i Murmansk og Arkhangelsk i samarbeid med konsulatene, samt SIVA som har to strukturer i Murmansk. Norge gjenåpnet et (honorært) konsulat i Arkhangelsk i september 2010 etter at Stalin stengte det i 1938. Konsulatet anses for å være et konkret resultat av Norges nordområdefokus og utgjør et nytt konstruktivt støttepunkt for norske (nærings)interesser.

Norske økonomiske interesser i Nordvest-Russland er primært knyttet til Murmansk by, hvor over 30 norske bedrifter har etablert datterselskaper. Ytterligere et titalls bedrifter har sine kontorer i andre byer på Kolahalvøya samt i Arkhangelsk. Mange av disse er knyttet til maritime næringer (fiskeri, skipsfart, olje og gass offshore), mens hoteldrift, konsulentvirksomhet, reiseliv, sementproduksjon samt engineering er andre eksempler på lokal norsk aktivitet. Det arbeider ca 1 250 russere i de norske virksomhetene i Murmansk samt omtrent 1 400 Arkhangelsk-sjømenn på norsk kjøll (Wilson).

Murmansk økonomi er preget av få og store bedrifter innen gruve, fiskeri, havneoperasjoner og energi-produksjon. Arkhangelsk har et mer variert næringsliv med mange SMB-bedrifter og er sterk innen bl.a. skipsbygging og trebearbeiding. Økonomien kom seg i 2010 opp igjen etter finanskrisen, men administrasjon og forretningsliv er preget av nasjonalistiske og lite åpne strukturer. Korrupsjon og lokal favorisering av kjente gjør at markedet i Nordvest-Russland sjelden er gunstig for mindre og uerfarne norske bedrifter.

Sektorene av størst interesse er de sterke norske maritime næringer: offshore petroleum, skipsfart og fiskeri. Man håper på en endelig investeringsbeslutning om gassfeltet Sjtokman mot sommeren 2010. En forhåpentlig positiv beslutning vil umiddelbart medføre en sterk økning av interessen fra norsk næringsliv. Et annet prosjekt med lite fremdrift for tiden er oppgradering og utbygging av havna i Murmansk (Murmansk Transport Hub). Gruvesektoren og fiskeriene bidrar sterkt til økonomien i Murmansk, og disse områdene går godt.

Fornybar energi er det en viss interesse for, og spesielt Arkhangelsk er sterkt interessert i samarbeid med norske bedrifter innen ENØK. Det jobbes med å identifisere et større prosjekt. Reiseliv er et annet tema IN i Murmansk arbeider proaktivt med.

Det grensenære samarbeidet er kommet i fokus etter signeringen av delelinjeavtalen med Russland i september 2010, og generalkonsulatet/ IN deltar sterkt i arbeidet for ytterligere å bygge ned barrierene over grensen.

Innovasjon Norge Murmansk

Avdelingsleder: Knut A. Mugaas

knut.audun.mugaas@mfa.no

Antall ansatte: 1

Adresse:

Innovation Norway/Royal Norwegian Consulate General
Sofi Perovskoy street 5

Murmansk 183038, Russian Federation

Tel.: +7 8152 400 600

Fax: +7 8152 456 871

Email: knut.audun.mugaas@mfa.no

Website: www.innovasjonnorge.no/russland

Knut A. Mugaas (til høyre)

Region Americas 2010

“Innovation Norway in North- and South America shall identify opportunities establish networks and facilitate business development - adding significant value to the Norwegian economy”

Region Americas is a large region represented in 4 countries, with 7 offices and 30 employees. We are represented in Toronto, Boston, San Francisco, New York, Washington DC, Houston, Rio and Santiago Chile.

The last four year the region has transformed from 7 small independent offices to one large and synchronized team. With our established sector teams across the countries and offices we have built a well working organization focusing on 6 sectors. The sectors are:

- Oil & Gas
- ICT
- Health
- Energy and Environment
- Travel and tourism
- Culture and entertainment

The outcome of organizing the region in sector groups has been very successful. We do believe this way of working has increased our level of service and deliveries to the customers; it has led to better collaboration with our district offices and made our work more efficient, coordinated and professional, and the team collaboration has reached out not only covering the Americas region, but the whole organization

- Connecting
- Responsible
- Fresh thinking

Other benefits of working with this structure are:

- Time and recourses efficient
- The services and deliveries to our customers are more streamlined.
- As a coordinated team, it is easier to see opportunities for our customers that we normally wouldn't see.
- A good and lasting relationship between district office and region
- Knowledge transfer
- Best usage of competence and our value chain.

SOME HIGHLIGHTS FROM 2010

Travel

19% increase of American bed nights from 2009

The Travel strategy that was implemented late 2009 has been successful. Result end year was an increase of 19% in terms of American bed nights in Norway. Also the PR value boosted to all time high, with impressions for our 100 million Nok.

Moelven contract in Canada

Innovation Norway Canada has been assisting Moelven ByggModul in its bidding process for a new mining project in the Newfoundland area. We identified key wholesalers of electrical equipment in Newfoundland that can source Canadian approved materials needed to complete the manufacturing of the buildings. Moelven has received the contract which is valued at 100 MNOK. This is great news for Moelven as it is their first major international experience.

Open Mobile Summit Conference

Since the launch in 2008, the Open Mobile Summit has fast become the definitive industry summit for the leaders of the new converged mobile economy. The Open Mobile Summit 2010 happened in San Francisco November 8-10, which was the largest OMS ever, with 650 top ranking attendees from across the converging mobile, internet and media industries met to explore the future. The Norwegian companies Norsync Technology AS, Yonc Technologies AS, IntraHouse and MobileTech attended the conference as well as INSF.

→ Connecting

→ Responsible

→ Fresh thinking

10.000 facebook members' visitnorway

Social Media is more and more important as a marketing channel. After a campaign together with It is collaboration with our major destination partners Fjord Norway, Northern Norway and VisitOslo region we reached our target of 10.000 facebook members, and a fantastic 4+ million impressions which again increased the traffic to our visitnorway.us web page.

"Moods of norway wishes to extend a warm thank you to mr Tony Raposo for introducing us to a deal with macy's. The meeting today went well and it looks like mon will ship a very important test order to macy's this fall. Way to go Tony!"

From the whole moods of norway team.

Moods of Norway's contract with Macy's

A little over a year after opening its flagship store in Beverly Hills, Moods of Norway has just reached another milestone in its business plan for the US market: getting its line into a major department store. Macy's recently announced that it will test the Moods of Norway line at several of its stores in major urban markets this coming fall. Moods was one of the few fashion lines selected by Macy's in its Open Call competition this spring. Innovation Norway had been working with Moods to penetrate the department store segment of the market, when we came across the opportunity. We convinced Moods to participate and collaborated with them throughout the submission process.

Photo: Berit Hessen

MOU between Petrobras and Innovation Norway

After several years of work, the MoU between Petrobras and Innovation Norway was finally signed. The agreement invites Norwegian technology companies to identify joint innovation opportunities and cooperate with Petrobras in the oil & gas sector and in the maritime industries. The Norwegian technology and products will be useful to Brazil in their challenge in extracting the enormous oil and gas fields offshore. The impact of the agreement gave instant results, and we are expecting a booming 2011 for Norwegian SMBs.

Arctic INBDP - North of 60

The Toronto and Houston offices have conducted an INBDP which will focus on Arctic Oil & Gas opportunities in the Canadian and Alaskan markets. The study was a great opportunity to offer our project increased directions and new leads, and the final findings was presented at this year's ONS in Stavanger and to customers during the road show.

US and Norwegian Defense Industry Conference

December 8th the Norwegian Defense and Securities Industry Association, FSI, and the National Defense Industry Association of the US, NDIA, arranged a joint defense industry conference in Oslo. The US Department of Defense and the Norwegian Ministry of Defense supported and participated in the conference. In her opening speech Minister of Defense Grete Faremo gave credit to the industry organizations for arranging the conference. The minister highlighted the importance of industrial co-operation which is an integral part of the decision-making process in renewing the fleet of fighter aircraft.

Approximately 50 US and Norwegian companies were present at the conference. The next US and Norwegian defense industry conference is likely to be held in the United States in 2012.

GET - Global Entrepreneurship Training

The Global Entrepreneurship Training (GET), module 2 and 3 module was executed in the region in June. Over 18 participants attended the week long training at Babson College in Boston. The feedback after the academic session was almost euphoric. After a week of training, the participants traveled to one of our offices in the region for more hands on work. The feedback has been great, and we do believe this way of introducing entrepreneurs to a market and new opportunities is the way to go. Not only was the program excellent and tailor-made for the companies, but it was also another great example of how we as an organization work together cross team, country and sector. All honor to Helen for pulling this together.

The delegation from Bodø, Arena Preparedness and Protection to Rio resulted in 2 more companies under the GET Program.

Team Americas

Boston - Gateway to the US market

For 2010 the Boston office has primarily giving priorities to the following sectors:

- Health (medtech and biotech and health IT)
- Clean technology and clean energy
- ICT
- Other sectors (SME's with international growth potential)

VI GIR LOKALE
IDEEER GLOBALE
MULIGHETER

→ Connecting

→ Responsible

→ Fresh thinking

The office has a staff of 3 business and technology advisors, including the office manager. Our employees have an expansive and valuable network of industry helpers and experts based in the Boston area and elsewhere in the US. This network has been important complementary expert knowledge to the office's indigenous competence base.

IN Boston has developed close relations towards academic institutions like MIT, Harvard, Boston University and Babson College, whom all have world class expert knowledge in various fields of technology and science, including entrepreneurship.

The office has been collaborating with industry organizations and consortia like CIMIT (Center for Integration of Medicine and Innovative Technology), Massachusetts Medical Device Industry Council, the Massachusetts Technology Leadership Council, the New England Clean Energy Council, and the Massachusetts Biotechnology Council.

Andreas Dietzel has been working as team leader for Life Science in Region Americas, and has been working in close contact with the other offices in Americas and the district offices in Norway.

Boston - Ecosystem for Innovation

Boston and the state of Massachusetts (MA) can be characterized by internationally strong industry clusters, a significant venture capitalist base, the highest R&D spending per capita in the US, world acclaimed universities, growth of new ventures, and base for global corporations. Boston and Massachusetts have developed life science and high technology industry clusters that are ranked

as some of the most competitive and entrepreneurial in the US. The deliberate and intentional interaction between university-industry-government/capital institutions in Massachusetts is unique and instrumental in bringing novel inventions to market. Thus, Boston is a very good transatlantic bridgehead and a gateway for Norwegian companies seeking US expansion.

ACTIVITIES IN 2010

Healthcare

The North American Healthcare market is the biggest geography specific healthcare market in the world, with an estimated size of \$2.5 trillion in 2010 (U.S. only). This market can be segmented into Biotechnology, Diagnostics, Life Science Tools, Medical Technology/Devices and Pharmaceuticals. There are more than 3,000 healthcare (life science and biotech) companies in North America, and the region is also the world's main seat for development of new pharmaceuticals.

The North American Healthcare market is an attractive region to form both industrial and research based partnerships. North America has a vast network of industry professionals, academic researchers, as well as private and government opportunities for funding. Innovation Norway's offices are located in the biggest healthcare hubs in the region; San Francisco, CA and Boston, MA, as well as our collaboration with the Royal Norwegian Consulate General based in Minneapolis, MN – a premiere medical technology hub. In Canada we are represented in the hub known as BioCanada East through our Toronto office.

We work to promote and assist Norwegian companies in their North American business development and growth, as well as educating Norwegian companies by organizing seminars both in North America and in Norway.

HEALTHCARE PROJECTS

Genetic Analysis (www.genet-analysis.com)

Genetic Analysis AS has developed a DNA-based platform technology that allows for simultaneous analysis of a large number of similar (but not identical) gene fragments in one reaction. IN has done an assessment of a possible opportunity in the necrotizing enterocolitis (NEC) market for the Genetic Analysis technology, including primary market needs research, secondary research, "roads to market" analysis and regulatory hurdles.

Mole Genetics (<http://molegenetics.com>) The company provides a benchtop instrument for automated nucleic acid purification. Automation reduces the risk of injuries caused by repetitive pipetting, limits exposure to chemicals and infectious agents, and provides more time to focus on other operations.

The client wants IN to sell the instrument into laboratories in the Boston area in order to get a pilot customer. Mole Genetics representatives will fly over to Boston to install and demo their instrument.

Cyviz (www.cyviz.com)

Cyviz is a manufacturer of premium display walls for collaborative environments. The displays are custom made and come in a wide range in terms of resolution, size and cost.

The client asked IN to develop a case study on the Cyviz installation at Children's National Hospital in Washington DC. Case study cancelled due to bottle neck at Children's National. IN will use Cyviz promotional materials to sell the solution to hospitals in Boston.

PCI Biotech (www.pcbiotech.com)

PCI has developed a photochemical drug delivery technology for use in cancer therapy. The company's lead candidate drug is the proprietary photosensitizer Amphinex.

IN has done an extensive partner search, screening ~4,000 medical device companies as potential collaborators for PCI. Client was very happy with IN work and has decided to follow another strategy than partnering.

Colifast (www.colifast.no)

Discussed validation of the Colifast technology.

Calpro (www.phical.com)

Discussed US reimbursement strategy

Sector Meeting

Three representatives from the Healthcare & Life Sciences sector team in Americas attended the annual two-day sector meeting in Trondheim.

Energy and Environment

DU Boston is increasingly providing more services in the clean, renewable technology and energy space, proactively building our competence and knowledge networks in the US and Norway.

In this growing space we have assisted companies and stakeholders like: OREEC, Green Business, Renewable Stavanger, Clean Tech Mid-Norway, and Havgul Clean Energy, NCE Halden, ENWA, Rom Eiendom, and Windsea.

ICT

The ICT space was deemphasized during the course of the year due to dwindling activity, fewer project opportunities in Norway, and minimal support from Innovation Norway in Norway. However, together with IT Fornebu, a seminar on wireless technology was held in June at Fornebu with over 40 participants. Individual ICT clients supported included Intrapoint, Lividi and mCash. Our core competence is mobile telephony.

Knowledge Transfer and Network Building

DU Boston organised the following study tours and educational seminars in the US and Norway for a wide variety of clients and stakeholders in Norway:

'Green Buildings'

Study tour for the Rom Eiendom executive team researching policy and construction of commercial buildings near transit stations in Massachusetts. Boston, 21-22 September 2010

'6th Annual Conference on Clean Energy'

Seminar and trade event for Norwegian cleantechs and stakeholders. Two companies, Langlee Wave Energy and ZEG Power presented at the Conference. Boston, 1-4 November 2010

SECTOR REPORTS

Healthcare

One of the main challenges for the Healthcare & Life Sciences team is to educate the very immature Norwegian industry in the ways of general entrepreneurship and business development. H&LS has been collaborating with the district offices and established and strengthened the relationships through trips to Tromsø, Stavanger, Bergen and Skien.

Energy and Environment

Marine Renewables Market Study' detailing the market situation for marine renewables in North America and opportunities for Norwegian companies in the market. The report was widely distributed in Norway to companies, industry groups, and other stakeholders.

Karl Bøe Skogen Station manager
Ron Sutherland Senior Technology and
Business Advisor
Andreas Dietzel Technology and Business
Advisor

Tel: +1 617 369 7870
Fax: +1 617 369 7820
www.innovationnorway.no/boston

Global Entrepreneurship Training Program (GET)

Innovation Norway Boston, IN America offices, IN Dept for Entrepreneurship, in collaboration with Babson College in Boston have been working on offering unique 2 week training program in global entrepreneurship. The GET program which was launched in June of 2010 is aimed at executives of Norwegian start up companies, with international growth potential, who want to further develop their entrepreneurial skills to succeed in the global marketplace with special focus on the Americas.

The program turned out to be a success, and will be repeated in the years to come.

Karl Bø Skogen Photo: Innovation Norway

Innovation Norway in Canada

The interest among Norwegian SME's for exploring business opportunities in Canada has further increased in 2010.

Innovation Norway in Toronto has long experience in supporting Norwegian SME's looking to explore market opportunities in Canada. This is done by tapping into an extensive network towards key Canadian industries, research institutions, universities as well as federal and provincial governments. The office is working closely with the Norwegian Embassy in Ottawa in executing projects promoting Norway and Norwegian business. A close cooperation with several district offices has been further developed in 2010. Innovation Norway in Toronto had 4 employees in 2010

- Connecting
- Responsible
- Fresh thinking

INDUSTRY SECTOR FOCUS

The office has developed in-dept competence and extensive networks in the following priority sectors:

- Environmental and renewable energy
- Oil and gas
- Maritime

In addition, we have been working with SME's in sectors like marine, ICT, health, construction and mining.

A closer cooperation through the Americas' sector teams as well as with selected district offices has generated more client projects within the priority sectors in 2010.

Environmental and renewable energy

Norwegian companies, research institutions and government agencies within environmental technologies and renewable energy have in 2010 shown an increased interest for Canada.

IN Toronto has specifically assisted Norwegian companies within marine renewables by delivering consultancy services, visting programs as well as by reporting on market and technology trends. CCS has continued to be a focus area by i.a. delivering reports to Gassnova and supporting individual companies.

Canada winter 2011 Photo: Innovation Norway

Oil and gas

The development of the Canadian oil and gas sector has received extensive attention from Norwegian suppliers in 2010. This is mainly due to the Hebron offshore field which is the largest offshore field to be developed in North America. Norwegian technology will play a major part in this project. IN Toronto is working closely with INTSOK to provide Norwegian suppliers with updated project information.

The oil sands projects in Alberta continue to present interesting opportunities to Norwegian innovative companies with advanced technological solutions. We have introduced several companies towards key players and several joint research projects have been established with Canadian counterparts with the assistance of Innovation Norway.

Maritime

Canada is the third largest salmon producer in the world after Norway and Chile. The salmon production, especially on the west coast, is dominated by Norwegian owned companies. Canada is an important market for Norwegian suppliers of equipment and technology. IN Toronto has in 2010 continued to monitor this market by reporting on market and technology trends as well as assisting individual suppliers.

- **Connectin**
- **Responsible**
- **Fresh thinking**

Team Toronto
 Arnfinn Hattrem, Station Manager
 Lori Woloshyn, Marketing Manager
 Alana Prashad, Senior Advisor
 Brady Lucas, Senior Advisor

Arnfinn Hattrem Photo: Innovation Norway

Photo: Innovation Norway

**Energy needs
are eternal...**

Renewable
opportunities
are now!

**INNOVATION
NORWAY**

Renewable Energy

Ad made by the America R&E team

Innovation Norway in Houston

IN Houston has established a good network with the local industry as well as an extensive contact with some of the Houston universities. More than two hundred start-up companies originate from the University environment, and represent a significant part of the entrepreneurs in Texas. No other state in the US has as many new established companies as Texas.

WE GIVE LOCAL
IDEAS GLOBAL
OPPORTUNITIES

→ Connecting

→ Responsible

→ Fresh thinking

The office collaborates closely with the Consulate General here in Houston, as well as with Intsok. Our main focus has been support for Norwegian companies within the oil & gas industry, focused on the following sectors:

- Oil spill
- Renewable
- Carbon Capture & Storage
- Supply for new projects
- Maintenance and modifications
- Shale Gas
- Oil sands

ACTIVITIES IN 2010

Offshore Technology Conference 2010

The main event for IN Houston every year is the Offshore Technology Conference. This event takes place first week of May each year. This year we had more than 60 Norwegian companies at the Norwegian pavilion. The Norwegian booth is the biggest at the show, and they will not let us expand any further.

Oil Spill Conference

As a consequence of the above report on Deepwater Horizon we have been approached by parts of the industry representing oil spill preparedness and oil spill recovery. In OCTOBER 2010 we took a delegation to an oil spill conference in Tampa, Florida, and for meetings in Louisiana and Texas. This proved to be very successful, and in 2011 we will do individual projects for several of the companies from this industry.

Arctic Technology Conference - ATC

In February 2011 we have assisted several companies during their attendance at the ATC here in Houston. This will also result in individual projects for some of the companies. Again, to stress the importance of INBDPs. Without these reports, the industry would not be aware of our competence within this field. It is important that we still treat INBDPs as most likely the best tool to marketing our services and skills.

Move to 3410 West Dallas Street – Norway House

Five year after Statsbygg bought the building at West Dallas Street, we could finally move into our new facilities here in Houston. We now have a purpose built office where the Consul General, Innovation Norway, Intsok and the Norwegian American Chamber of Commerce co-exist. With the close relationship we also have with the Norwegian Seamen's church, we truly represent a united front for the Norwegian community and industry.

Inauguration of Norway House in Houston

The official inauguration of Norway House was done by Minister of Trade and Industry Mr Trond Giske in November 2010.

In conjunction with Mr Giske's visit to Norway House, we hosted a round table discussion with leader from the major companies here in Houston. Minister Giske got a first hand feedback on the consequences from the Deepwater Horizon accident, and how the industry looked at the future after the accident.

Mr Giske also gave a presentation for the Greater Houston Partnership, and ended up on the front page of Houston Chronicle, quite unprecedented.

We have been present at the Offshore Northern Sea exhibition in Norway and performed several road trips to Norway this year. Both during the ONS and our road trips we have presented INBPS on Deepwater Horizon

and the Arctic challenges, shows that we are up to date, and have competence on our key markets. The reports have been very well accepted, and we have been asked to come back in 2011 and present the reports for a larger audience. First one will be at the Underwater Technology Conference in Bergen in June. These presentations are performed as a joint effort from the oil & gas sector in the Americas

→ Connecting

→ Responsible

→ Fresh thinking

MAIN PARTNERS AND CLIENTS 2010

Norlense AS – manufacturer of oil booms has been working in the US market for more than ten years, have now decided to use our services for their approach to the Gulf of Mexico markets. They have seen the value of our network, and ability to set up meetings at a higher and more focused level in our region.

Grunderskolen – University in Oslo

In 2010 we organised internships, apartments and looked after 31 students from Grunderskolen in Oslo. These students, mainly master students, attended a course in entrepreneurship at Rice Alliance here in Houston. Rice is one of the best schools for entrepreneurship in the US. For 2011 we will have 32 students, commencing the program in March 2011. [%encoding=unicode fillcolor={cmymk 0 0 1} fontname=Fed

Shipweight

We have performed a market study and contacted local authorities, and potential customers for the company called Shipweight. Furthermore we have hosted a lunch here at Norway House for companies using some type of systems for weight and ballast measurements. This is very critical information when designing and operating ships or other floating units. Shipweight will come back for further services during 2011.

Team Houston:
Bjørn Tormod Akselsen
Juli Jansing
Amy Becker
Eric Schjøtt Namtvedt, intern
Manager Bjørn Tormod Akselsen
No. of employees 3 + 1 student intern
Phone Tel: +1 713 620 4260
www.innovationnorway.no/houston

Manager Bjørn Tormod Akselsen.
Photo: Innovation Norway

Noreq AS – lifeboats, davits and fenders

During 2010 we have performed a market study, market assistance, assistance during employment and incubator office for Noreq. Noreq is today recommending our services in their region in Norway, and appreciates the competence we have in the market, and the assistance we can provide for the small and medium sized companies in Norway.

Ad made by Americas Oil and Gas sector team

Cooperation with Intsok in Houston

We are working closely with Intsok with our small and medium sized companies, and are collaborating for our approach towards the Maintenance, Modification and Operation market in Texas and Louisiana. 2011 will be a year where we will arrange common sessions in this market, and share the travelling and work in this area. We have found common ground, and the cooperation works well for both parties, and to the benefit of the Norwegian industry

Cooperation with the Consulate General in Houston

With a new consul general here in Houston, we see a total shift in activity level, and in areas of interest. In 2010 we have hosted a conference within Carbon Capture and Storage, with close to 150 participants. This also in conjunction with OED and the Norwegian Universities, and research environments.

Further projects involve Oslo Cancer Consortium, renewable energy and education.

Of dignitaries this year it is worth mentioning:

- State secretary - Olav Martin Kåss
- Director Oljedirektoratet - Bente Nyland
- CEO DNBNor – Rune Bjerke
- Energy Advisor Norw. Embassy – Espen Myhra
- US Ambassador to Norway – Barry White
- US Commercial Services – Vidar Keyn

The growth in Norwegian companies attending and visiting the OTC exhibition shows that the industry is again looking at the Gulf of Mexico as an area worth investing in.

New York – Sector Tourism

2010 has been an amazing year for travel from the US to Norway. American visitors to Norway increased by 19% overall for the year.

WE GIVE LOCAL
IDEAS GLOBAL
OPPORTUNITIES

→ Connecting

→ Responsible

→ Fresh thinking

This growth has come in spite of a general decrease in American visitors to Northern Europe. We expect the good results to be partially due to pent up demand, but also due to the fact that our heavy advertising and increased visibility is finally paying off. The "Powered by Nature" concept is being recognized and appreciated, and tour operators are seeing an increased interest in travel to Norway, particularly for custom made programs. This also means that we are well on track to reach our long term goals, and that our partners are getting good return on their investments, a year earlier than planned (the four year plan indicates heavy growth from year two, 2011)

What is very positive to see is that the media interest for our target areas such as adventure travel is increasing rapidly. The media has recognized Norway as a new and exciting destination with some truly unique products. It has also been a really good year for our partners with double digit increases in bed nights for both Oslo and the Fjord Norway region (15 & 16% respectively), and increased sales for our American airline partners (Icelandair & US Airways). Through a joint marketing campaign we also managed to increase sales for tour operator partner Tauck by 89%!

With an increased focus on the travel trade through various activities such as an adventure FAM to Fjord Norway, a Scandinavian FAM tour that included Oslo and Norway in a Nutshell to Bergen, two targeted sales trips to California and the North East, we are seeing several new tours being produced to Norway from "new" operators. This alone should indicate a huge growth in traffic the coming years, and even greater exposure to our target audience.

Heavy volume months such as June, July and August, bednights increased by 21, 25 & 40% respectively!

OUR US STRATEGY

"We shall position Norway as the Nordic country offering the best and most attractive experiences in beautiful and pristine nature".

OBJECTIVES

Our goal is to grow the number of visitors to Norway by 55,000 by the end of 2013. This amounts to about 240,000 more flights between Norway and USA, and approx. NOK 600-800 million in increased revenue for the Norwegian travel industry

COMPANY GROWTH

- Attract younger travelers (40+) seeking unique experiences
- Increasing overall number of visitors by stretching into shoulder seasons
- Working with tour operators in key target markets to increase volume by cooperating to market and sell current Norway and Scandinavia programs.

INNOVATION CLUSTERS

- Secure Norway as one of the top destinations within the adventure travel segment through active work with selected tour operators and industry partners.
- To secure Norway as an easily accessible destination, actively work with industry partners to increase the number of direct flights between Norway and USA

HIGHLIGHTS FROM 2010

- NOK 115 million in media value, an increase of 77% over 2009. Record numbers!
- 36% increase in visitors to Visitnorway.us
- Social media campaign helps increase our Facebook fans from 300 to 10,000
- Airline campaigns brings increased sales for Norway flights
- Successful National Geographic campaign
- Impressions of Norway event puts Norway on the map in New York
- FAM tour leads to four new tour programs to Norway

HIGHEST MEDIA VALUE EVER

Our overall media value for the year nearly doubled, with the record high number: NOK 115 million.

- 570 articles in magazines, newspapers, web magazines and other social media
- 2 TV programs on PBS (Public Broadcasting System)
- 1 Film from Svalbard

In 2010 we sent 88 journalists to Norway from USA, Canada and Brazil. We organized trips for one TV-team from Canada, and one film team to Svalbard. In addition we organized 5 group press trips with all together 36 journalists. In cooperation with the Embassy in Ottawa we also sent two journalists; Norwegian educational policy plus travel.

We are still seeing an increased interest in adventure travel and fortunately in what we consider shoulder seasons. We also sent out three press releases for our Northern Lights and Faces of Scandinavia campaigns, which resulted in more than 300 articles in major media outlets.

Happy journalists

CAMPAIGNS

Airline campaigns brings increased sales of Norway flights

Its our clear objectives to increase the business and strengthen the sales for the airlines that operates with direct flights to Norway. In 2010 we worked with SAS, Continental, Icelandair and US Airways. All airlines are reporting increased sales and satisfying results.

US Airways

An extensive campaign to promote the diversity of the Oslo region and the ease of access by flying US Airways directly from USA was launched in April. The campaign ran throughout the summer and focused primarily on the affluent North East/Mid Coast areas. The campaign utilized a variety of branding and product advertising, and highlights the perfect blend of "city & nature" as the main motivation for travel.

Results

- Ad networks received over 40 million impressions
- 16 million impressions on home page
- Sustained increase in landing page visits
- 39,000 unique visits to the landing page
- Highest click-through rate of 0.25% on flashpod

Tauk and Continental airlines

We ran a full page ad in the April & May issues of National Geographic Traveler Magazine, combined with four e-mails to Nat Geo's targeted database, and online promotion through several banner placements on www.nationalgeographic.com.

The purpose of the campaign was to drive attention towards travel in Norway as well as sell Tauk's Scandinavia program. To achieve our goals, we added a motivation to win a trip to Norway, sponsored by Tauk. The trip follows the Norway portion of Tauk's tour, and the winner gets to travel with a companion plus acclaimed National Geographic photographer Bob Krist.

3,713 qualified leads for Tauk who also reported 89% increase in sales for 2010

Icelandair

An extensive billboard campaign was featured in New York, Seattle and Boston with boards at busses, bus stops and subways in May-June and Aug-Sep.

Total number of panels = 1,540

Total number of impressions = 220 million

The campaign promotes Icelandair's four gateways in Norway; Trondheim, Bergen, Stavanger and Oslo.

There was a sweepstake on visitnorway.com/us and through social media and e-news in May/June where we received 1,627 replies.

36% INCREASE TO VISITNORWAY.US

Total visits to VisitNorway.us in 2010 were 290,019 - an increase of 36% since 2009.. June was our best month for visits to .us; with more than 32,000 visits, reason being 3 active Sweepstakes:

- The National Geographic Sweepstakes,
- The Race to the end of the Earth Sweepstakes
- Icelandair Sweepstakes

National Geographic Traveler Magazine included an advertisement in the June issue about the sweepstakes. Plus, The Norway catalogue 2010 was distributed in June, which also made an impact on our site.

We increased from 7 to 13% in direct traffic to .us from 09-10, that is an indicator that our marketing efforts/campaigns are paying off.

SOCIAL MEDIA

- At the end of 2009 our Fan page on Facebook had 302 fans, it now has 10,000 fans.
- Our Facebook page sent 4,712 visits to .us in 2010.
- The Facebook domain sent 4,805 visits in total to .us in 2010; that's an increase of 980% compared to 2009.

The Norway Adventure sweepstakes campaign took place March – April 2010. Developed by PR agency friendzfriend in California, the Facebook application consisted of a carousel of interactive screens intended to recruit fans, create conversations/content, and spark interest in the three participating destinations Fjord Norway, VisitOslo region and Northern Norway. The campaign produced approx 9,000 fans and 4+ mill impressions in total. This was our most successful Social Media campaign of 2010, in terms of recruiting new fans, and engagement.

New York travel team

Team New York
Tone Brunner
Katarina Holmen
Harald Hansen
Hege V. Barnes
Beate Gran
Kristin Dahle

PhoneTel: +1 212 885 9700
Webwww.innovationnorway.no/usa
www.visitnorway.us

Did you know
American travelers
are the most
valuable?

Want to learn more?
Contact:
www.innovationnorway.no

INNOVATION
NORWAY

Travel and Tourism

Ad made by Americas Tourism Sector team

2010 – Delegations, exhibitions, expanding NBIO and working with the Brazil strategy

The year 2010, continued in an even higher speed than 2009. The optimism in the Brazilian economy continues, and the growing middle class, opens up for new sectors. Still the Oil and Gas, and Maritime industry is for Norwegian export and business the most important.

WE GIVE LOCAL IDEAS GLOBAL OPPORTUNITIES

→ Connecting

→ Responsible

→ Fresh thinking

According to all statistics Brazil is among the most important export countries for Norway. The growing economic situation puts Brazil as number 8th on list for the world's richest economies. Norway and Brazil exchanged goods worth almost 2 billion USD last year, a year-on-year increase of 47 percent compared with 2009.

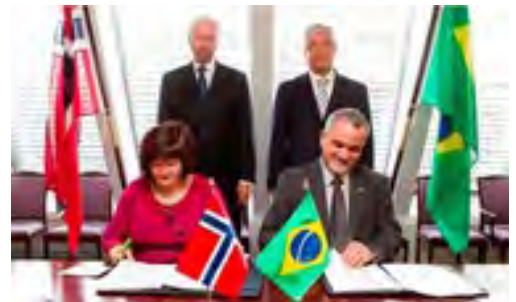
One of the tasks in 2010 was working with the Brazilian Strategy that is to be launched on 2011. A lot of visits, delegations, political and non-political have included the Rio team, either as organizers or as participants.

Working closer within Team Norway has also resulted in a stronger network, and more support given IN and INTSOK from both MFA and GK.

During Rio Oil and Gas (ROG), IN Rio had several delegations from NCE's, groups of companies and single companies. Together with ApexBrazil, Eksportfinans and INTSOK, IN Rio also had 3 breakfast seminars, covering finance, How to do Business in Brazil and Supplier possibilities (by ApexBrazil). Starting the week, IN Rio held a reception at the consul general, and the number of people where the highest in the history of such.

For ONS, IN and INTSOK in close cooperation with Petrobras and ApexBrazil held a seminar / Brazil Day, from Brazil came a delegation of more than 50 persons. During the seminar there where not enough seats for all that wanted to join.

The same week, IN managed to finally get the MOU with Petrobras signed in Oslo. Minister Giske and the Brazilian Ambassador Lima, where present when Gunn Ovesen and Tadeu signed the papers. The Rio Office and Rune Andersen became the PR Masters of the month because of all the publicity this gave for IN.

Signing MoU

Navalshore, IN Rio had an In2Brazil group visiting, however this year no stand. Norwegian Maritime Exporters had a Norwegian stand where some of the companies participated.

The Rio team has also participated in several exhibitions and fairs, to meet with Norwegian companies. OTC Houston being one example, this was also very useful for meeting our Brazilian network.

→ Connecting

→ Responsible

→ Fresh thinking

Expanding the NBIO2; due to requests from clients and the Brazil Strategy being launched the spring 2011 it was decided during a management meeting to expand. The work started December 2010, and Minister Giske opened this when he came in February 2011.

GET companies, IN Rio had 3 companies visiting for a week. In particular Nature Technology has continued the relation, and has signed for a project now in 2011. We're looking fwd for the GET companies for 2011.

Team Brazil
Reidun Beate Olsen
Paal Hovland
Renata Prado
Thiago Motta
Renata Ferreira
Rodrigo Bastos
Guilherme de Lemos Mendes (trainee)

Manager Reidun Beate Olsen

Photo: K. Dahle

MOBEX Amazonas 2010 took place during the period of 1st to 3rd of December. IN Brazil and the Royal Norwegian Embassy in Brazil have been invited by Petrobras to participate on the event - 27 countries were represented. In addition to a NOFO presentation on the Development of the Norwegian Open Water Oil Spill Contingency. Norwegian companies such as Framo and OP Oil Skimmer were represented during the event. Aptomar had the chance to participate on the oil spill exercise in the Amazon River. Its equipment was installed on a Navy Vessel and real time transmission was possible - a true chance for Petrobras to test its Norwegian acquisition! One of our "babies" Aptomar demonstrated their equipment in full scale.

Projects and requests; the number and the variations in sectors of Norwegian companies contacting IN Rio for advisory service or assistance for project support, continue to increase. In addition to the SMB's, there is an also larger company that chooses IN Rio as their counterpart.

In 2010, under the Profiling Norway project, a Press Trip with focus on Technology was organized and conducted in cooperation with KLM, since KLM sponsored 8 tickets. As a result of the Press Trip different articles have been published from June to September 2010 (both printed and online). Based on such results it is possible to mention that all published articles, excluding online articles and articles published on blogs, have totaled an advertising value of R\$ 1.925.031,46 (approx. US\$ 1.100.017,98)

Innovation Norway San Francisco

Innovation Norway San Francisco (INSF) continues to work on a variety of projects and programs within the focus areas Energy, Healthcare and Life Sciences, Innovation and Entrepreneurship, and Information Technology.

WE GIVE LOCAL
IDEAS GLOBAL
OPPORTUNITIES

→ Connecting

→ Responsible

→ Fresh thinking

HIGHLIGHTS FROM 2010

Our main focus is to assist Norwegian companies looking to enter or expand in the US market. We also work on projects and programs for organizations and networks in Norway. Two ongoing large projects are Gründerskolen and The Research and Educational Network (REN).

REN turned thirteen this year and is still a very active network with about 30 members and partners, managed by INSF. The network met in Boston in October for their annual international seminar with 30 participants from 17 Norwegian organizations.

2010 was the 11th anniversary of Gründerskolen in San Francisco. More than 300 Norwegian graduate students have received first-hand experience in entrepreneurship by working as interns in startups in the Bay Area/Silicon Valley; combined with an entrepreneurship class at the University of California at Berkeley. The objective is to help the students better understand local business culture and to stimulate ideas that will be valuable to them in the future, also to inspire them to start entrepreneurial ventures of their own, leading to more employment in Norway. Close to 50% of the students are women.

Eidsiva Vekst AS

Eidsiva Energy's investment company Eidsiva Vekst AS visited San Francisco in the spring. The main focus for their visit to California was "energy and innovation". At UC Berkeley we had interesting discussions about their Cleantech to Market Program. Better Place, the world's leading EV (electric vehicle) services provider, was interested in collaboration with Eidsiva; as was IDEO,

the famous design and innovation consultancy firm. Dr. Damon Matteo at PARC (Palo Alto Research Center) has a 20 year career in international capital management (ICM) and commercialization. Tesla let the group testdrive their Roadster (pictured). One of their cars had reached a range of 306 miles on one charge.

Nordic Green II

Nordic Green II is collaboration between the Nordic countries and Estonia. It took place on April 27-28 at SRI International in Menlo Park, California, with approx. 300 attendees. NGII was a very successful follow-up to the Nordic Green conference in 2008. Cutting-edge green tech CEOs from Denmark, Sweden, Iceland, Norway, Finland, Estonia and the United States built lasting partnerships and developed the next generation of collaborative global energy and climate solutions.

The conference was a unique opportunity for Nordic companies seeking customers, partners, investors and other innovators in the US to gain exposure and connect with the Venture Capitalists, entrepreneurs, researchers, thought leaders and other experts who make up the world class Silicon Valley innovation ecosystem. This executive event featured CEO presentations, green tech exhibitions, startup pitches, cutting edge research and high-level discussion about the most promising emerging green technologies and new entrepreneurial opportunities.

Kaiser visits Trondheim and IN Health Sector regional sector meeting

Yan Chow, MD, MBA, Director, Innovation and Advanced Technology at Kaiser Permanente addressed the attendees with "Innovation in Healthcare Delivery at Kaiser Permanente" at Innovation Norway and Innomed's regional sector meeting in Trondheim on November 4th. We had also setup several other interesting meetings and visits for him in Norway, including with Central Norway Regional Health Authority, NTNU, St. Olavs Hospital, South-Eastern Norway Regional Health Authority, Ahus, Akershus University Hospital as well as the Oslo University Hospital Rikshospitalet, Oslo University Hospital, Interventional Center and a visit to the Health Center of Excellence in Oslo. We hope to see further positive collaboration.

Bringing Health IT knowledge from the US to Norway

In the first week of February we arranged our second "U.S. Healthcare Industry Best Practice" seminar in San Francisco. The target audience for this seminar was Norwegian Health IT industry and Norwegian healthcare decision makers and innovation leaders.

Folkehelseinstituttet: "Thank you for great days together in San Francisco, and a special gratitude to Innovation Norway for a very interesting program and perfect arrangements!"

Helse Sør-Øst Photo: Innovation Norway

Norwegian National Management Development Steering Group

Helse Sør-Øst and Innovation Norway San Francisco invited the Norwegian National Management Development Steering Group to San Francisco to meet with leading experts in the US healthcare market. The visit focused on leadership development, the future of healthcare and how to get results. The objective was to gather knowledge and inspiration from internationally acclaimed health service suppliers and research environments, combined with an understanding of how to improve and change the way that healthcare is managed and delivered. Among places visited during the visit were Stanford Hospital and Clinics,

Kaiser Permanente, UC Berkeley and The Veterans Administration. The National Management Development Steering Group is headed by Dr. Bente Mikkelsen, CEO of the South-Eastern Norway Regional Health Authority. The other members are selected executives from regional health authorities and local hospital trusts.

Ministry of Petroleum and Energy to San Francisco

After visiting the East Coast, the representatives traveled to San Francisco to meet with EPRI (Electric Power Research Institute), where we learned about their Energy Efficiency Program, Overview of the US wholesale electricity markets, Integrations of renewables with the grid, as well as the European Green Transmission initiative. SRI International (Stanford Research Institute: independent and nonprofit) gave us an overview of their energy activities.

At Pacific Gas & Electric – one of the largest utilities in the US – the director of the Emerging Clean Technologies gave us an overview of sustainable energy at PG&E, followed by a discussion with the senior director of strategy and regulation in the engineering and operations organization. In Sacramento we met with the California Energy Commission, and learned about their Renewable Energy Program, California's Energy Markets, as well as Energy Efficiency and Zero Net Energy in California. The visit was concluded by meeting with the California ISO in Folsom.

Biotech networking event

On December 14, the Norwegian Consulate General and Innovation Norway San Francisco was joined by leading biotech professionals in the Bay Area for a very interesting talk about the biotech market and collaborations between Norway and this important region. This event was also arranged with a focus on what is going on in the market and how we can work together and ultimately how we can strengthen the knowledge and network – and highlight business opportunities in the biotech sector between Norway and California.

INFORMATION TECHNOLOGY

Open Mobile Summit Conference, Bootcamp and Networking Event

Since the launch in 2008, the Open Mobile Summit has fast become the definitive industry summit for the leaders of the new converged mobile economy. The Norwegian companies Norsync Technology AS, Yonc Technologies AS, IntraHouse and MobileTech attended the conference, and as a follow-up, INSF arranged a one-day Bootcamp, where we offered support in their US market access efforts by introducing the Norwegian companies to a Norwegian VC sharing his experiences bringing Scandinavian firms to the US, and an immigration attorney spoke about the different business visas to the US. We had a tour of the Plug and Play Tech Center in Silicon Valley, which over 200 technology startups call home, followed by presentations/discussions about how to maneuver the Silicon Valley landscape. Italian CEO of Funambol told his success story, and the Swedish director of Samsung Mobile Innovator gave us Samsung's view on the attraction to Silicon Valley for major mobile players.

IT Forum Sogn and Fjordane

Norway is at the forefront of eGovernment in Europe and the region of Sogn og Fjordane is a key player, active in developing and adopting new advances in this area. IT Forum is made up of leaders from the Public, Private and Research sectors in Sogn and Fjordane and they visited San Francisco and Silicon Valley in March. INSF was responsible for the program that included visits to Apple, Cisco, Stanford, AT&T, the city of San Francisco and the city of Mountain View plus some very interesting startups.

Team San Francisco

Svein Egil Nielsen
Lisbeth Smestad
Veslemøy Barnes
Åse Pettersen Bailey

Svein Egil Nielsen. Photo: Innovation Norway

Information Security and Identity Theft Seminar in San Francisco

In February, Innovation Norway San Francisco invited NorSIS and Norwegian IT Security Industry to San Francisco and Silicon Valley to meet with leading IT Security market players. NorSIS (Norwegian Centre for Information Security): "This was a fantastic seminar with great value, due to very good and thorough work up front and a great group of people. A special thanks to Innovation Norway San Francisco for a fantastic job".

**Innovation Norway can help
you connect to the world's
ICT market through our:**

- › local presence
- › networks
- › industry knowledge

**INNOVATION
NORWAY**

ICT

www.innovationnorway.no

Innovasjon Norge som relevant samarbeidspartner

Region Sør og Sørøst Asia (SSEA) i Innovasjon Norge dekker et stort geografisk område med omlag 40% av verdens befolkning. Regionen består i hovedsak av kyst-Asia fra Taiwan i nordøst til og med India i sørvest. I tillegg er Gulf-regionen (GCC-landene) og Sør-Afrika en del av region SSEA. Regionleder ivaretar også ansvar for henvendelser og aktiviteter rettet mot Australia/New Zealand.

VI GIR LOKALE
IDÉER GLOBALE
MULIGHETER

Regionen ledes fra Singapore og dekker følgende kontorer:

- Innovasjon Norge Singapore
- Innovasjon Norge Kuala Lumpur
- Innovasjon Norge Hanoi
- Innovasjon Norge New Delhi
- Innovasjon Norge Dubai
- Innovasjon Norge Johannesburg
- Innovasjon Norge Bangkok (representasjonskontor)

→ I Innovasjon Norge arbeider mennesker som har lokal- og internasjonal kompetanse slik at en idé kan bli en forretningsuksess.

→ Vi skal bidra til at norsk næringsliv utvikler seg, spesielt med tanke på fornyelse og innovasjon både for bedrifter og enkeltprodukter

→ Jobben vår er blant annet å utvikle distriktene og styrke og profilere norsk næringsliv i Norge og i utland.

→ Vi skal også få flere nordmenn til å reise mer i Norge og trekke utenlandske turister hit.

SINGAPORE SOM REGIONSENTER

Det er etablert rund 200 norske bedrifter i Singapore, og antallet vokser stadig. Rundt 80% av disse har tilknytning til shipping, olje & gass eller maritim virksomhet. For mange norske bedrifter er Singapore det naturlige regionsenter for deres virksomhet også ellers i Asia. Og det er ikke bare det operasjonelle ansvaret for norske bedrifter som flyttes ut, også strategi og viktige beslutningsprosesser flyttes i større grad fra hovedkontoret i Norge til regionkontoret i Singapore, ettersom det er der den regionale kompetansen sitter.

Singapore Central District (Foto: Egil Rensvik)

Innovasjon Norge i Singapore

Innovasjon Norge har vært i Singapore i rundt 30 år og har gjennom årene bygd opp god kompetanse og et verdifullt nettverk blant norske og regionale næringsaktører og myndigheter. Dette gir et meget verdifullt grunnlag for det arbeidet regionkontoret idag gjør.

Singapore er også forsknings- og teknologiseret i regionen, med markante utdanningsinstitusjoner, forsknings- og fagmiljø relevante for Norge og norske aktører som opererer og utvikler seg i Sørøst Asia. Norges forskningsråd, Marintek og Innovasjon Norge samarbeider om en forsknings- og teknologiutsending basert i Singapore, og som dekker regionen. Teknologiutsendings primære oppgave er å stimulere og fasilitere FoU-samarbeid og partnerskap innen innovasjon mellom FoU-institusjoner og teknologiselskap i Norge og tilsvarende i regionen. Det er etablert tett samarbeid med universiteter, forskningsinstitusjoner, bedrifter og relevante myndigheter innen våre fokussektorer.

Den bilaterale samarbeidsavtalen mellom Norges forskningsråd og Maritime and Port Authority of Singapore (MPA) ble fornyet for nye 3 år i juni 2009. Denne danner en viktig ramme for Innovasjon Norges og ambassadens arbeid rundt bilateralt forsknings- og utviklingssamarbeid innen maritim sektor. Innovasjon Norge har vært instrumentell i å initiere og gjennomføre viktige nettverksarrangement, messer og konferanser også innen de øvrige fokussektorene i regionen, dvs. olje & gass og energi.

→ Med kontorer i alle fylker og i tretti land over hele verden, er det lett å komme i kontakt med oss.

Innovasjon Norge i Malaysia

Hovedfokus for Innovasjon Norges kontor i Kuala Lumpur har gjennom alle år vært å åpne opp for forretningsmuligheter for norske bedrifter innen olje & gass. Malaysia er sentral i regionen innen dette feltet og mer spennende blir det for norske aktører etter hvert som boring og produksjon på store dyp øker. Her er norsk teknologi etterspurt og vårt kontor bidrar som bindeledd mot norsk kompetanse og norsk leverandørindustri. Innovasjon Norge i Kuala Lumpur har bygd opp et meget godt kontaktnett innen denne bransjen i Malaysia, spesielt mot det statlige oljeselskapet Petronas. Kontoret har nært og svært tett samarbeid med Petrad og INTSOK og har gjennom flere år representert INTSOK i det Malaysiske markedet.

Subsea Asia 2010 in Kuala Lumpur (Foto: IN)

Innovasjon Norge i Vietnam

Vietnams økonomi er en av de raskest voksende i Asia, med en gjennomsnittlig vekst i BNP på rundt 8% de siste årene. På grunn av finanskrisen var veksten noe lavere i 2009, men var i 2010 på rask vei oppover igjen. Vietnamesiske myndigheter stimulerer sterkt til utenlandske investeringer og barrierene for å investere i Vietnam blir stadig lavere, bla. med bakgrunn i at Vietnam ble medlem av WTO i 2007. Vietnam fremstår som et kostnadseffektivt alternativ til Kina når det gjelder etablering av produksjon. En rekke norske bedrifter har allerede tatt konsekvensen av dette.

Innovasjon Norges kontor i Hanoi har gjennom 2010 hatt stor aktivitet og bidratt med assistanse overfor en rekke norske organisasjoner, bedriftsnettverk og enkeltbedrifter. Sektorene maritim og marin har stort potensial i det vietnamesiske markedet og disse sektorene har derfor hatt stort fokus. Etter et meget vanskelig år for verftssektoren i Vietnam, som følge av finanskrisen og strukturelle utfordringer i det statlige verftsselskapet Vinashin, ser det ved utgangen av 2010 noe lysere ut med hensyn på muligheter for økt norsk eksport til verftsindustrien.

Vietnam har spennende potensial for norsk næringsliv også innen områder som energi, miljø og klima, vannbehandling, m.m. Spesielt synes energisektoren å seile opp som en lovende sektor for norske aktører i tiden fremover.

Norads Business MatchMaking-program (BMMP) i Vietnam har på mange måter utviklet rammeverket for hvordan vi kjører denne typen prosjekter også i andre land, som India, Sør-Afrika og Bangladesh. Dette programmet utgjør en viktig del av kontorets arbeid, og gir god uttelling på den innsats som legges ned av kontoret og våre bidragsytere i Norge og i Vietnam.

Innovasjon Norge i India

India er fortsatt i meget sterk vekst og vil i økende grad være en sentral samarbeidspartner for Norge og norsk eksportindustri i årene fremover. Regjeringen lanserte sin India-strategi for halvannet år siden, og denne danner rammen og retningen for vårt arbeid mot India. Det bilaterale samarbeidet er sterkt og voksende og det er aktiv dialog på flere områder, bla. innen energi, klima, bærekraftig maritim utvikling, investeringer, samhandel og forskning. Som verdens nest mest befolkningsrike land, med en raskt voksende middelklasse og en av verdens største økonomier, representerer India et stort potensial for økt handel, investeringer, forsknings- og næringslivssamarbeid. Norads Business MatchMaking-program (BMMP) representerer en viktig del av Innovasjon Norges arbeid i India. Men også på andre områder har kontoret vårt i New Delhi, i tett samarbeid med utenriks tjenesten og diverse næringsaktører, bidratt til å stimulere bilateral handel og samarbeid. I likhet med de andre kontorene i regionen har New Delhi-kontoret i 2010 hatt Corporate Social Responsibility (CSR) høyt på agendaen i sitt arbeid med klienter fra både norsk og indisk side. Forøvrig er India-kontoret aktivt involvert i det maritime omdømmearbeidet.

Innovasjon Norge i Thailand

Etter at regionkontoret ble flyttet fra Bangkok til Singapore i januar 2008, kombinert med redusert etterspørsel etter Innovasjon Norges tjenester og produkter i Thailand, ble vår tilstedeværelse i dette markedet endret fra eget kontor ved ambassaden til å være representert via ekstern konsulent. Dette skjedde sommeren 2008 og har fungert meget bra siden. Kontoret tilbyr tilnærmet de samme tjenester overfor kundebedrifter som det de øvrige Innovasjon Norges kontorer gjør.

Seatrade Middle East Maritime 2010 (Photo: Ahmed Sade)

Innovasjon Norge i De Forente Arabiske Emirater (FAE)

Med utgangspunkt i en økende norsk interesse for Gulf-regionen og interessante markeds- og prosjektmuligheter, etablerte Innovasjon Norge kontor i Dubai høsten 2008. GCC landene utgjør et området med stor økonomisk vekst. Veksten forventes å fortsette i mange år framover, med flere prosjekter av betydelig

interesse for norsk næringsliv. For norske virksomheter og nettverk er det spennende muligheter innen flere sektorer, bl.a. Olje & Gass, Energi og Miljø, Maritim, IKT og Helse. Det er ellers interesse for samarbeid innen utdanning og forskning, innovasjon og entreprenørskap, kvinnesatsning og nettverk/klynger, som også står sentralt i Innovasjon Norges satsinger.

Innovasjon Norge i SørAfrika

Innovasjon Norge i Johannesburg har vært knyttet til denne regionen siden høsten 2008. Det er i hovedsak to grunner til dette:

- Som eneste kontor på det afrikanske kontinent hadde Johannesburg-kontoret tidligere ingen regiontilknytning, men så klare positive synergier i en planmessig erfaringsutveksling med andre utenlandskontor.
- Innovasjon Norge har det operative ansvaret for Norads Business MatchMaking-program (BMMP) mot Sør-Afrika, India, Vietnam og Bangladesh, og en tilknytning til denne regionen ville derved kunne bidra til øket erfaringsutveksling og derigjennom styrket samarbeid mellom kontorene som jobber med BMMP-programmet og derved øke kvaliteten på denne tjenesten overfor våre kundebedrifter.

Innovasjon Norge i Bangladesh

Regionledelsen bistår norske bedrifter som ønsker markedsundersøkelse eller partnersøk også i land hvor Innovasjon Norge ikke har eget kontor. Ihht. avtale mellom Innovasjon Norge og Utenriksdepartementet vil ambassadene bistå norske bedrifter i slike markeder. Noen ganger er det behov for spesialkompetanse, og i slike tilfeller kobler vi bedriftene til konsulentselskap eller enkeltpersoner med den nødvendige lokale markedsinnsikt og kompetanse.

Indonesia er ett av de markedene som vokser sterkt og som vi følger tett. Under den norske utenriksministerens besøk til Indonesia i november 2010, inviterte Innovasjon Norge, i tett samarbeid med den norske ambassaden i Jakarta og den norske næringslivsforeningen i Indonesia, INBC, til næringslivsdelegasjon for norske bedrifter i Indonesia og omkringliggende land og til et heldags energiseminar. Energi vil de nærmeste årene være den viktigste sektoren for vårt fokus på Indonesia.

Foto: IN/Stein Olsen

Innovasjon Norge som relevant samarbeidspartner for norsk næringsliv i Asia

Region SSEA tok tidlig i 2010 initiativ til styrket fokus på Innovasjon Norges rolle og det å fremstå som relevante og foretrukne partnere for norske bedrifter innen de viktigste sektorene for norsk næringsliv i regionen; maritim bransje og innen energi og miljø.

Å fremstå relevante betyr at Innovasjon Norge må besitte kompetanse og nettverk av en kvalitet og på et nivå som bidrar til å gjøre en forskjell for norske aktører som går inn i regionen. Det ble i 2010 gjort mye for å bygge slik kompetanse og nettverk og derved posisjonere oss nettopp for en slik viktig rolle. Ekstern synlighet er viktig i dette arbeidet. Dette arbeidet vil fortsette de neste årene.

Singapore Sky-High (Foto : Egil Rensvik)

Regionleder
 Ole Johan Sandvær
 Tel.: +65 6222 1316
 Mob: +65 9647 7650 / +47 915 85 012
 ole.sandvaer@innovationnorway.no

Forsknings- og teknologiutsending
 Egil Rensvik
 Tel.: +65 6622 9099
 Mob: +65 9832 2669
 egil.rensvik@innovationnorway.no

Øvrige ledere i Region SSEA

Singapore: Tay Siow Hwee (siow.hwee.tay@innovationnorway.no)

Malaysia: Ewe Tuan Hai (tuan.hai.ewe@innovationnorway.no)

Vietnam: Kjell Arne Nielsen (kjell.arne.nielsen@innovationnorway.no)

India: Harald Nævdal (harald.naevdal@innovationnorway.no)

Forente Arabiske Emirater (FAE): Erik B. Wiken (erik.wiken@innovationnorway.no)

Sør-Afrika: Bjørn Eriksen (bjorn.eriksen@innovationnorway.no)

Thailand: Axel Blom - Country Representative (axel.blom@innovationnorway.no)

2010 - Innovasjon Norge i De Forente Arabiske Emirater (FAE)

FAE og de øvrige GCC-landene representerer muligheter innen flere sektorer og norsk næringsliv er i økende grad tilstede i denne regionen.

VI GIR LOKALE IDEER GLOBALE MULIGHETER

- **I Innovasjon Norge arbeider mennesker som har lokal- og internasjonal kompetanse slik at en idé kan bli en forretningsuksess.**
- **Vi skal bidra til at norsk næringsliv utvikler seg, spesielt med tanke på fornyelse og innovasjon både for bedrifter og enkeltprodukter**
- **Jobben vår er blant annet å utvikle distriktene og styrke og profilere norsk næringsliv i Norge og i utland.**
- **Vi skal også få flere nordmenn til å reise mer i Norge og trekke utenlandske turister hit.**

I 2010 var det økonomisk vekst i de tre markedene Innovasjon Norges kontor i Dubai primært fokuserer på: FAE – 3,5%, Saudi Arabia - 3,8% og Qatar - 19%. Olje og gass-virksomhet står for 40-50% av økonomien i disse landene, men satsing på andre sektorer som maritim, IKT, helse, utdanning, fornybar energi og turisme gir også interessante muligheter for norske bedrifter.

Interessen for regionen er økende og mange norske bedrifter bruker spesielt Dubai som "hub" for sin satsing mot Midt-østen, Sør-Asia og deler av Afrika. Etterspørselen etter informasjon og assistanse i forbindelse med etablering av kontor i FAE er sterkt økende.

Næringslivsdelegasjonen til FAE i april i forbindelse med HKH Kronprins Haakon besøk, bidro til økt fokus på regionen. Med under dette besøket var også nærings- og handelsministeren og olje- og energiministerens. Dette sammen med seminarer og roadshows innen bl.a. olje & gas og maritim sektor i Norge høsten 2010, har bidratt til at nye bedrifter har fått øynene opp for et markedsområde fullt av muligheter og med stor investeringsvilje.

HØYDEPUNKTER I 2010 INNEN DE ULIKE SEKTORER:

OLJE OG GASS

Mer enn 40 norske bedrifter innen olje & gass er ved utgangen av 2010 etablert i regionen, de fleste i Abu Dhabi og Dubai. Innovasjon Norges kontor i Dubai har samarbeidet med INTSOK om markedsbesøk til Saudi Arabia og i forbindelse med seminarer i Abu Dhabi, rettet mot ADNOC, det statlige oljeselskapet.

Besøk til Damman Chamber of Commerce
Foto: Erik Just Olsen OED

Innovasjon Norge, INTSOK, OED og den norske ambassaden i Riyadh foretok i 2010 en rundreise i Saudi Arabia. Besøket var lagt opp av ambassaden og ga norske bedrifter viktige innspill rundt mulige samarbeidspartnere, kunder og myndighetskontakter. En markedsrapport for olje & gass-sektoren i FAE ble utarbeidet etter besøket, som er tenkt fulgt opp med en næringslivsdelegasjon i 2011 eller 2012.

ADIPEC 2010 – Abu Dhabi International Petroleum Exhibition en norsk paviljong på 225 kvm med 13 bedrifter, pluss ca. 15 norske bedrifter med egne stands. De aller fleste meldte om suksessfull deltagelse. Neste gang, i 2012, vil størrelsen på den norske paviljongen økes til 450 kvm.

→ **Med kontorer i alle fylker og i tretti land over hele verden, er det lett å komme i kontakt med oss.**

"Oil & Gas Roadshow" i Stavanger, Trondheim, Bergen, Kristiansand og Oslo
En rundreise i Norge i september sammen med de øvrige kontorene i region Sør- og Sør-Øst Asia ga gode resultater i form av økt kontaktnett og flere oppdrag for Dubai-kontoret.

FORNYBAR ENERGI & MILJØ

Fornybar energi og miljø er sektorer som det satses mye på i Midt-Østen og spesielt i FAE. Med det største karbon-fotavtrykket i verden, mangel på vann, forsøpling og forurensing er det mye som må gjøres framover. Det meste av satsingen i FAE kanaliseres gjennom Masdar, et kommersielt selskap som er satt opp av myndighetene for å hjelpe med diversifiseringen av FAEs oljeavhengige økonomi.

Masdars meste kjente satsing er nok Masdar City. En karbon-nøytral by som er under bygging og skal huse 40.000 innbyggere samt hundrevis av bedrifter. Byens leverandører og produkter vurderes i henhold til en egen grønn skala som norske selskap nesten burde være forhåndskvalifisert for i følge Masdar.

Masdar arrangerer "World Future Energy Summit" hvert år i januar. I den anledning arrangerte Innovasjon Norge en norsk paviljong for første gang i 2010, og de seks bedriftene som deltok ga alle positive tilbakemeldinger i etterkant.

Foruten Masdar er det flere aktører, både statlige og private, som jobber for å endre de miljømessige forholdene i landet, men utfordringene er nok foreløpig større enn viljen og evnen til å løse de.

Innovasjon Norge i FAE har forøvrig utarbeidet en markedsrapport innen vann og avløpsrensing..

MARITIM SEKTOR

Det maritime markedet er i stadig ekspansjon og med Gulf-landenes fokus på diversifisering av økonomien blir det stadig lansert nye prosjekter. GCC landene har for øyeblikket et stort antall havneprosjekter på gang, som alle vil bidra til å transformere Gulfen til en global hub for internasjonal frakt og handel. Maritimt miljø og grønn shipping er kommende og hete tema og man arbeider aktivt med å utvikle grønn teknologi hvor både Det Norske Veritas og Ullstein-gruppen er pionerer på området.

Et knippe aktiviteter innenfor maritim sektor i 2010:

Kongsberg Maritime

Etter flere års kompaniskap med Unique System ble Kongsberg Maritime Middle East DMCCO etablert som et selvstendig selskap i FAE 30. juni 2010. Selskapet har over 30 ansatte fra starten av.

Maritimt Sektormøte - Ålesund

Vårt kontor deltok på maritimt sektorseminar i Ålesund i begynnelsen av september, hvor vi fikk anledning til å møte nøkkelpersoner innen maritim næring i Norge, samt flere norske selskap som var interesserte i Midt-Østen. Dette representerte en viktig oppfølgingsaktivitet etter Kronprinsbesøket til FAE i april. Innovasjon Norge er fortsatt i dialog med flere av disse selskapene.

Foto: Ahmed Sade - Dubai Shipbuilding

Seatrade Middle East Maritime, Dubai

Messen i oktober hadde i år rundt 30 norske utstillere og mange besøkende. Innovasjon Norge møtte med de fleste av dem og hadde i tillegg en rekke individuelle møter. Messen hadde sterkt fokus på miljø, som er et viktig tema innenfor shipping i regionen. Maritim industri ønsker å posisjonere seg som pionerer innenfor utvikling av grønn teknologi.

Maritim rådgivningsgruppe og "Government to Government" prosjekt

En maritim rådgivningsgruppe bestående av de største norske aktørene i regionen ble etablert i 2010 og et møte ble avholdt i november. Et forslag til et "government to government"-prosjekt innen maritim utdanning og FoU ble presentert av Innovasjon Norge og det ble i etterkant etablert et samarbeidsforhold med Det Norske Veritas og den Norske Ambassaden for å utvikle dette videre.

IKT

Det skjer mye innen IKT-bransjen i FAE og i resten av GCC-landene. FAE er nok i front av landene, men flere av de andre GCC-landene satser mye på IKT innen ulike sektorer. I FAE er det flere frihandelszoner hvor de fleste multinasjonale IKT-selskapene er representerte; Dubai Internett City, Dubai Media City, Dubai Silicon Oasis og Dubai Outsource City.

Telecom-markedet i FAE er godt regulert, hvor innovative løsninger blir ønsket velkommen. Mobilbruk og sosiale medier i FAE har hatt en enorm utvikling. Fiber og oversjøiske kabler øker i omfang, samt at det satses på å utvikle den arabiske biten av media.

Under Kronprinsens besøk i april arrangerte Innovasjon Norge et IKT-seminar hvor norske bedrifter fikk møte lokale aktører. Det ga gode resultater og i alle fall ett av selskapene som ikke allerede var representert i regionen fikk agent og kontrakter.

Flere norske IKT-selskaper er allerede godt etablert i Midt-Østen i tillegg til at en del gjør god butikk i denne regionen uten å være representert lokalt.

MARIN

Norge er allerede den ledende leverandør av laks til regionen. Og i 2010 kom flere nye norske aktører på banen, noe som har resultert i regelmessige leveranser av levende kongekrabber og torsk til FAE.

NÆRINGSGLIVSBESØK

INNOVASJON NORGE BIDRO I 2010 I FORBINDELSE MED FØLGENDE BESØK:

Besøk av Utenriksminister Jonas Gahr Støre under "World Future Energy Summit" i januar.

Støre holdt et viktig innlegg under miljøkonferansen i Abu Dhabi, som samlet statsledere og politikere fra hele verden. Flere norsk bedriftsledere med Statoil's Helge Lund i spissen deltok også. Det ble arrangert møte mellom Støre, Lund og Abu Dhabis kronprins Sheikh Mohammed bin Sayed al Nayan på den norske standen. Statoil undertegnet en samarbeidsavtale med Masdar under besøket.

Jonas Gahr Støre

Over 100 norske næringslivsledere deltok i Næringslivsdelegasjonen som ledsaget kronprinsen. Under besøket til Qatar, Abu Dhabi og Dubai ble aluminiumsfabrikken Qatalum, hvor Hydro Aluminum er en av eierne åpnet i Doha. I Abu Dhabi ble det gjennomført seminarer innen olje & gass og maritim sektor. I tillegg ble det arrangert et Corporate Social Responsibility (CSR) frokostmøte og et rundebordsmøte med Masdar. Programmet i Dubai inneholdt seminar innen maritim sektor og IKT, samt besøk til Drydock World med omvisning på Polarcus Asima, et seismisk fortøy hvor design og utstyr i stor grad er norsk.

HHK Kronprins Haakon

Snarvisitt fra Statsminister Jens Stoltenberg på vei til Afghanistan for å feire 17. mai med de norske soldatene der.

Sammen med Forsvarsminister Grete Faremo hadde Statsministeren en stopp i Dubai på vei til Afghanistan. Innovasjon Norge tok i mot dem og hadde samtaler, hvor blant annet våre aktiviteter innen energi & miljø og forsvarssektoren ble diskutert.

Erik B. Wiken and PM Stoltenberg

Nærings- og handelsminister Trond Giske besøkte Manama, Bahrain i oktober på vei hjem fra India. Ambassaden i Abu Dhabi, konsulæragenten i Manama og Innovasjon Norge benyttet anledningen til å arrangere et møte med norsk næringsliv i Bahrain med IM Skaugen, Jotun, Wilh. Wilhelmsen, ABB og DNV i spissen. Ledende næringslivsrepresentanter fra Bahrain var også inviterte.

Næringsminister Giske med stop-over i Bahrain

Erik Wiken, direktør Foto: Innovasjon Norge

Innovasjon Norge i De Forente Arabiske Emirater (FAE)

Erik B. Wiken, direktør
E: erik.wiken@innovationnorway.no
M: +971 50 1148747

Bente Rød Eide, markedsrådgiver
E: bente.rod.eide@innovationnorway.no
M: +971 50 9001764

Marit Martinsen Mubarak, markedsrådgiver
E: marit.mubarak@innovationnorway.no
M: +971 50 9001763

Kontoradresse: Oasis Centre, Al Qouz, Dubai, UAE
Internett: www.innovasjon norge.no/uae

Innovation Norway in India

2010 at a glance

As compared to 7.5% in Financial Year 2009-10, Indian economy is expected to grow at 9.2% in Financial Year 2010-11. The growth has been driven by expansion in the Service and Industrial sector.

India is continuing with massive investments in Energy, Infrastructure, Healthcare, Agriculture, Environment etc. All of these present a strong export opportunity to Norwegian companies with niche products and services. India is also growing as a consumer market. Norwegian Food companies led by NHO have been actively scouting for opportunities in India. The presence of Orkla in this segment has also infused confidence in Indian market.

WE GIVE LOCAL
IDEAS GLOBAL
OPPORTUNITIES

We are seeing a constant increase in Norwegian interest towards India. In 2010, Innovation Norway New Delhi assisted nearly 30 companies with services ranging from Market Research to Acquisition and Takeovers. For the first time, we have been engaged by two Norwegian companies in assisting them in their Acquisition ambitions in India. Norner Innovation AS has established itself in India and secured a contract from one of the leading oil companies in India.

IN New Delhi has been providing professional support to various Norwegian Ministries including the Ministry of Finance, Ministry of Foreign Affairs a.o.. Our cooperation with Industry associations like INTSOK, INTPOW, NME and Abelia has become stronger in 2010.

Trade and Industry Minister, Trond Giske at DIREC 2010

KEY HIGHLIGHTS OF ACTIVITIES FOR 2010 IN THE DIFFERENT SECTORS:

Energy & Environment

Energy and Environment sector has kept the trajectory of rapid growth owing to mega Government plans which aim at reducing Power deficit and improving the living conditions in India, especially in the urban areas. Nearly 10 GW of new capacity were added as against a target of 15 GW in Financial Year 2010. Jawahar Lal Nehru National Urban Renewal Mission has continued to be the catalyst in propelling the growth of new projects in Water and Sewage Treatment. From Norwegian perspective, the sector should be attractive for equipment and technology suppliers to Hydro, Wind and Solar sector.

The highlight in the sector was participation of thirteen companies at the Norwegian pavilion in Delhi International Renewable Energy Conference (DIREC) 2010. A study of opportunities within the Energy & Environment sector in India was also conducted and compiled in a report and was made available to the Norwegian industry.

Maritime

Shipping plays an important role in the transport sector of India's economy. Approximately, 90 per cent of the country's trade by volume (70 per cent in terms of value) is moved by sea. India has the largest merchant shipping fleet among the developing countries and ranks 20th amongst the countries with the largest cargo carrying fleet. Indian maritime sector facilitates not only transportation of national and international cargo but also provides a variety of other services such as cargo handling services, shipbuilding and ship repairing, freight forwarding, lighthouse facilities and training of marine personnel, etc. As per the new Maritime Agenda 2010-2020 released by Indian Ministry of Shipping, India wants to increase its share in global shipbuilding from 1% to 5%. The highlight in the sector was the announcement of Joint Working Group Maritime by Norwegian Minister of Trade & Industry, Mr. Trond Giske on 28th October in Mumbai. Also, Indian Maritime Sector was presented to maritime audiences in Ålesund and Stavanger in September.

Oil&Gas

With the ninth round of acreage auction underway, the Indian Oil & Gas sector offers promising ample opportunities for Norwegian SME's with niche technologies in deepwater exploration and production. Liquefied Natural Gas market in India is another area where Norwegian companies can target a sizeable market share. Opportunities exist in the complete value chain of the upstream sector from seismic data acquisition, data interpretation, drilling, well-services, logging services, production, transportation, natural gas liquefaction, regassification, gas distribution to name a few.

Highlight was facilitation of the 5th Indo-Norway Joint Working Group Meeting on Hydrocarbons in March, wherein initiatives of inviting the private companies from both the nations to participate for the first time were taken. Also, organised was a business delegation from India during ONS 2010 in August 2010 and participation in O&G road-show in Norway.

ICT

There has been an increased trend of Norwegian IT companies to either offshore their business to India or acquire share in Indian companies. India provides great opportunity to Norway for Wireless products and services; mobile applications, including mobile banking applications, and related technologies.

Highlight was the presentation of an extensive report on the 'Indian Mobile Business Market' to the Norwegian Wireless Future group. The report was well received within the network and led to seminars along with several B2B meetings in partnership with NASSCOM, the premier trade body and the chamber of commerce of the IT-BPO industries in India. Also, opportunities related to ICT in India were presented at the ICT road-show in Bergen in September.

NPR (Nærings- og profileringsmidler)

Funds allocated by the Ministry of Foreign Affairs and administered by the Ministry of Trade and Industry were used for profiling and promoting Norway (both business wise and culturally).

Highlight was coordination of the three NPR CSR Advisory Board (advisory board for the Ambassador of Norway to India and the Commercial Counsellor) meetings along with two INBUC (India Norway Business Council) meetings, held in 2010. 'Norwegian Businesses in India' booklet with additional information about doing business in India including IPR and CSR was also updated in 2010.

Business Match Making Programme (BMMP) projects:

New Delhi office carried out eleven projects with Norwegian SME companies (from energy and environment, ICT, maritime, business service sectors) in 2010 as a part of the BMMP.

MANY VISITS

IN Delhi contributed to the following visits:

Prime Minister Jens Stoltenberg in early February 2010 for the Delhi Sustainable Development Summit (DSDS): an experience sharing platform was organised with some of the Norwegian companies in India (Telenor, Uninor, SN Power, Scatec Solar, Tandberg, Conax, Orkla, NHST, DnB Nor, Jotun, Norinco, DNV, Aker Solutions and Storebrand).

Foreign Minister Jonas Gahr Støre in early March 2010 to co-chair the India-Norway Joint Commission Session: A Corporate Social Responsibility (CSR) meeting was organised with some of the above companies.

Trade and Investment Minister Trond Giske in October 2010: Trade agreement, renewable energy, gas and petroleum, maritime cooperation and CSR were high on the agenda of the Minister’s four days visit to India. A large business delegation comprising of delegates from sectors like: Oil and Gas, Maritime, Energy and Environment and ICT accompanied him. Seminars showcasing Norwegian capabilities in all the mentioned sectors were organised with Indian partners at Mumbai and Delhi.

Foreign Minister Jonas Gahr Støre visiting Delhi 2010

Prime Minister Jens Stoltenberg at DSDS2010

Rajeev Koul

Harald Nævdal

Asheesh Agarwal

Innovation Norway/Royal Norwegian Embassy

50-C, Shantipath, Chanakyapuri

New Delhi-110021

Tel: 91 11 41779200

Fax: 91 11 41680145

www.innova

Arti Bhatia

Tejas Sharma

Malaysia

Main Focus on Oil & Gas and Marine Sectors

WE GIVE LOCAL IDEAS GLOBAL OPPORTUNITIES

- The trade delegation accompanying the Crown Couple to Kuala Lumpur in March is Norway's largest-ever business delegation to any country to date.
- 37 Norwegian companies from varied sectors have sought the assistance of IN KL in their internationalisation ambitions.
- Vi skal også få flere nordmenn til å reise mer i Norge og trekke utenlandske turister hit.

MALAYSIA ECONOMY AND MACRO TRENDS

The Malaysian economy grew by 7.2 % in 2010 as compared to a contraction of 1.7% in 2009. Much of the growth for 2010 came from the two largest segments of the economy, namely the services and manufacturing sectors.

2010 also marks the launching of Economic Transformation Programme (ETP) in September. ETP is a roadmap which aims at transforming Malaysia into a high-income nation by 2020. 12 national key economics areas (NKEAs) have been identified as key growth engines for Malaysia, with some that are of apparent interest to Norwegian businesses, such as oil, gas & energy, healthcare (biotechnology), communication, content & infrastructure and high-value agriculture.

To date, 19 projects valued with investment value close to RM 67 billion (or NOK 127,5 billion) have been announced, and more announcements are expected to follow suit.

The Kuala Lumpur Team

2010 has been a productive year for the Innovation Norway Kuala Lumpur office. The office has, during the year, provided various types of advisory support and practical assistance to around 40 Norwegian companies, majority of them SMEs from various sectors.

In terms of profiling activities, the office was heavily involved in the official visit of Crown Prince Haakon and Crown Princess Mette-Marit in March, and has also organised country pavilions at selected exhibitions held in Kuala Lumpur to profile Norway and its businesses to Malaysian counterparts and other regional players.

PRIORITY SECTORS

Innovation Norway Kuala Lumpur has identified two sectors in Malaysia which hold opportunities for growth for Norwegian companies. These sectors are the oil & gas and marine aquaculture sectors.

Incidentally, the office has built-up competence and network in these two main sectors to better fulfill our role as a market enabler for Norwegian companies interested in entering into these sectors in Malaysia.

IN Kuala Lumpur office is located in The Intermark Building. Photo: The Intermark

OIL AND GAS

There are great opportunities in oil & gas sector in Malaysia for Norwegian suppliers as PETRONAS, the national petroleum corporation, will be putting increased focus on the domestic front through three measures, namely: rejuvenating existing oil fields through enhanced oil recovery (IOR/EOR), developing small fields through innovative solutions and intensifying domestic exploration activities.

Several deepwater projects, such as Gumusut-Kakap, Keabangan, Malikai, Siakap North/Petai are at various stages of development and expected to come on stream in the next 2-3 years.

In 2010, Norway-Malaysia oil & gas collaboration reached a new level when, in connection with the official visit in March, Universiti Teknologi PETRONAS, University of Bergen and University of Stavanger signed an MoU to establish a strategic partnership among them. This alliance will pave the way for further research collaboration in various areas including CO₂ capture, CO₂ utilisation and renewable energy.

From daily operation's front, aside from the advisory services provided individual oil & gas companies, Innovation Norway Kuala Lumpur office was also involved as a host of oil & gas activities with the aim of profiling and promoting Norwegian O&G technology to industry players in Malaysia. These activities range from workshops (organised jointly by PETRAD, INTSOK and PETRONAS), a CO₂ management and IOR/EOR seminar during the official visit, PETRONAS delegation visits to Norway in June and August, to national pavilion in a regional subsea exhibition.

Also, for the first time, the South & Southeast Asia (SSEA) offices joined forces to promote regional oil & gas opportunities to Norwegian companies through an "oil & gas roadshow", organised in cooperation with Innovation Norway district offices in Rogaland, Hordaland, Sør-Trøndelag and Agder.

Norwegian Pavilion at Subsea Asia 2010. (Photo: IN)

MARINE AQUACULTURE

The Kuala Lumpur (KL) office has built a good rapport with the Department of Fisheries Malaysia (DOFM), which plays an instrumental role in modernising the aquaculture sector in Malaysia.

This year, DOFM has decided to use the mussels farming technology of a Norwegian company in its pilot project which aims at modernising the mussels industry in Malaysia. This pilot project will kick off in first quarter of 2011. The KL office has connected the Norwegian company with DOFM upon knowing DOFM's interest in modern mussels farming technology.

In its continued effort to promote Norwegian aquaculture technology, the KL office jointly organised a seminar ("Towards a High Technology and Sustainable Aquaculture Industry in Malaysia") with DOFM during the official visit to Malaysia in March 2010. The seminar attracted more than 100 participants.

Also, in April 2010, together with the Embassy, the KL office assisted DOFM in their communication with Norad with regards to assistance in developing a regulatory framework for Malaysia's aquaculture industry. Innovation Norway KL is expected to assume the role of project facilitator in this joint institutional collaboration once this project is approved by Norad and the Malaysian Cabinet.

DEFENCE

Malaysia is planning to spend between USD 5 billion and USD 7 billion upgrading planes, ships and armoured vehicles over the next five years from 2011. In February 2011, the government announced a RM 6 billion (USD 2 billion) allocation to build six patrol vessels for the Royal Malaysian Navy.

Norwegian companies have long-vested interest in Malaysia's defence industry, and this is evident with Norwegian companies' continued participation since the 90's at the Defence Services Asia (DSA) exhibition and Langkawi International Maritime and Aerospace Exhibition that are held in alternate years in Malaysia.

In 2010, Innovation Norway KL organised two defence industry-related profiling activities, which were a joint seminar with the Norwegian Defence and Security Industries Association (FSI) during the official visit in March and a Norwegian Pavilion at Defence Services Asia (DSA) Exhibition in April. The pavilion received several foreign defence delegates as well as Malaysian VIPs, including the Malaysian Prime Minister and the Malaysian Defence Minister.

OFFICIAL VISIT IN MARCH

2010 kicked off with the official visit of HRH Crown Prince Haakon and Crown Princess Mette-Marit to Malaysia in March.

The royal couple led a 200 member strong delegation, which included Trade and Industry Minister Trond Giske, Foreign Affairs State Secretary Erik Lahnstein, Petroleum and Energy State Secretary Robin Kåss and Fisheries & Coastal Affairs State Secretary Vidar Ulriksen.

Included in the delegation were 120 Norwegian business representatives - which was Norway's largest-ever business delegation to any country to date. Also, close to 500 participants attended the four parallel business seminars which were organised during the visits.

These turn-outs underline the surging bilateral trade interests between Norway and Malaysia.

Ewe Tuan Hai interviewed by NRK during HRH Crown Prince's visit to Malaysia in March 2010. Photo: Innovation Norway

A year of change - Positioning towards a sustainable future

2010 at a Glance

The Singapore economy roared in the Year of the Tiger. It pulled out of recession and delivered an exceptional economic performance with a double-digit GDP growth of 14.7 percent, boosted by robust growth in Asia and investment flows into Singapore.

WE GIVE LOCAL
IDEAS GLOBAL
OPPORTUNITIES

2010 was a year with a hive of activities for Innovation Norway in Singapore. We have had many assignments ranging from organizing of Norwegian pavilions for major international trade exhibitions, a business delegation to Singapore & Indonesia and assisting individual Norwegian companies covering market scan, partner search and general market information. The focus sectors in 2010 are: Oil & Gas, Maritime, Energy & Environment, ICT and Healthcare.

TRADE EXHIBITIONS AND BUSINESS DELEGATION

The Singapore office successfully arranged for Norwegian participation at three international trade shows in Singapore which cover the three focus sectors – Maritime, Oil & Gas and ICT. In March, we organised a Norwegian Pavilion at Asia Pacific Maritime Exhibition with 23 participating companies, mainly SMEs. In June, we had a Norway Pavilion at CommunicAsia Exhibition, which is one of the largest ICT show in Asia. And, a Norwegian Pavilion was also organised in December at OSEA International Oil & Gas Exhibition with 21 Norwegian exhibitors.

In October, Innovation Norway also co-organised an oil & gas delegation to Singapore and Indonesia together with INTSOK and in close cooperation with the Norwegian Embassy in Jakarta and Indonesia-Norway Business Council (INBC).

ASSISTANCE TO INDIVIDUAL NORWEGIAN COMPANIES

During the course of the year, the Singapore office assisted many Norwegian SMEs in partner search, market intelligence, identifying business opportunities and other general tasks related to market assistance. Many of these assignments are under the 'International Growth' and 'Navigator' programs and are carried out in cooperation with various Innovation Norway district offices. In addition, the Singapore office also attended to numerous general trade enquiries from both Singaporean and Norwegian companies.

INTERNAL COOPERATION PROJECTS AND ASSIGNMENTS

Several internal cooperation projects were carried out during 2010. Major assignments include market report on "Market for Live Seafood in Singapore" in cooperation

with Innovation Norway, Finnmark office, market report on "Singapore's Biomedical Science Cluster" in cooperation with Innovation Norway's Healthcare Sector Team and joint activities with the Broadcast Network, both in cooperation with Oslo, Akerhus & Østfold district office.

EXTERNAL COOPERATION PROJECTS /AND ASSIGNMENTS

The Singapore office has had several cooperation projects with external partners and include various cooperation assignments with INTSOK, covering the Singapore joint organizing of a Norwegian Pavilion with the Norwegian Maritime Exporters (NME) at Asia Pacific Maritime Exhibition; and administrative support services to the Norwegian Business Association, Singapore (NBAS).

Innovation Norway Singapore Photo: IN/Stian Olsen

ENTREPRENEURSHIP

The Singapore office also initiated and successfully administered two entrepreneurship programs. We arranged for a three-month internship program for a group of 27 students from Gründerskolen. The program includes a one-week orientation on South East Asia in general and Singapore-focus on political, social & economic environment and business culture. In addition, the office also arranged for an entrepreneurship course at the National University of Singapore and internship with start-up companies as part of the entrepreneurship program for Gründerskolen. The other program that we organised was an entrepreneurship course for spouses of Norwegian expatriates in Singapore and this was arranged in cooperation with Innovation Norway's head office in Oslo, with support from the Buskerud & Vestfold district office

SCIENCE AND TECHNOLOGY

On behalf of the Research Council of Norway (RCN) and MARINTEK, Innovation Norway in Singapore provides assistance to Norwegian technology companies and research institutions in Singapore and in the region. In June 2009, the MoU between the RCN and the Maritime and Port Authority of Singapore (MPA) was extended for another three years.

During the first half of the year, the Singapore office also provided assistance to the Renewable Energy Corporation (REC) in Singapore with the promotion of REC and facilitation of university collaboration.

With the support of RCN, the Singapore office has also assisted DNV in their preparation for the establishment of the DNV Clean Technology Centre in Singapore., which was officially opened in March 2010. This centre represents a significant milestone in the collaboration between Norway and Singapore on clean and sustainable solutions.

The second half of the year also saw Egil Rensvik joining the Singapore office as the new Counsellor for Science and Technology with regional responsibility covering South & South East Asia. He comes from Marintek and has extensive experience and is well respected within the Norwegian maritime fraternity.

Regional Responsibility

Singapore is the regional office for Region South & South East Asia, Middle East & South Africa in Innovation Norway.

Ole Johan Sandvær, Regional Director
Egil Rensvik, Science & Technology Counsellor

Innovation Norway, Singapore

Tay Siow Hwee, Director (Singapore)
Claus Gaasvig, Senior Market Adviser
Susanna Quek, Market & Administrative Assistant
Diana Tan, Accountant / Executive Secretary

Contact details:

16 Raffles Quay #44-01
Hong Leong Building
Singapore 048581
Tel: +65 6222 1316
Fax: +65 6224 7079
Email: singapore@innovationnorway.no
Web: www.innovationnorway.no/singapore

Annual Report 2010

Innovation Norway

South Africa

The South African office had a very successful year, focusing on Business MatchMaking and longer-term projects in Oil & Gas, ICT and Research & Development.

WE GIVE LOCAL IDEAS GLOBAL OPPORTUNITIES

→ **Norphonic AS signs a partnership agreement with Becker Electronics**

→ **Boost Communications signs up several customers and appoints a South Africa Business Development Manager**

→ **SINTEF ICT visits South Africa with 8 senior researchers to explore R&D synergies**

→ **IN South Africa Team undertakes an ICT Roadshow in Norway which results in several new clients**

South Africa has one of the most sophisticated business environments in Sub-Saharan Africa, representing a key component of its status as a regional economic powerhouse. Strong state institutions fostering relative political and economic stability have been key in attracting foreign investors and maintaining growth. However, a weakened power sector has recently dented South Africa's image as a top investment destination and is under urgent review.

Key sectors of focus for Innovation Norway in 2010 have been:

- Oil and Gas
- Maritime technologies
- ICT
- Energy, including Green Business
- Trade of products to Norway

OIL AND GAS NETWORK OFFICE

A highlight for the South African office was the establishment of an Oil and Gas network office in Cape Town to better respond to the opportunities in the South African and African markets.

Eight Norwegian suppliers to the petroleum industry have established a representative office in Cape Town. On the 4th August 2010, the Petroleum and Maritime Network Office was launched.

BUSINESS MATCHMAKING ACTIVITIES 2010

The Contract for the Business MatchMaking Program (BMMP) with Norad was extended for the period 2010 to 2013. Following was achieved in 2010:

- 10 Companies joined
- 10 Agreements were signed
- 11 Norwegian visits to the market
- 1 South African company visited Norway

SUCCESS STORIES IN MATCHMAKING:

Norphonic AS

Norphonic Communications of Bergen joined the BMMP in 2010, and after a matchmaking visit, were able to conclude a partnership with Becker Electronics, one of the biggest suppliers of electronic equipment to the South African mining industry. In October, they enjoyed a highly successful product launch at the Electra Mining Exhibition in Johannesburg, with the display of their latest rugged VoIP mining telephones.

Comments from their local partner include:

"Norphonic's VoIP Mining Telephones proved to be immensely popular at our stand this year, demonstrating that the mining industry is serious about its role in improving communications and safety for exposed mining workers". Albert Bower, Managing Director at Becker Electronics, Norphonic's partner in South Africa (introduced in March 2010, through BMMP)

Boost Communications

Boost Communications is a leading mobile services provider specialising in the media, broadcast and sports sectors. Boost was introduced to the South African market in 2008, through the BMMP. They currently have The Times, Avusa Media, The Sowetan & Kaizer Chiefs as customers.

VIDAMO

Vidamo AS offers SMS and e-coupon technology, and have established an office in South Africa. Their comments on their first visit to South Africa were as follows: "The two weeks in South Africa have been two very productive weeks for Vidamo and a real breakthrough. I must first honour the BMMP programme as a very well organized concept and with remarkable good research and matchmaking from the team. The results for Vidamo has been over all expectations and we are now in a time-to-market phase where we have no time to lose. We are entering into several partnerships and with support from the BMMP we seem to be able to be a dominant player within short time in the South African mobile universe." Haakon Haarberg, CEO

SINTEF ICT VISIT

Following their participation in the State Visit to South Africa in 2009, Sintef ICT conducted a return visit in early 2010, which resulted in their committing to developing joint research projects with South African research institutions. In September 2010 they returned to South Africa with 8 senior researchers, and met with a total of 6 leading research institutions. Since this visit, an MoU has been signed with the Meraka Institute of the Council for Scientific and Industrial Research in Pretoria, as well as ongoing discussions underway with the Medical Research Council, the University of Pretoria and the University of Stellenbosch. This project will develop further in 2011.

ICT ROADSHOW IN NORWAY

In September, the Johannesburg team participated in a regional initiative, in Bergen and Oslo, where market potential and ICT opportunities were presented to groups of potential Norwegian clients. The meetings were well attended in both venues, and several potential clients have resulted out of these seminars.

Photo: www.southafrica.info

CSR SEMINAR IN JOHANNESBURG AND CAPE TOWN

In May 2010, two seminars were hosted, one in Johannesburg and one in Cape Town, with around 100 companies who are involved with Norwegian business, to update them on the latest developments and requirements around Corporate Social Responsibility (CSR). The Norwegian Embassy was involved in this seminar, which proved a very good networking session with our clients.

CONTACT DETAILS

Innovation Norway, South Africa

Cnr Rivonia & 5th Street
14th Floor Sandton City
P O Box 785436, Sandton, 2146

Tel: +27 11 784 8150
Fax: +27 11 784 8153
IP Tel: 21385405 (from Norway)

Email:
johannesburg@innovationnorway.no
<http://www.innovasjon Norge.no/Sor-Afrika>

Bjorn Eriksen, Director
Email: bjeri@innovationnorway.no
Mobile: +27 82 567 8895

Beverley Lewis, Market Advisor
Email: belew@innovationnorway.no
Mobile: +27 82 452 7328

Ronelle Dinsmore, Market Advisor
Email: rodin@innovationnorway.no
Mobile: +27 83 703 1555

FROM YELLOW AND RED SHIRTS TO GREEN LIGHT FOR BUSINESS

2010 was an active year for the Innovation Norway office in Thailand which is represented by Blue Business Solutions Ltd. 76% of the resources were spent on client projects and administration was kept at a minimum

WE GIVE LOCAL IDEAS GLOBAL OPPORTUNITIES

THAILANDS ECONOMY

Thailand's economy continues to grow; 2010 ended with a recorded growth of 7.8% and projections for 2011 are in the 3.5-4.5% range. The Thai economy is export-dependent with exports accounting for 60% of its GDP. Export growth at the end 2010 showed an increase of 40% year on year. Consumer price indices have moved in the 3-5% span during the last five years and although we saw a dip in 2009, with the economy starting to grow again, inflation is back in the "normal" range between 3% and 4%.

The Thai Baht has strengthened against the US Dollar in 2010. In the beginning of October, the USD dipped slightly below THB 30 which is close to pre-financial crisis 1997 figure. The NOK has been moving in the span between THB 6 and 5

While Thailand was rocked by much publicised demonstrations in 2010, business was not severely affected and things are on the mend with new elections scheduled to take place in the first half of 2011.

HIGHLIGHTS

SECTORS

The Thailand office focused its attention on three sectors in 2010:

THE AUTOMOTIVE SECTOR

The automotive sector is Thailand's foremost export sector. Following the recession in 2008/2009, the output was down by 40% to 1 million units in 2009. 2010 saw a big turnaround with 1.6 million cars produced and more than 60% being exported. Thailand is Southeast Asia's leading manufacturer of eco-friendly and alternative energy cars and secured several new production plants in 2010. One Norwegian company in the automotive industry is working with us in preparation for entry in Thailand.

THE ICT SECTOR

Telenor, Norway's leading telecommunication company established presence in Thailand in the 1990s. Following in its wake, a number of smaller Norwegian leading edge technology companies have entered the Thai market. The Kingdom's high mobile telephone penetration, estimated at 110-120% in 2010 has given breeding ground to further development in the ICT sector gearing up for the introduction of 3G-services. During 2010, we have helped a number of Norwegian companies in the ICT industry to study the Thai market in preparation for establishment in the ICT sector.

THE ENERGY AND ENVIRONMENT SECTOR

Thailand holds large proven reserves of natural gas, and natural gas production has increased substantially over the last few years. Still, Thailand has limited domestic oil reserves, and imports make up a significant portion of the country's oil consumption. The Thai Government is focusing on increasing the level of renewable energy utilisation. Several Norwegian companies have expertise in alternative energy production from solar and wind.

In addition environmental management has become more important in Thailand. During the past year, several international projects in a major industrial estate on Thailand's eastern seaboard were put on hold due to environmental concerns. Environmental management has been high on the agenda for Norwegian companies, and in 2010, we continued to work with a Norwegian company in the waste management business to study logistics and market flow in preparation for establishment in Thailand.

GENERAL EXPORT SERVICES

During 2010, the office in Thailand assisted many companies both in Norway and Thailand with general trade enquires concerning bilateral trade.

Cars passing through the red-shirt barricades during the demonstrations in May 2010

ASSISTANCE TO NORWEGIAN COMPANIES

The main task of the office is to assist Norwegian companies, mainly SMEs making them able to enter the Thai market through partner search, market intelligence and market opportunity assignments. In 2010 we assisted 14 Norwegian companies with preparations for entering the Thai market. We continue to work with several of the companies in establishing a presence in Thailand.

The Innovation Norway team in Thailand on site visit to shrimp farm in Chantaburi. From left to right: Dr. Chalor Limsuwan from Aqauculture Business Research Center, Mr. Jan Kleiven, Akva Design, Mrs. Mintra Kleiven, Ms. Kittiya Mookpaksacharoen, Secretary at Norwegian Business Centre, Dr. Niti Chuchird Aqauculture Business Research Center, Mrs. Proadpran Piccini, Market Adviser, Innovation Norway, Axel Blom, Country Representative, Innovation Norway

INTERNATIONAL RESEARCH AND DEVELOPMENT (IFU)

In 2010 we have worked on three international research and development projects. Two of the projects which were started in 2010 continue into 2011

- A project creating healthier and more economical shrimp farms through oxygen technology
- A project in cooperation with Thailand's foremost hospital and Microsoft to introduce a high technology solution for keeping track of sophisticated hospital equipment within a large private hospital
- A project offering state-of-the-art methodology and solutions for smart future awareness

NORWEGIAN BUSINESS CENTRE

When describing Innovation Norway's presence in Thailand, it is important to mention the Norwegian Business Centre in Bangkok which houses the joint office for Blue Business Solutions Ltd. representing Innovation Norway and the Thai-Norwegian Chamber of Commerce.

The Thai-Norwegian Chamber of Commerce is a non-profit interest organisation for Norwegian related businesses in Thailand. Roughly 50 companies are members of the organisation whose mission it is to create venues and channels for exchanging and sharing information, to improve business conditions and opportunities for Norwegian companies in Thailand and finally to increase trade and investments between Thailand and Norway.

INNOVATION NORWAY IN THAILAND
c/o Blue Business Solutions Ltd.
Axel Blom, Country Representative
Proadpran Piccini, Market Adviser
Kittiya Mookpaksacharoen, Assistant

Mahatun Plaza, 14th Fl.
888/142 Ploenchit Road
Lumpini, Pathumwan
Bangkok 10330
Thailand
Tel.: +66 2627 3040
Tel.: +47 213 99 004 (Norwegian direct line)
Fax: +66 2627 3042
Email: bangkok@innovationnorway.no
www.innovationnorway.no/thailand

Axel Blom, Country Representative Thailand.

Endringer i Vietnam skaper nye muligheter for norsk industri.

Vietnam i 2010

Vietnam er, etter Kina, fortsatt den raskest voksende økonomien i regionen. I 2010 økte BNP med 6,8 %. Høyere inflasjonen er nå blitt et utfordring for myndighetene som nå må oppnå vekst gjennom mer stabilitet.

Vietnam har passert Kina på Verdensbankens rangering av "Ease of doing business". De siste årene har utenlandske investeringer ligget jevnt på 10-11 milliarder USD pr. år og endret seg ikke gjennom de siste års finansielle uro. Landet representerer et viktig alternativ til Kina, som har sett økte lønninger og kapasitetsutfordringer. Flere norske bedrifter vurderer å flytte produksjon fra Kina til Vietnam. I første rekke gjelder dette tekstilbransjen.

VI GIR LOKALE IDEER GLOBALE MULIGHETER

→ I Innovasjon Norge arbeider mennesker som har lokal- og internasjonal kompetanse slik at en idé kan bli en forretningsuksess.

→ Vi skal bidra til at norsk næringsliv utvikler seg, spesielt med tanke på fornyelse og innovasjon både for bedrifter og enkeltprodukter

Samhandel

Fra Vietnam, kan en få enkel markedsadgang til ASEAN samt til Japan, Kina og India gjennom frihandelsavtalene disse landene har. Og arbeidet med en Vietnam – EFTA frihandelsavtale er under oppstart.

Norsk eksport til Vietnam har de siste 5 årene hatt en femdobling. I disse årene er det særlig varer og utstyr innen maritime utstyrsleverandører som har vokst. Fra 2009 til 2010 økte norsk eksport fra kr. 606 mill. til kr. 844 mill.

Oppsummert er Vietnam i økende grad interessant for norske bedrifter. Landet er både et sted å produsere med nærhet til et stort regionalt marked og et land i sterk vekst, med økende middelklasse og med nær 90 millioner innbyggere.

Endring skaper muligheter

Det statseide skipsbyggingsselskapet Vinashin sliter og er under restrukturering. Ringvirkningene for noen norske bedrifter er allerede synlige. "Vinashin-saken" var en av de mest omtalte i Vietnam 2010 og har direkte og indirekte bl.a. medført spørsmål i nasjonalforsamling rundt mulig mistillit til ministere, gransking av alle større statseide selskaper, krav om uavhengig revisjon av selskaper i et land der spørsmål om uavhengighet /maktfordeling er sensitivt, åpen diskusjon om statselskapene manglende verdiskaping og avdekking av svikt i opplæringssystemene både for fagarbeidere og ledere, med lav kvalitet og produktivitet som resultat. Videre har myndighetenes håndtering indirekte ført til at landet fikk redusert kredittverdighet rett før året var over.

- Med kontorer i alle fylker og i tretti land over hele verden, er det lett å komme i kontakt med oss.
- Jobben vår er blant annet å utvikle distriktene og styrke og profilere norsk næringsliv i Norge og i utland.
- Vi skal også få flere nordmenn til å reise mer i Norge og trekke utenlandske turister hit.

Arbeider i plastindustrien. Foto: Kjell Arne Nielsen

Ett mulig scenario fra dette er at statseide selskap innen få år omdannes til selskap som må fokusere på kjernevirksomheten og i større grad ledes etter markedsprinsipper, likestilt med private selskaper. I tillegg kan en forvente akselerert statlig nedleggelse og børsnotering.

Samtidig er det blitt et enda sterkere driv mot å utvikle en lokal leverandørindustri som er tuftet på mer enn dagens lave lønninger.

Gjennom disse prosessene er Vietnam meget oppsatt på å etablere samarbeid med kompetente bedrifter, også Norske. Og norske bedrifter er også direkte invitert til å foreta investeringer i lokal leverandørindustri.

Kombinasjon kapital og kunnskap vil raskt kunne gi effekter i Vietnam. Eksempelet kan være STX Europe, som bygger offshore-fartøyer syd i landet. Med vietnamesiske arbeidere og norsk ledelse har det nye verftet allerede etter første leveranse en produktivitet og kvalitet som ligger nær europeisk standard og langt over dagens vietnamesiske.

Norske bedrifter etablerer seg i Vietnam.

I løpet av 2010 har en rekke norske bedrifter etablert seg i Vietnam. SMB-bedrifter som Karmsund Maritime Offshore Supply og Master Solutions, men også større selskaper som Orkla, som gjennom SAPA kjøpte en aluminiumsprodusent, SN-power, som skal investere i større vannkraftverk og STX Europe som åpnet verftet og døpte første fartøy samme dag. Innovasjon Norge Hanoi har bistått STX i hele prosessen. - "Uten IN-Hanoi ville vi aldri fått det til" uttalte tidligere leder for STX Europe i Vietnam, Arvid Sundli, under et maritimt arrangement i Ålesund i september 2010.

Kontorets gjennomførte aktiviteter

2010 var preget av høy aktivitet ved Innovasjon Norges Hanoi-kontor. Fra en relativ lav aktivitet i begynnelsen av året, der en rekke bedrifter måtte revurdere internasjonale planer grunnet svak økonomi fra året før, tok aktiviteten seg markant opp etter sommeren.

Kontorets hovedfokus var dette året rettet mot maritim og olje og gass-sektoren, samt mot energi- og miljøsektoren. Nytt var også at IKT-sektoren skapte aktivitet.

Innovasjon Norge i Hanoi har bistått med et bredt spekter av tjenester for bedriftene, som rådgivning og praktisk hjelp i forbindelse med bedriftsetablering, råd relatert til vietnamesisk forretningskultur, hjelp til å finne partnere, sette opp seminar som ledd i markedsaktiviteter, sette opp møter og holde kontakt med myndighetene på vegne av bedrifter i forbindelse med "problemløsning".

Kontoret gjennomførte fire prosjekter innen Innovasjon Norges Internasjonaliseringsprogram for små og mellomstore bedrifter. Prosjektene inneholdt "døråpning" og partnersøk for selskap innen plastproduksjon, design av fiskebåter, innen vannrensing, samt bistand i forbindelse med oppstart av produksjon av arbeidsklær.

For å videreutvikle samarbeidet mellom kontoret og våre distriktskontorer, er det gjennomført individuelle møter med distriktskontorer, deltakelse under maritimt sektormøte i Ålesund, olje & gass-rundreise til Agder, Rogaland, Hordaland og Trøndelag, deltakelse på IKT-seminar i Oslo m.m... På seminarene er det både gitt markedsinformasjon og avholdt møter med enkeltbedrifter. I tillegg møtte kontoret norske bedrifter under OTC i Houston, ONS Stavanger, samt under Norfishing i Trondheim.

I samarbeid med ambassaden ble det gjennomført to "Norwegian Business Forum". Det første ble holdt i Hanoi og kombinert med en dialog-lunsj med Visestatsminister Hai. Det andre var i Ho Chi Minh City. Dette møtet ble kombinert med et halvdags CSR-seminar med hovedvekt på praktisk arbeid. Dagen før ble det også avholdt et dags-seminar om hvordan vinne anbudskonkurranser i Vietnam.

Innovasjon Norge Hanoi var også involvert i planlegging og gjennomføring av Visestatsminister Hai's besøk til Norge i Juni 2010.

Olje og Gass sektor

Kontoret har vært spesielt fokusert på å få kartlagt norske bedrifters muligheter innen Increased Oil Recovery (IOR) og muligheter i verdikjeden for LNG (Liquefied Natural Gas).

→ Med kontorer i alle fylker og i tretti land over hele verden, er det lett å komme i kontakt med oss.

Steelcutting KGJS. Foto: Kjell Arne Nielsen

Kontoret koordinerte et olje og gass markedsrapport-prosjekt som involverte syv Innovasjon Norge kontorer i utlandet og presenterte en oppdatert olje og gass markeds rapport med fokus på IOR i Vietnam. Videre arrangerte Innovasjon Norge Hanoi et besøksprogram for PetroVietnam Gas (PVGas) til Norge. PVGas ble presentert for hele 11 norske bedrifter med produkter og tjenester innen LNG og kraftproduksjon og i ettertid ser vi at selskapet er i dialog med en rekke av disse.

Marin sektor

Innovasjon Norge Hanoi planla og gjennomførte et besøksprogram for fem bedrifter som deltok i et nettverks-kompetanseprosjekt (Navigator) mot Kina og Vietnam.

Kontoret utga en markedsrapport som synliggjorde markedsmuligheter for norske bedrifter innen akvakultur i Vietnam, samt muligheter for eksport av norsk sjømat. Det er spesielt avdekket muligheter innen prosessering og kjøleteknologi samt innen vannrensing for Pangasius oppdrettsanlegg.

Til tross for antatte markedsmuligheter, ser vi at norske marine bedrifter har begrenset interesse for Vietnam. I første rekke skyldes dette ulike oppdrettsformer og ulike utviklingsstadier i bruk av teknologi. For neste år vil kontoret derfor kun respondere på konkrete henvendelser om assistanse.

Fornybar energi og miljøteknologi

Vi merker fornyet entusiasme for Vietnam fra selskaper innen ulike former for vannrensing. Kontoret har fasilitert møteplasser og håpet er at vi neste år ser en gruppe norske bedrifter gjøre et koordinert fremstøt for å lykkes i vannprosjekter i Vietnam. Kontoret har også med utgangspunkt i våre lokale nettverk, koblet Vietnamesiske selskaper mot relevante norske teknologiselskaper.

Maritim sektor

Vietnamesisk skipsbyggingsindustri har opplevd et meget vanskelig år med kansellerte byggeprosjekter og et statlig skipsbyggings-konglomerat (Vinashin) i nær full oppløsning. Norske redere med byggeprosjekter hos Vinashin har gjennom sine spesifikasjoner stort innhold av norsk utstyr.

Støtte til de ulike prosjektene, slik at de kan gjennomføres med kvalitet, har derfor vært en viktig aktivitet for Innovasjon Norge. Spesielt mot slutten av året har kontoret fasilitert kontakt mellom norske aktører og den nye ledelsen i Vinashin.

Under "Vietship 2010" gjennomførte kontoret to nettverksarrangementer, deltagelse på NMEs fellesstand og gjennomføring av et halvdags seminar med fokus på å fremme Norges maritime klynge og innovasjon i samarbeid.

Innovasjon Norge Hanoi har utgitt en rapport om bygging av fartøyer i plastkompositt i Vietnam. Kontoret har også, i tillegg til ulike oppdrag fra enkeltkunder, utgitt flere maritime nyhetsbrev.

IKT

Det er identifisert en rekke muligheter for norske bedrifter innen programvareutvikling i Vietnam. Vi ser da også at flere bedrifter vurderer å etablere seg i Ho Chi Minh City og der utnytte den voksende klyngen av norske selskaper. Kontoret forventer økt forespørsel fra norske IKT-bedrifter i tiden fremover.

Åpning av STX-Europe's verft i Vung Tau. Foto: Kjell Arne Nielsen

Business Matchmaking Program (BMMP)

Første kvartal 2010 var programmet preget av rekruttering av nye konsulenter både i Norge og Vietnam. Dette medførte relativt lav aktivitet. Imidlertid tok aktiviteten seg opp etter hvert og året avsluttet meget hektisk. Totalt 14 samarbeidsavtaler mellom norske og vietnamesiske selskap ble inngått og kontoret har planlagt og gjennomført besøk i Vietnam fra hele 16 norske bedrifter.

De norske selskapene representerer en rekke ulike bransjer, så som mekanisk industri, tekstil, sportsutstyr, plast, IT, møbel, handel med sjømat, matproduksjon og vantteknologi.

Kontoret har videreført og forsterket fokus på CSR og benytter et spørreskjema som alle bedriftene i BMMP må igjennom for å øke bevissthet rundt dette temaet.

Foto: Innovasjon Norge

Om Hanoi-kontoret

Innovasjon Norges kontor i Hanoi er samlokalisert med Norges ambassade og utgjør ambassadens kommersielle seksjon. Samarbeidet med ambassaden fungerer svært godt. Vi ser gode synergieffekter mellom de utviklingsprosjektene som gjennomføres av ambassaden og det sektorrettede arbeidet som Innovasjon Norge gjennomfører overfor norske selskaper.

Kontoret hadde ved utgangen av året seks ansatte, hvorav en norsk utsending og fem lokalt ansatte.

Kjell Arne Nielsen, leder
Pham Quynh Mai, markedsrådgiver marin sektor, olje og gass
Tran Hai Anh, markedsrådgiver maritim sektor, fornybar energi og miljø
Dang Phuong Lien, markedsrådgiver BMMP
Do Anh Tuan, administrasjonsmedarbeider
Do Kim Quyen, regnskapsfører (50%)

Kjell Arne Nielsen
Direktør
Innovasjon Norge Hanoi
Mob: +84 903463324
kjell.arne.nielsen@innovationnorway.no

Årsrapport Nord-Øst Asia

2010

Nord-Øst Asia regionen består av 3 betydelige økonomier, der Kina og Japan i størrelse er den nest største og den tredje største i verden, og 2010 er historisk, der den kinesiske økonomien passerte den japanske og overtok som den største økonomien etter USA. Selv om de 3 landene tilhører den samme regionen er dette 3 ulike økonomier. Den japanske, en moden, velutviklet, moderne men stagnerende økonomi; den sør-koreanske en fortsatt ung økonomi, offensiv, voksende og åpen; og den kinesiske, en svært ung økonomi, sentralstyrt med sterke elementer av markedsøkonomisk tenkning og meget sterkt voksende. De 3 landene representerer også ulike kulturer, svært forskjellig fra vår egen, og helt ulike politiske regimer og tradisjoner som stiller ekstra krav til Innovasjon Norges innsats for norsk næringsliv.

VI GIR LOKALE
IDEEER GLOBALE
MULIGHETER

→ I Innovasjon Norge arbeider mennesker som har lokal- og internasjonal kompetanse slik at en idé kan bli en forretningsuksess.

→ Vi skal bidra til at norsk næringsliv utvikler seg, spesielt med tanke på fornyelse og innovasjon både for bedrifter og enkeltprodukter

Året har i denne regionen vært noe preget av senvirkninger fra finanskrisen, med ca. 10% reduksjon av norsk eksport til Kina og Sør-Korea. Denne reduksjonen må likevel ses i sammenheng med den formiddable eksporten til disse markedene fra 2008 til 2009, som var på mer enn 40% og 60%, henholdsvis. Eksporten til Japan økte imidlertid i 2010. Samhandelen med regionen er likevel formiddabel, og representerer samlet et svært viktig område for Norge, og med utviklingen i Kina, vil betydningen for norsk samarbeid og tilstedeværelse i disse markedene bare øke i årene som kommer.

Regionen vil representere et tyngdepunkt i verdensøkonomien, der USA og Europa er de 2 andre. Økonomiene i USA og Europa er stagnerende men vi ser en betydelig vekst i Nord-Øst Asia som vil representere viktige markedsmuligheter for norske bedrifter og for norsk næringsutvikling.

- **Jobben vår er blant annet å utvikle distriktene og styrke og profilere norsk næringsliv i Norge og i utland.**
- **Vi skal også få flere nordmenn til å reise mer i Norge og trekke utenlandske turister hit.**
- **Med kontorer i alle fylker og i tretti land over hele verden, er det lett å komme i kontakt med oss.**

2010 har vært et år der samarbeid og samhandling mellom Innovasjon Norges kontorer i de 3 landene har vært satt i fokus. Vi har prioritert 6 sektorer: Energi og Miljø, Maritim, Marin, IKT, Helseteknologi og Reiseliv. Hvert kontor har i utgangspunktet prioritert 2 sektorer, i tillegg til Reiseliv, for å utvikle bedre sektorkompetanse, og alle de ansatte rådgiverne er med i ett eller flere regionale team innenfor hver sektor.

På denne måten legges grunnlaget for bedre regional koordinering av prosjektene og for en bedre kompetanseutvikling hos den enkelte rådgiver. Denne organiseringen kommer også bedriftene til gode gjennom regionale markedsvurderinger, en bedre regional koordinering av kundeprosjektene, bedre sektorkompetanse og bedre rådgivningstjenester, samtidig som det skapes bedre lærings- og utviklingsprosesser internt. Vårt kundrettede arbeid er på denne måten matriseorganisert, der sektorarbeidet ledes av en regional sektorleder innenfor alle de prioriterte sektorene. Vi opplever større faglig engasjement og bedre faglig utvikling på de områdene som er viktig for våre prioriterte kunder.

2010 har vært et år preget av økende aktivitet på alle kontorene. I særlig grad gjelder dette de 2 kontorene i Kina, hvor vi i tillegg har hatt verdensutstillingen Expo 2010 som har forsterket aktivitetsnivået betydelig. Prosjektene har vært mange innenfor rådgivning, hjemhentings- og profileringsprosjekter, seminarer og messearrangementer, i tillegg til en lang rekke politiske besøk og næringslivsdelegasjoner. Vi ser også en økende aktivitet av fylkeskommunale delegasjoner med etablering av vennsregionsregioner og provinser. Dette gjelder i særlig grad Kina, der politikken spiller en viktigere rolle innenfor næringsutviklingsarbeidet enn kanskje i noe annet land.

For å betjene norsk næringsliv i regionen har Norge 4 kontorer, i Tokyo, i Seoul, i Shanghai og i Beijing. Vi er til sammen 28 personer som jobber for norske næringslivsinteresser, 17 lokalansatte og 11 norske.

Terje Lang-Ree, regiondirektør Nord-Øst Asia.

Innovasjon Norge Beijing

Asia blir viktigere og viktigere for Norge. Det bilaterale samarbeidet og forholdet mellom Norge og Kina var i 2010 trolig det mest spennende noensinne. Med oppbygging og gjennomføring av verdensutstillingen i Shanghai, kraftig økt norsk interesse for Kina, og Nobels Fredspris i samme år.

VI GIR LOKALE IDEER GLOBALE MULIGHETER

→ **I Innovasjon Norge arbeider mennesker som har lokal- og internasjonal kompetanse slik at en idé kan bli en forretningsuksess.**

→ **Vi skal bidra til at norsk næringsliv utvikler seg, spesielt med tanke på fornyelse og innovasjon både for bedrifter og enkeltprodukter**

→ **Jobben vår er blant annet å utvikle distriktene og styrke og profilere norsk næringsliv i Norge og i utland.**

→ **Vi skal også få flere nordmenn til å reise mer i Norge og trekke utenlandske turister hit.**

Kinas andel av verdenseksporten har steget fra 4 % i år 2000 til 10 % i 2010. Andelen av verdenseksporten forventes av flere å øke til minst 15 % 2020. Kinas bruttonasjonalprodukt hadde en vekst på 10,3 % i 2010.

Kina er et mulighetenes land, som er så stort at selv det som er nisjer i Norge kan være egne forretningsområder her. Samtidig er det viktig å ta med seg erfaringene om at det ofte krever langsiktig fokus og arbeid for å etablere norske produkter i Kina.

Eksporten fra Norge til Kina holdt seg høy, selv om det er en nedgang på ca 10 % fra 2009, men må ses i sammenheng med eksportveksten fra 2008 til 2009 som var på hele 40%. Kina sin posisjon i verdensøkonomien gjør at det er naturlig for bedrifter med internasjonale ambisjoner å vurdere Kina. Det gjelder både som marked og som leverandørland.

I Kina er det norske næringsinteresser i mange sektorer og norsk næringslivssamarbeid med Kina er todelt. Salg av teknologi, produkter og kompetanse er viktig i flere sektorer, som olje og gass, marint, energi og miljø, maritim, møbler med flere. Den andre delen er Kina som leverandørland av varer.

Den kinesiske kulturen skiller seg fra den vestlige på flere viktige områder, selv om man ser en viss tilpassning mot det vestlige. For å lykkes i Kina bør man ha nærhet til markedet og opparbeide seg god kjennskap til dette. Langsiktighet, strategi, tilstedeværelse og finansielle ressurser er viktige stikkord.

INNOVASJON NORGE BEIJING OG LEVERANSER TIL NORSKE BEDRIFTER I 2010.

Innovasjon Norge Beijing har over 30 års erfaring med arbeid for norske selskaper og har et velutviklet nettverk i Kina. Kontoret har 11 ansatte og er samlokalisert med Den kongelige norske ambassade i Beijing.

Kontoret har dybdekunnskap på flere sektorer: Energi og miljø, Marin, IKT, Olje og gass og Helse. I tillegg har personalet opparbeidet seg god basiskompetanse på flere andre sektorer gjennom prosjektarbeid for norske selskaper.

I prosjektarbeid og kompetansedeling samarbeider Beijingkontoret nært med de andre Innovasjon Norge kontorene i Nordøst Asia, Generalkonsulatene i Shanghai og Guangzhou. Beijingkontoret har nå to ansatte i ledelsen som kommer fra distriktskonorer i Norge og har således et godt nettverk i Innovasjon Norge sine distriktskontor og hovedkontor for øvrig.

→ Med kontorer i alle fylker og i tretti land over hele verden, er det lett å komme i kontakt med oss.

Regionsleder: Terje Lang-Ree
Nestleder: Geir A. Haugum

2010 var et travelt år med høyt fokus på næringslivsprosjekter og verdensutstillingen i Shanghai. Ambassaden i Beijing skiller seg ut fra mange andre land sine ambassadør med mange besøk på høyt politisk plan fra Norge.

Innovasjon Norge Beijing hadde hele 52 enkeltkunde prosjekter innen flere områder, men med hovedvekt innen sektorer som Energi og miljø, Marint, IKT. Det ble gitt med mange former for bistand eks, kvalitetsikring, kredittsjekker, møtehjelp, døråpning, problemløsning, ved selskapsetableringer osv.

Forøvrig en økning i antall prosjekter fra 2009. Det har blitt besvart flere hundre generelle kundehenvendelser fra norsk næringsliv, noe som også reflekterer den høye interessen norsk næringsliv har for Kina.

IN Beijing med samarbeidspartnere arrangerte i 2010 flere konferanser og møteplasser i Kina og Norge, norsk pavilliong på sjømatmessen i Dalian og på China Offshore Wind 2010, samt to offisielle delegasjoner til Norge. Expo blir omtalt under eget avsnitt.

Ansatte ved Beijingkontoret har deltatt ved flere industrisamlinger og konferanser både som foredragsholdere og deltagere, både i Norge og i Kina.

Verdensutstillingen i Shanghai – EXPO 2010

Verdensutstillingen i Shanghai ble gjennomført i perioden 1 mai til 31 oktober og hadde 73 millioner besøkende. 16 oktober hadde Innovasjon Norge marin dag på den norske pavillionen, sammen med flere norske selskaper. Det var også den dagen med flest besøkende på utstillingen, med mer enn 1 million besøkende. Over 3,4 millioner mennesker besøkte den norske pavillionen i løpet av utstillingen. Målet var 3 millioner. Det ble gjennomført mer enn 140 forretningsarrangementer, med mer enn 7000 deltagere. Hans Kongelige Høyhet, Kronkrins Haakon deltok, det deltok representanter fra 10 departementer og to stortingsgrupper i løpet av utstillingsperioden. Innovasjon Norge Beijing hadde ansvaret for flere arrangementer i forbindelse med utstillingen, deriblant energi og miljø seminar for næringslivsdelegasjonen i forbindelse med den norske dagen, energi og miljødager på pavillionen i august og marine dager i Oktober

NEEC

Norwegian Energy and Environment Consortium, NEEC, er et multiklient prosjekt i Innovasjon Norge og er Beijingkontorets viktigste plattform i vårt arbeid med miljø og energi sektoren. Prosjektet styres av Innovasjon Norge Beijing, i samarbeid med medlemsbedriftene. Les mer på www.neec.no

Energy Management Program - Kina

Energy Management Programmet er et tre-årig prosjekt med en totalramme på NOK 18,5 millioner, finansiert av Norad og Innovasjon Norge. Innovasjon Norge i Beijing administrerer programmet.

Det overordnede målet er å oppnå CO₂ utslippsreduksjon gjennom å stimulere til energieffektiviseringstiltak. Programmet fokuserer på to hovedmarkeder i Kina som begge har et høyt energikonsum: tung industri og bygninger (både eksisterende og nybygg).

Programmet har to hovedaktiviteter:

- Kompetansebygging i Kina (for å øke bevisstheten rundt energieffektivt forbruk). 6 relevante seminarer ble avholdt i 2010 med 450 deltagere.

- Etablering av minst 12 energieffektiviseringsprosjekter i kinesiske bedrifter der minimum reduksjonsmål er 10 % . 6 slike prosjekter er påbegynt i 2010.

Programmet har mottatt veldig god respons i markedet og vi ser en sterk interesse fra kinesiske prosjekteiere i å engasjere norsk eller europeisk ekspertise som rådgivere for å oppnå en optimal løsning. Programmet har allerede identifisert 25 potensielle prosjekter og tilbakemeldingen fra prosjekteierne er at de ser det som en stor fordel og styrke for de norske bedriftene som ønsker å etablere seg i markedet at de er støttet gjennom et offentlig norskfinansiert program. For Innovasjon Norge er det viktig å bruke denne muligheten til å stimulere og fasilitere for at norsk næringsliv får innpass i det kinesiske markedet med sin kompetanse. Vi ser også at dette programmet er til fordel for markedsetableringen for flere av bedriftene som i dag er medlem av NEEC (Norwegian Energy and Environment Consortium)

Terje Lang-Ree

Innovation Norway
Royal Norwegian Embassy -
Commercial Section
No. 1 Dong Yi Jie
San Li Tun, Beijing 100600
Fax: +86 10 65322398
Office: (+86 10) 85319600, ext. 2255

Geir Haugum

Årsrapport fra Tokyokontoret, 2010

Økonomisk utfordringer i Japan til tross, landet befestet sin posisjon som Norges nest største handelspartner i Asia. Eksporten økte med over 21 % i 2010. Over 60 norskrelaterte selskaper er etablert i Japan, et antall som har økt i 2010.

VI GIR LOKALE
IDEEER GLOBALE
MULIGHETER

→ **Eksempel**
rådgivningstjenester:
Weltec har utviklet
en modulator som
reduserer
gassbehovet ved
sveising opp mot
50%. Bilindustrien i
Japan ser
kontinuerlig etter
måter og spare
penger på og Weltecs
produkt fremsto som
veldig attraktivt for
dem. På veldig kort
tid bidro vi i en
strategiprosess
sammen med Weltec
for at de skulle bli
sikker i sitt valg av
forretningsmodell i
Japan. Selskapet
valgte å etablere et
datterselskap i
samarbeid med en
japansk partner og
opplever positiv
salgsutvikling.

Japan representerer et stort, kvalitetsbevisst og kjøpekraftig marked, som ved tett og kontinuerlig oppfølging fra norske eksportbedrifter og myndigheter har et betydelig potensial. Erfaring viser at å fokusere på områder hvor norske industri og teknologimiljøer er sterke, er mulighetene mange. Japanske aktører er også attraktive partnere for felles satsinger i Asia eller i andre markeder.

Norsk eksport til Japan har i mange tilfeller en nytteverdi utover det enkelt salg. Krevende japanske kunder og felles teknologitvilling bidrar til nivåheving og gjør norske produkter mer attraktive også på andre markeder.

FIRE TJENESTER OG TRE SEKTORER

Tokyokontoret leverte i løpet av året et bredt spekter av tjenester til norsk næringsliv. Hovedfokus var på energi og miljø, IKT og marin sektor.

Rådgivning til enkeltbedrifter var det vi brukte mest tid på i 2010. Vi hadde over 20 større prosjekter og opplevde et godt samspill med distriktskontorene. Vi bidro til å finne nye kunder og partnere som i eksemplet Weltec. I en rekke tilfeller bidro vi også til bedre kommunikasjon mellom japanske og norske selskaper og sikret høyere grad av felles forståelse og måloppnåelse. Vi svarte på over 120 mindre henvendelser.

Hjemhenting. Japan er en teknologisk supermakt og et marked med ulike potensial. Hjemhenting av informasjon fra Japan er derfor et viktig tjenesteområde for oss. Vi leverte en større rapport om muligheter innenfor fornybar energi (hav og vind) i Japan, en rapport som har resultert i prosjekter for enkeltbedrifter. Vi gjorde en vurdering av markeds- og teknologitrender innefor telekom, internet, media og presenterte

resultatene på Oslo Innovation Week. Innenfor marin sektor har vi hatt hovedfokus på marine utstyrsprodusenter. Gjennom en forstudie bidro vi til etablering av et bedriftsnettverk på vestlandet som nå i felleskap fortsetter markedsarbeidet mot Japan.

Nettverk. Vi bidro til å skape kontakter og nettverk for et titalls store og små norske bedrifter. Vi var vertskap for over 25 arrangement i ambassadens Arctic Hall, et lokale som blir mer og mer attraktivt for norske virksomheter. Vi har også vært prosjektleder for etablering av NorAlumni/kina nettverket. www.noralumni.no

→ **Eksempel hjemhentingstjenester: Tokyokontoret ledet arbeidet med å lage en markedsrapport for Japan, Korea og Kina om muligheter innenfor fornybar energi med fokus på hav og vind. Rapportene bidro til klarhet rundt forskjeller og ulikheter mellom markedene og illustrerte hvor norsk teknologi har fortrinn.**

→ **Eksempel profilering: 10 lokale importører av møbel- og designprodukter kom sammen i et uformelt nettverk, Norway Design Network. Vi bidro til å realisere nettverkets felles hjemmesider www.stylenorway.jp og engasjement av den kjente skribenten Takanori Nakamura som Hr.StyleNorway og formidler av budskap om norsk møbel og design til japanske media.**

Profilering. Gjennom flere målrettede arrangement finansiert delvis av NHD og UD bidro vil til profilering av Norge i Japan. Omdømmearbeidet vårt overlapper i stor grad med det arbeid vi gjør for enkeltbedrifter innenfor sektorer som Energi og miljø, IKT, Marin og Reiseliv. Tett samarbeid med ambassaden gjennom "Team Norway" gjør at ulike initiativ i stor grad henger sammen på en god måte..

Samarbeidskommisjonen til den bilaterale forsknings- og teknologiavtalen slo i desember 2009 fast at begge land ser stor nytte av å videreutvikle forskningssamarbeidet og har mye å tjene på å samarbeide innenfor forskningstemaene miljø/klima/energi, material- og nanoteknologi, polar og rom og sjømatikkerhet.

Vi bidro til å skape møteplasser for forskere, som for eksempel innenfor polarforskning. Først i Tromsø i mars og deretter i Tokyo i april. Vi videreførte arbeidet med å styrke norsk klimadiplomati. Vi gav ut håndbok med grunnleggende informasjon om Co2 fangst og lagring og arrangerte to seminarer i Korea og bidro også på andre konferanser i Asia.

Innenfor offshore vind har vi bidratt til en rekke møter og bidratt til forsknings- og teknologisamarbeide mellom japanske og norske institusjoner og bedrifter.

Teknologi- og forskningsfokus

Japan representerer et stort, kvalitetsbevisst og kjøpekraftig marked, som ved tett og kontinuerlig oppfølging fra norske eksportbedrifter og myndigheter har et betydelig potensial. Erfaring viser at å fokusere på områder hvor norske industri og teknologimiljøer er sterke, er mulighetene mange. Japanske aktører er også attraktive partnere for felles satsinger i Asia eller i andre markeder.

Innovation Norway in Tokyo

Antall ansatte: 6

Leder: Svend Haakon Kristensen

Mobiltelefon: + 81(0)90 8776 1660

Fax: +81 3 3440 2689

E-post haakon.kristensen@innovationnorway.no

Web: <http://www.innovationnorway.no/tokyo>

Svend Haakon Kristensen og Gunn Ovesen

Shanghai kontoret i 2010

Shanghai er Kinas økonomiske og finansielle senter. I 2009 gikk Shanghais økonomi forbi Hongkong i størrelse, og verdien på Shanghai-børsen gikk forbi Tokyo-børsen. Shanghai har således befestet sin stilling som et økonomisk sentrum i Asia gjennom finanskrisen, som rammet Kina i mindre grad enn andre deler av verden.

VI GIR LOKALE IDEER GLOBALE MULIGHETER

- **I Innovasjon Norge arbeider mennesker som har lokal- og internasjonal kompetanse slik at en idé kan bli en forretningsuksess.**
- **Vi skal bidra til at norsk næringsliv utvikler seg, spesielt med tanke på fornyelse og innovasjon både for bedrifter og enkeltprodukter**
- **Jobben vår er blant annet å utvikle distriktene og styrke og profilere norsk næringsliv i Norge og i utland.**
- **Vi skal også få flere nordmenn til å reise mer i Norge og trekke utenlandske turister hit.**

Området rundt Yangtzedeltaet er et økonomisk sentrum i Kina. Selv om området kun har 2 % av Kinas landareal og huser 11 % av befolkningen, står den for 20 % av nasjonens totale BNP.

Om lag 70 % av alle norske bedrifter i Kina er etablert i Shanghai regionen. Drøyt halvparten av de norske selskapene har sitt virke innen maritim sektor, som også er et viktig fokusområde for kontoret. Men kontoret opplever økende interesse fra andre sektorer som miljø og energi, helse og IKT.

Norske bedrifters muligheter har utviklet seg fra å utnytte lave produksjonskostnader, til å omfatte salg til det kinesiske markedet. Det ligger også store muligheter i å levere til kinesiske eksportbedrifter, for på den måten få bli med på eksport ut av Kina til markeder de ellers ikke har tilgang til. De fleste norske bedrifter selger til bedriftsmarkedet. Med Kinas raskt voksende middelklasse, gir dette økte muligheter for bedrifter som retter seg mot forbrukermarkedet. Kinas posisjon i verdensøkonomien gjør at dette landet er naturlig å vurdere for bedrifter med internasjonale ambisjoner. Markedet er relativt krevende, og for å lykkes her må bedriften ha solide finansielle ressurser, samt et langsiktig perspektiv.

VERDENSUTSTILLINGEN EXPO 2010

Verdensutstillingen i Shanghai åpnet 1. mai 2010 med hovedtemaet "Better City, Better life", med 192 deltakerland. Utstillingen hadde i overkant av 70 millioner besøkende i løpet av det halve året utstillingen varte.

Norges tema var "Norway Powered by Nature", og viser hvordan naturen er en kilde til bedre trivsel i byer gjennom opplevelse, inspirasjon og renere energi. Den norske paviljongen hadde 3 millioner besøkende for hele perioden.

Den 28. mai var Norges Dag, og ble feiret med et fullsatt kunst- og kulturprogram, og ble markert med besøk av blant annet flere ministre og HKH Kronprinsen. Den imponerende liste av norske artister, og sist men ikke minst Kinas verdenskjente komponist og dirigent Tan Dun.

Gjennom hele perioden ble det arrangert en rekke seminarer innenfor områder som forskning, kultur og næringsliv. Shanghai kontoret hadde et spesielt ansvar for å gjennomføre fire maritime dager i mai og juni, og som samlet mange fra næringen. Shanghai World Expo har således vist seg å være en unik mulighet til å knytte nye kontakter og forsterke eksisterende bånd mellom Kina og Norge.

Den norske pavillongen, Expo 2010
Foto: Espen Guterud, Innovasjon Norge

→ Med kontorer i alle fylker og i tretti land over hele verden, er det lett å komme i kontakt med oss.

TJENESTER TIL NORSKE BEDRIFTER I 2010

Kina er en betydelig maritim nasjon; den nest største skipsbygger i verden etter Sør-Korea. Ordreinngangen i 2010 ble nærmest halvert og det er ventet at det vil skje endringer innen maritim sektor både i Norge og i Kina i de neste årene. Verftsindustrien her tar på seg bygging av stadig mer kompliserte fartøyer, og selv om de ennå ikke har nådd det

teknologiske nivået til Korea og Japan, har de store ambisjoner som de tenker å realisere i løpet av en tiårs periode. Landet står også på terskelen av en storstilt utvinning av olje og gass på dypt vann. Disse to sektorene vil kunne gi norske aktører store muligheter i årene som kommer. På grunn av at beskyttelsen av intellektuelle rettigheter fremdeles er noe svak, er det viktig at norske bedrifter går inn i dette markedet med en bevisst og sterk IPR strategi.

I 2010 utførte kontoret 22 betalte prosjekter for enkeltbedrifter, hvorav 20 var for små og mellomstore bedrifter. Kontoret hadde også et betydelig volum på mindre forespørsler, noe som reflekterer den store interessen norsk Næringsliv har for denne regionen. Oppdragene vi utfører for norske bedrifter ligger hovedsakelig innenfor områdene inngangsstrategi og etablering av bedrifter, etablering av markedsapparat samt partnersøk.

Kundetilfredsheten har vært meget god på våre prosjekter, og mange som oppsøker kontoret gjør dette etter anbefaling fra bedrifter vi har jobbet med tidligere. Kontoret har bidratt i 3 Navigator prosjekter i 2010. Ett var ledet av Shanghai kontoret, mens de to andre av Beijing kontoret. Gjennom dette arbeidet har vi oppnådd høy grad av kundetilfredshet, og som har bidratt til nye prosjekter i andre deler av Nord Øst Asia.

Kontoret samarbeider nært med Generalkonsulatet, og utførte i 2010 flere felles prosjekter. Kontoret utførte videre en rekke oppdrag for konsulatet innen næringslivsområdet, herunder mottagelse av delegasjoner, samt konsulær bistand til bedrifter. Den mest prestisjetunge delegasjonen var Kronprinsens besøk på Norges dag på verdensutstillingen EXPO 2010 den 28. mai. Samt besøk ved Næringsminister Trond Giske første gang i januar, deretter i forbindelse med Expo i mai. Mot slutten av året arrangerte vi i felleskap med Norske Maritime Eksportører en mottagelse under Marintec China. Et vellykket arrangement som trakk et stort antall kinesiske aktører fra næringen til den norske fellesstanden.

HJEMHENTINGSPROSJEKTER

Kontoret arbeidet i 2010 blant annet følgende hjemhentingprosjekter;

- Maritime Newsletter – blir publisert 1 gang i måneden. Omtaler ulike byggeprosjekter ved verft i Kina
- Market analysis for Ocean and Wind – Vind- og havenergi hvor vi bidro spesielt på bølge- og tidevannskraft
- Telecom, Internett og Media (TIM) – vurdere marked og teknologi for TIM i Nord Øst Asia

SUKSESSHISTORIER

Kontoret hadde i 2010 flere vellykkede kundeprosjekter.

Navigate to Asia – Kompetansprogrammet Navigator

I samarbeid med Innovasjon Norges kontor i Buskerud og Vestfold og Norwegian Center of Expertise Mikro og Nanoteknologi (NCE MNT) i Horten ble det gjennomført et ettårig Navigator program kalt "Navigate to Asia".

Målet for Navigate to Asia er å åpne nye markedsmuligheter for norske selskaper innen mikro- og nanoteknologi i Nord Øst Asia, og Kina spesielt. Ni høyteknologiske bedrifter, de fleste fra mikroteknologimiljøet i Horten, satser på muligheter i Nordøst-Asia. Prosjektet skal bidra til at deltakerne mer effektivt realiserer internasjonale ambisjoner og utviklingspotensial i regionen.

Med sensorteknologi-selskapet Sensoror AS i spissen representerer deltagerne høyteknologi innen områdene telekommunikasjon, broadcasting, strømforsyning og styrings- og kontrollsystemer.

Prosjektet har fått veldig gode tilbakemeldinger fra deltagerbedrifter. Viktige suksesskriterier er:

- Motiverte og dedikerte bedrifter med produkter og tjenester som har fått positiv respons i det asiatiske markedet
- Innovasjon Norge utland har levert sine tjenester koordinert og på en profesjonell måte som verdsettes av bedriftene

Optimarin AS - Høyvekstprogram

I samarbeid med Innovasjon Norges kontor i Rogaland har vi i 2010 gjennomført et høyvekstprogram for Optimarin. Bedriften leverer typegodkjente systemer for rensing av ballastvann, og har patentbeskyttet teknologi og løsning som gir dem en god posisjon i markedet for ettermontering i eksisterende skip og nybygde maritime fartøy.

Programmet har som målsetting å tilføre bedriften ekstra ressurser i en periode for å utløse deres potensial for høy internasjonal vekst. Kontoret i Shanghai har i samarbeid med bedriftens agent jobbet i ett år med å styrke bedriftens kompetanse på det kinesiske marked og bidra med nettverk i kinesisk maritim næring.

Innovasjon Norge Rogaland har samarbeidet tett med bedriften, helt fra forskningsstadiet og frem til typegodkjenning. Satsningen i Shanghai er dermed et ledd i et lengre samarbeid der Innovasjon Norge ser et stort og realiserbart potensiale.

For å spisse sin kommunikasjon mot det kinesiske markedet ble det satt i gang et designprosjekt hvor målsetting var å kommunisere mer på kineseres premisser. Med utgangspunkt i kineseres preferanser ble et profesjonelt byrå ved navn Havnevik satt på jobben. I denne prosessen har visuell profil, brosjyrer, nettsider og fremtreden blitt vurdert i sin helhet, og har blitt tydeligere og mer profesjonell. Kundens tilbakemeldinger tilsier at dette har vært en suksess og de får mye positiv oppmerksomhet.

Optimarin AS gjennomførte oppstartsmøte i Shanghai i januar 2010 sammen med deres agent i Kina, og Innovasjon Norge
Foto: Pål Sanner, Optimarin

REISELIV

Kineserne foretok i 2010, 43 millioner utenlandsreiser. Europas markedsandel var ca 7% av disse reisene, men det er en klar trend at denne markedsandelen vil øke i fremtiden.

Norge har en god posisjon i markedet og er godt innarbeidet i distribusjonskanalene og hadde i 2010 en økning på 56% i antall kinesiske hotellgjestedøgn i forhold til 2009. Norge var det landet i Europa som hadde høyest vekst i Europa i 2010.

Visit Norway Reiseliv var en av hovedsponsorene på den norske paviljongen på EXPO og gjennomførte i alt 13 ulike events i løpet av perioden mai – Oktober 2010. Norge som reisemål fikk i perioden stor oppmerksomhet i media i Kina og dette har klart bidratt til å skape den sterke veksten.

Kontoret i Shanghai har ansvaret for markedsføringen Norge som reisemål i hele Nord- Øst Asia regionen. I tillegg har vi et samarbeid med Sverige og Danmark via Scandinavian Tourist Board (STB) når det gjelder markedsføringen i Asia.

Kina vil bli verdens største marked for utenlandsreiser i løpet av kort tid og det forventes at antall feriereiser til utlandet vil øke fra 43 millioner reiser i 2010 til 100 millioner i 2020.

Kontoret gjennomførte oppdrag/aktiviteter sammen 29 ulike norske aktører i 2010.

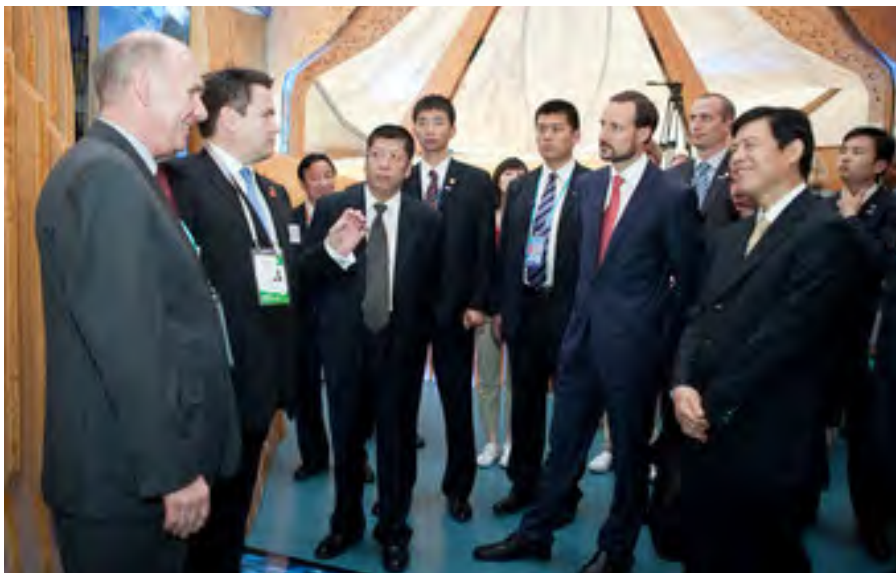
OM KONTORET

Innovasjon Norge i Shanghai har lang og god erfaring med å betjene norske bedrifter i dette området. Shanghai er kinas maritime senter og mange norske bedrifter innen næringen søker seg hit, og kontoret har over tid skaffet seg et stort maritimt nettverk. Innovasjon Norge har 5 ansatte i Shanghai, hvorav en betjener Turisme for Asia.

Kontoret er samlokalisert med Generalkonsulatet, og samarbeidet er godt. Begge enheter er representert i styret for Norwegian Business Association (NBA), og vi koordinerer næringslivsarrangementer sammen med foreningen. Kontoret vektlegger dybdekunnskap innen maritim bransje, og i forlengelsen av dette, fartøysbygging for olje og gass sektoren. En stor andel av våre kundeoppdrag i 2010 kom fra disse sektorene.

Verdensutstillingen Expo 2010 tok mye av våre ressurser gjennom året, og arbeidsbelastningen var stor. Det arbeides nært med distriktskontorer i Norge som har kundeansvar for de bedriftene vi betjener til enhver tid, samt med sektoransvarlige for maritim og olje & gas på hovedkontoret. I 2010 har vi i tillegg hatt nært samarbeid med sektoransvarlig på Helse i arbeidet med å etablereet Navigator prosjekt som har fått navnet Navigator Medtech

.Fordi vi har gjennomført en pilot på kompetanse programmet Navigator har vi hatt tett samarbeid med leder av tjenesten for å bidra med vår erfaring. Ellers benytter vi også ofte tjenester fra andre kompetansemiljø ved hovedkontoret, spesielt handelsteknisk avdeling.

Kronprins Haakon Magnus besøker den norske paviljongen. Fra venstre Per Holte og Per Arne Tuftin i samtale med kronprinsen. Foto: Kristin Welle-Strand

INNOVASJON NORGES KONTOR I SØR-KOREA

Norges eksport til Sør-Korea har økt betydelig i de siste årene, og markedet har gått fra å være det 23 største eksportmarkedet i 2006, til å være det 7 største i 2010 (ex. Skip og petroleum). Kontoret har i 2010 arbeidet med å genere prosjekt og samhandlingsaktiviteter for å betjene norske selskapers interesser og behov, og nedenfor er en oppsummering av aktiviteter gjennom året.

VI GIR LOKALE
IDEEER GLOBALE
MULIGHETER

NETTVERKS- OG FLERBEDRIFTS-AKTIVITETER

Nettverks og flerbedriftsprosjekt som ble arrangert i regi av Innovasjon Norge Korea i 2010 inkluderer blant annet:

-Design, mobilisering og ledelse av prosjektet Interactive Content and Entertainment (ICE) – Japan og Korea, et prosjekt der 2 utekontor og 4 distriktskontor i Innovasjon Norge samarbeidet om å samle 26 dataspillbedrifter fra hele landet, for å eksponere dem mot markeder i Asia. Prosjektet består av en hjemhentingsrapport og 2 samlinger for markedspresentasjoner i Norge 2009, samt en delegasjonsreise til Sør-Korea og Japan for alle deltakerne for å knytte forretningskontakter, og en bransjesamling med oppfølgingsmøter på Hamar i 2010.

-Deltakelse på Seoul Food and Hotel Exhibition, den viktigste matutstillingen i Korea. Innovasjon Norge arrangerte en felles stand for norske mateksportører. Det ble samarbeidet med Utenriksdepartementets del av ambassaden i Seoul, distriktskontoret i Finnmark, Innovasjon Norges Hovedkontor og Eksportutvalget For Fisk. Hovedformålet med utstillingen i 2009 var å øke bevisstheten om norsk sjømat i Sør-Korea, med spesielt fokus på laks samt å introdusere oppdrettstorsk og kongekrabbe. Følgende selskap fra Norge deltok: Marine Harvest, Nils Williksen, Norway Prawns, Coast Seafood og Din Baker. Det ble knyttet positive kommersielle kontakter og det er en betydelig økning av norsk sjømatseksport til Korea.

-Deltakelse i Navigate to Asia ICT, et samarbeid mellom Innovasjon Norges kontor i Nordøst-Asia, Innovasjon Norges hjemmeapparat og utvalgte bedrifter som ønsket å evaluere markedssettingsprosesser i regionen.

PROFILERINGS-AKTIVITETER

I tillegg til profilering gjennom flerbedriftsprosjekt, gjennomførte kontoret også andre profileringsaktiviteter, noen eksempler under:

- Deltakelse på åpning av Gwangju Senior City i Sør-Korea, med foredragsholdere fra departement og akademia i Norge
- Gjennomføring av CCS seminar med akademiske aktører fra flere norske og koreanske aktører, avholdt ved det koreanske universitetet KAIST
- Gjennomføring av ambassadeprosjektet Carbon Value Chain (CCS og tilstøtende) seminar i Seoul, sammen med det koreanske Presidential Committee on Green Growth
- Planlegging av Korea Norway Economic Cooperation Council (KNECC), med ca 100 deltakere fra norske og koreanske virksomheter, akademia og offentlige instanser
- Innovasjon Norge Korea eskorterte en delegasjon koreanske journalister til ulike arrangementer og turistdestinasjoner, samt akvakultur lokasjoner i Norge
- Deltakelse og innlegg på SINTEF og NTNUs seminar om Offshore vind og CCS sammen med deres koreanske partnere, i Trondheim
- Koordinering og deltakelse i forbindelse med delegasjon fra Greater Stavanger, med representanter fra næringsliv og lokalpolitikk i Rogaland.

Foto: Korea Tourism Organisation

ENKELTBEDRIFTSPROSJEKT

Det ble gjennomført prosjekter med 12 forskjellige enkeltbedrifter som ønsker å øke sin eksponering og tilstedeværelse i det koreanske markedet. Bedriftene hadde sitt hovedvirke innen Maritim, Marin, Helse og Energi og Miljø-sektoren

Prosjektene var fokusert både rundt markedsinformasjon, markedsoppfølging, partnersøk, etablering av datterselskap eller Joint Venture (JV), samt andre relevante markedstjenester.

HJEMHENTINGSPROSJEKT

Kontoret har i 2009 ledet eller deltatt i flere prosjekter der formålet var å hente hjem markedsinformasjon og kunnskap for relevante miljøer i Norge:

- Markedsstudie - medisinsk teknologi og geriatriske hjelpemidler
- Markedsstudie - akvakultur og sjømat
- Maritim markedsinformasjon (maritime nyhetsbrev)
- Markedsstudie - Telekom-Internett-Media (TIM)
- Analyse – norske bedrifters muligheter i forhold til Sør-Koreas globale satsning på vindkraft

PARTNERSTØTTE

Innovasjon Norges kontor i Sør-Korea har i løpet av året bistått bl.a. Utenriksdepartementet, Nærings og Handelsdepartementet, Eksportutvalget For Fisk (EFF) og Forskningsrådet med markedsaktiviteter og informasjon.

Reidar Grevskott Foto: Innovasjon Norge

Innovasjon Norge
c/o Royal Norwegian Embassy
13th Floor, Jeongdong Building
15-5 Jeong-dong, Jung-gu
Seoul 100-784, Korea
Tel : +82-2-2096-2971/Fax: +82-2-2096-2970

**INNOVASJON
NORGE**

innovasjonnorge.no

Innovasjon Norge tilbyr produkter og tjenester som skal bidra til å øke innovasjonen i næringslivet over hele landet, utvikle distriktene, og profilere norsk næringsliv og Norge som reisemål. Med kontorer i alle fylker og i mer enn 30 land over hele verden er det lett å komme i kontakt med oss.

Våre medarbeidere har kunnskap om lokale og internasjonale forhold som skal bidra til at kundenes ideer blir forretnings-suksesser.

Innovasjon Norge
Postboks 448 Sentrum,
0104 Oslo

Telefon: 22 00 25 00,
Faks: 22 00 25 01
post@innovasjonnorge.no

INNOVASJON
NORGE

2010

Detaljrapporter

Vedlegg til Årsrapport 2010

Innholdsfortegnelse

1. SATSINGER, PROGRAMMER OG TJENESTER I 2010	4
2. INNOVASJON NORGES SATSINGER I 2010	6
2.1 LANDBRUKSSATSINGEN	6
2.2 MARIN SATSING.....	10
2.3 REISELIVSSATSINGEN	15
2.4 OLJE- OG GASSATSINGEN.....	20
2.5 HELSESATSINGEN.....	25
2.6 ENERGI- OG MILJØSATSINGEN	29
2.7 IKT-SATSINGEN	33
2.8 MARITIM SATSING	37
2.9 KULTUR- OG OPPLEVELSESNÆRINGENE.....	41
3. INNOVASJON NORGES PROGRAMMER I 2010	44
3.1 ARENA-PROGRAMMET.....	44
3.2 NORWEGIAN CENTRES OF EXPERTISE (NCE-PROGRAMMET).....	53
3.3 REGIONAL OMSTILLING.....	62
3.4 KOMPETANSEPROGRAMMET	68
3.5 INTERNASJONAL VEKST-PROGRAMMET.....	72
3.6 BEDRIFT I EU/ENTERPRISE EUROPE NETWORK	78
3.7 PROFILERING AV NORSK REISELIV	84
3.8 INNOVASJON I REISELIVSNÆRINGEN.....	95
3.9 OMDØMMEPROGRAMMET.....	101
3.10 FORSKNINGS- OG UTVIKLINGSKONTRAKTER (OFU/IFU).....	106
3.11 MILJØTEKNOLOGIORDNINGEN.....	120
3.12 BIT-PROGRAMMET.....	125
3.13 DESIGNPROGRAMMET	133
3.14 MARINT VERDISKAPINGSPROGRAM.....	138
3.15 VERDISKAPINGSPROGRAMMET FOR MATPRODUKSJON	146
3.16 TREBASERT INNOVASJONSPROGRAM	153
3.17 BIOENERGIPROGRAMMET	159
3.18 VERDISKAPINGSPROGRAMMET FOR REINDRIFT	164
3.19 UTVIKLINGSPROGRAM FOR GRØNT REISELIV.....	169
3.20 FORNY-PROGRAMMET	178
3.21 PROGRAMMET FOR SVENSK-NORSK NÆRINGSLIVSSAMARBEID (SNNS).....	181
3.22 SEKTORPROGRAM MARITIM UTVIKLING	182
3.23 KVINNER I NÆRINGSLIVET	186
3.24 UNG GRÜNDER	191
3.25 HØYVEKSTPROGRAMMET.....	195
3.26 SEKTORPROGRAMMER.....	200
4. RAPPORTERING OM STIPENDORDNINGENE 2010	202
4.1 ETABLERERSTIPEND - MIDLER FRA KRD/FYLKESKOMMUNENE.....	202
4.2 LANDSDEKKENDE ETABLERERSTIPEND - MIDLER FRA NHD.....	205
4.3 INKUBATORSTIPEND	207
4.4 ETABLERERSTIPEND SVALBARD.....	210
5. ANDRE TJENESTER/ORDNINGER I 2010	211
5.1 FYLKESVISE BYGDEUTVIKLINGSMIDLER.....	211
5.2 SENTRALE BYGDEUTVIKLINGSMIDLER.....	238
5.3 INN PÅ TUNET OG INN PÅ TUNET LØFTET.....	239
5.4 KONFLIKTFOREBYGGENDE TILTAK MELLOM REINDRIFT OG JORDBRUK.....	241
5.5 FØRSTELINJE FOR UTVIKLING AV NÆRINGSLIV I KOMMUNENE (FUNK).....	242
5.6 BEDRIFTSNETTVERK-TJENESTEN	245
5.7 CIP EIP (ENTERPRISE AND INNOVATION PROGRAMME).....	250
5.8 IPR-OMRÅDET I INNOVASJON NORGE.....	259
5.9 CSR-PROGRAMMET	261
5.10 NÆRINGSUTVIKLING OG BISTAND.....	263
5.11 MESSER OG DELEGASJONER.....	265
6. NORSK UTENRIKSHANDEL 2010	271
7. REISELIVSSTATISTIKK 2010	288
8. VEDLEGG: KUNNSKAPSINTENSIVE OG TJENESTEYTNDE NÆRINGER	303

1. SATSINGER, PROGRAMMER OG TJENESTER I 2010

I Innovasjon Norges (INs) årsrapport for 2010 (hovedrapporten) har vi gitt en kort beskrivelse av virksomheten i 2010 innenfor INs ulike områder. Nedenfor følger mer detaljerte årsrapporter fra INs satsinger, programmer samt fra en del enkelttjenester og -ordninger. Rapporteringen følger i hovedsak samme mal som for 2009.

Det etterfølgende materialet gir forholdsvis detaljert informasjon om hva vi har oppnådd innenfor ulike satsinger, programmer og enkelttjenester i 2010.

For lesere som ønsker et best mulig oversiktsbilde av virksomheten, vises det til hovedrapporten og særlig til sammendraget av denne.

De ulike virkemidlene som benyttes i forhold til kundene vil variere mellom de ulike satsingsområdene. Her følger en oversikt over fordeling av tilsagn i mill. kr, pr. virkemiddel:

Satsingsområde	Lavrisiko-lån	Garanti	Lånebeløp for rentestøtte	Innovasjons- og risikolån	Tilskudd	Totalt sektor	Totalt sektor i % av total
Energi og miljø	80	2	1	98	336	518	8 %
Helse	0	1	0	20	123	144	2 %
IKT	3	4	0	83	175	265	4 %
Kultur og opplevelse	1	3	1	8	74	86	1 %
Landbruk	665	5	1 015	45	595	2 325	37 %
Marin	908	3	0	209	177	1 297	21 %
Maritim	258	6	0	192	118	574	9 %
Olje og gass	5	12	0	19	121	157	2 %
Reiseliv	38	0	10	21	194	263	4 %
Ikke satsingsområde	104	3	0	165	403	675	11 %
Total	2 062	38	1 028	860	2 316	6 303	100 %

Innovasjon Norge

31.des.10

Ressursinnsats

Tilsagn (mill nok) 6 303 100 %
Operative timer 1 086 691 100 %

Tilsagnsvolum

	mnok	av bevilgd kroner	per 31.12.09
Entreprenørskap	855	14 %	18 %
Vekst i Bedrifter	5 101	81 %	78 %
Innovasjonsmiljø	347	6 %	4 %
Andel satsingsområder	5628	89 %	84 %
Tjenesteytende næringer*	1 621	26 %	20 %
Kunnskapsintensive næringer**	636	10 %	8 %
Utlagte indikatorer (kan krysses på flere)		av bevilgede kroner	
SMB med vekstambisjoner	1 669	26 %	24 %
Internasjonalt rettet	2 049	33 %	42 %
Miljørettet	1 174	19 %	17 %
Kompetansesatsing***	1 422	23 %	22 %
FoU basert	970	15 %	12 %
Designrettet	316	5 %	4 %
Rettet mot kvinner	2 173	34 %	29 %
Rettet mot unge	840	13 %	8 %

Innovasjonsnivå/ -type (#1)

	av bevilgede kroner	per 31.12.09
Til innovasjon	4 222	67 % 73 %
Internasjonalt nivå	1 442	34 % 37 %
Nasjonalt nivå	941	22 % 20 %
Regionalt nivå	341	8 % 8 %
Bedriftsnivå	1 498	35 % 35 %
Markedsmessig	305	7 % 9 %
Organisatorisk	137	3 % 8 %
Prosess	1 313	31 % 32 %
Produkt og Tjeneste	2 311	55 % 52 %

IN Målekort 2010

	Antall	per 31.12.09
Regionale sektormøte	12	15
Mobilisere visjoner og vekstambisjoner		
Arena	19	20
NCE	12	12

Største program og tjenester

Alle næringer	Mill	Andel	IN per 31.12.09
Lavrisiko lån	2 062	33 %	35 %
Risiko lån	860	14 %	21 %
Tilskudd	2 316	37 %	30 %
Rentestøtte landbrukslån	1 028	16 %	9 %
Garantier	37	1 %	4 %
Alle tilsagn og alle næringer	6 303	100 %	100 %

Tjenesteytende næringer*	Mill	Andel sum tilsagn	IN per 31.12.09
Lavrisiko lån	262	4 %	2 %
Risiko lån	349	6 %	4 %
Tilskudd	961	15 %	14 %
Rentestøtte landbrukslån	34	1 %	0 %
Garantier	15	0 %	0 %
Tjenesteytende næringer	1 621	26 %	20 %

	Mill
Risiko lån	518
Distriktsrettede lån	342
Sum lån	860

Største tilskudd	Mill
Distriktsutviklingstilskudd	611
BU midler	420
OFU IFU	319
Nettverksprogrammer	121
Regional utvikling	173
Landsdekkende etablererstipend	51
Sum annet	1695

Prioriterte sektorer

	Mill	Andel	IN per 31.12.09	IN per 31.12.09	Timer	Andel	IN per 31.12.09
Energi og miljø	518	8 %	987	10 %	68 772	6 %	58 836
Helse	144	2 %	471	5 %	23 434	2 %	21 102
IKT	265	4 %	417	4 %	50 455	5 %	40 137
Kultur og opplevelse	86	1 %	147	2 %	27 913	3 %	24 088
Landbruk	2 325	37 %	2 407	25 %	120 213	11 %	110 324
Marin	1 297	21 %	2 623	27 %	69 185	6 %	65 989
Maritim	574	9 %	361	4 %	28 324	3 %	21 229
Olje og gass leverandøriindustri	157	2 %	471	5 %	42 660	4 %	42 918
Reiseliv (#3)	263	4 %	367	4 %	176 024	16 %	153 351
Andre sektorer	674	11 %	1 542	16 %	479 711	44 %	437 026
Sum	6 303	100 %	9 792	100 %	1 086 691	100 %	975 000

Prioriterte kontorer (#2)

	Mill	Andel	IN per 31.12.09	IN per 31.12.09
Møre og Romsdal	1015	16 %	1241	13 %
Troms	477	8 %	990	10 %
Sør-Trøndelag	398	6 %	683	7 %
Hordaland	522	8 %	670	7 %
Rogaland	262	4 %	654	7 %
Nordland	416	7 %	678	7 %
Nord-Trøndelag	312	5 %	615	6 %
Sogn og Fjordane	355	6 %	523	5 %
Buskerud Vestfold	277	4 %	461	5 %
Finnmark	301	5 %	395	4 %
Hedmark	343	5 %	361	4 %
Agder	354	6 %	359	4 %
Oslo	168	3 %	372	4 %
Oppland	165	3 %	330	3 %
Østfold	275	4 %	237	2 %
Telemark	231	4 %	236	2 %
Akershus	142	2 %	172	2 %
Utland og uspesifisert	290	5 %	816	8 %
Sum	6 303	100 %	9 793	100 %

	Mill	Andel
Finnmark	301	5 %
Troms	477	8 %
Nordland	416	7 %
Svalbard	1	0 %
Nord-Norge	1 195	19 %

(#1): Blir ikke 100%. I tillegg kommer kategorien "ikke relevant" og manglende registreringer

(#2): Kontorer prioritert av divisjon Norge og divisjon utland i 2010

* og ** Se vedlegg 3 for definisjon av kunnskapsintensive og tjenesteytende næringer

***omfatter investeringsartene Produktutvikling, Produksjonsprosessutvikling, Markedsutvikling, Forretnings- og organisasjonsutvikling og Kompetanseutvikling og -forvaltning

2. INNOVASJON NORGES SATSINGER I 2010

2.1 Landbrukssatsingen

1. Kort beskrivelse av satsingen

Landbrukssatsingen operasjonaliseres gjennom et bredt sett med tjenester og programmer. De ulike tjenestene og programmene har noe ulike målgrupper, men noe forenklet kan sies at bøndene er hovedmålgruppen for alle program unntatt Trebasert innovasjonsprogram (hovedmålgruppe trebearbeidende industri) og verdiskapingsprogram for reindrift (hovedmålgruppe reindriftsutøvere).

Bygdeutviklingsmidler

Virkeområdet for bygdeutviklingsmidlene er tredelt:

- Utvikling av enkeltbedrifter innen tradisjonelt landbruk/primærproduksjon av landbruksprodukter
- Utvikling av alternativ næringsvirksomhet på gårdsbruk (enkelbedrifter) utenfor de øvrige programmene virkeområder
- Bedriftsovergripende utviklingsarbeid. Hovedmålgruppen er sammenslutninger av målgruppen for 1 og 2 ovenfor, dvs. organisasjoner, produsentsammenslutninger m.v.

Verdiskapingsprogram for matproduksjon (VSP mat)

IN skal bidra gjennom å prioritere kompetansetiltak, produktutvikling, markedsadgang og distribusjonsløsninger, hovedsakelig rettet mot lokalmatprodusenter. Bedrifter med vekstambisjoner prioriteres.

Trebasert innovasjonsprogram

IN skal bidra til målsettingen om å øke trebruken og derigjennom avvirkingen i norske skoger. Dette gjøres gjennom å videreutvikle bedriftene i den trebaserte verdikjeden. Trebasert innovasjonsprogram har spesielt fokus på utvikling av leverandører, konsepter, byggsystemer og kompetanse innenfor byggsektoren, utvikling av treprodukter mot forbrukermarkedet og kompetansetiltak innenfor næringa.

Bioenergiprogrammet

IN skal bidra til utvikling av bioenergi som en inntektskilde i landbruket. Satsingen er rettet både mot anlegg som skal selge varme og mot bygging av varmeanlegg på gårdsbruk. I tillegg satses det på utvikling av brenselproduksjon og salg av brensel.

Det ble i 2009 etablert egen støtteordning for økt produksjon av skogsflis.

Utviklingsprogram for grønt reiseliv

IN skal bidra til bedriftsovergripende utviklingsprosjekter innen kompetanseutvikling, markedsføring, produktutvikling og samarbeid, nettverk og allianser.

Verdiskapingsprogrammet for reindrift

Innovasjon Norge skal bidra til produktutvikling, kompetanse, nettverk/mobilisering og markedskanaler.

2. Rapportering for 2010

Viktige resultater og hendelser i 2010

Verdiskapingsprogrammet for matproduksjon

Forbruket av midler i 2010 økte med 20 %. Innen Verdiskapingsprogram for mat er det videreutviklet et tilbud til erfarne bedrifter som ønsker å vokse (vekstbedriftene).

Det 10-årige Verdiskapingsprogrammet for mat ble avsluttet i 2010, og erstattes av det nye Utviklingsprogrammet for matspesialiteter fra norsk landbruk fra 2011. Hovedområdene videreføres, og det er etablert en egen ekstern styringsgruppe for programmet. Strategisk retning for det nye programmet blir utarbeidet tidlig i 2011.

Innovasjon Norge har videre hatt en sentral rolle i de store mat- og profileringsarrangementene *Internationale Grüne Woche - IGW* (Berlin i januar), *Mat og Reiseliv* (Voss i oktober) og *Matstreif* (Oslo i oktober 10) som før første gang ble gjennomført i tett samarbeid med fiskerinæringa. Innovasjon Norge har samarbeidet med Mattilsynet om intern kompetanseoppbygging i Mattilsynet på småskala foredling, bl.a. gjennom studieturer til Italia og Spania.

Inn på tunet

Inn på tunet er tilrettelagte tilbud på gårdsbruk, og omfatter tilbud til alle aldersgrupper. Dette er i hovedsak tjenestetilbud som foregår i nært samarbeid med oppvekst/skole-, helse- og sosialsektor i kommunen.

I 2010 ble "Inn på tunet løftet" etablert som et samarbeid som en 3-årig satsing mellom Landbruks- og matdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet. Målet med satsingen er å stimulere etterspørselssiden slik at Inn på tunet skal bli en naturlig del av et variert og kvalitetssikret tjenestetilbud i kommunene, og bidra til økt næringsutvikling i landbruket. Hele rammen på 9 mill. kroner ble disponert.

Trebasert innovasjonsprogram

Trebasert innovasjonsprogram har i 2010 innvilget 73 prosjekter. Prosjektene er i ennå sterkere grad enn tidligere rettet direkte mot utvikling i bedriftene. Arbeidet i 2010 har vært fokusert på områder som har størst betydning for å øke trevolum framover. Dette omfatter bl.a. nye løsninger innenfor landbruksbygg og byggsektoren forøvrig, etablering av leverandørnettverk og industrialisering av produksjonen.

Det er avgjørende for resultatene i programmet at det arbeides proaktivt mot trenæringen for å utvikle nye løsninger og markedsmuligheter. Dette arbeidet er ytterligere styrket gjennom regionale "tre drivere" som programmet har deltatt i utviklingen av. Programmet koordinerer arbeidet slik at ny kunnskap kan viderefremmes og spisskompetanse blant driverne kan utnyttes i hele nettverket.

Programmet har også sammen med Landbruks- og Matdepartementet i sterkere grad synliggjort innovative prosjekter som gjennomføres innenfor trebransjen gjennom presse og media.

Bioenergiprogrammet

Bioenergiprogrammet har i 2010 hatt en sterk økning i aktiviteten spesielt på varmesiden. Totalt er det gjennomført prosjekter for ca. 60 mill. kroner knyttet til varme- og biogassproduksjon i Landbruket. Til flisproduksjon er det brukt ca. 10 mill. kroner. Interessen for utbygging av varmeanlegg har økt som følge av økte energipriser og fokus på miljøvennlig drift og kortreist energi.

Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv

Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv har i 2010 bevilget tilskudd til 10 utviklingsprosjekter. Det bygdebaserte reiselivet er i vekst, og det oppleves et økt fokus på utvikling av naturbaserte aktiviteter og opplevelser koblet mot lokale matopplevelser. Markedsførings- og temaprojektene er gjennomført med gode resultater.

b. Ressursinnsats i 2010

Samlet sett utgjør landbrukssatsingen 2,3 mrd. kroner (inkl. låneramme rentestøtte på vel 1 000 mill. kroner) fordelt på knapt 3 100 tilsagn. Antall tilsagn er redusert med knapt 100 i forhold til 2008, mens bevilgningene er redusert med ca. 100 millioner i forhold til 2009. Midler fra Landbruks- og matdepartementet utgjør omlag 1,6 mrd. kroner (inkl. låneramme rentestøtte). Omlag 70 operative årsverk er knyttet til landbrukssatsingen.

c. Cases

Morten Scakenda med *Bakeriet i Lom* vant den nasjonale Bygdeutviklingsprisen i 2010.

Daglig leder og gründer Morten Schakenda har bakgrunn som leder ved Gastronomisk Institutt og fra kjente restauranter som Bagatelle, D'Artagnan og Holmenkollen Restaurant i Oslo. Etablerte i 2004 Bakeriet i Lom, som på få år har skapt sin egen merkevare i et område preget av matkultur og drivende krefter (Fossheim, Brimi m.fl.), og som Schakenda er blitt en del av. "Bakeren i Lom" er blitt et begrep langt ut over nærområdet, og har også utgitt koke-/bakebøker.

Schakenda er opptatt av lokale råvarer, og bidrar på den måten for flere småskalaprodusenter i distriktet. Flere av brødsortene er basert på lokalt korn fra Skjåk, og urter, krydder, ost og kjøtt er også fra lokalområdet. Bedriften har 12 helårs arbeidsplasser, på sommerstid teller arbeidsstokken over 30 personer er tildelt både Lom kommune og Nord-Gudbrandsdal næringsforenings næringspris.

Vinneren av den nasjonale BU-prisen Morten Schakenda sammen med prisutdelerne landbruks- og matminister Lars Peder Brekk og Toppen Bech (foto: Innovasjon Norge).

Prosjekt Innofinn

Prosjektet Innofinn startet opp i 2006, og ble avsluttet i 2010. Målet med prosjektet har vært å skaffe ny kunnskap som fremmer innovasjon, entreprenørskap, utvikling og samarbeid blant fisketurismeaktører i innlandet. Prosjektet er et brukerstyrt FoU-prosjekt om innlandsfisketurisme. Prosjektet gjennomføres som et samarbeid mellom skogsamvirkene Mjøsen Skog BA, Glommen Skog BA, Viken Skog BA og Utmarksavdelingen for Østfold og Akershus og institusjonene Norsk institutt for naturforskning, Østlandsforskning og Skogbrukets Kursinstitutt.

Prosjektet har arrangert nettverkssamlinger, konferanser, studieturer og kurs, og gitt viktig veiledning til enkeltbedrifter. Det har vært suksess med blant annet utvikling av gjeddefiske i Østfold, som har hatt det tyske markedet som hovedsatsingsområde.

Prosjektet har tilført reiselivsaktører, grunneiere og utmarkslag, offentlige institusjoner og forvaltning samt fiskerne selv, en større bevissthet om viktige forhold og sammenhenger mellom fiskeressursen og verdiskaping i denne gryende næringen.

Landbruk				
31.des.10				
Ressursinnsats				
Tilsagn (mill nok)	2 325	37 %	Sats per 31.12.09 25 %	
Operative timer	120 213	11 %	11 %	
Tilsagnsvolum				
	mnok	av bevilgede kroner	IN	Sats per 31.12.09
Entreprenørskap	293	13 %	14 %	15 %
Vekst i Bedrifter	2 001	86 %	81 %	84 %
Innovasjonsmiljø	31	1 %	6 %	1 %
Andel satsingsområder	2325	100 %	100 %	100 %
Tjenesteytende næringer*	165	7 %	26 %	6 %
Kunnskapsintensive næringer**	49	2 %	10 %	1 %
Utvalgte indikatorer (kan krysses på flere)				
	av bevilgede kroner			
SMB med vekstambisjoner	196	8 %	26 %	10 %
Internasjonalt rettet	68	3 %	33 %	4 %
Miljørettet	185	8 %	19 %	6 %
Kompetansesatsing***	100	4 %	43 %	6 %
FoU basert	34	1 %	15 %	2 %
Designrettet	27	1 %	5 %	2 %
Rettet mot kvinner	1 043	45 %	34 %	39 %
Rettet mot unge	519	22 %	13 %	19 %
Innovasjonsnivå/ -type (#1)				
	av bevilgede kroner	av bevilgede kroner	Sats per 31.12.09	
Til innovasjon	1 314	57 %	67 %	65 %
av innovasjon				
Internasjonalt nivå	36	3 %	34 %	4 %
Nasjonalt nivå	101	8 %	22 %	7 %
Regionalt nivå	127	10 %	8 %	8 %
Bedriftsnivå	1 050	80 %	35 %	80 %
av innovasjon				
Markedsmessig	34	3 %	7 %	7 %
Organisatorisk	67	5 %	3 %	5 %
Prosess	607	46 %	31 %	35 %
Produkt og Tjeneste	493	38 %	55 %	35 %
IN Målekort 2010				
	Satsing	IN	Sats per 31.12.09	
Regionale sektormøte	0	12	1	
Mobilisere visjoner og vekstambisjoner				
Arena	1	19	0	
NCE	1	12	1	
Største tjenester og programmer				
Alle næringer	Mill	#####	Fem største tilskudd	Mill
Lavrisko lån	665	29 %	Lånebeløp for rentestøtte	1015
Risiko lån	45	2 %	BU-midler tilskudd	400
Tilskudd	595	26 %	VSP mat	56
Lånebeløp for rentestøtte (landbrukslån)	1 015	44 %	Bioenergi program	40
Garantier	5	0 %	Distriktsutviklingstilskudd	25
Alle tilsagn og alle næringer	2 325	###	Sum	1536
		100 %		66 %
Prioriterte kontorer* (#2)				
	Timer	Antall	31.12.2009	
			Timer	Antall
Totalt for divisjon utland:	2 567	16	3 342	13
IN Hamburg E (HAME)	761	5	718	2
IN Lisboa (LISB)	89	1	41	0
IN Madrid E (MADE)	281	2	395	1
IN Milano E (MILE)	164	2	535	3
IN Paris E (PARE)	380	3	296	3
Sum UK pri 1	1 674	13	1 985	9
	65 %	81 %	59 %	69 %
Totalt for divisjon Norge:	Timer 98 843	Tilsagn kr 2286	Timer 90 169	ilsagn kr 2337
IN Østfold (OSTF)	111	111	281	109
IN Oslo, Akershus og Østfold (OAOS)	5 959	219	4 592	201
IN Hedmark (HEDM)	7 946	266	7 871	217
IN Oppland (OPPL)	6 922	93	6 036	107
IN Buskerud og Vestfold (BUVE)	9 729	172	8 188	159
IN Telemark (TELE)	3 391	124	3 552	123
IN Agder (AGDE)	6 724	167	4 952	115
IN Rogaland (ROGA)	6 804	130	6 648	173
IN Hordaland (HORD)	7 602	139	7 695	168
IN Sogn og Fjordane (SOFJ)	6 191	139	5 459	103
IN Møre og Romsdal (MORO)	5 931	168	5 170	225
IN Sør-Trøndelag (SOTR)	6 450	192	6 033	167
IN Nord-Trøndelag (NOTR)	7 707	193	6 894	230
IN Nordland (NORD)	4 864	105	4 378	131
IN Troms (TROM)	9 395	123	9 224	157
IN Finnmark (FINM)	2 843	56	2 884	61
Utland				
Sum Prioritet 1 DK	98 459	2286	89 857	2337
	100 %	###	100 %	100 %

(#1): Blir ikke 100%. I tillegg kommer kategorien "Ikke relevant" og manglende registreringer

* og ** Se vedlegg 3 for definisjon av kunnskapsintensive og tjenesteytende næringer

***omfatter investeringsartene Produktutvikling, Produksjonsprosessutvikling, Markedsutvikling, Forretnings- og organisasjonsutvikling og Kompetanseutvikling og -forvaltning

(#2) Kontorer prioritert av divisjon Norge og divisjon utland i 2010

2.2 Marin satsing

1. Kort beskrivelse av satsingen

Sjømatsatsingen omfatter sjømatproduksjon fra oppdrett og fangst, og setter fokus på utvikling av sammenhengende verdikjeder for sjømat fra råstoff til marked. Underleverandører, FoU, marin bioteknologi og utvikling av nye arter inngår i satsingsområdet. Bedrifter som vil styrke sin kundetilpasning prioriteres. Utnyttelse av biråstoff, jf. Bioøkonomien, utvikling og kommersialisering av nye marine arter og skjell samt leverandører av innsatsfaktorer til næringen er viktige utviklingsområder.

2. Rapportering for 2010

a. Viktige resultater og hendelser i 2010

Utfordringen i marin næring er bedriftenes evne til å oppnå robuste priser i markedene gjennom mer langsiktige kunderelasjoner og bedre utnyttelse av produktenes fortrinn. I 2010 har vi sammen med transportørene og sjømatnæringen startet et prosjekt med følgende mål: Innføring av nasjonale og internasjonale standarder for strekkoding, økt effektivitet og fleksibilitet i transport av sjømat og bedret effektivitet og kontroll over kvaliteten gjennom verdikjeden. Standard for digital koding er en forutsetning for sporing og øker evnen til fleksibel tilpasning til kundebehov.

I 2010 har samarbeidet med Eksportutvalget for Fisk, Forskningsrådet og Fiskeri- og havbruksnæringens Forskningsfond (FHF) resultert i flere konkrete prosjekter. Innen kompetanseområdet er det bl.a. startet opp et prosjekt sammen med FHF og Pelagisk faggruppe for å styrke bedriftenes evne til å gjøre gode strategiske valg når det gjelder utnyttelse av biråstoff. Dette må ses i nær sammenheng med ambisjonene om å utvikle Norge som et internasjonalt foregangsland innenfor Bioøkonomien. Gjennom Marint verdiskapingsprogram (MVP) er det igangsatt nye hovedprosjekt både i konvensjonell sektor (tørrfisk) og i pelagisk sektor. Målet for prosjektene er å utvikle fortrinn i markedet.

MVP er i 2010 utvidet med flere kompetansetilbud. Kompetanseprogram for Sjømatnæringen som leveres av NHH til 30 nøkkelpersoner for femte året på rad i 2011, ble utvidet med Navigator Sjømat rettet mot implementering av strategi i bedriften. Traineeordningen ble forenklet og videreført i 2010, og Regionale kompetansetilbud er lansert som et tilbud for mindre bedrifter, gjerne knyttet opp mot "Kystnæring mot marked". Det siste er rettet mot styrking av varig lønnsom aktivitet i områder med omstillingsbehov, første periode fra juni 2008 til juni 2010. Mange gode prosjektmuligheter ga grunn til videreføring. Etter ny anbudsrunder i 2010 med sterk konkurranse har PriceWaterhouseCoopers fått fornyet avtale.

Aktiviteter på hjemmemarkedet har fått økt oppmerksomhet i 2010. Prosjektet Hvalprodukter mot det norske markedet gjennomførte seminar under Matstreif. Matstreif ble i 2010 med 50/50 % finansiering fra landbruk og marin. Arrangementet ble gjennomført på Rådhusplassen med tung deltakelse fra marin side med positive tilbakemeldinger.

IN internt har fokusert på å øke kompetansen om markedsorientering for å styrke vår rolle som støttespiller for markedstilpasning av marine bedrifter. Vi gjør det ved å koble kompetansen ved distriktskontorene sterkere sammen med våre internasjonale kontorer.

Fiskeflåten

Lånefinansiering av fiskeflåten er et betydelig område. I 2010 ble det bevilget 720 mill. kroner i kommersielle lån. Vi finansierer både nybygg og kjøp av (nyere) bruktbåter, i større saker i samarbeid med kundens bank. Fornyelse er viktig for effektivisering i næringen og for rekruttering til yrket. Moderne fiskefartøy gir også bedre håndtering av råstoffet, bedre kvalitet og bedre ivaretagelse av biprodukter. Flåten er første ledd i verdikjeden, det er derfor viktig å involvere flåten sterkere for å tilfredsstille stadig mer krevende kunder.

Kvotekjøp er den andre hoveddelen innen flåtefinansiering. De senere år har det skjedd en kontinuerlig strukturering i næringen, noe som myndighetene har lagt til rette for både gjennom regelverket og ved kondemneringsordninger.

De viktigste bestandene av hvitfisk og pelagiske fiskeslag anses å være bærekraftig forvaltet. Etter en vanskelig markedsmessig periode – spesielt for torsk – er utsiktene for 2011 gode, både når det gjelder kvantum og pris. De naturlige svingninger i de ulike bestandenes årsklasser og endringer i vandringsmønsteret samt andre variable gjør fra tid til annen at rederne får problemer med å betjene gjelden. Ved å ta hensyn til næringens spesielle utfordringer har vi over tid hatt svært lite tap på denne næringen.

Havbruk

Det var en spesielt sterk etterspørsel etter laks og ørret i eksportmarkedene i 2010. Gunstige valutakurser og høye priser ga en vekst på 7,4 mrd. kroner eller 29 % til 33,1 mrd. kroner. Havbrukprodukter utgjør 62 % av samlet norsk sjømateksport. I volum passerte oppdrett i 2010 en million tonn, med laks på 950 000 tonn, regnbueørret 55 000 tonn, torsk 18 000 tonn og kveite 1 600 tonn.

Næringen blir møtt med stadig ny krav. Det er vesentlig at næringen jobber med sitt omdømme og viser bærekraftighet, også med hensyn til ville laksebestander, bekjempelse av lakselus, rømming og utslipp av organisk materiale. I 2010 har vi bidratt til oppstarting av 33 utviklingsprosjekter relatert til lakselusbekjempelse.

Hjemmemarkedet er stort og det ble omsatt i Norge for 5,2 mrd. kroner i 2010. Eksportverdien til store markeder som Frankrike og Russland var 5,28 og 5,24 mrd. kroner, det norske markedet har altså utviklet seg til å bli ett av de viktigste for norsk sjømat. Satsing på det godt betalende hjemmemarkedet via MVP er derfor viktig.

For torskeoppdrett er de kommende årene krevende. Næringen er i en tidlig utviklingsfase med behov for betydelig risikoavlastning. Utfordringer knyttet til tidlig kjønnsmodning og svak tilvekst krever fortsatt betydelig FoU-innsats. Prosjekt "Fersk Torsk" har bidratt til at torskeaktørene har diskutert optimale strukturer, samarbeidsrelasjoner og gjensidige forpliktelser. I 2010 var det en betydelig avskalling av antall aktører med torsk i merdene. Utsett av fisk er de siste to årene nedskalert, produksjonen i 2011 og 2012 anslås som en følge av dette til 10-13 000 tonn. Eksporten av oppdrettskveite lå på 70,8 mill. kroner i 2010, en økning på 15 % fra 2009.

b. Ressursinnsats i 2010

I 2010 var samlede marine tilsagn på 1 296 mill. kroner som utgjør 21 % av IN samlede tilsagn i perioden. Registrert ressursbruk er 66.000 timer som er 12 % av IN ressursbruk. Av marine tilsagn har 87 % gått til Vekst i bedrifter og 50 % ligger innenfor indikator Internasjonalt rettet.

Norsk sjømateksport var i 2010 på 53,8 mrd. kroner og for sjuende år på rad ble det satt ny eksportrekord for sjømat. Økningen er på hele 9,1 mrd. kroner fra 2009. Samlet volum er 2,7 mill. tonn. Det serveres 37 millioner måltider norsk sjømat hver dag.

c. Cases

Grytafjord

Markedet oppfatter snurrevadfanget fisk som fisk av dårlig kvalitet, og prisen som oppnås er forholdsvis lav. Når prisen blir lav med påfølgende mindre inntekter til båt og mannskap, blir også motivasjonen til mannskapet en stor utfordring. Det er mannskapet som skaper verdiene og kvalitetsarbeidet må ha fokus i alle ledd.

Ledelsen i Harhaug I så behov for å ta grep og ønsket å skape en tydeligere profil for sine produkter samt finne nye salgskanaler. Gjennom konkrete tiltak ønsket ledelsen å oppgradere selve snurrevadproduktet slik at det over tid bygges kunderelasjoner. Det handler om den totale behandlingen av produktet. Det skal i første omgang bygges tettere relasjoner mellom Harhaug I/Grytafjord AS og salgsselskapet Nordic Seaco AS og videre mot diverse kunder i markedet. Målsettingen er å skape flere kunderelasjoner slik at man ikke blir avhengig av ett marked.

Resultater:

- Fartøyet har fulgt opp med justeringer i fangstbehandling – både hva angår kvalitet og størrelsegradering
- Kunde er tilfreds med den leverte kvalitet og signaliserer etterspørsel som er større enn ett fartøy kan levere
- Merpris oppnås – dette gir også effekt på mannskapsloft og gir motivasjon
- I hovedprosjektet (besluttet å søke) vil flere fartøy bli involvert
- I sum: Et flott eksempel på at medvirkning fra første ledd i verdikjede er vesentlig for å skape en merverdi og en langsiktig kunderelasjon

LOFOTEN EXCLUSIVE

Brødrene Berg AS - som eier et konvensjonelt fiskemottak på Værøy - har igangsatt et prosjekt som har som målsetting å produsere og selge utvannet tørrfiskfilet av torsk på det spanske markedet. Selskapets tørrfisk selges i dag på det italienske markedet som ordinær tørrfisk (ikke utvannet). Til å drive prosjektet i Spania, har Brødrene Berg AS stiftet selskapet Lofoten Exclusive SL - et spanskregistrert selskap.

Prosjektet ble startet opp i vinteren 2010 år ved at bedriften gjennomførte et egenfinansiert forprosjekt - med blant annet en første introduksjon for spanske restauranter i Alicante 20. - 22. februar 2010. Gjennom støtte fra Innovasjon Norge og MVP, gikk selskapet over i et hovedprosjekt sommeren 2010.

Til tross for små ressurser har selskapet oppnådd relativt gode resultater så langt, og ikke minst; lært en hel del om det spanske markedet. I tillegg til satsingen på utvannet tørrfiskfilet, har Brødrene Berg AS også valgt å introdusere andre produkter i det spanske markedet – lutefisk, fersk skrei og torsketunger. Dette grunnet etterspørsel etter disse produktene i forbindelse med dette prosjektet.

Lofoten Exclusive SL har introdusert produktene (tørr- og lutefisk) for 75 spanske restauranter i high-end segmentet gjennom kurs og oppfølgingsprogram. Selskapet har fått en god mottakelse av varehuskjeden El Corteingles og de er nå godkjent som leverandør på nasjonalt nivå. Lofoten Exclusive SL er godkjent som leverandør til kjedens Gourmet Shop, supermarkeder og restauranter og det er gjennomført en del event i samarbeide varehuskjeden. Lofoten Exclusive SL har videre deltatt på matvaremesser,

blant annet i Gastronomika i San Sebastian, hvor det ble vist stor interesse for selskapets produkter.

Å introduserer et nytt produkt i et nytt marked er ressurskrevende – både kompetansemessig og økonomisk. Selv om det har vært stor oppmerksomhet og interesse for selskapets produkter, er det ikke noen garanti for at de lykkes. Så langt har imidlertid selskapets ledelse, entusiastiske medarbeider og forretningsforbindelser, gjort mye riktig, og forhåpentlig vil det resultere i et salg som vil generere tilstrekkelig kapital til at selskapet får et skikkelig fotfeste i det spanske markedet.

Marin 31.des.10					
Ressursinnsats				Sats per 31.12.09	
Tilsagn (mill nok)	1 297	21 %		27 %	
Operative timer	69 185	6 %		7 %	
Tilsagnsvolum					
	mnok	av bevilgede kroner	IN	Sats per 31.12.09	
Entreprenørskap	93	7 %	14 %	13 %	
Vekst i Bedrifter	1 170	90 %	81 %	87 %	
Innovasjonsmiljø	33	3 %	6 %	1 %	
Andel satsingsområder	1297	100 %	100 %	100 %	
Tjenesteytende næringer*	64	5 %	26 %	2 %	
Kunnskapsintensive næringer**	31	2 %	10 %	1 %	
		av bevilgede kroner			
Utvalgte indikatorer (kan krysses på flere)					
SMB med vekstambisjoner	548	42 %	26 %	28 %	
Internasjonalt rettet	396	31 %	33 %	50 %	
Miljørettet	125	10 %	19 %	17 %	
Kompetansesatsing***	119	9 %	43 %	19 %	
FoU basert	122	9 %	15 %	8 %	
Designrettet	32	2 %	5 %	1 %	
Rettet mot kvinner	333	26 %	34 %	15 %	
Rettet mot unge	154	12 %	13 %	6 %	
Innovasjonsnivå/ -type (#1)					
	av bevilgede kroner	av bevilgede kroner	Sats per 31.12.09		
Til innovasjon	758	58 %	67 %	62 %	
Internasjonalt nivå	228	30 %	34 %	45 %	
Nasjonalt nivå	348	46 %	22 %	20 %	
Regionalt nivå	40	5 %	8 %	6 %	
Bedriftsnivå	142	19 %	35 %	29 %	
Markedsmessig	119	16 %	7 %	9 %	
Organisatorisk	12	2 %	3 %	7 %	
Prosess	320	42 %	31 %	39 %	
Produkt og Tjeneste	279	37 %	55 %	36 %	
IN Målekort 2010					
	Satsing	IN	Sats per 31.12.09		
Regionale sektormøte	1	12	2		
Mobilisere visjoner og vekstambisjoner					
Arena	2	12	2		
NCE	1	12	1		
Største tjenester og programmer					
Alle næringer	Mill	#####	Fem største tilskudd	Mill	
Lavrisiko lån	908	70 %	54 %	Distriktsutviklingstilskudd	72
Risiko lån	209	16 %	26 %	Marint verdiskapningsprogram	62
Tilskudd	177	14 %	7 %	OFU/IFU	13
Rentestøtte landbrukslån	0	0 %	0 %	RDA	7
Garantier	3	0 %	12 %	Landsdekkende etablererstipend	2
Alle tilsagn og alle næringer	1 297	100 %	100 %	Sum	156
					12 %
Prioriterte kontorer (#2)					
	Timer	Antall	31.12.2009 Timer	Antall	
Totalt for divisjon utland:	13 863	71	11 466	41	
IN Lisboa (LISB)	214	1	24	0	
IN Madrid E (MADE)	1 390	5	405	1	
IN Paris E (PARE)	516	4	1 148	0	
IN Moskva E (MOSE)	2 068	9	849	4	
IN Seoul (SEOU)	799	5	1 173	0	
IN St. Petersburg (STPE)	170	1	0	7	
IN Warszawa E (WARE)	1 402	8	793	0	
Sum UK pri 1	6 558	33	4 392	12	
	47 %	46 %	38 %	29 %	
	Timer	Tilsagn kr	Timer	Tilsagn kr	
Totalt for divisjon Norge:	43 685	1268	42 751	2528	
IN Sør-Trøndelag (SOTR)	1 819	42	1 426	221	
IN Hordaland (HORD)	5 707	123	5 502	193	
IN Troms (TROM)	5 182	118	4 009	569	
IN Rogaland (ROGA)	1 298	18	1 498	109	
IN Sogn og Fjordane (SOFJ)	4 446	110	4 186	152	
IN Møre og Romsdal (MORO)	8 765	419	9 967	633	
IN Nord-Trøndelag (NOTR)	1 485	40	1 331	29	
IN Nordland (NORD)	7 289	144	6 116	407	
IN Finnmark (FINM)	6 873	154	7 454	122	
Sum Prioritet 1 DK	42 864	1 168	41 489	2 435	
	98 %	92 %	97 %		

(#1): Blir ikke 100%. I tillegg kommer kategorien "ikke relevant" og manglende registreringer

* og ** Se vedlegg 3 for definisjon av kunnskapsintensive og tjenesteytende næringer

***omfatter investeringsartene Produktutvikling, Produksjonsprosessutvikling, Markedsutvikling, Forretnings- og organisasjonsutvikling og Kompetanseutvikling og -forvaltning

(#2) Kontorer prioritert av divisjon Norge og divisjon utland i 2010

2.3 Reiselivssatsingen

1. Kort beskrivelse av satsingen

Målgruppe

Satsingens målgruppe er norsk reiselivsnæring og våre internasjonale samarbeidspartnere som jobber for å få utenlandske turister til Norge.

Viktigste utfordringer

Internasjonalt reiseliv forventes å dobles i antall internasjonale reiser fra 808 millioner reiser i 2005 til 1,6 mrd. internasjonale reiser i 2020. Dette tilsvarer en årlig vekst på 4,1 prosent i følge UNWTO. For at Norge skal ta del i denne veksten, må det være en offensiv satsing på utvikling av produkter, produktkonsepter og reisemål, i tillegg til kompetanseutvikling i reiselivsnæringen og markedsføring av Norge som reisemål.

Mål og ambisjoner

- Norge skal ta en større del av den internasjonale veksten i reiseliv ved å være et av de foretrukne reisemålene for den kvalitetsbevisste reisende.
- Reiselivsstrategien er rettet mot å utløse økt verdiskaping i de norske reiselivsnæringene basert på en offensiv produkt- og markedsrettet satsing.

2. Rapportering for 2010

a. Viktige resultater og hendelser i 2010

I 2010 økte antall turistankomster på verdensbasis med syv prosent, og mye tyder på at finanskrisen har sluppet taket på internasjonal turisttrafikk. Alle verdensdeler rapporterer om en vekst, selv om veksten til en stor grad ble drevet av utviklingsland. Europa er den verdensdelen som sliter mest med å komme seg etter finanskrisen. Veksten ble på beskjedne tre prosent, men også innad i Europa er veksten ujevnt fordelt. Resultater for 2010 viser at Nord-Europa hadde en nedgang i antall turistankomster på 0,1 prosent.

Norge hadde en økning i antall kommersielle gjestedøgn på to prosent i 2010. Utenlandske gjestedøgn økte med fem prosent, mens norske gjestedøgn økte med en prosent viser ferske tall fra SSB.

Norske gjestedøgn utgjorde med dette 72 prosent av alle kommersielle gjestedøgn i fjor. Veksten på fem prosent i utenlandske gjestedøgn er til en stor grad fordelt på Innovasjon Norges utenlandsmarkeder, med unntak av en nedgang fra Danmark (-4 %), Nederland (-3 %) og Storbritannia (-1 %).

Tyske gjestedøgn økte med tre prosent i 2010, og Tyskland utgjør med dette nok en gang Norges største utenlandske marked med 20 prosent av alle utenlandske gjestedøgn. Norge hadde også en økning fra Sverige (6 %), Polen (15 %) og Russland (22 %).

Majoriteten (64 %) av alle kommersielle gjestedøgn ble gjennomført på hotell, og 48 prosent disse var ferie- og fritidsrelaterte. Dette er en økning på en prosent poeng fra 2009.

Den vedlagte statistikkrapporten for 2010 gir en sammenstilling av statistikk for reiselivsåret.

Aktivitetene i satsingen har blitt utviklet og gjennomført i henhold til strategi og aktivitetsplan for 2010. Innovasjon Norge har i 2010 jobbet aktivt med oppfølgingen av Regjeringens reiselivsstrategi som ble fremlagt i desember 2007.

Videreutvikling av Visitnorway.com

Arbeidet med Visitnorway har i 2010 skutt fart både i forhold til besøkstall og videreutvikling. Antall besøkende var i 2010 9,5 millioner og man integrert multimedia, noe som har gitt tydelige utslag i filmstatistikken. Videre har Innovasjon Norge videreutviklet en gratis app til mobiltelefon kalt "Visitnorway – i nærheten", se case nedenfor.

Norway.Your Way

Som en del av Innovasjon Norges satsing på sosiale medier, har man utviklet konseptet Norway.YourWay. Kampanjen åpnet i 2010 for at publikum selv skal få være med å markedsføre Norge, fortsetter nå suksessen med en reise gjennom vinter-Norge.

På mikrosiden www.visitnorway.com/yourway har reiselystne europeere i løpet av året postet sine tanker om Norge og hvorfor akkurat de skal få være med på en tur til landet vårt. Fem nye turdeltagere er nå kåret. De fem vinnerne skal oppleve Norge fra Oslo i øst til Nordkapp i nord med mange spennende stopp og aktiviteter underveis gjennom ti-dagers interaktiv reise gjennom Norge. De fem deltagerne som er fra Tyskland, UK, Nederland, Spania og Polen, skal dokumentere sin reise gjennom Norge og dele det med resten av verden på www.facebook.com/norwayyourway. Her er det lagt ut bilder, filmer og dele sine opplevelser underveis. Et engelsk filmteam har fulgt gruppen på tur, filmet de ulike aktivitetene og hvordan vinnerne opplever Norge, og forventningene de har.

Konseptet Norway.Your Way er blitt brukt som beste praksis blant andre nasjonale turistorganisasjoner.

b. Ressursinnsats i 2010

I 2010 var den samlede ressursinnsatsen for reiselivssatsingen i underkant av NOK 625 mill., fordelt på NOK 362 mill. post 70, 71 og brukerbetaling, samt NOK 263 mill. i tilsagn på finansieringstjenester.

	Næring	Offentlig	Sum	Budsjett 2010
Inntekter/finansiering Post 71 + LMD	102 277	226 966	329 243	369 801
Inntekter/finansiering Post 70	7 569	25 280	32 849	34 875
Totalt	109 846	245 047	362 092	404 676

Regnskapsført aktivitet for 2010 er noe lavere enn budsjettet. Samlet blir resultatgraden 90 %. Restmidlene er overført til 2011 til bruk på markedsaktiviteter. Det vises til programrapporten for ytterligere informasjon om ressursinnsatsen i 2010.

Tilsagn finansieringstjenester reiseliv

Virkemiddel	Type	Beløp
NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	33 560 000
NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	4 225 000
NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	250 000
NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	1 482 500
NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	
NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv – programmer	Tilskudd program.	21 173 752
NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	2 000 000
KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	20 687 000
KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	116 013 333
KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd	2 233 000
KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	8 811 647

Virkemiddel	Type	Beløp
LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	225 000
LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	1 534 000
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	13 344 980
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	19 794 500
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	1 600 000
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	912 313
KRD 551.61 Kompens. for okt arb.g.avg.	Tilskudd	5 212 000
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	10 431 000
Total		263 490 025

c. Cases

Norge rett i lomma

Innovasjon Norge lansert i september 2010 en gratis applikasjon til Iphone og Androidmobiltelefoner som dekker en samlet norsk reiselivsnæring, og viser tusenvis av overnattingstilbud, spisesteder, aktiviteter og attraksjoner fra hele Norge. Applikasjonen heter Visitnorway – i nærheten og har som ambisjon å gjøre norske opplevelser og reiselivsbedrifter enda lettere tilgjengelig for turister. Her finner turistene hele Norge på ett sted.

Applikasjonen som er utviklet på oppdrag av Innovasjon Norge er designet av Making Waves i samarbeid med Tellus, og vil være tilgjengelig på engelsk i 2011. Fokuset på den nye applikasjonen er "i nærheten", og finner relevante aktiviteter, spisesteder og overnattingstilbud der turistene befinner seg. Applikasjonen kan også brukes til planlegging før reisen.

Applikasjonen også vil gjøre det lettere å finne frem til restauranter med fokus på ekte norske matopplevelser gjennom kvalitetsstempelen "Norwegian foodprints" som er en egen kategori i applikasjonen.

Dataene som applikasjonen baserer seg er hentet fra Tellus-databasen og det ikke vil koste destinasjonene noe ekstra å distribuere innholdet til 'visitnorway.no – i nærheten' så lenge de har en partneravtale med Visitnorway. Innovasjon Norge ønsker å videreutvikle konseptet slik at en kan produsere lokale utgaver av applikasjonen. Innovasjon Norges ambisjon er at applikasjonen skal være en felles plattform som bidrar til en mer effektiv kommunikasjon av reiselivsprodukter i Norge, som gjør det enklere for turistene å finne frem i Norge.

Last ned programmet her; <http://itunes.apple.com/no/app/id391468072?mt=8>

Engelsk sofasliter skal selge Norge

I den engelske TV serien Eastenders spiller han drukkenbolten Keith Miller. I 2010 fikk den engelske skuespilleren David Spinx fått drømmejobben. Han reiste Norge rundt med et filmteam og opplever ting veldig fjernt fra Londons East End. Filmene var Visitnorways nye storsatsing i 2010, og skulle lokke flere turister til Norge.

Hva skjer når du tar en typisk engelsk sofasliter opp fra godstolen og dytter han rundt i Norge med ett mål; å oppleve landet vårt? Gjennom 12 filmer følger vi TV- stjernen David Spinx opp på de høye fjelltoppene, ned i de dypeste dalene, ut i elva, opp på

vidda, ned fra hesteryggen og ut på havet. Resultatet blir en annerledes filmserie om en fyr som opplever ting han ikke kommer til å glemme.

De tolv filmene som ble lansert på visitnorway.com har fått navnet "Stories for Life" og viser turisten sitt møte med Norge. Innovasjon Norge ønsket med disse filmene å gå bort fra den typiske postkortreklamen av storslått natur, og fokusere mer på faktiske aktiviteter turistene kan oppleve i Norge.

I ettertid erkjenner Innovasjon Norge at spredning i sosiale medier ikke har slått til slik man håpet da man planla produksjonen, men tar med oss erfaring fra blant dette og testing av filmene i Storbritannia og Frankrike når vi i disse dager videreutvikler konseptet for filmer i 2011.

Reiseliv 31.des.10				
Ressursinnsats				<i>Sats per 31.12.09</i>
Tilsagn (mill nok)	263	4 %		4 %
Operative timer	176 024	16 %		16 %
Profilering (mill kr)	235			
Tilsagnsvolum				
	mnok	av bevilgede kroner	IN	<i>Sats per 31.12.09</i>
Entreprenørskap	38	14 %	14 %	25 %
Vekst i Bedrifter	194	74 %	81 %	63 %
Innovasjonsmiljø	32	12 %	6 %	12 %
Andel satsingsområder	263	100 %	100 %	100 %
Tjenesteytende næringer*	231	88 %	26 %	84 %
Kunnskapsintensive næringer**	8	3 %	10 %	4 %
Utvalgte indikatorer (kan krysses på flere.)		av bevilgede kroner		
SMB med vekstambisjoner	61	23 %	26 %	31 %
Internasjonalt rettet	129	49 %	33 %	49 %
Miljørettet	8	3 %	19 %	8 %
Kompetansesatsing***	75	29 %	43 %	24 %
FoU basert	25	10 %	15 %	4 %
Designrettet	17	6 %	5 %	7 %
Rettet mot kvinner	125	48 %	34 %	53 %
Rettet mot unge	14	5 %	13 %	5 %
Innovasjonsnivå/ -type (#1)				
	Til innovasjon	av bevilgede kroner	av bevilgede kroner	<i>Sats per 31.12.09</i>
	204	78 %	67 %	86 %
Internasjonalt nivå	22	11 %	34 %	7 %
Nasjonalt nivå	34	17 %	22 %	25 %
Regionalt nivå	59	29 %	8 %	22 %
Bedriftsnivå	89	44 %	35 %	46 %
Markedsmessig	23	11 %	7 %	15 %
Organisatorisk	20	10 %	3 %	4 %
Prosess	4	2 %	31 %	7 %
Produkt og Tjeneste	155	76 %	55 %	68 %
IN Målekort 2010				
		Satsing	IN	<i>Sats per 31.12.09</i>
Regionale sektormøte		4	12	4
Mobilisere visjoner og vekstambisjoner				
Arena		2	19	1
NCE		1	12	1
Største tjenester og programmer				
Alle næringer	<i>Mill</i>	<i>31.12.2009</i>	Fem største tilskudd	<i>Mill</i>
Lavrisiko lån	38	14 %	Lavrisikolån	38
Risikolån	21	8 %	Distriktsutviklingstilskudd	109
Tilskudd	194	74 %	Utviklingsprogram for grønt reiseliv	20
Rentestøtte landbrukslån	10	4 %	Nettverksprogrammer	21
Garantier	0	0 %	Lånebeløp for rentestøtte	10
Alle tilsagn og alle næringer	263	100 %	Sum	198
				75 %
Prioriterte kontorer (#2)				
	Timer	Antall	<i>31.12.2009</i>	
Totalt for divisjon utland:	94 053	205	Timer	Antall
IN London E (LONE)	14 723	35	79 849	
IN Warszawa T (WART)	2 884	8		
IN Copenhagen	4 946	10		
IN Moskva E (MOSE)	9 438	18		
IN Hamburg E (HAME)	15 774	30		
IN Madrid E (MADE)	6 163	14		
IN Milano E (MILE)	5 901	15		
IN Stockholm E (STOE)	7 355	24		
IN New York T (NEWT)	7 150	9		
IN Paris E (PARE)	10 450	18	8 819	
Sum UK pri 1	70 888	181	70 888	
	89 %	##	89 %	
	Timer	Tilsagn kr	31 326	311
Totalt for divisjon Norge:	35 040	229		
IN Sør-Trøndelag (SOTR)	1 367	10	1 261	21
IN Hordaland (HORD)	2 910	13	2 808	28
IN Troms (TROM)	3 435	36	2 500	32
IN Sogn og Fjordane (SOFJ)	3 073	15	3 280	18
IN Møre og Romsdal (MORO)	1 801	19	2 111	41
IN Nord-Trøndelag (NOTR)	1 602	17	777	12
IN Nordland (NORD)	5 233	40	4 703	24
IN Finnmark (FINM)	3 625	25	3 163	29
IN Oppland (OPPL)	2 305	8	1 719	25
IN Hedmark (HEM)	2 591	12	1 838	12
IN Buskerud og Vestfold (BUVE)	2 912	3	2 788	10
Sum Prioritet 1 DK	30 853	198	26 948	252
	88 %	86 %	86 %	81 %

(#1): Blir ikke 100%. I tillegg kommer kategorien "ikke relevant" og manglende registreringer

* og ** Se vedlegg 3 for definisjon av kunnskapsintensive og tjenesteytende næringer

***omfatter investeringsartene Produktutvikling, Produksjonsprosessutvikling, Markedutvikling, Forretnings- og organisasjonsutvikling og Kompetanseutvikling og -forvaltning

(#2) Kontorer prioritert av divisjon Norge og divisjon utland i 2010

2.4 Olje- og gassatsingen

1. Kort beskrivelse av satsingen

Olje- og gassnæringen er omsetningsmessig Norges største næring. Sektoren består av et hundretalls store leverandørbedrifter med betydelig internasjonal omsetning og engasjement. Næringen anslås til å ha 200 leverandører i "mellomsjiktet" og mer enn 2 000 leverandører i kategorien SMB. Blant disse er det internasjonale engasjementet mindre, men ifølge flere undersøkelser har det vist seg at ønsket om en internasjonal satsing likevel er til stede. Olje- og gassatsingen (O&G) skal bygge på og understøtte eksisterende tjenester i Innovasjon Norge, med et spesielt fokus på:

- Arena/NCE (se programbeskrivelse i kap. 3)
- Hjemhenting (INBDP)
- IFU (Industrielle forsknings- og utviklingskontrakter)
- Internasjonal Vekst

2. Rapportering for 2010

a. Viktige resultater og hendelser i 2010

Norske olje & gass klynger¹ og nettverk går sammen for å styrke sin strategiske omdømmeposisjon

NCE Node, NCE Maritime, NCE Subsea, Arena I.O., NCE SE Arena Beredskap og Arena Offshorefartøy har igangsatt et forprosjekt for å styrke klyngenes samlede strategiske omdømmeposisjon. Prosjektet bygger videre på forprosjektrapporten som ble utarbeidet av Burson & Marsteller på vegne av Gruppen i 2009 (BM 2009). Prosjektet er forankret hos representanter fra de etablerte organisasjonene innen samme næring.

Delegasjoner og Messer

Delegasjoner til Norge med aktivitet på Olje og Gass inkluderer Russland, Vietnam og Trelandsmøtet i Kirkenes. Trelandsmøtet ble gjennomført som et nordområde møte mellom Norge, Sverige og Finland.

Delegasjoner fra Norge med aktivitet på Olje og Gass inkluderer Kronprinsparets offisielle besøk til Malaysia (i mars), Kronprins Haakons reise til Emiratene (i april), Kronprinsens besøk til Norges paviljong på Expo i Shanghai og Norges dag, sammen med Nærings- og handelsminister Trond Giske og Olje- og energiminister Terje Riis-Johansen (i mai) og statsråd Trond Giskes reise til India (i oktober).

Det ble gjennomført 7 olje og gass fagmesser med totalt 139 deltagende bedrifter i 2010.

¹ Norge har i dag tolv sterke NCE-klynger (Norwegian Centres of Expertise) med bedrifter som kan hevde seg i verdenstoppen innenfor sine felt. Disse tolv miljøene er blitt utpekt i hard konkurranse med flere andre sterke næringsmiljøer i Norge. NCE-programmet er et samarbeidsprosjekt mellom Innovasjon Norge, SIVA og Forskningsrådet.

Internasjonale fagmesser ²		Antall tiltak	Antall bedrifter
Adipec	Abu Dhabi (nov)	1	15
Neftegaz	Moskva (juni)	1	8
ONS – Offshore	Northern Seas Stavanger (aug)	1	20
Osea 2010	Singapore (nov/des)	1	21
OTC - Offshore technology	Conference – Houston (mai)	1	60
Rio oil and gas	Rio (sept)	1	24
Subsea Asia 2010	Kuala Lumpur (juni)	1	6
Totalt antall		7	139

Enige om norsk-brasiliansk samarbeid

Innovasjon Norge er i ferd med å bygge opp en plattform for bedrifiers og FoU-institutters arbeid i Brasil. Arbeidet har et langsiktig perspektiv for introduksjon av norsk teknologi og FoU, også utover olje/ gass sektoren. Petrobras og Innovasjon Norge inngikk 27.08.10 en avtale om teknologisamarbeid, et strategisk viktig element i dette arbeidet.

Avtalen inviterer norske teknologiselskaper til å samarbeide med Petrobras i olje- og gasssektoren og i den maritime næringen. Den styrker båndene mellom to land som er verdensledende innen offshoreteknologi.

Gunn Ovesen i Innovasjon Norge og Carlos Tadeu da Costa Fraga i Petrobras' forskningsavdeling CENPES har signert avtalen. Næringsminister Trond Giske og Brasils ambassadør Sérgio Moreira Lima bivåner hendelsen. (Foto: Berit Roald/Scanpix)

² Internasjonale fagmesser ekskl. reiselivsarrangementer, gjennomført i 2010.

Antall norske deltakende bedrifter: Der flere deltar fra samme bedrift på samme messe, blir deltakerne ikke talt individuelt, men samlet på bedriftsnivå, dvs. bedriftsdeltakelsen telles 1 gang pr. messe. Bedriftene er talt opp pr. messe, dvs. at samme bedrift kan være talt flere ganger hvis bedriften har deltatt på flere messer.

b. Ressursinnsats i 2010

Totalt brukte Innovasjon Norge om lag 157 mill. kroner på O&G-næringen i 2010. Av dette gikk 62 % til Vekst i bedrifter, 10 % til innovasjonsmiljø og 28 % til entreprenører.

Innovasjon Norges ressursinnsats overfor O&G næringen i 2010, tilskudd og lån:

Virkemiddel	Beløp i tusen kr
Landsdekkende etablererstipend	5
Ordinære lån	5
Risikolån	19
Garanti	12
OFU/IFU	56
Øvrig tilskudd	60
Total	157

Innovasjonsnivået i satsingen:

Innovasjonsnivå	Beløp i tusen kr
Ikke relevant	9
Innovasjon på bedriftsnivå	6
Innovasjon på internasjonalt nivå	114
Innovasjon på nasjonalt nivå	15
Innovasjon på regionalt nivå	13
Total	157

Kundetype:

Kundetype	Beløp i tusen kr
Annet	35
Etablerer	30
Knoppskyting/spinn-offs/reetabl etter konkurs	1
SMB med vekstambisjoner	77
Ung bedrift	14
Total	157

c. Cases

Petrobras og Innovasjon Norge signerte MoU

Petrobras og Innovasjon Norge inngikk 27.08.10 en avtale om teknologisamarbeid.

Avtalen inviterer norske teknologiselskaper til å samarbeide med Petrobras i olje- og gasssektoren og i den maritime næringen. Den styrker båndene mellom to land som er verdensledende innen offshoreteknologi.

Avtalen ble signert av Carlos Tadeu da Costa Fraga, administrerende direktør i Petrobras' forskningsavdeling CENPES, og av Innovasjon Norges administrerende direktør Gunn Ovesen. Næringsminister Trond Giske og Brasils ambassadør i Norge, Sérgio Moreira Lima, var også til stede under undertegnelsen i Oslo fredag.

Petrobras er et av verdens største selskaper med omfattende virksomhet innen olje, gass, energi og maritim virksomhet.

Petrobras, det delvis statseide oljeselskapet i Brasil, har påvist en rekke store oljefunn på dypt vann utenfor kysten av Brasil. Funnene har fått stor internasjonal oppmerksomhet. Petrobras har i sitt 5 årsbudsjett et investeringsnivå på USD 175 mrd.

NODE-bedrifter til Brasil for å kapre oljekontrakter (kilde www.nce.no)

Utbyggingen av de store feltene i Brasil kan gi eventyrlige kontraktmuligheter for bedrifter som er forberedt – og konkurransedyktige. Derfor slår 18 bedrifter i NODE klyngen seg sammen i et Bedriftsnettverksprosjekt med mål å skaffe seg kunnskap om hva som skal til for å komme med i dette gigantiske markedet.

Innovasjon Norges tjeneste "Bedriftsnettverk" skal benyttes til å hjelpe bedrifter som vil samarbeid, spesielt når de ønsker å samarbeide om å utnytte kommersielle muligheter i et internasjonalt marked.

Aptomar AS

Bedriftseksempel - Aptomar AS Sør-Trøndelag

Aptomar AS ble etablert av Lars André Solberg i Trondheim i 2005, da han kommersialiserte mastergradsprosjektet sitt fra NTNU sammen med 2 medstudenter. Selskapet har nå 23 ansatte og omsatte for 16 mill. kroner i 2009.

Aptomar har utviklet en teknologi og et management system for visuell overvåking av havoverflaten, som fungerer helt uavhengig av vær og vind, skipets bevegelse og lysforhold. Løsninger brukes bl.a. til overvåking og opprensing etter store oljeutslipp og i søk og redningsoperasjoner. Løsningen effektiviserer en rekke maritime operasjoner og selskapet har kunder over hele verden og samarbeider bl. a. med Petrobras i Brasil.

Innovasjon Norge har vært en støttespiller fra starten. Aptomar har mottatt etablererstipend og har hatt 2 forsknings- og utviklingskontrakter gjennom Innovasjon Norges kontor i Sør-Trøndelag. I 2010 har Aptomar benyttet markedsrådgiverne på Innovasjon Norges kontorer i Rio, Houston og Toronto.

"Innovation Norway has a central role in the development of Aptomar, working together with us in the different stages of the company, from initial startup to SME, and hopefully beyond. Through Innovation Norway we have gained access to the needed funding, competence and network to reduce risk, create momentum and access international know-how, markets and network. Through the people at Innovation Norway we've been met with a solution oriented mindset and an unmistakable passion and dedication to the companies and people they serve."

Lars André Solberg
Founder and CEO, Aptomar AS

Olje & Gass <i>31.des.10</i>				
Ressursinnsats		<i>Sats per 31.12.09</i>		
Tilsagn (mill nok)	157	2 %	5 %	
Operative timer	42 660	4 %	4 %	
Tilsagnsvolum				
	av bevilgede mnok kroner	IN	<i>Sats per 31.12.09</i>	
Entreprenørskap	44	28 %	14 %	31 %
Vekst i Bedrifter	98	62 %	81 %	64 %
Innovasjonsmiljø	15	10 %	6 %	5 %
Andel satsingsområder	157	100 %	100 %	100 %
Tjenesteytende næringer*	72	46 %	26 %	13 %
Kunnskapsintensive næringer**	46	29 %	10 %	10 %
	av bevilgede kroner			
Utvalgte indikatorer (kan krysses på flere)				
SMB med vekstambisjoner	77	49 %	26 %	37 %
Internasjonalt rettet	125	80 %	33 %	54 %
Miljørettet	65	41 %	19 %	10 %
Kompetansesatsing***	98	62 %	43 %	20 %
FoU basert	91	58 %	15 %	11 %
Designrettet	9	6 %	5 %	3 %
Rettet mot kvinner	19	12 %	34 %	31 %
Rettet mot unge	2	1 %	13 %	0 %
Innovasjonsnivå/ -type (#1)				
	av bevilgede kroner	av bevilgede kroner	<i>Sats per 31.12.09</i>	
Til innovasjon	148	94 %	67 %	68 %
Internasjonalt nivå	114	77 %	34 %	63 %
Nasjonalt nivå	15	10 %	22 %	5 %
Regionalt nivå	13	9 %	8 %	2 %
Bedriftsnivå	6	4 %	35 %	31 %
	av innovasjon			
Markedsmessig	13	9 %	7 %	26 %
Organisatorisk	1	1 %	3 %	5 %
Prosess	5	3 %	31 %	6 %
Produkt og Tjeneste	131	89 %	55 %	64 %
IN Målekort 2010				
	Satsing	IN	<i>Sats per 31.12.09</i>	
Regionale sektormøte	1	12	0	
Mobilisere visjoner og vekstambisjoner				
Arena	4	19	2	
NCE	2	12	2	
Største tjenester og programmer				
Alle næringer	Mill	#####	Fem største tilskudd	Mill
Lavrisko lån	5	3 %	IFU	56
Risikolån	19	12 %	Distriktsutviklingstilskudd	12
Tilskudd	121	77 %	Innovasjonslån	17
Rentestøtte landbrukslån	0	0 %	Garanti innovasjon	12
Garantier	12	8 %	Landsdekkende etablererstipend	5
Alle tilsagn og alle næringer	157	100 %	Sum	102
				65 %
Prioriterte kontorer (#2)				
	Timer	Antall	<i>31.12.2009</i>	
Totalt for divisjon utland:	24 372	94	Timer	Antall
			25 104	82
IN Dubai (DUBA)	760	3	1 686	2
IN Houston (HOUS)	3 976	15	3 118	9
IN Moskva E (MOSE)	2 331	6	2 425	5
IN Rio de Janeiro (RIOD)	5 460	16	5 119	12
Sum UK pri 1	12 527	40	12 348	28
	51 %	43 %	49 %	34 %
	Timer	Tilsagn kr	Timer	ilsagn kr
Totalt for divisjon Norge:	13 068	149	13 784	464
IN Oslo, Akershus og Østfold (OAOS)	732	25	1 678	17
IN Agder (AGDE)	1 367	5	904	20
IN Rogaland (ROGA)	1 938	19	2 642	132
IN Hordaland (HORD)	2 453	35	2 384	89
IN Sør-Trøndelag (SOTR)	1 942	21	1 275	7
IN Nordland (NORD)	1 867	12	2 111	16
IN Troms (NORD)	657	9	325	4
IN Finnmark (FINM)	925	8	620	1
Sum Prioritet 1 DK	11 880	134	11 939	286
	91 %	90 %	87 %	62 %
<p>(#1): Blir ikke 100%. I tillegg kommer kategorien "ikke relevant" og manglende registreringer * og ** Se vedlegg 3 for definisjon av kunnskapsintensive og tjenesteytende næringer ***omfatter investeringsartene Produktutvikling, Produksjonsprosessutvikling, Markedsutvikling, Forretnings- og organisasjonsutvikling og Kompetanseutvikling og -forvaltning</p>				

2.5 Helsesatsingen

1. Kort beskrivelse av satsingen

I hovedtrekk er satsingen Helse (biomedisin/medtech/helseIKT) innrettet mot to hovedområder: i) *medisinske produkter og tjenester relevant for en aldrende befolkning* og ii) *innovasjon som kan effektivisere norsk helsevesen*. Det har ikke vært vesentlige endringer i den strategiske planen for sektoren som ble utformet i 2007.

Teknologisk har satsingen fokus på temaer der Norge har mulighet til å bli internasjonalt ledende. Temaene er enten forankret i strategiske forskningsprogrammer slik som FUGE, SFF og SFI og/eller solide nøkkelbedrifter og næringsklynger støttet gjennom ARENA og NCE programmene. Temaene inkluderer medisinske biobanker, bioprospektering, in vitro diagnostikk inkl. biosensorer, billedveiledet diagnostikk/intervensjon samt helse-IKT inkl. telemedisin og tekniske/trådløse hjelpemidler. Innsatsen innen velferdsteknologi (omsorgsteknologi) er blitt økt gradvis gjennom 2009 og 2010 i lys av nye behov i primærhelsetjenesten som vil følge av Samhandlingsreformen (St. Meld. 47, 2008-2009). Velferdsteknologi knyttes f.eks. til aldersboliger og omfatter tekniske hjelpemidler for trygghet og sosiale aktiviteter koblet sammen med medisinsk fjerndiagnostikk. M.h.p. sykdomsområder gir satsingen spesiell oppmerksomhet til kreft, slag og demens.

2. Rapportering for 2010

a. Viktige resultater og hendelser

I tillegg til å støtte enkeltbedrifter er satsingens viktigste mål etableringen av "varige" konkurransefortrinn på bransjenivå, dvs. stimulere faktorer knyttet til kunnskap om marked og industriprosesser, innovasjonskultur, internasjonalt omdømme og nettverk. Satsingen arbeider systematisk med å etablere bransjeaktører innenfor de ulike prioriterte områdene nevnt ovenfor. Disse organisasjonene blir deretter satsingens samarbeidspartnere i gjennomføringen av strategiske utviklingsprosjekter og et effektivt interface mot bedriftene. Klyngeprogrammene og sektorsatsingens eget budsjett er avgjørende for denne virksomheten.

I de følgende punktene beskrives noen viktige resultater i 2010:

- I tråd med ambisjonen i satsingsplanen har satsingen arbeidet med flere prosjekter for å øke samarbeidet mellom fire *ARENA prosjekter innen medisinsk teknologi* (i henholdsvis Trondheim, Oslo, Drammen og Grenland). Det har i 2010 pågått et forprosjekt som skal legge grunnlaget for en fremtidig nasjonal medtech-organisasjon. Verdien av nasjonalt samarbeid ble godt illustrert av et meget vellykket eksportfremstøt mot Kina (se nedenfor under "cases") og er av stor verdi for rekruttering av internasjonale bedriftsprosjekter til våre utekontor.
- *Nansen Neuroscience Network*, som satsingen var fødselshjelper for i 2009, har i løpet av 2010 blitt etablert som en medlemsforening med i overkant av 30 medlemmer hvorav 2/3 bedrifter. Foreningen mobiliserer kunnskapsmiljøene og utløser innovasjoner innenfor et av våre sterkeste medisinske fagområder med klar relevans for en aldrende befolkning. Foreningens ambisjon om å favne miljøer i hele landet gjør den egnet som pilot for virtuelle nettverk og eksperimentering med åpen innovasjon og sosiale medier. Foreningen mottar støtte fra helsesatsingen i samarbeid med distriktskontorene i Trondheim og Oslo.
- *NCE-et Oslo Cancer Cluster (OCC)* har fortsatt sin positive utvikling og har over 60 medlemmer. De har oppnådd betydelig internasjonal synlighet gjennom en målrettet kommunikasjonsstrategi og strategiske allianser mot tilsvarende miljøer i Frankrike, USA og Kina. De har også markert seg sterkt som en pådriver for etableringen av en nå vedtatt innovasjonspark tilknyttet Radiumhospitalet. I 2010 arrangert OCC en stor

internasjonal konferanse som tiltrakk medisinsk industri fra hele Europa og OCC har vært helsesatsingens viktigste partner ved to sentrale konferanser i henholdsvis Chicago og London.

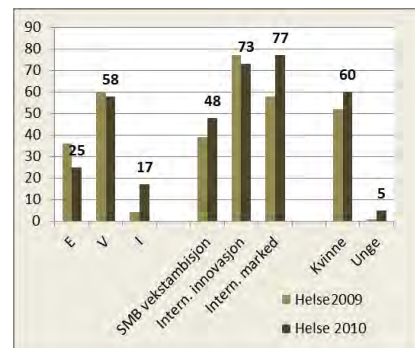
- Satsingen har i løpet av året laget en internasjonal sektorbrochure på 40 sider og deltar i et pågående samarbeid med Forskningsrådet for etablering av en bedre bransjestatistikk.
- Sammen med 4 andre sektorsatsinger har helsesatsingen tatt initiativ til forslag om et nytt program innen bioteknologisk produksjon, som ble overlevert NHD i desember.
- Innovasjon Norge deltar i regjeringens arbeid med nasjonal strategi for bioteknologi som ble påbegynt høsten 2010 og skal slutføres i juni 2011.

b. Ressursinnsats i 2010

Helsesatsingen hadde i 2010 et totalvolum i tilskudd og lån på 144 mill. Dette representerer mer enn en halvering fra 2009, der omsetningstallet var 353 mill. kroner pluss en ekstra bevilgning til Romania/Bulgaria på 118 mill. kroner.

Under finanskrisen i 2009 var det en dramatisk økning både m.h.p. etterspørsel og tilgjengelighet av lån. Dette har normalisert seg i 2010 etterhvert som både egenkapitalmarkedet gradvis har kommet tilbake og vårt tilbud er blitt redusert. Samlet lån for 2008, 2009 og 2010 var henholdsvis 5,8 mill. kroner, 181,4 mill. kroner og 21,1 mill. kroner (se tabell). Tilskudd til produktutvikling, hovedsakelig gjennom OFU/IFU programmet og distriktsmidler, har vist en lignende utvikling om enn med mindre amplitude. Et meget markant trekk i tallene er den relative økningen i støtte til innovasjonsmiljøene som har gått opp fra 5 % til 17 % (25 mill. kroner). Dette skyldes delvis et nytt ARENA prosjekt innen medisinsk teknologi, men også bidrag fra OFU programmet og distriktsmidler.

AKTIVITETER OG TJENESTER	2006	2007	2008	2009	2010
Mobilisering og utviklingsprosjekter (663)	1 600	2 100	1 925	2 205	???
Innovasjonsmiljøer (ARENA/NCE)				12 200	17 795
Landsdekkende etablererstipend				13 306	9 030
Rådgivningstilskudd (Internasjonal vekst)		3 200	5 941	5 482	1 280
Kompetanseprogrammer					2 504
Tilskudd til produktutvikling (OFU/IFU)	38 500	45 300	41 342	83 484	57 181
Øvrige tilskudd og distriktsutvikling				54 664	34 448
Lærisikolån				56 300	0
Risikolån og garantier	17 500	9 600	5 800	125 150	21 100
Samarbeidsprogram med Romania				118 659	0
SUM HELSESATSINGEN				471 450	143 338

Medisinsk leverandørindustri med F&U eller produksjon i Norge omfatter ca. 450 bedrifter med ca. 15.000 ansatte og en omsetning på ca. 30 mrd. Tallene er usikre fordi mange bedrifter har virksomhet i flere sektorer. De aller fleste bedriftene er innovative SMB-er (under 50 ansatte) som produserer for et internasjonalt marked, noe indikator-tallene også reflekterer.

Helsesatsingen har generelt meget høye indikatorverdier for innovasjonshøyde og grad av internasjonalisering. Dette har forsterket seg ytterligere i 2010. Satsingen kan også vise til økt innsats mot kvinner og unge entreprenører (se figur).

c. Cases

ARENA prosjektet Oslo Medtech (etablert november 2009) har hatt en sterk utvikling gjennom hele 2010. Foreningen har nå nærmere 80 bedriftsmedlemmer og er blitt en drivkraft for kunnskapsutvikling og innovasjonsarbeid i Oslo regionen. De organiserer frokostmøter der man synliggjør bedriftene, diskuterer felles utfordringer, f.eks. innen regulatoriske forhold, presenterer våre utekontorer og gjennomfører "speed-dating" både

bedriftene i mellom, mot kunder (f.eks. kommunesektoren) og investormiljøer. Man er i ferd med å etablere strategisk samarbeid med Medtech Switzerland og CIMIT i Boston. Et av fjorårets mest vellykkede prosjekter var en utstilling i Shanghai over 3 uker i september, med deltagelse av 9 bedrifter sammen med det medisinske "utstillingsvinduet" ved St. Olavs Hospital i Trondheim. Dette eksportprosjektet har lagt grunnlag for nasjonal samhandling gjennom samspill, i første rekke med MedITNor. Det ble i løpet av utstillingen undertegnet 3 kommersielle avtaler og 4 bedrifter er nå i ferd med å etablere virksomhet i Kina. Prosjektet følges opp gjennom et Navigatorprosjekt og en pakke aktiviteter knyttet til satsingens nye prioritet 1 kontor i Beijing.

Helse 31.des.10				
Ressursinnsats		<i>Sats per 31.12.09</i>		
Tilsagn (mill nok)	144	2 %		5 %
Operative timer	23 434	2 %		2 %
Tilsagnsvolum				
	mnok	av bevilgede kroner	IN	<i>Sats per 31.12.09</i>
Entreprenørskap	35	24 %	14 %	36 %
Vekst i Bedrifter	83	58 %	81 %	60 %
Innovasjonsmiljø	25	17 %	6 %	4 %
Andel satsingsområder	144	100 %	100 %	100 %
Tjenesteytende næringer*	95	66 %	26 %	36 %
Kunnskapsintensive næringer**	64	44 %	10 %	25 %
		av bevilgede kroner		
Utvalgte indikatorer (kan krysses på flere)	70	49 %	26 %	39 %
SMB med vekstambisjoner	111	77 %	33 %	58 %
Internasjonalt rettet	7	5 %	19 %	4 %
Miljørettet	90	63 %	43 %	43 %
Kompetansesatsing***	95	66 %	15 %	18 %
FoU basert	21	15 %	5 %	10 %
Designrettet	87	60 %	34 %	52 %
Rettet mot kvinner	8	6 %	13 %	1 %
Rettet mot unge				
Innovasjonsnivå/ -type (#1)				
	av bevilgede kroner	av bevilgede kroner		<i>Sats per 31.12.09</i>
Til innovasjon	140	97 %	67 %	98 %
	av innovasjon			
Internasjonalt nivå	105	75 %	34 %	77 %
Nasjonalt nivå	32	23 %	22 %	17 %
Regionalt nivå	3	2 %	8 %	3 %
Bedriftsnivå	0	0 %	35 %	4 %
	av innovasjon			
Markedsmessig	9	6 %	7 %	2 %
Organisatorisk	3	2 %	3 %	8 %
Prosess	1	1 %	31 %	21 %
Produkt og Tjeneste	126	90 %	55 %	70 %
IN Målekort 2010				
	Satsing	IN		<i>Sats per 31.12.09</i>
Regionale sektormøte	1	12		2
Mobilisere visjoner og vekstambisjoner				
Arena	3	19		3
NCE	1	12		1
Største tjenester og programmer				
Alle næringer				
	Mill		<i>31.12.2009</i>	
Lavrisiko lån	0	0 %	12 %	
Risikolån	20	14 %	25 %	
Tilskudd	123	85 %	62 %	
Rentestøtte landbrukslån	0	0 %	0 %	
Garantier	1	1 %	2 %	
Alle tilsagn og alle næringer	144	100 %	100 %	
Fem største tilskudd				
	Mill			
OFU/IFU	57			
Nettverksprogrammer	22			
Regional utvikling	24			
RDA	6			
Landsdekkende etablererstipend	9			
Sum	118			82 %
Prioriterte kontorer (#2)				
	Timer	Antall	<i>31.12.2009</i>	
			Timer	Antall
Totalt for divisjon utland:	9 607	52	8 636	43
IN Boston (BOST)	2 124	8	2 709	12
IN London E (LONE)	1 483	7	123	5
IN Seoul (SEOU)	458	3	461	2
IN Stockholm E (STOE)	176	2	151	1
Sum UK pri 1	4 240	20	3 444	20
	44 %	38 %	40 %	47 %
	Timer	Tilsagn kr	<i>31.12.2009</i>	
			Timer	Tilsagn kr
Totalt for divisjon Norge:	10 860	126	8 385	352
IN Oslo, Akershus og Østfold (OAOS)	3 239	52	2 830	117
IN Sør-Trøndelag (SOTR)	929	10	1 182	25
IN Troms (TROM)	1 450	8	462	114
Sum Prioritet 1 DK	5 618	70	4 474	256
	52 %	56 %	53 %	73 %
(#1): Blir ikke 100%. I tillegg kommer kategorien "ikke relevant" og manglende registreringer * og ** Se vedlegg 3 for definisjon av kunnskapsintensive og tjenesteytende næringer ***omfatter investeringsartene Produktutvikling, Produksjonsprosessutvikling, Markedsutvikling, Forretnings- og organisasjonsutvikling og Kompetanseutvikling og -forvaltning (#2) Kontorer prioritert av divisjon Norge og divisjon utland i 2010				

2.6 Energi- og miljøatsingen

1. Kort beskrivelse av satsingen

Markedet for nye løsninger innen fornybar energi og miljø er i vekst og åpner store muligheter for økt verdiskaping for norske bedrifter. Innovasjon Norge har prioritert en satsing på utvikling og internasjonalisering av norske bedrifter innen denne sektoren. Hovedmålgruppen for satsingen er små og mellomstore bedrifter med innovativ energi- og miljøteknologi, men Innovasjon Norge samarbeider også med store bedrifter om internasjonalisering og nettverksbygging både nasjonalt og internasjonalt.

Som egen sektor er fornybar energi og miljøteknologi en ung sektor, og det skjer en sterk utvikling av bedriftsmiljøer og klynger. Mange bedrifter fra andre etablerte sektorer som maritimt og IKT ser også nye forretningsmuligheter innen dette markedsområdet. Markedet er i hovedsak et internasjonalt marked, og Innovasjon Norges arbeid i denne sektoren er derfor i stor grad rettet mot internasjonalisering.

Energi- og miljøatsingen i Innovasjon Norge omfatter bl.a. følgende områder:

- Energisystem og energieffektivisering
- Klimavennlig energi (fra vann, vind, bio, avfall, spillvarme, hav og sol)
- Klimavennlig transport
- Rent vann og ren luft
- Fangst og lagring av CO₂

2. Rapportering for 2010

a. Viktige resultater og hendelser i 2010

Satsingen Energi og Miljø har gjennomført en rekke aktiviteter gjennom alle Innovasjon Norges tjenestetyper:

- Kompetanse
 - Navigator-prosjekter:
 - "Rent vann" ble suksessfullt avsluttet i 2010 etter planen
 - "Energieffektivisering" mot Kina som marked startet i 2010 med 7 bedrifter
 - "Solenergi" initiert i 2010 med foreløpig 7 bedrifter
 - Hjemhentingsprosjekter/Markedsrapporter fra ulike internasjonale marked:
 - Markedsrapporter relatert til Vind og hav, Energieffektive bygninger, 2. generasjons drivstoff, Carbon Capture and Storage (CCS), Rent Vann
 - Annen kompetanseformidling:
 - Videreutvikling av nettstedet *fornybar.no*, sammen med ENOVA, NVE og Norges Forskningsråd.
 - Flere studieturer og delegasjonsreiser

- Nettverk
 - Samarbeid med:
 - ARENA: 1) Vindenergi (Midt-Norge), 2) "Norwegian Offshore Wind" (Vestlandet), 3) Bioenergi Innlandet
 - NCE (Norwegian Centres of Expertise): Miljøvennlig handel (Halden)
 - Norwegian Energy and Environment Consortium (NEEC): Driftes av Innovasjon Norge i Beijing
 - Norsk – Tysk Energiforum: Driftes av Innovasjon Norge i Hamburg
 - Deltakelse i to kommersialiseringskomiteer til Forskningsentre for Fornybar Energi (FMEer)
 - Delfinansiering av Teknologisk Møteplass
 - Arrangement av flere sektormøter og bransjetreff, bl.a. i samarbeid med partnere som ENOVA, INTPOW, Forskningsrådet og andre.
- Profilering
 - 8 norske paviljonger i 2010 på internasjonale messer med sidearrangement.
 - Flere seminarer i Norge og utlandet, og innkommende delegasjoner til Norge
- Finansiering
 - Suksessfull introduksjon og gjennomføring av ny tilskuddsordning, "Miljøteknologiordningen" på 140 mill. kroner. Se separat rapport for denne ordningen.

b. Ressursinnsats i 2010

Tilsagn for Energi- og miljøatsingen i 2010, og sammenstilt med 2009, var som illustrert i tabellen under:

Virkemiddel	Beløp 2009	Beløp 2010
Risikolån	193 475	98 100
Ordinære lån	324 530	80 200
Garantier	500	2 000
Tilskudd	463 683	336 232
Lånebeløp for rentestøtte	4 500	1 052
Total	986 688	517 584

En vesentlig andel av tilskuddsdelen av tilsagnene for 2010 kom fra Miljøteknologiordningen som i 2010 var på 140 mill. kroner og gjaldt støtte for pilot og demonstrasjonsanlegg. For 2010 var 100 av disse 140 mill. kronene øremerket til andre-generasjon biodrivstoff.

c. Cases

Norwegian Energy and Environment Consortium (NEEC) bidrar til markedsintroduksjon i Kina

NEEC er en medlemsorganisasjon driftet av Innovasjon Norges kontor i Beijing og ble etablert i 2005 i samarbeid med industrielle aktører og Norges ambassade. NEEC har nærmere 40 organisasjoner som medlemmer fra forskningsmiljøer til industrielle selskap med tjenester og teknologier langs hele verdikjeden innen fornybar energi og miljø. NEEC arrangerer seminarer, delegasjoner og "matchmaking" mellom norske og kinesiske partnere, og bidrar til å identifisere markedsmuligheter og finansieringskilder.

Tommy Rudihagen, direktør i AF Energi og Miljøteknikk, hevder:

"Innovasjon Norge har vært en viktig bidragsyter til at AF inngår vår første kontrakt om energieffektivisering i Kina". Videre sier han:

“Vi har hatt møter med mellom 5 og 10 reelt interessante kunder og samarbeidspartnere det siste året. Innovasjon Norge har vært en viktig bidragsyter i å sette opp møtene, forberedelse og gjennomføring, samt i de nødvendige steg mellom møtene. Innovasjon Norge har bidratt med uvurderlig hjelp i håndtering av kulturelle utfordringer i og utenfor møtelokalene”

Døråpning for norsk teknologileverandør innen solenergi i India

Selskapet Prediktor fra Fredrikstad signerte i oktober en intensjonsavtale med selskapet IndoSolar Ltd, som er den største produsenten av krystallinske silisiumbaserte solceller i India. Denne avtalen var en viktig milepæl for Prediktor for det viktige indiske markedet. Prediktor har utviklet Manufacturing Execution Systems for bl.a. produksjon av wafere og celler for sol-industrien, bl.a. med bruk av finansielle tjenester fra Innovasjon Norge. Prediktor selv hadde bearbeidet det indiske markedet over lengre tid. Det som var utløsende for denne avtalen var at Innovasjon Norge, i samarbeid med INTPOW, organiserte en næringslivsdelegasjon til DIREC-messen i New Delhi i fbm. statsråd Giskes besøk til India i oktober. Kombinasjonen av norsk paviljong, seminar, lokal tilrettelegging av Innovasjon Norges kontor i New Delhi, offisiell tilstedeværelse av statsråd Trond Giske og statssekretær Rune Henriksen, samt godt samarbeid med INTPOW og ambassaden, var instrumentelt for signeringen av denne avtalen.

Energi og Miljø				
31.des.10				
Ressursinnsats				Sats per 31.12.09
Tilsagn (mill nok)	518	8 %		10 %
Operative timer	68 772	6 %		6 %
Tilsagnsvolum				
	mnok	av bevilgede kroner	IN	Sats per 31.12.09
Entreprenørskap	75	14 %	14 %	21 %
Vekst i Bedrifter	421	81 %	81 %	75 %
Innovasjonsmiljø	22	4 %	6 %	4 %
Andel satsingsområder	518	100 %	100 %	100 %
Tjenesteytende næringer*	154	30 %	26 %	28 %
Kunnskapsintensive næringer**	111	21 %	10 %	17 %
Utvalgte indikatorer (kan krysses på flere)				
SMB med vekstambisjoner	271	52 %	26 %	27 %
Internasjonalt rettet	282	54 %	33 %	71 %
Miljørettet	473	91 %	19 %	80 %
Kompetansesatsing***	291	56 %	43 %	35 %
FoU basert	219	42 %	15 %	43 %
Designrettet	44	8 %	5 %	6 %
Rettet mot kvinner	60	12 %	34 %	29 %
Rettet mot unge	7	1 %	13 %	1 %
Innovasjonsnivå/ -type (#1)				
	av bevilgede kroner	94 %	av bevilgede kroner	67 %
Til innovasjon	485			Sats per 31.12.09
	av innovasjon			95 %
Internasjonalt nivå	307	63 %	34 %	37 %
Nasjonalt nivå	126	26 %	22 %	45 %
Regionalt nivå	13	3 %	8 %	9 %
Bedriftsnivå	39	8 %	35 %	9 %
Markedsmessig	10	2 %	7 %	3 %
Organisatorisk	2	0 %	3 %	10 %
Prosess	201	41 %	31 %	43 %
Produkt og Tjeneste	272	56 %	55 %	45 %
IN Målekort 2010				
	Satsing	IN	Sats per 31.12.09	
Regionale sektormøte	1	12	2	
Mobilisere visjoner og vekstambisjoner				
Arena	2	19	4	
NCE	1	12	1	
Største tjenester og programmer				
Alle næringer	Mill		31.12.2009	Fem største tilskudd
Lavrisiko lån	80	15 %	33 %	OFU/IFU
Risikolån	98	19 %	20 %	Distriktsutviklingstilskudd
Tilskudd	336	65 %	47 %	Bioenergiprogram
Rentestøtte landbrukslån	1	0 %	0 %	Landsdekkende tilskudd
Garantier	2	0 %	0 %	Trebasert innovasjonsprogra
Alle tilsagn	517	100 %	100 %	Sum
				309
				60 %
Prioriterte kontorer (#2)				
	Timer	Antall	31.12.2009	
			Timer	Antall
Totalt for divisjon utland:	33 577	154	29 631	108
IN Beijing (BED)	8 027	13	5 198	15
IN Hamburg E (HAME)	2 362	13	4 025	16
IN London T (LONT)	1 275	5	1 520	10
IN Tokyo (TOKY)	1 792	11	787	3
IN Toronto (TORO)	2 091	14	1 239	3
IN Warszawa T (WART)	2 387	15	1 993	9
Sum UK pri 1	17 933	71	14 762	56
	53 %	46 %	50 %	52 %
Totalt for divisjon Norge:	32 394	501	27 442	760
IN Oslo, Akershus og Østfold (OAOS)	8 422	98	6 532	128
IN Hedmark (HEDM)	2 451	23	3 405	54
IN Oppland (OPPL)	1 362	15	589	22
IN Buskerud og Vestfold (BUVE)	1 114	13	741	28
IN Telemark (TELE)	898	4	622	9
IN Agder (AGDE)	1 336	18	741	13
IN Rogaland (ROGA)	2 204	24	1 987	51
IN Hordaland (HORD)	2 911	77	2 170	64
IN Sogn og Fjordane (SOFJ)	1 505	15	1 433	13
IN Møre og Romsdal (MORO)	575	10	477	8
IN Sør-Trøndelag (SOTR)	4 536	34	3 362	40
IN Nord-Trøndelag (NOTR)	1 790	32	3 048	286
IN Nordland (NORD)	1 399	18	930	7
Sum Prioritet 1 DK	30 503	381	26 037	723
	94 %	76 %	95 %	95 %
(#1): Blir ikke 100%. I tillegg kommer kategorien "Ikke relevant" og manglende registreringer				
* og ** Se vedlegg 3 for definisjon av kunnskapsintensive og tjenesteytende næringer				
***omfatter investeringsartene Produktutvikling, Produksjonsprosessutvikling, Markedsutvikling, Forretnings- og organisasjonsutvikling og Kompetanseutvikling og -forvaltning				

2.7 IKT-satsingen

1. Kort beskrivelse av satsingen

Innen IKT prioriteres prosjekter med høy innovasjonsgrad og internasjonalt fokus innen telekommunikasjon/mobile løsninger, IKT innen energi og miljø og IKT i tjenester/ tjenesteinnovasjon.

Informasjonssektoren er en stor næring i Norge, og stadig viktigere for norsk økonomi. Kreativ anvendelse av IKT bidrar til innovasjon og konkurransekraft i andre næringer som f.eks. olje- og gasssektoren. I 2008 omsatte informasjonssektoren for 241 mrd. kroner iflg. SSB, verdiskapingen var på 91 mrd. kroner. Informasjonssektoren hadde 100.000 sysselsatte i 2008.

2. Rapportering for 2010

a. Viktige resultater og hendelser i 2010

Noen utvalgte arrangementer fra 2010

IN var til stede ved World Mobile Congress i Barcelona i februar, den viktigste messen for mobilbransjen i Europa der til sammen 32 norske selskaper deltok. Det var norsk fellesstand, Enterprise Europe Network la til rette for matchmaking for de norske deltagerne mot europeiske partnere, og sektoransvarlig arrangerte frokostsamling/ fagseminar med internasjonalisering som hovedtema (key-note om norsk software-selskap med eventyrlig vekst i USA). INs støtte til MWC vil dessverre falle bort fom. 2012, som en konsekvens av kutt i budsjetter og bortfall av satsingen på IKT, noe bransjen ser alvorlig på.

“ICT Solutions for the Future in Media and Mobility” - IKT-seminar i Dubai i april i forbindelse med kronprinsens besøk. Deltagere fra banker, telekomselskaper og media fikk bl.a. høre om mobile betalingssystemer, om innholdsdistribusjon mot utvalgte segmenter og om nye typer plattformer for å gjøre web-løsninger tilgjengelige for mobilbrukere. Temaene traff svært godt og det var stor interesse på begge sider og stor møtevirkosomhet mellom bedrifter fra norsk og emiratisk side. De norske bedriftene fikk flere kontrakter i tiden under og etter samlingen, og vi fikk ellers svært god tilbakemelding på opplegget fra IKT-Norge (partner) og fra bedriftene fra begge land.

“Mobility and Financial Solutions” - IKT-seminarer i Mumbai og New Delhi i oktober i forbindelse med næringsminister Giskes besøk i India. Programmet var utviklet av IN i samarbeid med Abelia og Arenaprojektet Trådløs Fremtid og det hele var svært godt forberedt fra vårt kontor i India og fra Oslo. Programmet inneholdt temaer som betalingsløsninger, ID-løsninger/sikkerhet og bekjempelse av bedrageri med kredittkort, og var spisset på en måte som gjorde det interessant for indiske selskaper og institusjoner. Formøter med de indiske deltagerne samt åpne “generalprøver” med de norske deltagerne gjorde sitt til at resultatet ble svært bra, og dette ble fremhevet ved evalueringen av opplegget der Abelia hadde oppsummeringen i plenum.

Det har vært betydelig prosjektvirkosomhet for programvarebedrifter ved kontorer med IKT kompetanse (som London, Tokyo, Seoul, Beijing, Milano, Stockholm etc.).

Arenaprojektet Trådløs Framtid (TF) er inne i sitt siste år med aktiviteter i Oslo-regionen, Agder og Sør-Trøndelag og har hatt betydelig internasjonal aktivitet i 2010. TF hadde med egen gruppe bedrifter i delegasjonene til både Emiratene og India som er nevnt tidligere.

Det har vært konferanseaktivitet knyttet til Software 2010, Telecom Line, Mobilkonferansen 2010 i Arendal, Technoport i Trondheim, Mobile Monday, First Tuesday, Oslo Innovation Week, NEA-seminar (telekom, internett, media) i Forskningsparken etc.

UT-prosjektet i Sør-Trøndelag er et eksempel på satsinger ved distriktskontorene. Det er et kompetanseprosjekt innen salg og markedsføring mot et internasjonalt marked for 10 IKT-bedrifter. I løpet av prosjektperioden gjennomføres det 4 samlinger og individuell oppfølging/coaching av hver enkelt bedrift mellom samlingene. Gruppen har hatt spesiell fokus mot Storbritannia og INs kontor i London har vært tungt involvert.

b. Ressursinnsats i 2010

Totalt ble det bevilget 264,7 mill. kroner. til prosjekter i IKT-sektoren i 2010, mot 417,6 mill. kr. i 2009. Herav var 89,3 mill. kroner lån og garantier, og 175,4 mill. kroner gitt som tilskudd. Til sammenligning var tallene for 2009 123 mill. kroner lån og garantier, og 294 mill. kroner tilskudd

(beløp i tusen kroner)

TJENESTER OG PROGRAMMER	2010	2009
Innovasjonsmiljøer	12 357	23 856
Landsdekkende etablererstipend	12 695	49 365
Forskning og utviklingskontrakter (IFU/OFU)	78 028	134 376
Øvrige tilskudd og distriktsutvikling	72 288	82 218
Lån og garantier	89 350	120 825
Samarbeidsprogram med Romania		6 520
Total	264 718	417 160

De mest sentrale programmene og tjenestene i IKT-sektoren er IFU/OFU som utgjorde 78 mill. kroner, og landsdekkende etablererstipend på 12,7 mill. kroner. IKT sto for 7 % av alle OFU-er og 23 % av den totale rammen på IFU-er. For landsdekkende etablererstipend utgjorde IKT-sektoren 25 %. Av det bevilgede beløpet på 264,7 mill. kroner er 187 mill. kroner, dvs. 71 % gått til prosjekter med innovasjon på internasjonalt nivå, og 57 mill. kroner, dvs. 21 % til prosjekter med innovasjon på nasjonalt nivå. Kundesegmentet SMB med internasjonale vekstambisjoner står for over halvparten av bevilgningene i 2010, og 87 % går til produkt- og tjenesteinnovasjon.

c. Cases

"Smart Grønn Vekst" og "Grønne datasentre"

Innen området Smart Grønn Vekst har IN, Abelia og IKT-Norge samarbeidet tett i 2010. Det har vært arbeidet med fremtidsscenarioer, Stockholms-kontoret har arbeidet med NCE/Halden for å knytte NCE-et nærmere til satsinger på Smartgrid i Norden/EU, våre kontorer i Nord-Øst Asia har spilt inn informasjon om Smartgrid fra sine markeder (NCE/Halden besøkte Seoul ifm. en viktig messe på feltet) og vi har startet et internasjonalisierungsprogram (Navigator) på SGV i samarbeid med London-kontoret. Satsingen på Norge som vertsnasjon for grønne datasentre tar utgangspunkt i flere lokale bedriftsinitiativ/partnerkonstellasjoner med tung industrideltagelse og gjøres i samarbeid med IKT-Norge og NHD og FAD er også involvert. Det har vært seminarer med IKT-Norge, rådgivning på finansiering fra 4 distriktskontorer og internasjonalisierungsprosjekt (profilering) med IKT-Norge som prosjektleder.

Et planlagt sektormøte i Halden med tema Smart Grønn IKT måtte dessverre avlyses. Til tross for gode partnere og et meget godt program med svært interessante og profilerte foredragsholdere, var påmeldingen for svak til at vi ønsket å gjennomføre det ressurskrevende møtet. Selv med god støtte fra Abelia, Halden IT-forening og NCE/Halden, ble det for liten påmelding. Hadde f.eks. samlingen vært i Oslo, ville vi hatt

flere relevante bedrifter å hente deltagere fra – konferansested bør revurderes hvis tilsvarende tiltak er aktuelt senere.

IKT <i>31.des.10</i>				
Ressursinnsats				
Tilsagn (mill nok)	265	4 %	<i>Sats per 31.12.09</i> 4 %	
Operative timer	50 455	5 %	4 %	
Tilsagnsvolum				
	mnok	av bevilgede kroner	IN	<i>Sats per 31.12.09</i>
Entreprenørskap	76	29 %	14 %	26 %
Vekst i Bedrifter	178	67 %	81 %	67 %
Innovasjonsmiljø	10	4 %	6 %	7 %
Andel satsingsområder	265	100 %	100 %	100 %
Tjenesteytende næringer*	225	85 %	26 %	81 %
Kunnskapsintensive næringer**	185	70 %	10 %	64 %
		av bevilgede kroner		
Utvalgte indikatorer (kan krysses på flere)				
SMB med vekstambisjoner	150	57 %	26 %	56 %
Internasjonalt rettet	196	74 %	33 %	75 %
Miljørettet	41	15 %	19 %	4 %
Kompetansesatsing***	215	81 %	43 %	75 %
FoU basert	110	42 %	15 %	33 %
Designrettet	24	9 %	5 %	2 %
Rettet mot kvinner	43	16 %	34 %	11 %
Rettet mot unge	18	7 %	13 %	4 %
Innovasjonsnivå/ -type (#1)				
	av bevilgede kroner	av bevilgede kroner		<i>Sats per 31.12.09</i>
Til innovasjon	259	98 %	67 %	98 %
		av innovasjon		
Internasjonalt nivå	187	72 %	34 %	78 %
Nasjonalt nivå	57	22 %	22 %	15 %
Regionalt nivå	8	3 %	8 %	1 %
Bedriftsnivå	8	3 %	35 %	6 %
		av innovasjon		
Markedsmessig	14	5 %	7 %	6 %
Organisatorisk	2	1 %	3 %	1 %
Prosess	14	5 %	31 %	5 %
Produkt og Tjeneste	229	88 %	55 %	88 %
IN Målekort 2010				
	Satsing	IN	<i>Sats per 31.12.09</i>	
Regionale sektormøte	0	12	1	
Mobilisere visjoner og vekstambisjoner				
Arena	2	19	2	
NCE	0	12	0	
Største tjenester og programmer				
Alle næringer				
	Mill		<i>31.12.2009</i>	
Lavrisko lån	3	1 %	0 %	
Risiko lån	83	31 %	29 %	
Tilskudd	175	66 %	70 %	
Rentestøtte landbrukslån		0 %	0 %	
Garantier	4	2 %	0 %	
Alle tilsagn og alle næringer	265	100 %	100 %	
Fem største tilskudd				
	Mill			
OFU/IFU	78			
Regional utvikling	39			
RDA	18			
Landsdekkende etablererstipend	13			
Nettverk, profilering og reiseliv	15			
Sum	163			62 %
Prioriterte kontorer* (#2)				
	Timer	Antall	<i>31.12.2009</i>	
			Timer	Antall
Totalt for divisjon utland:	15 481	92	11 879	40
IN Hamburg E (HAME)	422	2	548	2
IN London E (LONE)	2 907	12	837	3
IN San Francisco (SANF)	1 956	10	2 290	7
IN Tokyo (TOKY)	1 027	8	573	2
Sum UK pri 1	6 311	32	4 248	14
	41 %	35 %	36 %	35 %
	Timer	Tilsagn kr	Timer	Tilsagn kr
Totalt for divisjon Norge:	32 372	252	25 689	403
IN Oslo, Akershus og Østfold (OAOS)	8 408	57	5 863	169
IN Buskerud og Vestfold (BUVE)	2 433	22	1 864	42
IN Hedmark (HEDM)	1 697	13	1 140	12
IN Oppland (OPPL)	434	9	342	7
IN Hordaland (HORD)	3 671	23	2 483	26
IN Telemark (TELE)	795	11	443	12
IN Sør-Trøndelag (SOTR)	3 733	36	2 680	33
IN Troms (TROM)	1 431	19	1 650	19
Sum Prioritet 1 DK	22 601	190	16 465	320
	70 %	75 %	64 %	79 %
<p>(#1): Blir ikke 100%. I tillegg kommer kategorien "ikke relevant" og manglende registreringer * og ** Se vedlegg 3 for definisjon av kunnskapsintensive og tjenesteytende næringer ***omfatter investeringsartene Produktutvikling, Produksjonsprosessutvikling, Markedsutvikling, Forretnings- og organisasjonsutvikling og Kompetanseutvikling og -forvaltning</p>				
<p>(#2) Kontorer prioritert av divisjon Norge og divisjon utland i 2010</p>				

2.8 Maritim satsing

1. Kort beskrivelse av satsingen

Innovasjon Norges maritime satsing er en del av MARUT. Marut er både en prosess og en handlingsarena mellom maritim næring, offentlige myndigheter, forskningsmiljøer og det offentlige virkemiddelapparatet. Innovasjon Norge har spesiell fokus på små og mellomstore bedrifter innen utvikling og produksjon av maritimt utstyr, skipsbygging og tilknyttede tjenesteleverandører. I tillegg til Innovasjon Norges ordinære tjenester har Innovasjon Norge et eget program, Maritim Utvikling, som er en tilskuddsordning rettet mot maritim næring og en egen finansieringsordning rettet mot nærskipfartsflåten.

2. Rapportering for 2010

a. Viktige resultater og hendelser i 2010

2010 var et "business as usual"-år. Innsatsen innen den maritime satsingen var høyere i 2010 enn i 2009. I tillegg til ordinære finansieringstjenster trekkes spesielt følgende aktiviteter fram:

- Maritim delegasjonsreise til Arabiske Emirater i mars.
- Under World EXPO i Shanghai ble det mai og juni gjennomført fire store maritime arrangementer i samarbeid med Nærings- og handelsdepartementet med stor deltakelse fra Norge og med god kontakt med kinesisk maritimt næringsliv.
- Den 2. juli var den maritime tiltakspakken gjennom Innovasjon Norge operativ. Totalt ble det bevilget 202 mill. kroner til 43 prosjekter i den ekstraordinære tiltakspakken. Månedlig rapportering til Nærings- og handelsdepartementet.
- Maritim delegasjonsreise til India i oktober.
- Arbeid gjennom 2010 med det maritime omdømmeprojekt sammen med maritimt næringslivet, går over i ny fase fra tidlig 2011.
- Flere hjemhentingprosjekter i form av newsletters fra viktige maritime markeder i Asia og Russland.
- Arbeid med regionale maritime klynger, NCE og Arena.

b. Ressursinnsats i 2010

Innovasjon Norges finansielle ressursinnsats overfor maritim næring i 2010

Virkemiddel	Mill. kroner
Lavrisikolån	255,8
Lavrisikolån, fiskeriformål	2,4
Innovasjonslån	158,5
Garanti	5,7
Nærskipsfartsordningen, landsd. tilskudd	22,4
Landsdekkende etablerertilskudd	3,0
Tilskuddsprogrammer	6,6
OFU tilskudd	1,4
IFU tilskudd	24,7
Maritim Utvikling, tilskudd	10,3
Risikolån, fra fylkeskommuner	33,5
Tilskudd, fra fylkeskommuner	34,5
Nasjonale tiltak for regional utvikling	15,2
Diverse annet	0,1
Sum	574,1

Maritim tiltakspakke

Den totale finansielle ressursinnsatsen på 574 mill. kroner innbefattet tiltakspakke 2010 rettet mot skips- og offshoreverft og utstyrs- og tjenesteleverandører som ble operativ 2. juli med bevilgninger på totalt 202 mill. kroner. Tiltakspakken i Innovasjon Norge var en del av regjeringens totale tiltakspakke rettet mot denne næringen med bakgrunn i nedgangen i verdensøkonomien etter finanskrisen.

Flere distriktskontorer i Norge som fikk ekstra arbeidsbelastning i håndteringen av tiltakspakken som resulterte i følgende innen de fire ordningene som tiltakspakken omfattet:

Ordninger	Mill. kroner	Antall prosjekter
Kompetanseprosjekter	15	7
Miljøvennlig skipsfart	20	11
IFU prosjekter	20	12
Innovasjonslån Maritim	147	13
Totalt	202	43

Fordeling av tiltakspakken på bedriftstyper:

Bedriftstype	Prosent fordeling
Maritim utstyrsindustri	51
Skipsverft	25
Leverandørindustri olje & gass	9
Tjenesteytende maritim	8
Rederi	6
Offshore verft	1
Totalt	100

Ressursinnsats ved Innovasjon Norges utekontorer

Ressursinnsatsen ved Innovasjon Norge utekontorer var på totalt 11 400 timer, hvorav 4 760 timer var fordelt på prioritet-1 kontorer; Seoul, Shanghai, Singapore, St. Petersburg.

c. CasesFra den maritime tiltakspakken

Norsk Elektro Optikk AS (NEO), Lørenskog, Akershus. Forskningsbasert virksomhet innen elektro optikk med 23 ansatte. De omsatte i 2009 for 57 mill. kroner med resultat før skatt på 4,1 mill. kroner.

I samarbeid med Kongsberg Maritime AS, som er et ledende selskap innen maritim elektronikk til både skip og undervannssystemer, gjennomføres et Industrielt forsknings- og utviklingsprosjekt (IFU) med målsetting å utvikle et nytt kamerasystem *Lasershark*. Lasershark er et undervanns avbildingssystem med lang rekkevidde og god oppløsning med mulighet for 3D-data. Systemet planlegges brukt på undervannsfarkoster utviklet av Kongsberg Maritime. Systemet egner seg spesielt godt til undervanns rørinspeksjon som det er et stort internasjonalt marked for. Fra den maritime tiltakspakken ble det bevilget IFU tilskudd 2,9 mill. kroner.

Det maritime omdømmeprojektet, fasilitert av Innovasjon Norge

Det maritime omdømmeprojektet, fasilitert av Innovasjon Norge på oppdrag fra Nærings- og handelsdepartementet:

- Fase 1: Kartlegge norsk maritim nærings omdømme i utlandet, avsluttet oktober 2008.
- Fase 2: Utvikle verktøy for næringslivet og bidra til å styrke forståelsen av praktisk omdømmearbeid i næringslivet, arbeid utført i 2010 og avsluttet februar 2011.
- Fase 3: Næringslivet styrker Implementering av omdømmearbeidet i bedriftene, igangsettes februar 2011.

Prosjektet har utviklet og igangsatt implementeringen av følgende verktøy:

- Håndbok for omdømme og merkevarebygging
- Konseptet "kulturskole m/toolkit"
- Gjennomført pilot Maritimt omdømmeprogram med 8 bedrifter
- Etablert grafisk profil som kan benyttes av maritim næring til generisk markedsføring internasjonalt (i profilerings- og kommunikasjonstiltak)

I videreføringen av det maritime omdømmearbeidet fra 2011:

Næringslivet:

I videreføringen av det maritime omdømmearbeidet vektlegges implementering i form av fellestiltak og tiltak i den enkelte bedrift. En bred anvendelse av de verktøyene som er utviklet er særlig viktig.

Den enkelte bedrift må mobiliseres til å ta eierskap til strategisk omdømme og merkevarebygging, herunder implementering av de nyutviklede verktøyene (håndbok, omdømmeskole, logo o.a.) i egen virksomhet, ut fra egen strategisk vurdering, egne ressurser og engasjement.

Innovasjon Norge anbefaler at næringslivet tar i bruk de verktøyene som er utviklet.

Innovasjon Norge:

Innovasjon Norge vil i samarbeid med næringslivet utvikle nye konkrete omdømmeprojekter.

Det maritime omdømmearbeidet har vært og vil fortsatt være en spydspiss i utviklingen av strategisk omdømmeposisjonering på bransje, klynge og bedriftsnivå i Innovasjon Norges arbeid. Erfaringene ifra utviklingsarbeidet i maritim næring blir nå benyttet av Innovasjon Norge i andre bransjer vi arbeider med.

Maritim					
31.des.10					
Ressursinnsats					
Tilsagn (mill nok)	574	9 %	<i>Sats per 31.12.09</i>		
Operative timer	28 324	3 %	4 % 2 %		
Tilsagnsvolum					
	mnok	av bevilgede kroner	IN	Sats per 31.12.09	
Entreprenørskap	87	15 %	14 %	14 %	
Vekst i Bedrifter	369	64 %	81 %	66 %	
Innovasjonsmiljø	119	21 %	6 %	20 %	
Andel satsingsområder	574	100 %	100 %	100 %	
Tjenesteytende næringer*	357	62 %	26 %	30 %	
Kunnskapsintensive næringer**	54	9 %	10 %	5 %	
Utvalgte indikatorer (kan krysses på flere)					
		av bevilgede kroner			
SMB med vekstambisjoner	135	24 %	26 %	33 %	
Internasjonalt rettet	358	62 %	33 %	72 %	
Miljørettet	189	33 %	19 %	17 %	
Kompetansesatsing***	169	29 %	43 %	22 %	
FoU basert	152	26 %	15 %	20 %	
Designrettet	31	5 %	5 %	15 %	
Rettet mot kvinner	229	40 %	34 %	11 %	
Rettet mot unge	18	3 %	13 %	2 %	
Innovasjonsnivå/ -type (#1)					
	av bevilgede kroner	av bevilgede kroner	Sats per 31.12.09		
Til innovasjon	434	76 %	67 %	72 %	
Internasjonalt nivå	284	65 %	34 %	39 %	
Nasjonalt nivå	76	18 %	22 %	34 %	
Regionalt nivå	19	4 %	8 %	7 %	
Bedriftsnivå	55	13 %	35 %	20 %	
Markedsmessig	36	8 %	7 %	25 %	
Organisatorisk	4	1 %	3 %	15 %	
Prosess	46	11 %	31 %	3 %	
Produkt og Tjeneste	347	80 %	55 %	57 %	
IN Målekort 2010					
	Satsing	IN	<i>Sats per 31.12.09</i>		
Regionale sektormøte	1	12	2		
Mobilisere visjoner og vekstambisjoner					
Arena	0	19	1		
NCE	1	12	1		
Største tjenester og programmer					
Alle næringer	<i>Mill</i>		<i>#####</i>	Fem største tilskudd	<i>Mill</i>
Lavrisiko lån	258	45 %	39 %	OFU/IFU	10
Risiko lån	192	33 %	31 %	Distriktutviklingstilskudd	34
Tilskudd	118	21 %	30 %	Regional utvikling	14
Rentestøtte landbrukslån	0	0 %	0 %	Maritim utvikling	4
Garantier	6	1 %	1 %	IFU-Maritim	16
Alle tilsagn og alle næringer	574	100 %	100 %	Sum	78
					14 %
Prioriterte kontorer (#2)					
	Timer	Antall	<i>31.12.2009</i>		
Totalt for divisjon utland:	####	55	Timer	Antall	
IN Seoul (SEOU)	807	4	1 016	7	
IN Shanghai E (SHAE)	1 218	6	2 025	7	
IN Singapore (SING)	1 529	7	247	2	
IN St. Petersburg (STPE)	1 207	5	752	2	
IN Rio de Janeiro (RIOD)	749	3	1 691	3	
IN Washington	0	0	0	0	
Sum UK pri 1	5 510	25	5 731	21	
	48 %	45 %	59 %	50 %	
Totalt for divisjon Norge:	####	570	Timer	Tilsagn kr	
IN Hordaland (HORD)	2 329	72	1 093	25	
IN Møre og Romsdal (MORO)	6 019	356	3 424	160	
IN Rogaland (ROGA)	976	19	454	9	
Sum Prioritet 1 DK	9 324	447	4 971	194	
	66 %	78 %	54 %	60 %	
(#1): Blir ikke 100%. I tillegg kommer kategorien "ikke relevant" og manglende registreringer					
* og ** Se vedlegg 3 for definisjon av kunnskapsintensive og tjenesteytende næringer					
***omfatter investeringsartene Produktutvikling, Produksjonsprosessutvikling, Markedsutvikling, Forretnings- og organisasjonsutvikling og Kompetanseutvikling og -forvaltning					

2.9 Kultur- og opplevelsesnæringene

1. Kort beskrivelse av satsingen

Satsingen Kultur og opplevelse skal bidra med tiltak som profesjonaliserer og styrker lønnsomheten og bærekraften til kulturnæringene og kulturbasert næringsliv.

Målgruppene for satsingen er SMB og entreprenører med vekstambisjoner, nettverk og klynger innen kulturnæringene (primært film, musikk, arkitektur, design og dataspill) og kulturbasert næringsliv (herunder samarbeid mellom kulturnæring og tradisjonelle næringer).

Innovasjon Norges tjenester og programmer skal i større grad anvendes mot kultur- og opplevelsesnæringene, der tilbudene er egnet og kan imøtekomme næringenes krav. I tillegg har Innovasjon Norge en øremerket spisset satsing for kulturnæringene og kulturbasert næringsliv. Denne skal finansiere nyskapende og internasjonale prosjekter samt nettverk som stimulerer til innovasjon, kompetanse eller internasjonalisering.

2. Rapportering for 2010

a. Viktige resultater og hendelser i 2010

I 2010 var det en prioritert oppgave å utarbeide Innovasjon Norge strategier for de prioriterte kulturnæringene film, musikk, motedesign, møbeldesign og dataspill. Næringene selv, representert ved bransjeorganisasjonene, og de interne fagteamene var involvert i dette arbeidet. Målene med strategiarbeidet var å gjøre Innovasjon Norges tjenester og programmer operative og tydelige overfor næringsutøverne, samt bygge opp den interne kompetansen om kulturnæringenes utfordringer og muligheter. Som følge av budsjettkutt i Innovasjon Norge, ble Kultur og opplevelse besluttet avvirket som sektor fra 2011 av. Arbeidet med utarbeiding av egne Innovasjon Norge strategier for kulturnæringene er derfor avsluttet.

Én av de største utfordringene for mange bedrifter innen kulturnæringene er mangel på kommersiell og forretningsmessig kompetanse. Sektor kultur og opplevelse har derfor hatt stort fokus på kompetanseprogrammet FRAM Kultur. De siste årene er det til sammen ca. 25 FRAM kultur programmer som er avsluttet, som pågår eller er under planlegging. I 2010 ble programmet evaluert av Telemarksforskning. En konklusjon fra evalueringen er at deltakerne ikke helt når de økonomiske mål som er satt for programmet. Programmet når heller ikke de målgruppene som er prioriterte innen sektoren. Den individuelle oppfølgingen av deltakerne har imidlertid vært nyttig. Som følge av anbefalingene i evalueringen er det tatt noen valg på retninger for den videre utviklingen av FRAM og FRAM Kultur.

Som del av Innovasjon Norges satsing på sektormøter er det gjennomført tre arrangementer for sektor Kultur og opplevelse i 2010. Sektormøte film ble gjennomført under Tromsø Internasjonale Filmfestival i januar, og tilsvarende arrangementer ble gjennomført for dataspillnæringen i Hamar og for mote i Oslo i april. Programmene på sektormøtene besto av en plenumsdel med innlegg fra Innovasjon Norge og eksterne forelesere, samt en workshopdel med individuelle avtaler. Evalueringene fra sektormøtene viser at arrangementene ble godt mottatt, og at deltakerne fikk god forståelse for hva Innovasjon Norges kontorer ute og hjemme kan bidra med.

Designutstillingen 100 % Norway skal bidra til å posisjonere Norge som en ettertraktet designasjon men har også en kommersiell innretning. I 2010 ble utstillingen vist for syvende gang under den årlige London Design Festival i september og høstet stor oppmerksomhet i britisk og internasjonal designpresse. Utstillingen ble også vist på

møbelmessen i Stockholm i februar. I 2010 har det vært en økende vektlegging på den kommersielle delen, og dette året ble det også utviklet en merkevareplattform for utstillingen. Evalueringen viser at utstillerne er svært fornøyd med deltakelsen. De forretningsmessige resultatene ble imidlertid ikke helt innfridd, og det ønskes mer fokus på kommersialisering ved senere deltakelser.

b. Ressursinnsats i 2010

Det er bevilget 86,4 mill. kroner til kultur- og opplevelsesnæringene i 2010. I 2009 var bevilgningen til sektoren 147 mill. kroner.

Av ressursinnsatsen i 2010 på til sammen 86,4 mill. kroner ble en stor andel brukt på etablerere, kvinner og til bedrifts- og utviklingstiltak innen kultur og opplevelse. Bransjene omfatter i stor grad film og spill samt aktiviteter knyttet til natur og kultur og utøvende kunstnere. Den største andelen tilskudd har gått til utviklingstiltak i distriktene.

Innovasjon Norge avsatte en øremerket spisset satsing for kulturnæringene og kulturbasert næringsliv på 8 mill. kroner for 2010. Det er utviklet en egen policy for disse midlene. Av de landsdekkende midlene (med ramme 4 mill. kroner) ble det benyttet 3,7 mill. kroner mens det ble brukt 2,9 mill. kroner av de distriktsrettede midlene (med ramme 4 mill. kroner). Nyskapende og internasjonale prosjekter med overføringsverdi har vært prioritert, og flere prosjekter er igangsatt for å øke forretningskompetansen samt nettverksbyggingen.

c. Cases

Ved årsskiftet 2009/10 inviterte Innovasjon Norge den norske dataspillnæringen til en presentasjon (hjemhentingsprosjekt) av markedsomfang og teknologi for næringen i Korea og Japan. Rapporten er tilgjengelig på vår hjemmeside under sektor Kultur og opplevelse. På våren ble det arrangert en delegasjonstur til Sør-Korea og Japan for 23 norske spillprodusenter og spillutviklere. Her ble de norske bedriftene presentert for utvalgte produsenter og andre samarbeidspartnere i de to landene. Etter studieturen fulgte vi opp med et regionalt sektormøte for spillnæringen, hvor spillprodusentene fikk møte flere av Innovasjon Norges utekontorer. Vi har fått mange gode tilbakemeldinger fra næringen på prosjektet. Noen har rapportert om leads i Korea og Japan som er fulgt opp.

Innovasjon Norge har også i 2010 arbeidet for å styrke nettverket for norsk mote. Vi har bidratt med finansiering av andre driftsår for Norwegian Fashion Institute (NFI), som skal gjøre norsk mote til en anerkjent merkevare. Dette innebærer blant annet nettverksbygging for de til sammen 120 medlemmene av NFI, kompetanseutveksling og profilering av motemerkevarer og bransjen som helhet.

I en internasjonaliseringsprosess av norsk mote er Danmark et sentralt marked og en svært viktig møteplass i forhold til internasjonale innkjøpere og internasjonal presse. Innovasjon Norge har i 2010, som året før, bistått motedesignerne under Fashion week i København. Videre er det arrangert konkurranse for design av uniformer til EXPO i Shanghai, utarbeidet hjemhentingsrapporter fra en rekke ledende land innen mote samt at det er gjennomført et regionalt sektormøte for mote.

Kultur & Opplevelse					
31.des.10					
Ressursinnsats		Sats per 31.12.09			
Tilsagn (mill nok)	86	1 %	2 %		
Operative timer	27 913	3 %	2 %		
Tilsagnsvolum					
	mnok	av bevilgede kroner	IN	Sats per 31.12.09	
Entreprenørskap	44	51 %	14 %	47 %	
Vekst i Bedrifter	30	35 %	81 %	45 %	
Innovasjonsmiljø	13	15 %	6 %	8 %	
Andel satsingsområder	86	100 %	100 %	100 %	
Tjenesteytende næringer*	62	72 %	26 %	71 %	
Kunnskapsintensive næringer**	13	15 %	10 %	9 %	
Utvalgte indikatorer (kan krysses på flere)					
SMB med vekstambisjoner	15	17 %	26 %	20 %	
Internasjonalt rettet	48	56 %	33 %	34 %	
Miljørettet	2	2 %	19 %	8 %	
Kompetansesatsing***	44	51 %	43 %	35 %	
FoU basert	3	3 %	15 %	1 %	
Designrettet	27	31 %	5 %	16 %	
Rettet mot kvinner	51	59 %	34 %	48 %	
Rettet mot unge	26	30 %	13 %	19 %	
Innovasjonsnivå/ -type (#1)					
Til innovasjon	75	87 %	67 %	89 %	
Internasjonalt nivå	28	37 %	34 %	24 %	
Nasjonalt nivå	19	25 %	22 %	20 %	
Regionalt nivå	15	20 %	8 %	20 %	
Bedriftsnivå	15	20 %	35 %	36 %	
Markedsmessig	14	19 %	7 %	17 %	
Organisatorisk	3	4 %	3 %	11 %	
Prosess	2	3 %	31 %	7 %	
Produkt og Tjeneste	54	72 %	55 %	63 %	
IN Målekort 2010					
	Satsing	IN	Sats per 31.12.09		
Regionale sektormøte	3	12	1		
Mobilisere visjoner og vekstambisjoner					
Arena	1	19	1		
NCE	0	12	0		
Største tjenester og programmer					
Alle næringer	Mill	31.12.2009	Fem største tilskudd	Mill	
Lavrisko lån	1	1 %	11 %	Distriktsutviklingstilskudd	41
Risikolån	8	9 %	15 %	Tilskudd innovasjon prosjekter	11
Tilskudd	74	85 %	67 %	Regional utvikling	7
Rentestøtte landbrukslån	1	1 %	7 %	BU-midler tilskudd	3
Garantier	3	3 %	1 %	RDA	5
Alle tilsagn og alle næringer	87	101 %	100 %	Sum	67
					78 %
Prioriterte kontorer (#2)					
Totalt for divisjon utland:	Timer	Antall	31.12.2009		
	8 022	41	Timer	Antall	
			8 249	16	
IN Hamburg E (HAME)	757	4	269	0	
IN London E (LONE)	626	5	571	2	
IN New York T (NEWT)	106	0	0	0	
IN Stockholm E (STOE)	589	3	557	3	
Sum UK pri 1	2 078	12	1 397	5	
	26 %	29 %	17 %	31 %	
Totalt for divisjon Norge:	Timer	Tilsagn kr	Timer	Tilsagn kr	
	18 028	80	13 454	132	
IN Sør-Trøndelag (SOTR)	475	1	499	5	
IN Oslo, Akershus og Østfold (OAOS)	2 399	10	1 805	12	
IN Oppland (OPPL)	994	6	816	11	
IN Telemark (TELE)	515	3	239	4	
IN Hordaland (HORD)	2 002	9	1 025	13	
IN Agder (AGDE)	3 162	9	1 654	14	
Sum Prioritet 1 DK	9 546	38	6 038	59	
	53 %	48 %	45 %	45 %	
(#1): Blir ikke 100%. I tillegg kommer kategorien "Ikke relevant" og manglende registreringer					
* og ** Se vedlegg 3 for definisjon av kunnskapsintensive og tjenesteytende næringer					
***omfatter investeringsartene Produktutvikling, Produksjonsprosessutvikling, Markedsutvikling, Forretnings- og organisasjonsutvikling og Kompetanseutvikling og -forvaltning					

3. INNOVASJON NORGES PROGRAMMER I 2010

3.1 Arena-programmet

1. Kort beskrivelse av programmet

Arena er et nasjonalt program eid av Innovasjon Norge, SIVA og Forskningsrådet. Arenaprogrammet tilbyr faglig og finansiell støtte til langsiktig utvikling av regionale næringsmiljøer. Miljøene kan ha karakter av næringsklynger eller kan representere mer umodne relasjoner mellom bedrifter og relaterte kunnskaps- og utviklingsaktører.

Formålet med utviklingsprosessene er å forsterke miljøenes evne til innovasjon gjennom å etablere et sterkere og mer dynamisk samspill mellom næringsaktører, FoU- og utdanningsaktører og offentlige aktører. Samarbeidet skal være innrettet mot innovasjon, internasjonal orientering, kompetanse, nyetableringer m.m. Arenaprogrammet støtter ordinært hovedprosjekter i en 3-års periode, men kan forlenge perioden med ytterligere 1 eller 2 år på grunnlag av nærmere fastsatte kriterier.

Programmet godkjenner nye prosjekter med grunnlag i årlige utlysninger og faste utvelgelseskriterier og -prosedyrer. Programmet har en nær dialog med det regionale virkemiddelapparatet, som har ansvaret for å støtte utviklingen av nye prosjektinitiativ gjennom forstudier og forprosjekter. Innovasjon Norges distriktskontor har kundeansvaret for løpende prosjekter.

2. Beskrivelse av formål/mål

Hovedmål:

Arena skal styrke regionale næringsmiljøers evne til innovasjon og verdiskaping gjennom økt samspill mellom næringsaktører, kunnskapsmiljøer og det offentlige.

Delmål:

- Økt internt og eksternt samspill
- Mer innovative og samarbeidsorienterte bedrifter
- Mer næringslivsorienterte FoU- og utdanningsmiljøer
- Økt forståelse i nærings- og kunnskapsmiljøer og hos offentlige utviklingsaktører for betydningen av langsiktig samarbeid
- Økt kompetanse og engasjement fra policy- og virkemiddelaktørens side

3. Samfunnsøkonomisk begrunnelse

Bedrifters konkurranseevne er i stor og økende grad avhengig av evne til kontinuerlig innovasjon. Dette er basert på evne til et aktivt samarbeid med andre bedrifter, kunnskapsmiljøer og utviklingspartnere. Tilhørighet til en dynamisk næringsklynge, der en har en konsentrasjon av spesialiserte bedrifter og kunnskapsleverandører, kan gi ytterligere konkurransefortrinn.

Ofte vil det imidlertid være barrierer som hindrer et effektivt samspill og samarbeid. Dette kan være manglende tillit mellom aktørene, manglende ressurser for å iverksette samarbeidsprosesser, manglende institusjonell infrastruktur for samarbeid m.m. Offentlige virkemiddelaktører kan bidra til å redusere slike barrierer og på denne måten utløse og forsterke utviklingsprosesser i klynger. Arenaprogrammet er basert på denne prinsipielle begrunnelsen som også er nedfelt i regelverket for statsstøtte.

4. Målgruppe

Programmet retter seg mot *grupperinger* av bedrifter som sammen med relevante kunnskapsmiljøer og offentlige aktører har etablert, eller er i ferd med å etablere, et bredt og langsiktig samarbeid. Grupperingen er definert og avgrenset gjennom at aktørene:

- befinner seg innenfor et geografisk avgrenset miljø,
- har felles tilhørighet til en næringssektor, en verdikjede, et kompetanseområde, et markedsområde,
- har identifisert felles interesser, som gir grunnlag for økt samspill og samarbeid.

Bedriftene er den viktigste drivkraften i miljøets utvikling, og bedriftsgruppens interesser skal være utgangspunktet for samarbeidet. Arena er åpent for samarbeidsgrupperinger i *alle næringssektorer og regioner*.

5. Kundebehov

Arenaprogrammet skal møte et behov for å etablere sterkere relasjoner og konkrete samarbeidsprosesser mellom bedrifter, kunnskapsaktører og det offentlige. Dette skal bidra til å utløse konkrete prosjekter innen innovasjon, kompetanseutvikling og internasjonalisering basert på samarbeid mellom aktører.

Behovene vil være spesifikke for det enkelte næringsmiljøet og defineres nærmere i forprosjekt eller tilsvarende. Behov som ofte forekommer:

- Etablering av møteplasser mellom bedrifter og utviklingsaktører for drøfting av utfordringer og mulige tiltak
- Etablering av nettverk og samarbeidskonsortier mellom bedrifter og utviklingsaktører for gjennomføring av konkrete innovasjonsaktiviteter
- Utvikling av sterkere engasjement og mer spesifikke tilbud fra regionale FoU- og utdanningsinstitusjoner overfor næringsmiljøet
- Utvikling av tilbud for å stimulere etablering av ny virksomhet innenfor næringsmiljøet
- Felles prosjekter innenfor internasjonalisering, merkevarebygging og attraktivitet

6. Innhold

Arenaprogrammet kan tilby nettverket finansiell og kompetanserettet støtte. I tillegg gir deltagelse i prosjektet et kvalitetsstempel som mange prosjekter velger å bruke. Programmet tilbyr tiltak som skal bidra til å styrke informasjon og kompetansespredning til og mellom program og regionale prosjekter. Tilbudet om kompetansestøtte kan f.eks. være rådgivning, prosjektledersamlinger, konferanser/ seminarer, internasjonale koblinger og læring/erfaringsoverføring.

Programmet tilbyr finansiell støtte som i hovedsak kan benyttes til utvikling av møteplasser og nettverk, fasilitering/ledelse av utviklingsprosesser, kompetansetiltak, kommunikasjon, strategiutvikling og analyse samt tidligfase idé- og prosjektutvikling (forstudier og forprosjekter).

7. Rapportering for 2010

7.1 Grad av måloppnåelse

Porteføljeutvikling

Igangværende prosjekter i Arenaprogrammet pr. 31.12.10:

Prosjekter	Næringsgruppering/Region	Tidshorisont
Arena Brønnteknologi	Ole- og gassnæringen i Rogaland med fokus på brønnteknologi	okt. 07 - sept. 10 (har søkt om forlengelse sammen med Arena Integreerte Operasjoner)
Arena Integreerte Operasjoner	Olje- og gassnæringen – Integreerte Operasjoner (eDrift) i Rogaland og Hordaland	okt. 07 - sept. 10 (har søkt om forlengelse sammen med Arena Brønnteknologi)
IKT Grenland	IKT-bedrifter og større brukermiljøer i Grenland	okt. 07 - sept. 11 (innvilget 1 år videreføring)
Arena Helseinnovasjon	Produkter og tjenester for omsorgsboliger - Drammensregionen	feb. 08 – sept. 11
Innovative opplevelser	Opplevelsesprodusenter innenfor reiselivsnæringen i Nordland	aug. 08 - juli 11
Arena Beredskap	Bedrifter i Lofoten og Vesterålen som satser innenfor beredskap	sept. 08 - aug. 11
Teknologi AkvARENA	Teknologiprodusenter innenfor marin sektor i Trøndelag	sept. 08 - okt. 11
Omegaland	Foredling av marine oljer til humant konsum – Nordvestlandet	jan. 09 - des. 11
Arena Offshorefartøy	Offshoreoperasjoner på og fra skip - Haugalandet og Sunnhordland	jan. 09 - des. 11
Arena Fritidsbåt	Båtprodusenter og relaterte aktører i Agder	jan. 09 – des. 11
Arena Eyde	Utvikler industrielle løsninger for miljø- og klimautfordringer på Sørlandet	des. 09 – nov. 12
Arena Vindenergi	Leverandørindustri innen offshore vind i Midt-Norge	des. 09 – nov. 12
Arena NOW (Norwegian Offshore Wind)	Selger norsk havvindteknologi og offshore vindkraftproduksjon fra Hordaland og Rogaland	des. 09 – nov. 12
Oslo Medtech	Utvikler produkter og tjenester innen medisinsk teknologi i Oslo-området.	des. 09 – nov. 12
MediArena	Utvikler løsninger for produksjon og formidling av digitalt innhold i Bergensregionen	feb. 10 – jan. 13
Arena USUS	Opplevelses- og reiselivsbedrifter på Sørlandet – håndtering av gjestestrømmer	sept. 10 – aug. 13
Helse i Valdres	Helse- og reiselivsbedrifter – nye markeder og produkter innen behandling, rehabilitering og helseturisme	sept. 10 – aug. 13
Arena Magica	Aktører innen musikk og scene, film og medier skal utvikle en audiovisuell kulturnæring i Østfold	sept. 10 – aug. 13
Arena Frukt og Bær	Økt samhandling mellom aktører i Sogn og Fjordane for kompetansebygging, markedsretting og produktutvikling	okt. 10 – sept. 13

Tre prosjekter ble avsluttet i 2010: *Arena Bil*, *Trådløs framtid* og *MedITNor*.

Det kom inn til sammen 7 søknader etter utlysningen i 2010, mot 13 i 2009. Programrådet godkjente i møte 15.-16. juni 2010 4 nye Arenaprojekter: *Arena USUS*, *Helse i Valdres*, *Arena Magica* og *Arena Frukt og Bær*.

Pr. 31.12.2010 var det til sammen 19 prosjekter i Arenas portefølje. Ett prosjekt, *IKT Grenland*, er blitt innvilget videreføring i år 4 ut 2011. To prosjekter, *Arena Bil* og *Trådløs framtid*, søkte om videreføring, men fikk ikke innvilget dette. *Arena Brønnteknologi* og

Arena Integreerte Operasjoner har søkt om forlengelse som ett felles prosjekt i år 4, dvs. ut 2011.

Nøkkeltall fra Arena-prosjektenes årsrapporter

	2009	2010
Antall Arena-prosjekter pr. 31.12	18	19
Antall kjerne-/partnerbedrifter i klyngenettverket	1)	699
Antall øvrige bedrifter som deltar i prosjektets aktiviteter	1)	1391
Antall FoU-/Kunnskapsmiljøer	118	143
Antall offentlige utviklingsaktører	110	106
Antall deltakere i prosjektets styringsgruppe (eks. observatører)	154	134
Antall bedriftsrepresentanter i styringsgruppen	89	95
Antall kvinner i styringsgruppen	55	43
Prosentandel kvinner i styringsgruppen	36 %	32 %
Faste møtesteder, åpne fora og fagnettverk	131	133
Innovasjonsprosjekter iverksatt som et resultat av Arena	92	86
Bedrifter som deltar i disse innovasjonsprosjektene	443	221
Utløste FoU-/innovasjonsmidler fra virkemiddelapparatet	241 mill	61 mill
Prosjekter med sikte på internasjonal forretningsutvikling	55	109
Prosjekter med sikte på utvikling av utdanning/kompetanseheving	52	34
Medie/presseoppslag	351	317
Prosjektets betydning for utløsning av innovasjonsaktivitet og verdiskaping? 1 = ingen betydning og 5 = stor betydning	3,66	4,1

Kommentarer:

Tallene i tabellen ovenfor viser aggregerte tall fra årsrapportene til igangværende prosjekter i 2009 og 2010. Fordi sammensetningen av programporteføljen endres fra det ene året til det andre, er tallene ikke nødvendigvis sammenlignbare, og de gir i mange tilfeller liten forklaringskraft. Videre er 2009-tallene basert på 18 prosjekter, mens 19 prosjekter deltok i programmet i 2010.

Ad 1) For 2009 ble det oppgitt totalt antall bedrifter (1252) som engasjerte seg aktivt i klyngen. Dette tallet må sammenholdes med summen av antall kjerne-/partnerbedrifter og øvrige bedrifter som i 2010 engasjerte seg aktivt i klyngen. Tallene viser en langt på veg fordobling fra 2009 til 2010 av antall bedrifter som deltok i klyngearbeidet i Arenaprojektene.

Det har også vært en økning i antall FoU-aktører som deltar aktivt i prosjektene. Dette må ses som en konsekvens av at samarbeidet med de regionale kunnskapsmiljøene er blitt sterkere fokusert og etter hvert er blitt satt mer konsekvent i system i Arenaprojektene.

Antall innovasjonsprosjekter og prosjekter med sikte på utdanning og kompetanseheving har gått noe ned. Det samme har antall bedrifter i klyngene som deltar i slike prosjekter. Utløste FoU-/innovasjonsmidler fra virkemiddelapparatet til finansiering av disse prosjektene har gått sterkt ned. Hovedforklaringen på denne nedgangen antas i betydelig grad å skyldes endret sammensetning av porteføljen. Veletablerte industriklynger som for eksempel NODE og Innovativ fjordturisme har gått ut av Arena og inn i NCE-programmet. De er blitt erstattet av prosjekter innen blant annet nye næringer med foreløpig betydelig færre og mindre innovasjonsprosjekter.

Den sterke økningen i antall prosjekter med formål internasjonalisering er svært gledelig og i tråd med programledelsens forsterkede fokus på dette i blant annet generell kommunikasjon, i prosjektledersamlinger og i oppfølgingen av prosjektene. I mange av

disse prosjektene har Innovasjon Norges uteapparat en medvirkende rolle, for eksempel når det gjelder hjemhenting av kunnskap og informasjon.

Det er verdt å merke seg at Arenaprojektene betydning for utløsning av innovasjon og økt verdiskaping har gått opp og ligger nå på et svært tilfredsstillende nivå.

Faglig støtte gjennom Arenaprogrammet

Programmet har som ambisjon å gi prosjektene faglig støtte som bidrar til målrettede og effektive utviklingsprosesser. Sentrale aktiviteter i 2010 har vært:

Prosjektsamlinger: Det ble gjennomført 2 prosjektledersamlinger med blant annet følgende faglige temaer:

- Internasjonalisering
- Klyngeledelse og prosjektstyring
- FoU
- Innovasjon

Øvrige faglige samlinger:

- Flere Arena-prosjekter deltok på en svensk-norsk samling for klynger i Stockholm i januar 2010.
- Det ble i september 2010 arrangert en fagsamling med hovedtema "Foresight i klyngeprosjekter" basert på erfaringer fra gjennomføringen av slike prosesser i NCE- og Arenaprogrammene.

Utviklingsprosjekter: Det har i 2010 vært arbeidet videre med flere av de utviklingsprosjektene som ble satt i gang i 2009. Prioriterte temaer har vært:

- Ledelse og organisering av klynger
- IPR
- Internasjonalisering

Profilering og kommunikasjon: Sentrale aktiviteter i 2010 har vært

- www.arenaprogrammet.no
- Økt fokus på PR og profilering av klyngene regionalt
- Brosjyre: Oversikt over og omtale av løpende Arenaprosjekter
- Brosjyre: Næringsklynger – for fremtidens innovative næringsliv
- Forsterket samarbeid mellom Forskningsrådet, SIVA og Innovasjon Norge om videreutvikling og forsterking av det faglige tilbudet til prosjekter i programmet
- Videreutvikling av rolle og engasjement fra Innovasjon Norges distriktskontorer og utekontorer

Programmets målrealisering

Ref. pkt. 2 foran.

Styrke regionale næringsmiljøers evne til innovasjon og verdiskaping: Arenaprojektene har de seinere årene fått stadig bedre score når det gjelder hvor viktig prosjektene er for utviklingen av innovasjonsaktiviteter og økt verdiskaping i bedriftene. Denne score har gått opp fra 3,58 i 2008 via 3,66 i 2009 til 4,1 i 2010. Dette sammen med programmets vektlegging av langsiktighet i relasjons- og innovasjonsutvikling antas å føre til at de deltakende bedriftene over noen år kommer styrket ut.

Økt samspill mellom næringsaktører, kunnskapsaktører og det offentlige: Antall bedriftsaktører og FoU-/regionale kunnskapsinstitusjoner som deltar i Arenaprojektene, har gått betydelig opp. Disse aktørene deltar aktivt både på møteplasser og i ulike fora

som opprettes i prosjektene. De går også inn i tverrgående og klyngebyggende utviklingsprosjekter basert på deltakelse fra flere bedriftsaktører. Vi ser også stadig flere initiativer når det gjelder internasjonale koplinger og samarbeid *mellom* klynger. Eksempler på dette er særlig olje- og gassklyngene og helseklyngene innenfor NCE og Arena.

Mer næringslivsorienterte FoU- og utdanningsmiljøer: De fleste Arenaprojektene arbeider aktivt for å forsterke særlig de regionale utdanningsmiljøenes rolle i utviklingen av klyngene. Dette har blant annet resultert både i helt nye utdanningstilbud og vesentlig forbedring av eksisterende tilbud.

Økt forståelse for betydningen av langsiktighet: Prosjektene i programmet har bidratt til å skape økt forståelse for betydningen av langsiktige og samarbeidsbaserte prosesser med sikte på utvikling av bedriftenes konkurransevne i norske næringsmiljøer. Dette gjenspeiles ved at det har vært en sterk økning i antall bedrifter som deltar i aktivt i prosjektenes ulike aktiviteter.

Økt kompetanse og engasjement fra policy- og virkemiddelaktører: Programmets arbeidsmåte og erfaringer må anses å være godt kommunisert og kjent. Klyngeutvikling inntar en stadig viktigere rolle i myndighetenes overordnede politikk for innovasjon og næringsutvikling. Det er også et markant trekk at klyngeutvikling synes å bli stadig viktigere i de regionale utviklingsstrategiene for nærings- og bedriftsutvikling.

7.2 Ressursbruk

Programmets rammer, bevilgninger og regnskap i 2009 – 2011:

Finansiering	Ramme 2010	Ramme 2011
Bevilgningsramme fra KRD	18 000 000	15 400 000
Bevilgningsramme fra NHD	14 000 000	16 600 000
Overførte midler KRD	3 800 000	5 000 000
Annullerte tilsagn fra tidligere år	3 000 000	
Sum ramme	38 800 000	37 000 000

Regnskap (i 1000 kr)	Regnskap 2009	Regnskap 2010
Finansiering av Arenaprojekter	34 184	36 272
Direkte kundeaktiviteter ³	2 063	1 780
Sum forbruk	36 247	38 052

Personalkostnader ⁴ (i 1000 kr)	Regnskap 2009	Regnskap 2010	Budsjett 2011
Tall i 1000	7 459	8 449	7 994

7.3 Har programmet bidratt til å styrke internasjonalt fokus i bedriftene?

Samtlige løpende prosjekter har hatt internasjonale aktiviteter i 2010. Dette innebærer at programmets internasjonale profil er blitt vesentlig opptrappet og forsterket i løpet av de siste årene. Noen eksempler fra porteføljen i 2010:

- Arena Fritidsbåt: Felles deltakelse på METS og BOOT (båtmesser)

³ Direkte kundeaktiviteter omfatter lærings- og utviklingstiltak samt evaluering, analyse og kommunikasjon.

⁴ Omfatter personalutgifter til administrasjon og drift av programmet.

- Arena Beredskap: Markedsmuligheter i Brasil
- Innovative opplevelser: Hjemhentingsprosjekt i samarbeid med NCE Tourism
- Oslo Medtech: Samarbeid med kunnskapsmiljøer i Minneapolis og Boston og arbeid mot internasjonale markeder i Kina, USA og Europa
- Arena NOW og Arena Vindenergi har en rekke aktiviteter rettet mot internasjonale partnere som en konsekvens av at bedriftenes markedsmuligheter i all hovedsak er i utlandet

Flere av prosjektene har fått utført oppdrag med hjemhenting ved Innovasjon Norges utekontorer.

7.4 Kvinnesatsing

Kvinneandelen i styringsgruppene har gått ned fra 36 % til 32 %. Nedgangen synes blant annet å ha sammenheng med at størrelsen på styringsgruppene blir mindre fra år til år. Dette fører til at representanter for bedriftene i klyngen utgjør en økende andel av medlemmene i styringsgruppene. Dette er en ønsket utvikling. Men fordi topplederne i de deltakende bedriftene som oftest er menn, fører dette til en nedgang i kvinneandelen. Mellom prosjektene er det til dels en betydelig spredning i kvinneandelen i styrene. Høyest kvinneandel har Arena Innovative Opplevelser med 60 %, men andre prosjekter har en mye lavere andel kvinner i styringsgruppen.

Programledelsen har i februar 2011 meddelt at det fra og med 2012 vil gjelde følgende krav til prosjekter som ønsker å motta tilskudd fra programmet og dermed også høre inn under programmets ulike tilbud og aktiviteter:

1. I styringsgruppen for prosjektene skal begge kjønn være representert med minimum 30 prosent.
2. I oppdatert prosjektplan skal det være minst ett prioritert tiltak/aktivitet med sikte på å fremme kvinners deltakelse i klyngens virksomhet.
3. Prosjektene skal rapportere om oppfølging og gjennomføring av slike tiltak og eventuelt nye planlagte tiltak.
4. I oppfølging av prosjektene, herunder programledelsens halvårslige gjennomgang av prosjektene, skal dette være et obligatorisk punkt på dagsorden.

7.5 Miljørettede prosjekter

Flere av prosjektene i programmet er direkte miljørettede:

- *Arena Beredskap* har fokus på utvikling av nye produkter/tjenester/modeller knyttet til beredskap i forbindelse med petroleumsvirksomhet og sjøtransport.
- *Arena Bioenergi Innlandet* hadde som ambisjon å bidra til redusert utslipp av klimagasser gjennom økt bruk av biobrensel og biodiesel.
- Arena Vindenergi skal legge grunnlaget for en internasjonalt sterkt posisjonert leverandørindustri innen offshore vind i Midt-Norge.
- Arena NOW (Norwegian Offshore Wind) skal gi økt konkurransekraft og verdiskaping i offshore vindklyngen på Vestlandet.
- Energieffektivisering er en av Arena Eydes hovedstrategier.

I tillegg har en rekke av de øvrige prosjektene i programmet planer og aktiviteter innenfor miljø/bærekraftig utvikling.

7.6 Risikofaktorer/utfordringer

Kritiske faktorer for god gjennomføring og måloppnåelse i programmet:

- Programmet må rekruttere prosjekter som er basert på en sterk forankring og engasjement fra de deltakende bedriftene og øvrige aktører.
- Prosjektene må ha et utviklingspotensial som kan utløses og realiseres gjennom samarbeidsbaserte prosesser.
- Prosjektlederens kunnskaper, erfaringsgrunnlag og personlige egenskaper er den klart viktigste suksessfaktoren. Det må derfor legges stor vekt på at vedkommende tilbys nødvendig kompetansetilførsel og rådgivning underveis i arbeidet.
- Programmet må ha et faglig støttetilbud som underbygger og forsterker prosjektenes evne til å realisere sine mål.

7.7 Samarbeid internt i Innovasjon Norge og med andre virkemiddelaktører

Innovasjon Norges distriktskontorer har ordinært kundeansvar for løpende Arenaprojekter og ansvar for regional medfinansiering av forprosjekter. Dette fungerer godt.

Det har også i 2010 vært arbeidet for å få til tettere koplinger mellom Arenaprojektene og Innovasjon Norges ulike sektorsatsinger. Dette fungerer godt innen olje- og gass, reiseliv og helsesektoren. Det er potensiale for forbedring innen øvrige sektorer.

Det har i 2010 vært gjennomført en forsterket innsats for å knytte Innovasjon Norges uteapparat tettere til Arenaprojektene. Dette har bidratt til at antall prosjekter i klyngene med formål internasjonalisering har gått betydelig opp. Utekontorene bidrar blant annet med hjemhenting av kunnskap/informasjon og tilrettelegging for samarbeid/koplinger til mulige samarbeidspartnere i vedkommende land/region. Divisjon Utland hadde i 2010 en egen medarbeider med ansvar å koordinere utekontorenes innsats.

Divisjon Norge har en tilsvarende stilling med ansvar å bistå distriktskontorene i deres arbeid med innovasjonsmiljøer og spesielt i forhold til tidlige initiativ og mulige søknader til Arenaprogrammet. I 2010 har det vært gjennomført samling for Innovasjon Norges interne nettverk for innovasjonsmiljøer med sikte på å samkjøre og effektivisere arbeidet innenfor dette fagområdet.

Samarbeidet med de to andre virkemiddelaktørene Forskningsrådet og SIVA har tatt et langt og viktig skritt framover i 2010. De to andre institusjonene har bekreftet sitt deleierskap til blant annet Arenaprogrammet, og det er satt i gang et felles prosjekt med sikte på å forsterke NCE- og Arena-klyngenes satsing på forskning, utvikling og innovasjon.

For en rekke Arena-prosjekter er det en tett kopling til satsinger og arbeid i Forskningsrådets VRI-program. Ambisjonen er å kople klyngenes forskningsvirksomhet til VRI-programmets ulike aktiviteter som kompetanseregning, mobilitetsordninger, dialogkonferanser og foresight. Det er i flere tilfeller stort sammenfall mellom Arenaprojekter og de innsatsområdene som regionene har valgt. Eksempler på dette er:

- Arena Helseinnovasjon versus VRI-Buskeruds satsing innen helseinnovasjon
- Arena USUS versus VRI-Agders satsing på kultur og opplevelse
- Arena Norwegian Offshore (NOW) versus VRI-Hordalands innsatsområde innen energi

7.8 Gjennomførte eksterne evalueringer i 2010 (før-, følge-m midtveis-, el. sluttevaluering)

Det er i 2010 levert sluttevalueringer for følgende prosjekter:

Prosjekt	Utført av
Arena Bil	Oxford Research
Trådløs Framtid	Østlandsforskning

7.9 Programutviklingsaktiviteter i 2010

I 2010 ble det utført forberedende arbeid med sikte på å iverksette en ekstern evaluering av Arenaprogrammet i 2011. På grunnlag av offentlig utlysning er Menon/NIFU valgt som evaluator. Evalueringsrapport vil foreligge tidlig på høsten i 2011. Rapporten vil danne et viktig underlag for en oppfølgende strategisk gjennomgang av programmets innretning og gjennomføringsmåte.

7.10 Vurdering av om programmet skal videreføres, videreutvikles eller avsluttes

Interessen for å delta i programmet er stor og synes å være stadig økende. Dette illustreres av at det deltok et stort antall mulige søkere/tidlige initiativ på programmets årlige søkerkonferanse på Gardermoen 3. februar 2011. I tillegg kjenner programledelsen til en rekke ytterligere initiativ. Dette vil formodentlig resultere i betydelig flere søkere til programmet i 2011 i forhold til 2010. Programmets gode status tilsier at programmet bør videreføres.

3.2 Norwegian Centres of Expertise (NCE-programmet)

1. Kort beskrivelse av programmet

NCE-programmet er et nasjonalt program som eies av Innovasjon Norge, SIVA og Forskningsrådet. Programmet tilbyr finansiell og faglig støtte til gjennomføring av langsiktige og målrettede utviklingsprosesser i næringsklynger. Støtten fra programmet skal bidra til å redusere hindringer for samarbeid mellom aktørene, akselerere gjennomføringen av viktige utviklingsprosesser og prosjekter, samt koordinere og målrette private og offentlige innsatser for å utvikle klyngen.

NCE-programmet velger ut og tilbyr bistand til de regionale næringsklyngene i Norge som har best forutsetninger for videre vekst, og som har klare ambisjoner om et langsiktig og forpliktende samarbeid.

Programmet har et langsiktig perspektiv (10 år) på sin støtte til disse initiativene, og skal satse på et begrenset antall prosjekter.

2. Beskrivelse av formål/målsetning

NCE skal bidra til økt verdiskaping gjennom å utløse og forsterke samarbeidsbaserte innovasjons- og internasjonaliseringsprosesser i næringsklynger med klare ambisjoner og stort potensial for vekst.

Delmål:

1. Programmet skal skape interesse og engasjement for utvikling av klynger med vekstpotensial.
2. Programmet skal utløse klare effekter i form av bedre fungerende samarbeid og infrastruktur, økt innovasjonsevne, høyere internasjonaliseringsnivå, økt synliggjøring og attraksjon internasjonalt, økt konkurransekraft og samlet verdiskaping for klyngen.
3. Programmet skal bidra med viktig innsikt om samarbeidsbaserte utviklingsprosesser i regionale klynger, med sikte på operative modeller så vel som policylæring.

3. Samfunnsøkonomisk utfordring

Bedrifiers konkurransevne er i stor og økende grad avhengig av evnen til kontinuerlig innovasjon, som igjen er basert på evnen til et aktivt samarbeid med andre bedrifter, kunnskapsmiljøer og utviklingspartnere. Tilhørighet til en dynamisk næringsklynge, der en har en konsentrasjon av spesialiserte bedrifter og kunnskapsleverandører, kan gi ytterligere konkurransefortrinn.

Ofte vil det imidlertid være barrierer som hindrer et effektivt samspill og samarbeid; manglende tillit mellom aktørene, manglende ressurser for å iverksette samarbeidsprosesser, manglende institusjonell infrastruktur for samarbeid, m.m. Offentlige virkemiddelaktører kan bidra til å redusere slike barrierer og på denne måten utløse og forsterke utviklingsprosesser i klynger. NCE-programmet er basert på denne prinsipielle begrunnelsen, som også er nedfelt i regelverket for statsstøtte.

4. Målgruppe

Programmet retter seg mot grupperinger av bedrifter og deres støttespillere innenfor regionale klyngedannelser.

Hovedmålgruppe: Klyngens bedrifter

- Kjernebedrifter: Den gruppen bedrifter som representerer tyngden av innovasjonsvirksomhet og verdiskaping innenfor klyngens kjernevirksomhet.
- Relaterte bedrifter: Bedrifter som leverer varer og tjenester inn mot kjernebedriftene.
- Ny forretningsvirksomhet knyttet til klyngens kjernevirksomhet.

Sekundær målgruppe: Aktører som direkte bidrar til å utvikle klynge; FoU-institusjoner, utdanningsmiljøer, samarbeidsinstitusjoner, offentlige virkemiddel- og utviklingsaktører og finansielle aktører.

5. Kundebehov

NCE retter seg mot næringsklynger som har behov for bistand til videreutvikling og ytterligere forsterkning av:

- Relasjonene mellom aktørene i klyngen
- Det strategiske fundamentet for langsiktig utvikling av klyngen
- Det konkrete samarbeidet mellom aktørene om innovasjons- og internasjonaliseringsaktiviteter
- Merkevarerbygging og kommunikasjon

For å kunne møte disse behovene, vil det være viktig med en aktiv, godt koordinert og strategisk ledelse av utviklingsprosessene i klyngen.

6. Innhold

Programmet skal utvikles og gjennomføres etter følgende strategier:

Mobilisering

- Åpne utlysninger, med klare og strenge kriterier for vurderinger og prioriteringer av kandidatene.
- Aktiv og åpen dialog med regionale klyngeinitiativ og andre interessenter.
- Basert på klare utvalgsriterier, skal programmet velge prosjekter med betydelig utviklingspotensial.

Gjennomføring

- Programmet skal tilby faglig og finansiell støtte til langsiktige utviklingsprosesser i de utvalgte klyngene.
- Programmet skal ha fokus på og stille krav til framdrift, resultater og effekter.
- Programmet skal gjennomføres i samspill med andre relevante programmer og virkemidler

Læring

- Programmet skal etablere en aktiv utviklings- og læringsarena mellom programmets deltakere, og mellom programmet og andre nasjonale og internasjonale initiativ.
- Programmets egne erfaringer skal spilles inn i policyutvikling på området.

7. Rapportering for 2010

7.1 Grad av måloppnåelse i forhold til måltall for 2010

Igangværende prosjekter

Programmet gjennomførte åpne utlysninger i 2006, 2007 og 2009 og godkjente da henholdsvis 6, 3 og 3 NCE-prosjekter.

Oversikt over pågående prosjekter i regi av NCE programmet pr. 31.12.10:

Prosjekter	Næringsgruppering/Region	Tidshorisont/ Gjeldende kontraktperiode
NCE Raufoss	Lettvektsmaterialer og automatisert produksjon Raufoss/ Innlandet	2006-2016/ 01.01.2010 – 31.12.2012
NCE Instrumentation	Sensor, styrings- og kommunikasjons-systemer Trøndelag	2006-2016/ 01.01.2010 – 31.12.2012
NCE Subsea	Drift og vedlikehold av undervannsinstallasjoner Hordaland	2006-2016/ 01.01.2010 – 31.12.2012
NCE Maritime	Maritimt utstyr, systemer og skip til offshore – og handelsflåten Møre- og Romsdal	2006-2016/ 01.01.2010 – 31.12.2012
NCE Micro- and Nano Technology	Mikro- og nanoteknologi Horten/ Vestfold	2006-2016/ 01.01.2010 – 31.12.2012
NCE Systems Engineering Kongsberg	Systems Engineering Kongsberg/ Buskerud	2006-2016/ 01.01.2010 – 31.12.2012
NCE Aquaculture	Havbruk, produksjon av oppdrettsfisk og sjømat Nordland	2007-2017/ 01.01.2011 - 31.12.2013
NCE Culinology	Mat- og måltidssektoren, med fokus på industriell fremstilling og produksjon Rogaland	2007-2017/ 01.01.2011 - 31.12.2013
Oslo Cancer Cluster	Kreft diagnostikk, medisiner og behandling Oslo	2007-2017/ 01.01.2011 - 31.12.2013
NCE NODE	Produkter, løsninger og teknologi til olje- og gassektoren med fokus på drilling og plattform operasjoner Sørlandet	2009-2019/ 1.10.2009 – 31.03.2013
NCE Tourism – Fjord Norway	Turisme med fokus på tema- og opplevelsesreiser Vestlandet	2009-2019/ 1.10.2009 – 31.03.2013
NCE Smart Energy Markets (tidligere NCE Energy and Emissions Trading Halden)	IKT-løsninger og systemer for energihandel Halden, Østfold	2009-2019/ 1.10.2009 – 31.03.2013

Prosjektene utvikling

Tallene 2008 og 2009 er basert på tall fra de første 9 NCE-prosjektene. Tallene fra 2010 inkluderer tall fra alle 12 NCE-prosjektene.

Kvantitative indikatorer			
	2008	2009	2010
Deltakere:			
Kjerne-/partnerbedrifter	262	317	546
Øvrige bedriftsdeltakere	230	213	398
FoU-/Kunnskapsmiljø	61	69	103
Øvrige utviklingspartnere	199	210	231
Antall deltakere i Styringsgruppene/Styrene	69	76	113
Kvinneandel i Styringsgruppene/Styrene	25 %	28 %	26 %
Antall deltakere i ledelsesposisjoner			230
Kvinneandel i ledelsesposisjoner			34 %
Faste møtesteder, åpne fora og fagnettverk	131	142	217
Deltakere på møtesteder, åpne fora og fagnettverk	3620	4235	7792
Utenlandske deltakere	57	80	125
Aktiviteter og resultater			
Iverksette innovasjonsprosjekter totalt	175	152	187
- herav i samarbeid med FoU-miljøer	93	100	121
- herav i samarbeid med internasjonale partnere	72	47	54
- felles søknader om støttemidler	80	75	107
- utløste FoU-/innovasjonsmidler fra virkemiddelapparatet (mill kr)	175	221	250
- utløste midler fra EU (mill kr)	19	10	74
Prosjekter med sikte på internasjonal forretningsutvikling	66	63	91
Prosjekter med sikte på utvikling av utdanning/kompetanseheving	48	84	160
Profileringsaktiviteter:			
Medie/presseoppslag	603	524	1264

Kommentarer:

Tallene i tabellen ovenfor viser aggregerte tall fra årsrapportene til igangværende prosjekter i 2009 og 2010. I 2010-tallene er NCE NODE, Smart Energy Markets og Tourism med for første gang. Det betyr at årssammenligning ikke blir relevant. Dog vil de absolutte tallene gi gode indikasjoner på så vel deltagelse/involvering, aktiviteter og resultater.

Antall partnere og medlemmer i alle kategorier anses som gode tall, og dette er en indikasjon på at NCE prosjektene vurderes som relevante og at det gir nytteverdi å delta. Dette underbygges videre av de svært positive tallene for antall møteplasser i løpet av året samt deltagere på arrangementer og prosjekter.

NCE prosjektene initierer et betydelig antall innovasjonsprosjekter. Andelen innovasjonsprosjekter med FoU-partnere er 65 %, noe som må anses som positivt. Videre er det positivt at NCE prosjektene har en vesentlig økning av utløste FoU-midler fra EU, som reflekterer at NCE prosjektene langsiktige arbeid gir resultater.

Prosjektene har en høy profileringsaktivitet, med markert oppgang i media/presseoppslag i 2010.

Å initiere innovasjons-, internasjonaliserings- og kompetanseutviklingsprosjekter er et sentralt formål med klyngeprosjektene og tallene gir en indikasjon på at klyngene synes å lykkes på dette området.

Programledelsen er gjennomgående fornøyd med utviklingen i prosjektenes aktivitet. Med dette utgangspunktet har programledelsen igangsatt en offensiv for økt synliggjøring av effekter og resultater som kommer ut av aktivitetene og prosjektene som gjennomføres. Denne offensiven er tett koblet til tettere strategisk oppfølging og iverksettelse av kommunikasjonsplan for 2011 og årene fremover.

Programmets faglige støtte

Et av NCE-programmets tilbud er å gi prosjektene en faglig støtte som bidrar til målrettede og effektive utviklingsprosesser. Sentrale aktiviteter i 2010 har vært:

Prosjektsamlinger:

Det ble gjennomført to prosjektledersamlinger i 2010, i Bodø og Düsseldorf Tyskland med bl.a. følgende faglige tema:

- Klyngeutvikling i krise og omstillingstider
- Klyngeutvikling og IPR
- Internasjonalisering (jfr. kap. 7.3)
- Klyngesatsing i Tyskland

NCE prosjektene har møtt representanter fra "Et kunnskapsbasert Norge" og prosjekt ledere fra tyske klynger på de nevnte samlingene.

Fagseminar:

Det ble i september 2010 arrangert en samling med hovedtema "Foresight i klyngeprosjekter" basert på erfaringer fra gjennomføringen av slike prosesser i NCE- og Arenaprogrammet. Det ble også arrangert et eget møte for styrelederne, med fokus på klyngeledelse og klyngeutvikling.

Flere NCE-prosjekter deltok på en svensk-norsk samling for klynger i Stockholm.

Utviklingsprosjekter:

Prosjekter igangsatt i 2009, ble videreført i 2010. Hovedtema:

- Ledelse og organisering av klynger (egne styrekurs)
- IPR i klynger (ferdigstilt guide)

Omdømmebygging, profilering og kommunikasjon:

Merkevarestrategien for NCE fra 2008, kommunikasjonsplan fra 2009 er gjennomgått og blitt sammenstilt i en ny kommunikasjonsplattform.

Sentrale aktiviteter i 2010 har vært:

- Publisering av nyheter på www.nce.no
- Utgivelse av "Næringsklynger 2010" – for fremtidens næringsliv
- Økt fokus på PR og profilering av klyngene regionalt
- Brosjyre: Oversikt over og omtale av NCE prosjektene

Programmets målrealisering
(ref. mål gjengitt i pkt. 2 foran)

1. Programmets mål om å skape interesse og engasjement for utvikling av klynger med vekstpotensial:

Både regionalt og nasjonalt opplever vi en sterk og positiv interesse for NCE programmet og klyngesatsingen. Dette underbygges av mye presseomtale så vel i dagspressen som i fagpressen. Videre har politikere og andre interessenter i ulike fora uttalt seg positivt om satsingen og de enkelte NCE prosjektene. Dette er et godt grunnlag for å sikre legitimitet til den langsiktige satsingen.

2. Programmets mål om å utløse effekter i de deltagende klyngene:

NCE-prosjektene har en høy og økende aktivitet, og frambringer i økende grad konkrete resultater som bygger opp under klyngenes konkurransevne. Evalueringen av de tre NCE-prosjektene som ble etablert i 2007 bekrefter at disse prosjektene i all hovedsak har etablert relevante aktiviteter som oppleves som nyttige av bedriftene, og har en god målrealisering (jfr. kap. 7.8). Samtidig vil vi forsterke vår fokus på økt synliggjøring av resultater og effekter.

3. Programmets mål om å bidra med innsikt om samarbeidsbaserte utviklingsprosesser i regionale klynger:

Programmet har en høy aktivitet for å stimulere læringsprosesser innenfor programmet og i forhold til eksterne interessenter. Det er også en betydelig interesse fra utenlandske myndigheter og innovasjonsaktører i forhold til programmets gjennomføringsmodell og erfaringer.

7.2 Ressursbruk

Bevilgninger (1000 kr) <i>Innovasjon Norge</i>	Regnskap 2010	Budsjett 2011
1. Kunderettet		
Finansiering av 12 NCE-prosjekter*	48 550	80 000
<i>Sum kunderettet</i>	<i>48 550</i>	<i>80 000</i>
2. Gjennomføring: Læring og utvikling		
Utviklings- og læringstiltak	1 745	
Evaluering, analyse, kommunikasjon	2 200	4 100
3. Gjennomføring: Personell		
Time-/reisekostnader <i>Innovasjon Norge</i>	5 657	5 900
<i>Sum gjennomføring</i>	<i>9 602</i>	<i>10 000</i>
Sum Kunderettet og Gjennomføring - Innovasjon Norge	58 152	90 000

Finansiering (1000 kr) <i>Innovasjon Norge</i>	Ramme 2010	Ramme 2011
Ramme KR D inkl. overføringer	44 085	42 500
Ramme NHD inkl. overføringer	25 000	37 500
<i>Sum bevilgningsramme Kunderettet*</i>	<i>69 085</i>	<i>80 000</i>
<i>Gjennomføringskostnader</i>	<i>5 000</i>	<i>10 000</i>
Sum rammer	74 085	90 000

* overført 15 mill. kroner fra 2010 til 2011

7.3 Har programmet bidratt til å styrke internasjonalt fokus i bedrifene?

Alle NCE-prosjektene har internasjonalt orienterte deltakere og har utviklet strategier og iverksatt tiltak for å forsterke klyngenes internasjonale posisjoner og nettverk.

Det har gjennomgående vært en høy internasjonaliseringsaktivitet i NCE prosjektene i 2010. Type aktiviteter omfatter blant annet:

- Tiltrekke seg internasjonale aktører til klyngen
- Felles deltakelse i internasjonale forskningsprosjekter
- Klyngen som referanseramme for enkeltbedrifter ute
- Inngåelse av internasjonale partnerskap
- Deltagelse på internasjonale messer, seminarer og konferanser
- Besøk av delegasjoner fra andre land

Innovasjon Norges utekontorer har bidratt aktivt i flere av prosjektenes internasjonaliseringsaktiviteter, gjennom kunnskapshjemhenting og tiltak for å kople klyngen mot relevante miljøer i relevante markeder. Et eksempel er tre parallelle initiativ av NCE Maritime, NCE Subsea og NCE NODE for å posisjonere /etablere seg i forhold til Offshore markedet i Brasil.

Innovasjon Norge er partner i fire internasjonale programmer og samarbeidsfora. I "Nordic-German-Polish Cluster Benchmarking" er 10 av NCE-ene med i et benchmarking prosjekt. I "The European Cluster Excellence Initiative" har Innovasjon Norge to av tolv beskrivende case som skal utarbeides. I "Baltic Sea Region Stardust" er et Interregfinansiert prosjekt for større og langsiktige satsinger, hvor vi har ansvar for utvikling og testing av modeller og verktøy for strategiske koblinger mellom innovasjonsaktører. I "TCI-nettverket" er vi med i det største internasjonale nettverket/forumet for klynger og klyngeutvikling.

7.4 Kvinnesatsing

Programmet har som ambisjon å bidra til økt mangfold i utviklingsprosessene, og i særlig grad øke kvinners deltakelse.

Mange av klyngene i NCE er i utgangspunktet svært mannsdominerte. Det er en langsiktig oppgave å forsterke kvinners deltakelse i både bedriftene og i klyngens utviklingsprosesser. Prosjektene har satt fokus på utfordringen, diskutert saken i sine styringsgrupper og iverksatt ulike typer tiltak.

Eksempler er mobilisering av kvinner til teknologitunge miljøer som Raufoss, NODE og Kongsberg. Det er også iverksatt flere kvinnenettverk i klyngene, som tar opp ulike tema gjennom året. Eksempler på initiativ i disse kvinnenettverkene er videregående kurs i styrearbeid og presentasjonsteknikk.

De aggregerte tallene fra NCE prosjektene gir 26 % kvinner i NCE styrene og 34 % kvinner i ledende posisjoner som prosjektledere og lignende.

Det er en ambisjon fra programmets side å få en høyere kvinnedeltakelse i prosjektene. Dette må imidlertid skje gjennom en langsiktig utviklingsprosess, der de strategiske tiltakene for økt kvinnedeltakelse er viktigere enn kvoteringstiltak.

7.5 Miljørettede prosjekter

NCE-programmet har ingen eksplisitte mål om å bidra til miljørettede aktiviteter i klyngene. Mange av NCE-prosjektene har imidlertid iverksatt prosjekter med en klar miljøinnretning.

Eksempler er:

- *NCE NODE* har med støtte fra Innovasjon Norge gjennomført en forstudie med tanke på å utvikle en metodikk for å beregne miljøegenskapene til produkter og systemer i olje- og gassindustrien. Hovedprosjektet startes i 2011.
- *NCE Raufoss* har etablert en egen prosjektgruppe innen Sustainable Manufacturing, med 6 PhD'er, og EU-prosjekt innen grønn transport (SUPLight).
- *NCE Aquaculture* har definert bærekraftig oppdrettsvirksomhet som et satsingsområde den neste treårs-perioden. Fokus er satt på problemområder knyttet til fiskehelse, dyrevelferd og gyting i merder.
- *NCE Smart Energy Markets* har som sitt formål å bidra til bærekraftig vekst gjennom utvikling av effektive systemer for handel med energi, råvarer og klimakvoter.

7.6 Risikofaktorer/utfordringer

NCE prosjektene initierer et høyt antall addisjonelle innovasjonsprosjekter. Med addisjonell menes samarbeidsprosjekter som ikke ville blitt iverksatt uten at klyngen tilrettela eller utfordret bedriftene. Samtidig melder et økende antall NCE prosjekter at det er tungvint og vanskelig å få delfinansiert samarbeidsprosjektene. Når bedriftene investerer medarbeideres tid og bedriftens kapital i samarbeidsprosjekter, er det en forventning om at virkemiddelapparatet bidrar til finansieringen. Hvis bedriftene opplever at virkemiddelapparatet ikke evner å understøtte samarbeidsprosjekter, er det en risiko for at de enkelte bedrifter blir mer kyniske i sin vurdering om de vil involvere seg i klyngeaktiviteter og samarbeidsprosjekter.

NCE prosjektene dokumenterer et høyt aktivitetsnivå, og alle målgruppene involverer seg i så vel strategiprosesser som i samarbeidsprosjekter. For å sikre legitimitet for den langsiktige satsingen NCE programmet er, er det viktig at vi i økende grad kan presentere og dokumentere effekter og resultater.

NCE prosjektene etterspør tettere involvering av programledelsen på strategisk nivå. Videre er det en klar ambisjon om at vi skal iverksette en kommunikasjonsoffensiv, så vel internt som eksternt. Med redusert administrativ kapasitet i sekretariatet, må vi gjennomføre vanskelige vurderinger på hva vi ikke kan gjøre i 2011, og hva konsekvensene av dette vil bli.

7.7 Samarbeid internt i IN og med andre virkemiddelaktører

Høsten 2010 ble det gjennomført et prosjekt RAK (roller-ansvar-kommunikasjon), som kartla NCE prosjektenes ønsker og behov for hvordan virkemiddelaktørene burde organisere og prioritere sin oppfølging av det enkelte NCE prosjekt. Prosjektet ble gjennomført ved at alle NCE prosjektene ble intervjuet samt nøkkelpersoner fra SIVA, Forskningsrådet og Innovasjon Norge.

Hovedtrekkene fra arbeidet kan oppsummeres med følgende konklusjoner:

Eierskapet og eiernes hovedroller: Innovasjon Norge, SIVA og Forskningsrådet viderefører og videreutvikler sitt felles eierskap til programmet. Innovasjon Norge har hovedansvar for oppfølging, utvikling og ledelse, mens Forskningsrådet har hovedansvar for utvikling av programmets engasjement for forsterket FoU-innsats. (*Endring: skal forsterkes*) SIVA har hovedansvaret for utvikling av programmets engasjement for forsterket nyskapingssinnsats, særlig gjennom inkubasjonstjenester. (*Endring: fra generell prosjektoppfølging til spesialisert rådgivning med basis i SIVAs kjerneaktivitet*)

Flytte kundeansvaret til Innovasjon Norges Distriktskontor: Ansvaret for den "daglige" oppfølgingen for det enkelte NCE prosjekt skal ligge på regionalt nivå. INs respektive distriktskontor skal være hovedkontakten for NCE-prosjektet, ha ansvaret for bevilgninger, løpende oppfølging og koordinering i forhold til virkemiddelapparatet.

Spissing av rådgiverfunksjonen: Rådgiverfunksjonen, som frem til i dag er blitt ivaretatt av SIVA, skal spisses og bli mer behovsorientert. Rådgivningen vil bli mer spesialisert med fokus på organisering, ledelse og utvikling av en klynge.

Reetablere ledergruppen for NCE-programmet: En ledergruppe bestående av programleder, læringsansvarlig, NFR-representant SIVA-representant og programansvarlig er reetablert.

Observatør i NCE styrene: De tre eierne skal ha rett til én felles (regional) observatør i styret til ett NCE prosjekt. Til nå har SIVA rådgiveren ivaretatt denne rollen på vegne av programledelsen. (*Endring: Observatør som representerer eierne, samt mulighet for færre observatører*)

For en rekke NCE-prosjekter er det en tett kopling til satsinger og arbeid i *Forskningsrådets VRI-program*. Ambisjonen er å kople klyngenes forskningsvirksomhet til VRI-programmets ulike aktiviteter som kompetansemegling, mobilitetsordninger, dialogkonferanser og foresight. Det er i flere tilfeller stort sammenfall mellom NCE prosjekter og de innsatsområdene som regionene har valgt. Eksempler på dette er:

- NCE Raufoss versus VRI-Innlandets industrisatsing
- NCE Aquaculture versus VRI-Nordlands satsing på akvakultur

7.8 Gjennomførte eksterne evalueringer i 2010 (før-, følge-, midtveis- el. sluttevaluering)

Tre av NCE-prosjektene; *NCE Aquaculture*, *NCE Culinology* og *NCE Oslo Cancer Cluster* har hatt kontrakter med programmet for perioden 01.07.2007-31.12.2010 (1. kontraktperiode). Som et ledd i vurderingen av om prosjektene skal få fornyet sine kontrakter for en ny periode (2011-2013), ble det gjennomført en ekstern evaluering av de tre prosjektene. Evalueringen ble gjennomført av Oxford Research AS og rapportert i en samlet rapport: *Tillit og brede prosesser. Evaluering av tre NCE-prosjekter i 2010*.

Programrådet for NCE og Arena behandlet søknader om fornyelse av kontraktene i sitt møte 20.09.2010. Programrådet anbefalte i møtet at NCE Aquaculture og NCE Oslo Cancer Cluster får fornyet sine kontrakter.

Programrådet ønsket et møte med aktørene i NCE Culinology for å verifisere at plan for neste kontraktperiode har nødvendig forankring fra partnerne. På grunnlag av dette møtet anbefalte Programrådets representanter NCE Culinology skulle få fornyet kontrakten for en ny periode. Det ble i november/desember gjennomført møter med hvert enkelt prosjekt for å avklare innholdet i programmets kontrakter med prosjektene. Innovasjon Norges hovedstyre besluttet i møte 20.11.2010 at de tre prosjektene skulle få fornyet sine kontrakter.

7.9 Programutviklingsaktiviteter i 2010

Det vises til omtalen av prosjektet *Roller – Ansvar – Kommunikasjon* referert i pkt. 7.7 over.

7.10 Vurdering av om programmet skal videreføres, videreutvikles eller avsluttes

Programmet har etter vår vurdering hatt en god utvikling siden oppstarten i 2006. De sentrale bedriftene og kunnskaps- og utviklingsaktørene i de respektive klyngene deltar med en betydelig ressursinnsats. Dette er også en klar indikasjon på at bedriftene opplever det som nyttig og relevant å delta i prosjektene.

Det anbefales at NCE-programmet videreføres og videreutvikles i 2011.

3.3 Regional omstilling

1. Kort beskrivelse av programmet

Regional omstilling er en ekstraordinær innsats med varighet inntil 6 år i utpekte kommuner/regioner hvor en hjørnesteinsvirksomhet bygges ned med betydelig tap av arbeidsplasser, eller med store langsiktige utfordringer knyttet til omstrukturering av næringslivet. De siste årene har også forsvarsavhengige kommuner blitt omfattet av denne type innsats. Det er fylkeskommunen som gir kommuner/regioner omstillingsstatus. Kommunal- og regionaldepartementet kan også gi kommuner/regioner omstillingsstatus i større omstillingsprosjekter (tap av 15 % av total sysselsetting og tap av min. 150 arbeidsplasser).

I St. meld. 21 (2005-2006) Om distrikts- og regionalpolitikken slår regjeringen fast at det er viktig å ha et nasjonalt kompetanseorgan for lokalt omstillingsarbeid. Innovasjon Norge er gitt denne rollen. Innovasjon Norge har ansvaret for oppfølging/kvalitetssikring samt rådgiver og pådriver av omstillingsarbeidet på vegne av fylkeskommunen.

2. Beskrivelse formål/målsetting

Den overordnede målsettingen med Regional omstilling er å bidra til å styrke næringsgrunnlaget gjennom økt verdiskaping og etablering av nye lønnsomme arbeidsplasser. Kommunen/området blir på denne måten mer robust med en variert næringsstruktur som gir sysselsettingsmuligheter for både kvinner og menn. Arbeidet bidrar til å styrke den langsiktige næringsutviklingsevnen i området.

3. Samfunnsøkonomisk utfordring

Regional omstilling retter seg mot kommuner/områder med sårbar næringsstruktur eller svikt i næringsgrunnlaget. Områder med avgrenset arbeidsmarked og ensidig nærings- og sysselsettingsgrunnlag er mest sårbare for endringer i internasjonale og nasjonale rammevilkår, og har en særlig stor utfordring når det gjelder omstilling og nyskaping. Dette er samfunnsutfordringer som krever en enda bredere tilnærming enn å fjerne flaskehalsen for innovasjon.

4. Målgruppe

Målgruppen for Regional omstilling er utpekte kommuner/regioner med omstillingsstatus. Det etableres en lokal omstillingsorganisasjon med eget styre hvor Innovasjon Norge sitter som observatør sammen med fylkeskommunen. Omstillingsorganisasjonens primære målgruppe er eksisterende næringsliv samt personer og foretak som ønsker å etablere ny virksomhet.

5. Kundebehov

Kommuner/regioner som har behov for offentlig tilskudd og offentlig initierte omstillingsprosesser, kjennetegnes ved at de mangler den dynamikk som er nødvendig for at de skal tilpasse seg nye rammebetingelser og gjennomføre en økonomisk omstilling. Dette vil være en form for markeds- eller systemsvikt. Omstillingsarbeidet skal bidra til å skape dynamikk i et samfunn preget av krise. I strategi- og forankringsfasen (6-8 md.) etableres en omstillingsorganisasjon med et eget styre. Det utarbeides en strategisk omstillingsplan med årlig handlingsplan og budsjett.

I gjennomføringsfasen (2-6 år) er det behov for utviklings- og gjennomføringskompetanse og definerte behovsrettede tjenester/verktøy rettet mot næringslivet. En viktig del av Innovasjon Norges arbeid er erfaringsutveksling mellom områdene samt å utnytte Innovasjon Norges tjenester og programmer. I avslutningsfasen vektlegges organisering og finansiering av næringsarbeidet etter endt omstilling. Videre gjennomføres en sluttevaluering av resultatene av omstillingsarbeidet.

6. Innhold

Innovasjon Norge er kvalitetssikrer, pådriver og oppfølger av omstillingsarbeidet. Innovasjon Norges viktigste bidrag inn i omstillingsarbeidet er prosess- og prosjektkompetanse og forretnings- og markedskompetanse. Innovasjon Norge har utarbeidet en arbeidsmodell for omstillingsarbeidet bestående av prosesser/tjenester og verktøy som er nyttig i omstillingsarbeidet. De viktigste verktøyene/tjenestene er Strategisk Utviklingsanalyse, Lederutviklingsprogram for omstillingsstyret, Ideutvikleren, Grundercoach, PLP-kompetanse, SMB-Utvikling, Modulbaserte tiltak innenfor unge og kvinner, Programstatusvurdering, Omdømmebygging, Næringsvennlig kommune, mal for kommunikasjonsplan og veileder i omstillings- og nyskappingsarbeid.

7. Rapportering for 2010

7.1. Grad av måloppnåelse i forhold til måltall for 2010

Innovasjon Norge har i 2010 hatt ansvaret for oppfølging og kvalitetssikring av 24 kommuner/regioner på vegne av fylkeskommunen. Totalt er det bevilget 66 mill. kroner fra kap. 551 post 60, tilskudd til fylkeskommunen for regional utvikling. I tillegg bidrar kommunen med inntil 25 % i egenfinansiering.

Innovasjon Norge har initiert og medfinansiert 20 prosjekter i omstillingskommuner som er måloppnåelse for 2010. Dette er i hovedsak bruk av våre verktøy/tjenester. I tillegg er det gjennomført 6 utviklingsprosjekter for videreutvikling av arbeidsmodellen med nye tjenester/verktøy som er i samsvar med målet for 2010.

Følgende utviklingsprosjekter ble gjennomført i 2010:

1. Læringsarena -fortløpende
2. Innovasjonsprosess for vekst. Pilot: Leksvik kommune (ferdig)
3. Videreutvikle nasjonalt kompetansesenter for Regional omstilling (fortløpende)
4. Konsept for nullpunktsanalyse i omstillingsområder (ferdig)
5. Evaluering av langtidseffekter av omstillingsarbeidet (ferdig)
6. Startkurs for nye omstillingskommuner (igangsatt, avsluttes 1. kvartal 2011)

For kompetansedeling ble det gjennomført omstillingskonferanse på Værnes i samarbeid med Distriktssenteret og Kommunal- og regionaldepartementet. Det var ca. 150 deltagere på konferansen. Hovedtemaer på konferansen var effekter av omstillingsarbeidet, ledelse av samfunnsutvikling samt 3 parallelle seksjoner med temaer; Bolyst og tilflytning, tilgang på nye ressurser og fokus på etablerere og bedriftsledere. Det ble også arrangert en konferanse for alle fylkeskommuner i samarbeid med Kommunal- og regionaldepartementet. Hovedtemaet var omstilling av kommuner og fylkeskommunens rolle i omstillingsarbeidet.

7.2. Ressursbruk

Kap. 552, post 72 Nasjonale tiltak for regional utvikling. Regional omstilling.

	Tilsagn i tusen kroner
Prosjektfinansiering av prosjektrådgivere	3 925
Nye utviklingsprosjekter for å videreutvikle arbeidsmodellen	835
Kvalitetssikring, programstatusvurdering, PLP-opplæring	900
Egeninitierte utviklingsprosjekter i omstillingskommuner	2 379
Sum	8 039

Frie omstillingsmidler har som formål å sette fokus, sørge for ønsket fremdrift, stimulere til nødvendige endringsprosesser samt utvikle nye verktøy/tjenester. Innovasjon Norge har i 2010 brukt 6,5 årsverk på oppfølging og kvalitetssikring av omstillingskommuner, hvorav 4,0 årsverk er prosjektfinansiert.

7.3. Har programmet bidratt til å styrke internasjonalt fokus i bedriftene?

En rekke bedrifter har deltatt i tjenesten SMB-utvikling med blant annet fokus på utvikling, internasjonalisering og nettverksbygging.

7.4. Kvinnesatsing

De fleste omstillingskommunene har kvinner og ungdom som prioritert målgrupper. Innovasjon Norge har en egen modulbasert tjeneste overfor målgruppen kvinner. Flere omstillingskommuner har benyttet denne tjenesten. I 2010 er 25 % av frie omstillingsmidler til egeninitierte utviklingsprosjekter i omstillingskommuner gått til kvinneprosjekter.

7.5. Miljørettede prosjekter

Måløy Vekst i Vågsøy kommune satser tungt på fornybar energi gjennom vindkraft og utvikling av flytende vindmøller til havs. Ålvik Vekst i Kvam kommune har igangsatt flere forstudier/forprosjekter som er direkte rettet mot miljøteknologi bl.a. utvikling av verktøy og metode for sporing av klimagasser. I Meråker er det etablert en bedrift for gjenvinning av hg holdige lysrør. Videre vurderes muligheten for produksjon av dieselolje fra plast, biomasse og dyreavfall (BTL-teknikk).

7.6. Risikofaktorer/utfordringer

Kritiske suksessfaktorer for vellykket omstillingsprosess:

- Omstillingsledelsen har den rette kompetansen og gjennomføringsevnen
- Mobilisering av lokalt næringsliv og ressursmiljøer
- Bred forankring av strategisk handlingsplan
- Prosjektdrevet utvikling (PLP)
- Klare mål og strategier for arbeidet
- Måloppnåelse med gode resultater
- Godt informasjonsarbeid

7.7. Samarbeid internt i Innovasjon Norge og med andre virkemiddelaktører

Regional omstilling inngår i det strategiske arbeidsområdet innovasjonsmiljøer. Regional omstilling har samarbeid med kvinne- og ungdomssatsingen i Innovasjon Norge. Oppfølgingsansvaret er i hovedsak tillagt distriktskontorene og det er derfor tett kontakt mot de distriktskontorene hvor Regional omstilling har oppfølgingsansvar. En rekke omstillingskommuner langs kysten deltar også i Marint Verdiskapingsprogram-omstilling. I disse kommunene er det et nært samarbeid mellom Regional omstilling og Marint Verdiskapingsprogram. Videre har Regional omstilling nært samarbeid med FUNK prosjektet (1. linjetjenesten i kommunen).

Innovasjon Norge samarbeider tett med fylkeskommunen i oppfølging og kvalitetssikring av omstillingsarbeidet.

Regional omstilling har inngått samarbeid med Distriktssentret bl.a. om evaluering av langtidseffekter av omstillingsprosjekter som ble avsluttet i perioden 2000-2005 og medarrangør av omstillingskonferansen i 2010. Videre har Regional omstilling samarbeidsavtale med Husbanken.

7.8. Gjennomførte eksterne evalueringer i 2010 (før-, følge-, midtveis- el. sluttevaluering)

Innovasjon Norge foretar årlig programstatusvurdering i alle omstillingsområder i driftsfasen hvor omstillingsarbeidet blir målt på 6 prosess- og 6 effektindikatorer. Effektindikatorerne gjenspeiler hva som er hovedmålet med omstillingsarbeidet. Prosessindikatorerne gjenspeiler hvor god prosessen har vært lokalt.

Karaktergivningen gjøres av et vurderingsteam som består av omstillingsledelsen, fylkeskommunen, Innovasjon Norge og en ekstern prosesskonsulent. Karakteren 5 er høyeste score, og vil si at delmålet er oppfylt. Prosessindikatorerne vektlegges de to første årene av omstillingsperioden, mens effektindikatorerne vektlegges de 4 siste årene.

Kommune/område	Økt komp.		Samh. mellom sentrale aktører		Demo-grafisk utv.		Nye arbeidsplasser		Robust næringsstruktur		Grad av måloppnåelse	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010
Porsanger (2009-2012)		2		2		-		2+		1		3-
Gamvik (2007-2013)	2	2	2	4-	2+	2+	2	2	1	3	2	3
Lebesby (2007-2013)	3-	4	3-	3-	4	4	3-	3	1+	2	2	3
Loppa (2007-2013)	2	2+	3-	5	2	4	4	4	1	3-	2+	4
Bø/Øksnes (2007-2011)	4	3.5	3,5	3	1	2	3,5	5	1	1	3	5
Vanylven (2005-2011)	2	3-	2	3	3	3	3-	2+	1	4	2	3
Høyanger (2004-2011)	3+	4	4+	5	3	3	4	4	3-	5-	4	4
Vågsøy (2006-2011)	4	5	5	4-	4-	4	3+	4+	3+	4+	4+	5
Kvam (2007-2011)	3.2		2.7		-		4		3		3,2	
Meråker (2007-2012)	-	2+	4	5	-	3-	3	3	2-	3-	3+	4
Hyllestad (2010-2011)		2+		2				2		2		3-

Prosessindikatorerne

Kommune/område	Etabl.		Profil		Org.		Portefølje		Oppfølg. læring erfaring		Planer videreføring	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010
Porsanger (2009-2011)		4		3		4-		3-		3		
Gamvik (2007-2013)	4	4	2+	3+	3	4	2	3-	2	2+	2-	3
Lebesby (2007-2013)	4	4	3+	4-	4-	4	3-	4-	2+	3-	2	-
Loppa (2007-2010)	5	4	4-	2-	4	3	4	3-	3	2+	2	-
Bø/Øksnes (2007-2011)	-	-	4	5	3,5	4	4	3.5	3.5	3.5	2	2
Vanylven (2005-2011)	3+	5	3-	3+	3-	3+	2-	3	2+	3-	4	3
Høyanger (2004-2011)	-	-	3+	4-	5-	5	5-	3-	4+	4+	5	5
Vågsøy (2006-2011)	-	-	5	5-	5	5-	5	5-	4+	4	5	3
Kvam (2007-2011)	3.7	-	3.7		3.5	-	3.7	-	3.5	-	2	-

Kommune/område	Etabl.		Profil		Org.		Porte-følge		Oppfølg.læring erfaring		Planer videre-føring	
Meråker /2007-2012)	-	-	3	3	4+	5-	3+	5	4	4+	-	2
Hyllestad (2010-2011)		4		3		4		3		3		

Da ovenstående oversikt viser omstillingskommuner i ulike faser av omstillingsarbeidet har det ingen hensikt å sammenligne de ulike indikatorene fra kommune til kommune. Kommuner i slutfasen av omstillingsperioden vil ha høyere score på effektindikatorerne enn kommuner i startfasen. Kommuner med lav score på enkeltindikatorer følges opp med ekstra innsats for å nå vedkommende delmål.

Følgende omstillingsprosjekter ble startet opp i 2010: Sunndal kommune, Askvoll kommune, Karmøy kommune, Vestre Toten kommune, Søndre Land kommune og Jevnaker kommune. I 2010 ble følgende omstillingsprosjekter avsluttet; Jølster kommune og Flora kommune.

Resultater fra evalueringer:

Flora kommune

Omstillingsstatus i perioden 2004-2010 på grunn av:

- Kleven Flora 500 permitterte (STX har i dag 62 ansatte)
- Omlegging av driften ved sykehuset i Flora 120 arbeidsplasser
- Flora Tollsted, Postens sorteringssentral og Fjordane Sivilforsvarskrets nedlagt, totalt 110 arbeidsplasser
- Kunne totalt miste 1000 arbeidsplasser av totalt 5100 arbeidsplasser i kommunen
- Hovedmål for omstillingsarbeidet: Med bakgrunn i eksisterende næringsliv og nyetableringer å bidra til netto tilvekst på minst 1000 nye arbeidsplasser innen 2020.

Resultater:

- 590 flere sysselsatte i Flora i 2008 enn i 2003
- Omstillingsarbeidet har bidratt til økt samhandling mellom ulike personer, bedrifter og organisasjoner i kommunen samt styrke næringsutviklingen i kommunen. Prosjektene har bidratt til kompetanseheving i de deltakende bedriftene særlig PLP-kompetanse. Omstillingsprogrammet har klart å få aktivitet rundt reiseliv
- Flora kommune gikk fra 224 plass på NHOs næringsbarometer til 2 plass på 6 år.

Langtidseffekter av omstillingsarbeidet

Trøndelag Forskning og Utvikling og SINTEF evaluerte i 2010 10 kommuner/regioner med omstillingsstatus i perioden 1996-2003. Totalt fikk disse kommunene/regionene 388 mill. kroner i offentlige midler. Totalt ble det skapt 1 569 nye arbeidsplasser i omstillingsperioden. Ved utgangen av 2009 hadde disse kommunene/regionene 3 900 flere arbeidsplasser enn en kunne ha forventet om utviklingen var som i sammenlignbare kommuner og næringer.

Omstillingsmidlene har gitt positive effekter i alle de utvalgte case. Næringsutviklingsevnen er gjennomgående styrket, også på lang sikt. Programmene har gitt en mer robust og variert næringsstruktur.

Programmene har imidlertid gjennomgående ikke vært kraftig nok i seg selv til å kompensere fullt ut for negativ utvikling som følge av langsiktig nedgang i basisnæringer, nedbemanning i hjørnesteinsbedrifter og generell sentraliseringsprosesser.

7.9. Programaktiviteter i 2010

Det er ikke foretatt endringer i programmets innhold og innretning i 2010. Flere tjenester er nå definert som verktøy. Det foretas fortløpende utvikling av programmet.

7.10. Vurdering av om programmet skal videreføres, videreutvikles eller avsluttes

Frem til nå har tyngden av omstillingskommuner vært kommuner med en stor hjørnesteinsbedrift som nedbemanner eller som blir lagt ned. I dag er hovedtyngden små næringssvake kommuner med under 2 000 innbyggere. I disse kommunene kreves nye type verktøy. De er for små enkeltvis til å få til en god utvikling og regionalt samarbeid er ofte nødvendig for å få til resultater. Regional omstilling ser behovet for å tilpasse arbeidsmodellen, tjenester og verktøy til små næringssvake kommuner og små omstillingsprosjekter (kystkommuner i Nord-Norge).

3.4 Kompetanseprogrammet

1. Kort beskrivelse av programmet

Kompetanseprogrammet består hovedsakelig av kompetansetjenestene FRAM og NAVIGATOR - Landsdekkende kompetansetilbud innen bedriftsutvikling, ledelse, strategi, innovasjon og internasjonalisering.

Oppdatering av kunnskap, erfaringsutveksling med andre deltagerbedrifter, samt leder-til-leder prosesser med eksterne kvalitetssikrede bedriftsrådgivere er sentralt i både FRAM og NAVIGATOR. Tjenestene leveres hovedsakelig via distriktskontorene. Utvikling og tilpasning av kompetansetjenestene skjer i tråd med Innovasjon Norges satsinger og programmer.

2. Beskrivelse av formål/målsetning

Kompetanseprogrammet skal oppnå en kostnadseffektiv produktutvikling og produksjon av kvalitetssikrede kompetansetjenester. Hensikten er å øke målgruppens langsiktige konkurransekraft, lønnsomhet og innovasjonsevne. Sentralt i leveransene er også å styrke bedriftens evne til å øke hastigheten og redusere risikoen ved internasjonal satsing.

3. Samfunnsøkonomisk utfordring

Bedriftenes evne til vekst og overlevelse er avhengig av deres evne til å innovere. Innovasjon er igjen avhengig av evnen til å lære og evnen til langsiktig strategisk ledelse. Bedrifter har en tendens til å underinvestere i kompetanse på grunn av generelle kapasitetsproblemer i små og mellomstore bedrifter. I tillegg er det høye engangskostnader forbundet med investeringer i kompetanse og kunnskap. Markedssvikten i kompetansemarkedet kan oppstå både på etterspørselssiden og tilbudssiden.

På tilbudssiden viser det seg ofte at kompetansetilbyderen ikke er nok opptatt av bedriftens behov, eller at kunnskapen som presenteres er for teoretisk og små bedrifter lider spesielt av markedssvikt da tilbyderen ikke finner disse interessante som kunder.

På etterspørselssiden, dvs. hos bedriftene, skyldes det ofte mangel på incentiver, men også informasjonssvikt om hvor aktuelle tilbud finnes, samt manglende interesse, eller evne til å tenke langsiktig og ut over den daglige produksjonen.

4. Målgruppe

Målgruppene er SMB med endringsvilje og vekstambisjoner, og bedrifter med internasjonaliseringspotensiale prioriteres. I tillegg prioriteres kvinner, unge og til dels gründere.

5. Kundebehov

Vårt erfaringsgrunnlag tyder på at gründere og etablerte bedrifter med vekstpotensiale har behov for kompetanse innenfor strategi, ledelse, innovasjon og internasjonalisering. Innovasjon Norges kompetansetjenester bidrar til å dekke dette behovet på en kundetilpasset og praktisk måte.

6. Innhold

Kompetanseprogrammet omfatter hovedsakelig kompetansetjenestene FRAM og NAVIGATOR. Kompetansetjenestene utvikles og tilpasses Innovasjon Norges prioriterte målgrupper.

7. Rapportering for 2010

7.1. Grad av måloppnåelse i forhold til måltall for 2010

Kompetansetilbudene FRAM og NAVIGATOR har en varighet på 14 - 18 måneder. Det arrangeres 4 - 6 samlinger hvor fellesutfordringer bearbeides i plenum. Mellom samlingene bistår en dedikert, kvalitetssikret bedriftsrådgiver hver enkelt deltakerbedrift. Kompetansetjenestene FRAM og NAVIGATOR leveres hovedsakelig via distriktskontorene.

Totalt antall prosjekter FRAM/NAVIGATOR bevilget i 2010 (ca. antall)

Tjeneste	Antall prosjekter	Antall deltakere	Antall bedrifter
FRAM Si (strategi og innovasjon)	8	160	80
FRAM E (entreprenør)	3	60	30
FRAM A (agro)	1	24	16
FRAM K (kultur)	5	75	55
NAVIGATOR	10	180	90
Sum	27	499	271

I tillegg til de 27 prosjekter bevilget i 2010 var også 25 prosjekter med oppstart i 2009 fremdeles i ulike faser av prosjektgjennomføringen. Med totalt 52 løpende prosjekter, ca. 550 bedrifter og over 1000 deltakere i prosess er aktiviteten god. Enkelte av de bevilgede prosjektene er i en sonderings-/rekrutteringsfase, men samtlige forventes å ha startet opp første halvår 2011. Det er prosjektaktivitet i alle landets fylker ved utgangen av 2010. Nytt av året er flere landsdekkende NAVIGATOR-prosjekter med vekt på Innovasjon Norges prioriterte sektorer.

I 2010 er det gjennomført 2 samlinger med prosjektlederne. På samlingene har eksterne og interne foredragsholdere bidratt til å løfte ikke bare de innleide tjenesteleverandørene, men også mange av Innovasjon Norges egne ansatte. Særlig på temaene markedsorientering/strategisk posisjonering, omdømmetenkning og sosiale medier har kompetansepåfyllet vært etterspurt og godt mottatt. Vi hadde også regionale samlinger for våre 100 bedriftsrådgivere for å øke kompetansen innenfor ovennevnte temaer i 2010.

7.2. Ressursbruk

Kompetanseprogrammet har i 2010 bestått av 2,8 årsverk. Følgende bevilgninger er gjort i 2010 for å finansiere tjenesteutviklingen, dokumentasjonen og kompetansepåfyll for våre pluss 100 eksterne bedriftsrådgivere:

- KR D, kap. 552, post 72 2 000 000
- NHD, kap. 2421, post 71 1 000 000

I 2010 ble det gjort en ekstrabevilgning av rammer og vi fikk:

- NHD kap. 2421, post 71 10 000 000

Ekstrabevilgningen fra 2010 ble administrert av Kompetanseprogrammet til ulike kompetanseprosjekter. Det er fra Innovasjon Norges distriktskontorer bevilget ca. 21 mill. kroner til nye FRAM- og NAVIGATOR-prosjekter i 2010. Bevilgningene skjer fra flere ulike budsjettposter.

7.3. Har programmet bidratt til å styrke internasjonalt fokus i bedriftene?

NAVIGATOR er i 2010 Innovasjon Norges nye internasjonaliseringstjeneste innenfor kompetanse. Det ble satt i gang 10 NAVIGATOR-prosjekter med ca. 90 bedrifter og 180 deltakere. Hvert prosjekt har minimum en samling utenfor landets grenser i nært samarbeid med ett eller flere av våre utekontorer.

Fagtema internasjonalisering bearbeides løpende også i samtlige FRAM prosjekter, dette gjør dem bedre rustet til internasjonal satsing. Utstrakt samarbeid med Innovasjon Norges utekontorer og deltagelse på generalforsamlingen i IATTO, International Association of Trade Training Organisations har vært på agendaen. Jakten på internasjonal "best practice" fortsetter med uforminsket kraft i 2011.

7.4. Kvinnesatsing

På reiselivs- og kulturprosjektene er det en kvinneandel på godt over 50 %. På de øvrige tjenestene ligger den mellom 20 – 40 %. Vi vil i 2011 legge vekt på å få flere kvinner inn som prosjektledere og bedriftsrådgivere i våre kompetansetjenester, og forventer at dette vil føre til en bedre kvinneandel også på deltakersiden.

7.5. Miljørettede prosjekter

En CSR-modul er integrert i kompetanseprogrammene. Resultater fra gjennomføringen måles fra situasjonsanalyse til sluttrapport. Modulen er modernisert og tilpasset lokale og internasjonale forhold.

7.6. Risikofaktorer/utfordringer

For å bevare dynamikken i prosjektene er det vesentlig at kun endringsvillige og ambisiøse bedrifter rekrutteres til deltagelse. Mange SMB-er med behov for våre kompetansetjenester er ikke aktuelle for deltagelse, da de er lokalisert i sentrale strøk hvor kampen om midlene er hard.

7.7. Samarbeid internt i IN og mellom andre virkemiddelaktører

Vi jobber med å forenkle kollegaers og andre virkemiddelaktørers tilgang til etterspurt kompetanse og effektive verktøy. Etterspørselen etter kompetansetjenester er god, men det er likevel nødvendig å utvikle bedre informasjons/kommunikasjonsmateriell.

7.8. Gjennomførte eksterne evalueringer i 2010 (før-, følge-, midtveis- el. sluttevaluering)

I 2010 ble de første tolv FRAM-kulturprosjektene evaluert av Telemarksforskning, og hovedfunnene oppsummeres som følger:

- 80 % av deltakerne - 118 bedrifter - har oppnådd minst 25 % omsetningsvekst.
- 40 % rapporterer at de har oppnådd økt økonomisk handlefrihet.
- FRAM-kulturdeltagerne rapporterer om økt kompetanse på vanskelig målbare kompetanseområder. Dette gjelder spesielt kompetanseoverføringen i forbindelse med den personlige rådgivningen.
- 27 % av deltakerne svarer at FRAM K har hatt svært stor/avgjørende betydning for etablering av nasjonale nettverk.

Tidligere evalueringer, for eksempel Telemarksforskings Evaluering av FRAM og iVEL 1997 -2005 fra 2007 (ISSN 0802-3662), viser at kompetansetjenestene leverer gode og konkrete resultater. Særlig på områdene vekst, overlevelse og evnen til å satse på forskning og utdanning er resultatene gode. Dette, ved siden av gjennomgående positive deltagerevalueringer av fellessamlinger og bedriftsrådgivernes innsats, gjør tjenestene populære i mange av Innovasjon Norges satsinger og sektorer.

7.9. Programutviklingsaktiviteter i 2010

Tilpasning og videreutvikling av Kompetanseprogrammets eksisterende tjenester er en kontinuerlig prosess. I 2010 har våre prioriterte oppgaver bestått av:

- Ferdigstilling og lansering av NAVIGATOR
- Planlegging og gjennomføring av samlinger for interne, prosjektledere og bedriftsrådgivere.
- Utvikling og kvalitetssikring av modulbiblioteket
- Utvikling og lansering av nytt og forbedret innovasjonsverktøy – Innovasjonsduken.
- Utvikling av nye pedagogiske metoder.
- Å igangsette flere prosjekter med deltagere rekruttert nasjonalt og ikke regionalt.
- Å sikre at markedsorienteringsprinsipper f.o.m. januar 2011 gjennomsyrrer alle våre tjenesteleveranser.
- Å utrede behovet for et forenklet skjemavelde – fra situasjonsanalyse til sluttrapport.
- I tiden framover ser vi på mulige "stordriftsfordeler" og økt kundetilfredshet gjennom en sterkere harmonisering av FRAM og andre av Innovasjon Norges tilbud - f.eks. Internasjonaliseringstjenesten NAVIGATOR og Mentortjenesten for gründere.
- Vi ser for oss at FRAM-samlingene i noe større grad bør sys sammen av moduler og spisskompetanse tilpasset felles utfordringer for den gruppen av bedrifter som deltar i de ulike prosjektene.

7.10. Vurdering av om programmet skal videreføres, videreutvikles eller avsluttes

Våre kompetansetjenester har til en hver tid over 500 bedrifter "i porteføljen". Dette gir Innovasjon Norge en unik mulighet til å levere valgt strategi til mange, og raskt.

Gjenbruk av de gode modulene, rutinene og gjennomføringsmodellene er ikke bare kostnadsbesparende, men også et bidrag til å skape en mer rasjonell og effektiv hverdag for kundeporten.

Et stadig fokus på videreutvikling, med markedsorientering i fokus og mer fleksible gjennomføringsmodeller bør Kompetanseprogrammet videreføres til glede og nytte for små og mellomstore bedrifter over hele landet.

7.11. Gode historier/eksempelcases fra 2010

FRAM suksess historier blir fortløpende oppdatert på Innovasjon Norge sine nettsider. <http://www.innovasjon Norge.no/Tjenester/Kompetanse/FRAM/Suksesshistorier/>

Numascale AS, deltaker NAVIGATE to Asia

Numascale er en spin off fra Dolphin Interconnect Solutions AS.

Numascale har utviklet en patentert chip kalt "Numa", som har egenskaper som kan binde sammen computere i et nettverk, som øker ytelsen til den av en supercomputer, men til en langt lavere penge. Produktet ble ferdig først i mars/april 2010, og Numascale hadde ingen omsetning – men gode investorer.

Innovasjon Norge i Kina, Japan og Korea har gjennom NAVIGATOR prosjektet identifisert potensielle partnere i samarbeid med bedriften i alle tre land, og resultatet var at bedriften fikk sin første kontrakt i Kina i forbindelse med forretningstur i september. Dette var meget viktig for Numascale, da investorene ikke ville gå videre uten en første kontrakt. Bedriften forhandler nå med store og tunge samarbeidspartnere i Kina/Japan og Korea.

3.5 Internasjonal Vekst-programmet

1. Kort beskrivelse av programmet

Gjennom programmet bruker markeds-, teknologi- og businessrådgiverne på Innovasjon Norges utekontorer sine timer på å bistå små- og mellomstore bedrifter (SMB) som forbereder internasjonal markedsintroduksjon. De bistår bl.a. med markedsundersøkelser, søk etter potensielle kunder og partnere, kobling mot nettverk, markedsbesøksprogram og praktisk assistanse.

Innovasjon Norges medvirkning som sparringpartner/rådgiver gjennom alle faser fra idéavklaring, utvikling, internasjonal markedsintroduksjon og vekst, skal bidra til at bedriftens internasjonaliseringsarbeid går enklere og raskere og med minst mulig risiko.

2. Beskrivelse av formål/målsetning

Målet er at SMB-er skal lykkes i internasjonal konkurranse, ved å utnytte internasjonale markedsmuligheter og kunnskapsmiljøer utlandet.

De operative målsettingene for arbeidet er:

- økt kunnskap i næringslivet om internasjonale markeder og muligheter
- økt internasjonal aktivitet i næringslivet
- at norske bedrifter utnytter teknologi og kunnskap utviklet i utlandet og til eksport av norsk teknologi

3. Samfunnsøkonomisk utfordring

I sammenligninger med andre land kommer Norge svakt ut når det gjelder internasjonal markedskompetanse. (IMD, "World Competitiveness Yearbook"). I 2010-utgaven kommer Norge helt nede på 43 plass av 58 land på indikatoren "International experience of senior managers". Sverige er på 8 plass, Finland på 14 og Danmark på 20. Sveits er nr. 1.

Mye tyder på at dette utgjør en reell begrensning når det gjelder å utnytte muligheter som globale markeder representerer.

Utfordringene er spesielt store for nyetablerte og små bedrifter. Denne gruppen bedrifter har derfor et stort behov for markedsinformasjon, praktisk markedsbistand og utvikling av markedskompetanse generelt. Private aktører dekker i begrenset grad dette behovet, og for å bøte på denne markedssvikten er det derfor behov for offentlig involvering.

4. Målgruppe

Norske små og mellomstore bedrifter (SMB) med internasjonale vekstambisjoner og potensial, og nødvendige interne forutsetninger for å lykkes i internasjonal konkurranse.

5. Kundebehov

Behov for lokal bistand og rådgivning i utenlandske markeder når bedriften forbereder internasjonal markedsintroduksjon og har behov for bl.a.:

- kartlegging og analyse av markedspotensialet for sitt produkt (tjeneste/løsning) i det aktuelle markedet

- identifikasjon av potensielle kunder og samarbeidspartnere – og hvordan disse nås
- kunnskap om lokale markeds- og forretningsforhold ("how to do business in...")
- tilgang til lokale nettverk og eksperter for å komme i posisjon overfor potensielle kunder og samarbeidspartnere ("døråpner-funksjon")
- tilrettelegging og bistand i gjennomføring av møter og aktiviteter i det aktuelle markedet
- en sparringpartner å diskutere muligheter og utfordringer med

6. Innhold

Internasjonal Vekst-programmet inneholder tre internasjonale rådgivningstjenester som leveres fra Innovasjon Norges utekontorer:

- Internasjonal markedsrådgivning
- Praktisk assistanse i internasjonale markeder
- Kobling mot kunnskapsmiljøer i utlandet

Dette er betalte tjenester og SMB betaler en egenandel på 50 % av utekontorenes timer og prosjektkostnader, mens programmet dekker resten. (Store bedrifter betaler 100 % i egenandel og får ingen andel finansiert av programmet).

7. Rapportering for 2010

7.1 Grad av måloppnåelse i forhold til måltall for 2010

a. Aktiviteter i 2010

Det er registrert 250 internasjonale rådgivningsoppdrag til SMB-bedrifter, levert fra utekontorene og del-finansiert gjennom Internasjonal Vekst-programmet. I tillegg kommer ca. 90 Markedssjekker, som finansieres i sin helhet av programmet. Det var ikke satt spesifikke måltall for antallet og det ligger omtrent på samme nivå som tidligere.

Fra 2010 er det lagt stor vekt på å gjøre de internasjonale rådgivningstjenestene lettere tilgjengelige for oppstarts-bedrifter med internasjonalt vekstpotensial og ambisjoner. (Se Høyvekst-programmet).

Tabellene under viser volumet på de internasjonale rådgivningstjenestene, målt i kroner etter medgått finansiering, og med fordeling på offentlig finansiering og bedriftens egenandel (brukerbetaling).

Beløpene presenteres i 3 tabeller, sortert på hhv.:

- hvilket geografisk marked (region) oppdraget er utført i
- hvilken sektor bedriften tilhører,
- hvilket fylke bedriften er hjemmehørende i.

(beløp i tusen kroner)

Region	Offentlig finansiering	Brukerbetaling	Sum	Prosent
Americas	4 888	3 742	8 630	28 %
Baltics and Central Europe	677	418	1 095	3 %
North-East Asia	3 793	1 426	5 219	17 %
Russia	780	394	1 174	4 %
South and Southeast Asia	1 298	991	2 289	7 %

Region	Offentlig finansiering	Brukerbetaling	Sum	Prosent
Operativ drift utført i Norge	3 867	286	4 153	13 %
Western Europe	6 222	2 508	8 730	28 %
Total	21 524	9 764	31 288	100 %

(beløp i tusen kroner)

Sektor	Offentlig finansiering	Brukerbetaling	Sum	Prosent
Energi og miljø	1 726	1 138	2 864	9 %
Helse	1 366	1 239	2 605	8 %
IKT	3 025	1 196	4 221	13 %
Kultur og opplevelse	290	93	383	1 %
Landbruk	247	86	333	1 %
Marin	1 102	675	1 777	6 %
Maritim	463	491	955	3 %
Olje og gass	854	584	1 439	5 %
Annen sektor	2 333	1 039	3 372	11 %
Multi (alle prioriterte sektorer) ⁵	10 117	3 223	13 340	43 %
Grand Total	21 524	9 764	31 288	100 %

Under "Multi" er samlet oppdrag som dekker alle prioriterte sektorer + timer i Norge til operativ drift av programmet og timer brukt til Markedssjekker og mindre oppdrag.

Fylke	Offentlig finansiering	Brukerbetaling	Sum	Prosent
Akershus	702	551	1 253	4 %
Aust-Agder	179	182	362	1 %
Buskerud	511	422	934	3 %
Finnmark	167	-24	143	0 %
Hedmark	169	72	242	1 %
Hordaland	1 582	1 109	2 692	9 %
Møre og Romsdal	976	357	1 333	4 %
Nordland	666	478	1 143	4 %
Nord-Trøndelag	27	16	42	0 %
Oppland	716	326	1 042	3 %
Oslo	9 761	3 435	13 196	42 %
Rogaland	1 485	730	2 215	7 %
Sogn og Fjordane	566	309	875	3 %
Sør-Trøndelag	731	408	1 139	4 %
Telemark	201	216	417	1 %
Troms	250	106	356	1 %
Vest-Agder	658	404	1 062	3 %
Vestfold	393	196	589	2 %
Østfold	184	99	283	1 %

⁵ Under "Multi" er samlet oppdrag som dekker alle prioriterte sektorer + timer i Norge til operativ drift av programmet og timer brukt til Markedssjekker og mindre oppdrag.

Fylke	Offentlig finansiering	Brukerbetaling	Sum	Prosent
Felles alle fylker	1 600	372	1 972	6 %
Total	21 524	9 764	31 288	100 %

b. Effekter av programmet

Kundeeffektundersøkelsene – resultater målt i 2010

Internasjonale rådgivningstjenester er med i Kundeeffektundersøkelsene (KEU) for andre gang, og resultater fra undersøkelsen (førundersøkelsen) gjennomført blant bedrifter som inngikk avtale om oppdrag i 2009 (publisert i KEU 2010) er som følger:

De mest interessante funnene fra førundersøkelsen, som sier noe om forventninger til effekter fram i tid, er:

- Innovasjon Norge er i økende grad utløsende – *addisjonalitet* - for realisering av internasjonalisering (internasjonale rådgivningstjenester). Det er i siste årgang kunder 91 % av kundene som ikke ville gjennomført prosjektet eller redusert det i tid/omfang om ikke IN hadde bidratt med sin prosjektstøtte – 90 % året før – Det er mao. ytterligere en liten økning i riktig retning fra årgangen før.
- Prosjekter innen *internasjonalisering* fører til økt samarbeid med nye aktører. I gjennomsnitt forventes internasjonaliseringsprosjektene å føre til økt samarbeid med 3,8 nye aktører (3,9 året før). Andelen prosjekter som har økt samarbeid som forventet effekt er 95 %.
- Prosjektet har ført til økt *kompetanse* i stor grad på i gjennomsnitt 5,2 områder – en positiv trend fra 5,0 til 5,1 og nå 5,2 de tre siste årene.
- Antallet områder med innovasjon har også økt betydelig til et snitt på 5,1, mot 4,0 året før.
- På samtlige *økonomiske indikatorer* har det vært en stor økning siste år, på 32 prosentpoeng på overlevelse, 22 prosentpoeng på lønnsomhet, 9 prosentpoeng på konkurranseevne, 18 prosentpoeng på omsetning og 6 prosentpoeng på eksport.

Det er erfaringsvis et stort samsvar mellom det bedriftene *forventer* og det som *faktisk innfris* - målt i etterundersøkelsene fire år etter bedriftene har mottatt en tjeneste.

Noen resultater fra den siste etterundersøkelsen av dem som mottok en internasjonaliseringstjeneste i 2006 er referert under. ⁶

Innovasjon Norge var - sett i ettertid - *utløsende* for hele 97 % (80 % året før) av bedriftene som mottok en tjeneste i 2006:

- De etablerte samarbeid med i gjennomsnitt 2,5 (2 året før) nye *samarbeidspartnere*.
- 65,3 (64 % året før) av bedriftene har i stor grad økt sin *kompetanse*.
- Bidraget til *innovasjon* har sunket fra 60 % til 53 % - hvilket *ikke* er så positivt.
- I størrelsesorden 40 % av bedriftene mener prosjektet har vært svært viktig for *konkurranseevnen* og *overlevelsen*, mens kun 25 % mener det har bedret *lønnsomhetsutviklingen*. Skåren på økonomiske indikatorer er *lavere* enn for øvrige tjenester (de har et snitt på ca. 50 %)

⁶ Resultatene i etterundersøkelsen må ikke sammenlignes direkte med resultatene i førundersøkelsen på de samme indikatorene. "Bedriftsårgangen" - eller året det er søkt i - må tas i betraktning. Empiri fra undersøkelsene over tid viser at bedrifter av i dag har større fokus og lykkes bedre med for eksempel innovasjon og det å etablere samarbeidskonstellasjoner enn tidligere årganger med kunder.

7.2 Ressursbruk

Den totale rammen for Internasjonal Vekst-programmet for 2010 var 21 mill. kroner fra NHD kap. 2421.71. Rammefordelingen var 19 mill. kroner til operativ drift, og 2 mill. kroner til tilskudd til SMB. Det ble totalt brukt 21,5 til operativ drift, som er noe over rammen. På tilskuddssiden ble det brukt 2 mill. kroner, som tilsvarer rammen.

Av de 21,5 mill. kroner til operativ drift er:

- 16,2 mill. er finansiering av utekontorenes arbeidstimer inkl. direkte prosjektkostnader til å levere markedsrådgivningstjenester til SMB.
- 1,4 mill. er finansiering av markedssjekker
- 3,9 mill. er operativ drift av programmet (ikke inkl. utekontorenes timer):
 - 1,8 mill. er timer rådgiverne på distriktskontorenes brukte med de samme bedriftene ift. deres internasjonaliseringsprosess, i samspill med utekontorene.
 - 1,8 mill. er timer brukt i øvrige fagavdelinger i deres arbeid med internasjonalisering av SMB.
 - 0,3 mill. er timer til drift og utvikling av programmet

I tillegg er det bevilget 2 mill. kroner til tilskudd direkte til bedriftene, i tråd med rammen. Både disse, og midlene til operativ drift er belastet NHD kap. 2421. post 71.

7.3 Programmets bidrag til å styrke internasjonalt fokus i bedriftene

Økt internasjonal fokus er selve kjernen i programmet.

7.4 Kvinnesatsing

Det er ikke satt måltall for kvinneandel for dette programmet, men det legges vekt på vekst og internasjonalisering i dialog med bedrifter ledet eller eid av kvinner, herunder å gi tilgang til de internasjonale rådgivningstjenestene.

7.5 Miljørettede prosjekter

Norske miljøteknologibedrifter er godt representert som brukere av de internasjonale rådgivningstjenestene i programmet.

7.6 Risikofaktorer/utfordringer

Utviklingen i internasjonale markeder forandres raskt, og norske bedrifters utfordringer og behov forandres over tid. Dette medfører at vi i vårt internasjonaliseringsarbeid må ha evne til forbedringer og omstillinger. Internasjonal vekst- programmet leveres av Innovasjon Norge sine ansatte på utekontorene. Bedriftene er derfor avhengig av at;

- Rådgiverne på utekontorene må ha kompetanse og nettverk. Vi må ha adgang til nyttige ekspertmiljøer og nettverk innen relevante sektorer i sitt utenlandske marked, og dermed kan koble bedriften opp til disse som kan være potensielle samarbeidspartnere og kunder.
- Det er kunderådgivere ved distriktskontorene som møter bedriftene først. Også våre ansatte på distriktskontorene må ha kompetanse om internasjonale markeder og de muligheter som ligger der for våre kunder. Internasjonalisering blir en viktigere oppgave for distriktskontorene framover, og vi ser at vi her har en kompetanse- og kapasitetsutfordring.

7.7 Samarbeid internt i IN og mellom andre virkemiddelaktører

Samarbeidet internt, mellom kundeansvarlig på distriktskontor og leveranseansvarlig ved utekontor fungerer nå bra, spesielt innen de prioriterte sektorene. Det sikrer at stadig flere SMB-er med internasjonale ambisjoner og potensial, får en helhetlig tilgang til kompetanse, nettverk og fagmiljøer som Innovasjon Norge innehar. Samarbeidet er blitt forenklet ved at kundeansvarlig på distriktskontorene og leveranseansvarlig på utekontorene har fått felles arbeidsprosesser.

7.8 Gjennomførte eksterne evalueringer i 2010 (før-, følge-, midtveis- el. sluttevaluering)

Det er ikke gjennomført eksterne evalueringer av Internasjonal Vekst-programmet i 2010,

7.9 Programutviklingsaktiviteter i 2010

Programmets innhold og innretning er ikke endret i 2010, men felles arbeidsprosesser og metodikk for leveranse av tjenestene er implementert i distriktskontorer og utekontorer.

7.10 Vurdering av om programmet skal videreføres, videreutvikles eller avsluttes

Programmet videreføres i 2011. Programmet vurderes som en viktig og etterspurt element for internasjonalisering av SMB. Som del av utvikling og forenkling av tjenesteporteføljen vil vi se på helheten internasjonaliseringstjenestene, og om det er mulig å slå sammen og/eller forenkle. Det vil være naturlig å se på bl.a. sammenhengen med Navigator og Høyvekst.

7.11 Case

Bedriftseksempel - Aptomar AS Sør-Trøndelag – miljøteknologi

Aptomar AS ble etablert av Lars André Solberg i Trondheim i 2005, da han kommersialiserte mastergradsprosjektet sitt fra NTNU sammen med 2 medstudenter. Selskapet har nå 23 ansatte og omsatte for 16 mill. i 2009.

Aptomar har utviklet en teknologi og et management system for visuell overvåking av havoverflaten, som fungerer helt uavhengig av vær og vind, skipets bevegelse og lysforhold. Løsninger brukes bl.a. til overvåking og opprensing etter store oljeutslipp og i søk og redningsoperasjoner. Løsningen effektiviserer en rekke maritime operasjoner og selskapet har kunder over hele verden og samarbeider bl.a. med Petrobras i Brasil.

Innovasjon Norge har vært en støttespiller fra starten. Aptomar har mottatt etablererstipend og har hatt 2 forsknings- og utviklingskontrakter gjennom Innovasjon Norges kontor i Sør-Trøndelag. I 2010 har Aptomar benyttet markedsrådgiverne på Innovasjon Norges kontorer i Rio, Houston og Toronto.

"Innovation Norway has a central role in the development of Aptomar, working together with us in the different stages of the company, from initial startup to SME, and hopefully beyond. Through Innovation Norway we have gained access to the needed funding, competence and network to reduce risk, create momentum and access international know-how, markets and network. Through the people at Innovation Norway we've been met with a solution oriented mindset and an unmistakable passion and dedication to the companies and people they serve."

Lars André Solberg
Founder and CEO, Aptomar AS

3.6 Bedrift i EU/Enterprise Europe Network

1. Kort beskrivelse av programmet

Innovasjon Norge (IN) ble etter søknad utnevnt av Europakommisjonen til nasjonal koordinator for nettverket Enterprise Europe Network in 2008. Nettverket overtok aktiviteten etter de tidligere Innovation Relay Centres (IRC) og Euro Info Centres (EIC). EU-rådgivningen i dette nettverket er organisert i Innovasjon Norge som programmet Bedrift i EU. Programmet leverer kompetanse- og rådgivningstjenester rettet mot små og mellomstore bedrifter med aktiviteter som dekkes av EØS-avtalen. Europakommisjonen har opprettet nettverket for perioden 2008 til 2013.

Viktigste element i Bedrift i EU er å sikre at norske bedrifter får mest mulig igjen for Norges tilknytning til EU gjennom EØS-avtalen. Dette betyr at det må leveres kunnskapstunge, nøytrale og korrekte tjenester til bedriftene, samt gode nettverkingstjenester som er integrert godt med Innovasjon Norges øvrige internasjonaliseringstiltak og virkemidler.

2. Beskrivelse av formål/målsetning

Målet med Bedrift i EU er å sikre optimal bruk og nytte av de rettigheter EØS-avtalen gir i EUs indre marked. Bedrift i EU bidrar til å sikre norsk næringslivs konkurranseevne i det indre marked. Det gjøres gjennom kunnskap og rådgivning om EU-regler, EU-policy og EU-programmer. Programmet bygger på at det finnes en markedssvikt mht. markedsinformasjon og kompetanse, som gjør at norske bedrifter ikke får utnyttet EØS-avtalens fulle potensial i alle tilfeller. Programmet har sitt utgangspunkt i tre grunnleggende faktorer: Et behov i næringslivet for denne typen informasjon og rådgivning, en politisk målsetting om å utnytte mulighetene i EØS-avtalen best mulig, samt at det offentlige bør gjøre tilgjengelig denne informasjonen til næringslivet på en enkel og god måte. Bedrift i EU fokuserer derfor på å styrke informasjonen om EU/EØS, samt å sette bedriftene bedre i stand til å bruke informasjonen. Ønsket effekt er at norske bedrifter skal ha så like konkurransevilkår som mulig sammenliknet med bedrifter innenfor EU.

3. Samfunnsøkonomisk utfordring

Norges tilknytning til EU gjennom EØS-avtalen har vart siden 1994. Siden den gang har EU gått fra 12 til 27 medlemsstater, og det indre marked som Norge er en del av gjennom EØS, har økt både i størrelse og tematisk utbredelse. Norge har til dags dato implementert over 6000 rettsakter i norsk lovgivning som kommer fra EU. EØS-avtalen skal være dynamisk, det vil si at lover som gjennomføres i EU som er innenfor det EØS-avtalen dekker, skal gjennomføres i norsk lovgivning. Undersøkelser viser at jo mer internasjonalisering bedriften har innenfor sine aktiviteter, jo bedre er bedriftene til å se EØS-avtalens viktighet for sin aktivitet. Derfor er det viktig å informere også bedriftene som er kommet noe kortere i sin internasjonaliseringsprosess for å sikre at også disse får ta del i forenklingene som EØS-avtalen bidrar til.

4. Målgruppe

Målgruppen for programmet er norske SMB-er som berøres av EU-regelverk og rammebetingelser med utspring i EU. Programmet skal bidra til at norske bedrifter får enda mer igjen for EØS-avtalens muligheter, både i form av markedsadgang og prosjektdeltagelse og EU-midler. Kompetansetjenestene i programmet, som kurs og seminarer, retter seg mot bedrifter med vilje og evne til å nyttiggjøre seg EUs

programmer, samt å bidra til at norske bedrifter klarer å følge det regelverket de er underlagt gjennom EØS-avtalens mange lover og regler.

5. Kundebehov

Primærbehovet er en evne til sterkere posisjonering i EUs indre marked, samt å utnytte EU-midler og levere til privat og offentlig sektor i hele det indre marked. Gitt en uforandret norsk politikk, vil det fortsatt være stort behov for kunnskap om EØS-avtalen etter hvert som EU bare blir større. Med disse forutsetningene er behovet for økt markeds- og regelverkskompetanse samt god markedsføring av Norges deltagelse i det indre marked mot EUs medlemsland meget viktig. Norske SMB har et spesielt behov for å ha høy kunnskap om sine rettigheter gjennom EØS-avtalen da europeiske lands myndigheter ofte mangler denne kompetansen grunnet EØS-avtalens størrelse i forhold til øvrige EU.

6. Innhold

Bedrift i EU tilbyr følgende:

1. Rådgivning og veiledning om markedstilpasning i forhold til EU-regelverk.
2. Kurs og seminarer og siste utvikling i EU/EØS av interesse for SMB.
3. Partnersøk og tilrettelegging for bedriftssamarbeid gjennom europeiske bedriftsmøteplasser samarrangert med andre deler av Enterprise Europe Network fra andre land.
4. Råd og veiledning om EU-programmer og mulighetene for prosjekt og samarbeid gjennom EUs større og mindre bedriftsrelevante programmer.
5. Teknologioverføring mellom bedrifter, stimulere til økt innovasjonskapasitet i bedrifter og økt internasjonalisering.

7. Rapportering for 2010

7.1 Grad av måloppnåelse i forhold til måltall for 2010

Aktiviteten under programmet har vært høy. Man har arbeidet videre med innarbeidingen av det nye nettverket, og antall henvendelser fra bedrifter har vært økende gjennom 2010. De regionale programrådgiverne blir stadig bedre kjent i sine regioner, samtidig som de integreres tettere i andre aktiviteter innenfor IN.

Etter gjennomføringen av den første treårs-perioden fungerer nettverket godt. "No wrong door" prinsippet er blitt godt innarbeidet. Det er også bygget et nært og godt samarbeid mellom EEN nettverket og de nasjonale kontaktpunktene for EUs rammeprogram for forskning (FP7), Eurostar og regionale aktører. Dette har gitt gode synergier mellom aktivitetene og bidratt til regional forankring.

Et stort antall norske bedrifter har fått informasjon og hjelp gjennom nettverket. EU-rådgivningen er populær og de områdene vi får flest henvendelser på er CE-merking, merverdiavgiftproblematikk, kontrakter, i tillegg til offentlige anskaffelser, tjenesteleveranser (i Norge eller i Europa) og EU-toll. Nettsiden har fått over 140 000 treff og omlag 25 000 enkeltbedrifter er registrert, mange som gjenvendende brukere, som dermed bruker nettsiden som et oppslagsverk (f.eks. i forhold til EØS-regelverk). Nettverket har nådd over 2 800 bedrifter gjennom over 80 arrangementer rundt i landet. Om lag 240 individuelle møter med bedrifter er gjennomført i 2010. Nettverket har i tillegg tilrettelagt for mer enn 650 bedriftsmøter for over 100 norske bedrifter gjennom matchmakingaktiviteter.

Nettverket har fått på plass over 39 avtaler (teknologi, kommersielle eller forskningsavtaler) mellom norske og utenlandske bedrifter i 2010 og over 180 bedrifter

har fått rådgivning om hvordan delta i EU-programmer. Over 24 EU-søknader er innsendt som følge av rådgivernes aktiviteter i 2010.

7.2 Ressursbruk

For perioden 2008-2010 var det totalt budsjettet med 22,3 mill. kroner for driften av INs del av nettverket. Europakommisjonen i Brussel dekker vel 10 mill. kroner, mens resterende finansieres av NHD kap. 2421.70, Forskningsrådet og Innovasjon Norges eget budsjett. For året 2010 har pengebruken i nettverket ligget på budsjett. Innovasjon Norges partnere (forskningsinstituttene SINTEF, Nofima Mat, Iris og Norut) i den norske delen av Enterprise Europe Network delfinansieres av Bedrift i EU-programmet, og Innovasjon Norge har i 2010 gitt tilsagn om 3 mill. kroner. Resten av bevilgningene for arbeid utført i 2010, må bevilges i 2011. Dette er som forventet.

7.3 Har programmet bidratt til å styrke internasjonalt fokus i bedriftene?

Alle aktivitetene under programmet har som formål å bidra til at norske bedrifter bedre utnytter de mulighetene som EØS-avtalen gir. Programmet har således et sterkt internasjonalt fokus hvor viktige stikkord er konkret hjelp med EU/EØS-regler, kompetanseoppbygging i bedriftene, stimulere til deltakelse i EU-programmer og informere om utvikling og trender i EU-policy.

I tillegg bidrar programmet gjennom å tilrettelegge for norske bedrifters deltakelse i ulike matchmappingsaktiviteter i regi av EEN-nettverket. Over 100 norske bedrifter har i løpet av 2010 deltatt på slike arrangementer, og fått gjennomført over 650 møter.

7.4 Kvinnesatsing

Gjennom Enterprise Europe Network er Innovasjon Norge deltaker i EU-prosjektet Female Entrepreneurship in the Nordic Region. Prosjektet skal stimulere til kvinnelig entreprenørskap, spesielt i høyteknologiske og typisk mannsdominerte sektorer, gjennom bruk av kvinnelige rollemodeller. De kvinnelige gründerambassadørene har deltatt som foredragsholdere på ulike arenaer for å få flere norske kvinner til å starte egen bedrift.

7.5 Miljørettede prosjekter

Miljøvern er et av de mest omfattende områdene i EU-samarbeidet. Dette reflekteres også i aktivitetene under Bedrift i EU. Mange konkrete henvendelser vedrørende regelverk på miljøområdet besvares, og området er prioritert på nettsiden til EEN-nettverket.

Nettverket hadde i 2010 stor fokus på å hjelpe bedrifter som var aktuelle søkere av midler til miljøinnovasjonsprosjekter under CIP-programmet. Våren 2010 ble det gjennomført informasjonsmøter i Oslo, Bergen og Trondheim. Ca. 100 bedrifter deltok på disse informasjonsmøtene. I etterkant ble det gjennomført individuelle møter med rundt 40 bedrifter hvorav noen ble identifisert som spesielt interessante. I løpet av våren og sommeren 2010, ble det gjennomført et søknadsskrivekurs der ca. 25 bedrifter deltok. Til slutt søkte 4 bedrifter om støtte fra EUs miljøinnovasjonsprogram.

Man har også fått på plass en forprosjektstøtteordning for å stimulere potensielle norske søkere til å delta. Flere bedrifter fikk innvilget støtte fra denne ordningen.

I tillegg har IN bidratt aktivt i en prosess for å få på plass et program for innovasjon og entreprenørskap på miljøområdet under de nye EØS-finansieringsordningene (perioden 2009-2014). Resultatet ble at et program på "grønn næringsutvikling" er en del av den programpakken som diskuteres med mottakerlandene. Hvor mange land som velger dette programmet vil bli avklart i løpet av 2011.

7.6 Risikofaktorer/utfordringer

Programmet består i hovedsak av rådgivning, kompetansetjenester og informasjon. Med unntak av forprosjektstøtteordningen på miljønnovasjon, har programmet ingen finansieringsvirkemidler til bedrifter. Det arbeides således med å integrere programmet ytterligere inn i distriktskontorenes systemer og nettverk. Integrering med øvrige aktører i regionene er også viktig. Norske fylkeskommuner har i noen tilfeller sterke og tydelige engasjementer inn mot EU, og disse aktørene er viktige å samarbeide med. I tillegg blir det viktig å sikre samhandlingen i programmet og god utveksling av informasjon og beste praksis.

I sum illustrerer dette at en god levering av tjenestene er avhengig av at man klarer å arbeide godt i forhold til en rekke forskjellige aktører.

Programmets utfordring framover er ellers å sikre at bedriftene fortsatt fokuserer på kunnskap om EU/EØS. Dette krever jevnlig utvikling av nye konsepter for kunnskapsoverføring og oppgradering av kompetanse på enkelte deler av EU-regelverket for utvalgte EU-rådgivere. Fokus på nytt regelverk vil i 2011 bl.a. være regelverket for levering av tjenester, inkludert det såkalte tjenstedirektivet, og endringene i reglene knyttet til merverdiavgift i EU.

7.7 Samarbeid internt i IN og mellom andre virkemiddelaktører

Programrådgiverne i Bedrift i EU sitter dels plassert på distriktskontorene og dels i divisjon Tjenester og Programmer på hovedkontoret i Oslo. Rådgiverne har i stadig større grad blitt integrert i distriktskontorenes øvrige aktiviteter.

Det legges vekt på en nærmere kobling mellom EU-arbeidet og INs arbeid med prioriterte sektorer. EU-rådgiverne har med dette i tankene utarbeidet "sektornotater" hvor samarbeidsmuligheter identifiseres. Arbeidet vil bli fulgt opp gjennom konkret dialog med de sektoransvarlige i IN.

Programmet har også som mål å bidra til internasjonal profilering av ulike norske virkemidler. To norske tiltak ble sent til den europeiske finalen i European Enterprise Awards. Av disse ble Innovasjon Norges IFU-ordning nominert til beste internasjonaliseringstiltak og kom på en hederlig andreplass. Den europeiske konkurransen og den norske deltakelsen fikk en del medieoppmerksomhet også i Norge.

I tillegg er det økende kontakt mellom EU-rådgiverne og INs utekontorer. Det samarbeides både om bistand til bedrifter i forbindelse med matchmakingaktiviteter, og om besvarelse av konkrete henvendelser. Det er likevel fortsatt forbedringspotensiale i forhold til denne samhandlingen, og det vil det bli jobbet videre med.

Når det gjelder andre virkemiddelaktører har vi fortsatt et meget tett samarbeid med Forskningsrådet, spesielt i forhold til arbeidet med å mobilisere bedrifter til EUs 7. rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling. Forskningsrådet ser det som et gode å kunne bruke Innovasjon Norges bedriftsnærhet, samt EU-kunnskapen hos rådgiverne til å rekruttere bedrifter til å delta i EUs forskningsprogram (FP7).

7.8 Programutviklingsaktiviteter i 2010

Videreutviklingen av den norske delen av Enterprise Europe Network, inkludert utarbeidelse av nytt arbeidsprogram for perioden 2011-2013 har stått sentralt i utviklingsarbeidet i 2010.

Innenfor rammen av nettverket har IN arbeidet med utviklingen av ulike opplæringskonsepter som har som siktemål å styrke EU/EØS-kompetansen blant norske bedrifter. Ulike kurskonsepter har blitt utviklet.

Nettverket har også oppgradert sitt informasjonsmateriale. I tillegg til en generell brosjyre om nettverket, er en brosjyre om "norske bedrifters rettigheter innenfor EØS", samt faktaark på sentrale problemstillinger blitt utarbeidet.

Et konsept for "EU/risikosjekk" er utviklet, og flere piloter er gjennomført i løpet av 2010. Denne tjenesten vil kunne rulleres ut til alle EU-rådgiverne i løpet av første halvår 2011. Dette er en tjeneste som vil gjennomgå bedriftens risiko og muligheter i forhold til EU-markeder.

Nettverket har også, i samarbeid med Forskningsrådet, utviklet et kurskonsept knyttet til skriving av søknader til EU-programmer. Prosjektet fokuserer på det nye programmet *Eurostars* og på SMB-delen i *EUs 7. rammeprogram for FoU*. Programmene skal bidra til økt innovasjon og vekst gjennom internasjonalt samarbeid. Opplegget er teknologi- og bransjenøytralt. Målet er at flest mulig av prosjektideene de deltagende bedriftene har skal ende opp med søknad til relevant program. Kurset har blitt avholdt i tre regioner i 2010.

7.9 Vurdering av om programmet skal videreføres, videreutvikles eller avsluttes

Den sentrale delen av programmet utgjøres av deler av det europeiske nettverksprosjektet Enterprise Europe Network. Nettverket er et prosjekt under EUs program for konkurransevne og innovasjon, CIP/EIP. Innovasjon Norge har en 6-årig rammeavtale (2008-2013) med Eurpoakommisjonen om å drifte nettverket i Norge. Et nytt arbeidsprogram ble utarbeidet i 2010, og implementeres fra 1.1.2011. Innovasjon Norges samarbeidspartnere i prosjektet er Nofima, Iris og Norut. Sintef gikk ut som partner fra 1.1.2011.

Rammene for en videreføring av programmet er således på plass, og erfaringene fra første programperiode vil bli brukt til å gjøre tjenestene enda mer målrettede og relevant for bedriftene.

IN vil i 2011 arbeide videre med å utvikle de EU-relaterte tjenestene til bedriftene. Særlig vekt vil det bli lagt på informasjon og kompetanseoppbyggende tiltak, samt en styrking av samarbeidet med andre relevante programmer i IN.

7.10 Cases

CE-merking

Nettverket mottar svært mange henvendelser fra små, mellomstore og store bedrifter angående CE-merking. CE-merket er tilknyttet et europeisk regelverk for såkalt ny metode for produktgodkjenning hvor en rekke produkter må CE-merkes for å kunne omsettes og tas i bruk på det indre marked, inkludert Norge. Innovasjon Norges EU-rådgivere kan veilede bedriftene i hvordan de skal forholde seg til regelverket.

En typisk henvendelse kommer enten via telefon eller e-post fra bedrifter som har funnet informasjon om oss på nettet via f.eks. Google. Bedriften er ofte usikker på om deres produkt skal CE-merkes eller ikke. Vi hjelper da bedriften med å definere produktet sitt og avgrense regelverket og vise til hvilket regelverk som gjelder for deres produkt. Eksempelvis fikk vi henvendelse fra en bedrift som monterte kjøleanlegg som lurte på om disse skulle CE-merkes. Vår vurdering er at produktet må CE-merkes etter forskrift for trykkpåkjent utstyr og følger risikoprosedyre 2 og samsvarserklæres etter modul A1, D1 eller E1. Vi opprettet også kontakt direkte inn til ansvarlig myndighet, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) for bedriften. EU-rådgiverne har utvidet nettverk og videreformidlingskompetanse som kommer bedriftene til gode.

Mange bedrifter opplever regelverket for CE-merking som komplisert og at det er få som tilbyr veiledning på dette området. Således fyller Innovasjon Norge både et område med markedssvikt og gjør at norske bedrifter kan omsette sine varer fritt i det indre marked.

Regionalt samarbeid

EU-rådgiverne dekker hele landet ut i fra det distriktskontor de sitter på. Dette gir EU-rådgiverne en aktiv rolle i flere regionale partnerskap.

Et eksempel er Forsknings- og innovasjonsforumet i Vestfold hvor Fylkeskommunen, Innovasjon Norge, Forskningsrådet, Høyskolen i Vestfold og Oslofjordfondet stiller. Fokus for forumet er særlig å se mot Europa; hva regionen kan lære av og hvilke muligheter den kan utnytte. Formålet er også å samkjøre aktørene i Vestfold og et operativt resultat er at alle aktørene har sammen stilt seg bak et stort seminar om europeiske muligheter for Vestfold i 2011.

Et annet eksempel er EU-nettverket som ble opprettet i Midt-Norge i 2010. Nettverket er en arena, hvor bedrifter, FoU miljøer og støttespillere møtes for å få innspill om EU-prosjekter. EU-nettverket har gjennomført tre samlinger i 2010 med tema sikring av økonomien i et EU-prosjekt, IPR og SMB-programmet i EUs 7. rammeprogrammet for FoU. Innovasjon Norges EU-tjenester har etablert nettverket i samarbeid med Sintef, NTNU og Norges forskningsråd. Tre samlinger ble gjennomført i 2010 med til sammen 70 deltakere. Nettverket videreføres i 2011, som en kunnskapsarena for bedrifter og FoU-miljøer.

Matchmaking

Innovasjon Norge inviterte norske bedrifter til å delta på matchmaking på energimessen All Energy 2010 i Aberdeen i Storbritannia. Seks bedrifter deltok på matchmakingingen den 20. mai, hvor de fikk mulighet til å treffe potensielle kunder og partnere. Det resulterte i at det ble etablert samarbeid mellom flere av de norske deltakerne og europeiske bedrifter/organisasjoner.

Innovasjon Norge ga et bredt tilbud til norske bedrifter under All Energy. Bedriftene fikk mulighet til å ha stand på den norske paviljongen samt mottakelser med aktuelle samarbeidspartnere. I tillegg gjennomførte Innovasjon Norges EU-tjenester matchmaking i samarbeid med sin skotske partner Scottish Enterprise.

Seminar om energieffektivisering i bygg

Seminar med fokus på markedsmuligheter i EU og EU-regelverk knyttet til energieffektivisering i bygg. Fremtidige myndighetskrav til bygg og kunders behov gjør at byggebransjen må fokusere på energieffektivisering. Temaet for samlingen var hvordan lykkes med å selge passivhus og undersøke markedsmuligheter i Norge og Europa.

Resultat: 49 deltakere fikk kunnskap om markedsmuligheter i Norge og EU samt EU-regelverk innen passivhus. Det ble også utarbeidet en rapport, som bedriftene kan benytte for å få oversikt over EU-regelverk. Diskusjonene påpekte at det var behov i bransjen for å etablere et møtested for mer kunnskapsdeling om passivhus. Det planlegges frokostmøter i 2011 innen temaet, og Innovasjon Norge har finansiert et bedriftsnettverk innen energieffektivisering.

3.7 Profilering av norsk reiseliv

1. Kort beskrivelse av programmet

For å oppnå synlighet, tydelighet, attraktivitet og for å framstå annerledes enn våre konkurrenter i det internasjonale markedet, er det nødvendig å styrke profilmarkedsføringen av Norge som reisemål. Det overordnede målet med profilmarkedsføringen er å gjøre Norge som reisemål attraktivt. Det gjør vi best ved å fokusere på det beste vi har, som tydeligst skiller oss fra våre konkurrenter.

2. Beskrivelse av formål/målsetning

Målet med Innovasjon Norges reiselivssatsing er å bidra til økt lønnsomhet i reiselivsnæringene og øke markedsandeler internasjonalt. Det er et mål at over 4,5 mill. utenlandske reisende besøker Norge i 2010. Reiselivsnæringenes største utfordring for å oppnå disse målene, er å øke kunnskapen og kjennskapen til Norge som reisemål. Dette skal vi blant annet gjøre gjennom merkevarebygging og spissing av Norges posisjon internasjonalt.

3. Samfunnsøkonomisk utfordring

Internasjonalt reiseliv forventes å dobles i antall internasjonale reiser fra 808 millioner reiser i 2005 til 1,6 mrd. internasjonale reiser i 2020. Dette tilsvarer en årlig vekst på 4,1 prosent i følge UNWTO. For at Norge skal ta del i denne veksten, må det være en offensiv satsing på utvikling av produkter, produktkonsepter og reisemål, i tillegg til kompetanseutvikling i reiselivsnæringen og markedsføring av Norge som reisemål.

4. Målgruppe

- Utenlandske turoperatører; bevisstgjøre de på Norge som reisemål.
- Forbruker (turister); bevisstgjøre de på Norge som reisemål.
- Presse; jobbe for at journalister verden over skriver om Norge og ser på Norge som et interessant reisemål.
- Bransje generelt; jobbe for at bransjen synliggjør sine produkter

5. Kundebehov

For å oppnå det overordnede målet om økt lønnsomhet og en større andel av den internasjonale veksten i reiseliv, må vi utvikle det norske reiselivsproduktet og gjøre Norge som reisemål mer kjent internasjonalt. Det viser seg at det er både for lite kjennskap til og for lite kunnskap om Norge som reiselivsdestinasjon. Innovasjon Norge skal utvikle og styrke markedsmulighetene for de norske reiselivsaktørene ute i markedene, gjennom langsiktig merkevarebygging, profilering, operative markedstiltak og tilrettelegging for salg.

6. Innhold

For prioriterte markeder utvikles det sommer- og vinterkampanjer. Disse kampanjene er basert på Merkevarestrategien, og gjennomføres konsekvent gjennom de kanaler som gjelder for de forskjellige markedene. Kampanjene er delt opp i forskjellige nivåer, fra det rent Norgesprofilerende til mer direkte salgsutløsende materiale

7. Rapportering for 2010

7.1 Grad av måloppnåelse i forhold til måltall for 2010

a. Aktiviteter i 2010

En oversikt over aktiviteter og tjenester fordelt på satsingsområde og markedsland innenfor programmet finnes på www.innovasjon Norge.no/reiseliv.

Totalt ble det gjennomført over 167 aktiviteter fordelt på over 1281 kunder i 2010. Antall internasjonale turoperatører/reisebyråer som selger norske reiselivsprodukter er 1101.

Marked	Antall kunder	Antall prosjekt	Antall turoperatører som selger Norge
Tourism International	58	18	
Sweden	52	13	175
Denmark	92	10	55
Great Britain	67	13	125
Germany	146	16	530
BeNeLux	77	14	60
France	46	12	70
Spain	67	11	58
Italy	62	9	98
USA/Canada	30	6	150
Russia	96	11	179
Poland	42	5	22
India*			28
Japan*			65
Korea*			45
Norway	422	28	43
China	24	1	45
Sum	1281	167	1101

* Prosjektene i India, Japan og Korea blir gjennomført av Scandinavian Tourist Board

Pressearbeid

I 2010 ble det arrangert presseturer i Norge for 1000 internasjonale journalister, noe som så langt har resultert i 7265 artikler i trykte media, og ga en samlet annonseverdi på nesten 413 millioner kroner. Videre kommer utbytte av 290 TV-programmer og 145 radioprogrammer som det ikke er beregnet presseverdi for.

Visitnorway.com

Reiselivsportalen har hatt en god trafikkvekst, også pga. "long tail" effekten fra søkemotorer med 25-100 % økning i antall besøk (stor variasjon på månedsbasis). Portalen har partneravtale med ca. 90 % av norske destinasjoner og turistkontorer.

Nøkkeltall 2010:

- Visits: 9.467.891 (besøk)
- Visitors: 7.026.811 (også kjent som unike brukere)
- Page Views: 39.180.470 (sidevisninger)
- Average per Day: 25.939
- Average Visit Duration: 00:07:52
- Median Visit Duration: 00:03:01
- International Visits: 81.84%
- Visits of Unknown Origin: 0.42%
- Visits from Your Country: Norway (NO) 17.74%
- Average Visits per Visitor: 1.35
- Most Active Day of the Week: Monday

2010 er året hvor Visitnorway fikk en godt integrert bildeviser og filmspiller. Dette har gitt tydelige utslag på filmstatistikken med over 3,3 millioner spilte filmer på Visitnorway. Her topp fem filmer:

1. [Powered by nature](#) (5min versjon). Denne er sett 910.927 ganger
2. [Joanna Lumley \(Northern lights\)](#). Denne er sett 322.847 ganger
3. [Norway in motion](#). Denne er sett 211.133 ganger
4. [Stories for Life: Hunting for the northern lights with the Sami](#). Denne er sett 79.136 ganger
5. [Stories for Life: Snowmobile trip and king crab safari](#). Denne er sett 36.861 ganger

Norwegian Travel Workshop

Norwegian Travel Workshop 2010 ble arrangert i Molde 26. til 29. april 2010. Til tross for at askeskyene fra Island gjorde livet surt for mange uken før, så ble det i løpet av tre hektiske dager avholdt 8000 salgsmøter mellom 263 norske tilbydere og 277 utenlandske turoperatører. Neste års workshop vil bli lagt til Haugesund.

Internasjonale arrangementer i Norge

Arbeidet med internasjonale events har krevd noe ressurser i 2010, først med prøve-VM på ski (Ski VM 2011) og ikke minst Eurovision Song Contest hvor Innovasjon Norge var hovedsamarbeidspartner på pressesiden.

b. Effekter av programmet

Overnattingsstatistikk

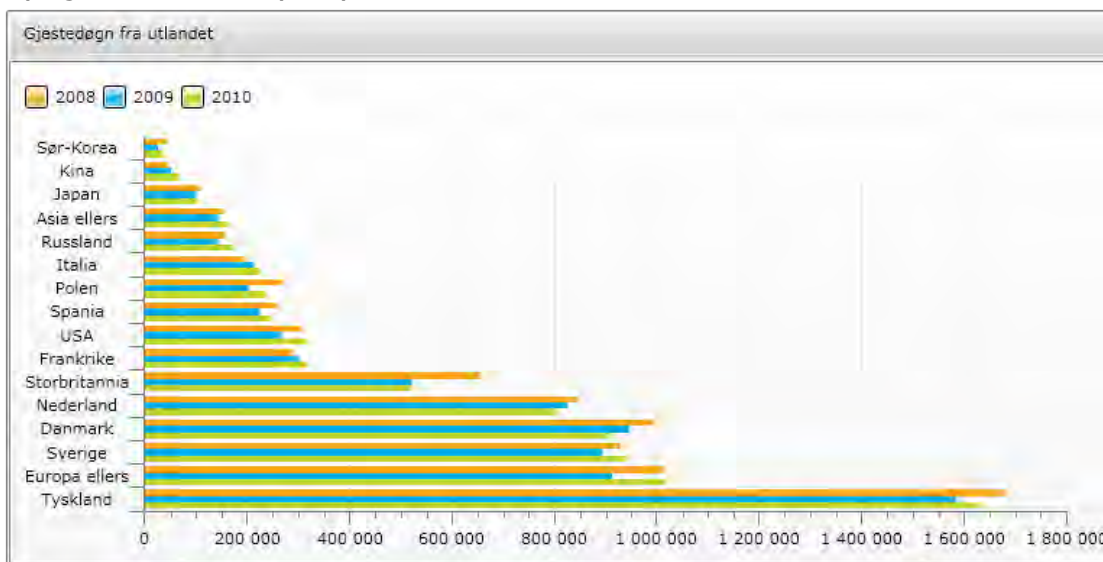
I 2010 økte antall turistankomster på verdensbasis med syv prosent, og mye tyder på at finanskrisen har sluppet taket på internasjonal turisttrafikk. Alle verdensdeler rapporterer om en vekst, selv om veksten til en stor grad ble drevet av utviklingsland. Europa er den verdensdelen som sliter mest med å komme seg etter finanskrisen. Veksten ble på beskjedne tre prosent, men også innad i Europa er veksten ujevnt fordelt. Resultater for 2010 viser at Nord-Europa hadde en nedgang i antall turistankomster på 0,1 prosent.

Sett i lys av den gjennomsnittlige nedgangen i Nord-Europa, er veksten til Norge på fem prosent i utenlandske gjestedøgn et godt resultat. Norske gjestedøgn økte med én prosent, og representerte en markedsandel på 72 prosent av alle kommersielle gjestedøgn i 2010.

Antall kommersielle gjestedøgn var på i underkant av 28,55 millioner, noe som er en økning på to prosent sammenlignet med 2009. Norske gjestedøgn økte med én prosent, og representerte en markedsandel på 72 prosent av alle kommersielle gjestedøgn det året. Den norske andelen var i 2009 på 73 prosent og på 71 prosent i 2008. Økningen fra utlandet på fem prosent må ses i lys av nedgangen fra utlandet på åtte prosent i 2009. Norske gjestedøgn var i 2009 på det samme nivået som året før.

Veksten i utenlandske gjestedøgn på fem prosent kom stort sett fra Innovasjon Norges prioriterte utenlandsmarkeder med unntak av nedgang fra Danmark (4 %), Nederland (3 %) og Storbritannia (1 %).

Tyske gjestedøgn økte med tre prosent og Tyskland er nok en gang Norges største utenlandsmarked med en andel på 20 prosent av alle utenlandske gjestedøgn. Ellers var den en økning fra Sverige (6 %), Polen (15 %) og Russland (22 %).

Fra Sør-Europa var det en økning fra Frankrike på syv prosent, Spania 11 prosent, mens italienske gjestedøgn økte med fem prosent. Det var også en god økning fra Asia i 2010, men sammen representerte disse gjestedøgnene en andel på kun fire prosent av alle utenlandske gjestedøgn. ("Asia ellers" (16 %), Japan (5 %), Kina (32 %) og Sør-Korea (50 %)).

Majoriteten (64 %) av alle kommersielle gjestedøgn ble gjennomført på hotell, og 48 prosent disse var ferie- og fritidsrelaterte. Dette er en økning på ett prosentpoeng fra 2009.

Kommunikasjonsmålinger

Innovasjon Norge har de siste par årene gjennomført kommunikasjonstester i utvalgte markeder for å kartlegge reklamens evne til å bygge merkevarestyrke og en langsiktig binding til merket. I tillegg har vi ønsket å måle forbrukernes umiddelbare reaksjoner og forståelse for reklamen. Formålet med testen er ikke først og fremst å se hvor mange som har lagt merke til reklamen, men å se på i hvilken grad reklamen har bidratt til å styrke merkevareverdien for de ulike ferieopplevelsene spesielt og for ferie i Norge generelt. I tillegg ser analysen på hvilke grupper eller segment man har styrket seg innenfor og på merkepersonligheten til utvalgte reisemål eller opplevelser.

Gjennom denne kommunikasjonstesten måles den opprinnelige merkevarestyrken Attitudinal Equity (AE). Dette målet viser om det finnes en emosjonell binding mellom reisemål/opplevelse og forbruker. Gjennom denne testen fremkommer også skåren Equity Impact (EI). Denne måler reklamens evne til å bygge merkestyrke for ferieopplevelsene, sett at alle andre faktorer holdes konstant. Effektskåren som

annonsene oppnår indikerer slik målgruppens ønske om kjøp/besøk i fremtiden. Andre markedsfaktorer spiller imidlertid inn og påvirker om dette medfører faktisk økning i kjøp/besøk, men disse måles ikke av denne testen.

Equity Impact (EI) er en indeks der 1 er midtpunkt. Score over 1 viser en positiv effekt på den langsiktige merkestyrken, mens score under 1 betyr at reklamen virker negativt i forhold til respondentenes opprinnelige holdning til merket.

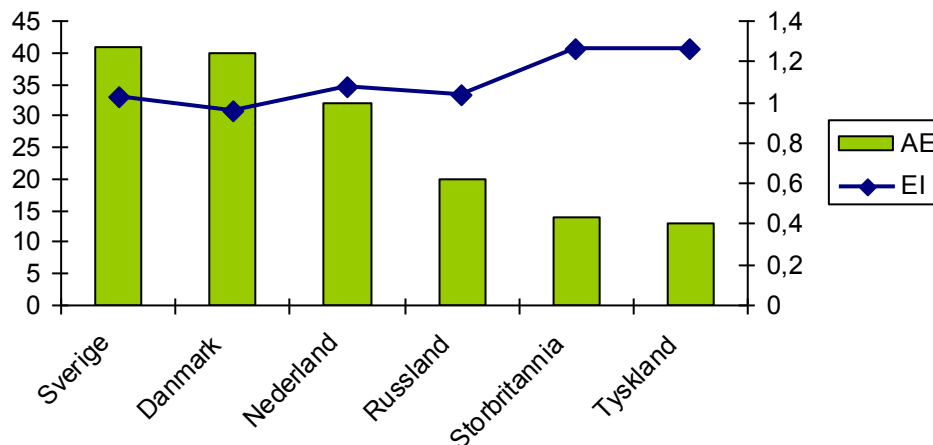
Vinteren 2010 gjennomførte vi kommunikasjonstester i Danmark, Nederland, Russland, Storbritannia, Sverige og Tyskland, mens vi sommeren 2010 gjennomførte tester i Danmark, Frankrike, Nederland, Norge, Russland, Storbritannia, Sverige, Tyskland og USA.

Resultater fra vinteren 2010

Undersøkelsene er gjennomført på høsten 2009, og det er ca. 500 respondenter fra hvert marked. I Sverige, Danmark, Nederland og Russland skal respondentene være i det vi har definert som den naturbaserte målgruppen, de skal ha vært på minst en utenlandsreise ikke betalt av arbeidsgiver siste tre år, og de skal være interessert i alpint. I Storbritannia og Tyskland gjelder de samme kriteriene, men i stedet for alpint, kan de være interessert i langrenn eller vinteropplevelser uten ski.

Alpint/snowboard i Norge

I grafen under ser vi Attitudinal Equity (AE) og Equity Impact (EI) for alpint/snowboard i Norge vinteren 2010. Den opprinnelige merkevestyrken (AE) er høyest i Sverige og Danmark. Når den opprinnelige merkevestyrken er høy, er det vanskeligere å bygge merkestyrke (EI). Dette kan foreklare hvorfor EI er høy for Tyskland og Storbritannia, som har lav AE, men lav for Danmark og Sverige, som har høy AE. For alle marked med unntak av Danmark er EI over 1,0, som betyr at reklamen har en langsiktig positiv effekt på merkevestyrken. For Danmark og Sverige er EI tilnærmet lik 1,0, som betyr at reklamen først og fremst bidrar til å vedlikeholde en allerede høy merkevestyrke.

I tillegg til opprinnelig merkevestyrke (AE) og endring i merkevestyrke (EI) kan vi si noe om hvordan forbrukerne reagerer på reklamen, og hvordan reklamen påvirker deres holdning.

Tabellen under viser prosentvis andel hvor reklamen har opprettholdt den gode holdningen som var til alpint/snowboard i Norge før reklamen (Positive), andel hvor reklamen har opprettholdt den nøytrale eller negative holdningen som var til alpint/snowboard i Norge før reklamen (Nøytrale/negative), andel som har blitt mer positive til alpint/snowboard i Norge etter å ha sett reklamen (Mer positiv) og andel som

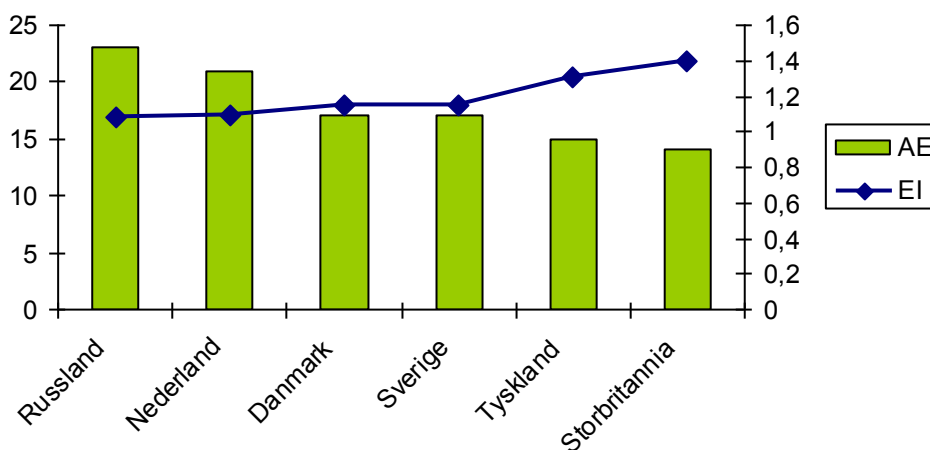
har blitt mer nøytrale/negative til alpint/snowboard i Norge etter å ha sett reklamen (Mer negativ).

I Russland, Tyskland, Nederland og Storbritannia finner vi de største andelene som har blitt mer positive til alpint/snowboard i Norge etter å ha sett reklamen, mens vi i Danmark og Nederland finner de største andelene som faktisk har blitt mer nøytrale eller negative til alpint/snowboard i Norge etter å ha sett reklamen. I Sverige og Danmark finner vi de høyeste andelene av de som er like positive til alpint/snowboard i Norge etter reklamen som de var før reklamen, mens vi finner de største andelene som er like nøytrale eller negative til alpint/snowboard i Norge både før og etter reklamen i Storbritannia og Tyskland.

	Positive	Nøytrale/ negative	Mer positiv	Mer negativ
Sverige	71	6	16	7
Danmark	68	10	10	12
Nederland	51	18	22	9
Russland	47	24	26	2
Storbritannia	26	48	21	5
Tyskland	23	47	24	6

Ferie i Norge generelt

I grafen under ser vi Attitudinal Equity (AE) og Equity Impact (EI) for ferier i Norge generelt vinteren 2010. Den opprinnelige merkevestyrken (AE) er høyest i Russland og Nederland. Når den opprinnelige merkevestyrken er høy, er det vanskeligere å bygge merkestyrke (EI). Dette kan foreklare hvorfor EI er høy for Storbritannia og Tyskland, som har lav AE, men relativt lav for Russland og Nederland, som har relativt høy AE. For alle markeder er EI over 1,0, som betyr at reklamen har en langsiktig positiv effekt på merkevestyrken.

Tabellen under viser prosentvis andel hvor reklamen har opprettholdt den gode holdningen som var til Norge før reklamen (Positive), andel hvor reklamen har opprettholdt den nøytrale eller negative holdningen som var til Norge før reklamen (Nøytrale/negative), andel som har blitt mer positive til Norge etter å ha sett reklamen (Mer positiv) og andel som har blitt mer nøytrale/negative til Norge etter å ha sett reklamen (Mer negativ).

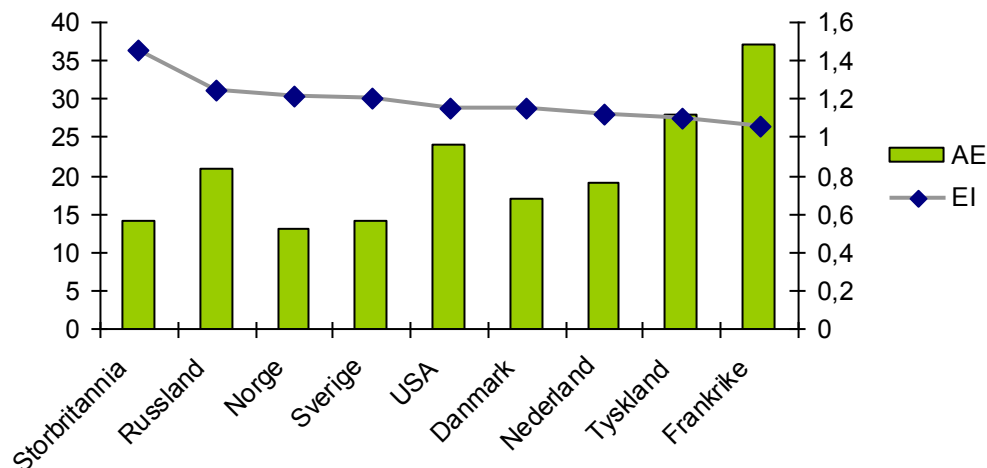
I Storbritannia, Tyskland og Russland finner vi de største andelene som har blitt mer positive til Norge etter å ha sett reklamen, mens vi i Danmark og Nederland finner de største andelene som faktisk har blitt mer nøytrale eller negative til Norge etter å ha sett reklamen. I Storbritannia, Tyskland og Russland finner vi de høyeste andelene av de som er like positive til Norge etter reklamen som de var før reklamen, mens vi finner de største andelene som er like nøytrale eller negative til Norge både før og etter reklamen i Sverige og Nederland.

	Positive	Nøytrale/ negative	Mer positiv	Mer negativ
Russland	61	8	30	1
Tyskland	34	27	31	8
Storbritannia	29	30	35	6
Danmark	24	39	28	10
Nederland	23	46	22	10
Sverige	16	49	26	9

Sommeren 2010

Undersøkelsene er gjennomført på våren 2010, og det er ca. 500 respondenter fra hvert marked. Alle respondentene er i det vi har definert som den naturbaserte målgruppa, og i alle marked med unntak av Norge skal de ha vært på minst en utenlandsreise ikke betalt av arbeidsgiver siste tre år.

I grafen under ser vi Attitudinal Equity (AE) og Equity Impact (EI) for ferier i Norge generelt sommeren 2010. Den opprinnelige merkevarestyrken (AE) er høyest i Russland, USA, Tyskland og Frankrike. Når den opprinnelige merkevarestyrken er høy, er det vanskeligere å bygge merkestyrke (EI). Dette kan foreklare hvorfor EI er høy for Storbritannia, som har lav AE, men relativt lav for Frankrike, som har høy AE. For alle marked er EI over 1,0, som betyr at reklamen har en langsiktig positiv effekt på merkevarestyrken.

I tillegg til opprinnelig merkevarestyrke (AE) og endring i merkevarestyrke (EI) kan vi si noe om hvordan forbrukerne reagerer på reklamen, og hvordan reklamen påvirker deres holdning.

Tabellen under viser prosentvis andel hvor reklamen har opprettholdt den gode holdningen som var til Norge før reklamen (Positive), andel hvor reklamen har opprettholdt den nøytrale eller negative holdningen som var til Norge før reklamen (Nøytrale/negative), andel som har blitt mer positive til Norge etter å ha sett reklamen

(Mer positiv) og andel som har blitt mer nøytrale/negative til Norge etter å ha sett reklamen (Mer negativ).

I Storbritannia, Russland og Sverige finner vi de største andelene som har blitt mer positive til Norge etter å ha sett reklamen, mens vi i Nederland og Norge finner de største andelene som faktisk har blitt mer nøytrale eller negative til Norge etter å ha sett reklamen. I Tyskland, Russland og Frankrike finner vi de høyeste andelene av de som er like positive til Norge etter reklamen som de var før reklamen, mens vi finner de største andelene som er like nøytrale eller negative til Norge både før og etter reklamen i Sverige, Norge, Danmark og Nederland.

	Positive	Nøytrale/ negative	Mer positiv	Mer negativ
Tyskland	48	27	18	7
Russland	47	24	25	4
Frankrike	46	32	13	9
USA	36	38	20	7
Storbritannia	24	37	32	7
Nederland	23	47	18	11
Danmark	21	51	20	9
Norge	20	52	19	10
Sverige	14	55	22	9

7 2 Ressursbruk

Forbruket for Reiseliv er regnskapsførte poster som knytter seg til 2010-bevilgningen fra post 70 og 71.

Når vi nå trekker konklusjonene for aktivitetene i 2010, kan vi meddele et totalt forbruk i underkant av 362 mill. kroner. Vel 109 mill. kroner (30 %) av regnskapsførte poster i 2010 er finansiert med brukerbetaling fra reiselivsnæringen, 227 mill. er dekket NHDs post 71 og 25 mill. er dekket over NHDs post 70 (70 % samlet).

Regnskapsført aktivitet for 2010 er noe lavere enn budsjettet. Samlet blir resultatgraden 90 %. Restmidlene er overført til 2011 til bruk på markedsaktiviteter. Det vises til programrapporten for ytterligere informasjon om ressursinnsatsen i 2010.

Tabellen under viser totalaktiviteten for 2010 (Post 70+71), samt midler fra LMD:

Prosjekttype	Sum kostnader i 1.000 kr	Off. andel	Off. andel i %
Felles støttefunksjoner	25 554	24 930	98 %
IP Distribusjon fremmede kataloger	3 455	1 780	52 %
IP Katalog	9 802	4 380	45 %
IP Messer/events	10 049	6 113	61 %
IP Presse	19 547	18 889	97 %
IP Norwegian Travel Workshop	9 916	3 415	34 %
IP Sommer	116 403	67 646	58 %
IP Vinter	48 909	26 589	54 %
IP Visitnorway	25 706	22 657	88 %
IP Workshops	4 241	2 017	48 %
Nasjonale prosjekter	12 471	11 457	92 %
Felles prosjekter	2 736	2 786	102 %

Prosjektttype	Sum kostnader i 1.000 kr	Off. andel	Off. andel i %
IP Kortferie	767	607	79 %
IP MICE	12 187	10 371	85 %
Profilering	28 773	21 898	76 %
Temaprojekt	24 370	19 511	80 %
EXPO 2010	7 200	7 200	100 %
Grand Total	362 086	252 246	69 %

Inntekter/finansiering:

NHD 2421.71 reiseliv + midler fra LMD	Finansiering TOTALT 2010			Budsjett 2010
	Næring	Offentlig	Sum	
Internasjonal turisme	4 908	8 750	13 658	70 350
Stockholm	5 474	346 247	351 722	17 295
København	14 368	12 436	26 804	19 640
Hamburg	17 513	33 312	50 825	43 191
Haag	7 103	12 731	19 834	15 286
London	8 014	23 380	31 394	25 736
Paris	3 488	14 609	18 097	17 197
Madrid	3 175	6 767	9 941	9 512
Milano	3 117	6 582	9 699	8 230
Moskva	5 999	14 687	20 686	11 854
New York	10 268	13 170	23 437	22 828
Warszawa	0	797	786	281
Shanghai	0	316	316	-
Norge	18 850	-274 017	-255 156	108 403
EXPO 2010	0	7 200	7 200	
Totalt	102 277	226 966	329 243	369 801

Prosjekter med offentlige finansiering fra NHD post 70 er fokusert på produkt og tjenesteutvikling i Norge samt profilering i Kina og Polen (beløp i tusen kroner):

NHD 2421.70	Finansiering			Budsjett 2010
	Næring	Offentlig	Sum	
Warszawa	760	2 379	3 140	2 729
Shanghai	6 784	5 950	12 733	14 083
Norge	25	16 951	16 976	18 063
Totalt	7 569	25 280	32 849	34 875

Det samlede bildet av inntekter/finansiering for reiseliv i Innovasjon Norge fremstår dermed slik (beløp i tusen kroner):

	Næring	Offentlig	Sum	Budsjett 2010
Inntekter/finansiering Post 71 + LMD	102 277	226 966	329 243	369 801
Inntekter/finansiering Post 70	7 569	25 280	32 849	34 875
Totalt	109 846	245 047	362 092	404 676

7.3 Har programmet bidratt til å styrke internasjonalt fokus i bedriftene?

Programmet profilering av Norge som reisemål er i hovedsak internasjonalt rettet og blir gjennomført av Innovasjon Norges utekontorer i de prioriterte markedene. Markedene er delt inn i vekst-, volum- og utviklingsmarkeder. Inndelingen gjenspeiler måten et marked bearbeides på og er for 2010:

- *Vekstmarkeder: Norge, Sverige, Danmark, Tyskland, Storbritannia, Danmark, Nederland, Italia, Frankrike og USA:* Hovedmarkeder hvor Norge og norske produkter skal være til stede i effektive kanaler direkte til forbruker. Offensiv PR-strategi og bearbeiding av distributør- og salgsledd.
- *Volummarkeder: Spania, Japan, Russland, Kina og Polen:* PR strategi, bearbeiding/service ovenfor distributør.
- *Utviklingsmarked: India:* Etablere distribusjonsnett og PR-strategi.

7.4 Kvinnesatsing

Kvinner er ikke en særskilt prioritert målgruppe for programmet i 2010.

7.5 Miljørettede prosjekter

Bærekraftig reiseliv

Arbeidet med å øke bærekraft/samfunnsansvar i norsk reiseliv går videre gjennom prosjektet Bærekraftig reiseliv 2015. Prosjektet startet i 2007 og har nå vært gjennom faser med involvering av reiselivsnæringen hvor forslag til innhold i en handlingsplan kom opp. Prosjektet er nå inne i en fase med utprøving i praksis i pilotdestinasjonene Trysil, Vega, Rørros, Lærdal og Geilo Fjellandsby, og gjennomføring av kompetanseprogram for bærekraftig reiseliv rundt om i landet.

Mye av innsatsen i 2010 gikk til økt oppmerksomhet om bærekraft og miljøvennlige bedrifter, både gjennom utvikling av navigasjonen Green Travel på reiselivsportalen Visitnorway, men også gjennom artikler, påmelding til nasjonale og internasjonale priser, koordinering og arbeid gjennom ulike nettverk og virkemidler – og bred integrering av bærekraftperspektivet i Innovasjon Norges reiselivssatsing.

7.6 Risikofaktorer/utfordringer

Følgende kritiske suksessfaktorer er identifisert:

- At programmet og tjenestene får oppslutning i reiselivsnæringen, destinasjonene og andre samarbeidspartnere
- Uforutsette hendelser i ett eller av flere markedene som påvirker utgående reisevirksomhet
- Prosjektorganisering og kompetent prosjektledelse

7.7 Samarbeid internt i IN og mellom andre virkemiddelaktører

Programmet samarbeider nært med andre programmer og satsinger i Innovasjon Norge. Spesielt fremheves samarbeidet med satsingene innenfor marint og landbruk, samt programmene innen entreprenørskap og internasjonal forretningsutvikling.

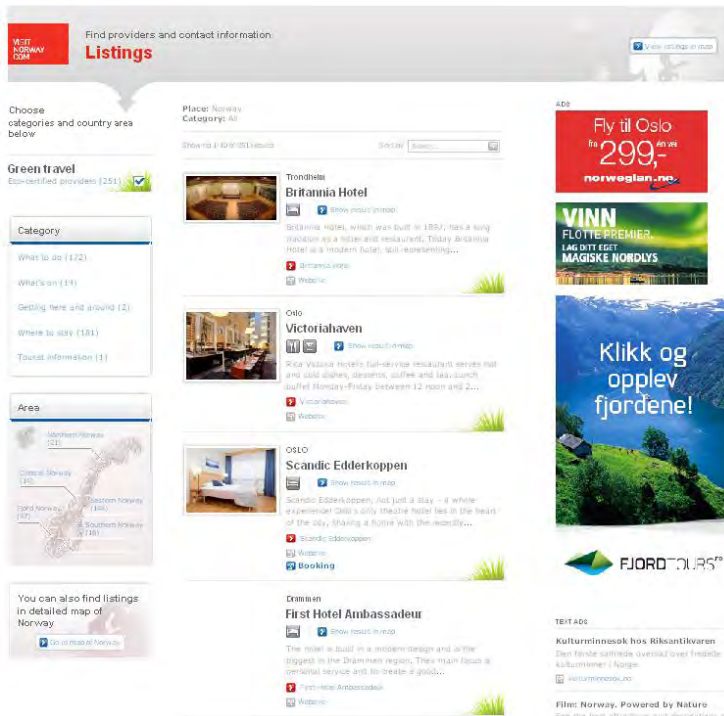
7.8 Gjennomførte eksterne evalueringer i 2010 (før-, følge-, midtveis- el. sluttevaluering)

Det er ikke gjennomført eksterne evalueringer av programmet i 2010.

7.9 Programutviklingsaktiviteter i 2010

Green travel/Reis Grønt

Visitnorway vil nå gjøre det enklere å reise miljøvennlig i Norge, og lanserer i dag navigasjonen "Green Travel" på Norges offisielle reiselivsportal Visitnorway. Den nye navigasjonen synliggjør de miljøsertifiserte reiselivsbedriftene i Norge på en enkel måte, og gjør det lettere for de reisende å finne bedrifter som satser på miljøvennlig turisme.

Overnattingsstedene og aktivitetene under Reis grønt er *miljøsertifiserte*. De har innført regler og retningslinjer for produksjon og håndtering av avfall, energiforbruk, transport, krav til underleverandører og bruk av kjemikaler. Deres tiltak strekker seg lengre enn det norsk lov krever.

målbar, og er din garanti for at bedriften aktivt reduserer sin miljøbelastning. Følgende miljøsertifiseringer vises:

- Svanen
- Miljøfyrtårn
- ISO 14001
- Norsk økoturisme

7.10 Vurdering av om programmet skal videreføres, videreutvikles eller avsluttes

Regjeringen la frem sin nasjonale reiselivsstrategi "Verdifulle opplevelser" i desember 2007. I strategien har Innovasjon Norge fått ansvaret for nye spennende oppgaver som økt tilgjengeliggjøring av den markeds kunnskapen vi har gjennom egne nettsider, nye kompetansetjenester innen vertskap, opplevelsesproduksjon og distribusjon, salg og pakking. Videre vil Regjeringen sette fokus på felles aktiviteter rettet mot storbyferie og utvikling av storbyene som reisemål og vil etablere et storbyprosjekt i regi av Innovasjon Norge og forsterke arbeidet rettet mot markedet for møter (MICE).

Det er varslet at Regjeringen vil legge frem en revidert reiselivsstrategi i slutten av 2011.

3.8 Innovasjon i reiselivsnæringen

1. Kort beskrivelse av programmet

Innovasjon er viktig for å styrke konkurransekraften, bedre lønnsomheten og skape vekst i reiselivet. Det må utvikles helhetlige produkter med høy kvalitet som gir våre besøkende gjennomgående gode opplevelser. Utviklingen av produkttilbudet må skje ut fra oppdatert markedskunnskap, trender, tilpasning til prioriterte målgrupper og ønske om helårs sysselsetting. Norge har ekte produkter av høy kvalitet, men en av de største utfordringene er å utarbeide nye produkter og sette produktene sammen på en måte som gjør Norge til et attraktivt reisemål.

Programmet Innovasjon i reiselivsnæringene består av tjenester innen:

- Finansiering
- Rådgiving
- Nettverk
- Kompetanse

2. Beskrivelse av formål/målsetning

Innovasjon Norges strategi for reiselivsnæringene gir føringer på at vi skal bidra til utvikling gjennom realisering av prosjekter/konsepter som:

- Stimulerer entreprenørskap i reiselivsnæringene
- Øker innovasjonen og kompetansen i næringene
- Øker verdien av eksisterende bedrifter gjennom markedsorientert produktutvikling
- Fremmer, stimulerer utvikling og anvendelse av ny teknologi
- Implementerer Merkevarer Norge

3. Samfunnsøkonomisk utfordring

Flere trend- og generasjonsanalyser viser at innovasjonsbehovet i reiselivsnæringen vil være økende i de nærmeste årene ut i fra markedsendringer, samtidig som innovasjonsgraden i næringen er lavere enn i andre tjenesteytende næringene. Norge har autentiske produkter av høy kvalitet, men en av de største utfordringene er å konseptualisere og pakke disse produktene på en måte som gjør Norge ikke bare til et attraktivt reisemål, men også tilgjengelig og bookbart året rundt. Videre er det en stor utfordring for deler av landet å utvide sesongene for igjen å øke lønnsomheten og verdiskapingen i reiselivsnæringen.

Reiselivsnæringen er i stor grad eksportrettet og selges i et konkurranseutsatt marked. Næringens produksjonskostnader er i stor grad bestemt av det innenlandske kostnadsnivået som i det internasjonale markedet oppleves som høyt. Lønnsomheten i reiselivsnæringene varierer mellom bransjene, innen disse og over tid, men har i de siste årene hatt en positiv utvikling.

Innovasjon er et av syv prioriterte satsingsområder i Regjeringens reiselivsstrategi hvor det går frem at Regjeringens mål er å legge til rette for økt lønnsomhet og verdiskaping i reiselivsnæringen gjennom å bidra til økt innovasjon.

4. Målgruppe

Programmets målgruppe er reiselivsnæringen og følger Innovasjon Norges overordnede prioriteringer:

- SMB med endringsvilje og vekstambisjoner, fortrinnsvis internasjonalt
- Etablerere
- Unge
- Kvinner

5. Kundebehov

Innovasjon Norge vil fokusere på fire hovedområder for å bidra til å øke innovasjonsgraden i reiselivsnæringene:

- Stimulere til nye og lønnsomme forretningskonsepter
- Økt fokus på å styrke kompetansen i reiselivsnæringene
- Øke samhandlingen mellom aktørene i reiselivsnæringene
- Øke samhandling med andre næringer

6. Innhold

Programmet innovasjon i reiselivsnæringen leverer følgende tjenester og aktiviteter:

Rådgiving

- Reisemålsutvikling: prosessverktøy for helhetlig utvikling av destinasjoner i Norge
- BIT Reiseliv er et Bransjeorienterte IT-program (BIT) for reiselivsnæringen i regi av Innovasjon Norge, NHO Reiseliv og HSH. Formålet er å effektivisere forretningsprosesser gjennom økt fokus på spesifikke bransjebehov, anvendelse av IT og omfattende kompetanseutvikling i bedriftene

Nettverk

- ARENA-programmet: Pr. i dag finnes det ett ARENA-prosjekter innen reiseliv, Innovative opplevelser.
- NCE: NCE Tourism Fjord Norway ble etablert i 2009.

Finansiering

- Programmet disponerer en landsdekkende ramme på 20 mill. kroner, på kapittel 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv – programmer, som har blitt benyttet til utvikling og gjennomføring av de tiltak og programmer som ligger i regjeringens reiselivsstrategi.
- I tillegg kan reiselivsnæringen benytte seg av de fleste av finansieringstjenestene til Innovasjon Norge

Kompetanse

- Kvinner i reiselivet
- FRAM Reiseliv
- Godt vertskap
- Gi bedriften din et løft- bli god på nett!
- Kurs i pakking, salg og distribusjon
- Produksjon av opplevelser
- Internasjonal markedsføring
- Bruk av lokal mat
- NTW-skolen

7. Rapportering for 2010

7.1 Grad av måloppnåelse i forhold til måltall for 2010

a. Aktiviteter i 2010:

Rådgiving

I 2010 har Innovasjon Norge på fokusert på å videreutvikle prosessverktøyet for reisemålsutvikling, Hvitebok for reisemålsutvikling.

BIT Reiseliv er et Bransjeorientert IT-program (BIT) for reiselivsnæringen i regi av Innovasjon Norge, NHO Reiseliv og HSH (Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon). Formålet er å effektivisere forretningsprosesser gjennom økt fokus på spesifikke bransjebehov, anvendelse av IT og omfattende kompetanseutvikling i bedriftene. I 2010 har BIT Reiseliv konsentrert seg om to trinn:

- Nasjonal Booking Switch: dekker arbeidet for å sikre at partene Visitnorway, BIT Reiseliv og IT-leverandøren Visit Technology Group, har samme forståelse og tolkning av det arbeidet som skal utføres. Det er utarbeidet en løsningsspesifikasjon med en detaljert beskrivelse av all funksjonalitet som skal være inkludert i den nasjonale bookingløsningen.
- BookNorway: Utvikling og drift av den nasjonale booking switchen vil bli ivarettatt av det planlagte selskapet BookNorway. Selskapet blir stående som juridisk avtalepartner overfor forbruker, som avtalepartner overfor under- leverandører og som avtalepartner og drifts- selskap for distribusjonspartnere. Arbeidet her har avklart en rekke rammebetingelser, som bl.a. at selskapet må forholde seg til EUs pakkereisedirektiv, være medlem av Reisegarantifondet og fungere som reisearrangør. Det er sett på eierskapsmodell og laget en fremdriftsplan for at selskapet skal kunne etableres i 2011.

Nettverk

Innovasjon Norge har innen programmet konsentrert nettverksaktivitetene på tre områder:

- NCE Tourism – Fjord Norway skal være et internasjonalt innovasjonssenter som skal koble produkt og markedsutvikling innen tematurisme slik at det skapes et mer helhetlig reiseliv. Klyngen skal gjøre Fjord-Norge regionen verdensledende innen tematurisme, vinterturisme, vandreturisme, natur- og kulturbaserte opplevelser. Norwegian Center of Expertise (NCE) er et bedriftsrettet utviklingsprogram i regi av Innovasjon Norge, SIVA og Forskningsrådet.
- Innovative Opplevelser har konkurrert med initiativer fra andre bransjer og næringer over hele landet om å få plass i Arena-programmet. Programmets mål er å bistå med å utvikle nettverk mellom bedriftene, bidra til læring gjennom innovasjonsprosesser og styrke næringsmiljøenes kommersielle potensial. Et Arena-prosjekt går over tre år, og Innovative Opplevelser vil motta ca. 10 mill. kroner i støtte i denne perioden. Klyngen består av opplevelsesbedrifter i Nord-Norge.
- Tjenesten Bedriftsnettverk hjelper små og mellomstore bedrifter til å etablere forpliktende samarbeid med andre bedrifter. Tjenesten baseres på konkrete og kommersielt rettede prosjekter.

I tillegg har man i samarbeid med destinasjonsselskapene i storbyene (Oslo, Bergen, Stavanger, Kristiansand, Trondheim og Tromsø) har programmet startet arbeidet med å utvikle en langsiktig strategi for utvikling av Norge som sted for større internasjonale arrangementer.

Finansiering

Den generelle policyen for Innovasjon Norges låne- og tilskuddstjenester gjelder også for reiselivsnæringen. Reiselivsnæringen kan benytte seg de fleste finansielle tjenester som tilbys av Innovasjon Norge. Det ble også i 2010 utviklet en spisset finansieringspolicy for reiselivssatsingen.

Kompetanse

I Regjeringens reiselivsstrategi fikk Innovasjon Norge ansvar for utvikling og implementering av en rekke kompetansetjenester til reiselivsnæringen. Her er kort status for 2010:

- Vertskapskurset: Det er gjennomført 24 vertskapskurs i 2010
- Kokkekurs: det har vært stopp i bevilgningen til kokkekurs i 2010 starter opp igjen 2011
- FRAM reiseliv: er gjennomført i Møre og Romsdal, Trøndelag, Østfold og Oppland/Hedmark
- Det er gjennomført 10 kurs i Pakking, distribusjon og salg
- Det er gjennomført 11 kurs i Opplevelsesproduksjon
- Ledermentor Kvinner: det andre kullet med 16 deltakere startet opp i september 2010
- Det er i 2010 utviklet nytt kurs innen bruk av sosiale medier og skriving på internett
- Det er i 2010 utviklet nytt kurs innen bærekraft for reiselivsnæringen

b. Effekter av programmet:

Programmet har bidratt positivt til å skape forståelse for viktigheten av økt innovasjon i norsk reiselivsnæring. Programmet inngår ikke direkte i kundeeffektundersøkelsene.

7.2 Ressursbruk

Den generelle policyen for Innovasjon Norges låne- og tilskuddstjenester gjelder også for reiselivsnæringene, og det finnes ikke, med unntak av den landsdekkende tilskuddsrammen (kap. 2421.71) på 24 mill. kroner, særskilte midler for reiselivsnæringen. Tilskuddsrammen ble i 2010 hovedsakelig brukt til gjennomføring av tiltak i programmet, som for eksempel utvikling av kompetansetjenestene, BIT Reiseliv, samt til større utviklingsprosjekter som en oppfølging av regjeringens reiselivsstrategi. Eksempler her er "Bærekraftig reiseliv 2015", Fellesgodefinansiering, Nasjonal booking samt bedriftsnettverk i reiselivsnæringen.

I tillegg har reiselivsnæringen benyttet seg av de fleste finansielle tjenester som tilbys av Innovasjon Norge. I 2010 ble det innvilget 263 mill. kroner i lån og tilskudd til reiselivsnæringen.

Virkemiddel	Type	Beløp
NHD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	33 560 000
NHD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	4 225 000
NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	250 000
NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	1 482 500
NHD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablererstipend	
NHD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv – programmer	Tilskudd program.	21 173 752
NHD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	2 000 000
KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	20 687 000
KRD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	116 013 333
KRD 551.71 Nordområdetiltak	Tilskudd	2 233 000

Virkemiddel	Type	Beløp
KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	8 811 647
LMD 1150.50 VSP mat	Tilskudd	225 000
LMD 1149.50 Innlandet 2010/FUNK	Tilskudd sentralt	1 534 000
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	13 344 980
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for grønt reiseliv	Tilskudd	19 794 500
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	1 600 000
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	912 313
KRD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	5 212 000
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	10 431 000
Total		263 490 025

7.3 Har programmet bidratt til å styrke internasjonalt fokus i bedriftene?

Alle tjenester som leveres i programmet har som mål å øke bedriftenes internasjonale fokus og konkurransekraft. Kobling mot internasjonale nettverk skjer der det er naturlig, og ofte i samarbeid med Innovasjon Norges utekontorer.

Programmet har ambisjoner om å forsterke den internasjonale orienteringen. Flere av prosjektene har iverksatt internasjonaliseringsaktiviteter, blant annet med bistand fra Innovasjon Norges utenlandsapparat.

7.4 Kvinnesatsing

I reiselivsnæringen er 70 % av arbeidstakerne kvinner. Til tross for dette er kvinner dårlig representert i ledende posisjoner og blant nye bedriftsetablerere.

Innovasjon Norge ønsker i henhold til regjeringens reiselivsstrategi å satse på å få flere kvinner inn i styrer i reiselivsnæringen, og gi flere kvinner bedre muligheter til å utvikle seg som leder. Innovasjon Norge ønsker også å støtte opp om kvinner som allerede har lykkes som bedriftseiere eller bedriftsledere; kvinner som har etablert bedrifter med betydelig vekstpotensial og som trenger støtte til å få realisert sine prosjekter.

I 2010 gikk 47 % av tilsagnene til reiselivsnæringen til kvinner. Dette er en økning i forhold til tidligere år. Andelen kvinnerrettede prosjekter er tilfredsstillende.

På bakgrunn av dette har programmet avsluttet det første kullet i for Ledermentor reiseliv med 16 deltakere og igangsatt rekruttering for neste kull med oppstart i 2011.

7.5 Miljørettede prosjekter

Etter konkurransen i GRIP har Innovasjon Norge midlertidig tatt over arbeidet med å videreutvikle og implementere økoturismesertifisering i Norge. I 2010 var det 15 sertifiserte økoturismebedrifter i Norge.

Av den totale prosjektporteføljen rapporterer kun 3 % å ha et miljøfokus.

Se også beskrivelsen av prosjektet "Bærekraftig reiseliv" under programmet Profilering av norsk reiseliv.

7.6 Risikofaktorer/utfordringer

Følgende kritiske suksessfaktorer er identifisert:

- At programmet og tjenestene får oppslutning i reiselivsnæringen, destinasjonene og andre samarbeidspartnere
- Uforutsette hendelser i ett eller av flere markedene som påvirker utgående reisevirksomhet

7.7 Samarbeid internt i IN og mellom andre virkemiddelaktører

Programmet samarbeider nært med andre programmer og satsinger i Innovasjon Norge. Spesielt fremheves samarbeidet med satsingene innenfor marint og landbruk, samt programmene innen entreprenørskap og internasjonal forretningsutvikling.

I tillegg samarbeides det tett med Norges forskningsråd og SIVA på enkeltprosjekter, samt datterselskapet Investinor på analysenivå.

7.8 Gjennomførte eksterne evalueringer i 2010 (før-, følge-, midtveis- el. sluttevaluering)

Det er ikke gjennomført eksterne evalueringer av programmet i 2010, men i Econ Pöyry evaluering av Innovasjon Norge (2010 s. 125) heter det at: "Vi vurderer også spissingen av retningslinjene [finansieringspolicy reiseliv] som et synlig tegn på at Innovasjon Norge har en tydelig bevegelse mot en mer enhetlig og strategisk bruk av de samlede midlene for å stimulere til en mer lønnsom og verdiskapende reiselivsnæring". Dette framstår som viktig både for å bygge opp under den sterke satsingen på profilering av Norge som reisemål og for å utvikle en lønnsom næring. Som for alle tilskudd bør retningslinjene også tydeliggjøre at midlene går til aktiviteter som bidrar til økt verdiskaping."

7.9 Programutviklingsaktiviteter i 2010

Programmet har i 2010 utviklet to nye kompetansetjenester:

- Bærekraftig reiseliv
- Gi bedriften din et løft – bli god på nett!

7.10 Vurdering av om programmet skal videreføres, videreutvikles eller avsluttes

Regjeringen la frem sin nasjonale reiselivsstrategi "Verdifulle opplevelser" i desember 2007. I strategien har Innovasjon Norge fått ansvaret for nye spennende oppgaver som økt tilgjengeliggjøring av den markedskunnskapen vi har gjennom egne nettsider, nye kompetansetjenester innen vertskap, opplevelsesproduksjon og distribusjon, salg og pakking.

Omfanget i programmet har økt betydelig i 2010 og reiselivsnæringen viser stor interesse. Innovasjon Norges erfaring er at klarer å sette fokuset på behovet for økt innovasjon i reiselivsnæringen.

3.9 Omdømmeprogrammet

1. Kort beskrivelse av programmet

Et godt omdømme er avgjørende for internasjonal konkurransekraft i kampen om kunder, kapital og kompetanse. Muligheten for internasjonalisering og vellykket innovasjon er større for bedrifter som arbeider i klynger og nettverk, og for relativt små norske bedrifter vil det være en konkurransefordel å tilhøre en klynge med et tydelig, differensiert og godt omdømme. Etter samme begrunnelse kan det være ønskelig med helhetlige omdømmestrategier for sektorer (ref Reiseliv og Maritim), og da gjerne med forankring i nasjonale føringer. Omdømmeprogrammet skal, på denne bakgrunn, initiere og fasilitere prosesser for utvikling og implementering av omdømmestrategier i bedrifter, klynger og nettverk i prioriterte sektorer.

2. Beskrivelse av formål/målsetning

For å utløse norske bedrifters potensial for bærekraftige innovasjoner med internasjonalt markedspotensial, er det særlig behov for styrket markedsorientering og omdømmebygging. Omdømmeprogrammet skal følge opp Innovasjon Norges delmål om økt profilering av Norge og norsk næringsliv i utlandet, og støtte prosesser for utvikling av strategisk posisjon for sektorer, nettverk og enkeltbedrifter.

3. Samfunnsøkonomisk utfordring

Globaliseringen har gitt næringslivet større muligheter på nye markeder, men også større konkurranse om tilgang til kapital, kompetanse og kunder.

Kunder er i økende grad opptatt av hvordan man driver sin virksomhet og om varene eller tjenestene de kjøper er produsert på en ansvarlig og bærekraftig måte. Arbeidstagere vektlegger omdømme når de skal velge sin arbeidsgiver og arbeidssted.

Mediene og frivillige organisasjoner overvåker næringslivet tett, og slår raskt til om de finner kritikkverdige forhold. Investorer inkluderer omdømmemessige (miljømessige og sosiale) risikoer i sine investeringsanalyser. Næringslivet utfordres til å ivareta samfunnsansvar.

Denne utviklingen har skapt økt oppmerksomhet rundt bedrifters, regioners, klyngers, organisasjoners og nasjoners omdømme.

4. Målgruppe

Hovedmålgruppen er prioriterte sektorer og SMB-er med vekstambisjoner (vekstbedrifter), som har strategisk posisjonering og overordnet omdømmebygging som uttalt målsetning.

Målgruppen omfatter både produksjonsbedrifter og bedrifter innenfor tjenesteyting, knyttet til både det profesjonelle markedet og forbrukermarkedet, også i sentrale strøk.

5. Kundebehov

Det er vanskelig for norsk næringsliv å konkurrere på pris og produkter alene. Gjennom systematisk markedsorientering må man skape og levere løsninger som oppleves som attraktive og mer verdifulle for kundene enn det konkurrentene kan tilby (innovasjon).

Konkurranseskraften og muligheten for kommersiell suksess øker om bedriftenes handlingsplaner er fundert i bevisste valg om bygging av strategiske posisjoner i utvalgte nisjer.

Norsk næringsliv er i stor grad ukjent internasjonalt, og for den enkelte bedrift er det svært ressurskrevende med langsiktig omdømmebygging. Samordning gjennom nettverk, klynger, sektorer vil gi større tyngde i et slikt arbeide og gi den enkelte deltager et referansepunkt for egen posisjonering.

6. Innhold

Programmet skal primært støtte og fasilitere prosesser frem til valg av strategisk posisjon og omdømmestrategi. En slik prosess vil inkludere:

- Tiltak for mobilisering av omdømmetenking gjennom forankring av markedsorientering.
- Analyser av nåsituasjon internt og eksternt for avklaring av muligheter.
- Valg av strategisk posisjon og forankring av eierskap gjennom involvering.

Programmet vil på nasjonalt nivå følge opp implementering av prioriterte sektorer omdømmestrategier.

For implementering av omdømmestrategier på bedrifts- og klyngenivå, vises til ulike tjenester innenfor de fem tjenestetypene (Jfr. avsnittet Relaterte tjenester).

7. Rapportering for 2010

7.1 Aktiviteter i 2010

Innovasjon Norge skal gjøre Norge og norsk næringsliv kjent i utlandet.

Vi har definert tre målgrupper for vårt arbeid med å nå dette målet:

- Norge som nasjon
- Klynger og sektorer
- Enkeltbedrifter

Undersøkelser indikerer at Norge er lite kjent i utlandet. Det at vi er et lite land forklarer mye, men noe av dette kan også forklares med et lite markedsorientert næringsliv, få internasjonale merkevarer og liten internasjonal eksponering av norske personligheter innenfor kultur, næringsliv og politikk (Synovate 2009).

Nasjonalt nivå

Vi har gjennomført det andre året (av tre) i samordningspiloten med UD. Målet er å høste erfaringer på hvordan vi kan effektivisere vårt samarbeide om omdømmebygging i prioriterte markeder (19 land), og hvordan vi langsiktig kan posisjonere Norge som "en ressurssterk og engasjert partner".

Vår deltagelse i prosjektet er forankret i sektorprioriteringer.

Vi har definert to piloter som får tilført ekstra ressurser, nemlig Polen og UK. I begge disse landene utarbeides det overordnede planer for omdømmeaktiviteter, og man koordinerer PR virksomheten gjennom felles PR-byrå.

Eksempel på aktiviteter 2010 (ekskl. reiseliv)

UK:

- All Energy
- Chelsea Flower Show
- 100 % Norway

Polen:

- Messer (mat/energi)
- Pressereiser
- Kulinarisk Festival

Erfaringer hittil er at prosjektet beskriver et mulighetsrom for en strukturert tilnærming til Innovasjon Norges arbeid med prioriterte sektorer, klynger/NCE og enkeltbedrifter når det gjelder langsiktig strategisk posisjonering og økt synlighet. En suksessfull utnyttelse av dette mulighetsrommet betinger imidlertid en helhetlig inkorporering av mål og virkemidler i Innovasjon Norges handlingsplaner og prioriteringer for alle divisjoner.

Klynge/sektor

Taste of Norway har i 2010 blitt brukt ved flere arrangementer både i utland og innland, både i forhold til sektorenes prioriterte markeder og aktiviteter samt ved flere næringslivsdelegasjoner i forbindelse med statsbesøk eller offisielle besøk til utlandet.

Noen eksempler:

- Internationale Grüne Woche, Berlin (landbruk)
- WACS-konferansen, Santiago (landbruk)
- De Forente Arabiske Emirater (Maritim, IKT, Delegasjoner)
- NTW, Molde (reiseliv)
- Expo 2010, Shanghai
- OTC, Houston (Olje og Gass)
- SMM, Hamburg (Maritim)

Ved siden av vår innsats på Reiseliv har Maritim sektor hatt et ekstra fokus i 2010. Analyser har påpekt behovet for økt synlighet og tydelig profil på bransje nivå, og mer markedsorientering og tydeligere posisjonering på bedriftsnivå.

Vi har i løpet av året gjennomført pilot-aktiviteter som skal avhjelpe disse utfordringene:

- Omdømmepilot for enkeltbedrifter
- Kulturskoler for India og Brasil
- Utvikling av omdømmehåndbok for næringen
- Strukturering av PR-arbeidet
- Introduksjon av overordnet profil

For 2011 har vi også introdusert et nytt verktøy for helhetlig planlegging, og identifisert prioriterte bransjearenaer for nasjonal profilering i 2011, <http://www.innovasjon norge.no/Norgesprofilen>.

Enkeltbedrifter

Utrulling av kompetansekurs for distriktskontorenes ansatte er gjennomført, og man ser på hvordan kundeporten best kan "utfordre" bedrifter på markedsorientering.

Vi har utviklet en egen nettside for markedsorientering for våre ansatte, med aktuelle cases og referanser, gml.innovasjon norge.no/Tjenester/Radgivning/Markedsorientering/.

Erfaringer fra maritimt omdømmeprojekt tilsier at verktøykassen som er utviklet der bør utvikles til bruk for alle bransjer. I løpet av året er det også utviklet og introdusert kurs i Merkevareredelse (designsatsingen) som vil være et nyttig tilbud for økt markedsorientering og strategisk posisjonering.

7.2 Ressursbruk

Det er brukt 8 451 631 kr, inklusive Taste of Norway i 2010. Dette gjelder timer og direkte projektkostnader.

7.3 Kvinnesatsing

Kvinner er en prioritert målgruppe i Innovasjon Norge, men det er ikke gjort spesielle tiltak mot denne målgruppen i 2010.

7.4 Har programmet bidratt til å styrke internasjonalt fokus i bedriftene?

Programmet bidrar til å sette fokus på mange av de utfordringer som internasjonale analyser sier at norske bedrifter har:

- Mangel på kunnskap om markeder og konkurrenter
- Mangel på kulturforståelse
- Mangel på synlighet og tydelig posisjonering
- Mangel på langsiktig omdømmebygging

7.5 Miljørettede prosjekter

Et eksempel hentet fra nasjonalt omdømmeprojekt, i energi og miljøsektoren i Japan:

"The objective of the project "Carbon Value Chain Team Norway" is strengthen the reputation of Norway as one of the leading nations on CVC; including technology progress on CCS (Carbon Capture and Storage); political position (promoting carbon markets and global capping schemes) and expertise on efficient commodity markets. This will benefit the diplomatic efforts in the global climate forums; research collaboration and business development for Norwegian technology firms.

During 2010, the project results included the following activities:

- *operation and maintaining the CVC Team Norway network; through the website www.innovationnorge.no/CVCTeamNorway; lectures at international seminars; information exchange among members*
- *production and distribution of the CVC Team Norway handbook and DVD*
- *organised two external seminars in Seoul in September to promote Norwegian leading technologies, policy and competence on the Carbon Value Chain."*

7.6 Risikofaktorer/utfordringer

Omdømmebygging og strategisk posisjonering forutsetter at man har mobilisert aktørene til en felles, langsiktig og målrettet innsats. På den nasjonale arena forventes det fra næringslivet at staten tar et lederansvar (ref. Omdømmeforum 2006), og at man prioriterer ressurser i et langsiktig perspektiv. Omdømmepiloten vil i løpet av 2011 bli evaluert, og det vil være viktig å følge opp de anbefalinger og den læring vi kan hente ut. Skal Innovasjon Norge være en pådriver på dette området må vi sørge for kompetanse i kundeporten og følge opp de kurs som er utviklet. Det er kritisk at vi klarer å mobilisere næringslivet til økt markedsorientering, siden dette er en forutsetning for målrettet omdømmebygging.

7.7 Samarbeid internt i IN og mellom andre virkemiddelaktører

Gjennom Omdømmepiloten har vi samarbeidet tett med UD og lokale ambassader og konsulater for å lære hvordan vi kan bli mer målrettet og effektive i nasjonal omdømmebygging, og hvordan vi kan utnytte næringslivsarenaer i dette arbeidet (evaluering i 2011).

Internt har vi gjennom distriktskontorene introdusert kompetansekurs innen markedsorientering og omdømmebygging, og programmet har arbeidet nært med utekontorene på implementering av prosjekter.

Våre prioriteringer i dette arbeidet er basert på sektorenes handlingsplaner, og vi kvalitetssikrer prioriteringer med sektoransvarlige.

7.8 Vurdering av om programmet skal videreføres, videreutvikles eller avsluttes

Omdømmeprogrammet er rettet inn på å svare å ett av Innovasjon Norges delmål; "Innovasjon Norge skal bidra til å gjøre Norge og norsk næringsliv kjent i utlandet".

Programmet representerer "den røde tråd" fra nasjonal omdømmebygging, via sektorer og klyngers strategiske posisjonering til den enkelte bedrifts arbeid med markedsorientering og merkevarebygging.

Gjennom programmet kan vi løfte opp næringslivets interesser i det nasjonale arbeidet, vi kan utvikle og vedlikeholde en sentral "verktøykasse" for profilering, og vi kan utnytte vår infrastruktur til å bidra til den enkelte bedrifts strategiske posisjonering i prioriterte nisjer. Evalueringen som skal gjøres av omdømmepiloten i løpet av året vil gi føringer for programmets videreføring.

3.10 Forsknings- og utviklingskontrakter (OFU/IFU)

1. Kort beskrivelse av programmet

Forsknings- og utviklingskontrakter skal stimulere til økt innovasjon i norsk næringsliv. De baserer seg på et forpliktende samarbeid om produkt- eller tjenesteutvikling mellom en leverandør og en krevende kunde, som enten kan være en offentlig etat (OFU) eller en norsk eller utenlandsk bedrift (IFU).

2. Beskrivelse av formål/målsetning

Tilskuddet har som formål å øke verdiskapingen i Norge ved å:

- stimulere til forpliktende FoU-samarbeid mellom leverandørbedrifter og kundebedrifter/offentlige etater om utvikling av nye produkter, prosesser, metoder eller tjenester
- bidra til utvikling av konkurransedyktige produkter med eksportpotensial
- forbedre kvaliteten og å redusere kostnader på offentlige tjenester gjennom tilgang til ny teknologi eller nye løsninger
- styrke næringslivets konkurransevne hjemme og ute ved samarbeid med krevende kunder
- bidra til økt samarbeid mellom norske og utenlandske bedrifter
- bidra til kompetanseformidling og nettverksbygging i næringslivet

Ambisjonene er økt internasjonal suksessgrad for de prosjekter som finansieres over ordningen. Innsatsen skal konsentreres gjennom både en spiss- og breddesatsning. Et mål er bedre prekvalifisering gjennom tettere og mer krevende dialog med INs kunder.

3. Samfunnsøkonomisk utfordring

Ordningen er en tilskuddsordning rettet inn mot FoU og innovasjon for å kompensere for ulike former for markeds- og systemsvikt. Denne svikten medfører at samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter ofte ikke kommer i gang. Ved at det offentlige går inn i krevende utviklingsprosjekter og tar en del av risikoen, reduseres bedriftsøkonomisk risiko til et akseptabelt nivå. Verdiene som skapes for samfunnet ved at aktørene samarbeider, er større enn den kortsiktige verdien for enkeltaktørene som deltar i samarbeidet.

4. Målgruppe

Programmet prioriterer norske SMB leverandørbedrifter med kompetanse, evner og kapasitet til å utvikle et nytt produkt, løsning eller tjeneste, som ikke dekkes av eksisterende tilbud i markedet. Utviklingen skjer i samarbeid med en kundebedrift eller offentlig virksomhet. Dette skal sikre god brukerforankring og et tidlig inngrep med det potensielle markedet.

Kundebedriften eller den offentlige etaten skal være krevende. Den må delta aktivt i utviklingsprosjektet blant annet ved å bidra i konkretiseringen av spesifikasjonene, være en viktig referansekunde og å styrke markedssiden enten ved å være en markedskanal direkte eller på annen måte utnytte eget nettverk.

Programmet er også åpent for konsortier på både leverandør- og kundeside.

5. Kundebehov

Programmet gir risikoavlastning og kompetansetilførsel til bedrifter som samarbeider om behovsdrevet innovasjon og markedsrettet FoU.

6. Innhold

Programmet er markedsstyrt. Det bidrar til utvikling av nye produkter og løsninger for et internasjonalt marked. I vurderingen av prosjektene og størrelsen på tilskudd legges det vekt på innovasjonsgrad, internasjonalt markedspotensial, gjennomføringsevne og Innovasjon Norges utløsende rolle. Tilskuddet har som formål å øke verdiskapingen i Norge ved å bidra til utvikling av konkurransedyktige produkter og løsninger med eksportpotensial samt forbedre kvaliteten og redusere kostnader på offentlige tjenester ved å ta i bruk ny teknologi eller nye løsninger. Programmet har to hovedretninger:

- IFU - Industrielle forsknings- og utviklingskontrakter
et forpliktende og målrettet samarbeid mellom to eller flere innovative leverandører og krevende kundebedrifter. Samarbeid med utenlandske kundebedrifter viser de beste resultater.
- OFU - Offentlige forsknings- og utviklingskontrakter
et forpliktende og målrettet samarbeid mellom norske innovative leverandører og krevende norske offentlige virksomheter, f eks kommuner, fylkeskommuner, statsetater, sykehus, Forsvaret m.fl.

7. Rapportering for 2010

7.1 Grad av måloppnåelse i forhold til måltall for 2010

a. Aktiviteter i 2010

Følgende føringer for IFU/OFU ble gitt i oppdragsbrevet for 2010:

- I tillegg til å støtte en rekke mindre enkeltprosjekter skal Innovasjon Norge fortsette å bruke deler av bevilgningen til tyngre satsing på noen utvalgte større enkeltprosjekter hvor potensial for verdiskaping og kommersiell suksess er særlig stort. Innovasjon Norge skal ha spesiell fokus på maritime og marine næringer, miljø og energi. Innen energi vektlegges spesielt fornybar energi og energieffektivisering.
- Internasjonalisering - Innovasjon Norge skal arbeide aktivt på distrikts- og utekontorene for å få fram lovende samarbeidsprosjekter med utenlandske kundebedrifter. Innovasjon Norge skal videreføre samarbeidet med Forskningsrådet om mulige koblinger mellom IFU/OFU-kontrakter og Forskningsrådets programmer.
- Satsing på prosjekter med offentlig kundepartner - Innovasjon Norge skal arbeide for å videreføre andelen IFU/OFU-kontrakter med offentlige kundepartnere. Dette er spesielt aktuelt innen tunge offentlige investeringsområder som veianlegg, byggevirksomhet, jernbane og IKT-investeringer i tillegg til helsesektoren og forsvar.
- Næringsutvikling i helse- og omsorgssektoren - Innovasjon Norge er, sammen med InnoMed (Nasjonalt nettverk for behovsdrevet innovasjon i helsesektoren), de regionale helseforetakene og Forskningsrådet, en viktig aktør i regjeringens femårige nasjonale satsing, 2007 – 2011, på innovasjon og næringsutvikling i helsesektoren. De prioriterte hovedsatsingsområdene er utvikling av medisinsk

teknisk utstyr og utvikling av nye IKT-løsninger i helsesektoren. OFU- kontrakter er et sentralt virkemiddel i satsingen.

- Industriutvikling i tilknytning til forsvarsanskaffelser og gjenkjøp - Innovasjon Norge skal prioritere arbeid med industrisamarbeid og gjenkjøp i forbindelse med store forsvarsanskaffelser i utlandet. Det skal arbeides aktivt for å få frem flere IFU/OFU-kontrakter i tilknytning til forsvarsanskaffelser og gjenkjøp. Innovasjon Norge skal særlig være oppmerksom på mulighetene store forsvarsanskaffelser kan gi for deler av norsk næringsliv som normalt ikke regnes som en del av norsk forsvarsindustri.

Resultatoppnåelse i forhold til føringer og særskilte rapporteringskrav gitt av NHD, er besvart i den foreliggende detaljerte rapporteringen på programmet. Hovedkonklusjonen er at programmet er i rute i forhold til målsetting. Hele budsjettet er disponert og i tillegg en vesentlig del av tilsagnsfullmakten. Det var nødvendig å legge om på saksgangen i siste halvår for å sikre at programmet hadde tilgjengelige midler ut året.

Det har vært stor pågang av prosjekter gjennom hele året. I alt ble det håndtert søknader for et samlet søknadsbeløp på 1017 mill. kroner i 2010 som er 146 mill. kroner lavere enn i 2009. Den største reduksjonen var på OFU-søknader. Søknadene fordelte seg med 210 mill. kroner til OFU og 807 mill. kroner til IFU hvorav 40 mill. kroner var til det øremerkete programmet IFU-Maritim. Søknadene utvikles ofte i samarbeid med Innovasjon Norge slik at prosjekter, som faller utenom IFU/OFU-ordningen, stoppes før søker har nedlagt for mye arbeid i søknadsskriving. Av mottatte søknader ble 61 % innvilget, 27 % trukket, returnert eller avslått og 12 % var ikke besluttet. De ikke ferdigbehandlede søknadene representerte et brutto søknadsbeløp på 135 mill. kroner, fordelt med 15 mill. kroner på OFU og 120 mill. kroner på IFU.

Samlet bevilgning i 2010 på post 72, forsknings- og utviklingskontrakter, inklusiv en tilleggsbevilgning på 20 mill. kroner som en del av verftspakken, utgjorde 285 mill. kroner. I tillegg ble tilsagnsfullmakten på 100 mill. kroner videreført. Dette ga et totalbudsjett til disposisjon i 2010 på 346,3 mill. kroner. Dette er summen av bevilgningen, ubenyttet tilsagnsfullmakt i 2009 på 2,2 mill. kroner og annulleringer på 59,1 mill. kroner i løpet av 2010 av tidligere års tildelinger.

I alt ble det bevilget tilskudd til 220 nye forsknings- og utviklingsprosjekter med et samlet beløp på 291,9 mill. kroner i 2010. Dette fordelte seg på 56 OFU-kontrakter med tilsagn på til sammen 67,2 mill. kroner og 164 IFU-kontrakter med tilsagn på i alt 224,7 mill. kroner. Dette utløste et totalt prosjektomfang på 1,6 mrd. kroner. Tildelingen både til OFU- og IFU-prosjekter er noe lavere enn i 2009. Reduksjonen er på ca. 21 % for begge prosjekttyper, mens utløst totalt prosjektomfang er det samme som i 2009. Av IFU-kontraktene var 12 en del av verftspakken med et samlet tilsagn på 19,9 mill. kroner. Til programdrift ble det satt av 27 mill. kroner. Dette inkluderer rådgiving og veiledning til bedriftene i forbindelse med prosjektutvikling og internasjonalisering ved distrikts- og utekontorene, programutvikling, fokusert satsing mot helse og forsvar, og synliggjøring. Det omfatter også Innoteket som er en møteplass med fokus på innovasjon og faglig oppdatering. Samlet tildeling til prosjekter og programadministrasjon utgjorde derfor 318,9 mill. kroner.

Status ved årsskiftet var at hele bevilgningsrammen var disponert, og i tillegg 72,6 mill. kroner av tilsagnsfullmakten på 100 mill. kroner. Ikke utbetalte tilsagn pr. 31.12.2009 var 496,1 mill. kroner. Med tilsagn og programdrift på 318,9 mill. kroner, utbetalinger på 322,0 mill. kroner og annulleringer på 59,1 mill. kroner, utgjorde ikke utbetalte tilsagn pr. 31.12.2010 i alt 433,9 mill. kroner.

Den månedlige bevilgningstakten i IFU/OFU programmet lå i gjennomsnitt på 35 mill. kroner våren 2010. Per 10. juni var det gitt tilsagn på 211,6 mill. kroner, mens

disponibel budsjetttramme på det tidspunktet var 281,7 mill. kroner. Det var da klart at midlene ikke ville rekke ut året. Det ble derfor vedtatt stopp i bevilgningene til IFU/OFU-prosjekter. Dette var i henhold til policy for bedriftsrettede finansielle tjenester 2010 som sier at ikke mer enn 75 % av budsjetttrammen kan utnyttes i 1. halvår. Det ble i stedet besluttet å vurdere nye IFU/OFU-søknader samlet i to prioriteringsrunder høsten 2010. Videre ble det foretatt en midlertidig innstramming ved at det ikke ville bli gitt støtte til flere forprosjekter bortsett fra forprosjekter i InnoMed-regi som er prioritert i helsesatsingen. Muligheten i statsstøttereguleringen til å gi 15-prosentpoeng ekstra i tilskudd i samarbeidsprosjekter skulle ikke utnyttes. Det ble også innstrammet at SkatteFunn-støtte skal være avklart i forkant. Satsingen på Maritim IFU, som en del av verftspakken, ble holdt utenom dette opplegget. Her foregikk søknadsbehandlingen på høsten på vanlig måte.

En samlet oversikt over innvilgete OFU, IFU og IFU-Maritim prosjekter i 2010 er vist i tabell I. Gjennomsnittlig tilskudd pr. kontrakt er 1,2 mill. kroner for OFU, 1,35 mill. kroner for IFU, 1,66 mill. kroner for IFU-Maritim og gjennomsnittet for alle prosjekter er 1,33 mill. kroner. Støtteandel per kontrakt representerer tilskudd fra IFU/OFU-programmet og omfatter ikke all offentlig støtte. Hovedtyngden av prosjektene har også støtte fra SkatteFunn. Noen få prosjekter har støtte fra flere virkemidler i Innovasjon Norge. Det viktigste er risikolån, men det er også noe samfinansiering med MARUT, distriktstilskudd og lavrisikolån. I 2010 omfattet dette i alt 24 prosjekter og den samlede støtten fra Innovasjon Norge var 343 mill. kroner.

Tabell I: Hovedtall IFU/OFU 2010

Virke-middel	Antall innvilgede kontrakter	Innvilget totalbeløp (MNOK)	Gj.snittlig tilskudd pr kontrakt (MNOK)	Egenfinans (MNOK)	Totalt prosjektbeløp (MNOK)	Støtteandel pr. kontrakt
OFU	56	67,2	1,20	112,7	290,1	23,2 %
IFU	152	204,8	1,35	481,8	1176,9	17,4 %
IFU Maritim	12	19,9	1,66	53,2	138,6	14,4 %
Sum	220	291,9	1,33	647,7	1605,6	18,2 %

Ca. 25 % av prosjektene er forprosjekter. De har en samlet bevilgning på 7,1 %. Trekk disse ut, blir gjennomsnittlig prosjektbevilgning pr. hovedprosjekt 1,7 mill. kroner. Dette er noe lavere enn i 2009 hvor gjennomsnittet var 2,1 mill. kroner. Dette forklares med at det ble gitt lite samarbeidsbonus i 2010 og et sterkere krav om å utnytte SkatteFunn. Av prosjektene representerte 174 nye samarbeidsrelasjoner (69 med ukjent bedrift og 105 med kjent bedrift).

Store OFU/IFU-prosjekter defineres som prosjekter med tilskudd på over 4 mill. kroner. Dette er prosjekter som skal ha et stort markedspotensial. De får særskilt behandling bl.a. ved bruk av rådgivende panel. Leverandørbedriften presenterer prosjektet for panelet. Vanligvis deltar også den krevende kunden hvis mulig. Panelet består av eksterne eksperter på marked, teknologi og forretningsutvikling. Sammensetningen av panelet utfyller Innovasjon Norges egen kompetanse. Noen ganger er det nødvendig å hente eksperter fra utlandet. Panelet gir råd til Innovasjon Norge om prosjektet. Panelet oppleves som meget nyttig også av leverandørbedriftene. I 2010 var det 13 IFU- og 5 OFU-prosjekter over 4 mill. kroner.

Samlet IFU/OFU-tilskudd til helse og omsorg i 2010 er på 57,3 mill. kroner som er noe lavere enn i 2009 hvor tilskuddet lå på 82,6 mill. kroner. I 2008 var det 38,8 mill. kroner. Tildelingen til forsvarsmarkedet i 2010 utgjorde 9,5 mill. kroner.

I to OFU-prosjekter innen helse er det gitt støtte til krevende kunde, som i begge tilfeller var et helseforetak. Samlet dreier det seg om et tilskudd på 4,4 mill. kroner. Det har ikke vært gitt tilskudd til krevende kundebedrifter i IFU-prosjekter.

a.1 Hovedtall OFU-prosjekter

I 2010 ble det innvilget 67,2 mill. kroner til 56 prosjekter. OFU-bevilgningene utgjorde 23 % av totale prosjektbevilgninger. Andelen er den samme som i 2009.

Tabell II viser en del nøkkeltall vedrørende bevilgete OFU-midler de siste 10 årene. Fra 2006 har det ikke vært øremerket en egen tildelingsramme for OFU-prosjekter. 56 OFU-prosjekter mottok støtte i 2010. 5 var prosjekter med en tildeling på over 4 mill. kroner. Den største tildelingen var på 8 mill. kroner til et biomed prosjekt innen helse og omsorg.

Tabell II: Historisk utvikling

Nøkkelparametere (Løpende mill. NOK)	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tildelingsramme	91	40	38	60	63					
Bevilgete OFU-midler	100	45	36	18	17	41	70	61	86	67,2
Antall prosjekter	75	44	33	28	19	35	44	53	62	56
Gj.snittlig bevilget beløp	1,3	1,0	1,1	0,7	0,9	1,2	1,6	1,2	1,4	1,2
Totalt prosjektomfang	333	172	154	80	61	151	239	219	370	290
%-vis fordeling:										
Bedrift	34	44	43	37	45	41	43	43	42	39
Etat	35	33	18	27	28	20	15	22	22	18
OFU-tilskudd	30	23	23	23	27	23	29	28	24	23
Annen off. finansiering			16	27		16	13	7	12	20

Den relative andelen av samlede IFU/OFU-bevilgninger har ligget på ca. 25 % de siste årene bortsett fra i 2005 hvor den bare utgjorde 10 %. Flere offentlige etater har i de senere årene vært skeptiske til OFU-kontrakter pga. regelverket for offentlige anskaffelser. De er utvilsomt for forsiktige og utnytter ikke mulighetene som unntaket i Forskrift for offentlige anskaffelser gir for forsknings- og utviklingsprosjekter. Innovasjon Norge har orientert om regelverket på flere seminarer. Det er også laget et internt juridisk notat som vil bli gjort tilgjengelig i nærmeste framtid.

Innovasjon Norge samarbeider tett med InnoMed og leverandørutviklingsprogrammet til NHO/KS. Begge programmene har som et viktig delmål å stimulere til flere OFU-prosjekter. InnoMed har fokus på helse og omsorg. Det har også NHO/KS-programmet, men de har i tillegg også energi og miljø som et prioritert område.

OFU-ordningen er avhengig av at en offentlig bruker opptre som krevende kunde. Mange etater er vant til å kjøpe hyllevarer i stedet for å engasjere seg i risikofylte innovasjonsprosjekter. Det er derfor viktig med en tydelig strategisk forankring hos ledelsen i etatene for å få til en holdningsendring. Et OFU-prosjekt i forkant av en innovativ anskaffelse kan bidra til å redusere risikoen i selve anskaffelsen til et akseptabelt nivå.

Dersom offentlig administrasjon og tjenester skal bli internasjonalt ledende og gi en konkurransefordel for norsk næringsliv, et uttalt mål for Regjeringen, må offentlige virksomheter være innovative og engasjere seg i utviklingsprosjekter. Dette krever en langsiktig planlegging. Virksomhetene må vurdere sine framtidige behov og se disse i forhold til utviklingsmuligheter i forkant av selve anskaffelsen. De må være villige til å samarbeide med næringslivet om å utvikle nye framtidsrettede, innovative løsninger. Departementene har en viktig rolle i å stimulere til en slik utvikling. Forsvarsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet har allerede tatt et initiativ, og det er ønskelig at også Samferdsels-, Miljøvern- og Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet også engasjerer seg.

Tabell III viser hvilke offentlige kunder som har vist størst interesse for OFU-ordningen i 2010, fordelt på forsvar, helseforetak, omsorgssektoren, Vegvesenet/Statsbygg, annen statlig virksomhet, og fylkeskommunal/kommunal virksomhet. Den største kundegruppen er helse- og omsorgssektoren, men fylkeskommunal/kommunal virksomhet er også viktig med en økning fra 12,7 mill. kroner i tildeling i 2009 til 21,8 mill. kroner i 2010. Omsorgssektoren og kommunal virksomhet er til en viss grad overlappende. Et større prosjekt på 5,1 mill. kroner, rettet mot ny teknologi for omsorgsboliger i Drammen kommune, er klassifisert som et kommunalt prosjekt, men kunne like gjerne vært ført opp under omsorg.

Tabell III: Offentlig bruker

Offentlig krevende kunde	Antall prosjekter	Innvilget (MNOK)	% av beløp	Gj.snittlig pr. kontrakt (MNOK)
Forsvar	4	10,2	15,1	2,5
Helseforetak	20	25,0	37,3	1,3
Omsorgssektoren	8	1,9	2,8	0,2
Vegvesenet/Statsbygg	2	0,8	1,2	0,4
Annen statlig	8	7,5	11,1	0,9
Fylkeskommunal/kommunal	14	21,8	32,5	1,6
SUM	56	67,2	100	1,4

Fordelingen av OFU-kontrakter på bransje/forretningsområde fremgår av tabell IV:

Tabell IV: Fordeling på bransje/forretningsområde

Bransje/forretningsområde	Antall prosjekter	Innvilget (MNOK)	% av innvilget beløp
Informasjonsteknologi	9	10,1	15,1
Miljøteknologi	4	2,7	3,9
Ny og fornybar energi	2	5,7	8,5
Helse/omsorg	29	32,0	47,7
Forsvar	3	9,0	13,3
Bygg og anlegg	3	3,9	5,8
Marin	2	0,8	1,1
Maritim	1	0,5	0,8
Olje og gass	1	0,6	0,9
Øvrige	2	1,9	2,9
SUM TOTAL	56	67,2	100

Det klart tyngste området er helse/omsorg. Informasjonsteknologi er nummer to. Mange av helseprosjektene utnytter i realiteten også informasjonsteknologi.

Helse og omsorg har vært spesielt prioritert siden 2007 og Innovasjon Norge har en tett dialog med InnoMed, NAV, de regionale helseforetakene og Helsedirektoratet. Tabell V viser OFU-bevilgninger til helse og omsorg i perioden 2004–2010.

Tabell V: Helse og omsorg, historisk utvikling:

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Innvilget (mill. kroner)	10,2	8,5	26,9	30,8	17,6	31	32
% av totalt bevilgete OFU-midler	55,0	51,3	65,0	44,1	28,7	35,9	47,7
Antall prosjekter	13	7	19	19	28	32	29

Bevilgningene i 2010 ligger på omtrent samme nivå som i 2009 selv om totalbudsjettet til IFU/OFU er lavere. Den relative andelen av OFU-tildelingene er derfor høyere. Helse- og omsorgssatsingen har over halvparten av prosjektene. InnoMed har bidratt til 3 OFU-hovedprosjekter i 2010 og i tillegg 11 OFU- og 2 IFU-forprosjekter. InnoMed har også gjennomført 5 nasjonale møteplasser mellom helsepersonell, FoU-miljøer, bedrifter og

virkemiddelapparatet med et samlet antall deltagere på 370. Møteplassene tok opp følgende temaer: Erfaringer med IFU/OFU ordningen, Psykiatri – egenjournal, Nasjonal journaltilgang, Innovasjon og omsorg i samarbeid med Hagen-utvalget og Barn og unge og psykiatri. De har også arrangert en årlig innovasjonskonferanse med 250 deltagere.

Det er et mål å få fram flere OFU-prosjekter med helseforetakene. Tabell VI viser resultatet for 2010. Det er ikke særlig stor endring fra 2009. Helse Sør-Øst er som vanlig dominerende, men det er viktig å se dette i lys av at Helse Sør-Øst utfører 60 % av all forskning i helseforetakene. Når dette tas i betraktning er ikke bildet så skjævt.

Tabell VI: OFU-prosjekter med helseforetak

	Helse Sør-Øst	Helse Vest	Helse Midt-Norge	Helse Nord
Innvilget (mill. kr)	17,6	3,4	2,4	0,3
Antall prosjekter	10	3	6	1

Den geografiske fordelingen av OFU-prosjektene er vist i tabell VII. Hovedtyngden er knyttet til Østlandsområdet (dvs. Østfold, Vestfold, Oslo, Akershus, Buskerud, Oppland og Hedmark) som mottok 57 % av prosjektmidlene og 43 % av prosjektene. Dette er ikke uventet da hovedtyngden av krevende offentlige kunder har sitt tilhold i dette området.

Tabell VII: Geografisk fordeling

Geogr. Område	ØF,VF,OS, AK,BU, OPP, HED	TEL	AGD	RO	HO	S&F	M&R	STR	NTR	NL	Troms	SUM
Antall	24	2	6	2	4	1	1	8	1	3	4	56
Innvilget (mill. kr)	38,6	0,8	3,7	0,8	4,7	0,6	1,2	7,6	0,9	1,3	7,0	67,2

OFU- og IFU-ordningene retter seg primært mot mindre leverandørbedrifter. Av OFU-prosjektene går 45 % til bedrifter med inntil 10 ansatte, 18 % til bedrifter med 11-50 ansatte og 29 % til forprosjekter innen helse. En detaljert fordeling på bedriftsstørrelse og tilskuddsbeløp er vist i tabell VIII.

Tabell VIII: Leverandørbedriftens størrelse

Bedriftsstørrelse	Antall prosjekter	Innvilget totalbeløp (MNOK)	Gj.snittlig tilskudd pr. kontrakt (MNOK)
< 5 ansatte	14	17,4	1,2
5 - 10 ansatte	11	27,8	2,5
11 - 50 ansatte	10	9,8	1,0
51 - 250 ansatte	2	1,4	0,7
> 250 ansatte	3	6,5	2,2
Forprosjekter helse	16	4,3	0,3
Sum	56	67,2	1,2

a.2 Hovedtall IFU-prosjekter

I 2010 ble det bevilget 224,7 mill. kroner til 164 prosjekter. Gjennomsnittlig støtteandel per prosjekt var 17,1 %. Det utløste et totalt prosjektomfang på 1315,5 mill. kroner. Gjennomsnittlig bevilget beløp per prosjekt var 1,37 mill. kroner. Maritim sektor hadde en øremerking på 20 mill. kroner som en del av verftspakken som kom i mai 2010. Her ble det bevilget 19,9 mill. kroner til IFU-prosjekter. I tillegg ble de bevilget 540 000 kroner til ett OFU-prosjekt.

Tabell IX viser en del nøkkeltall vedrørende bevilgete IFU-midler de siste 10 årene. Fra 2006 er det ikke øremerket en egen tildelingsramme for IFU-prosjekter. Det største prosjektet, "Trykbalansert boring", var innen olje/gass på 20 mill. kroner, mens 13 mottok en bevilgning på 4 mill. kroner eller mer.

Tabell IX: Historisk utvikling

Nøkkelparametere (Løpende mill. kroner)	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tildelingsramme	60	60	57	89	94					
Bevilgete IFU-midler	82	62	60	127	165	138	180	225	283	224,7
Antall prosjekter	91	67	60	101	76	120	152	168	214	164
Gj.snitt bevilget beløp	0,9	0,9	1,0	1,3	2,2	1,2	1,2	1,3	1,3	1,4
Total prosjektramme	330	285		535	686	517	735	901	1185	1316
%-vis fordeling:										
Leverandørbedrift	44	39	46	43	51	42	43	45	45	41
Kundebedrift	32	39	27	26	19	25	25	24	23	29
IFU-tilskudd	26	22	18	24	24	28	24	25	24	17
Annen offentlig finansiering			9	7	6	5	8	6	8	13

Fordelingen av IFU-kontrakter på bransje/forretningsområde fremgår av tabell X:

Tabell X: Fordeling på bransje/forretningsområde

Bransje/forretningsområde	Antall prosjekter	Innvilget (MNOK)	% av innvilget beløp
Informasjonsteknologi	29	46,5	20,7
Forsvar	2	0,5	0,2
Olje/gass	41	64,1	28,5
Reiseliv	2	2,5	1,1
Helseteknologi	18	25,3	11,3
Miljøteknologi	9	7,2	3,2
Ny og fornybar energi	12	20,2	9,0
Maritim	21	25,2	11,2
Marint	12	15,4	6,9
Landbruk	3	1,2	0,6
Bygg og anlegg	4	7,2	3,2
Kultur og opplevelser	2	2,8	1,2
Øvrige	9	6,6	2,9
SUM TOTAL	164	224,7	100

IFU-prosjektene er fordelt på mange bransjer. De viktigste er som vanlig informasjonsteknologi, olje/gass og helseteknologi. I tillegg har maritim bransje økt betydelig fra 3,9 % av bevilget beløp i 2009 til 11,2 % i 2010 pga. øremerkingen i verftspakken. Ikke alle prosjektene innen maritim er registrert som en del av verftspakken da de ble bevilget på våren før verftspakken ble vedtatt.

Hovedtyngden av IFU-prosjektene gikk til Østlandsområdet, som mottok 42 % av prosjektmidlene og 32 % av prosjektene. En detaljert geografisk fordeling er vist i tabell XI.

Tabell XI: Geografisk fordeling

Geogr. Område	ØF, VF, OS, AK, BU, OPP, HED	TEL	AGD	RO	HO	S&F	M&R	STR	NTR	NL	Troms	Fin	SUM
Antall	53	12	16	23	9	3	14	22	4	2	5	1	164
Innvilget Mill. kr	93,8	15,8	21,0	18,9	13,6	1,7	8,9	32,4	5,7	2,7	5,2	5	224,7

Alle fylker har minst ett IFU-prosjekt. Det lave antallet prosjekter i enkelte fylker har sammenheng med god tilgang på distriktsutviklingsmidler.

Fordelingen av IFU-prosjekter på bedriftsstørrelse er vist i tabell XII. 64 % av prosjektene og 52 % av IFU-bevilgningene gikk til leverandørbedrifter med 10 eller færre ansatte.

Tabell XII: Leverandørbedriftens størrelse

Bedriftsstørrelse	Antall prosjekter	Innvilget totalbeløp (mill. kroner)	Gj.snittlig tilskudd pr. kontrakt (kr 1 000)
< 5 ansatte	82	100,0	1,2
5-10 ansatte	23	17,6	0,8
11-50 ansatte	51	98,5	1,9
51-250 ansatte	7	8,3	1,2
> 250 ansatte	1	0,3	0,3
Sum	164	224,7	1,4

a.3 Forsvarsanskaffelser og gjenkjøp

Aktivitetene har vært knyttet til markedsføring av IFU/OFU overfor forsvarsindustrien samt internasjonal profilering og markedsføring av IFU som et virkemiddel i gjenkjøpsprosjekter.

Antall OFU tilsagn (nye prosjekter) har også i 2010 holdt seg på et relativt lavt nivå. Flere initiativ er tatt de siste årene for å etablere OFU-prosjekter med det norske forsvar som krevende kunde. Dette på bakgrunn av at forsvarets sentrale anskaffelsesorgan, FLO, ikke har vært like aktive som tidligere i bruken av OFU-ordningen.

Det har vært gjennomført flere initiativ for å øke forsvarsindustriens bruk av IFU/OFU kontrakter i forbindelse med forsvarsanskaffelser og gjenkjøp. Det har omfattet:

- nye saksbehandlingsregler for søknader fra forsvarsindustrien
- koordinering av OFU-søknader med Forsvarsdepartementet for å sikre at omsøkte prosjekter er i samsvar med Forsvarets anskaffelsesplaner
- tiltak for internasjonalisering av IFU via gjenkjøp og kontakt/møter med utenlandske forsvarsbedrifter
- deltakelse i FDs F-35 Industriforum
- deltakelse i FDs støttegrupper for forsvarsindustrien
- samarbeid med INs forsvarsutsending i Washington DC
- generell markedsføring og rådgivning knyttet til IFU/OFU ordningen.

NHD organiserte i 2010 en møteplass mellom Forsvarsindustrien v/FSi, FD, FFI, IN og NHD for å drøfte utfordringer og forbedringspotensial i samarbeidet mellom virkemiddelapparatet og norsk forsvarsindustri. Blant temaene som ble diskutert var behandling av søknader fra forsvarsindustrien, samråd mellom FD og IN i søknadsbehandlingen, FFIs rolle i OFU-prosjekter og profilering av forsvarsindustrien internasjonalt. Flere tiltak er iverksatt av Innovasjon Norge for å ivareta forsvarsindustriens spesielle behov, noe som omtales i rapporten fra møteplassen utarbeidet av NHD.

a.4 Kompetanseformidling og nettverksbygging

Det holdes jevnlig foredrag om IFU/OFU-ordningen både for næringsliv og offentlige virksomheter. Det er etablert dialog med en rekke etater, spesielt de med store anskaffelsesbudsjetter og som disponerer egne midler til FoU.

De mest aktive distriktskontorene holder i gjennomsnitt 10-15 eksterne foredrag i året. I tillegg diskuteres IFU/OFU-prosjektmuligheter i forbindelse med kundemøter og bedriftsbesøk, og det gis veiledning og rådgiving i forbindelse med utvikling av konkrete prosjektsøknader.

Innen helse og omsorg er det et tett samarbeid med InnoMed og deres innovasjonsrådgivere. Innovasjon Norge deltar i styringsgruppen for InnoMed. InnoMeds innovasjonsrådgivere er kontakt med og INs distriktskontorer i hver helseregion i arbeidet med å få fram gode prosjekter. Helseforetakene har ofte et nokså uklart bilde av innovasjon, mens de har et bevisst forhold til forskning. Årlig forskes det for ca. 2 mrd. i helseforetakene, mens det settes av lite ressurser til innovasjonsprosjekter. Det er derfor satt i gang to prosjekter i samarbeid med InnoMed. Det ene er et tiltak for å utvikle innovasjonskulturen i helseforetak og et som går på kartlegging av innovasjonsbehov/-potensial i alle helseforetakene i Helse Midt-Norge. Det er oppnevnt innovasjonskoordinatorer i alle helseforetakene i regionen.

Innovasjon Norge er også aktiv i koordineringsgruppen for Regjeringens fem-årige satsing på behovsdrevet innovasjon og næringsutvikling i helsesektoren. Koordineringsgruppen ledes av Helsedirektoratet. Den har representanter fra alle fire regionale helseforetak, Forskningsrådet, Innovasjon Norge og InnoMed. Koordineringsgruppen har utarbeidet et utkast til tiltaksplan som Helsedirektoratet sendte på en bred høring og forankring hos samarbeidspartnerne høsten 2010. Den er senere sendt på høring til alle helseforetakene og vil bli endelig behandlet på direktørmøtet i de regionale helseforetakene i løpet av februar/mars 2011.

For ytterligere å øke synligheten av IFU/OFU-ordningen og tilfanget av gode prosjekter, har Innovasjon Norge arrangert en arena for behovsdrevet innovasjon, Innoteket. Konferansen i 2010 ble arrangert i juni med ca. 150 deltagere. Hovedtemaet var "360 graders innovasjon" eller innovasjonsradaren som ble presentert av innovasjonsprofessoren Robert Wolcott fra Kellogg School of Management. Wolcott har lansert 12 dimensjoner for innovasjon. Innovasjonsradaren hjelper bedriftene å fokusere på innovasjon og forbedringer i alle ledd i virksomheten – ikke bare på produktutvikling.

Samarbeidet med Gambit er videreført i 2010. Det følges opp gjennom en kommunikasjonsplan og en detaljert handlingsplan. Den omfatter presseartikler, oppdatering av informasjonsmateriale, newsletter 3-4 ganger i året og beskrivelser av vellykkete IFU/OFU-prosjekter. Det er i 2010 laget 5 nye suksessark slik at det nå ligger i alt 23 eksemplere fra forskjellige områder på Innovasjon Norges hjemmeside.

b. Effekter av programmet

IFU/OFU-ordningen får høy skår i Innovasjon Norges årlige kundeeffektundersøkelser. Av bedrifter som mottok tilskudd i 2009 rapporter 65 % om høy addisjonalitet og 69 % mener programmet i stor grad er tilpasset bedriftens behov. Programmet skårer høyt på indikatorer som samarbeid, adferdsendring, innovasjon, lønnsomhet og konkurranseevne. Etterundersøkelsen i 2010 av IFU/OFU-bedrifter som mottok tilskudd i 2006 sier at 56 % av prosjektene har ført til økt omsetning og 41 % til økt eksport, mens snittet for alle INs kunder er på hhv. 72 % og 19 %. For å få et fullstendig bilde av resultatene av IFU/OFU-prosjektene er 4 år for kort tid. Selve IFU/OFU-prosjektet kan strekke seg over 2 - 3 år og andre data viser at omsetningen fortsatt er raskt stigende etter 4 år. Det tar ofte betydelig lenger tid før potensialet av et utviklingsprosjekt realiseres fullt ut. Det nye produktet eller tjenesten utvikles i samarbeid med en krevende første kunde. Det tar likevel tid før det nye produktet eller tjenesten vinner bred aksept i markedet. Spesielt når det gjelder fornybar energi og utvikling av biomedisinske produkter kan det ta mange år før det oppnås suksess i markedet. For biomedisin dreier det seg om nesten 10 år fra klinisk fase 1 fram til at produktet er på markedet.

7.2 Ressursbruk

Disponibelt budsjett for IFU/OFU-programmet i 2010 var på 346 mill. kroner. Hele beløpet ble disponert bortsett fra 27,4 mill. kroner av tilsagnsfullmakten. Programadministrasjonen finansieres av ordningen. Regnskapet, inklusiv innovasjonskonferansen Innoteket, viser en samlet utgift på 24,7 mill. kroner i 2010. Totalt timeforbruk var 26344 timer fordelt på distriktskontorene, utenlandskontorene og utviklingsdivisjonen.

Vanligvis skjer saksbehandlingen fortløpende gjennom året. På grunn av stor ressursbruk våren 2010 ble det satt stopp i løpende bevilgninger i juni 2010 og resten av budsjettet ble disponert samlet i to prioriteringsrunder høsten 2010. I etterkant må det konkluderes at erfaringen med denne løsningen ikke var udelt positiv. Det tok bort noe av driven i IFU/OFU-ordningen og skapte en usikkerhet blant bedriftene. Vi vil derfor prøve å unngå en slik stopp i framtiden og heller vurdere andre tiltak for å begrense ressursbruken i forhold til budsjett.

7.3 Har programmet bidratt til å styrke internasjonal fokus i bedriftene?

IFU/OFU-ordningen bidrar til utvikling av produkter og tjenester med eksportpotensial. Mer enn 80 % av alle IFU/OFU-prosjektene hadde som formål innovasjon på internasjonalt nivå. Av 164 IFU-prosjekter var 132 (80 %) internasjonalt rettet. 51 (31 %) prosjekter var med internasjonale kundebedrifter i 19 forskjellige land. De viktigste landene med antall prosjekter i parentes var USA (7), Sverige (6), Danmark (6), Tyskland (5), England (4), og Finland (4). Av 56 OFU-prosjekter var 26 (46 %) internasjonalt rettet.

Det er satt av egne ressurser til utekontorene slik at de kan delta i arbeidet med å få fram IFU-prosjekter med utenlandske kundepartnere i samarbeid med distriktskontorene.

7.4 Kvinnesatsing

Prosjekter merket "kvinnerettet" mottok 29,5 % av tildelte midler. Disse gikk til 25,5 % av prosjektene. Dette er en økning fra 2009. Andelen kvinnerettede prosjekter ligger innenfor målsettingen på 25 %. For en ytterligere økning, er det enkleste tiltaket å påvirke styresammensetningen i leverandørbedriftene.

7.5 Miljørettede prosjekter

Totalt 13 prosjekter med et samlet tilskudd på 9,9 mill. kroner, har miljøteknologi som bransje/forretningsområde. 14 prosjekter retter seg mot ny og fornybar energi og har et tilskudd på 25,9 mill. kroner. Av den totale prosjektporteføljen rapporterer 30 % (66 prosjekter) et miljøfokus.

7.6 Risikofaktorer/utfordringer

En kritisk suksessfaktor er å få fram gode prosjekter med innovasjonshøyde, stort markedspotensial og gjennomføringsevne, og hvor Innovasjon Norge spiller en utløsende rolle.

Det er en utfordring å øke antall OFU-prosjekter innen hele bredden av offentlig virksomhet. Innovasjon Norge samarbeider med NHO og KS i leverandørutviklingsprogrammet. Programmet støttes av Statsbygg, Forsvarsbygg, Jernbaneverket, Statens vegvesen, NAV, Difi, Forskningsrådet, Oslo kommune, Bergen kommune, Stavanger kommune, NHD, FAD, Framtidens byer og Innovasjon Norge. Programmet har som mål å øke omfanget av innovative offentlige anskaffelser. For å oppnå dette, er det nødvendig med en god forankring hos ledelsen i de offentlige virksomhetene samtidig som det er viktig å styrke kompetansen på innovative innkjøp både i leverandørindustrien og blant offentlige innkjøpere. Programmet prioriterer energi/miljø og folkehelse/omsorg, men jobber også på andre områder. Et av delmålene

er å iverksette minst 20 innovasjoner/utviklingsinitiativ (OFU, ev. også FoU/forbedringsinitiativ) i løpet av programperioden.

I helsesektoren er det nødvendig med en kulturforandring. Helseforetakene bruker årlig 2 mrd. på forskning, mens de har liten tradisjon og nesten ingen ressurser til innovasjonsprosjekter. I oppdragsbrevene fra HOD til de regionale helseforetakene er foretakene blitt bedt om å rapportere på antall OFU-prosjekter. Dette har etter hvert resultert i en betydelig sterkere fokusering på innovasjon i helseforetakene og de har utarbeidet konkrete forsknings- og innovasjonsplaner. Helseforetakene arbeider også med en felles IT-strategi som bør kunne danne grunnlag for viktige OFU-prosjekter med bred forankring i helsesektoren. Samferdsel, bygg/anlegg og IKT er andre viktige områder med potensial for flere OFU-prosjekter.

Innen kommunesektoren er det tyngre å sikre en nasjonal forankring, da det ikke finnes noen overordnet myndighet. Det er derfor en fare for at spredningen av resultater fra OFU-prosjekter blir begrenset. For å unngå dette, er det viktig å samarbeide med etablerte kommunenettverk og stille krav om bruk av åpne standarder i IKT-prosjekter.

Innen IFU er det et mål å øke antall prosjekter med utenlandske krevende kunder. Her kan utekontorene spille en viktig rolle.

7.7 Samarbeid internt i IN og med andre virkemiddelaktører

Viktige samarbeidspartnere er Norges Forskningsråd, NAV, Helsedirektoratet, RHF-ene, SIVA og Enova. Det er et tett samarbeid spesielt med de fire første samarbeidspartnerne. Det holdes jevnlig orienteringsmøter. Fageksperter utnyttes i bl.a. rådgivende panel og det er samarbeid om seminarer. Med NAV og hjelpemiddelsentralene samarbeides det om utvikling av nye hjelpemidler. Sammen med Helsedirektoratet gis det støtte til InnoMed som fokuserer på behovsdrivet innovasjon innen helse og omsorg. InnoMed arrangerer møteplasser mellom næringslivet og helsesektoren og tar initiativ til forprosjekter som skal lede til OFU-hovedprosjekter.

IFU/OFU-ordningen er organisert under Divisjon tjenester og programmer, avdeling for Innovasjon i samarbeid. Den kunderettede virksomheten er desentralisert slik at Innovasjon Norges distriktskontorer har ansvar for saksbehandling av nye og oppfølging av løpende saker. Sentralt foretas programutvikling og programoppfølging, profilering, og det tas initiativ innen prioriterte områder som blant annet forsvar og helse og omsorg hvor samarbeidet med FSi og InnoMed er viktig. Det er et mål å øke antall OFU-prosjekter. Her samarbeides det tett med leverandørutviklingsprogrammet NHO/KS både når det gjelder metodeutvikling og med å få fram konkrete innovative prosjekter. Beslutningene om prosjekttilsagn fattes lokalt for tilsagn inntil 2 mill. kroner. Tilsagn utover dette beløpet sluttbehandles sentralt.

Nøkkelpersoner er utpekt ved distriktskontorene for å styrke den totale innsatsen på IFU/OFU. Disse skal ha spesiell kompetanse på saksbehandlingen av IFU/OFU-prosjekter slik at de skal kunne veilede sine kollegaer. De deltar alle i et fagnettverk som samles et par ganger i året. Det legges vekt på proaktiv arbeidsform og å styrke samhandlingen mellom hjemme- og utekontorene.

Ca. en tredjedel av IFU/OFU-prosjektene har sin opprinnelse i andre programmer i Innovasjon Norge eller Forskningsrådet. Dette fordeler seg på Etablererstipend (35), Inkubatorstipend (7), FORNY (1), NCE (6), Internasjonal rådgivingstjeneste (3) og Forskningsrådsprosjekt (23).

7.8 Gjennomførte eksterne evalueringer i 2010

IFU/OFU-ordningen evalueres i gjennomsnitt hvert femte år. Den ble sist evaluert i 2006 med meget positivt resultat.

IFU-programmet har deltatt i "European Enterprise Award 2010". Dette er en internasjonal arena for å synliggjøre og utveksle erfaringer om vellykkede nasjonale programmer. 330 europeiske initiativ konkurrerte først nasjonalt. Av disse ble 53 plukket ut for å vurderes av et europeisk ekspertpanel. Panelet nominerte 12 kandidater fordelt på 5 kategorier. IFU ble nominert i kategorien "Supporting the Internationalisation of Business" sammen med et tysk initiativ. IFU-programmet ble presentert på en spesiell tilstelning i Madrid 31. mai og mottok diplom som "first runner up" i konkurransen om den europeiske prestisjeprisen.

7.9 Programutviklingsaktiviteter i 2010

Søknadsskjemaet til IFU/OFU-ordningen er erstattet med en e-søknad. Policydokumentet, veiledningsdokumentet for søkere og standardpresentasjonen er revidert og lagt ut på InBusiness. IFU/OFU ligger på topp i besøksstatistikken for InBusiness for 2010 med 1633 oppslag.

Det er skrevet et notat som avklarer forholdet mellom OFU-prosjekter og regelverket for offentlige anskaffelser. Dette har vært diskutert med et eksternt advokatfirma som har nær kontakt med KOFA (Klageorganet for offentlige anskaffelser).

Innovasjon Norge følger nøye utviklingen i EU på offentlige anskaffelser. Offentlige anskaffelser utgjør i gjennomsnitt ca. 15 % av landenes BNP og er derfor et viktig marked for næringslivet. Flere land er i ferd med å etablere ordninger for før-kommersielle anskaffelser, for å stimulere til høyere innovasjonsinnhold i anskaffelsene. Det offentlige er tradisjonelt mest interessert i å anskaffe hyllevare til lavest mulig pris og minst mulig risiko. EU opplever det derfor som tungt å få mer fart på innovative før-kommersielle anskaffelser. Det diskuteres insentiver som reduserer barrierene og som legger til rette for mer innovative innkjøp. Innovasjon Norge er også i kontakt med Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi). De gjennomfører en undersøkelse på oppdrag fra NHD av hvilke ordninger som er etablert for før-kommersielle anskaffelser innen EU. OFU-ordningen ligger nær opp til EUs arbeid med før-kommersielle anskaffelser og har blitt brukt et par ganger innen bygg og energisektoren.

SSB gjennomfører et nordisk prøveprosjekt for å se på muligheten for mer systematisk å skaffe en oversikt over innovasjon i offentlige virksomheter. Dette er også et arbeid som Innovasjon Norge følger med interesse og som kanskje kan gi viktig kunnskap for videreutvikling av OFU-ordningen.

Høsten 2009 startet Innovasjon Norge et forskningsprosjekt sammen med BI om IFU/OFU-prosjekters kommersialisering og verdiskapning over tid. Prosjektet kalles "Verdiskapning i åpen innovasjon" og vil pågå frem til 2012. Fase 1 ble avsluttet i 2010. Prosjektet viser at IFU/OFU-ordningens suksessgrad er større når evalueringen skjer over lenger tid enn 4-5 år som er den vanlige perioden ved en etterevaluering. Selv prosjekter som i utgangspunktet oppfattes som relativt mislykket viser positive resultater.

7.10 Vurdering av om programmet skal videreføres, videreutvikles eller avsluttes

Prosjektomfanget har økt betydelig de siste årene og bedriftene viser stor interesse. Programmet har god måloppnåelse og får meget gode tilbakemeldinger fra næringslivet. Innovasjon Norges erfaring er at IFU/OFU-programmet har en portefølje med gode prosjekter som godt kan forsvare en styrking. Avbruddet høsten 2010 var uheldig og vil bli forsøkt unngått i framtiden.

Spesielt innen biomedisin og fornybar energi hvor veien til markedet er lang og krevende og risikoen er høy, men hvor potensialet er tilsvarende stort, er det store utfordringer på finansieringssiden. Når det gjelder fornybar energi, er problemet nå avhjulpet med det nye Miljøteknologiprogrammet som støtter demoprojekter uten å stille som betingelse at en krevende kunde er på plass.

7.11 Gode historier/eksempelcases fra 2010

Helautomatisk vaksineringsmaskin for fisk

IFU prosjekt med Maskon AS som leverandør og Marine Harvest som krevende kunde. Prosjektet mottok et IFU-tilskudd på 3,54 mill. kroner i 2009 og ble avsluttet i 2010.

Manuell vaksinerings av fisk er en operatørkrevende, kostbar og langsom prosess. Det var behov for å gjøre noe. Maskon har utviklet en automatisert løsning. Vaksineringsen starter med at fisken bedøves. Deretter tar maskinen et digitalt bilde av fisken. Ut fra dette beregnes det nøyaktig hvor nåla med vaksine skal settes i fisken. Deretter vaksineres fisken mot aktuelle sykdommer, alt i raskt tempo. Maskon har brukt to år og elleve millioner kroner på

å utvikle vaksinemaskinen. Den gjør jobben ti ganger raskere enn det oppdretterne greier å gjøre i dag. Tester viser at automatisk vaksinerings også er mer nøyaktig enn om jobben gjøres manuelt. Oppdretterne venter å spare store penger på nyvinningen. Jeg er kjempeimponert, dette er kanskje en liten revolusjon for oss i næringen, sier Tore Evjen, regionsjef i Marine Harvest.

Se <http://gml.innovasjon Norge.no/Tjenester/Programmer/FOU-kontrakter-OFU/IFU/Suksesshistorier2/>

Se video: http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/nrk_trondelag/1.7470271

3.11 Miljøteknologiordningen

1. Kort beskrivelse av programmet

Miljøteknologiordningen 2010 var to-delt:

- Miljøteknologiordningen for pilot- og demonstrasjonsanlegg
- Investeringsstøtte til pilot- og demonstrasjonsanlegg innenfor fornybar energi

Under ordningene var det for 2010 satt av 100 mill. kroner til pilot- og demonstrasjonsanlegg for produksjon og bruk av 2. generasjons biodrivstoff.

Med miljøteknologi menes alle teknologier som direkte eller indirekte forbedrer miljøet. Dette dreier seg om teknologier til begrensnig av forurensning ved hjelp av rensing, mer miljøvennlige produkter og produksjonsprosesser, mer effektiv ressursåndtering og teknologiske systemer som reduserer miljøpåvirkningen. Med teknologi forstås både kunnskap og fysiske innretninger.

2. Beskrivelse av formål/målsetning:

Miljøteknologiordningen skal fremme norsk miljøteknologi i nasjonale og internasjonale markeder, og bidra til at norsk industris konkurransevne styrkes.

Miljøteknologiordningen kan bidra til utvikling og investering i pilot- og demonstrasjonsanlegg for ny norsk miljøteknologi.

3. Samfunnsøkonomisk utfordring:

Nasjonalt og internasjonalt står verden overfor flere store utfordringer når det gjelder klima og miljø. Mange norske bedrifter utvikler ny teknologi som vil kunne løse deler av disse utfordringene. Dette er ofte teknologi som vil ha store samfunnsøkonomiske fordeler, men der risikoen er stor og det fortsatt ikke er mulig å oppnå en bedriftsøkonomisk lønnsomhet uten gode offentlige rammebetingelser og økonomiske virkemidler.

4. Målgruppe

Målgruppen for ordningen er små, mellomstore og store bedrifter som skal i gang med pilot og demonstrasjonsprosjekter. Ordningen er landsdekkende.

Gjennom dette programmet kan Innovasjon Norge støtte større pilot- og demonstrasjonsprosjekter i regi av:

1. Enkeltbedrifter.
2. Grupper av bedrifter med felles muligheter for å få gjennomført slike prosjekter.
3. Enkeltbedrifter og grupper av bedrifter i kommersielt partnerskap med Forskningsssentrene for miljøvennlig energi (FME)/Sentrene for forskningsdrevet innovasjon(SFI)/Arena/NCE-ene, for å bidra til at det etableres pilot- eller demonstrasjonsprosjekter i tilknytning til disse.

5. Kundebehov

Miljøteknologiordningen skal være en støtteordning for pilot- og demonstrasjonsanlegg innenfor utvikling av ny miljøteknologi.

Hva kan støttes:

- kostnader til planlegging og utvikling av pilot- og demonstrasjonsanlegg
- investeringskostnader i utviklings- og pilotfasen
- kostnader med testing etter driftsstart

6. Innhold

Følgende sett med kriterier er gjeldende ved utvelgelse av prosjekter:

- Prosjektet skal være samfunnsøkonomisk lønnsomt før tilskudd, og bedriftsøkonomisk lønnsomt etter tilskudd. Støtten skal være utløsende.
- Prosjektet skal ha stor innovasjonshøyde/nyhetsgrad, og teknologien/tjenesten skal ha et betydelig vekstpotensial internasjonalt.
- Prosjektets miljøeffekt skal dokumenteres og kvantifiseres i søknaden og i sluttrapporten fra støttemottaker.
- Søkerens gjennomføringsevne er viktig, og tiltaket skal bidra til å utvikle bedriftens konkurransekraft.
- I prosjekter som også kan motta støtte fra andre offentlige tilskuddsrammer skal tilskuddene samordnes. Skattefunn skal alltid vurderes før tilskudd innvilges.
- Pilot- og demonstrasjonsprosjektene skal bygges i Norge.

Alle tildelinger under programmet skal være i tråd med:

- Oppdragsbrev fra Nærings- og handelsdepartementet
- Innovasjon Norges policy
- Statsstøttereguleringen.

All tildelt støtte skal være innenfor bestemmelsene i gruppeunntak for forskning, utvikling og innovasjon (FoUoI) eller gruppeunntaket for miljøbeskyttelse. Det alminnelige gruppeunntaket har regler for støtte til FoUoI og for miljøstøtte som gir anledning til støtte opp til EUR 7,5 mill. dvs. ca. 60 mill. kroner pr. prosjekt/bedrift. Støtte utover dette må notifiseres individuelt.

7. Rapportering for 2010

7.1 Grad av måloppnåelse i forhold til måltall for 2010

a. Aktiviteter i 2010

Etter at Innovasjon Norge mottok revidert oppdragsbrev i juli, ble miljøteknologiordningen offentlig lansert og åpnet for søknader. På grunn av at vi forventet stor søknad, og på grunn av at midlene ikke var overførbare til 2011, valgte Innovasjon Norge å sette en søknadsfrist for ordningen.

Følgende aktivitetsplan ble fulgt:

- Ordningen ble lagt ut på hjemmesider og oversendt bedriftskontakter og bedriftsnettverk i juli – 2010. Pressemeldinger.

- Informasjonsmøte om miljøteknologiordningen for INs saksbehandlere på distriktskontorene – 7. september
- Søknadsfrist - 15. oktober
- Rådgivende ekspertpanel biodrivstoff - 2. november
- Saksbehandling, ekspertpaneler og lokalstyrebehandling - frist 15. november
- Beslutninger og orientering i hovedstyret - 17. desember

Interessen for ordningen og søknadsmengden ble svært stor. Mange av de sakene som ikke nådde opp i prioriteringen i 2010 jobbes det videre med i forhold til miljøteknologiordningen 2011, eller i forhold til andre virkemidler i IN.

Teknologi	Antall søknader	Omsøkt mill. kroner	Bevilget støtte
2.Gen-Bio inkl. biogass - 100 mill. kroner	12	360	5
Annen miljøteknologi 40 – mill. kroner	68	420	11
Totalt	80	780	16

De 16 bevilgningene gikk til store og små bedrifter over store deler av landet:

(beløp i tusen kroner)

Fylke	Bedrift	Prosjektnavn	Tilskudd
Oslo, Akershus og Østfold	BORREGAARD INDUSTRIES LIMITED, NORGE	2. generasjons biodrivstoff	58 000
Hordaland	CELLPOWER AS	Biodrivstoff i brenselcelle for ferje	7 260
Nord-Trøndelag	FIBORGTANGEN VEKST AS	2. generasjons biodrivstoff	1 350
Hordaland	WEYLAND AS	2. generasjons biodrivstoff	20 000
Hordaland	ZEG POWER	Syngass fra gassifisert biomasse til H og EL	7 650
Oslo, Akershus og Østfold	AGROPLAS	Gjenvinningsprosess papirslam	1 600
Rogaland	ANGLE WIND AS	3 MW eksenter-gir for stresstest	4 400
Sogn og Fjordane	HYDRO ALUMINIUM AS	Miljøvennlige anoder	4 625
Sør-Trøndelag	ECOWAT AS	Fjerning av olje fra oljeholdig utslippsvann	2 125
Sør-Trøndelag	FEDEM TECHNOLOGY AS	Software, konstruksjon og vedlikehold vindkraft	1 150
Sør-Trøndelag	FESIL SUNERGY AS	Rent silisium - lavenergi	10 000
Nord-Trøndelag	SALSNES FILTER AS	Renseteknologi	3 500
Hordaland	SWAY AS	Installasjon vindkraft	3 200
Agder	FLUMILL AS	Flumill tidevannsturbin	4 000
Hedmark	BV MIDT-NORGE AS	Biofyringsolje	1 175
Telemark	EKRO COMPOSITES AS	Komposittprodukter	2 100

b. Effekter av programmet

Dette er vanskelig å måle pr. i dag i og med at bevilgningene til bedriftene ble gjort i siste halvdel av desember.

7.2 Ressursbruk

Det er avsatt 7 865 000 kroner til administrasjon av søknadene. Dette tilsvarer 5,6 % av departementets bevilgning til miljøteknologiordningen.

7.3 Har programmet bidratt til å styrke internasjonalt fokus i bedriftene?

Programmet er helt nytt og det er ikke gjort noen evaluering av dette enda, men ordningen har som mål å fremme norsk miljøteknologi i nasjonale og internasjonale markeder, og bidra til at norsk industris konkurranseevne styrkes. Det ligger derfor til grunn i alle bevilgninger at bedriften skal ha et internasjonalt fokus.

7.4 Kvinnesatsing

Kvinner er en prioritert målgruppe slik det er i alle INs ordninger, men det er ikke gjort spesielle tiltak mot denne målgruppen i 2010.

7.5 Miljørettede prosjekter

Alle prosjektene innenfor denne ordningen er miljørettet.

7.6 Risikofaktorer/utfordringer

Det har vært utfordringer med å gi utfyllende og klar informasjon om Statstøttereguleringens rammer for miljøstøtte, og mulighetene for pilot- og demonstrasjonsanlegg innenfor FOU-støttereglene. Dette er en utfordring vi fortsatt jobber med i 2010. Det vurderes som en risiko at ikke alle bedrifter har fått tilfredsstillende og lik informasjon om mulighetene i ordningen.

7.7 Samarbeid internt i IN og mellom andre virkemiddelaktører

Ordningen har egen programansvarlig hos IN. Det er dessuten egne kontaktpersoner på alle distriktskontorene som har ansvar for å motta informasjon og bygge egen kompetanse om ordningen samt distribuere dette internt på eget kontor.

Det er avholdt flere møter og samtaler med eksterne samarbeidspartnere som Norges Forskningsråd, Enova, Transnova og Nox-fondet. Dette har som mål å tydeliggjøre de ulike ordningenes plass i forhold til hverandre, og utvikle informasjon om dette til kundene.

7.8 Gjennomførte eksterne evalueringer i 2010 (før-, følge-, midtveis- el. sluttevaluering)

Det er ikke gjort eksterne evalueringer av miljøteknologiordningen i 2010.

7.9 Programutviklingsaktiviteter i 2010

Miljøteknologiordningen er i sin helhet ny i 2010. Regelverk og informasjonsmaterieell er utarbeidet. Operativt fagteam på distriktskontor er dannet, og det er gitt opplæring til saksbehandlere og beslutningstakere i form av møter og skriftlig materieell. Bedriftsmøter, presentasjoner av ordningen i større nettverksmøter, og direkte kontakt med kundebedrifter om ordningen har vært avholdt av alle distriktskontorene i IN.

7.10 Vurdering av om programmet skal videreføres, videreutvikles eller avsluttes

Miljøteknologiordningen skal videreføres i 2011. Mobilisering og informasjonsaktivitetene utvides både internt i IN, eksternt overfor aktuelle bedrifter og overfor samarbeidspartene i virkemiddelapparatet.

7.11 Gode historier/eksempelcases fra 2010

58 millioner til Borregaard

Borregaard har lenge produsert bioetanol basert på det naturlige sukkeret i gran. De har nå utviklet en teknologi som gjør bruk av avfallsstoffer fra landbruk og skogbruk til produksjon av lignin i tillegg til bioetanol. Dette gjør at de kan konkurrere med første

generasjons biodrivstoff på lønnsomhet. Mye går i dag til farmasøytisk industri, men en liten andel går også til Ruters busser i Oslo og lastebiler fra Asko, som transporterer varer for NorgesGruppen. Av 1000 kilo tømmer som i dag går til å produsere 50 kilo etanol, kan Borregaard med den nye teknologien, som bryter ned cellulose til sukker, oppnå et resultat som tilsvarer at nær halvparten av råvaren ender opp som sprit.

2,1 millioner til Ecowat

Selskapets teknologi kan ved hjelp av hydrater trekke rent vann ut av forurensede vannstrømmer. Prosessen krever ingen kjemiske eller miljøskadelige midler, og kan gi helt rent vann. Bildet viser en del av Ecowats første prototyp.

Foto: Ecowat AS

3,2 millioner til Sway

Offshore vind-bedriften Sway AS nyter også godt av ordningen. Med 3,2 mill. kroner i støtte vil de kunne demonstrere en installasjonsmetode for sin flytende vindturbin. Piloten i skala 1:6 skal installeres med en ny metodikk som også er tilpasset grunne farvann.

20 millioner til Weyland

Weyland har i sitt pilotanlegg på Flesland utenfor Bergen vist at de kan gjøre biomasse til bioetanol med en høy virkningsgrad. Gjennom ny støtte vil selskapet kunne videreutvikle sin teknologi, slik at denne blir konkurransedyktig også med førstegenerasjons bioetanol i USA og Brasil.

Foto: Weyland AS

15 Millioner til CMR-selskaper

Prosjektet vil demonstrere komplett energikjede fra bioetanolproduksjon til brenselcellebasert fremdrift av en kommersiell ferge. CMR Prototech testet i sommer brenselcelledrift på MF Vågen i Bergen og utviklingen fortsetter nå i samarbeid med Tide Sjø og miljøorganisasjonen Zero. Zeg Power AS, som er eid av CMR og IFE, innvilges 7,7 mill. kroner til prosjekt for kostnadseffektiv konvertering av biomasse til hydrogen og elektrisitet for transportformål.

3.12 BIT-programmet

1. Kort beskrivelse av programmet

BIT-programmet har utviklet konsepter innenfor elektronisk samhandling basert på nye forretningsmodeller, anvendelse av standarder og teknologi. Dets næringspolitiske rolle ligger innenfor det vi kaller prosess og tjenesteinnovasjon. Hensikten med programmet er å organisere og finansiere fellesprosjekter som skal tilrettelegge for at bedrifter skal effektivisere og moderniseres. Gjennomføring av BIT-prosjekter skal bygge på bedriftenes felles behov. Bransjeorganisasjonene er en strategisk part i samarbeidet fordi dette letter spredning av prosjektresultatene i betydelig grad. Programmet legger opp til:

- brukerstyrt program med nøytral part som prosjekteier (eksempelvis en bransjeorganisasjon)
- eierskap og forankring i bedrifter (herunder prosjekteiers medlemmer)
- prosess- og tjenesteinnovasjon
- nettverkssamarbeid i næringssektorer
- kompetanse
- spredning (eksempelvis igjennom nye varer/tjenester utviklet i prosjektet)

Programmet har utviklet gjennomføringsmodeller for følgende prosjekttyper: bransjeprosjekt, verdikjedeprosjekt, Cross boarder-prosjekt og Cross Business-prosjekt.

2. Beskrivelse av formål/målsetning

Hovedmål

Hovedmålet er økt verdiskaping, igjennom samspill mellom næringsaktører, kunnskapsmiljøer og det offentlige, tuftet på en felles infrastruktur for innovasjon. Målet realiseres ved å styrke utvalgte bedriftsgrupperingers evne til å realisere prosess- og tjenesteinnovasjon.

Delmål

- Skape attraktive og kommersialiserbare løsningskonsepter med potensial for spredning.
- Skape kunnskap om og ferdigheter i deltakelse og administrasjon av åpne innovasjonsprosesser.
- Øke kunnskapen om markedets behov bl.a. gjennom kunnskapsdeling.

Strategier

- Legge til rette for relevant kunnskapsdeling mellom Høyskoler, Universitets- og forskningsmiljøer og utvalgte bedriftsgrupperinger.
- Organisere arenaer (møteplasser) for innovasjonsarbeid.
- Tilby rammeverk, metoder, teknikker og IT-baserte verktøy for gjennomføring av innovasjonsprosesser (infrastruktur).
- Skape et fundament for elektronisk samhandling i tjenesteleveransene, bl.a. basert på standarder.
- Oppnå resultater i form av forbedrede prosesser som øker bedriftenes konkurransekraft.
- Oppnå resultater i form av nye eller sterkt forbedrede tjenester som gir kundene en merverdi.
- Oppnå resultater i form av nye forretningsmodeller som kan danne grunnlag for økt verdiskaping.

Modellen baseres på fellesgode prinsippet.

3. Samfunnsøkonomisk utfordring

Norge har generelt et høyt kostnadsnivå. Konkurransenevnen er derfor avhengig av evnen til å bygge inn kunnskap, kvalitet og design i det vi produserer og leverer, og å etablere gode og effektive fellesløsninger for næringslivet.

4. Målgruppe

Den primære målgruppe er SMB-bedrifter. Den sekundære målgruppen er IKT-leverandører og fagmiljøer. Prosjekteier er en nøytral part (eksempelvis en bransjeorganisasjon).

Programmet er landsdekkende. Over 60 % av pilotbedriftene er lokalisert i de distriktpolitiske virkeområdene. Programmet har gjennomført 500 prosjekter i pilotbedrifter.

5. Kundebehov

Programmet retter seg bl.a. mot følgende behov i bedriftene:

- økt verdiskaping gjennom elektronisk samhandling med bedrifter i egne/andre bransjer og verdikjeder
- effektiv anvendelse av informasjons- og kommunikasjonsteknologi i interne og eksterne forretningsprosesser
- utvikling og innovasjon i egne forretningsprosesser
- kostnadskutt i verdikjeden
- skape merverdi med varen/produktet i markedet (økt informasjonsgrad og tjenester)
- teknologisk samhandling mellom produksjon og markedet

6. Innhold

Programmet gjennomføres i en tre-fasemodell, hvor de ulike fasene har ulike gjennomføringsmodeller:

- BIT Bransje (horisontale prosjekter), fokus på bedriftens interne systemer, utvikling av bransjeløsninger, samarbeid på bransjenivå. 70 % teknologiutvikling og 30 % forretnings- og kompetanseutvikling.
- BIT Sektorprosjekter (vertikale verdikjede prosjekter), verdikjedeintegrasjon av bedrifter fra råstoff til marked, fokus på informasjonslogistikk (vare- og forretningskommunikasjon). 30 % teknologiutvikling og 70 % forretnings- og kompetanseutvikling. Ta i bruk internasjonale standarder. Deltakere fra to til tolv bransjer i ett prosjekt.
- BIT Cross Boarder (vertikale prosjekter og forretningskonseptutvikling). Markedsutvikling på basis av teknologiplattformen og forretnings- og kompetanseplattformen som er utviklet.
- BIT Cross Business-prosjekt. Bransje-glidningsprosjekt basert på samhandling og verdiskaping mellom ulike sektorer.

7. Rapportering for 2010

7.1 Grad av måloppnåelse i forhold til måltall for 2010

a. Aktiviteter i 2010

Det har vært 10 operative bransje-, sektor- og internasjonale prosjekter i gang i 2010. Flere av prosjektene har et tydelig tjenesteinnovasjonsaspekt:

- BoligBIM- prosjektering av energi – og miljøriktige boliger

- nasjonalt tjenesteinnovasjonsprosjekt
- Extra, under EUs Cornet program (IKT Norge)
 - et internasjonalt IKT bransjeprojekt
- BIT Møbel Internasjonal (HSH)
 - et cross boarder tjenesteinnovasjonsprosjekt
- BIT Møbel VIM.
 - Felles forretningsutviklings-/tjenesteinnovasjonsprosjekt
- GreenConserv (Bygg)
 - EU tjenesteinnovasjonsprosjekt
- BIT Fisk (FHL)
 - Markedsbasert verdikjedesporing (oppdrett/laks og vill fanget hvitfisk).
- RFID og småskalaprodusenter BIT Næringsmiddel og dagligvare (ECR)
 - Verdikjedeprojekt, tjenesteinnovasjon.
- Nasjonal Booking (BookNorway) BIT Reiseliv (NHO Reiseliv)
 - Tjenesteinnovasjon verdikjedeprojekt
- BIT Kulturhåndverk (Norges Gullsmedforbund / NHO Håndverk)
 - Tjenesteinnovasjonsprosjekt i samarbeid med flere sektorer
- BuildSMART (Nasjonalt og internasjonalt tjenesteinnovasjonsprosjekt)
 - Oppfølging og koordinering bl.a. IFU m.m.

Alle prosjektene innbefatter pilotbedrifter fra et bredt antall fylker. Over 60 % av pilotbedriftene kommer fra distriktskommuner.

Verktøy

Programmet har utviklet en omfattende "verktøykasse";

- Håndbok for effektiv anvendelse av IT
- Praktiske gjennomføringsmanualer
- Juridisk avtaleverk (BIT avtaler som bl.a. prosjektet BookNorway benyttet seg av). De ulike verktøy/metodikk gjennomgår løpende revisjon og videreutvikling.
- Utviklet "Design av ekspertsystem" rettet mot å konseptualisere BIT modellen rettet mot et internasjonalt marked. Rapport innenfor serien BIT Approach.

Kompetanse

- Det ble gjennomført flere kompetansesamlinger i alle aktive bransjer i programmet.
- BuildingSmart har deltatt i en rekke kompetansesamlinger i ulike land.

Nye forretningsmodeller

For mange bedrifter og bransjer vil utvikling og anvendelse av nye IKT-løsninger skape nye forretningsmodeller som fører til bedre produktivitet og lønnsomhet. BIT spiller derfor en viktig rolle i bedriftenes innovasjonsprosesser. Ettersom BIT-løsningene spres til stadig flere virksomheter, fokuserer programmet stadig mer på kompetanseutvikling, spesielt knyttet til effektiv anvendelse av IKT.

Nettverk

Gjennom programmet er det utviklet sterke samarbeidsrelasjoner mellom bransjer, bedrifter, IKT-leverandører, ulike kunnskapsmiljøer og IN. IN fungerer som koordinator i dette nettverket. I tillegg har Innovasjon Norge viktige oppgaver knyttet til modellutvikling, kvalitetssikring og erfaringsoverføring.

b. Effekter av programmet

Et sentralt siktemål med BIT er at de utviklede løsninger tas i bruk av flest mulige bedrifter på kommersielle vilkår. Effektmålinger viser at BIT-løsningene i 2008 er spredt

til ca. 3 500 bedrifter i ca. 25 bransjer. Når det gjelder lønnsomhet, så viser målingene at programmets pilotbedrifter oppnår bedre resultater enn gjennomsnittet for de respektive bransjene.

7.2 Ressursbruk

Budsjetterte kostnader basert på 2010-bevilgningen og offentlig støtte innvilget i 2010: (beløp i tusen kroner). Tilsagn fra IN, midler fra kap. 552.72 og 2421.71:

Markedsbasert verdikjedesporing i laksenæringen	1 950
BIT Reiseliv Nasjonal Booking	2 600
BIT BoligBIM	4 400
BIT Møbel VIM	2 850
Skole Tjenesteinnovasjon	50
GreenConserv	120
Total	11 970

Det er totalt brukt 11,97 mill. kroner på BIT-programmet i 2010. Midlene fordeler seg slik:

- KRD kap. 552.72: 4,00 mill. kroner
- NHD kap. 2421.71: 7,97 mill. kroner

Løpende operative prosjekter som ikke er finansiert i 2010:

BIT Møbel Internasjonal	Horisontalt sektorprosjekt (verdikjede)(Internasjonalt)
BIT Kulturhåndtverk	Flere-sektorprosjekt verdikjede
BIT Næringsmiddel	Verdikjedeprojekt
BuildingSMART	Horisontalt sektorprosjekt (verdikjede)(internasjonalt)
Extra prosjektet	EU prosjekt, Komptanse og strukturutvikling, IKT

7.3 Har programmet bidratt til å styrke internasjonalt fokus i bedriftene?

BIT programmet har styrket det internasjonale fokus på fire områder:

- BuildingSmart: byggenæringen har samlet 14 bransjer i et felles nasjonalt og internasjonalt løft.
- BIT Reiseliv: internasjonale samarbeidsrelasjoner.
- BIT Møbel: internasjonalt prosjektsamarbeid med blant annet Nederland og Tyskland.
- GreenConserve: samarbeid mot Tyskland, Frankrike og Polen.

7.4 Kvinnesatsing

I prosjektet BIT Kulturhandverk er kvinnesatsingen sterkt inne. 80 – 90 % av målgruppen i dette prosjektet er kvinner.

7.5 Miljørettede prosjekter

Prosjektet BuildingSmart er i stor grad også et miljøprosjekt innenfor tre områder:

- Effektivisering av byggeprosessen. Pga. av feil og mangler i ethvert byggeprosjekt verden over, fører dette til økt ressursbruk med 25–30 %. Ved å redusere dette, er det en betydelig miljøgevinst.
- boligBIM - prosjektering av energi- og miljøriktige boliger. Integrasjon mellom BuildingSMART og Passiv hus.
- GreenConserv – EU Tjenesteinnovasjonsprosjekt bygg.

7.6 Risikofaktorer/utfordringer

Kritisk for programmet er å kunne tilby gode og relevante verktøy og organisering, slik at bedriftene kan klare en vellykket gjennomføring av prosjektene. BIT-programmets gjennomføringsmodell bygger direkte på oppdaterte erfaringer i en rekke pågående og gjennomførte prosjekter samt forskning både nasjonalt og internasjonalt.

En kritisk masse av prosjekter er viktig for at man skal kunne få en god gjennomføringsmodell. Den største utfordringen i 2010 er fornying og videreutvikling.

Utvikle TIF (Tjenesteinnovasjon Fellesprosjekter)

Et utviklingsprosjekt ble igangsatt i første kvartal 2010, etter råd ifra BIT-programrådet óg en bestilling ifra divisjonsdirektør TP. Prosjektet er også forankret i oppdragsbrevet fra NHD; "IN skal i 2010 videreutvikle programmet med sikte på å legge til rette for et bedre tilbud innen tjenesteinnovasjon og innovasjon i tjenesteytende næringer."

Det ble gjennomført en utviklingsprosess fra februar 2010 – oktober 2010. BI ble engasjert til å bistå i fasiliteringen/utviklingen av et forslag til en programstrategi, i henhold til oppdraget. I tillegg ble det organisert opp en prosjektgruppe (eksterne og interne deltakere) som bidro i utviklingsarbeidet. Igjennom tre arbeidsmøter ble det innhentet innspill ifra eksterne spesialister, representanter for norsk næringsliv og Innovasjon Norges satsningsansvarlige. Endelig forslag til programstrategi (TIF) ble levert i oktober 2010 for videre behandling i linjen. TIF er en del av forslaget innenfor tjenesteinnovasjon for store nye satsninger 2012.

7.7 Samarbeid internt i IN og mellom andre virkemiddelaktører

BIT-programmet har etablert et godt praktisk samarbeid med programmer og satsinger i IN. Vi vil nevne følgende:

- OFU/IFU – BIT Bygg, Reiseliv og Møbel
- Treprogrammet, BIT Bygg
- Kvinnesatsingen, Kulturhandverk
- Kulturprogrammet, Kulturhåndverk
- Reiselivssatsingen, BIT Reiseliv
- Bedriftsnettverk, BIT Bygg
- Syv fylkeskontor, Reiseliv og Kulturhandtverk

7.8 Gjennomførte eksterne evalueringer i 2010 (før-, følge-, midtveis- el. sluttevaluering)

Oppfølgingen av evalueringen fra 2007

I evalueringen av BIT-programmet i 2007 (i regi av NIFU STEP) konkluderes: " IN burde ha et mer omfattende engasjement innenfor elektronisk forretningsdrift, at BIT i mange år fremover vil og bør være en sentral del av dette engasjementet. Det pekes på at BIT og arbeidet med elektronisk forretningsdrift bør få en bredere forankring i IN".

Evaluatoren konkluderer også med at BIT-programmet har vært vellykket og originalt i Europeisk sammenheng. I forhold til nye tjenester innenfor elektronisk forretningsdrift, sier evaluatoren følgende;

"etter vår mening har IN til nå vært for lite engasjert når det gjelder teknologiske "rammebetingelser" (infrastruktur) for elektronisk forretningsdrift. Det er på en måte overraskende, siden tradisjonell økonomisk teori er mer positivt innstilt til å tilrettelegge rammebetingelser enn støtte til enkeltbedrifter og enkeltbransjer. Manglende fokus på teknologisk infrastruktur for elektronisk forretningsdrift tror vi skyldes at det tradisjonelt ikke har vært lagt vekt på at man både skal ha markedsmessig og teknologisk innsikt i IN. Mange medarbeidere har hatt innsikt i både teknologiske utfordringer og strukturene i bransjen, da dette kreves for å kunne utforme gode tiltak, og det har vært mer læring underveis.

Strategisk – ideelt sett – ville man på den ene siden ha arbeidet mer med infrastruktur som støtter elektronisk forretningsdrift (makro) – på den andre siden hatt opplegg for individuell service overfor enkeltbedrifter slik at de klarte å utnytte den nye infrastrukturen (mikro). I dette arbeidet ville man ha stor nytte

av de erfaringer med utvikling av kravspesifikasjoner for bransjer og verdikjeder i BIT (meso)”.

Som et av resultatene av evalueringen ble det etablert et programråd som i 2007 besto av representanter fra Divisjon Norge, Divisjon utland, Divisjon strategi og kommunikasjon og Divisjon tjenester og programmer. Programrådet for BIT konkluderte i november 2008 med tre strategiske anbefalinger: opptrapping, organisering og tydelighet.

Under opptrapping har man sett på BIT-programmet i forhold til Stortingsmelding 17 (2006-2007) "Eit informasjonssamfunn for alle" og INs nye strategi.

Saksbehandling av BIT-prosjekter er i hovedsak lagt ut til INs distriktskontorer og programmet er organisering inn under IKT satsingen.

7.9 Programutviklingsaktiviteter i 2010

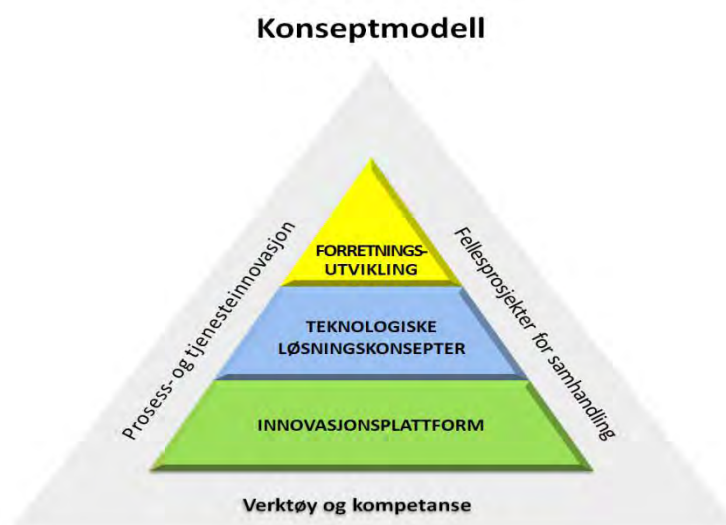
Programmets innretning er ikke endret i 2010, men innholdet er under stadig utvikling.

7.10 Vurdering av om programmet skal videreføres, videreutvikles eller avsluttes

Innovasjon Norge har besluttet i desember 2010 å fase ut BIT Programmet i løpet av 2011.

Innovasjon Norges innspill "Store Nye Satsinger 2012", forslaget "Tjenesteinnovasjon" spesifikt, fremmer et forslag om hvordan brukerorienterte fellesprosjekter kan bidra til å skape et mer innovativt og kunnskapsintensivt næringsliv. Forslaget bygger på de fagområdene som BIT representerte. I underlagsmaterialet er det utviklet et forslag til en programstrategi for en slik satsing "Tjenesteinnovasjon Fellesprosjekter – TIF":

- TIFs formål er å utvikle og kommersialisere nye tjenester som enkeltstående SMB-er ikke evner alene
- TIFs hovedmålgruppe er større strategiske bedriftsgrupperinger med felles behov og utfordringer, eksempelvis innenfor en eller flere eksisterende bedriftsklynger (eksempelvis NCE). Bedriftsgruppering må ha de nødvendige strategiske partnere.
- TIF er spisset til å utløse nye tjenesteinnovasjoner. TIF bygger på EU 2020-strategien, en digital agenda.
- TIF organiserer gjennomføringen / tilbyr en gjennomføringsmodell

Figur 1: Konseptmodell TIF

7.11 Cases

Eksempel 1: Nasjonal Booking - Eksempel på et sektor prosjekt - BookNORWAY

Reiselivsnæringen har under ledelse av NHO Reiseliv gått sammen om å utvikle nye tjenester i form av en nasjonal bookingløsning. Gjennom BookNorway og distributøren VisitNorway kobles aktørene i bransjen sammen for å kunne levere en komplett booking-tjeneste. Prosjektet er det desidert største, felles innovasjonsprosjektet i reiselivsnæringen, og vil løfte hele næringen til et langt høyere nivå enn i dag.

Unikt bookingsystem på Internett

BookNorway skal være et effektivt og rimelig distribusjonsapparat for hele bredden av små og store norske reiselivsprodusenter innen overnatting, aktiviteter, opplevelser og transport. BookNorway skal gi Norge som reisemål et unikt konkurransefortrinn ved å være den nasjon i verden som gjennom VisitNorway har størst andel av sitt reiselivsprodukt lett planeggingsbart og bookbart på Internett. I løpet av de neste 2 år vil også andre distribusjonskanaler bli etablert.

Bedre synlighet og lønnsomhet i sektoren

BookNorway har ansvar for drift og utvikling av den innholdsmessig mest komplette og troverdige bestillingsløsningen for reiser til og i Norge. Dette gir alle bedriftene en vesentlig bedre synlighet i markedet, og gjør det mulig for SMB-bedrifter å kunne tilby bedre og mer konkurransedyktige tjenester enn hva de ellers kunne ha gjort.

I stadig større grad gjør den reisende selv hele bestillingsprosessen fra søk til valg og bestilling. Sosiale medier blir mer og mer brukt for å dele informasjon mellom egne venner (Facebook), og det legges ut egne vurderinger av reisen på åpne nettsteder. Åpen informasjon om reisetilbud og innhold som skaper interesse og som har høy informasjonsverdi og kvalitet er nødvendig for og nå frem til fremtidens krevende kunder. Etablering av BookNorway gjør det mulig for Norge å fremstå som et attraktivt reisemål nasjonalt og internasjonalt.

Lønnsomhet og vekst

BookNorway AS vil bidra til økt lønnsomhet og vekst ved at også de mindre bedriftene får tilgang til markedet og til en rimelig distribusjonskanal. Norske reiselivsbedrifter får også en konkurransefordel i forhold til andre land ved å være først ute med en komplett bookingløsning.

Stort kommersielt potensial

Den langsiktige og målrettede satsingen i BIT Reiseliv-prosjektet har resultert i at BookNorway AS etableres med sentrale næringsaktører og andre investorer. BookNorway AS vil omsette for flere hundre millioner pr. år, og ha en god inntjening samtidig som den gir bedriftene en rimelig fortjeneste. I tillegg går VisitNorway over fra å drive ren presentasjon til å bli et netthandelssted.

Eksempel 2: boligBIM – prosjektering av energi- og miljøriktige boliger

Prosjektet boligBIM startet opp 4. kvartal 2010 og er planlagt å vare ut 2011. Prosjektet planlegger fase 2 og 3.

Bygging av mer miljø- og energiriktige hus har vært en målsetting både på politisk nivå og bransjenivå i en årrekke. Gjennom regjeringens klimaforlik er det laget en målsetting om å innføre en forskrift om bygging av Passivhus innen 2020. Passivhus er superisolerte hus som skal gi et betydelig redusert energiforbruk. Prosjektet "Miljø- og energieffektive hus" kombinerer passivhus og teknologi utviklet gjennom BuildingSMART.

Gjennom føring og kompetanse

Bygging av "energi- og miljø riktige hus" krever betydelig kompetanse innen energiøkonomisering og bruk av prosjekteringsverktøy. Kompetansen på dette området er ny, man er avhengig av å bygge på nyere forskning og det er derfor etablert et tett samarbeid med FOU-institusjoner nasjonalt og internasjonalt.

Byggeprosess

Prosjektet har 4 hovedaktiviteter

- Energi og inneklimaberegninger
- Teknisk bebygginger (ventilasjon, varmeanelegg, sanitær, elektro og kollisjonskontroll)
- Produksjonskalkyler
- Bygningsplasser terrengmodul
- Test

Prosjektet er ett prosess- og tjenesteinnovasjonsprosjekt som skal utvikle og tilby bedre planlegging og prosjektering i alle ledd i produksjons- og byggeprosessen.

Eksempel 3: Internasjonalisering via buildingSMART

Norske bedrifter har gjennom bruk av høy kompetanse og moderne teknologi mulighet for å utvikle et konkurransefortrinn som vil gi mulighet for vekst og lønnsomhet. Norge og Norden er førende på feltet standardisering i byggebransjen via buildingSMART-konseptet.

buildingSMART er drevet av en internasjonal organisasjon som skal fremme og forvalte et sett standarder for effektiv informasjonslogistikk som åpner for internasjonalisering av kompetanse og tjenester knyttet til etablering av produksjon og tjenester. Standardisert datamodellering innebærer definerte objekter som har egenskaper og relasjoner seg i mellom, og som kan overføres på et definert filformat fra ett program til et annet.

Samfunnsøkonomisk gevinst

Lov pålagte offentlige krav vil fremtvinge energi og miljøriktige hus. Forbrukerne vil kreve et lavere energiforbruk for å redusere energikostnader og være mer miljøbevisste. Gevinstene i form av redusert energiforbruk er betydelig for forbrukerne, samtidig man oppnår stor samfunnsøkonomisk gevinst ved sparing av miljøet.

3.13 Designprogrammet

1. Kort beskrivelse av programmet

Designprogrammet tilbyr bedrifter rådgiving innen merkevarebygging og bruk av design som strategisk virkemiddel i bedriftenes forretningsutvikling. Programmet tilbyr også formidling av profesjonell designkompetanse innen industri-/produktdesign, visuell identitet, emballasjedesign og/eller interaksjonsdesign. Programmet har en egen finansieringsordning (Isbryterordningen) som gjelder for små og mellomstore bedrifter i sentrale strøk. I tillegg skal Designprogrammet bidra til å profilere norsk design internasjonalt.

Samarbeidsavtalen mellom Norsk Designråd og Innovasjon Norge danner grunnlaget for Designprogrammet.

2. Beskrivelse av formål/målsetning

Innovasjon Norge og Norsk Designråd har som mål å få flere norske bedrifter til å bruke profesjonelle designere i sin merkevarebygging og produkt-/tjenesteutvikling. Videre skal Innovasjon Norge og Norsk Designråd bidra til at flere bedrifter implementerer design på en bevisst og helhetlig måte i sin forretningsstrategi, og dermed øke deres verdiskaping og innovasjonsevne. Ordningen gjelder hele landet.

3. Samfunnsøkonomisk utfordring

I en verden der varer og tjenester blir mer like og kopieres raskere, vil de bedriftene som tilbyr noe unikt, noe som skiller seg ut og gir merverdi for brukeren, stå best rustet i konkurransen om fremtidens kunder.

En markedsorientert bedrift tar utgangspunkt i brukerens behov, og søker å tilfredsstille dette bedre eller annerledes enn konkurrentene gjennom bevisst merkevarebygging. Under utvikling av merkevarestrategien vil bedriften bestemme seg for hvilken posisjon den ønsker å ta, og kan planlegge produkt-/tjenesteutvikling, organisasjonsutvikling samt kommunikasjon og profilering ut fra dette.

Design kommuniserer bedriftens konkurransefortrinn og tilfører merket en tydelig visuell identitet. Bruk av designmetodikk bidrar dessuten til nye, mer funksjonelle og estetiske løsninger for brukeren. Design er derfor et kraftfullt strategisk virkemiddel i all merkevarebygging.

Undersøkelser som er gjort av andre land bl.a. UK fra 2004-2005, viser at 4-5 ganger så mange av bedriftene som bevisst bruker design og kjøper profesjonelle designtjenester, har fått økt sin konkurransekraft og lønnsomhet sammenlignet med totalbildet i engelsk næringsliv (British Design Council (2004-2005): "Design in Britain").

4. Målgruppe

Bedrifter som ønsker å bruke design som et strategisk virkemiddel i sin forretningsutvikling. Når det gjelder bransjer, tas det hensyn til regionale prioriteringer ved hvert enkelt distriktskontor.

5. Kundebehov

Merkevarestrategi/brugerstudier; Alt designarbeid må være tuftet på et strategisk grunnlag med utgangspunkt i brukerens behov. Utvikling av merkevarestrategi og gjennomføring av brukerstudier kan derfor være et nødvendig forprosjekt for bedriften.

Produktdesign/industridesign; Benyttes i utviklingsprosjekter der bedrifter ønsker å gjøre produktet mer attraktivt, tilgjengelig og brukervennlig for målgruppen. Designeren vil ha fagkunnskap på områdene designteori, ide- og konseptutforming og forholdet mellom produkt og menneske, samt materialkunnskap, produksjonsteknologi og økologi.

Kommunikasjonsdesign; Benyttes i de tilfeller der bedrifter ønsker å tydeliggjøre sin identitet, troverdighet, tillit, bygge merkevare og differensiere seg i forhold til konkurrentene. Emballasjedesign og visuell identitet/bedriftsprofil inngår i denne type prosjekter.

Interaksjonsdesign; Benyttes for systemer som skal reagere på en respons fra brukeren, og hvor teknologi, design og innhold utgjør en samlet brukeropplevelse. Design for brukergrensesnitt til nettsteder, applikasjoner, spill, demoer o.l. er områder der bedrifter har behov for denne kompetansen.

6. Innhold

Innovasjon Norge bistår med designfaglig rådgiving tilpasset hver enkelt bedrift. Rådgivingen innebærer å kartlegge hvor markedsorientert bedriften er, initiere eventuelle forprosjekter, identifisere designbehov, utvikle designbrief samt formidle egnet designkompetanse til det aktuelle prosjektet. I enkelte prosjekter kan Innovasjon Norge bistå med finansiering av prosjektene uavhengig av geografi.

Vi tilbyr et nettverk med fagkompetanse gjennom samarbeidet med Norsk Designråd. Prosjektene kan deles i tre avhengig av kompleksitet:

- *Lav kompleksitet;* Hvis designprosjektet er oversiktlig og tydelig definert, kan bedriftens behov dekkes av ett og samme designbyrå (strategi- og designutvikling).
- *Middels kompleksitet;* I noen tilfeller kan det være hensiktsmessig med et forprosjekt for utvikling av merkevarestrategi eller gjennomføring av brukerstudier før igangsetting av designprosjektet. Bedriftene vil få tilgang til denne kompetansen ved bruk av en ressurspool som Norsk Designråd har opprettet.
- *Høy kompleksitet;* I noen tilfeller kan det være hensiktsmessig med et forprosjekt som gjør bedriften i stand til å sette i gang flere parallelle utviklingsprosjekter, - både forretningsmessig og produkt/designmessig. I slike tilfeller kan en rådgiver fra Norsk Designråd delta i forprosjektet sammen med Innovasjon Norge på det aktuelle distriktskontor. Alternativt kan Innovasjon Norge ta ansvaret for prosjektet selv, eller overlate dette i sin helhet til Norsk Designråd.

Rapportering for 2010

7.1 Grad av måloppnåelse i forhold til måltall for 2010

I 2010 ble det igangsatt 150 nye designrådgivingsoppdrag. Av disse har 44 bedrifter vært igjennom designerformidling og er i gang med designprosjekter. Disse oppdragene kommer i tillegg til prosjekter som følges opp fra 2009. Målet for 2010 var 140 nye designrådgivingsoppdrag.

Videre er 60 forprosjekter påbegynt i 2010. Forprosjektene innebærer utvikling av merkevarestrategi for å sikre strategisk forankring hos bedriftene eller gjennomføring av brukerstudier for å kartlegge muligheter for produktforbedring og innovasjon i forkant av designprosjektene. Antall forprosjekter i 2010 er en fordobling fra 2009.

Sommerdesignkontor 2010 ble gjennomført med 23 bedrifter i Florø, Hokksund og Lillestrøm. Dette er fortsettelsen av samarbeidet mellom Bedriftsforbundet, Institutt for produktdesign NTNU og Innovasjon Norge. Siden starten i 2006 har totalt 69 industridesignstudenter fra hhv. Institutt for produktdesign NTNU, Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo og Høgskolen i Akershus jobbet for 105 bedrifter.

Totalt har designnettverket i Innovasjon Norge holdt 46 foredrag på ulike bedriftssamlinger i hele landet. Faglige frokostmøter og arrangementer med fokus på strategisk bruk av design er gjennomført i de fleste fylker. I 2010 ble det innen Designprogrammet også utviklet et nytt kompetansehevende kurs i markedsorientering for bedrifter innen alle bransjer. Kurset skal gjennomføres i regi av samtlige distriktskontorer i 2011.

Nye, gode bedriftscases er beskrevet og brukes kontinuerlig til mobilisering av flere designbrukere. Det er utviklet en egen designmodul i våre to kompetanseprogrammer (FRAM og Navigator) rettet mot næringslivet. Bruk av cases skreddersys til de bedriftene som deltar på samlingene.

I 2010 ble designutstillingen på hovedkontoret i Innovasjon Norge skiftet ut to ganger. Formålet med utstillingen er å vise gode eksempler på hva bruk av profesjonelle designere har betydd i bedriftenes forretningsutvikling.

7.2 Ressursbruk

Det er 10 designrådgivere på våre distriktskontorer som dekker 18 fylker. Stillingene finansieres over Designprogrammets rammer. Rådgivernes markedsstrategiske tilnærming, designfaglige kompetanse og arbeidsmetoder er en forsterkning i flere bedriftsprojekter på kontorene.

Ved utgangen av 2010 mangler fortsatt en designrådgiver i Nordland.

(beløp i tusen kroner)

Finansieringskilde	Ramme 2010	Forbruk 2010
NHD 2421.71 Landsdekkende programmer og satsinger	4 000	3 841
KRD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	4 000	4 091

7.3 Har programmet bidratt til å styrke internasjonalt fokus i bedriftene?

Mange av bedriftene som har anvendt designrådgivning opererer i internasjonale markeder. I 2010 har Designprogrammet bidratt til å profilere norske designprodukter, bedrifter og designere på 100 % Norway i London. Innovasjon Norges kontor i London har bistått utstillerne med nye forretningskontakter i England.

7.4 Kvinnesatsing

Evalueringen av Designprogrammet som ble gjennomført i 2010 for perioden 2005-2009 (se pkt. 7.8), viser imidlertid at det i hovedsak er *eier* eller *daglig leder/adm. direktør* som er ansvarlig for designprosjektet i bedriften. 35 % av disse er kvinner.

7.5 Miljørettede prosjekter

Miljøaspektet er et element som blir vurdert i ethvert designprosjekt. Dette gjelder både produkt-/industridesign og kommunikasjonsdesign hvor bruk av miljøvennlig materiale, emballasje og kommunikasjonsløsninger alltid blir vurdert i prosessen.

7.6 Risikofaktorer/utfordringer

Kritiske suksessfaktorer for at programmet når sine målsettinger:

- Identifisere motiverte bedrifter med vekstpotensial.
- Tilgjengelig designfaglig kompetanse på distriktskontorene og hos Norsk Designråd for å gi nødvendig og kvalifisert rådgiving til bedriftene.
- Vilje til å prioritere kapasitet og ressurser til designsatsingen i Innovasjon Norge, bl.a. ved at alle kundeansvarlige tar del i satsingen.

Ved utgangen av 2010 er fortsatt en viktig utfordring at designrådgiverne i sterkere grad trekkes inn også når det gis tilskudd til design over Innovasjon Norges *øvrige* finansielle virkemidler.

7.7 Samarbeid internt i IN og mellom andre virkemiddelaktører

Internt i Innovasjon Norge

Designsatsingen kan integreres i alle programmer, tjenester og finansieringsordninger som er rettet mot bedriftene. Design er allerede godt integrert i FRAM, Navigator, Arena, VSP Mat og Trebasert innovasjonsprogram. Det arbeides fortløpende med integrering i øvrige programmer og tjenester.

Samarbeid med andre

Designprogrammet har et nært samarbeid med Norsk Designråd og designorganisasjonene i Norge. Våre distriktskontorer samarbeider tett med næringshager, næringsforeninger, interesseorganisasjoner, kommuner og fylkeskommuner ved tilrettelegging og gjennomføring av designrettede tiltak.

7.8 Gjennomførte eksterne evalueringer i 2010 (før-, følge-, midtveis- el. sluttevaluering)

Designprogrammet ble evaluert av Rambøll Management 3. kvartal 2010. Formålet var å få kunnskap om hvordan Designprogrammet har fungert i perioden 2005-2009. Resultatene er overveiende positive og legger et godt fundament for utvikling av Innovasjon Norges videre satsing på strategisk bruk av design i norsk næringsliv.

Hovedresultater:

- Designrådgivingen og den økonomiske støtten er utløsende for at bedriftene gjennomfører designprosjekter.
- Designprogrammet har medført forbedringer i både markedsmessige og økonomiske resultater.
- Litt over halvparten oppnådde økte markedsandeler i eksisterende eller nye markeder, og en høy andel fikk styrket sitt omdømme.
- Av økonomiske resultater var det spesielt økt salg, bedre distribusjon/tilgang til nye salgskanaler og økt verdivurdering av kunder som fikk høyest score.
- Resultatene viste at designprosjektene hadde positive effekter også over tid.
- Designprogrammet har bidratt til at design er tatt inn i forretningsplaner, styrket bedriftenes innovasjonsevne og skapt større stolthet og samhold i bedriftene.
- Samtlige bedrifter mente de var blitt mer markedsorientert etter gjennomført designprosjekt.
- Et klart flertall av bedriftene ønsket å jobbe med profesjonelle designere også i fremtiden, og har gjennom programmet økt sin kompetanse om bruk av design.

7.9 Programutviklingsaktiviteter i 2010

Regjeringens plan "Design og verdiskapning 2006 - 2009" var førende for prioritering av bransjer ut 2009. I 2010 har programaktivitetene i prinsippet vært innrettet mot alle bransjer, men det tas hensyn til regionale prioriteringer ved hvert enkelt distriktskontor.

7.10 Vurdering av om programmet skal videreføres, videreutvikles eller avsluttes

Strategisk bruk av design representerer fortsatt et stort, uutnyttet potensiale blant norske bedrifter. Som en konsekvens av evalueringen i 2010, bør Designprogrammet både videreføres og videreutvikles.

Videreutviklingen vil være tuftet på en enda sterkere markedsstrategisk tilnærming til bedriftenes utfordringer og muligheter. I tillegg vil målgruppen utvides fra etablerte bedrifter med internasjonale vekstambisjoner, til også å gjelde oppstartsbedrifter som er i en utviklingsfase eller på vei til å introdusere nye produkter/tjenester i et nasjonalt eller internasjonalt marked.

3.14 Marint verdiskapingsprogram

1. Kort beskrivelse av programmet

Innovasjon Norge utarbeidet i 2005 et markedsorienteringsprogram for å bedre konkurranseevnen og lønnsomheten i norsk sjømatnæring. I 2006 ble programmet tildelt en ramme på 40 mill. kroner, i 2007 ble rammen økt til 65 mill. kroner da programmet ble utvidet med to nye aktiviteter rettet mot utviklingstiltak og områder med særlig omstillingsbehov. Marint verdiskapingsprogram (MVP) er videreført på samme nivå i 2008, 2009 (økt med 20 mill. kroner grunnet finanskrisen) og 2010. Viktigste element i MVP er mobilisering av kommersielle bedriftsnettverk mot marked. Men, enkeltbedrifter som ønsker å bedre sin kundetilpasning, er også prioritert. Alle deler av sjømatnæringen er aktuelle. MVP forutsetter vilje til forpliktende, langsiktig samarbeid. MVP tilbyr også kompetansetjenester og fellestiltak for å profilere bedriftene.

2. Beskrivelse av formål/målsetning

Målet er å øke verdien pr. produsert kg samt å skape langsiktige relasjoner med kunder i markedet. MVP søker å forsterke sjømatnæringens evne til å utnytte konkurransefortrinnene i norsk kvalitetsråstoff og det generelt høye kompetansenivået i Norge. Programmet bygger på at det finnes en markedssvikt mht. markedsinformasjon og kompetanse som gjør at næringen ikke evner å ta ut potensialet for verdiskaping. Programmet har sitt utgangspunkt i tre grunnleggende faktorer; næringens behov, politisk målsetting om økt verdiskaping i næringen samt en faglig begrunnelse for et offentlig inngrep for å korrigere svikten i markedet. MVP fokuserer derfor på å styrke informasjonen om relevante markeder samt gjennom bedriftsnettverkene å sette bedriftene bedre i stand til å bruke markedsinformasjonen for å styrke markedstilpasningen av hele verdikjeden, dvs. økt markedsorientering. Videre skal MVP skape lønnsom aktivitet i Områder med omstillingsbehov og støtte Utviklingstiltak. Ønsket effekt gjennom disse tiltakene er også en næring som er mer attraktiv for nyutdannede mennesker med like stor andel kvinner som menn.

3. Samfunnsøkonomisk utfordring

Norsk sjømatnæring har en syklisk lønnsomhet og gjennomgående liten evne eller vilje til å investere nedstrøms mot marked. Norge har et forsprang på forskning oppstrøms i sjømatnæringen. Sjømatnæringens manglende konkurransekraft i markedet og verdikjedenes svake markedstilpasning resulterer i at næringen ikke lykkes i å omsette fortrinnene til merverdier i markedet. Problemet er forsterket i de siste 10 årene på grunn av økt konsentrasjon i omsetningsleddene i markedene. Næringsorganisasjonene har møtt denne utfordringen med en felles strategi som setter fokus på markedsutfordringen. Programmet følger opp denne strategien og vektlegger medvirkning fra og samarbeid med næringen og dens organisasjoner. Programmet tar videre utgangspunkt i St. meld nr. 19, Den blå åker, St. meld. nr. 20, Vilje til forskning og St. meld nr. 25, om regionalpolitikken. Konklusjonen fra kvalitetsgjennomgangen som ble gjennomført i 2009, samt spørreundersøkelsen av bedriftsdeltagerne i Kystnæringer mot marked viser at programmets innretning i all hovedsak adresserer dagens utfordringer i næringen. Innovasjonsanalysen i sjømatnæringa viser også til MVP, jfr. at Innovasjonsanalysen sier at bedriftene i betydelig større grad investerer i produksjonsforbedringer enn markedsretta investeringer.

4. Målgruppe

Målgruppen for programmet er hele sjømatnæringen. Bedrifter med vilje til å forplikte seg i nettverk er prioritert. Programmet skal bidra til at aktører i alle ledd av verdikjeden samarbeider om å oppnå økt verdi av sjømatprodukter i sluttmarkedene.

Kompetansetjenestene i programmet med Kompetanseprogram for sjømatnæringen ved NHH støtter MVP-nettverkene og retter seg mot nøkkelpersoner fra nettverkene, men også mot sjømatprodusenter forøvrig. Deltakelse av kvinner prioriteres. Programmet retter seg særlig mot omstilling av eksisterende, kommersielle verdikjeder innrettet mot nåværende viktigste sjømatmarkeder. Hovedmålgruppe er SMB, men fordi konkurranseevne i markedene er det viktigste målet skal programmet inkludere de største aktørene så langt mulig, innenfor begrensningene i statsstøttereguleringen.

5. Kundebehov

Evne til sterkere posisjonering i viktige internasjonale markeder er primærbehovet. En mer stabil lønnsomhet og bedre marginer er nødvendig for å utnytte sjømatnæringens fortrinn. Gitt en uforandret norsk politikk, vil råstoffmonopol og industriens manglende adgang til å investere i fartøyer være fast. Norsk distriktpolitikk tilsier også at næringsstrukturen vil søkes opprettholdt. Med disse forutsetningene er det behov for økt markedskompetanse og bedre tilpasning av aktørenes verdikjeder mot marked som er løsningen. Det vil alltid være behov for å optimalisere kostnadssiden i produksjonen, men langt større fokus og ressurser må flyttes over på utvikling av fortrinn i markedet gjennom produktdifferensiering. Næringen må øke verdien av sine produkter ved å investere lengre ut i verdikjeden. Sjømatnæringen har et spesielt behov for å opprettholde lønnsom aktivitet i områder med særskilt omstillingsbehov, og det er behov for å finansiere utviklingstiltak utledet av MVP-nettverkene behov for markedstilpasning og til kommersialisering av ny kunnskap.

6. Innhold

MVP tilbyr seks tiltak:

- Kommersielle, forpliktende nettverk mot marked, med fokus på SMB. Bidrag også til enkeltbedrifter med vilje til styrket kundetilpasning.
- Kompetanseprogram for sjømatnæringen
 - Navigator Sjømat – implementering av strategi
 - Regionale kompetansetilbud
- Traineeordning - utplassering i markedene for utvalgte personer fra sjømatbedriftene. Målet er gjennom utenlandsopphold å få kunnskap om markedets krav og tilpasningsmuligheter ut fra den aktuelle bedriften/nettverkets fortrinn.
- Felles markedstiltak for å styrke internasjonale kjeders oppfatning av norske sjømatleverandører som den rette partner å satse på for fremtiden og for å støtte norske bedrifters profilering på hjemmemarkedet.
- Områder med særlig omstillingsbehov. Tiltak for å bidra til varig lønnsom aktivitet gjennom utnyttelse av kystens konkurransefortrinn. Skal bygge på MVPs innretning mot markedsdrevne innovasjoner.
- Utviklingstiltak for å styrke MVP-nettverkene markedsstilpasning og tiltak for kommersialisering av ny kunnskap

7. Rapportering for 2010

MVP gjennomføres i nært samarbeid med Fiskeri- og kystdepartementet samt tung involvering av ansatte i Innovasjon Norge både hjemme og ute: 15 medarbeidere fra distriktskontorene og 8 fra utland samt 7 personer fra hovedkontoret er knyttet tett opp til programmet. For å sikre en enhetlig praktisering og forståelse i håndteringen av søknader er det etablert en prosjektgruppe med 4 personer fra distriktskontorene og prosjektleder, som gjennomgår alle prosjektsøknadene i ukentlige telefonmøter. Erfaringene tilsier at slike fora er viktige for å videreutvikle forståelse om utfordringene knyttet til markedsorientering i arbeidet med en næring som tradisjonelt selger via eksportører. Det er etablert en Nasjonal arbeidsgruppe med representanter fra Fiskeri- og kystdepartementet, Norges Forskningsråd, LO, FHL, Norges fiskarlag, NSL, fylkeskommunene ved Landsdelsutvalget i Nord-Norge, Trøndelagsfylkene og Vestlandsrådet, Forskningsfondet og EFF. Gruppen har hatt 1 møte i 2010.

7.1 Grad av måloppnåelse i forhold til måltall for 2010

Bedriftsnettverk

	Forprosjekt		Hovedprosjekt		Sum for- og hovedprosjekt	
	Antall	Mill. kr	Antall	Mill. kr	Antall	Mill. kr
2006	20	4,8			20	4,8
2007	27	8,0	9	20,1	36	28,1
2008	20	5,7	12	20,1	32	25,8
2009	26	7,3	6	7,5	32	14,8
2010	25	7,8	7	13,2	32	21,0
Sum ord.	118	33,6	34	60,9	152	94,5
KMM 2009 ⁷	20	5,5	6	7,2	26	12,7
KMM 2010	13	3,5	5	5,8	18	9,3
SUM ALLE NETTVERK	151	42,6	45	73,9	196	116,5

Målet er 30 nye forprosjekt og 10 nye hovedprosjekt årlig. Antall etablerte hovedprosjekt er således godt over mål.

Kompetanseprogram

Kompetansesatsingen under Marint Verdiskapingsprogram har fra 2011 fire ulike tilbud. Disse er: "Sjømat trainee", "Regionale kompetansetilbud – kurs i markedsorientering", "Markedskompetanse for norsk sjømatnæring" og "Navigator Sjømat". Tilbudene er ulike, fra teori til praktisk gjennomføring av strategiske utviklingsprosjekter. Noen tilbud er desentraliserte og blir arrangert nær bedriften, andre er sentraliserte. Omfanget varierer. I tillegg til kompetanse, får deltakerne også et verdifullt nettverk gjennom å treffe ledere fra andre bedrifter.

Innovasjon Norges kompetansesatsing har gjennom ordningen gitt rom for å utvikle individtilpasset tilbud. Dette er viktig å videreutvikle i deler av kysten som ikke har tilgjengelige infrastrukturer for kompetansetilførsel.

Kompetanseprogrammet "Markedskompetanse for norsk sjømatnæring"

Kompetanseprogrammet blir levert av NHH med 5 intensive samlinger over et år, deriblant en utenlandssamling som ble arrangert av INs utenlandskontor i Spania og Portugal, i samarbeid med NHH. Kurset er lagt på bachelornivå, og gir 30 studiepoeng. Hovedfokus i programmet er markedsorientering – strategiutvikling, organisering, merkevarebygging, markedsføring, kommunikasjon og alliansebygging. Siden 2007 har fire kull med til sammen nesten 120 personer gjennomført programmet. Også i 2010 var

⁷ KMM står for *Kystnæringer mot marked* og er omstillingsarbeidet i MVP, etablert i 2008.

kullet fulltallig, 28 personer gjennomførte og tok eksamen, derav 9 kvinner. Nytt kull på 30 personer, derav 14 kvinner (47 %), starter i februar 2011. Kvinneandelen har vært god for alle kull. Deltakerne representerer alle typer sjømatindustri og regioner i Norge. Programmet får gode tilbakemeldinger, både når det gjelder kompetanseutvikling og forventet utbytte ved økt lønnsomhet og konkurransekraft, samt utbytte i form av nettverk og samarbeid i næringen.

Navigator Sjømat – iverksetting av internasjonal strategi

Ble utviklet i 2009/2010 og startet med første samling i august 2010 med 8 sjømatbedrifter fra hele landet. Programmet er ment som et oppfølgingstilbud til bedrifter som har deltatt i "Markedskompetanse for norsk sjømatnæring" og for andre bedrifter på tilsvarende nivå. Prosjektleder er Trond Haavik i Segel AS. Programmet går over 18 måneder.

Sitat fra programinformasjonen til bedriftene;

"NAVIGATOR Sjømat er Innovasjon Norge sitt nye flerbedriftsprogram for sjømatbedrifter som ønsker økt satsing i internasjonale markeder. Programmet vil ta utgangspunkt i bedriftens strategi og bidra til tryggere og raskere gjennomføring. Tilbudet innebærer faglig oppdatering, struktur, og ekstern rådgiver som støtte i gjennomføring, og ikke minst erfaringsutveksling og kunnskap fra bedrifter i gruppen.

Hovedfokuset i Navigator Sjømat er utviklingsprosessene i den enkelte bedrift med assistanse fra ekstern rådgiver. Fire fellessamlinger for deltaker-bedriftene vil være viktige "oaser" for faglig påfyll og erfaringsutveksling."

Regionale kompetansetilbud – kurs i markedsorientering.

Kursene er i sin form generiske, utviklet i samarbeid med vår Designsatsing. Tre høyt kompetente konsulentfirmaer er valgt ut til å gjennomføre kursene (etter offentlig anbudsrunder). Formålet er økt kunnskap om markedsorientering. Sentrale temaer er strategisk analyse, attraktivitet, merkebygging. Kurset arrangeres lokalt, nær bedriftene, går over til sammen 3 dager, og har en egenandel på kr 5 000 pr. bedrift. Første kurs blir gjennomført i Finnmark i januar 2011, og Hordaland i februar 2011. Målet er 10 regionale kurs i 2011 for sjømatsektoren.

Traineeordning

Opprinnelig traineeordning ble utviklet i forbindelse med evalueringen i 2009. I samråd med FKD ble det utviklet en alternativ driftsmodell for ordningen. Dette innebærer at IN selv administrerer og at bedriftene søker ut fra sitt behov. I 2010 resulterte dette i 2 traineer som var utplassert ved kontoret i Madrid. Disse kom fra Troms og Finnmark, og var knyttet til bedrifter som hadde god og tett oppfølging av traineene. Det ble så høsten 2010 avtalt med bedrift på Møre om å få en trainee til Brasil, og fra januar 2011 er trainee på plass der. Det tar normalt ½ år fra bedrift og trainee bestemmer seg, og til de reiser ut. Traineene er normalt i alder 25-30 år, og erfaring over mange år viser at 2/3 er kvinner. For å lykkes er det viktig med god forankring i bedrift og tett oppfølging. Traineene i 2010 og 2011 har fått individuell oppfølging fra Innovasjon Norge. Erfaringene fra bedrifter og traineer er at ordningen gir viktig kunnskap om markedsforhold og hvordan bedriftene kan bedre sin kundetilpasning.

Felles internasjonaliseringstiltak

Målet er å overføre markedskompetanse til norske bedrifter. Stikkord for arbeidet er økt markedskompetanse, profilering og omdømmebygging. Det er et tett samarbeid med EFF om omdømmebygging internasjonalt for marin næring. Budskapet er at norske sjømatbedrifter er en foretrukket og langsiktig partner for kjøperne i internasjonale markeder. Bærekraft står sentralt. Tiltak i 2010 var organisering av arenaer hjemme og ute. Viktige sjømatmesser hvor vi har profilert Innovasjon Norge og norsk sjømatnæring; European Seafood Exposition i Brussel, World Food Moscow, Nor-Fishing i Trondheim,

Seoul Food and Hotel Exhibition og China Fisheries and Seafood Expo. i Dalian, EXPO 2010 i Shanghai. I forbindelse med marin uke på EXPO arrangerte vårt kontor i Beijing en studietur til sjømatindustrien i Kina for norske sjømatbedrifter. I samarbeid med EFF arrangerte IN et bedriftsseminar på den norske paviljongen hvor flere enn 100 norske og asiatiske bedrifter deltok. Videre deltok vi på Matstreif 2010 hvor marine bedrifter ble godt representert sammen med produsenter av landbruksprodukter. For 2011 vil ordningen bli omdøpt til Felles markedstiltak og den vil da styrke innsatsen på den nasjonale markedsarena.

Områder med omstillingsbehov (KMM)

Arbeidsområdet ble utformet i 2007 i samarbeid med fylkeskommunene langs kysten og Innovasjon Norges distriktskontor. I mai 2008 startet fase 1 og det ble det arrangert oppstartssamlinger i sju regioner med til sammen 25 kommuner. Lokale konkurransefortrinn, bærekraftig utvikling og samarbeid mellom forskjellige næringer står sentralt i arbeidet. Målet er å skape ny optimisme med varige, lønnsomme lokale aktiviteter som skal nå ut til et globalt marked. Programmet ble avsluttet 30.06.2010, men bedriftene følges opp av konsulentene individuelt til markedsprosjektene er gjennomført. Videreføring av programmet KMM er besluttet og programmet er startet opp i 2011 med større vekt på styrking av igangværende, kommersielle bedrifter.

Utviklingstiltak

Innovasjon Norges største fortrinn ligger i kobling mellom utekontorenes markedskompetanse og distriktskontorens kunnskap om bedriftene. Det er satt i gang flere nye prosjekter som starter opp med konkretisering av markedets krav og muligheter. Denne fase gjennomføres av utekontoret som oppsøker markedsaktører for å kartlegge deres behov og strategi for utvikling av sin omsetning av sjømatprodukter. Oppfølgingen skjer gjennom distriktskontorene som identifiserer bedrifter som kan tilpasse seg markedskravene. Signalene fra kjedene i markedene er at de ser muligheter ved å utvikle kunderelasjoner direkte med norske produsenter.

I 2009 ble et stort utviklingsprosjekt "Fersk torsk" etter denne modellen startet opp. Prosjektet har som mål å utvikle robust lønnsomheten innen fersk torsk næringen gjennom markedsposisjonering og effektive verdikjeder. For torskeoppdrett er de kommende årene krevende. Utfordringer knyttet til tidlig kjønnsmodning og svak tilvekst krever fortsatt betydelig FoU-innsats før næringen vil kunne oppnå lønnsomhet. Prosjektet har bidratt til at torskeaktørene har diskutert optimale strukturer, samarbeidsrelasjoner og gjensidige forpliktelser. I 2010 var det en betydelig avskalling av antall aktører med torsk i merdene. Utsett av fisk er de siste to årene nedskalert, produksjonen i 2011 og 2012 anslås som en følge av dette til 10-13 000 tonn.

I 2010 har vi sammen med transportørene og sjømatnæringen startet et prosjekt rettet mot økt effektivitet og fleksibilitet i transport av sjømat. Målet er nasjonale og internasjonale standarder for strekkoding. Interessen fra næringen og transportørene er meget stor. Resultatet vil være bedret effektivitet og kontroll over kvaliteten gjennom verdikjeden. I tillegg er felles, digital koding, et grunnlag for sporing og økt evne til fleksibel tilpasning til kundebehov. Dette er et område som normalt regnes som et nødvendig onde, men som foregangsnaasjon vil vi kunne utvikle konkurransefortrinn.

7.2 Ressursbruk

Rammen fra Fiskeri- og kystdepartementet i 2010 var på 65 mill. kroner. Innovasjon Norge har totalt bevilget 66 mill. kroner til de ulike verktøyene i MVP i 2010. Fiskeri- og kystdepartementet stilt til disposisjon en ramme for 2010 på 5 mill. kroner til operasjonalisering av MVP. I tillegg dekkes gjennomføringskostnader i forbindelse med utvidelse av MVP av den samlede rammen. Driften er desentralisert; prosjektledere for MVP-verktøyene er medarbeidere ved Innovasjon Norges distriktskontor og kontor i utlandet. INs kontorer som er sterkt involvert i drift av MVP, er Finnmark, Troms, Møre og Romsdal, Hordaland, Warszawa, Toronto og Paris.

7.3 Har programmet bidratt til å styrke internasjonalt fokus i bedriftene?

Over 90 % av produksjonen fra sjømatnæringen eksporteres. Programmet er 100 % markedsorientert. Utfordringen er ikke internasjonalisering, men markedsorientering og markedstilpasning av verdikjedene slik at bedriftene bygger relasjoner med kundene i markedet.

7.4 Kvinnesatsing

Økt markedsorientering, en mer lønnsom og konkurransedyktig næring, vil skape en næring som er mer attraktiv for nyutdannede mennesker. Kvinner er godt representert i relevant utdanning, og MVP ser ut til å ha en innretning som er attraktiv for kvinner. Dette kommer spesielt til uttrykk i kompetansetilbudet fra NHH. En sjømatnæring med sterkere markedsorientering forventes å ha en likere fordeling mellom kvinner og menn.

7.5 Miljørettede prosjekter

Så vel innenfor havbruk, fiskeri og distribusjon, står sjømatnæringen overfor utfordringer knyttet til miljø og bærekraftig utvikling. Disse ligger ikke direkte inn under programmets ambisjon, men er avgjørende for at sjømatnæringen skal kunne videreutvikle et internasjonalt omdømme som en attraktiv leverandør av bærekraftige produkter.

7.6 Risikofaktorer/utfordringer

Programmet har en meget høy ambisjon – omstilling av hele sjømatnæringen fra råstoff- og produksjonsorientering til markedsorientering. I tillegg til omstilling av næringen, har programmet også en klar ambisjon om at det offentlige og virkemiddelapparatet skal legge vekt på markedsutfordringene i sin kontakt med næringen.

7.7 Samarbeid internt i Innovasjon Norge og mellom andre virkemiddelaktører

MVP involverer hele Innovasjon Norge, både kontor i utland og hjemme, samt ulike enheter ved hovedkontoret. I tillegg er det løpende samarbeid med andre virkemiddelaktører, særlig EFF, Norges Forskningsråd og FHF.

7.8 Gjennomførte eksterne evalueringer i 2010 (før-, følge-, midtveis- el. sluttevaluering)

Nordlandsforskning med Oxford Research som samarbeidspartner leverte system for mål- og resultatstyringssystem (MRS-system) og nullpunktmåling for MVP i april 2008. Dette arbeidet er videreført av Oxford Research og inneholder følgende komponenter:

- MRS-systemet måler alle MVP-nettverk og registrerer støtteaktiviteter.
- MVP-utviklet database som registrerer alle data som samles inn.
- Gjennomført nullpunktmålinger i alle bedriftsnettverk som er etablert fra starten i 2006 til og med 2010.
- Databasen gir
 - oversikt over alle kombinasjoner av bedriftsnettverk og støtteaktiviteter
 - mulighet til å ta ut oppdaterte data etter hvert

7.9 Programutviklingsaktiviteter i 2010

Det har vært stor fokus på videreutviklingsbehovet innen programmet, og det har vært behov for større og mindre tillegg under programmet. For de 8 utviklingstiltak som ble behandlet av MVPs Nasjonale arbeidsgruppe i januar 2010 er status slik:

1. Forslaget om Sjømatstipendiater ble vurdert til å være for omfattende og ressurskrevende. For å møte behovet fra næringen ble en forenklet Traineeordning relansert og kun med intern administrasjon i IN. Denne ordningen er i gang.

2. Regionale kompetansetilbud var foreslått som et lettere Kompetansprogram knyttet opp mot omstillingsarbeidet i KMM. Tilbudet ble startet opp høsten 2010 med det første kurset gjennomført i Finnmark.
3. Deltakere på Kompetanseprogrammet har ønsket et oppfølgingstilbud rettet mot implementering av strategi i bedriften. Dette har resultert i et tilbud som heter Navigator Sjømat hvor 8 bedrifter startet opp i 2010.
4. En bred omdømmeundersøkelse av hvordan norsk sjømatnæring faktisk oppfattes som en samarbeidspartner av kundene i internasjonale markeder ble ikke prioritert. Her mener man at kunnskapsgrunnet er tilfredsstillende, og at det derfor ikke er nødvendig med et slikt prosjekt.
5. Satsingsområdet Felles internasjonaliseringstiltak er et godt tilbud som gir støtte og skaper noe ekstra når norske bedrifter deltar på internasjonale messer og lignende. Det norske markedet er imidlertid også et viktig marked med et betydelig utviklingspotensiale. Dette tilbudet er derfor utvidet til Norge og heter nå Felles Markedstiltak.
6. MVP retter seg primært mot produsenter og verdikjeder for norsk sjømat. Næringene som leverer Teknologi og kompetanse til sjømatnæringen er ifølge flere undersøkelser den viktigste kilde til innovasjon og nyskaping for sjømatnæringen. Det er derfor bestemt at MVP også skal rette seg mot denne næringen for å bidra til at den beholder sin posisjon som internasjonalt ledende. Noen nye nettverk er allerede etablert i 2010.
7. Noen av de prosjektene som framkommer gjennom Matprogrammet og Havbruksprogrammet som Brukerstyrte innovasjonsprosjekt (BIP) i Forskningsrådet er rettet inn mot å løse flaskehals direkte inn mot en styrket markedstilpasning for sjømatbedriftene. Forutsatt en sterk bedriftsmedvirkning og eierskap ønsker vi derfor å bidra under MVP til finansiering av de mest markedsorientert og bedriftsstyrte av disse prosjektene.

Under MVP ble det startet opp et Fersk Torsk prosjekt i 2009 for bidra til utvikling av en markedsorientert fersktorsknering. Mye grunnet de problemene som oppdrett av torsk møtte i 2009 og 2010 er prosjektet ikke oppskalert.

7.10 Vurdering av om programmet skal videreføres, videreutvikles eller avsluttes

Programmet har oppnådd sine mål og høstet positive tilbakemeldinger fra deltakerne innen de ulike verktøy. Fiskeri- og kystdepartementet og Innovasjon Norge arbeider ut ifra intensjonen om at programmet i sin nåværende form skal vare i 5 til 7 år, dvs. til 2012 - 2014.

7.11 Cases

MVP – nettverk for sild mot det polske markedet

Kommersielt, markedsrettet samarbeid mellom Athena Seafoods AS, Hopen Fisk og Gullfisk. Målsetning med prosjektet er økt bearbeiding og lønnsomhet ved å skreddersy produkter i samarbeid med produsentene i Polen. Fremtidsvisjonen er å bygge varemerke og markedsføring koordinert med EFFs kampanjer. Prosjektet gjennomføres i tett dialog med polske produsenter. Samarbeidet med produsenter i Polen er rettet mot kunnskapsdeling, optimal arbeidsdeling og produktdifferensiering. Eterspørselen etter kvalitetsprodukter er økende.

Prosjektet er et godt eksempel på samarbeidet internt i Innovasjon Norge med kobling av kompetansen ved distriktskontoret i Nordland og kompetansen ved vårt kontor i Warszawa. (Foto: ©NORGE + Mikołaj Grynberg)

3.15 Verdiskapingsprogrammet for matproduksjon

1. Kort beskrivelse av programmet

VSP Mat retter seg mot personer og bedrifter som ønsker å utvikle en virksomhet på basis av norske landbruksråvarer. Virksomheter som ønsker å tilby markedet nye og unike produkter med kvalitet og særpreg, blir prioritert. Programmet tilbyr finansielle løsninger og kompetanse. De finansielle løsningene dekker både forretningsmessige og matfaglige sider ved virksomheten. Programmet finansierer ikke ordinære driftsaktiviteter, med unntak av at bedrifter med vekstpotensiale (vekstbedrifter) kan få finansiert driftskostnader i form av lønn, renteutgifter m.m. over en periode på 3 år, i "blodbadsfasen".

Kompetansetilbudet organiseres i hovedsak gjennom Kompetansenettverket, som består av 5 regionale nav med hver sin styringsgruppe. Styringsgruppen består av medlemmer fra bl.a. regionalt partnerskap, og ledes av representant for Innovasjon Norge.

Satsingen forutsettes å gi økt verdiskaping for primærleddet og eventuelt andre deler av verdikjeden.

2. Programmets formål/målsetting

Visjon: Nye muligheter for norsk landbruk. Hensikten med VSP Mat er å bidra til økt omstilling av norsk landbruk gjennom mer innovasjon og produktmangfold.

Programmet skal legge til rette for utvikling og produksjon av norske matvarer for å oppnå økt lønnsomhet, og derved styrket konkurranseevne, for primærprodusentene og resten av verdikjeden.

3. Samfunnsøkonomisk utfordring

Norsk landbruk er bl.a. kjennetegnet ved et høyt tollvern mot utenlandsk konkurranse. Den historiske årsaken til dette er bl.a.:

- Det er politisk ønskelig å bevare bosettingen i hele Norge, og landbruket er en viktig bidragsyter for å oppnå dette målet.
- De klimatiske forholdene tilsier at landbruksproduksjon i Norge blir lite konkurransedyktig i forhold til det meste av utenlandsk produksjon.

Da VSP Mat ble etablert i 2001, var det en utbredt oppfatning at den norske forbrukeren viste stadig større interesse for et større produktmangfold, gjerne med lokalt særpreg. På denne bakgrunn ble programmet etablert for å utnytte de markedsmulighetene dette gir det norske landbruket.

VSP Mat er en del av Landbruks- og matdepartementets strategi for næringsutvikling i landbruket: "Ta landet i bruk!".

4. Målgruppe

Målgruppene for VSP Mat er:

- Bønder som enten foredler matprodukter basert på eget eller andres råstoff, eller leverer råvarer til andre foredlingsbedrifter.
- Næringsmiddel-/foredlingsbedrifter som produserer produkter med særpreg, som er basert på norske landbruksråvarer.

- Reiselivsbedrifter som er direkte knyttet opp mot norsk matproduksjon.

Alle prosjekter skal føre til økt verdiskaping for bonden (primærleddet) og innebære et samarbeid mellom flere aktører.

5. Kundebehov

VSP Mat skal møte matprodusentenes behov for å styrke sin virksomhet. Behovene vil være forskjellige fra bedrift til bedrift, og kan bl.a. dreie seg om følgende områder:

- matfaglige utfordringer (produktutvikling, produksjon, matvaresikkerhet) og
- forretningsmessige forhold (ledelse, økonomi, salg/markedsføring m.m.)

Hver enkelt bedrifts behov skal imøtekommes ved et skreddersydd tilbud.

6. Programmets innhold

VSP Mat tilbyr bedriftene kompetanse og finansiell støtte. Gjennom et stort lokalt og nasjonalt nettverk kan programmet tilby kompetanse på både matfaglige og forretningsmessige områder, bl.a. gjennom Kompetansenettverket.

Den finansielle støtten kan nyttes til ulike utviklingstiltak i bedriftene (kompetansetilførsel innen ledelse, økonomi, produktutvikling, markedsføring/salg/distribusjonsaktiviteter). Det legges vekt på å få kartlagt de reelle markedsmulighetene for bedriftens produkter i det forberedende arbeidet.

Det kan gis støtte til fysiske investeringer hvis disse er en helt nødvendig del av satsingen og for at satsingen skal lykkes.

7. Rapportering for 2010

7.1 Grad av måloppnåelse i forhold til måltall for 2010

a. Aktiviteter i 2010:

Omsøkt beløp var i 2010 på 94,4 millioner kroner, ca. 2 mill. kroner lavere enn i 2009. Det ble bevilget netto 57,9 mill. kroner til 121 prosjekter, mot 80,5 mill. kroner til 175 prosjekter i 2009 mao. en betydelig nedgang. Spesielt var etterspørselen fra bedriftene (bønder og næringsmiddelbedrifter) etter VSP mat-midler lavere enn de siste par årene. Omsøkt beløp var omtrent på forrige års nivå, men flere prosjekter enn vanlig var ikke relevante for VSP mat. I tillegg til finansiering fra VSP mat er det finansiert matprosjekter over fylkesvise BU-midler med over 10 millioner kroner.

Fra juni 2009 ble tilbudet utvidet med en ordning rettet mot bedrifter som ønsker å vokse (vekstbedriftene). Tilbudet bygger på ordningen Ny Vekst, men er tilpasset små matbedrifter. Det er etablert en intern prosjektgruppe i Innovasjon Norge med representanter fra distriktskontorer og hovedkontor som har til oppgave å sikre en helhetlig praksis for ordningen. I 2009 ble det gitt 6 bevilgninger over ordningen med et totalbeløp på 5,07 mill. kroner. Tilsvarende tall for 2010 var 7 bevilgninger på totalt 5,75 mill. kroner.

Oversikt over innvilgede prosjekter

Tabell 1: Fordeling på handlings-/strategiområder og tilsagnsmottaker (hovedsøker)

Handlings-/Strategiområde	Kompetanse	Mobilisering	Nyskaping	SUM
Målgruppe/Hovedsøker	Netto innvilget	Netto innvilget	Netto innvilget	Netto innvilget
Primærprodusent	95 000		800 625	895 625
Gardsmatprodusent	2 293 750		4 756 600	7 050 350
Næringsmiddelbedrift	1 335 700	74 500	4 887 300	6 297 500
Reiselivsbedrift	1 738 000	91 000	617 000	2 446 000
Salgs/handelsbedrifts, marked	4 724 000	1 590 000	1 645 000	7 959 000
Andre	18 846 000	9 795 000	4 644 280	33 285 280
SUM⁸	29 032 450	11 550 500	17 350 805	57 933 755

Gruppen Andre består av flerbedriftsprosjekter som tilbyr tjenester til målgruppen som ulike profilerings-/salgsarrangement som Bondens Marked, matfestivaler og kompetansetilbud som besøksordning og kurs via kompetansenavene.

Bedriftsetterspørselen etter VSP mat-midler sank utover i 2010 hovedsakelig pga. usikkerhet om programmets fremtid. Alle målgrupper hadde nedgang i bevilget beløp, størst var nedgangen hos de direkte bedriftsrettede målgruppene der bevilgningene gikk ned fra ca. 24 mill. kroner i 2009 til vel 14 mill. kroner i 2010.

Så godt som alle søknader fra primærprodusentene har blitt imøtekommet.

Det ble ut over høsten 2010 registrert økende Interesse for Vekst-ordningen, det forventes derfor etterspørsel etter denne tjenesten i 2011. Det er videre interesse for den nye finansieringsordningen for forpliktende produsentsamarbeid som planlegges lansert 1. halvår 2011.

Aktiviteten innen handlingsområdet *Kompetanse* er på omtrent samme nivå i 2010 som i 2009. Mobiliseringsaktivitetene økte fra vel 5,5 mill. kroner til 11,5 mill. kroner grunnet arbeidet med å finne frem til egnede bedrifter under vekst-ordningen og til dels den nye ordningen med forpliktende produsentsammenslutninger. Nyskappingsaktiviteten sank kraftig, fra vel 44 mill. kroner i 2009 til vel 17 mill. kroner i 2010.

Tabell 2: Fordeling på fylker

Fylke	Antall	Netto innv.	Fylke	Antall	Netto innv.
Østfold	2	193 000	Rogaland	10	3 815 000
Akershus	2	180 000	Hordaland	4	500 000
Oslo	15	27 127 000	Sogn og Fjordane	3	1 395 000
Hedmark	6	201 000	Møre og Romsdal	17	4 797 030
Oppland	4	2 444 000	Sør-Trøndelag	11	8 583 500
Buskerud	4	1 354 000	Nord-Trøndelag	14	3 508 475
Vestfold	4	494 550	Nordland	2	48 000
Telemark	2	152 000	Troms	5	785 700
Aust- og Vest-Agder	9	1 949 500	Finnmark	7	316 000
			Sum	121	57 933 755

Bevilgningene for Oslo er i 2010 er på samme høye nivå som i 2009. Dette skyldes at hele Kompetansenettverket (12,65 millioner kroner) er ført her, sammen med bl.a. bevilgningene til Internasjonale Grüne Woche (nesten 4 millioner kroner), Matstreif og

⁸ Kr 99 000 er annullert av tilsagnene i løpet av 2010.

administrasjonen av VSP mat (4,7 millioner kroner). I tillegg er det bevilget 4 mill. kroner (for 2 år) i Trøndelag til SIVA's inkubatorprosjekt.

Bevilgningene for fylkene ellers varierer betydelig fra år til år. Det er også betydelig variasjon i bevilgningene mellom fylkene. Det har vært spesielt stor aktivitet i Agder og Trøndelagsfylkene, Rogaland, Møre og Romsdal og Finnmark.

b. Effekter av programmet:

Kundeeffektundersøkelse (KEU) for 2010 (blant bedrifter som fikk støtte i 2009) viser at programmet har svært høy addisjonalitet, dvs. at programmet har hatt mye å si for at prosjektene har blitt realisert. Hele 93 % (97 % i 2009) sier at tjenesten som tilbys har middels eller høy addisjonalitet. Forventningene til at prosjektene skal bidra til økt fokus på utvikling og innovasjon er fortsatt høy. I tillegg er forventningene til kompetanseeffekten stor. 74 % (mot 66 % i 2009) mener at prosjektet i stor grad er viktig for bedriftens overlevelse, mens hele 89 % (mot 78 % i 2009) mener prosjektet i stor grad er viktig for bedriftens lønnsomhet.

Midtveisevalueringen gjennomført av Østlandsforskning i 2006 dokumenterer også at forventningene til prosjektene i stor grad kan sies å være innfridd. NILF gjennomførte i 2009 en resultatevaluering, se nærmere under pkt. 7.8.

VSP Mat ble avsluttet i 2010, men resultatene og effektene av programmet er vurdert som så positive at det i Jordbruksforhandlingene 2010 ble besluttet å videreføre arbeidet i det nye "Utviklingsprogrammet for matspesialiteter fra norsk landbruk.

7.2 Ressursbruk

Det er innvilget til sammen 57 933 755 kroner. Den registrerte ressursinnsatsen i programmet er ca. 10 300 timeverk, som er i overkant av 1 000 mer enn i 2009. Økningen skyldes både at det har vært mer krevende saker og at timeregistreringen er mer korrekt enn tidligere år.

7.3 Har programmet bidratt til å styrke internasjonalt fokus i bedriftene?

Prosjektene er naturlig nok i liten grad rettet mot eksport. Prosjektene er imidlertid i stor grad innrettet på å styrke konkurransekraften for norske landbruksråvarebaserte produsenter i et stadig mer internasjonalt marked, først og fremst hjemme. Bedriftene rapporterer at de gjennom ulike internasjonaliseringstiltak oppnår økt kunnskap om internasjonale forhold, samt økt matmangfold som svar på bl.a. internasjonale forbrukertrender.

I 2009 og 2010 ble et hjemhentingsprosjekt med temaet organisering av småskala foredlingsbedrifter i Italia, Spania og Frankrike avsluttet. Det ble holdt et seminar i Oppland der erfaringene fra Spania ble presentert. I tillegg var Innovasjon Norge på besøk i Nord-Spania for å få et bedre innsyn i hvordan kooperativ-systemet fungerte der. Besøket har resultert i at Innovasjon Norge utarbeidet et ukesprogram i Norge for samvirkeorganisasjonen i Baskerland i høsten 2010.

I tillegg har Innovasjon Norge bistått Mattilsynet med erfaringer fra utlandet i hvordan småskalabedrifters behov ivaretas i andre land, se pkt. 7.7.

7.4 Kvinnesatsing

Tilsagnsstatistikken for 2010 viser at 50 % av 121 prosjekter var kvinnerettede, mao. ca. 50 % mot 42 % i 2009. Av de forventede antall nye arbeidsplasser som de finansierte prosjektet antas å generere, vil ca. 47 % være kvinnearbeidsplasser. Midtveisevalueringen fra 2006 viser at av 315 nyetablerte arbeidsplasser er hele 165 kvinnearbeidsplasser.

7.5 Miljørettede prosjekter

Programmet er i sin innretning fokusert på miljøaspekter som lokal og "kortreist" mat, økologiske produkter o.l., og er involvert i flere slike prosjekter.

7.6 Risikofaktorer/utfordringer

En usikkerhetsfaktor har vært hva som ville skje etter at programperioden for VSP mat gikk ut i 2010, noe som ble avklart i Jordbruksforhandlingene 2010. Forutsigbarhet i framtidige rammer er et moment som produsenter/småbedrifter legger stor vekt på når de vurderer en eventuell videre investering/satsing.

Hovedutfordringene for små lokalmatprodusenter ellers er knyttet til salg og tilgangen til markedet. Distribusjon er helt avgjørende, samt eksponeringen i salgskanalen slik at produktene blir solgt. En annen stor utfordring, særlig for vekstbedrifter, er tilgangen på driftskapital, og dette vil det bli arbeidet videre med i 2011. Det vil videre satses på å hjelpe småbedriftene til å få de forpliktende produsentsamarbeids-prosjektene til å fungere bedre.

Fortsatt innsats fra virkemiddelapparatet – både mobilisering og ikke minst til oppfølging av igangsatte prosjekter, er viktige faktorer for suksess.

7.7. Samarbeid internt i IN og med andre virkemiddelaktører

Verdiskapingsprogrammet for matproduksjon blir håndtert på samme måte som andre finansielle virkemidler i Innovasjon Norge. Den ordinære saksbehandlingen foregår i all hovedsak på distriktskontorene der bedriftene/prosjektene er hjemmehørende, og ofte i dialog med hovedkontoret i IN. Strategiske prosesser foregår mellom hovedkontoret og Landbruks- og matdepartementet, og det legges stor vekt på involvering av andre relevante deler av Innovasjon Norge og faglig møtearena mat.

I 2010 ble det gjennomført en landssamling for medarbeidere i Innovasjon Norge og FMLA, ressurspersoner fra næringsliv og representanter fra andre innen virkemiddelapparatet, som KSL Matmerk, Nofima mat og kompetansenavene.

I 2010 har Innovasjon Norge bistått Mattilsynet med deres opplæring i småskala matbedrifters behov og hvordan Mattilsynet bedre kan forstå og dermed hjelpe disse bedriftene med å lykkes i sin matsatsing. Bl.a. har Innovasjon Norge bistått Mattilsynet med å gjennomføre en studietur i Nord-Spania til kjøttforedlingsbedrifter, for å lære hvordan EU-regelverket er og fungerer i småskala kjøttbedrifter.

7.8. Gjennomførte eksterne evalueringer i 2010 (før-, følge-, midtveis- el. sluttevaluering)

"Sluttevaluering" av programmet ble gjennomført i 2009, av Norsk Institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF). NILF konkluderer med at VSP mat er et program som viser god måloppnåelse også når det gjelder lønnsomhetsmålet, og at resultatene av evalueringen taler for at videre satsing. De anbefaler at følgende momenter vurderes nærmere:

- økt andel av midlene rettes direkte mot primærleddet enten som støttemottaker eller samarbeidspartner
- økt vektlegging av pris- og verdieffekter
- fortsatt vektlegging av hele verdikjeden

I forbindelse med vurdering av eventuell videreføring av VSP Mat ble det høsten 2009 gjennomført 1 nasjonal konferanse og 4 regionale samlinger som alle ga sine vurderinger av behovet for videreføring. I tillegg gjennomførte NILF og Bygdeforskning, på oppdrag for Landbruks- og matdepartementet korte vurderinger av:

- prosjekter som ikke lyktes

- støtte til leveringskjeden og bøndene
- indirekte effekter av VSP mat.

Dette materialet ligger dokumentert i rapporten *VSP mat etter 2010?* (ferdig april 2010).

7.9. Programutviklingsaktiviteter i 2010

Arbeidet rettet mot bedrifter med vekstpotensiale har vært prioritert i 2010 bl.a. gjennom Vekstordningen som innbefatter både kapital og kompetansetjeneste-piloten FRAM MAT ble avsluttet i 2010. Piloten inneholdt både forretningsmessige og matfaglige elementer. Piloten ble godt tatt i mot av deltakende bedrifter. Allikevel indikerer resultatene at det ikke bør satses spesielt sterkt på modellen, som er svært kostnadskrevende. Erfaringene vil bli brukt i forbindelse med ordinære FRAM-prosjekt.

Faglig Møtearena hadde sitt siste møte i 2010. De bidro med verdifulle råd i arbeidet med videreutvikling av den strategiske plattformen for programmet, særlig mht. vekst-bedriftene, og har også bidratt aktivt med innspill til jordbruksforhandlingene.

7.10. Vurdering av om programmet skal videreføres, videreutvikles eller avsluttes

Programmet ble planlagt for en 10-årsperiode. I 2009 ble det i regi av Landbruks- og matdepartementet og Innovasjon Norge satt i gang et omfattende arbeid for å få vurdert hvordan matprodusentenes behov for kompetanse og finansiering best bør ivaretas etter 2010, jf. pkt. 7.8. Arbeidet munnet ut i rapporten *VSP Mat etter 2010?* som anbefalte at satsingen ble videreført i et nytt program; Utviklingsprogrammet for matspesialiteter fra norsk landbruk. Dette ble så besluttet under jordbruksforhandlingene 2010. Programmet vil i samsvar med anbefalingene i rapporten bestå av 3 deler; Lokalmatprogrammet, Kompetansesatsingen inklusive en egen del som administreres av KSL Matmerk og har som mål å bistå bedriftene på markedssiden og en omdømme-del. Høsten 2010 ble det opprettet en styringsgruppe for det nye programmet med representanter fra Landbruks- og matdepartementet (leder), Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, fylkesmannen og fylkeskommunen. Styringsgruppen hadde sitt første møte 13. desember 2010.

7.11. Gode historier/eksempelcases fra 2010

Kulturstua i Ro

Bjørnsonvegen ble etablert som et samarbeidsprosjekt mellom 32 bedrifter i 2007. Kulturstua i Ro er en del av denne opplevelsesvegen, sammen med blant andre Aulestad (Bjørnsons gård), flere fjellstuer og småprodusenter som Holen gardsysteri. Kulturstua i Ro skal tilby sine unike matretter, sin kjennskap til gamle mattradisjoner og kompetanse om håndverk til en totalopplevelse for sine kunder. Sanselige opplevelser i historiske omgivelser hvor matopplevelse og kompetanse skal stå i fokus. Maten kan serveres på Kulturstua eller som catering hos andre kulturinstitusjoner som Bjerkebekk og Aulestad, til bedrifter og privatpersoner. Hovedproduktet er servering av mat og kulturopplevelser til grupper og bedrifter i hele Østlandsområdet. Verdiskapningen består i bearbeiding av alle de råvarene/ressursene som finnes på gården. Varekosten er lav fordi gårdsbruket gir mye av innsatsfaktorene som benyttes i produksjonen. Tradisjonelle norske vekster som rabarbra, jordsjokk, stikkelsbær, moreller, kirsebær og kjøtt av sau, kalv og elg, rådyr og hjort er viktige ingredienser.

Samarbeid

Kulturstua i Ro er i dag både et velrespektert møtested for fagfolk, et matkompetansesenter og ikke minst et produksjonssted for deres egne tradisjonsrike matretter. De siste årene har gården hatt besøk av tidligere landbruksminister Lars Sponheim og i 2010 sendte den nåværende ministeren Lars Peder Brekk ut en invitasjon om å være årets pressenyhet på Grüne Woche. I mai ble det lansert nykomponerte Bjørnson-menyer og den 15. mai var det åpning av Aulestad og Bjørnsonjubileet. Der ble det servert mat til

blant andre Dronning Sonja og hennes følge som var blant fire hundre personer som fikk smake stedets egen fredssuppe. På nasjonaldagen ble det også servert Bjørnsonfrokost, Løvepudding og Aulestadkake på direktesendt TV. Under Litteraturfestivalen på Lillehammer i slutten av mai stod Bjørnsonmenyer med lokalproduserte råvarer til landbruksministeren og Gert Nygårdhaug som holdt matappell for lokalmat produksjon, på menyen. Dette var en profileringsaktivitet som ble gjort i samarbeid med Gamletorget Spiseri fra Gjøvik og Tid for mat.

Det siste året har Kulturstua i Ro satset stort på catering fra egne menyer. Dette området er blitt satset stadig mer på og vil bli i fremtiden stå for en stor del av selskapets omsetning og mulighet for vekst.

Ved å bli en komplett leverandør av tradisjonsrike matretter og kompetanse innenfor mat og håndverk ser Kulturstua i Ro store muligheter for videre vekst. I den sammenheng har bedriften også fått vekstfinansiering over den nye vekst-ordningen under VSP mat.

Foto: Servicetorget Gausdal kommune

3.16 Trebasert innovasjonsprogram

1. Kort beskrivelse av programmet

Trebasert innovasjonsprogram tilbyr finansiell støtte til utviklingsprosjekter innen tre. Programmet er i stor grad rettet mot innovasjon i bedrifter. Utviklingsprosjekter innenfor produkt- og produksjonsprosess, industrialisering av byggeri samt opplæringsprosjekter i bedriftene er sentralt. Programmet startet 3. juli 2006.

2. Beskrivelse av formål/målsetning

Visjonen for Trebasert innovasjonsprogram er: "Norge skal være et forbilde i verdiskapende foredling og ny anvendelse av trevirke". Målet er økt bruk av tre og lønnsomhet i hele verdikjeden. I tillegg skal økt bruk av tre i byggsektoren bidra til å senke klimabelastningene. Programmet skal støtte opp under næringens målsetting om å øke den innenlandske bruk av tre.

3. Samfunnsøkonomisk utfordring

Programmet er endel av Landbruks- og matdepartementets strategi innenfor næringsutvikling "Ta landet i bruk". Tresatsingen er forankret i de skogpolitiske målsettingene fastlagt bl.a. i Stortingsmelding 17 (1998-99) Skogmeldinga, regjeringens klimapolitikk, jfr. St.meld. nr. 39 (2008-2009) – Klimaendringene – landbruket en del av løsningen. Målsettingene om økt avvirking, en mer robust primærnæring og økt verdi for skogeierne ligger som et fundament for satsingen. Programmet har således både næringspolitiske, distriktpolitiske og miljøpolitiske målsettinger. Miljømessig er det svært viktig å stimulere til et aktivt skogbruk og økt bruk av tre. Skog i god vekst er et godt klimatiltak. En godt drevet skog binder mest CO₂ og bruk av tre i byggeri og andre produkter forsinker omløpet av CO₂ i atmosfæren.

4. Målgruppe

Målgruppen er i utgangspunktet alle som kan bidra til målsettingene i programmet. Stort fokus på innovasjon i bedrift gir følgende hovedmålgrupper:

- Bedrifter (som driver med produksjon eller utvikling av treprodukter)
- Beslutningstakere (utbyggere og byggherrer)
- Premissgivere (arkitekter, designere, entreprenører, byggmestere)
- Handelsleddet
- Ulike støttefunksjoner (nasjonale organisasjoner, bransjeorganisasjoner mv.)
- FoU-miljøer (i samarbeid med næringsaktører)

5. Kundebehov

Trebasert innovasjonsprogram er rettet mot bedrifter som ønsker å videreutvikle treprodukter og produksjonsprosesser, effektivisere driften eller videreutvikle organisasjonen. Lav innovasjonsgrad i næringen krever en aktiv innsats for å motivere til økt utviklingsaktivitet. Næringen er preget av stort fokus på egen produksjon og råvareorientering. Programmet må derfor jobbe proaktivt ut mot næringen for å få til mobilisering av bedrifter og gode innovasjonsprosjekter.

6. Innhold

Trebasert innovasjonsprogram har gitt støtte innen følgende områder:

Industrielt byggeri:

- Utvikling av leverandører, konsepter og systemer innenfor byggsektoren
- Kunde og leverandørutvikling i kjede industri-entreprenør
- Utvikling av kompetanse, informasjonsverktøy og IKT hos aktørene i verdikjeden
- Dokumentasjon av treprodukters miljøegenskaper

Treprodukter og tradisjonstre:

- Utvikle nye produkter og konsepter til forbrukermarkedet
- Utvikle nye produkter basert på tradisjonsbasert kunnskap
- Aktiv bruk av design i innovasjon og profilering
- Utvikle lauvtresegmentet

Innovasjonssystemet:

- Stimulere til tiltak som bidrar til innovasjon i bedrift
- Utvikle innovativt lederskap i bedriftene
- Opplæring, utvikling og gjennomføring av kompetansehevede tiltak

Støtten gis innenfor statsstøtteregulverkets regler. Støtte til investeringer faller imidlertid utenfor programmet.

7. Rapportering for 2010

7.1 Grad av måloppnåelse i forhold til måltall for 2010

a. Aktiviteter i 2010

Det er innvilget 72 prosjekter i 2010 med totalt innvilget beløp kr 30 577 437. Disponibel ramme for 2010 var kr 40 421 267. Av denne var 34 mill. kroner bevilgning over statsbudsjettet mens kr 6 421 267 var overførte midler fra 2009. Ubenyttede midler overføres til 2011.

Prosjektene fordeler seg slik på fylker:

FYLKE	Beløp i tusen kroner	Antall Saker
Hovedkontor - nasjonale saker	1 982	5
Østfold	1 592	3
Oslo/Akershus	1 363	4
Hedmark	5 519	14
Oppland	829	3
Buskerud	1 857	4
Vestfold	500	2
Telemark	1 495	9
Agder	5 890	9
Rogaland	520	2
Hordaland	480	2
Sogn & Fj	300	1
Møre og R.	930	2
S.Tr.lag	2 500	6
N.Tr.lag	890	3
Troms	430	2
Administrasjon	3 500	1
Sum	30 577	72

Prosjektene fordeler seg slik innenfor programmets strategiområder:

Strategi	Beløp i tusen kroner	Antall Saker
Industrielt byggeri	16 152	41
Treprodukter	7 181	16
Innovasjonssystemer *	7 244	15
Sum	30 577	72

*) Inkl. adm. utg. 3.5 mill. kroner

Prosjektene fordeler seg slik mellom bedrifts- og generelle utviklingsaker:

Område	Beløp i tusen kroner	Antall Saker
Bedriftsrettet	23 633	57
Indirekte bedriftsrettet *)	500	1
Bransje	2 534	11
Annet	3 910	3
Sum	30 577	72

*) Prosjekt hvor de egentlige støttmottakere er bedrifter, men midlene kanaliseres gjennom bransjeorganisasjon, opplæringsinstitusjon e.l.

Prosjektene er kategorisert innenfor følgende støtteområder, jfr. statsstøtteregelveket:

Støtte område	Beløp i tusen kroner	Antall Saker
Utenfor statsstøtteregelveket	5 347	7
Bagatell	13 817	45
FoU (eksperimentell utvikling)	10 140	16
SMB	224	2
Opplæring	1 050	2
Sum	30 577	72

Trebasert innovasjonsprogram har hatt en nedgang i antall saker i 2010 i forhold til 2009. Dette skyldes at en i 2009 hadde ekstraordinære tiltak i forbindelse med regjeringens tiltakspakke. Selv om programmet har hatt disponible midler har en valgt å prioritere prosjektene relativt sterkt for å treffe kjerneområdet i programmet. Dette vil på sikt gi størst effekt i forhold til målsettingene til programmet.

Hovedfokuset i 2010 har vært utvikling av byggløsninger og utvikling av leverandører inn i byggmarkedet. Nye byggkonsept innenfor landbruksbygg, forretningsbygg, nye energiløsninger i bolighus, fleretasjehus og massivtre har vært de viktigste områdene. Potensialet for økt trebruk antas å være størst innenfor disse segmentene. Effektivisering av produksjonen gjennom industrialiserte prosesser har også vært viktig for å sikre effektivitet og konkurransedyktighet.

81 % av prosjektene er nå bedriftsrettet, dette er i tråd med målsettingene i programmet.

92 % av prosjektene er behandlet ute i regionene noe som er i tråd med målsettingen om desentralisert saksbehandling. Prosjektene er godt fordelt mellom fylkene, med unntak av Vestlandsfylkene som fortsatt har lav aktivitet. Hedmark og Agderfylkene har størst aktivitet også i år.

Programmet har også i år arbeidet med å videreutvikle det regionale drivernetverket. I samarbeid med næringsen og det regionale partnerskapet er det nå etablert "driverfunksjoner" innenfor treområdet i 13 fylker fordelt på 8 regioner. Programmet bidrar til å koordinere prosjektene og bistår med nødvendig faglig støtte. Disse

prosjektene arbeider proaktivt mot bygnæringen for å stimulere trebedrifter til nytanking og videreutvikling.

Efaringene med denne måten å arbeide på har vært svært gode. Pådriverfunksjonene både sentralt og regionalt er avgjørende for å få økt aktivitet innenfor tresektoren. For arbeidet framover er det svært viktig å videreføre dette arbeidet. Programmet arrangerte også i 2010 samlinger for tredriverne. Her har man en felles arena for utveksling av erfaringer og samspill.

Treprogrammet har i 2010 videreført satsingen med eget prosjekt innenfor industriell trebygging. I dette prosjektet inngår også en mentorfunksjon overfor de regionale tredrivere. I tillegg er det fra 1.1.2010 opprettet en egen satsing innenfor landbruksbygg. Disse satsingene har bidratt sterkt til utvikling av mange nye byggkonsepter som nå tilbys i markedet.

Samarbeidet mellom Trebasert innovasjonsprogram og forskningsrådets program "Natur og næring" er videreført bl.a. innenfor koordinering av søknader mellom de to institusjonene. Samarbeidet har utviklet en effektiv og god arena for å samordne virksomheten. Prosjektene koordineres i tillegg mot Skogtiltaksfondet. Programmet har også et samarbeid med forskningsrådet på informasjonssiden, bl.a. gjennom felles konferanser.

Møtearena Tre har ikke avholdt møte i 2010. Strategien for programmet har ligget fast gjennom året. Arbeid med revidert strategi vil bli tatt opp etter evaluering av programmet i 2011 og Møtearena Tre blir sentrale i dette arbeidet.

Informasjonsarbeidet for å gjøre programmet bedre kjent er videreført i 2010, og sammen med Landbruks- og matdepartementet har innovative prosjekter som gjennomføres innenfor trebransjen blitt presentert gjennom presse og media.

Beregninger foretatt av Trelastindustrien viser at forbruket av trelast pr. m³/person /år har økt fra 0,54 til 0,67 i perioden 1999-2006. Etter et toppår i 2007 ble bransjen sterkt rammet av finanskrisen i 2009 hvor tømmeromsetningen ble redusert med ca. 25 %. I 2010 økte imidlertid omsetningen igjen med 23 % og ligger nå på samme nivå som før finanskrisen.

b. Effekter av programmet

Siste kundeeffektundersøkelse i Innovasjon Norge omhandler de som mottok støtte i 2009. Denne viser at tresatsingen i stor grad er utløsende for aktiviteten (høy addisjonalitet). Bidraget til økt samarbeid, økt innovasjon og økt kompetanse i bedriftene er større enn for gjennomsnittet av de samlede tjenestene til IN. Det samme gjelder adferdsendringer med unntak av internasjonalt samarbeid og økning i antall ansatte. Når det gjelder bidraget til økt lønnsomhet, overlevelsessevne og konkurransevne har dette økt i 2009, men ligger fortsatt noe lavere enn for gjennomsnittet.

7.2 Ressursbruk

Totalt innvilget beløp i 2010 ble kroner 30 577 437,-. Årets bevilgning over statsbudsjettet til programmet var 34 mill. kroner (LMD kap. 1149.71). Overførte midler fra 2009 var kroner 6 421 267,- slik at disponibel ramme for 2010 var kroner 40 421 267,-. 3,5 mill. kroner av disse ble benyttet til administrasjon av programmet.

7.3 Har programmet bidratt til å styrke internasjonalt fokus i bedriftene?

Strategien til Trebasert innovasjonsprogram legger i liten grad opp til eksportrettede tiltak eller internasjonalt samarbeid med unntak av kunnskapsinnhenting fra andre land. Næringen har i stor grad fokus på konkurransen i det norske markedet. Dette avspeiles også i IN sin kundeundersøkelse. Innenfor hjemhenting av kunnskap har programmet i 2010 hatt samarbeid både mot Sverige og Østerrike.

7.4 Kvinnesatsing

Kvinner er generelt underrepresentert i trenæringa. Kvinneandelen i prosjektene er imidlertid for 2010 på 24 %, noe som er en sterk økning fra 2 % i 2009. Dette ligger imidlertid fortsatt lavt i forhold til gjennomsnittet for alle prosjekter i IN.

7.5 Miljørettede prosjekter

Tre som materiale er CO₂ nøytralt og økt trebruk, som er programmets hovedmål, vil bidra til en bedre CO₂ balanse. En godt drevet skog binder mest CO₂ og bruk av tre i byggeri og andre produkter forsinker omløpet av CO₂ i atmosfæren. Regjeringens klimamelding legger føringer for satsingene på denne sektoren videre.

7.6 Risikofaktorer/utfordringer

Lav innovasjonsgrad i næringen krever en aktiv innsats for å motivere til økt utviklingsaktivitet. Økt importandel og konkurransen fra substitutter gjør at kreative løsninger og økt effektivitet blir viktig for å nå målene.

7.7 Samarbeid internt i IN og mellom andre virkemiddelaktører

Programmet samarbeider internt med flere områder. I tillegg til distriktskontorer og utekontorer samarbeides det med designsatsingen, kommunikasjon, juridisk avdeling, hjemhentingsprosjektet, europasaker med mer. Man har i siste halvdel etablert kontakter med flere interne satsinger for synergi videre inn i 2011. Dette gjelder blant annet mot nødhjelpsprogrammet og Arenaprogrammet.

Fylkesmannens landbruksavdelinger er med i programmets fagnettverk og er meget viktige i det proaktive arbeidet ute i fylkene.

Programmet har et nært samarbeid med Norges forskningsråd og forskningsinstitusjoner innenfor sektoren, herunder UMB og NTNU, NTI. I tillegg samarbeides jevnlig med bransjeorganisasjonene innenfor tresektoren.

7.8 Gjennomførte eksterne evalueringer i 2010 (før-, følge-, midtveis- el. sluttevaluering)

Det ble igangsatt evaluering av programmet mot slutten av året. Denne vil være ferdig medio mars 2011.

7.9 Programutviklingsaktiviteter i 2010

Programmet ble startet i 2006 som et nytt program etter Treprogrammet. Man følger programnotatet av 4.12.2008 fra LMD, i tillegg til føringer fra Stortingsmelding nr. 39 Klimautfordringene – Landbruket en del av løsningen fra 2009.

Programmet har i 2010 fokusert ennå sterkere på utvikling av byggkonsepter og leverandørutvikling. Det har også vært en bevisst dreining fra signalbygg mot sterkere fokus på repeterbare løsninger med mål om større volumer, utvikling i bedriftene og overføringsverdi. Denne strategien mener man vil gi større effekt innenfor målet om økt bruk av tre.

7.10 Vurdering av om programmet skal videreføres, videreutvikles eller avsluttes

Trebasert Innovasjonsprogram evalueres første kvartal 2011. Denne evalueringen vil legge føringer for videreutvikling av programmet. Innovasjonsgraden i tresektoren er fortsatt lav og bør økes. Statistikk viser at norsk eksport av trebaserte produkter faller i forhold til import. Dette gir signal om at næringa fortsatt må ha økt fokus på innovasjon, utvikling og effektivisering. Klimameldinga påpeker også viktigheten av økt bruk av tre framover og underbygger behovet for en videreføring av satsingen.

Erfaringene tilsier at slike fora er viktige for å videreutvikle forståelse om utfordringene knyttet til markedsorientering i arbeidet med en næring som tradisjonelt selger via eksportører.

7.11 Gode historier/eksempelcases fra 2010

Boligkompleks i massivtre i Rena. Prosjektet er et pilotprosjekt som har fått mye publisitet. 20 leiligheter i 6 bygg i regi av Forsvarsbygg med Peab AB/ Senterbygg AS som entreprenør er ferdigstilt i 2010. Byggfase og montering er evaluert av entreprenør som skaper overføringsverdi for repetisjon og utvikling.

Utvikling av bygg i massivtre på 5 etg. Utvikling av konseptblokk med preaksepterte løsninger i massivtre på Sole i Vestby. Her vil man ha stor overføringsverdi til andre byggeprosjekt fremover, og tre ansees å ha store muligheter innenfor fleretasje-segmentet. Bygget planlegges realisert i 2011 som første i en serie.

Landbruksbygg i tre tar av. Prosjektet har siden 2009 vært en pådriver for bruk av tre i moderne landbruksbygg og hatt fokus på leverandørutvikling. I løpet av prosjektperioden har det vært utviklet løsninger innen massivtre, elementlaft, ulike takkonstruksjonsløsninger og kombinasjonsløsning med betong. Alle pilotprosjektene er repetert og utvikles videre. Tre begynner å få fotfeste som foretrukket materiale der hvor det egner seg best innen landbruksbygg.

Workshop om verdens største trebro. Trebasert innovasjonsprogram bidro aktivt til en workshop om gjennomføring og utforming av verdens lengste trebro, 4 felts motorveibro over Mjøsa. Dette er et prosjekt med stor publisitet og landbruksministeren har personlig oversendt brev til Statens vegvesen med oppfordring til valg av tre som materiale.

Norges største forretningsbygg i tre. I Gran allmenning er det vedtatt å bygge Norges største forretningsbygg i tre på hele 8000 m² etter å ha samlet kunnskap og utviklet konstruksjonsløsninger for dette byggsegmentet. Forretningsbygget planlegges bygget i 2011.

Tredrivere i 2010. Tredrivere, eller regionale pådrivere for tre er etablert i ulike organisasjonsformer de siste årene. Det viser seg at gjennom et direkte engasjement mot næringen og sterkt fokus på leverandørutvikling oppnår man en god effekt på økt bruk av tre og nyskapning hos bedriftene. Per 2010 er det 8 slike tredrivere og det arbeides mot å få til et landsdekkende driverapparat. Gjennom nasjonale møteplasser oppnår man god overføringsverdi på tvers av regioner, og skaper et effektivt arbeidsforum. Gjennom tredrivernetverket oppnår man et godt samspill mellom bedrifter, programmet, fylkesmenn og fylkeskommuner.

3.17 Bioenergiprogrammet

1. Kort beskrivelse av programmet

Programmet er finansiert av Landbruks- og matdepartementet, med formål å stimulere jord- og skogbrukere til å produsere, bruke og levere bioenergi i form av brensel eller ferdig varme.

Det vektlegges lokal bruk av energi og at det skal skapes aktivitet i hele landet. Programmet skal i tillegg til de økonomiske faktorene også legge stor vekt på at tiltak er et bidrag til reduserte klimautslipp.

Bioenergiprogrammet gir primært investeringsstøtte, men yter også støtte til, og gjennomfører informasjonsaktiviteter som kan generere flere investeringsprosjekter.

2. Beskrivelse av formål/målsetning

Programmet skal stimulere jord- og skogbrukere til å produsere, bruke og levere bioenergi i form av brensel eller ferdig varme. I tillegg til å gi økt verdiskaping skal det legges vekt på de ringvirkninger og den kompetanseeffekt programmet kan bidra til.

3. Samfunnsøkonomisk utfordring

- Bidra til å nå Norges forpliktelser til CO₂-reduksjon i tråd med Kyotoavtalen.
- Bidra til verdiskaping i landbruket basert på lokale bioenergiressurser.

Nærmere beskrivelse er gitt i Landbruks- og matdepartementets nasjonale strategi for næringsutvikling "Ta landet i bruk", og i tildelingsbrev fra LMD det enkelte år.

4. Målgruppe

Målgruppa for programmet er bønder og skogeiere, men innen brenselsproduksjon er hele bioenergi-bransjen målgruppe.

For kompetansetiltak og forstudier kan støtte gis til organisasjoner der bønder/skogeiere er medlemmer eller eiere, eksempelvis skogeierlag, allmenning etc.

Investeringsstøtte kan bare gis til bønder/skogeiere eller i små selskaper der disse er eiere. Det kreves at eiere av landbrukseiendom innehar over 50 % av eierandelen ved etablering av selskaper som skal støttes i investeringsaker.

5. Kundebehov

Kundebehovene er økonomisk og kompetansemessig hjelp for å etablere bioenergivirksomhet. Man ønsker å oppnå en effektiv og fremtidsrettet bruk av bioenergi med basis i gårdens, landbrukets og bygdens ressurser.

6. Innhold

Programmet gir investeringsstøtte til følgende formål:

- Anlegg for varmesalg
- Gårdsvarmeanlegg til næringsformål
- Gårdsvarmeanlegg til boligeiendom
- Veksthusvarmeanlegg

- Anlegg for produksjon og salg av flis
- Biogass
- Brenselsproduksjon

Videre gir programmet støtte til en del kompetanserettede tiltak som kan bidra til å fremme programmets mål.

7. Rapportering for 2010

7.1 Grad av måloppnåelse i forhold til måltall for 2010

a. Aktiviteter 2010

Prosjekttype	Antall saker		Netto tilsagn (tusen kr)		Energimengde GWh	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010
Administrasjon	1	1	3 500	3 500		
Biogass	11	9	6 309	4 017	1,3	2,3
Brenselproduksjon	40	26	16 041	12 698		
Forprosjekt	15	15	1 612	1 604		
Forstudie	21	11	727	422		
Gårdsvarmeanlegg næring	56	110	12 256	25 744	8,7	16,3
Gårdsvarmeanlegg bolig	88	56	2 820	2 100	3,6	2,3
Kompetanse og utredning	22	13	2 194	2 118		
Varmeanlegg	17	15	18 286	15 483	16,5	12,1
Veksthus	1	3	520	1 721		3,9
Totalt	272	259	64 265	69 407	28,8	36,9

Tabellen viser antall saker, netto tilsagn og konvertert energimengde fordelt på prosjekttype.

Andre aktiviteter innenfor Bioenergi

Det er gjennomført studietur til Østerrike med 41 deltakere fra hele Norge for å lære mer om produksjon av biovarme og besøk på World Sustainable Energy Days (Energisparmesse) i Wels i Østerrike. Turen oppleves som svært nyttig fra deltakerne, som foruten egen læring også skaffet gode kontakter i Østerrike som vil kan komme til nytte senere. I tillegg fikk deltakerne anledning til å diskutere bioenergis spørsmål med hverandre, og de etablerte kontakter som vil være verdifullt i deres eget nettverk.

I mai arrangerte IN studietur for 43 deltakere fra hele Norge for å lære mer om produksjon og bruk av biogass i Sverige. På siste dagen av turen besøkte gruppen et biogassanlegg under bygging på Tomb VGS i Råde og Bioforsk sitt laboratorium på Ås. Deltakerne fikk et godt innblikk i biogassproduksjon på små/middelstore biogassanlegg. De møtte også representanter både fra biogassmiljøet i Sverige og Norge (lokalt og regionalt nivå), veiledere innen biogass, samt se eksempler på anlegg og utstyr som er i bruk i Norge og Sverige.

Studiedager om biogass er avholdt i Stavanger etter initiativ fra Innovasjon Norge i samarbeid med Rogaland Bondelag, Norsk Bioenergiforening og fylkesmannen i Rogaland. 10 biogassprosjekter deltok med i alt 16 personer samt 6 leverandørselskaper. Deltakere var de som har hatt forstudier/forprosjekter eller er i en søkeprosess om tilskudd på biogass, geografisk begrenset til Aust- og Vest-Agder, Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane.

Denne type tilbud oppleves som verdifull læringsarena for deltakere, der erfaringer drøftes og formidles, og er en nyttig møteplass/kontaktarena for personer som går med planer om å starte opp med biovarme/biogassprosjekt. Evalueringen av studiedagene viste at spesielt posten "speed date/organisert treffrunde" var meget verdifull for utvikling av eget prosjekt.

Det er gjennomført en samling i Alta for IN og Fylkesmannens landbruksavdeling.

Det er videre avholdt 5 regionale kurs i flisproduksjon med Energigården og Skog og landskap som arrangør. 198 personer har deltatt og tilbakemeldingen på kursene er god. IN har deltatt med innlegg og med delfinansiering av kursene.

Nobio og Energigården har gjennomført tre kurs i praktisk juss ved bioenergi kjøp. Kurset oppleves som svært nyttig. 120 personer har deltatt. INs deltakelse har vært både finansielt og som innleder.

Erfaringene fra studieturer, studiedager og ulike kurs viser at det er et stort behov for å bygge kompetanse, arrangere møteplasser og gi informasjon om bioenergi.

b. Effekter av programmet

Programmet inngår i Kundeeffektundersøkelsen som er gjennomført i 2009. Kundeeffektundersøkelsen viser høyere addisjonalitet og mer utløsende enn gjennomsnittet for IN. Undersøkelsen viser samtidig lavere score enn gjennomsnittet på viktighet for overlevelse, lønnsomhet, konkurransevne og økt omsetning.

7.2. Ressursbruk

I 2010 er det over jordbruksavtalen stilt til disposisjon 39 mill. kroner. I tillegg er det bevilget 17 mill. kroner over statsbudsjett. Etter en midtveisevaluering av LMD, ble 10 mill. kroner overført SLF i begynnelsen av juli, slik at tilgjengelig ramme for IN ble 7 mill. kroner.

I 2010 er det bevilget 69,4 mill. kroner fra IN til kunder. Økningen fra 2009 er på 10 %. Ved årets slutt overføres 23,5 mill. kroner i ubrukte og inntrukne midler til 2011.

Det er registrert 7 885 timer i 2010 mot 6 800 timer i 2009 til administrativ og operasjonell drift i IN til arbeid med programmet.

7.3. Har programmet bidratt til å styrke internasjonalt fokus i bedriftene?

Gjennom studieturer har deltakere fått et internasjonalt fokus og perspektiv på bransjens rolle internasjonalt.

Ellers er programmet primært en nasjonal satsing som følge av at målgruppen er norske bønder og skogeiere.

Satsingen på produksjon av flis har bidratt til økt eksport av flis fra østlandsregionen til Sverige

7.4 Kvinnesatsing.

I stor grad er det eiere av landbrukseiendom som er søkere til programmet. I svært mange tilfelle der derfor begge kjønn representert som eiere gjennom eierskapet til landbrukseiendommen til tross for at mannen står som søker. Det er ut over dette ikke spesielle kvinnerettede tiltak i programmet.

7.5. Miljørettede prosjekter

Programmet er i seg selv en miljøetsatsing og alle prosjekter som støttes er miljørettet. Gjennom investeringsstøtte til varmeanlegg gitt i 2010 har programmet bidratt til etablering av snaut 37,8 GWh i årlig varmeproduksjon fra CO₂ nøytral bioenergi. Videre

er det bidratt til betydelig økt flisproduksjon til disse anlegg, til andre anlegg og til eksport. Flis bidrar i stor grad til reduksjon i brenning av fyringsolje, men dels også redusert bruk av strøm.

7.6. Risikofaktorer/utfordringer

Bioenergiprogrammet har i 2010 hatt en sterk økning i aktiviteten spesielt på varmesiden. Både vinteren 2009-2010 og førjulsvinteren 2010 har vært svært kalde, og energiprisene har vært høye. Det forventes stor etterspørsel etter programmets tjenester også i 2011.

Med en økning i bruken av midler, og innfasing av nye ordninger, er det avgjørende å sikre at hovedkontor og distriktskontor har nødvendig kapasitet til å ta hånd kunder og utvikling av programmet på en solid måte.

7.7. Samarbeid internt i IN og mellom andre virkemiddelaktører

Samarbeidet mellom hovedkontor/programledelse og distriktskontor er avgjørende for god og effektiv kundebehandling.

Programmet har jevnlig kontakt med departement, bransjeorganisasjoner og forskningsmiljøer

I tillegg har programkoordinator jevnlig kontakt med Enova og Norges Forskningsråd.

7.8. Gjennomførte eksterne evalueringer i 2009 (før-, følge-, midtveis- el. sluttevaluering)

Ingen gjennomførte eksterne evalueringer.

7.9. Programutviklingsaktiviteter i 2010

Programmet har en faglig møtearena bestående av representanter fra bransjen og myndigheter. Denne gruppen drøfter og gir innspill til endringer i programmet.

Programmets krav for støtte til gårdsvarmeanlegg til næringsformål er endret. Der det tidligere var krav om 25.000 kWh til næringsformål, er det nå krav om dokumentert omsetning på minimum 50.000,- kr. innenfor landbruk.

7.10. Vurdering av om programmet skal videreføres, videreutvikles eller avsluttes

Det er klare signaler fra oppdragsgiver – Landbruks- og matdepartementet - på at man ønsker å videreføre og utvide programmet jf. foregående punkt.

7.11. Gode historier/eksempelcases fra 2010

Biogass.

I Stortingsmelding 39 var satsing på biogassproduksjon fra husdyrgjødsel en villet satsing på klimatiltak i Landbruket. Det har vist seg at det er vanskelig å få lønnsomhet i gårdsbaserte anlegg. Dette har ført til at forskningsmiljøer og bedrifter har søkt etter nye tekniske løsninger for produksjon av biogass. I 2010 er det satt i gang bygging av et nytt anlegg for produksjon av biogass med ny teknologi på garden til Stiftelsen Norsk Senter for Økologisk Landbruk på Tingvoll. I tillegg er det med utspring i Høgskolen i Telemark tatt fram en ny type reaktor som forventes å bli satt i drift første halvdel av 2011. Felles for begge disse prosjektene er at den nye teknologien vil gjøre at investeringskostnadene går betydelig ned. I neste omgang vil det få betydning for lønnsomheten gjennom lavere investeringskostnader.

Nytt biovarmeanlegg på Beitostølen.

Stølslie Biovarme AS har satt i drift et nytt flisfyrt biovarmeanlegg i forbindelse med nytt byggefelt på Beitostølen, samt leveranse til eksisterende og nytt bygg ved Beitostølen Helsesportssenter.

Anlegget er basert på en leveranse på ca. 1,2 gwh bioenergi i året i en oppstartfase med et mål om levering opp mot 2,5 - 3 gwh basert på flisfyring.

Boligfeltet vil bli utbygget over tid og det er budsjettet med et salg av 2 tomter pr. år. Samtidig med opparbeidelse av nødvendig infrastruktur for boligfeltet legges det rør for framføring av varme til den enkelte tomtegrense.

Flis skal leveres fra gården Oxhovd og det er skrevet egen avtale om flisleveranse. Massevirke tas fra egen skog og i tillegg har gården inngått avtale med Viken Skog samt andre lokale skogeiere.

3.18 Verdiskapingsprogrammet for reindrift

1. Kort beskrivelse av programmet

Avtalepartene, Norske Reindriftssamers Landsforbund (NRL) og Landbruks- og Matdepartementet (LMD) ble under reindrifftsforhandlingene våren 2001 enige om å satse på et eget verdiskapingsprogram for reindriften (VSP-Rein). VSP-Rein skal bidra til økt lokal slakting og foredling, samt å finne nye markeder for omsetning av reinkjøtt og biprodukter.

2. Beskrivelse av formål/målsetning

Verdiskapingsprogrammet for reindrift skal øke verdiskapingen i reindriftnæringen slik at det kommer reineier til gode. Dette fremmes gjennom en del sentrale delmål:

- Å bidra til at reineier gis muligheter til å øke sin inntjening gjennom å ta ansvaret for en større del av verdiskapingen selv.
- Å sikre at tradisjonell kunnskap som gir produktene en høyere verdi i markedet kommer til anvendelse.
- Å revitalisere tradisjonelle bearbeidingsformer av bl.a. matprodukter og presentere disse for markedet.
- Å legge til rette for at større volum av reinprodukter av høy kvalitet når markeder med høy betalingsvillighet.
- Bidra til å øke inntjeningen av den enkelte rein ved bruk av reinens biprodukter.

3. Samfunnsøkonomisk utfordring

Statistikken for reindriften viste et kraftig fall i verdiskapingen etter at Reindrifftsavtalen ble opprettet i 1976 og frem til før verdiskapingsprogrammet for reindrift ble iverksatt. Reindrifftsavtalen inneholdt støtteordninger med krav til å levere rein til et lite antall "listeførte slakterier". Dermed kunne ikke reindriften benytte andre omsetningskanaler. Reindrifftsavtalen fungerte som et innkjøpsmonopol som kunne holde kunstig lave priser. Det ble dermed ikke skapt insentiver til å produsere varer av topp kvalitet. Samisk kultur og tradisjon er et sterkt profilelement, og reindriften har store muligheter til å bruke dette for å gi produktene en høyere verdi i markedet. Det er behov for å revitalisere tradisjonelle bearbeidingsformer av matprodukter og presentere disse for markedet, samt å legge til rette for at større volum av reinprodukter av høy kvalitet når markeder med høy betalingsvillighet.

4. Målgruppe

Målgruppen er reineiere i Norge som hver for seg eller i samarbeid ønsker å ta del i verdiskapingen for reinprodukter. Det kan også være andre aktører som arbeider for effektive markedskanaler mellom markedet for reinprodukter og småskalaprodusenter. Dette kan være matvarebutikker, storbusholdninger, restaurantmarkedet mv. Da må matvarene være rettet mot markeder med høy betalingsvillighet, og det må sannsynliggjøres at prosjektene vil bidra til en økt verdiskaping for reineier.

5. Kundebehov

VSP-Rein skal bidra til at reineier selv gis muligheter til å øke sin inntjening gjennom å ta ansvar for en større del av verdiskapingen selv. Derfor er det nødvendig at det finnes slaktemuligheter lokalt med muligheter for foredling. Videre er det viktig at det finnes salgskanaler som kan bringe produktene ut til markedet. Å drive en bedrift krever kompetanse innenfor flere områder.

6. Innhold

Tilskudd kan gis til nyskaping og bedriftsutvikling, produktutvikling (inkl. utvikling av emballasje), konsulentbistand, kompetanseutvikling, testsalg og markedsføring. Det gis tilskudd til fysiske investeringer i mindre anlegg (bygninger, maskiner mv.) Det gis støtte både til utviklingsfasen (forprosjekt) og hovedprosjekter.

Tilskuddene omfatter også kompetanseheving innenfor temaer som offentlige regelverk, bedriftsledelse, produktutvikling, forretningsutvikling, prosjektstyring og marked mv, nettverksstøtte til reineiere som ønsker samarbeid om kompetanseheving, utvikling, markedsføring og distribusjon av reinprodukter. Det kan også gis støtte til andre aktørers arbeid med effektive markedskanaler når det kan sannsynliggjøres at prosjektene bidrar til økt verdiskaping for reineier.

VSP-Rein arbeider også for å fjerne hindringer og problemer i forbindelse med forretningsvirksomhetene.

7. Rapportering for 2010

7.1. Grad av måloppnåelse i forhold til måltall for 2010

a. Aktiviteter i 2010

OMRÅDE/ TILTAK	Forprosjekt	Hovedprosjekt	Utviklingsprosjekt	Oppgradd. feltanl.	Sum antall prosjekter	Sum i tusen kroner
Polmak og Varanger						
Kárásjohka	1	5			6	1 924
Guovdageaidnu	4	3			7	2 982
Troms		3			3	261
Nordland		5			5	3 006
Nord-Trøndelag	1				1	114
Sør-Trøndelag/Hedmark		2			2	2 480
Tamreinlagene						
Overgripende/ flere fylker			3		3	483
Sum ant. prosj.	6	18	3		27	
Totalt (i tusen kroner)	754	10 013	483	0	-	11 250

Av de saker som er innvilget i 2010, gjelder 3 forprosjekter for nyetablering, og 3 forprosjekt biprodukter. Av hovedprosjekter gjelder 8 styrking av etablerte bedrifter, 4 nyetablering, 1 videreutvikle biprodukter, 1 vekstsatsing, 1 markedsarbeid og 3 saker ble innvilget etter tilleggsprotokoll 20.09.2010 til Reindrifftsavtalen 2010/2011, til ekstraordinær profilering og salg av rein fra Finnmark. Til sist 2 utviklingsprosjekter på marked og 1 FRAM-Rein som går på kompetanse.

I tillegg kommer 2 saker gjeldende bevilgning til administrasjon av programmet. Det er bevilget 1,2 mill. kroner til dekning av administrative kostnader for 2010, noe som medfører en total bevilgning på kr 12 449 780,-.

Satsingsområdene er vekst i bedrifter, kompetanse, markedsfokus og styrking av salgs- og profileringstiltak.

- Læringsaktiviteter gjennomført i 2010

Fokus i 2010 har vært oppstart av FRAM-Rein, som har gjennomført 3 av 6 bedriftssamlinger dette året.

- Andre utviklingsaktiviteter i regi av programmet

Det er i 2010 gjort to bevilgninger for å profilere ulike bedrifter. Det ene i forbindelse med Kokkemesterskapet i Nord-Norge som hadde reinkjøtt som hovedrett og det andre i forbindelse med det Internasjonale Polaråret (IPY). Her var fokus på produkter, marked og samarbeid. Det 5-årige prosjektet på nedgraving av slakteavfall fra rein, er nå inne i avslutningsfasen og vil bli evaluert i 2011.

b. Effekter av programmet

Kundeeffektundersøkelsen viser at Reinprogrammet har meget høy addisjonalitet og det er også graden av tilpasning til bedriftens behov. Omsetningen går primært til det regionale marked og alle forventer økning i omsetningen til de ulike markedene og antall ansatte. Samtlige oppgir at prosjektet i stor grad er viktig for bedriftens overlevelse og lønnsomhet.

7.2 Ressursbruk

Til administrasjon er det budsjettet 1,2 mill. kroner og til tiltak 6,5 mill. kroner. I tillegg er det overført vel 2,8 mill. kroner fra 2009, og annulleringer av tidligere tilsagn tilsvarende 2,5 mill. kroner, slik at total disponibel ramme i 2010 var på 13 mill. kroner. Forbruket i 2010 var totalt 12,4 mill. kroner, over LMD kapittelpost 1151.51.

7.3 Har programmet bidratt til å styrke internasjonalt fokus i bedriftene?

Det er ikke gjennomført egne tiltak knyttet til dette.

7.4 Kvinnesatsing

Kvinner er en prioritert målgruppe i programmet, synliggjort ved nytt delmål om å styrke satsinga på biprodukter. Drøye 50 % av tilskuddskronene i 2010 er kjennetegnet med kvinnekryss.

7.5 Miljørettede prosjekter

Avfallshåndtering fra rein omfatter vurderinger av direkte art, ved registrering av forurensing og biologisk påvirkning. Prosjektet omfatter også vurderinger av indirekte art, ved redusering av transport.

7.6 Risikofaktorer/utfordringer

Som tidligere nevnt, inneholdt Reindrifftsavtalen støtteordninger med krav til å levere rein til et lite antall "listeførte slakterier". Dermed kunne ikke reindriften benytte andre omsetningskanaler. Vi registrerer at selv om det er blitt endringer i regelverk med bortfall av målpris og markedsregulator, er strukturen og dynamikken i verdikjeden mye den samme som tidligere.

Kundeporteføljen i VSP-Rein kan grovt deles i to grupper:

1. Levebrødsbedrifter med formål å selge egenproduksjon.
2. Småskala matprodusenter med vekstfokus/potensiale.

Bedrifter i gruppe 1 er typiske duodjiutøvere, spekematprodusenter, eller tilknyttet reiseliv. Disse har som mål å gi en biinntekt til ordinær reindrift og/eller gi mulighet for flere familiemedlemmer å tilhøre siidaandelen. Dette er viktige kvinnearbeidsplasser. Enkelte feltslakteri kan også kategoriseres hit. Gruppe 1 er lite prissensitiv og har oftest et lokalt marked. Behovene uttrykkes ofte som små investeringer til ulike formål. Felles aktiviteter i regi av VSP-Rein er utfordrende da reindriften styrer store deler av tidsbruken for disse bedriftene.

Bedrifter i gruppe 2 har fokus mot industri, typisk AS. Målet er å skape arbeidsplasser og fortjeneste på grunnlag av produkter fra rein. Reineierne ønsker bedre priser, men ikke nødvendigvis mer arbeid. Bedriftene har ansatte uten reindrift som hovedinntektskilde. Gruppe 2 forsøker å befestes seg i det nasjonale markedet. De uttrykker behov for mer kompetanse på flere områder.

7.7 Samarbeid internt i IN og mellom andre virkemiddelaktører

Internt har VSP-Rein etablert et samarbeid på finansiering med alle distriktskontor i hele reindriftsområdet når det gjelder FRAM-rein. Det er fortsatt viktig å informere om at reinprogrammet er en spesifikk satsing, i tillegg til INs øvrige tilskuddsordninger.

Det er opprettet faste samarbeidsmøter med RUF. I 2010 ble det imidlertid ikke avholdt et slikt møte grunnet at både styringsgruppa i VSP-Rein og styret i RUF skulle oppnevnes på nytt. Det ble vurdert at styrene først skulle få anledning å ha egne møter.

Årets virksomhet har ikke lagt grunnlag for spesielt samarbeid med Sametinget utover ordinær saksbehandling.

7.8 Gjennomførte eksterne evalueringer i 2010 (før-, følge-, midtveis- el. sluttevaluering)

Ingen evalueringer i 2010.

7.9 Programutviklingsaktiviteter i 2010

Programmets innhold er ikke endret i perioden. Oppfølging/styrking av de allerede etablerte bedriftene økes, og nyetableringer har fortsatt vært aktuelle. Delmålet om biprodukter synes å føre til større fokus, men det er usikkerhet om det gir seg utslag i økt antall kvinnearbeidsplasser.

Tilleggsavtalen til reindrifftsavtalen september 2010 medførte at resterende midler tilsvarende 1,3 mill. kroner ble bundet opp til dette. Det er for tidlig å si noe om effekten av denne satsingen ennå.

7.10 Vurdering av om programmet skal videreføres, videreutvikles eller avsluttes

Da programmet ble igangsatt i 2001 satte man som mål at det minst burde vare i 10 år, eller like lenge som VSP-MAT, Situasjonen i reindrifta i 2010 har vært høyt reintall og omsetningsproblemer. Det betyr at det fortsatt er viktig med strategisk arbeid for å styrke/opprette nye markedskanaler.

VSP-Rein støttede bedrifter med fokus på dagligvaremarkedet har også merket treghet i markedet. De mindre bedriftene med kun lokale markeder har solgt som tidligere. Det er fortsatt et behov for videreutvikling. Behovet for å arbeide mer proaktivt og etablere nettverk er fortsatt til stede. Dette er to meget krevende arbeidsformer som vil fordre en del ressurser. Det vil være avtalepartene i reindrifftsavtalen som vedtar programmets videre skjebne.

7.11 Gode historier/eksempelcases fra 2010

FRAM-Rein

VSP-Rein er meget fornøyd med å ha kommet i gang med dette kompetansetilbudet. FRAM-Rein er samfinansiert mellom VSP-Rein og Innovasjon Norges distriktskontor fra Hedmark i sør, Trøndelagsfylkene, Nordland, Troms og Finnmark i nord, med til sammen 10 deltakere fra de samme fylkene.

FRAM er Innovasjon Norges landsdekkende kompetansetilbud innen bedriftsutvikling, ledelse og strategi. FRAM retter seg mot små og mellomstore bedrifter med

vekstpotensiale. Hensikten er å øke målgruppens langsiktige konkurransekraft, lønnsomhet og innovasjonsevne. Dette oppnås gjennom oppdatering av kunnskap, erfaringsutveksling med andre deltagerbedrifter, samt leder-til-leder prosesser med en av FRAMs ca. 100 kvalitetssikrede rådgivere.

FRAM-Rein hadde sin første samling 9.-10 februar i Tromsø. 10 bedrifter fra Hedmark i sør til Tana i Øst-Finnmark i nord, var samlet.

(Foto: Svein Ole Granefjell)

Siden har det vært gjennomført en samling i Alta i Finnmark og en tredje samling som også ble holdt i Tromsø i oktober. FRAM-Rein fortsetter i 2011, med fjerde samling i Stjørdal i Nord-Trøndelag.

Deltakerne har masse lovord, selv om det har vært noe variert deltakelse. Resultatledelse AS som er gjennomføringsansvarlige, innrømmer at det er litt nytt og utfordrende at deltakerne er såpass opptatte i fjellet med reindrifta, og at perspektivet også blir annerledes når hensynet til reinen kommer først.

Vekstsatsing VSP-Rein

I 2010 igangsatte VSP-Rein en egen satsing på vekst i bedrifter. Malen er hentet fra VSP-Mat, og det vurderes aktuelt for 1 til 2 bedrifter per år. Aktuelle bedrifter innenfor vekstsatsingen må ha et identifisert eller sannsynliggjort verdiskapingspotensial, vilje og evne til vekst samt konkrete planer – dvs. utviklingsaktiviteter og prosjekter - som skal bidra til å realisere dette potensialet. En forutsetning er at INs medvirkning har en utløsende effekt for bedriftenes aktiviteter. Det vil si at vekstkapitalen enten bidrar til at

aktiviteter som ellers ikke ville blitt gjennomført faktisk blir det, at aktivitetene blir gjennomført raskere enn de ellers ville gjort, eller med et større omfang enn uten vår medvirkning. Dette er i tråd med INs generelle policy for bedriftsrettede finansielle virkemidler.

I 2010 ble første søknad innvilget, som gikk til *Arctic Rein og Vilt AS (bildet)*, Mo i Rana, Nordland. Bedriften var i 2010 hovedleverandør av reinkjøtt til kokkemesterskapet i Nord-Norge. Satsingen gir også bedriften muligheter til å profilere seg på arrangement som SMAK 2011.

(Foto: Svein Ole Granefjell)

3.19 Utviklingsprogram for grønt reiseliv

1. Kort beskrivelse av programmet

Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv skal bidra til å videreutvikle de ressurser som gården og bygda rår over. Målet er økt verdiskaping og bedriftsøkonomisk lønnsomhet i reiselivsrettede aktiviteter på gården og i bygda, basert på mat, kultur, natur og aktivitetsbaserte opplevelser. Utviklingsprogrammet er en del av Landbruk- og Matdepartementets strategi for næringsutvikling, "Ta landet i bruk", og finansieres via jordbruksavtalen.

Det kan gis tilskudd til nasjonale og regionale utviklingsprosjekter samt lokale og regionale pilotprosjekter som kan ha overføringsverdi for andre prosjekter og satsinger. Tiltak som kan finansieres gjennom programmet er produkt- og kompetanseutvikling, samarbeidsprosjekter, nettverk og alliansebygging.

En viktig del av utviklingsprogrammets virksomhet er nasjonal og internasjonal markedsrettet arbeid der profilering og markedsføring står sentralt. Bygdeturisme-kampanjen og *Håndplukket* retter seg mot det norske markedet, mens temaprojektene er fokusert på det internasjonale markedet. Markedsførings- og nettverksaktivitetene planlegges og gjennomføres i samarbeid med næringen, samt etter råd og innspill fra Faglig Møtearena Reiseliv (FMR).

2. Beskrivelse av formål/målsetning

Den økonomiske rammen for programmet fastsettes i de årlige jordbruksforhandlingene. Programmets rammer for oppstartsåret 2007 var 25 mill. kroner, for 2008 var den 23 mill. kroner, og for 2009 og 2010 18 mill. kroner. I tillegg kommer eventuelle overføringer.

Formålet med programmet er å legge til rette for utvikling av reiselivsrelatert aktivitet på gården og i bygdenorge. Gjennom kompetansebygging, nettverksjobbing, samarbeid og utvikling skal prosjektene bidra til å bygge kompetanse og gi flere inntektskilder for bonden og bygdesamfunnet, og slik bidra til en styrking av økonomi og robusthet. Det kan gis tilskudd til nasjonale og regionale utviklings- og samarbeidsprosjekter samt lokale, regionale og nasjonale pilotprosjekter med overføringsverdi.

Tiltak som kan finansieres gjennom utviklingsprogrammet er produkt- og kompetanseutvikling, samt samarbeid, nettverk og alliansebygging. Fellesmarkedsføring av det bygdebaserte reiselivet, nettverksprosjektet *Håndplukket* og de internasjonale temaprojektene for vandring og fiske finansieres også via dette programmet.

3. Samfunnsøkonomisk utfordring

Utviklingsprogrammet utgjør en sentral del av omstillingsarbeidet i norsk landbruk, der målsetningen er å utvikle nye næringer og næringsveier som kan gi bonden og bygdesamfunnet flere inntektskilder i en tid med betydelige strukturelle endringer. Landbruket er med sin geografiske spredning av særlig stor betydning for verdiskapingen i distriktene. Utover den tradisjonelle landbruksproduksjonen, ivaretar landbruket samtidig kulturlandskapet som gjør bygdene til attraktive bosteder og interessante reisemål for turistene. Samtidig er landbruket en svært viktig kulturbærer. Den internasjonale trenden viser en økende etterspørsel etter naturbaserte opplevelser, lokal mat og miljøvennlige tilbud, verdier og kvaliteter som gårdene og bygdene kan tilby. Når

den norske naturen skal fylles med verdifullt innhold og opplevelser står denne typen bedrifter og kulturbærere helt sentralt.

Det bygdebaserte reiselivet består av mange små enheter. Programmet prioriterer tiltak som stimulerer til samarbeid og arbeid i nettverk som bidrar til utvikling og profesjonalisering av bedrifter og tjenester for å kunne imøtekomme en stadig mer kravstor og krevende kundegruppe.

4. Målgruppe

Målgruppene for programmet er:

- Tilbydere og bedrifter i det bygdebaserte og landbrukstilknyttede reiselivet som driver virksomhet innen overnatting, servering og natur- og kulturbaserte aktiviteter og opplevelser.
- Aktører i nettverk, samarbeids- og utviklingsprosjekter innen bygdeturismen og mellom bygdeturismen og det tradisjonelle reiselivet.
- Fag- og næringsorganisasjoner som er engasjert innen landbruk og reiseliv.

5. Kundebehov

Utfordringen er å utvikle profesjonelle aktører med konkurransedyktige og markedsrettede produkter av høy kvalitet som kan "pakketeres", markedsføres og tilgjengeliggjøres til de rette målgruppene.

Mange aktører innen bygdeturisme driver reiselivsvirksomhet kombinert med annet arbeid. Dette gir spesielle utfordringer for organisering av, og tilrettelegging for, virksomheten og reiselivssatsingen. De geografiske avstandene er ofte store, og mange aktører jobber i stor grad hver for seg. Det er derfor svært viktig å bidra til utvikling av arenaer for samhandling og møteplasser som kan stimulere til økt kompetanseutveksling og vekst i næringen.

Det bygdebaserte reiselivet har et potensial for økt lønnsomhet gjennom samarbeid og profesjonalisering. Det er behov for kompetansetilbud tilpasset denne typen bedrifter, for eksempel innen forretningsutvikling, pakking av opplevelser og reiselivsprodukter, vertskapsrollen, merkevarebygging, internasjonalisering samt distribusjon og salg. Her har Innovasjon Norge i dag et bredt tilbud av ulike kompetanseprogrammer. Tilsvarende utfordringer som i reiselivet forøvrig er knyttet til finansiering av fellesgoder og infrastrukturtiltak.

6. Innhold

Følgende tiltaksområder er definert:

- Produktutvikling og infrastruktur, kompetanseutvikling, markedsføring samt samarbeid, nettverk og allianser.
- Produktutviklingstiltak kan omfatte kvalitetssikring, videreutvikling av tematiske satsinger (som vandring, sykling, fiske, helse og velvære) og samarbeidsløsninger i utmark som kan resultere i helhetlige løsninger og reiselivsprodukter.
- Det skal gjennomføres markedsføringsprosjekter og –kampanjer i Norge og i andre definerte internasjonale satsingsmarkeder.
- Kompetansetilbud skal være tilpasset det bygdebaserte reiselivet, på områder som forretningsutvikling, marked, vertskapsrolle, distribusjon og internasjonalisering.

Utviklingsprogrammet kan støtte gode og effektive samarbeidstiltak som bidrar til å øke samhandlingen og verdiskapingen i det bygdebaserte reiselivet.

7. Rapportering for 2010

7.1 Grad av måloppnåelse i forhold til måltall for 2010

a. Aktiviteter i 2010:

Et økt fokus på, og markedsføring av, programmet har medført økt etterspørsel, og rammen for programmet er i praksis disponert for 2010.

Den samlede tilgjengelige rammen for programmet i 2010 var på totalt 21 mill. kroner bestående av den fastsatte rammen for 2010 på 18 mill. kroner, samt den overførte, ubenyttede rammen fra 2009 på 3 mill. kroner. Det ble i 2010 bevilget totalt 13,1 mill. kroner til markedsførings-, nettverks- og temaprojektene fordelt med 3,4 mill. kroner til temaprojektene vandring og fiske, 1,2 mill. kroner til nettverksprosjektet *Håndplukket*, 6,5 mill. kroner til markedsføringskampanjen *Bygdeturisme* og 2 mill. kroner til *Norgeskampanjen* (overordnet Norgesprofilering).

Tiltak som finansieres gjennom *utviklingsprogrammet*, utover tema- og markedsføringsprosjektene, er samarbeid, nettverk og alliansebygging samt produkt- og kompetanseutvikling. Det ble i 2010 innvilget søknader for 7,4 mill. kroner til totalt 10 prosjekter, mot totalt 23 prosjekter i 2009. En søknad ble i 2010 trukket og to søknader ble returnert/ avslått. Oppmerksomheten rundt programmet og etterspørselen etter midlene har steget som et resultat av aktiv markedsføring av programmet, men flere potensielle søkere oppgir at de er forhindret fra å søke på grunn av at alle bevilgninger fra programmet må gis etter EØS-reglene for bagatellmessig støtte.

Temastrategi

Det er i 2010 utarbeidet en ny strategi for arbeidet med å fylle naturen med aktiviteter og opplevelser. Innovasjon Norge vil med denne strategien gjøre Norge tydeligere og mer synlig som reisemål for turister med spesielle interesseområder (special interest) innenfor noen utvalgte aktive opplevelser i naturen. Special interest turister er de som velger reisemål for å drive en aktivitet, for eksempel vandre, fiske eller sykle.

Satsingen deles i to prosjekter, et produktutviklingsprosjekt og et markedsføringsprosjekt. Gjennom produktutviklingsprosjektet skal vi bidra til å utvikle et bredt spekter av kvalitetsprodukter innen utvalgte aktive naturopplevelser. Gjennom målrettet og innovativ kommunikasjon skal vi fortelle special interest turistene hvorfor de skal komme til Norge og hva Norge kan by på.

Målgruppen for satsingen er 1) tilbydere og aktører som leverer produkter til special interest turistene innenfor de utvalgte aktivitetene og 2) special interest turister. Målet med satsingen er å øke antallet special interest turister til Norge, og å få flere gjester til partnerne i våre prosjekter.

Aktivitetene er prioritert i tre kategorier; 1. Markedsføring, 2. Produktutvikling og 3. Overvåkingsaktiviteter. Vi fokuserer på store aktiviteter, som trekker et større antall turister, men vil også trekke frem nisjeaktiviteter som kan være med og bygge Norge som en attraktiv destinasjon for aktive opplevelser i naturen. Aktivitetene er både soft adventure (krever lite forkunnskaper og har liten risiko) og hard adventure (krever kunnskap og erfaring og har et element av risiko).

I satsingen skal Innovasjon Norge etablere målinger slik at vi kan måle effektene av det arbeidet vi gjør.

b. Effekter av programmet i 2010:

Midler brukt til tema- og markedsføringsprosjektene er i hht. budsjett, der det ble bevilget 13,1 mill. kroner. Prosjektene/kampanjene ble gjennomført som planlagt med

aktiviteter som skissert i handlingsplanen i samarbeid med deltakerne og eventuelt andre samarbeidspartnere.

Bygdeturismekampanjen

Avsetningen til Bygdeturismekampanjen ble benyttet i en bred kampanje i flere kanaler i perioden april - september. Kampanjen hadde hele 360 deltagere, noe som er ny rekord og 100 flere enn i 2009, og var samkjørt med Norgeskampanjen for utnyttelse av synergieffekter innen følgende aktiviteter; Norgesbilag/DM, print- og nettannonser, diverse magasiner samt PR-kampanje og kunnskapsbyggende nyhetsbrev til deltakerne. En av målsetningene er at deltagende bedrifter skal få stadig økt kompetanse om markedsføring og bruk av internett i kommunikasjon med kunden. Et eksternt firma ble benyttet til å gi deltakerne økt kompetanse om bruk av web og sosiale medier i markedsføringen. Samarbeid med sentrale aktører som Din Tur, Den norske turistforening og Sykkelturisme i Norge er veldig positivt og bidrar til å skape bredde i satsingen.

Av midlene ble 2 mill. kroner benyttet til overordnet profilering av Norge.

Evalueringen av Bygdeturismekampanjen viser at ca. 43 % har opplevd sterk/moderat økning i forhold til fjoråret. 65 % oppgir at de er svært fornøyd/fornøyd med deltagelsen, og 78 % oppgir at de ønsker å delta også i neste års kampanje.

Som en kort oppsummering av årets kampanje kan vi slå fast at kampanjen har vært vellykket, selv om det alltid vil være grunnlag for forbedringer. Det synes som om vi har truffet riktig når det gjelder valg av media. Annonsene har hatt god synlighet. At så mange som 78 % ønsker å være med neste år også viser at deltagerne mener at å være med i kampanjen er et positivt bidrag til egen markedsføring, og at man får mye igjen for en liten deltakeravgift.

Både de kvalitative og kvantitative mål for kampanjen ble stort sett nådd:

- Bred deltagelse fra tilbyderne med 360 deltagere, hvilket var langt over forventet antall. Deriblant betydelige aktører som Din Tur, Den Norske Turistforening, STIN, Norske Bygdeopplevelser, Hanen (tidligere Norsk Bygdeturisme og Gardsmat)
- Over 50 % tidligere deltagere – her var antallet nærmere 100 %
- Økt kompetanse i bruk av internett (5 leksjoner i e-læring)
- Antall besøk på visitnorway.no ligger noe lavere i forhold til samme periode i fjor, hvilket antagelig skyldes at vi i år hadde færre aktiviteter på nettet
- Synliggjøring av prosjektdeltakerne i kampanjen sammen med øvrig reiseliv, gjennom mediene og på visitnorway.no
- Gjennomføre en kampanje som øker oppmerksomheten og bruken av gårdstilknyttede tilbud i Norge

Hvis man ønsker å satse i dette markedet er deltagelse i Bygdeturisme-kampanjen en rimelig inngangsbillett til å bli bedre kjent blant forbrukerne. Gjentakelser er viktig for gjenkjennelsen, og her spiller attraktive og selgende budskap, og ikke minst bilder, en vesentlig rolle.

Håndplukket

I 2010 var 15 bedrifter med i prosjektet. De kvantitative målene for 2010 var:

- Opprettholde total, netto omsetning på 2009 nivå med utgangspunkt i eget budsjett,
- opprettholde netto omsetning på møtemarkedet på 2009 nivå med utgangspunkt i eget budsjett og
- få minimum 5 medieoppslag per bedrift.

Her er en oversikt over aktiviteter gjennomført 2010:

- Møtebørsen Norge 2010 i januar
- Rubrikkannonse i DN – kurs & konferanse kalender
- Div. annonser i ulike bilag/tun-media sine nettsider
- Google søkeordannonsering (tilrettelagt og spisset kampanje)
- Nettverksmøter x 4
- Opprettelse og drifting av Facebookside for HP
- Foto/tekst v/Esten og A-K Strøm - ta bilder/skrive tekst hos alle deltakere
- Markedsundersøkelse K & K
- Kokkekurs for tidligere og nåværende HP kokker
- Diverse (HP annonse på visitnorway.no, artikler i ulike magasin, arbeid med ny prosjektperiode, Møtebørsen 2011, arbeid med Håndplukket BA)

Nettverksmøter

- Ongajoksetra, 14.-16. februar - tema: Innføring i sosiale medier
- Bekkjarvik Gjestgiveri, 14.-16. april – tema: Workshop sosiale medier
- Hoel Gård, 5.-7. september – tema: "Avgiftssystemet innen reiseliv - gjennomgang av revisor" og presentasjon og gjennomgang av markedsundersøkelsen på k&k markedet v/Synnovate
- Knutholmen 7.-9. november – tema: Fellesmøte med nåværende og tidligere deltagere i HP. Gjennomgang av merkevaren og konkretisering av ønsker og felles verktøy for HP i 2011 og fremover.

På 3 av 4 møter har reiselivskontakt på distriktskontor holdt presentasjon/deltatt på deler av møte.

Aktiviteter er i all hovedsak blitt gjennomført iht. planen. Et planlagt kunde- og eller pressearrangement i tilknytning til kokkekurset ble skrinlagt pga. at aprilmøte der dette skulle planlegges ble avkortet pga. askeskyen fra Island.

Per-Gynt Gården trakk seg ut av prosjektet i august grunnet ny driftsform, blant annet at de ble tilknyttet et eventbyrå der kundene må ha opprettet en konto for at gården skal kunne benyttes som arrangementssted.

Det har vært en engasjert og aktiv gruppe, og flere vil nok jobbe sammen fremover også.

Temaprojekt vandring

Det er et stort og variert tilbud av vandreprodukter i Norge. Det finnes noen relativt store organisasjoner med gode produkter, erfaring med internasjonale markeder og høy kompetanse, men flertallet av norske vandretilbydere er allikevel små destinasjoner og bedrifter med begrenset erfaring internasjonalt. I 2009 lanserte vi for første gang et internasjonalt vandreprosjekt. Prosjektet var strukturert i delprosjekter for å sikre at både små, uerfarne bedrifter så vel som de store, mer erfarne bedriftene kunne delta og dra nytte av prosjektet.

Hele 43 deltagere fra hele landet deltok i kampanjen i 2010. Det er en kraftig økning fra 2009, da det var 29 deltakere. Deltakerne representerer alt fra destinasjonsselskaper til enkeltbedrifter. Kampanjen ble lansert i seks land; Sverige, Danmark, Tyskland, Nederland, UK, og Frankrike. Hoveddelen av kampanjen var lik på tvers av markedene (katalog, produktmanual, visitnorway.no osv.), men hvert marked hadde også et budsjett for markedsspesifikke tiltak.

Da prosjektgruppen var veldig stor var det helt umulig å involvere alle i diskusjoner og komme frem til en konsensus mht. fremdrift i prosjektet. På grunn av størrelsen på prosjektet ble det etablert en arbeidsgruppe som i brede trekk representerte

landsregionen i tillegg til personer som sitter på spisskompetanse innen vandring. Gruppen jobber med koordinering i sin region og strategisk fremdrift.

Det ble sendt ut et questback skjema hvor vi ba deltagerne rapportere ift. om de hadde sett positive resultater i sin bedrift som et direkte resultat av prosjektet. Det er stort sett positive tilbakemeldinger til prosjektet, og 50 % sier de har fått en økning i turister fra satsingsmarkedene. Katalogen, presseturer og visningsturer for turoperatører får spesielt gode tilbakemeldinger fra deltakerne. Det ble arrangert en studietur til Pyreneene for prosjektets deltakere, og denne turen var meget vellykket.

Innovasjon Norge bevilget høsten 2010 penger til et prosjekt som skal etablere en nasjonal mal for skilting og gradering av turløyper. Prosjektet er ledet av Innovativ Fjellturisme AS, og prosjektgruppen er bredt sammensatt av sentrale representanter for vandredrifter og organisasjoner i Norge. Prosjektet vil bidra til å heve kvaliteten på det norske vandreproduktet. Målet er at 15 av de største vandredestinasjonene skal ta i bruk malen innen 2012. Mange er allerede i gang eller har innført malen.

Temaprojekt fiske

Fiskeprosjektet var i 2010 et kombinert prosjekt med både sjøfiske og innlandsfiske i samme prosjekt. Prosjektet ble i 2010 utvidet til å dekke seks markeder; Tyskland, Nederland, Sverige, Danmark, Russland og Storbritannia.

Det var i 2010 totalt 30 deltakere med i prosjektet. Mange av disse tilbyr både sjøfiske og innlandsfiske.

Gjennom en spørreundersøkelse gjennomført blant prosjektdeltakere svarte 50 % at de hadde opplevd en vekst i antall besøkende fra satsningsmarkedene. Katalogen og visitnorway.no-sidene får bra score, men det er pressebesøk og besøk fra turoperatører som får best score i undersøkelsen.

7.2 Ressursbruk

Av disponibel ramme på 21 mill. kroner bestående av den fastsatte rammen for 2010 på 18 mill. kroner samt overførte ubenyttet ramme fra 2009 på 3 mill. kroner, er det bevilget 20,7 mill. kroner. Ubenyttede midler på 0,3 mill. kroner overføres til 2011.

7.3 Har programmet bidratt til å styrke internasjonalt fokus i bedriftene?

I de internasjonale temaprojektene er det fokus på å opparbeide seg kjennskap til det aktuelle markedet(ene) og dermed styrke den internasjonale konkurransekraften. Temaprojektet vandring omfatter fra 2009 fem markeder, og fiske fire internasjonale markeder. Internasjonalt er det økt fokus på tematiske ferier.

7.4 Kvinnesatsing

Kvinner har ikke vært en spesielt prioritert målgruppe i disse programmene for 2009 og 2010, men det ble iverksatt tiltak for å styrke kvinneandelen i reiselivet generelt i 2008.

7.5 Miljørettede prosjekter

Det er ikke iverksatt egne miljørettede prosjekter innenfor tema- eller markedsføringsprosjektene, men satsingen på bærekraftig reiseliv er styrket og dette arbeidet gir overordnede føringer for reiselivssatsingen.

7.6 Risikofaktorer/utfordringer

Følgende kritiske suksessfaktorer er identifisert:

- Reiselivsnæringen og det bygdebaserte reiselivet er en fragmentert næring der det er en utfordring å samarbeide på tvers av bedrifter og næringer for verdiskaping og synergieffekter.

- Mange små bedrifter som driver næring i liten skala, gjerne kombinert med annen næring, noe som gjør at dette er en sårbar næring både i forhold til innsats, ressurser og ressursbruk samt økonomisk inntjening.
- Det er fortsatt en utfordring å finne gode samarbeidsprosjekter mellom det bygdebaserte, småskala reiselivet og det tradisjonelle reiselivet og reiselivsbedriftene.
- Det er en utfordring å gjøre programmet og mulighetene innenfor dette kjent i markedet, og deretter identifisere gode nasjonale prosjekter det bør satses på.

Stor fokus på produktutvikling. I evalueringen er det 59 % som oppgir at de har utviklet nye, eller endret eksisterende produkt i 2008. De aller fleste oppgir at dette er gjort på bakgrunn av egne ideer. Virksomhetene har problemer med å se hvordan prosjektene henger sammen med deres resultater. Mange har problemer med å målfeste utviklingen relatert til hvilke produkt og tjenester som faktisk har økt. En utfordring å stadfeste hvorvidt bedriftene faktisk får økt besøk på bakgrunn av markedsaktivitetene som har blitt gjennomført.

Det er nokså varierende kvalitet på bildene som deltakerne sender inn til bruk i kampanjene. Informasjonen om egen bedrift kunne nok i enkelte tilfeller være mer utfyllende og "selgende". Det kan være behov for å øke kompetansen og profesjonaliteten rundt synliggjøring av egen bedrift, markedsforståelse og produktutvikling relatert til komparative fortrinn.

Det er avgjørende at bedriftene selv innhenter nødvendig informasjon, for å kunne påvise om satsninger har hatt en direkte påvirkning på virksomhetenes økonomiske utvikling.

EØS-reglementet tolkes slik at alle bevilgninger over utviklingsprogrammet for grønt reiseliv må gis etter reglene for bagatellmessig støtte. Mange av potensielle søkere har nådd, eller er i nærheten av, grensen for hvor mye de har lov til å motta i bagatellmessig støtte. Det antas at dette er medvirkende til at søknadsomfanget har gått noe ned i 2010, og det er signalisert fra sentrale aktører i bygdeturismen at de ikke vil kunne søke om nye prosjekter i 2011.

7.7 Samarbeid internt i IN og mellom andre virkemiddelaktører

Programmene samarbeidet med andre programmer og satsinger i Innovasjon Norge, spesielt satsingene innen landbruk og reiseliv og mat og reiseliv.

Det er naturlig med et større integrert samarbeid mot film, dataspill, musikk, design og øvrige opplevelsesbaserte næringer samt sosiale medier, innenfor Innovasjon Norges satsing på kultur og opplevelse.

7.8 Gjennomførte eksterne evalueringer i 2010 (før-, følge-, midtveis- el. sluttevaluering)

Rambøll evaluerte temaprojektene *vandring* og *fiske* samt *Håndplukket* og *Bygdeturismekampanjen* i 2009/2010. Formålet var å undersøke de økonomiske resultatene til virksomhetene som inngår i satsingene. Undersøkelsen har også vurdert hvorvidt virksomhetenes økonomiske utvikling kan tilskrives aktivitetene i prosjektene.

Disse satsningene har som formål å øke verdiskapingen og den bedriftsøkonomiske lønnsomheten basert på mat, kultur, natur, og aktivitetsbaserte opplevelser, og er sentrale i utviklingsprogrammet for grønt reiseliv.

En kvantitativ breddeundersøkelse ble sendt til alle deltakere i 2009 og 2010 (evaluering av satsingene i 2008 og 2009). I tillegg er det gjennomført en kvalitativ dybdeundersøkelse der et begrenset antall virksomheter ble intervjuet. I 2009 ble breddeundersøkelsen sendt til 197 virksomheter, og i 2010 til 176 virksomheter. Til

sammen er det gjennomført dybdeintervjuer med 100 virksomheter fordelt på 2009 og 2010. Deltakerne i kampanjene er relativt modne som reiselivsbedrifter, 71 % av deltakerne oppgir at de har drevet reiselivsvirksomhet i mer enn 8 år. Ca. 40 % driver reiselivsvirksomhet i kombinasjon med landbruk eller gårdsdrift. Totalt 58 % kombinerer reiselivsvirksomhet enten med gårdsdrift eller annen virksomhet. 60 % av de som kombinerer med annen type virksomhet oppgir at de får 50 % av sin totale omsetning fra sin reiselivsrelaterte virksomhet.

Evalueringen viser at 91 % hadde forventninger til økt besøk/økt salg gjennom sin deltakelse, mens 65 % hadde forventninger til økt omsetning. Over 50 % av deltakerne kan vise til en positiv utvikling i omsetning. Henholdsvis 74 % og 79 % oppgir i "noen" eller "liten grad" at deltakelsen svarte til forventningene. Samtidig mener drøye halvparten at deres økning i omsetning i "noen grad" kan relateres til deltakelsen. Omsetningsøkningen relateres i hovedsak til overnatting og at det legges igjen flere kroner per gjest. 45 % av deltakerne forventet å få tilgang til et nyttig nettverk, og 35 % forventet å tilegne seg økt reiselivskompetanse gjennom deltakelsen.

27 % er i "meget stor" eller "stor grad" fornøyd med egen deltakelse og muligheten til å tilegne seg økt markedskompetanse. 19 % av de spurte sier at deres forventninger i "meget stor" eller "stor grad" har blitt møtt, mens majoriteten vurderer at deres forventninger har blitt møtt i mindre grad. 15 % sier at forventningene ikke er blitt innfridd i det hele tatt.

Overordnet sett er deltakerne i virksomhetsstudiet tilfreds med de satsningene de har deltatt i, og de resultater deltakelsen har gitt. Kun et fåtall oppgir at de i liten grad er tilfreds med deltakelsen i prosjektene eller kampanjen, og tallet har endret seg positivt siden 2008. 30 % er "i stor grad" fornøyd med deltakelsen sin, og igjen er dette endret seg positivt sammenlignet med forrige undersøkelse.

Utfordringer med markedsføringsprosjektene

Evalueringen viser at det for enkelte virksomheter ikke er samsvar mellom prosjektet/satsningen de deltar i og hva de forventer. Gapet mellom virksomhetens forventninger og satsningens innretning er et tegn på at kommunikasjonen om satsningenes målsetninger kan forbedres.

Virksomhetene har i tillegg til dels vanskeligheter med å se hvordan satsningen henger sammen med deres resultater. Mange har problemer med å målfeste utviklingen relatert til hvilke produkt og tjenester som faktisk har økt, og det er også en utfordring å stadfeste hvorvidt virksomhetene faktisk får økt besøk på bakgrunn av de markedsaktivitetene som har blitt gjennomført.

Innovasjon Norge vil i fremtiden etablere bedre system for målinger av effekten av kampanjer og markedsaktiviteter.

7.9 Programutviklingsaktiviteter i 2010

Det er stor variasjon innenfor deltakerne innenfor temaprojektene. For å imøtekomme et varierende behov hos aktørene ble temaprojektene innenfor fiske og vandring delt i tre ulike tilbud i 2009; og denne delingen er beholdt i 2010.

Produkttesting prosjekt – Bare produkttesting

Bedrifter som vurderer å lansere sine produkter og tjenester i utlandet, gjerne bedrifter med landbrukstilknyping.

Utviklingsprosjekt – Kompetanseheving og noe markedsføring

Små og mellomstore bedrifter med landbruks tilknytning, som har produkter tilpasset utenlands markedet.

Markedsføringsprosjekt – Fokus på markedsføring

Små og mellomstore bedrifter, destinasjonsselskap og turoperatører med produkter som er tilpasset utenlandsmarkedet.

7.10 Vurdering av om programmet skal videreføres, videreutvikles eller avsluttes

Søknadstilfanget de to siste årene har tatt seg sterkt opp, og det er både interesse og behov for programmet. Det økte fokus på aktiviteter i naturen, koblet med lokale matopplevelser, utgjør en svært viktig del av utviklingen i norsk reiseliv. Det er behov for fortsatt produktutvikling innen dette feltet, og utviklingsprogrammet er sentralt her.

Utfordringene i det bygdebaserte reiselivet er fortsatt mange. Det er behov for en revisjon av programmet for å oppdatere innholdet til dagens gjeldende overordnede føringer og strategier. Programmet anbefales videreført i innspill til jordbruksforhandlingene.

3.20 FORNY-programmet

1. Kort beskrivelse av programmet

FORNY programmet skal bidra til å dyktiggjøre og stimulere kunnskaps-/kompetansemiljøene i målgruppen til aktivt å søke etter kommersialiserbare forretningsidéer som kan danne basis for ny virksomhet. I samarbeid med øvrige deler av innovasjonssystemet skal FORNY bidra til å vurdere idébeskyttelse og kommersielt potensial og at nye forretningsidéer får en profesjonell foredling med effektiv assistanse gjennom selve etableringsfasen frem til at markedets aktører kan overta.

2. Beskrivelse av formål/målsetning

Hovedmål for FORNY er å:

- øke verdiskapingen ved å kommersialisere kunnskapsintensive forretningsidéer med stort verdiskapingspotensial,
- bidra til å endre holdninger og atferd i FoU-miljø slik at søk etter kommersialiserings-muligheter blir en integrert og prioritert oppgave i forskningsaktiviteten. Gjennom kommersialisering bør FoU-miljøets egeninntjening økes.

3. Samfunnsøkonomisk utfordring

Kommersialisering av FoU-resultater får stadig større fokus internasjonalt, bl.a. innen OECD. FoU-baserte forretningsidéer kjennetegnes av et stort verdiskapingspotensial i et internasjonalt marked og en krevende kommersialiseringsprosess, dvs. utvikling fra idé til etablert bedrift eller inngått lisensavtale. Markedsmekanismene er utilstrekkelige for å utløse dette potensialet og det er behov for offentlige virkemidler. FORNY vil bidra til at man oppnår ytterligere avkastning på de investeringene som tidligere er foretatt gjennom forskningsprosjekter, bidra til å videreutvikle dynamikken i næringslivet, bidra til å fylle verdiskapingsgapet samt bidra til å gjøre landet mindre råvareavhengig. Innovasjon Norge og Forskningsrådet driver FORNY som et felles program. Et landsdekkende nettverk av kommersialiseringsaktører er regionale operatører og således viktige aktører i det nasjonale og de regionale innovasjonssystemer.

4. Målgruppe

FoU-miljøer: Idékilden er innen universitet, høyskoler, sykehus og forskningsinstitusjoner hvor man i forskningsprosjekt, doktorgrads- eller hovedfagsarbeid utvikler resultater som kan danne basis for ny kommersiell virksomhet.

5. Kundebehov

For å oppnå de overordnede målene, skal programmet bidra til:

- å utvikle entreprenørholdninger og adferd i FoU-institusjoner, offentlig virksomhet og næringsliv, bl.a. ved å spre kunnskap om patentering og om muligheter for verdiskaping ved kommersialisering, samt aktiv stimulering til generering av FoU-baserte forretningsidéer.
- at det tilbys støtte i form av komplementær kompetanse, relevante nettverk og finansiering for å muliggjøre en profesjonell og effektiv kommersialiseringsprosess.
- å finansiere FoU-arbeid som kreves for å verifisere om spesielt krevende, nye forsknings- og teknologikonsept (f.eks. innen medisin/bioteknologi) i en tidlig fase er kommersialiserbare.

- å rekruttere effektive gründerteam og stimulere til økt kvinneandel.
- å utvikle og spre kunnskap om innovasjons- og kommersialiseringsprosesser.
- at det totale innovasjonssystemet tilfredsstillende de behov som kommersialiseringsprosjektene har i ulike utviklingsfaser frem til aktører i markedet kan overta.

6. Innhold

- Å utvikle entreprenørholdninger i FoU-institusjoner, offentlig virksomhet og næringsliv, bl.a. ved å spre kunnskap om patentering og om muligheter for verdiskaping ved kommersialisering, samt stimulere til generering av FoU-baserte forretningsidéer.
- Å bidra til at det tilbys støtte i form av komplementær kompetanse, relevante nettverk og finansiering for å muliggjøre en profesjonell og effektiv kommersialiseringsprosess.
- Å bidra til å finansiere FoU-arbeid som kreves for å verifisere om spesielt krevende, nye forsknings- og teknologikonsept (f.eks. innen medisin/bioteknologi) i en tidlig fase er kommersialiserbare.
- Å bidra til å rekruttere effektive gründerteam og til økt kvinneandel.
- Å utvikle og spre kunnskap om innovasjons- og kommersialiseringsprosesser.
- Å bidra til at det totale innovasjonssystemet tilfredsstillende de behov som kommersialiseringsprosjektene har i ulike utviklingsfaser frem til aktører i markedet kan overta.

7. Rapportering for 2010

7.1 Grad av måloppnåelse i forhold til måltall for 2010

Kommersielle Aktører (KA) opererer over hele landet med utgangspunkt i høgskole og universitetssentra.

- Det ble i 2010 presentert 63 kommersialiseringer hvorav 54 ble godkjent. Det var 17 etableringer og 37 lisenser
- FORNY arrangerte i 2010 en prosjektleder- og tre KA-leder samlinger med alle kommersialiseringsaktørene (KA)
- FoU-institusjonene og kommersialiseringsaktørene som mottok infrastrukturmidler i 2010 arrangerte totalt 147 kurs, konferanser og seminarer med til sammen over 1500 deltakere rundt om i hele landet.

7.2 Ressursbruk

Det ble budsjettert og forbrukt 8 mill. kroner fra Innovasjon Norge til programmet. Dette har fordelt seg med 7 mill. kroner til Forskningsrådet og 1 mill. kroner til administrasjon i IN.

7.3 Har programmet bidratt til å styrke internasjonalt fokus i bedriftene?

Det ble i 2006 igangsatt et pilotprosjekt for å gi en internasjonaliseringstjeneste til kommersialiseringsaktørene fra Innovasjon Norge-kontorene i London og Boston. Dette ble videreført etter pilotperioden og deretter avsluttet i 2009.

7.4 Kvinnesatsing

Det er gitt tilskudd til aktiviteter i universiteter og høgskoler for å stimulere til å øke den kvinnelige deltagelsen i programmet.

7.5 Miljørettede prosjekter

Protia AS, etablert av Birkeland Innovasjon og NTNU TTO i 2008, tok førstepremien på landsbasis i DnB NORs årlige konkurranse. Selskapet fikk prisen for sin membranreaktor som omdanner naturgass til flytende diesel. Protia AS vant også den regionale finalen for Oslo/Akershus i mai. Juryen kalte teknologien bak selskapet grensesprengende og sa at den er kunnskapsbasert næringsutvikling på høyt nivå.

7.6 Risikofaktorer/utfordringer

“Dealflow” av prosjekter fra universiteter og høyskoler er den kritiske suksessfaktoren til programmet i årene som kommer.

7.7 Samarbeid internt i IN og mellom andre virkemiddelaktører

Programmets TTO/KA samarbeider tett med lokale distriktskontorer for å ivareta det videre stafettløpet i verdikjeden. Norges Forskningsråd er den tyngste parten i programmet med antall mennesker i sekretariatet og bevilgninger. Samarbeidet fungerer godt.

7.8 Gjennomførte eksterne evalueringer i 2010 (før-, følge-, midtveis- el. sluttevaluering)

Det ble ikke gjennomført noen evalueringer i 2010, men i 2009 ble det utført en evaluering av NIFU STEP i samarbeid med Handelshøyskolen i Bodø, Menon Business Economics og Nordlandsforskning.

Evalueringsrapporten som ble overlevert Forskningsrådet i april 2009 påpeker at de direkte og målbare resultatene av FORNY som patenter, selskapsetableringer og lisenser er beskjedne. Samtidig er det problematisk å måle direkte resultater av et program som FORNY, siden programmet også har bidratt til flere indirekte resultater. FORNYs satsing på kommersialisering har sannsynligvis bidratt til å skape økt bevissthet om og nye holdninger til dette blant vitenskapelig ansatte.

Evalueringen konkluderer med at det er viktig å fortsette arbeidet, men at det bør gjøres en del endringer i hvordan satsingen foregår. Det vil være spesielt viktig å innføre et tydeligere skille mellom støtte til de gode ideene i seg selv og støtte til organisasjonene som skal hjelpe ideene frem. I tillegg vil det være nyttig med en tydeligere avklaring av programmets rolle og forhold til andre virkemidler.

7.9 Programutviklingsaktiviteter i 2010

For øvrig er det ikke gjort noen endringer i programmets innhold i 2010. Det har vært mer nødvendig å bygge opp rundt de virkemidlene som ble introdusert i programmet i 2007 som var Verifiseringsmidler og Kommersialiseringsstipend.

7.10 Vurdering av om programmet skal videreføres, videreutvikles eller avsluttes

Programperioden gikk ut i 2009 og en arbeidsgruppe og en referansegruppe gjorde en vurdering som konkluderte med en videreføring i en ny form i perioden 2011 til 2020 hvor Innovasjon Norge ikke vil inngå. Samtidig ble det anbefalt at 2010 skulle være et overgangsår med noen endringer.

7.11 Gode historier/eksempelcases fra 2010

GasSecure, etablert fra Sintef i august 2008, hentet inn over 70 mill. kroner i risikokapital og prosjektmidler fra Sintef Venture, Viking Venture, Pro Venture Seed og Investinor. Ved hjelp av disse midlene vil selskapet kunne bringe teknologien sin, verdens første trådløs gassdetektor for olje- og gassinstallasjoner, til markedet.

Bergen Teknologioverføring har sammen med psykolog Solfrid Raknes kommersialisert Psykologisk Førstehjelp, det første selvhjelpskonseptet for barn og unge med følelsesmessige problemer. Målgruppen er barn og unge i alderen 8-19 år, samt deres foreldre og helsepersonell involvert med aldersgruppen. Gjennom en avtale med Gyldendal vil skrinet bli allment tilgjengelig.

3.21 Programmet for Svensk-norsk næringslivssamarbeid (SNNS)

Programmet er avsluttet, og iht. oppdragsbrev for 2010 og statlig regelverk for ordningen, så har programmet blitt evaluert etter kriterier for måloppnåelse.

Rapporten heter "Sluttrapport – Utvärdering av programmet Svenskt-norskt Näringslivssamarbete" av 19.11.2010. Rapporten kan finnes på følgende lenke: <http://www.tillvaxtverket.se/>.

3.22 Sektorprogram Maritim utvikling

1. Kort beskrivelse av programmet

Midler til sektorprogrammet Maritim Utvikling går over kap. 2421 post 79 på Nærings- og handelsdepartementets budsjett. Tilskuddsordningen skal bidra til å styrke konkurranseevnen og øke verdiskapingen i de maritime næringene ved å støtte maritim utvikling og innovasjon. Målgruppe er bedrifter i alle størrelser, uavhengig av lokalisering, som er en del av eller har tilknytning til de maritime næringene.

2. Beskrivelse av formål/målsetning

Tilskuddsordningen skal bidra til at næringen gjennomfører prosjekter som tar sikte på å utvikle nye, lønnsomme og konkurransedyktige produkter, tjenester, produksjonsmetoder og markeder samt prosjekter som tar sikte på å styrke innovasjonsevnen i de maritime næringene gjennom økt samarbeid mellom bedrifter, kunnskapsmiljøer og myndigheter.

I 2010 hadde ordningen fire prioriterte områder:

- Avansert logistikk og transport
- Miljøprosjekter
- Maritim omdømme og profilering
- Krevende miljøvennlige operasjoner i Nord

3. Samfunnsøkonomisk utfordring

Tilskuddsordningen bidrar til å gjennomføre prosjekter som er samfunnsøkonomisk lønnsomme med stort potensial, men som har for lav bedriftsøkonomisk lønnsomhet til at bedriftene gjennomfører prosjektet uten offentlig støtte.

4. Målgruppe

Tilskuddsordningen retter seg mot bedrifter som er en del av eller har tilknytning til de maritime næringene, og omfatter således skipsverft, maritime utstyrproducenter, rederier, samt forskings-, tjeneste- og konsulentmiljøer.

5. Kundebehov

Ordningen bidrar til å styrke kundenes gjennomføring av prosjekter som omtales i punkt 2.

6. Innhold

Maritim Utvikling er et tilskuddsprogram rettet mot de maritime næringene i Norge. Målet er å styrke konkurranseevnen og øke verdiskapingen i de maritime næringene i Norge ved å støtte maritim utvikling og innovasjon.

7. Rapportering for 2010

NHD har i regelverket for denne ordningen gitt Innovasjon Norge spesielle føringer for rapportering til departementet for denne ordningen. Dette avsnittet bygger bl.a. på dette.

7.1 Grad av måloppnåelse i forhold til måltall for 2010

a. Aktiviteter i 2010:

I 2010 ble det bevilget kr 10 230 925 fra programmet, av dette gikk kr 9 230 925 til maritime prosjekter og kr 1 000 000 til Innovasjon Norges drift av ordningen.

Prioriterte områder i 2010

Prosjektenes fordeling ut fra prioriterte områder i 2010:

Prioritert område	Mill. kroner	Antall prosjekter
Avansert logistikk og transport	7,7	19
Miljøprosjekter	0,2	1
Maritimt omdømme	1,3	3
Krevende miljøvennlige operasjoner i Nord ⁹	0,0	0
Totalt	9,2	23

Kriterier for måloppnåelse, jf. ordningens regelverk

Antall prosjekter	: 23
Prosjektkategori	
Utviklingsaktiviteter før konkurransetadiet	: NOK 7 985 000
Tekniske forstudier	: NOK 1 245 000
Utvikling av ny type fartøy/prototyp	: NOK 0
Utvikling av nye komponenter og systemer	: NOK 4 825 000
Antall deltakere i prosjektene	: 150 ¹⁰
Type deltakere:	
Skipsverft	: 1
Utstysleverandører	: 20
Rederier	: 0
Forskningsmiljøer	: 0
Tjeneste- og konsulentmiljø	: 12
Utenlandske bedrifter	: 0
Store bedrifter	: 1
Mellomstore bedrifter	: 18
Små bedrifter	: 14

Incentiveeffekten

Incentiveeffekten vurderes oppfylt i alle prosjektene. Prosjektene vurderes ikke å ha blitt gjennomført i det planlagte omfang uten tilskudd fra Innovasjon Norge.

I.h.t. ordningens regelverk skal Innovasjon Norge i alle saker hvor det bevilges midler til store bedrifter vurdere incentiveeffekten av støtten. Ordningen finansierte i 2010 totalt 1 prosjekt til et selskap som er *stor bedrift* i.h.t EUs definisjon av store bedrifter, STX OSV Design AS.

⁹ Innovasjon Norge har registrert i kontakten med maritim næring gjennom 2010 at det er forskningsprosjekter innen krevende miljøvennlige operasjoner i Nord, men Innovasjon Norge har ikke registrert prosjekter innen det dette området som er naturlig å delfinansiere med dette programmet.

¹⁰ To prosjekter hadde spesielt stor deltakelse: Prosjekter i regi av Innovasjon Norge og det maritime omdømmearbeidet (se punkt 11): Kulturskole India, 40 deltakere og Kulturskole Brasil, 80 deltakere.

Kort omtale og vurdering av incentiveeffekten av prosjektet med STX OSV Design AS:

Tilskudd : NOK 1 000 000
 Selskapet er en del av STX Europe konsernet som hadde følgende nøkkeltall fra 2008:
 Omsetning : NOK 31 496 millioner
 Balanse : NOK 33 635 millioner
 Ansatte : 15 500 personer

Prosjektet vurderes ikke å ha blitt gjennomført i det planlagte omfang i dette selskapet i konsernet uten støtte fra Innovasjon Norge. Incentiveeffekten vurderes derfor som oppfylt.

Geografisk fordeling av prosjektene

Fylke	Antall prosjekter	Bevilget beløp 2010
Møre og Romsdal	9	3 641 000
Hordaland	4	1 370 000
Agder	2	655 000
Vestfold	2	364 000
Akershus	3	1 900 000
Nasjonalt	3	1 300 000
SUM	23	9 230 000

Prosjektene er utviklingsaktiviteter i hele verdikjeden fra innovasjon til marked.

b. Effekter av programmet:

Det foreligger ikke resultater fra kundeeffektundersøkelse om effekten av programmet. Programmet planlegges evaluert i 2011.

7.2 Ressursbruk

Programmet finansieres over Nærings- og handelsdepartementet, kap. 2421 post 79.

7.3 Har programmet bidratt til å styrke internasjonalt fokus i bedriftene?

Maritim næring i Norge er svært konkurranseutsatt. Alle prosjektene i programmet vurderes å ha bidratt til å styrke det internasjonale fokuset i bedriftene og bedriftenes internasjonale konkurransekraft.

7.4 Kvinnesatsing

Kvinneprosjekter er ikke en del av de fire prioriterte områdene i programmet. Det ble i 2010 gjennomført to prosjekter som kvalifiserer i Innovasjon Norges satsing Kvinner i fokus.

7.5 Miljørettede prosjekter

Et av programmets målområder er maritime miljøprosjekter. Det ble i 2010 gjennomført 1 maritimt miljøprosjekt, med totalt tilskudd på 175 000 kroner.

7.6 Risikofaktorer/utfordringer

Programmet vurderes å ha nådd sine målsettinger i 2010. Programmet er systematisk gjort kjent i maritim næring siden det ble startet i 2006 gjennom kundekontakt, internett og deltakelse på maritime møteplasser.

7.7 Samarbeid internt i IN og mellom andre virkemiddelaktører

Det er et godt samarbeid internt i Innovasjon Norge. I 2010 har Innovasjon Norges maritime tverrgående teamet og det maritime nettverket vært aktive i prosjektvurderingsfasen. Norges forskningsråds programkoordinator for MAROFF-programmet er en del av Innovasjon Norges tverrgående maritime team.

7.8 Gjennomførte eksterne evalueringer i 2010 (før-, følge-, midtveis- el. sluttevaluering)

Det er ikke gjennomført eksterne evalueringer i 2010. Innovasjon Norge planlegger å gjennomføre en evaluering i 2011.

7.9 Programutviklingsaktiviteter i 2010

Prioriterte områder som tidligere år.

7.10 Vurdering av om programmet skal videreføres, videreutvikles eller avsluttes

Programmet videreføres i 2011. Programmet har god oppmerksomhet fra næringen i den maritime MARUT prosessen hvor både næringsliv, myndigheter og virkemiddelapparatet er engasjert.

7.11 Gode historier/eksempelcases fra 2010

Maritimt omdømmearbeid

Det maritime omdømmearbeidet i regi av Innovasjon Norge og med god deltakelse fra maritim næring arbeidet gjennom 2010 med følgende områder:

- Håndbok for maritim næring i arbeid med omdømme og merkevarebygging. Arbeidet med boken ble sluttført tidlig i 2011 og den vil være fritt tilgjengelig for næringen. Det blir opp til næringen fra 2011 å ta dette i bruk og implementere omdømmearbeidet i den enkelte bedrift.
- Som en del av arbeidet med maritimt omdømme håndboken ble det utarbeidet en logo som norsk maritim næring kan ta i bruk for generisk markedsføring av Norge i utlandet. Det vil i 2011 bli gjennomført to pilotprosjekter sammen med maritim næring for å prøve dette ut.
- Kulturskole om andre land. Det ble gjennomført kulturskoler for maritim næring i Norge med orientering om hvordan en best samhandler med maritim næring i Brasil og India. Denne aktiviteten ble godt mottatt i næringslivet.
- I Møre og Romsdal ble det gjennomført et maritimt omdømme pilotprosjekt med flere bedriftsdeltakere.
- Det maritime omdømmearbeidet for maritim næring er fra 2011 avsluttet som et spesielt prosjekt og tatt inn i linjeorganisasjonen som en ordinær aktivitet i vår kontakt med maritimt næringsliv.

3.23 Kvinner i næringslivet

1. Kort beskrivelse av programmet

Programmet omfatter tiltak for mobilisering av kvinner i næringslivet gjennom Innovasjon Norges eksisterende tjenestetilbud (integreert satsing), og noen særskilte ordninger rettet mot kvinner.

2. Beskrivelse av formål/målsetning

Det overordnede målet er å bidra til økt verdiskaping og innovasjon gjennom å styrke kvinners deltakelse og posisjon i næringslivet som gründere, i ledelse og i styrer.

3. Samfunnsøkonomisk utfordring

Økt mangfold med hensyn til kjønn er viktig for å fremme innovasjon og verdiskaping i næringslivet (DAMVAD 2007). I Norge utgjør kvinner 62 % av de som tar høyere utdanning og 79 % av kvinner i yrkesaktiv alder er i arbeid. Likevel er det fortsatt lav kvinneandel blant gründere, toppledere og i styrer (SALDO 2010).

SSB har foretatt en undersøkelse av virksomheter som ble startet opp i 2001 og hvor undersøkelsen igjen kartla situasjonen i 2002 og 2003. Undersøkelsen viste at kvinner i større grad enn menn etablerer enkeltpersonforetak (ENK). Dette er en utfordring fordi ENK generelt har lavere overlevelse og vekst enn AS-er. I tillegg betyr ENK større personlig risiko for gründeren enn et AS.

4. Målgruppe

Kvinner som har potensial til å starte opp og utvikle vekstbedrifter, eller som ønsker å utvikle seg til/som ledere eller styremedlemmer.

5. Kundebehov

Undersøkelser (Rambøll 2008) viser at kvinner i større grad enn menn er usikre i etablererprosessen og har behov for en veileder og sparringspartner. Videre har kvinner et større behov enn menn for profesjonelt næringsnettverk, bl.a. fordi kvinner i stor grad har arbeidserfaring fra offentlig sektor. SALDO 2010 viser at 69 % av alle som arbeider i offentlig sektor er kvinner, mens menn utgjør 63 % av sysselsatte i privat sektor.

Rapporten "Kvinner, innovasjon og kommersialisering" fra 2003 er en studie av om lag 100 kvinnelige innovatører. Her framgår at de største barrierene for kvinnene er tilgang til kapital og at de ikke opplever å bli behandlet like seriøst som menn.

6. Innhold

For å bidra best mulig til målsetningen om å styrke kvinners deltagelse og posisjon i næringslivet, har Innovasjon Norge valgt å integrere kvinnesatsingen i Innovasjon Norges tjenestetilbud.

Gjennom kundedialogen utfordres bedrifter og gründere i stadig større grad på betydningen av bedre kjønnsmessig balanse, og i enkelte saker stiller vi krav om økt kvinneandel i ledelse og styre. Det rettes spesiell oppmerksomhet mot bransjer/sektorer, programmer, tjenester med lav kvinneandel (jfr. pkt. 7.)

Programmet finansierer også drift av en styrekandidatbase (styrekandidater.no) med om lag 2000 profiler, hvorav ca. halvparten er kvinner.

I tillegg er det følgende særskilte tilbud til kvinner:

- Fyrtårn
Fyrtårn er et tilbud til kvinner som eier eller leder bedrift som har passert etableringsfasen og er inne i en utviklingsfase. Et formål med Fyrtårn er å bygge nettverk og å synliggjøre deltagerne som forbilder for andre kvinnelige gründere.
- Ledermentor
Ledermentor er et utviklingsprogram for kvinnelige ledere og består av både fellessamlinger og personlig oppfølging. Hver deltaker (adept) får sin egen mentor i det året som lederutviklingsprogrammet varer.
- Årets Gründerkvinne
Formålet er å profilere kvinner som gründere og skapere av nye vekstbedrifter. Vinnere og finalister kan vise til positive økonomiske resultater, god utvikling i sine bedrifter, og har potensial og ambisjoner om vekst internasjonalt.

7. Rapportering for 2010

7.1 Grad av måloppnåelse i forhold til måltall for 2010

I 2010 ble det lagt vekt på rekruttering av flere kvinner til reiselivs-, kultur- og maritim næring, samt til programmene FRAM, Arena/NCE og OFU/IFU. Som eksempler på dette kan nevnes at det er satt i gang en studie for å kartlegge kvinneandelen og foreslå forbedringstiltak innenfor maritim næring. Innenfor NCE (Norwegian centres of expertise) er det gjennomført rekrutterings- og nettverkstiltak for kvinner i de mannsdominerte miljøene på Raufoss og Node i Agder. Når det gjelder OFU/IFU er det lagt vekt på mobilisering av kvinneeide bedrifter som part i utviklingskontrakten.

Innovasjon Norge registrerer bevilgninger som "kvinnerettete" etter samme kriterier som tidligere. Innenfor KRDs Nasjonale tiltak for regional utvikling (kap. 552 post 72) ble det bevilget 75,7 mill. kroner til kvinnerettete prosjekter i 2009. Dette utgjør 44 % av totalt bevilget beløp og er en oppgang på 9 prosentpoeng fra 2009.

Fyrtårn

I 2010 ble det igangsatt et nytt Fyrtårnprogram med 21 deltakere. 60 % av deltakerne kom fra distriktene. Deltakerne er særlig fornøyd med lederutviklingen og nettverksbyggingen. Fyrtårnkonferanse ble gjennomført i 2010 for alle tidligere deltakere for å markere 10 års jubileum for Fyrtårnprogrammet. Konferansene bidrar til å bygge nettverk mellom deltagere, på tvers av årskull.

Ledermentor

I 2010 ble det igangsatt ledermentor Nord, Reiseliv og Øst. Hvert av kursene har deltakelse av 16 adepter og 16 mentorer. For Nord kom deltakerne fra fylkene i Nord-Norge og Trøndelag, for Reiseliv kom deltakerne fra hele landet, for Øst fra Østlandsfylkene. Samlet kom ca. 60 % av adeptene fra distriktene. Mentorene er hovedsakelig toppledere. Deltakerne uttrykker at de er særlig fornøyd med kombinasjon av lederutvikling og mentoring, bevisstgjøring om lederrollen samt støtte i videre karriereutvikling.

Noen måltall:

Aktiviteter	Mål	Oppnådd
Prosentandel av samlede bevilgninger til kvinnerettede bedrifter og prosjekter	31 %	34 %
Fyrtårn	21 deltakere	21 deltakere
Ledermentor	96 deltakere	96 deltakere

Prisen Årets gründerkvinne ble utdelt for andre gang i 2010. Vinner ble Elisabeth Nordrup Mickelson fra Elmico AS i Hedemark.

7.2 Ressursbruk

Rammene til programmet var 13,4 mill. kroner fra KR D (kap. 552, post 72) og 2,0 mill. kroner fra NHD (Kap. 2421, post 71). Forbruket var på 11,9 mill. kroner fra KR D og på 2,0 mill. kroner fra NHDs ramme. Midlene har bl.a. gått til finansiering av Fyrtårn, Ledermentor, Årets gründerkvinne, kunnskapsprosjekter, og delfinansiering av prosjekter innenfor reiseliv og NCE.

7.3 Har programmet bidratt til å styrke internasjonalt fokus i bedriftene?

Fyrtårnprogrammet vier en samling fullt og helt til temaet internasjonalisering med søkelys på vekstmuligheter i internasjonale markeder.

Vinnerne av Årets gründerkvinne de to siste årene har blitt fulgt opp tett av flere av våre kontorer i utlandet, som del av Høyvekstprogrammet. Det er også gjennomført konferanser, delegasjoner og styrekurs i utlandet, hvor kvinneperspektivet har vært framtrepende.

7.4 Kvinnesatsing

Kvinnesatsing er programmets formål.

7.5 Miljørettede prosjekter

Programmet satser ikke særskilt på miljørettede prosjekter.

7.6 Risikofaktorer/utfordringer

En kritisk suksessfaktor for å nå målene i programmet er at Innovasjon Norges ansatte har et bevisst forhold til de nevnte utfordringer og tiltak, og at dette gjenspeiles i den løpende dialogen med kundene og målgruppen, jfr. pkt. 7.5. kundebehov – og spesielt betydningen av kvalitet i veiledning og dialog i virkemiddelapparatet.

Som et verktøy i denne sammenheng er det nylig utarbeidet en sjekklister, og denne vil bli et eget tema i opplæring av alle saksbehandlere i 2011. Videre er saksbehandlingssystem nå endret fra 2011 slik at det blir obligatorisk å ta stilling til om et prosjekt er kvinnerettet.

Vi ser at det er langt igjen for å oppnå tilfredsstillende kvinneandeler innenfor enkelte sektorer. De sektorene som har lavest kvinneandel er energi og miljø, samt olje og gass. Her skal det jobbes videre med tiltak, men det er en klar utfordring at det er få kvinner som kan mobiliseres.

Regjeringen har som et mål at kvinneandelen blant nye gründere skal være minst 40 % innen 2013. Dette er et ambisiøst mål som utfordrer mange aktører. Innovasjon Norge arbeider primært med gründere som er i gang med utviklingen av bedriften. I dette arbeidet er vi opptatt av å synliggjøre gode rollemodeller, og vise til at kvinnelige gründere kan få bistand med finansiering og kompetanse fra Innovasjon Norge - som kilde til motivasjon og inspirasjon for potensielle gründere.

7.7 Samarbeid internt i IN og mellom andre virkemiddelaktører

Programmets mål og innhold stiller krav til tett samarbeid mellom ulike deler av organisasjonen. Det er utpekt ansvarlige for kvinnesatsing i alle fylkene. Det har i 2010 vært et nært samarbeid mellom hovedkontor og ansvarlige ved distriktskontorene, og med enkelte av våre kontorer i utlandet.

Samarbeidet med SIVA og Forskningsrådet i satsing på kvinner vurderes som godt. Dette arbeidet startet i 2006 og samarbeidet ble ytterligere aktualisert ved "Handlingsplan for meir entreprenørskap blant kvinner" som kom i 2008. De tre samarbeidsaktørene har jevnlig møter og koordinerer og samordner innsatsen.

7.8 Gjennomførte eksterne evalueringer i 2010 (før-, følge- midtveis- el. sluttevaluering)

Det er ikke gjennomført ekstern evaluering av programmet i 2010.

7.9 Programutviklingsaktiviteter i 2010

Programmets innhold og innretning er noe endret i året som har gått. Bakgrunnen er ny strategi som ble vedtatt i 2009. I denne strategien legges det vekt på å integrere mål og ambisjoner for kvinner i næringslivet i eksisterende tjenester og programmer. Dette medfører at Innovasjon Norge nå i mindre grad engasjerer seg i særskilte tiltak og prosjekter som kun er rettet mot kvinner.

Totalt sett ble det bevilget 2,2 mrd. kroner til prosjekter eller bedrifter som ble klassifisert som kvinnerettede. Dette utgjør 34 % av samlede bevilgninger for 2010. På fire år er kvinneandelen økt fra 19 % til 34 %. Dette indikerer at IN samlet sett har fått til en bedre integrering av kvinner innenfor øvrig virksomhet.

7.10 Vurdering av om programmet skal videreføres, videreutvikles eller avsluttes

I tiden fremover ser vi behov for å videreutvikle innsatsen mot kvinner som målgruppe. Vi vil bl.a. vurdere å utvikle en mer helhetlig og spisset innsats knyttet til å mobilisere flere kvinner til entreprenørskap, og spesielt til oppstart av bedrifter med vekstpotensial. Unge kvinner og studenter synes å være en særlig relevant målgruppe. Nye tiltak og innretninger må imidlertid bygge på best mulig kunnskap om målgruppens behov. For å innhente oppdatert kunnskap om oppstartsbedrifters utfordringer, behov og ambisjoner har vi derfor nylig lyst ut et utredningsoppdrag som skal gjennomføres innen høsten 2011.

Det er nå også bestemt at "Handlingsplan for meir entreprenørskap blant kvinner" skal midtveisevalueres av NIFU våren 2011, og IN vil involveres og følge dette arbeidet tett.

Nåværende avtaleperiode for Fyrtårn utløper sommeren 2011. Vi er i gang med å vurdere alternativer for videreutvikling eller evt. avvikling av dette tilbudet. Det er noe overlapp i mål og innhold mellom Fyrtårn og Ledermentor.

Ledermentor får meget gode evalueringer på kvalitet og relevans, og vil bli videreført.

Det vurderes om Styrekandidatbasen skal drives videre, da effektene ift. kvinner i styrene kan synes noe begrenset.

Innsatsen gjennom andre virkemidler (integreert satsing) videreføres og videreutvikles i tråd med mål og strategi.

Gode historier/eksempelcases fra 2010

Årets gründerkvinne 2010

Elisabet Norderup Michelson fra Elmico AS i Hedmark ble i 2010 kåret til Årets gründerkvinne. Elmico AS ble etablert i 2003 og produserer og utvikler herdeplaster for overflatebehandling av ulike konstruksjoner, rettet mye mot bygg og anlegg, prosess- og offshoreindustri.

Elisabet Norderup Michelson skriver om sine erfaringer:

Det har vært en fantastisk ära att bli nominert til Årets gründerkvinne og at siden vinne var helt rått. Jag har ikke sett på min egen innsats som spesiell pga at jag er kvinne og det tror jag har vært en av mine successfaktorer i et mannsdominert miljø.

Vi skandinaviske kvinner har vart så heldige å ha Pippi Langstrumpe som barnehelt, mens kvinner i andre land har fått ta til takke med Snøvit og Askungen. Vi trenger frontfigurer for å tørre å være utraditionelle.

Som foretningskvinne har jag måttet gå til bunns i mine egne funderinger rundt det med likestilling. Jag har reist både i inn- og utland for å delta og holde foredrag om dette temaet. Den 8. mars er det en ny sterk kvinne som tar over stafettpinnen og jag håper hun bruker året til å være frittalende og ibland provokativ. Jag provoserer ibland gjennom å si at vi har likestilling i Norge. Sist var det i Milano på en kvinnekongress. Det blev lagt merke til!

Denne pris har vært meget viktig for Elmico som bedrift, da vi er i vokstfasen og trenger penger til å bygge laboratorium etc i våre nye lokaler. Jag vet ikke hvor lenge vi hadde måttet vente med dette hvis vi hadde vært nødt til å tjene disse pengene først. Omsetningen i Elmico øker nå og vi har som mål å ansette to personer på salg respektive utvikling i 2011. Fremtiden blir fantastisk spennende og jag gleder mig.

3.24 Ung gründer

1. Kort beskrivelse av programmet

Unge mennesker trenger kunnskap, erfaring og nettverk innenfor entreprenørskap, samt motivasjon til å starte bedrifter. Unge gründere har også særlige utfordringer ved oppstart av ny virksomhet. Programmet deles i to hoveddeler:

- Mobilisering til entreprenørskap blant unge.
- Oppfølging av unge etablerere gjennom mentortjeneste for gründere.

2. Beskrivelse av formål/målsetning

Programmet Ung gründer gir unge mennesker kunnskap, erfaring og nettverk om entreprenørskap. Ung gründer skal også bidra til at bedrifter som startes av unge (under 35 år) utløser sitt vekstpotensial. Målet med programmet er todelt;

- Bygge kultur og kunnskap om entreprenørskap blant unge
- Redusere unge gründeres usikkerhet i etablererprosessen.

3. Samfunnsøkonomisk utfordring

Samfunnet er avhengig av skapende mennesker, som omsetter ideer til nye virksomheter eller som foretar forbedringer innenfor eksisterende virksomheter. Studier viser at nye bedrifter er mer lønnsomme enn etablerte bedrifter (Meson 2010). GEM (2009) viser at det i aldersgruppen 25-34 år er en høy andel gründere som mener sine prosjekter har et høyt vekstpotensial.

Satsingen på entreprenørskap i høyere utdanning i regi av KD, KRD og NHD bidrar til fart i arbeidet entreprenørskap og nyskaping i høyere utdanning. Dette fører til økt interesse for entreprenørskap blant unge. Innovasjon Norges rolle er primært å bidra til å utvikle flere av disse ideene til marked.

4. Målgruppe

Målgruppen er unge (18-35 år) potensielle etablerere og unge som har etablert nyskapende virksomheter med vekstpotensial.

5. Kundebehov

Undersøkelser om studenters holdninger til entreprenørskap viser at mange av dagens studenter kan tenke seg å starte egen virksomhet, men at også mange opplever å ha for lite kunnskap om feltet (Perduco 2009, Rambøll Management 2008, GEM 2009).

Unge som starter egen virksomhet opplever stor usikkerhet i etablererprosessen, bl.a. pga. manglende erfaring, nettverk og kunnskap om forretningsutvikling. Dette er bl.a. avdekket i Rambøll Managements evaluering av unge etablereres kompetansebehov (2007), Perducos studentundersøkelse (2009) og evalueringen av mentorpilottene (Næringscenteret i Vestfold).

6. Innhold

Programmet deles i to hovedinnsatsområder:

- Kultur- og infrastrukturtiltak rettet mot unge potensielle etablerere (mobilisering). Gjennom samarbeid med utdanningsinstitusjoner i høyere utdanning skal unges kompetanse og erfaringer om entreprenørskap og innovasjon styrkes. I tillegg vil programmet støtte og gjennomføre enkelte nasjonale og internasjonale arrangementer og konferanser for unge potensielle gründere.
- Oppfølging av unge gründere gjennom en mentortjeneste.

7. Rapportering for 2010

7.1 Grad av måloppnåelse i forhold til måltall for 2010

Mobilisering til entreprenørskap blant unge

Studenter ved universiteter og høyskoler

I 2010 lyste vi ut midler til universiteter og høyskoler i distriktene. Det ble bevilget 12,5 mill. kroner til 10 forskjellige prosjekter ved totalt 13 utdanningsinstitusjoner. Prosjektene ble bevilget i august, og høsten 2010 ble brukt til å iverksette prosjektene og de første aktivitetene er igangsatt. I november gjennomførtes det også en samling for prosjektlederene i prosjektene fra IN og for prosjektledere for prosjekter finansiert fra Kunnskapsdepartementet. Et viktig formål med samlingen er at institusjonene får oversikt over hva som skjer ved andre institusjoner, samt erfaringsoverføring mellom ulike fagmiljøer.

Emax Nordic

I august 2010 deltok ca. 40 personer fra hele landet mellom 18 og 25 år på en nordisk entreprenørskapsfestival. Sentralt i arrangementet er å motivere deltakerne, gi nyttig kunnskap ved bedriftsetablering og ikke minst bygge nettverk på tvers av landegrensene i Norden.

Eksempler på andre mobiliseringsarrangementer i 2010 er NM i studentbedrift med utdeling av Innovasjonsprisen og Nasjonal finale i Venture Cup.

Oppfølging av unge gründere

Mentortjeneste for gründere

I 2010 startet vi implementeringen av ny mentortjeneste for gründere. Mentortjenesten er et tilbud primært til unge gründere, med en sterk prioritering av kvinner. Mentortjenesten er et tilbud til unge gründere med unike forretningsideer i bedriftsutviklingsfasen. Gründerne får dekket kostnadene for en mentor fra næringslivet, og muligheten til å møte andre i samme situasjon. En kartlegging av unge gründeres behov viser at unge spesielt mangler nettverk og næringslivserfaring. Gjennom mentortjenesten vil gründerne få tilgang på nettopp dette, og dermed styrket sitt grunnlag for å ta de rette strategiske beslutningene for selskapet.

Mentortjenesten for gründere er primært et tilbud i distriktene da finansieringen kommer fra KR D. Men tjenesten vil også kunne tilbys i andre områder med andre rammer.

Implementeringen av mentortjenesten har blitt vesentlig forsinket. Dette skyldes bl.a. at det vært meget krevende å finne en tids- og kostnadseffektiv måte å levere tjenesten på. I 2010 startet vi tjenesten i Nordland og Troms.

7.2 Ressursbruk

Det er bevilget 17 mill. kroner fra kap. 552 post 72 (KR D) og 1 mill. kroner fra kap 2421 post 71 til programmet i 2010. I tillegg er det brukt betydelige ressurser på unge innenfor øvrige programmer og tjenester.

7.3 Har programmet bidratt til å styrke internasjonalt fokus i bedriftene?

Det internasjonale arbeidet er ikke sentralt i programmet. Men enkelte aktiviteter skal bidra til å gi internasjonale erfaringer og nettverk. I 2010 var dette primært EMAX Nordic.

7.4 Kvinnesatsing

Innenfor satsingen i høyere utdanning blir det lagt vekt på å nå kvinner i de aktiviteter som blir gjennomført. Alle institusjonene må rapportere særskilt på kvinnea deltakelse. Første rapport fra institusjonene viser at kvinnea deltakelsen varierer, men i snitt ligger rundt 50 %. Dette gjelder både i styringsgrupper og blant studentene som har deltatt.

Innenfor mentortjenesten er kvinner prioritert, og det skal være om lag 50 % av gründerne som er kvinner. I utformingen og rekruttering til tjenesten er dette et sentralt element.

7.5 Miljørettede prosjekter

Programmet er ikke særlig rettet mot miljøetsatsing. Ved enkelte av høyskolene satses det på å kombinere miljø i satsing på entreprenørskap.

7.6 Risikofaktorer og utfordringer

Programmet er todelt. Innenfor satsingen i høyere utdanning er det flere kritiske risikofaktorer. Viktigste utfordring er at utdanningsinstitusjonene får god intern forankring og involvering av flere ulike fagmiljøer i arbeidet med entreprenørskap. Erfaringene så langt er også at vi har mange gode initiativ, men at det både bør være økt samarbeid på tvers av utdanningsinstitusjonene og at kompetansenivået om kommersialisering kan bli bedre. Dette vil være viktige oppfølgingsområder i 2011. Dette blir viktige temaer som vi vil følge opp overfor institusjonene, bl.a. ved samlinger av prosjektledere. Innovasjon Norges distriktskontorer har også her en viktig rolle som bidragsytere overfor høyskolene for å øke kompetansen om kommersialisering.

Innenfor mentortjenesten er det viktigste suksesskriteriet at vi finner gode mentorer til gründerne. Det er sentralt at mentorene har kompetanse som er relevant og at det etableres en god relasjon mellom gründer og mentor. Organisasjonen Connect er en stiftelse med medlemmer fra næringslivet. Ut fra næringslivsnettverket skal Connect velge ut og følge opp mentorene. For å lykkes med tjenesten er det viktig med en grundig kartlegging av gründernes behov og individuell vurdering av hvilken mentor som er relevant. Innovasjon Norge vil følge opp Connects arbeid tett.

Ved utgangen av 2010 er det særlig mentortjenesten som står i sentrum. I 2011 skal tjenesten implementeres i hele landet. Dette er en krevende prosess for våre distriktskontorer og Connect. Vi må sikre en god rekruttering og seleksjonsprosess, ikke minst at leveransene holder høy kvalitet. Omfanget på tjenesten gjør at dette er et utfordrende arbeid som må følges opp tett.

7.7 Samarbeid internt i IN og mellom andre virkemiddelaktører

I 2010 har vi jobbet mye internt i organisasjonen med å bygge forståelse og kunnskap om målgruppens utfordringer, samt implementere programaktivitetene. Vi har hatt tett samspill mellom ulike deler av organisasjonen, og særlig i Divisjon Norge. Satsingen på høyere utdanning ble lyst ut og behandlet nasjonalt. Nå følger distriktskontorene opp de ulike prosjektene. Denne arbeidsdelingen har fungert meget bra. I flere fylker har nå samarbeidet mellom Innovasjon Norge og høyskolen blitt vesentlig forsterket.

I implementeringen av mentortjenesten har vi arbeidet tett med flere av distriktskontorene. De som til daglig møter gründerne har gitt mange gode innspill som har sikret en byråkratisk og effektiv leveransmodell av tjenesten, tilpasset gründernes behov.

7.8 Gjennomførte eksterne evalueringer i 2010

Det er ikke gjennomført evalueringer i 2010. Satsingen i høyere utdanning inngår i følgeforskningsprosjektet av Handlingsplan for entreprenørskap i utdanningen. Evaluators (NIFU) har fått tilgang til prosjektbeskrivelsene.

7.9 Programutviklingsaktiviteter i 2010

Å implementere en mentortjeneste i hele landet har vært krevende. Dette både av hensyn til anskaffelsesregelverket, kostnader og finne en samarbeidsaktør som kan bidra med å finne de riktige mentorene til gründerne. Vi har inngått samarbeid med organisasjonen Connect. Connect har medlemmer fra næringslivet i store deler av landet, og vil bruke sitt medlemsnettverk til å rekruttere mentorer.

Høsten 2010 har vi igangsatt tjenesten i Nordland og Troms. Vi har her både fått testet ut samarbeidet mellom Connect og Innovasjon Norge, etablert effektive rutiner og testet at tjenesten vil dekke behov hos gründerne. Tilbakemeldingene har så langt vært meget positive. I løpet av 1. halvår 2011 vil alle distriktskontorene ha implementert tjenesten. Målet for 2011 er 225 gründerere i tjenesten i hele landet.

Første halvår 2011 vil bli særdeles viktig og kritisk med tanke på rask oppskalering av et ressurskrevende tilbud, som også er avhengig av relasjoner mellom enkeltpersoner. Vi vil derfor følge opp utviklingen tett, og foreta evt. nødvendige justeringer.

7.10 Vurdering av om programmet skal videreføres, videreutvikles eller avsluttes

Programmet videreføres i 2011, med stor vekt på mentortjenesten for gründerere. Det vil ikke lyses ut nye midler til universiteter og høyskoler i 2011. Dette skal vurderes opp mot 2012.

Vi vil derimot kritisk vurdere vår deltakelse i enkelte mobiliseringsaktiviteter. Dette både med utgangspunkt i aktivitetens kvalitet og effekter av innsatsen. I 2011 blir det også et spørsmål om interne ressurser.

7.11 Gode historier/eksempelcases fra 2010

Mentortjeneste for gründerere: Tar elgen ved geviret

Mentoren Hans Engelsen Eide, gründer av bedriften Skigutane, holder til på Voss. Han bistår bedriften Moose on the Loose AS og gründer Andreas Nilsen som har tatt master i business creation and entrepreneurship ved Universitetet i Tromsø. Nilsen har utviklet en rekke forretningskonsepter under studiet, men er nå klar for å ta Moose ut i markedet. Andreas Nilsen synes mentortjenesten er suveren.

- Dette kommer til å løfte bedriften! Hans Engelsen Eide har unik kompetanse tilpasset min bedrift. Jeg kan neste ikke vente på tiden fremover. Hans nettverk og erfaring fra bransjen er uhyre relevant for Moose on the Loose.

Skigutane er ansvarlig for store merkevarer som blant annet Kari Traa, og omsetter i dag for flere hundre millioner kroner årlig. Eide har tung gründererfaring fra samme bransje, og har arbeidet aktivt med utvikling av en rekke ulike kleskonsepter.

Moose on the Loose har store internasjonale ambisjoner.

- I år skal vi lansere i Norge og i 2012 står Skandinavia for tur. På sikt skal både Europa og USA erobres. Norske bedrifter må tørre å tenke utenfor landets grenser. Ikke bare vil det bidra til økte inntekter for min bedrift, men også optimisme og fremtidsstro i hele Nord-Norge!

Les mer om Moose on the Loose, www.mooseontheloose.no

3.25 Høyvekstprogrammet

1. Kort beskrivelse av programmet

Programmet skal bidra til at ny bedrifter basert på forretningsidéer med høyt kunnskapsnivå og stort potensial for vekst internasjonalt lykkes med å realisere sitt verdiskapingspotensial.

Gjennom programmet får utvalgte bedrifter et eget kundeteam med dedikert markedsrådgiver fra et utekontor og kunderådgiver fra sitt distriktskontor som sammen skal være pådrivere og støttespillere. Innovasjon Norge bidrar til fremdrift og risikoavlastning gjennom tilgang på relevant kompetanse og rådgivning, nettverk og finansiering.

2. Beskrivelse av formål/målsetning

Målet er at flere bedrifter skal lykkes utover den første etableringsfasen. Programmet skal bidra til å realisere vekstpotensialet og styrke gjennomføringsevnen for konkurransedyktige og innovative nye bedrifter med internasjonalt potensial.

3. Samfunnsøkonomisk utfordring

Studier viser at få norske oppstartsbedrifter vokser (Econ Pöry og Menon 2010). Bedriftene får ikke utløst sitt potensial, og veksten stagnerer. Da forskning viser at oppstartsbedrifter som vokser, har høyere produktivitetsvekst enn det etablerte næringsliv, er dette en utfordring det må gripes fatt i (Menon 2009). Norske bedrifter generelt og oppstartsbedrifter spesielt, har ofte solid kompetanse på fag/teknologi, men lite kunnskap om markedsorientering, markedsstrategisk planlegging og kommersialisering (Heltnes 2009).

I sammenligninger med andre land kommer Norge også svakt ut når det gjelder internasjonal markedskompetanse, og utfordringene er spesielt store for nyetablerte bedrifter (Menon 2009). Private aktører dekker i begrenset omfang dette behovet, og for å bøte for denne markedssvikten er det derfor behov for offentlig involvering.

4. Målgruppe

Nye bedrifter basert på forretningsidéer med høyt kunnskapsnivå med ambisjoner og potensial for vekst i internasjonale markeder - og dermed stort verdiskapingspotensial.¹¹

Kriteriene er som følger:

- Bedriftene må kunne vise til markedsaksept og konkurransemessige fortrinn som gjør at de kan lykkes i internasjonal konkurranse.
- Bedriften må ha ambisjoner og potensial til å realisere solid vekst både i omsetning og antall arbeidsplasser i løpet av 5 til 10 år – ideelt sett opp mot 50 – 100 mill. kroner.
- Bedriften må være klar til å sette i gang arbeid i internasjonale markeder og satsingen på vekst og internasjonalisering må være forankret i bedriftens styre. Det må også være avsatt nødvendige interne ressurser i form av tid, penger og kompetanse til å gjennomføre et slikt løp – med Innovasjon Norge som støttespiller og risikoavlaster.

¹¹ Bedriftene i målgruppen omtales ofte internasjonalt som High Potensial Start Ups, Born Globals, Born Internationals eller High Growth SMEs.

- Bedriftene må ha ønske om å bruke Innovasjon Norge som partner i sin internasjonaliseringsprosess og ha en forventning om at det er en god investering å bruke ressursene sine sammen med oss.

5. Kundebehov

For mange gründere er det en hovedutfordring å komme videre fra utviklingsfasen og markedsintroduksjon til realisering av markedsmessig lønnsom vekst i internasjonale markeder. I denne fasen er behovet for kompetanse og nettverk stort, i tillegg til kapital;

- Kompetanseheving om markedsvurderinger og hvordan lykkes med lønnsom vekst i internasjonale markeder.
- Kunnskap om utenlandske markedsforhold, ift. internasjonal markedsintroduksjon, markedsorientering og valg av forretningsmodell.
- En "døråpner" til potensielle samarbeidspartnere og kunder i internasjonale markeder og kobling mot nyttige nettverk.
- Fagkompetanse, for eksempel knyttet til områder som immaterielle rettigheter (IPR), og strategisk bruk av design.

6. Innhold

Bedrifter som fyller kriteriene får et Innovasjon Norge team knyttet til seg for en periode på omlagt to år. Rådgiverne i teamet skal bidra til fremdrift og minimere risiko, og sørge for at gründeren får tilgang på kompetanse.

Markedsrådgiverne på utekontorene tilrettelegger for vekstgründernes besøk i internasjonale markeder og er døråpner og kan koble mot potensielle kunder og samarbeidspartnere. Mange gründere har også behov for å møte internasjonale ekspertmiljøer eller offentlige myndigheter innen sin sektor, for å få verifisert sin teknologi (eller løsning) og få sjekket markedsaksept. Utekontorenes nettverk innenfor de forskjellige industrisektorene er avgjørende for å få dette til. Rådgiverne ute fungerer også som sparringspartnere på internasjonal forretningsutvikling generelt.

Kunderådgiveren fra distriktskontoret bistår spesielt med kompetanse om finansiering og vurderinger rundt relevante finansierings- og rådgivningstjenester (for eksempel IPR og design).

Global Entrepreneurship Training (GET) i Boston er kompetansetilbud skreddersydd til bedriftene i programmet. GET er et 5 dagers executive program ved Babson College i Boston - et av verdens ledende institusjoner på executive entreprenørskapsutdanning. Her lærer gründeren om internasjonal forretningsutvikling og vekst i oppstartsselskaper av topp lærerkrefter som selv har kommersialisert og utviklet bedrifter med stor internasjonal suksess. Gründeren tilbys deretter en ukes inkubatoropphold i bedriftens primære internasjonale marked, med en markedsrådgiver fra dette kontoret som sparringspartner og støttespiller. Bedriftene må søke om deltakelse, og invitasjonen gis kun ved invitasjon.

7. Rapportering for 2010

7.1 Grad av måloppnåelse i forhold til måltall for 2010

a. Aktiviteter i 2010

Rådgiverne på utekontorene og distriktskontorene har i 2010 arbeidet med 28 gründere i regi av Høyvekstprogrammet. Dette er en stor økning fra 2009 (4 bedrifter) og antallet er tre ganger høyere enn målet på 10. Bedriftene kommer fra 9 fylker (mot 3 i 2009) og 13 utekontorer bisto bedriftene (mot 6 i 2009).

Global Entrepreneurship Training

Av de 28 bedriftene var 17 med på første kull av Global Entrepreneurship Training (GET) i Boston. Fem av deltakerne var kvinner (28 %), ca. 1/3 var i kategorien unge bedriftsledere og tre var fra distriktpolitiske virkeområder.

De 17 bedriftene kom fra følgende fylker: Rogaland (6), Oslo og Akershus (3), Møre og Romsdal (2), Hordaland (2), Agderfylkene (2), Troms (1) og Vestfold (1).

Bedriftene kom fra følgende sektorer:

• Helse (medtech/biotech/helseIKT):	6
• Olje & Gass + maritim (inkl. maritimIKT):	5
• Energi & miljø (renewable energy/clean tech):	4
• IKT (mobile tech):	2

De fleste av deltakerne benyttet seg av muligheten til å ta en ukes inkubatoropphold på et av Innovasjon Norges kontorer i Region Amerikas.

Høyvekstmodellen

For 22 av de totalt 28 bedriftene er samarbeidet med et utekontor formalisert. Utekontorene i San Francisco, Boston, Houston, Rio de Janeiro, Toronto, London, Madrid, Riga, Dubai, Johannesburg, Beijing, Shanghai er involvert.

De 22 bedriftene kommer fra følgende fylker: Rogaland (7), Oslo og Akershus (5), Hordaland (4), Sør-Trøndelag (2), Agderfylkene (2), Troms (1), Hedmark (1).

b. Effekter av programmet

Høyvekstprogrammet har ikke vært med i kundeeffektundersøkelsen gjort i 2010. Rådgivningsoppdragene som er gjort for gründerne er imidlertid med i grunnlaget for kundeeffektundersøkelse av de internasjonale rådgivningstjenestene (se Internasjonal Vekst-programmet).

Deltakerevalueringer og referanser fra vekstgründerne bekrefter at de har hatt svært god nytte av kompetansetilførselen for å realisere sitt vekstpotensial i internasjonale markeder og at leveransene holder svært høy kvalitet.

7.2 Ressursbruk

Programmet finansierer i all hovedsak timer i Innovasjon Norge til å jobbe som markedsrådgivere for gründere.

Det er brukt til sammen 3,3 mill. kroner i timer til operativ drift av programmet, dvs. kundeteamenes arbeid med vekstgründerne, samt programutvikling og drift.

Den største andelen av de 3,3 mill. er 1,7 mill. kroner som er brukt av rådgiverne på utekontorene for å være sparringspartnere for vekstgründerne i deres arbeid ned internasjonale markedsintroduksjon. Disse timene er altså dekket 100 % med offentlige midler fra Høyvekstprogrammet.

Kunderådgivere på distriktskontorene har brukt operative timer med gründerne tilsvarende 0,5 mill. kroner. Andre interne fagmiljøer har bistått vekstgründere med timer tilsvarende 0,1 mill. kroner. Timer til programutvikling og gjennomføring tilsvarer 1 mill. kroner.

I tillegg er det brukt 1,5 mill. kroner direkte til bedriftene, som til sammen gir en finansiering av operativ drift på 4,8 mill. kroner. Dette er belastet med 2,8 mill. kroner fra NHD (kap. 2421. post 71) og 2,0 mill. kroner fra KR D (kap. 552 post 72).

Budsjettmessig sorteres programmet under større poster både fra KR D og NHD knyttet til entreprenørskap. De øvrige midlene til entreprenørskap har gått til Årets gründerkvinne (NHD), Mentortjeneste for gründere (NHD), Skaperkraft, samt ulike kompetansetiltak.

7.3. Har programmet bidratt til å styrke internasjonalt fokus i bedriftene?

Programmets formål er å styrke gründeres muligheter i internasjonale markeder.

7.4 Kvinnesatsing

Det er tett kobling mot Innovasjon Norges satsing på Kvinner i Næringslivet og prisen "Årets Gründerkvinne", for å sikre at vekstgründerbedrifter ledet eller eiet av kvinner får muligheten til å komme med i programmet eller bli profilert. Året gründerkvinne i 2009 deltok på GET i 2010, mens prisvinneren i 2010 benytter et utekontor som sparringspartner og tilrettelegger for sin internasjonale markedsintroduksjon iht. "høyvekstmodellen".

7.5 Miljørettede prosjekter

Syv av de til sammen 28 høyvekstbedriftene med støtte fra Høyvekstprogrammet er fra energi og miljøsektoren (fornybar energi og clean tech).

7.6 Risikofaktorer/utfordringer

Vekstgründerne må oppleve Innovasjon Norge som en sentral støttespiller og pådriver i sin vekst- og internasjonaliseringsprosess, og leveransene må være svært nyttige og utløsende for videre vekst. Vi har fortsatt et stort kompetansebehov på feltet og det vil i 2011 bli gjennomført en utredning for å sikre bedre tilbud til målgruppen, nettopp for å styrke bedriftenes muligheter til å lykkes i internasjonale markeder.

Vi ser flere viktige risikofaktorer framover:

- *Kompetanse og erfaring* hos alle aktuelle kunderådgiverne på distriktskontorene og utekontorene for å gjennomføre god dialog med gründere og for å være gode sparringspartnere og pådrivere. Derfor vil det i 2011 bli gitt opplæring gjennom nyutviklede internkurs; "Kommunikasjon i kundedialogen", "Innovasjon & Markedsorientering" og "Omdømmebygging & Posisjonering". Som et ledd i kompetansehevingen vil et lite antall kunderådgivere få mulighet til å delta på GET.
- *Kapasitet* hos kunderådgiverne på distriktskontorene til å følge opp vekstgründerne tett, utover det å behandle finansieringssøknader.
- *Sektorkompetanse hos utekontorene* på et så høyt nivå at rådgiverne har legitimitet innenfor nyttige ekspertmiljøer og nettverk som gründere ofte har behov for å bli koblet opp mot.

7.7 Samarbeid internt i IN og mellom andre virkemiddelaktører

Programmet bedrer samarbeidsmulighetene mellom rådgiverne på utekontorene og distriktskontorene og dermed felles "eierskap" til mulighetene gründere har. Det er ikke opprettet formelt samarbeid med andre virkemiddelaktører, men mange av vekstgründerne kommer fra innovasjonsparker og inkubatorer.

7.8 Gjennomførte eksterne evalueringer i 2010 (før-, følge-, midtveis- el. sluttevaluering)

Det er ikke gjennomført eksterne evalueringer.

7.9 Programutviklingsaktiviteter i 2010.

Global Entrepreneurship Training er utviklet og gjennomført for første gang i 2010. For øvrig har hele programmets innretning blitt konkretisert og implementert i 2010.

De internasjonale markedsrådgivningstjenestene som utekontorene leverer er blitt spisset mot gründere, og deres rolle som sparringspartner – i nært samspill med gründerens kunderådgiver på distriktskontoret - er tydeliggjort.

7.10 Vurdering av om programmet skal videreføres, videreutvikles eller avsluttes

Høyvekstprogrammet har gjennomført sitt første driftsår i 2010. Basert på særdeles gode tilbakemeldinger fra vekstgründere både ift. nytte og kvalitet, var det ingen tvil om at programmet skulle videreføres.

7.11 Gode historier/eksempelcases

Mobiletech AS

Mobiletech AS ble etablert i Bergen i 2005 og har nå vokst til 25 ansatte fordelt i Bergen, Oslo, Stockholm og København. De har nå over 150 kunder i 14 land. Omsetningen var i 2010 21 mill. kroner. I løpet av 2011 skal de etablere selskap i USA.

Mobiletech AS har utviklet teknologi og løsninger for mobile tjenester, mobilt internett, SMS og MMS. Visjonen til selskapet er å gjøre den mobile kanalen til den mest effektive kommunikasjonskanalen for kunder og samarbeidspartnere. Målgruppen er i første rekke mediehus som har en strategi for satsing på mobilkanal.

Innovasjon Norge har jobbet tett med Mobiletech. Bl.a. har vi i San Francisco bistått med nettverk, satt opp møter med venture kapitalister og gitt rådgiving knyttet til markedet, kompetansemiljøer og etablering i USA. I Hordaland har vi bidratt med finansiering av deltakelse på Mobilmessen i Barcelona og lån til internasjonalisering.

Mobiletech AS deltok på GET programmet og sier selv om deltakelsen:

“GET programmet har gitt Mobiletech verdifull innsikt med tanke på fasen vi befinner oss i, og vi har også hatt stor nytte av møter/nettverk spesielt i Silicon Valley” (Espen Askvik, gründer).

“Å få være en del av et slikt nettverk og diskutere problemstillinger basert på relevante og reelle case har hatt en uvurderlig betydning for meg, og virkelig fått meg til å tro på at det er mulig å få dette til” (Christian Erichsen, CEO).

3.26 Sektorprogrammer

1. Kort beskrivelse av sektorprogrammet

Innovasjon Norge skal satse på sektorer der norsk næringsliv allerede er ledende, eller har særlige konkurransefortrinn. Det skal etableres et godt kunnskapsgrunnlag om sektorene i Norge og deres internasjonale muligheter. Med utgangspunkt i identifiserte behov skal det gjennomføres tiltak som tilfører kunnskap, kompetanse og kapital som mobiliserer til nyetableringer, utvikling av vekstforetak og innovasjonsmiljøer i disse sektorene, bl.a. gjennom hjemhenting av teknologi og kunnskap om internasjonale markeder og rammebetingelser. Sektorprogrammene skal styrke nasjonalt og internasjonalt samarbeid på sektor-, bransje og bedriftsnivå.

Sektorprogrammet dekker utvalgte hovedtemaer innenfor, og er selve utviklingsmotoren i, satsingene Energi & Miljø, Maritim, Olje & Gass, IKT og Helse. En mer detaljert beskrivelse av den samlede innsatsen i disse satsingene er gitt i kapittel 2.

De utvalgte hovedtemaene representerer hver for seg langsiktige mobiliseringsprosesser. Temaene er prioritert fordi de adresserer markeder i vekst, samt at de bygger på nasjonale faglige styrker og et tilstrekkelig industrigrunnlag til at Norge kan bli ledende innen disse nisjene. For beskrivelse av temaene henvises det til satsingsbeskrivelsene (kapittel 2).

Målet for mobiliseringsarbeidet er å styrke næringen som helhet gjennom indirekte tiltak som bidrar til å *bygge relativt varige konkurransefortrinn*, herunder i) strategisk omdømmeposisjon, ii) styrket kunnskapsbase, iii) innovasjonskultur og iv) internasjonale nettverk.

Hovedinnretningen for arbeidet retter seg mot de norske innovasjonsmiljøene (i særdeleshet NCE-er, Arena-er, FME-er og SFI-er) og har som mål å etablere eksterne næringsaktører som kan overta når mobiliseringsprosessen er gjennomført. Mobiliseringsarbeidet for hvert hovedtema bør ha en tidsramme på 4-6 år.

2. Rapportering for 2010

1. Grad av måloppnåelse i forhold til mål/måltall for 2010

Resultatene for sektorprogrammet i 2010 er en del av et langsiktig arbeid som ikke bør vurderes innenfor kun ett kalenderår. Vektingen mellom de ulike hovedtemaene kan imidlertid variere over tid.

2. Ressursbruk

Sektorprogrammene ga i 2010 16,8 mill. kroner i tilskudd til utviklingsprosjekter i norsk næringsliv. Utviklingsprosjektene er i hovedsak fordelt på sektorene Energi & Miljø, Helse, IKT og Olje & Gass. (For nærmere omtale se kapittel 2.)

Sektorprogrammet finansierte en serie "regionale sektormøter" hvor kunder i våre prioriterte satsinger møtte våre utekontorer, distriktskontorer og fagavdelinger. Dette inkluderer alle Innovasjon Norges sektorer, med unntak av Reiseliv.

Formålet med de regionale sektormøtene var å synliggjøre og tilgjengelig gjøre hele Innovasjon Norges verdikjede (utekontorene / distriktskontorene) for kundene, samt motivere våre kunder til å tenke nytt gjennom å:

- Etablere innovative og lærende møteplasser
- Tilføre næringslivet ny kunnskap

- Utløse nye forretningsmuligheter og samarbeidsrelasjoner.
- Gjøre våre tjenestetilbud tilgjengelig og kjent for bedriftene.

Satsing	Tilskudd mill. kroner
Energi & Miljø	5,4
Helse	4,5
IKT	2,0
Olje & Gass	1,9
Regionale sektormøter	3,0
Totalt	16,8

3. Risikofaktorer/utfordringer

- Innretningen på NCE/ARENA programmene har sterk regional fokus og er i mindre grad tilpasset nasjonale (dvs. ikke regionale) mobiliseringsprosesser.
- Selv innenfor de valgte hovedtemaene spenner leverandørindustrien over svært mange produktområder (varer og tjenester) og med varierende forretningsmodeller. Å utløse kundebehovet hos kompetanseintensive vare- og tjenesteleverandører forutsetter god sektor- og markedsforståelse, oversikt over aktører, forretningsmodeller og grunnleggende teknologisk innsikt.
- Gode effektmål og sektorstatistikk er en utfordring. Igjennom samarbeidet med våre strategiske samarbeidspartnere (herunder Forskningsrådet, SIVA, Enova, INTPOW, INTSOK, NME m.fl.) arbeides det med å styrke dette.

4. Utviklingsaktiviteter for sektorprogrammet i 2010

Strategisk omdømmeposisjonering: Det er gjennomført utviklingsaktiviteter knyttet til strategisk posisjonering og omdømmebygging for Norge og de utvalgte næringene. Formålet med arbeidet er å ta frem strategisk plattformer og konkrete verktøy/tiltak for norsk næringsliv. Herunder også felles prosjekter innen internasjonal markedsprofilering. Det Maritime Omdømmearbeidet er spydspissen i dette arbeidet (se kapittel 2.8).

Næringslivsdelegasjoner og markedsprofilering i fremskutte markeder:

Sektorprogrammet finansierer utviklingen og leveransen av Innovasjon Norges bidrag til de bransjespesifikke delene (seminarer, arbeidsmøter etc.) under næringslivsdelegasjonene. (Disse er nærmere beskrevet i kapittel 5.2.)

"En Dør – ett kompetansemiljø": Gjennom sektorprogrammet veiledes aktørene i det samlede tilbudet av virkemidler med relevans for utvikling og kommersialisering, av varer og tjenester. Sektorprogrammet koordinerer og effektiviserer kundedialogen og samhandlingen (mellom våre distriktskontor og utekontor) i denne, samt mellom Innovasjon Norge og øvrige virkemiddelaktører og bransjeaktører/klynger.

5. Skal sektorprogrammet videreføres, videreutvikles eller avsluttes?

Sektorarbeidet har vært vellykket ut fra Innovasjon Norges egne mål og Innovasjon Norges generelle nøkkelindikatorer viser positiv utvikling.

Den tette dialogen med bransjen øker Innovasjon Norges evne til å fange opp endrede behov i næringene, jfr. vår respons under finanskrisen.

Det anbefales at sektorprogrammet videreføres innenfor samme langsiktige strategi. Midlene bør opprettholdes på omtrent samme nivå som i 2010.

4. RAPPORTERING OM STIPENDORDNINGENE 2010

4.1 Etablererstipend - midler fra KRD/fylkeskommunene

Oppstart/tidsramme

Etablererstipend-ordningen ble opprettet i 1989.

Budsjett- og regnskapstall

I 2010 er det bevilget etablererstipend¹² på til sammen kroner 122 061 194 fordelt på 581 tilsagn.

Målgruppe, mål og måloppnåelse

Formålet med stipendet er å stimulere til økt etableringsvirksomhet for å skape lønnsomme arbeidsplasser. Etablererstipendordningen gjelder for hele landet og for alle næringer, unntatt offentlig virksomhet.

I hvert fylke blir det prioritert ut fra lokale forhold og behov. Generelt sett er etableringer som innebærer introduksjon av et eller flere vesentlig nye produkter/tjenester i markedet, en ny anvendelse av et produkt/tjeneste, en ny måte å organisere på og/eller er basert på ny teknologi, høyt prioritert.

Blant prosjektene som har potensial for å skape lønnsomme arbeidsplasser, tas det særlig hensyn til søkere fra nærings svake områder, kvinner og unge (inntil 35 år). Minimum 40 % av antall stipend skal gå til kvinner.

Fordelingen på Etablererstipend, Etablererstipend for unge og Nettverkskreditt (antall og beløp (i hele tusen)) er som følger:

Fylke	Etablererstipend (uten unge)		Etablererstipend unge		Nettverkskreditt		Sum	
	Beløp	Antall	Beløp	Antall	Beløp	Antall	Beløp	Antall
Østfold	2 060	8	1 200	5			3 260	13
Akershus	5 889	24	1 000	4			6 889	29
Oslo	2 950	16	1 044	6			3 994	22
Hedmark	6 401	31	1 647	8			8 048	39
Oppland	5 493	29	1 355	6			6 848	35
Buskerud	3 247	14	930	5			4 177	19
Vestfold	2 925	14	500	3			3 425	17
Telemark	6 735	41	1 625	10			8 360	51
Aust-Agder	1 948	11	950	3			2 898	14
Vest-Agder	2 341	13	2 598	13			4 939	26
Rogaland	8 492	42	1 600	9			10 092	51
Hordaland	11 759	43	4 700	13			16 459	56
Sogn og Fjordane	935	4	2 472	9			3 407	13
Møre og Romsdal	4 013	18	2 735	13			6 748	31
Sør-Trøndelag	4 289	21	3 465	7			7 754	28
Nord-Trøndelag	4 800	26	1 834	10	700	6	7 334	42
Nordland	2 382	16	1 186	8			3 568	24
Troms	4 378	28	2 450	13			6 828	41
Finnmark	5 018	22	1 469	5	350	3	6 837	30
Flere fylke/utland			200	1			200	1
Sum	86 055	421	34 958	151	1 050	9	122 061	581

Til oppfølging/opplæring er det bevilget til sammen kroner 8 126 345.

¹² Når det gjelder omtalen av BU-stipend, vises det til eget kapittel om Fylkesvise BU-midler nedenfor.

Estimert sysselsettingseffekt er tilsammen 4 341 personer – fordelt på 3 901 på Etablererstipend, 419 på Etablererstipend unge og 21 på Nettverkskreditt.

Geografisk nedslagsfelt – virkemiddelzone og fylke

Fylke	Virkemiddelzone (beløp i tusen kroner)					Sum
	I	II	III	IV	Uspes.	
Østfold	2 960		300			3 260
Akershus	6 889					6 889
Oslo	3 994					3 994
Hedmark	6 542		585	837	84	8 048
Oppland	3 959	50	1 314	725	800	6 848
Buskerud	3 120		430		627	4 177
Vestfold	3 055				370	3 425
Telemark	3 650		2 605	2 105		8 360
Aust-Agder	2 100	478	320			2 898
Vest-Agder	3 364	475	600		500	4 939
Rogaland	7 651		605		1 836	10 092
Hordaland	10 687	825	3 274	63	1 610	16 459
Sogn og Fjordane			3 407			3 407
Møre og Romsdal	2 939	676	2 933		200	6 748
Sør-Trøndelag	7 140	65	59	490		7 754
Nord-Trøndelag	1 187	60	2 639	2 676	772	7 334
Nordland				3 568		3 568
Troms			3 102	2 841	885	6 828
Finnmark				6 837		6 837
Flere fylke/utland					200	200
Sum	69 237	2 629	22 173	20 142	7 884	122 065

Fylke	Virkemiddelzone (antall tilsagn)					Sum
	I	II	III	IV	Uspes.	
Østfold	12		1			13
Akershus	28					28
Oslo	22					22
Hedmark	29		2	5	3	39
Oppland	21	1	8	3	2	35
Buskerud	14		3		2	19
Vestfold	15				2	17
Telemark	22		17	12		51
Aust-Agder	9	3	2			14
Vest-Agder	19	3	3		1	26
Rogaland	42		5		4	51
Hordaland	39	4	9	1	3	56
Sogn og Fjordane			13			13
Møre og Romsdal	16	3	11		1	31
Sør-Trøndelag	23	1	1	3		28
Nord-Trøndelag	8	1	19	13	1	42
Nordland				24		24
Troms			18	22	1	41
Finnmark				30		30
Flere fylke/utland					1	1
Sum	319	16	112	113	21	581

Kvinnesatsing

Det er et mål at minst 40 % av antall stipend skal tildeles kvinner (antall tilsagn totalt fratrukket tilsagn til opplæring/oppfølging).

Det er store forskjeller mellom fylkene når det gjelder kvinneandel. Lavest er Akershus med 14 %, mens kvinneandelen i Aust-Agder og Nordland er 60 %. I gjennomsnitt er kvinneandelen 39 %.

Fylke	Kvinneandel ¹³
Østfold	32 %
Akershus	14 %
Oslo	25 %
Hedmark	52 %
Oppland	31 %
Buskerud	45 %
Vestfold	45 %
Telemark	53 %
Aust-Agder	60 %
Vest-Agder	47 %
Rogaland	26 %
Hordaland	17 %
Sogn og Fjordane	44 %
Møre og Romsdal	34 %
Sør-Trøndelag	34 %
Nord-Trøndelag	45 %
Nordland	60 %
Troms	39 %
Finnmark	43 %
Gjennomsnitt	39 %

¹³ Tilsagn til "kvinne og mann" + tilsagn som er uspesifisert er tolket til 50 % kvinne og 50 % mann.

4.2 Landsdekkende etablererstipend - midler fra NHD

Oppstart/tidsramme

Landsdekkende etablererstipend-ordningen ble opprettet i 2009.

Budsjett- og regnskapstall

I 2009 ble det bevilget 150 mill. kroner til en ny landsdekkende etablererstipendordning, som en del av tiltakspakken. Ordningen fortsatte i 2010 med en ramme på 50 mill. kroner.

Målgruppe, mål og måloppnåelse

Målgruppen for ordningen er etablerere av små bedrifter med potensial for lønnsomhet.

Etableringer som representerer noe nytt enten i nasjonal eller internasjonal sammenheng blir generelt sett høyt prioritert. Dette gjelder også gode prosjekter som er kvinnebasert.

Ordningen gjelder for hele landet og i alle næringer, unntatt offentlig virksomhet. I hvert fylke blir det for øvrig prioritert ut fra lokale forhold og behov. Prosjekter rettet mot lokalt marked blir normalt ikke prioritert.

En grunnleggende betingelse for tildelingen av landsdekkende etablererstipend er at ideen er nyskapende og har lønnsomhetspotensial. Med andre ord skal stipendet fra Innovasjon Norge virke utløsende for prosjektet, dvs. at støtten skal være avgjørende for at etableringen kan gjennomføres. Det forutsettes normalt at gründeren selv bidrar med 50 % egenandel i form av både egeninnsats og kapital, slik at støtte fra Innovasjon Norge er et supplement til, og ikke en erstatning for egenfinansiering.

Størrelsen på stipendet er avhengig av prosjektets potensial, og stipendbeløpet vurderes i hvert enkelt tilfelle. Det ble gitt mulighet til å støtte innovative nyetableringer med en øvre ramme for tilsagn pr. bedriftsetablering på 0,8 mill. kroner, og i sum over tid ikke større enn 1,6 mill. kroner. Et så vidt høyt bidrag skal kun tildeles særlig gode prosjekter, med et betydelig vekstpotensial i et internasjonalt, evt. nasjonalt marked.

Fordelingen på landsdekkende etablererstipend (beløp i tusen kroner):

Fylke	Etablererstipend		Kvinneandel ¹⁴	
	Beløp	Antall	Beløp	%
Østfold	785	1	393	50
Akershus	2 200	4	1 100	50
Oslo	10 880	20	5 840	54
Hedmark				
Oppland	600	1		
Buskerud	1 100	3	550	50
Vestfold	1 485	4	743	50
Telemark	2 690	6	1 045	39
Aust-Agder				
Vest-Agder	3 550	5	1 775	50
Rogaland	8 385	17	2 618	31
Hordaland	5 070	11	1 349	27
Sogn og Fjordane				
Møre og Romsdal	1 400	2	700	50
Sør-Trøndelag	7 800	17	2 075	27
Nord-Trøndelag				
Nordland				
Troms				
Finnmark				
Flere fylke/utland	5 000	1	2 500	50
Sum/gjennomsnitt	50 945	92	20 688	44

¹⁴ Tilsagn til "kvinne og mann" + tilsagn som er uspesifisert er tolket til 50 % kvinne og 50 % mann.

Av rammen på 50 mill. kroner er det avsatt 5 mill. kroner til dekning av de administrative kostnadene som påløper Innovasjon Norge som følge av ordningen. Estimert sysselsettingseffekt er til sammen 1914 personer.

Kvinnesatsing

Det er et mål at minst 40 % av antall stipend skal tildeles kvinner. For 2010 utgjorde kvinneandelen 44 %.

Det er noe forskjell mellom fylkene når det gjelder kvinneandel. I fylkene Telemark, Rogaland, Hordaland og Sør-Trøndelag er det innvilget stipend til prosjekter hvor kvinneandelen er under måltallet på 40 %. De øvrige kontorene derimot har en kvinneandel på 50 % eller høyere. Det har også i 2010 vært jobbet aktivt med å få frem vekst i kvinnerettede bedrifter/prosjekter, og det må sies å ha båret frukter. Det er fortsatt en utfordring både for Innovasjon Norge og samfunnet som helhet å øke omfanget av kvinner som etablerer innovative og vekstorienterte bedrifter.

Planlagte og gjennomførte evalueringer

Det ble i 2006 gjennomført en evaluering av Innovasjon Norges tjenester til etablerere, begrenset til følgende stipendordninger: Etablererstipend, Inkubatorstipend, BU-midler etablererstipend og Oppfinnerstipend – og faglig veiledning og rådgiving knyttet til disse. Evalueringen omfattet stipendmottagere og forvaltningen av tjenestene for perioden 1999-2005. Nordlandsforskning i Bodø har gjennomført evalueringen (NF-rapport 11/2006).

Evalueringen hadde to hovedformål;

1. Analysere stipendordningenes bidrag til å nå Innovasjon Norges målsettinger om flere og bedre bedriftsetableringer i et geografisk perspektiv.
2. Vurdere regelverket, organiseringen og praktiseringen av stipendordningen og gi innspill til forbedring av og eventuell samordning av dem.

Forholdet mellom etablererstipend og INs ordinære virksomhet

Etablererstipend fungerer som en integrert del av Innovasjon Norges øvrige virksomhet og tjenester.

Vurdering av videreføring eller avslutning

Fra og med 2011 skal alle typer etablererstipend benevnes etablerertilskudd. Inkubatorstipend avvikles som tjeneste fra 2011.

Finansiering av etablererstipend

Etablererstipend blir finansiert både av KRD via fylkeskommunene (kapittel 551.60) og NHD (kapittel 2421.50). Utad mot kunden har vi kommunisert at vi har en etablererstipend-ordning, uavhengig av hvor pengene kommer fra.

Samarbeid med andre aktører i virkemiddelapparatet

Samarbeid foregår i hovedsak med Fylkeskommunene.

Miljørettede prosjekter

23 tilsagn/kr 10 860 000 er bevilget til miljørettede prosjekt.

4.3 Inkubatorstipend

Oppstart/tidsramme

Inkubatorstipend-ordningen ble opprettet i 2001.

Budsjett- og regnskapstall

Inkubatorstipend-rammen i 2010 var på 13,5 mill. kroner, og det ble innvilget tilsagn for 17,563 mill. kroner. Overforbruket skyldes gjenbruk av gamle annulleringer.

Målgruppe, mål og måloppnåelse

Målgruppen for Inkubatorstipend er personer/bedrifter lokalisert i en godkjent inkubator, og som har forretningsidéer med høyt kunnskaps- og/eller teknologinivå, som vurderes å ha et stort verdiskapingspotensial og høy risiko, og som har tjenester/produkter som kan være aktuelle for et internasjonalt marked.

Hovedmålet med ordningen er å stimulere til økt etablering av konkurransedyktige, framtidsrettede og nyskapende virksomheter, som igjen kan bidra til nyskaping og næringsmessig fornyelse i næringslivet.

Delmål for 2010:

Inkubatorstipend skal i 2010 gis til minst 70 personer/bedrifter til planlegging/etablering av virksomheter i godkjente inkubatorer;

- herav til minst 20 personer/bedrifter innenfor det distriktpolitiske virkeområdet
- herav til minst 20 etableringer av kvinner
- minst 10 % av rammen skal brukes til oppfølging og opplæring av inkubatorbedriftene (men med mulighet til å bruke inntil 20 % av den lokale rammen).

I 2010 ble bevilget til sammen 65 tilsagn/17,6 mill. kroner. 17 tilsagn (27,4 %) av totalt antall tilsagn ble bevilget til bedrifter innenfor det distriktpolitiske virkeområdet. 5,1 mill. kroner (28,2 %) av den totale rammen er bevilget innenfor det distriktpolitiske virkeområdet.

2 tilsagn (kr 435 000) er bevilget til oppfølging.

Estimert sysselsettingseffekt er til sammen 259 personer.

Geografisk nedslagsfelt – virkemiddelzone og fylke

Inkubatorstipendet er et nasjonalt virkemiddel, men KR D setter krav til distriktpolitiske effekter av ordningen. Samtidig er de fleste inkubatorer etablert i sentrale strøk og det er størst tilgang på denne type etableringer (vekst- og toppetablerere) i sentrale strøk.

Innovasjon Norge tilstreber en fordeling av inkubatorstipendet som i størst mulig grad sikrer distriktpolitiske effekter. Dette gjenspeiles bl.a. i de delmål som blir satt, forhåndsfordelingen av rammen til distriktskontorer med inkubatorer, og hvor fylker med inkubatorer i det distriktpolitiske virkeområdet blir prioritert.

Fordelingen på fylke og virkemiddelsone er som følger:

Fylke	Virkemiddelsone (beløp - tall i hele tusen)					Sum
	I	II	III	IV	Uspes.	
Østfold	800					800
Akershus	1 000					1 000
Oslo	1 660					1 660
Hedmark	250					250
Oppland	573					573
Buskerud	1 050					1 050
Vestfold	400					400
Telemark	550					550
Aust-Agder			200			200
Vest-Agder	400		200			600
Rogaland	5 225		500		100	5 825
Hordaland	770		430			1 200
Sogn og Fjordane			640			640
Møre og Romsdal	350		120			470
Sør-Trøndelag	800	235				1 035
Nord-Trøndelag			515			515
Nordland						0
Troms			695			695
Finnmark				100		100
Sum	13 828	235	3 300	100	100	17 563

Fylke	Virkemiddelsone (antall tilsagn)					Sum
	I	II	III	IV	Uspes.	
Østfold	2					2
Akershus	3					3
Oslo	5					5
Hedmark	2					2
Oppland	2					2
Buskerud	4					4
Vestfold	1					1
Telemark	2					2
Aust-Agder			2			2
Vest-Agder	2		1			3
Rogaland	18		1		1	20
Hordaland	2		1			3
Sogn og Fjordane			4			4
Møre og Romsdal	1		1			2
Sør-Trøndelag	3	1				4
Nord-Trøndelag			2			2
Nordland				1		1
Troms			3			3
Finnmark						0
Sum	47	1	15	1	1	65

Kvinnesatsing

Inkubatorstipendet er et kjønnsnøytralt virkemiddel.

I 2010 ble det bevilget 15 tilsagn til *kvinner* (3 200 000 kroner) og 2 tilsagn til *kvinne og mann* (450 000 kroner).

Planlagte og gjennomførte evalueringer

Det ble i 2006 gjennomført en evaluering av Innovasjon Norges tjenester til etablerere, begrenset til følgende stipendordninger: Etablererstipend, Inkubatorstipend, BU-midler etablererstipend og Oppfinnerstipend – og faglig veiledning og rådgiving knyttet til disse.

Evalueringen omfattet stipendmottagere og forvaltningen av tjenestene for perioden 1999-2005. Nordlandsforskning i Bodø har gjennomført evalueringen (NF-rapport 11/2006).

Evalueringen hadde to hovedformål;

- Analysere stipendordningenes bidrag til å nå Innovasjon Norges målsettinger om flere og bedre bedriftsetableringer i et geografisk perspektiv.
- Vurdere regelverket, organiseringen og praktiseringen av stipendordningen og gi innspill til forbedring av og eventuell samordning av dem.

Forholdet mellom stipendordningen og INs ordinære virksomhet

Inkubatorstipend fungerer som en integrert del av Innovasjon Norges øvrige virksomhet og tjenester.

Vurdering av videreføring eller avslutning

Inkubatorstipend avvikles som tjeneste fra 2011.

Finansiering av inkubatorstipendet

Inkubatorstipendrammen er i sin helhet finansiert av KRD-midler, kapittel 552.72.

Samarbeid med andre aktører i virkemiddelapparatet

Inkubatorstipendordningen sees i sammenheng med SIVAs Inkubatorprogram, men stipendet kan også nyttes i sammenheng med andre godkjente offentlige og private inkubatorer.

Miljørettede prosjekter

14 % av antall tilsagn/18 % av totalt innvilget beløp er til miljørettede prosjekt.

4.4 Etablererstipend Svalbard

Oppstart/tidsramme

Ikke tidsbegrenset virkemiddel.

Budsjett- og regnskapstall

Det er gitt 8 tilsagn på 1 224 100 kroner i 2010.

Estimert sysselsettingseffekt er 8 personer.

Geografisk nedslagsfelt – virkemiddelzone og fylke

Etablererstipend Svalbard gjelder kun på Svalbard (sone IV).

Kvinnesatsing

Det er gitt stipend til 6 kvinner.

Vurdering av videreføring eller avslutning

Det kan stilles spørsmål ved om det burde ha vært et annet navn og en litt annen innretning på det virkemidlet. Etablererstipend skal kun brukes til nyetableringer, og det er ikke andre virkemidler som er øremerket Svalbard. Det gjør det vanskelig når det er saker som gjelder investeringer og/eller bedriftsutviklingstiltak. Rammen for Svalbard burde derfor ha vært åpen for å bruke både til nyetableringer, bedriftsutvikling og investeringer.

Finansiering av stipendet

Etablererstipend Svalbard er i sin helhet finansiert av KRD, kapittel 552.72.

Samarbeid med andre aktører i virkemiddelapparatet

IN Troms har ansvaret for saksbehandlingen av Svalbardsakene. Longyearbyen lokalstyre og Sysselmannen har uttalerett i alle saker.

Miljørettede prosjekter

25 % av antall tilsagn / 19 % av totalt innvilget beløp er til miljørettede prosjekter. (2 tilsagn / kr 232 200).

5. ANDRE TJENESTER/ORDNINGER I 2010

5.1 Fylkesvise bygdeutviklingsmidler

Fylkenes bruk av bygdeutviklingsmidler

2010

Oslo, 15.3.2011

Innhold

1	INNLEDNING	213
1.1	POLITISKE RAMMER FOR BU-MIDLENE.....	213
1.2	FORMÅLET MED BU-MIDLENE	213
1.3	REGIONALE STRATEGIER FOR LANDBRUKSRELATERT NÆRINGSUTVIKLING	213
1.4	RAPPORTERINGSOPPLEGGET FOR 2010	214
2	BU-MIDLER FORVALTET AV INNOVASJON NORGE	215
2.1	RAMMER OG TILSAGN 2010	215
3	RESULTATMÅL	217
3.1	RESULTATMÅL 1 – SIKRE/ØKE SYSSELSETTINGEN, SÆRLIG FOR KVINNER.....	217
3.2	RESULTATMÅL 2 – BIDRA TIL NYSKAPING, MARKEDSORIENTERING OG SYNERGIER.....	222
3.3	RESULTATMÅL 3 – BIDRA TIL EFFEKTIVISERING AV DET TRADISJONELLE LANDBRUKET.....	225
3.4	RESULTATMÅL 4 – BIDRA TIL SYSSELSETTING I NÆRINGSSVAKE OMRÅDER.....	227
3.5	RESULTATMÅL 5 – BIDRA TIL MODERNISERING/EFFEKTIVISERING AV FORVALTNINGEN.....	228
4	TILTAKSGRUPPER	229
4.1	TILTAKSGRUPPER I INNOVASJON NORGES STATISTIKKSYSTEM.....	229
5	BU-MIDLER FORVALTET AV FYLKESMANNENS LANDBRUKSAVDELING	231
5.1	RAMMER OG TILSAGN 2010	231
6	BU-MIDLER FORVALTET AV VALDRES OG NORD-GUDBRANDSDAL	233
7	RAPPORTERING AV ANSVAR 2010	235
8	VEDLEGG	237

1 Innledning

1.1 Politiske rammer for BU-midlene

Forvaltningen av de fylkesvise bygdeutviklingsmidlene har i 2010 vært forankret i Landbruks- og matdepartementets nasjonale strategi for næringsutvikling, "Ta landet i bruk!". Strategien er et rammeverk for alle typer lønnsom næringsvirksomhet med utgangspunkt i gårdenes menneskelige og materielle ressurser og skal bygge opp under hovedmålet for landbrukspolitikken. Strategien omfatter satsingsområdene mat, økologisk matproduksjon og matforbruk, trevirke, bioenergi, reiseliv og opplevelsesproduksjon, Inn på tunet og annen grønn vare- og tjenesteproduksjon.

Regjeringens ambisjoner for landbruks- og matpolitikken er nedfelt i Soria Moria-erklæringen. Hovedmålet for Regjeringens landbrukspolitikk er: "Ein landbruks- og matpolitikk som held ved lag eit levande landbruk over heile landet. Politikken skal gi grunnlag for auka verdiskaping og livskvalitet basert på ei berekraftig forvaltning av landbruket og bygdene sine ressursar."

BU-midlene er det viktigste økonomiske virkemidlet til Landbruks- og matdepartementet for å nå målet om næringsutvikling i og i tilknytning til landbruket.

1.2 Formålet med BU-midlene

I Forskrift om midler til bygdeutvikling fastsatt av Landbruksdepartementet 30.01.2009, fastslås det at formålet med BU-midlene er "å legge til rette for næringsutvikling som danner grunnlag for langsiktig, lønnsom verdiskaping og desentralisert bosetting med utgangspunkt i landbrukets ressurser generelt og landbrukseiendommen spesielt.

Forskriften skal også legge til rette for et landbruk der kvinner og menn gis like muligheter."

BU-midlene er landsdekkende og inkluderer tilskudd til utrednings- og tilretteleggingstiltak, etablererstipend, tilskudd til bedriftsutvikling, tilskudd og rentestøtte til investeringer, samt tilskudd til mindre investeringer i forbindelse med generasjonsskifte, til praktikantordning og til andre tiltak.

Ved fastsetting av BU-forskriften har departementet lagt vekt på hensynet til forenkling og økt regionalt handlingsrom. Innenfor forskriftens intensjoner og formål, og den nasjonale strategien for næringsutvikling, er det i større grad overlatt til regionalt nivå å prioritere bruken av midlene innenfor rammene for landbrukspolitikken trukket opp i St. prp. nr. 66 (2003-2004) og St.prp. nr. 1 det enkelte år.

1.3 Regionale strategier for landbruksrelatert næringsutvikling

En viktig intensjon ved omleggingen av næringsutviklingsarbeidet i 2005 var å ta bort en del beskrankninger og i større grad overlate til det regionale nivå å prioritere de gode prosjektene. Fra og med 2005 er det de regionale strategiene som ligger til grunn for det regionale arbeidet med landbruksrelatert næringsutvikling generelt og for forvaltningen av de fylkesvise BU-midlene spesielt.

Forvaltningsmodellen innebærer at samarbeidet med de regionale partnerskapene skal videreutvikles slik at lokale og regionale myndigheter står sammen om gjennomføringen av de regionale strategiene. Dette for å sikre en helhetlig satsing på næringsutvikling i fylket, herunder en god kobling mot fylkesplanene og de strategier for bruk av de regionalpolitiske virkemidlene som er desentralisert til fylkeskommunen.

1.4 Rapporteringsopplegget for 2010

BU-midlene tildeles på to nivåer: sentralt (besluttet av Landbruks- og matdepartementet i samråd med Norges Bondelag og Norsk Bonde- og småbrukarlag, forvaltes av Innovasjon Norges hovedkontor) og på fylkesplan (forvaltes av fylkesmannens landbruksavdeling og Innovasjon Norges distriktskontor). Det pågår f.o.m. 2004 et 4-årig forsøk med regionale BU-midler i Oppland, forvaltet av Valdres Natur- og kulturpark og Regionrådet for Nord-Gudbrandsdal. I 2007 ble det besluttet å forlenge forsøksprosjektet i ytterligere to år (2008 og 2009). Det er nå besluttet å videreføre forsøksordningen ut 2011.

Landbruks- og matdepartementet tildeler rammer for fylkesvise BU-midler til fylkesmennene. Fylkesmennene beholder selv midler til utrednings- og tilretteleggingstiltak men viderefordeler midler til bedriftsrettede tiltak til Innovasjon Norges distriktskontorer gjennom egne tildelingsbrev. For 2010 er fordelingen mellom midler til bedriftsrettede og utrednings- og tilretteleggingstiltak fastsatt i jordbruksavtalen.

Fylkesmennene har som ledd i å forvalte BU-midler til utredning og tilrettelegging ansvaret for å koordinere arbeidet med utvikling og vedlikehold av de regionale strategiene for landbruksrelatert næringsutvikling og å følge opp at disse gjennomføres. Endelig skal fylkesmennene ved årets slutt sende samlet årsrapport til Landbruks- og matdepartementet om bruken av de fylkesvise BU-midlene i forhold til de regionale strategiene.

Denne årsrapporten omhandler bruken av de fylkesvise BU-midlene i 2010 hos Innovasjon Norges distriktskontorer, fylkesmennene og forsøksregionene i Valdres og Nord-Gudbrandsdal. Rapporten bygger hovedsakelig på statistikk fra Innovasjon Norges og fylkesmennenes saksbehandlingssystemer.

For mer eksplisitt informasjon om bruken av BU-midlene i 2010 forhold til det enkelte fylkes strategier for landbruksbasert næringsutvikling, vises det til fylkesmennenes årsrapporter for 2010 til Landbruks- og matdepartementet og til årsrapporter for 2010 fra forsøksregionene i Oppland.

2 BU-midler forvaltet av Innovasjon Norge

2.1 Rammer og tilsagn 2010

Innovasjon Norges andel av rammene for de fylkesvise BU-tilskuddene i 2010 var på 341,3 mill. kroner. I tillegg kunne Innovasjon Norge gi rentestøtte til en låneramme på 966,7 mill. kroner, samt tilby risikolån til landbruket der tapsavsetningene belaster BU-midlene. Det ble ikke gitt noen bestemt utlånsramme for risikolåneordningen.

I Oppland fylke var det i tillegg satt av 11,7 mill. kroner i BU-tilskudd og 33,3 mill. kroner i låneramme for rentestøtte til forsøket med regional forvaltning av BU-midler i Valdres og Nord-Gudbrandsdal. Særskilt rapportering på disse midlene framgår av kap. 6.

Innovasjon Norge har, for å kunne sammenligne virkemiddelbruken over tid, valgt å beholde fordelingen av BU-midlene på virkemiddelgruppene tradisjonelt jord- og hagebruk og utviklingstiltak/nye næringer, selv om det ikke lenger tildeles egne rammer til disse gruppene. Rammene for 2010, sammen med årets inndragninger og overføringer av ubenyttede midler fra tidligere år, har gitt grunnlaget for Innovasjon Norges tilsagn i 2010. Den fylkesvise fordelingen av tilsagn er som følger:

Tilsagn i 2010 fordelt på fylke:

Fylke	BU-tilskudd		Lånebeløp for rentestøtte	
	Trad. jord- og hagebruk	Utviklingstiltak/ nye næringer	Trad. jord- og hagebruk	Utviklingstiltak/ nye næringer
Østfold	10 150 000	2 388 000	42 600 000	2 400 000
Akershus	10 227 800	3 911 500	36 770 000	6 580 000
Oslo	50 000	570 750		
Hedmark	31 347 500	6 567 930	103 188 000	2 460 000
Oppland	16 810 100	4 719 500	56 462 500	4 714 000
Buskerud	14 718 700	5 526 000	36 875 000	3 800 000
Vestfold	8 220 000	3 630 600	35 000 000	5 250 000
Telemark	13 749 998	3 160 030	45 375 000	8 600 000
Aust-Agder	9 770 000	3 207 000	28 755 000	1 300 000
Vest-Agder	10 561 500	2 630 000	30 500 000	3 900 000
Rogaland	18 339 000	12 927 000	53 660 000	1 600 000
Hordaland	17 745 200	6 661 000	51 667 800	5 275 000
Sogn og Fjordane	30 504 638	10 664 646	93 189 000	5 990 000
Møre og Romsdal	21 915 000	3 245 400	73 085 000	4 517 500
Sør-Trøndelag	21 920 000	5 512 600	67 290 000	2 175 000
Nord-Trøndelag	27 277 000	9 943 757	81 289 650	8 908 000
Nordland	19 168 835	6 288 552	64 819 500	7 152 500
Troms	16 293 745	5 936 264	37 425 400	3 551 000
Finnmark	10 037 140	2 872 600	11 382 000	
UTL/Annet ¹⁵		312 000		
Sum	308 806 156	100 675 129	949 333 850	78 173 000

¹⁵ Gjelder 1 sak i Vestfold og 1 i Agder

Antall søknader, innvilget og avslag

Det totale antallet søknader i 2010 var på 1721. De 1489 innvilgede søknadene omfattet 1555 tiltak og 2197 enkelttilsagn. For fylkesvis fordeling på innvilgning og avslag vises det til vedlagte tabell TB33.

Innovasjon Norges lokalstyrer har etter hvert gått over til bare å behandle større eller mer prinsipielle søknader. I de fleste fylkene har administrasjonen fullmaktsgrenser inntil maksimalbeløpene som kan innvilges til enkeltsøknader, slik at det bare er prinsipielle søknader og investeringssøknader fra større samarbeidstiltak som forelegges styret.

Innvilgede og avslåtte søknader 1995 - 2010

År	Totalt antall søknader	Innvilgede søknader, antall	Avslag	
			antall	%
1995	4 027	3 357	670	17
1996	4 406	3 554	853	19
1997	4 274	3 539	735	17
1998	5 198	4 589	609	12
1999	9 315	8 527	788	9
2000	3 511	3 002	509	14
2001	3 670	3 261	409	11
2002	3 139	2 673	466	15
2003	2 549	2 161	388	15
2004	2 373	2 047	326	14
2005	2 117	1 743	374	18
2006	1 763	1 456	307	17
2007	1 670	1 384	286	17
2008	1 632	1 379	253	16
2009	1 811	1 570	241	13
2010	1 721	1 489	232	13

Tallene viser at avslagsprosenten i 2010 for landet totalt er på 13 prosent. Delvis avslåtte søknader telles ikke med her. Avslagsprosenten varierer mellom fylkene. Andelen avslag er lavere for tilskuddene enn for rentestøtte, hhv. 14 og 24 prosent (2009: 13 og 29 prosent).

Søknadsmassen og antall innvilgede søknader har gått ned fra 2009 til 2010. Økningen i antall søknader i 2009 skyldes at ekstraordinære midler medførte en økning i BU-tilskuddkvoten på 150 mill. kr¹⁶ og i lånerammen for rentestøtte med 300 mill. kr. Dette medførte at langt flere søknader kunne prioriteres og innvilges støtte.

¹⁶ Innovasjon Norges andel av de ekstraordinære midlene var henholdsvis 145 mill. kr i tilskudd og ca. 290 mill. kroner i låneramme for rentestøtte.

3 RESULTATMÅL

Landbruks- og matdepartementet utarbeidet for flere år tilbake resultatmål og -indikatorer som skulle belyse hvorvidt en oppnår målsettingene med Bygdeutviklingsmidlene.

Departementet har igangsatt et arbeid for å utvikle nye resultatmål og -indikatorer for ordningen. Inntil de nye resultatmålene og indikatorene er på plass, vil rapporteringen om de bedriftsrettede BU-midlene foregå etter gjeldende resultatmål og indikatorer.

3.1 Resultatmål 1 – Sikre/øke sysselsettingen, særlig for kvinner

Bidra til å sikre/øke sysselsettingen i bygdene, særlig for kvinner

Resultatindikatorer:

- Forventet økt sysselsetting etter investeringstiltak utenom tradisjonelt jord-, hage- og skogbruk. Oppgitt i antall årsverk og spesifisert i antall årsverk for kvinner
- Totalt antall tiltak og støttebeløp pr tiltak, spesifisert mht kjønn
- Totalt antall etablererstipend og herav antall etablererstipend for kvinner og ungdom

3.1.1 Forventet økt sysselsetting

Det er et sentralt mål at BU-midlene skal føre til flere arbeidsplasser innen og i tilknytning til landbruket. Sysselsettingsveksten er her målt ut fra *søkernes* forventede økning i antall årsverk som oppgis på søknadstidspunktet. Den fylkesvise fordelingen mht forventet sysselsettingseffekt er vist i vedlagte tabell TB36.

Den forventede sysselsettingsveksten gjengis kun for ordningene *etablererstipend (etableringsfasen)*, *bedriftsutvikling* og *investering i tilleggsnæring*. Grunnen er at det er innenfor tilleggsnæring det har vært en politisk målsetting å øke sysselsettingen de seinere årene. Ved å måle sysselsettingsveksten på disse ordningene får man dessuten sammenlignbare sysselsettingstall mellom år.

Det er verdt å merke seg at en stor del av BU-midlene brukes på investeringer innen tradisjonelt landbruk som bidrar til å effektivisere den tradisjonelle landbruksdriften, noe som i mange tilfeller vil medføre en sysselsettingsreduksjon. Innovasjon Norge har ikke registreringer på hvor mye sysselsettingen går ned som følge av slike effektiviseringstiltak. Følgelig har vi heller ikke informasjon om hvor stor den netto sysselsettingsendringen er hvis man vurderer alle BU-prosjektene samlet. Ideelt sett burde sysselsettingsøkningen av BU-midlene til nye næringer minst kompensere for sysselsettingsnedgangen av BU-midler brukt på tradisjonelt landbruk.

Forventet økt sysselsetting innen nye næringer og støttebeløp pr årsverk i 2010:

Sysselsettings-effekt, årsverk	Herav kvinner, Årsverk	Innvilget beløp ¹⁷	Innvilget pr årsverk	Innvilget beløp, kvinner	Innvilget pr årsverk, kvinner
598	345	80 473 112	134 570	47 556 050	137 844

Til sammen forventer *søkerne* en sysselsettingsvekst på 598 årsverk. Tilsvarende tall i 2009 var 605 årsverk. Ser vi på gjennomsnittlig sysselsettingseffekt pr. innvilget søknad, har også tallene gått litt ned fra 2009 til 2010. I 2010 er forventet en sysselsettingseffekt pr innvilget søknad på 0,85 årsverk, mens det tilsvarende tallet i 2009 var 1,0 årsverk pr innvilget søknad. Av de nye årsverkene i 2010 var 345 årsverk for kvinner (2009: 368 årsverk). Kvinnenes andel av den forventede sysselsettingsveksten er i 2010 på 58 prosent, mot 61 prosent i 2009.

Antall arbeidsplasser vil som oftest være større enn antall årsverk, da ett årsverk vil kunne gi flere deltidsarbeidsplasser. For mange vil det være behov for et tillegg på et halvt årsverk eller mindre for å supplere den inntekten de allerede har. Dette tillegget vil slik styrke den arbeidsplassen de allerede har innenfor landbruket.

I tillegg til den direkte sysselsettingseffekten som her er målt, vil disse tiltakene sammen med øvrige BU-tiltak ha en indirekte sysselsettingseffekt. Ringvirkninger som økt aktivitet lokalt er av stor betydning og gir direkte innvirkning på den distriktpolitiske målsettingen om å opprettholde bosettingen i distriktene.

Det ligger et gjennomsnittlig støttebeløp på 134 570 kroner (2009: 138.141 kroner) bak hvert forventet årsverk innen tilleggsnæringer i 2010. Gjennomsnittlig støttebeløp bak hvert «kvinneårsverk» er for 2010 litt høyere enn for årsverk samlet. Bak hvert årsverk for kvinner ligger det i 2010 gjennomsnittlig 137.197 kroner (2009: 137.844 kroner) i støtte.

3.1.2 Antall tilsagn og støttenivå pr. tilsagn

Det ble i 2010 innvilget i alt 101,3 mill. kroner i tilskudd (2009: 105,5 mill.) og 78,2 mill. kroner i lånebeløp for rentestøtte (2009: 91,3 mill.) til utviklingstiltak/nye næringer. Gjennomsnittlig bevilget beløp pr tilsagn i 2010 var på 194 000 kroner (2009: 181 300 kroner) innenfor tilskuddsordningen og 1 085 700 kroner (2009: 1 037 600 kroner) innenfor rentestøtteordningen.

Bevilgning til utviklingstiltak/nye næringer 2010

(Beløp i tusen kr)

Tilskudd				Lånebeløp for rentestøtte				Risikolån landbruk			
Antall tilsagn	Tilsagns beløp	Antall tilsagn kvinner	Tilsagns beløp kvinner	Antall tilsagn	Tilsagns beløp	Antall tilsagn kvinner	Tilsagns beløp kvinner	Antall tilsagn	Tilsagns beløp	Antall tilsagn kvinner	Tilsagns beløp kvinner
521	100 675	321	60 441	72	78 173	46	45 970	7	5 696	2	1 296

Kvinnerettede tiltak er definert som tiltak som primært har kvinner som målgruppe, gir sysselsetting hovedsakelig for kvinner, eller har kvinnelige søkere. Andelen av antall tilsagn til kvinner innenfor utviklingstiltak/nye næringer samlet var i 2010 på 62 prosent (2009: 58 prosent), og andelen av bevilget beløp til kvinner var 58 prosent (2009: 53 prosent). Kvinneandelen av antall tilsagn og tilsagnsbeløp innenfor nye næringer har økt i 2010 sammenlignet med året 2009.

¹⁷ Bare innvilget tilskudd inngår i støttebeløpet, ikke lånebeløp for rentestøtte.

Den fylkesvise fordelingen av kvinnerettede tilsagn er vist i tabell TB34. Innenfor tilskuddene ser vi at for antall tilsagn varierer kvinneandelen fra 33 prosent i Troms til 89 prosent i Nordland. Innenfor rentestøtteordningen varierer kvinneandelene av antall tilsagn fra 20 til 100 prosent.

Bevilgning til tradisjonelt jord-, hage- og skogbruk 2010

(Beløp i tusen kr)

Tilskudd				Lånebeløp for rentestøtte				Risikolån landbruk			
Antall tilsagn	Tilsagns beløp	Antall tilsagn kvinner	Tilsagns beløp kvinner	Antall tilsagn	Tilsagns beløp	Antall tilsagn kvinner	Tilsagns beløp kvinner	Antall tilsagn	Tilsagns beløp	Antall tilsagn kvinner	Tilsagns beløp kvinner
986	308 806	371	129 037	586	949 334	249	426 478	25	20 818	13	11 095

Det ble i 2010 innvilget 309 mill. kroner (2009: 326 mill.) i tilskudd og 949 mill. kroner (2009: 832 mill.) i lånebeløp for rentestøtte innenfor tradisjonelt jord-, hage- og skogbruk. Tilskudd til tradisjonelt jord- og hagebruk utgjorde 75 % prosent (2009: 76 prosent) av totalt innvilget BU-tilskudd. Lånebeløp for rentestøtte til tradisjonelt jord- og hagebruk utgjorde hele 92 prosent (2009: 90 prosent) av totalt innvilget lånebeløp.

Gjennomsnittlig bevilget beløp pr tilsagn i 2010 var på 313 190 kroner (2009: 325 800 kroner) innenfor tilskuddsordningen, og hele 1 620 000 kroner (2009: 1 540 000 kroner) innenfor rentestøtteordningen.

Andelen av antall tilsagn til kvinnerettede tiltak innen tradisjonelt jord- og hagebruk var i 38 prosent (2009: 35 prosent), og andelen av bevilget beløp til kvinner var 42 prosent (2009: 38 prosent). Både kvinneandelen av antall tilsagn og av tilsagnsbeløp innenfor tradisjonelt landbruk har gått noe opp i 2010 sammenlignet med året 2009. Den fylkesvise fordelingen pr. virkemiddelgruppe er vist i vedlagte årsrapport TB34.

Generelt om kvinnetiltak

Det er vanskelig å fastslå med sikkerhet hva som ligger til grunn for de regionale forskjellene i kvinneandeler. Vi vil imidlertid peke på følgende forklaringsvariabler:

- Bevisst satsing på kvinnetiltak med handlingsplaner og godt fungerende nettverk ute i fylkene gir resultater.
- Informasjons- og mobiliseringsarbeid er viktig for å få kvinnene "på banen".
- Kvinnelige næringsutøvere og etablereres oppfølgingsbehov må vurderes særskilt og gi grunnlag for tilpasset oppfølging.
- En streng prioritering av midler ser ut til å medføre at kvinneprosjektene slipper lettere til i enkelte fylker.
- Statistikken blir ikke bedre enn de dataene som registreres inn. Variasjon i registreringen kan forekomme.

3.1.3 Etablererstipend

Det ble i 2010 bevilget 142 etablererstipend (2009: 169 stipend) fra BU-midlene hvorav 108 stipend (2009: 123) gikk til kvinner (76 prosent). Det totale tilsagnsbeløpet utgjorde 17,6 mill. kroner (2009: 19,5 mill.) hvorav 13,3 mill. kroner gikk til kvinnelige etablerere (76 prosent). Tilsvarende tall for 2009 var 73 prosent mht antall tiltak og 76 mht beløp.

Antall stipender gikk litt ned, men gjennomsnittlig innvilget beløp pr stipend økte med 8.600 kroner i 2010 sammenlignet med 2009. Gjennomsnittlig innvilget beløp 2010: 124.281 kroner.

Kvinneandelene både av antall stipender og innvilget beløp er på samme rekordhøye nivå som i 2009.

Når det gjelder kvinneandelen av innvilget beløp, er det store variasjoner fylkene imellom fra 33 % i Oppland til 100 % i Aust-Agder, Sogn og Fjordane, Sør-Trøndelag og Nordland. 55 av tilsagnene og 8,5 mill. kroner av tilsagnsbeløpet i 2010 gjelder saker i tilknytning til etableringsfasen. Her er beløpsandelen til kvinnelige etablerere 79 prosent (2009: 79 prosent). For utviklingsfasen er beløpsandelen til kvinnelige etablerere 72 prosent.

Det ble innvilget i alt 29 etablererstipend til målgruppen unge (18-35 år) i 2009 (2009: 36 stipend) som utgjør en andel på 20 prosent (2009: 21 prosent). Det totale tilsagnsbeløpet utgjorde 3,9 mill. kroner i 2009 (2009: 4,0 mill. kroner) som utgjør en beløpsandel til unge i 2010 på 22 prosent (2009: 20 prosent). Unges andel av BU-stipendene altså økt ytterligere i 2010 sammenlignet med året før.

Oppsummering:

Innenfor tradisjonelt landbruk øker kvinneandelene både for antall tilsagn og innvilget beløp i 2010 sammenlignet med 2009. Innenfor nye næringer er kvinneandelen stabil på et høyt nivå både for antall tilsagn og beløp.

3.1.4 Støtte til ulike aldersgrupper

I tabellen nedenfor er personer som har mottatt fylkesvise BU-midler fra Innovasjon Norge i 2010 gruppert i ulike aldersgrupper basert på fødselsnummer:

Andel virkemidler til ulike aldersgrupper (enkeltpersoner), tall i 1 000 kr

Tilskudd				Lånebeløp for rentestøtte			
Tilsagn totalt	Alders gruppe < 35 år	Andel < 35 år	Andel 35-50 år	Tilsagn totalt	Alders gruppe < 35 år	Andel < 35 år	Andel 35-50 år
146 125	28 000	19 %	54%	402 997	68 871	17%	53%

Enkeltpersoner står for et bevilget beløp (tilskudd + lånebeløp for rentestøtte) på 549 mill. kroner (2009: 460 mill.), dvs. 39 prosent (2009: 34 prosent) av de totale tilskudds- og rentestøttebevilgningene i 2010. Fordelingen ovenfor viser at 96,9 mill. kroner (2009: 88 mill.) eller 18 prosent (2009: 19 prosent) av bevilgningene til enkeltpersoner har gått til aldersgruppen under 35 år. Aldersgruppen 35-50 år er den dominerende med 53 prosent (2009: 55 prosent) av bevilgningene til enkeltpersoner. Trenden med at størstedelen av bevilgningene til enkeltpersoner går til personer i aldersgruppen 35-50 år stopper opp i 2010. Aldersgruppen under 35 år har ikke økt sin andel av bevilgningene. Aldersgruppen 35-50 år har en liten nedgang, dvs. at aldersgruppen over 50 år også har fått økt sin andel av samlet bevilgning. At en stor andel av midlene går til investeringer innen tradisjonelt jord- og hagebruk der søker ofte er eldre enn 35 år, er nok en viktig forklaring på dette. Den fylkesvise fordelingen er vist i rapport TB41.

Statistisk Sentralbyrå (SSB) sin aldersgruppering viser at 18 % av bøndene er under 39 år, 29 % av bøndene er mellom 40 og 50 år, i sum er 47 % av bøndene <50 år. Gjennomsnittsalderen for bøndene er 48 år. Gjennomsnittsalder ved overtakelse av landbrukseiendom er 51 år.

Når 18 % av bevilgningene (tilskudd + lånebeløp for rentestøtte) går til aldersgruppen under 35 år viser dette at denne aldersgruppen får en relativt noe større andel av midlene fra Innovasjon Norge. Hele 72 % av bevilgningene har gått til personer <50 år. Denne aldersgruppen utgjør 47 % av bøndene.

På bakgrunn av at mange søkere i dag søker om BU-midler som enkeltpersonforetak eller ved at de står bak et samdriftsselskap, gir ikke fordelingen av BU-midler til ulike aldersgrupper av personlige brukere nødvendigvis den hele og fulle sannhet om den rette fordelingen.

3.2 Resultatmål 2 – Bidra til nyskaping, markedsorientering og synergier

Bidra til nyskaping, markedsorientering og utnyttelse av synergier i verdikjedene

Resultatindikatorer:

- Antall samarbeidstiltak etablert av totalt antall tiltak
- Investerings tiltak utenom tradisjonelt jord-, hage- og skogbruk fordelt på næring

3.2.1 Samarbeids-/flerbedriftsprosjekter, herunder samdrifter

Av de 2197 (2009: 2260) enkelttilsagnene av BU-tilskudd, lånebeløp for rentestøtte og risikolån som ble innvilget i 2010, er det 201 tilsagn eller 9 prosent av antall tilsagn som knytter seg til en eller annen form for samarbeids-/flerbedriftsprosjekt. Andelen slike tiltak i 2009 var på 11 prosent, så andelen har gått ned i 2010.

Bevilgninger til samarbeids-/flerbedriftsprosjekter 2010 (Tall i 1 000 kroner)

Tilskudd			Lånebeløp for rentestøtte		
Tilsagn totalt	Tilsagn samarbeid	Andel bevilget beløp til samarbeid	Tilsagn totalt	Tilsagn samarbeid	Andel bevilget beløp til samarbeid
409 481	37 624	9 %	1 027 507	69 081	7 %

For BU-tilskuddene innenfor tradisjonelt jord- og hagebruk utgjør bevilget beløp til samarbeidstiltak, hoveddelen samdrifter i mjølkeproduksjon, 7 prosent av bevilget beløp i 2010 (2009: 9 prosent), mens innen utviklingstiltak/nye næringer er andelen 10 prosent (2009: 7 prosent). Nedgangen i tradisjonelt kan skyldes nye regler for kvoteleie, og derved etablering av færre samdrifter med passive eiere.

Antall tilskuddstilsagn til samarbeidstiltak innen tradisjonelt jord- og hagebruk utgjør i 2010 4 prosent (2009: 9 prosent), mens antall tilsagn til samarbeidstiltak innen utviklingstiltak/nye næringer i 2010 utgjør 7 prosent (2009: 10 prosent)

For lånebeløp for rentestøtte utgjør bevilget beløp til samarbeidstiltak innen tradisjonelt jord- og hagebruk 8 prosent av bevilget beløp i 2009 (2009: 14 prosent), mens andelen innen utviklingstiltak/nye næringer er på 2 prosent (2009: 6 prosent). Den store nedgangen i tradisjonelt kan skyldes nye regler for kvoteleie, og derved etablering av færre samdrifter med passive eiere.

Antall rentestøttetilsagn til samarbeidstiltak innen tradisjonelt jord- og hagebruk utgjør i 2010 5 prosent (2009: 8 prosent), mens antall tilsagn til samarbeidstiltak innen utviklingstiltak/nye næringer utgjør 3 prosent (2009: 5 prosent).

Andelen innvilget *tilskudd* til samdrifter og andre samarbeidstiltak har altså gått ytterligere ned i 2010 forhold til året før. Andelen *lånebeløp for rentestøtte* til samdrifter og andre samarbeidstiltak har også gått betydelig ned, både for tradisjonelt landbruk og for utviklingstiltak/nye næringer.¹⁸ De fylkene som hadde den høyeste tilskuddsandelene til samdrifter i 2010 er Nordland (22 prosent), Sogn og Fjordane (19 prosent) og Rogaland (18 prosent).

¹⁸ Det tas forbehold om at ikke alle saker som er samdrift er merket som dette, slik at det reelle tallet kan være større.

Gjennomsnittlig støttebeløp pr tilsagn til samdrifter i 2010 var på 397 787 kroner i tilskudd (2009: 365 684), og 2 458 848 kroner (2009: 2 522 038) i lånebeløp for rentestøtte. Det gjennomsnittlige tilsagnsbeløpet på tilskudd har økt litt, mens gjennomsnittlig lånebeløp for rentestøtte er gått litt ned i 2010 sammenlignet med året før. De tilsvarende tallene for investeringer innen tradisjonelt jord- og hagebruk samlet (ikke bare samdrifter), var 307 270 kroner (2009: 325 826) i gjennomsnittlig tilskudd og 1 584 865 kroner (2009: 1 540 019) i lånebeløp for rentestøtte, jf. kap. 3.1.2.

Dette innebærer at innvilget støtte pr. deltaker blir vesentlig lavere i samdriftsprosjektene enn når investeringen gjøres på et enkeltbruk.

3.2.2 Næringsfordeling av tilleggsnæringer

Som tabellen i pkt 3.1.2 viser, er det i 2010 bevilget i alt 178,8 mill. kroner i BU-tilskudd og lånebeløp for rentestøtte (2009: 197,8 mill. kroner) til utviklingstiltak/nye næringer.

Tabellen nedenfor viser noen av de næringsgruppene som har mottatt mest støtte i 2010:

(beløp i tusen kr)

Bransje	Tilskudd	Andel av total bevilgning¹⁹	Lån med rentestøtte	Andel av total bevilgning
Jordbruk og tilknyttede tjenester	31 928	32 %	36 972	47 %
Skogbruk og tilknyttede tjenester	7 379	7 %	0	0 %
Næringsmidler og drikkevarer	10 416	10 %	4 625	6 %
Trelast og trevarer (ekskl. møbler)	1 508	1 %	0	0 %
Hotell og restaurantvirksomhet	7 240	7 %	9 964	13 %
Helse og sosialtjenester	4 770	5 %	3 904	5 %
Fritidsvirksomhet, kulturell tjenesteyting og sport	5 792	6 %	3 801	5 %

Disse sektorene står for 128 mill. kroner av bevilgningene av tilskudd og rentestøttelån til utviklingstiltak/nye næringer i 2010, dvs. 72 prosent av bevilgningene.

Inn på tunet inngår i grupperingen *Helse og Sosialtjenester*.

I tillegg til den næringskoden prosjektet har, har vi også en registrering knyttet til det som kalles "Andre kjennetegn" ved prosjektet. Dette ut fra om prosjektet har betydning for satsingsområder som blant annet miljø, kompetanse, internasjonalisering eller økologisk landbruk.

Tabellen nedenfor viser bevilgninger knyttet til de nevnte kjennetegn. Oversikten gjelder kun bevilgninger innenfor utviklingstiltak/nye næringer. Prosentandelene i parentes angir hvor stor andel av henholdsvis innvilget tilskudd, lånebeløp for rentestøtte, risikolån eller samlet støtte/støttegrunnlag som har gått til prosjekter med de ulike kjennetegnene.

¹⁹ Med "Andel av total bevilgning" menes hvor stor andel av samlet tilskudd til utviklingstiltak/nye næringer som er innvilget til prosjekter innenfor vedkommende næringsgruppe.

Tall i 1 000 kroner. Bare utviklingstiltak/nye næringer er tatt med:

Bevilgning/kjennetegn	Totalt	Miljø	Internasjonalisering	Økologisk landbruk	Kompetanse
BU-tilskudd	100 675	6 694 (7%)	9 801 (10%)	5 787 (6%)	20 656 (21%)
Lånebeløp for rentestøtte	78 173	9 053 (12%)	6 040 (8%)	7 285 (9%)	4 240 (5%)
Risikolån	5 696	820 (14%)	0	0	0
SUM	184 544	16 566 (9%)	15 841 (9%)	13 072 (7%)	24 896 (13%)

Bare 9 prosent (2009: 12 prosent) av tilsagn til utviklingstiltak/nye næringer i 2010 går til prosjekter som er internasjonalt rettet. For Innovasjon Norges samlede virkemidler, var beløpsandelen i 2010 på 33 prosent (2009: 27 prosent). Grunnen til at en så lav andel av tilleggsnæringsprosjektene er kategorisert som internasjonalt rettet kan være at prosjektene har sin basis i stedbunden næring med hovedsakelig et nasjonalt marked (Inn på tunet, grønt reiseliv m.v.).

I alt 13 prosent (2009: 16 prosent) av midlene til utviklingstiltak/nye næringer i 2010 går til kompetanserettede prosjekter. Dette er et viktig bidrag til at våre kunder lykkes i sitt næringsutviklingsarbeid.

3.3 Resultatmål 3 – Bidra til effektivisering av det tradisjonelle landbruket

Bidra til effektivisering i tradisjonelt landbruk og resultatforbedring i primærleddet

Resultatindikatorer:

- Antall tilsagn som bidrar til effektivisering og resultatforbedring i primærleddet, herunder antall tilsagn til investeringer i tradisjonelt husdyrhold uten økt husdyrproduksjon av totalt antall slike tilsagn
- Investering i forhold til forventet effekt på sysselsetting.

Registreringen i forhold til tradisjonelt husdyrhold er inndelt i følgende kategorier:

1. Mjølkeproduksjon (antall årskyr)
2. Mjølkeproduksjon (antall årsgeiter)
3. Storfekjøtt (antall slakt/år)
4. Sauehold (antall vinterfora)
5. Smågrisproduksjon (antall årspurker)
6. Slaktegrisproduksjon (antall stk/år)
7. Eggproduksjon (antall høner pr innsett)
8. Slaktekylling (antall pr år)
9. Kombinert svinehold (antall avlspurker pr år)
10. Andre husdyr (antall)

3.3.1 Tilsagn til tradisjonelle husdyrproduksjoner

Tabellen nedenfor viser bevilgningene av BU-tilskudd, lånebeløp for rentestøtte og risikolån i 2010 til ulike husdyrproduksjoner og andel av innvilgede søknader uten produksjonsøkning.

Innvilget beløp i 1000 kroner

Hovedproduksjon	Innvilget 2010				Tiltak uten produksjonsøkning	
	Antall søkn.	Tilskudd	Rente-støttelån	Risikolån	Antall søkn.	Andel av antall i %
Mjølkeproduksjon (årskyr)	396	139 911	512 030	14 200	122	31 %
Mjølkeproduksjon (årsgeiter)	35	13 149	35 019	1 258	10	29 %
Storfekjøtt	107	33 419	85 091	0	6	6 %
Sauehold	173	44 557	74 595	270	22	13 %
Smågrisproduksjon	17	8 950	41 300	90	1	6 %
Slaktegris	20	6 502	26 090	950	4	20 %
Eggproduksjon	56	22 980	90 203	0	14	25 %
Slaktekylling	4	1 350	4 000	0	2	50 %
Kombinert svinehold	11	4 410	21 936	2 350	1	9 %
Andre husdyr	28	8 048	17 826	0	4	14 %
Totalt	847	283 276	908 090	19 118	186	22 %

I 2010 er det i alt innvilget 847 søknader (2009: 874 søknader) om støtte til investeringer innen tradisjonelt husdyrhold. Hovedinntrykket er at antall investeringer innen mjølkeproduksjon og grovforbasert kjøttproduksjon (sau og storfe) er på samme nivå (84 %) som i

2009. Det har vært en økning i investeringene i eggproduksjonen, dette har sammenheng med øremerkede midler (10 mill. kr i 2009) til investeringsprogram for eggsektoren og at det er nye krav til dyreholdet i denne produksjonen fra 2012. Tabellen ovenfor viser at flertallet av tiltakene som mottar støtte får en økning i produksjonsomfanget. Hensikten med investeringene er som oftest å modernisere driftsapparatet, skape rasjonelle driftsenheter og å effektivisere produksjonen.

Når det gjelder produksjonsøkningen innen mjølkeproduksjon, skyldes denne hovedsakelig gjennomførte og planlagte kvotekjøp på enkelte bruk, og ikke for markedet som helhet som er regulert av kvoteordningen for mjølk. Noe av produksjonsøkningen på mjølk kan også tilskrives planer om å videreforedle mjølk på egen gard, utover den ordinære kvoten.

Produksjonsøkningen innen grovforbasert kjøttproduksjon kan til en viss grad trolig tilskrives bedre rammebetingelser for denne produksjonen.

Som det framgår av tabell TB37, bidrar BU-midlene til økt produksjon hos de som får støtte. Siden økningene ofte skyldes flytting av produksjon mellom bruk er konsekvensene for markedet som helhet små og viser at BU-midlene hovedsakelig benyttes til effektivisering av produksjonsapparatet. Dette er i tråd med de landbrukspolitiske signaler om at en innenfor markedsmessige stramme rammer konsentrerer innsatsen om å utvikle økonomisk bærekraftige bruk.

Sysselsettingsutvikling knyttet til tradisjonelt jord- og hagebruk framgår ikke av Innovasjon Norge sine standardrapporter som følge av at det ikke har vært målsettinger knyttet til økt sysselsetting innenfor denne sektoren. Flere av de tradisjonelle investeringssakene medfører i stedet betydelige effektiviseringsgevinster og snarere en reduksjon enn en økning av sysselsettingen innenfor det tradisjonelle landbruket.

Sysselsettingsutvikling knyttet til utviklingstiltak/nye næringer er omtalt under pkt 3.1.1.

3.4 Resultatmål 4 – Bidra til sysselsetting i næringssvake områder

Bidra til sysselsetting i distrikter med særlige sysselsettingsvansker eller svakt utbygd næringsgrunnlag

Resultatindikatorer:

- Andel støtte (oppgitt i kroner) til kommuner som faller innenfor det distriktpolitiske virkeområdet av tilsagn totalt
- Andel støtte (oppgitt i kroner) til hhv. ny næringsvirksomhet og tradisjonelt jord- og hagebruk i kommuner som faller innenfor det distriktpolitiske virkeområdet sammenliknet med støtte totalt

Formålet med BU-midlene "er å legge til rette for næringsutvikling som danner grunnlag for langsiktig, lønnsom verdiskaping og desentralisert bosetting med utgangspunkt i landbrukets ressurser generelt og landbrukseiendommen spesielt", jf. §1 i forskriften. Den distriktpolitiske vinklingen er målt ved å registrere hvor stor andel av innvilget beløp som er lokalisert innenfor det distriktpolitiske virkeområdet (DPV).

	Tilsagn totalt	Tilsagn i DPV komm.	DPV i % av tilsagn totalt
Utviklingstiltak/nye næringer	185 144	107 524	58 %
Tradisjonelt jord- og Hagebruk	1 278 358	892 800	70 %
Totalt	1 463 502	1 000 324	68 %

Av de totale bevilgningene av tilskudd, lånebeløp for rentestøtte og risikolån i 2010 på vel 1,4 mrd. kroner er vel 1,0 mrd. kroner gått til kommuner som ligger innenfor DPV-området. Dette utgjør 68 prosent av de totale bevilgningene i 2010. Den tilsvarende andelen i 2009 var på 72 prosent, altså har distriktsandelen holdt seg rimelig stabil. Distriktsandelen er størst innenfor tradisjonelt jord- og hagebruk (70 prosent) mens andelen innenfor utviklingstiltak/ nye næringer er på 58 prosent. Lavere andel for tilleggsnæringer kan ha sammenheng med at tilleggsnæringer i stor grad henvender seg til lokalmarkedet, som er størst utenfor det distriktpolitiske virkeområdet.

Innenfor flere fylker er det også gitt bevilgninger til kommuneovergripende prosjekter, dvs. hvor tilsagnet er registrert på fylkeskoden. Flere av disse sakene gjelder i hovedsak tiltak i distriktene, noe som i realiteten innebærer at distriktsandelen er høyere enn registreringene kan gi inntrykk av.

Den fylkesvise fordelingen er vist i vedlagte TB31. Naturlig nok varierer andelen til det distriktpolitiske virkeområdet fylkene imellom avhengig av hvor stor andel av fylkets kommuner som inngår i virkeområdet. Bl.a. må man være klar over at for Rogalands vedkommende er Jær-kommunene ikke inkludert i det distriktpolitiske virkeområdet. Disse kommunene står for en stor del av landbruksaktiviteten i fylket. Generelt viser fordelingen at Innovasjon Norge prioriterer tiltak innenfor det distriktpolitiske virkeområdet, og at det legges vekt på næringssvake områder i bevilgningen av midler. Terskelen for å finansiere investeringer i mer sentrale områder er generelt høy.

3.5 Resultatmål 5 – Bidra til modernisering/effektivisering av forvaltningen

Bidra til en moderne, åpen og effektiv landbruksforvaltning og forenkle forholdene for næringsutvikling
--

Resultatindikatorer:

- Aktivitetsnivå når det gjelder samarbeid med Fylkesmennene, kommuner og andre private og offentlige aktører involvert i næringsutvikling i landbruket.

Modernisering av og økt frihet i forvaltningen av de fylkesvise Bygdeutviklingsmidlene, har utvilsomt medført økt engasjement og aktivitet innenfor det regionale partnerskapet. Mange fylkesmannsembeter har lagt ned en betydelig innsats i å involvere Innovasjon Norges distriktskontorer, fylkeskommunene, kommunene, fagorganisasjonene i landbruket og andre samarbeidspartnere for å få til gode prosesser rundt arbeidet med å utarbeide og følge opp de regionale strategiene for landbruksbasert næringsutvikling. Flere fylkesmannsembeter har utarbeidet årlige handlingsplaner knyttet til strategien der man blir enige om mer detaljerte føringer for virkemiddelbruken det enkelte år. I flere fylker har man dessuten vært bevisste på å se verdiskapingsprogrammene i landbruket, fylkeskommunale midler og Bygdeutviklingsmidlene i sammenheng. For ytterligere vurderinger av samarbeidet i det regionale partnerskapet, vises det årsrapporter til Landbruks- og matdepartementet fra det enkelte fylkesmannsembete.

4 TILTAKSGRUPPER

4.1 Tiltaksgrupper i Innovasjon Norges statistikkssystem

BU-midlene som tildeles av Innovasjon Norges distriktskontorer benyttes til følgende tiltaksgrupper:

- Etablererstipend (utviklingsfase og etableringsfase)
- Bedriftsutvikling
- Investeringer innen utviklingstiltak/nye næringer
- Investeringer innen tradisjonelt jord- og hagebruk
- Tilskudd til generasjonsskifte, utviklingstiltak/nye næringer
- Tilskudd til generasjonsskifte, tradisjonelt jord- og hagebruk
- Andre tiltak

Tabellen nedenfor viser innvilget støtte innenfor på de ulike tiltaksgruppene i 2010

Tiltaksgruppe	Tilskudd	Tilskudd - kvinner	Lånebeløp for rentestøtte	Lånebeløp for rentestøtte - kvinner
Etablererstipend	17 647 967 <i>19 537 148</i>	13 333 467 (76%) <i>14 786 328 (76%)</i>	- -	- -
Bedriftsutvikling	20 652 148 <i>10 838 450</i>	10 599 950 (51%) <i>4 804 000 (44%)</i>	- -	- -
Investeringer utviklingstiltak/ nye næringer	50 735 964 <i>62 323 721</i>	30 177 000 (59%) <i>36 106 071 (58%)</i>	78 173 000 <i>91 306 827</i>	45 969 500 (58%) <i>45 675 000 (50%)</i>
Investeringer tradisjonelt jord-, hage- og skogbruk	286 062 746 <i>304 121 354</i>	120 024 980 (42%) <i>113 263 900 (37%)</i>	949 333 850 <i>831 610 500</i>	426 478 395 (46%) <i>336 437 300 (40%)</i>
Tilskudd til generasjonsskifte nye næringer	897 400 <i>721 000</i>	230 000 (26%) <i>285 000 (40%)</i>	- -	- -
Tilskudd til generasjonsskifte tradisjonelt	18 812 360 <i>19 201 132</i>	8 494 360 (45%) <i>8 887 000 (46%)</i>	- -	- -
Andre tiltak (sum utv.+ trad.)	14 672 700 <i>14 906 275</i>	6 618 360 (45%) <i>3 297 825 (22%)</i>	- -	- -
Totalt	409 481 285 <i>431 649 080</i>	189 478 117 (46%) <i>181 430 124 (42%)</i>	1 027 506 850 <i>922 917 327</i>	472 447 895 (46%) <i>382 112 300 (41%)</i>

(Beløp i kursiv angir innvilget støtte i 2009)

Av tabellen ser vi at andelen støtte til kvinnetiltak totalt har økt i 2010 for både BU-tilskudd og for lånebeløp med rentestøtte sammenlignet med 2009.

For bedriftsutvikling og tilskudd til investeringer i nye næringer er kvinneandelene rekordhøye i 2010. Dette er blant de høyeste andelen i Innovasjon Norge. For rentestøtte til investeringer i nye næringer har kvinneandelen igjen økt opp mot nivået i 2008 (63%). Dette kan ha sammenheng med mindre usikkerhet i finansmarkedet og dermed større etterspørsel i investeringer og låneopptak.

Tabellen viser dessuten at kvinneandelene i 2010 også er på vei opp for de tunge investeringsordningene. For investeringstilskudd og rentestøtte til nye næringer har andelen nå passert 50 prosent og er i 2010 på henholdsvis 59 prosent for tilskudd og 58 prosent for lånebeløp med rentestøtte. For investeringer innen tradisjonelt jord- og

hagebruk er andelen for investeringstilskudd økt fra 37 prosent i 2009 til 42 prosent i 2010, for rentestøtte er andelen økt fra 40 prosent i 2009 til 46 prosent i 2010.

Kvinneandelene for tilskudd til generasjonsskifte er i 2010 på samme nivå som året før.

Kategorien «Andre tiltak» omfatter tiltak som ikke naturlig kommer inn under noen av de andre kategoriene. Her kan vi finne enkelte fellesskapstiltak, infrastrukturtiltak, mobiliserings- og mer generelle næringstiltak.

4.1.1 Nærmere om investeringer i tradisjonelt jord- og hagebruk

Innenfor investeringer i tradisjonelt jord- og hagebruk er det blant annet bevilget støtte til følgende investeringsarter:

- Bygninger
- Produksjonsutstyr og annet driftstilbehør
- Kjøp av landbruksareal
- Grøfting i Nordland, Troms og Finnmark
- Kvalitetstiltak i frukttrefelt

Tabellen nedenfor viser de samlede bevilgningene (tilskudd, lånebeløp for rentestøtte og risikolån) til disse investeringsartene og ordningene i 2010 sammenliknet med 2009:

	Antall tilsagn	Innvilget beløp i kr
Bygninger	1648 (1687)	1 372 006 825 (1 302 975 537)
Produksjonsutstyr og annet driftstilbehør	67 (101)	25 529 164 (35 190 000)
Kjøp av landbruksareal	6 (10)	1 636 000 (4 115 500)
Grøfting	7 (10)	182 745 (376 627)
Tiltak i frukttrefelt	66 (60)	4 998 838 (4 654 070)

(tall i parentes = tall fra 2009)

Ikke uventet går den dominerende delen av de tradisjonelle investeringsmidlene til bygningsinvesteringer, i første rekke til driftsbygninger for husdyr. Antall tilsagn og innvilget beløp til bygninger er på samme nivå som i 2009.

Viktigste årsak til dette er økte rammer for tilskudd og rentestøtte i 2009 som har gitt et "etterslep" (overføring av udisponerte midler fra 2009 til 2010).

Tilskudd til grønning av jordbruksareal er på et beskjedent nivå, det ble i 2010 kun innvilget i 7 saker. Fra 2010 er grønning omfattet av virkeområdet til rentestøtteordningen, men muligheten er ikke omsøkt eller benyttet.

Tiltak i frukttrefelt har omlag samme omfang i 2010 sammenliknet med 2009 når det gjelder antall tilsagn, innvilget beløp totalt og pr tilsagn.

5 BU-midler forvaltet av Fylkesmannens landbruksavdeling

5.1 Rammer og tilsagn 2010

Fylkesmannens landbruksavdelinger forvalter tilskudd til utredning og/tilrettelegging. Rammen for 2010 var på 72,2 mill. kroner (2009: 72,2 mill. kroner).

Sammen med ubenyttede rammer fra tidligere år og inndratte tilsagn, har dette gitt grunnlag for følgende bevilgninger for 2010:

Fylke	Antall tiltak 2010	Tilsagnsbeløp 2010	Antall tiltak 2009	Tilsagnsbeløp 2009
Østfold	35	3 381 756	51	2 891 919
Akershus/Oslo	26	2 274 280	36	3 276 763
Hedmark	12	2 340 350	18	5 264 683
Oppland	29	2 966 068	62	4 891 158
Buskerud	51	6 805 850	22	3 691 400
Vestfold	20	2 231 328	29	2 900 888
Telemark	19	3 255 276	15	2 510 791
Aust-Agder	23	1 828 400	49	4 490 050
Vest-Agder	21	2 457 704	44	3 216 450
Rogaland	43	5 718 830	60	6 561 213
Hordaland	45	4 539 566	52	5 559 710
Sogn og Fjordane	50	5 738 683	57	7 343 298
Møre og Romsdal	37	5 030 608	35	5 875 830
Sør-Trøndelag	51	4 912 400	55	6 130 426
Nord-Trøndelag	51	5 401 332	46	5 736 750
Nordland	18	4 875 850	36	4 664 220
Troms	57	4 184 641	43	3 184 967
Finnmark	70	3 016 067	79	4 354 820
Sum	658	70 958 989	789	82 545 336

Det ble i 2010 bevilget 70,9 mill. kroner i tilskudd til i alt 658 ulike tiltak (2009: 789 tiltak).

Antallet kvinnetiltak var i 2010 30 stk. (2009: 46), dvs. 5 prosent (2009: 6 prosent). Det bevilgede beløpet til kvinnetiltak var 2,9 mill. kroner (2009: 4,4 mill. kroner) eller 3,5 prosent (2009: 5,3 prosent) av de totale bevilgningene og dette er lave andeler sammenlignet med de bedriftsrettede BU-midlene. Grunnen til den lave kvinneandelen for tilretteleggingsmidlene sammenlignet med de bedriftsrettede BU-midlene kan være at hoveddelen av disse midlene brukes på tilretteleggende prosjekter som retter seg mot *både* kvinner og menn og at det ofte er organisasjoner og ikke enkeltpersoner som får innvilget støtte. Det er trolig også lettere å fastslå om et bedriftsrettet prosjekt er et kvinneverrettet enn om et utrednings- og tilretteleggingsprosjekt er det samme.

Det er et nært samarbeid mellom fylkesmannen og Innovasjon Norge i det enkelte fylke knyttet til strategi og handlingsplaner for bruk av de fylkesvise BU-midlene.

I rapportene fra fylkesmennene vises det ellers til konkret samarbeid knyttet til:

- Verdiskapingsprogrammene og da i særlig grad VSP-mat med tilrettelegging for småskalaproduksjon
- Felles satsing på kompetanseheving innen fylket for de som arbeider med næringsutvikling på fylkesnivå og i kommunene.
- Mobiliseringsarbeid
- Kultur og bygdeturisme

- Kvinner og unge
- Generelt samarbeid i forhold til ressursbruk og kompetanse

I rapportene fra fylkesmennene kommer det fram at mobiliseringsarbeidet i kommunene fungerer ulikt. Det rapporteres om kommuner som viser initiativ og innsatsvilje mht til tilrettelegging og mobilisering for ny næringsutvikling. Enkelte steder mangler ressursene og kompetansen knyttet til dette mobiliseringsarbeidet.

5.1.1 Utredning og tilretteleggingstiltak

Det er et stort mangfold av type tiltak innenfor denne ordningen. Disse kan i hovedsak grupperes som følger:

- Næringsutviklings- og mobiliseringsprosjekter på matområdet
- Økologisk landbruk
- Skogbruk
- Bioenergi
- Reiseliv og opplevelsesproduksjon
- Grønn tjenesteproduksjon – "Inn på tunet"
- Kunnskapsbasert næringsutvikling
- Lokalsamfunnstiltak og tiltak rettet mot kvinner og unge
- Annet

Generelt viser rapportene fra fylkesmennene at i fylker hvor prosjekttilgangen er stor prioriteres delfinansiering av gode fellesprosjekter som bidrar til et mer robust landbruk.

År	Antall tiltak	Tilsagn, kr
1996	521	59 860 599
1997	594	84 046 417
1998	625	79 454 728
1999	681	91 180 248
2000	639	70 784 807
2001	682	77 099 906
2002	630	57 657 107
2003	593	58 969 393
2004	654	58 641 240
2005	742	64 747 632
2006	681	63 237 434
2007	683	71 096 524
2008	690	79 727 148
2009	741	80 042 056
2010	618	69 213 514

Enkelte fylker rapporterer om en økning i antall søknader som er kommuneovergripende og har mer regional karakter. Dette kan forklares med at det er mange små prosjekter hvor behovet for utredning og tilrettelegging er begrenset. Bønder med gode ideer fanges opp av fellesprosjekter eller finansieres via Innovasjon Norges ordninger.

5.1.2 Praktikantordningen

Det er i 2010 bevilget tilskudd til i alt 17 tiltak innenfor praktikantordningen (2009: 24) med et samlet beløp på 1,6 mill. kroner (2009: 2,3 mill. kroner). 24 prosent av tiltakene gjelder kvinnelige praktikanter (2009: 8 prosent). Beløpsmessig er kvinneandelen på 20 prosent (2009: 7 prosent).

Både antall tiltak og bevilget beløp har gått ned fra 2009. Som det framgår av fylkesmennes årsrapporter, kan det være flere grunner til dette. Andelen av tiltakene og beløpet som har gått til kvinnerettede prosjekter har imidlertid gått vesentlig opp i 2010 sammenlignet med året før. Dette skyldes at av et lite totalantall saker vil endringer i antall kvinnerettede prosjekter utgjøre store prosentmessige endringer.

5.1.3 **Onnebarnehager/landbruksrelatert undervisningsopplegg**

Selv om tilskudd til onnebarnehager ikke lenger er en egen tiltaksgruppe i BU-forskriften, bruker fylkesmannen i Finnmark fortsatt noen midler på slike tiltak, men da gjerne til landbruksrelaterte undervisningsopplegg for barn. Her har man etablert en ordning med tilskudd til gardsbesøk, innkjøp av landbrukslitteratur m.m. Barnehager og skoler i småskoletrinnet kan søke. Ordningen gjør at barnehagene/skolene får økonomi til å foreta gardsbesøk og ha landbruk som tema, prosjekt m.m.

Det er i 2010 bevilget tilskudd til i alt 23 tiltak av denne typen (2009: 24 tiltak). Bevilget beløp er på 128 307 kroner (2009: 194 926 kroner). Kvinnerettet 2010: 1 tiltak (ingen i 2009), på kr 2300.

6 BU-midler forvaltet av Valdres og Nord-Gudbrandsdal

6.1 **Rammer og tilsagn 2010**

Det er fra og med 2004 gjennomført et 4-årig forsøksprosjekt med regionale BU-midler i Oppland forvaltet av Valdres Natur- og kulturpark og Regionrådet for Nord-Gudbrandsdal. I 2007 ble det besluttet å forlenge prosjektet med ytterligere to år (2008 og 2009). Det er nå besluttet å videreføre forsøksordningen ut 2011. Midlene til forsøksregionene er tatt fra rammene til Oppland fylke.

Tildelte rammer for 2010:

Region	BU-tilskudd	Låneramme for rentestøtte
Valdres	5 900 000	14 400 000
Nord-Gudbrandsdal	7 900 000	18 900 000
Sum	13 800 000	33 300 000

Rammene for 2010 sammen med overføringer av ubenyttede midler fra tidligere år, har gitt grunnlag for forsøksregionenes tilsagn i 2010:

Tilsagn i 2010²⁰:

Region	BU-tilskudd	Låneramme for rentestøtte
Valdres	5 596 000	11 478 000
Nord-Gudbrandsdal	8 553 627	19 649 469
Sum	14 149 627	31 127 469

6.2 **Årsrapport 2010 Valdres**

Det vises til egen rapport "Bygdeutvikling i Valdres 2010 - Årsmelding" fra Valdres Natur- og kulturpark.

²⁰ Tilsagnsbeløpene som oppgis her er hentet fra reskontrosystemet SATURN hos fylkesmannen i Oppland pr. 31.12.2010. Eventuelle avvik i forhold til faktisk innvilgede beløp hos forsøksregionene skyldes etterslep eller feil i registreringene i reskontrosystemet.

6.3 Årsrapport 2010 Nord-Gudbrandsdal

Det vises til egen rapport "Årsrapport for 2010 - Lokal forvaltning av Bygdeutviklingsmidlar i Nord-Gudbrandsdal" fra Regionrådet for Nord-Gudbrandsdal.

7 Rapportering av ansvar 2010

7.1 Ansvar BU-midler forvaltet av Innovasjon Norge

Ansvaret for rentestøtte er beregnet ut fra netto rentestøttebeløp, utbetalt rentestøtte osv. Det samlede ansvaret for BU-tilskudd, tapsfondsavsetning og -rentestøtte er som følger:

BU-midler - tilskudd og tapsfondsavsetning risikolån

	Ansvar pr. 01.01.10	Netto innvilget 2010	Inndratt av tidligere års tilsagn	Utbetalt 2010	Ansvar 31.12.10
Melke- og storfeprogram	12 551 998			357 200	12 194 798
Tradisjonelt jord- og hagebruk	306 971 461	308 806 156	34 588 108	266 952 170	314 237 339
Utviklingstiltak/nye næringer	150 309 083	100 675 129	13 155 008	83 802 032	154 027 172
Sum tilskudd	469 832 542	409 481 285	47 743 116	351 111 402	480 459 309
Tapsfondsavsetning risikolån	0	4 308 800	0	4 308 800	0
Herav trad. jord og hagebruk					
Herav utv.tiltak/nye næringer					
Sum tilskudd og tapsfondsavsetning	469 832 542	413 790 085	47 743 116	355 420 202	480 459 309

Tapsavsetninger i forbindelse med innvilgede risikolån i 2010 er på totalt kr 4 308 800 hvorav kr 3,1 mill. gjelder risikolån til tradisjonelt jord- og hagebruk og kr 1,2 mill. gjelder risikolån til utviklingstiltak/nye næringer.

BU-midler rentestøtte

	Ansvar pr. 01.01.10	Netto innvilget 2010	Inndratt av tidligere års tilsagn	Utbetalt 2010	Ansvar 31.12.10
Tradisjonelt jord- og hagebruk		95 646 240		46 667 528	
Utviklingstiltak/nye næringer		7 876 000		9 880 401	
Sum	655 201 632	103 522 240	14 338 623	56 547 929	687 837 320

Faktisk ansvar fra reskontrosystem: 498.894.395

7.1.1 Restansvar BU-lån

Gjenstående ansvar på bevilgede, ikke utbetalte BU-lån pr. 31.12.10 er kr 3 112 551.

7.2 Ansvar BU-midler forvaltet av FMLA

	Ansvar pr 01.01.10	Innvilget 2010	Inndratt 2010	Ansvar overført	Utbetalt 2010	Tilbake betalt	Ansvar 31.12.10
Utredning/ tilrettelegging	113 321 850	70 958 989	9 811 895	0	62 882 317	117 320	111 703 947
Grøfting	512 475	0	418 743	0	5 200	0	88 532
Trad. jord-/ hagebruk	161 100	0	161 100	0	0	0	0
Sum	113 995 425	70 958 989	10 391 738	0	62 887 517	117 320	111 792 479

Udisponert ramme pr 31.12.10 av Utredning/tilrettelegging var: kr 13.106.830

7.3 Ansvar BU-midler forvaltet av regionene Valdres og Nord-Gudbrandsdal

Viser til vedlagte tabell for gjenstående utbetalingsansvar fordelt på de to regionene.

Det gjenstår fortsatt noe ansvar på tidligere ordninger i de to regionene. Det ble fra 2005 opprettet nye rammer for Melke- og storfeprogrammet og samlepoten Andre tiltak.

Valdres:

BU-midler tilskudd

	Ansvar pr. 01.01.10	Innvilget 2010	Inndratt 2010	Utbetalt 2010	Ansvar 31.12.10
Melke- og storfeprogram	222 000	0	0	43 000	179 000
Andre tiltak	10 016 288	0	207 000	2 805 450	7 003 838
Tradisjonelt jord- og hagebruk	0	4 932 000	0	2 293 500	2 638 500
Utredning/tilrettelegging	0	664 000	0	131 250	532 750
Restmidler 1996-2003	20 500	0	0	0	20 500
Sum	10 258 788	5 596 000	207 000	5 273 200	10 374 588

BU-midler rentestøtte

	Ansvar pr. 01.01.10	Innvilget 2010	Inndratt 2010	Utbetalt 2010	Ansvar 31.12.10
Rentestøtte²¹	8 959 444	1 156 419	35 767	550 014	9 530 082

Nord-Gudbrandsdal:

BU-midler tilskudd

	Ansvar pr. 01.01.10	Innvilget 2010	Inndratt 2010	Utbetalt 2010	Ansvar 31.12.10
Melke- og storfeprogram	379 500	0	207 500	58 200	113 800
Andre tiltak	8 853 761	0	716 180	3 637 860	4 499 721
Tradisjonelt jord- og hagebruk	65 060	7 547 627		5 015 580	2 597 107
Utredning/tilrettelegging	0	1 006 000		582 500	423 500
Sum	9 298 321	8 553 627	923 680	9 294 140	7 634 128

BU-midler rentestøtte

	Ansvar pr. 01.01.10	Innvilget 2010	Inndratt 2010	Utbetalt 2010	Ansvar 31.12.10
Rentestøtte⁷	11 349 768	1 979 702	75 678	1 178 416	12 075 377

²¹ Utbetalingsansvaret på rentestøtte er beregnet manuelt, fordi ansvaret som framkommer i reskontrosystemet Saturn er feil. Grunnen er at tallene som registreres i reskontrosystemet er en blanding av tilsagn, som gis i form av låneramme for rentestøtte, og utbetalt rentestøttebeløp. Ved den manuelle beregningen omregnes alle lånerammer til rentestøtte basert på den rentestøttesatsen som gjelder ved inngangen til 2010. På den måten kan et omtrentlig utbetalingsansvar pr. 31.12.10 beregnes.

8 Vedlegg

- Detaljrapporter fra Innovasjon Norges datavarehusssystem
- Detaljrapporter fra fylkesmennenes rapporteringssystem

5.2 Sentrale bygdeutviklingsmidler

Virkeområdet for de sentrale BU-midlene er bedriftsovergrepene utviklingsprosjekter.

Innovasjon Norge fikk for 2010 en ramme på 8 mill. kroner som sentrale BU-midler. 1 mill. kroner ble fordelt til konfliktforebyggende tiltak disponert av Innovasjon Norge, mens resten av midlene er besluttet av Landbruks- og matdepartementet i samråd med Norges Bondelag og Norsk Bonde- og småbrukarlag.

Utover dette var det disponible midler fra annulleringer av tidligere års tilsagn og tidligere ubenyttede rammer.

Sentrale BU-midler fordelt på næring:
(beløp i tusen kroner)

Næring	Antall	Tilsagn
Jordbruk/skogbruk	25	7 439
Fiske/oppdrett	2	510
Industri	2	400
Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	1	525
Varehandel. reparasjon av motorvogner	1	490
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	1	500
Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter	1	200
Uspesifisert	2	713
Sum	35	10 777

Sentrale BU-midler – disponible midler, innvilget og utbetalt i 2010, ansvar pr. 31.12.2010.

Oppstillingen nedenfor viser disponible midler for 2010:

Tildeling 2010	Overført fra 2009	Inndratt fra tidligere år	Til disposisjon 2010
8 000 000	3 383 298	945 092	12 328 390

Oppstillingen nedenfor viser en sammenstilling av tilsagn, utbetalinger og ansvar pr. 31.12.2010.

Ansvar pr 01.01.10	Tilsagn	Inndratt fra tidligere år	Utbetalt	Ansvar pr 31.12.10
22 116 420	10 776 600	945 092	11 225 242	20 722 686

Utfordringer framover

Norske primærprodusenter er små, og kan derfor i begrenset omfang selv å forestå FoU. Dette er tradisjonelt ivaretatt av "fellesskapet" i form av f.eks. bransjeorganisasjoner eller produsentsammenslutninger. Det finnes mange eksempler på at sentrale BU-midler har vært svært viktige "fellesskapsmidler" for å fremme utvikling. Dette kan være områder som faller utenfor de prioriterte delene av verdiskapingsprogrammene verdikjeder, og kan gjelde både "nye" områder og innen tradisjonelle produksjoner uten sterk fellesskapsorganisering og fellesskapsøkonomi, som f.eks. frukt, bær og grønt.

De siste årene har rammene for sentrale BU-midler blitt betydelig redusert, og vesentlige deler av rammen gis nå som grunnstøtte til ulike næringsorganisasjoner. Disse gjør et viktig arbeid, men Innovasjon Norge frykter likevel at det går utover områder med utviklingspotensial uten sterk fellesskapsøkonomi som faller utenfor disse organisasjonene eller virkeområdet til verdiskapingsprogrammene.

5.3 Inn på tunet og Inn på tunet løftet

1. Kort beskrivelse av ordningen

Inn på tunet er tilrettelagte tilbud på gårdsbruk som omfatter tilbud til alle aldersgrupper. Dette er i hovedsak tjenestetilbud som foregår i nært samarbeid med oppvekst/skole-, helse- og sosialsektor i kommunen.

I 2010 ble "Inn på tunet løftet" etablert som et samarbeid som en 3-årig satsing mellom Landbruks- og matdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet. Målet med satsingen er å stimulere etterspørselsiden slik at Inn på tunet skal bli en naturlig del av et variert og kvalitetssikret tjenestetilbud i kommunene, og bidra til økt næringsutvikling i landbruket.

I tillegg til Inn på tunet løftet, omfatter programmet også bedriftsovergrepene utviklings-tiltak i verdikjeden, bl.a. ble det i 2010 innført et kvalitetssikringssystem for Inn på tunet tjenester. Utvikling av enkeltbedrifter skjer over de bedriftsrettede fylkesvise bygdeutviklingsmidlene.

2. Rapportering for 2010

2.1 Grad av måloppnåelse i forhold til mål/måltall for 2010

a. Aktiviteter i 2010

Innholdet i denne 3-årige ordningen ble utviklet høsten 2009 og vedtatt i januar 2010 av Landbruks- og matdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet.

Foruten programinnholdet er det også utviklet hjemmeside og e-søknadsløsning som også inkluderer fylkesmannen, som har en veiledende og koordinerende rolle på fylkesnivå.

I november 2010 ble det avviklet en oppstartkonferanse for Inn på tunet løft-kommunene med nærmere 100 deltakere.

b. Effekter av programmet

Programmet er nytt, og derfor ikke omfattet av kundeeffektundersøkelse (KEU) og evt. eksterne evalueringer gjennomført i 2010.

2.2 Ressursbruk

Det ble i 2010 fra LMD og KRD stilt 9 mill. kroner til disposisjon for programmet over LMD kap 1150, post 50, herav 6 mill. kroner til Inn på tunet løftet.

Hele rammen ble disponert. Av hele 137 kommuner som enten søkte sammen eller hver for seg om å bli "Inn på tunet løftet-kommune", ble til slutt 25 prosjekter med til sammen 37 kommuner valgt ut.

2.3 Risikofaktorer/utfordringer

Kritiske suksessfaktorer for Inn på tunet løftet er at det oppnås forankring i kommunale planer for ulike tjenester, og at stram kommuneøkonomi ikke hindrer dette. Derfor er dokumentasjon av effekter av tjenesten viktig, noe som det bl.a. er gitt betydelige midler til gjennom Norges forskningsråd.

Parallelt med Inn på tunet løftet har Landbruks- og matdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet igangsatt et nasjonalt strategiarbeid for Inn på tunet, der bl.a. forankring står sentralt.

2.4 Utviklingsaktiviteter for sektorprogrammet i 2010

Inn på tunet løftet er nytt fra 2010.

2.5 Vurdering av om sektorprogrammet skal videreføres, videreutvikles eller avsluttes

Inn på tunet løftet er 3-årig satsing fastsatt av Landbruks- og matdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet.

5.4 Konfliktforebyggende tiltak mellom reindrift og jordbruk

I 2010 har IN bevilget 1 391 600 kroner av 1,4 mill. kroner av Reindriften's Utviklingsfond (RUF) til ovennevnte formål – herav 0,4 mill. kroner øremerket for konflikter by/rein. 1,0 mill. kroner var stilt til disposisjon over Sentrale BU-midler hvorav bevilget 991 600 kroner til konfliktforebyggende tiltak. De fem siste årsskifter har det vært saker på venteliste for nye midler. Slik også ved utgangen av 2010 hvor 6 søknader med RUF-behov i størrelsesorden 0,8 mill. kroner lå klare til behandling.

Hovedsaklig gjelder søknadene gjerdebygging, men nødløsninger for ekstra gjeting, ekstra fôring og beiteundersøkelser forekommer også. Det må også nevnes at midlene kan benyttes til etablering av møteplasser/samtalefora mellom næringene. Dette skal normalt medvirke til at konflikter dempes eller avverges uten oppsett av fysiske anordninger.

Midlene fra ordningen er etterspurt. I 2010 ble det innvilget støtte i 18 saker - 15 saker i 2009. 14 søknader gjelder gjerder, 2 gjelder etablering av felles møteforum mellom næringene, 1 gjelder ekstra fôring og gjeting og 1 gjelder ordningen by/rein. Sakene fordeler seg slik geografisk:

- 1 sak by/rein i Finnmark
- 1 sak ekstra fôring/gjeting i Troms
- 11 saker gjerdebygging i Finnmark
- 3 saker gjerdebygging i Troms
- 2 saker møteforum, 1 i Troms og 1 i Nordland

IN ser stor etterspørsel etter midler over denne ordningen. Ut fra nåværende aktivitet og søknadsmasse samt den dialog vi har med potensielle kunder, har IN gitt innspill om behov for en større ramme fra Reindriften's Utviklingsfond i 2011. Bevilgningen fra RUF genererer som oftest tilsvarende beløp fra sentrale BU-midler (LUF). I de senere år har alle tiltak unntatt sakene by/rein blitt finansiert ved en likedeling mellom fondene.

5.5 Førstelinje for utvikling av næringsliv i kommunene (FUNK)

(tidligere Kommuneprosjektet - Videreutvikling av kommunenes arbeid med lokal næringsutvikling).

Formål/målsetning

Formålet med prosjektet er å styrke kommunene som næringspolitiske aktører med utgangspunkt i lokale forutsetninger. Særsilt oppmerksomhet rettes mot landbruk og marine ressurser, der dette er naturlig ut fra stedlige forutsetninger og politiske prioriteringer. Siktemålet er at kommunene skal være bevisste, kompetente, samspillende og effektive aktører i næringsutviklingsarbeidet. Samarbeidet skal også bidra til å synliggjøre gode eksempler og formidle metoder og modeller for god organisering.

Prosjektet skal identifisere og synliggjøre gode eksempler og modeller for organisering av førstelinjen i kommunene. Prosjektet skal beskrive og formidle et fåtall grunnmodeller basert på erfaringer og med muligheter for regionale tilpasninger.

Prosjektet skal styrke kompetansegrunnlaget og bevisstheten i og om den kommunale førstelinjen, der det regionale partnerskapet spiller på lag med kommunene til beste for brukerne.

Formål/målsetning

Gjennom sin nærhet til befolkning og næringsliv og stor lokalkunnskap, har kommunene gode forutsetninger for å legge forholdene til rette for lokal næringsutvikling. Samtidig medfører dagens kommunestruktur at mange kommuner har begrensede økonomiske og personmessige ressurser å sette inn i dette arbeidet. Kompetansen er ofte mangelfull og arbeidet er svært ulikt prioritert og organisert.

Målgruppe

De regionale partnerskapene bestående av fylkeskommunene, Innovasjon Norge (distriktskontorene), Fylkesmannens Landbruksavdeling, KS, kommunene (førstelinje/næringsavdeling), regionråd, NAV, stedlige representanter for FKD, departementene (KRD, LMD, FKD, NHD).

Resultater og aktiviteter 2010

Partnerskapene

Alle de regionale partnerskapene er i gang og utvikler seg positivt (Finnmark henger fortsatt etter). Rapportene fra de regionale prosjektene viser at det er store forskjeller mellom de som har kommet langt (for eksempel Møre og Romsdal, Hordland, Rogaland, Hedmark) og de som ikke er kommet så langt.

Generelt om prosjektet

Det er gjennomført møter med de fleste regionale partnerskapene og prosjektlederen for det nasjonale prosjektet i løpet av året, slike møter er en viktig del av erfaringsutvekslingen i prosjektet.

Prosjektgruppemøter

Prosjektgruppen arbeider bra og har vært til stor hjelp for prosjektleder.

Nyhetsbrev

Identifisere og synliggjøre eksempler og modeller for organisering av førstelinjen er en viktig del av prosjektet. Dette er bl.a. gjort gjennom innsamling av informasjon til nyhetsbrev som er distribuert 4 ganger i løpet av året.

Presentasjon av prosjektet

Prosjektleder har deltatt på møter og konferanser for å presentere og informere om prosjektet til førstelinje apparatet i kommunene samt de regionale partnerskapenes kommunesamlinger, nettverksmøter mm.

Ressursbruk 2010

De regionale partnerskapene har stor variasjon i bruken av ressursene som er tildelt, dette skyldes at prosjektene har ulike aktivitetsnivå. De som har kommet langt har brukt det meste av budsjettet, mens de som av ulike årsaker har hatt et lavere aktivitetsnivå fortsatt har midler igjen til gjennomføring av aktiviteter i prosjektet i 2011. For 2011 er det satt av midler til de ulike distriktskontorene for timer ifm. felles kontordager, og et mindre beløp til direkte kostnader forbundet med dette.

Case

Pressemelding fra det regionale partnerskapet i Rogaland – fra nyhetsbrev nr. 3/2010

Nytt nettbasert kurs for etablerere fra Skape.no

Skape.no har lansert et nytt nettbasert introduksjonskurs for etablerere. Kurset, som er utviklet lokalt, er basert på et 3-timers introduksjonskurs som Skape.no har kjørt de siste årene. Kurset er generelt, men også i stor grad tilpasset lokale rammebetingelser som etablerere møter i Rogaland.

Kurset er tilgjengelig for alle via nettsiden til Skape.no (www.skape.no) og krever kun en enkel registrering for å få tilgang. Skape.no sitt nettbaserte kurs er gratis for alle brukere, slik også det ordinære introduksjonskurset har vært.

- Kurset vil bidra til å gi etablerere over hele fylket et godt tilbud innen etablererveiledning, sier daglig leder i Skape.no, Einar Talgø. - Det er enkelt å følge og det kreves ikke særskilte kunnskaper eller utstyr innen data for å kunne navigere seg gjennom kurset. Bare en vanlig PC med høytalere og internettilgang er det som skal til.

- Det har tatt ca. 2 år å fullføre prosjektet, sier Talgø videre. - Skape.no har samarbeidet med Kathrine Jølle Wathne (prosjektleder for utviklingen av kurset), Rogaland Kurs og Kompetansesenter (RKK), videofotograf Bjarte Fossum og ikke minst reklamebyrået Kolon. Kurset er finansiert bl.a. gjennom midler fra Innovasjon Norge og Sparebank 1 SR-Bank sitt gavefond.

Fra 2010 deltar alle kommunene i Rogaland i et samarbeid om Skape.no. De gjør dette sammen med Rogaland Fylkeskommune, Innovasjon Norge, NAV og Fylkesmannen i Rogaland. Partnerskapet gjelder i første omgang for perioden 2010 og 2011. Flere kommuner er representert gjennom sine regionale samarbeidsorganer, som Næringsssjefen i Dalane, Haugaland Vekst, Greater Stavanger og Jæren Produktutvikling. Disse fungerer som kontakter for Skape.no i sine regioner.

Skape.no tilbyr kurs til etablerere i hele fylket og rådgivning til etablerere i enkelte kommuner. Skape.no er rettet mot de mange som sitter på gode ideer de finner vanskelig å realisere. Grunnen kan være at de ikke vet hvem de bør snakke med eller tror det er uoverkommelig å skape sin egen arbeidsplass. Mange sitter i trygge jobber og må være sikre på at den nye satsingen kan være nok til å leve av. Skape.no representerer et

basistilbud for å nå frem til disse og det viser seg at opplæring og veiledning fra Skape for mange er et viktig bidrag for å lykkes med sitt etableringsprosjekt.

5.6 Bedriftsnettverk-tjenesten

1. Kort beskrivelse av tjenesten

Bedriftsnettverkstjenesten startet opp i 2009. Tjenesten skal imøtekomme behovet som små og mellomstore bedrifter har for å etablere kommersielt strategisk samarbeid med andre bedrifter. Tjenesten skal stimulere til utvikling av forpliktende samarbeid gjennom konkrete forretningsmessige prosjekter. Tjenesten omfatter fasene forstudie, forprosjekt og hovedprosjekt. Det er gjennom samarbeid med andre bedrifter at potensialet for økt verdiskaping skal tas ut. Der det er viktig for bedriftene, vil det være naturlig å trekke inn FoU-aktører og aktører innen offentlig sektor. Det skal være et generelt fokus på internasjonalt engasjement og vekstpotensial. Der det er muligheter og behov i nettverket for økt samarbeid med utenlandske kunnskaps- og teknologimiljøer, vil dette være positivt. Tjenesten omfatter finansiell støtte (tilskudd) og faglig støtte til prosjekter i hele landet og er primært rettet mot Innovasjon Norges prioriterte sektorer nasjonalt og regionalt.

2. Beskrivelse av formål/målsetning

Hovedmålet er å oppnå økt konkurransekraft og innovasjonsevne i bedrifter gjennom samarbeid i kommersielle og strategisk baserte bedriftsnettverk.

Delmål:

- Legge grunnlag for langsiktig strategisk kommersielt samarbeid gjennom å *forbedre evnen til samarbeid* mellom nettverksbedriftene
- Realisere økt verdiskaping i hver enkelt nettverksbedrift

3. Samfunnsøkonomisk utfordring

Økt globalisering og internasjonalisering påvirker konkurransevilkårene for norske bedrifter både hjemme og ute. Presset på å utvikle, produsere og levere stadig rimeligere varer og tjenester øker. Bedriftene må jobbe med kostnadseffektivisering i hele verdikjeden bedriften er en del av. Større kunder vil i økende grad ha færre underleverandører og systemleveranser blir stadig vanligere.

Kompetanse/arbeidskraft er knapphetsfaktorer i mange bedrifter. Norske bedrifters omdømme påvirker deres evne til å tiltrekke seg arbeidskraft – de kloke hodene. I mange bransjer, som for eksempel energi, miljø og IKT, forventes store endringer teknologisk og markedsmessig, noe som vil kreve nye løsninger og innovasjoner. Nye innovasjoner vil sprengre grensene mellom ulike fagmiljøer, teknologier og tankesett.

Over 90 % av norske bedrifter er SMB. Skal SMB kunne konkurrere i globale markeder, må de søke samarbeid med ulike aktører for å utvikle de beste løsningene og forsterke sin konkurranseposisjon. Bedriftenes evne til å samarbeide strategisk og forpliktende, deres evne til nytenking og innovasjon og deres evne til å kommersialisere, vil være avgjørende for suksess.

4. Målgruppe

- Målgruppen er SMB i alle bransjer, sektorer og deler av landet.
- Innovasjon Norge sine satsingsområder, både nasjonalt og regionalt, vil være retningsgivende for prioritering mellom søkere/nettverk.
- Store bedrifter kan inngå, men ikke være dominerende.

- Antall bedrifter i et nettverk må være fra minimum 3 og oppover, avhengig av hva som er hensiktsmessig for å realisere målsettingen.
- Nettverkene kan være både horisontal og vertikale.
- Nettverket må ha internasjonalt potensial og bestå av bedrifter med vilje og evne til å forplikte seg.
- Bedriftene i nettverket behøver ikke være lokalisert geografisk nær hverandre.
- Nettverkene kan allerede være etablerte grupperinger som ønsker å utvikle nettverket til et strategisk basert kommersielt nettverk.

5. Kundebehov

Bedriftsnettverk skal imøtekomme behovet SMB-er har for å etablere kommersielt strategisk samarbeid med andre bedrifter. Den skal baseres på sterke og forpliktende samarbeidsrelasjoner og konkrete prosjekter. Dannelsen av bedriftsnettverk skal bidra til å utløse konkrete innovasjonspotensial basert på samarbeid mellom bedriftene.

Behovene for forstudiefasen er å avklare muligheter og ambisjoner for samarbeidet. Behovene vil være mye av det samme for de to neste fasene; forprosjekt og hovedprosjekt, men forprosjekt skal tilrettelegge for et godt fundert hovedprosjekt. Blant de mest vanlige behovene er:

- Fasilitering av prosessen for å styrke samarbeidet mellom bedriftene; skape tillit, identifisere felles utfordringer og samarbeidsmuligheter, utarbeide felles visjon, mål og strategi for nettverket
- Mobilisering; bevisstgjøring og synliggjøring av potensialet i hver bedrift og i nettverket som helhet
- Ressurstilgang - klargjøring av nødvendig ressursinnsats (tid, penger)
- Kompetanse knyttet til nettverksavtale, andre juridiske avtaler, bedriftssamarbeid med videre
- Nettverk og kjennskap til arbeidsprosesser, verktøy og konsulenter som kan brukes i nettverksutviklingen

6. Innhold

Bedriftsnettverk leveres i tre faser:

- Bedriftsnettverk forstudie – ca. 3 mnd.
- Bedriftsnettverk forprosjekt – ca. 6 mnd.
- Bedriftsnettverk hovedprosjekt - inntil 3 år

Forstudier omfatter ekstern bistand til analyser og markedsvurderinger.

I forprosjekter kan tjenesteleveransen inneholde følgende:

- Finansiering av kostnader knyttet til fasilitering og prosessledelse, møteplasser og samlinger, enklere markedsanalyser som skal avdekke potensialet både på bedriftsnivå og nettverksnivå.
- Kompetanse knyttet til valg av prosesskonsulent, verktøy for nettverksutvikling, rådgivning knyttet til nettverksutvikling; risikofaktorer, hva fremmer og hemmer utvikling av nettverk.

I hovedprosjekter kan tjenesteleveransen inneholde følgende:

- Finansiering av kostnader knyttet til fasilitering og prosessledelse inntil 3 år, kostnader til møteplasser og samlinger og nødvendige analyser, felles kompetanseaktiviteter.
- Kompetanse knyttet til valg av prosesskonsulent, verktøy for nettverksutvikling, rådgivning knyttet til nettverksutvikling; risikofaktorer, hva fremmer og hemmer.
- Nettverk; nasjonal eller regional læringsarena for fasilitatorer/prosesserådgivere.

7. Rapportering for 2010

7.1 Grad av måloppnåelse i forhold til måltall for 2010

Bevilgninger til de ulike faser i nettverksprosjekter foretas løpende av distriktskontorene iht. egen policy for nettverkstjenesten. Viktige prioriteringskriterier er INs definerte satsingsområder, internasjonal orientering, markedsorientering, forretningsmessig potensial og bedriftenes gjennomføringsevne. Etersom tilgang på prosjekter overstiger tilgjengelige rammer, handler måloppnåelse i stor grad om at midlene utnyttes og bevilges iht. policy og at det er en rimelig fordeling på bransje/sector og geografi.

I 2010 ble 51 prosjekter/prosjektfaser støttet - herav 16 forstudier, 21 forprosjekter og 14 hovedprosjekter. I 2009 ble 47 prosjekter støttet herav 17 forstudier, 22 forprosjekter og 8 hovedprosjekter.

Prosjektene har bransjemessig tyngdepunkt innen reiseliv, olje og gass, energi og miljø og IKT. Det er få prosjekter innen helse, kultur og opplevelse, maritim og marin sektor. Marin sektor har et eget program med nettverkstilbud (Marint verdiskapingsprogram).

Prosjektene har geografisk tyngdepunkt i Finnmark, Troms, Sør-Trøndelag, Rogaland, Vest-Agder, Oslo og Akershus og Oppland. Det er ujevn geografisk fordeling. Nær 80 % av prosjektene/bevilgningene var lokalisert til 7 fylker.

Prosjekter/fase fordelt på sektor i 2010

Sektor	Forstudie	Forprosjekt	Hovedprosjekt	Totalt
Energi/miljø	1	5	1	7
Helse			1	1
IKT	1	3	1	5
Kultur /opplevelse	2			2
Landbruk	3	2		5
Marin	1		1	2
Maritim			2	2
Olje og gass	4	4	2	10
Reiseliv	3	4	4	11
Andre	1	3	2	6
Totalt	16	21	14	51

Prosjekter/fase fordelt på fylke i 2010 (basert på fylket hvor søkerbedrift er lokalisert)

Fylke	Forstudie	Forprosjekt	Hovedprosjekt	Totalt
Finnmark		2	2	4
Troms	7	3	1	11
Nordland	1	1		2
Nord-Trøndelag	1	1		2
Sør-Trøndelag	3	1	2	6
Møre og Romsdal			1	1
Sogn og Fjordane			1	1
Hordaland	1	1		2
Rogaland		2	2	4

Fylke	Forstudie	Forprosjekt	Hovedprosjekt	Totalt
Vest-Agder	2	3	2	7
Aust-Agder		2		2
Telemark		1		1
Vestfold				
Buskerud				
Oslo og Akershus	1	3		4
Østfold				
Hedmark				
Oppland		1	3	4
Totalt	16	21	14	51

Læringsaktiviteter gjennomført i 2010

Det er etablert et internt fagnettverk for klynger og bedriftsnettverk med deltakelse fra alle distriktskontorene. Divisjon Utland er også representert. Det er gjennomført to fagsamlinger med erfaringsutveksling og kompetanseheving knyttet til sentrale fagtema.

7.2 Ressursbruk

Rammene for 2010 var:

NHD kap. 2421 post 50: 8,0 mill. kroner i landsdekkende tilskudd. Det ble bevilget 7,1 mill. kroner i 2010. Årsaken til at de siste 0,9 mill. kroner ikke ble brukt i 2010, var at formelt vedtak i de fremlagte sakene først ble foretatt i januar 2011.

KRD kap. 552 post 72: 5 mill. kroner i nye distriktsrettede midler samt 0,6 mill. kroner overført fra 2009. I tillegg ga KRD i oktober sin tilslutning til at ytterligere 5 mill. kroner av overførte midler kunne benyttes til bedriftsnettverk. Total ramme for 2010 var således 10,6 mill. kroner. Det ble bevilget totalt 7,95 mill. kroner til prosjekter i 2010. Ettersom tilleggsmidlene kom sent på året, ble 2,65 mill. kroner ikke brukt og disse midlene er overført til 2011.

Det har gjennom hele året vært stor interesse og etterspørsel etter prosjektmidler. Det har vært særlig stor etterspørsel etter midler til prosjekter i sentrale områder. På grunn av de begrensede rammene, har det bare i begrenset grad vært mulig å imøtekomme søknadene. Av samme grunn har tjenesten heller ikke vært aktivt markedsført.

Distriktskontorene benytter også lokale midler til medfinansiering av nettverksprosjekter. INs støtte til forprosjekter og hovedprosjekter utgjør inntil 50 % og utløser ressurser fra bedriftene i minst like stort omfang som støtten de mottar.

Gjennomføringskostnader knyttet til bedriftsnettverkstjenesten var ca. 1,3 mill. kroner.

7.3 Har programmet bidratt til å styrke internasjonalt fokus i bedriftene?

Tjenesten fokuserer på markedsorienterte samarbeidsprosjekter rettet mot internasjonale markeder eller markeder i Norge preget av internasjonal konkurranse.

I 2010 gikk 12,5 mill. kroner (83,5 %) av totalt bevilget 15,1 mill. kroner til prosjekter som er registrert som "Internasjonalt rettet" (54 % i 2009).

7.4 Kvinnesatsing

I 2010 gikk 4,4 mill. (29,5 %) av totalt bevilget 15,1 mill. kroner til prosjekter som er registrert som "Kvinnerettet" (34 % i 2009).

7.5 Miljørettede prosjekter

Eksempel på miljø- og internasjonalt rettet prosjekt:

Waste Management Consortium in Poland består av fire norske bedrifter lokalisert på Østlandet og et polsk selskap som er eiet av polske og norske interesser. De arbeider alle innen avfallsbehandling og ressursgjenvinning og har komplementær kompetanse og teknologi. De har utviklet et avfallsbehandlingskonsept og en markedsutviklingsplan rettet mot det polske markedet. De arbeider nå med å forberede et pilotprosjekt i Polen.

7.6 Risikofaktorer/utfordringer

En viktig suksessfaktor er å ha god tilgang til prosjekter med stort verdiskapingspotensial og bedrifter med gode forutsetninger for å realisere det. Det er en stor utfordring å velge ut de beste prosjektene og samtidig ha en bred bransjemessig og geografisk fordeling.

Det forventes fortsatt stor interesse for bedriftsnettverk fordi det er stort behov for å styrke innovasjonsevne og konkurransekraft i bedriftene. Igangsatte prosjekter skaper forventninger om medfinansiering også i senere faser. Dette binder opp en stor del av rammene og begrenser mulighetene til å støtte opp om nye prosjekter fremover. Dette innebærer sterk prioritering, spesielt mht. prosjekter i sentrale områder, og strenge kvalitetskrav til prosjektene.

7.7 Samarbeid internt i IN og mellom andre virkemiddelaktører

Hovedkontoret (tjenesteanvarlig) gir informasjon og faglig støtte til distriktskontorene og har bidratt med faglige innspill i konkrete nettverksprosjekter. Det er gjennomført erfaringsutveksling og kompetansehevingstiltak (fagdager) i regi av fagnettverket for klynger og nettverk (som koordineres fra Divisjon Norge). Utekontorene har vært involvert i en del prosjekter, men deres involvering kan økes betraktelig da de fleste prosjektene er internasjonalt rettet. Utekontorene kan blant annet bidra til å forsterke prosjektene gjennom rådgiving, partnersøk, andre nettverksaktiviteter.

7.8 Gjennomførte eksterne evalueringer i 2010 (før-, følge-, midtveis- el. sluttevaluering)

Det er ikke gjennomført eksterne evalueringer i 2010. En før-evaluering ble imidlertid gjennomført senhøsten 2009.

7.9 Programutviklingsaktiviteter i 2010

Med bakgrunn i før-evalueringen fra 2009, har vi videreutviklet og spisset tjenestens innretning i 2010. Tjenesten har nå en tydelig markedsorientert og kommersiell profil og en klarere avgrensning mot andre tjenester og programmer.

7.10 Vurdering av om programmet skal videreføres, videreutvikles eller avsluttes

Tjenesten har (etter noen pilotprosjekter høsten 2008) vært fullt operativ i 2009 og 2010 og blir videreført i 2011. Det er et økende behov for tjenesten. Distriktskontorene melder om stor interesse og god tilgang på prosjekter. Erfaringene så langt viser at tjenesten treffer bedriftenes behov på en god måte. Tjenesten gir en viktig risikoavlastning og er samtidig fleksibel og lett å forstå og nytte gjøre seg for bedriftene.

5.7 CIP EIP (Enterprise and Innovation Programme)

1. Kort beskrivelse av programmet og generelt om utviklingen i CIP EIP i 2010

CIP EIP (Enterprise and Innovation Programme) er et syvårig program som går fra 2007 til 2013.

EIP skal:

1 Gi bedre adgang til kapital for SMB gjennom venturekapitalinvesteringer og lånegarantiinstrumenter

De finansielle instrumentene forvaltes av EIF i samarbeid med finansielle institusjoner. EIF investerer i nasjonale fond og banker som igjen kan investere i bedriftene i forskjellige faser: såkorn- oppstart, ekspansjon og overtagelse. De kan blant annet brukes til å investere i teknologisk utvikling og grenseoverskridende aktiviteter. Disse ble gradvis operative i løpet av 2008.

2 Gi business- og innovasjonsstøttetjenester levert gjennom et nettverk av regionale sentre, fremme entreprenørskap og innovasjon i Europa. Regionale sentre som gir bedriftsrådgivningstjenester i form av ett helhetlig europeisk nettverk. Nettverket er Enterprise Europe Network og har 600 partnerorganisasjoner i over 48 land. I Norge er Innovasjon Norge leder av det norske nettverket. Nettverket gir en rekke tjenester til bedrifter som skal hjelpe dem å bli mer konkurransedyktige.

3 Støtte initiativer som fremmer entreprenørskap og innovasjon

Støtte gis til å fremme transnasjonal nettverking mellom bedrifter, og alle andre deltagere i innovasjonsprosessen, inkludert benchmarkingsinitiativer og utveksling av beste praksis.

4 Støtte miljøinnovasjon

Innovative produkter, prosesser og tjenester med det for øye å redusere miljøpåvirkning, begrense forurensing eller det å sikre en mer effektiv bruk av naturressurser støttes.

5 Støtte utvikling av politiske rammebetingelser som støtter opp om entreprenørskap og innovasjon

Konferanser organiseres for å samle og publisere sektorkompetanse, informere policyutviklere for å øke sammenhengen mellom virkemidler og policyforslag i medlemslandene. Programmet vil støtte policyutviklerne med informasjon om siste utviklingstrender og utvikling i visse sektorer – såvel som europeiske og globale markeder. Disse vil bli analysert og publisert i studier og resultatene bli distribuert.

Budsjett: Budsjettet er på 2,166 mrd. euro for syv år. 1,37 mrd. euro er øremerket til investeringer i finansielle institusjoner gjennom European Investment Fund. 195 mill. euro er avsatt til miljøinnovasjonsprosjekter. Øvrig er det 600 mill. euro avsatt til prosjekter, nettverk, analyser, og ekspertgrupper som skal jobbe med å identifisere rammebetingelsene til- og verktøyene for å sikre økt innovasjon og konkurranseevne i Europa, samt et miljø for regelverk som sikrer SMB gode vekstvilkår. Deltagerne i programmet er EUs 27 medlemsland i tillegg til Norge, Island, Liechtenstein, Kroatia, Makedonia, Montenegro, Tyrkia og Serbia. Israel og Albania deltar i enkelte deler av programmet.

Programmets utvikling i 2010: I 2010 var arbeidsprogrammet preget av at mye penger var satt av til finansieringen av videreføringen av Enterprise Europe Network. I tillegg kom miljøinnovasjonsutlysningen ut for tredje gang og hadde et budsjett på 35 mill. euro (publisert 16. april 2010) og hadde søknadsfrist 15. september 2010. 287 søknader ble levert, en økning på 42 prosent fra 2009.

Evaluering av CIP-programmet som helhet ble gjennomført og resultatene danner grunnlag for diskusjonen om CIPs framtid (2014-2020) i 2011.

2. Hvilke aktiviteter og prosjekter norske interessenter har prioritert, og hvilke aktiviteter kontaktpunktet forventer fortsatt norsk deltakelse i fremover?

Knowledge Networks for the Competitiveness and sustainability of European Tourism (ENT/CIP/10/B/N04S00) med deadline i september 2010. Kontaktpunktet var tidlig ute med informasjon om disse utlysningene slik at relevante aktører var forberedt. Utlysningene var rettet mot bærekraftig reiseliv. Fire norske aktører deltar i to av de innvilgede søknadene som partnere i prosjektene Ecotrans (Grid Arendal) og MCI (Innovasjon Norge, Making Waves, og Arkitektur- og designhøyskolen i Oslo). I tillegg var Vestlandsforskning med i en søknad som ikke fikk tilslag.

CIP-EIP-ECO-INNOVATION-2010 (Eco-Innovation/miljøinnovasjonsutlysningen) som ble publisert i april tiltrakk seg interesse fra mange bedrifter. Kontaktpunktet gjennomførte møter med ca. 100 bedrifter (informasjonsmøter og individuelle møter). 4 søknader med norske koordinator ble levert.

Finansielle virkemidler fra EIF er en god mulighet for norske finansielle miljøer.

- **Venturekapital:** Et norsk fond har vært i samtaler med EIF angående en egenkapitalinvestering. Fondet var i samtaler med EIF i oktober og fikk positive tilbakemeldinger. En avtale vil imidlertid ikke kunne komme i stand før sommeren 2011 da det norske miljøet vil opprette et nytt fond, hvor EIF eventuelt vil investere. Det forventes at EIF vil gjennomføre en due diligence hos fondet i 2011.

European Enterprise Awards 2010/2011: To norske prosjekter ble sent til den europeiske finalen i European Enterprise Awards, som gikk av stabelen i Madrid i juni 2010. Av disse ble Innovasjon Norges IFU-ordning nominert til beste internasjonaliseringstiltak og kom på en hederlig andreplass. Den europeiske konkurransen og den norske deltakelsen fikk en del medieoppmerksomhet også i Norge, blant annet i Dagens Næringsliv. Kontaktpunktet har nominert Team Bodø med prosjektet i2016 til den europeiske finalen i 2011. Interessen for European Enterprise Awards var ikke så stor som i 2009.

SME Week 2010

Det ble arrangert seks seminarer i Norge i 2010 under SME week paraplyen. Silje Vallestad ble profilert som norsk entreprenør i forbindelse med SME Week-arrangementet.

Løpende prosjekter med norsk deltagelse er blant annet Enterprise Europe Network, Female Entrepreneurship in the Nordic region, Cluster Excellence Initiative, LCB Healthcare og Net4Biz, samt mikrokredittordningen. I tillegg deltar Innovasjon Norge blant annet i en ekspertgruppe på tjenesteinnovasjon, Inno Partnering Forum. Andre norske eksperter deltar i arbeidsgrupper under EIP.

3. Aktiviteter kontaktpunktet har utført for å mobilisere og veilede norske aktører til å delta i CIP EIP, samt en foreløpig evaluering av hvor godt arbeidet fungerer og eventuelle forslag til forbedringer.

Innovasjon Norge har hatt en rekke aktiviteter rettet mot å mobilisere og veilede norske interessenter og miljøer i Norge. Disse aktivitetene består av å formidle analyser, nyheter og aktualiteter via nyhetsbrev og nettsider, seminarvirksomhet, møter og foredrag. Kontaktpunktet følger opp henvendelsene med møter eller e-poster der interessentene kan finne mer informasjon (utlysninger, nettverk, kontaktpersoner i Kommisjonen/norske miljøer eller annet) eller melde seg på nyhetsbrev og ved å legge ved informasjonsark med nyttig info om programmet. I 2010 har det vært presseoppslag om CIP i Dagens Næringsliv, Aftenposten, Moderne Produksjon, samt flere nettsider.

CIPcom: Dette elektroniske aktualitetsmagasinet kom ut 10 ganger i 2010. CIPcom har ca. 660 abonnenter i departementer, Stortinget, virkemiddelapparatet, konsulentselskaper, næringsparker, forskningsmiljøer, organisasjoner og bedrifter. CIPcom sprer resultater, utlysninger, informasjon om aktuelle konferanser og seminarer og informasjon om aktuell politikktutforming fra EIP. CIPcom sin viktigste funksjon er å spre kunnskap om sentrale policyutviklingstrekk i EU til de aktørene vi mener kunne ha nytte av det. Se www.cipinorge.no

Innblikk: Elektronisk nyhetsbrev fra Innovasjon Norge som går ut til ca. 4500 bedrifter. Nyhetsbrevet brukes til å formidle innhold fra EIP (og de andre delprogrammene i CIP) som er aktuelt for bedrifter. 2 artikler som omhandler EIP ble produsert i 2010, i tillegg er det produsert en stor mengde artikler om relaterte emner. Se www.bedriftieu.no/innblikk.

Nettsider: Kontaktpunktet vedlikeholder programmets norske nettsider www.cipinorge.no. Nettsidene inneholder informasjon om innholdet i EIP, alle artikler fra nyhetsbrevet CIPcom, aktuelle konferanser og utlysninger. Nettsidene inneholder også informasjon om de to andre delprogrammene, CIP-ICT og CIP-IEE.

Kontaktpunktet har holdt ca. 15 innlegg om EIP i relevante regionale, nasjonale og internasjonale fora i løpet av 2010.

Eco-Innovation

Sluttevalueringen av 2009-søknadsrunden viser at ingen prosjekter med norsk deltakelse ble innvilget og fikk støtte. 2010-utlysningen ble publisert 16.april. Våren 2010 ble det gjennomført informasjonsmøter i Oslo, Bergen og Trondheim angående mulighetene for å få finansiering gjennom miljøinnovasjonsordningen i 2010. Ca. 100 bedrifter deltok på disse informasjonsmøtene. I etterkant ble det gjennomført individuelle møter med rundt 40 bedrifter hvorav noen ble identifisert som spesielt interessante. I løpet av våren og forsommeren 2010, gjennomførte kontaktpunktet søknadsskrivekurs spesielt rettet mot Eco-Innovation-utlysningen for 2010 for de mest interesserte bedriftene. 25 bedrifter deltok på søknadsskrivekurset som gikk over to samlinger på til sammen 12 timer. Fire søknader med norsk koordinator ble sendt til Kommisjonen. Ytterligere to søknader ble forsøkt levert før tidsfristen, men kom dessverre ikke gjennom fordi det elektroniske innleveringssystemet EPSS krasjet rett før innleveringsfristen.

Prosjektetableringsstøtte/risikoavlastning (PES) for søkerne til EIP/CIP

NHD stilte våren 2010, 2 mill. kroner til rådighet for risikoavlastning i søknadsskrivefasen for EIP/CIP. Når det gjelder Eco-Innovation er ordningen meldt som forenklet melding til FAD som et 31.4 unntak, eksperimentell utvikling. Tildeling av PES-midler til aktører som søker til andre deler av EIP, eller store bedrifter må gis som bagatellmessig støtte.

Innovasjon Norge mottok åtte søknader om risikoavlastning til skriving av søknad til 2010-utlysningen på Eco-Innovation. Seks av søknadene ble innvilget, med totalt 750 000 kroner. Tre søkere fikk utbetalt PES etter å ha levert søknad, totalt 400 000 kroner. To søknader ble avslått fordi bedriftene ikke hadde finansiell og teknisk gjennomføringsevne. De aktuelle bedriftene fikk meget tett oppfølging i søknadsarbeidet. Det synes som PES-ordningen gjør det mer attraktivt for norske aktører å søke midler gjennom CIP-EIP.

Det tok tid å få på plass ordningen med prosjektetableringsstøtte og saksbehandlingen av søknadene gjennomføres etter Innovasjon Norges standardkriterier og vurdering av egnethet for EUs utlysning. Saksbehandlingen tok noe lenger tid enn forutsett.

Informasjonsmøter:

I 2010 ble det gjennomført tre frokostmøter med CIP som tema. Begge arrangementene hadde i overkant av 50 påmeldte deltakere.

12. mars: Tore Myhre om CIP og midtveisevalueringen.

28. april: Kontaktpunktet om Eco-Innovation

10. desember: Eva Camerer om Innovation Union

Kontaktpunktet har også gjennomført flere individuelle møter med finansielle aktører i forhold til de finansielle virkemidlene fra EIF.

European Innovation Scoreboard

Rapporten European Innovation Scoreboard, utarbeidet under Pro-Inno, skapte nasjonal debatt sommeren 2010, med blant annet en forside i Aftenposten. Rapporten ble fanget opp av Aftenpostens journalist fra CIPcom.

Konferanser/seminarer: Kontaktpunktet har deltatt på 20 konferanser/seminarer nasjonalt og internasjonalt for å opparbeide nettverk og for å holde seg oppdatert på innholdet i EIP.

Vurdering: Arbeidet har fungert godt i 2010. Det har vært arbeidet mye mot konkrete målgrupper og kontaktpunktet har veiledet i skriving av søknader og behandlet PES-søknader. Vår generelle oppfatning er at CIP-EIP begynner å bli mer kjent innenfor de ulike målgruppene.

Det synes som bedrifter og andre aktører har stort behov for å få mer kunnskap om hvordan en søknad til EU skrives. Med dette som bakteppe utarbeidet vi et søknadsskriverkurs for bedrifter med potensiale og ambisjoner om å søke Eco-Innovation. Bedriftene ga gode tilbakemeldinger på tiltaket. Kontaktpunktet har også jobbet målrettet med å få flere abonnenter til nyhetsbrevet CIPcom med hell. I 2011 vil det prioriteres å ytterligere identifisere ulike målgrupper innenfor policytemaer slik at kompetansegrunnlaget fra CIP-EIP kan nå en større arena. Videre vil vi fortsette å jobbe proaktivt med å informere målgrupper, samt bruke relevante møteplasser, for å informere om utlysninger og spre rapporter.

4. Aktiviteter INs regionale apparat har vært involvert i for å mobilisere og veilede norske aktører til å delta i CIP EIP, samt en foreløpig evaluering av hvor godt arbeidet fungerer og eventuelle forslag til forbedringer

I 2009 rapporterte vi at Innovasjon Norges regionale apparat, med EU-rådgiverne i spissen, bedret sin kompetanse på EIP. Denne utviklingen fortsatte i 2010, hvor EU-rådgiverne har deltatt spesielt aktivt i rekruttering av bedrifter til Eco-Innovation. EU-rådgiverne arbeider aktivt med alt EU-stoff i regionene og har god kontakt mot bedrifter, kommuner/fylkeskommuner, det regionale partnerskapet og andre aktører i regionen.

Innovasjon Norges regionale apparat har god nytte av analyser og rapporter fra Europe Innova og Pro-Inno Europe og dette spres aktivt fra kontaktpunktet.

I løpet av 2010 har Innovasjon Norges regionale apparat, med EU-rådgiverne i spissen, fått bedret sin kompetanse på EIP og samarbeidet med kontaktpunktet fungerer bra. EU-rådgiverne var spesielt involvert i arbeidet med miljøinnovasjonsutlysningen.

5. Foreløpige tilbakemeldinger fra norske søkere og fra aktører som deltar i CIP.

Prosjektetableringsstøtte: Opprettelsen av PES-ordningen har hatt en positiv effekt for norske interessenter innenfor Eco-Innovation. I 2011 vil PES-ordningen også være tilgjengelig for søkere innenfor alle utlysninger i EIP. Det er grunn til å tro at etterspørselen etter PES fortsatt vil være størst innenfor miljøinnovasjonsutlysningen som blir publisert 28. april, siden dette er den eneste utlysningen som retter seg direkte mot bedrifter. Innovasjon Norge vil aktivt jobbe for å gjøre ordningen kjent som en del av målgruppearbeidet i alle deler av EIP.

6: Norske aktørers utbytte av deltakelse i EIP (også finansielt)

Enterprise Europe Network:

1. januar 2008 fikk norske små og mellomstore bedrifter og andre aktører tilgang til Enterprise Europe Network i hele landet. Nettverkets rolle er å gi bedriftene konkret veiledning på internasjonalisering og koble europeiske bedrifter sammen. Nettverket har spesialistkompetanse på EU og EØS-avtalen, i tillegg til bred teknologikompetanse. Nettverket tilbyr møteplasser for bedrifter der de kan få partnere på teknologi- og innovasjonsutvikling, distribusjon eller nye leverandører og kjøpere. Det norske nettverket er en del av et europeisk nettverk som består av 600 organisasjoner og 3500 rådgivere, noe som gjør at EU-rådgiverne har opparbeidet seg unike internasjonale kontakter. I perioden 2008-2010 besto det norske nettverket av Innovasjon Norge, Sintef, Iris, Norut og Nofima Mat.

Prosjektets totale finansiering er ca. 13,5 mill. kroner i året, hvorav 5,6 mill. kroner (45 %) kommer fra EIP. Over 3000 norske bedrifter har til nå fått rådgivning av nettverket, samt at ca. 25 000 bedrifter har fått svar på sine spørsmål enten gjennom telefon og e-postkontakt med rådgiverne eller gjennom nettsidene www.bedriftieu.no. Prosjektet har hjulpet bedrifter med IPR-strategi, toll og moms-problematikk, merking av produkter, internasjonale kontrakter, tilgang til markeder, inngang til EU-programmer, teknologi- og forskningspartnere. 24 søknader til EU-programmer ble sendt med bistand fra nettverket i 2010.

Cluster Excellence.eu: Oppstart 1. september 2009. Totalbudsjett på prosjektet er 1,9 mill. euro. Innovasjon Norge deltar i dette prosjektet. Innovasjon Norges andel av budsjettet er 144 605 euro. Prosjektet skal se på utfordringer knyttet til evaluering og kvalitet i klynger og klyngeledelse, lage opplæringsmateriale og vurdere en sertifiseringsordning for klyngeledere. Arena/NCE programmet i Innovasjon Norge har stor nytte av prosjektet.

GreenConServe: Oppstart 1. september 2009. Innovasjon Norge, Sintef, Building Smart og Forsvarsbygg deltar fra Norge. Norsk andel av budsjettet: 514 406 euro. Prosjektet skal utvikle og teste innovation vouchers for byggsektoren.

LCB-HealthCare: Et samarbeidsprosjekt innenfor offentlige innkjøp med mål om å senke karbonutslippene fra bygninger. Bidrag fra CIP til norsk partner er 70 000 euro, i tillegg 10 000 euro i egenfinansiering.

FEN: Female Entrepreneurship in the Nordic Region (begrenset utlysning til EEN): oppstart 1. august 2009. Sintef og Innovasjon Norge er partnere. Totalbudsjett på prosjektet er 161 433 euro. Norsk andel: 65 467 euro + 230 000 kroner. Prosjektet skal arbeide for å øke antall kvinnelige entreprenører gjennom bruk av rollemodeller. Deltaker i FEN, Silje Vallestad, ble i mars 2011 tildelt prisen som årets kvinnelige gründer.

Net4Biz: Network for Business (begrenset utlysning EEN): Matchmakingsprosjekt der målet er å få flere små og mellomstore bedrifter i Europa til handle på tvers av landegrensene. Fire norske bedrifter har gjennomført ca. 30 B2B-møter så langt i prosjektet, innenfor sektorene bærekraftige bygg og miljøområder som vann og avløp. Innovasjon Norge er norsk partner. Norsk andel av budsjettet: 69 781 euro, med 50 % støtte fra EIP.

Inno Partnering Forum: Innovasjon Norge deltar i Inno Partnering Council som skal støtte arbeidet til Inno Partnering Forum. Prosjektets mål er å forbedre rammebetingelsene for SMB i Europa, være en bærekraftig plattform der virkemiddelapparatet i Europa kan lære av hverandre og de andre prosjektene under Europe Innova og Pro Inno, samt jobbe for å finne metoder som kan sikre overføring av gode verktøy til en annen politisk kontekst. Finansielt: reiser betales av prosjektet.

BSR Inno-net: ble tidligere finansiert av CIP. Prosjektet blir videreført med finansiering fra Interreg og går inn som en del av Svenskenes Flaggskipsprogram og EUs strategi for

Østersjøområdet. Målet er å fremme velstand, økonomisk vekst og nye jobber i Østersjøregionen gjennom økt klynge- og innovasjonssamarbeid på tvers av grenser i regionen.

EPSIS: NHD deltar i ekspertpanelet som er satt opp for å komme med faglige innspill til prosjektets partnere. Deltakelsen vil bidra til NHDs arbeid med innovasjon i tjenester.

Knowledge Networks for the Competitiveness and sustainability of European Tourism (ENT/CIP/10/B/N04S00) Prosjektene retter seg mot bærekraftig reiseliv. Fire norske aktører deltar i to av de innvilgede søknadene som partnere i prosjektene Ecotrans (Grid Arendal) og MCI (Innovasjon Norge, Making Waves, og Arkitektur- og designhøyskolen i Oslo).

CIP-EIP-ECO-INNOVATION-2010 (Eco Innovation/miljøinnovasjonsutlysningen) som ble publisert i april tiltrakk seg interesse fra mange bedrifter. Kontaktpunktet gjennomførte møter med ca. 100 bedrifter (informasjonsmøter og individuelle møter). 4 søknader med norske koordinator ble levert.

Entreprenørskapskultur

Innenfor EIP ligger en del aktiviteter som skal være med på å stimulere til mer entreprenørskap og bedre rammevilkår for små og mellomstore bedrifter. Arbeidet tar ofte form av analyser, kampanjer, informasjonsspredning samt europeisk samarbeid om blant annet regelverksforenkling, enklere tilgang til finansiering og økt harmonisering av standarder og patentsystemer.

SME Week er et slik initiativ. Det ble arrangert seks seminarer i Norge i 2010 under SME Week paraplyen. Silje Vallestad ble profilert som norsk entreprenør i forbindelse med SME Week-arrangementet.

European Enterprise Awards 2010/2011: To norske prosjekter ble sent til den europeiske finalen i European Enterprise Awards, som gikk av stabelen i Madrid i juni 2010. Av disse ble Innovasjon Norges IFU-ordning nominert til beste internasjonaliseringstiltak og kom på en hederlig andreplass. Den europeiske konkurransen og den norske deltakelsen fikk en del medieoppmerksomhet også i Norge, blant annet i Dagens Næringsliv. Kontaktpunktet har nominert Team Bodø med prosjektet i2016 til den europeiske finalen i 2011. Interessen for European Enterprise Awards var ikke så stor som i 2010.

Læringsarenaer og kunnskapsutveksling

Innovasjon Norge som organisasjon har hatt stort utbytte av deltakelsen i EIP gjennom lærings- og policyutviklingsarenaer. Blant annet er Innovasjon Norges "Innovasjon i tjenester"-prosjekt inspirert helt og holdent av aktivitetene i PRO INNO og Europe INNOVA. Kontaktpunktet har fått tilbakemeldinger på at deltakelse i ekspertgrupper i EIP sparer mye arbeid og ressurser for de som deltar, gjennom at de får kunnskap og informasjon til en lav kostnad. Kunnskapsnettverkene i EU bidrar til å skaffe norske deltakere mer informasjon.

Det elektroniske nyhetsbrevet CIPcom formidler innholdet i EIP og er et godt verktøy for de som vil holde seg oppdatert og benytte resultatene som kommer ut av EIP. CIPcom får meget gode tilbakemeldinger fra abonnentene.

7: Hvilke aktiviteter IN har utført for å sikre at oppfølgingen av CIP EIP er godt koordinert med nasjonal oppfølging av delprogrammene for IKT og energi, samt en foreløpig evaluering av hvor godt arbeidet har fungert og eventuelle forslag til forbedringer

Kontaktpunktet la ut informasjon om utlysningene til delprogrammene på internettsidene og i nyhetsbrevet CIPcom. I tillegg deltok kontaktpunktet på delprogrammernes informasjonsseminarer, der vi holdt innlegg om Eco-Innovation-utlysningen i EIP.

De regionale EU-rådgiverne jobber aktivt i forhold til alle utlysningene i CIP og informerer aktivt bedrifter om mulighetene også innenfor ICT PSP og IEE.

Det ble avholdt tre kontaktpunktmøter med sikte på samordning og samarbeid i 2010, i juni og desember møtte også departementene.

8: Hvilke aktiviteter som er utført med sikte på å koordinere oppfølgingen av CIP med oppfølgingen av EUs 7. rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling, samt en foreløpig evaluering av hvor godt arbeidet har fungert og eventuelle forslag til forbedringer

Kontaktpunktet har god kontakt med forskningsrådet, spesielt NCP for Regions of Knowledge, som også deltar i referansegruppen for EIP og NCP for SMB. Kontaktpunktet deltar ofte på forskningsrådets sine NCP-møter som avholdes hver annen uke. Kontaktpunktet har arbeidet tett med Enterprise Europe Network som har som en av sine oppgaver å mobilisere bedrifter inn i FP7 for å koordinere mot nasjonale kontaktpunkter i FP7.

9: Planer og utfordringer i kontaktpunktet for neste halvår

Nettsidene: Kontaktpunktet vil videreutvikle nettsidene med tanke på riktig informasjon om programinnhold. Sidene vil i 2011 bli nøye gjennomgått sammen med Innovasjon Norges kommunikasjonsavdeling som et ledd i utviklingen av INs nye nettsider.

CIPcom: Kontaktpunktet ønsker å fortsette å legge stor vekt på nyhetsbrevet CIPcom. Nyhetsbrevet er en god formidlingskanal. Kontaktpunktet ser også at andre nyhetsbrev plukker opp artikler fra Innblikk og CIPcom

Fagblader: Kontaktpunktet vil prøve å bruke fagblader som kanaler for å spre informasjon om muligheter og læringsareaer i EIP.

Målgruppearbeid: Kontaktpunktet vil arbeide videre med å identifisere nye målgrupper og videreutvikle kontakten med eksisterende målgrupper. Kontaktpunktet vil videreføre kontakten med målgruppene, både på det generelle og enkle overordnede planet til mer dybdekontakt med interesserte miljøer.

Utlysninger: Kontaktpunktet vil bruke tid på bedriftsrelevante utlysningene i 2011 (miljøinnovasjon). Kontaktpunktet vil bruke en blanding av en-til-en-møter og søknadsskrivekurs og/eller informasjonsmøter for utlysningene. Videre vil innovasjonpolicyutlysningene, turismeutlysningen og de finansielle virkemidlene være prioriterte arbeidsoppgaver i 2011.

Oppdatert informasjon om programmet: På grunn av den tematiske bredden i programmet er det en utfordring å holde seg oppdatert på alle deler av programmet. Kontaktpunktet vil derfor fortsette å bruke mye tid på dette, for å kunne formidle informasjonen best mulig.

10: Videre skal årsrapporten omfatte oversikt, spesifikasjon og dokumentasjon for de utgifter IN har hatt, og krever refundert, knyttet til kontaktpunktarbeidet i perioden

Totalt 2009		Beløp (kroner)
Antall timer	2264,449*780	1 766 302,20
Reiseutgifter		158 371,15
Andre utgifter		60 196,42
Totalt		1 984 869,70

Detaljert regnskap og bilag ettersendes.

Vedlegg 1 Oversikt over innholdet i CIPcom 2010

Januar

- EU søker eksperter på innovasjon i tjenester
- Spennende arrangementer og konferanser i Europa
- Europakommisjonen vil øke satsingen på bio- og nanoteknologi
- EU måler regionenes konkurranseevne
- En norsk suksess under CIP – Enterprise Europe Network
- På vei mot en felles europeisk patentsystem
- Small Business Act begynner å gi resultater

Februar

- Årets utlysning på miljøinnovasjon ventes i april
- Nordic Innovation Policy – Hvor er vi?
- Ny utlysning på ICT Policy Support Programme (ICT PSP)
- Europeisk forum for miljøinnovasjon
- Hva skjer i europeisk innovasjonspolitik?
- IKT-Grenland holder høy kvalitet i klyngesamarbeid
- SME Week 2010

Mars

- Offentlige anskaffelser som innovasjonsfremmer
- Åpen konsultasjon om europeisk standardisering
- Topptung konferanse om industriell konkurranseevne
- Ny utlysning: Intelligent Energy
- Besøk fra Brussel
- Nytt ekspertpanel på innovasjon i tjenester
- Innovasjon Norge nominert til European Enterprise Award

April

- Offentlig høring om fremtiden til kulturelle og kreative industrier
- To spennende arrangementer i regi av Europe Innova
- Stor europeisk konferanse om klynger
- Stor interesse for Eco-Innovation
- EU utlyser driften av China IPR-helpdesk
- Europas svar på MIT
- Entreprenørskap på pensum
- European Innovation Scoreboard: Norge henger fortsatt etter

Mai

- Mulighet til å påvirke utviklingen av framtidens programmer innen innovasjon
- Støtte til internasjonalt samarbeid om innovasjonspolitik
- Fersk rapport om kreative og kulturelle næringer
- Mindre papirarbeid i EU-prosjekter

- Sølv til Norge i European Enterprise Awards
- Offentlige myndigheter inviteres til utveksling om virkemidler til innovasjon
- The European IPR helpdesk
- Et marked for IPR i Europa?

Juni

- Hva skjer med EUs forsknings- og innovasjonsplan?
- Hvordan kan tjenesteinnovasjon bidra til bærekraftig reiseliv?
- Tjenesteinnovasjon som katalysator for Europa 2020-strategien
- Fremtidens innovasjonspolitik og virkemidler
- Populært å være sin egen sjef
- Norge over middels i SMB-politikk

August

- Open Days i Telemark 28. oktober 2010
- Hvordan sikre grønn vekst innen skipsbygging?
- Internasjonalt aktive SMB-er oppnår bedre resultater
- Kan innovasjon og entreprenørskap sikre sosial inkludering?
- Hva skal vi leve av etter oljen?
- Fra kunnskap til konkurranseevne
- Hvordan forbedre virkemidlene til miljøinnovasjon?
- Kunnskapsnettverk for konkurransedyktige og bærekraftige turisme
- Bli med i European Enterprise Awards 2011

September

- Norge skal spille en sentral rolle i EUs globale satelittprogram Galileo
- Ny nettside: European Cluster Observatory
- Konferanse om SMB-er, forskning og innovasjon: Fra ide til marked
- Seminar om tjenesteinnovasjon og bærekraftig reiseliv
- Hvilke virkemidler fremmer SMB-ers innovasjonskapasitet?
- Mot en europeisk allianse for kultur- og opplevelsesnæringer

Oktober/November

- Offentlig innkjøp – en uutnyttet driver for innovasjon
- Forsinkede betalinger: Parlamentet godkjenner generell 30-dagersfrist for betaling av regninger
- Singel Market Act
- En europeisk industripolitikk for en globalisert tidsalder
- En europeisk innovasjonsunion
- Innovasjon er en viktig del av EUs fremtid frem mot 2020 – bakgrunn
- European Cluster Conference 2010

Desember

- Tjenesteinnovasjon som pådriver for bærekraftig reiseliv
- Mot en EU-patent?
- Norsk høring om Singel Market Act
- Synkende bedriftsdeltaking i EU sine rammeprogram
- Innovasjonsunionen til frokost

Innblikk

- Februar - Informasjonsmøte om EU-midler til grønne ideer
 April - Eco-Innovation: Søknadsskriverkurs og forprosjektstøtte

5.8 IPR-området i Innovasjon Norge

Innovasjon Norges arbeid med immaterielle rettigheter (IPR) har til hensikt å dekke behovet for tjenester i områder preget av markedssvikt, og øke kunnskapen om IPR blant norske SMB-er og dekke behovet for IPR-tjenester og bevisstgjørende tiltak, ofte i samarbeid med andre aktører.

Organisering av arbeidet med immaterielle rettigheter

Arbeidet med IPR er organisert som to tjenester, IPR-nyhetsgransking og IPR-rådgivning. Vi har IPR-rådgivere ved de fleste av distriktskontorene og en nasjonal tjenesteansvarlig.

Aktiviteter i 2010

IPR-tjenester levert til bedriftene

Innovasjon Norge hadde i 2010 til sammen 351 leveranser av IPR-tjenester til bedrifter fordelt på alle fylkene. Leveransene ble fordelt mellom de to IPR-tjenestene slik; 192 IPR-Rådgivning og 159 IPR-Nyhetsgransking. I tillegg til disse konkrete leveransene er det blitt holdt flere titalls møter med bedrifter for å avdekke behov og andre IPR-relaterte henvendelser. Det ble levert tjenester til bedrifter i alle prioriterte sektorer i Innovasjon Norge, med en moderat overvekt av tjenester levert til energi og miljø, helse, IKT, olje og gass og prosjekter med uspesifisert sektor.

Nasjonal IPR-undersøkelse

I 2010 ble det gjennomført en nasjonal undersøkelse blant bedriftsledere i 1609 norske SMB-er for å kartlegge deres forhold og behov relatert til IPR. I utvalget var det både bedrifter i tidlig fase og mer modne bedrifter. 6 % av selskapene hadde 100 ansatte eller flere, 19 % hadde mellom 20-99 ansatte, 29 % hadde mellom 5-19 ansatte og 45 % hadde fire ansatte eller færre. Nesten halvparten av selskapene selger sine varer eller tjenester til utlandet. I undersøkelsen kom det frem blant annet at behovet for IPR-tjenester er stort, særlig blant bedrifter med færre enn 20 ansatte. Undersøkelsen viser at de områdene hvor bedriftene opplever den største markedssvikten i prioritert rekkefølge er:

- Utvikling av IPR-strategier
- Lisensiering av rettigheter
- Strategisk anvendelse av immaterielle rettigheter
- Kartlegging av ideens nyhetsgrad og konkurrenter
- Basisinformasjon om regler, priser og søknadsprosessen for IPR

Det kom også frem at IPR-systemet i Norge fremstår som særlig uoversiktlig for bedriftene, og at en stor andel av innovative bedrifter med vekstpotensial mangler kunnskap og/eller ressurser til å utnytte sine immaterielle verdier på en optimal måte. Resultatet av undersøkelsen brukes aktivt av Innovasjon Norge til å forbedre og spisse tilbudet til bedriftene.

Samarbeidsavtale med Patentstyret

25. august 2010 ble det inngått en ny samarbeidsavtale mellom Innovasjon Norge og Patentstyret. Formålet med avtalen er todelt; de to institusjonene skal fremstå som samordnede aktører for å dekke behovet for IPR-tjenester på en effektiv måte som gir merverdi til bedriftene. Samtidig har samarbeidet som mål å øke bevissthet og kunnskap om IPR i norsk næringsliv og dermed bidra til å styrke konkurransevnen til norske bedrifter i det internasjonale markedet. Samarbeidsavtalen suppleres med en årlig handlingsplan som skal inneholde konkrete samarbeidsaktiviteter.

Innovasjon Norge er blant Patentstyrets største oppdragsgivere hva gjelder forundersøkelser. I 2010 ble det gjennomført i overkant av 60 forundersøkelser som kom

bedriftene til gode. Hensikten med forundersøkelsene er som oftest å avdekke nyhetsgrad, muligheter for beskyttelse og konkurrerende løsninger og virksomheter. Forundersøkelsene leveres til bedriftene som et ledd i IPR-rådgivningen i Innovasjon Norge.

Lansering av rapporten "Intellectual property rights for clusters"

10. november 2010 ble rapporten "Intellectual property rights for clusters" lansert under prosjektlederforumet for Arena-programmet i Bergen. Prosjektet som resulterte i den nevnte rapporten ble igangsatt etter et initiativ fra lederne i NCE- og Arena-klyngene. Disse klyngelederne satte på dagsordenen spørsmål som medlemsbedriftene hadde, knyttet til eierskap og håndtering av de immaterielle verdier som skapes i rammen av klyngesamarbeidet. To hovedtemaer som prosjektet tok opp var hvordan kan klyngens immaterielle verdier håndteres på en måte som skaper tillit blant medlemmene, og hvilke verktøy og kunnskap er nødvendig for en optimal kommersiell utnyttelse av klyngens immaterielle verdier. Prosjektet leverte blant annet et verktøy for utvikling av IPR-policy i klynger, og en modell for konsortieavtale tilpasset norske forhold som bedriftene kan benytte. En foreløpig rapport fra prosjektet ble også presentert i Frampå-konferansen 22. september 2010 i Kristiansand.

IPR-vurderinger

Bedriftene som søker om lån og stipendmidler i Innovasjon Norge ble fra 1.1.2010 vurdert i forbindelse med relevans og håndtering av immaterielle verdier. Blant bedriftene som har fått finansielle midler fra Innovasjon Norge i 2010 er det 1208 som er blitt vurdert å ha stor IPR-relevanse ved at en betydelig andel av sine verdier er immaterielle, og som viser et særskilt behov for en god forvaltning av sine immaterielle verdier; enten fordi selskapet har et unikt produkt, tjeneste eller teknologi på internasjonalt nivå, eller fordi bedriften har ambisjoner om å etablere seg i et internasjonalt marked og verdiene er i hovedsak immaterielle. Hele 78 % av de vurderte bedriftene drev med innovasjon på internasjonalt nivå.

Av de nevnte 1208 bedriftene som utgjør 32 % av de som har fått midler fra Innovasjon Norge i 2010 (uten landbrukssektoren), har 52 %, altså 628 bedrifter behov som relateres til IPR særlig i forbindelse med utformingen av IPR-strategier, undersøkelse av unikheten ved produktet/tjenesten eller manglende bevissthet.

Kompetanse

IPR-rådgiverne har i løpet av 2010 holdt flere foredrag for norske bedrifter i ulike arenaer om blant annet kommersiell utnyttelse av immaterielle verdier. Når det gjelder tiltak for å styrke den interne kompetansen på immaterielle rettigheter gis det et løpende tilbud til de ansatte om kurs hos Patentstyret og deltakelse i internasjonale kurs, konferanser og kompetansearenaer. Dette kommer i tillegg til den nasjonale kursserien om IPR gjennomført i alle fylkene i regi av Innovasjon Norge for egne ansatte i 2009/2010.

5.9 CSR-programmet

1. Kort beskrivelse av programmet

Dette er et program under utvikling.

2. Beskrivelse av formål/målsetning

Stortingsmelding nr. 10 om Næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi legger føringer for Innovasjon Norges arbeid med samfunnsansvar. Gjennom stortingsmeldingen vektlegger regjeringen Innovasjon Norges ansvar og rolle i å løfte arbeidet med samfunnsansvar ut til bredden av norsk næringsliv. Gjennom Innovasjon Norges tjenester skal små og mellomstore bedrifter stimuleres til å integrere samfunnsansvar i sin virksomhet.

Nærings- og handelsdepartementet fremhever i sitt oppdragsbrev til Innovasjon Norge for 2010 at Regjeringen legger til grunn at bærekraft skal være gjennomgående i Innovasjon Norges arbeid og dermed bidra til den såkalte tredelte bunnlinja: økonomisk-, sosial- og miljømessig bærekraft. Selskapet skal som ledd i oppfølgingen av stortingsmeldingen bidra til å styrke arbeidet med bedrifters samfunnsansvar, både internt i selskapet og hos våre kunder. Arbeidet skal integreres i Innovasjon Norges tjenester, og det skal arbeides for å utvikle nye tjenester for å dekke næringslivets behov i arbeidet med samfunnsansvar. Dette innebærer også samarbeid med næringsorganisasjoner og relevante samarbeidspartnere.

Noen aktiviteter i 2010:

- Deltatt i arbeidsgruppe i FNs Global Compact som blant annet har lansert en veileder om oppfølging av samfunnsansvar blant leverandører
- Har laget filmer i samarbeid med Initiativ for Etisk Handel
- Utviklet materiell til kompetansetjenestene
- Holdt foredrag for deltagere i kompetansetjenestene våre.
- Utviklet og gjennomførte CSR konferanse i Slovakia
- Medarrangør av nasjonal CSR-konferanse i Trondheim
- Fast medlem i faglig råd i CSR Norge
- Tatt initiativ til nasjonalt pilotprosjekt om peer reviews av CSR rapportert
- Utviklet ny kompetansetjeneste om samfunnsansvar inkludert opplæring av rådgivere
- Medlemskap i Transparency International
- Samarbeid med TI om lansering og distribusjon av veilederen Beskytt din virksomhet.
- Utviklet 3 kjernesider om samfunnsansvar på våre nettsider
- Utviklet og distribuert dillemaspill
- Utviklet ny metode for vurdering av samfunnsansvar i finansieringstjenester. Pilot ble gjennomført i Hedmark, Agder og Sogn og Fjordane.
- Etablert CSR i Innovasjon Norge i sosiale medier

3. Samfunnsøkonomisk utfordring

Innovasjon Norge skal fremme bedrifts- og samfunnsøkonomisk næringsutvikling i hele landet. Innovasjon Norge forventer at norske bedrifter tar ansvar for hvordan virksomheten påvirker samfunn og miljø og at de gjennom innovasjon og ansvarlig drift arbeider for å løse gjeldende samfunns- og miljøutfordringer. Dette bidrar til Innovasjon Norges strategiske mål om å bidra til en bærekraftig utvikling og et næringsliv med attraktive arbeidsplasser.

Innovasjon Norge har et ansvar for å få norsk næringsliv til å vie større oppmerksomhet til sitt samfunnsansvar. Vi har et spesielt ansvar for å stimulere små og mellomstore bedrifter til å integrere samfunnsansvar i sin virksomhet. Vår kompetanse og vår brede kontaktflate

mot disse bedriftene gjør oss godt i stand til å være en pådriver overfor bedriftene og til å være med på å sette samfunnsansvarsagendaen i Norge.

Arbeidet med samfunnsansvar i Innovasjon Norge har i 2010 vært organisert gjennom et eget strategisk tverrgående team, bestående av representanter fra alle divisjoner. I tillegg har vi en koordinator for arbeidet. På bakgrunn av budsjettsituasjonen for det kommende året vil organiseringen i 2011 bli endret. Koordinatorfunksjonen vil bestå, men strategisk tverrgående team utgår.

4. Målgruppe

De tre målområdene som skal prioriteres i vårt arbeid med samfunnsansvar er:

- Holde orden i eget hus
- Øke samfunnsansvar blant våre kunder
- Ekstern kommunikasjon

I tilknytning til hvert område er det formulert klare mål.

5. Kundebehov

Siden Stortingsmeldingen kom har vi rettet innsatsen mot å integrere samfunnsansvar i "alt vi gjør". Stor vekt har vært lagt på å mobilisere egne ansatte, kunder og samarbeidspartnere, samt bygge kunnskap i organisasjonen og hos målgruppen, herunder å integrere samfunnsansvar i rådgivnings-, finansierings- og kompetansetjenestene.

Ambisjonen har det siste året vært å dreie fokus for arbeidet med samfunnsansvar fra å informere og motivere til i større grad å utløse handling og endring blant våre kunder.

6. Innhold

For utfyllende rapportering på vårt arbeid med samfunnsansvar, se eget kapittel om samfunnsansvar i hovedrapporten til departementet.

5.10 Næringsutvikling og bistand

Innovasjon Norge tilbyr markedskompetanse og representerer en viktig møteplass for næringsliv og bistandsmyndigheter i utviklings- og vekstmarkeder. Hovedoppgaven er å identifisere og følge opp prosjektmuligheter for norske bedrifter, både for leveranser av varer og tjenester, prosjektsamarbeid, handel og investeringer.

Partnersøksprogrammet – Business Matchmaking Program (BMMP)

Innovasjon Norge administrerer og leder Norad sitt Business MatchMaking Program som bidrar til å skape lønnsomt samarbeid mellom norske bedrifter og bedrifter i partnerlandene India, Sør-Afrika og Vietnam. I 2010 ble også Bangladesh en del av BMMP.

- Målgruppen er små- og mellomstore bedrifter med nødvendige forutsetninger for å operere i nye vekstmarkeder. Gjennom BMMP tilbyr Innovasjon Norge bedriftene et effektivt og rimelig partnersøk og markedsbesøk som kan etterfølges av bl.a. Norad sine gunstige næringslivsordninger.
- For hvert av programmene er det satt mål for antall norske bedrifter som skal kvalifiseres inn i programmet og avtaler som skal inngås.

Kort rapport om BMMP i 2010

BMMP India rekrutterte 12 nye bedrifter inn i programmet, mot 15 som var målet. Videre ble det inngått i alt 9 samarbeidsavtaler, som er en over målet. Flertallet av norske bedrifter i 2010 var teknologibedrifter. 10 nye norske bedrifter gikk inn i BMMP Sør-Afrika, mot 14 i 2009, og det ble det inngått 8 samarbeidsavtaler. Vietnam-programmet rekrutterte flest bedrifter. 13 norske bedrifter gikk inn i Vietnam i løpet av året, hvorav nesten halvparten (6) undertegnet avtale om forpliktende samarbeid.

Bangladesh er et helt nystartet program i et krevende, men voksende marked. Konkrete resultater vil først oppnås i 2011. Interessen for programmet er imidlertid god. For dette programmet er det engasjert en lokal konsulent som er tilknyttet den norske ambassaden i Dhaka.

Eksportbistand til nødhjelpsmarkedet

Gjennom tjenesten eksportbistand til nødhjelpsmarkedet veileder Innovasjon Norge små og mellomstore bedrifter og fremmer norske leveranser til det internasjonale FN- og nødhjelpsmarkedet. En sentral del av arbeidet består i å markedsføre og videreutvikle NOREPS - det norske beredskapssystemet for nødhjelp og katastrofer. En viktig oppgave er å lede NOREPS-nettverket som består av bedrifter, myndigheter og frivillige organisasjoner.

Kort rapport om NOREPS i 2010

I 2010 var 21 bedrifter, syv frivillige organisasjoner og Utenriksdepartementet som eier, deltagere i NORPES nettverket. Omlegging av den norske humanitære politikken i 2009 fikk en rekke konsekvenser for NOREPS i 2010. Forebygging og beredskap prioriteres. Det ble bl.a. avsatt 15 mill. kroner til forhåndslagring av nødhjelpsprodukter, kanalisert gjennom FN og Kirkens Nødhjelp. Bortfallet av ordningen med gaveleveranser fra Norge i 2010 fikk som forventet negative konsekvenser for flere av NOREPS- bedriftene.

De største NOREPS leveransene gikk i 2010 til nødhjelpsoperasjonene i Haiti, Pakistan og DR Kongo og en del til pågående kriser i Afrika. En del NOREPS-bedrifter har i internasjonale anbudskonkurranser vunnet langtidskontrakter med FN og leverer varer og tjenester direkte til feltoperasjoner, men også til FNs beredskapslagre lokalisert i sentral katastrofeutsatte deler av verden.

Næringslivets Bistandskonferanse

I samarbeid med NHO arrangerer Innovasjon Norge hvert år Næringslivets Bistandskonferanse. I 2010 ble konferansen gjennomført for 18. gang. Temaet var "Afrika – Mulighetens kontinent?". Konferansen samlet også denne gangen nærmere 300 deltagere, fikk meget god mediedekning og regnes som den viktigste årlige nasjonale arena for næringsliv og bistand.

Ressursbruk

Arbeidet med BMMP og NOREPS er i hovedsak finansiert med midler fra Utenriksdepartementet, Norad og deltagende bedrifter. Ordningene administreres ved INs hovedkontor med ca. 6 årsverk. BMMP er dessuten et vesentlig innsatsområde for Innovasjon Norges virksomhet i Sør-Afrika, India og Vietnam. I tillegg til å tilby norske bedrifter stor risikoavlastning i partnersøk gjennom faglig og økonomisk bistand, fakturerer Innovasjon Norge Norad for det totale timeforbruket. Fakturerbare timer knyttet til hvert av BMMP landene utgjør ca. 2500 timer.

Risikofaktorer/utfordringer

Både BMMP og Eksportbistand til nødhjelpsmarkedet åpner nye markedsmuligheter og legger forholdene til rette for langsiktige lønnsomme partnerskap i fremvoksende markeder for norske bedrifter. Rekruttering av kvalifiserte bedrifter med nødvendige ressurser er hovedutfordringen for suksess. I BMMP samarbeider vi med et korps av konsulenter som bistår oss gjennom hele prosessen, fra identifisering av bedrifter til inngåelse av forpliktende samarbeidsavtale.

Innen nødhjelp er tilgang av nye norske leverandører en tilsvarende utfordring. Bortfallet av ordningen med gaveleveranser knyttet til norske varer til FNs nødhjelpssoperasjoner, har medført at noen av nøkkelbedriftene i NOREPS har nedprioritert dette markedet.

Utviklingsaktiviteter

I 2010 ble BMMP lansert som et helhetlig og harmonisert program med felles retningslinjer og verktøy for alle de fire landene som programmet omfatter. I den pågående prosjektperioden 2010-2012 vil det nyutviklede programmet bli gjennomført og kun være gjenstand for justering og tilpasninger til markedets behov.

For Eksportbistand til nødhjelpsmarkedet ble det i 2010 igangsatt en utviklings- og endringsprosess. Målet er å utvide tjenesten til også å omfatte forebygging, beredskap og gjenoppbygging etter katastrofer, i tillegg til den akutte nødhjelpssoperasjonen.

5.11 Messer og delegasjoner

Delegasjonsvirksomheten

Messeavdelingen og Delegasjonsaktiveten er samlet i en avdeling under navnet Messe- og delegasjonsavdelingen (MEDE) i Divisjon Stab. Avdelingen skal primært være prosjekteier og/eller prosjektleder og gjennomføre prosjekter iht. til bestilling fra INs oppdragsgivere som NHD og egne behov i IN.

Avdelingens egen kompetanse er i hovedsak knyttet prosjektledelse, utvikling og gjennomføring av ulike arrangement samt omdømmearbeid. I prosjektarbeidet er avdelingen helt avhengig av nære samarbeidslinjer i gjennomføringen med INs utekontor, fagsatsinger, bransjekompetanse og ulike divisjoner.

Avdelingen arbeider mest internasjonalt, men har også prosjekter i Norge.

Det offisielle Norge kan være en viktig døråpner for norsk næringsliv når man er på den internasjonale arena. Når DD.MM Kongen og Dronningen gjennomfører statsbesøk til utlandet eller representanter for kongefamilien er på offisielle besøk, er utvikling av næringslivsrelasjonene i det aktuelle marked vanligvis en viktig del av reisen. Det samme gjelder også når regjeringsmedlemmer reiser på besøk til andre land, selvsagt avhengig av reisemål, reisens hovedmålsetting og hvilken statsråd som reiser. NHD som næringslivets fagdepartement og IN som departementets operative arm, får ansvaret for utvikling og gjennomføring av program for næringslivsdelegasjoner som følger Kongefamiliens og regjeringsmedlemmer på slike reiser.

Når innkommende statsbesøk og offisielle besøk til Norge følges av en næringslivsdelegasjon, eller næringslivsrelaterte markeringer planlegges, bidrar vanligvis også Innovasjon Norge, men med stor variasjon i bistand alt etter landets egenhåndtering av besøket og Norges egne interesser.

Arbeidet med delegasjoner gjennomføres på oppdrag fra og i samarbeid med Nærings- og handelsdepartementet og i nært samarbeid med Slottet, Utenriksdepartementet, aktuelle fagdepartement, bransjeforeninger og de aktuelle avdelinger i IN.

Aktiviteter i 2010 – Delegasjoner

Type aktivitet	Land		Antall norske deltagende bedrifter
Delegasjoner til Norge			
Statsbesøk	Russland	1	-
Statsbesøk	Nederland	1	-
Statsbesøk	Sveits	1	-
Offisielt besøk	Serbia	1	-
Offisielt besøk	Vietnam	1	30
Trelandsmøte Kirkenes	Sverige, Finland	2	40
Sum		7	70
Delegasjoner ut fra Norge²²			
Landbruks- og matminister IGW	Tyskland	1	21
Statsbesøk	Slovakia	1	50
Offisielt besøk	Malaysia	1	85
Offisielt besøk Emiratene	Dubai / Abu Dhabi	2	58
Maritime dager Expo, Shanghai	Kina	1	46
Norges Dag Expo, Shanghai	Kina	1	68
Nærings- og handelsminister	India	1	56
Sum		8	384

Det arrangeres fagseminarer, rundebordskonferanser, B2B-møter, bedriftsbesøk og sosiale arrangement med tanke på kundepleie alt etter hva som er riktig overfor det aktuelle marked. I tillegg gjennomfører IN presseopplegg og mediemarkeringer sammen med departementenes presseavdelinger både overfor lokal og norsk presse.

Det settes ikke konkrete måltall for disse aktivitetene. Rett etter hver enkelt delegasjonsreise gjennomføres det imidlertid evalueringer blant deltakerne. Disse evalueringene viser stor kundetilfredshet. Arrangementene evalueres/oppsummeres gjennom en dialog med NHD og UD, sett i forhold til en omforent målsetting for det enkelte besøk.

IN har nå også tatt denne aktiviteten inn i sine ordinære kundeundersøkelser. Da denne måler effekten over noe tid så vil det ikke bli publisert resultater fra denne før om et par år.

Delegasjoner til Norge i 2010

På de innkommende besøkene fra Russland, Nederland, Sveits og Serbia deltok IN som rådgivere overfor de aktuelle ambassader eller andre fra de respektive land som var involvert i planlegging og gjennomføring. For statsbesøket fra Russland engasjerte NHD Norsk-Russisk handelskammer som hovedansvarlig fra norsk side, men IN bidro også noe.

Svært mange av de besøkende land holder i sine besøk selv, men trenger råd fra allianser knyttet til lokale forhold, adresselister/kontakt med norsk næringsliv osv. På slike forhold bidrar IN i samarbeid og forståelse med NHD.

Offisielt besøk fra Vietnam. Etter drøftinger med NHD hadde IN større oppgaver og jobbet tett med Vietnams ambassade under gjennomføringen av deres offisielle besøk i juni av visestatsminister Hoang Trung Hai. Det ble gjennomført en bredt anlagt næringslivsdag hos

²² Delegasjoner fra Norge til utlandet, gjennomført i 2010. Omfatter statsbesøk, offisielle besøk og reiser der statsråder deltar. Antall norske deltagende bedrifter: Der flere deltar fra samme bedrift på samme delegasjon, blir deltakerne ikke talt individuelt, men samlet på bedriftsnivå, dvs. bedriftsdeltakelsen telles 1 gang pr. delegasjon. Bedriftene er talt opp pr. delegasjon, dvs. at samme bedrift kan være talt flere ganger hvis bedriften har deltatt på flere delegasjoner.

Det Norske Veritas på Høvik med fokus på maritim sektor, fornybar energi, olje og gass og finansiering. Her ble det gjennomført både seminarer og B2B møter.

I forbindelse med *Trelandsmøte i Kirkenes* i juni bidro IN i planlegging og gjennomføring. Hovedansvarlig for samlingen var imidlertid Sveriges ambassade i Oslo. Møtet ble gjennomført som et nordområde møte mellom Norge, Sverige og Finland med spesiell fokus på mineraler, energi, olje og gass og muligheter i nord. Nærmere 100 deltakere meldte seg, med stort innslag fra offentlig virksomhet.

Delegasjoner fra Norge i 2010

Landbruks- og matministerens besøk på Grüne Woche (IGW) i Berlin 13.-15. januar. En gruppe på 21 næringslivsrepresentanter ble personlig invitert med for å diskutere temaet "Regionalisering av norske mat- og reiselivsprodukter". Formålet med delegasjonen var å videreutvikle samspillet mellom reiseliv og lokal matproduksjon/ -servering og komme videre med regionaliseringsarbeidet, dvs. "pakketering" av de produkter næringen har til større livskraftige og leveringskraftige tjenester og produkter også i et internasjonalt perspektiv. Delegasjonen ble gjennomført i tett samarbeid med LMD. Innspillene fra delegasjonen brukes aktivt i departementets arbeid med langsiktige strategier og mål. Delegasjonsmøtet ble fulgt opp av et møte i departementet i juni med den samme gruppen noe utvidet hvor man gikk videre på noen av temaene.

Statsbesøk til Slovakia 26. – 28. oktober. Kongeparet gjennomførte statsbesøk til Slovakia i slutten av oktober. 70 personer som representerte 48 bedrifter deltok i næringslivsdelegasjonen fra Norge. Programmet ble gjennomført i Bratislava med en "Get together" for den norske delegasjonen, fulgt opp av Slovakian – Norwegian Forum of Competence, et heldags CSR seminar under tittelen "Modern Business in Modern Society, How corporate social responsibility and decent work promote welfare and wealth creation". Møtet ble arrangert i et samspill mellom myndighetene, offentlige virksomheter, arbeidsgiver og – taker organisasjoner og næringslivsorganisasjoner. Dagen etter var det fagprogram med fire parallelle sesjoner arrangert av hhv. NGI, NFF, FSi og Statens kartverk og deres søsterorganisasjoner i Slovakia. Innovasjon Norge arrangerte sammen med Ambassaden i Bratislava en norsk aften under besøket med Taste of Norway og musikk av "Valkyrien Allstars". Tilstede var både kongeparet og det Slovakiske presidentparet.

Kronprinsparet gjennomførte *offisielt besøk til Malaysia 8. – 10. mars*. I den norske næringslivsdelegasjonen var det 85 bedrifter som deltok med i alt 120 personer. Etter en "Get together" for den norske gruppen første kvelden åpnet "Malaysian – Norwegian Forum of Competence" neste morgen med Kronprinsparet tilstede. Deretter var det overgang til 5 parallelle sesjoner knyttet til Olje og Gass (Intsok seminar), tunneling and underground seminar (Statens vegvesen og Norsk forening for fjellsprenging), akvakultur seminar og et forsvars seminar i samarbeid med FSi. I tillegg gjennomførte Eksportutvalget for fisk en kokkekonkurranse med norske råvarer. Dagen ble avrundet med en norsk sjømatbufe med Kronprinsparet til stede og Griegkonsert med lokale musikere. Fagseminarene fortsatte også dag tre. Statsråd Trond Giske deltok fra Nærings- og handelsdepartementet på reisen.

Fagprogrammet ble gjennomført i nært samarbeid med lokale virksomheter og det var stor lokal oppslutning om både møter og sosiale arrangement.

Kronprins Haakon var på reise til Emiratene i april. Kronprinsen startet besøket som gjest hos Hydro under åpningen av deres nye fabrikk i Qatar og fortsatte til Abu Dhabi og Dubai. Innovasjon Norge hadde ansvaret for å utvikle og gjennomføre et næringslivsprogram både i Abu Dhabi og i Dubai. Den norske næringslivsdelegasjonen talte 76 personer fra 68 bedrifter. Næringslivsdelegasjonens møter startet 12. april i Abu Dhabi med et "Get together" arrangement. 13. april var det plenary opening under navnet "Norway as a Technology Partner in the Maritime and Oil and Gas sector" med Kronprinsen tilstede. Dette gikk over i to parallelle seminarer knyttet til Olje og gass og Maritim næring. Dagen etter forflyttet alle seg til Dubai hvor vi fortsatte med plenary opening knyttet til "The Norwegian

Experience in the Maritime and ICT sector” som fortsatte med to parallelle sesjoner knyttet til disse temaer. Kvelden ble avsluttet med et stort “Taste of Norway” arrangement. I tillegg til disse større arrangementene ble det arrangert en rekk mindre næringslivsmøter med lokale partnere i begge land.

NHD har i samarbeid med sponsorene til Norges deltakelse på EXPO (DNV, Wilhelmsen, Kongsberg, Jotun, I.M Skaugen, Oslo Kommune) og den maritime næringsens organisasjoner (Rederiforbundet, Norske Maritime Eksportører og Norsk Industri) planlagt og arrangert *fire maritime dager på Norges Paviljong på EXPO 2010 i Shanghai*. Innovasjon Norge har på oppdrag fra NHD stått for praktisk tilrettelegging og gjennomføring av de maritime dagene. Den 13. mai var det tematisk fokus på maritim forskning og kunnskapsutvikling på seminar i paviljongen med foredragsholdere både fra Kina og Norge. Det deltok ca. 90 personer der om lag 55 var kinesiske. 29. mai var det tematisk fokus på fremtidens shipping med miljøutfordringer og teknologiske muligheter. Det ble arrangert rundebordskonferanse og toppmøte, der statsråd Trond Giske var vertskap og Henrik O. Madsen var moderator. Møtene hadde deltakelse på toppnivå fra norske sponsorer og maritime bedrifter. Det var om lag 30 norske og 17 kinesere til stede. 17. juni var det tematisk fokus på energioptimalisering med ca. 55 deltakere der om lag 30 var kinesiske. Det ble arrangert middag på Hotel Westin Bund Center om kvelden for deltakere til seminarene 17. og 18. juni med gjester etter forslag fra EXPO-lauget. Om lag 110 personer deltok på middagen. Den 18. juni ble det satt tematisk fokus på maritim offshore. Det var seminar i paviljongen med foredragsholdere både fra Kina og Norge med ca. 35 deltakere der om lag 16 var kinesiske.

I forbindelse med *Norges paviljong på Expo i Shanghai og Norges dag 28. mai* besøkte Kronprinsen Shanghai sammen med Nærings- og handelsminister Trond Giske og Olje- og energiminister Terje Riis-Johansen. IN arrangerte et turistseminar i Beijing med ca. 30 personer til stede og et i Shanghai med ca. 60 deltakere. I den norske paviljongen ble det arrangert seminarer om Fornybar energi og Olje og gass og det ble gjennomført en egen Fornybar dag på Hotel Westin i Shanghai med avsluttende buffemiddag. På Norges dag 28. mai var det heldagsprogram på Expoområdet både i den norske paviljongen og andre arrangementssteder. Dagen ble avsluttet med en stor konsert med Trondheimsymfonikerne, Secret Garden, Sissel Kyrkjebø og Frikar i samdans med kinesiske artister i områdets store konsertsal. Programmet er sendt på NRK TV. I delegasjonen deltok totalt 115 personer fra nesten 70 bedrifter. NHD fortsatte 29. mai med Maritim dag i paviljongen.

Statsråd Trond Giske reiste til India 27. til 30. oktober. Med seg hadde han en stor norsk næringslivsdelegasjon bestående av vel 80 personer som representerte 56 virksomheter. Programmet startet onsdag 27. oktober i Mumbai med et “Get together” arrangement for den norske gruppen med innlegg fra mange norske bedriftsledere med erfaring fra å arbeide i India. Torsdag morgen var det “Plenary session” under tittelen “Cooperation in a Global world” etterfulgt av et CSR seminar. Deretter var det tre parallelle fagesjoner innen Maritim, IKT og Olje og gass. Dagen ble avsluttet med en middag med statsråden til stede. Nets dag var det forflytning til New Dehli med en oppsummering og diskusjon om videreføring samt en mottakelse i den norske ambassaden på kvelden.

Internasjonale fagmesser

Innovasjon Norge tilbyr norsk næringsliv bistand ved deltagelse på internasjonale fagmesser. De fleste messene organiseres av Innovasjon Norges Messe og delegasjonsavdeling (MEDE). Enkelte tiltak arrangeres av utekontorene direkte. IGW er som eneste unntak en publikumsmesse.

Aktiviteter i 2010:

Internasjonale messer ²³				
Messe	Antall tiltak	Tema	Antall bedrifter	Ansvarlig i IN
Adipec Abu Dhabi (nov)	1	Olje og Gass	15	MEDE
All Energy Aberdeen (mai)	1	Fornybar energi	6	London
Asia Pacific Maritime Singapore (march)	1	Maritim	23	Singapore
China Fisheries & Seafood Expo Dahlian (nov)	1	Sjømat	8	MEDE
CommunicAsia 2010 Singapore (juni)	1	IKT	6	Singapore
DIREC 2010 Dehli International Renewable Energy Conference New Dehli (okt)	1	Fornybar energi/ Miljø	13	New Dehli
DSA 2010 Defence Services Asia Exhibition Kuala Lumpur (april)	1	Forsvar	5	Kuala Lumpur
ESE - The European Seafood Exposition Brüssel (april)	1	Sjømat	60	MEDE
Euronaval - Paris (okt)	1	Forsvar	12	MEDE
IGW - Grüne Woche Berlin (jan)	1	Mat / Drikke / Reiseliv	60	MEDE / LAMA
Mobile World Congress Barcelona (febr)	1	Mobil teknologi / IKT	10	MEDE
Neftgaz Moskva (juni)	1	Olje og gass	8	MEDE
Nerec - North European Renewable Energy Convention Lillestrøm (sept)	1	Fornybar energi	-	MEDE
Norfishing Trondheim (aug)	1	Fiskerier	-	MEDE
ONS - Offshore Northern Seas Stavanger (aug)	1		20	MEDE
Osea 2010 Singapore (nov/des)	1	Olje og gass	21	Singapore
OTC - Offshore technology Conference - Houston (mai)	1	Olje og gass	60	MEDE
Rio oil and gas Rio (sept)	1	Olje og gass	24	MEDE
Seoul Food and Hotel Seoul (mai)	1	Sjømat	5	MEDE
Subsea Asia 2010 Kuala Lumpur (juni)	1	Olje og Gass	6	Kuala Lumpur
World Food Moskva (sept)	1	Sjømat	4	MEDE
WFES World Future energy Forum Abu Dhabi (jan)	1	Fornybar Energi	6	Dubai
Totalt antall	22		372	

Målet for aktiviteten i 2010 var å gjennomføre ca. 20 messer med 350 deltagende bedrifter. 85 % av deltagerne skal være SMB-bedrifter. Oversikten viser 22 tiltak med 372 deltagende

²³ Internasjonale fagmesser ekskl. reiselivsarrangementer, gjennomført i 2010.

Antall norske deltagende bedrifter: Der flere deltar fra samme bedrift på samme messe, blir deltakerne ikke talt individuelt, men samlet på bedriftsnivå, dvs. bedriftsdeltakelsen telles 1 gang pr. messe. Bedriftene er talt opp pr. messe, dvs. at samme bedrift kan være talt flere ganger hvis bedriften har deltatt på flere messer.

bedrifter, hvorav ca. 85 % er SMB-er. Avdelingen hadde ansvaret for 15 av de nevnte tiltak. Noen planlagte tiltak ble kansellert bla med bakgrunn i finanskrisen.

Arrangementene har hovedsakelig vært konsentrert om satsningsområdene olje og gass, sjømat/mat, IKT, maritim og fornybar energi.

IGW – International Grüne Woche er Europas største publikumsmesse med nærmere 500.000 besøkende. IGW varer i 10 dager. Landbruks- og matdepartementet har deltatt her i 24 år med en norsk stand. Tema for standen ligger i skjæringspunktet mellom mat, opplevelsesnæring og turisme. Messer bidrar til å bygge nettverk og i profileringen av norsk mat og Norge som turistmål. Messen har utviklet seg til en årlig sentral begivenhet/møteplass for alle som arbeider i skjæringspunktet mellom norsk matproduksjon og reiseliv. Arbeidet ble gjennomført i nært samarbeid med LMD og Ambassaden i Berlin. Eierskapet til prosjektet ligger i LMD.

6. NORSK UTENRIKSHANDEL 2010

Etter en nedgang på 13,8 prosent i 2009, økte vareeksporten fra norsk fastland (tradisjonell vareeksport) med 8,8 prosent i 2010, i følge Statistisk sentralbyrås foreløpige utenriksregnskap. Volumet økte med 5,0 prosent, mens prisene økte med 3,6 prosent. Året før falt volumet med 8,2 prosent og prisene falt med 6,1 prosent.

Året 2010 ble preget av en rask opphenting av produksjonstapet fra året før, som var preget av tilbakeslaget under finanskrisen. Selv om veksten internasjonalt i 2010 ble sterkere enn mange først ventet, var BNP nivået ved utgangen av 2010 fortsatt under 2008 nivå, for gjennomsnittet av OECD landene.

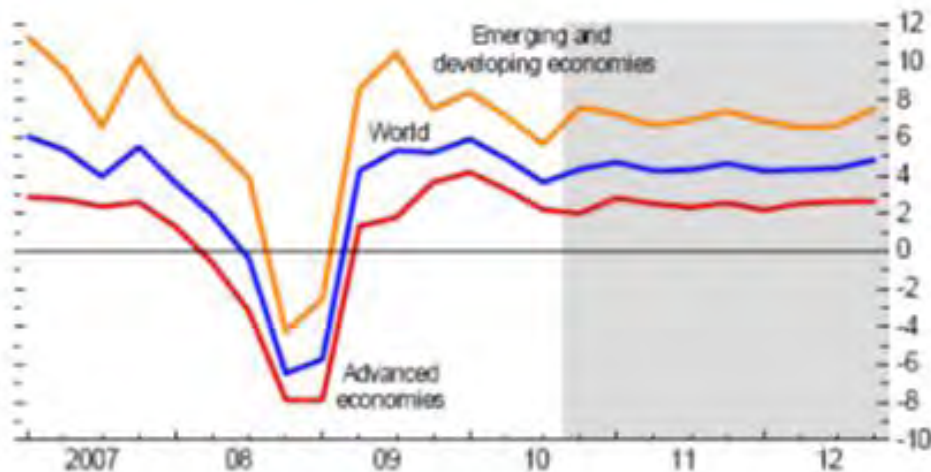
Forskjellen i veksttakt er blitt tydeligere. Asia, med Kina og India som ledende land, har hatt sterk vekst i 2010, mens den har vært langt mer beskjeden i USA og spesielt i Europa. Innen Europa har det også vært stor forskjell mellom sør og nord, og spesielt Tyskland og Sverige har hatt markert vekst.

Dette viser at vi også er inne i en periode med betydelige strukturelle endringer. Nesten alle industriland har pådratt seg store underskudd i offentlige budsjetter og i utenriksøkonomien.

Global GDP Growth

(Percent, quarter over quarter, annualized)

Kilde: IMF- World Ec. Outlook Update 25. januar 2011.

Finanskrisen er nå gått over til å bli en gjeldsfelle for mange industriland. Muligheten til å stimulere økonomien via offentlige budsjetter er brukt opp, veksten er svak og arbeidsledigheten har bitt seg fast. Spesielt er ledigheten for unge urovekkende høy i mange land. Pengepolitikk og lav rente stimulerer nå en gryende, men i industrilandene foreløpig svak og skjør oppgang. Den store utfordringen og usikkerheten er knyttet til om en får i gang en selvdrevet økonomisk vekst når stimulanstiltakene fra myndighetene fases ut og budsjettinnstramninger i økende grad tvinger seg fram. I tillegg øker sterk vekst i energi og råvarepriser faren for ny inflasjon, og truer med å bremse oppgangen. Den gode veksten i de mange utviklingsland er imidlertid et positivt trekk som gir grunn til optimisme. OECD understreker behovet for strukturelle reformer, for å stimulere ny bærekraftig vekst.

Budsjettproblemene til industrilandene og spesielt Europas og euroens utfordringer representerer en stor utfordring. Det vil kreve stor evne til kløktig politikk og –samarbeid å løse finansieringsbehovene til de hardest rammede landene, uten at det oppstår større problemer eller tilbakeslag.

Markedsutviklingen

Verdensøkonomien vil i 2011, i følge IMF, kjennetegnes av en todeling der utviklingen går med to forskjellige hastigheter i ulike deler av verden. Svak vekst i industrilandene (advanced economies), som knapt er nok til å redusere arbeidsledigheten. På den andre siden, vil utviklingsland i vekst stå overfor utfordringer knyttet til å mestre vekstutfordringene. Blant annet å mestre stor kapitalinngang og unngå overoppheting og utvikling av bobler.

Bildet er også fortsatt preget av stor usikkerhet. Asia, med Kina i spissen, har hatt den høyeste veksten (sammen med flere land i Sør-Amerika og Afrika) det siste året, og ligger også an til vedvarende høyere vekst enn Europa, USA og Japan. Professor Carmen M. Reinhart som sammen med professor Kenneth S. Rogoff, har utført en grundig studie av 15 økonomiske tilbakeslag (og publisert boken "This Time is Different"), fant at 10 år etter krise var arbeidsledigheten fortsatt høyere enn før krisen. Der en hadde data for boligpriser var disse fortsatt lavere etter ti år i nitti prosent av tilfellene. Sterk kredittvekst før krise, blir ofte sterkt redusert, og nedgangen i kredittinnstramming har tendens til å forsterke seg og bli langvarig. Hun pekte på faren for kraftig svekket kredittformidling. Hun mente med basis i historien at det er lett å være for optimistisk når det gjelder bankenes evne til å formidle kreditt, utviklingen i skatteinntekter og sysselsettingsutviklingen. Årsakene er at det har tatt lang tid å få i gang tilstrekkelig vekst igjen.

IMF (Det internasjonale pengefondet) gjorde i oktoberutgaven av *World Economic Outlook* relativt små justeringer i vekstanslagene i forhold til anslagene fra forrige revisjon i juni. For global vekst (hele verden) er det en svak oppjustering av 2010, men litt nedjustering av 2011. Vekstratene er henholdsvis 4,8 og 4,2 prosent. Anslagene for USA justeres markert ned begge år. På grunn av positiv utvikling i Tyskland i år justeres euro-området opp. Hovedbildet er altså en markert oppgang etter den sterke nedgangen i 2009, men at veksten avtar og blir svakere igjen. Spesielt svak blir den i industrilandene, mens Asia, Sør-Amerika og deler av Afrika fortsatt har utsikter til god vekst.

IMF fremholder **to hovedutfordringer** i for verdensøkonomien.

Først mestring av landenes interne balanseutfordringer, slik at privat etterspørsel tar over for offentlige stimulanser, som ikke kan fortsette. Det andre gjelde eksterne ubalanser. Industriland, med USA i spissen, som har økt forbruket sterkt, må nå styrke handelsbalansen. De fremvoksende økonomiene, med Kina i spissen, må gjøre omvendt og øke innenlandsk forbruk, og fokusere mindre på eksport som vekstmotor.

Tabellen viser de siste anslagene til IMF for vekst i 2010 og 2011.

BNP-vekst i %

Justering fra IMF anslag gitt i oktober-2010

	2009	2010	2011	2012	2011	2012
Verden	-0,6	5,0	4,4	4,5	0,2	0,0
USA	-2,6	2,8	3,0	2,7	0,7	-0,3
Japan	-6,3	4,3	1,6	1,8	0,1	-0,2
Euro området	-4,1	1,8	1,5	1,7	0,0	-0,1
Russland	-7,9	3,7	4,5	4,4	0,2	0,0
Kina	9,2	10,3	9,6	9,5	0,0	0,0
India	5,7	9,7	8,4	8,0	0,0	0,0
Brasil	-0,6	7,5	4,5	4,1	0,4	0,0
Sub-Saharan Africa	2,8	5,0	5,5	5,8	0,0	0,1

Kilde: IMF WEO January 2011

I Norge økte privat forbruk med 3,7 prosent i 2010 etter nullvekst i 2009. Bruttoinvesteringene i fastlandsøkonomien falt også i 2010, men vesentlig mindre enn året før, henholdsvis 4,4 og 11,7 prosent nedgang. Bruttonasjonalproduktet (BNP) for Fastlands-Norge økte i 2010 med 2,2 prosent i følge de foreløpige nasjonalregnskapstallene, etter en nedgang på 1,3 prosent i 2009. Svak volumvekst er imidlertid oppveid av økning i prisen på norske eksportvarer, slik at prisindeksen for fastlands-BNP økte med 3,3 prosent i 2009 og 3,0 % i 2010.

Norge hadde flaks under finanskrisen, men har også utfordringer knyttet til fremtidig vekst

- Stor usikkerhet internasjonalt, blant annet knyttet til utvikling i arbeidsledighet, inflasjon, priser på mat, energi
- Høye energi- og råvarepriser har skjermet Norge fra krisen
- Lakseoppdrett har hatt en opptur med høye priser i flere år
- Ordresituasjonen for eksportindustri og verft var svært god da krisen satte inn
- Eksportindustrien, og spesielt ordrebasert industri merket først krisen i 2010, og produksjonsvolumet ved verftene falt med 3,6 prosent i 2010
- Nedgangen i ordre er avløst av ny oppgang gjennom 2010
- Veksten i næringslivet er tiltagende – beskjedne konsumvekst, men boligprisene stiger nå raskt igjen
- Antagelig begrenset rom for produksjonsøkning uten ny "import" av arbeidskraft
- Det høye lønns- og kostnadsnivået og sterk valuta er en utfordring som stiller store krav til lønnsomhet og den innovative aktiviteten.

Utenriksøkonomien i 2009

De foreløpige utenriksregnskapstallene fra Statistisk sentralbyrå (februar 2011) viser at driftsregnskapet med utlandet (driftsbalansen overfor utlandet), fikk et overskudd på 322 mrd. kroner i 2010. Dette er litt opp fra 312 mrd. kroner i 2009, men vesentlig under rekordoverskuddet på 466 mrd. kroner i 2008. Likevel det tredje største, bare bak 2008 og 2006.

Den samlede eksport av varer og tjenester utgjorde 1051 mrd. kroner og den samlede importen 709 mrd. kroner i 2010. Eksporten økte med 4,7 prosent og importen økte med 4,3 prosent i verdi fra 2009. Overskuddet i vare- og tjenestehandelen falt fra 481 mrd. kroner i 2008 til 352 mrd. kroner i 2009 og 342 mrd. kroner nå i 2010. Rente- og stønadsbalansen viste i følge de foreløpige regnskapstallene et underskudd på 20 mrd. kroner i 2010

Eksporten av råolje og naturgass alene, utgjorde 484 mrd. kroner, mens vareeksporten fra fastlandet (tradisjonell vareeksport i følge nasjonalregnskapets definisjoner) utgjorde 303 mrd. kroner.

Det ble eksportert tjenester for 256 mrd. kroner, en økning på 1,7 prosent fra 2009. Brutto fraktinntekter fra utenriks skipsfart utgjorde 28,3 prosent av tjenesteeksporten. Til sammen utgjorde eksport av skipsfartstjenestene, oljeboring, rørtransport og diverse tjenester til oljevirksomhet 113 mrd. (det samme som året før). Reisetrafikktjenester utgjorde 28,9 mrd. (opp 9,3 prosent), finans og forretningstjenester 71,5 mrd. (opp 3,2 prosent), samferdselstjenester (teletjenester mv) 20,6 mrd. (opp 7,5 prosent) og tjenester ellers 22,8 mrd. kroner (ned 8,8 prosent), i følge de foreløpige regnskapstallene.

For å begrense presset i innenlandsk økonomi i Norge, og å kunne møte fremtidige pensjonsforpliktelser, er mesteparten av skatteinntektene fra petroleumsaktiviteten de senere årene investert i *Statens pensjonsfond utland*. Fondet hadde ved utgangen av 2009 vokst til 2716 mrd. kroner. I 1.-3. kvartal 2010 var fondets porteføljeinvesteringer 164 mrd. kroner, fordelt på nettokjøp av aksjer for 59 mrd. og obligasjoner for 105 mrd. kroner. I 2009 ble fondet tilført 169 mrd. kroner fra petroleumsskattene, mens avkastningen utgjorde 613 mrd. kroner. I 2008 var avkastningen minus 633 mrd. som følge av tap knyttet til finanskrisen. 1.mars 2011 anslår Norges Bank markedsverdien av fondet til 3078 mrd. kroner.

Utenriksregnskapet 2010

Driftsregnskapet overfor utlandet (foreløpig nasjonalregnskap og prognose for 2010)

	2009	2010	Endring i prosent	
	NOK Mrd.	NOK Mrd.	Verdi	Volum
TOTAL EKSPORT	1 008,8	1 050,5	4,1	-1,3
EKSPORT AV VARER	756,6	794,1	5,0	-2,0
Råolje og naturgass	465,1	483,7	4,0	-6,5
Eksport av nye skip	8,1	2,5	-69,3	-69,3
Eksport av brukte skip	2,7	3,8	43,6	151,4
Plattformer/moduler mv.	2,3	1,3	-42,7	-47,8
Fly og helikoptre	0,4	0,3	-25,0	-21,5
Tradisjonelle varer	278,1	302,5	8,8	5,0
EKSPORT AV TJENESTER	252,1	256,4	1,7	0,8
TOTAL IMPORT	656,3	708,5	8,0	8,7
IMPORT AV VARER	440,8	474,7	7,7	9,9
Råolje og naturgass	4,6	6,7	45,7	21,1
Import av skip	18,6	19,9	7,0	48,8
Plattformer/moduler mv.	2,5	1,8	-27,8	-27,1
Fly og helikoptre	6,0	4,3	-28,1	-22,8
Tradisjonelle varer	409,1	442,0	8,0	8,4
IMPORT AV TJENESTER	215,5	233,8	8,5	6,3
VARE-/TJENESTEBALANSE	352,5	342,0		
RENTE-/STØNADSBALANSE	- 40,7	- 19,9		
OVERSKUDD PÅ DRIFTSREGNSKAPET	311,8	322,1		
Overskudd på driftsregnskapet uten eksport av eldre skip og import av skip	327,7	338,1		

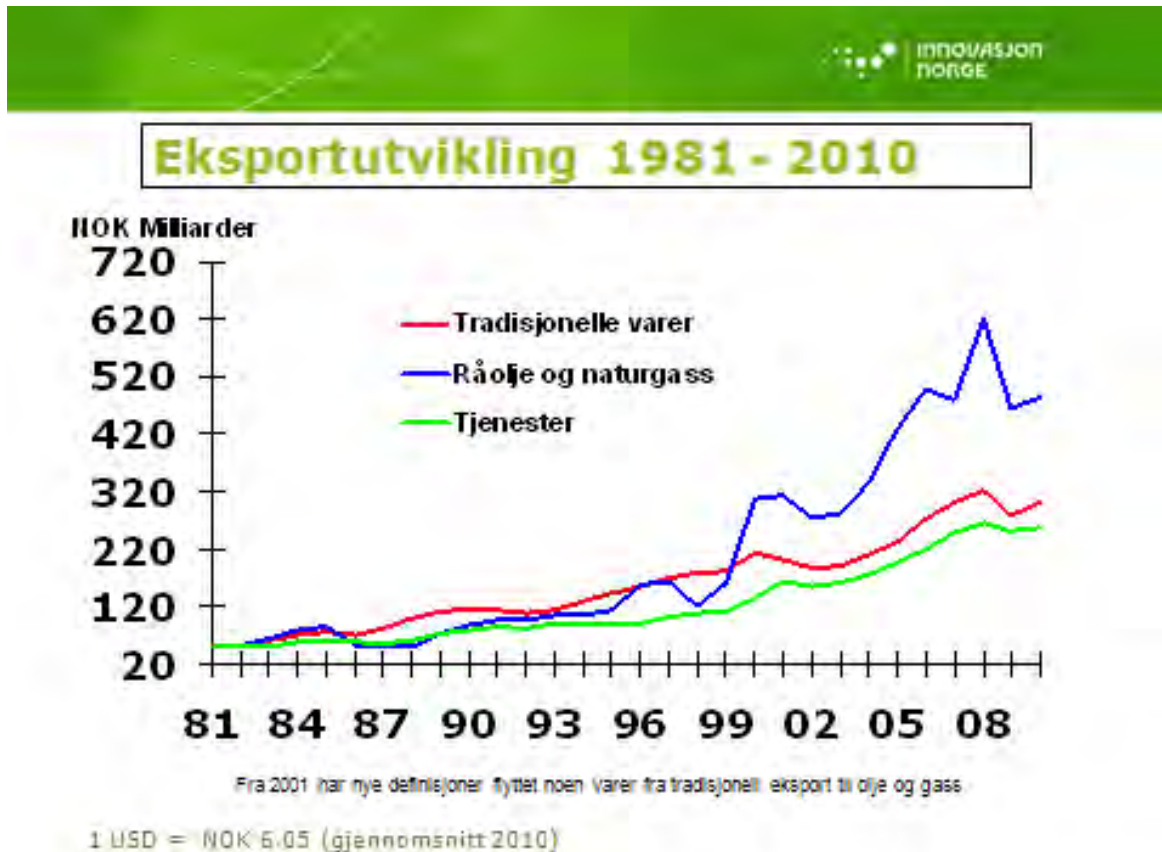
Kilde: SSB - Foreløpig nasjonalregnskap 2010 og Økonomiske analyser nr. 1 - 2011 (Økonomisk utsyn 2010)

Samlet vareeksport, økte i følge de foreløpige utenriksregnskapstallene med 5,0 prosent i 2010. Prisene økte i gjennomsnitt med nær 7,1 prosent, og volumet falt med 2,0 prosent.

Fastlandseksporten

Eksporten av varer fra fastlands-Norge (tradisjonell vareeksport), økte med 8,8 prosent eller 24,4 mrd., til 304 mrd. kroner i 2010 i følge foreløpig utenriksregnskap (som har en noe snevrere definisjon av fastlandseksporten enn utenrikshandelsstatistikken, der denne eksporten var 334 mrd. kroner). I 2009 var det et fall på 13,8 prosent (44,5 mrd. kroner). Definisjonsforskjellene skyldes at det i utenrikshandelsstatistikken blant annet inngår direkte

transitt/reeksport, og dette utgjorde 5,7 prosent (18,9 mrd.) av fastlandseksporten. Denne posten falt med 15,8 prosent i 2010, etter å ha økt i flere år.

Valutakursutviklingen

Bedriftenes konkurransevne og lønnsomhet er følsom for endringer i valutakurser. De siste årene har det vært store endringer i kronkursen mot USD, men mindre mot euro. I perioder med nedgangen i oljeprisen har imidlertid kronen også svekket seg markert overfor euro. Mye tyder på at en liten valuta som norske kroner vil kunne bli utsatt for svingninger i tiden som kommer. I krisetider søkes det mot valutaer som USD, som betraktes som "trygg havn". Utsikter til ny oppgang gir mindre risikoaversjon, og da vil investorer igjen bevege seg bort fra USD, slik at denne svekkes. Samtidig pekes det på at råvareeksporterende lands valutaer styrker seg når det er utsikt til ny oppgang. I denne sammenheng nevnes valutaene til land som Australia, New Zealand, Canada og Norge.

Fra februar 2010 til februar 2011 har dollar svekket seg med 3,2 prosent, og euro svekket seg med 3,4 prosent mot kroner.

Ser vi tre år tilbake og sammenligner med februar 2008, da en dollar ble notert til 5,39 kroner, har den styrket seg med 6,3 prosent, til 5,73 kroner. Euroen har med en gjennomsnittskurs på 7,82 i februar 2011, svekket seg med 1,6 prosent mot norske kroner, i løpet av denne treårsperioden. Fra bunnpunktet for dollar, da kronen var på sitt sterkeste i mai 2008 og frem til desember 2008, steg dollarkursen (månedsgjennomsnitt) fra 5,05 til 7,01 kroner (opp 39 %), og euro fra 7,87 til 9,40 kroner (opp 19,6 prosent).

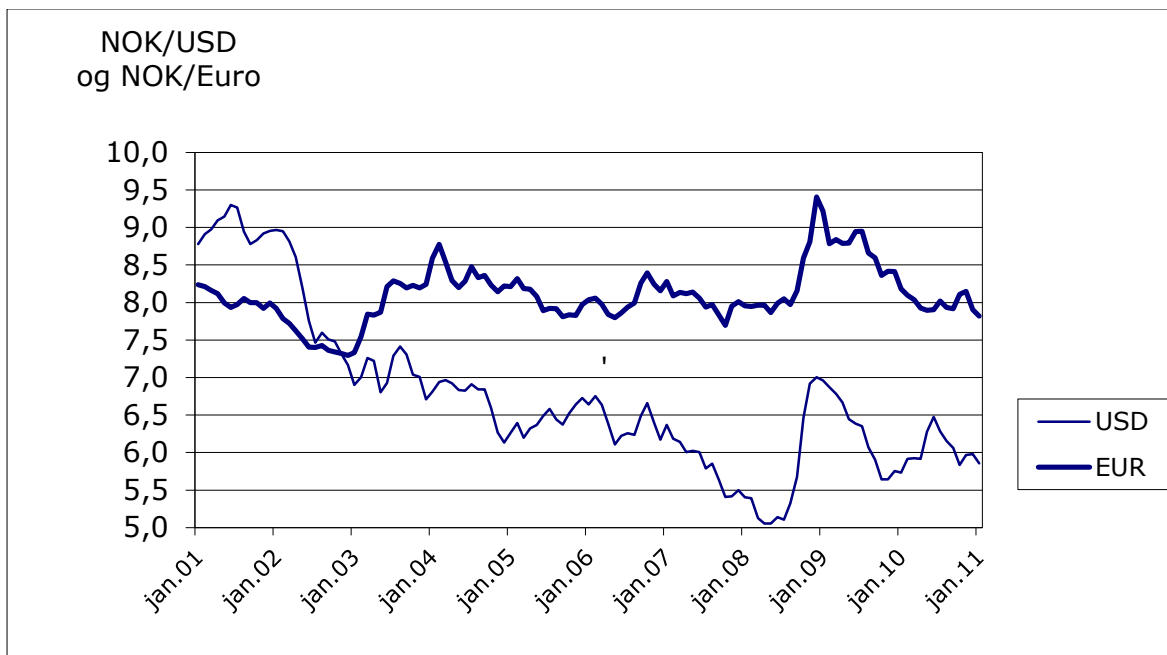
Etter vendepunkt, like før årsskiftet 2008-2009, har kronen styrket seg markert. Tendensen har vært styrking av kronen i forhold til euro, blant annet som følge av stigende oljepris og høyere rente enn i utlandet, og nå også svekket euro.

Etter årsskiftet 2009-2010 har de store underskuddene i statsbudsjettet til flere av eurolandene, og spesielt den akutte gjeldskrisen til Hellas og Irland, blitt en belastning for eurosamarbeidet, og bidratt til å svekke euroen.

På det siste rentemøtet i januar, vedtok Norges Bank, som ventet, fortsatt å holde styringsrenten uendret på 2,0 prosent. Utviklingen så langt med svært lav prisvekst, tyder i følge Norges Bank selv på at styringsrenten i Norge vil være uendret fram til sommeren 2011. I Europa og USA tilsier den svake pris- og aktivitetsutvikling fortsatt lav rente, og det er usikkert om det blir renteøkning i løpet av 2011. I første del av januar har euroen styrket seg, noe som knyttes til advarsler fra Jean Claude Trichet, leder for den europeiske sentralbanken (ECB), om risiko for økt inflasjon. På siste policymøte besluttet ECB å holde renten uendret på 1,0 prosent, men understreket at den er rede til å øke den for å holde prisene nede. Konsumprisene i EU gjorde et hopp til 2,2 prosent økning, som er over bankens 2,0 prosent mål. Trichet garanterte at ECB ville overvåke prisutviklingen nøye. Dette har økt sannsynligheten for renteøkning i EU.

I USA beroliget sentralbanksjef Ben Bernanke (Federal Reserve leder) Kongressen i sin halvårlige policyrapport, og sa at det var viktig at ikke forventninger om økt inflasjon får slå rot. Han fremholdt at stagnerende lønnsvekst ville motvirke de økte råvareprisene, og at økt pris for energi og råvarer, selv om den skulle slå i gjennom i konsumprisene, i så fall ville være forbigående!

Sentralbanken er forberedt på å treffe nødvendige tiltak for å hindre at økte råvarepriser setter fart i inflasjonen og kveler den gryende oppgangen understreket han.

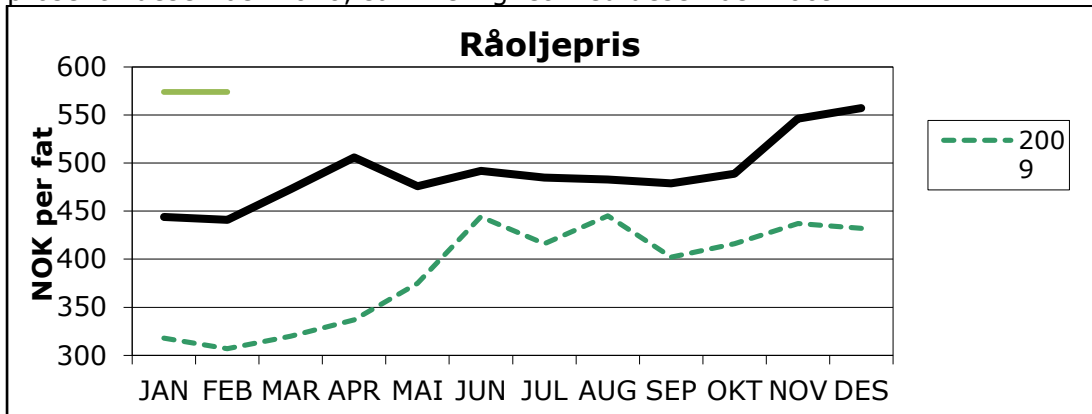

Petroleumseksporten

I følge det foreløpige utenriksregnskapet falt eksporten av petroleum (råolje, naturgass og kondensat) i 2009 med 25,3 prosent (157 mrd. kroner) til 465 mrd. kroner, mens den økte med 19 mrd., til 484 mrd. i 2010. I 2010 økte petroleumprisene med 11,2 prosent, mens volumet falt med 6,5 prosent. I 2009 falt volumet med 1,2 prosent, mens prisene falt med 24,3 prosent.

Prisen på naturgass har vært knyttet til oljeprisutviklingen med 3-6 måneders etterslep. Det var et betydelig fall i gassprisen, etter at den var spesielt høy i begynnelsen av 2009. Selv

om verdien av gasseksporten økte igjen utover høsten og vinteren, registrerer vi vel 13 prosent lavere naturgasseksport i verdi i 2010 sammenlignet med 2009. Økt energietterspørsel bidro imidlertid til at verdien av naturgasseksporten økte med 14,7 prosent i desember 2010, sammenlignet med desember 2009.

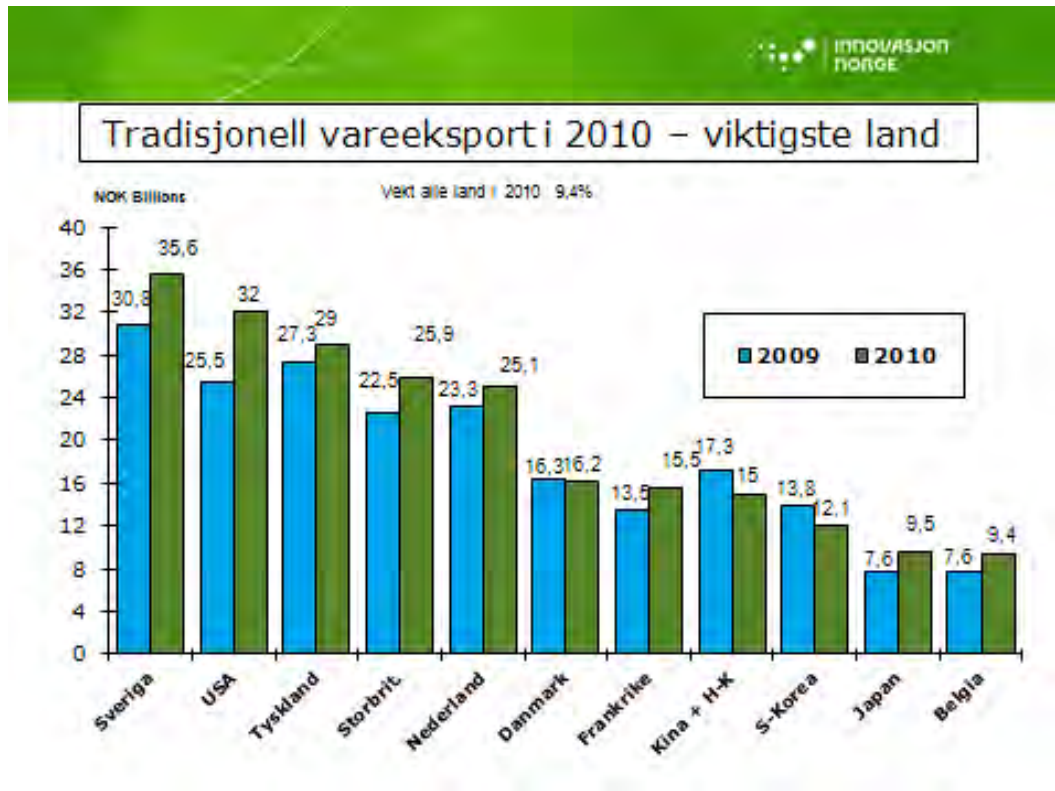
I motsetning til uraffinert råolje og naturgass, regnes de **raffinerte petroleumsproduktene** som en del av fastlandseksporten. For disse raffinerte petroleumsproduktene var eksportverdien i 2010 48,9 mrd. kroner. En økning på 5,3 mrd. kroner (12,2 prosent), sammenlignet med 2009. Eksporten av **elektrisk strøm** falt med 1,4 milliard kroner (-32,7 prosent), til 3,0 mrd. kroner. Uten økningen på 3,9 mrd. i eksport av energiprodukter, ville økningen i fastlandseksporten (utenrikshandelsstatistikkens definisjon) blitt redusert fra 28,8 mrd. til 24,9 mrd. kroner i 2010 (8,2 prosent økning).

Eksport av råolje og naturgass utgjorde 62,3 prosent av samlet vareeksport (eks. skip) i desember 2010. Tar vi også med de raffinerte energiproduktene og elektrisk strøm, øker denne andelen til 67,7 prosent. For hele 2010 var disse andelenes 57,7 og 64,7 prosent og for hele 2009 59,1 og 65,9 prosent.

Markedene

Sammenlignet med 2009 var det i 2010 økning i eksporten til alle verdensdeler utenom Asia. Økningen var hele 59 prosent for **Sør-Amerika** og 22 prosent for **Nord-Amerika**. For **Afrika** var det 37 prosent økning og for **Oceania** 8,5 prosent økning, mens eksporten til **Asia** falt med 2,4 prosent. **Kina** var det viktigste eksportlandet i Asia, foran **S. Korea** med **Japan** og **Singapore**. Endringen for disse fire landene er henholdsvis minus 10,1, minus 12,0 og pluss 24,4 og 0,8 prosent. Eksporten til **Brasil** økt i 2010 med 82,3 prosent, og til **USA** med 25,2 prosent. Eksporten til det viktigste markedsområdet, Europa, økte med 9,3 prosent i 2010. Innen **Europa** var det 10,3 prosent øking for **EU** og også 10,3 prosent for **de nordiske landene** alene.

Land der norsk fastlandseksport økte mest i verdi i 2010					
Land	Millioner kroner				Andel i % av total
	2009	2010	Endring	Endr i %	
U S A	25 533,6	31 952,9	6 419,2	25,1 %	9,6 %
Sverige	30 824,4	35 587,6	4 763,1	15,5 %	10,7 %
Storbritannia	22 533,0	25 940,6	3 407,6	15,1 %	7,8 %
Brasil	2 822,0	5 548,5	2 726,4	96,6 %	1,7 %
Frankrike	13 538,0	15 453,6	1 915,6	14,2 %	4,6 %
Japan	7 600,1	9 509,5	1 909,3	25,1 %	2,9 %
Angola	915,2	2 770,8	1 855,6	202,8 %	0,8 %
Nederland	23 289,2	25 091,7	1 802,5	7,7 %	7,5 %
Belgia	7 648,9	9 430,1	1 781,2	23,3 %	2,8 %
Tyskland	27 315,1	28 995,6	1 680,5	6,2 %	8,7 %
Finland	6 081,1	7 745,4	1 664,3	27,4 %	2,3 %
Polen	7 048,8	8 446,7	1 397,8	19,8 %	2,5 %
Russland	5 678,9	6 884,4	1 205,4	21,2 %	2,1 %
Taiwan	1 179,4	2 316,7	1 137,3	96,4 %	0,7 %
Nigeria	1 187,5	1 957,5	770,0	64,8 %	0,6 %

Varegruppene

Av en samlet økning i fastlandseksporten på 28,8 mrd. kroner (9,4 prosent i følge Utenrikshandelsstatistikken) i 2010, er det store forskjeller for de ulike varegruppene, som gjennomgangen under viser.

Fiskeeksporten har tatt seg markert opp de to siste årene, og det er også en økning på 20 prosent eller 9,2 mrd. kroner i 2010, sammenlignet med året før. Fortegnet snudde fra minus til pluss i september 2008, og for hele 2008 økte fiskeeksporten med 5,8 prosent. I 2009 var økningen 16,4 prosent (opp 6,1 mrd.). Det er spesielt lakseeksporten som har hatt vedvarende økning, og sto i 2010 for 84,9 prosent av verdiøkningen. Laksen utgjør dermed

58,3 prosent av samlet eksportverdi for fisk og fiskeprodukter. Også andre viktige fiskeslag som torsk, makrell og hyse har økt eksportverdi i 2010. Samlet eksportverdi utgjorde i følge Eksportutvalgets statistikk 53,8 mrd. kroner i 2010. I gjennomsnitt økte fiskeprisene med 16,2 prosent, og for laks var prisene 20,2 prosent høyere enn året før.

Fiskeeksport – Viktigste land i 2010

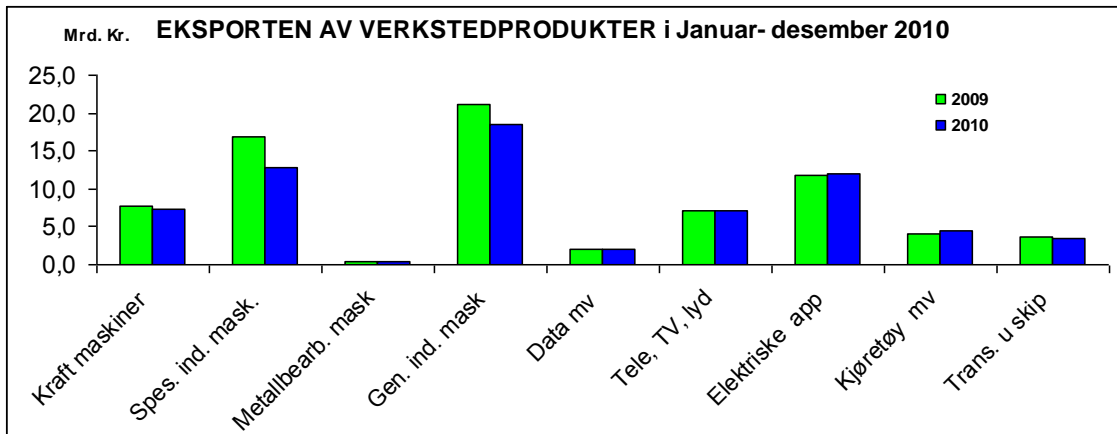
Millioner kroner	2009	2010	Endrig	Endrig i %	% av total
Alle land	44691,7	53768,9	9077,2	20,3 %	100,0 %
Frankrike	4699,0	5287,5	588,5	12,5 %	9,8 %
Russland	4562,7	5245,2	682,5	15,0 %	9,8 %
Polen	3122,9	4117,9	995,0	31,9 %	7,7 %
Danmark	3202,1	4107,5	905,4	28,3 %	7,6 %
USA	1802,0	2736,1	934,1	51,8 %	5,1 %
Storbritannia	2381,0	2573,3	192,3	8,1 %	4,8 %
Japan	2070,1	2375,1	305,0	14,7 %	4,4 %
Kina	1639,1	2341,7	702,6	42,9 %	4,4 %
Sverige	2026,0	2323,2	297,2	14,7 %	4,3 %
Tyskland	1859,7	2118,7	259,0	13,9 %	3,9 %
Nederland	1714,9	1866,8	151,9	8,9 %	3,5 %
Portugal	1619,2	1862,3	243,1	15,0 %	3,5 %
Spania	1571,1	1761,4	190,3	12,1 %	3,3 %
Italia	1365,6	1435,7	70,1	5,1 %	2,7 %
Brasil	1009,5	1306,9	297,4	29,5 %	2,4 %
Ukraina	1304,3	1081,1	-223,2	-17,1 %	2,0 %
Finland	892,0	1048,8	156,8	17,6 %	2,0 %

Eksportverdien for **kjemiske produkter** økte med 7,8 mrd. kroner (21,0 prosent) i 2010, mens den større gruppen **metallvarer, metaller, papir og andre "commodities"** hadde en økning på 17,6 prosent eller opp 11,2 mrd. kroner. Det var spesielt økt eksportvolum for ikke jernholdige metaller (aluminium og nikkel), som økte med 10,4 mrd.. Det var også 2,4 milliard i økning for de jernholdige metallene (ferrolegeringsprodukter), mens de andre undergruppene hadde nedgang. Dette gjelder spesielt varer av metaller som har en nedgang på 1,3 mrd. kroner i 2010

Gruppen **forskjellige ferdige varer**, bl. a tekniske instrumenter, møbler og klær har nedgang på 101 millioner eller 0,5 prosent i 2010, etter svak økning i april og mai, marginal nedgang i juni og juli, var det 7,6 prosent nedgang i august, men 6,7, 3,7, 3,6 og 11,3 prosent økning i september, oktober, november og desember. Undergruppen tekniske instrumenter mv. falt med 1,6 prosent i 2010, møbler økte med 4,9 prosent og eksporten av klær økte med 8,3 prosent.

Den store gruppen **verksted-/teknologiprodukter** hadde en eksportnedgang på 7,1 mrd. eller 9,4 prosent i 2010. Store leveranser bidrar til store svingninger fra måned til måned. Denne gruppen hadde, sammenlignet med året før en eksportøkning på 5,4 prosent i juni, nedgang på hele 32 prosent i juli, økning på 9,2 prosent i august og ny nedgang på 3,5 prosent i september og hele 16,6 prosent ned i oktober for så å øke med hele 23,5 prosent i november for igjen å falle med 15,2 prosent i desember.

Som figuren på neste side viser var det i 2010 store forskjeller mellom de ulike undergruppene. Ingen av undergruppene har markert økning.

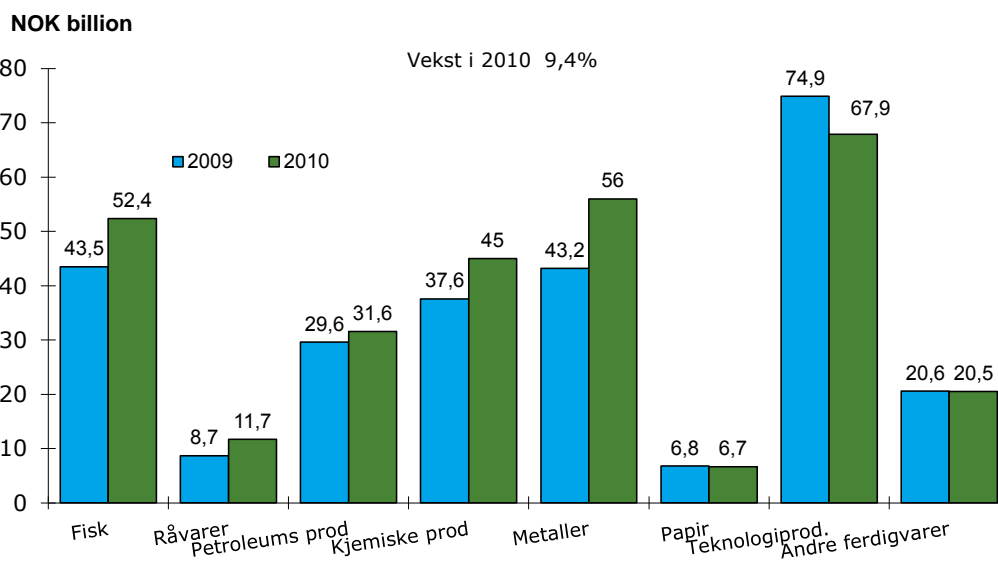

Eksportverdien for **raffinerte olje- og gassprodukter** økte med 5,3 mrd. kroner (12,2 prosent), sammenlignet med 2010. Eksporten av **elektrisk strøm** falt med 1,4 milliard kroner (-32,7 prosent), til 3,0 mrd. kroner. Uten økningen på 3,9 mrd. i eksport av energiprodukter, ville økningen i fastlandseksporten blitt redusert fra 28,8 mrd. til 24,9 mrd. (8,2 prosent økning) i 2010.

Norsk eksport i 2010

Tradisjonelle varer - NOK 334 billion i 2010

EKSPORT FORDELT PÅ VARESLAG

Verdi/Verdiendring

Varegruppe (SITC)	2009	2010	Endring	Endring
	NOK mill.	NOK mill.	NOK mill.	%
VAREEKSPORT I ALT	755 399,3	794 425,4	39 026,1	5,2 %
EKSPORT utenom skip og plattformer	745 287,8	788 669,8	43 382,0	5,8 %
EKSPORT utenom skip, plattformer, råolje og naturgass	305 149,3	333 728,3	28 579,1	9,4 %
NÆRINGSMIDDLER(0,1,4)	48 081,8	57 431,0	9 349,2	19,4 %
Meierivarer og egg (02)	647,8	636,2	-11,6	-1,8 %
Fisk (03)	43 538,0	52 424,4	8 886,4	20,4 %
Laks, fersk og fryst	18 687,4	24 674,1	5 986,7	32,0 %
- fersk (0302.1201)	17 552,6	23 199,6	5 647,0	32,2 %
- fryst (0303.2201)	1 233,5	1 642,0	408,4	33,1 %
Annen fisk og fiskevarer	24 751,9	27 582,8	2 831,0	11,4 %
-fersk, fryst, kjølt (034)	18 406,5	20 653,0	2 246,5	12,2 %
-saltet, tørket, røkt (035)	5 094,7	5 714,1	619,4	12,2 %
-krepsdyr, bløtdyr (036)	495,9	431,8	-64,1	-12,9 %
-tilb. fiskeprod. etc. (037)	754,7	783,9	29,2	3,9 %
Dyrefor (u/korn) (08)	874,3	997,7	123,4	14,1 %
DYRE- OG PLANTEFETT (4)	1 268,5	1 478,1	209,6	16,5 %
RÅVARER (2)	8 300,0	11 667,7	3 367,7	40,6 %
Huder og skinn, rå (21)	376,1	513,2	137,1	36,5 %
Tømmer, trelast, kork (24)	1 105,5	1 248,8	143,3	13,0 %
Papirmasse, -avfall (25)	2 546,3	3 258,7	712,4	28,0 %
Mineraler, malmer (27+28)	2 153,5	2 510,4	356,9	16,6 %
BRENSELSSTOFFER (3)	491 382,3	510 421,5	19 039,2	3,9 %
Mineralolje, -prod. (33)	282 754,5	320 643,1	37 888,6	13,4 %
- Råolje	246 560,8	282 484,0	35 923,2	14,6 %
- Mineraloljeprodukter (334)	29 559,6	31 644,7	2 085,2	7,1 %
Gass (34)	202 584,0	185 805,2	-16 778,8	-8,3 %
- Naturgass	187 091,8	166 242,1	-20 849,7	-11,1 %
Elektrisk strøm (35)	4 399,8	2 965,4	-1 434,5	-32,6 %
KJEMISKE PRODUKTER (5)	37 560,4	44 954,4	7 394,1	19,7 %
Kjemiske gr. stoff (51-52)	12 519,0	14 817,5	2 298,4	18,4 %
Farge-, garvestoffer (53)	1 028,9	1 172,6	143,7	14,0 %
Medisinske prod. (54)	4 157,9	4 487,9	330,0	7,9 %
Plastråstoffer (57)	3 678,4	4 516,2	837,9	22,8 %
Plast, halvfabrikata (58)	1 008,1	868,9	-139,2	-13,8 %
Kjemiske produkter (59)	10 669,6	18 006,7	7 337,2	68,8 %

HALVFABRIKATA (6 ekskl. 69)	54 588,0	67 134,9	12 547,0	23,0 %
Lær,-varer, bearb. skinn(61)	144,4	100,2	-44,2	-30,6 %
Gummivarer (62)	414,4	506,8	92,4	22,3 %
Varer, tre, kork u/møbl. (63)	1 279,8	1 298,6	18,8	1,5 %
Papir, papp (64)	6 797,5	6 716,7	-80,8	-1,2 %
Garn og stoffer mv. (65)	1 157,0	1 089,9	-67,1	-5,8 %
Varer av ikke-met.mineraler (66)	1 537,2	1 446,0	-91,3	-5,9 %
Jern og stål (67)	9 529,2	11 893,2	2 364,0	24,8 %
Metaller u/jern, stål (68)	33 728,4	44 083,6	10,4	0,0 %
VERKSTEDPROD. (69 og 7)	93 992,0	81 244,3	-12 747,7	-13,6 %
Verkstedprod. u/skip,plattf.	83 880,4	75 488,7	-8 391,7	-10,0 %
Varer av metaller (69)	8 958,3	7 610,3	-1 347,9	-15,0 %
Ind.-/kraftmask. (71-74)	46 205,5	38 822,3	-7 383,3	-16,0 %
Data- og kontormask. (75)	2 029,3	2 108,4	79,0	3,9 %
Tele-, TV-, lydopptakapp.(76)	7 175,0	7 074,8	-100,2	-1,4 %
Elektriske apparater (77)	11 797,4	11 958,4	161,0	1,4 %
Kjøretøy og deler (78)	4 156,0	4 398,5	242,5	5,8 %
Andre transp.midl.inkl.lystbåter	3 558,8	3 516,0	-42,8	-1,2 %
Nye skip	7 495,7	1 944,5	-5 551,1	-74,1 %
Eldre skip	2 615,8	3 811,0	1 195,2	45,7 %
Oljeplattformer	0,0	0,0	0,0	
ANDRE FERDIGVARER (8,9)	21 495,0	21 571,6	76,6	0,4 %
Prefabr. bygn.;VVS-mater.(81)	987,0	1 025,2	38,2	3,9 %
Møbler og deler (82)	2 812,6	2 951,2	138,6	4,9 %
Klær (84)	621,8	672,4	50,6	8,1 %
Tekniske instrumenter (87)	9 215,3	9 040,8	-174,5	-1,9 %
Forskj. ferdigvarer (89)	6 720,1	6 489,4	-230,7	-3,4 %

Datakilde:SSB,Utenrikshandelsstatistikk

Vareimporten

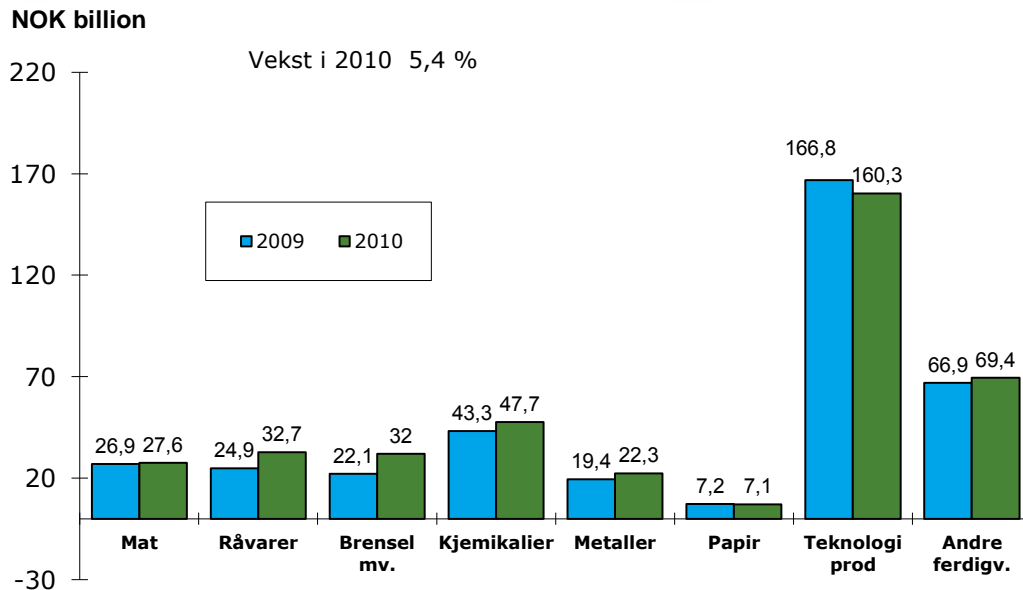
Vareimporten (utenom skip) økte med hele 18,2 prosent i desember, etter en økning på bare 1,8 prosent i november. 2010 startet med en nedgang på 17,1 prosent i januar, 6,3 prosent i februar og økning på 14,1 prosent i mars, 7,7 prosent i april, 4,2 prosent i mai, 16,8 prosent i juni, 2,6 prosent i juli, 6,3 prosent i august, 7,2 prosent i september og 6,7 prosent i oktober. I november 2009 ble det importert en ny fregatt til en verdi på 3,7 mrd. kroner. Korrigert for dette ville importøkningen i november vært ca. 12 prosent, og ikke 1,8. For hele 2010 var importøkningen 5,4 prosent, sammenlignet med 2009. Importen fra **europiske land** økte med 3,4 prosent og fra **Asia** med 10,5 prosent. Importen fra **Nord-Amerika** økte med 11,6 prosent og fra **Sør-Amerika** med 9,2 prosent, fra **Afrika** med 7,2 prosent og fra **Oceania** med 8,5 prosent. Importen fra **Kina** økte med 17,4 prosent. Alt sammenlignet med 2009. Importen av **kjøretøy** har økt med 25,2 prosent eller 8,8 mrd. til 43,8 mrd. kroner i 2010. Denne importen var spesielt lav i starten av 2009. Fra 2008 til 2009 var det en importnedgang for kjøretøy på 9,5 mrd. kroner eller 21,4 prosent.

Importen av elektrisk strøm satte ny månedsrekord i desember med 958 millioner kroner. Dette er 335 prosent mer enn i desember 2009. I hele 2010 ble det importert strøm for 6,3 mrd. kroner, en økning på 253 prosent fra 2009.

NORSK IMPORT i 2010

Tradisjonelle varer - NOK 447 billion in 2010

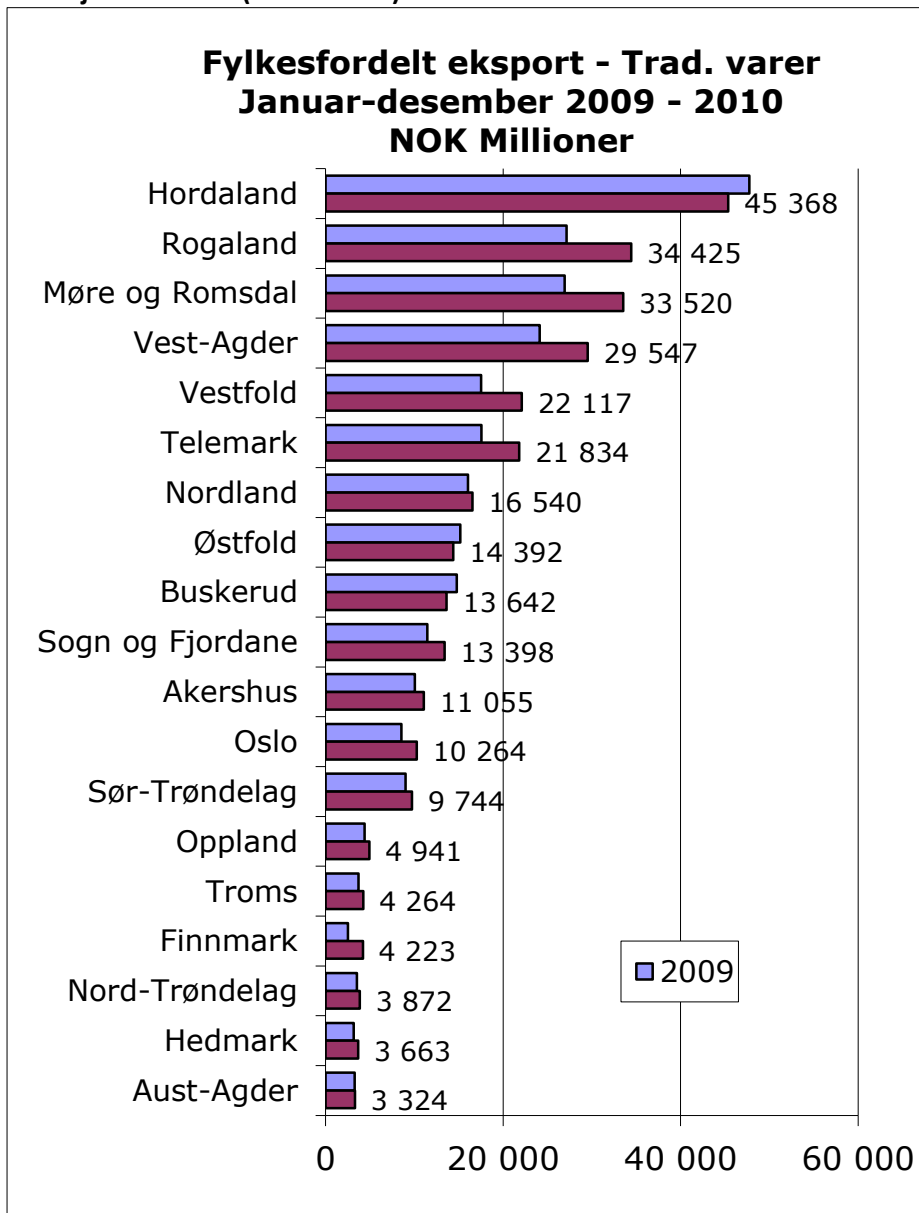

Fylkene

I 2010, var det 16 fylker som hadde eksportøkning. Øverst finner vi Finnmark med 67 prosent økning fra året før. Videre følger Rogaland (27 %), Vestfold (26 %), Møre og Romsdal (24 %), Telemark (24 %), Vest-Agder (23 %), Oslo (20 %), Sogn Fjordane (17 %), Troms (5 %), Hedmark (15 %), Oppland (12 %), Nord-Trøndelag (10 %), Akershus (10 %), Sør-Trøndelag (8 %) Nordland (3,2 %) og Aust-Agder (0,8 %). Tre fylker hadde eksportnedgang i 2010. Det er Hordaland (-5,0 %), Østfold (-5,1 %) og Buskerud (-7,6 %).

NHO publiserte 15. desember det regionbaserte "**Nærings NM 2010**", utarbeidet av Telemarksforskning. Her måles næringsutviklingen i regioner basert på fire mål: Nyetableringer, lønnsomhet, vekst og næringslivets relative størrelse. Stavangerregionen er vinner for sjetten år på rad. Trondheimsregionen er på andre plass mens Sunnfjord tar tredje plassen. På de neste plassene følger Bergen/Askøy, Sunnhordland, Søre-Sunnmøre, Ålesundregionen og Oslo. På kommunenivå var det Sola, som vant for fjerde gang. På de neste plassene kommer Flora og Bømlo.

Fylkesfordelt eksport 2009
Tradisjonelle varer (mill. kroner)

Norske investeringer i utlandet

2009 er det siste året som Statistisk sentralbyrå har publisert fullstendig statistikk over norske investeringer i utlandet og utenlandske investeringer i Norge. Da utgjorde beholdningen av norske investeringer i utlandet (direkte og indirekte eierforhold) 944 mrd. kroner. Finansregnskapet anslår at norske direkteinvesteringer i utlandet økte med 53 mrd. kroner i 2010.

Den andelen av utenlandsinvesteringene som defineres som eierkapital utgjorde 854 mrd. kroner eller 90 prosent av investeringene i utlandet. Resten er netto lånefordringer i selskap med eierinteresser.

Investeringene motsatt vei - de utenlandske investeringene i Norge utgjorde etter tilsvarende definisjoner 848 mrd. kroner ved utgangen av 2009. Disse anslås å ha økt med 61 mrd. i 2010. Dette betyr at norsk næringslivs samlede direkte investeringer i utlandet anslås til nær 1000 mrd. kroner ved inngangen til 2011. Utenlandske bedrifters

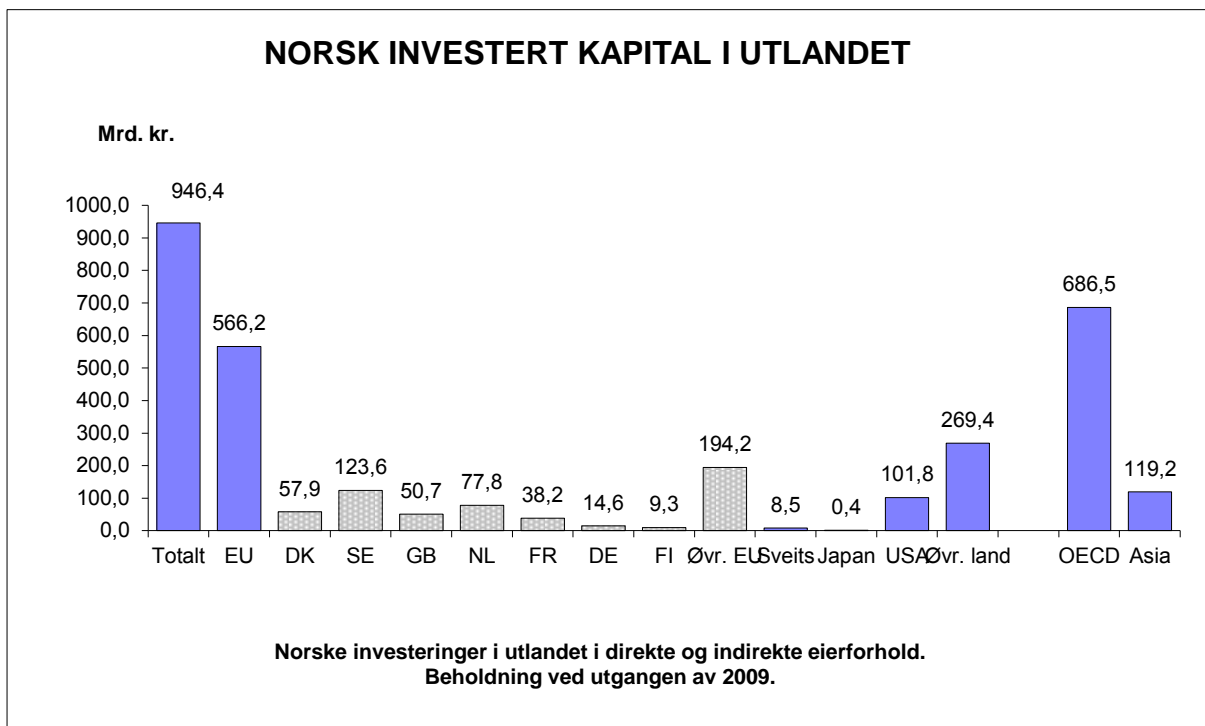
investeringer i Norge anslås til ca. 900 mrd. kroner. 464 mrd. kroner eller 56 prosent av de utenlandske investeringene i Norge, ved utgangen av 2009, defineres som eierkapital.

Statistisk sentralbyrå har lagt om statistikken og endret enkelte definisjoner. Privatpersoners kjøp av fritidshus er nå med. Verdien av nordmenns fritidshus i utlandet er anslått til 211 mrd. kroner ved utgangen av 2009, mens utlendingers fritidseiendommer i Norge er anslått til 82 mrd.. Reinvestert fortjeneste og egenkapital knyttet til indirekte eide selskap er ikke lenger tatt med. En direkte investering er en langsiktig investering med tanke på innflytelse over foretaket det er investert i, og av praktiske grunner er grensen nå satt til minimum 20 prosent eierandel av aksjekapitalen i foretaket.

De norske investeringene (direkte) i ASEAN landene i Asia ble mer enn doblet fra 2005 til 2009, da de var kommet opp i 103 mrd. kroner. Av enkeltland sto Singapore alene for 93 mrd. kroner. Mer enn dobling fra 2005. De norske investeringene i Kina utgjorde 1,9 mrd. kroner. Utenom Asia har det vært jevn økning de siste årene for investeringer i Angola, som var kommet opp i vel 24 mrd. ultimo 2009. Investeringene i Russland har falt noe tilbake og utgjorde nær 12 mrd. kroner. Investeringene i Brasil utgjorde 9,1 mrd. kroner, men vil ventelig øke vesentlig når senere investeringer av Norsk Hydro kommer med i statistikken. For Tyrkia har det også vært økning i norske investeringer som utgjorde 10,7 mrd. ved utgangen av 2009.

Den klart største økningen fra 2008 til 2009 var imidlertid for Belgia, der de norske investeringene økte fra 2 mrd. til vel 78 mrd. kroner.

Porteføljinvesteringer, som i Statens pensjonsfond utland, er ikke med i disse tallene. Tas dette og alle andre fordringer med, viser finansregnskapet norske fordringer på utlandet på hele 6123 mrd. kroner, ved utgangen av 2009. Tilsvarende var norsk gjeld 4238 mrd., og følgelig nettofordringene 1 889 mrd. kroner. Statens pensjonsfond utland (SPU) sto for 2716 mrd. av bruttofordringene ved utgangen av 2009.

Direkte investeringer i utlandet. Næringsfordelt 1998 - 2009
 (Millioner kroner og prosentfordeling på norske næringer)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	180266	239691	301076	337629	327916	381316	488827	629089	754070	789184	933543	946416
Bergverksdrift og utvinning	28,8 %	26,0 %	21,5 %	22,7 %	22,7 %	23,7 %	21,7 %	27,1 %	29,4 %	24,6 %	23,8 %	29,6 %
Industri	29,7 %	27,1 %	26,2 %	29,3 %	34,2 %	32,2 %	29,5 %	30,5 %	21,5 %	21,2 %	20,9 %	18,8 %
Bygge- og anleggsvirksomhet	0,1 %	0,0 %	0,3 %	0,3 %	0,1 %	0,1 %	0,2 %	0,2 %	0,3 %	0,2 %	0,2 %	0,2 %
Varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet	3,5 %	3,3 %	3,9 %	4,0 %	3,6 %	3,5 %	4,2 %	2,7 %	2,6 %	3,4 %	3,0 %	2,7 %
Transport og kommunikasjon	6,1 %	6,7 %	15,9 %	13,9 %	9,7 %	11,4 %	14,0 %	12,6 %	17,6 %	15,9 %	16,6 %	13,4 %
Finansiell tjenesteyting og forsikring, eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting	20,7 %	20,9 %	15,6 %	14,0 %	12,6 %	10,4 %	10,7 %	9,0 %	9,5 %	12,3 %	13,1 %	13,1 %
Annet	11,1 %	16,0 %	16,6 %	15,8 %	17,0 %	18,7 %	19,8 %	17,9 %	19,1 %	22,5 %	22,3 %	22,3 %

7. REISELIVSSTATISTIKK 2010

ÅRSRAPPORT NORSK REISELIV 2010

Basert på informasjon fra
overnattingsstatistikken til SSB,
UNWTO World Tourism Organization og
kampanjemålinger til Innovasjon Norge

Ansvarlig for rapporten:
Innovasjon Norge/reiseliv

Innholdsfortegnelse

1	INNHOLDSFORTEGNELSE.....	289
2	OPPSUMMERING.....	290
3	INTERNASJONAL TURISME	291
4	ANKOMSTER TIL NORGE OG NORGES MARKEDSANDEL AV INTERNASJONALE TURISTANKOMSTER	292
5	NORSKE OG UTENLANDSKE KOMMERSIELLE GJESTEDØGN	292
6	KOMMUNIKASJONSMÅLINGER.....	297
7	VEDLEGG	301

Oppsummering

I 2010 økte antall turistankomster på verdensbasis med syv prosent, og mye tyder på at finanskrisen har sluppet taket på internasjonal turisttrafikk. Alle verdensdeler rapporterer om en vekst, selv om veksten til en stor grad ble drevet av utviklingsland. Europa er den verdensdelen som sliter mest med å komme seg etter finanskrisen. Veksten ble på beskjedne tre prosent, men også innad i Europa er veksten ujevnt fordelt. Resultater for 2010 viser at Nord-Europa hadde en nedgang i antall turistankomster på 0,1 prosent.

Sett i lys av den gjennomsnittlige nedgangen i Nord-Europa, er veksten til Norge på fem prosent i utenlandske gjestedøgn et godt resultat. Norske gjestedøgn økte med én prosent, og representerte en markedsandel på 72 prosent av alle kommersielle gjestedøgn i 2010.

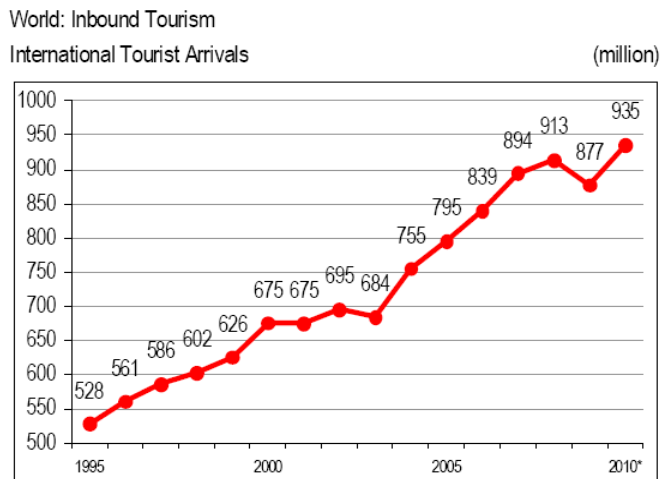
Majoriteten (64 %) av alle kommersielle gjestedøgn ble gjennomført på hotell, og 48 prosent disse var ferie- og fritidsrelaterte. Dette er en økning på en prosent poeng fra 2009.

Innovasjon Norge har de siste årene gjennomført kommunikasjonstester i utvalgte marked for å kartlegge om den reklamen vi gjennomfører evner å bygge merkevarestyrke og en langsiktig binding til merket. I tillegg har vi ønsket å måle forbrukernes umiddelbare reaksjoner og forståelse av reklamen. Formålet med testen er ikke først og fremst å se hvor mange som har lagt merke til reklamen, men å se på i hvilken grad reklamen har bidratt til å styrke merkevareverdien for de ulike ferieopplevelsene spesielt og for ferie i Norge generelt. I tillegg ser analysen på hvilke grupper eller segment man har styrket seg innenfor og på merkepersonligheten til utvalgte reisemål eller opplevelser. Resultatene fra vinter- og sommersesongen 2010 er å finne i kapittel 6.

Internasjonal turisme

Veksten i antall turistankomster i verden steg syv prosent fra 2009 til i fjor, viser en fersk rapport fra UNWTO World Tourism Organization. Det er gode nyheter, etter nedgangen på fire prosent i 2009. Antall turistankomster var i 2010 på 935 millioner, noe som er det høyeste målt noen gang.

Utvikling i antall turistankomster fra 1995 til 2010

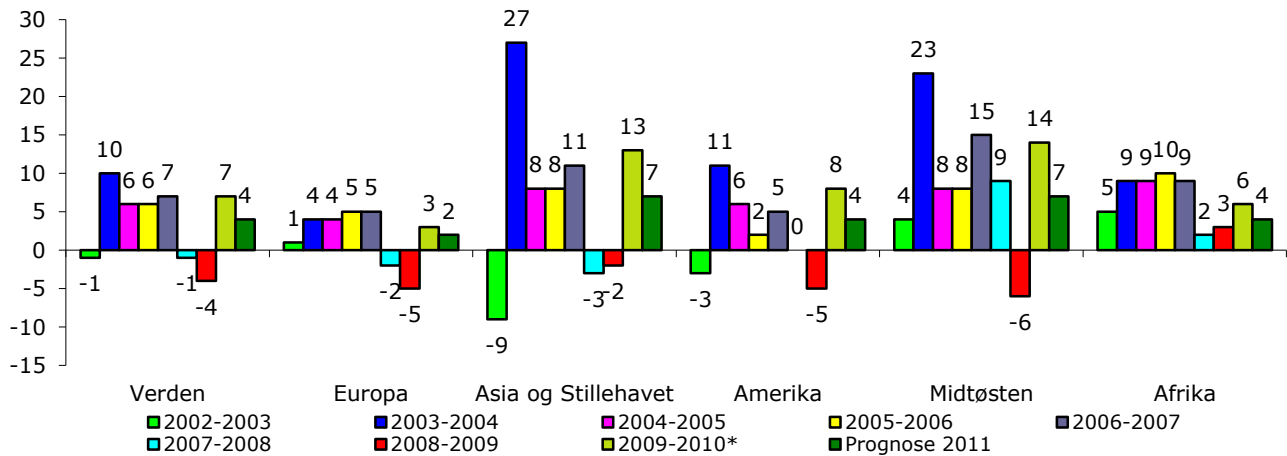
Source: World Tourism Organization (UNWTO) ©

Alle verdensdeler hadde en økning i ankomster i 2010, men veksten var til en stor grad drevet av utviklingsland. Midtøsten hadde størst vekst, med 14 prosent målt mot 2009. Asia hadde 13 prosent flere ankomster, mens Amerika (+8 prosent) og Afrika (+6 prosent) også hadde betydelig vekst i fjor.

Europa er den verdensdelen som sliter mest med å komme seg etter finanskrisen. Veksten ble på beskjedne tre prosent i 2010. Mye tyder på at veksten i Europa ble hindret av vulkanutbruddet på Island i april som stoppet store deler av flytrafikken. I tillegg har den usikre økonomiske situasjonen som preger Eurosonen lagt en demper på reisevirksomheten. Innad i Europa er det Nord-Europa med en nedgang på 0,1 prosent den europeiske regionen som sliter mest. Se delen for vedlegg for en regional oversikt innad i Europa.

Veksten på verdensbasis er ventet å fortsette i 2011, men i et lavere tempo. UNWTO World Tourism Organization spår en vekst i antall ankomster i verden på mellom fire til fem prosent i år. Usikkerhetsfaktorer som høy arbeidsledighet i mange europeiske land, samt innføring av nye skatter og avgifter på reisevirksomhet preger bildet ved inngangen til 2011.

Grafen viser prosentvis endring i antall turistankomster fordelt på regioner i verden fra 2002-2010. Den mørke grønne søylen viser prognoser for 2011

* Foreløpige tall for 2010

Kilde: UNWTO World Tourism Organization, January 2010

Ankomster til Norge og Norges markedsandel av internasjonale turistankomster

På grunn av svak kvalitet på arbeidet generelt og tallmaterialet spesielt levert av Transportøkonomisk Institutt (TØI), kan ikke Gjesteundersøkelsen 2010 eller tallgrunnlaget brukes. Som et resultat har Innovasjon Norge ikke mulighet til å rapportere på variabler slik som antall ankomster til Norge og totale gjestedøgn slik som tidligere.

Norske og utenlandske kommersielle gjestedøgn

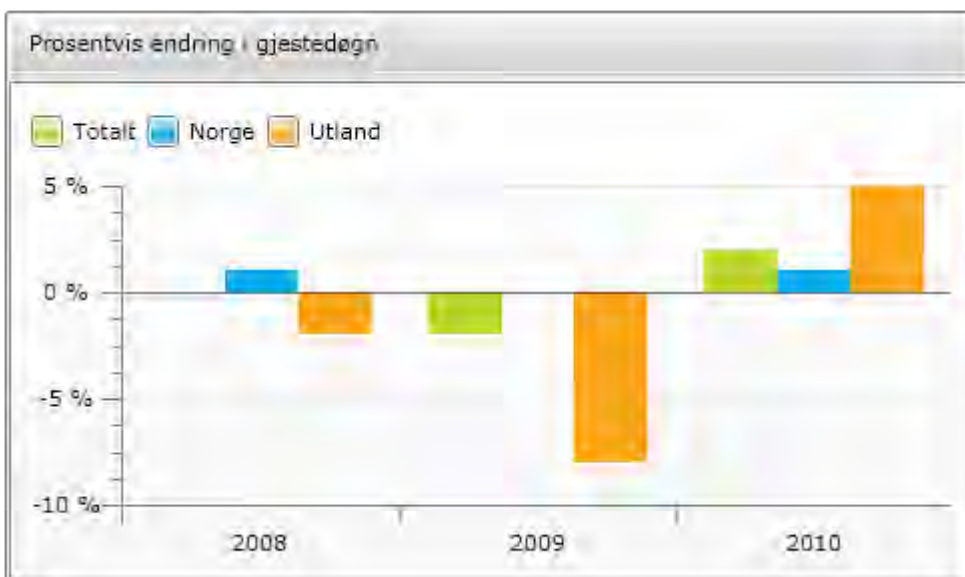
Statistisk sentralbyrå (SSB) baserer sin overnattingsstatistikk på månedlig innsendt materiale fra kommersielle overnattingsbedrifter som hotell, camping, hyttegrend og vandrerhjem. SSB utgir overnattingsstatistikk fordelt på nasjonalitet og på formål. Per i dag er det ikke mulig å skille mellom de ulike formålene fordelt på nasjonalitet.

Kommersielle gjestedøgn

Antall kommersielle gjestedøgn var på i underkant av 28,55 millioner, noe som er en økning på to prosent sammenlignet med 2009. Norske gjestedøgn økte med én prosent, og representerte en markedsandel på 72 prosent av alle kommersielle gjestedøgn det året. Den norske andelen var i 2009 på 73 prosent og på 71 prosent i 2008. Økningen fra utlandet på fem prosent må ses i lys av nedgangen fra utlandet på åtte prosent i 2009. Norske gjestedøgn var i 2009 på det samme nivået som året før.

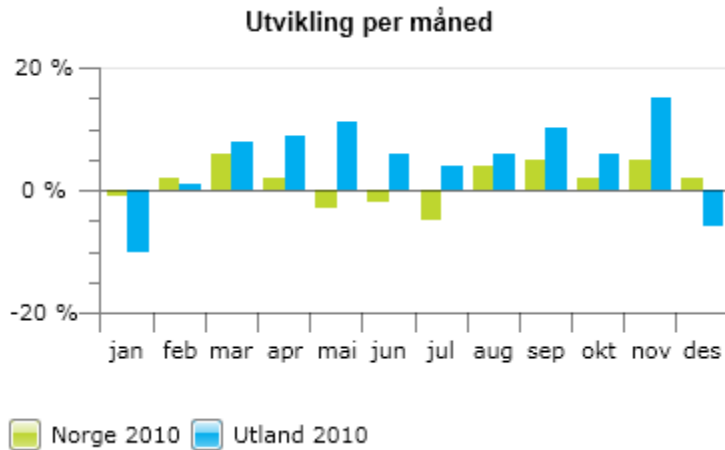
Totale, norske og utenlandske kommersielle gjestedøgn 2008-2010

Kilde: SSB

Prosentvis endring i kommersielle gjestedøgn 2008-2010

Kilde: SSB

Veksten fra utlandet er stort sett fordelt utover året, med unntak av januar og desember. Januar var preget av en ekstrem kulde over hele landet, det samme gjaldt i desember. Desember var også preget av lite snø, svært få fridager i forbindelse med juleferien og en sterk norsk kronekurs.

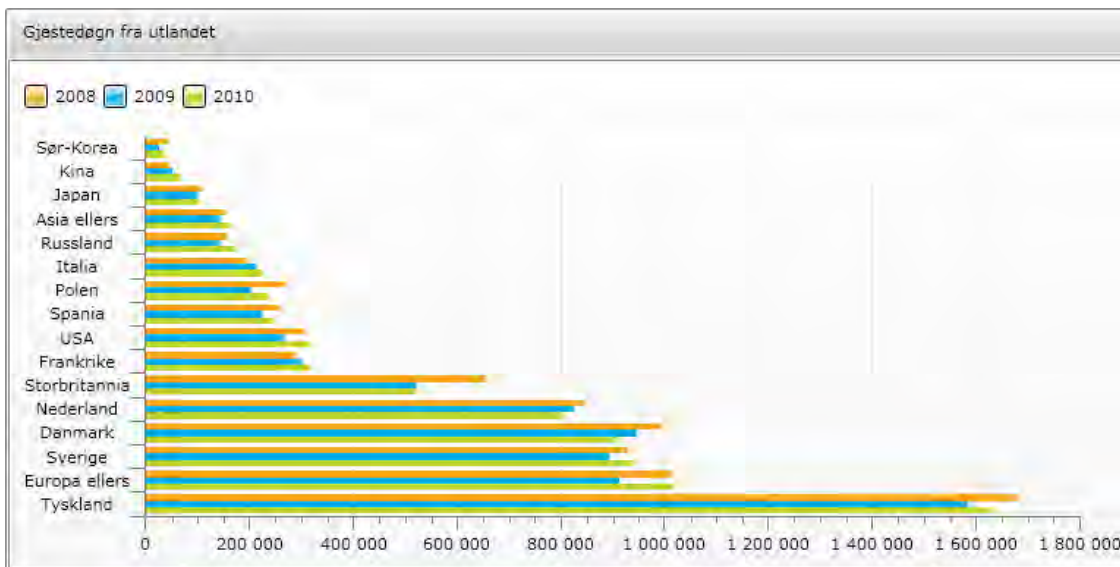
Kilde: SSB

Utenlandske gjestedøgn

Veksten i utenlandske gjestedøgn på fem prosent kom stort sett fra Innovasjon Norges prioriterte utenlandsmarkeder med unntak av nedgang fra Danmark (4 %), Nederland (3 %) og Storbritannia (1 %).

Tyske gjestedøgn økte med tre prosent og Tyskland er nok en gang Norges største utenlandsmarked med en andel på 20 prosent av alle utenlandske gjestedøgn. Ellers var den en økning fra Sverige (6 %), Polen (15 %) og Russland (22 %).

Fra Sør-Europa var det en økning fra Frankrike på syv prosent, Spania 11 prosent, mens italienske gjestedøgn økte med fem prosent. Det var også en god økning fra Asia i 2010, men sammen representerte disse gjestedøgnene en andel på kun fire prosent av alle utenlandske gjestedøgn. ("Asia ellers" (16 %), Japan (5 %), Kina (32 %) og Sør-Korea (50 %)).

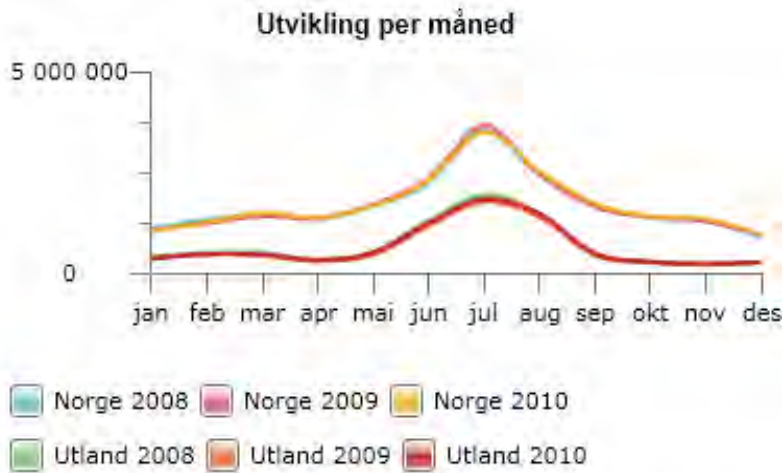

Kilde: SSB

For en oversikt over hvert markeds markedsandel av totale utenlandske gjestedøgn, se delen for vedlegg.

Sesongfordeling

I 2010 var det i underkant av 28,55 millioner gjestdøgn ved kommersielle overnattingssteder. 53 prosent av disse var i sommermånedene mai - august.

Kilde: SSB

Fylkesfordeling

Veksten i 2010 er ulikt fordelt mellom fylkene. Av Østlandsfylkene økte Oslo og Akershus med hhv seks og 12 prosent. Buskerud med fem prosent og Østfold med seks prosent. På Sørlandet hadde Agderfylkene en økning på to prosent, og i Trøndelag var det Sør-Trøndelag (3 %) som hadde en vekst i fjor sammenlignet med 2009.

De fleste fjordfylkene kan rapportere om positive tall i 2010. Sogn og Fjordane (1 %), Hordaland (2 %) og Rogaland (4 %). I Nord-Norge er det kun Troms (6 %) som hadde en økning i 2010 sammenlignet med 2009. Etter Akershus, som hadde en vekst på 18 prosent i utenlandske gjestdøgn, er Troms det fylket som hadde nest størst økning i utenlandske gjestdøgn med en økning på 17 prosent fra 2009.

Kommersielle overnattingsformer

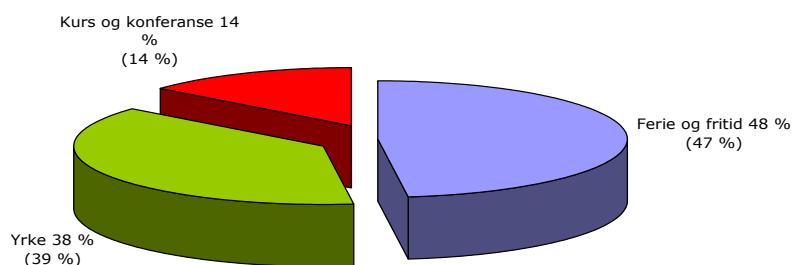
Hotell

Det var 18,4 millioner overnattinger ved hotellene i 2010. Dette er en økning på fire prosent sammenlignet med året før. Norske gjestdøgn økte med tre prosent, mens utenlandske økte med åtte prosent. Av kommersielle overnattingsformer er hotell størst med en andel på 64 prosent.

Formål med overnattingen ved hotell

Ferie- og fritidsovernattinger økte med syv prosent i 2010 sammenlignet med 2009. Antall overnattinger som var kurs- og konferanserelatert økte med tre prosent, mens den yrkesrelaterte trafikken økte med to prosent. 48 prosent av alle overnattinger på hotell var ferie- og fritidsrelaterte. Dette er en økning på et prosent poeng fra 2009.

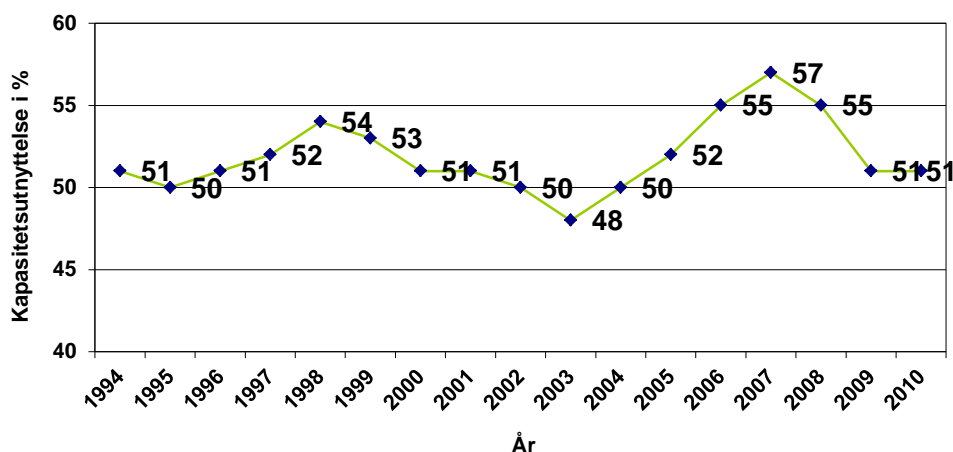
Paien under viser fordelingen mellom kommersielle gjestedøgn som var feire- og fritids-, kurs og konferanse- og yrkesrelatert i 2010. I parentes vises andelen i 2009

Kilde: SSB

Kapasitetsutnyttelse og Rev Par ved hotellene (inntekt per disponible rom) per måned

Kapasitetsutnyttelsen målt i rom økte fra 50,7 prosent i 2009 til 50,9 prosent i 2010. Til tross for bedre kapasitetsutnyttelse, gikk prisen per rom ned fra kr 863 til kr 859 i 2010. Likevel viser tall for 2010 en omsetningsøkning ved hotellene på fire prosent.

Kilde: SSB

Camping

Fra 2009 til i fjor gikk tallet på campingovernattinger ned med tre prosent. Nivået på utenlandske overnattinger forble uendret fra 2009, så det var nedgangen fra hjemmemarkedet på fire prosent som var utløsende.

Hyttegrennd

Overnattinger på hyttegrennd økte med én prosent. Her var det økningen fra hjemmemarkedet på fem prosent som bidro til veksten. Overnattinger fra utlandet gikk ned med én prosent sammenlignet med 2009.

Vandrerhjem

Etter en nedgang i antall overnattinger ved vandrerhjemmene i 2008 og 2009, var det i fjor åtte prosent flere gjestedøgn. Norske overnattinger økte med fire prosent, mens utenlandske økte med 11 prosent.

Kommunikasjonsmålinger

Innovasjon Norge har de siste par årene gjennomført kommunikasjonstester i utvalgte marked for å kartlegge reklamens evne til å bygge merkevarestyrke og en langsiktig binding til merket. I tillegg har vi ønsket å måle forbrukernes umiddelbare reaksjoner og forståelse for reklamen. Formålet med testen er ikke først og fremst å se hvor mange som har lagt merke til reklamen, men å se på i hvilken grad reklamen har bidratt til å styrke merkeveredien for de ulike ferieopplevelsene spesielt og for ferie i Norge generelt. I tillegg ser analysen på hvilke grupper eller segment man har styrket seg innenfor og på merkepersonligheten til utvalgte reisemål eller opplevelser.

Gjennom denne kommunikasjonstesten måles den opprinnelige merkevarestyrken Attitudinal Equity (AE). Dette målet viser om det finnes en emosjonell binding mellom reisemål/opplevelse og forbruker. Gjennom denne testen fremkommer også skåren Equity Impact (EI). Denne måler reklamens evne til å bygge merkestyrke for ferieopplevelsene, sett at alle andre faktorer holdes konstant. Effektskåren som annonsene oppnår indikerer slik målgruppens ønske om kjøp/besøk i fremtiden. Andre markedsfaktorer spiller imidlertid inn og påvirker om dette medfører faktisk økning i kjøp/besøk, men disse måles ikke av denne testen. Equity Impact (EI) er en indeks der 1 er midtpunkt. Score over 1 viser en positiv effekt på den langsiktige merkestyrken, mens score under 1 betyr at reklamen virker negativt i forhold til respondentenes opprinnelige holdning til merket.

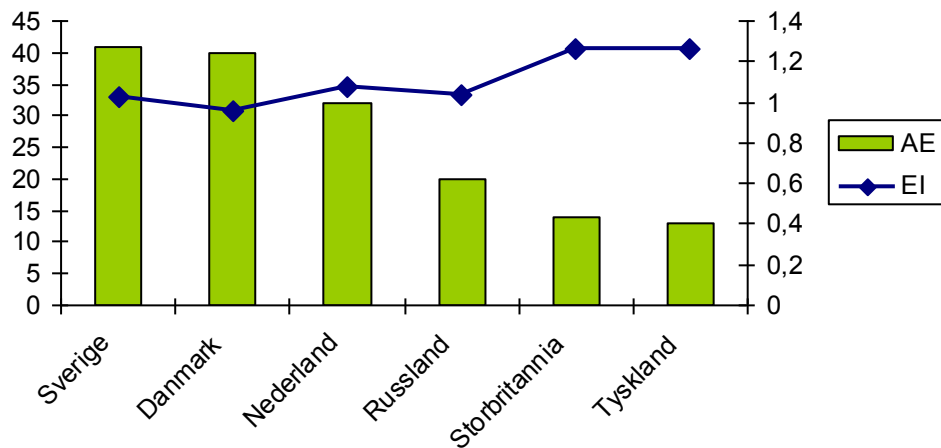
Vinteren 2010 gjennomførte vi kommunikasjonstester i Danmark, Nederland, Russland, Storbritannia, Sverige og Tyskland, mens vi sommeren 2010 gjennomførte tester i Danmark, Frankrike, Nederland, Norge, Russland, Storbritannia, Sverige, Tyskland og USA.

Resultater fra vinteren 2010

Undersøkelsene er gjennomført på høsten 2009, og det er ca. 500 respondenter fra hvert marked. I Sverige, Danmark, Nederland og Russland skal respondentene være i det vi har definert som den naturbaserte målgruppen, de skal ha vært på minst en utenlandsreise ikke betalt av arbeidsgiver siste tre år, og de skal være interessert i alpint. I Storbritannia og Tyskland gjelder de samme kriteriene, men i stedet for alpint, kan de være interessert i langrenn eller vinteropplevelser uten ski.

Alpint/snowboard i Norge

I grafen under ser vi Attitudinal Equity (AE) og Equity Impact (EI) for alpint/snowboard i Norge vinteren 2010. Den opprinnelige merkevarestyrken (AE) er høyest i Sverige og Danmark. Når den opprinnelige merkevarestyrken er høy, er det vanskeligere å bygge merkestyrke (EI). Dette kan foreklare hvorfor EI er høy for Tyskland og Storbritannia, som har lav AE, men lav for Danmark og Sverige, som har høy AE. For alle marked med unntak av Danmark er EI over 1,0, som betyr at reklamen har en langsiktig positiv effekt på merkevarestyrken. For Danmark og Sverige er EI tilnærmet lik 1,0, som betyr at reklamen først og fremst bidrar til å vedlikeholde en allerede høy merkevarestyrke.

I tillegg til opprinnelig merkevestyrke (AE) og endring i merkevestyrke (EI) kan vi si noe om hvordan forbrukerne reagerer på reklamen, og hvordan reklamen påvirker deres holdning.

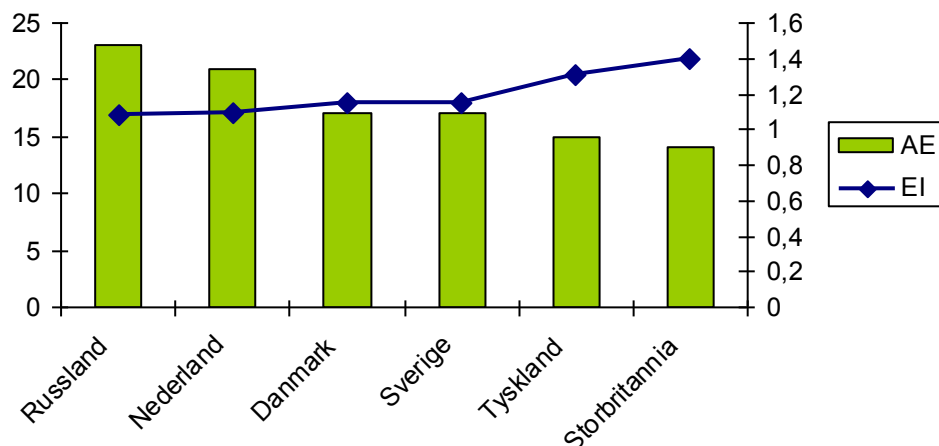
Tabellen under viser prosentvis andel hvor reklamen har opprettholdt den gode holdningen som var til alpint/snowboard i Norge før reklamen (Positive), andel hvor reklamen har opprettholdt den nøytrale eller negative holdningen som var til alpint/snowboard i Norge før reklamen (Nøytrale/negative), andel som har blitt mer positive til alpint/snowboard i Norge etter å ha sett reklamen (Mer positiv) og andel som har blitt mer nøytrale/negative til alpint/snowboard i Norge etter å ha sett reklamen (Mer negativ).

I Russland, Tyskland, Nederland og Storbritannia finner vi de største andelene som har blitt mer positive til alpint/snowboard i Norge etter å ha sett reklamen, mens vi i Danmark og Nederland finner de største andelene som faktisk har blitt mer nøytrale eller negative til alpint/snowboard i Norge etter å ha sett reklamen. I Sverige og Danmark finner vi de høyeste andelene av de som er like positive til alpint/snowboard i Norge etter reklamen som de var før reklamen, mens vi finner de største andelene som er like nøytrale eller negative til alpint/snowboard i Norge både før og etter reklamen i Storbritannia og Tyskland.

	Positive	Nøytrale/ negative	Mer positiv	Mer negativ
Sverige	71	6	16	7
Danmark	68	10	10	12
Nederland	51	18	22	9
Russland	47	24	26	2
Storbritannia	26	48	21	5
Tyskland	23	47	24	6

Ferie i Norge generelt

I grafen under ser vi Attitudinal Equity (AE) og Equity Impact (EI) for ferier i Norge generelt vinteren 2010. Den opprinnelige merkevestyrken (AE) er høyest i Russland og Nederland. Når den opprinnelige merkevestyrken er høy, er det vanskeligere å bygge merkestyrke (EI). Dette kan foreklare hvorfor EI er høy for Storbritannia og Tyskland, som har lav AE, men relativt lav for Russland og Nederland, som har relativt høy AE. For alle marked er EI over 1,0, som betyr at reklamen har en langsiktig positiv effekt på merkevestyrken

Tabellen under viser prosentvis andel hvor reklamen har opprettholdt den gode holdningen som var til Norge før reklamen (Positive), andel hvor reklamen har opprettholdt den nøytrale eller negative holdningen som var til Norge før reklamen (Nøytrale/negative), andel som har blitt mer positive til Norge etter å ha sett reklamen (Mer positiv) og andel som har blitt mer nøytrale/negative til Norge etter å ha sett reklamen (Mer negativ).

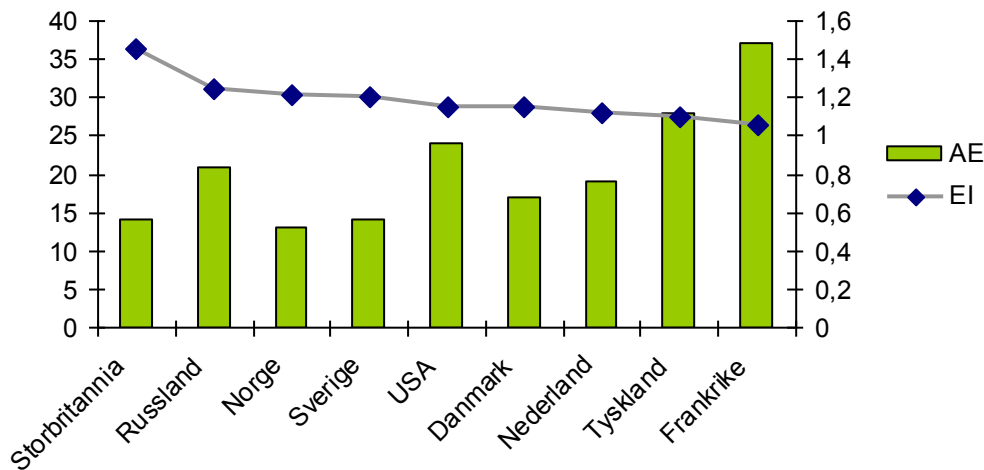
I Storbritannia, Tyskland og Russland finner vi de største andelene som har blitt mer positive til Norge etter å ha sett reklamen, mens vi i Danmark og Nederland finner de største andelene som faktisk har blitt mer nøytrale eller negative til Norge etter å ha sett reklamen. I Storbritannia, Tyskland og Russland finner vi de høyeste andelene av de som er like positive til Norge etter reklamen som de var før reklamen, mens vi finner de største andelene som er like nøytrale eller negative til Norge både før og etter reklamen i Sverige og Nederland.

	Positive	Nøytrale/ negative	Mer positiv	Mer negativ
Russland	61	8	30	1
Tyskland	34	27	31	8
Storbritannia	29	30	35	6
Danmark	24	39	28	10
Nederland	23	46	22	10
Sverige	16	49	26	9

Sommeren 2010

Undersøkelsene er gjennomført på våren 2010, og det er ca. 500 respondenter fra hvert marked. Alle respondentene er i det vi har definert som den naturbaserte målgruppa, og i alle marked med unntak av Norge skal de ha vært på minst en utenlandsreise ikke betalt av arbeidsgiver siste tre år.

I grafen under ser vi Attitudinal Equity (AE) og Equity Impact (EI) for ferier i Norge generelt sommeren 2010. Den opprinnelige merkevarestyrken (AE) er høyest i Russland, USA, Tyskland og Frankrike. Når den opprinnelige merkevarestyrken er høy, er det vanskeligere å bygge merkestyrke (EI). Dette kan foreklare hvorfor EI er høy for Storbritannia, som har lav AE, men relativt lav for Frankrike, som har høy AE. For alle marked er EI over 1,0, som betyr at reklamen har en langsiktig positiv effekt på merkevarestyrken.

I tillegg til opprinnelig merkevestyrke (AE) og endring i merkevestyrke (EI) kan vi si noe om hvordan forbrukerne reagerer på reklamen, og hvordan reklamen påvirker deres holdning.

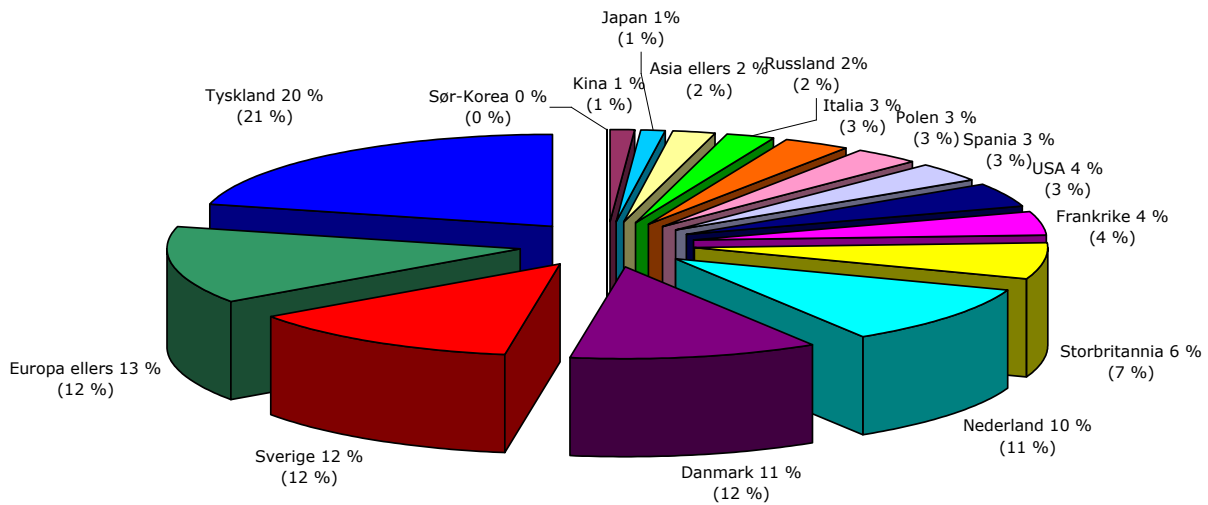
Tabellen under viser prosentvis andel hvor reklamen har opprettholdt den gode holdningen som var til Norge før reklamen (Positive), andel hvor reklamen har opprettholdt den nøytrale eller negative holdningen som var til Norge før reklamen (Nøytrale/negative), andel som har blitt mer positive til Norge etter å ha sett reklamen (Mer positiv) og andel som har blitt mer nøytrale/negative til Norge etter å ha sett reklamen (Mer negativ).

I Storbritannia, Russland og Sverige finner vi de største andelene som har blitt mer positive til Norge etter å ha sett reklamen, mens vi i Nederland og Norge finner de største andelene som faktisk har blitt mer nøytrale eller negative til Norge etter å ha sett reklamen. I Tyskland, Russland og Frankrike finner vi de høyeste andelene av de som er like positive til Norge etter reklamen som de var før reklamen, mens vi finner de største andelene som er like nøytrale eller negative til Norge både før og etter reklamen i Sverige, Norge, Danmark og Nederland.

	Positive	Nøytrale/ negative	Mer positiv	Mer negativ
Tyskland	48	27	18	7
Russland	47	24	25	4
Frankrike	46	32	13	9
USA	36	38	20	7
Storbritannia	24	37	32	7
Nederland	23	47	18	11
Danmark	21	51	20	9
Norge	20	52	19	10
Sverige	14	55	22	9

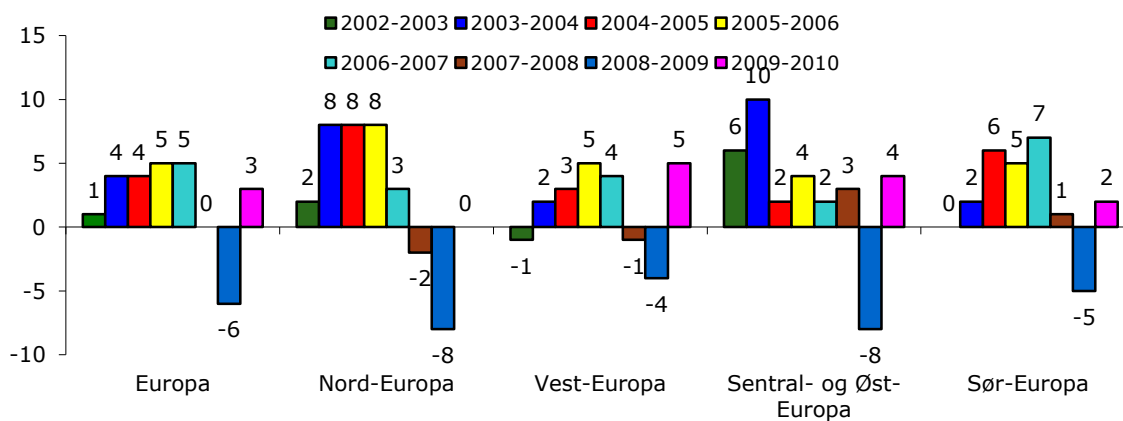
Vedlegg

a) Hvert markeds andel av utenlandske gjestedøgn i 2010. I parentes vises markedsandelen i 2009

Kilde: SSB

b) Prosentvis endring i antall turistankomster fordelt på regioner i Europa

Kilde: UNWTO World Tourism Organization, January 2011
Foreløpige tall for 2010

c) Totale (norske og utenlandske) kommersielle gjestedøgn per fylke

Fylke	2008	2009	2010	Endring 2009-2010	Markedsandel 2010
Finnmark	503 833	494 120	494 499	0 %	2 %
Nord-Trøndelag	610 689	622 742	601 301	-3 %	2 %
Østfold	708 933	687 576	730 602	6 %	3 %
Aust-Agder	777 015	721 626	733 331	2 %	3 %
Troms	877 045	840 242	894 461	6 %	3 %
Vestfold	1 091 589	1 086 830	1 056 885	-3 %	4 %
Telemark	1 108 893	1 095 032	1 070 423	-2 %	4 %
Vest-Agder	1 193 779	1 156 821	1 184 071	2 %	4 %
Hedmark	1 206 968	1 307 933	1 225 693	-6 %	4 %
Sogn og Fjordane	1 365 203	1 309 004	1 316 105	1 %	5 %
Møre og Romsdal	1 447 154	1 424 009	1 370 338	-4 %	5 %
Nordland	1 425 050	1 445 612	1 421 317	-2 %	5 %
Sør-Trøndelag	1 525 562	1 518 079	1 564 049	3 %	5 %
Akershus	1 542 285	1 473 297	1 643 685	12 %	6 %
Rogaland	1 833 723	1 698 058	1 758 965	4 %	6 %
Buskerud	2 190 958	2 152 669	2 262 051	5 %	8 %
Hordaland	2 543 764	2 441 596	2 494 586	2 %	9 %
Oppland	3 028 638	2 952 089	2 913 432	-1 %	10 %
Oslo	3 108 007	3 142 819	3 320 213	6 %	12 %

Kilde: SSB

8. Vedlegg: Kunnskapsintensive og tjenesteytende næringer

Econ Pöyry grupperer SSBs næringskoder i grupper. To av disse gruppene er Kunnskapsintensive og tjenesteytende næringer. Grupperingen, med tilhørende næringskoder vises her.

Grupperingene er benyttet i kapittel 2, Innovasjon Norges satsinger, hvor diverse nøkkeltall er samlet innledningsvis pr. satsing.

	Kunnskapsintensive næringer
58.110	Utgivelse av bøker
58.120	Utgivelse av kataloger og adresselister
58.130	Utgivelse av aviser
58.140	Utgivelse av blader og tidsskrifter
58.190	Forlagsvirksomhet ellers
58.210	Utgivelse av programvare for dataspill
58.290	Utgivelse av annen programvare
60.100	Radiokringkasting
60.200	Fjernsynskringkasting
62.010	Programmeringstjenester
62.020	Konsulentvirksomhet tilknyttet informasjonsteknologi
62.030	Forvaltning og drift av IT-systemer
62.090	Andre tjenester tilknyttet informasjonsteknologi

	Kunnskapsintensive næringer
63.110	Databehandling, datalagring og tilknyttede tjenester
63.120	Drift av web-portaler
63.910	Nyhetsbyråer
63.990	Andre informasjonstjenester ikke nevnt annet sted
66.110	Administrasjon av finansmarkeder
66.120	Verdipapirmegling
66.190	Andre tjenester tilknyttet finansieringsvirksomhet
66.210	Risiko- og skadevurdering
66.220	Forsikringsformidling
66.290	Andre tjenester tilknyttet forsikringsvirksomhet og pensjonskasser
69.100	Juridisk tjenesteyting
69.201	Regnskap og bokføring
69.202	Revisjon
69.203	Skatterådgivning
70.100	Hovedkontortjenester
70.210	PR og kommunikasjonstjenester
70.220	Bedriftsrådgivning og annen administrativ rådgivning
71.111	Plan- og reguleringsarbeid
71.112	Arkitekttjenester vedrørende byggverk
71.113	Landskapsarkitekttjenester
71.121	Byggeteknisk konsulentvirksomhet
71.122	Geologiske undersøkelser
71.129	Annen teknisk konsulentvirksomhet
71.200	Teknisk prøving og analyse
72.110	Forskning og utviklingsarbeid innen bioteknologi
72.190	Annen forskning og annet utviklingsarbeid innen naturvitenskap og teknikk
72.200	Forskning og utviklingsarbeid innen samfunnsvitenskap og humanistiske fag

	Kunnskapsintensive næringer
73.110	Reklamebyråer
73.120	Medieformidlingstjenester
73.200	Markeds- og opinionsundersøkelser
74.101	Industridesign, produktdesign og annen teknisk designvirksomhet
74.102	Grafisk og visuell kommunikasjonsdesign
74.103	Interiørarkitekt-, interiørdesign- og interiørkonsulentvirksomhet
74.200	Fotografvirksomhet
74.300	Oversettelses- og tolkevirksomhet
74.901	Takseringsvirksomhet
74.902	Modellbyråvirksomhet
74.903	Impresariovirksomhet
74.909	Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet ikke nevnt annet sted

	Tjenesteytende næringer
43.110	Riving av bygninger og andre konstruksjoner
43.120	Grunnarbeid
43.130	Prøveboring
43.210	Elektrisk installasjonsarbeid
43.220	VVS-arbeid
43.290	Annet installasjonsarbeid
43.310	Stukkatørarbeid og pussing
43.320	Snekkerarbeid
43.330	Gulvlegging og tapetsering
43.341	Malerarbeid
43.342	Glassarbeid
43.390	Annen ferdiggjøring av bygninger
43.911	Blikkenslagerarbeid
43.919	Takarbeid ellers
43.990	Annen spesialisert bygge- og anleggsvirksomhet
45.111	Agentur- og engroshandel med biler og lette motorvogner, unntatt motorsykler
45.112	Detaljhandel med biler og lette motorvogner, unntatt motorsykler
45.191	Agentur- og engroshandel med andre motorvogner, unntatt motorsykler
45.192	Detaljhandel med andre motorvogner, unntatt motorsykler
45.200	Vedlikehold og reparasjon av motorvogner, unntatt motorsykler
45.310	Agentur- og engroshandel med deler og utstyr til motorvogner, unntatt motorsykler
45.320	Detaljhandel med deler og utstyr til motorvogner, unntatt motorsykler
45.401	Agentur- og engroshandel med motorsykler, deler og utstyr
45.402	Detaljhandel med motorsykler, deler og utstyr
45.403	Vedlikehold og reparasjon av motorsykler
46.110	Agenturhandel med jordbruksråvarer, levende dyr, tekstilråvarer og innsatsvarer
46.120	Agenturhandel med brensel, drivstoff, malm, metaller og industrikjemikalier

	Tjenesteytende næringer
46.130	Agenturhandel med tømmer, trelast og byggevarer
46.140	Agenturhandel med maskiner, produksjonsutstyr, båter og luftfartøyer
46.150	Agenturhandel med møbler, husholdningsvarer og jernvarer
46.160	Agenturhandel med tekstiler, klær, pelsskinn, skotøy og lærvarer
46.170	Agenturhandel med nærings- og nytelsesmidler
46.180	Agenturhandel med spesialisert vareutvalg ellers
46.190	Agenturhandel med bredt vareutvalg
46.210	Engroshandel med korn, råttobakk, såvarer og fôrvarer
46.220	Engroshandel med blomster og planter
46.230	Engroshandel med levende dyr
46.240	Engroshandel med hud- og skinnvarer
46.310	Engroshandel med frukt og grønnsaker
46.320	Engroshandel med kjøtt og kjøttvarer
46.330	Engroshandel med meierivarer, egg, matolje og -fett
46.341	Engroshandel med vin og brennevin
46.349	Engroshandel med drikkevarer ellers
46.350	Engroshandel med tobakksvarer
46.360	Engroshandel med sukker, sjokolade og sukkervarer
46.370	Engroshandel med kaffe, te, kakao og krydder
46.381	Engroshandel med fisk, skalldyr og bløtdyr
46.389	Engroshandel med spesialisert utvalg av nærings- og nytelsesmidler ikke nevnt annet sted
46.390	Engroshandel med bredt utvalg av nærings- og nytelsesmidler
46.410	Engroshandel med tekstiler og utstyrvarer
46.421	Engroshandel med klær
46.422	Engroshandel med skotøy
46.431	Engroshandel med elektriske husholdningsapparater og -maskiner
46.432	Engroshandel med radio og fjernsyn
46.433	Engroshandel med plater, musikk- og videokassetter og CD- og DVD-plater

	Tjenesteytende næringer
46.434	Engroshandel med fotoutstyr
46.435	Engroshandel med optiske artikler
46.441	Engroshandel med kjøkkenutstyr, glass og steintøy
46.442	Engroshandel med rengjøringsmidler
46.450	Engroshandel med parfyme og kosmetikk
46.460	Engroshandel med sykepleie- og apotekvarer
46.471	Engroshandel med møbler
46.472	Engroshandel med gulvtepper
46.473	Engroshandel med belysningsutstyr
46.481	Engroshandel med klokker og ur
46.482	Engroshandel med gull- og sølvvarer
46.491	Engroshandel med bøker, aviser og blader
46.492	Engroshandel med reiseeffekter og lærvarer
46.493	Engroshandel med fritidsbåter og -utstyr
46.494	Engroshandel med sportsutstyr
46.495	Engroshandel med spill og leker
46.499	Engroshandel med husholdningsvarer og varer til personlig bruk ikke nevnt annet sted
46.510	Engroshandel med datamaskiner, tilleggsutstyr til datamaskiner samt programvare
46.520	Engroshandel med elektronikkutstyr og telekommunikasjonsutstyr samt deler
46.610	Engroshandel med maskiner og utstyr til jordbruk og skogbruk
46.620	Engroshandel med maskinverktøy
46.630	Engroshandel med maskiner og utstyr til bergverksdrift, olje- og gassutvinning og bygge- og anleggsvirksomhet
46.640	Engroshandel med maskiner og utstyr til tekstilproduksjon
46.650	Engroshandel med kontormøbler
46.660	Engroshandel med maskiner og utstyr til kontor ellers
46.691	Engroshandel med maskiner og utstyr til kraftproduksjon og installasjon
46.692	Engroshandel med skipsutstyr og fiskeredskap
46.693	Engroshandel med maskiner og utstyr til

	Tjenesteytende næringer
	industri ellers
46.694	Engroshandel med maskiner og utstyr til handel, transport og tjenesteyting ellers
46.710	Engroshandel med drivstoff og brensel
46.720	Engroshandel med metaller og metallholdig malm
46.731	Engroshandel med tømmer
46.732	Engroshandel med trelast
46.733	Engroshandel med fargevarer
46.739	Engroshandel med byggevarer ikke nevnt annet sted
46.740	Engroshandel med jernvarer, rørleggerartikler og oppvarmingsutstyr
46.750	Engroshandel med kjemiske produkter
46.761	Engroshandel med papir og papp
46.769	Engroshandel med innsatsvarer ikke nevnt annet sted
46.770	Engroshandel med avfall og skrap
46.900	Uspesifisert engroshandel
47.111	Butikkhandel med bredt vareutvalg med hovedvekt på nærings- og nytelsesmidler
47.112	Kioskhandel med bredt vareutvalg med hovedvekt på nærings- og nytelsesmidler
47.190	Butikkhandel med bredt vareutvalg ellers
47.210	Butikkhandel med frukt og grønnsaker
47.220	Butikkhandel med kjøtt og kjøttvarer
47.230	Butikkhandel med fisk, skalldyr og bløtdyr
47.241	Butikkhandel med bakervarer og konditorvarer
47.242	Butikkhandel med sukkervarer
47.251	Butikkhandel med vin og brennevin
47.259	Butikkhandel med drikkevarer ellers
47.260	Butikkhandel med tobakksvarer
47.291	Butikkhandel med helsekost
47.292	Butikkhandel med kaffe og te
47.299	Butikkhandel med nærings- og nytelsesmidler ikke nevnt annet sted
47.300	Detaljhandel med drivstoff til motorvogner

	Tjenesteytende næringer
47.410	Butikkhandel med datamaskiner og utstyr til datamaskiner
47.420	Butikkhandel med telekommunikasjonsutstyr
47.430	Butikkhandel med audio- og videoutstyr
47.510	Butikkhandel med tekstiler og utstyrsvarer
47.521	Butikkhandel med bredt utvalg av jernvarer, fargevarer og andre byggevarer
47.522	Butikkhandel med jernvarer
47.523	Butikkhandel med fargevarer
47.524	Butikkhandel med trelast
47.529	Butikkhandel med byggevarer ikke nevnt annet sted
47.531	Butikkhandel med tapeter og gulvbelegg
47.532	Butikkhandel med tepper
47.533	Butikkhandel med gardiner
47.540	Butikkhandel med elektriske husholdningsapparater
47.591	Butikkhandel med møbler
47.592	Butikkhandel med belysningsutstyr
47.593	Butikkhandel med kjøkkenutstyr, glass og steintøy
47.594	Butikkhandel med musikkinstrumenter og noter
47.599	Butikkhandel med innredningsartikler ikke nevnt annet sted
47.610	Butikkhandel med bøker
47.620	Butikkhandel med aviser og papirvarer
47.630	Butikkhandel med innspillinger av musikk og video
47.641	Butikkhandel med sportsutstyr
47.642	Butikkhandel med fritidsbåter og -utstyr
47.650	Butikkhandel med spill og leker
47.710	Butikkhandel med klær
47.721	Butikkhandel med skotøy
47.722	Butikkhandel med reiseeffekter av lær og lærimitasjoner og varer av lær
47.730	Butikkhandel med apotekvarer
47.740	Butikkhandel med medisinske og ortopediske artikler

	Tjenesteytende næringer
47.750	Butikkhandel med kosmetikk og toalettartikler
47.761	Butikkhandel med blomster og planter
47.762	Butikkhandel med kjæledyr og fôrvarer til kjæledyr
47.771	Butikkhandel med ur og klokker
47.772	Butikkhandel med gull- og sølvvarer
47.781	Butikkhandel med fotoutstyr
47.782	Butikkhandel med optiske artikler
47.789	Butikkhandel ikke nevnt annet sted
47.791	Butikkhandel med antikviteter
47.792	Butikkhandel med brukte klær
47.799	Butikkhandel med brukte varer ellers
47.810	Torghandel med næringsmidler, drikkevarer og tobakksvarer
47.820	Torghandel med tekstiler, klær, skotøy og utstyrsvarer
47.890	Torghandel med andre varer
47.911	Postordre-/Internethandel med bredt vareutvalg
47.912	Postordre-/Internethandel med tekstiler, utstyrsvarer, klær, skotøy, reiseeffekter og lærvarer
47.913	Postordre-/Internethandel med belysningsutstyr, kjøkkenutstyr, møbler og innredningsartikler
47.914	Postordre-/Internethandel med elektriske husholdningsapparater, radio, fjernsyn, plater, kassetter og musikkinstrumenter
47.915	Postordre-/internethandel med bøker, papir, aviser og blader
47.916	Postordre-/Internethandel med IKT-utstyr
47.917	Postordre-/Internethandel med helsekost
47.919	Postordre-/Internethandel med annet spesialisert vareutvalg
47.990	Detaljhandel utenom utsalgssted ellers
49.100	Passasjertransport med jernbane
49.200	Godstransport med jernbane
49.311	Rutebiltransport i by- og forstadsområde
49.312	Transport med sporveis- og forstadsbane
49.320	Drosjebiltransport
49.391	Rutebiltransport utenfor by- og forstadsområde

	Tjenesteytende næringer
49.392	Turbiltransport
49.393	Transport med taubaner, kabelbaner og skiheiser
49.410	Godstransport på vei
49.420	Flyttetransport
49.500	Rørtransport
50.101	Utenriks sjøfart med passasjerer
50.102	Innenlandske kyststruter med passasjerer
50.109	Kysttrafikk ellers med passasjerer
50.201	Utenriks sjøfart med gods
50.202	Innenriks sjøfart med gods
50.203	Slepebåter
50.204	Forsyning og andre sjøtransporttjenester for offshore
50.300	Passasjertransport på elver og innsjøer
50.400	Godstransport på elver og innsjøer
51.100	Lufttransport med passasjerer
51.210	Lufttransport med gods
51.220	Romfart
52.100	Lagring
52.211	Drift av gods- og transportsentraler
52.212	Drift av parkeringsplasser og parkeringshus
52.213	Drift av bomstasjoner
52.214	Drift av taxisentraler og annen formidling av persontransport
52.215	Tjenester tilknyttet drift av rørledninger
52.219	Tjenester tilknyttet landtransport ellers
52.221	Drift av havne- og kaianlegg
52.222	Redningstjeneste
52.223	Forsyningsbaser
52.229	Tjenester tilknyttet sjøtransport ellers
52.230	Andre tjenester tilknyttet lufttransport
52.240	Lasting og lossing
52.291	Spedisjon
52.292	Skipsmegling
52.293	Flymegling

	Tjenesteytende næringer
52.299	Transportformidling ellers
53.100	Landsdekkende posttjenester
53.200	Andre post- og budtjenester
55.101	Drift av hoteller, pensjonater og moteller med restaurant
55.102	Drift av hoteller, pensjonater og moteller uten restaurant
55.201	Drift av vandrerhjem
55.202	Drift av ferieleiligheter
55.301	Drift av campingplasser
55.302	Drift av turisthytter
55.900	Annen overnatting
56.101	Drift av restauranter og kafeer
56.102	Drift av gatekjøkken
56.210	Cateringvirksomhet
56.290	Kantiner drevet som selvstendig virksomhet
56.301	Drift av puber
56.309	Drift av barer ellers
58.110	Utgivelse av bøker
58.120	Utgivelse av kataloger og adresselister
58.130	Utgivelse av aviser
58.140	Utgivelse av blader og tidsskrifter
58.190	Forlagsvirksomhet ellers
58.210	Utgivelse av programvare for dataspill
58.290	Utgivelse av annen programvare
59.110	Produksjon av film, video og fjernsynsprogrammer
59.120	Etterarbeid knyttet til produksjon av film, video og fjernsynsprogrammer
59.130	Distribusjon av film, video og fjernsynsprogrammer
59.140	Filmframvisning
59.200	Produksjon og utgivelse av musikk- og lydopptak
60.100	Radiokrinkingasting
60.200	Fjernsynskrinkingasting
61.100	Kabelbasert telekommunikasjon

	Tjenesteytende næringer
61.200	Trådløs telekommunikasjon
61.300	Satellittbasert telekommunikasjon
61.900	Telekommunikasjon ellers
62.010	Programmeringstjenester
62.020	Konsulentvirksomhet tilknyttet informasjonsteknologi
62.030	Forvaltning og drift av IT-systemer
62.090	Andre tjenester tilknyttet informasjonsteknologi
63.110	Databehandling, datalagring og tilknyttede tjenester
63.120	Drift av web-portaler
63.910	Nyhetsbyråer
63.990	Andre informasjonstjenester ikke nevnt annet sted
64.110	Sentralbankvirksomhet
64.190	Bankvirksomhet ellers
64.201	Finansielle holdingselskaper
64.202	Ikke-finansielle holdingselskaper
64.301	Verdipapirfond
64.302	Investeringselskaper o.l.
64.303	Porteføljeinvesteringsselskaper
64.304	Skattebetingede investeringsselskaper
64.305	Fond/legater opprettet for veldedige og allmenntilgode formål, men som selv ikke fordeler støtte
64.309	Annen verdipapirvirksomhet
64.910	Finansiell leasing
64.920	Annen kredittgivning
64.990	Annen finansieringsvirksomhet ikke nevnt annet sted
65.110	Livsforsikring
65.120	Skadeforsikring
65.200	Gjenforsikring
65.300	Pensjonskasser
66.110	Administrasjon av finansmarkeder
66.120	Verdipapirmegling
66.190	Andre tjenester tilknyttet finansieringsvirksomhet

	Tjenesteytende næringer
66.210	Risiko- og skadevurdering
66.220	Forsikringsformidling
66.290	Andre tjenester tilknyttet forsikringsvirksomhet og pensjonskasser
66.300	Fondsforvaltningsvirksomhet
68.100	Kjøp og salg av egen fast eiendom
68.201	Borettslag
68.209	Utleie av egen eller leid fast eiendom ellers
68.310	Eiendomsmedling
68.320	Eiendomsforvaltning
69.100	Juridisk tjenesteyting
69.201	Regnskap og bokføring
69.202	Revisjon
69.203	Skatterådgivning
70.100	Hovedkontortjenester
70.210	PR og kommunikasjonstjenester
70.220	Bedriftsrådgivning og annen administrativ rådgivning
71.111	Plan- og reguleringsarbeid
71.112	Arkitekttjenester vedrørende byggverk
71.113	Landskapsarkitekttjenester
71.121	Byggeteknisk konsulentvirksomhet
71.122	Geologiske undersøkelser
71.129	Annen teknisk konsulentvirksomhet
71.200	Teknisk prøving og analyse
72.110	Forskning og utviklingsarbeid innen bioteknologi
72.190	Annen forskning og annet utviklingsarbeid innen naturvitenskap og teknikk
72.200	Forskning og utviklingsarbeid innen samfunnsvitenskap og humanistiske fag
73.110	Reklamebyråer
73.120	Medieformidlingstjenester
73.200	Markeds- og opinionsundersøkelser
74.101	Industridesign, produktdesign og annen teknisk designvirksomhet
74.102	Grafisk og visuell kommunikasjonsdesign

	Tjenesteytende næringer
74.103	Interiørarkitekt-, interiørdesign- og interiørkonsulentvirksomhet
74.200	Fotografvirksomhet
74.300	Oversettelses- og tolkevirksomhet
74.901	Takseringsvirksomhet
74.902	Modellbyråvirksomhet
74.903	Impresariovirksomhet
74.909	Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet ikke nevnt annet sted
75.000	Veterinærtjenester
77.110	Utleie og leasing av biler og andre lette motorvogner
77.120	Utleie og leasing av lastebiler
77.210	Utleie og leasing av sports- og fritidsutstyr
77.220	Utleie av videofilm, DVD og lignende
77.29	Utleie og leasing av andre husholdningsvarer og varer til personlig bruk
77.290	Utleie og leasing av andre husholdningsvarer og varer til personlig bruk
77.310	Utleie og leasing av landbruksmaskiner og -utstyr
77.320	Utleie og leasing av bygge- og anleggsmaskiner og -utstyr
77.330	Utleie og leasing av kontor- og datamaskiner
77.340	Utleie og leasing av sjøtransportmateriell
77.350	Utleie og leasing av lufttransportmateriell
77.390	Utleie og leasing av andre maskiner og annet utstyr og materiell ikke nevnt annet sted
77.400	Leasing av immateriell eiendom og lignende produkter, unntatt opphavsrettsbeskyttede verker
78.100	Rekruttering og formidling av arbeidskraft
78.200	Utleie av arbeidskraft
78.300	Andre personaladministrative tjenester
79.110	Reisebyråvirksomhet
79.120	Reisearrangørvirksomhet
79.901	Turistkontorvirksomhet og destinasjonsselskaper
79.902	Guider og reiseledere

	Tjenesteytende næringer
79.903	Opplevelses-, arrangements- og aktivitetsarrangørvirksomhet
79.909	Turistrelaterte tjenester ikke nevnt annet sted
80.100	Private vaktjenester
80.200	Tjenester tilknyttet vaktjenester
80.300	Etterforskning
81.101	Vaktmestertjenester
81.109	Andre kombinerte tjenester tilknyttet eiendomsdrift
81.210	Rengjøring av bygninger
81.220	Utvendig rengjøring av bygninger og industriell rengjøring
81.291	Skadedyrkontroll
81.299	Annen rengjøringsvirksomhet ikke nevnt annet sted
81.300	Beplantning av hager og parkanlegg
82.110	Kombinerte kontortjenester
82.190	Fotokopiering, forberedelse av dokumenter og andre spesialiserte kontortjenester
82.201	Telefonvaktjenester
82.202	Telefonsalg
82.300	Kongress-, messe- og utstillingsvirksomhet
82.910	Inkasso- og kredittopplysningsvirksomhet
82.920	Pakkevirksomhet
82.990	Annen forretningsmessig tjenesteyting ikke nevnt annet sted
84.110	Generell offentlig administrasjon
84.120	Offentlig administrasjon tilknyttet helsestell, sosial virksomhet, undervisning, kirke, kultur og miljøvern
84.130	Offentlig administrasjon tilknyttet næringsvirksomhet og arbeidsmarked
84.210	Utenrikssaker
84.220	Forsvar
84.230	Retts- og fengselsvesen
84.240	Politi- og påtalemyndighet
84.250	Brannvern
84.300	Trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning

	Tjenesteytende næringer
85.100	Førskoleundervisning
85.201	Ordinær grunnskoleundervisning
85.202	Spesialskeoleundervisning for funksjonshemmede
85.203	Kompetansesentra og annen spesialundervisning
85.310	Videregående opplæring innen allmennfaglige studieretninger
85.320	Videregående opplæring innen tekniske og andre yrkesfaglige studieretninger
85.410	Undervisning ved fagskoler
85.421	Undervisning ved universiteter
85.422	Undervisning ved vitenskapelige høyskoler
85.423	Undervisning ved statlige høyskoler
85.424	Undervisning ved militære høyskoler
85.429	Undervisning ved andre høyskoler
85.510	Undervisning innen idrett og rekreasjon
85.521	Kommunal kulturskoleundervisning
85.522	Undervisning i kunsthøgskole
85.529	Annen undervisning innen kultur
85.530	Trafikkskoleundervisning
85.591	Folkehøgskoleundervisning
85.592	Arbeidsmarkedskurs
85.593	Studieforbunds- og frivillige organisasjoners kurs
85.594	Voksenopplæringsentre
85.595	Timelærervirksomhet
85.596	Undervisning innen religion
85.599	Annen undervisning ikke nevnt annet sted
85.601	Pedagogisk-psykologisk rådgivningstjeneste
85.609	Andre tjenester tilknyttet undervisning
86.101	Alminnelige somatiske sykehus
86.102	Somatiske spesialsykehus
86.103	Andre somatiske spesialinstitusjoner
86.104	Institusjoner i psykisk helsevern for voksne
86.105	Institusjoner i psykisk helsevern for barn og unge

	Tjenesteytende næringer
86.106	Rusmiddelinstusjoner
86.107	Rehabiliterings- og opptreningsinstitusjoner
86.211	Allmenn legetjeneste
86.212	Somatiske poliklinikker
86.221	Spesialisert legetjeneste, unntatt psykiatrisk legetjeneste
86.222	Legetjenester innen psykisk helsevern
86.223	Poliklinikker i psykisk helsevern for voksne
86.224	Poliklinikker i psykisk helsevern for barn og unge
86.225	Rusmiddelpoliklinikker
86.230	Tannhelsetjenester
86.901	Hjemmesykepleie
86.902	Fysioterapitjeneste
86.903	Helsestasjons- og skolehelsetjeneste
86.904	Annen forebyggende helsetjeneste
86.905	Klinisk psykologtjeneste
86.906	Medisinske laboratorietjenester
86.907	Ambulansetjenester
86.909	Andre helsetjenester
87.101	Somatiske spesialsykehjem
87.102	Somatiske sykehjem
87.201	Psykiatriske sykehjem
87.202	Omsorgsinstitusjoner for rusmiddelmissbrukere
87.203	Bofellesskap for utviklingshemmede
87.301	Aldershjem
87.302	Bofellesskap for eldre og funksjonshemmede med fast tilknyttet personell hele døgnet
87.303	Bofellesskap for eldre og funksjonshemmede med fast tilknyttet personell deler av døgnet
87.304	Avlastningsboliger/-institusjoner
87.305	Barneboliger
87.901	Institusjoner innen barne- og ungdomsvern
87.909	Omsorgsinstitusjoner ellers
88.101	Hjemmehjelp

	Tjenesteytende næringer
88.102	Dagsentra/aktivitetssentra for eldre og funksjonshemmede
88.103	Eldresentre
88.911	Barnehager
88.912	Barneparker og dagmammaer
88.913	Skolefritidsordninger
88.914	Fritidsklubber for barn og ungdom
88.991	Barneverntjenester
88.992	Familieverntjenester
88.993	Arbeidstrening for ordinært arbeidsmarked
88.994	Varig tilrettelagt arbeid
88.995	Sosiale velferdsorganisasjoner
88.996	Asylmottak
88.997	Sosialtjenester for rusmiddelmissbrukere uten botilbud
88.998	Kommunale sosialkontortjenester
88.999	Andre sosialtjenester uten botilbud
90.011	Utøvende kunstnere og underholdningsvirksomhet innen musikk
90.012	Utøvende kunstnere og underholdningsvirksomhet innen scenekunst
90.019	Utøvende kunstnere og underholdningsvirksomhet ikke nevnt annet sted
90.020	Tjenester tilknyttet underholdningsvirksomhet
90.031	Selvstendig kunstnerisk virksomhet innen visuell kunst
90.032	Selvstendig kunstnerisk virksomhet innen musikk
90.033	Selvstendig kunstnerisk virksomhet innen scenekunst
90.034	Selvstendig kunstnerisk virksomhet innen litteratur
90.039	Selvstendig kunstnerisk virksomhet ikke nevnt annet sted
90.040	Drift av lokaler tilknyttet kunstnerisk virksomhet
91.011	Drift av folkebiblioteker
91.012	Drift av fag- og forskningsbiblioteker
91.013	Drift av arkiver
91.021	Drift av kunst- og kunstindustrimuseer

	Tjenesteytende næringer
91.022	Drift av kulturhistoriske museer
91.023	Drift av naturhistoriske museer
91.029	Drift av museer ikke nevnt annet sted
91.030	Drift av historiske steder og bygninger og lignende severdigheter
91.040	Drift av botaniske og zoologiske hager og naturreservater
92.000	Lotteri og totalisatorspill
93.110	Drift av idrettsanlegg
93.120	Idrettslag og -klubber
93.130	Treningsentre
93.190	Andre sportsaktiviteter
93.210	Drift av fornøyles- og temparker
93.291	Opplevelsesaktiviteter
93.292	Fritidsetablisement
93.299	Fritidsvirksomhet ellers
94.110	Næringslivs- og arbeidsgiverorganisasjoner
94.120	Yrkessammenslutninger
94.200	Arbeidstakerorganisasjoner
94.910	Religiøse organisasjoner
94.920	Partipolitiske organisasjoner
94.991	Aktiviteter i andre interesseorganisasjoner ikke nevnt annet sted
94.992	Fond/legat som støtter veldedige og allmennyttige formål
95.110	Reparasjon av datamaskiner og tilleggsutstyr
95.120	Reparasjon av kommunikasjonsutstyr
95.210	Reparasjon av elektronikk til husholdningsbruk
95.220	Reparasjon av husholdningsvarer og hageredskaper
95.230	Reparasjon av skotøy og lærvarer
95.240	Reparasjon av møbler og boliginredning
95.250	Reparasjon av ur, gull- og sølvvarer
95.290	Reparasjon av andre husholdningsvarer og varer til personlig bruk
96.010	Vaskeri- og renserivirksomhet
96.020	Frisering og annen skjønnhetspleie
96.030	Begravelsesbyråvirksomhet og drift av

	Tjenesteytende næringer
	kirkegårder og krematorier
96.040	Virksomhet knyttet til kroppsspleie og fysisk velvære
96.090	Personlig tjenesteyting ikke nevnt annet sted
97.000	Lønnet arbeid i private husholdninger
99.000	Internasjonale organisasjoner og organer

**INNOVASJON
NORGE**

innovasjonnorge.no

Innovasjon Norge tilbyr produkter og tjenester som skal bidra til å øke innovasjonen i næringslivet over hele landet, utvikle distriktene, og profilere norsk næringsliv og Norge som reisemål. Med kontorer i alle fylker og i mer enn 30 land over hele verden er det lett å komme i kontakt med oss.

Våre medarbeidere har kunnskap om lokale og internasjonale forhold som skal bidra til at kundenes ideer blir forretnings-suksesser.

Innovasjon Norge
Postboks 448 Sentrum,
0104 Oslo

Telefon: 22 00 25 00,
Faks: 22 00 25 01
post@innovasjonnorge.no